Inuentoriũ eorũ que in operibus Gersonis continentur

Inuentariũ promptũ eorũ q̄ in operibꝫ ꝛ libris Johannis Gerson christiani doctoris vł tractant vel tangunt.

A ante R

Sequitur de littera B

B ante E

Sequitur de littera C

Cayn desperat

C ante A

Betes speculis

Fabule quid sint

Allina est diuina

Iacob lumen af

Affectū signifi-

cat.xcix.R

S ante A

S ante E

Tabernaculum

Finit

Prima pars operum Johannis Gerson.

Epistola Jo. gerson ad fratrē

Johannes cancellarius parisieñ. Germano suo charissimo ordinis celestinorum. Inclinauit cor meum vel curiositas vel vanitas. vel vt pie confido charitas illius cui dixit cor meū. deus cordis mei et pars mea deus in eternū vt mihi describerē arma scutū cordis et fidei quale militiā mihi necessariā et accōmodā figuraret p̄ p̄senti vita. q̄ teste Job est militia hoīs sup̄ terrā Meditat⁹ sum cū corde meo plurima. Tādē ascēdit mens i hūc affectū cordis vt sibipi cor alatū et ignitū signatū signo thau aureo poneret in ethereis saphirini medio radiātib⁹ illic aureo colore sole luna et stellis quaten⁹ ego pegrin⁹ et aduena. sic enim Gerson interp̄tatū significat assidua meditatōe recordarer v̄bi celestis pegrini pauli. Nostra cōuersatio in celis est. Nec me p̄sus fefellit hec meditatio cordis dū illud tu dn̄e dilatasti. cū libero sibi volatu p amplissimos sacre scp̄ture celestes campos spaciari donatū est. vbi totiēs de corde fit s̄mo viuus et efficax. q̄ ad sensus nūc allegoricos. nūc morales nūc anagogicos fructuosissima iocūditate trahi pt. vt iugiter insonet illud eccl'ie. Sursum corda. Hoc tibi germane significare volui q̄ consors es pegrinatōis mee tibi mecū et mihi tecū dz esse cor vnū et aīa vna. q̄ten⁹ edificatōis huius nō ingrate p̄ticeps esse velis qz scies et poteris coop̄ante illo q̄ cor regis et hoīm inclinat quocūq3 voluerit. qz finxit sigillatim corda eorū. In q̄ bene vale feliciter et euola. Scriptū Constātie p̄ma January. 1416.

Dic precor / iste quis est qui carmina condit ista
Gratia nomen ei cognomen et aduena fecit
Esse peregrinus signis agnoscitur aptis
Cassidolum dextro / fartum dependet ab armo
Ad latus oppositum. celsum caput orbicularis
Pilleus obnubit. soles quo pellat et imbres
A vultu infestos. baculusq3 teres regit artus
Ferrea cui cuspis / munitur sura coturno
Scutū leua gerit. saphiro celo ve sereno
Concolor. hic auro septē radiare planetas
Inspiceres. medio cor pennatum velut ignis
Emicat. et thau rutilo sibi signat in auro
Egide protectus hac hostica tela retundit
Nec caret angelico duce. sed caro visibus obstat
Sedulus hunc catulus vt thobiam comitat
Gerson origo fuit. dat cancellarius almo
Lustris quinq3 gradus studio tibi parisiorū

Cōpendiosa laus

Johānis de gerson Cācellarij parisieñ

Johannē de Gerson parisieñ. q̄ndā studij cancellariū. si q̄s doctorē christianissimū vocet is certe videbit eius merito ac dignitati nō impertinēs nomen. indecentēve titulū attribuisse. Si eni auctor christiani nominis christus / finem et consummatōez legis sue dilectiōem constituit. si leue et sacramētis paucis astrictū iugū posteris suis imposuit. si pharisaicū illud p̄ māx traditōnū onus a suorū humeris excussit. quis obsecro inter doctores legis huius xp̄iani agnominatōem iustius sortiet Johāne de gerson: qui operosa et pia industria p omnē etatem in litteris sacris versatus oē studiū in id contulit. et soli operā impendit. vt christiani q̄ succedentib⁹ subinde. multiplicatisq3 p̄ceptis hominū. ac innumera viuēdi varietate p̄posita. inextricabili ferme cōscientie labyrintho circūerrare viderent. et egrediēdi ex hoc callē nutū faceret. et planā securā ac regiam dilectōis christiane viam quenam esset luculētissime demōstraret. Plane si q̄s forte dubitātior de h̄ fuerit. huic nulla p̄batio

certius ꝑsuadebit vt que ꝑmissa sūt credāt. Qꝫ si sepe et attēte leget/ que plima post se reliquit cācellari⁹ ingeniū ac doctrine sue monimenta. Inueniet eteni nō herentem in curiosis ambagib⁹/ nō in vana subtiliū ostētatione sollicitū. neqꝫ affectatōe exquisite nouitatis turgentē. sed his insistentē tm̄mō q̄ cognitu necessaria ⁊ ope salubria in priscis doctorib⁹ dep̄hēdebat. que ꝑfecto ad vsum nostrorū tēporū ⁊ ad mores in q̄b⁹ xp̄iana v̄saṫ respublica. tā scite applicuit ⁊ accōmodauit. vt nihil clari⁹/ nihil certi⁹ homīes nostri legere possint. ꝑ quod ab hac misera ꝑplexitate/ tū in multis alijs. tū p̄rtim in varietate legū humanaꝝ/ q̄ nūc obligātes nūc abolite asseruntᷣ. nōnunqꝫ vertūṫ in dubiū sese tuto doceantᷣ euoluere. Vn̄ factū est vt q̄ soli vtilitati ꝓximi scribēdo studeret/ nulla affectōe ꝑuata alicui⁹ e doctorib⁹ qui eū ꝓcesserant singulariter duceretᷣ. Quāuis eīm ex his q̄ celebres erāt neminē ignorauerit. eorū tn̄ quos nō respuit eccl'ia/ nec aliquem vsqꝫquaqꝫ refutauit. nec cuiqꝫ sese vbilibet obnoxiū cōstituit imitatorē. sed velut apis argumētosa singuloꝝ depastus dulcorem/ quē ex eo potissime sapiebat. si q̄d naturalē aut diuinā legē sincери⁹ redoleret. fauū ꝓpi cuū ordinatissimū suauissimūqꝫ ꝯtexebat. Lōge ꝑfecto alienus ab eorū sensu q̄ doctorem fauore ꝓbāt. ⁊ q̄bus nō tā ꝓspecta veritas qꝫ eiusdem ꝓfessiōis ꝯiūctio sectandi alicuius necessitatē imponit. Hec q̄dem in scholastica theologia. In mystica v̄o q̄ ita est christianorū vt autore Dionysio solis sit christianis ꝯcessa. quātus fuerit Johānes de gerson qꝫ clarus. qꝫ copiosus. qꝫ iuste xp̄iani agnomē ꝓmeruerit. ex scriptis suis aduerti manifestissime p̄t. Studiose siq̄dē curauit/ quēadmodū de seipso pluribꝰ in locis testaṫ. theologiā mysticā cū scholastica concordare. Vel vt ostēderet scholasticis doctrinis illam nō esse aduersam. Vel vt omnes q̄ studio solūmodo speculatōib⁹ deū inuestigant ad exꝑimentalē eius gustū inuitaret. ad quē scꝫ tanqꝫ ad margaritā p̄ciosam ⁊ future beatitudīs p̄delibatiōem omnes xp̄iane ꝑfectōis auidos anhelare docebat. eo certe efficaci⁹ quo et ip̄e nō modo doctus verbo sed ⁊ vsu peritus in ea re fuerat. Hic enim gustasse qꝫ suauis est dn̄s nūqꝫ tale aliq̄d cōmēdare ꝑcipi qꝫ dici p̄t tam dilucide tā singulare tamqꝫ copiose declarare potuisset. Nec mirū sane. Nam vt de vita q̄ꝫ sua non nihil afferaṫ/ ab incūte etate ꝑ parētes ad dei amorē allectus exstitit. quos ip̄os pietate in deū nō mediocri arsisse/ indicio sunt liberi fere omnes deo dicati. Mox tradit⁹ bonis artibus in parisiēsi gymnasio ita se exercuit vt ꝓficiēte cū tp̄e peritia et integritate/ omniū illic theologiā ꝓfitentiū tp̄e suo lōge eminētissimus haberetᷣ ⁊ esset. Singularis ꝑfecto gl'ia vicisse parisiēses in eo in q̄ ip̄i ceteris studijs omnib⁹ sp̄ p̄stitissent. Verum multo laus amplior ⁊ imensū vere p̄coniū eius ab his ꝯsurgit quoꝝ adhuc ne meminim⁹ q̄dem. Que quia illustriorē dicēdi ornatū deposcūt alijs. ⁊ alij loco duximus reseruāda. Quis eīn breuib⁹ ꝯplecti possꝫ accuratissimā prudentiā/ laborē fortissimuꝫ. modestissima ꝯsilia. feruentissimū zelū quē indefessus adhibuit ꝓ sedādo et vniēdo illo turbulentissimo scismate quo etas illa q̄tiebaṫ. Quis legatōnes suas mira grauitate et peritia obitas. satis digne ꝯmemorare posset quas ꝓ frācoꝝ rege/ ecclesia gallicana ⁊ vniuersitate parisiēsi. tū plerūqꝫ alias. tū p̄cipue apud celeberrimū illud christiāi populi generale ꝯciliū Cōstantiēse gnauiter administrauit. Illic eteni diligētia incredibili. sanissima doctrina ⁊ vehemētissima vi dicendi quib⁹ p̄res monuit. ꝯfirmauit. et q̄d facto opus esset aptissime mōstrauit. tm̄ effecit ꝓ cōi pacis que a tota xp̄iana republica exulabat recōciliatōe. vt nō min⁹ necessarius fuisse videaṫ illi sue calamitose tēpestati. qꝫ olim gl'iosissimus doctor Augustin⁹ etati sue pelagianorū herese ꝯtaminate. Extant et tractatus ⁊ oratōes eius in eam rem plurime quo min⁹ necesse sit adducere multa ad hec ꝯprobanda. Quare silentio p̄tereantᷣ reliqua si vno verbo ꝓsuasuꝫ fuerit Johannē de gerson euidētissimo intuitu veritatē ꝓspexisse/ et nō miori ꝯstātia ac fortitudine ꝓspectā tutatū fuisse. Ad eam siq̄dem sensuū puritate et simplificatiōe cordis deuenerat vt velut e sereno pacatoqꝫ aere dispicere et ꝯtueri valeret oīa/ que sub se turbida passionib⁹ et ignorātie nube obducta in ceteris agebantᷣ. Itaqꝫ expeditissim⁹ et resolutissimus erat in vero cognoscendo. In defendendo aūt qꝫ firmus qꝫ imꝑterrit⁹ fuerit. vel hec vnū argumēto nobis sit. quod post grauissimas altercatōes quib⁹ contra impugnatores veritatum fidei et p̄ceptoꝝ dei corā sacrosctō concilio certauerat. p̄ncipis etiam potētissimi odiā nō veritus. ve-

but alter Chrysostom⁹ aut Athanasi⁹ ipm̃ tandẽ exiliũ molestissimũ ppeti non detrectauit. O virũ vere xpianũ. O tẽpoꝝ nr̃oꝝ pditissimoꝝ singulare sid⁹. Tu eã quã a se pellũt ceteri ꝟitatẽ etiã in exilio pꝯris. Tu teipm̃ iniuria ꝛ ꝯtẽptu manis affici q̃ꝫ vẽritate. Tu ꝟe ꝭm nomẽ tuũ laudẽ tibi pas Gerson enĩ aduenã significat. Tu ipi⁹ christi q̃ vt ꝟitati testimoniũ daret nullũ tormẽtoꝝ gen⁹ expauit. cũ re ꝛ facto fuers imitatoꝛ. cur nõ merito mo maximo ei⁹ cognominatõez adipiscaris? Quãobrẽ honorẽt doctores alij q̃sqꝫ epitheto suo. Dicat̃ h̃ sãct⁹ ille seraphic⁹ magnus iste/ irrefragabilis alter. Subtil. solẽnis. illumiat⁹. vl̃ q̃c q̃d tale ꝑ merito suo q̃sqꝫ vocitet̃. Juste q̃dẽ ꝛ bene. Sũt etenĩ. Liceat obsecro iohẽz q̃z de Gerson nõ fraudari laude sua. Liceat xpianus doctoꝛ appellet̃. Js cui⁹ ꝑmo doctrina ad xpi meras traditões oẽm nr̃az assertõem ꝯtẽdit metiri. Cui⁹ deinde studium ꝑmarie xpi opationi ꝑpter quã in mũdum venerat testimonio. s. ꝟitatis intẽtissime fuit addictũ. Cui⁹ postremo vite cõclusio tãta anagogice et ꝟe xpiane ꝯtẽplatõis dulcedĩe et amore flagrauit. vt velut cign⁹ modulato cãticoꝝ carmie mortẽ suscipiẽs ĩ felicẽ familiã xpi quẽ docuerat ꝑ q̃ certauerat/ ꝛ quẽ totis visceribꝫ desiderauerat/ nõ ĩmerito in et̃na btitudine recept⁹ esse credat̃.

¶ Plura possent alia ĩ laudẽ hui⁹ christiani doctoris annecti. Jt̃ alia et ep̃las archiepi lugdunẽs ꝛ frẽis sui ꝑoris celestinoꝝ ꝯcipi pñt q̃ ad finẽ hui⁹ opis habent̃. Uerũ passim plurima sese obijciũt laude ꝛ honore digna studios̃ sc̃ptoꝝ ei⁹. e q̃bꝫ ꝛ hec pauca q̃ ꝑmissa sunt clari⁹ intelligi pñt. Hui⁹ itaqꝫ vtilissimi doctoris tractat⁹ et opa q̃tq̃t colligi potuerũt etiã nõ sine singulari labore ĩ h̃ volumĩe castigate admodũ impssa fuerũt Quõ tribꝫ sane ptibꝫ si cui libuerit poterit scerni. Eaꝝ ꝑma cõtinet ea q̃ et fidẽ ꝛ ecc̃lie regimen ꝛ circa ea errores cõcernũt. Secũda ꝯplectit̃ ea q̃ ad morales traditões ptinent. Tercia mystice theologie accõmodata subiũgit. Hũc aũt ptiũ ordinẽ nõ esse incõgruũ sed sc̃pture sacre p̃sus conuenientem apte intelliget. si q̃s Bonauẽturã in libello de reductõe artiũ ad theologiã in q̃rto volumĩe leget. Inter hec aũt opa lꝫ nonnulla sint q̃ Johis de Gerson nõ esse verisimili⁹ sit/ vt est tractatus ꝯ ppetarios sancti Augustini. Cõpẽdiũ theologie. Sermo de conceptõe. et si q̃ plures repiant̃ tñ qꝛ auctoꝛ ali⁹ nõ patebat/ ideo loco suo psti terũt. Alij autẽ tractatus q̃ sibi nõnũqꝫ tribuunt̃ sed tñ auctorẽ certũ habẽt/ vt ẽ libellus de ꝯtẽptu mũdi/ quẽ constat a quodaꝫ thoma canonico regulari editũ/ ꝛ alij plures nõ sũt opꝫ bus suis inserti. Ueꝝ nõnulli ad finem opis ꝑpter conformitatẽ materiarũ subiuncti.

Annotatio titulorũ

operũ doctoris christianissimi Johis de Gerson cancellarij parisieñ. eo ordie quo ĩ hoc volumĩe sese ꝯsequunt̃. qð tribꝫ ptibꝫ distingui põt/ ponũt̃ Primo tituli ꝑme ptis que tractat⁹ potestatẽ ecc̃liasticã ꝛ fidẽ potissime ꝯcernentes complectit̃

Tituli librorꝫ secun-

de partis i qua locata sunt p̄cipue opuscula ad mores accõmodata

Tituli tercie partis

que cōtēplatiue vite pcepta tradentes tractatus continet

Tituli operũ Gersonis

Fortis in ecclesia bellator maxime Gerson
Armatus gladio/cingis ouile dei
Uiuunt scripta tua q̃uis sint ossa sepulta
Omnibus exemplar se dant imitabile doctis

Incipiunt opera et

tractatus magistri Johānis de Gerson / sacrarū litterarum doctoris resolutissimi et christianissimi / ac cancellarij Parisiens. Qui in tres partes distincti sunt. Quarum prima complectit tractatus / fidem et ptātem ecclīasticam ɔcernentes. Quibus oībus p̄missus ē tractatus de laude scriptorum qui ad cōmendationem omniū qui libris multiplicādis student accōmodati pōt.

A ſ Crutari scpturas exhortabat olim iudeos xp̄s. Joh. v. Scpturas vicz in qbus putabāt se vitā eternā hīe. ō qūibus loqt aplūs ij. ad Thim iij qz oīs scriptura diuinitus inspirata vtilis ē ad docendū. ad arguendū. ad corripiendū. ad erudiendū in iusticia. vt pfectus sit hō dei ad oē opus bonū istructus. Et ad Ro. xiiij. Quecūqz scripta sunt ad nr̄am doctrinā scripta sunt / vt p patientiā et ɔsolatōez scripturarū spem habeam⁹. ¶ Verum quō scrutabunt scpture si nō habeant? Qualit habebunt si non scribant? Qua rōe scribent sine scptoribus? Sūt igit necessarij scptores. Et h̄ est qō h̄ et nūc intēdimus suadere cōpellēte nos ad hoc multiplici circa scptores librorum vtiliuz defectu quē patit etas nr̄a. Et in p̄mis conclusionē certā statuam⁹ dicētes ¶ Scriptor idoneus et frequēs librorum doctrine salubris agit op⁹ bonū de genere. Et opus h̄ si pueniat ex charitate est meritoriū vite eterne / nec futile dicēdū ē. Vñ prin⁹ habet decisio dubij cuius occasiōe cudit p̄ns opusculū / qd q̄siuit q̄dā de monachis domus carthusie. Si liceat dieb⁹ festiuis scribere deuotōnis libros g̃tis. ¶ Sz aduertēdū in p̄mis qz nomē scptoris notat p̄ītiā scribēdi / cū vsu assiduo vel frequēti. Scriba p̄o dicit magr̄m in eis q̄ sunt diuine legis eruditū. q̄ et scrutator vel ɔq̄sitor dici pōt aut etiā dictator. Quales erāt scribe iudeorum / q̄lis esdras scriba velox et īgeniosus in lege / q̄les apud xp̄ianos theologi doctores seu theologie pfessores de qbus nō erit p̄ncipalit s̄mo p̄ns / sz de scptoribus q̄si mechanicis et manualibus librorum. ¶ Et hi sunt in multiplici dr̄ia penes eruditionē maiorē vel miorē circa scpturā / quam trāsferūt ex inspecto exēplari libro / vel quā de pnūciātis ore suscipiūt / sic baruch de ore hieremie scpsit oēs s̄mōes ei⁹. Sūt q̄ simt sunt dictatores et scribe et scptores. talis laudat fuisse diuus Amb. libros scribēs q̄s dictabat. Sūt alij g̃dus īfimi nullū penitus hn̄tes intellectū eorum q̄ trāsscribūt. qs q̄si pictores appellamus. Sūt nōnulli tā̄qz medij g̃dus qbus aptus ē satis sensus eorum q̄ scribūt / saltē grāmaticalit seu lr̄alit. q̄les olī fuerūt et adhuc esse ferunt in religionibus approbatis atqz in vniuersitatibus et studijs rōnabilit institutis. Et de talibus loq̄ p̄cipua nūc est intētio neq̄qz alios secludēdo / q̄ vel sunt magis aliq̄d q̄z scptores vt primi vel vt scdi q̄ parum sūt ad fructū sp̄ualē sue scpture capessendū idonei ¶ Quibus p̄notatis vt lucidior et breuior eēt ordo dicendorum. ptz stati hec nr̄a ɔclusio sciētibus q̄d ē opus bonuz de genere. q̄d opus meritoriū vite eterne. qō opus futile. Verūtn̄ placz eā p ɔpatōes aliq̄s ī subseq̄ntibus duodecī ɔsideratiōibus ampliādo monstrare. q̄s metrū triplex ɔp̄hēdit. v̄sus. Predicat atqz studet scriptor. largit et orat. Affligit. sal dat fontē lucēqz futuris. Ecclesiā ditat. armat. custodit. honorat

Cōsideratio prima

qz scriptor p̄dicat

ſ Criptor idone⁹ et freq̄ns librorum B doctrine salubris (sic eī sp infra loq volum⁹ et intelligi) p̄dicare dici pt. Certe si lingua silet man⁹ p̄dicat et fructuosius aliq̄n / quāto scriptura venit ad plures vberior q̄z trāsiēs s̄mo. Nec obuiam⁹ dicto hieronymi qz habz nescio q̄d latētis energie viue vocis act⁹. et in aure discipuli ex doctoris ore trāsfusa forti⁹ sonat. Sz inuenies aliq̄s eruditissimos fatētes se plura didicisse scripta studendo rumināndoqz secū q̄z p doctoris auditū. Qualē se fuisse videt bernardus gl'iari dicēs mgr̄os suos fuisse q̄rc⁹ et fagos. Proculdubio nō sine p̄nia vl' comite lectura librorum. Adde qz int p̄dicatores sūt multi tā̄qz nudi pnūciatores eorū q̄ sumūt formaliter in scp̄tis. q̄ si mereri possint aureolā p̄dicatoribus debitaz / cur nō silr scriptor nr̄ cui potest adesse et adest / supponit nō impar animarū saluificās zelus scribēdo sicut alteri loquendo.

Cōsideratio secūda

qz scriptor studet / legenti et dictāti similis.

ſ Criptor hmōi scrutāti studiose vel legēti doctrinalit vl' etiā dictāti nō ē vsqzq̄qz dissilis. Colligit ex p̄cedēti

deductio p̄ñtis ꝯsideratōis q̄ ad legere vel
dictare. qꝛ nedū ꝑ morula tp̄is exigua ſ3 in
annos decē.cētū.mille.ſcp̄turā durare ꝯtin
get i ſe vl' ꝑ multiplicatiōe3 exēplariū ab ea
ſcp̄torū.legētib⁊ aūt atq3 dictātib⁊ ſi defue/
rint auxilia ſcp̄toꝝ/cū mēoria ſit labil'.obre/
pat ꝑtin⁹ oblr̄atio dictatis aut ðlectis obli
uio. Adde q꠱ ſalub̄ora ſit plerūq3 ſcp̄ta veteꝝ
q̄lia ſcp̄toꝛ nr̄ eligit q̄3 dictamia nouelloꝛū.
Nō q꠱ ip̄robem⁹ nouos dictatores q̄les aſ
ſidue cogūt aſſurgere.tū ꝑpt alteratōe3 va/
riā guſt⁹ ſpūal' cupiētꝫ nūc hāc nūc illā eſcā
ꝑbi celeſtꝫ.nūc oēm penit⁹ abominātꝫ.tum
ꝑo ꝑpt dubitatōes nouit' emergētes iuxta
q̄litates ꝑſonaru3 tp̄m aliarūq3 circūſtātia
rū.q̄ nūq3 plene totas ſe ꝑbebūt/cū ſint abſ
q3 nūero variabiles. Exēplū de medicis et
morbis. Nō eni ſufficiūt eis libri q̄3 rūlibet
ex arte ꝯpoſiti.ſ3 op3 variare receptas/qua
les velle ſil' oēs tradere eſſet(put Auicenna
notat)iexplebile ¶ Prodeſt nihilomin⁹ apō
rēpublicā nō mediocrit' reꝑuatio taliū pti/
cularit' dictatorū. ſic ꝯ morbos corpoꝝ ſic
aduerſus peſtes aīorū. qð vtiq3 fac̄ ſcp̄toꝛ.
¶ Porro ſcrutatōe3 ſtudioſā nō oī ſcribenti
tradere poſſum⁹/ſ3 ſciētifico cui⁹ mēoria fir
mius retinet ea q̄ ſcribit q̄3 alia ſi vult itēde/
re.tū ꝑpt imoratōe3. tū qꝛ ſegni⁹ irritāt a/
nimos demiſſa ꝑ aures q̄3 q̄ ſūt ocul' ſubie/
cta fidelib⁊.ait Flacc⁹ ¶ Accipit ex hac radi
ce ſue traditōis originē ars mēorie cui⁹ me
minit Cicero. ¶ Reddit' iſup rō cur expedi/
at ſtudioſ' abbreuiatōes ſibi ꝯſcribere certiſ
q3 notul' iſignire pūcta mēoratu digniora

Tercia cōſideratio

q꠱ ſcriptoꝛ nr̄ largit' miſeret' ⁊ cōmodat

s Criptoꝛ nr̄ largit' miſeret' ⁊ ꝯmodat
Tres eē ptes ſatiſfactōis theologi
tradūt. Una ē elyna ð q̄ p̄ñs ē ꝯſi/
deratio.alta ē orō.tcia ieiuniū. ð q̄b⁊ erit cō
ſideratio ſeq̄ns .Quis oro dubitauerit q̄m
ſcriptoꝛ q̄lē loq̄mur ſit largitoꝛ elyne multi
plicis nedū tp̄alis ad ſuſtētatōem ſui ſuorū
q3 fratrū ſeu domeſticoꝝ. Eſt eni lucroſa n̄
paꝝ iſta ars. Tenebit iſup locū elyne ſpūal'
ad opitulatōem aiaꝝ.nūc aduerſus erroreſ
⁊ ſcrupulos ꝑ eruditōe3 doctrinalē atq3 ꝯſi
lij.nūc ad ꝯſolatōem ſalutarē. Falloꝛ ſi non
ita miſicordiā receperūt Jonathas cū ce/
teris iudeis.i. Macha.xij. dicētes ſe hr̄e ſo
lacio ſctōs libros/nō nullo idigere. Conſo/
nat ap̄ls vbi ſup ad Roma. ¶ Sūt adhuc
vt accepi nōnulli ꝓfeſſores regule btiſſimi
Aug.q̄s canonicos regulares appellamuſ
apud Hollādiā.q̄ꝝ laboꝛ ſcribēdi paſcit eos
tp̄alib⁊ ſubſidijs de p̄cio librorū. remanēti/
bus apud ſe plurimis ad ſpūale ſolacium.
Tales iure dixerimus btificatos a ꝓpheta
Labores inq̄t manuū tuaꝝ qꝛ māducabis
btūs es hic in ſpe.⁊ bn̄ tibi tādem erit in re.
Uxoꝛ tua myſtice diuia ſapia.vl' r̄ligio tua
vel celeſtis gr̄a.ſic̄ vitis abūdās in laterib⁊
domus tue/q̄ eſt eccl'ia vel conſcia. Filij tui
l'raliter ꝓfeſſores ⁊ ſcp̄tura moraliter opera
tua.ſicut nouelle oliuaꝝ i circūitu mēſe dn̄i
q̄ parat' aduerſus eos.demōes ⁊ hoies qui
tribulāt nos. Cōpara nūc ſi potes alioru3
q̄rūda3 eccl'iaſticoꝝ multiplicata ſup nūeꝝ
inſtituta ſint i orōib⁊ vocalib⁊.ſint in elynīſ
corp̄alib⁊.iſtoꝝ paupi.nec iā paupi ſ3 diui/
ti ſimplicitati. ¶ Fuerunt an adhuc ſint ne/
ſcio ſcimoniales in h̄ opus dedicate/ſicut
olim Origeni ꝑ trāſcribēdis opib⁊ ſuis ne
dū notarios ꝑ diuites ſeculares. ſ3 puellas
ſex in ſcribēdo ꝑitas datas eſſe. Un̄ q̄ſo tot
genera bibliaꝝ.tot doctoꝝ volumia q̄ mo/
do ſupſunt in eccl'ia/ſi nō ex ſcriptorib⁊ i re
ligiōe degētib⁊ q̄ꝝ ad p̄ſens vix vllū ſupeſt
veſtigium.

Quarta cōſideratio

q꠱ ſcriptoꝛ orat

s Criptoꝛ nr̄ orat.hab3 ocul⁹ nūciuſ
cordis orādi materiā ſibi miſtrare.
Quāuis nihil obſit q̄n vocal' q̄ñq3
poſſit inſeri orō vl' canticū ſuaue dū ſcribit
Atuero ſatꝫ ē implere ſcriptorē nr̄m moniti
onē ap̄licā.q꠱ pſallam⁹ ⁊ cantem⁹ i cordib⁊
nr̄is dn̄o. Qð freq̄nter eo liberi⁹ iplere va/
let q̄ ſolitudine q̄dā vberi⁹ fruit'. ¶ Puto pa
lā mihi fieri/q꠱ ſcriptio vl' ſcriptura ē opus
dei/opus religioſū.nō minus ſepe q̄3 vocis
exaltatio in cāticis eccl'ie. Pōt ſubinde vnū
ꝯpenſari ꝑ alteꝝ q̄ñq3 ſalubrius q̄3 tp̄al' ad
miſtratio ab eccl'iaſticoꝝ officioꝝ freq̄ntati
one ſaluat ⁊ abſoluit. Crediderit ꝑide ſcp̄toꝛ
nr̄ et pietate iugi recogitauerit totiēs deū ſā
ctoſq3 āgelos ſecū eē/totiēs ſcp̄tores ſacros
ip̄m alloq̄.totiēs xp̄m ſibi blāda q̄dā oſcl'a
ꝯſolatōis dare.q̄tiēs eoꝝ dicta ſalubria cō/
ſcribit que mediate vl' imediate diſpēſarūt.
Cui dignitati q̄ p̄t merces alia tp̄al' equari.
Quis ꝓhibet talē aliquē ꝯtēplatiuū ⁊ eē ſil'
⁊ dici. Cōtēplationē itaq3 lectio q̄ ſcribēdo
fit nō ipedit ſ3 paſcit.

Quinta cõſideratio

ꝙ ſcriptoꝛ affligitur

ſ Criptoꝛ nr̄ affligit̄ in q̄ ieiunĳ vi/
cem tenet. Jeiuniū put ē tercia ps
ſatiſfactõis extēſo noīe dr̄ a doc/ti
bus oīs afflictio coꝛpalis aſſumpta volūta
rie,p domatõe carnis vl̄ vice ſatiſfactõis q̄
fit p doloꝛē. Queādmodū ps altera q̄ dicit̄
orõ ↄcludit omnē mētis eleuatõem in deū
cū hūili ſubiectõe et obediētia. Elēoſynam
ꝯo ptendūt ad omē ſubſidiū primo miſeri
corditer impēſum. Cõſonat votū paupta/
tis elēoſyne. votū obediētie orõni. votū ca/
ſtitatis ieiunio ſeu coꝛpis edomatõi. Que
taliter elucidata moꝛ pſpicuā faciūt hāc cõ
ſideratõem cū duplici pcedente. Null⁹ ita
ꝙ negauerit laborioſū eſſe ſcribent̄ exerciti
um. acceptet igit̄ illud in pniam ſeu ſatiſfa
ctõem p ſuis alieniſq₃ delictis. ſic enī dire/
ctio ſpūalis oculi reddet laborē ſuū nedum
vno hoc modo laudabilē ꝛ meritoriū. ſed
tot modis q̄t intentões bonas adducet ad
decoratõem actus ſui. noīatim iuxta ↄſide
ratões duodecim q̄s ſub ſcripture pcõnĳſ
aperim⁹. ¶ Junge ꝙ in foro pnīe pt iſte la/
boꝛ ad ſatiſfactõem ſacramētalē iponi. quē
laborē ſi null⁹ imponit hoim/impoſuit ſa/
ne deus ab initio cū dixit Ade ꝛ poſteris.
Jn ſudore vult⁹ tui veſceris pāe tuo. Poꝛ
ro q̄ in laboꝛe hoim nō ſunt nec cū homib₉
flagellant̄ nō intumeſcāt ſ₃ timeāt ne cum
demonib₉ affligant̄. Scripſit egregiū vo/
lumen Aug⁹ de opemõachoꝝ qd̄ totū po
tuerat ad rē q̄ nūc agit̄ traduci. Qm̄ ſi mo/
nachos opꝫ opari. q̄le dabit̄ opus aliō ſue
pfeſſioni nedū min⁹ aduerſū ſ₃ ampli⁹ pro
motiuū/attēto ꝙ nō oēs idonei ſunt ad dif
ficiliora qualia ſunt pdicatio vl̄ lectio doct̄
nalis. Sed neq₃ miſſarū obſtat celebratio
quā finit hoꝛa breuis. Neq₃ ptꝫrea valꝫ ex
cuſatio deſidie nõnulloꝝ dicentiū. imo q̄ſi
gl̄iantiū neſcio ſcribere. Diſcāt diſcāt. neq₃
verecundent̄ vel deſperēt/qm̄ laboꝛ impro
bus oīa vincit. ꝛ duris veniēs in reb₉ ege/
ſtas/ait Uirgil⁹. Gallice beſoeng fait vieil
le troter. i. latine. Neceſſitas facē vetulaſ cur
rere. Qui ſe dicit egere cū ſibi poſſit faciēdo
qd̄ in ſe eſt puidere/ſit mēdax. ſi fict⁹ eſt le/
ctoꝛ diiudicet.

Sexta cõſideratio

ꝙ ſcriptoꝛ ſal ſapientie tribuit

ſ Criptoꝛ nr̄ poſteris ſal ſapiē admi
niſtrat. Jubet apl's eſſe noſtꝝ rõna
bile obſequiū ↄformit̄ ad figuram
legis pcipientis in omni ſacrificio ſal apperi
U. deat aūt ſcriptoꝛ ne ſuū ſal infatuet vl̄ ſi
bi ſi ei nō ſapuerit vl̄ alĳs ſi coꝛruptū p in/
eptias ſcribēdi reddiderit. Quales ꝑe ptu
litetas nr̄a plurimos q̄s mēdoſa fuerunt
adeo volumina vt ↄſult⁹ fuiſſet nulla q̄̄ ta
lia miſtrari cū lr̄is incõdit̄ ſine lege ſine ſē/
ſu vl̄ oꝛdine, adeo q̄dē vt auctoꝛi ppo ſeu
dictatoꝛi nō itelligibilia redderēt̄ q̄tūlibet
itroſpecta. ¶ Hāc exiſtimāt aliq̄ nō minimā
tribuiſſe iacturā ſtudĳs ac vniuerſitatibus
nr̄e tēpeſtatis dū q̄libet admittebat̄ ad ſcri
bēdū. nō pbat⁹. nō cognitus. Exēplaria q̄
ꝙ dabantur incoꝛrecta. Quid ni ml̄tipli/
cioꝛ coꝛruptio ſeq̄ret̄ iūcta trāſcribentiū vl̄
inertia vl̄ ignoꝛātia. ¶ Sed dant̄ viſitato/
res in artib₉ mechanic̄ ne fraus ↄmittatur
in opatõib₉ vt in pānis vel in pane vl̄ cul/
tellis ꝛ ceteris. Quis digne tulerit opus p/
cioſiſſimū expers eē viſitatõnis. ne coꝛru/
ptio ſua ſerpat iugiter in deteri⁹. Sic olim
apud ſctõs pres habebat̄ electio ſup ſcpto
rib₉. nec paſſim admittebat̄ indoct⁹ vt do
ctus. ſed vſq₃ ad punctoꝝ formatõem q̄ lu
cem dāt magnā legentib₉ examē habebat̄.
Priſci doctoꝛes noīatim hireneus (ſi non
fallit mēoꝛia) ſubiūgebant in opuſculoꝝ ſu
orū fine terribilē diui nois obteſtatiõeꝫ. vt
ſcripta ſua coꝛrecte trāſſcriberēt̄. ꝛ p poſte/
ros ita fieri ſuaderent. Alioq̄n iuxta hiero/
nymum q̄s vel ſcripſiſſe vel emendaſſe fru
ctus eſſet.

Septima ↄſideratõ

ꝙ ſcriptoꝛ fontē miniſtrat.

ſ Criptoꝛ nr̄ poſter̄ apit fontē aq̄ vi
ue ſaliētis i vitā etnā. Jntelligat̄ h̄
nō vt auctoꝛ pncipal̄ q̄ ſol⁹ de⁹ eſt
ſ₃ vt miſtratoꝛ. Nā fons vite ꝟbū dei i ex/
celſis. Nõne libri ſalubres q̄les intēdimuſ
ſūt nō ciſterne q̄dē veteres ꝛ diſſipate ſ₃ fõſ
oꝛtoꝝ pute⁹ aq̄ꝝ viuētiū q̄ fluūt ipetu de li
bano. q̄ cādidatio nūcupat̄. Cui ſapiētie fõ
ti q̄nto pximioꝛes ſūt riuuli ſciaꝝ tāto puri
oꝛes ſalubrioꝛeſq₃ crediderīs illos. Quo ↄ
dū p terras i longinquum riui ſciaꝝ dila/
būt̄ nō retinētes ꝟtutē ꝛ guſtū fõt̄ oꝛigīal̄
ſcito ꝙ ō facilīlimū viſcūq₃ ↄbūt vñ ꝟmeſ
peſtilēteſ vt rane bufõeſ colubꝛi gēiti repūt
ꝛ potātes inficiūt aut pimūt. Bibe igitur

o ſcriptor de aq̄s tuis viuētibꝰ veniētibꝰ de
libano ꝓ᷑ Et ne dixerꝭ cū hereticꝭ. aq̄ furti
ue dulciores ſunt. ſed oīa palam ⁊ ī luce cla
reſcāt ꝓ quo ſit ſequens conſideratio

Octaua ꝯſideratio

ꝙ ſcriptor lucem dat

Criptor nr̄ lucē ſeq̄t̄ ⁊ eā poſterꝭ ad
miſtrat. Lex dei lux ē et lucerna.
Lucerna pedibꝰ meis ꝟbū tuū/ait
pſal. dn̄o/ ⁊ lumen ſemitis meis. Sit optꝫ
ipī gaudiū. q̄ delectabile lumē ocul' īſpicit
q̄tidie. Neqꝫ hꝫ vt thobias ꝯq̄ri. q̄le mihi
gaudiū erit q̄ in tenebris ſedeo et lumē ce/
li nō video. Uidet plane lumen celi ſc̄ptor
nr̄ qđ ē ꝟbū dei deſcēdens a pr̄e luminuꝫ.
dū alij accumulāt ſup ſe t̄ram inſtar talpaꝝ
defoſſi tenebris ſeculariū vl' lr̄aꝝ vl' op̄atio
num. Gaudeant pueri tales habuiſſe parē/
tes vl' mg̃roſ q̄ talibꝰ eoſ artibꝰ ſalubria ſcri
bēdi voluerūt inſtruere Gaudeāt q̄ talentū
artis hm̄oi ſuſceptū nō ignauit' infodere ſꝫ
vt lucernā et lucē ſtrēnuitate diligenti conā
tur p̄ntibꝰ et futurꝭ oñdere. Uide hō hoī. ⁊
ars arti q̄ꝫtū p̄ſtat ⁊ p̄fert. Dedit' .ſ. ad ſalu
taria ſpūaliaqꝫ p̄ derelictiſ aut impulſis ad
noxia. que vl' auariciā nutriāt/ vl' ad flagi/
tia ꝑtrahant/ nō diſtrahāt a p̄ctis. ¶ Demū
collige tecū ſc̄ptor nr̄ q̄le ſit tibi donum dei
poſſe freq̄nter emergere de tenebris mūda
norū hoīm cū actibꝰ ſuis teterrimis. ī ſediti/
onibꝰ/ ī bellis/ ī ꝯdictōibꝰ. Emergere dixe/
rim ꝑ obligatōnem animi dū lucidis ⁊ trā
q̄llis actōibꝰ mens occupat ſe. Nā vbi locꝰ
eſſet in corde tuo tenebris ꝙ lux ſc̄pturarū
attentōe ſua ꝯplet. Qua in re nō ꝑuum acci
pit fructū ſc̄ptor q̄ꝫuis illr̄atus. nō minus
crebro q̄ꝫ hō nō intelligēs eccl'ie cāticis oc/
cupatꝰ ¶ Senſit hāc lucem Augꝰ dū obe/
diens celeſti oracułlo. tolle lege. tolle lege. cō
iectis in ſc̄ptura ap̄li ocul'. mox depulſe ſūt
ab eo dubitatōis tenebre luce ſecuritatꝭ in/
fuſa. Itaqꝫ dici nō p̄t q̄ꝫ multiplex oli et q̄ti
die lucis ſplēdide fulgor irradiet legētes in
ſcripturis q̄s h̄ri nō poſſe ſine ſcriptoribuſ
q̄s neſciat. Preſto ſunt vbilibꝫ ſc̄pta tibi ſi
volueris. ꝟba nō eq̄. Uides in ill' defectus
tuos tanq̄ꝫ in ſpecl'o ſine ꝟecūdia vl' pudo
re cuiuſq̄ꝫ inſpicietis vel culpātis. Poteſ ꝑ
variatiōe palati ſpūalis nūc iſtꝭ nūc ill' ſcri
ptorꝫ refici ſaporibꝰ. Propt'ea ſupuacuam
ip̄orū multiplicatiōem q̄s eſſe culpauerit.
Nōne lautiſſimā eſſe ꝯuenit ſapīe mēſam.
multaqꝫ ferculorꝫ varietate r̄fertā. Sumat
vnuſq̄ſqꝫ q̄d et q̄ntū ſatis erit vl' vſqꝫ ad ſo
briā ebrietatē ſpūs. ad quā ſpōſus iuitat ca
riſſimos. Comedite inq̄t amici et bibite ⁊
inebriamini cariſſimi. Qual' ebrietas nō te/
nebroſitatē obtuſitatēqꝫ ſꝫ luminoſitatē af/
fert inſolitā ⁊ ꝟe diuinā

Nona ꝯſideratio

ꝙ ſcriptor eccl'iam ditat

Criptor nr̄ eccl'iaꝫ ditat. Refertur
augꝰ. moriēs fratribꝰ īculcaſſe ꝙ ec
cleſiaſticaꝫ bibliothecā magno ſtu
dio/ q̄r magnū ſciebat eſſe theſauꝝ cuſtodi
rent. Quocōtra nō habēt tyrāni depopula/
tores regionū ſeu religionū efficaciꝰ machi
namentū q̄ꝫ ſi libris ip̄as ī ꝓmis ſpoliaue/
rint atqꝫ ꝓuauerint. Patuit ī regibꝰ aſſyrio/
rū reſpcū hierl'm ⁊ iudeorꝫ. Hoc ꝓ dē ani ad
uerſum ē incōmodū cepiſſe circa regnum
frācie xp̄ianiſſimū a q̄ libri diſtracti ſunt aſ
ſidue. etſi nō apta t̄n occulta ⁊ palliata dep̄/
datōne ꝓpter lucrum ad exteras nationes
colligendum. q̄ꝫq̄ꝫ neqꝫ defuerint apertiſſi/
mi violētiſſimiqꝫ direptores. Dicitur ī ꝓ/
uerbio vulgari. Les bons liueres faut les
bons clercs. id ē boni libri faciūt bonos cle
ricos. Hoc ꝓuerbiū verꝝ ē. Mutatis q̄ꝫ li/
bris vt politia mutet' vno mō vl' alt'o neceſ
ſe eſt. hec ad laudē ſcriptorū ſpectāt. q̄rꝝ ſtu/
diū eſt ad oppoſitū librorū depaupatiōem
ꝯtra. ditare. ſ. ⁊ populare libris ſc̄tis. ¶ Ad/
mirabil' fuit ardor habēdi libros ſacros a/
pud ptolomeū regē. q̄ p̄cio ingenti ꝯparauit
ſibi ꝑ. lxx. int'p̄tes trāſlationē eorꝫ. Quo vti
nam ꝓuocarent' infidel' regis exēplo fideleſ
pōtifices ⁊ ꝓncipes xp̄iani. Fert' hꝰ regis li/
braria q̄nquaginta milia libros habuiſſe.
¶ Ceterꝫ diuinas h̄ nō accipimꝰ ſolū in de/
core librorū. q̄ t̄n additꝰ ſi fuerit valori ſpū
ali p̄ciū duplex accreſcit ſicut ī ornamētis
eccl'iaſticis iſta laudamꝰ. Sit ſc̄ptura lau/
dabil' ꝓ theſauro q̄lis nō ē ī papirꝭ ilico pe/
untibꝰ. vbi dicunt' ſil' labor recte papireus
depire cū op̄a et impēſa. Pergamenū dura
biliꝰ eſt q̄ conditio cariſtiā eiꝰ ſup papiruꝫ
ꝯpenſat abūdant' ¶ Sed neqꝫ q̄ſpiā excuſa
uerit ſuā in ſcribēdo ſegniciē ſi neſciuerit lit
teras artificioſe multū formare. lr̄a ſit legi/
bilis. ſit punctuata. ſit purgata. q̄lis ē lom/
bardorū. nō inuoluēs ſe tractibꝰ ſup̄fluis.
Sit demū ſine mēdis falſitatꝭ cū ortogra/
phia vera. Illa ſufficit ī eccl'ie theſauro re/

pōni/q̄uis par₂ fucati decor₃ obtineat. nec
tādē p̄cij t̄palis. ¶ Nō aūt opt₃ ad extremū
vnūquēꝗ; siles ad scribēdū libros assume
re. quēadmodū nō ē par ī legētib₉ studiu₃.
Captat hic ampli⁹ deuotoꝝ vel gignere vl̄
nutrire/cui pua satisfaciūt opuscula. Uult
ali⁹ ī altū eruditōis ītellectual̄ ascēdere. ta/
li ḡndia doctorū habēda sunt volumīa/q̄/
rū traditiōes ordīe doctrīali scrutet̄. Alio/
q̄ʒ rectū ī addiscēdo deseret̄ ordinē letos su
pra bociā ecl̄e nō hr̄et. Primū simplicita
ti claustraliū religiosoꝝ. Alterū mag̅ appro
patū ē studiosis ac sapiēt₃ cū p̄dicatōis offi
cio pfiteri q̄rētiū. Tu deniꝗ; si nō potuer₃
amplos libroꝝ manipulos ad area₃ eccl̄ie
reportare vl̄ puulos ꝛ paucos/imo si gre/
gorio credis vl̄ vnū afferre stude vt ī tab/
naculo dn̄i nō vacu⁹ appareas. si sol⁹ etiā
capraꝝ pilos habuer₃ vl̄ minuta duo

Decima ꝯsideratō

q̄ scriptor eccl̄iam armat

Criptor noster eccl̄iam armat. Cō
parat salomō in cātic₃ eccl̄a₃ turri
dauid q̄ edificata ē cū ppugnacul̄
ꝛ mille clipei pēdēt ex ea/oīs armatura for
tiū. Et apl̄s noīat v̄bū dei nūc clipeū igni
tū. nūc gladiū ancipitē ꝛ penetrātē. nūc gla
diū spūs. Et ps. sagittas potētis acutas.
Quisꝗs igit̄ h₃ zelū leg̅ (ꝛ h̄re d₃ sūm⁹ pō
tifex p̄cipue cū p̄lat₃ ꝛ clero) vigilet opor₃
hāc armaturā librīs mīstratā augere aduer
sus oēm sciā₃ extollētē sese ꝯ xp̄ianā religio
nē. S₃ heu q̄d dicit apl̄s. Oēs q̄ sua sūt q̄
rūt nō q̄ iesu xp̄i. Qui nec opponūt se mu/
rū nec armis spūalib₉ īduūt̄. nec scp̄ta q̄b₉
aliȷ̄ se fidēꝗ; dilatēt abūdare pcurāt. Uide
si nō carior ē hodie ꝯscp̄tor citatōnū q̄ȝ euā
glioꝝ. Mētior si nō plur₃ emūt̄. si nō sedu
li⁹ apō q̄sdā xp̄ianos ꝯpant̄ scp̄ture fabu/
lose q̄ȝ religiose. ꝛ pphane q̄ȝ sacre. ꝛ lubri/
ce q̄ȝ caste. Ī nūc ꝛ eccl̄ia₃ int̄ has manus
psipari ꝯfide. Si n̄ erat anim⁹ ad scrutādū
iuxta xp̄i iussionē scp̄turas illas. tñ multi/
plicare reſuareꝗ; p necessitatib₉ ꝛ oportu/
nitatib₉ equū erat. Nō q̄ ipsi etiā theologi
memorie oēs incorporēt. Hoc eī nequaq̄ȝ
factibile ē vl̄ tēptādū cū sit ꝯsulti⁹ paucis
rite digerēdis īmorari. Uerū expedit repo/
nere repositaꝗ; cogitare scp̄turas velut in
sūma q̄dā q̄tinus p loco ꝛ t̄pe possint h̄ri
ꝯfestim vt ita loq̄mur ad manū p īfidelib₉
vl̄ ꝯuertēdis vl̄ reuīcēdis. Ad erudiēdum
etiā nūc h̄ mō nūc illo fideles. Tal̄ sit opor₃
oīs scriba doct⁹ ī regno celoꝝ silis hoī p̄rifa
milias q̄ pfert d̄ thesauro suo noua ꝛ vete/
ra. Cui pabolice silitudi nō ne videt̄ allude
re spōsa blādiēs spōso. oīa poma noua ꝛ ve
tera dilecte mi seruaui tibi. ¶ Offert h̄ loco
se ꝯsiliū q̄d p ꝯpatoꝝ ad armaturā dei quā
esse dicim⁹ libros leg̅. sit de armis diaboli
libris reprobis faciēdū. Legat q̄ nescit illō
d̄ actib₉ cap. xix. m̄lti ex eis q̄ fuerāt curiosa
sectati ꝯtulerūt libros ꝛ ꝯbusserūt corā oī/
bus. Et ꝯputat₃ p̄cijs eoꝝ īueneīt pecuni
am d̄narioꝝ q̄nq̄gīta miliū. ita fortit̄ cresce
bat v̄bū dei ꝛ ꝯfirmabat̄. Sile factū nup
accepim⁹ d̄ libro magico estimatōis mille
aureorum. q̄ vt palmes inutil̄ aruit ꝛ arsit.
Sic oli parisi⁹ ī grauia et nup ī atrio ma/
ioris eccl̄ie. Uerū v̄o sit expediēs apō p̄la/
tos et inq̄sitores tales aliq̄s reſuari pp̄ter
exēplar ꝯdēnatōis siliū/ipi ꝯsideret. De bo
nis q̄ dē nulla sit dubitatio. qñ videm⁹ p̄ce
pto dn̄i tabulas leg̅ ī archa custoditas su
isse repositas. q̄ custodia cū honore signata ē
ī exēplari vita xp̄i/q̄ libꝝ legis postq̄ȝ acce
perat ꝛ legerat arma p se ꝯ p̄fides et c̄ōia
pferēs/plicuit libꝝ reuerent̄ mīstro reddēs
illū. vt h̄r Lu. iiij. c. ¶ Morē rursus esse iu
deis scribit Nicola⁹ de lyra nō ita sedere al
te/q̄ȝ alte positi sunt libri leg̅. ¶ Scit̄ insup
de xp̄ianis aliq̄b₉ q̄ ipis par ē deuotio ad
aliquē libꝝ scm̄ sic ad scōꝝ reliq̄as. que₃
vt signaculū sup̄ cor vl̄ pect⁹ suu₃ ponunt
osculant̄ et strīgūt. Nec paꝝ credūt opitu/
lari dū in se v̄sant q̄ō de euangelio matthei
sup egros īposito tradūt hī (?) cū ceteris

Undecima ꝯsidera

tio q̄ scriptor custodit eccl̄iam

Criptor nr̄ eccl̄a₃ custodit. Opitu
latio scripturaꝝ duplex ē aduersus
hereticos. Una vt vicāt. ꝛ sic armat
Altera ne vincāt/ꝛ sic custodit. ¶ S₃ nob
talia disserētib₉ mox occurrere videt̄ aīalis
hō et opponere p̄mo illud eccl̄iastes ī fine.
q̄ scribēdi plures libros null⁹ ē finis. Dei
de q̄ desunt scrutatores scp̄turaꝝ p̄ssīt (?) de/
uotarū. Ampli⁹ q̄ ex lectura librorū m̄lti
susceperūt occasiōem errādi/imo ꝛ insanie
di. Sic opposuit paulo q̄ dicebat. Mlte
l̄re faciūt te isanire paule. Rursus opteret li
bros ipis etiā laicis ꝛ mulierculis ppinare
vt docerent̄ p se legēdo eos/facta trāslatōe
ad vulgare suū si nō alit̄ ꝯcipent. ¶ At uero

ꝓmū n̄ īpedit. vł oblitterat laudē scꝑtoris
nr̄i. Nō enī ꝑgredit̄ ī imēsū sine fine sed fi
nē ꝯstituit cū eccl'iaste timorē dei/cū suorū
obſuatōe mādatoꝝ. Quo fine retēto nihil
nimis. Nec iā erit pluralitas libroꝝ sȝ vni/
tas. Fatemur ꝛ plāgim⁹ raritatē eē nimiā
ī scrutatoribꝫ scripturaꝝ duoraꝝ. Sȝ ma
ior adhuc iueniret̄ occasiōe sublata libroꝝ
q̄s īgerere ꝑ scriptores expedit. Potēs est
de⁹ affectibꝫ flāmā inurere cū ītellect⁹ alle/
ctōe. vt ꝑfectōȝ suā in veri cognitōe positā
aliq̄n scrutet̄. Ceteꝝ nihil ē tā scm̄ et salu/
bre vł piū q̄ nō ꝯtigat abuti. sic de libr̄ eue
nit q̄rū nō ē culpa neq; scribētiū. sȝ scel⁹ est
in abusu. Postremū magꝭ vrgere videt̄ si n̄
hēat scel⁹ īstructōis scrāꝝ sciāȝ. si ꝯtēp'erit
obſuare nō violādā eccl'ie hierarchiā que
hȝ vt īferiores laici ꝑ suꝑiores clericos ī le
ge dei ꝑitos instructōeȝ accipiāt. Nec do/
cere hȝ publice nisi missus. Nō eī eē dicim⁹
oīm vel hr̄e vel scrutari libros scōs/illos
maxime q̄ suā difficultatē petūt explanari
ꝑ alios passus ꝛ glosas doctoꝝ. Qualiter
agere nec facultas ē ingenij/nec eruditōis
ꝯmoditas apud vulg⁹ q̄s ab ore sacerdo/
tū oꝑtȝ legē exq̄rere. Neq; tn̄ arcēdi videt̄
ab opuscul' moralibꝫ ꝛ deuot̄ nullā ī se dif
ficultatē nec ambiguitatē nec absurditatē
ī trāslatōe gerētibꝫ. cuiusmodi sūt historie
vel vite vł legēde scōꝝ. necnō meditatōes
scē. Trāslatōes ī reliq̄s iure culpāt̄ pl⁹ er
roris arrogātes q̄; deuotōis hūilis. aut eru/
ditōis salubris materiā ꝓpinantes

Duodecima ꝯside ratio. scriptor honorat ecclesiam

Scriptor nr̄ honorat eccl'iam. De
ducūt hāc honorificētiam ꝓmisse
ꝯsideratōes q̄ sił ostēdūt n̄ medio/
crē latrie veneratōȝ scribēdo libros ꝯstitui
Vn̄ ꝯsurgit rō meriti ad deum q̄ honorifi
cat honorātes se. Qui legē q̄ȝ matris eccie
spōse sue n̄ dimittūt/sȝ augere sȝ dilatare sȝ
elucidare ꝯtēdūt. ¶ Q; si forte dixerit emu/
lus aduersus laudē scꝑtoris nr̄i. Cur lau/
det̄ ille q̄ mercēnari⁹ ē. cui⁹ ad lucꝝ respicit
ocul⁹. Accipiat lucrum qd̄ suū ē. ꝛ vadat.
¶ Rn̄debim⁹ ꝑ eu'ägelicā ꝛ aplicā sniāꝝ q̄
dign⁹ ē opari⁹ cibo suo ꝛ mercede sua. Tā
tūmō ꝑncipał ꝛ finał ei⁹ intētio ī honore
dei ꝛ eccl'ie ī charitate nō ficta. ī sua demū
aliorūq; ꝑꝑetua salute figat̄. vt sit finis lu/
cri sub fine celesti. q̄tinus nō iā duo fines
aduersi sȝ vn⁹ vtrobiq; cēseat̄. ¶ Nōne scri/
ptor nr̄ ꝑterea venit honorād⁹ ab oībꝫ q̄ dili
gūt eccl'iaȝ ꝑcipue q̄ regimī suo ꝑsūt. Sit
honor ipe in bn̄ficio. sit honor ī aliq̄ īsigni
titulo. sit in largitōe indulgētiaꝝ nō minus
q̄; ꝑ ꝑegrinatōe vł eccl'ie matiał ꝯstructōe.
sit in ꝑuilegijs aliq̄bꝫ. Qm̄ si duplici hono
re dignos dicit apł's q̄ laborāt ī v̄bo/nun
q̄d de scꝑto silebim⁹. Nūq̄d eu'āgeli te nō
q̄d ꝓphe. nūq̄d paul⁹ ipe ꝓfuerūt nihil scri
ptor. Nōne plimi q̄tidie scꝑtis edificant̄
q̄ v̄ba nō audiūt. ¶ Hoc vnū iniūgēdū ꝑ
misim⁹ vt scꝑtor oīs idoneū se ꝓbeat. Qua
tinus ab institut̄ vel instituēdis ꝑncipali
bus scribis exēplaria q̄ ꝛ q̄lia sint irreꝓhē/
sibilia suscipiat. Sic enī iubet dn̄s. Deut.
xvij. vt rex sibi describat⁹ deutronomiū le/
gis exēplar a sacerdotibꝫ accipiat. Et moy
si dr̄. Fac oīa ſm exēplar qd̄ vidisti ī mon
te. qd̄ ꝛ āgeli mīstrātes obſuāt. ¶ Ecce q̄n/
ta sterilitas ꝑ eccl'iasticos ꝑꝑti plebāos re/
ctōres eccl'iaꝝ ꝛ alios ociosos ō eccl'ia/ꝑ/
ch dolor īuenit̄. Apō q̄s nec breuissim⁹ te/
nor vn⁹ hr̄ diuioꝝ p̄ceptoꝝ. nec sacroꝝ no
miatio. nec nūer⁹ articłoꝝ. Cōpellūt̄ hr̄e si
nodalia q̄dā instituta. hn̄ q̄dē sȝ illō oꝑtuit
facere/nō tn̄ aliō omittere. ¶ Deniq; nihil ī
pedit (vt ad ꝑncipiū finis se r̄ferat) libros
seu tractatulos vł codicillos deuotōis scri/
bere diebꝫ festiuis. hito moderamie q̄le sa/
piēs iudicabit ī h̄ ope qd̄ vtiq; n̄ fuisse cēsē
dū ē. sȝ ī honorē eccl'ie pl⁹ aliq̄n v̄gēs q̄; mł
tiplicatio vocał orōis. imo q̄; ī volūs ī aliq̄
b⁹ missaꝝ īculcatio. ¶ Si q̄d ad extremuȝ
vob̄ ē vł fidei vł ꝯsilij. ꝓuideāt suꝑiores in
vniuersitatibꝫ studioꝝ. ī cenobijs seu mōa
sterijs religionū. ī collegijs eccl'iaꝝ maxie
cathedraliū. nedū librarias hr̄e sȝ scꝑtores
ō suppositis suis īstituere/cū r̄laxatōibꝫ one
rū ceteꝝ ꝯgruis aut cū stipēdijs oꝑtunis.
Que vbi deessēt agat nihilomin⁹ scꝑtor nr̄
viriliť ꝑ cā n̄ īfima. q̄tin⁹ ociū vitet/qd̄ vi
cia docet oīa. qd̄ eoꝝ sētina ē abomiabił et
horrēda. Speret ꝓmiū. speret q̄m̄ merces
sua magn̄ nimis erit de⁹ iubēs scrutari scꝑtu
ras. ac ꝓuide scribi. q̄bꝫ hr̄ etna vita. Cui⁹ eē
ꝑticipes tāq; ī libro suo scꝑtos largiat̄ ipe
nob dn̄s nr̄ iesus xp̄s liber vite speciosissi/
m⁹ de⁹ bn̄dict⁹ ī secła Amē

¶ Finit tractatus de laude scriptoris edit⁹.
a christianissimo doctore Johāne de Ger/
son cancellario parisien̄. Lugduni. Anno
dn̄i. M.cccc.xc[illegible]. In aprili

Circa lecturã istaꝝ ꝯcordãtiaꝝ ꝯsiderãdũ est ꝙ lr̃a. M. posita inť duo pũcta significat ꝙ Mattheus illã dictõez ponat. M. sequentẽ. Siľr qñ. R. ponit̾/intelligẽduz est de Marco. Ubi. L. lucã significam⁹. Eodẽ modo vbi. J. ponit̾ intelligẽdũ ẽ de iohãne. Unñ si aliqñ de lr̃is p̃dictis duo vel tres vľ q̃ttuoꝛ ꝯueniũt ꝯsiderãdũ ẽ ꝙ lr̃e illoꝝ euãgelistaꝝ in sc̄ptis ꝯcordãt. Ex quo eliciũť duo. Primũ ꝙ lr̃e adiũcte dictõib᷒ inť duo pũcta ꝯputãť ad dictõz p̃cedẽtem ꝛ ad illõ qd̃ tali dictõi adiũgit̾. Scd̃m ꝙ lectoꝛ ꝯtinue dz istas ꝯcordãtias legere. ꝛ ĩ legẽdo nihil attẽdere dictões positas inť pũcta. ꝛ sic hẽbit vnũ ꝯtinuũ euãgeliũ omniũ euãgelistarũ. ¶ Augustin⁹. Inť oĩs diuinas auctoritates q̃ sacris lr̃is ꝯtinẽť merito euãgeliũ p̃cellit. ¶ Hieronym⁹. Euãgelia leg̃ ĩpletio sũt. et ĩ his p̃cepta ꝛ exempla viuẽdi plenissime sũt digesta. ¶ Chrisostom⁹. Sicut eni ĩ domũ vbicũqꝫ fuerit positũ euãgeliũ ñ audebat accedere diabolus. multo mag̃ aĩam intelligẽtiaſ habẽtez tales ꝛ circũferẽtẽ ñ tãget vnqꝫ neqꝫ supueniet ei demon neqꝫ pcti natura. Attẽdam⁹ igit̾ dilecti sc̄ptur̃. ꝛ si nullũ aliõ euãgelica saltẽ nob̃ circũstudiosa fiãt ꝛ hec p̃ manib᷒ habeamus. Cõfestim ei expãdẽs libꝛ̃ si ꝑmãseris vsqꝫ ad finẽ. oĩa respues mũdana. oĩa deridebis q̃ hic sũt. Et si diues fueris nihil reputabis diuitias. si iops nõ ꝯfũderis iopia. Nõ rapies. nõ auar⁹ eris. ſꝫ ꝯcupitoꝛ eris magis iopie ꝛ despicies diuitias. Si eo h̃ fiet oĩa exterminabis mala. ¶ Et uerũ. Quid vnqꝫ euãgelijs eq̃le fiet? Utiqꝫ de⁹ ꝯuersať ĩ terra/hõ ascẽdit ĩ celũ. et facta ẽ oĩm vna ꝑmixtio. Angeli cũ hoĩb᷒ chorũ faciebant. hoĩes angelis ꝯmunicabãt. ꝛ alijs celestib᷒ supnisqꝫ ꝟtutib᷒. Et erat videre antiquũ repente p̃liũ dissolutũ. deum hominib᷒ recõciliatũ. diabolũ ꝯfusum. demones fugiẽtes. mortem ꝑemptã. ꝑadisuz aptum. maledictiõez remotã. pctm̃ de medio sublatũ. errorẽ lapsuz. veritatẽ reuersã. pietatis s̾monẽ vbiqꝫ seminatũ ꝛ vegetatũ. celestẽ ꝯuersatõem in terre regiõe plantatam. supnas ꝟtutes familiarit̾ nobiscuz loq̃ntes. ꝛ ad terras sepe angelos vẽtitãtes. ex hisqꝫ omnib᷒ spem firmari certissimã futuroꝝ. Hec ille

Prohemiũ seu prologus ĩ ꝯcordãtias euãgelistaꝝ collectas ꝑ venerabilẽ magistrũ Johẽz de Gerson cãcellariũ parisiensem q̃s intitulauit monotesseron aut vnum ex quattuoꝛ

Euangelium latũ eẽ ꝛ magnũ ꝛ rursus ꝯcisum/diuinus Bartholomeus dixit/dionysio ĩ d̃ mystica theologia teste. Cui⁹ ratõ mľtiplex nr̃e ꝯgruẽs intẽtõi p̃t elici/dũ aliq̃d ꝓloq̃ volum⁹ sup vnũ ex q̃ttuoꝛ nuper edita ꝯpilatõe. Uerbũ q̃d ẽ qd̃ ĩ p̃ncipio erat apd̃ deũ ẽ vnũ et mľtiplex. put de spiritu sapie tradit sapiẽs vnũ ĩ eẽntia/mľtiplex ĩ effectu. Est vnũ rursus apd̃ nos/ꝓgredient̾ do ꝑ viã negatõis resolutorie. omnimodũ ꝟo ꝑ viã attributorie positiõis. Est p̃terea vnũ ꝛ efficax cuiuslibet accõmode se coaptãs ꝛ loq̃ns ꝟbũ euãgelicũ ꝛ penetrabili⁹ oĩ gladio ancipiti. ꝑtingẽs vsqꝫ ad diuisionẽ sp̃us et aie. vt sp̃us a q̃dã aĩalitat̃ concretõe solut⁹ liber et expedit⁹. fas habeat circũq̃qꝫ ĩ circũitu leuare oc̃los suos/vbi videt ꝛ affluet/ꝛ mirať ꝛ dilatať coꝛ suũ. Ubi rursus ẽ iuxta philosophicũ dictũ itellect⁹ adept⁹ q̃dã. Insup habet̾ inocẽtie stat⁹ vbi visus fuisset de⁹ ĩ libro creature toti⁹ claro ꝯtẽplatõis ĩtuitu. Deniqꝫ ꝟbũ qd̃ erat ĩ p̃ncipio ĩmẽsuz/fecit de⁹ abbreuiatũ duz ꝟbũ caro factũ ẽ. Immo si ꝓfũde speculamur ꝟbũ istõ vnũ qd̃ erat ĩ p̃ncipio apud deũ dici p̃t/tã ĩ creatõe rez q̃ꝫ ĩ incarnatõe quodãmõ mľtiplicatũ iuxta metaphisicalẽ de creat̃ itellectib᷒ ꝯsideratõnez. Qui q̃ꝫto sũt ĩꝑfectiores ꝛ a p̃ma ꝟbi luce distãtiores tãto magis pľificanť pľib᷒ egẽtes speciebꝫ ꝛ actib᷒ q̃ꝫ ꝑfecti. Et certe sic experimur in hũanis intellectib᷒ ꝙ p̃stãtiores tã ingenio naturali q̃ꝫ exercitio doctrĩali. sub pauciorib᷒ ꝯcept⁹ pľa maioraqꝫ sub vniuersalitate cog̃scũt. Sũt q̃ ad paucula ꝟba puta ad orõnẽ dñicã ꝯsideratões velut innũerabiles ꝑ multa septenaria petitionũ donoꝝ ꝟtutũ. btĩtudinũ sacꝛ̃oꝝ dotũ ꝛ siľiũ sub oĩ facilitate resoluũt. Et tãqꝫ in libro legẽtes ꝛ i scrĩa mẽte ꝯsiderãt collectã reꝝ multitudinẽ q̃si sub vno soľ radio ꝯtẽplãt ¶ Cur ista dicim⁹? Nimiꝝ qꝛ si dignũ ẽ ꝛ salubre xp̃ianos p̃cti studiosos ĩ theologia q̃ multa ẽ s̾m b̃tũ Bartholomeũ ꝛ minima vt

ponãt sibi resolutiõem ⁊ ordinẽ ad pauca. qm̃ habꝫ oĩs varietas ad vnũ vl' pauca re-
duci. Quid erit illud vnũ vel paucũ ꝯueni-
enti⁹ accipiẽdũ q̃ euãgeliũ. Ita em̃ narra-
tũ est de theologizãte Cecilia ꝙ sp̃ euãge-
liũ xp̃i gerebat in pectore suo. Cui⁹ exẽplo
nũq̃d q̄d ñ ẽ vtile sapiẽ sectatoribꝫ/vt suuꝫ
om̃e studiũ referãt ad euãgelicã vnitatem.
Prorsus erit h̃ ad mẽoriã vtile ⁊ ad pieta-
tẽ ꝓficiens cũ ĩ eo recõdit⁹ sit cult⁹ dei p̃ci-
puus. Cũ sit p̃terea ĩ autoritatꝭ arce locatũ
Proinde tal' reductio habebit̃ facilit̃ si ver-
bis singul'. si ꝓpositõibꝫ. si sentẽtijs/põdus
suũ det/cũ inq̄sitõibꝫ et solutõibꝫ dubiorũ
sic edocẽt theologici tractatores. Et h̃ si-
ue fuerit doctrinis p̃cticis siue speculatiuis
intẽdẽdũ. Uide totã materiã d̃ trinitate lo-
cũ iuenire ꝯgruũ/vbi d̃r. In p̃ncipio erat
v̄bũ ⁊ v̄bũ erat apd̃ deũ/et de⁹ erat verbũ
Matiã de creatõe rez ibi. oĩa ꝑ ip̃m facta
sunt. Materiã d̃ incarnatõe/ibi. v̄bũ caro
factũ ẽ. Matiã de grã. et habitauit ĩ nobis
Postremo de grã sacramẽti. ibi. vidim⁹ eũ
plenũ grẽ ⁊ v̄itatis. ¶ Quisq̧ igit̃ voluerit
vl' legere vl' studere/q̄si saluberrimũ et soli-
dissimũ diuie legꝭ fũdam̃tũ/oñsa ẽ sibi via
latissima q̃ ꝓgrediat̃. Et oĩa q̃ alibi vl' au-
dierit vl' studuerit/velut ĩ vnũ p̃ncipiũ re-
ducat colligat ⁊ reponat. Ita enĩ theologi-
am egregi⁹ doctor Bonauẽtura ĩ suo bre-
uiloq̄o totã inchoauit mediauit ⁊ finiuit a
p̃mo p̃ncipio. qd̃ sine dubio ẽ illd̃ qd̃ ĩ p̃n-
cipio erat apud deũ. Ego (inq̄t iesus) p̃n-
cipiũ q̃ et loquor vob̃. Et ĩ apoca. Ego sũ
alpha ⁊ o. p̃ncipiuꝫ et finis. ¶ Quis digne
laudabit aureolũ. q̃ totã sub paucꝭ ꝯclusio-
nibꝫ bibliã p̃cipue q̃tuor euangelia /mira
subtilitate ꝯpegit. ¶ Nõne sct̃us Tho. totã
pene theologie p̃ctic ĩ ꝯplurioribꝫ licꝫ v̄bis)
in sc̃da sc̃de ꝯclusit. Quã sũmã si tãto q̃re-
ret ĩpẽdio theologicoꝝ sobria studiositas/
q̃nto ꝯterit̃ ĩ supuacuis multoꝝ heu vana
curiositasꝭ. haberẽt ꝑfecto theologi vñ q̃rũ
dã sapientiũ ĩ ocul' suis insultatio /fãtasti-
cos appellans theologos retusa cessaret.
¶ Conat⁹ est nostꝝ vn⁹ ex theologie ꝓfesso-
ribꝫ notare semitã ꝑ quã nou⁹ theologie di-
scipul⁹ h̃ret ꝓgere. Sꝫ dũ etiã atq̧ etiã re-
cogitauit/tot inuenit ĩgenioꝝ varietates.
tot p̃terea ꝑ diuersitate finiũ m'tiplicitatꝭ
medioꝝ. ꝑ loco ꝑ tp̃e ⁊ societate. vñiq̧ pro
occurrentibꝫ exercitijs. nũc ĩ istꝭ doctoribꝫ
nunc ĩ illis. vt vix aut nusq̧ valeat vnifor-
mis regula ꝯstitui. Ueniebat rursus ĩ ani-
mũ cudere q̄dã noua opuscula sup̱ vnũ ex
quattuor. sꝫ rep̱ssit modestior ꝯsideratio. ⁊
paucul' annotatõibꝫ voluit ẽẽ ꝯtẽta. ¶ Pro-
spice q̄t et q̃nta pateãt a sũmis ĩgenijs ela-
borata sup̱ euãgelia ꝑ glosas ordĩarias. in-
terlineares. ꝑ margĩes. ꝑ omelias. ꝑ postil-
las. ꝑ determiatõesꝭ. ꝑ ꝯcordãtias mgr̃alesꝭ.
ꝑ s̃mões et themata. ꝑ ꝯpilatiões. nũc sũ-
matim. nũc cũ ingẽti coacervatõe ex aliorũ
dictꝭ. q̄s cũcta dinũeret? Cõsulti⁹ idcirco
visũ ẽ relinq̄re ꝓpriũ cuilibꝫ studiũ/laborẽ
ordinẽq̧ q̃redi q̃ glosas iteꝝ sup̱ glosas ad-
dere. q̃ nec sufficerẽt curiosis. ⁊ negligẽtes
vl' onerarẽt vl' nõ sat' istruerẽt. Uescẽd' est
panis sꝫ nedũ matialis sꝫ doctrine ĩ sudo-
re vult⁹ nr̃i. Mos iste nõ viroꝝ ẽ. sed infan-
tiũ nõ posse vel nolle cibũ recip̱e nisi aut p̄
masticatũ/aut minutatiꝫ discissuꝫ. Uani-
tas q̄ꝫ nõnulloꝝ ex scp̱toribꝫ mystice nota-
tur ab eccl'iaste. qm̃ diebꝫ ac noctibꝫ nõ ces-
sant/⁊ sua sũmo labore q̄sita dimittunt hoĩ
extraneo et ocioso. q̃ vel nõ vtit̃ vl' ĩ sup̱biã
abutit̃ derelictꝭ. Quid ꝓderit oro cecis vel
auersis ocul' si digito (vt aiũt) lux ip̃a mon-
stret̃. ¶ Ceteꝝ si nõ inspicit̃ Aug. ĩ suo d̃ do-
ctrina xp̃iana. si Hugo ĩ didascalicõ. si do-
cumẽta sũmatim notata ab auctore de v̄tu-
tibꝫ et vicijs/sup̱ modo docilitatꝭ tã in do-
ctore q̃ ĩ discipulo. Quid hꝫ exiguitas p̄sẽ-
tiũ sperare scp̱toꝝ/vt legi mõ digna putet̃/
ne dixerim⁹ imitari (q̃q̧ min⁹ inutile sit no-
ua q̃ nulla sectari) dũ optima q̄q̧ vetera ꝑ
negligẽtiã intereũt? Nunq̄d nõ hec ẽ cau-
sa nõ ĩfima cur opiniões totiẽs et s̃m Ari-
stotelẽ. infinities repiũt̃ ⁊ voluũt̃. q2 nimis
est fastidiosũ cor hũanũ q̄dã ĩsatiabili pru-
ritu noua sp̱ appetẽs ⁊ vetera seu q̃ ab alijs
dicta scp̱taq̧ cogũerit etiã meliora fastidiet
Cur aliũde si ñ ex h̃ tot lecturaꝝ sup̱ sñias
⁊ alibi ꝑgrãdes sarcine? Nõne iõ/q2 qd̃ in
vna p̱te alter tractauit/idẽ mox in alterã ab
illo retorquet. dũ tritã alteri⁹ semitã pudet
seq̄/⁊ placet ꝯtẽtõibꝫ intẽdere? ¶ Nihilomi-
nus q̄sq̧ exercitatiõis grã voluerit in hac
compilatione noua q̃ dicit̃ vnũ ex q̃tuor/
nouã expositionis semitã inuenire vel pro-
gredi vel oñdere/nõ culpamus. Neq̧ eniꝫ
paucior est sp̄ualiũ q̃ corp̱aliũ gustuũ va-
rietas. Et suus cuiq̧ mos est nec voto vi-
uitur vno. Alterius postremo natura gau-
det donec venerimus ad illud vnicuꝫ ver-
bum qd̃ erat in p̃ncipio apud deũ.

Prologus

e Uangelicos canões composuit Eusebius cesarieñ. in greco q̃s Hieronym⁹ Damasi rogatu la/tinis tradidit. referẽs õ Amonio alexãdri/no/ꝙ ediderit vnũ ex q̃ttuor. Et ipm̃ se dic̃ Eusebi⁹ imitatũ. Sꝫ vicio scꝑtorũ ⁊ ꝓpt varias trãslatões euãgelioꝝ/ↄtext⁹ illius amonij (Hieroñ. teste) false fedeq̃ᷓ laceratus inueniebat̃. Ut igit̃ maneret euãgeliorũ in tegritas/nihilomin⁹ notũ fieret studiosꝭ in q̃bus et in q̃b nõ/euãgeliste ↄueniebãt/ inuenta est canonũ p̃dicta ↄpositio/q̃ iã pene recessit ab vsu. Forte ꝓpt̃ nouã ĩ euãgelijs (prout ⁊ ĩ alijs sacre scꝑture libꝛꝭ) ꝑ capitu la q̃tationẽ. Ut aũt labor veteꝝ tãtus ñ ex toto piret placuit tradere modũ q̃ possꝫ q̃li bet studiosus vti p̃fatis canonib in libris etiã nõ habẽtib eos vl̃ ipos nouit̃ inscri/bere fas hñet. Procedũt aũt canões euãge lioꝝ ꝑ ↄcordantias nedũ reales vl̃ histori/cas. sed q̃nq̃ᷓ ꝑ vocales. vbi ↄstat ñ eẽ can/dẽ doctrine vl̃ historie narratõeꝫ. sic̃ de pa/scha/sic̃ de filio reguli. ⁊ õ seruo cẽturiõis. sic̃ de ceco sanato ĩ ingressu hiericho. ⁊ õ ce cis ĩ egressu sanatis. ⁊ aptissime ĩ piscatõne petri/q̃ñ fuit vocat⁹ ad seq̃lã. et de piscati/one quã exercuit p⁹ resurrectõem q̃ñ mani festauit se iteꝝ iesus. Joh. xxi. Cõstat eĩ nõ eãdẽ sed diuersã piscatõeꝫ fuisse. ⁊ ita õ pli mis q̃õ expedit cog̃scere ne dissonãtia diffi cil̃ ⁊ possibil̃ ad cõcordandũ textualit̃ ori ri videat̃. Uꝝ ꝓo liber amonij vnũ ex q̃t/tuor repiat̃ vsq̃ᷓ apd̃ latios. ig̃ro. Egregi⁹ ãt doctor Aug⁹. libꝝ edidit p̃clarissimũ de ↄsensu euãgelistaꝝ in q̃ modũ exorsus ẽ cõ ponẽdi vnũ ex q̃ttuor. Cui nuꝑ exordio da tũ esse credim⁹ in reliq̃s auctore dño cõple mẽtũ. q̃õ op⁹ eo facili⁹ potit ĩcorruptũ fua ri q̃ᷓ in p̃ncipio nascentis eccl̃ie q̃ suscepta m̃ltiplicataq̃ᷓ ẽ vnica euãgelioꝝ Hierony mi trãslatio. Sꝫ heu nr̃a hac etate misera/ q̃s leget hec: q̃s studebit: q̃s transscribet: Cernis ⁊ sentis frat̃ charissime q̃ᷓtus mõ belloꝝ plusq̃ᷓ ciuiliũ horror circũtonat/q̃ᷓ/ta succrescit heresuꝫ ĩfelix pullulatiõ. q̃ᷓtuꝫ insuꝑ p̃ualente iniq̃tate refriguit charitas queẽadmodũ rursus sacre legis studiũ int̃/missum ne dicam⁹ irrisũ. Ueꝝ ↄsolat̃ nos pollicitatio xp̃i dicẽtis. In mũdo p̃ssurã/ĩ me pacem hẽbitis. de q̃ loquit̃ ad dñm ꝓ/pheta dicẽs. pax m̃lta diligẽtib legẽ tuã. Et iteꝝ. btũs hõ quẽ tu erudieris dñe ⁊ de lege tua docueris eũ Ut q̃d ita: vt mitiges ei a dieb mal̃ ⁊c̃. hic de sapiã gl̃at̃ alius ꝙ erit allocutio tediũ sui. qꝛ ñ hꝫ amaritudinẽ ↄuersatio illi⁹ nec tediũ ↄuict⁹ illi⁹/sꝫ leticiã ⁊ gaudiũ. ¶ Hãc ãplectamur frat̃ charissi/me vt tãq̃ᷓ altera sunamitis suo calore viui do castoq̃ᷓ nr̃aꝫ refoueat ĩ mĩsicordia vbe/ri senectutẽ. Deniq̃ᷓ iuxta ꝟbũ Hiero. se cõ solãtis ⁊ ĩducẽtꝭ hismeneũ canam⁹ nob et musis. imo õo ⁊ angel̃ si aures surde fuerit ceteroꝝ. Siue vt epicur⁹ amico loq̃t̃. duo nos magnũ satꝭ theatrũ sum⁹. Aut certe se debit solitari⁹ et tacebit. qꝛ leuauit se supra se. Nũq̃ᷓ min⁹ sol⁹ q̃ᷓ cũ sol⁹. nec magꝭ actu osus q̃ᷓ cũ ociosus. Si q̃dẽ regnũ dei itra nos ẽ. q̃õ ꝓsus eẽ q̃s dubitet amplissimũ. ↄpellẽs ibi rões ⁊ canões oĩm secl̃oꝝ Ubi de⁹ oĩa in oĩb. in q̃ hic et nũc ⁊ iugit̃ deam bulem⁹ aio. Uale frater.

Prohemiuꝫ super

vnũ õ q̃ttuor. cui⁹ titulus esse p̃õt tetramo nũ vl̃ monotesseron.

v Nũ ex q̃ttuor euãgelijs ↄponere di uinius apuit Aug. q̃ libro suo õ cõ sensu euãgelistaꝝ subtilissimo q̃dẽ ⁊ opiosissimo/ↄpigit sub vna serie narrati onis euãgeliorũ ꝟba/vsq̃ᷓ ad tp̃s q̃ p̃dicare ⁊ baptizare iohes exorsus ẽ. q̃tin⁹ h̃ exẽplo siue vt a me factũ ẽ inq̃t/siue alio mõ ↄmo dosi⁹ fieri possit/videat vnusq̃sq̃ᷓ/⁊ in cete/ris talib locꭍ fieri posse q̃õ h̃ factũ eẽ fieri ꝑspexerit. ¶ Cẽtam⁹ g̃ ↄtinuare ꝓut ĩchoa uerat. Uisus ẽ ꝓnius labor vix explebilis marie ꝓpt̃ ordĩs reꝝ gestaꝝ ĩcertitudinem Marc⁹ eĩ (teste Hiero.) nõ ordinẽ reꝝ ge/staꝝ sꝫ ordinẽ leuitice electõis ↄplex⁹ ẽ. Lu cas sil̃r in multis. Johes ꝓo seorsum plu/ra posuit ab alijs p̃termissa. ꝑ auca iterãs q̃ tradiderũt. ¶ Cũ igit̃ triplex sit ordo narra tionis l̃ralis. Unus rei geste. Alt̃ ãticipati onis. Tercius remẽoratõis ꝓut spũssctũs voluit nũc ad hũc nunc ad illũ ordinẽ mo uere scꝑtores (Nõ eĩm refert iuxta traditõeꝫ Aug⁹. q̃b ꝟbis vel ordĩe eadẽ sñia vl̃ veri tas nota fiat) Sufficiat ꝓbabil̃ collatio fa cta sine p̃iudicio alit̃ vel sentiẽtiũ vl̃ scribẽ/tiũ. ¶ Nõ etiã tali ausu temerario q̃n ĩteme ratũ velim⁹ manere q̃druplicis euãgeliste narratõis sacr̃m. Quis eĩm nesciat spm̃ xp̃i potuisse sub vno eodẽq̃ᷓ penitus ꝟboꝝ sen tẽtiarũq̃ᷓ ↄtextu tradidisse gestoꝝ suoꝝ ver

borũq; salutarẽ historiá: Sz cũ magno sacramẽti mysterio sibi placuit sub q̃dá ↄcordissima (si ita dici possit) dissonãtia mẽtes fideliũ cõmonere ad humiliorẽ vigilantiorem q; necnõ multipliciorẽ inuestigationẽ veritatis. palãq; fieret q̃ttuor euãgelistas/ nõ mutua ↄspiratõe/ sz diuina inspiratõe fuisse locutos. ¶ Nec offendat (petimus) aliquẽ si ↄtextus q̃ttuor euãgelioꝝ in vnũ cõpactus nõ potuit sonoritatẽ suá custodire ab oĩ p̱sus specie nugatõis ⁊ cuiusdá apparẽtis dissonãtie alienã. q2 sola textus verba ponere miscendoq; custodire cura fuit. ¶ Deniq; dabũt illustratões glose doctoꝝ p̃sertim Aug⁹. libro p̃tacto q̃uis paucuIas ãnotare q̃si margiales glosulas studiũ fuit obtestatõe p̃missa ne scptores eas textui misceãt. neq; q̃tatões capl'oꝝ ⁊ euãgelioꝝ annotationes omittãt vel ↄfundãt. Sit ipa merces increata dei sapia pollicẽs ⁊ dicẽs Qui me elucidãt vitã eternã hẽbũt. ¶ Diuidit aũt p̃ns opus in tres p̱titiões. ⁊ q̃libet ĩ suas rubricas ⁊ historias iuxta variã materie q̃litatẽ. Partitio p̃ma ↄtiet originẽ ⁊ ĩgressum xp̃i vsq; ad p̱gressum sue p̃dicationis ibi. Anno. xv. ⁊c. vbi ẽ scd̃a p̱titio vsq; ad egressũ sue passionis ⁊ resurrectõis ibi. p̃ma ãt die azymoꝝ. vbi ponit̃ tercia ⁊ finalis p̱titio. ¶ Sequit̃ tabula ↄtinẽs. 150. rubricas. q̃ tabula etiã p̱ se vtilis erit ad cognoscẽdũ in q̃b; ↄueniãt ⁊ in q̃b; euãgeliste nõ ↄueniãt. Deniq; sup̱addunt̃ rubricelle sub q̃ttuor p̃ncipalib; rubricis ne lectoris mẽoriã sua magnitudo ↄfunderet. Qui lector aduertat pl'es q̃s h ↄcordãtias in cãonib; euãgelioꝝ repiri. q2 pl'ime sũt ꝑimmõ vocales. videat si cor habeat ad illa.

Tabula cõtinẽs. cl. rubricas

¶ Rubrice partitõis p̃me

Rubrice partitõnis

secunde principalis de p̃dicatiõe iohãnis seu p̱gressu p̃conis

Hic incipiunt pre/ambula p assiōis domini

Sequunt̄ rubrice tercie partis de egressu passiōis et resurre/ctōis christi

Sequūt̄.xx.Rubri

celle sub magna rubrica.xxx.de ſmōe dñi in monte ſupra annotata

1 Beatitudinū enumeratio.M.5.L.6 ⁊ hec poſt apl'oꝝ noīatōez
2 Apl'oꝝ ꝯmēdatio ⁊ legꝭ ipletio.M.5
3 Conſilioꝝ ſup legē veterē additō. Et ꝑmo ad illud Nō occides M.5.
4 Supadditio ad illō Nō mechaberꝭ
5 Supadditio ad illud (M.5. Non piurabis M.5.
[illegible] Iudicialiū euacuatio vl' moderatio M.6 L.6
7 Inimicoꝝ dilectio M.6.L.6
8 Hypocriſis deteſtatio ⁊ ꝯmendatio elemoſyne M.6.
9 Qualiter orandum M.6. L.11
10 Qualiter indulgendū M.6.
11 Qualiter ieiunandū M.6.
12 Qualiter theſaurizandū M.6.
13 Qualiter intentio dirigēda M.6.
14 Qualit' nimia ſollicitudo vitāda/ ⁊ ī ꝓuidētia di ſpes ponēda.M.9.L.12
15 Qualiter miſerēduz nec iudicandum nec improbe arguēdū.nec porcis nec canibꝰ ſanctū dandū M.7. L.11.
16 Qualit' inſtant' ⁊ fiducialit' agenduz.
17 Preceptū vniuerſale le (M.7.L.11 gis.⁊ porte ſalutis anguſtia M.7
18 Qualiter habenda falſoꝝ ꝓphetaꝝ a fructibꝰ eoꝝ ſit noticia M.7. L.6
19 Qualiter colēdus deus nō ore ſoluz ſed opeꝝ efficacia M.7.L.6
20 Qualꝫ opatio miracl'oꝝ ñ ſaluat/ ſed ſtabil' in xp̄o ꝑmanētia M.7. L.6

Rubricelle.xii.ſub

mag̅ rubca.cxli.de ſmōe dñi pꝰ cenā ſumpte iuxta diuiſiōz euāgelioꝝ q̄ legūt' i eccl'a ex q̄ttuor capl'is.ſ.xiiij.xv.xvi.et.xvij.

1 Nō turbet' cor veſtrū.J.14. finis ħ faciam
2 Si diligitis me mādata mea ſuate. J.14 finis meipſum
3 Si q̄s diligit me.J.14.finis.ſic facio
4 Ego ſum vitꝭ vera.J.15.finis.ipleat'
5 Hoc ē p̄ceptū.J.15.finis det nobis
6 Hec mando vobis.J.15. finis habuerunt me gratis
7 Cū venerit ꝑaclit'ꝰ.J.15.et.16. finis dixi vobis
8 Vado ad eū q̄ miſit me.J.16. finis annūciabit vobis
9 Modicū et iam nō videbitis me.J.16. finis tollet a vobis
10 Amē amē dico vobis.Si q̄d petieritis p̄rem.J.16. finis a deo exiſti.
11 Subleuatꝭ ocul' in celū dixit.pat' venit hora.J.17. finis Ad te venio.
12 Subleuatis ocul' i celū ⁊ ſic dixit.p̄r ſctē ſer.e.J.17. finis et ego in ipis

Rubricelle.xi.ſub

magna rubrica.cxlvi.de paſſione dñi

1 Fit tercia ꝯuētio ⁊ dat' ieſus pilato.
2 Iudas ſe ſuſpendit
3 Ieſus accuſat' ⁊ pilatus interrogat
4 Herodes ieſum ſpernit
5 Barrabas requiritur
6 Ieſus flagellatur
7 Ieſus iterū interrogatꝰ nō r̄ndet
8 Uxor pilati monet pilatū
9 Barrabas iterū requiritur ⁊ dat'
10 Preſes lauat manus
11 Ieſus illuditur in p̄torio

Rubricelle.xii.ſub

Rubrica magna.cl.de reſurrectōe dñi ſumpte iuxta diuiſionē euangelioꝝ q̄ legunt' ī eccleſia paucis immutatis

1 Maria magdalena et maria iacobi ⁊ ſalome.R.16 finis. ſicut dixit vob
2 Una ſabbati maria magdalena vēit J.20. finis a mortuis reſurgere
3 Maria ſtabat ad monumētū foris. J.20. finis hec dixit mihi
4 Et mulieres exiert.M.28.R.16.L.24.J.20. finis factū fuerat
5 Duo ex diſcipul' ieſu ibant.L.24. finis fractione panis
6 Stetit ieſus in medio diſcipulorum L.24. finis in omnes gentes
7 Cum eſſꝫ ſero die illa.J.21. finis habeatis in nomine eius
8 Manifeſtauit ſe ieſus diſcipulis ſuiſ ad mare.J.21 finis a mortuis
[illegible] Dixit ſymoni petro ieſus.J.21. finis teſtimonium eius.
10 Undecim diſcipuli abierūt i galyleā M.28 finis. ad ꝯſūmationē ſeculi.
11 Recūbentibꝰ vndecim diſcipul'.R.16. finis ſequentibꝰ ſignis
12 Eduxit autez eos foras.L.24.R.16. J.21. finis ſunt libros

Sequuntur carmina super eodem. Et primo de origine et ingressu xpi. Et ei⁹ generatione.

J.1. L.1. L.1 L.1. M.1. M.1. L.2.

1 2 3 4 5 6 7

Uerbū mut⁹ aue montanus puer liber ortus

M.2. L.2. M.2. L.2.et.L.1.

8 9 10 11

Reges purificat it in egyptum reperitur

¶De pdicatione Johannis seu pgressu pconis

M.3. M.4.

R.1. R.2.

L.3. L.3. L.4. J.1. J.1. L.2. J.2.

12 13 14 15 16 17 18

Uox fuit esuriit tu quis dol⁹ ydria pascha

M.14 M.4 M.4

R.8. R.1. R.1.

L.3. L.4. L.4.

J.3. J.3. J.4. J.4. J.4

19 20 21 22 23 24

Spirat baptizat capitur fons regul⁹ ibat

M.4 M.4. M.8. M.9. M.5.6.7.

R.1. R.1. R.1. R.1. R.3.

L.5. L.4 L.4. L.5. L.6.11.et.12.

25 26 27 28 29 30

Rete secuti demon socrus leuiqз sermo

M.8. M.8. M.8 M.8. M.8 M.9.

R.1. R.4 R.5. R.2.

L.5 L.7 L.7. L.9. L.8. L.8 L.5

31 32 33 34 35 36 37

Si vis dic surge sequit mare legio tolle

M.9 M.9 M.9 M.13 M.9

R.2 R.5. R.6. R.6.

L.5 L.8

38 39 40 41 42

Conuiuiū tibicen ceci doctrina rogate

M.10.11. M.11 M.14. M.14.

R.6 R.6. R.6 R.6.

L.9 L.9. L.7 J.5. L.9. L.9

43 44 45 46 47 48 49

Misit arundo flet Mors piscina fama seorsum

M.14 M.14. M.11 M.12. M.12.

R.6 R.6 R.3. R.3 R.3

L.9.J.9 J.6 L.10. L.10. L.11. L.8

J.6 J.6.

50 51 52 53 54 55 56

Quinqз super manna binos ve ve beelzebub hi sūt

M.12. M.11.

L.11. L.10. L.10. L.10 L.11. L.11

57 58 59 60 61 62

Signa sathan stabulo pars optima nos doce stulti

Carmina super eodem

M.12 M.12. M.13 M.13 M.15 M.15
R.2 R.3. R.4. R.7. R.7
L.9 L.4. L.8.et.15.
63 64 65 66 67 68
Grana manus para bis bine tres irrita clamat
M.15. M.17. M.16. M.16
R.7. R.8. R.8. R.8. R.8
L.9
69 70 71 72 73
Surd⁹ piscicul᷑ a fermento spuit absit
M.16 M.17 M.17. M.17
R.8. R.9. R.9. R.9
L.9. L.9. L.9. L.9. J.8. J.8
74 75 76 77 78 79
Crux vt sol nequeunt ascendire nemo locutus
M.17 M.18 M.18
R.9 R.9
J.9. J.9 J.9 L.9 L.17
80 81 82 83 84 85
Abscõdit siloe pastor soluit minor in te
M.18. M.18.et.sup̄.10
R. R.10
L.12 L.12 L.13
86 87 88 89 90
Nequam pro nobis qui me diues galylei
M.19. M.19. M.19
R.10. R.10. R.10.
L.13 L.16. L.18. L.15. L.18
91 92 93 94 95
Incuruata libellus parui prodigus Imple
M.19 M.20
R.10.
L.18 L.13 L.14 L.14
96 97 98 99 100
Quid nobis vineam pauci postremus egenos
L.14 L.16 L.16. L.17
J.10
101 102 103 104 105
Odit non poteris epulo serui sumus vnum

¶ Preambula passionis christi

M.20. M.20 M.20.
R.10 R.10. R.10.
L.18. L.17 L.19 R.10
J.11. J.11 L.18.19
106 107 108 109 110 111 112 113
Fetet abit scandit lepra vis dic ad me duo ceci
M.26. M.21. M.21. M.21. M.21. M.21. M.21. M.21
R.14. R.11. R.11. R.11 R.11. R.11 R.12
L.19. L.19 L.19 L.19 L.20 L.18. L.20
J.12. J.12. J.12
114 115 116 117 118 119 120 121 122
Ut quid rex flet gens ficus vnde duo mihi vitis

M.22 M.22. M.22. M.22. M.22. M.23. M.
R.12 R.12. R.12. R.12. R.12. R.12
L.14. L.20. L.20 L.10. L.17. L.20. L.20
J.20.
123 124 125 126 127 128 129
Vestem deo septem toto dauidis cathedrā ve
M.24 M.24. M.24. M.25. M.26
R.12. R.13. R.13. R.13 R.14.
L.21. L.21. L.17. L.12. L.21. L.22.
21.22. J.12. J.13.
130 131 132 133 134 135 136
Plus quando signa vigiles rex credere pascha

¶De egressu passionis et resurrectionis christi

M.26. M.26. M.26. J.13. M.26. M.28
R.14. R.14. R.14. 14.15. R.14. R.14.
L.22. L.22. L.22. 16.17. L.22. L.22.
J.13. J.13. J.13. J.18. J.18.
137 138 136 140 141 142 143
Cena lauat sacrat ter me docet orat ad annā
M.26. M.26. M.27
R.14. R.14. R.14.et.15
L.22. L.22. L.22.et.23
J.18. J.18 J.18.et.19.
144 145 146
Ad cayphan fleuit vinctus damnatur inique
M.27. M.27. M.28 M.28
R.15. R.15. R.15. R.16.
L.23. L.23 L.23 L.24.
J.19 J.19. J.19. J.20.et.21
147 148 149 150
In cruce ridetur sepelitur et inde resurgit

Sequuntur rubri

celle i magna rubrica.30. ¶De sermone domini in monte

1 2 3 4 5
Octo beant lux lex archa q̄ viderit est non
6 7 8
Cede malo benefac ingratis da sine teste
9 10 11 12 13
Ora condona ieiuna cor sit tibi vbi lux
14 15 16
Ne sis sollicit⁹ dānās sanctū canib⁹ dans
17 18 19 20
Dat pat arta bonos fruct⁹ opare petre pax

¶Sequunt rubricelle in Rubrica.141.
De sermone domini post cenam

1 2 3 4 5 6
Sum via cū pr̄e do vitis quia te sed odit
7 8 9 10 11 12
Obsequiū mundū modicū siq̄d pat vnū.

¶Sequuntur rubricelle in Rubrica.146
De passione domini

1 2 3 4 5
Poncio dāt vinctū iudas albis homicida
6 7 8 9 10 11
Ecce homo nil vxor latro lauit ludit intus

¶Sequunt rubricelle in Rubrica.150.De christi resurrectione.

1 2 3 4 5 6
Tres duo stabant aucte fregit stat medio
7 8 9 10 11 12 (pax
Octo naui petre vobiscū tingite signis

Prima pars princi

palis de origine et ingressu christi. Et primo de eterna christi generatione. Joh. i. Cap. i.

i In principio erat verbū. ⁊ verbū erat apud deuz. et deus erat verbū. hoc erat in principio apud deuz. Omnia p ipm facta sunt. ⁊ sine ipo factū est nihil. quod factū est i ipo vita erat ⁊ vita erat lux hoim. ⁊ lux i tenebris lucet. ⁊ tenebre eā nō cōprehēderūt. Fuit hō missus a deo cui nomen erat iohēs. Hic venit i testimoniū vt testimoniū phiberet d lumie vt omēs crederēt p illū. Non erat ille lux sed vt testimoniū phiberet d lumine. Erat lux vera que illuminat oēm hominem venientē in hūc mundū. In mūdo erat / ⁊ mūdus p ipm factus est. ⁊ mūdus eū nō cognouit. In ppa venit. ⁊ sui eū nō receperūt. Quotquot aūt receperūt eū dedit eis ptātem filios dei fieri his q credūt in nomine eius. q nō ex sanguinibus. neq ex volūtate carnis neq ex voluntate viri / sed ex deo nati sunt. Et verbū caro factū ē ⁊ habitauit in nobis. Et vidimus gliam eius gliaz quasi vnigēiti a patre. plenū grē ⁊ veritatis.

Glosa

Fit hic preoccupatio de missione iohānis que postmodū latius explicatur

Hic preoccupatio fit de incarnatōne verbi. que postmodū latius explicatur

Prohemiū Luce

q Quoniā quidem multi conati sunt ordinare rex narratōem q in nobis cōplete sūt. sicut tradiderūt nobis q ab initio ipi viderūt. ⁊ ministri fuerūt sermonis. visuz est ⁊ mihi assecuto oia a pncipio diligēter tibi ex ordie cōscribere optime theophile / vt cognoscas eoz verboz d quibus eruditus es veritatē

Secūdo de annūciatione Johis baptiste. ⁊ cōceptione eiusdē Luce. i. Cap. ij.

f Fuit i diebus herodis regis iudee sacerdos quidam noie zacharias d vice abia. ⁊ vxor illi de filiabus aaron. ⁊ nomen eius elizabeth. Erāt aūt ambo iusti ante deū incedētes in oibus mādatis ⁊ iustificatōibus dñi sine qrela. Et nō erat illis filius. eo q esset elizabeth sterilis. ⁊ ambo pcessissent in diebus suis. Factū ē aūt cū sacerdotio fungeretur zacharias i ordine vicis sue añ deuz scdm cōsuetudinē sacerdotij sorte exijt. vt incēsum poneret ingressus in tēplū dñi. Et erat ois multitudo ppli foris orās hora incēsi. Apparuit aūt illi angelus dñi stās a dextris altaris incēsi. Et zacharias turbatus est vidēs. Et timor irruit sup eū. Ait aūt ad illū angelus. Ne timeas zacharia. qm exaudita est depcatio tua. et vxor tua elizabeth pariet tibi filiū. ⁊ vocabis nomē eius iohānē. Et erit gaudiū tibi ⁊ exultatio. ⁊ multi in natiuitate eius gaudebūt. Erit enī magnus corā dño. ⁊ vinuz ⁊ sicerā non bibet. ⁊ spū scto replebitur adhuc ex vtero mris sue. Et multos filioz isrl cōuertet ad dñm deū ipoz. Et ipe pcedet ante illū i spū ⁊ vtute helye. vt cōuertat corda patrū in filios. ⁊ incredulos ad prudētiaz iustoz. pare dño plebē pfectā. Et dixit zacharias ad angelū. Et vñ hoc sciā? Ego enī sum senex ⁊ vxor mea pcessit in diebus suis. Et rñdens angelus dixit ei. Ego sum gabriel q asto añ deū. ⁊ missus sum loq ad te. et hec tibi euāgelizare. Et ecce eris tacēs ⁊ nō poteris loq vsq i diē q hec fiēt. p eo q nō credidisti verbis meis q implebūtur in tēpore suo. Et erat plebs expectās zachariā. et mirabantur q tardaret ipe i tēplo. Egressus autē nō poterat loq ad illos. ⁊ cōgnouerunt q visionē vidisset in tēplo. Et ipe erat innuens illis ⁊ pmāsit mutus. Et factū ē vt impleti sunt dies officij eius abijt in domū suam. Post hos autē dies cōcepit elizabeth vxor eius. et occultabat se mēsibus qnq dicēs Quia sic fecit mihi dñs in diebus quibus respexit auferre obprobriū meū inter hoies.

Tres fuerūt herodes. vñ versus. Ascalonita necat pueros. antipa iohānē. Percutit agrippa iacobū dat carceri petrū

De annunciatione xpi ad mariā p gabrielē. Lu. i. Cap. iii.

i In mēse aūt sexto missus ē angelus gabriel a deo in ciuitatē galilee cui nomē nazareth ad vginē desponsatā viro cui nomē erat ioseph de domo dauid. ⁊ nomē vginis maria. Et igressus angelus ad eam dixit. Aue grā plena. dñs tecū bñdicta tu i mulieribus. Que cū audisset turbata ē in sermōe eius. ⁊ cogitabat qlis esset ista salutatio. Et ait angelus ei. Ne timeas maria inuenisti enī grāz apud dñm. Ecce

cõcipies in vtero. ⁊ paries filiũ. ⁊ vocabis nomẽ eius iesum. Hic erit magnꝰ ⁊ filiꝰ altissimi vocabiť. Et dabit illi dñs sedẽ dauid pr̃is eius. ⁊ regnabit in domo iacob ĩ eternũ. ⁊ regni eiꝰ nõ erit finis. Dixit aũt maria ad angelũ. Quõ fiet istud qm̃ virũ nõ cognosco. Et rñdens angelus dixit ei. Sp̃ũscũs superueniet in te. ⁊ ꝟtus altissimi obumbrabit tibi Ideoq; ⁊ qđ nasceť ex te sctm̃. vocabiť filiꝰ dei. Et ecce elizabeth cognata tua ⁊ ipa ꝯcepit filiũ in senectute sua. Et h̃ mẽsis est sextus illi q̃ vocať sterilis. q2 nõ erit impossibile apud deũ omne ꝟbum. Dixit aũt Maria. Ecce ancilla dñi fiat mihi ꝭm verbum tuuz. Et discessit angelus ab illa.

Hic ptz ꝙ maria fuit d̃ genere sacerdotali ⁊ regali. vide qualiť in postilla

De visitatõe elizabeth p mariã ⁊ cãticũ magnificat. Luc. i. Cap. iiij.

Exurgẽs ãt maria abijt in mõtana cũ festinatione in ciuitatẽ iude ⁊ intrauit ĩ domũ zacharie ⁊ salutauit elizabeth Et factũ est vt audiuit salutatiõez marie elizabeth exl'tauit ĩfãs ĩ vtero eiꝰ ⁊ repleta ẽ sp̃ũscõ elizabeth. ⁊ exclamauit voce mag̃ ⁊ dixit. Bñdicta tu inť mľieres. ⁊ bñdictus fructꝰ ventris tui. Et vñ h̃ mihi vt veniat mr̃ dñi mei ad me. Ecce enĩ vt facta ẽ vox salutatõis tue ĩ aurib9 meis. exultauit ĩ gaudio infans ĩ vtero meo. Et btã q̃ credidisti. qm̃ pficieť in te q̃ dicta sunt tibi a dño. Et ait Maria. Magnificat aĩa mea dñm. Et exultauit ⁊c̃. vsq; abraã ⁊ semini eiꝰ in secľa. Mansit aũt maria cũ illa quasi mẽsib9 trib9. ⁊ reuersa ẽ in domũ suã

Probabile ẽ ꝙ prius maria ⁊ ioseph cõuenerunt celebri cultu nuptiarũ. et ꝙ d̃ licẽtia ioseph vel forte ipso ducẽte maria iuerit ad mõtana. reuelato priꝰ ipsi ioseph incarnatõnis mysterio. q̃uis oꝛig. ⁊ eiꝰ sequaces secꝰ dicãt

De ortu iohannis ⁊ circũcisiõe ipiꝰ ⁊ cãticũ zacharie. Bñdictꝰ dñs deus israel. Lu. i. Cap. v.

Elizabeth aũt ipletũ ẽ tp̃s pariẽdi ⁊ pepit filiũ. Et audiert vicini ⁊ cognati. q2 magnificauit dñs mĩsicoꝛdiã suã cũ illa ⁊ ꝯgtulabãť ei. Et factũ ẽ ĩ die octauo venert circũcidere puer ⁊ vocabant eũ noĩe pr̃is sui zachariã. Et rñdẽs mr̃ eiꝰ dixit. Neq̃q̃. s3 vocabiť iohẽs. Et dixert ad illã. q2 nemo ẽ ĩ cognatiõe tua q̃ voceť h̃ noĩe Innuebant aũt pr̃i eiꝰ quẽ vellet vocari eũ Et postulãs pugillarẽ scripsit dicẽs. Johẽs ẽ nomẽ eius. Et mirati sũt vniuersi. Apertũ ẽ aũt ilico os eiꝰ ⁊ lingua eiꝰ. ⁊ loq̃bať bñdicens deũ. Et factus ẽ timoꝛ sup oẽs vicinos eorũ. ⁊ sup oĩa mõtana iudeoꝝ diuulgabanť oĩa ꝟba hec. Et posuerũt oẽs q̃ audierant in coꝛde suo dicẽtes. Quis putas puer iste erit? Etenĩ manus dñi erat cũ illo. Et zacharias pr̃ eius impletus est sp̃ũscõ. ⁊ prophetauit dicens. Bñdictus dñs deus isrľ ⁊c̃. vsq; ad in viam pacis.

Hic fit p̃occupatio iuxta cõioꝛem opinionẽ que ponit mariã fuisse ĩ circũcisiõe iohannis in die octauo

De genealogia christi ⁊ apparitiõe ãgeli ipi ioseph. Math. i. Capitulum. vi.

Liber generatõis iesu xp̃i filij Dauid filij abraã. Abraã genuit ysaac ysaac aũt genuit iacob. Jacob aũt genuit iudã ⁊ fr̃es eius. Judas genuit phares et zarã de thamar. Phares genuit esrom. Esrom genuit arã. Arã genuit aminadab. Aminadab genuit naason. Naason genuit salmon. Salmõ genuit booz de raab. Booz ge. obeth ex ruth. Obeth ge. yesse. yesse ge. dauid regẽ. Dauid rex genuit salomonẽ ex ea que fuit vrie. Salomõ genuit roboã Roboã genuit abiã. Abia genuit aza. Aza genuit iosaphat Josaphat genuit iorã. Joram genuit ozyam. Ozyas genuit ioathan Joathan genuit achã.
Achas genuit ezechiã. Ezechias genuit manassen. Manasses ge. amon. Amõ ge. iosiam Josias genuit ieconiã ⁊ fr̃es eius in transmigratõe babylonis. Et post transmigrationẽ babylonis ieconias genuit salathiel. Salathiel ge. zorobabel. Zorobabel genuit abiud Abiud aũt ge. elyachim. Elyachĩ ge. azor. Azor ge. sadoch. Sadoch genuit achym. Achym ge eliud Eliud ge. eleazar Eleazar aũt genuit mathã. Mathã autem genuit iacob. Jacob aũt genuit ioseph virũ Marie d̃ q̃ natus est iesus q̃ vocať xp̃s Oẽs ergo generatõnes ab abraam vsq; ad

Glosa. Tres hic omittuntur reges.

dauid.xiiii. Et a dauid vsq ad trāsmigrationē babylonis.xiiii.
Et a trāsmigratiōe babylōis vsq ad xp̄m generatiōes.xiiii. Xp̄i aūt generatio sic erat. Cū eēt desp̄ōsata mr̄ ei⁹ maria ioseph/añq̄ cōuenirēt inuēta ē hn̄s in vtero de sp̄ūsctō. Joseph aūt vir ei⁹ cū eēt vir iustus ꝛ nollet traducere eā voluit occulte dimittere eā. Hec aūt cogitāte eo. Ecce āgelus dn̄i in somnis apparuit ei dicēs. Joseph fili Dauid noli timere accipe mariā coniugē tuā. qđ eñ in ea natū ē de sp̄ū scō est. Pariet aūt filiū ꝛ vocab nomē eius ih̄m. Ip̄e eñ saluū faciet pplm̄ suū a peccatis eoꝝ. Hoc aūt totū factū ē vt adimpleret qđ dictū est a dn̄o p pphā dicentē. Ecce virgo in vtero hēbit ꝛ pariet filiū/ꝛ vocabit nomē ei⁹ emanuel qđ est interp̄tatū nobiscū deus. Exurgēs aūt ioseph a somno/fecit sic p̄cepit ei āgelus dn̄i. Et accepit cōiugē suā ꝛ nō cognoscebat eā donec pepit filium suum primogenitum/ꝛ vocauit nomē eius Jesum.

Glosa
Cōuētio hec recipit pro celebri cultu nuptiaꝝ qui factus ē postq̄ Joseph inuēit mariā ꝯcepisse de sp̄ū sancto ꝛ per āgeli preceptū accepit eam ꝯiugē priusq̄ appareret pregnans ꝛ vtero tumescente post reditum de mōtanis. qꝛ tunc nō fuisset honorabilis facta celebritas ꝯiugii.

De edicto augusti.

natiuitate xp̄i. annūciatōe p angelū ad pastores. Luce.ii. Caplm̄.vii.

Factū ē aūt in diebꝫ illis. Exiit edictū a cesare augusto. vt describeret vniuersus orbis Hec descrip̄tio p̄ma facta ē a p̄side Syrie cyrino. ꝛ ibāt oēs vt p̄fiterent singuli in suā ciuitatē. Ascendit aūt et ioseph a galylea de ciuitate nazareth in iudeā ciuitatē dauid q̄ vocat bethleē eo qꝛ esset de domo ꝛ familia dauid. vt p̄fiteret cū maria desponsata sibi vxore p̄gnante. Factum est aūt cū essent ibi. Impleti sunt dies vt pareret/ꝛ pepit filium suū p̄mogenitum/ꝛ pannis eū inuoluit/ꝛ reclinauit eū in presepio. quia non erat locus ei in diuersorio. Et pastores erāt in regiōe eadē vigilantes ꝛ custodiētes vigilias noctis supra gregem suū. Et ecce angel⁹ dn̄i stetit iuxta illos ꝛ claritas dei circūfulsit illos. et timuerūt timore magno. Et dixit angelus illis. Nolite timere. Ecce eī euāgelizo vob gaudiū magnū qđ erit oīm pplo. qꝛ nat⁹ ē nobis hodie saluator qui est christ⁹ dn̄s in ciuitate dauid Et hoc vobis signū. Inuenietis infantē pānis inuolutū. ꝛ positū in p̄sepio. Et subito facta ē cū āgelo mltitudo militie celestis laudantiū deū et dicētium. Glīa in altissimis deo. Et ī terra pax hoībus bone volūtatis. ¶ Et factū ē vt discesserūt ab eis angeli in celū. Pastores loquebant ad inuicē. Trāseam⁹ vsq bethleem. ꝛ videam⁹ h verbū qđ factū ē qđ domin⁹ ostendit nob. Et venerūt festināter. ꝛ inuenerūt Mariā ꝛ ioseph. ꝛ infantē positū in p̄sepio. Uidentes aūt cognouerūt de v̄bo qđ dictū erat illis de puero h. Et oēs q̄ audierūt mirati sunt ꝛ de his q̄ dicta erāt a pastoribꝫ ad ip̄os. Maria autē ꝯseruabat oīa verba hec ꝯferēs in corde suo. Et reuersi sūt pastores glīficantes ꝛ laudantes deū que audierāt ꝛ viderāt sicut dictū est ad illos.

Glosa
Hic fuit preoccupatio q̄ postmodū explicabitur loco suo cū de circūcisione dicet.

De circūcisiōe christi. Lu.ii. ꝛ aduentu magoꝝ. Matth.ii.

Capitulū viii.

Et postq̄ cōsūmati sunt dies octo vt circūcideret puer vocatū est nomen ei⁹ iesus. quod vocatū est ab angelo p̄usq̄ in vtero ꝯcipet. Cū nat⁹ esset iesus in bethleē iude in diebꝫ herodis regis. Ecce magi ab oriente venerūt hierosolymā dicētes. Ubi ē q̄ nat⁹ ē rex iudeoꝝ? Uidim⁹ eñ stellā eius ī oriēte ꝛ venim⁹ adorare eū. Audiēs aūt herodes rex turbatus est ꝛ oīs hierosolyma cū illo. Et ꝯgregās oēs p̄ncipes sacerdotū ꝛ scribas ppli sciscitabat ab eis vbi christ⁹ nasceret. At illi dixerūt ei In bethleem iude. Sic eñ scriptū ē p pphetā. Et tu bethleē terra iuda neq̄q̄ es minima in p̄ncipibꝫ iuda. Ex te eñ exiet dux q̄ regat pplm̄ meum isrl̄. Tūc herodes clā vocatis magis diligēter didicit ab eis tp̄s stelle q̄ apparuit eis. ꝛ mittēs illos in bethleē dixit. Ite ꝛ interrogate diligenter de puero ꝛ cū inueneritis renūciate mihi vt ꝛ ego veniēs adorē eū. Qui cū audissent regē abierūt. Et ecce stella quā viderāt in oriēte añtecedebat eos vsq dū veniēs supra vbi

erat puer. Uidētes āt stellā gauisi sūt gaudio magno valde. Et intrātes domū inuenerūt pueꝝ cū maria mr̄e eius / τ pcidētes adorauerūt eū. Et apertis thesauris suis obtulerūt ei munera. auꝝ thus τ myrrhā. Et rn̄so accepto ī somnis ne redirēt ad herodē p aliā viā reuersi sunt in regionē suam.

De oblatiōe christi

in templo. Luce. ij. Capl'm. ix.

Et postq̃ ipleti sunt dies purgationis marie ꝭm legē moysi tulerūt iesum in hierl'm vt sisterēt eū dn̄o / sicͣ scptū est in lege dn̄i. qꝛ oē masculinū adapiens vuluā sctm̄ dn̄o vocabit̄. Et vt darent hostias dn̄o ꝭm qđ dictū ē in lege dn̄i par turtuꝝ / aut duos pullos colūbaꝝ. Et ecce hō erat ī hierl'm cui nomē symeō / τ hō iste iustꝰ τ timoratꝰ expectās ɔsolatiōē3 isrl' τ spūssc̄us erat ī eo. Et rn̄suz accepat a spū scō nō visuꝝ se mortē nisi p̄us videret xp̄m dn̄i. τ venit ī spū ī tēplū. Et cū iducerēt puerū ih̄m parētes eiꝰ vt facerēt ꝭm ɔsuetudinē legis p eo. τ ipe accepit eū ī vlnas suas et bn̄dixit deū τ dixit. Nūc dimittis ꝓuū tuū dn̄e / ꝭm ỽbū tuū ī pace τc̄. vsq3 plebis tue isrl'. Et erant pr̄ eiꝰ τ mr̄ mirātes sup his q̄ dicebant̄ de illo. τ bn̄dixit ill' symeō τ dixit ad mariā mr̄ē3 eiꝰ. Ecce positꝰ ē h̄ in ruinā τ ī resurrectōē3 mlt'oꝝ ī isrl' / τ ī signū cui ɔ̄dicet̄. τ tuā ipiꝰ aīa3 ptrāsibit gladiꝰ vt reuelent̄ ex mlt'is cordibꝫ cogitatōnes. Et erat āna pphetissa filia phanuel de tribu Aser. Hec pcesserat in diebꝫ mlt'is τ vixerat cū viro suo ānis septē a ỽginitate sua. Et hec vidua erat vsq3 ad ānos. lxxxiiij. q̄ nō discedebat de tēplo ieiunijs τ obsecratōibꝫ ꝓuiens deo nocte ac die. Et h̄ ipa hora supueniēs ɔfitebat̄ dn̄o τ loq̄bat̄ đ eo oībꝫ q̄ expectabāt redēptōē3 isrl'. Et vt pfecerūt oīa ꝭm legē dn̄i reuersi sūt in galyleā ī ciuitatē suā Nazareth. Puer aūt crescebat τ ɔfortabat̄ plenus sapia τ gr̄a dei erat in illo.

De fuga in egyptū

occisiōe inocentiū τ de regressu ex egypto. Math. ij. Cap. x.

Cum magi recessissent. Ecce ãgelꝰ dn̄i apparuit ī somnis ioseph dicēs Surge τ accipe puerū τ mr̄ē3 eiꝰ τ fuge in egyptū. τ esto ibi vsq3 du3 dicā tibi. Futurū ē em̄ vt herodes q̄rat puerū ad pdēdū illū. Qui cōsurgēs accepit pueꝝ et mr̄ē3 eiꝰ nocte τ secessit in egyptū / τ erat ibi vsq3 ad obitū herodis. vt adipleret̄ qđ dictu3 ē a dn̄o p pph'a3 dicentē. Ex egypto vocaui filiū meū. Tūc herodes vidēs qm̄ illusus esset a magis iratꝰ est valde. τ mittēs occidit oēs pueros q̄ erāt in bethleē τ in oībꝫ finibus eiꝰ a bimatu τ infra. ꝭm tp̄s qđ exq̄sierat a magis. Tūc adipletū est qđ dictū est p hieremiā pph'a3 dicentē. Uox ī rama audita ē ploratꝰ τ vlulatꝰ rachel plorās filios suos τ noluit ɔsolari / qꝛ nō sunt. Defūcto aūt herode. ecce appuit ãgelꝰ dn̄i in somnis ioseph in egypto dicēs. Surge τ accipe pueꝝ τ mr̄ē3 eiꝰ τ vade in terrā isrl'. Defuncti sunt em̄ q̄ q̄rebāt aīa3 pueri. Qui cōsurgēs accepit pueꝝ τ mr̄ē3 eiꝰ τ venit ī terrā isrl'. Audiēs aūt φ archelaus regnaret ī iudea p Herode pr̄e suo. timuit illo ire. Et admonitus in somnis secessit in ptes galylee. Et veniēs habitauit in ciuitate q̄ vocatur Nazareth. vt adimpleret̄ qđ dictū est p pphetā. Qm̄ nazareus vocabit̄.

Glosa

Probabile ē φ angelus iste fuerit gabriel. τ φ in oībus misteriū incarnatiōis ɔcernētibus quotiēs introducitur ãgelꝰ apparuisse ipse fuerit. sicut fuit apō danielē τ ad pastores. et ad magos. et quater ad ioseph. τ ī agonia christi. τ resurrectōe et in ascēsiōe

De inuentiōe christi

pueri in tēplo a parētibꝫ eius. Luce. ij. Et de habitatōe Johis in deserto. Luce. i.

Capitulum. xi.

Et ibāt parētes eius p oēs annos in hierl'm in die solenni pasche. Et cū factꝰ eēt ih̄s ānoꝝ duodeci3. Ascēdētibꝫ illis hierosolymā ꝭm ɔsuetudinē diei festi. Cōsūmatisq3 diebꝫ cū redirēt remansit puer ih̄s in hierl'm τ nō cognouerūt parentes eiꝰ. Existimātes aūt illū esse ī comitatu venerūt iter diei. τ req̄rebāt eū int̄ cognatos τ notos. τ nō iueniētes regressi sūt ī hierusalē req̄rētes eū. Et factū ē pꝰ triduū iuenerūt illū in tēplo sedētē in medio doctoꝝ audiētē illos τ īterrogantē. Stupebāt autē3 oēs q̄ eū audiebāt sup prudentia τ rn̄sione eiꝰ τ vidētes admirati sūt. Et dixit mr̄ eiꝰ ad illū. Fili q̄d fecisti nob sic: pr̄ tuꝰ τ ego dolētes q̄rebamꝰ te. Et ait ad illos. Quid ē qđ me q̄rebatis: An nesciebatis / qꝛ in his q̄ pr̄is mei sūt oportet me eē: Et ipi nō intellexerūt ỽbū qđ locutꝰ ē ad illos. Et descēdit

cũ eis ⁊ venit nazareth. ⁊ erat subditus ill'.
Et mr̃ eiꝰ ↄſuabat oĩa ꝟba ↄferẽs in corde
suo. ⁊ ihs ꝓficiebat sapĩa ⁊ etate ⁊ grã apð
deũ ⁊ hoĩes. Puer aũt
iohes crescebat ⁊ ↄfor/
tabat ſpũ ⁊ grã Et erat
in deſto vſq3 in diẽ oſtẽ
ſionis ſue ad iſrł.

Priꝰ poſitũ eſt hoc
a luca. ſʒ hic repe
tit pro ↄtinuatõe
sequentiũ

Incipit ſcḋa pars

ꝑncipalis huiꝰ libri de ꝓgressu ṗdicatiõis
xp̃i. ¶ Rubrica. xij. de ṗdicatõe ⁊ baptiſmo
iohãnis in deſto. M 3 R i L 3
Caplm. xij.

a Anno aũt q̃nto
decimo impij
tyberij ceſaris / ꝓcuran
te põcio pylato iudeã

Hic fuit hõ miſſus
a deo cui nomẽ e/
rat iohannes

Tetrarcha autẽ galylee herode. Philippo
aũt fratre eiꝰ tetrarcha iturece ⁊ traconitidis
regionis ⁊ lysania abiline tetrarcha sub ꝑn
cipiƀ sacerdotũ Anna ⁊ caypha. Factũ ẽ
ꝟbũ dñi ſup iohẽ filiũ zacharie in deſerto
Et venit in oẽ regionẽ iordanis ṗdicans
L. R. baptiſmũ pnĩe in remiſſionẽ pctõꝝ.
ſic. L. scriptũ. R. M. ẽ in libro sermonum
eſaie pphe. Initiũ. R. euãgelij ihu xp̃i filij
dei / ſic ſcriptũ eſt in eſaia ppha. Ecce mit/
to angelũ meũ añ faciẽ tuã / q̃ ṗꝑabit viam
tuã añ te. Uox. M. R. clamãtis. L. R. in
deſto parate viã dñi / rectas facite ſemitas
eiꝰ. Oĩs. L. M. vallis ĩplebit. ⁊ oĩs mõs
⁊ collis humiliabit. Et erũt ꝑua in directa
⁊ aſpa in vias planas. Et. L. videbit oĩs
caro ſalutare dei. In. M. dieƀ aũt illis / ve
nit iohes baptiſta ṗdicãs in deſto iudee ⁊
dicẽs. Pniã agite. Appropinq̃bit eñ re/
gnũ celoꝝ. Ipe. M. R. aũt iohes hẽbat ve
ſtimentũ de pilis cameloꝝ. ⁊ zonã pelliceã
circa lũbos ſuos. Eſca aũt eiꝰ erat locuſte
⁊ mel ſilueſtre. Tũc exibãt ad eũ. R. hiero/
ſolymite vniuerſi ⁊. M. omis. R. iudea. ⁊
M. oĩs regio circa iordanẽ ⁊ baptizabant
ab eo in iordane flumine. R. ↄfitẽtes. M.
R. pctã ſua. Uidẽs. M. aũt multos pha/
riſeoꝝ ⁊ saduceoꝝ. veniẽtes ad baptiſmuʒ
ſuũ / ⁊ turbas q̃ exibãt vt baptizarent ab ip
ſo. dixit. M. eis. Progenies genimina. L.
viperaꝝ. M. L. q̃s oñdit. L. voƀ fugere
a ventura ira. Facite ergo fructus dignos
pnĩe. Et ne ceperitis. L. velitis. M. dice/
re intra vos. Patrẽ habemus abraã. Dico
eñ vobis / q̃m potẽs eſt deus de lapidiƀ
iſtis suſcitare filios abrae Jam eñ ſecuris
ad radicẽ arboris poſita ẽ. Oĩs ergo arbor
que nõ facit fructũ bonũ excidet ⁊ ĩ ignem
mittet. Et. L. interrogabant eũ turbe dicẽ
tes. Quid ġ faciemus? Reſpondẽs autẽ
dicebat illis. Qui habet duas tunicas det
vnã nõ habẽti. Et q̃ habet eſcas ſilr faciat
Uenerũt autẽ ⁊ publicani vt baptizarent.
Et dixerũt ad illũ. Magiſter q̃d faciemꝰ.
At ille dixit ad eos. Nihil ampliꝰ q̃ȝ quod
ↄſtitutũ ẽ voƀ faciatis. Interrogabãt aũt
eũ ⁊ milites dicẽtes. Quid faciemꝰ ⁊ nos?
Et ait illis. Neminẽ ↄcutiatis neq3 calum
niã faciatis. ⁊ ↄtẽti eſtote ſtipẽdijs veſtris
Exiſtimãte aũt pplo ⁊ cogitantiƀ oĩƀ in
cordiƀ ſuis de iohe / ne forte ipe eſſet chri/
ſtus. Reſpondit Johãnes dicẽs oĩbus
Ego. M. q̃dem. L. R. aq̃ baptizo vos in
penitentiã. M. Qui autẽ poſt me ventur9
eſt fortior me eſt. cuiꝰ nõ ſum dignꝰ calcia/
menta portare. ⁊. R. ꝓcũbẽs ſoluere. R. L
corrigiã calciamentorũ eius. Ipe. M. vos
R. L. baptizabit ĩ ſpũſancto. ⁊. R. igne L
cuiꝰ. M. L. ventilabꝝ in manu eiꝰ. ⁊ ꝑmũ
dabit ⁊ purgabit. L. aream ſuã. ⁊ ↄgrega/
bit triticũ in horreũ ſuũ. paleas autẽ ↄbu/
ret igne inextĩguibili. Multa L. q̃dẽ ⁊ alia
exhortãs euãgelizabat pplo. Et factũ. R.
eſt in dieƀ illis. Uenit ieſus a nazareth ga/
lilee in iordanẽ. M. ad iohannẽ / vt bapti/
zaret ab eo. Johãnes aũt ꝓhibebat eũ di/
cens. Ego a te debeo baptizari. ⁊ tu venis
ad me. Reſpõdẽs aũt ieſus dixit ei. L. Si
ne modo. Sic eñ decet nos adimplere om
nem iuſticiã. tũc dimiſit eũ. Factũ. L. eſt
autẽ dũ baptizaret oĩs populꝰ / et ieſu bap
tizato a iohãne in iordane. R. cõfeſtĩ. M.
aſcẽdit de aqua. Et. L. eo orãte. Ecce. M
apti ſunt celi. ⁊ vidit. R. celos aptos ⁊ ſpm̃
ſctm̃ dei. M. corꝑali. L. ſpecie deſcẽdentẽ
M. ſicut colũbã / et venientẽ ſup ſe ⁊ manẽ
tem. R. in ipo. Et. M. ecce vox ð cel' facta
R. L. eſt dicẽs. M. Hic ẽ filiꝰ meꝰ dilectꝰ
in q̃ mihi ↄplacui. Tu. R. L. es filiꝰ meꝰ
dilectus. in te. L. cõplacuit mihi

De genealogia chri

ſti ſm Lucã. L 3 Cap. xiij.

e Tipe ieſus e/
rat ĩcipiẽs q̃ſi
annoꝝ trigita
vt putabat filius Jo/

Glo.
Quõ ioſeph duos
habʒ patres. ſ. he/
ly legalẽ. et iacob

seph. qui fuit hely. qui fuit mathat. qui fuit le ui. qui fuit melchi. qui fuit ianne. qui fuit ioseph. q̄ fuit matathie. q̄ fuit amos. q̄ fuit naum. q̄ fuit hesli. q̄ fuit nagge. q̄ fuit maath. q̄ fuit mathathie. q̄ fuit semei. q̄ fuit ioseph. qui fuit iuda. q̄ fuit iohāna. q̄ fuit resa. q̄ fuit zorobabel. qui fuit salathiel. q̄ fuit neri. q̄ fuit melchi. qui fuit addi. qui fuit thosan. q̄ fuit elmadan'. q̄ fuit her. qui fuit iesu. q̄ fuit heliezer. q̄ fuit iorim. q̄ fuit mathat. q̄ fuit leui. q̄ fuit symeō. q̄ fuit iuda. q̄ fuit ioseph. q̄ fuit iona. q̄ fuit elyachim. q̄ fuit melcha. q̄ fuit menna. q̄ fuit mathatha. q̄ fuit nathan. q̄ fuit dauid. q̄ fuit yesse. q̄ fuit obeth. q̄ fuit booz q̄ fuit salmon. q̄ fuit naason. q̄ fuit aminadab. q̄ fuit aran. qui fuit esrom. q̄ fuit phares. q̄ fuit iude. q̄ fuit iacob. qui fuit ysaac. q̄ fuit abrahe. q̄ fuit thare. q̄ fuit nachor. q̄ fuit saruch. q̄ fuit ragau. q̄ fuit phalech. q̄ fuit heber. q̄ fuit sale. qui fuit caynā. q̄ fuit arphaxat. q̄ fuit sem. q̄ fuit noe. qui fuit lamech. q̄ fuit matusalem. q̄ fuit enoch. q̄ fuit iareth. q̄ fuit malalehel. q̄ fuit caynan'. q̄ fuit enos. qui fuit seth. qui fuit adam. q̄ fuit dei.

carnales. quere in postillis

De ieiunio christi ꝛ tēptatōe. M. iiii. R. i. L. iiii.

Capitulū xiiii.

i Esus aūt plenus spū scō egressus ē a iordane ꝛ statī. R. spūs expulit eū in desertum duci⁹. M. a spū i desertū vt tēptaret a diabolo. Et agebat L. in spū in desertū. Et erat R. i deserto. xl. dieb᷑. ꝛ. xl. noctib᷑. ꝛ tēptabat a sathana. ꝛ L. nihil māducauit i illis dieb᷑. Erat qz. R. cū bestijs. Et M. cū ieiunasset. xl. dieb᷑ et xl. noctib᷑ consummatis illis postea. M. esuriit. L. ꝛ accedēs. M. tēptator diabol⁹. L. dixit M. L. illi. Si fili⁹ dei ēs dic. M. vt lapides isti panes fiant. Dic. L. lapidi huic vt panis fiat. Et. M. rn̄dit ad illū iesus. Scriptū ē eni q: n̄ i solo pane viuit hō sed in omni vbo dei. L. qd̄ pcedit. M. de ore dei. Tūc assumpsit illuz diabol⁹ i scām ciuitatē. ꝛ duxit. L. illū in hierl'm. et. M. statuit. L. illū sup̄ pinnaculū tēpli. ꝛ dixit illi. Si fili⁹ dei es mitte te deorsum. Scriptū ē eni. q: angel' suis mādauit de te vt ↄseruēt. L. te et q: in manibus M. tollēt te ne forte offendas ad lapidē pedē tuū. Ait illi ih̄s. rursum scptū ē. Nō tēptabis dn̄m deū tuū. ꝛ redurit. L. cū diabol⁹ Et. M. iterū assumpsit eū i mōtem excelsum valde. ꝛ ostēdit ei oīa regna mūdi. orbis. L. terre i momēto tpis. ꝛ gl'iam. M. eoꝝ. ꝛ ait. L. M. ei. Tibi. L. ptātem dabo hāc vniuersā ꝛ gl'iā. M. eoꝝ. q: mihi tradita sunt. et cui volo do illa. Hec. M. oīa tibi dabo et erunt tua oīa. si. M. cadēs. L. adoraueris me. Tūc dixit illi iesus. Vade M. sathana. Scriptū. M. L. est eni. Dominū deū tuū adorabis / ꝛ illi soli seruies. Et ↄsūmata. L. oī tēptatōe diabol⁹ recessit ab eo vsq ad tēpus. ꝛ reliqt. M. eū. Et ecce angeli accesserūt. ꝛ mīstrabāt M. R. illi. ꝛ regressus est iesus in ṽtute spiritus i galyleam.

Scdm narratōem Luce. matthe⁹ hic preoccupat ꝛ incertū ē quis fuerit ordo rei geste. vide in postillis

De testimoniis Johānis de christo. Joh. i. Cap. xv.

i Ohānes testimoniū phibet d̄ ipo ꝛ clamat dicēs Hic erat quez dixi. Qui post me venturus ē. ante me fact⁹ ē. q̄ prior me erat. Et d̄ plenitudie ei⁹ oēs accepim⁹ grām p grā. q: lex p moysen data ē. grā ꝛ ṽitas p iesum christū facta est. Deū nēo vidit vnq̄. Vnigenit⁹ dei fili⁹ q̄ ē i sinu pr̄is ipe enarrauit. Et hō ē testimoniū iohis qn̄ miserūt iudei ab hierosolymis sacerdotes ꝛ leuitas ad eū vt itrogarēt eū. Tu q̄s es? Et ↄfessus est ꝛ nō negauit. Et ↄfessus ē q: non sum ego christ⁹. et introgauerunt eū. q̄d ḡ? Helyas es tu? Et dixit nō sum. Propheta es tu? ꝛ rn̄dit nō. Et introgauerūt eū. q̄s es vt responsū dem⁹ his q̄ miserūt nos. Quid dicis de teipo? ait. Ego vox clamātis i deserto. dirigite viā dn̄i sic dixit esaias pphēta. Et qui missi fuerāt erāt ex phariseis. Et iterrogauerūt ꝛ dixerūt ei. Quid ḡ baptizas si tu n̄ es christ⁹ neq helyas neq pph̄a? Rn̄dit iohēs dicēs eis. Ego baptizo i aq̄. medi⁹ aūt vestrū stetit quē vos nescitis. ipe ē q̄ post me vētur⁹ ē q̄ an̄ me fact⁹ ē. cui⁹ nō suz dign⁹ vt soluā ei⁹ corrigiā calciamēti. Hec i bethania facta sunt trans iordanē vbi erat iohēs baptizās. Altera die vidit iohēs iesuz ad se venientē ꝛ ait. Ecce agn⁹ dei. ecce q̄ tollit peccā mūdi. Hic ē de q̄ dixi. Post me

Pluries ibi venit

venit vir q̄ añ me fact⁹ ē. q̄ prior me erat ꝛ
ego nesciebā eū. ſʒ vt manifestaret̃ ī isrl̃. ꝓ
pterea veni ego in aq̄ baptizās. Et testimo
niūʒ ꝑhibuit iohēs dicēs. Quia vidi spm̄
descēdētē q̄si colūbā de celo. ꝛ māsit sup eū
ꝛ ego nesciebā eū. ſʒ q̄ misit me in aq̄ bapti
zare ille mihi dixit. Sup quē videris spiri
tū descendentē ꝛ manētē sup̄ eū hic ē q̄ ba
ptizat ī spūsctō. Et ego vidi ꝛ testimoniūʒ
ꝑhibui q: hic est filꝰ dei

De vocatione andree petri philippi ꝛ nathanael. Johan. i. Ca. xvi.

a Ltera aūt die stabat ite
rū iohēs ꝛ ex discipul̃ eiꝰ duo. et re
spiciēs ihm ambulātē dixit. Ecce
agnꝰ dei. Et audierūt eū duo discipuli lo
q̄ntē et secuti sunt ihm. Cōuersus aūt ihs
vidēs eos sequētes se dixit eis. quē q̄ritis?
qui dixerūt ei. Rabbi qd̄ dicit̃ īterp̄tatum
mgr̄ vbi habitas? Dicit eis. Uenite ꝛ vide
te. Uenerūt ꝛ viderūt vbi maneret. ꝛ apud
eū māserūt illo die. Hora aūt erat q̄si deci
ma. Erat autē andreas frater symōis petri
vnꝰ ex duobꝫ q̄ audierat a iohē. ꝛ secuti fue
rant eū. Inuenit hic ꝑmū fratrē suū symo
nem. et dixit ei. Inuenimꝰ messiā qd̄ est in
terp̄tatū christus. ꝛ adduxit eū ad iesū. In
tuitꝰ aūt eū iesus dixit. tu es symō filꝰ io
hāna. tu vocaberis cephas qd̄ interp̄tat̃ pe
trus. In crastinū voluit exire ī galyleā ꝛ ī
uenit philippū. Et dicit ei ihs. sequere me
Erat aūt philippꝰ a bethsaida ciuitate an
dree ꝛ petri. Inuenit philippꝰ nathanael ꝛ
dicit. Quē scripsit moyses ī lege ꝛ ꝓphete.
Inuenimꝰ iesum filiū ioseph a nazareth ꝛ
dicit nathanael. A nazareth p̄t aliq̄d boni
esse? Dicit ei philippꝰ. Ueni ꝛ vide. Uidit
iesus nathanael venietē ad se. ꝛ dicit de eo.
Ecce vere israelita in q̄ dolꝰ nō est. Dicit ei
nathanael. vñ me nosti? Rñdit iesus ꝛ dixit
ei. priꝰ q̄ȝ te philippꝰ vocaret cuʒ esses sub
ficu vidi te. Respōdit ei nathanael ꝛ dixit.
Rabbi tu es filꝰ dei. tu es rex isrl̃. Respō
dit ihs ꝛ dixit ei. Quia dixi tibi vidi te sub
ficu credis. maius his videbis. Et dic̄ ei
Amen amen dico vobis Uidebitis celuʒ
aptū ꝛ angelos dei ascēdentes ꝛ descēden
tes sup filiū hominis.

De mutatōe aque ī vinū. Joh. ij. Cap. xvij.

e T tercia die Nuptie facte sūt ī cha
na galilee/ ꝛ erat mater iesu ibi. vocatꝰ ē au
tē iesus ꝛ discipuli eiꝰ ad nuptias. Et defi
ciēte vino dixit mr̄ iesu ad eū. vinū nō hñt
Et dixit ei iesus. Quid mihi ꝛ tibi ē mlier?
Nondū venit hora mea. Dicit mr̄ eiꝰ mi
stris. qd̄cunq̄ dixerit vob̃ facite. Erāt aūt
ibi lapidee ydrie sex posite s̄m purificatōꝫ
iudeoꝝ capiētes singule metretas binas vl̃
trinas. Dicit eis iesus. Implete ydrias aq̄.
ꝛ impleuerūt eas vsq̄ ad sūmū. Et dic̄ eis
iesus. haurite nūc ꝛ ferte architriclino. ꝛ tu
lerūt. Ut aūt gustauit architriclinꝰ aquaʒ
vinū factū ꝛ nō sciebat vñ esset. mistri autē
sciebāt q̄ hauserāt aquā. vocat spōsū archi
triclinꝰ. ꝛ dicit ei. Oīs hō ꝑmū bonū vinū
ponit. ꝛ cū inebriati fuerint tūc id qd̄ dete
rius ē. tu āt s̄uasti vinū bonū vsq̄ adhuc.
Hoc fec̄ initiū signoꝝ ihs ī chana galylee
ꝛ manifestauit gloriam suam/ ꝛ crediderūt
in eum discipuli eius.

De primo aduentu eius ad pasca, Et soluite templum h̄. Johannis. ij. Cap. xviij.

p Ost h̄ descēdit ī capharnauʒ ipē ꝛ
mr̄ eiꝰ ꝛ frēs eiꝰ ꝛ discipuli eiꝰ/ ꝛ ibi
manserūt nō mltis diebꝫ. Et ꝓpe erat pasca
iudeoꝝ. Et ascēdit ihs
hierosolymā/ ꝛ īuenit ī
tēplo vēdētes boues ꝛ
oues ꝛ columbas ꝛ nu
mularios sedentes. Et
cū fecisset q̄si flagellū d̄
funicul̃ oēs eiecit de tē
plo. Oues q̄ʒ ꝛ boues ꝛ
numularioꝝ effudit es
ꝛ mensas subuertit. Et
his q̄ columbas vēde
bant dixit. Auferte ista
hinc ꝛ nolite facere do
mū p̄ris mei domū negociatōis. Recorda
ti vo sūt discipuli eiꝰ q: scp̄tū ē. Zelꝰ domꝰ
tue comedit me. Rñderūt ḡ iudei ꝛ dixerūt ei.
Qd̄ signū oñdis nob̃. q: h̄ facis? Rñdit ie
sus ꝛ dixit eis. soluite tēplū h̄ ꝛ in tribꝫ die
bus excitabo illd̄. Dixerūt ḡ ei iudei. q̄dragi
ta ꝛ sex ānis edificatū est tēplū h̄/ ꝛ tu tribꝫ
diebꝫ excitab̃ illud. Ille āt dicebat de tēplo
corꝑis sui. Cū ḡ surrexissʒ a mortuis recor
dati sunt discipl̃i eiꝰ q: h̄ dicebat. Et credi
derūt scp̄ture ꝛ s̄moni quē dixerat ihs. Cuʒ
eēt hierosolymis ī pasca ī die festo mlti cre
diderūt ī noīe eiꝰ Uidētes signa q̄ faciebat

Colligit̃ ex euāge
lio iohānis q chri
stꝰ fuit ad minꝰ ad
triplex pasca. licʒ
alij euāgeliste d̄ v
nico soluʒ faciunt
mentōʒ. ꝛ inde ve
nit apud aliquos
naturalit̃ rōis cō
fusio ponētes hoc
pasca cū vltimo

Ipſe aūt ihs non credebat ſemetipſm eis eo ꝙ ipſe noſſet omnes. Et qꝛ opus ei nō erat vt q̄s teſtimoniū ꝑhiberet de homie. Ipſe em̄ ſciebat q̄d eſſet in homie.

De nicodemo. Johannis.iij. Capl'm.xx.

e . Rat aūt hō ex phariſeis nicodem⁹ noīe ꝑnceps iudeoꝝ. H venit ad ieſum nocte ꝛ dixit ei. Rabbi ſcim⁹/qꝛ a deo veniſti mgr̄. Nemo em̄ pōt h̄ ſigna facere q̄ tu facis niſi fuerit de⁹ cū eo. Rn̄dit ihs ꝛ dixit ei. Amē amē dico tibi. Niſi q̄s renat⁹ fuerit denuo non pōt videre regnū dei. Dixit ad eū nicodem⁹. quō pōt hō naſci cū ſit ſenex? Nūq̄d pōt in vētrē mr̄is ſue iterato introire ꝛ renaſci? Rn̄dit ihs. Amē amē dico tibi niſi q̄s renat⁹ fuerit ex aq̄ ꝛ ſpū non pōt introire i regnū dei. qd̄ natū ē ex carne caro ē/ꝛ qd̄ natū ē ex ſpū ſpūs ē. Nō mireris qꝛ dixi tibi. Oportet vos naſci denuo. ſpūs vbi vult ſpirat ꝛ vocē ei⁹ audis ꝛ neſcis vn̄ veniat aut q̄ vadat. Sic eſt oīs q̄ natus ē ex ſpū. Rn̄dit nicodem⁹ ꝛ dixit ei. Quō pn̄t hec fieri? Rn̄dit Jeſus ꝛ dixit ei. Tu es mgr̄ in iſrl' ꝛ h̄ ignoras. Amē amē dico tibi/qꝛ qd̄ ſcim⁹ loq̄mur/ꝛ qd̄ vidimus teſtamur/ꝛ teſtimoniū nr̄m non accipitis. Si terrena dixi vob' ꝛ nō creditiſ. quō ſi dixero vob' celeſtia credetis. Et nemo aſcēdit in celū niſi q̄ deſcēdit de celo fili⁹ hoīs q̄ eſt in celo. Et ſicut moyſes exaltauit ſerpētē i deſerto. ita exaltari oportet filiū hoīs vt oīs q̄ credit in illo nō pereat ſʒ hēat vitā eternā. Nō em̄ miſit de⁹ filiū ſuū in mūdū vt iudicet mūdū/ſʒ vt ſaluet' mūdus ꝑ ipm. Qui credit in eū nō iudicat'. Qui āt nō credit iā iudicat⁹ ē/qꝛ nō credit in noīe vnigeniti filij dei. H eſt aūt iudiciū/ qꝛ venit lux in mūdū ꝛ dilexerūt hoīes magis tenebras q̄ lucē. Erāt em̄ eoꝝ mala opa. Oīs em̄ q̄ male agit odit lucē ꝛ nō venit ad lucē/ vt non arguant' opa ei⁹. q̄ āt fac̄ ꝟitatē venit ad lucē vt manifeſtent' opa ei⁹/qꝛ ī deo ſunt facta.

De querela ꝙ Jeſus baptizat. Joh.iij. Cap.xx

p . Oſt h̄ venit ihs in iudeā terrā ꝛ diſcipuli ei⁹ ꝛ illic demorabat' cū eis ꝛ baptizabat. Erat āt ꝛ iohes baptizās in ennō iuxta ſalim/qꝛ aq̄ multe erāt illic/ꝛ veniebāt mlti ꝛ baptiza/

baꝛ. Nondū em̄ fuerat . Non per ſe ſʒ per

miſſus iohes in carce/ - diſcipulos ſuoſ. vt

rez. Facta eſt ḡ q̄ſtio ex diciꝛ infra

diſcipul' iohānis cū iu

deis de purificatōe. ꝛ veniebāt ad iohānez ꝛ dixerūt ei. Rabbi q̄ erat tecū trās iordanem cui tu teſtimoniū ꝑhibuiſti. Ecce hic baptizat ꝛ oēs veniūt ad eū. Rn̄dit iohannes ꝛ dixit. Non pōt hō accipe quicq̄ niſi fuerit ei datū de celo. ipſi vos mihi teſtimoniū ꝑhibetis ꝙ dixerim/ ego nō ſum xp̄us ſed qꝛ miſſus ſum an̄ illū. Qui hʒ ſponſaꝫ ſpōſus eſt. Amicus aūt ſpōſi q̄ ſtat ꝛ audit eū. gaudio gaudet ꝑpter vocē ſponſi. Hoc ergo gaudiū meū impletū eſt Illū oportet creſcere/me autē minui. q̄ deſurſum eſt ſuꝑ oēs eſt. qui ē de terra de terra ē/ꝛ de terra loquit'. qui de celo venit ſuꝑ oīs eſt/ꝛ qd̄ vidit ꝛ audiuit h̄ teſtat'/ ꝛ teſtimoniū eius nemo accipit. Qui aūt accepit ei⁹ teſtimoniū ſignauit. qꝛ deus verax ē. quē em̄ miſit de⁹ ꝟba dei loquit'. Nō em̄ ad menſurā dat deus ſpm̄. Pr̄ diligit filiū/ꝛ oīa dedit in manu eius. Qui credit in filiū hʒ vitā eternaꝫ qui aūt incredulus eſt filio/nō videbit vitam/ſed ira dei manet ſuꝑ eum.

De incarceratōne Johis. M.xiiij. R.vi. L.iij. Capl'm.xxi

b Erodes . L. aūt tetrarcha cū corriperet' a iohāne de herodiade vxore Philippi. R. fratris ſui. qꝛ duxerat eā. ꝛ. L. de oībꝰ mal' q̄ fec̄ herodes. Dicebat. M. em̄ illi iohes. Non licet tibi hr̄e R. vxorē fratris tui. Adiecit. L. ꝛ h̄ herodes ſuꝑ oīa tenuit. M. iohēz ꝛ alligauit eū ꝛ poſuit M. L. eū i carcerē ꝑpter. M. herodiadē vxorē fratrꝭ ſui. Herodias M. āt inſidiabat' ei ꝛ volebat occidere eū nec poterat. Herodes aūt metuebat iohēm/ſciēs eū virū ſctm̄ ꝛ iuſtū. et. M. volēs eū occidere timuit pplm̄. qꝛ ſic̄ ꝓphetā eum habebāt. ꝛ cuſtodiebat. R. eū. ꝛ audito eo mlta faciebat. ꝛ libēter eū audiebat.

De iudea relicta a chriſto. ꝛ d̄ ſamaritana. M.iiij. R.i. L.iiij. J.iiij. Capitulū xxij.

c Um āt. M. audiſſet ihs ꝙ iohes tradit⁹ eſſʒ. ꝛ vt. J. cognouit ꝙ audierūt phariſei ꝙ ieſus plures diſcipulos facit ꝛ baptizat q̄ iohes. q̄q̄ ieſus nō baptizaret ſʒ diſcipl'i ei⁹. ſeceſſit M. reliq̄t. J. iudeā. ꝛ abijt et. L. regreſſus eſt ī

ṽtute spũs. ꝛ L. R. venit in galyleã. M.
R. L. J. Oportebat. J. eũ autẽ trãsire per
samariã. Venit ergo iesus in ciuitatẽ samarie
q̃ dicit̃ sichar iuxta p̃diũ qd̃ dedit iacob io
seph filio suo. Erat aũt ibi fons iacob Je
sus ergo fatigat⁹ ex itinere sedebat sic sup fon
tem. Hora aũt erat q̃si sexta. Venit mľier
de samaria haurire aquã. Dicit ei ihs. Da
mihi bibere. Discipuli aũt ei⁹ abierãt in ci
uitatẽ vt cibos emerẽt. Dicit ergo mľier illa sa
maritana. Quõ tu iudeus cũ sis/a me bibe
re poscis q̃ sum mľier samaritana? Nõ eñ
coutunt̃ iudei samaritanis. Rñdit iesus ꝛ
dic̃ ei. Si scires donũ dei ꝛ q̃s est q̃ dic̃ ti
bi da mihi bibere tu forsitã petisses ab eo ꝛ
dedisset tibi aquã viuã. Dic̃ ei mulier. Do
mine neq̃ in q̃ haurias habes ꝛ puteus al
tus ẽ. Vñ ergo habes aquã viuã? Nunq̃d tu
maior es p̃re nr̃o iacob q̃ dedit nob̃ puteũ
istũ. ꝛ ip̃e ex eo bibit ꝛ filij ei⁹ ꝛ pecora eius
Rñdit iesus ꝛ dixit ei. Omis q̃ bibit ex aq̃
hac sitiet iteꝝ. Qui aũt biberit ex aq̃ quam
ego ei dabo nõ sitiet in eternũ. sʒ aqua quã
ego dabo fiet in eo fons aq̃ saliẽtis in vitã
eternã. Dic̃ ad eũ mulier. Dñe da mihi hãc
aquã vt nõ sitiã neq̃ veniã huc haurire. Di
cit ei iesus. Vade voca viꝝ tuũ ꝛ veni huc
Rñdit mulier ꝛ dixit. Nõ habeo viꝝ. Dic̃
ei iesus. Bñ dixisti/q2 nõ habeo viꝝ. quinq̃
eñ viros habuisti/ꝛ nũc quẽ habes nõ est
tuus vir. h̃ vere dixisti. Dic̃ ei mľier. Dñe
vt video q2 pph̃a es tu. Patres nr̃i adora
uerũt in mõte h̃. ꝛ vos dicitis/q2 hierosoly
mis ẽ locus vbi oportet adorare. Dicit ei
Jesus. Mulier crede mihi/q2 veniet hora
qñ nec in mõte h̃ neq̃ in hierosolymis ad
orabitis patrem. Vos adoratis qd̃ nesci
tis. nos adoramus qd̃ scimus. q2 salus ex
iudeis ẽ. Sʒ venit hora ꝛ nunc est qñ veri
adoratores adorabũt p̃reꝫ in spũ ꝛ verita
te. Nã ꝛ p̃r tales q̃rit q̃ adorẽt eũ. Spũs ẽ
deus ꝛ eos q̃ adorãt eũ in spũ ꝛ ṽitate op
tet adorare. Dicit ei mulier. Scio/q2 messi
as venit qui dicit̃ xp̃s. Cum ergo venerit
ille nobis annũciabit oĩa. Dicit ei Jesus.
Ego sum q̃ loquor tecũ. Et cõtinuo vene
runt discipuli eius ꝛ mirabant̃ q2 loqueba
tur mulieri. Nemo tñ dixit q̃d q̃ris aut q̃d
loq̃ris cũ ea. Reliquit ergo ydriã suã muli
er ꝛ abijt in ciuitatẽ ꝛ dicit illis hoib9. Ve
nite ꝛ videte hoiẽ q̃ dixit mihi oĩa q̃cunq̃
feci. Nunq̃d ip̃e est xp̃s? Exibãt de ciuita
te ꝛ veniebãt ad eũ. Interea rogabãt eũ di
scipuli dicẽtes. Rabbi mãduca. Ille auteꝫ
dixit eis. Ego cibũ habeo mãducare queꝫ
vos nescitis. Dicebãt ergo discipuli ei⁹ adin
uicẽ. Nũq̃d aliq̃s attulit ei mãducare? Di
cit eis ihs. Meus cib9 ẽ vt faciã volũtateꝫ
patris mei q̃ misit me vt p̃ficiã opus eius
Nõne vos dicitis/q2 adhuc q̃ttuor mẽses
sunt ꝛ messis venit? Ecce ego dico vob̃ le
uate oculos vr̃os ꝛ videte regiões/q2 albe
sunt iã ad messem. ꝛ q̃ metit/ mercedẽ acci
pit ꝛ congregat fructũ in vitã eternam/vt
et q̃ seminat simul gaudet ꝛ qui metit. In
hoc enim est verbum veruꝫ. quia alius est
qui seminat/ alius est qui metit. Ego misi
vos metere qd̃ vos nõ laborastis. Alij la
borauerũt ꝛ vos in labores eoꝝ introistis.
Ex ciuitate aũt illa multi crediderũt in euꝫ
samaritanoꝝ ppter ṽbũ mulieris testimo
nium p̃hibentis. quia dixit omnia q̃cunq̃
feci. Cum venissent ergo ad illum samari
tani rogauerunt eum vt ibi maneret. ꝛ mã
sit ibi duos dies. Et multo plures credide
runt ppter sermonem eius. Et mulieri di
cebãt. q2 iã nõ ppter tuã loquelã credimus
ip̃i eñ vidimus ꝛ scimus/quia hic est vere
saluator mundi. ¶ Post duos autem dies
exijt inde ꝛ abijt in galileam. Ip̃e eñ Je
sus testimonium p̃hibuit/quia pph̃eta in
sua patria honorẽ nõ habet. Cũ ergo venis
set in galyleã exceperũt eũ galylei cũ oĩa vi
dissent q̃ fecerat hierosolymis in die festo.
Et eñ ip̃i venerãt ad diem festum.

De filio reguli. Jo
hannis. iiij. Caplm. xxiiij.

V Enerat ergo iteꝝ in chana galylee vbi
fecerat de aq̃ vinũ. Et erat q̃dã re
gul⁹ cui⁹ fili⁹ infirmabat̃ capharnaũ. Hic
cũ audisset q̃ ihs adueniret a iudea in galy
leã abijt ad eũ ꝛ rogabat eũ vt descẽderet ꝛ
sanaret filiũ ei⁹. icipiebat eñ mori. Dixit ergo
ihs ad eũ. Nisi sig̃ ꝛ p̃digia videritis nõ cre
ditis. Dic̃ ad eũ regul⁹. Dñe descende p̃usq̃
moriat̃ fili⁹ me⁹. Dic̃ ei ihs. Vade fili⁹ tu⁹
viuit. Credidit hõ ṽmõi quẽ dixit ei ihs ꝛ
ibat. Jã ãt eo descẽdẽte ṽui occurrerũt ei ꝛ
nũciauerũt dicẽtes/q2 fili⁹ ei⁹ viueret. Intro
gabat aũt horã ab eis in q̃ meli⁹ habuerat.
Et dixerũt ei/q2 heri hora septĩa reliq̃t eũ fe
bris. Cognouit ergo p̃r q2 illa hora erat in q̃ di
xit ei ihs. fili⁹ tu⁹ viuit/ꝛ credidit ip̃e et do
mus ei⁹ tota. Hoc iteꝝ scd̃m signũ fecit ie
sus cũ venisset a iudea in galyleam.

De libri traditõne

xp̄i iesu. τ eiectõe ei⁹ extra ciuitatē. Et r̄licta nazareth venit capharnaū. M.iiij. R.i. L. iiij. J.iiij. Capitulū .xxiiij.

T fama. L. exijt p vniuersam regi
e onē de illo. Et ipe docebat ĩ syna/
gogis eoꝝ. τ magnificabat ab oĩ
bus/et venit nazareth vbi erat nutrit⁹. Et intrauit ſm cõsuetudinē suā die sabbati in synagogā. Et tradit⁹ est illi liber esaie pro/phete. Et vt reuoluit libꝝ inuenit locū vbi scriptum erat. Spũs dñi sup me ppt qđ vnxit me. euāgelizare paupibꝫ misit me. sa/nare ↄtritos corde. τ predicare captiuis re missionē. et cecis visū. dimittere ↄfractos in remissiõem. p̄dicare annū dñi acceptū. τ diē retributiõis. Et cū plicuisset libꝝ de/dit mĩstro. τ sedit. Et omniū in synagoga oculi erāt intēdētes in eū. Cepit aūt dicere ad illos. qꝛ hodie impleta ē hec scriptura ĩ auribꝫ vr̄is. Et omnes testimoniū illi da/bāt. τ mirabāt in ꝟbis grē q̄ ꝓcedebāt de ore illi⁹. τ dicebāt. Nõne hic ē fili⁹ ioseph? Et ait illis. vtiqꝫ dicetis mihi hāc silitudi nē. Medice cura teipm̄. Quāta audiuim⁹ facta ĩ capharnaū. fac τ h̄ ĩ patria tua. Ait aūt. Amē dico vob. qꝛ nemo pph̄a accept⁹ ē in patria sua. In ꝟita te dico vobis. mlt̄e vi/due erāt ĩ diebꝫ helye ĩ isrl̄ qñ clausum est celū ānis tribꝫ τ mēsibꝫ sex. qñ facta est fames ma/gna in omni terra. τ ad nullā illaꝝ missus est helyas nisi in sareptā sydonie ad mlierē viduam. Et mlt̄i lepro si erāt ĩ isrl̄ sub helyseo pph̄eta. τ nẽo eoꝝ mundat⁹ ē nisi naaman syr⁹. Et repleti sūt oēs in synagoga ira hec audiētes. Et surre xerūt et eiecerūt illū extra ciuitatē. τ duxerūt illū vsqꝫ ad supciliū mõtis sup quē ciuitas eoꝝ erat edificata vt p̄cipitarēt eū. Ipe au tē trāsiēs p mediū illoꝝ ibat. Et relicta M. ciuitate nazareth descēdit. L. venit M. et habitauit in capharnaū ciuitate L. galilee maritima M. ĩ finibꝫ zabulon τ neptalim. vt adimpleret quod dictū ē p esaiā pph̄etā. Terra zabulon τ terra neptalim via maris trās iordanē galilee gētiū popul⁹. q̄ ambu labat in tenebris vidit lucē magnā. Et se/dentibꝫ in regiõe vmbre mortis lux orta ē

Colligit ex hoc iā christū antea mul ta fecisse signa que lucas se nõ narras se sciebat. fecit em̄ multa q̄ non sunt scripta

eis. Exinde cepit iesus p̄dicare euāgeliū R. regni dicēs. Qm̄ impletū est tēp⁹. peni tentiā M. agite τ credite. R. euāgelio. ap/propinq̄bit M. R. enĩ regnū celoꝝ

De vocatiõe secun

da aplõꝝ ad familiaritatē. L. v. Ca. xxv

Actū est aūt cū turbe irruerēt in ie
f sum vt audirēt ꝟbū dei. et ipe sta/
bat sec⁹ stagnū genezareth. τ vidit duas naues stātes sec⁹ stagnū. Piscatores autē descēderāt τ lauabāt retia. Ascēdēs āt in vnā nauim q̄ erat symõis rogauit eū a terra reducere pusillū. Et sedēs docebat đ nauicula turbas. Ut cessauit autē loq̄ di/xit symõi. Duc in altū τ laxate retia vestra in capturā. Et rñdēs symon dixit illi. Pre ceptor p totā noctē laborātes nihil cepim⁹. In ꝟbo aūt tuo laxabo rete. Et cū h̄ fecis/sent ↄcluserūt pisciū multitudinē copiosā. Rumpebat autē rete eoꝝ. Et annuerunt socijs suis q̄ erant in alia naui vt venirēt τ adiuuarēt eos. et venerūt et impleuerunt ambas nauiculas. ita vt pene mergerent. Qđ cum videret symõ petrus procidit ad genua iesu dicens. Exi a me domine quia hõ peccator ego sum. Stupor em̄ circūde derat eū. τ omnes qui cū illo erāt in captu ra pisciū quā ceperāt. Similit autē τ iaco bū τ iohānē filios zebedei q̄ erant socij sy/monis. Et ait ad symonē iesus. Noli time re. ex hoc iā eris homies capiēs. et subdu/ctis ad terrā nauibꝫ/relictis omnibꝫ secuti sunt illum

De tercia vocatiõe

ad seq̄lam. M. iiij. R. i. Cap. xxvi.

Mbulās. M. aūt iesus τ R. p̄teri
a ens iuxta M. mare. R. galilee vi/
dit duos. M. fratres symonē M. R. q̄ vocat petr⁹ τ andreā fratrē ei⁹ mitten tes rete ĩ mare. Erāt enĩ piscatores. Et R ait M. illis iesus. Ue nite p⁹ me faciā vos fi eri piscatores hoĩm. Et M. illi. R. ↄtinuo reli ctis retibꝫ τ naui secuti sūt eū. Et R. p̄gressus M. inde pusillū vidit M. R. alios duos fra tres Iacobū zebedei. τ iohēz frēm ei⁹ ĩ na ui cū zebedeo p̄re eoꝝ r̄ficiētes ↄponētes R retia M. eoꝝ. τ M. stati R. vocauit eos.

Nõ ē improbabi le dicere vocatõez istā eē eādē cū pre cedenti lꝫ scđo mõ fiat narratio. n̄ tñ ↄtrario. q̄cq̄ sileat hic đ capl̄a pisciū

Illi. M. aũt. R. statim relictis retib⁹ ꝛ patre M. R. suo zebedeo in naui cũ mercenarijs suis secuti M. R. sunt eũ.

De expulsione immũdi demonij ꝛ sanatõne oĩs languoris.

M. iiij. R. i. L. iiij. Cap. xxvij

Et ingrediebatur capharnaum. Et statim sabbatis ĩgressus ĩ synagogã docebat eos Et stupebãt sup doctrina ei⁹. Erat eñi docẽs eos q̃si ptãtẽ habens. ꝛ nõ sic scribe. qꝛ L. in ptãte erat sermo ipi⁹. Et ĩ synagoga R. eoꝝ erat hõ. L. R. demoniũ habẽs imũdũ. Et exclamauit voce magna dicẽs. Sine q̃d nob ꝛ tibi iesu nazarene. Uenisti. L. añ tps pdere. L. R. nos. Scio eñ q sis sãctus dei. Et cõminat⁹ R. est eũ ihs. ꝛ increpauit eũ dicẽs. Obmutesce L. R. ꝛ exi ab illo. ꝛ discerpẽs illũ spirit⁹ imũd⁹ ꝛ exclamãs voce magna exiuit ab eo. ꝛ L. cũ piecissꝫ illõ demoniũ in mediũ exijt ab illo nihilq̃ꝫ illi nocuit. Et fact⁹ est pauor in omnib⁹. Et. R. mirati sunt omnes. ita vt q̃rerẽt inter se. ꝛ colloq̃bant. L. adinuicẽ dicẽtes. Quidnã R. est hoc: quenam doctrina hec noua: qd est hoc v̄bũ: quia in ptãte et virtute ĩperat immũdis spiritib⁹ ꝛ exeunt ꝛ obediũt ei. Et pcessit rumor ei⁹ statim. ꝛ L. diuulgabat fama de eo ĩ omnẽ locũ ꝛ R. regionẽ galylee. Et circũibat. M. iesus totã galyleã docẽs in synagogis eorũ et p̄dicãs euãgeliũ regni. ꝛ sanans omnẽ lãguorẽ ꝛ omnẽ infirmitatem in pplo. ꝛ abijt opinio ei⁹ in totã syriã. Et obtulerũt ei om̃es male habẽtes varijs languorib⁹ et tormẽtis cõphensos. et q̃ demonia habebãt. et lunaticos ꝛ paliticos. ꝛ curauit eos. Et secute sunt eũ turbe multe de galylea ꝛ decapoli et de hierosolymis. ꝛ de iudea. ꝛ de trãs iordanẽ

Attẽdite q ibi pluries fuit

Augustin⁹ dicit libro vltimo. q non nocuit discerpens id ẽ mẽbra nõ debilitauit sicut aliquando solet

De socru symonis

M. viij. R. i. L. iiij. Cap. xxviij.

Urgẽs aũt iesus de synagoga. et ptinus egrediẽtes de synagoga venerũt ĩ domũ symõis petri. M. ꝛ andree. R. cũ iacobo ꝛ iohãne Decũbebat aũt ꝛ socr⁹ symõis. ꝛ tenebat. L. magnis febrib⁹. Et. M. vidit socꝝ ei⁹ iacentẽ. ꝛ. R febricitãtẽ. Et stati dicũt ꝛ rogauerũt. L. eũ p illa. Et stãs sup illã. impauit febri. et. R. accedens eleuauit eã appꝛhẽsa manu ei⁹. et ptinuo dimisit eaꝫ febris. ꝛ. M. surrexit et mĩstrabat. L. M. R. eis. Uespe R. aũt facto cũ occidissꝫ sol. L. oẽs q̃ habebãt infirmos varijs lãguorib⁹ ducebãt illos ad eũ Afferebãt ad eũ oẽs male hñtes. ꝛ m̃ltos M. R. demonia hñtes. Et erat om̃is ciuitas cõgregata ad ianuaꝫ. Et ille singul' manus ĩponẽs curabat eos. multos. R. q̃ vexabant' varijs lãguorib⁹. ꝛ demonia multa eijciebat. ꝛ spũs. M. imũdos v̄bo Et oẽs male habẽtes curauit. vt adimpleret' qd dictũ ẽ p esaiã pphetã dicentẽ. Ipe ĩfirmitates nr̃as accepit ꝛ egrotatões nr̃as ipe portauit. Exibãt. L. aũt demonia a mult's clamãtia ꝛ dicẽtia Quia tu es xp̃s fili⁹ dei Et increpãs/non. L. R. sinebat ea loq̃. qꝛ sciebãt eũ eẽ xp̃m. Et R. diluculo valde facto die surgẽs egressus abijt ĩ desertũ locũ. ibiq̃ꝫ orabat. Et. L. turbe req̃rebãt eũ. Et. R. psecutus ẽ eũ symon. ꝛ q̃ cũ illo erãt. Et cuꝫ inuenissent eũ dixerũt ei. Quia oẽs q̃runt te. ꝛ dixit ill'. Eam⁹ in pximos vicos ꝛ ciuitates vt ꝛ ibi p̄dicẽ. ad hoc eñ veni. Et. L. venerũt turbe ad xp̃m ꝛ detinebãt euꝫ ne discederet ab eis. Quib⁹ ille ait. Quia ꝛ alijs ciuitatib⁹ opꝫ me euãgelizare regnũ dei. qꝛ iõ missus sum. Et. R. erat L. p̄dicãs ĩ synagogis eoꝝ. ꝛ in om̃i galylea ꝛ demonia eijciẽs.

Fuit int' predicationes istas sermo dñi in monte

De vocatõe matthei. q̃ fm Aug facta ẽ ante smonẽ dñi in mõte.

M. ix. R. ij. L. v. Cap. xxix

Et. L. p⁹ hec exijt. Et. M. cũ trãsiret ĩde. Egressus R. rursus ad mare. oĩsq̃ꝫ turba veniebat ad eũ ꝛ docebat eos. Et cũ p̄teriret vidit L. M. ihs R. publicanũ. nomĩe leui alphei. R. Mattheũ. M. sedẽtẽ. R. L ĩ teloneo. et ait illi. Seq̃re me. Et L. relictis oĩbus surgẽs. L. M. R secut⁹ est eũ

Repetit' p⁹ modũ vocatio matthei vt cõmẽoret' prãdiũ qd fecit ei

De electiõe duodecim apl'oꝝ. ꝛ smõe dñi ĩ mõte thabor qui ptinet multas rubricellas p multitudine

doctrinaꝝ. M. v. vi. vii. capitul' p totum. R. iii. L. vi. xi. ꝛ. xii. Capitulũ. xxx.

Actũ. L. est aũt in diebꝫ illis exiēs ascēdit. R. in montē orare. Et erat L. pnoctans ĩ orōe dei. Et cũ dies factus fuissz vocauit discipulos q̄s voluit ipe. ꝛ venerũt ad eũ. ꝛ fecit vt essent duodecim cũ illo. ꝛ vt mitteret eos p̄dicare. et dedit illis potestatē curādi ĩfirmitates ꝛ eiiciēdi dmonia. q̄s. L. ꝛ apl'os nomiauit. Symonē quē cog̃miauit Petꝝ ꝛ andreā fratrē ei9. Et Jacobuꝫ zebedei. R. ꝛ iohēm fratrē iacobi. ꝛ iposuit eis noīa boanerges qd̄ ē filij tonitrui. Philippuꝫ L. R. et bartholomeũ mattheũ et thomā. iacobũ alphei et symonē q̄ vocabaꝫ zelotes. chananeũ. R. iudā. L. iacobi thadeũ. R. et iudā L. q̄ fuit pditor. qui. R. tradidit euꝫ. Et. L. descēdens iesus de mōte cũ illis stetit in loco cāpestri. ꝛ turba discipuloꝝ ei9. ꝛ multitudo copiosa plebis ab omĩ iudea ꝛ hierusalē ꝛ maritima ꝛ tyri et sydōis. qui venerāt vt audirēt eũ ꝛ sanarēꝫ a lāguoribꝫ suis. Et q̄ vexabanꝫ a spiritibꝫ immũdis curabanꝫ. Et oīs turba q̄rebat illũ tāgere. qꝛ vĩ9 de illo exibat ꝛ sanabat oēs. Uidens M. aũt iesus turbas ascēdit in montē. Et cũ sedisset accesserũt ad eũ discipuli ei9. ꝛ. L. ip se eleuatꝫ ocul' in discipulos suos. ꝛ. M. apeꝛiēs os suũ docebat eos dicens. Beati. M. L. paupes spũ qm̄ ipoꝝ ē regnũ celoꝝ. Bti mites M. qm̄ ipi possidebũt terrā. Bti q̄ lugent qm̄ ipi cōsolabunꝫ. Bti q̄ esuriũt et sitiũt iusticiaꝫ qm̄ ipi saturabunꝫ. Beati misericordes qm̄ ipi mĩsicordiā ꝯsequẽꝫ. Bti mũdo corde qm̄ ipi deũ videbũt. Beati pacifici q̄niam filij dei vocabunꝫ. Beati q̄ psecutōem patiunꝫ ppter iusticiā. qm̄ ipoꝝ est regnũ celorũ. Beati eritis cũ vos oderint hoīes ꝛ cũ sepauerint vos ꝛ exprobrauerint ꝛ eiecerint nomē vestꝝ tanq̄ȝ malũ ppꝫ filiũ hoīs. Beati estis cũ maledixerit vob̄ homines ꝛ psecuti vos fuerint. ꝛ dixerint oē malũ aduersum vos mentiētes ppꝫ me. Gaudete in. L. illa die ꝛ exultate. M. qm̄ merces vr̄a copiosa est ĩ celis. Sic. M. enim L. psecuti sunt ꝛ pphetas q̄ fuerũt añ vos patres. L. eoꝝ. Uerũtamē ve vobis diuitibꝫ q̄ habetis consolatōnē vestrā. Beati q̄ nunc esuritis quoniā saturabimĩ. Beati qui nũc fletis qꝛ ridebitis. Ue vobis qui saturati estis qꝛ esurietis. Ue vobis q̄ nũc ridetis qꝛ lugebitis et flebitis. Ue vob̄ cũ benedixerint vos omnes homĩes. Scd̄m enĩ hoc faciebāt pseudo pphete patres eorũ. Uos estis sal terre M. Si sal euanuerit in quo salietur? Ad nihilum valet vltra nisi vt mittaꝫ foras ꝛ ꝯculceꝫ ab hominibꝫ. Uos estis lux mũdi. Nō p̄t ciuitas abscōdi sup̄ montē posita. neq̄ȝ accendũt lucernā ꝛ ponũt eā sub modio sed sup candelabrũ vt luceat omĩbꝫ q̄ in domo sunt. Sic luceat lux vr̄a corā homĩbꝫ vt videant opa vr̄a bona ꝛ glificēt patrē vestꝝ q̄ in celis est. Nolite putare quoniā veni soluere legē aut pphetas. nō veni soluere sed adiplere. Amē q̄ppe dico vob̄ donec trāseat celũ ꝛ terra iota vnuꝫ aut vn9 apex nō p̄teribit de lege donec oīa fiāt. Qui g̃ soluerit vnũ de mādatis istꝫ minimis ꝛ docuerit sic hoīes minim9 vocabitur in regno celorũ. Qui aũt fecerit ꝛ docuerit hic magn9 vocabiꝫ in regno celorum. Dico enĩ vobis qꝛ nisi abũdauerit iusticia vestra pl9 q̄ȝ scribaꝝ ꝛ phariseoꝝ nō intrabitis in regnũ celoꝝ. Audistis qꝛ dictũ est antiquis. Nō occides. q̄ aũt occiderit re9 erit iudicio. Ego auteꝫ dico vobis qꝛ oīs qui irasciꝫ fratri suo re9 erit iudicio. Qui autē dixerit fratri suo racha re9 erit concilio. qui autē dixerit fratri suo fatue re9 erit gehenne ignis. Si ergo offers munus tuũ ad altare. ꝛ recordat9 ibi fuerꝫ quia frater tuus habet aliquid aduersum

Glo.

Probabile est q̄ fuerit idē sermo quē mattheus ꝛ lucas narrāt sicut hic cōnectiꝫ. Nihilominus probabil' ē alia pars q̄ fuerint distincti pro diuersis tēporib9 locis ꝛ personis. nō enim mirabile est si christ9 pluries silia fecit dixit ꝛ docuit. Et hoc per totum hui9 narratōis cōtextũ vbi silia cōiungũꝫ habeaꝫ annotatum.

Ad vnde pri9 descenderat. vt dicit Lu. vel imaginan de sunt due partes montis. vna bassior altera

Si quis voluerit profunditatē ꝛ ordinem tot9 sermonis illi9 cognoscere recurrat ad postillas.

.1. Apostoloꝝ ꝯmendatio

.2. Legis impletio

.3. Consiliorũ super legem additio veterem. ꝛ primo ad illā. nō occides

te. relinq̄ ibi mun⁹ tuū añ altare ⁊ vade ꝓus
recōciliari fratri tuo. ⁊ tunc veniēs offeres
mun⁹ tuū. Esto ꝯsentiēs aduersario tuo ci
to dū es in via cū eo. ne forte aduersari⁹ tra
dat te iudici ⁊ iudex tradat te mīstro ⁊ ī car
cerē mittaris. Amē dico tibi Nō exib inde
donec reddas nouissimū q̄drantē. Audistꝭ
ꝙ dictū est antiq̄s Nō
mechaberis. Ego autē
dico vob/ qm̄ oīs q̄ vi
derit mulierē ad ꝯcupi
scendū eā iā mechat⁹ ē eā in corde suo. Q;
si oculus tu⁹ dexter scādalizat te. erue euz et
ꝓiice abs te. Expedit eī tibi vt pereat vnū
mēbroꝝ tuoꝝ ꝙ̄ totū corpus tuū mittat in
gehēnā. Et si dextera man⁹ tua scandalizat
te abscide eā ⁊ ꝓiice abs te. Expedit eīn ti
bi vt pereat vnū mēbroꝝ tuoꝝ ꝙ̄ totū cor
pus tuū eat in gehēnā. Dictū est aūt. Qui
cūq3 dimiserit vxorem
suā excepta causa forni
catōis fac eā mechari. ⁊
q̄ dimissam duxerit ad
ulterat. Iterū audistis q2 dictuz est antiq̄s/
nō ꝑiurabis. Reddes aūt dño iuramenta
tua. Ego āt dico vob nō iurare oīno. Ne
q3 ꝑ celū q2 thron⁹ dei ē. neq3 ꝑ terrā q2 sca
bellū pedū ei⁹ ē. Neq3 ꝑ hierosolymā q2 ci
uitas ē magni regis. neq3 ꝑ caput tuū iura
bis. q2 nō potes vnū capillum albū facere
aut nigꝝ. Sit aūt ſmo vr̄ est. ē. nō nō. qd
aūt his abūdāti⁹ a ma
lo est. Audistis/ q2 di
ctū ē oculū ꝓ oculo/ dē
tē ꝓ dēte. Ego aūt dico
vob nō resistere malo. Sz. M. si q̄s. L. te
ꝑcusserit in dexterā maxillā ꝓbe illi ⁊ alterā
Et q̄ vult tecū iudicio ꝯtēdere ⁊ tunicā tu
am tollere dimitte ei ⁊ palliū. Et. M. q̄cū
q3 te angariauerit mille passus. vade cū eo
⁊ alia duo. Qui. M. petit. L. a te da ei. Et
volēti M. mutuari a te ne auertaris. Et q̄
aufert. L. q̄ tua sunt ne repetas. Et prout
vultꝭ vt faciāt vob hoīes ⁊ vos facite illis
silr. Audistꝭ M. q2 dictū ē. diliges ꝓximū
tuū. ⁊ odio habeb inimi
cū tuū. Ego aūt dico
vob. Diligite. M. L.
inimicos vr̄os. bñfacite his q̄ oderūt vos.
bñdicite maledicētib vob. Et. M. orate
L. ꝓ ꝑseq̄ntib ⁊ calūniātib vos. vt. M.
sitis filij pr̄is vr̄i q̄ ī cel' ē. q̄ solē suuz facit
oriri sup bonos. ⁊ malos. ⁊ pluit sup iustos
⁊ iniustos. Si eni. M. diligitꝭ. L. eos qui
vos diligūt. quā M. mercedē habebitis.
q̄ vobis. L. est grā. Nā ⁊ peccōres se diligē
tes diligūt. Nōne. M. ⁊ publicani h̄ faci
unt. Et si salutaueritꝭ fratres vr̄os tm̄ q̄d
ampli⁹ faciatꝭ. Nōne ⁊ ethnici h̄ faciunt.
Si. L. bñfeceritꝭ q̄ vobis bñfaciūt q̄ est
vob grā. Siq̄dem ⁊ peccōres hoc faciunt.
Et. L. si mutuū dederitis his a quib spe
ratis accipe que grā est vob. Nā ⁊ peccōres
peccōrib fenerant vt recipiāt eq̄lia. Verū
tñ diligite inimicos vr̄os ⁊ bñfacite. ⁊ mu
tuū date nihil inde sperātes/ ⁊ erit merces
vr̄a multa. ⁊ eritis filij altissimi q2 ip̄e beni
gnus ē sup ingr̄tos ⁊ malos. Esto
te. M. ergo ꝑfecti sic̄ ⁊ pr̄ vester celestis ꝑ
fectus est. Attēdite ne iusticiā vestrā faci
atis corā hoīb vt vide
amini ab eis Alioquin
mercedē nō habebitis
apud pr̄ez vestꝝ q̄ in celis ē. Cū ergo facis
elemosynā noli añ te tuba canere sic̄ ypocri
te faciūt in synagogis.
⁊ in vicis vt honorificē
tur ab hoīb. Amen di
co vob receperunt mer
cedē suā. Te aūt faciēte elemosynaz nesciat
sinistra tua q̄d faciat dextera tua vt elemo
syna tua sit in abscōdito ⁊ pr̄ tu⁹ q̄ videt in
abscondito reddet tibi.
Et. M. cū oratis nō e
ritis sic̄ ypocrite tristes
qui amāt in synagogꝭ ⁊ āgulis platearꝝ stā
tes orare vt videant ab hoīb. Amen dico
vobis. q2 receperūt mercedē suā. Tu autē
cū oraueris intra in cubiculū tuū. ⁊ clauso
hostio ora patrē tuū in abscōdito ⁊ pr̄ tu⁹
qui videt ī abscōdito reddet tibi. Orātes
aūt nolite multū loq̄ sic̄ ethnici faciūt. pu
tant eīn ꝙ in multiloq̄o suo exaudiant. No
lite ergo assimilari eis/ scit eīn pr̄ vester q̄d
op⁹ sit vob añq̄3 petatꝭ
eū. Sic eīn orabitꝭ Pr̄
noster q̄ es ī celis. Sā
ctificet nomē tuū. Ad
ueniat regnū tuū. Fiat
volūtas tua sicut in ce
lo ⁊ in terra. Panem nostrum supsubstan
tialem. M. quotidianū. L. da. M. nobis
hodie. Et dimitte nobis debita nr̄a. Sic̄
⁊ nos dimittimus debitorib nostris. Et
ne nos inducas in temptationem. Sed li
bera nos a malo. Amen. Si eniz dimiseri

4 Additio super illud. Non mechaberis.

5 Superadditio super illud. Non iurabis.

6 Iudicialiū exactio ⁊ moderatio.

7 Inimicoꝝ dilectio.

Ipocrisis detestatio.

8 Commēdatio elemosine.

9 Quomodo sit orādum.

Glosa. Lucas hāc oratōē ponit sub quinq3 petitionibus.

ris hominib9 pctã eorũ
dimittet ꝛ vobis pr̃ ve-
ster celestis pctã vestra
Si aũt nõ dimiseritis
hoib9. nec pr̃ vester di-
mittet vob̃ pctã vr̃a.

.10.
Quõ sit indulgendum.

Cũ aũt ieiunatis nolite
fieri sicut ypocrite tri-
stes. Exterminãt enim
facies suas vt appare-
ant hoib9 ieiunãtes. Amen dico vob̃ rece
perũt mercedẽ suã. Tu aũt cũ ieiunas vn-
ge caput tuũ ꝛ faciẽ tuã laua / ne videaris
hoib9 ieiunãs. sȝ pr̃i tuo q̃ est in abscõso.
Et pater tu9 q̃ videt i
abscõso reddet tibi

.11.
Qualiter ieiunandum.

Nolite thesaurizare vo
bis thesauros in terra
vbi erugo ꝛ tinea d̃mo
lit̃. ꝛ vbi fures effodiũt ꝛ furant̃. Thesau-
rizate aũt vobis thesauros in celo vbi nec
erugo nec tinea demolit̃. ꝛ vbi fures nõ ef-
fodiũt nec furant̃. Ubi eni ẽ thesaur9 tuus
ibi est ꝛ cor tuũ. Lu

.12.
Qualiter thesaurizandum

cerna corpis tui est ocu
lus tu9. Si ocul9 tu9
fuerit simplex ꝛ totum
corpus tuũ lucidũ erit
Si aũt ocul9 tuus fuerit nequã totũ cor-
pus tuũ tenebrosum erit. Si g̃ lumẽ qd̃ in
te est tenebre sunt. ip̃e tenebre quãte erunt.

.13.
Qualiter intẽtio dirigenda

Nemo. M. pt duo-
b9 dñis suire. aut eniȝ
vnũ odio habebit ꝛ al
teȝ diliget. aut vnũ su-
stinebit ꝛ alteȝ ɔtẽnet.
Nõ potestis deo suire
ꝛ mãmone. Ideo dico
vobis ne. M. L. solliciti sitis aĩe vr̃e quid
manducatis. aut corpi vr̃o q̃d induamini
Nõne aĩa vr̃a est pl9 q̃ȝ esca. ꝛ corp9 pl9 q̃ȝ
vestimentũ. Respicite. M. volatilia celi q̃
nõ serũt neqȝ metũt neqȝ ɔgregãt i horrea.
ꝛ pr̃ vr̃ celestis pascit illa. Cõsiderate coruos
q̃bus nõ est cellariũ neqȝ horreũ. ꝛ de9 pa
scit illos. q̃nto mag̃ vos pluris estis illis?
Quis ãt vestȝ cogitãs põt adiicere ad sta
turã suã cubitũ vnũ? Si. L. ergo neqȝ qd̃
minimũ ẽ potestis. q̃d de vestimẽtis ꝛ d̃ ce
teris solliciti estis? Cõsiderate. M. lilia R
agri. quõ crescunt. nõ laborant neqȝ nent.
Dico autẽ vobis. q̃m nec Salomõ i omi
gl'ia sua vestiebat̃. coopertus. M. est sic vnũ

.14.
Qualiter sollicitudo nimia tollẽda. et spes in dei prouidẽtia dirigẽda.

ex istis. Si aũt fenũ agri qd̃ hodie ẽ ꝛ cras
in clibanũ mittit̃ / deus sic vestit. q̃nto ma
gis vos minime fidei? Nolite g̃ solliciti ẽẽ di
centes. q̃d mãducabim9 aut q̃d bibemus
aut q̃ operiemur. Et. L. Nolite in sublime
tolli. Hec. M. L. ãt gentes mũdi. L. q̃rũt
Scit eni pr̃ vester quia his oib9 indigetis.
Querite ergo primũ regnũ dei ꝛ iusticiam
M. eius. ꝛ. M. hec. L. oĩa adiicient̃ vo-
bis. Nolite. M. g̃ solliciti esse i crastinum.
Crastin9 eni dies sollicit9 erit sibiip̃i. Suf
ficit eni diei malicia sua. Estote. L. ergo
misericordes sicut ꝛ pa
ter vr̃ mi̇̃sicors est. No
lite iudicare ꝛ nõ iudica
bimi In q̃ eñ iudicio iu

.15.
Qualit̃ miserẽdũ nec iudicandum.

dicaueritis iudicabimi. Nolite ɔdẽnare ꝛ nõ
ɔdẽnabimi. dimittite ꝛ dimittemini. Date
ꝛ dabit̃ vob̃ / mensurã bonã ꝛ ɔfertã ꝛ coa-
gitatã ꝛ supeffluentẽ dabũt in sinũ vestruȝ
Eadẽ. M. q̃dẽ. L. mẽsura q̃ mẽsi fueritis
remetiet̃ vob̃. Dicebat. L. aũt ꝛ illis silitu
dinẽ. Nunq̃d pt cec9 cecũ ducere. nõne am
bo i foueã cadũt? Nõ est discipul9 sup ma-
gistȝ. Perfect9 aũt erit oĩs si sit sicut magi
ster e9. Quid. M. L. autẽ vides festucã i
oc'lo fratris tui. ꝛ trabẽ in oc'lo tuo non vi
des? Aut quõ dicis fratri tuo. Frater. Si
ne eiiciã festucã de ocu
lo tuo / et ecce trabes est
in oculo tuo? ypocrita
eiice p̃mũ trabẽ de ocu
lo tuo ꝛ tũc videb̃ eiice
re festucã de oculo fra-
tris tui. Nolite. M.
sanctũ dare canib9. ne-
qȝ mittatis margaritas
vr̃as añ porcos. ne forte ɔculcẽt eas pedi
bus suis. ꝛ canes cõuersi dirũpant vos

Non improbe arguendum

Non porcis et canib9 sc̃m dãdũ

Petite ꝛ dabit̃ vob̃.
q̃rite ꝛ inuenietis. pulsate
ꝛ apiet̃ vob̃. Oĩs eniȝ
q̃ petit accipit / ꝛ q̃ q̃rit
inuenit. ꝛ pulsanti apiet̃. Aut q̃s ẽ ex vob̃ hõ
quẽ si petierit fili9 su9 panẽ / nũq̃d lapidem
porriget ei Aut si petierit piscẽ nũq̃d serpẽ
tẽ porriget ei Aut si petierit ouũ nũq̃d scor
pionẽ porriget illi? Si g̃ vos cũ sitis mali
noscitis bõa data dare filiis vr̃is. q̃nto mag̃
pr̃ vr̃ q̃ i celis ẽ dabit spm̃
bonũ petẽtib9 se? Oĩa
M. g̃ q̃cũqȝ vultis vt
faciãt vobis hoĩes ita

.16.
Qualiter instant̃ ꝛ fiducialit̃ orandum

.17
Preceptũ vniuersale legis ꝛ angustia porte salutis.

ꝛ vos facite illis. Hec est enim lex ꝛ ꝓphete. Intrate ꝑ angustā portā. q2 lata porta ꝛ spaciosa via ē q̄ ducit ad ꝑditōem. ꝛ multi sunt q̄ intrāt ꝑ eam. Q̄ȝ angusta porta et arta via q̄ ducit ad vitā. et pauci sunt q̄ inueniūt eā.

Luce. xiij. Cōtēdite intrare per āgustā portā. vide infra capi. xcviij.

Attendite a falsis ꝓphetis q̄ veniūt ad vos in vestimētis ouium. intrinsec⁹ aūt sunt lupi rapaces. A fructibꝫ eoꝝ cognoscetis eos. Nunq̄d colligunt de spinis vuas/ aut de tribulis ficus? Non. L. est eīm arbor bona q̄ facit fruct⁹ malos. Neqȝ arbor mala faciēs fructū bonuȝ. Unaq̄qȝ enī arbor de fructu suo cognoscit̄. Neqȝ enī de spinis colligūt ficus. neqȝ ď rubo vindemiāt vuā. Bon⁹ hō de bono thesauro cordis sui profert bonū. Et mal⁹ hō ď malo thesauro cordis sui ꝓfert malū. Ex abūdantia enī cordis os loq̄tur. Sic. M. om̄is arbor bona fruct⁹ bonos facit. mala aūt arbor malos fructus facit. Non pōt arbor bona fruct⁹ malos facere. neqȝ arbor mala fructus bonos facere. Oīs arbor q̄ nō facit fructum bonū excidet̄ ꝛ in ignē mittet̄. Igit̄ ex fructibus eorū cognoscetis eos.

18.
Falsorū prophetarū noticia. scȝ a fructibus

Quid. L. autem vocatis me dñe domine ꝛ nō facitis que dico. Nō. M. oīs q̄ dicit mihi dñe dñe itrabit in regnū celoꝝ. sȝ q̄ facit voluntatem pr̄is mei q̄ in celis est ip̄e intrabit in regnū celorū. Multi dicēt mihi in illo die dñe domine. Nonne in noīe tuo ꝓphetauim⁹. ꝛ ī nomine tuo demonia eiecim⁹. ꝛ in nomīe tuo virtutes ml̄tas fecim⁹. Et tūc ꝯfitebor ill̄ q2 nunq̄ȝ noui vos. Discedite a me oēs qui opamī iniq̄tatē. Oīs. L. M. qui venit ad me ꝛ audit ꝭmones meos ꝛ facit eos ostendā vobis cui sit sil̄is.

19.
Qualiter deus sit colēd⁹ n̄ ore tm̄ sȝ operū efficacia

Simil̄ est homi edificāti domū. q̄. L. fodit in altū ꝛ posuit fundamentū sup̄ petram. Et M. descēdit pluuia et venerūt flumīa ꝛ flauerūt venti. ꝛ irruerūt in domū illā ꝛ nō cecidit. fūdata eīm erat sup̄ firmā. L. petrā. Et. M. oīs. L. q̄ audit ṽba mea hec. ꝛ nō facit ea sil̄is ē viro stulto q̄ edificauit domū suā sup̄ arenā sine. L. fūdamēto. ꝛ M. descēdit pluuia ꝛ venerunt flumīa ꝛ flauerūt vēti ꝛ irruerūt ī domū ill̄ā in quā. L. illisus ē fluui⁹ ꝛ cōtinuo cecidit. ꝛ. L. facta. M. ē ruina dom⁹ illi⁹ magna. Et. M. factū ē cū ꝯsūmasset iesus verba hec ammirabāt̄ turbe sup̄ doctrina ei⁹. Erat enī docēs eos sicut ꝑtātē habēs. ꝛ nō sicut scribe eorū et pharisei. M.

20.
Qualit̄ operatio miraculoꝝ nō saluat sȝ stabil̄ in petra christo permanētia.

De leproso sanato.

M. viij. R. i. L. v. Capitulū. xxxi.

Cum. M. aūt descēdisset ih̄s ď mōte secute sūt eū turbe ml̄te. Et. L. factū ē cū esset ī vna ciuitatū. Et ecce. M. leprosus plen⁹ lep̄ vidēs iesū veniens M. adorabat eū dep̄cās. R. ꝛ genuflexo. et ꝓcidēs. L. in faciē rogabat eum dicēs. Dñe L. M. R. Si vis potes me mūdare. Jesus R. aūt miser⁹ ei⁹ extendēs. M. R. L. manū tetigit eū dicēs. Volo: mūdare. ꝛ ꝯfestim mūdata est lep̄ ei⁹. Et. R. ꝯminat⁹ ē ei. statimqȝ eiecit illū. ꝛ dixit illi Et p̄cepit. L. ei Vide L. R. M. nemi dixeris. sȝ vade oñde te p̄ncipib⁹ sacerdotū ꝛ offer ꝓ emūdatōe tua mun⁹ M. qd̄ p̄cepit Moyses ī testioniū ill̄. Et R. egressus cepit p̄dicare ꝛ diffamare ꝭmonē. Perābulabat. L. aūt magis ꝭmo ď illo ꝛ ꝯueniebāt turbe ml̄te vt audirēt illū ꝛ curarent̄ ab īfirmitatibꝫ suis. ita. R. vt iā n̄ posset manifeste itroire ī ciuitatē. sȝ foris ī desertis locis esse. Ip̄e L. aūt secedebat ī desertū ꝛ orabat. ꝛ. R. ꝯueniebāt ad eū vndiqȝ

Glo.
Colligit̄ ex hoc loco ꝛ alijs plurib⁹. q2 euāgeliste non semper secuti sunt ordinē rei geste. sȝ vsi sunt regula de preoccupatione ꝛ rememoratōe. videt̄ autē Matthe⁹ sep̄ sequi ordinē rei geste

De seruo cēturiōis

M. viij. L. vij. Capitulū. xxxij.

Cum. L. aūt iplesset oīa ṽba sua ad aures pleb. itrauit L. M. caphar naū. Centurionis. L. aūt cuiusdam seru⁹ male hn̄s erat moritur⁹ q̄ erat illi p̄ciosus Et cū audisset ď ih̄u misit ad eū seniores iudeoꝝ

Cōsiderādū ē hic q2 Centurio fecit vtrunqȝ. misit iudeos ꝛ amicos. ꝛ q2 ipse secutus est.

rogans eũ vt veniret ⁊ sanaret seruũ eius.
At illi cũ venissent ad iesum rogabant euz
sollicite dicẽtes ei. Quia dign⁹ ẽ vt hec illi
pstes. diligit enĩ gentẽ nr̃am. et synagogaz
ipse edificauit nobis. Jesus aũt ibat cũ ill'.
Et cũ iã nõ lõge esset a domo misit ad eũ
cẽturio amicos. Accessit. M. autẽ ad euz
cẽturio ⁊ rogãs eũ ⁊ dixit. Dñe puer meus
iacet in domo paralitic⁹ ⁊ male torqt̃. Et
ait illi iesus. Ego veniã ⁊ curabo eũ. Et re
spondẽs cẽturio ait illi. Dñe noli vexari.
Nõ. M. L. enĩ sum dign⁹ vt sub tectũ me
um intres propter. L. qd̃ et meipm̃ nõ suz
dignũ arbitrat⁹ vt venirẽ ad te. Sz. M.
L. tm̃. M. dic. M. L. verbo/⁊ sanabitur
puer me⁹. Nam ⁊ ego sum hõ sub ptãte cõ
stitut⁹ habẽs sub me milites. ⁊ dico huic.
vade ⁊ vadit. ⁊ alio veni ⁊ vẽit. ⁊ seruo meo
fac hoc ⁊ facit. Audiẽs. M. autẽ Jesus mi-
rat⁹ est. Et ꝯuersus. L. seqn̄tibꝫ. M. L. se
dixit. Amẽ. M. dico vob̃ nõ inueni tantã
fidem in isrl'. Dico aũt vob̃ ꝙ multi ab ori
ente ⁊ occidente veniẽt ⁊ recũbẽt cũ abraã
⁊ ysaac ⁊ iacob in regno celoꝝ. Filij aũt re
gni eijcient' i tenebras exteriores. ibi erit fle-
tus ⁊ stridor dentiũ. Et dixit Jesus centu
rioni. Uade ⁊ sicut credidisti fiat tibi. Et
sanat⁹ est puer in illa hora. Et reuersi q̃ mis
si fuerãt domũ inuenerũt seruum q̃ langue
rat sanum.

De filio vidue su-
scitato. L. vij. Capitulũ xxxiij.

Et factũ est deinceps Jbat iesus i
ciuitatẽ q̃ vocat' Naym. Et ibant
cũ illo discipuli ei⁹ ⁊ turba copio-
sa. Cũ aũt appropinq̃ret porte ciuitat', Ec
ce defunct⁹ efferebat' fili⁹ vnicus m̃ris sue.
Et hec vidua erat. ⁊ turba ciuitatis m̃lta
cũ illa. Quam cũ vidisset dñs misicordia
motus sup eã/dixit illi. noli flere. ⁊ accessit
⁊ tetigit loculũ. Hi aũt q̃ portabãt steterũt.
Et ait. Adolescẽs tibi dico surge. Et rese-
dit q̃ erat mortu⁹. et cepit loq̃. ⁊ dedit illuz
m̃ri sue. Accepit aũt oẽs timor ⁊ magnifi-
cabãt deũ dicẽtes. Quia pph̃eta magnus
surrexit in nobis. et q2 de⁹ visitauit plebez
suã. Et exijt hic sermo i vniuersam iudeaz
de eo ⁊ omnẽ circa regionẽ.

De duobus volen
tibꝫ sequi christum. M. viij. L. ix.
Capitulũ xxxiiij.

Videns aũt iesus turbas m̃ltas cir
ca se iussit discipulos ire trãs fretũ
Factũ. L. est aũt ambulãtibꝫ illis
in via accedẽs. M. vn⁹ scriba ait illi. Ma
gister. M. L. sequar te q̃cũq3 ieris. ⁊ dixit
ei iesus. Uulpes foueas habẽt ⁊ volucres
celi nidos. fili⁹ aũt hoĩs nõ hab3 vbi ca
put suũ reclinet. Ait. L. aũt ad alteꝝ. Se-
q̃re me. Jlle aũt ali⁹. M. de discipul' eius
ait illi. Dñe. M. L. pmitte me primũ ire ⁊
sepelire p̃rem meũ. Jesus. M. aũt ait illi.
Seq̃re me ⁊ dimitte. M. L. mortuos se-
pelire mortuos suos. Tu aũt vade ⁊ annũ
cia regnũ dei. Et alter ait. Seq̃r te dñe sed
pmũ pmitte mihi renũciare his qui domi
sunt. Ait aũt ad illũ iesus. Nemo mittens
manũ ad aratrũ ⁊ respiciẽs retro aptus est
regno dei.

De quietatõne ma
ris ad iussum christi. M. viij. R. iiij. L. viij
Capitulũ xxxv.

Et. R. illo die cũ sero factũ esset ait
discipul' suis. Trãseam⁹ ꝯtra. ⁊ di
mittẽtes turbã assumũt euz. ita vt
erat in naui. ⁊ ipe. L. ascẽdit in nauiculã ⁊
R. alie naues erãt cũ illo. ⁊. M. ascẽdẽte
eo in nauiculã secuti sunt eũ discipuli eius
Et. L. ait ad illos. Trãseam⁹ trãs stagnũ
⁊ ascẽderũt. Nauigãtibꝫ aũt ill' obdormi-
uit. ⁊. M. ecce mot⁹ magn⁹ fact⁹ est i mari
⁊. L. ascẽdit. R. pcella vẽti magni. R. in sta
gnũ. L. et. R. fluctus mittebat i nauim. ita
M. R. vt nauic'la opiret' fluctibꝫ. Et. L.
ꝯpellebant' fluctibꝫ ⁊ piclitabant'. ipe. M.
vero dormiebat. et. R. erat i puppi sup ceruic
ãl dormiẽs. ⁊. M. accesserũt ad eũ discipu
li eius et suscitauerũt eũ dicẽtes. magister
R. nõ ad te ptinet ꝙ pim⁹ dñe. R. p̃ceptor
L. M. salua. M. nos pimus. Tũc surgẽs
impauit ventis et mari. ⁊. R. ꝯminat⁹ ẽ vẽ
to. Increpauit. L. ventũ ⁊ tempestatẽ aq̃
⁊ dixit. R. mari. Tace obmutesce ⁊ cessauit
vẽtus. ⁊. M. facta. R. ẽ. L. trãq̃llitas ma-
gna. Dixit. L. aũt eis. Ubi est fides vestra
Quid. M. R. timidi estis modice. M. fi-
dei: nec. R. dũ habetis fidẽ: Porro. M. ho
mines mirati sunt ⁊ timuerunt. R. timore
magno. Et dicebãt ad alterutrũ. Quis pu-
tas est iste: Qualis. M. est hic: q2. L. ven-
tis. M. R. ⁊ mari impat ⁊ obediũt ei.

De duobus demo-

niacis curatis. M. viij. R. v. L. viij.

Capitulū xxxvi.

n Auigauerūt. L. aūt τ. R. venerunt trās fretū maris in. M. regionem R. L. gerasenoꝝ q̄ est ꝯ galyleā. et M. tūc cū venisset et cū. L. egressus eēt ad terrā occurrerūt M. ei duo hūtes demōia d monumētis exeūtes seui nimis. ita vt nēo trāsire posset p viā illā

Statim R. occurrit ei de monumētis hō i spiritu imūdo q̄ habebat demoniū iā tpibꝰ multis τ vest. mēto nō idu ebat neqꝫ i domibꝰ manebat Qui. R. domiciliū habebat i monumē tis. Et neqꝫ cathenis illū q̄sq̄ potuit ligare q̄m sepe cathenis τ ꝯpedibꝰ vinctꝰ dirupisset cathenas τ ꝯpedes ꝯminuisset. τ nemo poterat eū domare. Et sp̄ die ac nocte i monumētis erat. τ in mōtibꝰ clamās τ cōcidēs se lapidibꝰ. Uidēs aūt iesum a lōge cucurrit τ adorauit eū. Et. L. pcidit añ illū. Et. M. ecce ambo clamauerūt voce. L. magna dicentes. M.

Cōiter tenēt q̄ eadem est historia. q̄uis Lucas τ matheꝰ nō faciūt mētionē nisi de vno demoniaco qui erat famosior.

Quid nobis τ tibi L. iesu R. M. fili dei altissimi? Cur M. venisti huc añ tps torq̄re nos?

Addūt ambo. q̄ fit reditꝰ ad narratōem matthei.

Adiuro. R. te p deū Obsecro. L. te ne me torq̄as. Precipiebat eñ spiritui imūdo vt exiret ab homie. multis eñ tempibꝰ arripiebat illū τ vinciebat cathēis τ cōpedibꝰ custoditus. Et ruptis vinclis agebat a demonio isto i desertū. Dicebat. R. eñ illi Jesus Exi spūs immūde ab hoīe Interrogauit. L. R. autē illū iesus dicēs. Qd tibi nomē est? At ille dixit Legio. R. L. mihi nomen R. est q2 multi sumꝰ. q2. L. demōia multa intrauerūt in eū. Et. R. dep̄cabat eū mltū ne se expelleret extra regionē. Et. R. rogabāt illū ne imparet illis vt i abyssum irēt. Erat M. aūt nō lōge ab eis grex porcorū multoꝝ circa. R. montē pascēs i agris i mōte. L. Demones. M. aūt rogabāt illū dicētes. Si eijcis nos hinc/mitte nos i gregē porcoꝝ. vt in eos introeamꝰ. vt L. pmitteret eis in illos igredi. τ pmisit illis. Et concessit. M. eis statim iesus. Et ait M. illis iesus. Ite. At illi exeūtes abierūt. Et R. introierūt i porcos. Et M. ecce magno ipetu abijt totus grex per preceps. L. in stagnum. Et. R. pcipitatus est in mare ad duo milia τ suffocati L. sūt in mari. Et. M. mortui sunt in aq̄s. Qd L. vt viderūt factū pastores. M. qui. R. pascebāt. L. eos fugerūt. M. R. L. τ venientes nūciauerūt M. L. in ciuitatē: R. et in agros et i villas. L. hec oīa. M. τ d his q̄ demonia habuerāt. Et ecce tota ciuitas exijt obuiā iesu. Exierūt L. aūt videre qd factū ē. τ ꝯuenerūt ad iesum. τ R. vidēt illū q̄ a demonio vexabat a q̄. L. demonia exierūt sedentē L. R. ad pedes L. eiꝰ vestitū R. τ sane mentis τ timuerūt. Nūciauerūt L. aūt illi et hi q̄ viderāt quō sanꝰ factꝰ esset a legiōe τ de porcis. R. Et viso. M. eo rogauerūt. L. M. R. eū oīs mltitudo regiōis gerasenorū. vt M. trāsiret R. a finibꝰ eorū. τ L. descēderet ab ipis. q2 magno timore tenebāt. Ipe aūt ascēdēs i nauim reuersus est. Cūqꝫ L. R. ascēderet nauim cepit illū dep̄cari q̄ a demonio vexatꝰ fuerat vt esset cū illo. Jesus aūt nō admisit eū. s3 ait illi. Uade τ redi in domū tuā ad tuos. τ nuncia illis q̄nta tibi dñs fecerit. τ misertꝰ R. sit tui. Et L. abijt p vniuersā ciuitatē. Et R. cepit L. p̄dicare i decapoli. R. q̄nta sibi fecisset iesus. Et R. oēs mirabant. Et cū ascēdisset iesus i nauim τ rursū trās fretū ꝯuenit turba mlta ad eū. τ erat circa mare Factū. L. est aūt cū redisset iesus trās fretū excepit illū turba. Erāt eni oēs expectātes eum.

Glo. Idem est hic stagnū et mare

De paralitico sanato M. ix. R. ij. L. v. Cap. xxxvij.

E T M. ascēdens in naviculā transfretauit τ venit in ciuitatē suam. τ iterū. R. intrauit i capharnaū pꝰ dies octo. Factū. L. est aūt vna dierū τ ipe sedebat docēs. τ R. auditū ē q̄ in domo esset τ ꝯuenerūt mlti ita vt nō caperēt neqꝫ ad ianuā. τ loq̄bat eis v̄bum. Et erāt pharisei sedētes τ legis doctores q̄ venerāt ex oīni castello galilee τ iudee τ hierl'm. Et v̄tus dñi erat ad sanādū eos. Et. M. ecce offerebāt paliticū iacentē i lecto q̄. R. a q̄ttuor portabat. Et L. q̄rebāt eū iferre τ ponere añ eū. τ nō inueniētes q̄ pte eū inferrent p̄ turba. Ascēderūt sup tectū. τ R. nudauerūt tectū vbi erat τ patefacientes submiserūt L. R. eū in lecto i mediū añ iesum. Uidēs M. R. aūt Jesus fidē illoꝝ dixit palitico. Fili h3

L. M. ꝯfide remittuntur. L. M. R. tibi peccata tua. Et. L. ceperunt cogitare scribe ꝛ pharisei dicẽtes intra se. M. Quis. L. ẽ hic qui loquitur blasphemias. M. R. q̄s pōt dimittere pctā nisi solus de⁹? Ut aũt cognit iesus in spũ. R. sctō cogitatōes. L. M. eorũ. Rñdens. L. dixit ad illos. Ut. L. M. R. q̄d cogitatis mala. M. in cordib⁹ vr̃is Quid ẽ facili⁹ dicere paralitico. R. dimittuntur tibi pctā tua. An dicere surge tolle grabatũ R. tuũ ꝛ ābula? Ut aũt sciatis qm̃ fili⁹ hominis hꝫ ptãtẽ in terra dimittẽdi peccata. Ait paralitico. Tibi. L. R. dico surge tolle lectũ tuũ ꝛ vade in domũ tuā. Et. L. ꝯfestī coram illis surgẽs tulit lectũ suũ in q̄ iacebat ꝛ abijt in domũ suā. Et stupor apprehendit oẽs ꝛ magnificabāt deũ ꝛ glĩficauerũt M. q̄ dedit ptãtẽ talē hoib⁹. ꝛ. L. repleti sunt timore magno dicẽtes/ q꞉ vidim⁹ mirabilia. ꝛ. R. nunq̄ꝫ sic vidimus.

De ꝯuiuio ī domo matthei. M. ix. R. ij. L. v. Cap. xxxviij

f Ecit. L. aũt ei ꝯuiuiũ magnũ leui in domo sua. M. Et factũ. R. ẽ discũbẽte eo in domo sua/ ecce multi publicani ꝛ pctōres veniẽtes discũbebant cũ iesu ꝛ discipul̄ ei⁹. Erāt. R. eñ multi q̄ seq̄bantur eũ. Et. M. vidẽtes pharisei. R. et scribe/ q꞉ mãducaret cũ publicanis ꝛ pctōrib⁹ murmurabāt. L. dicẽtes ad discipl̄os ei⁹. Quare. R. M. cũ publicanis ꝛ pctōribus mãducat ꝛ bibit. R. mgr̃ vester. ꝛ. L. vos mãducatis ꝛ bibitis? Et rñdẽs ihs ait illis. Nō. L. egẽt. R. M. q̄ sani sunt medico/ sꝫ q̄ male habẽt. Euntes. M. aũt discite q̄d ẽ/ q꞉ misericordiā volo ꝛ nō sacrificium Nō. M. eñ. R. veni vocare iustos sꝫ pctōres ad pniāꝫ. L. Et. R. erāt discipl̄i iohis ꝛ pharisei ieiunãtes. Tũc. M. accesserũt ad eũ dicẽtes. Quare nos ꝛ pharisei ieiunam⁹ frequẽter. Et. L. obsecratōeꝫ faciunt discipuli iohis silr̃ ꝛ pharisei eoꝝ/ tui aũt edũt ꝛ bibũt ꝛ nō. M. ieiunāt. R. Et. M. ait illis ihs. Nũq̄d pñt filij spōsi ꝛ nuptiaꝝ. R. q̄ꝫdiu cũ ill̄ ẽ spōsus ieiunare ꝛ lugere? M. R. Quāto. L. M. R. tpe habẽt secũ sponsum nō pñt ieiunare. Ueniet āt dies qñ auferetur ab eis spōsus/ ꝛ tũc ieiunabunt in diebus ill̄. Dicebat. L. āt ꝛ silitudinẽ ad illos Quia nemo cōmissurā a vestimento nouo mittit in vestimẽtũ vet⁹. Nemo. R. eñ assumẽtũ pāni rudis assuit vestimẽto veteri Alioq̄n aufert supplementũ nouũ a veteri Tollit. M. eñ plenitudinẽ ei⁹ a vestimẽto nouũ. L. rũpit ꝛ peior. M. ꝛ maior. R. scissura fit ꝛ. L. veteri nō cōuenit cōmissura a nouo. neq̄ꝫ. M. mittũt vinũ nouũ in vtres veteres. Alioq̄n rũpuntur vtres ꝛ vinũ effũdetur ꝛ vtres pereũt. Sꝫ vinũ nouũ in vtres nouos mittũt. ꝛ. R. mitti dꝫ mittẽdũ. L. ꝛ vt vtraq̄ꝫ ꝯseruentur. M. Et. L. nemo bibẽs vet⁹ stati vult nouũ. dic eñ vet⁹ melius est.

De suscitatōne filie archisynagogi ꝛ de emoroyssa. M. ix. R. v. L. viij. ¶ Capitulum. xxxix

b Et. M. eo loquẽte. Ecce p̄nceps vn⁹ de archisynagogis. R. noīe yairus/ cui. L. nomẽ yair⁹. ꝛ ipe p̄nceps synagoge erat. Et cecidit ad pedes iesu rogans eũ. Uidẽs. R. eũ accessit M. pcidit. R. ad pedes ei⁹ ꝛ depcabatur eũ mltũ Et adorabat M. rogãs. L. vt intraret domũ suā/ q꞉ vnica filia erat illi fere ānoꝝ. xij. ꝛ hec moriebatur adorabat. M. eũ dicẽs. Dñe filia mea mō defuncta ẽ. l extremis. R. ẽ. sꝫ. M. veni. R. ipone manũ tuā sup eā/ vt. R. salua sit ꝛ viuat. Et. M. surgẽs ihs seq̄bantur eũ ꝛ discipuli ei⁹ ꝛ. R. turba mlta. Et ꝯtigit. L. dum iret a turb̄ cōprimebatur. Et. M. ecce mulier q̄ fluxũ sanguis patiebatur. xij. annis q̄. R. fuerat multũ ppessa cũ medicis plurib⁹. et erogauerat. L. oēꝫ subaꝫ suam. oia. R. sua/ nec q̄cq̄ꝫ pfecerat. nec. L. ab vllo potuit curari/ sꝫ magis. R. deteri⁹ hēbat. Cũ audisset de iesu venit in turba retro ꝛ tetigit M. R. L. fimbriā vestimẽti ei⁹. Dicebat M. R. aũt intra se. Si tetigero tm̃ vestimẽtũ ei⁹ salua ero. Et L. ꝯfestim stetit fluxus. ꝛ R. siccat⁹ ẽ fons sanguis ei⁹. Et sensit corpe q꞉ sanata esseꝫ a plaga. Et iesus statim agnoscẽs i semetipo vtutẽ q̄ exierat de illo. ꝯuersus ad turbā ait. Quis L. me. ꝛ R. vestimẽta mea tetigit? Negãtib⁹. L. aũt oib⁹ petr⁹ et q̄ cum illo erāt dixerũt. Preceptor turbe L. R. te ꝯp̄mũt. et affligũt. et tu dicis. q̄s me tetigit? Et. L. dixit iesus. Aliq̄s me tetigit Nam ꝛ ego noui vtutẽ de me exisse. Et R. circũspiciebat videre eā q̄ hec fecisset. Uidens L. autẽ mlier quia nō latuit eum timens R. ꝛ tremens sciens qō factum esset in se. Uenit et procidit ante eũ. ꝛ pedes L. eius. ꝛ ob quaꝫ causam tetigerat eum indicauit coram omni pplo. ꝛ quemadmoduꝫ cōfestim sanata sit. At. M. iesus cōuersus

⁊ videns eā dixit. Cōfide filia fides tua te saluā fecit. Uade L. R. in pace et esto. R. sana a plaga tua. Et salua M. facta ē mulier ex illa hora Adhuc R. eo loq̄nte venerūt nuncij ad archisynagogū dicētes. Quia filia tua mortua ē. q̄d vltra vexas magistrū. Noli L. vexare illū Jesus audito h̄ verbo r̄ndit patri puelle. Noli timere. tātūmō R crede ⁊ salua. L. erit. Et M. cū venisset iesus i domū p̄ncipis nō. M. admisit quē q̄ se seq̄ nisi petrū ⁊ iacobū ⁊ iohēm fratrē iacobi. Et vidit tumultū ⁊ flentes ⁊ eiulantes multū. ⁊ tibicines. M. Flebāt. L. aūt oēs ⁊ plāgebāt illā. At ille dixit. Nolite flere. q̄d R. turbamini ⁊ ploratis? Recedite M. nō est mortua puella sed dormit. ⁊ deridebāt eū. L. sciētes q̄ mortua ē. Jp̄e. R. p̄o eiectis turbis assumit p̄rē R. L. ⁊ matrē puelle q̄ R. secū erāt. ⁊ igrediūt vbi puella erat iacēs. ⁊ manū puelle tenēs clamauit. ⁊ L. ait. R. illi. Thabitacumi qd̄ ē interp̄tatū. Puella tibi dico surge. Et. L. reuersus ē sp̄us ei9 et surrexit continuo. et R ambulabat. ⁊ L. iussit illi dare māducare. ⁊ R. obstupuerūt stupore magno. L. parētes ei9. Quibꝰ p̄cepit vehemēter R. ne L. cui dicerēt. q̄ factū nemo. R. illō sciret. Et M. exijt fama hec in vniuersam terrā. Et R. egressus inde abijt in patriā suā. Et seq̄bant eū discipuli eius.

De duobus cecis illuminatis ⁊ de muto demoniaco. M. ix. Capitulum xl.

e Et transeūte inde iesu secuti sūt eū duo ceci clamātes ⁊ dicētes. miserere nostri fili dauid. Cum aūt venissent domū accesserūt ad eū ceci. ⁊ dixit eis iesus. Creditis q̄ hoc possum facere vobis? Dicūt ei. Utiq̄ dn̄e. Tūc tetigit oculos eoꝝ dicēs. s̄m fidē vr̄am fiat vob. Et apti sunt oculi eorū. Et cōminat9 ē eis iesus dicēs. Uidete ne q̄s sciat. Jlli aūt exeūtes diffamauerūt illū p totā terrā illam Egressis aūt illis ecce obtulerūt illi hominē mutū habentē demoniū. ⁊ eiecto demonio locut9 ē mut9. ⁊ mirate sunt turbe dicētes Nūq̄ apparuit sic i isrl̄. Pharisei āt dicebāt. Jn p̄ncipe d̄monioꝝ eijcit d̄monia

Sol9 matthe9 hec narrat d̄ cecis s̄m Augustinū.

De admiratiōe turbaꝝ sup doctrina christi M. xiij. Cōsonat L. iiij. R. vi. Capitulū. xli.

e Et facto sabbato cepit i synagoga docere. Et m̄lti videntes admirabant i doctrina ei9 dicētes. Unde huic hec oīa. q̄ est sapia que data ē illi. ⁊ v̄tutes que p manū ei9 efficiūt? Nōne iste ē fabri. M. fili9? Nōne M. R. mr̄ eius dicitur maria. ⁊ fratres eius iacobꝰ ⁊ ioseph symon ⁊ iudas ⁊ sorores ei9 nōne oēs apud nos sunt? ⁊ scādalizabant ex eo. Jesus aūt dixit illis. Nō est pp̄heta sine honore nisi i patria sua ⁊ in domo sua ⁊ i cognatiōe. R. sua. ⁊ nō poterat vllā v̄tutem ibi facere nisi paucos infirmos īpositis manibꝰ curauit. ⁊ mirabat ppter incredulitatē eorū.

De iussiōe facta discipulis rogare dn̄m messis mittere operarios. M. ix. R. vi. Capi. xlij.

e Et M. circūibat. R. ih̄s oēs ciuitates et castella i circūitu. R. docēs M. i synagogis eoꝝ. ⁊ p̄dicās euāgeliū regni. et curās oēz lāguorē ⁊ oēz īfirmitatē. Uidens aūt turbas miser9 est eis. q̄ erāt vexati et iacētes sicut oues nō habētes pastorē. Tūc dixit discipul' suis. Messis q̄dē multa oparij aūtē pauci. Rogate ḡ dn̄m messis vt mittat oparios i messē suā

De missiōe duodecim apostoloꝝ. M. x. et. xi. R. vi. L. iij. Capitulū xliij.

e Conuocatis L. aūt iesus duodecim apostol' cepit R. eos binos mittere. dedit. L. illis virtutē ⁊ potestatē sup oīa demonia. vt M. eijcerēt ⁊ curarent oēm lāguorē et omnē infirmitatē. Duodecim aūt ap̄lorū hec sunt noīa. Prim9 symon q̄ dicit petrus et andreas frater ei9. philippus ⁊ bartholome9 iacobꝰ zebedei. ⁊ iohānes frater eius thomas ⁊ matheus publicanus iacobꝰ alphei ⁊ thadeus Symon chananeus ⁊ iudas scariothis q̄ tradidit eum. Hos duodecim misit Jesus p̄dicare regnū dei ⁊ sanare infirmos p̄cipiens eis ⁊ dicens. Jn viam gentiū ne abieritis ⁊ in ciuitates Samaritanoꝝ ne intraueritis sed potius ite ad oues que perierūt domus isrl̄. Euntes aūt p̄dicate dicentes. q̄ appropinquabit regnū celoꝝ. infirmos curate. mortuos suscitate. leprosos mūdate. demones eijcite. grati accepistis gratis

date. Nolite possidere aurum neqȝ argentum Et pcepit. R. eis ne quid tollerēt in via nisi virgā tantū. Et. L. ait ad illos. Nihil tuleritis in via neqȝ ꝟgā neqȝ perā neqȝ panē neqȝ pecuniā neqȝ ī zonas. neqȝ L. duas tunicas habeatis. neqȝ M. calciamēta. sȝ R. calciatos sandaliꝭs. Dignus M. est enī opari⁹ cibo suo. In quamcūqȝ aūt ciuitatē aut castellum aut domū. L. intraueritis. Interrogate. M. q̄s in ea dign⁹ sit. et ibi manete. ꝛ ide. L. ne exeatꝭ. Intrātes M. autē domū salutate eā dicētes. Pax huic domui Et siq̄dē fuerit dom⁹ illa digna veniet sup eā pax vr̄a. Si aūt nō fuerit digna. pax vestra ad vos reuertet. Et q̄cunqȝ nō receperit vos neqȝ audierit ꝭmones vestros. ꝛ exeuntes foras de domo vl' ciuitate excutite puluerē de pedibꝫ vestrꝭ in testimoniū. L. sup illos. Amen. M. dico vobis. tolerabili⁹ erit terre sodomoꝝ ꝛ gomorreoꝝ ī die iudicij q̄ȝ illi ciuitati. ecce ego mitto vos sicut oues ī medio luporū. Estote prudētes sic̄ serpētes ꝛ simplices sic̄ colūbe. Cauete autē ab hoībꝫ. tradent eīm vos ī ꝯciliꝭs ꝛ in synagogis suis flagellabūt vos. ꝛ ad p̄sides et reges ducemini ppter me in testimoniū illis ꝛ gentibꝫ. Cū autē tradent vos nolite cogitare quō aut q̄d loq̄mi. Dabit eīm vobis ī illa hora q̄d loq̄mini. Nō enī vos estꝭ q̄ loq̄mini sed spūs patris vr̄i q̄ loq̄tur in vobis. Tradet aūt frater fratrē in mortem ꝛ pater filiū. ꝛ īsurgēt filij in parētes ꝛ morte eos afficiēt. Et eritis odio oībꝫ hoībus ppter nomē meū. Qui aūt pseuerauerit vsqȝ in finē hic saluꝰ erit. Cū autē psequntur vos in ciuitate ista fugite in aliā. Amē dico vobis. nō ꝯsūmabitis ciuitates isrl' donec veniat fili⁹ hoīs. nō est discipul⁹ super magistꝝ nec seru⁹ sup dn̄m suū. sufficit discipulo vt sit sicut magister su⁹. et seruo sic̄ dn̄s ei⁹. Si p̄rem familias beelzebub vocauerūt q̄nto magis domesticos ei⁹. Ne ḡ timueritis eos. nihil enī est optū qd̄ nō reuelabit. ꝛ occultū qd̄ nō sciat. Qd̄ dico vob̄ in tenebris dicite in lumie. ꝛ qd̄ in aure auditis p̄dicate sup tecta. ꝛ nolite timere eos q̄ occidūt corpus. aīam aūt nō p̄nt occidere. sed poti⁹ eū timete q̄ pt̄ ꝛ corp⁹ ꝛ aīaȝ pdere in gehēnā. Nōne duo passeres asse veneūt ꝛ vnus ex illis nō cadit sup terrā sine patre vestro? Uestri aūt ꝛ capilli capitꝭ oēs numerati sunt. Nolite ḡ timere. multꝭ passeribꝫ meliores estis vos. Oīs ḡ q̄ ꝯfitebit me corā hoībꝫ ꝯfitebor ꝛ ego eū corā p̄re meo q̄ ē in celꝭ. Nolite arbitrari qȝ venerim mittere pacē in terrā. Nō veni pacē mittere sed gladiū. Ueni eīm hoiēȝ sepāre aduersus p̄rem suū et filiā aduersus mr̄eȝ suā/ et nurꝝ aduersus socꝝ suā/ ꝛ inimici hoīs domestici ei⁹. Qui amat p̄rēȝ suum aut mr̄ēȝ plus q̄ȝ me non est me dign⁹. Et q̄ amat filiū aut filiā sup me nō ē me dign⁹. Et q̄ nō accipit crucē suā ꝛ sequit me nō ē me dign⁹ Qui inuenit aīaȝ suā. pdet illā. Et q̄ pdiderit aīaȝ suā ppter me inueniet illā. Qui recipit vos/ me recipit. et q̄ me recipit. recipit eū q̄ me misit. Qui recipit pphetaȝ in noīe pphete. mercedē pphe recipiet. Et q̄ accipit iustum noīe iusti mercedē iusti accipiet Et quicūqȝ dederit potū vni ex istis minimis calicē aq̄ frigide tantū in nomīe discipuli. Amē dico vob̄/ nō pdet mercedē suaȝ Et. M. factū est cū ꝯsūmasset iesus ꝟba h̄ p̄cipiēs duodeci discipulis suis egressi. L. circuībāt p castella euāgelizātes/ ꝛ curātes vbiqȝ p̄dicabāt. R. vt pniaȝ agerent. et demonia multa eijciebāt ꝛ vngebāt oleo multos egros ꝛ sanabant. Trāsijt. M. āt ibe inde vt doceret ꝛ p̄dicaret ī ciuitatibꝫ eoꝝ.

Uirga sumitur hic a marco ꝛ luca diuersimode. Marcus prout significat mystice ptātē accipiendi necessaria. Mattheus aūt et lucas ad litteram. vel mystice ne innitantur rei cuilibet vel ptāti aut autoritati temporali.

De interrogatōe iohānis. Tu es q̄ venturus es. Matthei. xi. Luce. vij. ¶ Caplm. xliij.

a. Nūciauerūt. L. aūt iohāni discipuli eius de omnibꝫ his Johānes M. ꝟo cū audisset in vinculis opa christi mittēs duos d̄ discipul' suis ad ih̄m. L. dixit. Tu es q̄ vēturus es. An alium expectamus? In ip̄a aūt hora curauit multos a lāguoribꝫ suis ꝛ plagis ꝛ spiritibꝫ malis. ꝛ cecis multis donauit visum. Et. M. r̄ndens iesus ait illis. Eūtes renūciate iohāni q̄ vidistis et audistis. ceci vidēt. claudi ambulāt. leprosi mūdant. surdi audiunt. mortui resurgūt. paupes euangelizant. Et beatus qui nō fuerit scādalizatus in me. Illis aūt abeūtibꝫ cepit iesus dicere ad turbas de iohanne. Quid existis in desertū videre? arūdinē vēto agitatā? Sed q̄d existis videre?

hõminẽ mollibꝫ vestitũ? Ecce q̃ mollibus
vestiunt᷑. ꝛ q̃ L. in p̃ciosa veste sunt ꝛ in de
licijs in domibꝫ regũ sunt. Sꝫ M. q̃d exi
stis videre? ꝓpheꝫ. Etiã dico vobis ꝛ plꝰ
q̃ꝫ ꝓphetã. Hic est enĩ de q̃ scriptũ ẽ. Ecce
ego mitto angelũ meũ añ faciẽ tuã q̃ p̃pa
rabit viã tuã ante te. Amẽ dico vob. Non
surrexit inter natos mľieꝝ maioꝛ iohanne
baptista. Qui autẽ minoꝛ ẽ ĩ regno dei ma
ioꝛ est illo. A dieb; aũt iohãnis baptiste vs
qꝫ nunc regnũ celoꝝ vim patit᷑ ꝛ violenti
rapiũt illud. Omnes enĩ ꝓphete ꝛ lex vsqꝫ
ad iohẽm baptistã ꝓphetauerũt. Et si vul
tis recipe ip̃e ẽ helyas q̃ venturꝰ ẽ. Qui ha
bet aures audiẽdi audiat. ꝛ L. oĩs populꝰ
audiẽs et publicani iustificauerũt deũ ba
ptizati baptismo iohĩs. Pharisei aũt et le
gisp̃iti ꝯsiliũ dei spreuerũt in semetip̃is nõ
baptizati ab eo. Ait autẽ dñs. Cui ẽ siľes
dicã hoĩes generatõis huiꝰ. ꝛ cui siľes sũt?
siľes sunt pueris sedentib; ĩ foro ꝛ loq̃ntibꝫ
adiuicẽ ꝛ dicẽtibꝫ. Cãtauimꝰ vobis tibijs
ꝛ nõ saltastis. lamẽtauimꝰ ꝛ nõ ploꝛastis.
Uenit enĩ iohẽs baptista neqꝫ mãducãs
panẽ neqꝫ bibẽs vinuꝫ. et dicitis demonem
habꝫ. Uenit filiꝰ hoĩs mãducãs ꝛ bibens
ꝛ dicitis. Ecce hõ voꝛax. M. ꝛ potatoꝛ vi
ni / publicanoꝝ et pctõꝛum amicꝰ. ꝛ iustifi
cata. L. est sapiẽtia ab oĩbꝫ filijs suis.

De pharisco qui

rogauit christũ mãducare cũ eo. ꝛ de Ma
ria magdalena. L. vij. Cap. xlv.

r Ogauit aũt illũ q̃dã de phariseis
vt mãducaret cũ illo. Et ĩgressus
domũ pharisei discubuit. Et ecce
mľier q̃ erat in ciuitate peccatrix / vt agnuit
q꞉ accubuit ĩ domo pharisei attulit alaba
strũ vnguẽti. ꝛ stans retro secꝰ pedes eius
lachꝛymis cepit rigare pedes eiꝰ. ꝛ capillis
capitis sui tergebat. et osculabat᷑ pedes eiꝰ
ꝛ vngẽto vngebat. Uidẽs aũt pharisꝰ q̃
vocauerat eũ ait ĩtra se dicẽs. Hic si eẽꝫ ꝓ
pheta sciret vtiqꝫ q̃ ꝛ q̃lis esset mľier q̃ tan
git eũ q꞉ peccatrix ẽ. Et rñdens iesus dixit
ad illũ. Symõ habeo tibi aliq̃d dicere At
ille ait. Mgr̃ Dic. Duo debitores erãt cui
dã feneratoꝛi. vnꝰ debebat denarios q̃ngẽ
tos. et aliꝰ q̃nq̃ginta. Nõ habentibꝫ illꝫ vñ
redderet donauit vtrisqꝫ. Quis ẽ eũ plus
diligit? Rñdens symon dixit. Estimo q꞉ is
cui plꝰ donauit. At ille dixit ei. Recte iudi
casti. ꝛ ꝯuersus ad mulierem dixit symoni.
Uides hãc mľierẽ? Intraui ĩ domũ tuam
aquã pedibꝫ meis nõ dedisti. Hec autẽ la
chꝛymis rigauit pedes meos ꝛ capillꝫ suis
tersit. Osculũ mihi nõ dedisti. Hec aũt ex
quo intrauit nõ cessat osculari pedes meos.
Oleo caput meũ nõ vnxisti. hec aũt vngẽ
to vnxit pedes meos. ꝓpt̃ q̃ꝺ dico tibi. Re
mittunt᷑ ei pctã multa q̃m dilexit multum
Cui aũt minꝰ dimittit᷑ minꝰ diligit. Dixit
aũt ad illã. Remittunt᷑ tibi pctã tua. Et ce
perũt q̃ siľ accũbebãt dicere intra se. Quis
est hꝫ q̃ etiã pctã dimittit? Dixit aũt ad mu
lierẽ. Fides tua te saluã fecit. Uade ĩ pace

De occisiõe Johã

nis. M. xiiij. R. vi. Capitulũ xlvi.

c Um. L. autẽ dies opoꝛtunꝰ acci
disset Herodes natalꝫ sui cenã feć
p̃ncipibꝫ ꝛ tribunis et p̃mis gali
lee. Cũqꝫ intrasseꝫ filia ip̃iꝰ herodiadis ꝛ sal
tasset in medio. M. et placuisset R. herodi
siľiqꝫ recũbentibꝫ. Rex ait puelle. Pete a me
q̃d vis et dabo tibi Et iurauit illi. q꞉ q̃cq̃d
petieris dabo tibi licꝫ dimidiũ regni mei.
Que cũ exisset dixit mr̃i sue. Quid petam?
At illa dixit. Caput iohĩs baptiste. Cũqꝫ
introisset statim cũ festinatõe ad regẽ peti
uit p̃monita. M. a matre sua. Uolo. R. ꝓ
tinus inq̃t. M. da mihi hic in disco caput
iohĩs baptiste. Et ꝯtristatꝰ ẽ rex. et ꝓpt̃ ius
iurãdum ꝛ ꝓpt̃ simul discũbẽtes noluit eã
ꝯtristare. sed misso spiculatoꝛe p̃cepit affer
ri caput iohĩs in disco. Et dedit illõ puelle
ꝛ puella dedit mr̃i sue. Quo audito discipu
li eiꝰ venerũt ꝛ tulerũt coꝛpꝰ eius. ꝛ posue
rũt illud ac. M. sepelierũt in monumento
R. ꝛ. M. veniẽtes nũciauerũt iesu. Qđ cũ
audisset iesus secessit in nauiculã ĩ locũ de
sertũ seoꝛsum.

De pꝛobatica pisci

na. Johãnis. v. Capitulũ. xlvij.

p Ost hoc erat dies festꝰ iudeoꝛum.
ꝛ ascẽdit ihs hierosolymã. Est au
tẽ hierosolymis ꝓbatica piscina q̃
cognoĩat᷑ hebꝛaice bethsaida q̃nqꝫ porti
cus habẽs. In his iacebat mľtitudo mag
lãguẽtiũ cecoꝝ claudoꝝ aridoꝝ expectãti
um aque motũ. Angelꝰ aũt dñi s̃m tp̃s de
scẽdebat ĩ piscinã ꝛ mouebat᷑ aq̃. Et q̃ pri
oꝛ descẽdisset ĩ piscinã post aq̃ motõem sa
nus fiebat a q̃cunqꝫ detinebat infirmitate.
Erat aũt ibi q̃dã hõ. xxxviij. annos hñs in

infirmitate sua. Hūc cū vidisset iesus iacētem ꝛ cognouisset. qꝛ multū iā tp̄s hr̄et. dixit ei. Uis san⁹ fieri. Rn̄dit ei lāguid⁹ Dn̄e hoiem nō hēo. vt cū turbata fuerit aq̄ mittat me in piscinā. dū venio eīn. alus an̄ me descēdit. Dic̄ ei iesus. Surge tolle grabatū tuū ꝛ ābula. Et stati san⁹ factus ē hō et sustulit grabatū suū ꝛ ābulabat. Erat autē sabbatū in illa die. Dicebāt ḡ iudei illi q̄ sanat⁹ fuerat. Sabbatū est. Nō licet tibi tollere grabatū tuū. Rn̄dit eis. Qui me sanuz fecit ille mihi dixit. Tolle grabatum tuū ꝛ ambula. Interrogauerūt autē eū. Quis ē ille hō q̄ dixit tolle grabatū tuū ꝛ ambula. Is autē q̄ sanus fuerat effectus nesciebat q̄s esset. Ih̄s aūt declinauit a turba ꝯstituta in loco. Postea inuenit eū iesus in tēplo ꝛ dixit ei. Ecce iā san⁹ fact⁹ es / iā noli peccare ne deterius tibi aliq̄d ꝯtingat. Abijt ille hō ꝛ nūciauit iudeis qꝛ iesus esset q̄ fecit eū sanuz / ꝓpterea ꝑseq̄bant᷑ iudei iesum / qꝛ hoc faciebat in sabbato. Jesus autē rn̄dit eis. Pr̄ meus vsq̄ mō operatur ꝛ ego operor. Propterea ḡ magis querebāt eū iudei interficere. qꝛ non solū soluebat sabbatū. sed ꝛ p̄rē suū dicebat deū. eq̄lē se faciens deo. Rn̄dit itaq̄ ih̄s ꝛ dixit eis. Amē amē dico vobis. nō p̄t fili⁹ a se q̄cq̄ facere nisi qd̄ viderit p̄rem facientē. Quecūq̄ enī ille fecerit hec ꝛ fili⁹ sil'r facit. Pr̄ enī diligit filiū ꝛ oīa demōstrat ei q̄ ip̄e facit. ꝛ maiora his demonstrabit ei opa vt vos miremini.

Hic primo cepit dn̄s iudeis manifestare diuinitatez suā. qꝛ patrē videlicet haberet deū.

Sicut eniz pr̄ suscitat mortuos ꝛ viuificat. sic et filius q̄s vult viuificat. neq̄ enī pr̄ iudicat quēq̄ sꝫ iudicium omne dedit filio. vt oēs honorificēt filiū sicut honorificāt p̄rem. q̄ nō honorificat filiū nō honorificat patrē q̄ misit illū. Amē amē dico vobis. qꝛ q̄ v̄bū meū audit ꝛ credit ei qui misit me habꝫ vitā eternā ꝛ in iudiciū nō venit sꝫ trāsit a morte i vitā. Amē amen dico vob̄ qꝛ venit hora ꝛ nūc ē quādo mortui audiēt vocē filij dei. ꝛ q̄ audierint viuēt. Sicut enī pr̄ habꝫ vitā i semetipo. sic ꝺdit ꝛ filio vitā hr̄e i semetipo. ꝛ potestatē dedit ei iudiciū facere qꝛ fili⁹ hoīs ē. Nolite mirari h̄. qꝛ veniet hora in q̄ oēs q̄ in monumētis sunt audiēt vocē ei⁹. ꝛ ꝓcedēt q̄ bona fecerūt i resurrectōem vite. q̄ vero mala egerūt i resurrectōem iudicij. Non possum ego a meip̄o facere q̄cq̄. sed sicut audio iudico ꝛ iudiciū meū iustū ē. qꝛ non q̄ro voluntatē meā sed ei⁹ q̄ misit me. Si ego testimoniū ꝑhibeo de me testimoniū meū nō ē verū. Ali⁹ ē q̄ testimoniū ꝑhibꝫ ꝺ me. et scio qꝛ verū ē testimoniū ei⁹ qd̄ ꝑhibet de me. Uos misistis ad Johēm ꝛ testimoniū ꝑhibuit v̄itati. Ego aūt nō ab hoīe testimoniū accipio / sꝫ h̄ dico vt vos salui sitis. Ille erat lucerna ardēs et lucēs. Uos aūt voluistis ad horā exultare in luce eius. Ego aūt habeo testimoniū mai⁹ iohanne. Opa enī q̄ dedit mihi pr̄ vt ꝑficiaꝫ ea. ip̄a opa q̄ ego facio testimoniū ꝑhibēt de me. qꝛ pr̄ me misit. et q̄ misit me pater ip̄e testimoniū ꝑhibet de me. Neq̄ vocē eius vnq̄ audistꝭ / neq̄ sp̄em ei⁹ vidistis. et v̄bū eius nō habetis i vobis manēs. qꝛ quē misit ille huic vos nō creditis. Scrutami scp̄turas qꝛ vos putatꝭ i ip̄is vitā etnā habere. ꝛ ille sunt q̄ testimoniū ꝑhibent de me. ꝛ n̄ vultis venire ad me vt vitā habeatis. Claritatē ab hoib; nō accipio sed cognoui vos qꝛ dilectōem dei nō habetis i vobis. Ego veni i noīe p̄ris mei ꝛ nō accepistꝭ me. Si ali⁹ venerit in noīe suo illū accipietꝭ. Quō potestis vos credere q̄ glīam ab inuicē accipitis. ꝛ glīam q̄ a solo deo est nō q̄ritis? Nolite putare qꝛ ego accusaturus sim vos apud patrē. Est q̄ accusat vos moyses in q̄ speratis. Si enī crederetꝭ moysi crederetis forsitan ꝛ mihi. de me enī ille scp̄sit. Si enī illi⁹ l'ris nō creditis. quō verbis meis credetis?

Manifeste loquit᷑ hic dn̄s de p̄re ꝛ filio. vn̄ iudeoꝝ indignatio ꝛ odium generat᷑ ꝯtra ip̄sū. Et hic in verbis christi ꝯfundit᷑ error Arrij qui dixit christū nō eē filiuz naturalē p̄ris neq̄ p̄ri ꝯsubstātialē neq̄ coetnū sꝫ minorem p̄re dicētis. Est qn̄ non fuit fili⁹ quasi qui ceperit ex tēpore.

De herode dicente

iohēz surrexisse ꝛ miracula facere. Matth. xiiij. R. viij. L. ix Capitulū. xlviij

Udiuit. L. aūt herodes tetrarcha
a famā M. ꝺ iesu. ꝛ oīa. L. q̄ fiebāt
ab eo. manifestū. R. enī factū ē nomē ei⁹. ꝛ hesitabat. L. eo q̄ diceret a q̄busdā q̄ iohēs surrexit a mortuis. A q̄busdā v̄o qꝛ helyas apparuit. Ab alijs aūt q̄ ꝓpheta vn⁹ de antiq̄s surrexerit. ꝛ M. aūt he

rodes. Johēm ego decollaui. q̄s ē iste de q̄
ego talia audio? Et q̄rebat videre eū. ꝛ M.
ait pueris suis. Hic est iohēs baptista. ip
se surrexit a mortuis. et virtutes opant̄ i eo
quē. R. ego decollaui Johannē hic a mor
tuis surrexit.

De reditu aposto-
lorum ad xp̄m. R. vi. L. ix. Cap. clx.

e T. L. reuersi ap̄li ꝯuenietes. R. ad
ihm renūciauerūt ei oīa q̄ egerant
ꝛ docuerāt. ꝛ ait illis. Uenite seorsuz in de-
sertū locū ꝛ reqēscite pusillū. Et assumptis
L. illis secessit seorsum in locū desertū qui
est bethsaida. Erāt. R. eīn q̄ veniebāt ꝛ re-
dibāt mlti ꝛ nec spaciuz mādu cādi hēbāt.

De quinq̄ panibus
ꝛ duobꝰ piscibus. M. xiiij. R. vi. L. ix. J.
vi. ¶ Capitulum. l.

e T ascēdētes. R. i naui abiert trās
mare. J. galilee qd̄ ē tyberiadis in
desertū R. locū. qd̄. M. cū. L. audissent tur
be secute sūt eū. Et. R. viderūt eos abeūtes
ꝛ cognouerūt multi ꝛ pedestres de oīnibus
ciuitatibꝰ ꝯcurrerūt illuc ꝛ p̄uenerunt eos.
Et exiēs vidit turbā mltā iesus. ꝛ misertus
est sup eos. q2 erāt sicut oues nō habentes
pastorē. ꝛ excepit L. illos. ꝛ loq̄bat illis de
regno dei. ꝛ R. cepit illos docere mlta. ꝛ cu
rauit M. lāguidos eoꝝ. Seq̄bat L. autē
illū mltitudo magna. q2 videbāt signa que
faciebat sup his q̄ īfir
mabāt. Abijt āt ī mō
tē ibi ꝛ ibi sedebat cū di
scipul' suis. Erat autē
p̄ximū pasca dies fest9
iudeorū. Uespe. M.
aūt facto accesserunt ad eū discipuli ei9 di-
cētes. Desert9 est loc9 ꝛ hora iā p̄terijt. di-
mitte turbas vt eūtes ī castella L. villasq̄
q̄ circa sunt diuertāt. vt inueniāt escas. vt
emāt R. cibos q̄s māducēt. q2 in loco L.
deserto sum9. Jesus M. aūt dixit eis. Nō
habēt necesse ire. date ill' vos manducare.
Cū L. subleuasset ḡ ocl'os iesus et vidissz
q2 mltitudo maxima venisset ad euz dixit
ad philippū. Unde emem9 panes vt mā-
ducēt hi? Hoc aūt dicebat tēptās eū. Jpe
eni sciebat q̄d essz factur9. Rn̄dit ei philip
p9. Ducētoꝝ denarioꝝ panes n̄ sufficiunt
vt vnusq̄sq̄ modicū q̄d accipiat. ꝛ. R. di-
xit eis. q̄t panes habetis? Jte ꝛ videte. Dixit
ei vn9 ex duodecim andreas frat' symonis
petri. Est puer vn9 h̄ habēs q̄nq̄ panes
ordeaceos ꝛ duos pisces. Sz ꝛ hec q̄d sūt
int' tātos? nisi L. forte nos eam9 ꝛ emam9
ī oēz hāc turbā escas. Dic̄ J. ḡ ihs. Facite
hoīes discūbere p̄ q̄nia. L. q̄ngētos Erat
aūt fenū mltū i loco. Discubuerūt ḡ viri q̄
si numero q̄nq̄ milia in p̄tes. R. p̄ cētenos
ꝛ q̄nq̄genos. Accepit. J. ḡ iesus panes et
intuēs R. in celū bn̄dixit ꝛ fregit. Et cum
grās J. egissz dedit R. discipul' suis vt po
nerēt an̄ eos. Discipuli M. aūt dederūt tur
bis. Silr̄ aūt ꝛ de piscibꝰ distribuit discū-
bentibꝰ q̄ntū volebāt. Ut aūt ipleti sūt L.
oēs ꝛ saturati dixit discipul' suis. Colligite
q̄ supauerūt fragmēta ne p̄eant. Collegerūt
ḡ ꝛ ipleuerūt duodecim R. cophinos fra-
gmētoꝝ ex q̄nq̄ panibꝰ ordeaceis ꝛ duobꝰ
piscibꝰ q̄ supfuerāt his q̄ māducauerant.
Māducātiū M. autē fuit nūer9 q̄nq̄ mi-
lia viroꝝ. exceptis mlie
ribꝰ ꝛ p̄uul'. ꝛ R. statim
coegit discipulos suos
ascēdere ī nauim vt p̄-
cederēt eū trās fretū a
bethsaida dū ip̄e dimit
teret pplm. Jlli ḡ ho-
mies cū vidissent qd̄ fe
cerat signū dicebāt. q2
h̄ ē p̄pheta q̄ vēturus
ē i mūdū. Jhs aūt cū
cognouissz q2 vēturi eēnt
et raperent eū ꝛ facerēt
eū regez fugit in mōtē
iterū ip̄e sol9 orare. Ue
spe āt facto sol9 erat ibi

Glo.
Uidet hoc esse se-
cundū pasca alteꝝ
a p̄mo iā dicto ꝛ
ab illo quo fuit oc
cisus

Sicut Aug. hic no
tat. Si non fieret
per eundē euāgeli-
stā mētio de secun
da refectōe septem
panuz videret esse
int' euāgelistas cō-
tradictō quasi nar
rarēt ꝯtrarie vnā
ꝛ eandē refectōez.
ꝛ hoc dicit p̄ro cō-
cordantia taliū vt
dicāt pluries facta
que non nisi semel
videt esse narrata

De ambulatione
christi sup̄ mare. M. xiiij. R. vi. J. vi.
Capitulū li.

v T. J. aūt sero factū ē descēderunt
discipuli ei9 ad mare. et cū ascēdis-
sent nauim veniūt trās mare ī capharnaū.
ꝛ tenebre iam facte erāt. et n̄ venerat ad eos
iesus. Mare aūt vēto magno flāte exurge-
bat. Nauicula M. aūt in medio mari ia-
ctabat' fluctibꝰ. Erat aūt vēt9 ꝯtri9 eis. et vi
dit eos laborātes i remigādo. Cū L. ḡ re-
migassent stadia q̄si vigintiq̄nq̄ aut trigi-
ta circa. R. q̄rtā vigiliā noct', venit ad eos
ābulās sup̄ mare. ꝛ volebat p̄terire eos. At
illi vt viderūt eū ambulātē sup̄ mare puta
uerūt fantasma esse. et exclamauerūt p̄ timore

M. O. ēs. R. eñi viderūt eū ꝛ ꝯturbati sūt Scan' M. q; ihs locut⁹ ē eis dicēs. Habete fiduciā. Cōfidite. R. ego sum. Nolite timere. Rūdēs. M. āt Petr⁹ dixit. Dn̄e si tu es iube me venire ad te sup aq̄s. At ip̄e dixit. Ueni. Et descēdēs petrus de nauicula ābulabat sup aq̄s vt veniret ad iesum. Uidēs āt ventū validū timuit. Et cū cepisset mergi clamauit dicēs. Dn̄e saluū me fac. ꝛ ꝯtinuo ihs extēdēs manū apphēdit euz et ait illi. Modice fidei q̄re dubitasti? Uoluerūt. J. ḡ eū recipe in naui. Et. M. cū ascēdisset in nauiculā cessauit vent⁹. ꝛ. R. multomagi̾ itra se stupebāt. nō eñi itellexerāt ꝺ panib. erat eñi cor eoꝝ excecatū. Qui. M. aūt in nauicula erāt. venerūt ꝛ adorauerūt eū dicentes. Uere fili⁹ dei es. ꝛ. J. stati nauis fuit ad terrā ad quā ibāt. ꝛ. M. cū transfretassent venerūt in trā genezareth. ꝛ. R. applicuerūt. Cūq; egressi fuissent ꝺ naui ꝯtinuo cognuerūt eū. ꝛ pcurrētes p vniuersam regionē illā ceperūt in grabatis eos q̄ male hēbāt trāsferre vbi eū audiebāt eē. ꝛ q̄cūq; introibat in vicos vel in villas aut ciuitates in plateis ponebāt infirmos ꝛ dep̄cabant eū vt vel fimbriā vestimenti eius tangerent. ꝛ quotq̄t tangebāt eum salui fiebāt.

De predicatōne eucharistie. Jo. vi. ¶ Caplm. lij.

Altera autē die turba q̄ stabat trās mare vidit q; nauicula alia nō erat ibi nisi vna. Et q; nō itroisset ihs cū discipul' suis ī naui: s; soli discipuli ei⁹ abiissent Alie vo supuenerūt naues a tyberiade iuxta locū vbi māducauerāt panē gr̄as agentes deo. Cū ḡ vidissent turbe / q; ihs n̄ erat ibi neq; discipuli ei⁹ ascēderūt nauicl'as ꝛ venerūt caphernauz q̄rētes ihm. ꝛ cū īuenissent eū trās mare dixerunt ei. Rabbi qn̄ huc vēisti? rn̄dit ihs ꝛ dixit. Amē amē dico vob q̄rit̾ me nō q; vidist̾ signa / s; q; māducast̾ ex panibus ꝛ saturati est̾. Opami nō cibū q̄ pit s; q̄ pmāet in vitā etnā quē fili⁹ hoīs vob dabit. hūc eñi pr̄ signauit ds. Dixerūt ḡ ad eū. Quid faciem⁹ vt opemur opa dei? Rn̄dēs ihs ꝛ dixit eis. Hoc ē op⁹ dei vt credat̾ in eū quē misit ille. Dixerūt ei. Qd ḡ tu facis signū vt videam⁹ ꝛ credam⁹ tibi? Quid opa ris. P̄res nr̄i mādu cauerūt māna in deserto sic scriptū est. Panē de celo dedit eis manducare. Dixit ḡ eis ihs. Amē amē dico vobis. Nō moyses dedit vob panē de celo. s; pr̄ meus dat vob panē de celo verū. Panis eñi dei ē q̄ descēdit de celo / ꝛ dat vitā mundo. Dixerūt ḡ ei. Dn̄e sp da nob hūc panem. Dixit āt eis ihs. Ego sum panis vite q̄ venit ad me nō esuriet. ꝛ q̄ credit in me nō sitiet vnq̄. Sz dixi vob / q; ꝛ vidist̾ me ꝛ nō credidistis. Oē qd dat mihi pr̄ / ad me veniet. ꝛ eū q̄ venit ad me non eijciā foras. q; descēdi de celo. nō vt faciā volūtatē meā s; volūtatē ei⁹ q̄ misit me. Hec est āt volūtas ei⁹ q̄ misit me pr̄is. vt oē qd dedit mihi nō pdā ex eo / s; resuscitē illd in nouissimo die. Hec ē eñi volūtas pr̄is mei q̄ misit me / vt oīs q̄ videt filiū ꝛ credit in eū hēat vitā eternā / ꝛ ego resuscitabo eū in nouissimo die. Murmurabant ḡ iudei de illo. q; dixisset. Ego sum panis q̄ de celo descēdi. Et dicebāt. Nōne hic est ihs fili⁹ ioseph cui⁹ nos nouim⁹ pr̄em ꝛ mr̄ē. Quō ḡ dicit h̄ quia de celo descēdi? Respōdit ḡ ihs ꝛ dixit ei̾ Nolite murmurare inuicē. Nemo pt̄ vēire ad me nisi pr̄ me⁹ q̄ misit me traxerit illū. ꝛ ego resuscitabo euz ī nouissimo die. Est scptū ī pphetis. Et erūt hoīes docibiles dei. Oīs q̄ audiuit a pr̄e et didicit venit ad me. nō q; pr̄em vidit q̄sq̄ nisi is q̄ ē a deo hic videt pr̄em. Amē amē dico vob. q̄ credit ī me hz vitā etnā. Ego sū panis vite. P̄res vr̄i manducauerūt māna ī deserto ꝛ mortui sunt. Hic ē panis ꝺ celo descēdens vt si q̄s ex ip̄o māducauerit n̄ moriat. ego sum panis viu⁹ q̄ de celo descēdi. si q̄s māducauerit ex h̄ pane viuet ī etnū. Et panis quē ego dabo caro mea ē p mūdi vita. Litigabāt ḡ iudei adiuicē dicētes. Quō pt̄ h̄ nob dare carnē suā ad māducādū? Dixit ḡ eis iesus. Amē amē dico vob. Nisi māducaueritis carnē filij hoīs ꝛ biberit̾ ei⁹ sanguinē nō habebit̾ vitā ī vob. Qui māducat meā carnē ꝛ bibit meū sanguinē hz vitā etnā. ꝛ ego r̄suscitabo eū ī nouissimo die Caro eñi mea ve ē cib. ꝛ sanguis me⁹ ve est pot⁹. Qui manducat meā carnē ꝛ bibit meū sanguinē ī me manet ꝛ ego ī illo. Sicut misit me viuēs pr̄ ꝛ ego viuo pp̄ter patrē. Et q̄ māducat me ꝛ ip̄e viuet pp̄t me. Hic est panis qui de celo descendit Non sicut manducauerūt patres vestri manna et mortui sunt. Qui māducat hūc panem viuet in eternū ¶ Hec dixit ī synagoga docēs.

Aug⁹ dicit q̄ Caphernaū est iuxta stagnū genezar qd dicit mare

in capharnaū. Multi ḡ ex discipul' audiē/
tes dixerūt. Dur⁹ est h̄ s̄mo et q̄s p̄t eū audi
re? Sciēs aūt iesus apud semetip̄m quia
murmurarēt de h̄ discipuli eius. dixit eis.
Hoc vos scādalizat? Si ḡ videritis filiū
hoīs ascēdentē vbi erat p̄us. Sp̄us ē qui
viuificat. caro nō p̄dest q̄cq̄. Verba q̄ ego
locut⁹ sū vob̄ sp̄us ⁊ vita sūt. S; sūt q̄dā
ex vob̄ q̄ nō credūt. Sciebat enī ab initio
iesus q̄ erāt credētes ⁊ q̄s traditur⁹ eēt eū.
⁊ dicebat. p̄ptea dixi vob̄ q̄ꝛ nemo pōt ve/
nire ad me nisi ei datū fuerit a p̄re meo. Ex
h̄ multi discipuloꝝ ei⁹ abierūt retro ⁊ iam
nō cū illo ambulabāt. Dixit ḡ iesus ad du
odecim. Nunq̄d et vos vultis abire? Re/
spōdit ḡ ei Symon petr⁹. Dn̄e ad quē ibi
m⁹? Verba vite etn̄e habes. ⁊ nos credim⁹
⁊ c̄gnuim⁹ q̄ꝛ tu es xp̄s fili⁹ dei. R̄ndit ei ie
sus. Nōne ego vos duodecim elegi ⁊ vn⁹
ex vob̄ diabol⁹ ē? Dicebat aūt de iuda sy/
monis scariothis. hic enī erat traditur⁹ eū
cū esset vnus ex duodecim

De missione septu/
agintaduoꝝ discipuloꝝ. L. x. Cap. liiij.

p Ost h̄ aūt designauit dn̄s ⁊ alios
lxxij. ⁊ misit illos binos añ faciem
suā i oēm ciuitatē et locū q̄ erat ip̄e
ventur⁹. Et dicebat ill'. Messis q̄dē multa/
op̄arij aūt pauci. Rogate ḡ dn̄m messis vt
mittat op̄arios i messē suā. Ite/ecce ego
mitto vos sic agnos int' lupos. Nolite por
tare sacculū neq̄ perā neq̄ calciamēta ⁊ ne
minem p̄ viā salutaueritis. In quācunq̄
domū itraueritis p̄mū dicite pax huic do/
mui. Et si ibi fuerit fili⁹ pacis requiescet sup
illā pax vr̄a. Sin aūt ad vos reuertet'. In
eadē aūt domo manete edentes ⁊ bibētes
q̄ apud illos sūt. Dign⁹ est enī op̄ari⁹ mer
cede sua. Nolite trāsire d̄ domo i domum.
Et in quācūq̄ ciuitatē intraueritis et susce/
perit vos māducate q̄ apponūt' vob̄ et cu
rate infirmos q̄ in illa sunt ⁊ dicite ill'. Ap/
propinq̄bit in vos regnū dei. In q̄mcūq̄
aūt ciuitatē intraueritis et nō receperit vos
exeūtes de plateis ei⁹ dicite. Etiā puluerē
q̄ adhesit pedib⁹ n̄ris de ciuitate vr̄a exter
gim⁹ i vos. Tn̄ h̄ scitote q̄ꝛ appropinqua
bit regnū dei. Dico vob̄ q̄ꝛ zodomis i die
illa remissi⁹ erit q̄ illi ciuitati.

De maledictōibus
ciuitatum i q̄b⁹ p̄dicauerat christ⁹. M. xi.
L. x. R. iiij. Capitulū. lv.

t Unc. M. cepit exprobrare ciuita
tib⁹ i q̄b⁹ facte sūt p'lime v̄tutes ei⁹
q̄ꝛ nō egissent p̄niam. Ve. L. tibi
M. corrozaym ve tibi bethsayda. q̄ꝛ si i ty
ro ⁊ sydōe facte fuissent v̄tutes q̄ i vob̄ fa/
cte fuerūt olim i cilicio ⁊ cinere sedētes pe/
niterēt. Verūtn̄ dico. M. vob̄ tyro ⁊ sydōi
remissius erit i die iudicij q̄ vob̄. Et tu ca
pharnaū. nūq̄d vsq̄ ad celū exaltaberis? vs/
q̄ ad īfernū descēdes. q̄ꝛ si i zodomis facte
fuissent v̄tutes q̄ in te facte sunt forte mā-sis
sent vsq̄ i hūc diē. Verūtn̄ dico vob̄ q̄ꝛ ter
re zodomoꝝ r̄missi⁹ erit i die iudicij q̄ tibi
Qui vos. L. audit me audit. ⁊ q̄ vos sper
nit me spernit. Qui aūt me spernit/spernit
eū q̄ me misit. Et R. veniūt ad domū ⁊ cō
uenit iterū turba ita vt n̄ possēt neq̄ panē
māducare. Et cū audissent sui discip'li exie
rūt tenere eū. Dicebāt ei q̄m i furorē v'sus ē.

De demonio mu
to. M. xij. R. iij. L. xi Ca. lv

o Blat⁹ M. ē iesu demoniū habens
cec⁹ ⁊ mut⁹. ⁊ L. erat eijciēs d̄mo/
niū ⁊ illō erat mutū Et cū eiecisset d̄moniū
locut⁹ ē mut⁹. Curauit M. ātē eū ita vt lo/
queret' ⁊ videret. ⁊ admirate L. sūt turbe. ⁊
dicebāt. M. nūq̄d h̄ ē fili⁹ dauid? Phari/
sei āt ⁊ scribe. R. q̄ ab hierl'ymis d̄scēderāt
audiētes. M. dixerūt. q̄m R. beelzebub h̄z. ⁊
L. i beelzebub p̄ncipe d̄mōioꝝ eijcit d̄mōia
Alij tēptātes signū d̄ celo q̄rebāt ab eo Et
R. c̄uocatis eis ip̄e L. vt vidit cogitatōnes
eoꝝ i p̄abol'. R. dicebat illis. Quō p̄t satha
nas sathanā eijcere? Oē L. regnū i seip̄z di
uisū d̄solabit' ⁊ dom⁹ sup̄ domū cadet. ⁊. R
nō p̄t stare regnū illō. ⁊ oīs. M. ciuitas vl'
dom⁹ diuisa c̄ se nō stabit. Si. L. āt satha
nas i seip̄m diuisus ē. quō stabit regnū ip/
si⁹? Si. R. sathanas c̄surrexerit i seip̄m dis
p̄tit' ē ⁊ nō poterit stare s; finē h̄z q̄ꝛ dicit' in
beelzebub eijcere me demonia. Si āt ego i
beelzebub eijcio demonia fili[illegible] in q̄ eij
ciūt? Jō ip̄i iudices vr̄i erūt. Porro si i digi
to dei. sp̄u. M. dei eijcio. L. demonia p̄fe/
cto p̄uenit i vos regnū dei. Cū fortis armat⁹
custodit atriū suū i pace sūt oīa q̄ possidet
Nemo. R. p̄t vasa fortis igressus i domū di
ripe nisi p̄us fortē alliget. Si L. āt fortior
eo sup̄ueniēs vicerit eū. vniuersa vasa ei⁹
aufert i q̄b⁹ c̄fidebat ⁊ spolia ei⁹ distribuet
⁊. R. tūc domū ei⁹ diripiet Qui nō ē mecū

aduersũ me ẽ. ⁊ q̄ nõ colligit mecũ dispget.
Amẽ R. dico vob̃ qm̃ oĩa dimittent̃ filijs
hoĩm pctã ⁊ blasphẽie q̃bꝫ blasphemauerĩt
Qui aũt blasphemauerit in spm̃ sctm̃ non
hẽbit remissiõẽ ĩ etnũ. sꝫ re⁹ erit etni dlicti:
qm̃ dicebãt. spm̃ imũdũ hꝫ. Quicũqꝫ M.
dixerit ṽbũ ꝫ filiũ hoĩs r̃mittet̃ ei. Qui aũt
dixerit ꝫ spm̃ sanctũ ṽbũ nõ remittetur ei
neqꝫ ĩ h̃ seclo neqꝫ ĩ futuro. Aut facite arbo
rẽ bonã ⁊ fructũ ei⁹ bonũ. Aut facite arbo
rẽ malã ⁊ fructũ ei⁹ malũ. Siqdẽ ex fructu
arbor cogscit̃. Progenies viperaꝝ quõ po
testis bona loq̄ cũ sitꝫ mali: Ex abũdãtia
eñ cordis os loq̃t̃. Bon⁹ hõ d̃ thesauro bo
no pfert bõa. ⁊ mal⁹ hõ d̃ thesauro malo p
fert mala. Dico aũt vob̃ qm̃ d̃ oĩ ṽbo ocio
so qd̃ locuti fuerint hoĩes reddẽt rõem de
eo in die iudicij. Ex ṽbis eñi tuis iustifica
beris ⁊ ex ṽbis tuis ꝯdẽnaberis. Cũ M.
aũt L. imũd⁹ spũs exierit ab hoĩe ãbulat
p loca arida q̃rẽs reqem ⁊ nõ ĩuenit. Tũc
dicit. Reuertar ĩ domũ meã vñ exiui. ⁊ ve
niẽs ĩuenit eã vacãtẽ. scopis mũdatã et or
natã. Tũc vadit ⁊ assumit septẽ alios spiri
tus secũ neq̃ores se ⁊ ĩtrãtes hĩtãt ibi. ⁊ fi
unt nouissima hoĩs illius peiora p̃oribꝫ.
Sic erit ⁊ generatõi huic pessime. Factuꝫ
L. est cũ h̃ diceret. Extollẽs vocẽ q̃dã mu
lier de turba dixit illi. Btũs vẽter q̄ te por
tauit ⁊ vbera q̄ suxisti. At ille dixit. Quinĩ
mo Bti q̄ audiũt ṽbũ dei ⁊ custodiũt illd̃

De matre iesu ⁊ fra

tribꝫ q̃rẽtibꝫ loq̃ ei. M. xij. R. iij. L. viij.

Capitulũ lvi.

a Dhuc. M. eo loq̄nte ad turbas ec
ce mr̃ ei⁹ ⁊ frẽs ei⁹ foris stabãt q̃rẽ
tes loq̃ ei. Nõ ei poterãt adire p̃ turba. ⁊ R
miserũt ad eũ vocãtes eũ. ⁊ sedebat circa eũ
turba. Dixit. M. aũt ei q̃dã. Ecce mr̃ tua
⁊ frẽs tui foris stãt q̃rẽtes te L. videre. At
M. ip̃e r̃ndẽs dicẽti sibi ait. Que ẽ mater
mea: ⁊ q̄ sunt frẽs mei: ⁊. R. circũspiciens
eos q̄ ĩ circuitu ei⁹ sedebãt. ⁊ M. extẽdens
man⁹ suas ĩ discipl'os suos dixit. Ecce mr̃
mea ⁊ frẽs mei. Quicũqꝫ eñi fecerit volũta
tẽ p̃ris mei q̄ in cel' ẽ ip̃e me⁹ frater soror et
mr̃ est. Mr̃. L. mea ⁊ frẽs mei sũt hi q̄ ver
bum dei audiũt et faciũt.

De petẽtibus signũ

de celo. M. xij. L. xi. Ca. lvij.

c Unc. M. r̃nderũt ei q̃dã d̃ scribis
⁊ phariseis dicẽtes. Mgr̃ volumus a te si
gnũ videre. Cõcurrẽtibꝫ. L. aũt turb' cepit
dicere. Generatio hec generatio neq̄ ẽ. Ge
neratio. M. mala ⁊ adult'a signũ q̃rit. et si
gnũ nõ dabit̃ ei nisi signũ Jone pphe. R.
L. sic Jonas fuit signũ niniuit. ita erit fi
li⁹ hoĩs generatõi isti. Sic M. eñi ionas
fuit ĩ vẽtre ceti tribꝫ diebꝫ ⁊ tribꝫ noctibꝫ. sic
erit fili⁹ hoĩs ĩ corde t̃re tribꝫ diebꝫ ⁊ tribus
noctibꝫ. Uiri niniuite surgẽt ĩ iudicio cuꝫ
generatõe ista ⁊ ꝯdẽnabũt eã. qꝛ pniaꝫ ege
rũt ĩ p̃dicatõe ione. Et ecce pl⁹ q̃ ionas h̃.
Regina austri surget ĩ die iudicij cũ genera
tõe ista. ⁊ ꝯdẽnabit eã. qꝛ venit a finibꝫ t̃re
audire sapiaꝫ salomõis. Et ecce pl⁹ q̃ salo
mõ h̃. Nẽo. L. lucernã accẽdit ⁊ ĩ abscõdi
to ponit neqꝫ sub modio sꝫ sup cãdelabrũ
vt q̄ ĩgrediant̃ lumẽ videãt. Lucerna cor
pis tui ocul⁹ tuus. Si ocul⁹ tu⁹ fuerit sim
plex totũ corp⁹ tuũ lucidũ erit. Si aũt ne
quã fuerit etiã corp⁹ tuũ tenebrosũ erit. vi
de ḡ ne lumẽ qd̃ ĩ te ẽ tenebre sint. Si ergo
corp⁹ tuũ totũ lucidũ fuerit nõ habẽs ali
quã p̃tẽ tenebraꝝ erit lucidũ totũ. ⁊ sic lu
cerna fulgoris illumiãbit te.

De discipulis qui-

bus demonia subijciebãt̃. M. xi. L. x.

Euersi. L. sũt aũt oẽs (Ca. lviij
r lxxij. discipuli cũ gaudio dicentes
Dñe etiã d̃monia subijciũt̃ nob̃ ĩ
noĩe tuo. Et ait ill'. Uidebã sathanã sicut ful
gur d̃ celo cadẽtẽ. ⁊ ecce dedi vob̃ p̃tãtẽ cal
cãdi sup s̃pẽtes ⁊ sup scorpiões ⁊ sup oẽm
p̃tãtẽ ĩimici ⁊ nihil vos nocebit. Uerũtñ ĩ
h̃ nolite gaudere qꝛ spũs vob̃ subijciũtur.
Gaudete aũt qꝛ noĩa vr̃a scp̃ta sunt ĩ celis
In ip̃a aũt hora exultauit ih̃s ĩ spũ sctõ. et
M. r̃ndẽs. L. dixit. Confiteor tibi pr̃ dñe
celi ⁊ terre/ qꝛ abscõdisti h̃ a sapiẽtibꝫ ⁊ pru
dẽtibꝫ ⁊ reuelasti ea puulis. Ita pat. qꝛ sic
placuit añ te. Oĩa mihi tradita sunt a pr̃e
meo. Et. L. nemo. M. scit q̄ sit fili⁹ nisi pr̃
neqꝫ q̄ sit pr̃ nisi fili⁹/ ⁊ cui voluerit fili⁹ re
uelare. ⁊ ꝯuersus ad discipulos ait. Beati
oculi q̄ vidẽt q̄ vos videtis. Dico eñi vob̃
qꝛ mlti reges ⁊ pph̃e voluerũt videre q̄ vos
videtis ⁊ nõ viderũt. ⁊ audire q̄ auditis ⁊ ñ
audierũt. Uenite ad me oẽs q̄ laboratis et
onerati estꝭ ⁊ ego reficiã vos. Tollite iugũ
meũ sup vos. ⁊ discite a me. qꝛ mitꝭ sum et
humil' corde. ⁊ ĩuenietꝭ requiẽ aĩabꝫ vestrꝭ.
Jugũ eñi meũ suaue ẽ ⁊ onus meũ leue.

De samaritano cu-
rāte vulneratū. L. x. Capl'm. lix.

e T ecce ꝗdā legispitus surrexit tem
ptās illū ⁊ dicēs. Magr̄ qd faciē-
do vitā ētnā possidebo. At ille dixit ad eū
In lege qd scriptū ē: Quō legis: At ille rn̄-
dēs dixit. Diliges dn̄m deū tuū ex toto cor
de tuo ⁊ tota aīa tua ⁊ ex oībꝫ viribꝫ tuis ⁊
ex oī mēte tua/⁊ ꝓximū tuū sicͭ teipm̄. Di-
xitqꝫ illi. Recte rn̄disti. h̄ fac ⁊ vives. Ille
aūt volēs iustificare seipm̄ dixit ad iesum.
⁊ qs ē meus ꝓximꝰ: Suspiciēs āt ih̄s di-
xit. Hō ꝗdā descendebat ab hierl'm in ieri-
cho/⁊ icidit in latrones q etiā despoliauert
eū ⁊ plagis iposítis abierūt semiuiuo reli-
cto. Accidit aūt vt sacerdos ꝗdā descende
ret eadē via ⁊ viso illo ꝑteriuit. silr̄ ⁊ leuita.
cū eēt secus locū ⁊ videret eū ptrāsijt. Sa
maritanus aūt ꝗdā iter faciēs venit secus
eū ⁊ vidēs eū mīīcordia motꝰ est. ⁊ appro
piās alligauit vulnera eiꝰ infundēs oleū et
vinū. ⁊ iponēs illū in iumētū suū. duxit in
stabulū ⁊ curā eiꝰ egit. Et altera die ꝓtulit
duos denarios ⁊ dedit stabulario. Et ait.
Curā illius habe ⁊ qdcūqꝫ supererogaueris
ego cū rediero reddā tibi. Quis hoꝝ triū
videt tibi ꝓximus fuisse illi q incidit in la-
trones: At ille dixit. Qui fecͭ mīīcordiā in
illū. Et ait illi ih̄s. Uade et fac tu silr̄.

De misterio Mar-
the. L. x. Capl'm. lx.

f Actū est autē dū irēt/⁊ ipe intrauit
i ꝗddā castellū. ⁊ mulier ꝗdā mar-
tha noīe excepit illū in domū suā. Et huic
erat soror noīe maria/q etiā sedēs secus pe
des dn̄i audiebat ꝟbū
illius. Martha āt sata-
gebat circa frequēs mi
nisterium q stetit ⁊ ait.
Dn̄e nō est tibi cure ꝙ
soror mea reliqͭt me so-
lam mīstrare: Dic ꝫ illi
vt me adiuuet. Et rn̄-
dēs dixit illi dominus
Martha martha sollicita es ⁊ turbaris er-
ga plurima. Porro vnū est necessariū. ma-
ria optimā ꝑtē elegit q nō auferet ab ea.

Eiecta iā erant se
ptē dmonia a ma
ria. vel ꝓoccupa
tur historia. ⁊ ita d
remissione pecca-
torum in domo sy
monis leprosi

De doctrina oratō-
nis. L. xi. Capl'm. lxi.

e T factū est cū esset in loco quodā
orās. vt cessauit dixit vnꝰ ex discipulis eiꝰ
ad eū Dn̄e doce nos orare sicͭ ⁊ iohēs do-
cuit discipulos suos. Et ait illis. Cū ora-
tis dicite. Pr̄. sanctifi-
cet nomē tuū. Adueni-
at regnū tuū. Panē no
strū qͦtidianū da nob
hodie. Et dimitte nob
debita nr̄a/sicͭ ⁊ et ipi
dimittimꝰ debitoribꝫ nr̄is. Et ne nos idu-
cas in tēptatiōē. Et ait ad illos. Quis ve-
strū habebit amicū ⁊ ibit ad illū media no
cte/⁊ dicet illi. Amice accōmoda mihi tres
panes/qm̄ amicꝰ meꝰ venit de via ad me et
nō habeo qd ponā an̄ illū. ⁊ ille deintꝰ rn̄-
deat dicens. Noli mihi molestꝰ esse. Iā eīm
hostiū clausum est/⁊ pueri mei mecū sunt
in cubili nō possum surgere ⁊ dare tibi. Et
ille si ꝑseuerauerit pulsans dico vob etsi nō
dabit illi surgens eo ꝙ amicus eius sit pro
pter improbitatē aūt eius surget ⁊ dabit il
li qͦtqͦt hꝫ necessarios. Et ego dico vob. pe
tite ⁊ dabit vobis.

Probabile ē ꝙ hoc
fuerit repetitum et
due petitōes tunc
ꝑtermisse

De traditionibus
phariseoꝝ rephensis a xp̄o. L. xi. Cap. lxij

e T cū loqret/rogauit illū ꝗdā pha
riseus vt prāderet apud se. ⁊ ingres
sus recubuit. Phariseus aūt cepit
intra se reputās dicere. Quare nō baptiza
tus esset ante prādiū: Et ait dn̄s ad illum.
Nūc vos pharisei qd deforis est calicis et
catini mūdatis. qd aūt intus est vestꝝ/ple
nū est rapina et iniqtate. Stulti. Nōne q
fecit qd deforis ē/etiā id qd intus est fecit:
Uerūtamē quod supest date elēosynā. ⁊ ec
ce oīa mūda sunt vobis.

De confricatōe gra
norū sabbatis. M. xij. R. ij. L. vi.
Capitulū lxiij.

f Actū L. ē aūt
i illo tp̄e sabba
to scđo ꝓmo cū trāsi-
ret ih̄s ꝑ sata/discipuli
M. eiꝰ esuriētes cepert
ꝓgredi ⁊ euellere spicas
⁊ mādūcabāt. R. ꝯfri-
cātes manibꝫ. Quidā
aūt phariseoꝝ dicebāt
illis. Quid facitis qd n̄
licet in sabbatis: ⁊ M. vidētes dicebāt ie-
su. Ecce discipuli tui faciūt quod non licꝫ

Patꝫ in hac rubri
ca variā eē tā pre-
occupatōnes ꝙ re
memoratōnem. et
hoc ex ꝗuotatōne
capituloꝝ. nec hēt
ra ꝑſte certꝰ ordo
prout refert ad no
ticiā veritatis vel
salutis.

eis facere sabbatis. ꝛ. R. ait ill'. Nunq̄ꝫ legi
stis q̄d fecerit dauid qñ necessitatē habuit
ꝛ esuriit ipe ꝛ q̄ cū eo erāt/quō intrauit ī do/
mū dñi sub abiathar ꝑncipe sacerdotum ꝛ
panes ꝓpositōis sumpsit. L. R. M. ꝛ mā
ducauit ꝛ dedit eis q̄ cū ipo erant. q̄s. M.
L. nō licebat ei comedere. neqꝫ his q̄ cū ip
so erāt/nisi sol' sacerdotib9. ꝛ. R. dedit ei/et
his q̄ cū ipo erāt. Aut. M. nō legistꝭ q̄ in
sabbatꝭ sacerdotes ī tēplo sabbatū violāt ꝛ
sine crimīe sūt. Dico aūt vob. qꝛ tēplo ma/
ioꝛ ē h. Si āt sciretꝭ q̄d ē/misc̄diaꝫ volo et
nō sacrificiū/nūq̄ꝫ ꝯdēnassetis innocētes.
ꝛ dicebat. R. eis. Sabbatū ꝑpt' hoīem fa/
ctū est/ꝛ nō hō ꝑpt' sabbatū. Itaq̄ꝫ. R. L.
M. dñs est filius hoīs etiā sabbati.

De sanatōe manus

aride. M. xii. R. iii. L. vi. Cap'm. lxvi.

Et. M. cū inde trāsisset factū est ꝛ in
alio sabbato/vt intraret in synago/
gā ꝛ doceret. ꝛ erat ibi hō ꝛ manus
ei9 dextera erat arida. Obs'uabāt aūt scribe
ꝛ pharisei/si in sabbato curaret/vt īuenirēt
cāꝫ vñ accusarēt eū. Ipe eñ sciebat cogita
tiones eoꝝ. ꝛ. M. īterrogabāt eū dicentes.
Si licꝫ ī sabbatis curare vt accusarēt eū. ꝛ
R. ait hoī hñti manū aridā. Surge et sta.
L. ī mediū. ꝛ surgēs stetit. ꝛ ait ad illos ie/
sus. Interrogo vos/si lꝫ in sabbatꝭ bñ agere
q̄n male. aīaꝫ saluare an ꝑdere. At. R. illi ta
cebāt. Ipe. M. autē dixit eis. Quis erit ex
vob hō q̄ hēat vnā ouē/ꝛ si ceciderit hec in
sabbatꝭ in foueā. Nōne tenebit ꝛ leuabit eā
Quanto magis est hō melioꝛ oue. Itaq̄ꝫ lꝫ
sabbatis bñfacere. ꝛ circūspiciens. R. eos
cū ira ꝯtristatus sup̄ cecitatē eoꝝ dixit ho/
mini. Extēde manū tuā. ꝛ extēdit ꝛ restitu/
ta est man9 illi ꝛ sanitati. M. sicut altera. Ipi
L. āt repleti sūt īsipiētia. ꝛ colloq̄bant' ad ī
uicē/q̄dnā facerēt d' iesu. Exeūtes. M. āt
pharisei ꝯsiliū faciebāt stati. R. cū herodi/
anis aduersus eū/quō eū ꝑderēt. Ihs M
aūt sciēs recessit inde ꝛ secute sūt eū m'lti ꝛ cu
rauit eos oēs. ꝛ p̄cepit eis ne māifestū eū fa
cerēt. vt adimpleret' qd' dictū ē ꝑ ysaiā ꝓphaꝫ
dicentē. Ecce puer me9 elect9 quē elegi dile/
ctus me9. ī q̄ bñ cōplacuit aīe mee. Ponaꝫ
spm̄ meū sup̄ eū ꝛ iudiciū gētib9 nūciabit.
Nō ꝯtēdet/neqꝫ clamabit/neqꝫ aliq̄s ī pla
teis audiet vocē ei9. Arūdinē q̄ssatā nō cō
fringet. ꝛ lumē fumigās nō extinguet donec
eiciat ad victoriā iudiciū. ꝛ ī noīe ei9 gētes
spabunt. Ihs. R. āt cū discipl'is suis. secel
sit ad mare. ꝛ turba m'lta a galylea ꝛ iudea
secuta ē eū/ꝛ ab hieros'lymis ꝛ ydumea ꝛ trās
iordanē/ꝛ q̄ circa tyꝝ ꝛ sydonē multitudo
magna audientes q̄ faciebat. ꝛ venerūt ad
eū. ꝛ dixit ihs discipl'is suis vt nauicula si
bi deseruiret ꝑpter turbā ne cōprimerent eū.
M'ltos eñ sanabat ita vt irruerēt in eū. vt
eū tāgerent/q̄tq̄t hebāt plagas. Et spūs ī
mūdi cū illū videbāt ꝓcidebāt ei ꝛ clama/
bāt dicētes. Tu es filius dei. ꝛ vehemēter
cōminabat' eis/ne manifestarēt eū.

De quattuoꝛ para/

bolis ī mari. M. xiii. R. iiii. L. viii. ꝛ. xiii.

Et factū. L. ē deinceps. ꝛ (Ca. lxv.
ipe iter faciebat ꝑ ciuitates ꝛ castel
la ꝑdicās ꝛ euāgelizās regnū dei ꝛ
duodeci cū illo. ꝛ mu/
lieres aliq̄ q̄ erāt cura/
tee a spiritib9 malignis
ꝛ īfirmitatib9. maria q̄
vocabat' magdalene d'
q̄ septē dmonia exibāt
ꝛ iohāna vxoꝛ chuse ꝓ
curatoris herodis ꝛ su
sanna/ꝛ alie m'lte q̄ mi
strabāt ei d' facultatib9
suis.

Quāuis ꝯnectant' dicta triū euāgeli/ staꝝ nihilominus possūt intelligi va/ riis tēpoub9 fuisse ꝛpetita sicut supra de sermone dñi in monte notatū est.

In M. illa die. exiēs ihs de domo se
debat sec9 mare. ꝛ. R. cepit iteꝝ docere ad
mare. ꝛ M. ꝯgregate sunt ad eū turbe mul
te. ita vt in nauiculā ascēdēs/sederet ī mari
R. et oīs turba ī littoꝛe. M. circa. R. mare
sup̄ trā erant. Cū. L. aūt plīma turba ꝯue
niret ꝛ de ciuitatib9 ꝑpperarēt ad eū. locutus
L. est. ꝛ docebat R. eos ī ꝑabol' m'lta ꝛ di/
cebat illis in doctrina sua per similitudi/
nē. Audite R. ecce. M
exiit. L. q̄ semiāt semi/
nare semē suū seminās
R. ad seminaduꝫ. ꝛ. L
dū semīat aliud cecidit secus viam. ꝛ con/
culcatū est ꝛ venerūt. R. volucres celi ꝛ co
mederunt illud. ꝛ aliud. L. cecidit sup̄ pe/
trā. vbi. R. nō habuit trā multā. ꝛ stati ex/
ortū est. qñ nō habebat altitudinē tre. Et
qñ exortus ē sol extestuauit. ꝛ. L. natū aru/
it. qꝛ nō habebat humoꝛē. ꝛ M. eo q̄ R. ñ
habebat radicē. ꝛ. L. aliud cecidit int' spinas
ꝛ sil' exorte spine ascēderūt R. ꝛ creuerūt M
ꝛ suffocauerūt L. illud. ꝛ fructū R. nō dedit
Et L. aliud cecidit in terrā bonā. et ortuꝫ
fec fructū ascēdētē R. et crescētē Aliud. M.

Parabola prima.

centesimū. R. aliud sexagesimū aliud trice/
simū. Hec. L. dicēs clamabat. Qui hz au
res audiēdi audiat. ⁊. R. cū esset singularis
accedētes. M. discipuli iterrogauerūt eū
hi qui cū illo erāt duodeci parabolā expo/
nere/q̄. L. esset hec pabola. ⁊. M. dixerunt
ei. Quare in pabolis loq̄ris eis? Quibꝫ. L
ipē dixit. qꝛ. M. vob datū est nosse mysteri
um regni dei. L. celoꝝ. M. Ceteris. L. āt
qui. R. foris sūt/oīa in pabolis fiūt. ⁊. M
illis nō est datū. Ideo in pabolis loq̄r eis
vt. R. vidētes videāt ⁊ nō videāt ⁊ audien
tes audiāt ⁊ nō intelligāt. qꝛ. M videntes
nō vidēt/⁊ audiētes nō audiūt neqꝫ intelli
gūt vt adimpleat̃ in eis pphetia Isaie dicen
tis. Audiū audietis ⁊ nō intelligetis/⁊ vidē
tes videbitis ⁊ nō videbitis. Incrassatuz
eñi ē cor ppl'i huius ⁊ auribꝫ grauit̃ audie/
rūt ⁊ oculos suos clauserūt/neq̄n videant
ocul' ⁊ auribꝫ audiāt ⁊ corde ītelligāt/⁊ cō/
uertant̃/⁊ sanē eos ⁊ dimittant̃. R. eis pctā
Uestri. M. aūt bti oculi q̄ vident/⁊ aures
vestre q̄ audiūt. Amē q̄ppe dico vob quia
multi pphete ⁊ iusti cupierunt videre q̄ vi
detis ⁊ nō viderūt. ⁊ audire q̄ auditis ⁊ nō
audierūt. Et. R. ait illis. Nescitis pabolaz
hāc. Et quō oēs pabolas cognoscetis? Uos
M. aūt audite pabolā seminātis. Est. L.
aūt hec pabola. Semē est vbū dei. q̄. R. se
minat vbū semiat. Qui. L. aūt secus viaz
vbi. R. seminat̃ vbū hi. L. sunt q̄ audiūt ⁊
R. cū audierīt/ꝯfestī venit sathanas ⁊ tol/
lit. L. vbū de corde eoꝝ ne credētes salui fi
ant. Ois. M. eñi q̄ audit vbū regni dei ⁊
nō intelligit venit malus ⁊ rapit qđ semia/
tū est in corde. Nā. L. qui sup petrā hi sūt
qui cū audierint stati R. cū gaudio suscipi
unt illud. Et. L. hi radices nō hñt in. R. se
qꝛ tpales sunt/qꝛ ad tēpus credūt. deinde
orta tribulatōe ⁊ psecutiōe pp̄ter vbū ꝯfe/
stim scādalizant̃. ⁊. L. in tpe temptatōis re
cedūt. Qđ aūt in spinis cecidit hi sunt qui
audierūt/⁊ a sollicitudinibꝫ seculi M. isti⁹
⁊ fallacia diuitiaꝝ ⁊ voluptatibus. L. eūte
cūtes ⁊ cetera. R. reliq̄ occupiscētie introeū/
tes suffocant̃. L. et nō referūt fructuz. Qui
aūt in terrā bonam hi sunt q̄ in corde bono
et optimo audiētes vbū suscipiūt. R. L. et
retinēt. L. et fructū afferūt in patiētia. Et
M. facit. R. aliud q̄dem centesimū. Aliud
aūt sexagesimū/porro aliud tricesimū. Et
dicebat. R. illis. Nunq̄d venit lucerna vt
sub modio ponat̃ aut sub lecto. Nemo aūt

accēdit lucernā et opit eā vase/ aut subtus
lectuz ponit/sed sup candelabꝝ et intrātes
videāt lumē. Nō eñi est occultū qđ nō ma
nifestet̃ nec absconditū qđ nō cognoscat̃ et
in palā veniat. Si. R. q̄s hz aures audien
di audiat. et dicebat illis. Uidete ergo. L.
quō et q̄d. R. audiatis

Parabola secūda

In q̄ mēsura mēsi fue/
ritis remetiet̃ vobis et
adijciet̃ vob. Qui. M. L. R. eñi hz dabit̃
ei/et abūdabit. Qui aūt non hz et qđ hz et
putat. L. se habere auferet̃ ab eo. ¶ Aliam
M. pabolā. M ppo suit eis dicens. Simile
factū est regnū celoꝝ homini q̄ semiauit se/
men bonū in agro suo. Cū autē dormirent
hoies venit inimic⁹ eius et supsemiauit zi/
zania in medio tritici et abijt. Cū autē cre/
uisset herba et fructuz fecisset. tūc apparue/
rūt et zizania. Accedētes autē sui pr̄isfami
lias dixerūt ei. Dñe. Nōne bonū semen se/
minasti in agro tuo vñ ergo hz zizania? Et
ait illis. Inimic⁹ hō fecit hoc. Serui āt di
xerūt ei. Uis imus et colligim⁹ ea? Et ait.
Nō. ne forte colligētes zizania eradicetis si
mul et triticū cū eis. Sinite vtraqꝫ cresce
re vsqꝫ ad messem. Et in tpe messis dicam
messoribꝫ. Colligite pmū zizania et alliga/
te ea in fasciculos ad cōburēdū. triticū aūt
ꝯgregate in horreū meū. et dicebat. R. eis.
Sic ē regnū dei quēadmoduz si iaciat hō
semētē i terrā/et dormiat et exurgat nocte et
die et semē germīet et icrescat dū nescit ille.
Ultro eñi terra fructificat pmū herbā. dei
de spicā. deide plenū fructū in spica. et cuz
ex se pduxerit fructum statī mittit falcē qm̄
adest messis. ¶ Aliam

Parabola tercia.

M. pabolā pposuit eis
et. R. dicebat. Cui assi/
milabim⁹ regnuz dei? aut cui pabole cōpa
bim⁹ illō? ⁊ cui. L. sile ee estimabo? Sile ē
M. regnū celoꝝ grano sinapis qđ accipiēs
hō semiauerit i agro. ⁊ L. misit in ortū suū
Qđ. R. cū semiatū ē in tra minimū. M. q̄/
dē ē in oībꝫ seminibꝫ q̄. R. sūt in tra. et cum
natū fuerit. et. M. creuerit mai⁹ ē oībꝫ oleri
bus. Ascēdit. R. i arborē magnā. L. et fit.
M. arbor. et. R. facit ramos magnos. ita
M. vt volucres celi veniāt et hitēt i ramis
ei⁹ et. R. possint sub vmbra ei⁹ hītare. et vo
lucres celi reqeuerūt i ramis ei⁹. ¶ Aliā. M
pabolā locut⁹ est eis et

Parabola quarta

L. iterꝝ dixit. Cui sile
regnum dei estimabo.

Sil'e. M. L. ẽ regnũ celoꝝ fermẽto qḋ ac
ceptũ m'lier abscõdit in farine sat; trib⁊ do
nec fermẽtatũ ẽ totũ. Hec. M. oĩa locut⁹ ẽ
ih's i pabol' ad turbas. Et talib⁊. R m'ltis
pabol' loq̄bat̃ eis ꝟbũ ꝓut poterãt audire
Sine pabola ãt nõ loq̄bat̃ eis vt. M. iple
ret̃ qḋ dictũ ẽ ꝑ ꝓpĥaꝫ dicẽtẽ. Apiã in pa/
rabol' os meũ/ ⁊ eructuabo abscõdita a cõ/
stitutiõe mũdi. Seorsuꝫ. R. ãt discipul' su/
is disserebat oĩa. Tunc. M. dimissis turb̃
venit ĩ domũ ⁊ accessert̃ discipuli ei⁹ ad eũ
dicentes. Edissere nob̃ parabolã zizanioꝝ
agri. Qui r̃ndens ait. q̄ semiat bonũ semẽ ẽ
fili⁹ hoĩs. Ager ãt ẽ mũd⁹. bonũ ꝟo semen
sunt filij regni. zizania aũt sunt filij nequã.
Inimic⁹ aũt q̄ semiat ea ẽ dyabol⁹. messis
ꝟo ꝯsũmatio seculi ẽ. Messores ãt sunt an
geli. sic̃ ḡ zizania colligunt̃ ⁊ igni cõburũt̃.
Sic erit in ꝯsũmatõe seculi. Mittet filius
hoĩs ãgelos suos ⁊ colligẽt de regno eius
oĩa scãdala. i. eos q̄ faciũt iniq̄tatẽ. ⁊ mittẽt
eos ĩ caminũ ignis. Ibi erit flet⁹ ⁊ stridor
dẽtiũ. Tunc iusti fulgebũt sic̃ sol in regno
p̃ris eoꝝ. Qui hꝫ aures audiẽdi audiat.

De tribus parabo/
lis in domo. M. xiij. ❡ Cap'm. lxvi.

Imile est regnũ celoꝝ thesauro ab
s scõdito in agro quem q̄ inuenit hõ
abscõdit/ ⁊ p̄ gaudio illius vadit ⁊
vẽdit vniuersa q̄ hꝫ ⁊ emit agꝝ illũ. Itẽ si/
mile ẽ regnũ celoꝝ hoĩ negociatori q̄renti
bonas margaritas. Inuẽta ãt vna p̃ciosa
margarita abijt ⁊ vendidit oĩa q̄ habuit. ⁊
emit eã. Iteꝝ sil'e ẽ regnũ celoꝝ sagene mis
se in mare/ ⁊ ex oĩ genere pisciũ ꝯgreganti.
Quã cũ ipleta esset educẽtes ⁊ sec⁹ litus se/
dentes elegerũt bonos ĩ vasa sua. malos ãt
foras miserũt. Sic erit in cõsũmatõe secl'i
Exibũt angeli ⁊ sepabũt malos de medio
iustoꝝ. ⁊ mittẽt eos in caminũ ignis. Ibi
erit flet⁹ ⁊ stridor dentiuꝫ. Intellexistis hec
oĩa? Dicũt ei etiã. Ait illis. Idõ oĩs scriba
doct⁹ in regno celoꝝ sil'is est homi patrifa
milias q̄ pfert de thesauro suo noua ⁊ vete
ra. Et factũ ẽ cũ ꝯsũmasset ih's parabolas
istas. transijt inde et veniẽs ĩ patriã suã do
cebat eos in synagog̃' eoꝝ. ita vt mirarent̃
⁊ dicerẽt. Vñ huic sapiẽtia hec ⁊ virtutes?

De reprehẽsiõe tra
ditõis iudeoꝝ. M. xv. R. vij. ⁊ L. ꝯsonat
supra ca. xi. Capitulũ lxvij.

Unc M. accesserũt et R. ꝯuenert̃
t ad eum ab hierosolymis. M. scri/
be ⁊ pharisei. ⁊. R. cũ vidissent q̄s/
dam de discipul' ei⁹ cõmũib⁊ manib⁊ ⁊ nõ
lotis manducare panẽ vitupauerũt. Pha/
risei aũt ⁊ oẽs iudei nisi crebro lauẽt man⁹
nõ manducãt tenẽtes traditõẽs seniorũ. ⁊
a foro redeũtes nisi baptizarent̃ nõ come/
dunt. Et alia multa q̄ tradita sunt illis ser/
uare baptismata calicũ vrceorũ ⁊ eramen/
torũ et lectorũ. Et iterrogabãt eũ pharisei
⁊ scribe dicentes. Quare. M. discipuli tui
trãsgrediũtur. et. R. nõ ambulãt iuxta tra/
ditõẽs seniorũ? Non. M. enĩ lauãt manus
suas cũ panẽ mãducãt. sed R. ꝯmũib⁊ ma
nib⁊ manducãt panẽ. Ipe M. aũt respon
dẽs ait illis. Quare ⁊ vos mãdatũ dei trãs
gredimini ꝓpt̃ traditõem v̄ram. Relinq̄n/
tes. R. enĩ mandatũ dei tenetis traditõẽs
hominũ ⁊ baptismata vrceorũ ⁊ calicuꝫ. et
alia sil'ia his facit; m'lta. ⁊ dicebat eis. Bñ
irritũ fecistis mandatũ dei vt seruetis tra/
ditõeꝫ vestrã. Nam M. de⁹ dixit. ⁊ R. mo
yses. Honora p̃rem tuũ et m̃rem. ⁊ q̄ male
dixerit patri vl' matri morte moriat̃. Uos
autẽ dicitis. Si dixerit hõ p̃ri aut matri
corban. hoc est donũ quodcũq3 ex me tibi
pderit M. et nõ honorificabit p̃rem suuꝫ
aut m̃rem suã et. R. vltra nõ dimittitis eũ
q̄cq3 facere patri suo aut matri rescindẽtes
ꝟbũ dei ꝑ traditõeꝫ v̄ram quã tradidistis
⁊ multa sil'ia hmõi facitis. Ipocrita. M.
bene ꝓpĥauit de vob̃ Esaias dicẽs. Scri
ptũ est. ppl's hic labijs me honorat. cor au
tẽ ipoꝝ longe est a me. In vanũ autẽ et sine
M. causa colũt me docentes doctrinas et
mandata hominũ. Et ꝯuocatis iterũ R. ad
M. se turbis dixit. Audite me oẽs. R. ⁊ in
telligite. Non M. qḋ intrat in os coinqui
nat hoĩem. Nihil R. ẽ extra hoĩeꝫ introiẽs
in eũ qḋ possit eũ inq̄nare. sed q̄ ḋ hoĩe p/
cedũt illa sunt q̄ coinq̄nãt hoĩeꝫ. Si quis
habet aures audiẽdi audiat. Et cũ introis
set ĩ domũ a turba accedẽtes. M. discipuli
ei⁹ iterrogabãt. R. eũ pabolã. ⁊ M. dixert̃
ei. Scis q̄ pharisei audito h̃ ꝟbo scanda
lizati sunt. At ille r̃ndẽs ait. Oĩs plãtatio
quã nõ plãtauit p̃r me⁹ celestis eradicabit̃.
Sinite illos ceci sunt ⁊ duces cecoꝝ. Cec⁹
aũt si ceco ducatũ p̃stet ambo in foueaꝫ ca
dũt. R̃ndẽs aũt petr⁹ dixit ei. Edissere no
bis parabolam hanc. At ille dixit. Adhuc
⁊ vos sine itellectu sic R. ⁊ iprudẽtes estis?

Nō intelligitꝭ q: omē extrinsecꝰ introiēs ī hominē Omē. M. qđ in os intrat nō. R. pt eū coinq̄nare q: nō introit in cor eiꝰ sꝫ ī vētrē vadit ⁊ in secessū emittiṫ purgās oēs escas Dicebat aūt qm̄ q̄ de hoīe exeūt illa coinq̄nāt hominē. q̄. M. aūt pcedūt de ore de corde exeūt ⁊ ea coinq̄nant hoīes. Abintus R. eni ō corde hoīm male cogitatōes pcedūt homicidia. M. adulteria. fornicatōes furta. falsa testionia. blasphemie auaricie. R. neq̄cie. dolꝰ. īpudicicia oculꝰ malꝰ. supbia. stulticia. Oīa hec mala abintꝰ pcedūt. ⁊ hec M. sunt q̄ coinq̄nāt hoīem. Nō lotꝭ aūt manibꝫ mādūcare nō coinq̄nat hoīez

Vide Lu. vi. supra tricesimo rubricella quindecima

De chananea. M.

xv. R. vii. Capitulū. lxviii.

e T. M. egressus inde surgēs. R. secessit. M. ⁊ abijt. R. in ptes. M. ī fines. R. tyri ⁊ sydonis. ⁊ ingressus M. domū neminē voluit scire ⁊ nō potuit latere. Et. M. ecce mlier chananea stati. R vt audiuit ō eo cuiꝰ filia hēbat spm̄ immūdū. egressa. M. a finibus illꝭ ītrauit ⁊ clamauit. M. dicēs ei Miserere mei dn̄e fili dauid/ filia mea male a demōio vexaṫ. Qui nō rn̄dit ei ṽbū. ⁊ accedētes discipuli eiꝰ rogabāt eū dicētes. Dimitte eā q: clamat post nos. Ipē aūt rn̄dēs ait. Nō sū missus nisi ad oues q̄ perierūt domus isrl̄ At illa venit ⁊ adorauit eū ⁊ pcidit. R. ad pedes eiꝰ. Erat eīm mulier gētilis syrophenissa genere ⁊ rogauit eū vt demoniū eijceret de filia eiꝰ dicēs. M. Dn̄e adiuua me. q̄ rn̄dēs ait. Sine R. M. pus saturari filios. Nō ē bonū sumere panē filioꝝ ⁊ mittere canibꝫ. At illa rn̄dēs dixit illi. etiam. M. dn̄e. nā ⁊ catelli edūt de micꝭ q̄ cadūt ō mēsa dn̄oꝝ suoꝝ. ⁊ comedūt R. de micis sub mensa pueroꝝ. Tūc M. respōdēs ih̄s ait illi. O mlier magna ē fides tua fiat tibi sicut vis. ppṫ R. hūc ṽmonē vade. exijt demonium de filia tua. et sanata M. est filia eiꝰ ex illa hora. ⁊ R. cum abijsset domū suā inuenit puellā sedētē sup lectū ⁊ ḋmoniū exisse

Videṫ marcꝰ dicere q: christꝰ sanauerit in domo filiā sꝫ ptextꝰ iste pcordat eū cū mattheo

De surdo et muto

sanato et multis alijs. M. xv. R. vii.

Capitulum. lxix.

e T. R. iterū exiēs de finibꝫ tyri venit p sidonē secꝰ M. mare qđ ē inṫ R. medios fines decapoleos. ⁊ adducūt ei surdū ⁊ mutū et depcabāṫ eū vt iponat illi manū. et iponēs illi manū ⁊ apphēdēs eū de turba seorsū misit digitos suos ī auriclas eiꝰ ⁊ expuēs tetigit liguā eiꝰ Et suspiciēs ī celū īgemuit et ait. Effeta qđ ē adapire. ⁊ stati loq̄baṫ recte. ⁊ p̄cepit eis ne cui dicerēt. quāto aūt eis p̄cipiebat tāto magꝭ plꝰ p̄dicabāt ⁊ de eo amplꝰ admirabāṫ dicētes. Bn̄ oīa fecit. ⁊ surdos fecit audire ⁊ mutos loq̄. ⁊. M. ascēdēs ī montē sedebat ibi. Et accesserūt ad eū turbe mlte habētes secū mutos ⁊ claudos debiles cecos ⁊ alios mltos. et piecerūt eos ad pedes eiꝰ. ⁊ curauit eos. ita vt turbe admirarēṫ videntes mutos loq̄ntes ⁊ claudos ambulātes. cecos vidētes. ⁊ magnificabāt deū isrl̄.

De secūda refectōe

turbe ex septē panibꝫ ⁊ paucꝭ piscibꝫ. M. xv. R. viii. Capitulū lxx.

l I N diebꝫ. R. illꝭ. Cū turba mlta eēt cū iesu nᶜ hērent qđ mādūcarēt. cōuocatꝭ discipulꝭ suis ait illꝭ Misereor sup turbā. q: ecce iā triduo sustinēt ⁊ pseuerāt M. mecū nec hn̄t qđ mādūcēt. ⁊ dimittere eos ieiunos nolo ne deficiāt ī via. ⁊ R. si dimisero eos ieiunos ī domū suā deficiēt ī via. q̄dā ei ex eis ō lōge venerūt. ⁊ rn̄derūt ei discipli. vn̄ illos poterit q̄s saturare panibꝫ ī solitudie. vn̄. M. nobꝭ panes ī deserto tātos vt saturemꝰ turbā tātā? Et. R. interrogabat eos. q̄t panes hētꝭ? Qui dixerūt septē ⁊ paucos. M. pisciclos. ⁊ p̄cepit turbe vt discūberēt sup terrā. ⁊. R. accipiēs. M. septē panes gr̄as agēs fregit ⁊ dabat disciplꝭ suis vt apponerēt/ ⁊ apposuerūt turbe ⁊ dederūt. M. pplo. ⁊ habebant pisciculos paucos. ⁊ ipos bn̄dixit ⁊ iussit apponi. Et mādūcauerunt omnes. M. ⁊ saturati sunt. Et sustulerūt. R. quod superauerat de fragmētis septem sportas plenas. Erāt autē qui manducauerāt. R. quasi quatuor milia hominū extra. M. paruulos ⁊ mulieres ⁊ dimisit. R. eos. ⁊ dimissa. M. turba ascendit ī nauiculā. R. cū discipulꝭ suis. ⁊ venit. M. In fines magedō partes. R. dalmanutha.

De iudeis iterū petentibꝫ signū ō celo ⁊ de fermēto pharisco-

nũ cauẽdo. M.xvi. R.viij ¶Cap̃.lxxi.

E Texierũt R. ꝛ accesserũt M. ad eũ pharisei ꝛ saducei tẽptantes vt rogarẽt eũ. ꝛ R. ceperũt ꝯqrere cũ eo q̃rẽtes ab eo vt M. signũ de celo oñderet. At ille rñdẽs ait illꝭ. Facto vespe dicitꝭ Serenũ erit. rubicũduꝫ est eñi celum. ꝛ mane. Hodie tẽpestas. rutilat eñi triste celũ. Faciẽ ꝰ celi diiudicare nostiꝭ. Signa aũt tempoꝝ nõ potestis. Et ingemiscẽs R. spũ ait Quid generatio ista signũ q̃rit. Generatõ M. mala et adultera signũ q̃rit. Amen R. dico vob. Non dabitꝭ generatõni huic nisi M signũ ione ꝓphete. Et relictis illꝭ ascẽdit in nauim. ꝛ abijt trãs fretũ. ꝛ cũ venissent discipuli eiꝰ trãs fretũ obliti sũt panes recipe. Et R. nisi vnũ panẽ nõ habebãt secũ ĩ naui. Et p̃cipiebat eis dicẽs. intuemi M. R. ꝛ cauete a fermẽto phariseoꝝ ꝛ saduceoꝝ. ꝛ fermẽto R. herodis. At M. illi cogitabãt intra se dicẽtes. qꝛ panes nõ accepimꝰ. Quo. R. cognito. ait illis iesus. q̃d M cogitatꝭ intꝭ vos modice fidei qꝛ panes nõ habetꝭ? nõdũ R. cognoscitꝭ nec intelligitiꝭ Adhuc cecatũ habetꝭ coꝛ vestꝝ? ocl'os habẽtes ꝛ nõ videtis ꝛ aures habẽtes ñ auditis. Nec recordamĩ qñ q̃nq꞉ panes fregi ĩ q̃nq꞉ milia hoĩm. M. et q̃t cophinos fragmẽtoꝝ R. plenos tulistꝭ? Dicũt ei duodeci Qñ ꝛ septẽ panes ĩ q̃ttuoꝛ milia hoĩm M ꝛ q̃t R. sportas fragmẽtoꝝ tulistꝭ? Dicunt ei septẽ. ꝛ dicebat eis. quõ nõdũ intelligitꝭ. qꝛ M. nõ de pane dixi vob. Cauete a fermẽto phariseoꝝ ꝛ saduceoꝝ. Tũc intellexerũt qꝛ nõ dixerit cauẽdũ a fermẽto panum ſꝫ a doctrina phariseoꝝ ꝛ saduceorũ

De ceco sanato qꝛ videbat hoĩes velut arbores ambulantes R.viij. Capitulũ.lxxij.

E Et veniũt bethsaidã ꝛ adducũt ei cecũ. ꝛ rogabãt eũ vt illũ tãgeret. ꝛ app̃hẽsa manu ceci eduxit eũ extra vicũ expuẽs in ocl'os eiꝰ. ĩpositis manib꞉ suis ĩterrogauit eũ si q̃d videret. ꝛ aspiciẽs ait. Uideo hoĩes velut arbores ambulantes. Deide uꝝ ĩposuit manus sup oculos eiꝰ. ꝛ cepit videre. ꝛ restitutꝰ ẽ ita vt clare videret oĩa. ꝛ misit illũ ĩ domũ suã dicens. Uade ĩ domũ tuã. Et si ĩ vicũ introierꝭ nemini dixeris.

De interrogatione christi quẽ me dicũt homĩes esse. M.xvi. R.viij. L.ix. Capitulũ.lxxiij.

E Et ingressus. R. est iesus ꝛ discipuli eiꝰ ĩ castella. Uenit autẽ ĩ ptes cesaree philippi. Et factũ. L. ẽ cũ solꝰ eẽt orãs ꝛ discipli eiꝰ cũ eo. ꝛ R. ĩ via M ĩterrogabat discipulos suos dicẽs. Queꝫ R. dicũt hoĩes esse filiũ hoĩs. Quẽ. L. me esse dicũt turbe? Qui rñderũt illi dicentes Alij. M. Johẽꝫ baptistã. alij heliã. alij vo hieremiã. Alij. R. q̃si vnũ de ꝓphetis Alij L. qꝛ ꝓpha vnus de p̃oꝛib꞉ surrexit. Tũc R. dixit illis iesus. Uos. M. aũt queꝫ me esse dicitis? Rñdens Symõ petrus dixit Tu es xp̃s filius dei viui. Rñdens aũt iesus dixit ei. Btũs es symõ bariona/ qꝛ caro ꝛ sanguis nõ reuelauit tibi ſꝫ pr̃ meus q̃ est in celis. Et ego dico tibi/ qꝛ tu es petrꝰ/ ꝛ sup hãc petrã edificabo eccl'aꝫ meã ꝛ porte inferi nõ p̃ualebũt aduersus eã. ꝛ tibi dabo claues regni celoꝝ. Et q̃dcũq꞉ ligauerꝭ sup terrã erit ligatũ ꝛ in celis. ꝛ q̃dcũq꞉ solueris sup terrã erit solutũ ꝛ in celis. At. L. ille increpãs eos cõminatus. R. ẽ eis ꝛ p̃cepit. M. discipulis vt nemini dicerẽt de. R illo q̃ ĩpe esset xp̃s. Exĩde cepit ih̃s docere R. eos ꝛ oñdere. M. discipulis suis. quia oporteret eũ ire hierosolymã ꝛ multa pati. et R. reprobari. L. a. R. summis senatorib꞉ a scribis. M. ꝛ p̃ncipib꞉ sacerdotũ ꝛ occidi ꝛ tertia die resurgere ꝛ. R. palã ṽbũ loq̃batꝭ. ꝛ assumẽs. M. eũ petrus cepit illũ increpare dicẽs. Absit a te. Nõ erit tibi hoc. q̃. R. ꝯuersus videns discipulos cõminatꝰ est petro dicẽs. Uade retro post. M. me sathana/ scandalum es mihi/ qꝛ non sapis ea que dei sunt sed ea que hominum.

De cruce baiulãda post xp̃m. M.xvi. R.viij. Et ꝯsonat. L. infra.xiiij. ꝛ Luce.ix. ¶Cap̃lm.lxxiiij.

E Et vocata. R. turba cuꝫ discipulis suis dicebat ad omẽs. Si q̃s vult post me venire. ꝛ. R. me sequi abneget. M. L. semetip̃m ꝛ tollat crucẽ suã ꝛ sequatꝭ me. Qui. M. eñi voluerit. L. aĩaꝫ suam saluã facere p̃det eã. Qui aũt p̃diderit aĩaꝫ suã ꝓpter me ꝛ euãgelium. saluã faciet eã ꝛ inueniet. M. eã. Quid eñi p̃dest homini si vniuersum mũdũ lucretꝭ. aĩe ṽo sue detrimentũ patiatꝭ. semetip̃m L. p̃dat ꝛ detrimentũ sui faciat. Aut. M. R. quam dabit hõ cõmutationem p̃ aĩa sua/ filius. M. eñi

hoīs vēturus ē in glīa pr̄is sui cū angelis suis. ⁊ tunc reddet vnicuiq; f̄m opera sua. Qui. R. eīn me ꝯfessus fuerit ⁊ ꝟba mea in generatiōe ista adultera ⁊ peccatrice ⁊ filiᵒ hoīs ꝯfitebit̄ eū cū venerit in glīa pr̄is sui cū angelis suis. Naz. L. q̄ erubuerit me et sermōes meos hūc filiᵒ hoīs erubescet eū cū venerit ī maiestate sua ⁊ pr̄is ⁊ sctōꝝ angeloꝝ. Et. R. dicebat. L. ill̄. Amē vere. L. dico vobis. Sunt. M. q̄dā. R. L. de hic stantibꝫ q̄ nō gustabūt mortē donec videāt regnū. R. dei venientis in ꝟtute filiū. M. hoīs venientē in regno patris sui.

De trāsfiguratione

dn̄i. M. xvii. R. ix. L. ix. ¶ Caplm. lxxv.

Actū. L. est aūt post hec ꝟba fere
f dies octo post. M. dies. R. sex. As/
sumpsit iesus itē petꝝ Jacobū ⁊ iohannē frēꝫ eius ⁊ duxit illos in montē excelsum seorsum solos. R. vt oraret. L. ⁊ trāsfiguratus. M. ē ante illos. Et. L. facta est dū oraret spēs vultᵒ eius altera ⁊ resplēduit. M. facies eiᵒ sicᵗ sol. vestimenta āt eiᵒ facta sunt alba ⁊ cādida. splēdida R. nimis velut nix. et qualia fullo non pōt candida facere sup terrā. Et M. ecce duo L. viri apparuerūt. M. eis moyses ⁊ helyās cū eo loq̄ntes visi. L. ī maiestate. et dicebāt excessū eiᵒ quē ꝯpleturᵒ erat ī hierusalē. Petrᵒ vero et q̄ cū illo erāt ḡuati erant somno. Et euigilātes viderūt maiestatem eiᵒ. ⁊ duos viros q̄ stabāt cū illo. ⁊ factum est dū descēderet ab illo. Rn̄dēs M. petrᵒ dixit ad iesum. Dn̄e p̄ceptor. L. Rabbi. R bonū M. est R. nos. L. hic esse. si vis M faciamᵒ h̄ tria tabnacl̄a. tibi vnum. moysi vnū. ⁊ helye vnū. Nō. R. enī sciebat q̄d diceret. Erāt enī timore exterriti. Adhuc. L. aūt illo loq̄nte/ecce. M. nubes lucida obumbrauit eos ⁊ timuerūt. L. illis in nubē intrātibꝫ. et M. ecce venit vox. R. d̄ nube di. Hic ē filiᵒ meᵒ dilectᵒ. M. charissimus R. in q̄ M. mihi bn̄ placui. ip̄m audite. Et audiētes discipuli eiᵒ ceciderūt ī faciē suā ⁊ timuerūt valde. ⁊ accessit iesus ⁊ tetigit eos. dixitq; eis. Surgite nolite timere. ⁊. L. dū fieret vox leuātes M. oclōs et circūspiciētes. R. neminē M. viderūt amplius. R. nisi iesum tm̄ secū. ⁊ inuentᵒ. L. ē iesus solᵒ. Et M. descēdētibꝫ. L. ill̄ de mōte p̄cepit illis iesus dicēs. Nemini dixeritis visiōem donec filiᵒ hoīs a morte r̄surgat. ⁊ R. ꝟbū ꝯtinuerūt apud se ꝯq̄rentes apd̄ se q̄d esset cū a mortuis r̄surrexerit. Et tacuerūt L. ipi. ⁊ nemī dixerunt in illis diebus q̄cq; ex illis q̄ viderāt. ⁊ interrogauerūt M eū discipuli eiᵒ ⁊ dicebant. Quid ḡ dicūt scribe et pharisei. R. q2 helyam opꝫ venire primū. Qui rn̄dens ait illis. Helyas M. q̄dem ventūrᵒ ē. Dū venerit. R. p̄mo restituet oīa. ⁊ quō scriptū ē in filiū hoīs vt mlt̄a patiat̄ ⁊ contēnat̄. Dico. M. aūt vob̄ quia helyas iā venit ⁊ nō cognouerūt eū. sꝫ fecerūt in eo q̄cūq; voluerūt. sicut R. scriptū est d̄ eo sic. M. ⁊ filiᵒ hoīs passurᵒ ē ab eis. Tūc intellexerūt discipuli q2 de iohāne baptista dixisset eis.

De spū muto quem

nō potuerūt curare discipuli xp̄i. M. xvii. R. ix. L. ix. Capitulū lxxvi.

Actū. L. est aūt ī seq̄nti die descē
f dentibꝫ illis de mōte. ⁊ veniēs R.
ad discipulos suos occurrit ill̄ turba mlt̄a. ⁊. R. vidit turbā magnā circa eos ⁊ scribas ꝯq̄rētes cū illis. ⁊ ꝯfestim oīs populᵒ vidēs iesū stupefactᵒ ē ⁊ expauerunt. ⁊ M. cū venisset ad turbā occurrētes. R. salutabāt eū. ⁊ interrogauit eos. Quid int̄ vos ꝯq̄ritis: Et L. ecce rn̄dens. R. vir. L. vnᵒ R. de turba. accessit. M. ad eū genibꝫ puolutᵒ añ eū clamauit. L. dicēs. Mḡr. R. attuli ad te filiū meū huc habētē spm mutū. q̄ vbicūq; app̄hēderit eū illidit eū. et spumat ⁊ stridet dētibꝫ et arescit. Dn̄e. M. miserere filio meo. q2 lunaticus ē ⁊ male patit̄ Nā sepe cadit ī ignē ⁊ crebro ī aquā. M. agister. L. obsecro respice filiū meū. q2 vnicus mihi ē. Et ecce spūs app̄hēdit illū. et subito clamat ⁊ elidit. ⁊ dissipat eū cū spumat. et vix discedit dilanians eū. ⁊ obtuli M. eū discipul̄ tuis. rogaui. L. ⁊ dixi. R. vt eijceret eū. ⁊ nō potuerūt curare. M. eū Rn̄dens ih̄s ait. O generatio incredula infidelis. L. et puersa vsq; q̄ ero apud vos et vobiscū. M. q̄diu. vos. R. patiar. Afferte M. huc illū ad me. adduc L. huc filiū tuū Et R. attulerūt eū. ⁊ L. cū accederet et vidisset. R. illū statim spūs turbauit illum ⁊ elisit. L. eū demoniū ⁊ dissipauit. ⁊. R. elisus in t̄rā volutabat̄ spumās. ⁊ interrogauit

> Regula tyconii de temporibus hic habꝫ locū. Marcᵒ enim non nominat primū et vltimū dieꝫ q2 fuerūt imperfecti.

pa=tre [illegible] tpis est ex quo ei h accidit. At il
le dixit. Ab infantia ⁊ freq̄nter eū in ignē
⁊ in aquā misit vt eū ꝑderet. sed ⁊ si q̇d po
tes adiuua nos. misertus nostri. Jesus au
tē ait illi. Si potes credere. oīa possibilia
sūt credēti. ⁊ ꝯtinuo exclamās p̄r pueri cū
lachrymis aiebat. Credo dn̄e adiuua icre/
dulitatē meā. Et cū vidisset ih̄s ꝯcurrētē
turbā/ꝯminatus ē spūi immūdo et icrepa
uit. M. L. eū iesus dicēs. R. Surde ⁊ mu
te spūs. Ego p̄cipio tibi exi ab eo. ⁊ āpli⁹
ne introeas in eū. ⁊ exclamās ⁊ mltum dis/
cerpēs eū exijt ab eo demoniū. M. ⁊ fact⁹
R. est sicut mortuus. ⁊ multi dicerēt q̄ʒ mor
tuus esset. Jesus aūt tenēs manū eius ele/
uauit eū ⁊ surrexit. ⁊ curatus M. est puer/
in illa hora sanauit. L. pueꝝ. ⁊ reddidit il/
lū patri suo. Stupebāt aūt oēs i magnitu
dine dei. oībusq̄ mirātibꝫ in oībꝫ q̄ facie/
bat dixit ad discipulos suos. ponite in cor
dibꝫ v̄ris s̄mones istos. Fili⁹ eīm hoīs fu
turꝫ ē vt tradaꝭ in man⁹ hoīm. ⁊. R. cū in/
troissēt domū discipuli ei⁹ accesserūt M.
ad eū secreto. ⁊ dixerūt ei. Quare nos n̄ po
tuim⁹ curare eū? Dixit illis iesus. ꝑpꝭ icre
dulitatē vestram. Amen dico vobis. Si
habueritis fidē sicut ḡnū sinapis/dicetis
monti huic trāsi hinc ⁊ trāsibit. ⁊ nihil im/
possibile erit vob̄. Hoc. R. aūt gen⁹ in nul
lo pōt exire nisi in oratōe ⁊ ieiunio.

De scenophegia et p̄dicatōne passiōis christi. M. xvij. R. ix. L. ix. Joh vij. Caplm. lxxij.

E T. R. inde ꝑfecti p̄tergrediebāt. ⁊
J. āmbulabat p⁹ h iesus i galyleam
nec R. volebat quēq̄ scire. Nō. J.
enī volebat ambulare i iudeā. q̄ʒ q̄rebāt eū
iudei interficere. Erat et in ꝑrimo dies fest⁹
iudeoꝝ scenophegia. Dixerūt aūt ad eū frēs
ei⁹. Trāsi hinc ⁊ vade i iudeā vt ⁊ discipu/
li tui videāt opa q̄ tu facis. Nēo q̄ppe i oc
culto aliq̇d facit. ⁊ q̄rit ip̄e in palā esse. si h
facis manifesta teip̄m mūdo. Nec enī frēs
ei⁹ credebāt in eū. Dixit ḡ eis ih̄s. Tēpus
meū nōdū aduenit. tp̄us aūt vestꝝ sp̄ ē pa
tū. Nō p̄t mūdus odisse vos. me aūt odit
q̄ʒ testimoniū ꝑhibeo de illo q̄ʒ opa ei⁹ ma
la sunt. Vos ascēdite ad diē festū hūc. ego
aūt nō ascēdā ad diē festū istū. q̄ʒ tp̄us me
um nōdū īpletū ē. Hec cū dixisset ip̄e mā/
sit in galylea. Cōuersantibꝫ M. aūt eis i ga
lylea docebat R. discipulos suos. ⁊ M. di
xit. R. illis ih̄s. Fili⁹ hoīs tradēd⁹ est i ma
nus hoīm ⁊ occidēt eū. ⁊ occisus. R. tercia
die resurget. ⁊c. L. illi [illegible] ab i [illegible] v̄bū istō. et
erat velatū añ eos vt nō sentirēt illō. ⁊. L. ti
mebāt R. eū interrogare de h v̄bo ⁊ ꝯtristati
M. sunt vehemēter. Vt. J. aūt ascēderūt
frēs ei⁹. tūc ⁊ ip̄e ascēdit ad diē festū. nō ma
nifeste sed quasi i occulto. Judei ḡ q̄rebāt
eū in die festo. ⁊ dicebant. Ubi ē ille? ⁊ mur
mur multū erat de illo in turba. Quidā eīm
dicebāt q̄ʒ bon⁹ est. Alij autē dicebant nō.
sed seducit turbas. Nemo tn̄ palā loq̄baꭲ
de eo ꝑpꭲ metū iudeoꝝ. Jā āt die festo me
diāte ascēdit ih̄s in tēplū ⁊ docebat ⁊ mira
bāꭲ iudei dicētes. Quō h lr̄as scit cū nō di
dicerit? Rn̄dit eis iesus ⁊ dixit. Mea doct
na nō est mea sed ei⁹ q̄ misit me. Si q̇s vo
luerit voluntatē ei⁹ facere cognoscet de do
ctrina vtrū ex deo sit. an ego a meip̄o loq̄r.
Qui a semetip̄o loquiꭲ gl̄iam ꝑꝑam q̄rit.
Qui aūt q̄rit gl̄iam ei⁹ q̄ misit illū. hic ve/
rax est et iniusticia in illo nō ē. Nōne moy
ses dedit vob̄ legē. et nēo ex vob̄ facit legē?
Quid me q̄ritis iterficere? Rn̄dit ei turba
⁊ dixit. Demoniū habes. quis te q̄rit inter
ficere? Rn̄dit iesus et dixit eis. Unū opus
feci et omnes miramini. ꝑpterea moyses dedit
vob̄ circūcisiōem nō q̄ʒ ex moyse ē s; ex pa
tribꝫ. et in sabbato circūcidetis hoīē. Si
circūcisionē accipit hō in sabbato vt n̄ sol
uaꭲ lex moysi. mihi indignamini q̄ʒ totum
hominē sanū feci i sabbato? Nolite iudica/
re s̄m faciē sed iustū iudiciū iudicate. Di/
cebāt ḡ quidam ex hierosolymis. Nōne h
est quē q̄runt interficere? Ecce palā loquiꭲ
⁊ nihil ei dicūt. Nunquid v̄e cognouerūt
p̄ncipes q̄ʒ hic est christ⁹? Sed hūc scim⁹
vnde sit. christ⁹ aūt cū venerit nemo scit, vn̄
sit. Clamabat ḡ docens in tēplo iesus et di
cēs. Et me scitis et vn̄ sim scitis et a meip
so nō veni. sed est ver⁹ q̄ misit me quē vos
nescitis. Ego aūt scio eū. et si dixero q̄ʒ ne/
scio eū ero silis vob̄ mendax. sed scio eum.
q̄ʒ ab ip̄o sum et ip̄e me misit. Querebāt ḡ
eū app̄hēdere et nemo misit i illū man⁹/q̄ʒ
nōdū venerat hora ei⁹. De turba aūt multi
crediderūt i eū. ⁊ dicebāt. christ⁹ cū vene/
rit nunquid plura signa faciet q̄ʒ q̄ hic fa/
cit? Audierūt pharisei turbā murmurātē
de illo h. Et miserūt pharisei et p̄ncipes mi
nistros vt app̄hēderēt eū. Dixit ergo iesus
Adhuc modicū tp̄s vobiscū sum ⁊ vado
ad eū q̄ misit me. queritis me ⁊ nō iuenietꝭ

z vbi sum ego vos nõ potestis venire. Di/
xerũt ergo iudei ad seipos. Quo hic itur⁹ ẽ
q: nõ inueniemus eũ: Nunq̃d in dispsio/
nẽ gẽtiũ iturus ẽ z docturus gẽtes: Quis
est hic sermo quẽ dixit. Queritis me z non
inuenietis z vbi sum ego vos nõ potestis
venire. In nouissimo aũt die magno festi/
uitatis stabat iesus z clamabat dicẽs. Si
q̃s sitit veniat ad me z bibat. Qui credit in
me sicẽ dicit scriptura/flumia de vẽtre eius
fluẽt aq̃ viue. Hoc aũt dixit de spũ quẽ ac/
cepturi erãt credẽtes in eũ. Nõdũ eñi erat
spũs datus/q: iesus nõdũ fuerat glĩficat⁹
Ex illa ergo turba cũ audissent hos sermo
nes ei⁹ dicebãt. Hic ẽ vere pp̄heta. Alij di/
cebãt hic ẽ xp̃s. Quidã aũt dicebãt. Nun/
q̃d a galylea xp̃s venit: Nõne scptura dic̃/
q: ex semĩe dauid z de bethleẽ castello vbi
erat dauid venit xp̃s: Dissensio itaq₃ facta
est in turba ppter eũ. Quidã aũt ex ip̃is vo
lebãt app̃hẽdere eũ/s₃ nemo misit sup illu₃
manus. Venerũt ergo ministri ad pontifi/
ces z phariseos/z dixerũt eis illi. Quare ñ
adduxistis eũ: Rñderũt isti. Nũq̃₃ sic locu
tus ẽ hõ sic̃ hic hõ loquit̃. Rñderunt g̃ eis
pharisei. Nũq̃d z vos seducti estis: Nun/
q̃d aliq̃s ex p̃ncipib₉ z phariseis credidit ĩ
eũ. s₃ turba hec q̃ nõ nouit legem maledicti
sunt. Dixit nicodemus
ad eos. ille q̃ venit ad
eũ nocte q̃ vnus erat ex
ip̃is. Nũq̃d lex nr̃a iu/
dicat hoĩem/nisi audierit ab ip̃o p̃us z co/
gnouerit q̃d faciat. Rñderũt z dixerunt ei.
Nũq̃d z tu galile⁹ es: scrutare scripturas z
vide/q: pp̄ha a galilea nõ surgit. Et reuer
si sunt vnusquisq₃ in domũ suam.

Nota q̃ nicodem⁹ iam venerat.

De muliere depre

hẽsa in adulterio. J. viij. ¶ Capl̃m. lxxviij.

t Esus aũt perexit in mõtẽ oliueti et
diluculo iterũ venit in templũ z om
nis ppl̃s venit ad eũ z sedẽs doce/
bat eos. Adducũt aũt scribe z pharisei mu
lierẽ in adulterio dep̃hẽsam z statuerũt ea₃
in medio et dixerũt ei. Mgr̃ hec mlĩer mo/
do dep̃hẽsa ẽ in adulterio. In lege aũt mã/
dauit nob̃ dñs hmõi lapidare. Tu g̃ quid
dicis: Hec autem dicebãt temptãtes eum
vt possent accusare eum. Jesus autem in/
clinans se deorsum digito scribebat in ter/
ra. Cum autẽ pseuerarent interrogãtes eu₃
erexit se z dixit eis. Qui sine pctõ vestru₃ ẽ
p̃m⁹ in illã lapidem mittat. Et iterũ se incli
nans scribebat ĩ terra. Audiẽtes aũt vnus
post vnũ exibãt incipiẽtes a seniorib₉. z re
mãsit sol⁹ et mlĩer in medio stãs. Erigens
autẽ se iesus dixit ei. Mlĩer vbi sũt q̃ te ac
cusabãt: Nemo te ɔdemnauit: Que dixit.
Nẽo dñe. Dixit aũt ei iesus. Nec ego te cõ/
demnabo. vade et ampli⁹ noli peccare

De verbis christi i

gazophilacio. Joh. viij Cap. lxxix.

i Terũ g̃ locut⁹ ẽ eis iesus dicẽs. Ego
sum lux mũdi. q̃ sequitur me nõ ambu
lat in tenebris sed habebit lumẽ vi/
te. Dixerunt g̃ ei pharisei. Tu de teip̃o testi
moniũ p̃hibes testimoniũ tuũ nõ ẽ verum.
Rñdit iesus et dixit eis. Et si ego testimo/
niũ p̃hibeo de meip̃o/verũ ẽ testimoniũ me
um. q: scio vnde veni z q̃ vado. vos aute₃
nescitis vnde venio aut q̃ vado. Vos s̃m
carnẽ iudicatis. ego aũt nõ iudico queq̃₃. z
si iudico ego iudiciũ meũ verũ est. q: solus
nõ sum. sed ego et q̃ misit me pr̃. z in lege ve
stra scriptum ẽ. quia duorũ hominum testi
monium verũ est. Ego sum q̃ testimonium
p̃hibeo de memetip̃o. z testimoniũ p̃hibet de
me q̃ me misit pater. Dicebãt g̃ ei. vbi ẽ pa
ter tuus. Rñdit iesus. Neq₃ me scitis neq₃
p̃rem meũ. Si me sciretis forsitan z p̃re₃
meũ sciretis. Hec v̱ba locut⁹ ẽ ĩ gazophila/
cio docẽs in tẽplo. et nemo app̃hẽdit eum.
q: nõdum venerat hora ei⁹.

De alio sermone

christi ppt̃ quẽ voluerũt iudei eũ lapidare
Joh. viij. Capitulũ. lxxx.

d Ixit ergo iterũ eis. Ego vado et q̃
retis me. z in pctõ vr̃o moriemini.
q̃ ego vado vos nõ potestis veni/
re. Dicebãt g̃ iudei. Nunq̃d interficiet semet
ip̃m. q: dicit. q̃ ego vado vos nõ potestis ve
nire: et dicebat eis. Vos deorsu₃ estis. ego
de supius sum. Vos de mũdo h̃ estis. ego
nõ sum de mũdo h̃. Dixi g̃ vobis q: mori
emini in pctĩs vr̃is. Si eni nõ credideri/
tis q: ego sũ moriemini in pctõ vr̃o. Dixe/
rũt g̃ ei. Tu q̃s es: Dixit eis iesus. Princi
piũ q̃ et loq̃r vobis. multa habeo d̃ vob̃ lo
q̃ et iudicare. sed q̃ me misit verax ẽ. et ego
q̃ audiui ab eo hec loq̃r in mũdo. et nõ cog
nouerũt. q: p̃rem ei⁹ dicebat deũ. Dixit g̃ eis
iesus. Cũ exaltaueritis filiũ hoĩs tũc co/
gnoscetis q: ego ip̃e sum. z a meip̃o facio ni

bil. et sicut docuit me pater hec loq̄r. ꝛ qui
misit me mecū est. et nō reliq̄t me solum. qꝛ
que placita sunt ei facio semꝑ. Hec illo lo-
q̄nte multi crediderūt in eū. Dicebat ergo
iesus ad eos qui crediderūt ei iudeos. Si
vos manseritis in ꝟmōe meo vere discipu
li mei eritis. et cognoscetis ꝟitatem ꝛ veri-
tas liberabit vos. Responderūt ei. Semē
abrahe sumus. et nemini seruiuimꝰ vnq̄.
quō tu dicis. liberi eritis? Rn̄dit eis iesus.
Amen amē dico vobis/quia omis q̄ facit
pctm̄ seruus ē peccati. seruꝰ aūt nō manet
in domo in etnū. filius manet in etnū. Si
ḡ filiꝰ vos liberabit vere liberi eritꝭ. scio qꝛ
filij abrahe estis sed q̄ritis me īterficere. qꝛ
sermo meꝰ non capit in voƀ. Ego qđ vidi
apud pr̄em loquor et vos q̄ vidistis apud
pr̄em vestꝝ faciatis. Rn̄derūt et dixerunt
ei. Pater noster abrahā est. Dicit eis iesus.
Si filij abrahe estꝭ opa abrae facite. Nūc
autē q̄ritis me interficere hominē q̄ ꝟitatē
vobis locutus sum quā audiui a deo. hoc
abraam nō fecit. Uos facitis opa pr̄is ve
stri. Dixerūt ḡ ei. Nos ex fornicatōe nō su
mus nati. vnū pr̄em habemꝰ deū. Dixit ḡ
eis iesus. Si deus pr̄ vester esset diligeretꝭ
vtiq̄ me. Ego enī ex deo ꝓcessi et veni. ne-
q̄ enī a meipo veni sed ille me misit. quare
loq̄lā meā nō cognoscitis. qꝛ nō potestꝭ au
dire ꝟmonē meū. Uos ex pr̄e diabolo estꝭ
ꝛ desideria pr̄is vestri vultꝭ facere. Ille ho
micida erat ab initio ꝛ in veritate nō stetit
quia nō est veritas in eo. cū loq̄tur menda
ciū ex ꝓpriis loquit̄. qꝛ mendax est et pater
eius. Ego autē quia veritatē dico nō credi
tis mihi. Quis ex voƀ arguet me de pecca
to? Si veritatē dico quare nō creditis mi
hi. Qui ex deo est verba dei audit. ꝓpterea
vos nō auditis qꝛ ex deo nō estis. Rn̄de
runt ergo iudei et dixerūt ei. Nōne bene di
cimus nos qꝛ samaritanꝰ es tu ꝛ demoniū
habes? Rn̄dit iesus. Ego demoniū nō ha
beo sed honorifico pr̄em meū ꝛ vos inho-
norastis me. Ego autē nō q̄ro glīaꝫ meā.
est q̄ querat et iudicet. Amen amē dico vo
bis Si q̄s ꝟmonem meū ꝟuauerit mortē
nō videbit ī eternū. Dixerūt ḡ iudei. Nūc
cognouimus qꝛ demoniū habes. Abrahā
mortuus est ꝛ ꝓphete ꝛ tu dicis. si q̄s ꝟmo
nem meū ꝟuauerit mortē nō gustabit ī eter
num. Nunq̄d tu maior es pr̄e nr̄o abrahā
q̄ mortuus ē? et ꝓphete mortui sunt. quem
teipm̄ facis? Respondit iesus. Si ego
glīfico meipꝫ glīa mea nihil est. Est pr̄ me
us q̄ glīficat me quē vos dicitis qꝛ deꝰ no
ster est. et nō cognouistis eū. ego autē noui
eum. Et si dixero nescio eū ero silis vobis
mendax. sed scio eū ꝛ ꝟmonem eius seruo.
Abraham pr̄ vester exultauit vt videret di
em meū/vidit et gauisus ē. Dixerūt ḡ iudei
ad eū. Quinq̄ginta annos nōdū habes ꝛ
abraam vidisti? Dixit ḡ eis. Amen amē di
co vobis anteq̄ abrahā fieret ego suꝫ. Tu
lerūt ergo lapides vt iacerēt ī eū. Ihs aūt
abscondit se et exiuit de templo.

De ceco nato. J. ix.

Capitulū lxxxi.

e
T preteriens vidit hoīem cecū a na
tiuitate. Et iterrogauerūt eū disci-
puli sui. Rabbi/q̄s peccauit. hic aut
parētes eiꝰ vt cecꝰ nasceret̄? Rn̄dit ihs. Ne
q̄ hic peccauit neq̄ pentes eiꝰ. sꝫ vt mani-
festent̄ opa dei in illo. Me optꝫ opari ope-
ra eiꝰ q̄ misit me donec dies est. Uenit nox
qn̄ nemo pt̄ opari. q̄diu sum ī mundo lux
sum mūdi. Hoc cū dixisset expuit ī terraꝫ
et fecit lutū ex sputo ꝛ liniuit lutū suꝑ ocu-
los eius et dixit ei. Uade ꝛ laua ī natatoria
syloe. qđ interp̄tat̄ missus. Abijt ḡ ꝛ lauit.
ꝛ venit videns. Itaq̄ vicini ꝛ q̄ viderant
eū ꝑus qꝛ mendicꝰ erat dicebāt. Nōne hic
est q̄ sedebat ꝛ mēdicabat? Alij dicebāt qꝛ
hic est. Alij autē nequaq̄ sꝫ silis eiꝰ est. Il-
le ꝟo dicebat. qꝛ ego sū. Dicebāt ḡ ei. Quō
apti sunt tibi ocl̄i? Rn̄dit. Ille hō q̄ dicit̄
iesus lutū fecit ꝛ vnxit ocl̄os meos ꝛ dixit
mihi. Uade ad natatoria syloe et laua. et
abij ꝛ laui ꝛ video. Dixerunt ei. Ubi ē ille?
Ait nescio. Adducūt eū ad phariseos q̄ ce
cus fuerat. Erat aūt sabbatū qn̄ lutū fec ie
sus ꝛ apuit oculos eius. Iterꝫ ḡ interroga-
bāt eū pharisei quō vidisset. Ille aūt dixit
eis. Lutū posuit mihi suꝑ oculos ꝛ laui ꝛ
video. Dicebāt ḡ ex phariseis q̄dam. Nō ē
hic hō a deo q̄ sabbatū nō custodit. Alij di
cebāt. Quō pōt hō peccator hec signa face
re. ꝛ scisma erat int̄ eos. Dicūt ergo ceco ite
rum. Tu q̄d dicis de eo qui apuit tibi ocu
los tuos. Ille āt dixit/quia ꝓpheta ē. Nō
crediderūt ergo iudei de illo qꝛ cecus fuis-
set ꝛ vidisset donec vocauerūt parētes eius
qui viderat. ꝛ interrogauerūt eos dicentes
Hic filius vester est quē vos dicitis. qꝛ ce
cus natus ē. quō ergo nūc videt? Rn̄derūt
ergo eis parētes eius ꝛ dixerūt. Scimus

q2 hic est fili⁹ nr̃. et q2 cecus natus est. quō aũt nũc videat nescim⁹. aut q̃s aperuit oculos ei⁹ nos nescim⁹ ip̃m interrogate. etatez habet ip̃e de se loquaꝛ. Hec dixerũt parentes ei⁹ q2 timebãt iudeos. Iã eni ꝯspirauerant iudei vt si q̃s ꝯfiterer eũ esse christum extra synagogã fieret. ꝓpꝫa parentes ei⁹ dixerunt. etatē habꝫ ip̃m interrogate. Uocauerũt ĝ rursum hoīem q̃ cecus fuerat. et dixerunt ei. Da gl'iam deo. Nos scim⁹ q2 hic homo pctõr est. Dixit ĝ ille. Si pctõr ē nescio. Unuz scio q2 cũ cec⁹ essem mõ video. Dixerũt ergo illi. Quid fecit tibi? quō aperuit tibi oc'los? Rñdit eis. Dixi voƀ iã et audistis. Quid iterz vultis audire? Nunq̃d et vos vultis discipuli ei⁹ fieri? Maledixerũt ei et dixerũt. Tu discipul⁹ illi⁹ sis. nos aũt moysi discipuli sum⁹. Nos scim⁹ quia moysi locutus ē deus. Hũc aũt nescimus vnde sit. Rñdit ille hõ ꝛ dixit eis. In hoc mirabile ē q2 vos nescitis vñ sit et aperuit oc'los meos? Scim⁹ autē quia pctõres de⁹ nõ audit. sed si q̃s dei cultor est ꝛ volũtatem ei⁹ facit. hunc de⁹ exaudit. A sec'lo ñ est auditũ q2 q̃s aperuit oc'los ceci nati. nisi esset hic a deo nõ poterat facere q̃cq̃ꝫ. Responderũt et dixerũt ei In peccatis natus es tot⁹ et tu doces nos. ꝛ eiecerũt euz foras. Audiuit iesus q2 eiecerũt eũ foras. ꝛ cũ inuenisset eũ dixit ei. Tu credis in filiuz dei? Rñdit ei ꝛ dixit? Quis est dñe vt credã in eum. Dixit ei iesus. Et vidisti eũ et q̃ loquitur tecũ ip̃e ē. At ille ait. Credo dñe. ꝛ pcidens adorauit eũ. Et dixit ei iesus. In iudiciũ ego veni in hunc mũdum. vt q̃ nõ vident videãt. et q̃ vident ceci fiant. et audierunt ex phariseis q̃ cũ ip̃o erant ꝛ dixerunt ei. Nunq̃d et nos ceci sum⁹? Dixit eis ih̃s Si ceci essetis nõ haberetis pctm̃. Nunc ꝟo quia dicitis q2 videmus pctm̃ vestruz manet.

De sermone christi

Ego sum pastor bon⁹. Joh. x. Ca. lxxxv.

Amen amen dico voƀ q̃ nõ intrat p ostiũ in ouile ouiũ. sed ascendit aliũde. ille fur est et latro. Qui autē intrat p ostiũ hic pastor est ouiũ. huic ostiari⁹ aperit ꝛ oues vocē ei⁹ audiunt. et proprias oues vocat noīatim ꝛ educit eas. et cũ ꝓpas oues emiserit vadit añ eas. ꝛ oues illũ sequunꝰ quia sciũt vocē ei⁹. Alienũ autē nõ sequunꝰ sed fugiũt ab eo. q2 non nouerunt vocē alienorũ. Hoc ꝓuerbiũ dixit eis iesus. Illi autē nõ cognouerũt q̃d loq̄retꝰ eis. Dixit ĝ eis iterz iesus. Amen amen dico vobis. quia ego sũ ostiũ ouiũ. Oĩes quotq̃t venerũt fures sunt et latrões. s3 non audierũt eos oues. Ego sum ostiũ p me si q̃s introierit saluabiꝰ. ꝛ ingredietꝰ ꝛ egredietur ꝛ pascua inueniet. Fur autē nõ vẽit nisi vt furetꝰ ꝛ mactet ꝛ pdat. Ego veni vt vitam habeãt et abũdanti⁹ habeãt. Ego sum pastor bonus. bonus pastor dat aīam suã p ouibus suis. Mercenarius aũt et q̃ non est pastor cui⁹ nõ sunt oues ꝓpie videt lupũ venientē ꝛ dimittit oues ꝛ fugit. ꝛ lup⁹ rapit et dispgit oues. Mercenari⁹ autē fugit q2 mercenari⁹ est. ꝛ nõ ptinet ad eum ꝺ ouiƀ. Ego sum pastor bonus ꝛ cognosco oues meas ꝛ ꝯgnoscũt me mee. sicut nouit me pr̃ et ego agnosco prẽm. et animã meaz pono p ouiƀ meis. et alias oues habeo q̃ nõ sunt ex hoc ouili et illas oportꝫ me adducere. et vocē meã audiẽt. ꝛ fiet vnũ ouile ꝛ vnus pastor. ꝓpꝫa me pater diligit quia ego pono aīam meã et iterz sumã eam. Nemo tollet eã a me. s3 ego pono eã a meipso. potestatē habeo ponẽdi aīam meã ꝛ ptatē habeo iterz sumẽdi eam. Hoc mandatũ accepi a pr̃e meo. Dissensio iterz facta est iter iudeos ꝓpter ꝯmones hos. Dicebãt autē multi ex his. Demoniũ habꝫ ꝛ isanit. quid eum auditis? Alij dicebant. hec ꝟba ñ sunt demoniũ habentꝭ. Nunq̃d demoniũ põt cecoꝝ oculos apire?

De solutõe didragmatis.

M. xvij. R. ix. Cap. lxxxvj.

Et R. venerũt capharnaũ. ꝛ cum venissent. M. capharnaũ accesserunt q̃ didragma accipiebãt ad petrum ꝛ dixerũt ei. Mgr̃ vester nõ soluit didragma. Et ait/ etiã. et cũ intrasset i domũ ꝓuenit eũ iesus dicẽs. Quid tibi videtꝰ symon? Reges terre a q̃bus accipiũt tributũ vel censum. a filijs suis an ab alienis? Et ille dixit. Ab alienis. Et dixit ei iesus. Ergo liberi sunt filij. Ut aũt nõ scãdalizem⁹ eos Uade ad mare ꝛ mitte hamũ. et cũ piscem q̃ primus ascẽderit tolle. ꝛ apto ore eius inuẽies staterē. illũ sumẽs da eis p me et te

De contentõe discipuloꝝ q̃s eoꝝ videretꝰ esse maior ꝛ de doctrina xp̃i.

M. xviij. R. ix. L. ix. Ca. lxxxvij.

N illa M. hora intrauit. L. in eos
t cogitatio q̄s eoꝝ videret̄ esse maioꝛ
Et Jesus videns cogitatiões coꝛ-
dis eoꝝ. cũ. R. domi esset iterrogabat eos.
Quid in via tractabitis. At illi tacebant.
Siquidē in via inter se disputauerant. q̄s
esset illoꝝ maioꝛ? Accesserũt. M. discipuli
ad iesum dicentes. Quis putas maioꝛ est in
regno celoꝝ? Et. R. residēs vocauit duode
cim. ꝛ ait illis. Si q̄s vult primus esse erit
omniũ nouissimus/ ꝛ oĩuʒ mĩster. Et. M
Aduocās iesus paruulũ accipiēs. R. ap̄p
hendit. L. ꝛ statuit. M. euʒ secus se in me-
dio. M. eoꝝ. Quem. R. cũ complexus eēt
ait illis. Amē. M. dico vobis. Nisi ↄuersi
fueritis ꝛ efficiamini sicut p̄uuli nõ intra-
bitis in regnũ celoꝝ. Quicũq̧ ergo humi-
liauerit se sicut p̄uulus iste/ hic maioꝛ ē in
regno celoꝝ. Et q̄ susceperit vnũ paruulũ ta-
lem in noīe meo me suscipit. Et. R. q̄cũq̧
me susceperit/ nõ solũ me suscipit. ſʒ eũ q̄ mi-
sit me. Nā q̄ minoꝛ. L. est inter vos oēs. h̄
maioꝛ est. Qui. M. aũt scādalizauerit vnũ
de pusillis istis minimis q̄ in me credunt
expedit ei. R. est ei magis. vt. M. suspē
dat̄ mola asinaria in collo eius ꝛ dimergat̄
in p̄fundũ maris. Ue mũdo a scandalis.
Necesse est eñi vt veniāt scādala. verũtam̄
ve hoī illi p̄ quē scādalũ venit. Si. M. au
tē. R. manus tua scādalizat te abscide eā et
p̄ijce abs te. Bonũ. R. est tibi debilem vel
claudũ. M. introire in vitā q̄ʒ duas manꝰ
vel duos. M. pedes habentē mitti ꝛ ire in
gehennā ignē. M. eternũ inextinguibilem
R. vbi vermis eoꝝ nõ morit̄. ꝛ ignis nõ ex
tinguit̄. Et si pes tuus scādalizat te. ampu
ta illũ. bonũ est tibi claudũ intrare in vitā
eternā q̄ʒ duos pedes habentē/ mitti in ge
hennā ignis iextīguibilis vbi vermis eoꝝ
nõ morit̄ ꝛ ignis nõ extīguit̄. ꝛ. M. si ocu-
lus tuus scādalizat te/ erue euʒ ꝛ p̄ijce abs
te. Bonũ R. est tibi lusco cũ M. vno oculo
vitā intrare regnũ. R. dei/ q̄ʒ duos oculos
habētē mitti in gehennā ignis. vbi vermis
eoꝝ nõ morit̄ ꝛ ignis nõ extinguit̄. Omis
eñi victima igne salit̄. ꝛ oīs victima sale sa
lit̄. Bonũ est sal ꝙ si sal insulsum fuerit in
quo illud ↄdietis? Habete in vob̄ salē ꝛ pa
cē habete inter vos. Uidete. M. ne ↄtēna
tis vnũ ex his pusillis. Dico eñi vobis/ q̄ꝛ
angeli eoꝝ in celis sp̄ vident faciē p̄ris mei
qui in celis est. venit eñi filiꝰ hoīs salu are
qđ p̄ierat. Quid vob̄ videt̄. Si fuerit ali-
cui cētũ oues errauerit vna ex eis. Nõne relī
quit nonagintanouē in mõte. ꝛ vadit q̄re-
re eā que errauerat? Et si ↄtigerit vt inueni
at eā. Amē dico vobis. q̄ꝛ gaudet sup̄ eam
magis q̄ʒ sup̄ nonagintanouē que nõ erra
uerũt. Sic nõ est volũtas ante p̄rēʒ vestrũ
q̄ in celis ē vt p̄eat vnꝰ de pusillis istis.

De correptione fraterna. M. xviii. L. xvii. Caplm lxxv

Ttendite vobis si. M. aũt pecca
a uerit in te frater tuus vade ꝛ corri-
pe. increpa. L. illũ inter. M. te et
ip̄m solũ. Si audierit te et penitētiam. L.
egerit. dimitte illi. lucratꝰ. M. es frēʒ tuũ.
Et. L. si septies in die peccauerit in te. ꝛ se
pties in die ad te ↄuersus fuerit dicēs. pe-
nitet me/ dimitte illi. Si. M. aũt nõ te au
dierit adhibe tecũ adhuc vnũ vl' duos vt
in oꝛe duoꝝ testiũ vl' triũ stet oĩe verbũ.
ꝙ si nõ audierit eos dic ecclie. Si autē ꝛ ec
clesiā nõ audierit sit tibi sicut ethnicꝰ ꝛ pu
blicanꝰ. Amē dico vob̄. quecũq̧ alligaueri
tis sup̄ terrā erũt ligata et in cel'. ꝛ q̄cunq̧
solueritis sup̄ terrā erũt soluta ꝛ in cel'. Ite
rũ dico vobis. quia si duo ex vobis ↄsen-
serint sup̄ terrā de omni re quācũq̧ petie-
rint fiet illis a p̄re meo q̄ in celis est. vbi eñ
sunt duo vl' tres cõgregati in nomine meo
ibi sum in medio eoꝝ. Tũc accedens Pe-
trus ad eũ dixit. Dñe q̄tiens peccabit ī me
frater meꝰ ꝛ dimittā illi. Usq̧ septies? Di-
xit illi iesus. Non dico tibi vsq̧ septies. sed
vsq̧ septuagies septies.

De seruo nequam cui oĩe debitũ dimissum fuerat. M. xviii. Capitulum lxxvi.

Deo assimulatũ est regnũ celoꝛum
t homini regi q̄ voluit ratõnem po
nere cũ seruis suis. Et cũ cepisset ra
tioneʒ ponere oblatꝰ est ei vnus q̄ debebat
deceʒ milia talenta. Cũ autē nõ h̄ret vnde
redderet iussit eũ dñs venũdari ꝛ vxorem
eius et filios. et omnia q̄ habebat ꝛ reddi.
Procidens aũt seruꝰ ille rogabat eũ dicēs
Patientiā habe in me ꝛ oĩa reddam tibi
Misertus autē dñs serui illiꝰ dimisit eum
ꝛ debitũ dimisit ei. Egressus autē seruꝰ ille
inuenit vnuʒ de cõseruis suis q̄ debebat ei
centũ denarios. ꝛ tenens suffocabat eũ di-
cens. Redde qđ debes. Et p̄cidens ↄseruꝰ
eius rogabat eũ dicens. Patientiā habe in

me et omnia reddā tibi. Ille autē noluit sȝ
abijt et misit eū ī carcerē donec redderet de
bitū. Videntes aūt ꝯserui eius q̄ fiebāt cō
tristati sunt valde. et venerūt et narrauerūt
dn̄o suo omnia que facta fuerāt. Tunc vo
cauit illū dn̄s suus. ꝛ ait illi. Serue nequā
om̄e debitū dimisi tibi quoniā rogasti me.
nōne ḡ oportuit ꝛ te misereri ꝯserui tui sicꝫ ꝛ
ego tui misertus sum? Et irat⁹ dn̄s ei⁹ tra
didit eū tortoribꝫ q̄adusqꝫ redderet vniuer
sum debitū. Sic ꝛ pater me⁹ celestis faci
et vobis si nō r̄miseritꝭ vnusq̄sqꝫ fratri suo
de cordibꝫ vestris.

De illo qui eiicie-

bat demonia et nō sequebaẗ christū. R.ix.
L.ix. Capitulū.lxxxvij.

Espondēs. L. aūt illi. R. iohānes
r dixit. Preceptor. L. mgr̄. R. vidi
mus quendā in noīe tuo eijciētēȝ
demonia ꝛ ꝓhibuim⁹ eū. qꝛ nō seq̄tur te no
biscū. Et ait ad illos iesus. Nolite ꝓhibere
Nēo est q̄ faciat virtutē in noīe meo ꝛ pos
sit cito male loq̄ de me. Qui. R. L. eni non
est aduersū vos ꝓ nobis est. Quisq̄s R. vo
bis potū dederit calicē aq̄ frigide in nomi
ne meo qꝛ christi estis. Amē dico vob̄ non
ꝑdet mercedē suā.

De aduentu christi

in fines iudee. et ꝙ discipuli nō timeāt eos
q̄ occidūt corpus. nec vult christ⁹ diuide
re hereditatē. M. xviij. ꝛ sup̄. x. R. x. L. xij
Capitulū. lxxxviij.

T. M. factuȝ. L. est cū ꝯsūmasset
e ꝯmones istos iesus inde exurgens
et migūit. M. a galylea et venit in
fines iudee trās iordanē. et secute sunt euȝ
turbe multe. Et conuenerūt. R. iteꝝ turbe
ad eū ꝛ curauit. M. eos ibi. ꝛ. L. sicut con
sueuerat iterū docebat eos. Multis auteȝ
turbis circūstantibꝫ/ita vt se inuicē ꝯculca
rent cepit dicere ad discipulos suos. Attē
dite a fermēto phariseoꝝ qđ est ypocrisis.
Nihil autē opertū ē quod nō reueleẗ. neqꝫ
absconditū qđ non sciaẗ. quoniā q̄ in tene
bris dixistis. in lumīe diceẗ. ꝛ quod ī au
re locuti estis in cubilibꝫ ꝑdicabiẗ in tectꝭ.
Dico autē vob̄ amicis meis ne terreamini
ab his q̄ occidunt corp⁹ ꝛ post h̄ nō habēt
ampli⁹ q̄d faciāt. Ostendā aūt vob̄ quem
timeatꝭ. timete eū q̄ postq̄ occiderit habꝫ
potestatē mittere in gehennā. Ita vob̄ di

co hūc timete. Nōne q̄nqꝫ passeres vene
unt asse. M. dipondio. L. et vn⁹ in illꝭ non
est in obliuiōe corā deo. nō. M. cadit. R. ī
terrā sine p̄ris vestri voluntate? Sed ꝛ ca
pilli capitis v̄ri omnes nūerati sunt. No
lite ḡ timere/multꝭ passeribꝫ meliores M.
pluris. L. estis vos. dico. I. autē. M. vo
bis. q̄cunqꝫ me ꝯfessus fuerit corā hominibꝫ
ꝛ fili⁹ hoīs ꝯfitebiẗ eū corā angelꝭ dei. Qui
aūt negauerit me corā hoībꝫ denegabiẗ co
ram angelis dei. Et om̄is q̄ dicit verbum
in filiū hoīs remitteẗ illi. Si autē in spiri
tūsanctū blasphēauerit nō remitteẗ ei. Cū
aūt inducent vos ī synagogas ꝛ ad magi
stratus ꝛ ꝑtātes nolite solliciti esse q̄liẗ aut
quid r̄ndeatis. aut q̄d dicatis. spūs eī san
ctus docebit vos in ip̄a hora q̄d oporteat
vos dicere. Ait aūt illi q̄dā de turba. Ma
gister dic fratri meo vt diuidat mecū here
ditatē. Et dixit ei. hō quis me ꝯstituit iudi
cem et diuisorē sup̄ vos. Dixitqꝫ ad illos.
Videte ꝛ cauete ab om̄i auaricia. qꝛ nō in
abūdātia cuiusq̄ vita ei⁹ ē ex his q̄ possidꝫ

De diuite habente

fructuū abundātiā. ꝛ ne discipuli solliciti
sint. Luce. xij. Capitulū. lxxxix.

Ixit aūt silitudinē ad illos dicēs.
d Hoīs cuiusdā diuitis vberes fru
ctus ager attulit. ꝛ cogitabat intra
se dicēs. quid faciam ꝙ nō habeo q̄ cōgre
gem fruct⁹ meos? Et dixit. hoc faciam. de
struā horrea mea ꝛ ma
iora faciā. et illuc con
gregabo omnia que na
ta sunt mihi ꝛ bōa mea
Et dicam anime mee.
Anima mea habes mlꝭ
ta bona posita ī annos

Multa que hic po
nunẗ posita sunt su
ꝑa sentētialiẗ. vel
etiā in verbis in ser
mone in monte

plurimos. requiesce. comede. bibe. epulare
Dixit autē illi deus. Stulte hac nocte re
petent animā tuā a te. que autē parasti cu
ius erūt? Sic est q̄ sibi thesaurizat ꝛ nō est
in deum diues. Dixitqꝫ ad discipulos su
os. Ideo dico vobis. Nolite solliciti eē ani
me vestre q̄d māducetꝭ neqꝫ corpori vestro
quid vestiamini. Anima eī plus est q̄ꝫ esca.
et corpus plus q̄ꝫ vestimentū. Considerate
coruos qꝛ nō semināt neqꝫ metūt. quibꝫ n̄
est cellariū neqꝫ horreū et de⁹ pascit illos.
quanto magis vos estꝭ pluris illis? Quis
autē vestrū cogitās potest ad staturā suaȝ
adijcere cubitū vnum. Si ergo neqꝫ quod

minimũ est potestis quid de ceteris sollici-
ti estis? Considerate lilia agri quomõ cre-
scunt. non laborant. neqꝫ nent. Dico autez
vobis/quia nec Salomon in omni gloria
sua vestiebaẗ sicut vnum ex istis. Si autẽ
fenũ quod hodie in agro est. ⁊ cras in cliba
num mittiẗ deus sic vestit. quantomagis
vos pusille fidei? Et vos nolite querere q̇d
manduce tis aut q̇d bibatis ⁊ nolite in sub
lime tolli. Hec eñ omnia gentes mundi q̃
runt. Pater aũt vester scit q̃m his indige-
tis. Verũtamen primũ querite regnũ dei/
⁊ hec omnia adijcienẗ vobis. Nolite time-
re pusillus grex quia complacuit patri ve-
stro vobis dare regnum. Vendite q̃ possi-
detis. ⁊ date elemosynam. Facite vob sac-
culos qui non veterascũt thesauꝝ nõ defi-
cientem in celis. Quo fur nõ appropiat ne
qꝫ tinea corrumpit. Ubi eñ thesaurus ve
ster est. ibi ⁊ cor vestrum erit. Dicebat autẽ
ad turbas. Cum videritis nubẽ orientem
ab occasu statim dicitis nimbus venit/ et
ita fit. Et cum austrum flantem dicitis. q꞉
estas erit. ⁊ ita fit. Ipocrite faciem celi ⁊ ter
re nostis ꝓbare. Hoc aũt tempus quomõ
non ꝓbatis? Quid autem ⁊ a vobisipsis nõ
iudicatis quod iustũ est. Cum autẽ vadis
cum aduersario ad principẽ in via da ope-
ram liberari ab illo ne forte trahat te apud
iudicem. Et iudex tradat te exactori ⁊ exa-
ctor mittat te in carcerem. Dico tibi q꞉ nõ
exies inde donec etiam nouissimum minu
tum reddas.

De galileis occisis

⁊ de ficulnea. L. xiij. ¶ Capl'm. xc.

Derant autez q̇dam illo tempe nũ
a ciãtes illi de galileis quoꝝ sangui-
nem Pilatus miscuit cum sacrifi-
cijs eoꝝ. Et rñdens dixit illis. Putatis ꝙ
hi galilei pre omnibꝫ galileis pctõres fue-
runt. quia talia passi sunt? Nõ dico vobis.
sed nisi penitentiam egeritis siliẗ omnes pe
ribitis. Sicut ⁊ illi. xviij. sup quos cecidit
turris in syloe ⁊ occidit eos. Putatis quia
⁊ ipi debitores fuerunt/ pter omnes homi-
nes habitantes in Hierusalẽ? Nõ. dico vo
bis/sed si non penitentiaz egeritis omnes
sim. liter peribitis. Dicebat aũt hanc simi-
litudinem. Arborem fici habebat quidam
plantatã in vinea sua. ⁊ venit querens fru-
ctum in illa ⁊ non inuenit. Dixit autem ad
cultorem vinee. Ecce anni tres sunt ex quo
veni querens fructũ in ficulnea hac. ⁊ non
inuenio. Succide ergo illam/ vt q̇d etiam
terrã occupat? At ille rñdens dixit illi. Do
mine dimitte illam ⁊ hoc anno/ vsqꝫ dũ fo
diam circa illam ⁊ mittam stercora. ⁊ siqui
dem fecerit fructũ bene. Sin autem in fu-
turꝫ succides eam.

De muliere icurua

ta. Luce. xiij. ¶ Capitulum. xci.

Rat autem in synagoga eorum
e docens sabbatis. Et ecce muli-
er que habebat spiritũ infirmita
tis annis decez ⁊ octo/ ⁊ erat in
clinata nec omnino poterat sursum respice
re. Quam cum videret Jesus vocauit ad
se. ⁊ ait illi. Mulier dimissa es ab infirmi-
tate tua. ⁊ imposuit illi manus/ ⁊ confestiz
erecta est. ⁊ glorificabat deum. Respondẽs
autem archisynagogus indignans q꞉ sab
bato curasset Jesus. dicebat turbe. sex dies
sunt in q̇bus oportꝫ operari. in his ẽ veni
te et curamini/ ⁊ nõ in die sabbati. Respon
dit autẽ ad illũ dñs ⁊ dixit. ypocrite vnus
quisqꝫ vestꝝ sabbato nõ soluit bouẽ suum
aut asinũ a ꝑsepio ⁊ ducit adaquare? Hãc
aũt filiã abrahe quã alligauit sathanas ec
ce decẽ ⁊ octo annis nõ oportuit solui a vi
culo isto in die sabbati? Et cum hec diceret
erubescebãt oẽs aduersarij eꝰ. ⁊ oĩs popu
lus gaudebat ĩ vniuersis que gloriose fie-
bant ab eo.

De interrogatione

iudeorũ an liceat vxorẽ dimittere. M. xix.
R. x. L. xvi. Capitulũ. xcij.

T. M. accesserũt pharisei tẽptan-
e tes eũ atqꝫ dicẽtes. Si licet homi
ni dimittere vxorẽ quacũqꝫ ex cau
sa. At. R. ille respondẽs ait. Quid vob ꝑ-
cepit Moyses. Qui dixerũt. Moyses per
misit libellum repudij scribere ⁊ dimittere.
Qui. M. respondẽs ait illis. Nõ legistis
quia q̇ fecit hominẽ ab initio creature. R.
masculũ. M. R. ⁊ feminã fecit eos deus.
Et dixit. propter hoc relinquet hõ patrem
⁊ matrẽ et adherebit vxori sue. ⁊ erũt duo ĩ
carne vna. Itaqꝫ iam non sunt duo sꝫ vna
caro. Quod ergo deꝰ coniũxit homo non
separet. Dicũt. R. illi. Quid. M. ẽ Moy-
ses mãdauit dari libellũ repudij ⁊ dimitte-
re? Ait illis. Quoniã. M. R. Moyses ad
duriciã cordis vestri ꝑmisit vobis dimit-

tere vxores vr̃as. ⁊ scripsit vobis pceptu3
istud. Ab initio. M. autem nō fuit sic. Et
R. in domo iterū discipuli eius interroga/
uerūt eum. Et ait illis. Dico. M. autē vo
bis quia. M. R. quicūq3 dimiserit vxorē
suam nisi ob fornicatōem. et aliam duxerit
mechat. et. R. adulteriū cōmittit sup eam.
⁊. R. qui. L. dimissam. a. L. viro duxerit/
mechatur. Et si vxor dimiserit virū suum
⁊ alij nupserit/mechat. Dicunt. M. ei di/
scipuli eius. Si ita est causa hominis cu3
vxore nō expedit nubere. Qui dixit. Non
omnes capiūt verbū istud sed quibꝰ datū
est. Sunt enī eunuchi q̄ de matris vtero sic
nati sunt. Et sunt eunuchi qui facti sūt ab
hominibꝰ. Et facti sunt eunuchi q̄ seipsos
castrauerūt vl' eunuchizauerūt ppᵗ regnū
celoꝝ. Qui potest capere capiat.

De paruulis obla
tis. M. xix. R. x. L. xviij. Ca. xciij.

t Unc. M. oblati. R. sunt ei paruu
li īfantes. L. vt. L. tāgeret. R. eos
⁊ manus. M. imponeret ⁊ oraret
Quod. L. cū vidērēt discipuli increpabāt
L. M. illos. et cōminabanť. R. offerenti/
bus. Quos cū vidissꝫ īdigne tulit Jesus
L. autem cōuocās illos dixit. M. eis. R.
Sinite M. R. L. paruulos vēire ad me.
⁊ nolite phibere eos. taliū est enī regnū ce/
loꝝ. Et dixit. R. Amen. R. dico. L. vob. q̄
cūq3 nō acceperit regnū vt puer nō itrabit ī
illud. Et cōplexans illos ⁊ imponēs ma/
nus sup eos bn̄dicebat illos. ⁊. M. cū im
posuisset eis manꝰ abijt inde.

De filio prodigo
Luce xv. Capitulū xciiij.

e Rant autē appropinquātes ei
publicani et pctōres vt audirēt
illum. Et murmurabāt scribe ⁊
pharisei dicētes. Quia hic pec/
catores recipit et māducat cū illis. Et ait
ad illos parabolā istā dicēs. Quis ex vo/
bis homo q̄ habet centū oues. ⁊ si pdide/
rit vnam ex illis/nōne dimittit nonaginta
nouē in deserto ⁊ vadit ad illā que perierat/
donec inueniat illā? Et cum inuenerit illa3
imponit in humeros suos gaudēs. et veni
ens domū cōuocat amicos ⁊ vicinos di/
cens illis. Cōgratulamini mihi/ q2 inueni
ouem meā que perierat. Dico vobis q̄ ita
erit gaudiū in celo sup vno peccatore peni
tentiā agente q̄3 sup nonagintanouē iusti/
qui nō indigent penitētia. Aut que mulier
habens dragmas decē. et si pdiderit dra/
gma vnā. Nonne accendit lucernā ⁊ euer/
rit domū et querit diligenter donec inueni
at? Et cū inuenerit cōuocat amicos ⁊ vi/
cinos dicēs. Congratulamini mihi q2 inue/
ni dragmam quā pdiderā. Ita dico vobis
gaudiū erit angelis dei sup vno peccato
re penitentiā agente. Ait autē. Homo qui/
dam habuit duos filios. et dixit adolescē
tior ex illis patri. Pater da mihi portōem
substantie que me cōtingit. Et diuisit illis
substantiā. Et nō post multos dies cōgre/
gatis omnibꝰ adolescētior filius pegre pro
fectus est in regionē longinquā. ⁊ ibi dissi/
pauit substantiā suā viuendo luxuriose. et
postq̄3 omnia cōsumpsisset facta est fames
valida in regione illa. ⁊ ipse cepit egere. ⁊ ab
ijt et adhesit vni ciuiū regionis illiꝰ. et mi/
sit illum in villā suam vt pasceret porcos.
Et cupiebat ventrē suū implere d̄ siliquis
quas porci māducabant. et nemo illi da/
bat. In se autē reuersus dixit. Quāti mer/
cenarij in domo patris mei abūdant pani
bus. ⁊ ego hic fame peo. Surgā ⁊ ibo ad
patrē meum ⁊ dicam illi. Pater peccaui ī
celum et corā te. ⁊ iam nō sum dignus vo/
cari filius tuus. fac me sicut vnū de mercē
narijs tuis. et surgens venit ad patrē suū.
Cum autē adhuc lōge esset. vidit illum pa
ter suus ⁊ misericordia motus est. Et oc/
currens cecidit sup collū eius. ⁊ osculatus
est eū. Dixitq3 ei filius. Pater peccaui in ce/
lum et corā te. iam nō sum dignꝰ vocari fi/
lius tuus. Dixit autē pater ad seruos suos
Cito proferte stolā primā et induite illum
et date anulū in manu eius. et calciamenta
in pedibꝰ eius. et adducite vitulū sagina/
tum. ⁊ occidite. ⁊ mādūcemus ⁊ epulemur
q2 hic filꝰ meꝰ mortuus erat et reuixit. pe/
rat et inuentꝰ ē. ⁊ ceperūt epulari. Erat au
tē filius eiꝰ senior in agro. ⁊ cū vēiret ⁊ ap/
propinquaret domui audiuit symphoniā
et chorū. ⁊ vocauit vnū de seruis. ⁊ interro
gauit q̄ hec essent. Jsq3 dixit illi. Frater tu
us venit/ ⁊ occidit pr̄ tuus vitulū sagina/
tū. q2 saluū illū recepit. Indignatꝰ est autē
et nolebat introire. Pater ergo illius egres
sus cepit rogare illum. At ille respondens
patri suo dixit. Ecce tot annis seruio tibi ⁊
nūq3 mandatū tuū pterijui. et nūq3 dedisti
mihi hedū vt cū amicis meis epularer. sꝫ pꝰ

q̄ hic fili⁹ tu⁹ q̄ deuorauit substātiā suam
cū meretricib⁹ venit. occidisti illi vitulū sa
ginatū. At ipse dixit illi. Fili tu semꝑ mecū
es et oīa mea tua sunt. epulari aūt ꝛ gaude
re optebat qꝛ frater tuus hic mortu⁹ erat et
reuixit. perierat et inuent⁹ est.

De adolescēte que-
rente q̄d faciēdo vitā eternam possideret.
M. xix. R. x. L. xviij. Cap. xcv

Dixit M. inde iesus. et R. cū igres-
a sus esset in via. Et ecce. M. vnus
princeps. L. p̄currens. R. ꝛ acce-
dens M. genu. R. flexo ante eū interroga
bat. L. ꝛ rogabat. R. illum dicens. Magi
ster. M. bone. R. q̄d. L. boni. M. faciēdo
L. vitam eternā possidebo. Dixit ei iesus.
Quid. M. me interrogas d̄ bono? Un⁹ ē
bonus de⁹. Nemo. R. L. bon⁹ nisi sol⁹ de
us. Si. M. autē vis ad vitā ingredi serua
mādata. Precepta. R. L. nosti? Dixit. M
illi. Que? Jesus autē dixit illi. Nō. M. ho
micidiū. R. L. facies. Non adulteraberis
Nō facies furtū. Non falsū testimoniū di
ces. Ne. R. fraudē feceris. Honora. M. R
L. p̄rem tuū et m̄rem tuā. Diliges. M. p-
ximū tuū sicut teip̄m. Dixit illi adolescens
Hec. M. omnia. R. custodiui. L. a iuuen
tute mea. Quid. M. adhuc mihi deest. Je
sus. R. aūt intuit⁹ est eū. dilexit eum. Quo
L. audito iesus ait. Adhuc vnū tibi deest.
Si vis. M. perfect⁹ esse/ vade ꝛ. M. ven
de. R. L. omnia q̄ habes et da paupibus.
ꝛ habeb̄ thesaurū in celo. ꝛ veni ꝛ seq̄re me.
Cū M. aūt audisset adolescēs verbū con
tristatus i verbo abiit. M. R. tristis. M. ꝛ
merens. R. Erat. M. R. eni habēs m̄ltas
possessiōes. et diues. L. valde. Uidēs aūt
iesus tristē factū ait discipul̄. M. suis. R.
q̄. R. L. difficile q̄ pecuniā habēt i regnū
dei intrabūt. Amē. M. dico vob̄. qꝛ diues
difficile intrabit in regnū celorū. Discipu
li. R. autē obstupescebāt in v̄bis ei⁹. At ie-
sus rursus r̄ndens ait illis. Filioli q̄ diffi-
cile est ꝯfidentes i pecunijs in regnum dei
introire. Et iterū. M. Dico vob̄ facili⁹. M.
R. L. est camelū ꝑ foramen acus trāsire q̄
diuitē intrare in regnū celorū. in regnū. R.
L. dei. Auditis. M. autē his discipuli mi
rabant̄ valde. Quidā. R. q̄. L. hoc audie-
bant magis admirabant̄ dicētes. M. R.
L. ad seipos. R. et L. quis. M. p̄t saluus
fieri. ꝛ intuens. R. M. illos iesus ait illis.
Apud. M. hoīes h̄ ipossibile ē. sed apud
deū oīa possibilia sunt. que. L. ipossibilia
sunt apud hoīes. possibilia sunt apd̄ deū.

De interrogatione
petri. Ecce nos reliq̄mus oīa. q̄d ḡ erit no
bis. M. xix. R. x. L. xviij.
Capitulū xcvi.

Tunc. M. r̄ndens petr⁹ cepit. R. ei
t dicere. Ecce. M. nos. R. reliq̄mus
M. oīa et secuti sum⁹ te. Quid M
ḡ erit nobis. R̄ndens. R. iesus ait eis. L.
amen. M. dico vob̄ q̄ vos q̄ secuti estis me
in regeneratōe cū sederit fili⁹ hoīs in sede
maiestatis sue sedebitis ꝛ vos sup sedes duo
decim iudicātes duodeci trib⁹ isrl̄. Et oīs
q̄ reliq̄rit domū. R. L. vel fratres aut soro
res/ aut p̄rē aut m̄rem aut vxorē aut filios
aut. M. agros. R. L. ppter. M. nomē me
um. ppter. R. me et ppter euangeliū. ꝛ. L.
ppter regnū dei. centuplū. M. accipiet. m̄l
to. L. plura nunc. R. in h̄. L. tempore do-
mos fratres ꝛ sorores. ꝛ se ꝛ m̄rem et filios
ꝛ agros cū ꝑsecutōib⁹/ ꝛ. R. in sec̄lo futuro
vitā eternā possidebit. M. Multi. R. M.
aūt p̄mi erūt nouissimi ꝛ nouissimi p̄mi.

De operariis i vi
neam missis. M. xx. Cap. xcvij.

Simile est regnū celorū homi p̄rifa
s milias q̄ exijt p̄mo mane ꝯducere
oparios in vineā suā. Conuentiōe
aūt facta cū oparijs ex denario diurno mi
sit eos in vineam suā. Et egressus circa ho
ram terciam vidit alios stantes in foro oci
osos. et dixit illis. Ite et vos in vineā meā
ꝛ quod iustū fuerit dabo vobis. Illi autē
abierūt. Iterū autē exijt circa horā sextam
ꝛ nonā. et fecit similiter. Circa vndecimā
v̄o exijt ꝛ inuenit alios stātes. ꝛ dicit illis.
Quid hic statis tota die ociosi? Dicunt ei.
quia nemo nos cōduxit. Dicit illis. Ite ꝛ
vos in vineā meā. Cum sero factū esset di
cit dominus vinee procuratori suo. Uoca
operarios et redde illis mercedē incipiens
a nouissimis vsq̄ ad primos. Cum venis-
sent ergo qui circa vndecimā horā venerāt
acceperūt singulos denarios. Uenientes
autē et primi arbitrati sunt q̄ pl⁹ essent ac-
cepturi. Acceperunt aūt et ipi singulos de
narios ꝛ accipiētes murmurabant aduer-
sus patrēfamilias dicentes. Hi nouissimi
vna hora fecerūt. et pares illos nobis feci

sti q̄ portauim⁹ pond⁹ diei ꝛ estus. At ille respondēs vni eoꝝ dixit. Amice nō facio tibi iniuriā. Nōne ex denario ɔuenisti mecū? tolle quod tuū est ꝛ vade. Uolo aūt ꝛ huic nouissimo dare sicut ꝛ tibi. Aut nō licet mihi facere qđ volo? An ocul⁹ tuus nequam est q꞉ ego bon⁹ sum? Sic erūt nouissimi p̄mi et p̄mi nouissimi. Multi sunt eni vocati pauci ꝟo electi.

De interrogatōe facta christo si pauci fiant salui. ꝛ q̄ herodes querebat eū occidere. L. xiij. Ca. xcviij.

e Et ibat p ciuitates ꝛ castella docēs ꝛ iter faciēs in hierusalē. Ait aūt illi q̄dā Dñe si pauci sunt q̄ saluant? Ipse aūt dixit ad illos. Cōtendite intrare p angustam portā. quia multi dico vobis q̄rent intrare et nō poterūt. Cū aūt intrauerit pr̄familias et clauserit ostiū incipietis foris stare et pulsare ostiū dicētes. Domine aperi nobis. et rn̄dens dicet vobis. nescio vos vnde sitis. Tūc incipietis dicere. mādicauim⁹ corā te et bibimus. ꝛ in plateis nr̄is docuisti. ꝛ dicet vobis. nescio vos vnde sitis. Discedite a me om̄es op̄arij iniq̄tatis. Ibi erit fletus et stridor dentiū. cū videritis abraam ꝛ ysaac ꝛ iacob ꝛ oēs p̄phetas ī reḡ dei. vos autē expelli foras. et venient ab oriēte et occidēte ꝛ aquilone ꝛ austro ꝛ accūbent in regno dei. Et ecce sunt nouissimi q̄ erant primi. et sunt p̄mi q̄ erāt nouissimi. In ipsa aūt die accesserūt q̄dam phariseorū dicentes illi. Exi et vade hinc. herodes vult te occidere. Et ait illis. Ite et dicite vulpi illi. Ecce eÿcio demonia ꝛ sanitates p̄ficio hodie ꝛ cras et tercia die consumor. Uerūtamē opꝫ me hodie ꝛ cras ꝛ sequēti die ambulare. quia nō capit p̄phetaꝫ perire extra hierusalē.

De ydropico sanato. ꝛ de exhortatōe christi ad humilitatem Luce. xiiij. Capitulū xcix.

e Et factū est cū intraret ī domū cuiusdā p̄ncipis phariseoꝝ sabbato mādicare panē. ꝛ ipi obs̄uabāt eū. Et ecce hō q̄dā ydropic⁹ erat ante illū. ꝛ respondens iesus dixit ad legisp̄itos ꝛ phariseos dicēs. Si licet sabbato curare? At illi tacuerūt. Ipse ꝟo app̄hēsum sanauit euꝫ ac dimisit. Et rn̄dens ad illos dixit. Cui⁹ vestrū asinus aut bos ī puteū cadet et non ɔtinuo extrahet illū die sabbati? Et nō poterāt ad h̄ rn̄dere illi. Dicebat aūt ꝛ ad inuitatos p̄abolam intendēs quō p̄mos accubitus eligerēt dicēs ad illos. Cū inuitatus fueris ad nuptias nō discūbas in primo loco ne forte honoratior te sit inuitatus ab illo. ꝛ veniēs q̄ te et illū vocauit dicat tibi. Da huic locū. ꝛ tūc incipias cū rubore nouissimū locū tenere. Sꝫ cū vocat⁹ fueris vade et recumbe ī nouissimo loco. vt cum venerit q̄ te inuitauit dicat tibi Amice ascende superi⁹. tūc erit tibi gl'ia corā simul discūbentibꝫ. q꞉ omnis q̄ se exaltat humiliabit. ꝛ q̄ se hūiliat exaltabit.

De vocandis pauperibꝫ ad ɔuiuiū et p̄abola de cena magna Luce. xiiij. Capitulū c.

d Dicebat aūt ꝛ ei q̄ se īuitauerat. Cū facis prandiū aut cenā noli vocare amicos tuos / neqꝫ frēs tuos / neqꝫ cognatos / neqꝫ vicinos diuites. ne forte et ipi te reinuitēt. ꝛ fiat tibi retributio. Sꝫ cū facis conuiuiū voca paupes / debiles / claudos / cecos. et beatus eris q꞉ nō habēt retribuere tibi. retribuetur enim tibi in resurrectiōe iustoꝝ. Hec cū audisset quidam de simul discūbentibꝫ. dixit illi Beatus q̄ manducat panē in regno dei. At ipse dixit. Homo quidam fecit cenā magnā ꝛ vocauit multos. Et misit seruū suū hora cene dicere inuitatis vt venirēt. q꞉ iam parata sūt oīa. ꝛ ceperūt sil' oēs se excusare. Primus dixit illi Uillā emi et necesse habeo exire et videre illā. rogo te habe me excusatum. ꝛ alter dixit. Iuga boum emi q̄nqꝫ. ꝛ eo p̄bare illa. rogo te habe me excusatū. Et ali⁹ dixit Uxorē duxi et ideo nō possum vēire. Et reuersus seruus nūciauit hec dn̄o suo. Tūc irat⁹ pr̄familias dixit seruo suo. Exi cito ī plateas et vicos ciuitatis. ꝛ paupes ꝛ debiles cecos ꝛ claudos ītroduc huc. Et ait seruus. Dñe factū ē vt imp̄asti ꝛ adhuc loc⁹ ē. Et ait dn̄s seruo. Exi ī vias ꝛ sepes ꝛ cōpelle intrare / vt impleat' dom⁹ mea. Dico aūt vobis q̄ nemo viroꝝ illoꝝ q̄ vocati sūt gust abit cenam meā.

Si fuerit hec eadē parabola cū ista q̄ ponit̄ infra Mat. xxii. c. Ce. inquit sub dubio dico q̄ mauult [illegible] intellectui vel sensui cedere q̄ ꝯtentōni deseruire. ꝛ dat modū concordandi si dicatur eadem. vide

De odiendis parē-
tib9 ꝑpter christū. L. xiiij. Cap. ci.

Rant aūt turbe mlˀte cū eo ⁊ ꝯuer-
e sus dixit ad illos. Si q̄s venit ad
me et nō odit prēm suū et matrem
⁊ vxorē ⁊ filios ⁊ frēs ⁊ sorores. adhuc aūt
⁊ aīam suā/nō p̄t me9 esse discipul9. ⁊ q̄ non
baiulat crucē suam ⁊ venit post me nō p̄ōt
me9 esse discipul9. Quis eni ex voƀ volens
turrim edificare. nonne p̄us sedēs ꝯputat
sumpt9 q̄ necessarij sunt si habeat ad ꝑfici-
endū/ne postea q̄ꝫ posuerit fundamentū et
nō potuerit ꝑficere. oēs q̄ vidēt incipiāt il-
ludere ei dicētes. q: hic hō cepit edificare ⁊
nō potuit ꝯsūmare. Aut q̄s rex itur9 ꝯmit-
tere bellū aduersus aliū regē. Nōne sedens
p̄us cogitat si possit cū decē milib9 occur-
rere ei q̄ cū viginti milib9 venit ad se: Alio
q̄n adhuc illo lōge agente legatōez mittens
rogat ea q̄ pacis sunt. Sic ḡ oīs ex voƀ q̄
nō renunciat oīb9 q̄ possidet nō p̄t me9 esse
discipul9. Bonū ē sal. Si āt sal euanuerit
in q̄ condiet̄: neq̄ꝫ in terrā neq̄ꝫ ī sterq̄liniū
vtile ē sed foras mittet̄. Qui habꝫ aures au-
diēdi audiat.

De villico iniquita-
tis. L. xvi. Capitulū cij.

Icebat aūt ⁊ ad discipulos suos.
d Hō q̄dā erat diues q̄ habebat vil-
licū. et hic diffamat9 est apō illum
quasi dissipasset bona ipi9. ⁊ vocauit illuꝫ
⁊ a' t illi. Quid h̄ audio de te. Redde ratōez
villicatōis tue. iā eni nō poteris vltra villi-
care. Ait aūt villic9 intra se. q̄d faciā q: do-
min9 me9 auferat a me villicatōem: Fodere
nō valeo/mēdicare erubesco. Scio q̄d fa-
ciā. vt cū amotus fuero a villicatōe recipi-
ant me ī domos suas. Cōuocatꝭ aūt singu-
lis debitorib9 dn̄i sui dicebat p̄mo. quātū
debes dn̄o meo: At ille dixit. centū cados
olei. Dixitq̄ꝫ illi. Accipe cautōnem tuā et se-
de cito scribe quinquaginta. Deinde alio
dixit. Tu ꝟo quantū debes: Qui ait. Cen-
tū choros tritici. Ait illi. Accipe lr̄as tuas
⁊ scribe octoginta. Et laudauit dn̄s villi-
cū iniq̄tatis/quia prudēter fecisset. q: filij
hui9 secl'i prudentiores filijs lucis in gene-
ratiōe sua sunt. Et ego vobis dico. Facite
voƀ amicos de māmona iniq̄tatis vt cuꝫ
defeceritis recipiāt vos ī et̄na tabernacl'a
Qui fidel' est in mīmo ⁊ in maiori fidel' est
Et q̄ in modico iniqu9 ē. et ī maiori iniqu9
est. Si ḡ ī iniq̄ māmona fideles nō fuistꝭ/
q̄ō vestꝝ ē q̄s credet voƀ: Et si in alieo fi-
deles nō fuistꝭ q̄ō vestꝝ ē q̄s dabit vobis:
Nemo seruus p̄t duob9 dn̄is seruire. aut eī
vnum odiet et alterꝝ diliget. aut vni adhere-
bit ⁊ alterꝝ ꝯtēnet. Nō potestis deo ꝟuire ⁊
māmone. Audiebāt aūt oīa hec pharisei q̄
erāt auari ⁊ deridebāt illū. Et ait ill'. Uos
estis q̄ iustificatis vos corā hoīb9. De9 au-
tē nouit corda vr̄a. q: q̄ō hoīb9 altū ē abo-
minatio ē apud deū. Lex ⁊ ꝓphete vsq̄ꝫ ad
iohēm. Ex eo regnū dei euāgelizat̄. ⁊ oīs ī
illud vim facit. Facili9 est eni celū et terrā
p̄terire q̄ꝫ d' lege vnū apicē cadere. Oīs qui
dimittit vxorē suā et ducit alterā mechat̄. ⁊
q̄ dimissam a viro ducit mechat̄.

De diuite epulone
Luce. xvi. Capitulū. ciij.

Omo q̄dam erat diues ⁊ indueba-
b tur purpura ⁊ bisso ⁊ epulabat̄ q̄ti-
die splēdide. ⁊ erat q̄dā mendicus
noīe lazar9 q̄ iacebat ad ianuā ei9 vlcerib9
plen9 cupiēs saturari de micꝭ q̄ cadebāt d'
mensa diuitis. ⁊ nemo illi dabat. sꝫ ⁊ canes
veniebāt ⁊ lingebāt vlcera eius. Factū est
aūt vt morere∫ mēdicus ⁊ portaret̄ ab āge-
lis in sinū abrahe. Mortu9 ē aūt ⁊ diues ⁊
sepult9 ē in inferno. Eleuās āt oculos cuꝫ
esset in tormētis vidit abraā a lōge. ⁊ laza-
rū in sinu eius. Et ip̄e clamās dixit. Pater
abraam miserere mei. ⁊ mitte lazarꝝ vt intin-
gat extremū digiti sui in aquam vt refrige-
ret linguā meā. q: crucior in hac flāma. Et
dixit illi abraā. Fili recordare. q: recepisti
bona in vita tua. ⁊ lazarus silr' mala. Nūc
aūt hic ꝯsolat̄. tu ꝟo cruciaris. ⁊ in his om-
nibus inter nos ⁊ vos chaos magnum fir-
matum est. vt hi qui volunt hinc trāsire ad
vos nō possint neq̄ꝫ inde huc transmeare.
Et ait. rogo te ergo pater vt mittas eum in
domū patris mei. Habeo eni quinq̄ꝫ fra-
tres. vt testet̄ illis ne ⁊ ipi veniant in locum
hūc tormētorꝝ. Et ait illi abraam. Habent
moysen ⁊ ꝓphās. audiant illos. At ille dixit
Nō pr̄ abraā. sed si q̄s ex mortuis ierit ad
eos. pn̄iaꝫ agēt. Ait autē illi. Si moysen ⁊
ꝓphetas nō audiūt. neq̄ꝫ si q̄s ex mortuis
resurrexerit credent.

De petitōe discipu-
lorꝝ vt augeat̄ eis fides. L. xvij. Ca. ciiij

Et dixerũt apl'i dño. Adauge nob
e fidẽ. Dixit aũt dñs. Si haberetis
fidẽ sicut granũ sinapis. diceti͡s hu
ic arboꝛi moꝛo. eradicare ⁊ explãtare in ma
re ⁊ obediet vobis. Quis aũt vestrũ hñs
seruũ arantẽ aut oues pascentẽ qui regres/
so de agro/ dicit illi statim. transi recumbe.
⁊ dicat ei. Para ꝙ cenẽ ⁊ p̃cinge te/ ⁊ mini/
stra mihi donec manducẽ ⁊ bibã/ ⁊ post tu
manducabis ⁊ bibes? Nunq̇d gratiaꝫ ha/
bet seruo illi/ quia fecit q̇ sibi imperauerat.
Non puto. Sic ⁊ vos cũ feceritis omnia
que p̃cepta sũt vobis. Dicite serui inutiles
sumus qđ debuimus facere fecimus.

De enceniis quãdo

voluerũt ihm lapidare iudei. J. x. Ca. cv.
Acta sunt autẽ encenia in hieroso/
f lymis ⁊ hyems erat. Et ãbulabat
iesus in templo in poꝛticu Salo/
monis. Circũdederunt ergo eũ iudei. ⁊ di/
xerunt ei. Quousq̃ animam nostraꝫ tollis
Si tu es xp̃s dic nobis palam? Respõdit
eis Jesus. Loquoꝛ vobis ⁊ non creditis.
Opera que ego facio in noĩe patris mei/
hec testimonium ꝑhibent de me. s͡ꝫ vos nõ
creditis/ q͡ꝛ non estis ex ouib͡ꝫ meis. Oues
mee vocem meam audiunt. Et ego agno/
sco eas ⁊ sequunt͛ me. ⁊ ego vitam eternam
do eis ⁊ non peribunt in eternum. ⁊ nõ ra/
piet eas quisq̃ de manu mea. Pater meus
quod dedit mihi maius omĩb͡ꝫ est/ ⁊ nemo
põt eas rape de mãu patris mei. Ego ⁊ pr̃
vnũ sumus. Sustulerunt ergo lapides iu
dei vt lapidarẽt eũ. Rñdit eis iesus. Mul/
ta bona oꝑa oñdi vobis ex p̃re meo ꝓpter
quod hoꝝ opus me lapidatis? Rñderunt
ei iudei. ꝓpter bonũ opus non lapidamus
te/ s͡ꝫ de blasphemia. ⁊ q͡ꝛ tu hõ cũ sis facis
teip̃m deũ. Rñdit eis Jesus. Nonne scri/
ptũ est in lege vestra. Ego dixi dij estis. Si
illos dixit deos ad q̇s sermo dei factus est
⁊ nõ potest solui scriptura. quẽ pater sancti
ficauit ⁊ misit in mundũ vos dicitis quia
blasphemat q͡ꝛ dixi filius dei sum. Si nõ
facio opera patris mei nolite credere mihi
Si aũt facio ⁊ si mihi non vultis credere/
oꝑibus credite. vt cognoscatis ⁊ credatis
q͡ꝛ in me est pater ⁊ ego in p̃re. Querebãt er
go eũ apprehẽdere ⁊ exiuit de manib͡ꝫ eoꝝ.
Et abijt iteꝝ trãs ioꝛdanẽ in eum locũ vbi
erat iohãnes ꝑmũ ⁊ mãsit illic. ⁊ multi ve/
nerũt ad eũ ⁊ dicebãt/ q͡ꝛ iohãnes q̇dem si
gnũ fecit nullũ. Oĩa aũt q̇cũq̃ dixit io. hic
de h͛ vera erãt. ⁊ multi crediderũt in eum.

Incipiunt p̃eam/

bula passionis domini de suscitatiõe La/
zari. Joh. xi. ¶ Cap'm. cvi.

Rat aũt qui
e dam lãguẽs
lazarꝰ a be/
thania de castello ma/
rie ⁊ marthe soroꝝ eiꝰ.
Maria aũt erat q̃ vn/
xit dominũ vnguẽto.
et extersit pedes eiꝰ ca/
pillis suis. cuiꝰ frater Lazarꝰ infirmabat͛.
Miserũt ẽ soroꝛes eiꝰ ad eũ dicentes. Do
mine ecce quẽ amas infirmat͛. Audiẽs aũt
iesus dixit eis. Infirmitas hec nõ ẽ ad moꝛ
tem sed ꝓ gl'ia dñi vt glorificet͛ filius dei ꝑ
eam. Diligebat aũt marthã ⁊ soroꝛẽ eiꝰ ma
riam ⁊ lazaꝝ. Ut ẽ audiuit quia infirma/
bat͛ tũc q̇dem mansit in eodẽ loco duobus
dieb͡ꝫ. Deinde post hec dicit discipul' suis
Eamus in iudeã iteꝝ. Dicũt ei discipuli.
Rabbi nũc q̇rebant te iudei lapidare ⁊ ite/
rũ vadis illuc. Respondit iesus. Nõne du
odecim hore sunt diei? Si q̇s ambulaue/
rit in die nõ offendit. quia lucẽ huiꝰ mũdi
videt. Si aũt ambulauerit ĩ nocte offẽdit
q͡ꝛ lux nõ est in eo. Hoc ait. Et post hoc di
cit eis. Lazarꝰ amicꝰ noster doꝛmit. s͡ꝫ va/
do vt a somno excuscitẽ illũ. Dixerũt ẽ di/
scipuli eiꝰ. Dñe si doꝛmit saluus erit. Dixe
rat aũt ihs đ moꝛte eiꝰ. Illi aũt putauerũt
q͡ꝛ đ doꝛmitiõe somni diceret. Tũc ẽ dixit
ihs mãifeste. Lazarꝰ moꝛtuꝰ ẽ s͡ꝫ gaudeo ꝓ
pter vos vt credatis q͡ꝛ nõ erã ibi. s͡ꝫ eamꝰ ad
eũ. Dixit ẽ thomas q̇ đr didimꝰ ad ꝯdisci
pulos. Eamꝰ ⁊ nos ⁊ moꝛiamur cũ eo. Ue
nit igit͛ ihs ⁊ ĩuenit eũ q̃tuoꝛ dies ĩ monu
mẽto iã hñtẽ. Erat ãt bethãia iuxta hiero/
solymã q̃si stadijs. xv. Multi ãt ex iudeis ve
nerãt ad marthã ⁊ mariã vt ꝯsolarẽt͛ eas đ
frẽ suo. Martha aũt vt audiuit q͡ꝛ ihs vẽit
occurrit ei. Maria ãt domi sedebat. Dixit
aũt martha ad ihm. Dñe si fuisses h͛ fr̃ me
us nõ fuisset moꝛtuꝰ. s͡ꝫ ⁊ nũc scio q͡ꝛ q̇cũq̃
popesceris a đo dabit tibi deꝰ. Dicit illi ihs
Resurget frater tuus. Dicit ei Martha.
Scio quia resurget in resurrectiõe ĩ nouissi
mo die. Dicit ei Jesus. Ego sũ resurrectio
⁊ vita. qui credit in me etiam si moꝛtuꝰ fu.

Potuisset hic fieri
vna partitio prin
cipal'. quoniam in
choat occasio pro
xima dñice passio
nis.

erit viuet. Et omnis qui viuit et credit in me non morietur in eternuz. Credis hoc? Ait illi. Utiqꝫ dñe. Ego credidi quia tu es christ⁹ fili⁹ dei viui q̄ i huc mūdū venisti. Et cū hec dixisset abijt ꝛ vocauit mariā sororē suā silentio dicens. Mgr̄ adest et vocat te. Jlla aūt vt audiuit surrexit cito ꝛ venit ad eū. Nondū eni venerat iesus i castellū sed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei martha. Judei igit̄ q̄ erant cū ea ī domo et cōsolabant̄ eā cū vidissent mariam. qꝛ cito surrexit ꝛ exijt. secuti sunt eam dicentes. quia vadit ad monumētū vt ploret ibi Maria ḡ cū venisset vbi erat iesus Uidēs eū cecidit ad pedes ei⁹ et dixit ei. Domine si fuisses hic frater meus nō fuisset mortu⁹ Jesus autē vt vidit eam plorantē ꝛ iudeos q̄ venerāt cū ea plorātes fremuit spū. ꝛ turbauit semetipm. ꝛ dicit. vbi posuistis eum Dicūt ei. Dñe veni et vide. ꝛ lachrymatus est iesus. Dixerūt ḡ iudei. Ecce quō amabat eum. Quidā autē ex ipis dixerūt. Nō poterat h̄ q̄ oculos ceci nati apuit facere vt et h̄ nō moreret̄. Jesus ḡ rursus fremēs in semetipo venit ad monumentū. Erat autē spelūca ꝛ lapis suppposit⁹ erat ei. Ait iesus. Tollite lapidē. Dic̄ ei martha soror ei⁹ q̄ fuerat mortu⁹. Dñe iā fetet. q̄triduan⁹ em̄ est. Dic̄ ei iesus. Nonne dixi tibi si credideris videb̄ glīaꝫ dei. Tulerūt ḡ lapidē. iesus āt eleuatis sursum ocul' dixit. Gr̄as tibi ago pr̄ qm̄ audisti me. Ego aūt sciebā qꝛ semp me audis sꝫ pp̄t ppl'm q̄ circūstat dixi vt credāt/qꝛ tu me misisti. Hec cū dixisset voce magna clamabat. Lazare veni foras. et statī pdijt q̄ fuerat mortu⁹ ligat⁹ manus et pedes īstitis. Et facies illi⁹ sudario erat ligata. Dic̄ eis iesus. Soluite eū ꝛ sinite abire. Multi ḡ ex iudeis q̄ venerāt ad mariaꝫ ꝛ viderāt q̄ fecit crediderūt in eū. Quidaꝫ autem ex ipis abierūt ad phariseos ꝛ dixerunt eis q̄ fecit iesus.

De ꝯspiratione facta ꝯtra iesum et ei⁹ egressu in effrem. J. xi.

Capitulnm cvij.

C Ollegerūt ergo pontifices ꝛ pharisei cōcilium ꝛ dicebāt. Quid facimus qꝛ hic hō multa signa facit. si dimittim⁹ eū sic om̄es credent in eū. ꝛ venient romani ꝛ tollent nostꝝ locū ꝛ gentez. Unus aūt ex ipis cayphas noīe cū essꝫ pōtifex anni illi⁹ dixit eis. Uos nescitis q̄cq̄ nec cogitatis qꝛ expedit vob̄ vt vnus moriat̄ homo p populo ꝛ non tota gens pereat. Hoc autē a semetipo nō dixit sed cū esset pōtifex anni illi⁹ pphetauit qꝛ iesus moritur⁹ erat p gente. ꝛ nō tm̄ p gente sꝫ vt filios dei qui erāt dispersi ꝯgregaret in vnū Ab illo ergo die cogitauerūt vt iterficerēt eū. Jesus aūt iā nō i palā ambulabat apō iudeos sed abijt in regionē iuxta desertum i ciuitatē que dicit̄ Effrem. et ibi morabat̄ cū discipul' suis. Et ascēderūt m'ti hierosolymā de regione an̄ pasca vt sanctificarēt seipos. Querebant ergo iesum ꝛ colloquebant̄ adinuicē in tēplo stantes. Quid putatis quia nō venit ad diem festum? Dederant autē pontifices et pharisei mandatuꝫ vt si quis cognouerit vbi sit indicet vt apphendant eum.

De ascensu iesu in hierusalem. M. xx. R. x. L. xviij.

Capitulum cviij.

E Rant. R. autē in via ascēdentes in hierosolymam. ꝛ p̄cedebat illos iesus. et stupebant ꝛ seq̄ntes timebant. et M. ascendens. M. iesus Hierosolymam assumpsit iterum. R. duodecim. M. R. discipulos. L. suos secreto cepit. R. eis dicere que essent ei vētura. Et M ait. R. illis. L. Ecce nos ascendim⁹ hierosolymam ꝛ cōsummabunt̄ om̄ia q̄ scripta sunt p pphetas de filio hominis. Tradet̄ M. L. eniꝫ princip ib⁹ sacerdotū ꝛ scribis ꝛ seniorib⁹ R. et cōdemnabūt M. R. eum morte et tradent M. R. illum gentib⁹ ad illudendū et flagellandū ꝛ crucifigendū. Et L. conspuet̄. R. et postq̄ flagellauerint occident eū. et. M. tercia. R. L. die resurget. ꝛ ipi nihil horū intellexerūt. et erat verbuꝫ istud absconditū ab eis. et nō intelligebāt que dicebantur.

Quāuis sub vno ptextu ponant̄ sequētia quasi fuerit vnic⁹ ascensus christi in hier'ꝫ. tn̄ probabili⁹ ē fuisse diuersos cursus ꝛ recursus christi in quib⁹ facta sequūtur. vt magr̄ Nyco. de lyra notat.

De decem leprosis sanatis in via. L. xvij.

Capitulum cix.

E T factū ē dū iret in hier'm transibat p mediā samariā ꝛ galyleā. ꝛ cū

ingrederet quodda castellu occurrerunt ei decē viri leprosi. q steterūt a lōge ⁊ leuauerūt vocē dicētes. Jesu pceptor miserere nr̄i. Quos vt vidit dixit. Jte ostendite vos sacerdotib. Et factū ē dū irēt mūdati sunt. Unus aūt ex ill' vt vidit/ qz mundatus est regressus ē cū magna voce magnificās deū. ⁊ cecidit in faciē añ pedes ei⁹ grās agēs. et hic erat samaritan⁹. Rñdens aūt ihs dixit Nōne decē mūdati sunt. ⁊ nouem vbi sūt? Nō est inuētus q rediret ⁊ daret gl'iaz deo/ nisi h alienigena. Et ait illi. Surge vade/ qz fides tua saluū te fecit.

De non receptione

xp̄i p samaritanos. L. ix. Cap. cx.

f Actū est āt dū cōplerent dies assūptionis ei⁹ ⁊ ipe faciē suā firmauit vt iret in hierl'm ⁊ misit nūcios añ ɔspectū suū. Et eūtes intrauerūt in ciuitates samaritanoꝝ vt pararēt illi/ ⁊ nō receperūt eū qz facies ei⁹ erat eūtis in hierl'm. Cū āt vidissent discipuli eius iacob ⁊ iohes dixerūt. Dñe si vis dicim⁹ vt ignis descēdat de celo ⁊ ɔsumat eos sic̄ ⁊ helyas fecit. ⁊ cōuersus increpauit eos dicens. Nescitis cui⁹ spūs estis. filius hoīs nō venit aīas pdere/ sz saluare. ⁊ abierūt in aliud castellum.

De petitiōe filioꝝ

zebedei. M. xx. R. x. Cap. cxi.

t Unc. M. accessit ad eū mr̄ filioꝝ zebedei cū filijs adorās ⁊ petēs aliqd ab eo. Qui dixit ei. qd vis? R. accedunt ad eū filij zebedei iacobus ⁊ iohes dicentes. Mgr̄ volum⁹ vt qdcū qz petierim⁹ facias nobis. At ille dixit eis qd vultis vt faciā vob? ⁊ dixerūt. da nob vt vn⁹ ad dexterā ⁊ ali⁹ ad sinistraz tuā sedeamus in glia tua. Ait. M. illi mr̄. Dic vt sedeant hi duo filij mei vn⁹ ad dexterā tuā ⁊ vn⁹ ad sinistrā tuā in regno tuo. Rñdēs. M. R. āt ihs dixit eis. Nescitis qd petatis. Potestis M. R. bibere calicē quē ego bibo. R. bibiturus. M. suz. aut baptismo. R. q ego baptizor baptizari? [illegible] dixerūt ei. Possum⁹. Ait ill' iesus. R. M. calicē qdez meū bibetis. ⁊. R. baptismo q baptizor baptizabimi. sedere. M. R. aūt ad dexterā vel sinistrā meā nō est meū dare vobis/ sz quibus paratū est a pr̄e. M. meo. Et audientes. M. R. decē indignati sunt de duobus fratrib iacobo. R. ⁊ iohe. Jesus. M. autē R. vocauit eos ad se ⁊ ait ill'. Scitis. M. R. qz. M. pncipes gentiū hi. R. q videnf pncipari gētib dñanf eis. ⁊. M. q maiores sunt ptātē exercēt in eos. Nō ita. M. R erit int' vos. sz. M. qcūqz. R. int'. M. vos voluerit maior. R. fieri sit. M. vester minister. Et. R. qcunqz voluerit inter vos pm⁹ esse. erit. M. R. vester. M. oīuz. R. seruus. M. R. sic̄. M. filius. R. hoīs nō venit ministrari. sed ministrare/ ⁊ animā suam dare redemptionem p multis.

Potuit vtrūqz fieri ꝙ ⁊ mater peteret ⁊ filij. Et dicūtur petere qz matrem mouerāt ad petendū. ideo dñs respōdit eis

De illuminatiōe ceci

⁊ de zacheo ⁊ de decez mnis. Lu. xviij. ⁊ xix. R. x. ¶ Capl'm. cxij.

f Actū. L. de. c. xviij. est autē cū appropinqret Jh̄s hiericho. Cecus qdā sedebat sec⁹ viā mēdicās/ ⁊ cū audiret turbā ptereuntē interrogabat qd h esset. Dixerūt aūt ei qꝛ iesus nazarenus trāsiret. Et clamauit. Jh̄u fili dauid miserere mei. Et q pibāt increpabant eū vt taceret. Ipe ꝟo multo magis clamabat. Fili dauid miserere mei. stās āt ihs iussit illū adduci ad se. Et cum appropinqsset interrogauit illum dicēs. qd vis vt faciā tibi. At ille dixit. Dñe vt videaz. Et iesus dixit illi. Respice. fides tua saluū te fec̄. Et ɔfesti vidit. ⁊ sequebat illū magnificās deū. Et omis plebs vt vidit dedit laudē deo. et veniūt. R. hiericho. Et L. de ca. xix. ingressus pambulabat hiericho. Et ecce vir noīe zacheus ⁊ hic erat pīceps publicanoꝝ ⁊ ipe diues. et qrebat videre iesum quis esset et nō poterat p turba qz statura pusill⁹ erat. Et pcurrēs ascēdit in arborē sycomorū vt videret illū. qz inde erat trāsiturus. Et cū venisset ad locuz suspiciēs iesus vidit illū. ⁊ dixit ad illum. Zachee festinās descēde qz hodie i domo tua optz me manere. et festinās descēdit. et suscepit illū gaudens i domū suā. Et cum viderēt oēs murmurabāt dicētes qꝛ ad hominē pctōrē diuertisset. Stans aūt zache⁹ dixit ad dominū. Ecce dimidiū bonorum meoꝝ domine do pauperib. et si quid aliquē defraudaui reddo quadruplū. Ait iesus ad eū. quia hodie domui huic salus facta est eo qꝛ ⁊ ipe sit fili⁹ abrae. Uenit enim fili⁹ hominis querere ⁊ saluū facere quod

dixerat. Hec illis audiētibꝰ adijciēs parabolā dixit eo q ꝓpe hierusalē essꝫ. et qꝛ estimarēt q cōfestim regnū manifestaret dixit ergo. Hō quidam nobilis abijt in regionē lōginquā accipe regnū ⁊ reuerti. Uocans aūt decem seruis suis dedit illis decē mnas ⁊ ait illꝭ. Negociamī dū venio. Ciues autē eiꝰ oderāt illū et miserūt legatōem post illū dicentes. Nolumꝰ hūc regnare sup nos. Et factum est cū rediret accepto regno iussit vocari seruos qbus dederat pecuniā vt sciret quantū qsq negociatus essꝫ. Uenit autē primꝰ dicens. Dn̄e mna tua decē mnas acqsiuit. Et ait illi. Euge serue bone qꝛ ī modico fidel' fuisti eris ꝑtātem habēs sup decē ciuitates. ⁊ alter venit dicēs. Dn̄e mna tua fec quinqꝫ mnas. ⁊ huic ait. Et tu esto sup quinqꝫ ciuitates. Et alter venit dicēs Dn̄e ecce mna tua quā habui repositā in sudario timui enī te. qꝛ hō austerꝰ es. tollis quod nō posuisti. et metis qđ nō seminasti. Dicit ei. Ex ore tuo te iudico serue neqꝫ. Sciebas q ego hō austerus sū tollēs qđ nō posui. ⁊ metens qđ nō seminaui. Et quare nō dedisti pecuniā meā ad mēsam. ⁊ ego veniēs cum vsuris vtiqꝫ exegissem illā. Et astantibꝰ dixit. Auferte ab illo mnam ⁊ date ei q decē mnas habet. ⁊ dixerunt illi. Domīe decem mnas hꝫ. Dico aūt vob qꝛ omī habēti dabit̄ et abūdabit. Ab eo āt q nō habet ⁊ qđ habꝫ auferet̄ ab eo. Uerūtamē inimicos meos illos q noluerūt me regnare sup se adducite huc et interficite añ me. Et his dictis ꝑcedebat ascēdens hierosolymā.

> Cōsonat illa parabola cū illa de talentis. infra mat. thei. xxiiij.

De duobus cecis i egressu iericho sanat M. xx. R. x. L. xviij.

E t egrediētibꝰ M. illis ab hiericho ⁊ ꝓficiscēte. R eo et discipulis eiꝰ secuta M. est eū turba multa. Et ecce duo ceci sedētes secus viā audierūt q iesus trāsiret ⁊ clamauerūt dicentes. Dn̄e miserere nostri fili dauid. Filꝰ R. aūt thymei barthymeꝰ cecꝰ sedebat secꝰ viam mēdicans. Qui cū audisset qꝛ iesus nazarenꝰ est cepit clamare ⁊ dicere. Iesu fili dauid miserere mei. Turbā M. āt increpabat eos vt tacerent. ⁊ cominabant̄. R. multi. At. M. illi magꝭ clamabāt dicētes. Dn̄e miserere nr̄i fili dauid. Et. R. stās. M. iesus vocauit. M. eos. ⁊ vocabāt. R. cecū dicētes ei. Animeqōr esto. Surge vocat te. Qui ꝓiecto vestimēto suo exiliēs venit ad eū. Et ait. M. iesus. R. Quid. M. vultis vt faciā vob. Dicunt. Dn̄e Raboni. R. vt M. apiant̄ ocli nostri. Misertus aūt eoꝝ iesus tetigit oclos eoꝝ. Iesus aūt dixit. Uade fides tua te saluū fecit. ⁊ ꝓfestī. M. viderunt ⁊ secuti sunt eum.

> Marcꝰ nominat hūc solū qꝛ famosior erat vel nō ēēt improbabile duere q alia sit historia marci alia mathei sicut diuersis vicibꝰ potuit iesus egredi de hiericho ⁊ sanare nūc duos nūc vero vnū. ⁊c.
>
> Ideo supplicat hic intelligentia lectoris modū loquēdi nūc ad vnum. nūc ad duos.

De alabastro vnguēti. M. xxvi. R. xiiij. J. xij. L. vij.

I esus. J. ante sex dies pasce venit bethaniam vbi fuerat lazarꝰ mortuꝰ quē suscitauit iesus. Fecerūt aūt ei cenā ibi. R. domo symonis leprosi. ⁊ Martha J. ministrabat. lazarꝰ vero erat vnꝰ ex discūbētibꝰ. Et. R. cū discūberet veniēs R. M. mlier maria. J. accepit librā vnguēti nardipistici ꝑciosi et vnxit pedes iesu. Et extersit capillis euis pedes iesu. et. R. fracto alabastro effudit sup caput ipiꝰ recūbētis. M. ⁊ domꝰ. J. īpleta ē ex odore vnguēti. Erāt. R. aūt qdā indigne ferētes intra semetipos discipli M. ⁊ dicētes. R. Ut q ꝑditio hec vnguēti facta ē. Dixit. J. ergo vnꝰ ex discipulis suis iudas scariothis q eū erat traditurus. Quare h vnguētū nō venijt trecētis denarijs ⁊ datū ē egenis. Poterat. R. eīn vnguentū istud venūdari multo. M. R. plus q trecētꝭ denarijs et dari paupibꝰ. Dixit J. aūt h non qꝛ de egenis ꝑtinebat ad eū. sed qꝛ fur erat ⁊ loculos hn̄s ea q mittebantur portabat. ⁊ fremebāt. R. in eā. Sciēs. M. aūt iesus ait illis. Sinite. L. illā vt in dieꝫ

> Nō ē hec historia de qua lucas supra c. vij. ⁊ tres euāgeliste loquūt̄ per remēoratōes dū hoc referunt primo die azymoꝝ.
>
> Post saluari hoc q solꝰ iudas murmurabat per modū quo dicunt̄ plures aliquid facere qū vnꝰ ex eis malefacit. vel qꝛ solꝰ male mouebatur. Alij pie.

sepulture mee seruet illō. Quid molesti estis M. huic mulieri: opus em̄ bonū opata est in me. Semp em̄ paupes habetis vobiscū. ꝛ cū volueritis. R. poteritis eis bn̄facere. me. M. R. aūt. J. nō sp habebitis. qđ ha-buit. R. hoc fecit. puenit vngere corpꝰ meū in sepulturā. mittēs. M. em̄ hec vnguētū hoc in corpus meū ad sepeliendū me fecit Amē. M. dico. R. vobis/ vbicūqꝫ pdica-tū fuerit euāgeliū hoc in toto mūdo. ꝛ qđ hec fecerit narrabit in memoriā eius.

De sessiōe aselli. M

xxi. R. xi. L. xix. J. xii. ¶ Caplm. cxv.

Cognouit. J. ergo turba multa ex iu-
c deis. qꝛ illic esset ꝛ venerūt nō pp̄
iesum tantū sꝫ vt lazaꝝ viderēt quē suscitauit a mortuis. Cogitauerūt aūt p̄n-cipes sacerdotū vt ꝛ lazaꝝ interficerēt. qa multi pp̄ illū abibāt ex iudeis ꝛ credebāt in iesum. In crastinū aūt turba multa que ꝯuenerat ad diē festū cū audisset/ qꝛ ih̄s ve-nit hierosolymā. acceperūt ramos palmaꝝ ꝛ pcesserūt obuiā ei. Et factū. L. est cū ap-propinqsset iesus ad Betphage ꝛ Betha-niā ad montē q̄ vocatꝰ oliueti. misit. M. R duos discipulos dicēs illis Jte in castellū qđ ꝯ vos est. In qđ. L. introeūtes stati in uenietis asinā alligatā ꝛ pullū. L. R. asine alligatū cū ea cui nemo vnqꝫ hoīum sedit. Soluite ꝛ adducite illū. Et. L. si q̄s vos interrogauerit q̄re sol-uitis: Sic dicetis ei. qꝛ dn̄s operā eius deside-rat ꝛ necessarius. R. est ꝛ dn̄s. M. his opꝰ hꝫ/ ꝛ ꝯfestim dimittet eos ¶ Hoc aūt factū est vt adimpleretꝰ qđ dictū ē p pphetā. R. dicentē. Di-cite filie syon. Ecce rex tuus venit tibi māsue-tus sedēs sup asinam ꝛ pullū filiū subiugalis. Noli. J. timere filia sy-on. ecce rex tuꝰ venit se-dēs sup pullum asine. Hec nō cognouerūt disci-puli eius p̄mū. sed qn̄ glorificatus ē iesus. tūc recordati sunt/ quia hec scripta erāt de eo ꝛ hec fecerūt ei. Eun-tes. M. aūt discipuli fecerūt sicͭ pcepit eis iesus. ꝛ. R. inuenerūt pullū alligatū añ ia-nuā foris in biuio ꝛ soluerūt eū. Soluen-tibus. L. aūt illis pullū dixerūt dn̄i eiꝰ ad illos/ q̄d soluitis pullū: At illi dixerūt sicut R. pcepit eis iesus. qꝛ. L. dn̄s eū necessari-um hꝫ. R. ꝛ dimiserūt eis ꝛ adduxerūt. M asinā ꝛ pullū. ꝛ imposuerūt sup eos vesti-mēta sua ꝛ eū desup sedere fecerūt. Eūte. L aūt illo plurima. M. turba strauerūt vesti-mēta sua ī via. alij āt ra-mos de arboribꝫ cede-bāt ꝛ sternebant in via Turbe āt q̄ pcedebāt ꝛ q̄ seqbantꝰ clamabāt dicētes. Osanna filio dauid. Bn̄dictus q̄ ve-nit in nomīe dn̄i. ꝛ. R. bn̄dictū qđ venit re-gnū p̄ris n̄ri dauid osanna in excelsis. Et cū appropinqret iā ad descensum montis oliueti ceperūt oēs turbe descēdentiū gau-dentes laudare deū voce magna sup oibꝰ q̄s viderāt v̄tutibꝫ dicētes. Bn̄dictꝰ. J. q̄ venit in noīe dn̄i. pax in celo ꝛ glīa ī excelsis Bn̄dictus q̄ venit in noīe dn̄i rex isrl. Te-stimoniū ḡ phibebat turba q̄ erat cum eo qn̄ lazaꝝ vocauit de monumēto / ꝛ suscita-uit eū a mortuis. pptea ꝛ obuiā venit ei tur-ba qꝛ audierūt eū fecisse hoc signū. Pharisei ḡ dixerūt ad semetipos. Videtis qꝛ nihil p-ficimus. ecce mūdꝰ totus post eū abijt. ꝛ q̄-dam. L. phariseoꝝ de turbis dixerūt ad il-lū. Mgr̄ increpa discipulos tuos. Quibꝫ ipse ait. Et si hi tacuerīt lapides clamabūt.

Glosa.
Secuuntur hic euā-gelistę diuersa trā-slatiōes illiꝰ qđ habe-tur zacharie nono prout enim voluit sp̄usscꝰs transla-tionē septuaginta venire ad gētes ita voluit vt transfer-ret. ꝛ hoc videlicet pro satisfactōe om-nium in quibus se-ptuaginta defece-runt ab hebraica veritate.

Glosa.
Accipiendum est qđ successiue sede-rit dn̄s super asinā ꝛ pullum.

De fletu iesu super

ciuitatē ꝛ eiectōe vendentiū. M. xxi. R. xi. L. xix. ¶ Capitulū. cxvi.

Et. L. vt appropinqret videns ci-
c uitatē fleuit sup illā dicēs. Quia si
cognouisses ꝛ tu. ꝛ q̄dē in hac die tua q̄ ad pacē tibi. Nūc aūt abscondita sūt ab oculꝭ tuis. qꝛ venient dies ī te. ꝛ circūda-būt te inimici tui vallo ꝛ circūdabūt te ꝛ co-angustabūt te vndiqꝫ. ꝛ ad terrā psternent te ꝛ filios tuos q̄ in te sunt. ꝛ nō relinquēt in te lapidē sup lapidē. eo qđ nō cognouerꝭ tē-pus visitatōis tue. ꝛ. R. introiuit hieroso-lymā. Et cū. M. intrasset commota est vniuer-sa ciuitas dicēs. Quis est hic: Populi au-tem dicebāt. Hic est iesus ppheta a naza-reth galilee. Et intrauit iesus ī tēplū dei et eiici-ebat oēs vendentes ꝛ ementes in illo. L. ꝙ tē

Hec fuit eiectio se-cunda licꝫ historia scholastica videatꝰ

plo. M. ꝛ mensas numulariorum ꝛ cathedras vendentiū columbas euertit. ꝛ non. R. sinebat vt quisqꝫ transferret vas per templū. Et docebat eos dicēs. Nōne. R. M. scriptū ē. Domus mea domus orōnis vocabitur cūctis. R. gētibꝫ. Uos. M. aūt. R. fecistis eā speluncā latronū. Et accesserūt. M. ad eū ceci ꝛ claudi in tēplo ꝛ sanauit eos. Uidētes aūt pncipes sacerdotū mirabilia q̄ fecit ꝛ pueros clamātes in tēplo ꝛ dicētes. Osanna filio dauid/ indignati sunt ꝛ dixerunt ei. Audis q̄d isti dicūt? Ihs aūt dixit eis. Utiqꝫ. Nūqꝫ legistis? Ex ore infantiū deus ꝛ lactentiū pfecisti laudē. Et. L. erat q̄tidie docēs in tēplo. Principes aūt sacerdotum ꝛ scribe ꝛ pncipes pleb quęrebāt illū pdere ꝛ nō inueniebāt q̄d facerēt ei. Ois enī ppl'us suspēsus erat audiens illum.

cū hac miscere primā ꝺ qua supra iohannis. u. ꝛ miscet historiam de Nicodemo.

De gētibus querentibꝫ videre iesum ꝛ de pdicatiōe eius. J. xii. Et regressu eius in Bethaniam. M. xxi. ꝛ R. xi.

¶ Capl'm. cxvii.

Erant. J. aūt gentiles q̄dā ex his q̄ ascenderāt vt adorarēt in die festo. Hi ergo accesserūt ad Philippū q̄ erat in bethsaida galilee. ꝛ rogabāt eum dicētes. Dn̄e volumus iesum videre. Uenit Philippus ꝛ dixit andree. Andreas rursum et philippus dixerūt iesu. Jesus aūt respondit eis dicēs. Uenit hora vt clarificetur filius hominis. Amen amen dico vobis. Nisi granū frumenti cadens in terrā mortuū fuerit/ ip̄m solum manet. Si aūt mortuū fuerit multum fructū affert. Qui amat animam suā perdet eā. ꝛ qui odit animam suā in hoc mūdo in vitam eternā custodit eam. Si q̄s mihi ministrat me sequatur. ꝛ vbi ego sum. illic ꝛ minister meus erit. Si q̄s mihi ministrauerit honorificabit eū pr̄ meus qui est in celis. Nūc anima mea turbata ē. ꝛ quid dicā? Pater saluifica me ex hac hora/ sed ppterea veni in hanc horā. Pr̄ clarifica nomen tuū/ alias filiū tuum. Uenit ergo vox de celo. ꝛ clarificaui ꝛ iterū clarificabo. Turba ergo que stabat ꝛ audierat dicebat tonitruū factum esse. Alij dicebāt. Angelus ei locutus ē. Rn̄dit iesus ꝛ dixit. Nō ppter me vox hec venit/ sꝫ ppt vos. Nunc iudiciū est mūdi. nūc pnceps huius mūdi eijcietur foras. ꝛ ego si exaltatus fuero a terra omnia trahā ad meip̄m. Hoc aūt dicebat significans q̄ morte erat moriturus. Rn̄dit ei turba. Nos audiuimus ex lege/ quia xp̄s manet in eternū. ꝛ quō tu dicis oportꝫ exaltari filiū hoīs? Quis est filius hominis? Dixit ergo eis iesus. Adhuc modicum lumen in vobis ē. Ambulate dum lucē habetis/ vt nō tenebre vos cōphendāt. Et q̄ ambulat in tenebris nescit q̄ vadit. Dū lucem habetis credite in lucē/ vt filij lucis sitis. Hec locutus ē iesus ꝛ abijt ꝛ abscōdit se ab eis. Et relictis. M. illis ꝛ circumspectis. R. oībus cū iam vespa esset hora exijt in bethaniā cū. xij. foras. M. extra ciuitatē ibiqꝫ mansit ꝛ docebat eos de regno dei.

De ficulnea arefacta. M. xxi. R. xi.

Capl'm. cxviii.

Talia. M. die. R. cū exiret de Bethania mane. M. reuertens in ciuitatem esurijt. Cūqꝫ. R. vidisset a longe ficum secus. M. viā habentem. R. folia venit ad eam. M. si q̄d. R. forte in ea inueniret. Et cum venisset nihil inuenit pter folia. Nō enī erat tempus ficorum. Et rn̄dens dixit illi. Nunqꝫ. M. ex te fructus nascatur in eternum. Nō. R. amplius in eternū ex te q̄sq̄ꝫ fructus manducet. Et arefacta. M. est cōtinuo ficulnea. Et videntes discipuli ficum. R. aridam factam a radicibꝫ/ mirati. M. sunt dicentes. Quomō continuo aruit? Et recordatus Petrus dixit ei.

Dicit Aug' q̄ tercia die mirati sunt ita q̄ secūda die. scilicet lune ficulnea fuit arefacta ꝛ nō dn̄ica. sicut aliqui dicunt. Et ly continuo refertur ad dies pcedentē

Rabbi Ecce fic' cui maledixisti aruit. Respōdēs aūt iesus ait. Habete fidē dei. Amē. M. dico. R. vobis si habueritis fidē et nō hesitaueritis nō solū de ficulnea facietis. sed ꝛ si monti huic dixeritis. tolle te ꝛ iacta te ī mare ita fiet. Propterea. R. dico vobis Oia q̄cunqꝫ orātes petitis credite q2 accipietis. et venient vobis. Et cū stabitis ad orandū dimittite si q̄d habetis aduersus aliquē. vt et pater vester qui ī celis est dimittat vobis peccata vestra.

De questiōe baptismi iohānis. M. xxi. R. xi. L. xx.

Capitulū cxix.

T.M. cũ venisset in templũ factũ est vna dierũ docẽte illo pplm in tẽplo ⁊ euãgelizãte ꝯuenerũt ⁊ accesserũt. M. ad eũ docentẽ ꝑncipes sacerdotum ⁊ scribe. L. cum seniorib9 ppli. M. dicentes. In qua potestate hec facis? ⁊ quis dedit tibi hanc potestatẽ vt ita. R. facias? Dic. L. nobis. Rñdens. M. iesus. R. dixit. L. Interrogo vos ⁊ ego vnũ sermonẽ quẽ si dixeritis mihi ⁊ ego vobis dicam in qua potestate hec facio. Baptismus iohãnis vñ erat? De celo an ex hoibus. Rñdete R. mihi. At. M. illi. R. cogitabant. L. intra se dicentes. Si dixerimus de celo. dicet nobis/ q̃re ergo nõ credidistis illi? Si aũt dixerimus ex hoib9. timemus turbam Omnes eñi habent iohannẽ sicut ꝓphetam Et rñdentes iesu dixerũt. Nescimus. Ait illis ⁊ ipse. Neq̃ ego dico vobis in qua potestate hec facio.

De duobus filiis

quorum vnus facit voluntatem patris. M. xxi. ¶Capitulum. cxx.

Quid aũt vobis videt. Homo q̃dã habebat duos filios. ⁊ accedẽs ad ꝑmũ dixit. Fili vade hodie operari in vineam meã. Ille aũt rñdens. Nolo. postea aũt pnia motus abijt. Accedẽs aũt ad alterum dixit similiter. At ille rñdens ait. Eo dñe. ⁊ nõ iuit. Quis ex duob9 istis fecit voluntatem patris? Dicunt ꝑmus. Dicit eis iesus. Amen dico vobis/ quia publicani ⁊ meretrices ꝑcedẽt vos in regnum dei. Uenit aũt ad vos iohãnes in via iusticie ⁊ nõ credidistis ei. publicani autem ⁊ meretrices crediderunt ei. Uos autẽ videntes nec penitentiã habuistis postea vt crederetis ei.

De iudice iniquitatis ⁊ de phariseo ⁊ publicano. Luce. xviij.

¶Capitulum. cxxi.

Dicebat autem ⁊ parabolam ad illos/ quoniam oportet semp orare ⁊ non deficere dicens. ¶Iudex quidam erat in ciuitate q̃dam qui deum nõ timebat ⁊ iudicem nõ reuerebat. Uidua autem quedam erat in ciuitate illa ⁊ veniebat ad eũ dicens. Uindica me de aduersario meo/ ⁊ nolebat ꝑ multum tempus. Post hec aũt dixit intra se. Et si deum nõ timeo nec hominẽ reuereor tamen quia molesta est mihi hec vidua. vindicabo eam ne in nouissimo veniens suggillet me. Ait autem dominus. Audite quid iudex iniquitatis dixit. Deus autẽ non faciet vindictam electorũ suorũ clamantium ad se die ac nocte ⁊ patientiam habebit in illis? Dico vobis/ quia cito faciet vindictam illorũ. Ueruntamẽ filius hominis veniens putas inueniet fidẽ sup terrã? Dixit aũt ⁊ ad quosdam qui in se ꝯfidebãt tã q̃ iusti ⁊ aspernabant ceteros parabolam istam dicens. Duo homines ascenderunt in templũ vt orarent. vnus phariseus ⁊ alter publicanus. Phariseus stans hec apud se orabat. Deus grãs tibi ago/ quia nõ sum sicut ceteri hominũ. raptores. iniusti. publicani. adulteri. velut etiã hic publicanus. Ieiuno bis in sabbato. decimas do oĩum que possideo. Et publicanus a longe stãs nolebat nec oculos ad celũ leuare. sed pcutiebat pectus suũ dicens. Deus ꝓpicius esto mihi pctõri. Dico vobis. descẽdit hic iustificatus in domũ suam ab illo. quia omnis qui se exaltat humiliabit. ⁊ qui se humiliat exaltabitur.

De parabola locate vinee agricolis. M. xxi. R. xij. L. xx.

¶Capitulum. cxxij.

Aliã. M. parabolã audite. Cepit R. aũt ad plebẽ dicere parabolã hanc Hõ. M. q̃dam R. L. erat. M. pr familias q̃ plãtauit vineã. ⁊ R. sepẽ circũdedit ei. ⁊ fodit in ea torcular. lacũ R. fodit ⁊ edificauit. M. turrĩ. ⁊ locauit eã agricol. colonis. L. ⁊ ꝑfectus est pegre. M. R. mltis. L. tpibus. Cum. M. aũt tẽp9 fructuũ appropinq̃sset in. L. tẽpore vindemie misit. M. R. L. suos suos ad agricolas cultores. L. vt de fructu vinee darẽt illi. ⁊ M. accipent ab agricolis. R. fruct9. M. eius. Et agricole apphẽsis seruis ei9 aliũ ceciderũt et dimiserũt. R. L. vacuũ ⁊ inanem L. aliũ. M. occiderũt. aliũ ꝟo lapidauerũt Iterũ misit alios seruos plures priorib9. et fecerũt eis silr. in capite. R. cedẽtes. L. vulnerauerũt. R. ⁊ ꝯtumelijs affecerũt. ⁊ addidit alterũ mittere q̃ ⁊ illũ vulnerãtes eiecerunt. Nouissime. M. aũt adhuc. R. habẽs vnũ filiũ charissimũ dixit. L. dñs vinee. Quid faciã? Mittã filiũ meũ dilectũ. ⁊ illũ. M. R. misit ad eos nouissime dicẽs. q̃r forte verebunt. L. filiũ meũ. cũ hũc viderint. Quẽ. L. cũ. M. vidissent coloni cogitauerũt intra se ⁊ dixerũt. R. ad inicẽ. Hic

M.est.L.heres.R. venite occidamus eū
⁊ habebim⁹ hereditatē.vt.L.nr̄a sit heredi
tas.Et.M. apphēsum.R.L.eū. eiecerūt
eū extra vineā ⁊ occiderūt. Cum ḡ venerit
dn̄s vinee q̄d faciet agricol' ill'? Ueniet.R
L.⁊ pdet colonos.Malos.M. male per
det.⁊ vineā suam loca
bit aliis agricolis.qui
reddēt ei fructū tēpib⁹
suis. Quo.L. audito
dixerūt illi.Absit.Ille
aūt respiciēs eos dixit
Quid ḡ est h̄ qd̄ scptū
est.R.nec.M.scptura
hāc legistis. Lapidē
quē reprobauerūt edi
ficātes h̄ fact⁹ ē in caput anguli. A dn̄o fa
ctū ē istud ⁊ ē mirabile in oculis nr̄is. Jō
M.dico vob.q2 auferet a vob regnū dei/
⁊ dabit gēti faciēti fructus.L.eius. Ois
M.q̄ ceciderit sup lapidē istū ɔq̄ssabit.su
per quē aūt ceciderit cōminuet ⁊ ɔteret eū.
Et cū audissent pncipes sacerdotū ⁊ pha
risei pabolas ei⁹ cogn̄uerūt q2 de ip̄is diceret
Et q̄rētes eū tenēre ⁊.L. mittere in illum
man⁹.in illa hora timuerūt ppl'm. q2.M.
sicut pp̄haȝ illū hēbāt ⁊ relicto eo abierūt.

Hoc ē intelligēdū
dixisse christuȝ vel
aliquos de iudeis
illud aūt qd̄ sequit
absit dixerunt alij.
vel ipsi oēs intelle
cta parabola chri
sti.

De veste nuptiali.

M.xxij. Cōsonat.L.sup.xiiij. cum Glo.
iij. ¶Capitulum.cxxij.

e. Trn̄dēs iesus dixit iteȝ in pabol
is dicēs. Si'le factū est regnū ce
loȝ homini regi qui fecit nuptias filio suo
Et misit seruos suos vocare inuitatos ad
nuptias ⁊ nolebant venire. Iteȝ misit ali
os seruos dicēs.dicite inuitatis.ecce pran
dium meū paraui.thauri mei ⁊ altilia occi
sa ⁊ oia parata venite ad nuptias. Illi aūt
neglexerūt ⁊ abierūt alius in villā suā/ali⁹
ad negociatōeȝ suā. Reliq̄ vo tenuerūt ser
uos ei⁹ ⁊ ɔtumelia affectos occiderūt. Rex
aūt cū audisset iratus ē ⁊ missis exercitib⁹
suis pdidit homicidas illos ⁊ ciuitatē illo
rū succēdit. Tūc ait seruis. Nuptie q̄dem
parate sūt.sȝ q̄ inuitati erāt nō fuerūt digni.
Ite ḡ ad exitus viaȝ ⁊ q̄scūq; inueneritis
vocate ad nuptias. Et egressi serui eius in
vias ɔgregauerūt oēs q̄s inuenerūt malos
⁊ bonos/⁊ iplete sunt nuptie discūbentiuȝ
Intrauit aūt rex vt videret discūbētes ⁊ vi
dit ibi hoieȝ nō vestitū veste nuptiali.⁊ ait
illi. Amice quō huc intrasti nō hn̄s vestem
nuptialē? Et ille obmutuit. Tunc dixit rex
ministris.ligatis pedib⁹ ⁊ manib⁹ mittite eū
in tenebras exteriores.ibi erit flet⁹ ⁊ stridor
dētiū. Multi em̄ sūt vocati/pauci vo electi.

De tributo redden-
do cesari.M.xxij.R.xij.L.xx.Ca.cxxiij.

t Unc.M.abeūtes pharisei ɔsiliuȝ
inierūt vt capent eū in sermone.et
L.obseruātes miserūt insidiatores
q̄sdā.R.ex phariseis discipulos.M.suos
cū herodianis.L.q̄ se iustos simularēt.vt
eū capent in verbo ⁊ traderēt pncipatui ⁊
ptāti psidis. Qui.R.veniētes interrogauerūt
L.illū dicētes. Magr̄.M.R. scimus.q2
verax es ⁊ recte L.dicis ⁊ doces ⁊ nō.M.
est tibi cure de aliq̄.⁊.R.nō curas quenq̄.
Nō.M.em̄.L.respicis alias recipis pso
nā hois neq;.R.vides in faciē.sȝ.L.in ve
ritate M.viā dei do.es.L.licet.L.M. no
bis.R.dare tributū cesari an nō dabim⁹?
R.Cōsiderās.L.aūt dolū illoȝ sciēs vsu
tiā eorū.et cognita.M.iesus neq̄cia eorū.
Ait. Quid.R.me tēptatis ypocrite? Osten
dite mihi numisma cēsus. Afferte.R.mi
hi denariū.L.vt videā. At.M.illi.R.ob
tulerūt ei denariuȝ. Et ait illis ih̄s. Cuius
M.ē imago hec ⁊ supscptio ei⁹? Cui⁹ L.
habȝ imaginē ⁊ supscptōneȝ? Et rn̄dentes
L.dixerūt ei. Cesaris.M.R. Tūc.M.R
ait.L.illis.reddite ergo q̄ sunt cesaris cesari
⁊ q̄ sunt dei deo.⁊.L.nō potuerūt rephēde
re vbū ei⁹ corā plebe. Et.M.audiētes mi
rati sunt oēs.R.sup eo.et mirati.L.sunt in
rn̄so ei⁹ ⁊ tacuerūt.⁊ relicto eo.R.abierūt

De muliere septem
uira.M.xxij.R.xij.L.xx. Ca.cxxv

t N illo.M.die accesserūt ad eū sa
ducei qui dicūt nō esse resurrectōeȝ
⁊ interrogauerūt eū dicētes. Ma
gister moyses dixit.⁊.R.scripsit.L.nobis
Ut.R.si.L.cui⁹.M.frater mortu⁹ fuerit
⁊ dimiserit vxorē et filios nō reliq̄rit.vt M
frater.R.eius.L.ducat vxorē illius ⁊ susci
tet semen fratri suo. Et erant ḡ apud nos se
ptē fratres. Et pmus vxore ducta defūct⁹
est sine.L.filijs.nō.R.relicto semie.⁊ non
M.habēs semē reliq̄t vxorē fratri suo. Si
milit̄ secundus accepit.R.eam.⁊ mortu⁹
est sine.L.filio.⁊ nec.R.iste reliq̄t semen.et
R.terci⁹.L.sil'r.M.accepit.L.eā vsq; M.
ad septimū.⁊.R.acceperūt eā septem.et nō

L. reliquerunt semen. t. L. mortui sunt. Nouissima. M. R. oim mortua est & mulier. In resurrectione g eorum cuius erit vxor. siquidem septem habuerunt ea vxorem. Et rndens iesus ait illis. None ideo erratis nescientes scripturas neque virtutem dei. Filij. L. huius seculi nubent & traduntur ad nuptias. Illi vero qui digni habebuntur seculo illo et resurrectione ex mortuis non nubent neque. M. nubentur. R. neque. L. ducunt vxores. neque ei vltra mori poterunt. Equales. M. R. enim angeli sunt. t. M. sunt angeli dei in celo. t. L. filij sunt dei cum sint filij resurrectionis. Quia vero resurgent mortui. De R. mortuis. M. quod resurgant et moyses. L. ondit secus rubum sicut dixit dnm deum abraam deum ysaac & deum iacob. Nunquid. R. legistis in libro moysi. quod. M. dictum est a deo dicente vob. Ego sum deus abraam deus ysaac & deus iacob. Deus. L. M. aut. R. non est mortuorum sed viventium. Oes enim viuunt ei. Uos. R. g multum erratis. Et. M. audientes turbe mirabantur in doctria eius. Rndentes. R. aut qdam scribarum dixerunt. Mgr bn dixisti. et. L. amplius non audebant eum quicquam interrogare.

De dilectione christi

ex toto corde. M. xxij. R. xij. de quo et L. x

Capitulum cxxvi.

P harisei. M. aut audientes quod silentium imposuit saduceis conuenerunt in vnum. Et accessit. R. vnus de scribis legis M. doctor. q. R. audierat illos conquirentes. et videns quod bn illis rnderit introgauit temptans M. eum. Mgr quod est mandatum magnum. R. primum. M. in lege. M. oim. Rndit. R. et ihs. M. quod primum oim mandatum est. Audi israel dns deus tuus deus vnus est. Et diliges dnm deum tuum ex toto corde tuo/et ex tota aia tua/& ex tota mente tua. et ex tota virtute tua hoc. M. est. R primum et maximum mandatum. Scdm simile est huic. Diliges proximum tuum sicut teipm. maius. R. horum aliud mandatum non est. In his. M. duobus mandatis tota lex pendet et pphete. Et R. ait illi scriba. Mgr bn in vitate dixisti. quod vnus est deus et non est alius preter ipm. & vt diligatur ex toto corde & ex tota mente. & ex toto intellectu. et ex tota aia et ex tota fortitudine. & diligere proximum tanquam seipm maius est oibus holocaustomatibus & sacrificijs. Ihs aut videns quod sapienter respondisset ait illi. Non longe es a regno dei

De quadam interro-

gatione pharisee. L. xvij. Et alia interrogatione cuius est christus filius. M. xxij. R. xij. L. xx

Capitulum cxxvij.

I nterrogatus. L. aut a phariseis qn venit regnum dei: et rndit eis et dixit. Non venit regnum cum obseruatione neque dicent. Ecce hic aut ecce illic. Ecce eni regnum dei intra vos est. Congregatis. M. aut phariseis interrogauit eos ihs dicens Quid vob videtur de xpo cuius filius est: Dicunt ei. Dauid. Et. R. rndens iesus dicebat docens i teplo Quo g dicunt scribe xpm filium dauid cui ipe dauid dicebat in spusancto. Dixit dns domino meo sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum: Quod g dauid in spu in. L. libro psalmorum. vocat M. eum dnm. t. R. vnde Quo. L. est filius eius? Et nemo. M. poterat rndere ei verbum. Et. R. mlta turba libenter eum audiebat. neque. M. ausus fuit quisquam eum aplius ex illa die introgare

De doctrinis pharisoorum audiendis.

M. xxiij. R. xij. L. xx

Capitulum cxxviij.

T unc. M. iesus locutus est ad turbas et ad discipulos suos. & dicebat eis i doctrina sua Sup. M. cathedram moysi sederunt scribe & pharisei Oia g quecunque dixerint vob seruate & facite. sm vero opera eorum nolite facere. Dicunt eni et non faciunt. Alligant aut onera grauia et iportabilia & imponunt i humeros hoim. digito aut suo nolunt ea mouere. Oia vero opa sua faciunt vt videantur ab hoibus. Attendite. L. & cauete. R. a scrib. Dilatant. M. eni philateria sua & magnificant fimbrias. Uolunt. L. R. in scolis ambulare. amant. M. R. L. autem primos recubitus i cenis. t. L. conuiuijs. primas. M. L. cathedras i synagogis: & in primis cathedris sedere i synagogis. t. M. salutationes R. L. in foro. qui. R. L. deuorant domos viduarum sub obtentu. R. plixe orationis. simulantes. L. longam orones. hi accipient damnationem maiorem. t. R. plixius iudicium. Amant M. vocari rabbi. vos aut nolite vocari rabbi. Unus est eni mgr vr. Oes aut vos fratres estis. & patrem nolite vob vocare sup terram L. vnus est eni pr vester qui in celis est. No vocemini mgri. quia mgr vr vnus est christus. Qui maior est vestrum erit mister vr. Qui aut se exaltauerit humiliabitur. et qui se humiliat exaltabitur

De ve multiplici

M.xxiij. L.xi. et .xiij. ¶Cap.cxxix.

E. M. vob scribe et pharisei hypocrite q claudit regnu celorum ante homines. vos enim no intratis nec introeuntes sinitis intrare. Ve vobis scribe et pharisei hypocrite q comeditis domos viduarum longa oratione orantes, ppter hoc amplius accipietis iudiciu. Ve vob scribe et pharisei hypocrite q circuitis

Quamvis ista repo nantur sub eo contextu dicta per euangelistas. post tamen dici q diversis temporibus fuerunt predicta.

mare et arida vt faciatis vnu proselitu et cu fuerit factus facitis eu filiu gehenne duplo q vos. Ve vob duces ceci q dicitis qcuq iurauerit p templu nihil e. Qui aut iurauerit in auro templi debet. stulti et ceci. q d enim maius est aurum an templu qd sctificat aurum? Et qcuq iurauerit in altari nihil e. q aut iurauerit i dono qd e sup illud dz. Ceci. Quid enim maius e donu an altare qd sanctificat donu? q iurat in altari iurat in eo et in oibus q sup illud sunt. Et q iurat in templo iurat in illo et in eo qui habitat in ipso. Et q iurat in celo iurat in throno dei et in eo q sedet sup eu. Ue. M. vobis scribe. L. et pharisei hypocrite q decimatis menta et anetu ruta. L. et ciminu. M. et oe. L. olus et reliquistis. M. L. q grauiora sunt legis. iudiciu et misericordia. et fidem et charitatem dei. Hec aut oportuit facere et illa no omittere. Duces. M. ceci excolantes culice. camelum aut glutientes. Ue. L. vobis pharisei q diligitis pmas cathedras in synagogis et salutatoes in foro. Ue vobis q estis vt monumeta q no apparent et hoies ambulantes nesciut. Rndens autem quidam ex legisperitis ait illi. Magister. Hec dicens etia nobis ptumeliam facis. At ille ait. Et vobis legispitis ve q oneratis homines oneribus q portare no pnt. et ipsi vno digito no tagitis sarcinas. Ue. M. vobis scribe et pharisei hypocrite q mundatis qd deforis e calicis et parapsidis. intus autem pleni estis rapina et immundicia. Pharisee ceece muda prius qd intus est calicis et parapsidis vt fiat illud qd deforis e mundu. Ue vobis scribe et pharisei hypocrite q similes estis sepulchris dealbatis q foris apparent hoibus speciosa intus at sunt plena ossibus mortuorum et oi spurcicia. Sic et vos qdem a foris apparetis hoibus iusti. intus aut pleni estis hypocrisi et iniqtate. Ue. M. vob. L. scribe et pharisei hypocrite q edificatis sepulchra pphetarum. pres. L. aut vri occiderunt illos. et ornatis. M. monumenta iustorum. Et dicitis si fuissemus in diebus patrum nrorum no essemus socii eorum in sanguine pphetarum. Itaque testimonio estis vobismetipsis. et. L. pfecto testificamini q psetitis opibus patrum vrorum. q. M. filii eorum estis q pphetas occiderunt. qm qde. L. ipsi eos occiderunt. Uos at edificatis eorum sepulchra. et. M. vos iplete mesura patrum vestrorum. Serpetes genimina viperarum quo fugietis a iudicio gehenne? ppterea. L. et sapia dei dixit. Ecce. M. ego. L. mitto ad vos pphetas et aplos. L. et sapietes. M. et scribas. et M. ex illis. L. occidetis et crucifigetis et ex eis flagellabitis in synagogis vris et psequemini de ciuitate i ciuitate vt veniat sup vos et inqratur. L. ois. M. sanguis iustus sanguis. L. oium pphetarum q effusus e sup. M. terram a pstitutoe. L. mudi a generatoe ista a sanguine abel iusti vsq ad sanguine zacharie filii. M. barachie que occidistis. et. L. periit inter templu et ede. R. et altare. Ita dico vob reqretur ab hac generatoe. Amen. M. dico vobis veniet hec oia sup generatoem ista. Ue vob legispitis q tulistis claue scie et ipsi no introistis. et eos q introibat phibuistis. Cu hec ad illos diceret ceperunt pharisei et legispiti grauiter insistere et os eius opprimere de multis. insidiantes ei. et qretes aliqd capere ex ore eius vt accusarent eu. Hierlm. M. hierusale. L. xiij. que occidis pphas et lapidas eos q ad te missi sunt. Quoties volui pgregare filios tuos quemadmodu gallina pgregat pullos suos sub alas suas. et auis. L. nidu suu sub pennis. et. M. noluisti. L. Ecce relinquetur vob domus vestra deserta. Dico eni vobis no me videbitis amodo donec veniat. L. M. hora cu dicetis. Benedictus q venit i noie domini.

De vidua duo minuta offerente. R. xij. L. xxi. ¶Cap.cxxx.

L. R. sedens iesus ptra gazophilaciu aspiciebat eos q mittebat munera sua in gazophilaciu. quomodo. R. turba iactabat es. et mlti diuites iactabat multa. Cu venisset aut vna vidua paup. misit duo minuta qd est qdras. Uidit. L. aute iesus paupcula illam viduam mittente era duo minuta. Et puocatis. R. discipulis suis ait illis. Amen vere. L. dico vob qm. R. L. vidua hec paup plus oibus misit q miserut in gazophilaciu. Oes enim

ex eo qd abũdabat illis miserũt i munera dei. Hec aũt ex eo qd illi deest. et. R. de penuria sua oĩa q̃ habuit misit totũ victũ suũ

De edificio tẽpli et

ꝯminatõe euersiõis hierusalem. M. xxiiij. R. xiij. L. xxi. Cap. cxxi

T Enc̃ius. M. [illegible] tẽplo ibat. Et. R. [illegible] Accesserũt M. discipuli eiꝰ vt ostẽderẽt ei edificatõnem tẽpli. Et q̃busdã. L. dicẽtibꝰ de tẽplo ꝙ bonis lapidibꝰ ꝛ donis ornatũ eẽt. Ait R. illi vnꝰ ex discipul' suis. Mgr̃ aspice q̃les lapides ꝛ q̃les structure. Ipe. M. autẽ rñdens ait eis. Uidetis hec oĩa. ꝛ R. magnas edificatões. Amẽ. M. dico. R. L. vobis veniẽt. L. dies i q̃bꝰ nõ. M. relinq̃tur R. L. hic lapis sup lapidẽ q̃ nõ destruat. Sedẽte. M. R. aũt eo sup montẽ oliueti ꝯ templũ Accesserũt. M. ad eũ discipuli eius secreto. ꝛ. R. interogabant eum sepatim Petrus ꝛ iacobꝰ ꝛ andreas et iohãnes dicẽtes M. Dic nobis p̃ceptor. L. qñ hec erũt. et R. hec fiẽt. M. quod. R. L. signũ aduẽtus tui ꝛ ꝯsũmatõis secl'i. ꝛ. R. qd signũ. L. cũ hec fieri incipiẽt et ꝯsũmari. R. Et. M. respondẽs. R. L. Jesus dixit. Uidete ne q̃s vos seducat. m'lti veniẽt i noĩe meo dicẽtes Ego sum christꝰ et m'ltos seducẽt. ꝛ. L. tẽpus appropinq̃bit. Nolite ẽ ire post illos. Audituri. M. eñi estis p̃lia ꝛ opiniões preliorũ. Cũ aũt. R. L. audieritis p̃lia et seditões nolite terreri. Uidete. M. ne turbemi optet. M. R. eñi p̃mũ hec fieri sed nõdum statim finis. Tũc dicebat ill'. Surget gẽs ꝯ gentẽ et regnũ aduersus regnũ ꝛ terremotus magni erũt p loca et pestilẽtie et fames terroresꝙ de celo ꝛ signa magna erũt. Hec M. aũt. R. oĩa initia sunt doloꝝ. Uidete R. aũt vosmetipos. Sed. L. añ hec omnia inĩjciẽt vob manꝰ suas/ꝛ p̃sequẽt. tũc M. tradent vos in tribulatiões ꝛ occidẽt vos. Tradẽt. R. L. eñi vos in cõciliis ꝛ in sinagogis suis vapulabitis. ꝛ añ reges ꝛ presides stabitis ppt' me. ppter. L. nomẽ meũ Cõtingit autẽ vobis i testimoniũ ill'. R. et eritis. M. odio oĩbꝰ gentibꝰ ppt' nomẽ meum. Et tũc [illegible] m'lti et inuicẽ tradẽt ꝛ odio habebũt inuicẽ. Et m'lti pseudo pphete surgẽt et seducẽt m'ltos. Et q̃niã abũdabit iniq̃tas r̃fri

Hoc videt' tãgere penas pctõꝝ nouissimo ꝛ tempoꝝ.

gescet charitas multoꝝ. Qui aũt p̃seueraũerit vsꝙ in finẽ hic saluꝰ erit. Et p̃dicabit' h̃ euãgeliũ regni i vniuerso mũdo. ꝛ in oẽs gentes. p̃mũ optꝫ p̃dicari euãgeliũ in. M. testimoniũ oĩbꝰ gentibꝰ. Et tũc veniet consũmatio. Et. R. cũ duxerint vos tradentes ponite. L. in cordibꝰ v̄ris non p̃meditari queadmodũ rñdeatis. Nolite. R. p̃cogitare qd loq̃mini. Non eñi vos estis loq̃ntes sed sp̃us sctũs. Ego. L. eñi dabo vobis os ꝛ sapiẽtiã cui nõ poterũt resistere ꝛ ꝯdicere omnes aduersarij vestri. Tradet. R. autẽ frater fratrẽ i mortẽ et pater filiũ. ꝛ ꝯsurgẽt filij in parentes. et morte eos afficient. Trademini. L. eñi a parentibꝰ et fratribꝰ ꝛ amicis et cognatis. ꝛ eritis. L. R. odio oĩbus hoĩbꝰ ppter nomẽ meũ. et. L. capill' de capite v̄ro nõ peribit. Qui. R. aũt sustinuerit vsꝙ in finẽ hic saluꝰ erit. In patiẽtia. L. vestra possidebitis aĩas v̄ras. Cum. M. ergo. R. videritis abominatõeꝫ desolatõnis q̃ dicta est a daniele ppheta stantẽ i loco sãcto vbi. R. nõ debet qui. M. R. legit intelligat. Cum. L. autẽ videritis circũdari ab exercitu hierusalẽ tũc scitote q2 appropinq̃bit desolatio eius. Tunc. M. R. qui. L. in iudea sunt fugiãt ad mõtes. et. M. qui. R. in tecto nõ descẽdant [illegible] tollere d' domo sua. et q̃ in agro nõ reuertat' tollere tunicam suam. ꝛ. L. q̃ in medio eiꝰ sunt discedant. ꝛ qui in regionibꝰ nõ intrent in eam. q2 dies vindicte hi sunt vt impleant' oĩa q̃ scripta sunt. Ue autẽ. M. R. L. pregnantibꝰ et nutrientibꝰ in illis diebꝰ Orate M. R. ne fiat fuga vestra hyeme vel sabbato. Erit. L. eñi pressura magna super terrã et ira populo huic. Et cadent in ore gladij et captiui ducentur in omnes gentes et hierusalem calcabit' a gentibus donec impleant' tempora nationum.

De signis iudicii

M. xxiiij. R. xiij. L. xvij. et. xxi. Ac. xij. Capitulũ cxxij

T. L. ait ad discipulos suos. Ueniet tps qñ desiderabitis videre vnũ diẽ filij hoĩs ꝛ ñ videbitis Erit. M. eñi tũc tribulatio magna. Erũt. R. aũt dies illi tribulatõis et tales quales nõ fuerũt ab initio creature quã condidit deus vsꝙ nũc neꝙ fient. Et nisi abbreuiasset dominus dies illos /non fuisset salua omnis caro. sed propter electos quos elegit dominus

abbreuiabit dies. Et. L. dicẽt vob. Ecce
hic ecce illic. Tunc. M. si. R. q̄s vob dixe
rit. Ecce hic ẽ christ⁹ aut illic/nolite crede
re nolite. R. ire neq̧ sectemi. Surgẽt. M.
R. enim pseudo christi et pseudo pphete. et
dabũt signa magna ⁊ pdigia ⁊ portẽta. R.
ad seducendos si fieri pt etiam electos. Ita
M. vt in errorẽ ducãt
si fieri pt etiã elči. Ego
pdixi vob oĩa. vos er-
go videte. Si ḡ. M.
dixerint vob. Ecce in
deserto est nolite exire. Ecce ĩ penetrabilib⁹
nolite credere. MI. L. sicut fulgur exit. M.
ab oriẽte chorus̄cãs. L. de sub celo ĩ ea que
sub celo sunt fulget ⁊ apparet. M. vsq̧ ĩ oc
cidentẽ. ita. L. erit fili⁹ hoĩs et aduẽt⁹. M.
in die. L. sua. Ubicũq̧. M. fuerit corpus
illic ꝯgregabunt ⁊ aq̄le. Primũ. L. aũt op
tet illũ m̄lta pati ⁊ reprobari a generatõne
hac. Statim. M. R. aũt p⁹ tribulatõꝫ die
rũ illoꝝ sol obscurabit. ⁊ luna nõ dabit lu
mẽ suũ. et stelle cadẽt d̄ celo. Et erũt. L. xxi
signa in sole et luna et stellis. ⁊ ĩ terris p̄ssu
ra gẽtiũ p̄ ꝯfusiõe sonit⁹ maris ⁊ fluctuũ are
scentib⁹ hoib⁹ p̄ timore ⁊ expectatõe q̄ sup-
uenient vniuerso orbi. Et. M. virtutes. L. ce
loꝝ et. R. q̄ sub celo sunt mouebũt. M. R.
L. Et tũc. M. apparebit signũ filij hoĩs ĩ
celo. ⁊. M. tũc. R. L. plãgent se oẽs tribus
terre. Et tũc videbũt filiũ hoĩs veniẽtẽ in
nube cũ ptãte magna R. L. ⁊ glia. R. ⁊ ma
iestate. L. M. ⁊ mittet. M. R. angelos cũ
tuba et voce magna. ⁊ ꝯgregabũt electos a
q̄tuor vẽtis a sũmis celoꝝ vsq̧ ad t̄minos
eoꝝ. a. R. sũmo terre vsq̧ ad summum celi
Ab. M. arboꝝ. R. fici discite pabolã. Cũ
iã ram⁹ ei⁹ tener fuerit ⁊ folia nata. ꝯgscitis
R. q: in primo sit estas. His. L. aũt fieri ĩ
cipientib⁹ respicite et leuate capita vr̄a quo-
niã appropinq̄t redẽptio vr̄a. Et dixit illis
similitudinẽ. Uidete ficulneã ⁊ oẽs arbores
cũ pducũt iã ex se fructuꝫ scitote q̧ ppe est
estas. Ita. M. et. L. vos. R. cũ videritis
hec fieri scitote q̧ ppe. M. est ⁊ ĩ ianuis et
hostijs. R. regnũ. L. dei. Amẽ. L. M. R.
dico vob. qm̄ nõ trãsibit generatio hec do
nec oĩa fiãt. Celũ ⁊ terra trãsibũt. v̄ba autẽ
mea nõ trãsibũt. Attẽdite. L. aũt vob ne for
te grauent corda vr̄a crapula ⁊ ebrietate ⁊ cu
ris hui⁹ vite. ⁊ supueniat sup vos repẽtina
dies illa. Tanq̄ enĩ laqus supueniẽt ĩ oẽs
q̄ sedent sup faciẽ oĩs terre. De. M. die. R.
aũt et hora illa nemo scit neq̧ angeli celoꝝ
neq̧. R. fili⁹ nisi sol⁹ pater. Sicut autẽ. L.
xvij. fuit in dieb⁹ noe ita erit in dieb⁹ aduen
tus. M. filij hoĩs. Sicut enĩ erãt ĩ dieb⁹ di-
luuiũ ꝯmedẽtes ⁊ bibẽtes. nubẽtes et nuptui
tradẽtes. edebãt. L. et bibebãt et vxores du
cebãt/et dabãt ad nuptias vsq̧ ad eũ diem
in q̄ intrauit in arcã noe. et nõ ꝯgnouerũt do-
nec venit diluuiũ ⁊ tulit ⁊ pdidit. L. oẽs
M. Ita erit aduent⁹ filij hoĩs. Silr. L.
sicut factũ est ĩ dieb⁹ loth edebãt ⁊ bibebãt
emebãt et vẽdebãt. plantabãt et edificabãt
Qua die ãt exiuit loth a zodomis pluit dñs
min⁹ ignẽ ⁊ sulphur de celo. et oẽs pdidit.
Sm̄ h̄ erit qua die fili⁹ hoĩs reuelabit. ĩ die
illa q̄ fuerit in tecto ⁊ vasa ei⁹ ĩ domo ne de
scẽdat tollere illa. Et q̄ in agro silr nõ rede-
at retro. Memores estote vxoris loth. Qui
cũq̧ q̄sierit aĩaꝫ suã saluã facere pdet illam
Et q̄cũq̧ pdiderit eã viuificabit illã. Di-
co. L. vob. M. In illa nocte erunt duo in
lecto. vn⁹ assumet et alter relinquet. Duo e-
rũt molẽtes in vnũ in. L. mola vna assume
tur ⁊ altera relinq̄tur. Duo ĩ agro vn⁹ assu
met ⁊ alter relinq̄t. Rñdẽtes dicũt illi Ubi
dñe. Qui dixit illis Ubicũq̧ fuerit corpus
illic ꝯgregabũt ⁊ aq̄le. Uigilate. L. xxi. ita
q̧ oĩ tpe orãtes vt digni habeamĩ fugere
oĩa ista q̄ futura sunt ⁊ stare añ filiũ hoĩs

De vigilia ⁊ oratõe

M. xxiiij. R. xiij. L. xij. Ca. cxxxv

Uidete. R. vigilate et orate nescitis
enĩ qñ tpus sit. Sicut enĩ hõ q̄ pe
gre pfect⁹ reliq̄t domũ suã. ⁊ dedit
seruis suis potestatẽ cuiuscũq̧ operis. ⁊ ia
nitori p̄cepit vt vigilaret Uigilate ergo ne
scitis enim qñ dñs domus veniat sero an
media nocte. an gallicãtu an mane. Ne cũ
venerit repente inueniat vos dormientes.
Quod aũt vobis dico omnib⁹ dico. vigila
te. Sint. L. lumbi vestri p̄cincti ⁊ lucerne
ardentes in manib⁹ vestris. Et vos similes
hominib⁹ expectãtib⁹ dominũ suũ quãdo
reuertat a nuptijs. vt cũ venerit et pulsaue
rit cõfestim aperiãt ei.
Beati sunt serui illi q̄s
cũ venerit dñs inuene
rit vigilantes. Amẽ di
co vob q̧ p̄cinget se et
faciet illos discũbere ⁊ trãsiẽs mĩstrabit illꝭ
Et si venerit ĩ scd̄a vigilia et si ĩ tercia vigi-
lia venerit et ita inuenerit. Beati sunt serui

Pñt hec intelligi dicta diuersis vici bus licet sonẽt.

Pñt hec intelligi posita per reme-morationem.

filii. Vigilate. M. ergo quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit Hoc. M. autem. L. scitote quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur veniret/ vigilaret utique et non sineret perfodi domum suam. Et vos estote parati quia qua hora non putatis filius hominis veniet. ¶ Ait. L. autem ei Petrus. Domine ad nos dicis hanc parabolam an et ad omnes? Dixit autem dominus. Quis putas est fidelis dispensator et prudens quem constituit dominus super familiam suam ut det illis cibum in tempore. in tempore. L. mensuram tritici? Beatus ille servus quem cum venerit dominus invenerit sic facientem. Amen. M. L. dico. M. vobis. super omnia bona que possidet constituet eum. Si. M. autem L. dixerit malus ille servus in corde suo. moram facit dominus meus venire et ceperit percutere conservos suos pueros L. et ancillas et edere et inebriari. manducet autem et bibat cum ebriosis. Veniet. L. M. dominus servi illius in die qua non sperat. et hora qua nescit. et dividet eum partemque eius cum infidelibus ypocritis. M. ponet. Ibi erit fletus et stridor dentium. Ille. L. autem servus qui cognovit voluntatem domini sui et non se preparavit et non fecit secundum voluntatem eius plagis vapulabit multis. Qui autem non cognovit et fecit digna/plagis vapulabit paucis. Omni autem cui multum datum est multum queretur ab eo. et cui commendaverunt multum plus petent ab eo. Ignem veni mittere in terram. et quid volo nisi ut accendatur. Baptismo habeo baptizari. et quomodo coartor usque dum perficiatur. Putatis quia pacem veni dare in terram. non dico vobis sed separationem. Erunt ex hoc quinque in una domo divisi. tres in duos et duo in tres. Dividetur pater in filium. et filius in patrem suum. Et mater in filiam et filia in matrem. Socrus in nurum suam et nurus in socrum suam.

De decem virginibus et de decem talentis et de modo iudicii

M. xxv. Capitulum centum.

Tunc simile est regnum celorum decem virginibus que accipientes lampades suas exierunt obviam sponso et sponse. Quinque autem ex eis erant fatue et quinque prudentes sed quinque fatue acceptis lampadibus non sumpserunt oleum secum. Prudentes vero acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus. Moram autem faciente sponso dormitaverunt omnes et dormierunt. Media autem nocte clamor factus est. Ecce sponsus venit exite obviam ei. Tunc surrexerunt omnes virgines ille et ornaverunt lampades suas. Fatue autem sapientibus dixerunt. Date nobis de oleo vestro quia lampades nostre extinguuntur. Responderunt prudentes dicentes. Ne forte non sufficiat nobis et vobis ite potius ad vendentes et emite vobis. Dum autem irent emere venit sponsus et que parate erant intraverunt cum eo ad nuptias. et clausa est ianua. Novissime vero veniunt et relique virgines dicentes. Domine domine aperi nobis. At ille respondens ait. Amen dico vobis. Nescio vos. Vigilate itaque quia nescitis diem neque horam. Sicut enim homo peregre proficiscens vocavit servos suos et tradidit illis bona sua. et uni dedit quinque talenta. alii duo. alii vero unum. unicuique secundum propriam virtutem. et profectus est statim. Abiit autem qui quinque talenta acceperat et operatus est in eis et lucratus est alia quinque. Similiter et qui duo acceperat lucratus est alia duo. Qui autem unum acceperat abiit et fodit in terram pecuniam domini sui. Post multum vero temporis venit dominus servorum illorum et posuit rationem cum illis. Et accedens qui quinque talenta acceperat obtulit alia quinque talenta dicens Domine quinque talenta tradidisti mihi. ecce alia quinque talenta superlucratus sum. Ait illi dominus eius Euge serve bone et fidelis. quia super pauca fuisti fidelis super multa te constituam. Intra in gaudium domini tui. Accessit autem et qui duo talenta acceperat et ait. Domine duo talenta tradidisti mihi. ecce alia duo superlucratus sum. Ait illi dominus eius. Euge serve bone et fidelis/quia super pauca fuisti fidelis super multa te constituam intra in gaudium domini tui. Accedens autem et qui unum talentum acceperat. ait. Domine scio quia durus es. metis ubi non seminasti. et congregas ubi non sparsisti. Et timens abii et abscondi talentum tuum in terram. Ecce habes quod tuum est. Respondens autem dominus eius dixit ei. Serve male et piger sciebas quia meto ubi non semino. et congrego ubi non sparsi. oportuit ergo te pecuniam meam committere nummulariis. et veniens ego accepissem utique quod meum est cum usura. Tollite igitur ab eo talentum et date ei qui habet decem talenta. omni enim habenti dabitur et abundabit. ei autem qui non habet et quod videtur habere auferetur ab eo. et inutilem servum eiicite in tenebras exteriores. Illic erit fletus et stridor dentium. ¶ Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua et omnes angeli eius cum eo. tunc sedebit super sedem maiestatis sue et congregabuntur ante eum omnes gentes et separabit eos ab invicem sicut pastor segregat oves ab hedis. et statuet oves quidem a dextris. hedos autem a sinistris. Tunc dicet rex his qui a dextris eius erunt. Venite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim et dedistis mihi manducare. sitivi et dedistis mihi bibere. hospes eram et collegistis me. Nudus

erā et coopuistis me. infirmus ⁊ visitastis me. In carcere erā ⁊ venistꝭ ad me. Tūc rēspondebūt ei iusti dicētes. Dñe qñ te vidimꝰ esuriētē ⁊ pauimꝰ. sitientē ⁊ dedimꝰ tibi potū? Qñ autē te vidimꝰ hospitē ⁊ collegimus. Aut nudū ⁊ coopuimus te? Aut qñ te vidimus infirmū aut in carcere/ ⁊ venimus ad te? Et rñdens rex dicet illis. Amē dico vob. q̃zdiu fecistis vni de his fratribus meis minimis mihi fecistis. Tūc dicet ⁊ his q̄ a sinistris eiꝰ erunt. Discedite a me maledicti in ignē eternū q̄ paratꝰ ē diabolo ⁊ angel' eius. Esuriui eni ⁊ nō dedistꝭ mihi mādūcare. sitiui ⁊ nō dedistꝭ mihi potū. hospes erā ⁊ nō collegistis me. Nudꝰ ⁊ nō opuistis me. Infirmꝰ ⁊ ī carcere ⁊ nō visitastis me. Tunc rñdebūt ei ⁊ ipi dicentes. Dñe qñ vidimꝰ te esuriētē aut sitiētem aut hospitē aut nudū aut infirmū aut ī carcere ⁊ nō mīstrauimꝰ tibi. Tūc rñdebit ill' dicens. Amen dico vob q̃zdiu nō fecistis vni de minorib; his nec mihi fecistis. ⁊ ibunt hi ī suppliciū etnū. Iusti āt ī vitā etnā.

De modo christi in docēdo. L. xxi. ⁊ de obstinatōe iudeoꝝ. J. xii. Capitulū. cxxxv.

Erat. L. aūt in dieb; docēs in templo. noctib; vero exiens morabat᷑ in monte q̄ vocatur oliueti. Et oīs popülꝰ manicabat ad eū venire in tēplo audire illū. Cū. J. autē tanta signa fecisset corā illis nō credebāt in eū vt sermo ysaie ꝯpleretur quē dixit. Dñe q̄s credidit auditui nostro ⁊ brachiū dñi cui reuelatū ē? Propterea non poterāt credere q͛ iterꝝ dixit ysaias Excecauit ocl'os eoꝝ et indurauit cor eorū vt nō videant ocul' et intelligāt corde ⁊ ꝯuertant᷑ ⁊ sanem eos. Hec dixit ysaias qñ vidit gloriā eiꝰ et locutꝰ est de eo. Uerūtamē ex pncipib; multi crediderūt in eū. sed ppt̄ pharīseos nō ꝯfitebant᷑ vt de synagoga nō eijcerent᷑. Dilexerūt eni gl'iam hoīm magis q̃z gl'iaz dei. Jesus aūt clamauit ⁊ dixit. Qui credit ī me nō credit in me sz ī eū q̄ misit me Ego lux in mūdū veni vt oīs q̄ credit in me in tenebris nō maneat. ⁊ si q̄s audierit ꝟba mea et custodierit ego nō iudico. Nō eni veni vt iudicē mūdū sz vt saluū faciaz mūdū. Qui spernit me et nō accipit verba mea. habet q̄ iudicet eū. Sermo quē locutꝰ sū ille iudicabit eū ī nouissimo die. quia ego ex meipō nō sum locutꝰ. sz q̄ misit me pater ipē mihi mādatū dedit q̄d dicā ⁊ q̄d loquar. Ego scio q͛ mādatū eiꝰ vita etna ē Que ḡ ego loq͛ sic dixit mihi pr̄ sic loquor

Et potest hoc intelligi positū hic per rememoratōem q̄ sequit᷑ ad ea q̄ christus dixit ante sex dies pasce

De festo azimorum appropinq̄nte. M. xxvi. R. xiiii. L. xxii. J. xiii. Capitulū. cxxxvi.

Appropinq̄bat. L. aūt dies festus azimorū q̄ dicitur pasca Erat R. aūt pasca et azima post biduū. Et. M. factū ē cū ꝯsummasset iesus ꝟmōes hos omēs dixit discipul' suis. Scitis q͛ pꝰ biduū pasca fiet. ⁊ filiꝰ hoīs tradet᷑ vt crucifigat᷑? Tūc ꝯgregati sūt pncipes sacerdotū et seniores ī atriū pncipis sacerdotū q̄ dr caypbas. ⁊ ꝯciliū fecerunt. Et. R. q̄rebant. L. sūmi sacerdotes ⁊ scribe quō eū dolo tenerēt ⁊ occiderēt. timebāt. L. ꝑo plebē. Dicebāt. M. R. aūt. nō ī die festo ne forte tumultꝰ fieret ī pplo. Intrauit. L. aūt sathanas in iudā q̄ cognomiatur scarioth vnū de duodeci. Tūc. M. abijt. R. L. vnꝰ de duodecim ad pncipes sacerdotū ⁊ summos. R. sacerdotes vt pderet eum illis. Et. L. locutꝰ ē cū pncipibus sacerdotū ⁊ magistratib; queadmodū illū traderet eis. ⁊ ait. M. ill'. Quid vultꝭ mihi dare ⁊ ego vob eū tradā? Qui. R. L. audiētes gauisi sunt ⁊ pmiserūt. ⁊ pacti. L. sunt pecuniā illi dare. At illi ꝯstituerūt ei triginta argenteos et spopōdit Et. M. exinde. R. L. q̄rebat oportunitatē vt eū oportune R traderet sine. L. turbis. Ante. J. diē festuz pasce sciēs ihs q͛ venit hora eiꝰ vt trāseat ex h mūdo ad prem. cū dilexisset suos qui erāt in mūdo in finē dilexit eos.

Hec est dies mercurij ante diē veneris sanctam

Tercia pars principalis huius cōtextus de egressu passionis et resurrectōis christi.

De missione petri et iohis prima die azimoꝝ quā Johānes vocat añ festū pasce. M. xxvi. R. xiiii. L. xxii. J. xiii. Cap. cxxxvii.

Hec est dies iouis in cuꝰ vespere fiebat esus agni. ⁊ hec vocat᷑ prima dies azimorū

PRima. M. R. antē die azimorum quādo. R. pasca imolabat. in qua L. necesse erat pasca occidi. Accesserūt. M. discipuli ad iesum. et dicunt M. R. ei. Quo vis eamus et paremꝰ tibi vt mā duces pasca? Et mittit ex discipulis suis petr. L. et iohannē dicens. Eūtes parate nobis pasca vt manducemꝰ At illi dixerūt Ubi vis paremꝰ? Et dixit ad eos. Jte M in ciuitatē. R. ad quendā. M. Ecce. L. introeuntibus vobis in ciuitatē ocurret vobis homo amphorā aque portās. seqmini eū in domū in quam intrat. et dicetis prīfamilias domꝰ. Dicit tibi mgr̄. Tēpus M. meum prope est. apud te facio pasca. vbi. R. est refectio mea? Ubi. L. est diuersorium vbi. L. R. pasca cū discipulis meis māducem? Et ipse ostendet cenaculū magnū stratum. et ibi parate. Et. R. abierūt discipuli eius et venerūt ī ciuitatē. Euntes. L. R. autem inuenerūt sicut dixit illis iesus. et parauerūt pasca. Uespe. R. aūt facto venit cū duodecim. et. L. cum facta esset hora discubuit. et duodecim apl'i cum eo.

Hic fuit esus agni

De ablutōe pedū

Joh. xiii. Capitulū. cxxxviii

ET cena facta cū diabolus iā misisset ī cor vt traderet eū iudas symonis scharioth. sciens quia om̄ia dedit ei pater in manus. et quia a deo exiuit et ad deū vadit. Surgit a cena et ponit vestimenta sua. et cū accepisset linteū p̄cinxit se. Deinde misit aquā in peluim et cepit lauare pedes discipuloꝝ suoꝝ. et extergere linteo quo erat p̄cinctus. Uenit ergo ad symonē petrū. et dicit ei petrus. Dn̄e tu mihi lauas pedes. Rn̄dit iesus et dixit ei. Quid ego facio tu nescis mō/scies aūt postea. Dic ei petrꝰ. Non lauabis mihi pedes in eternum. Respōdit ei iesus. Si nō lauero te nō habebis partē mecū. Dicit ei symon petrꝰ. Nō tm̄ pedes sed et manus et caput. Dicit ei iesus. Qui lotus ē nō indiget nisi vt pedes lauet sed ē mūdus totus. et vos mūdi estis sed nō oēs. Sciebat nāq̄ quisnā esset q traderet eū. ppterea dixit. nō estis mūdi oēs Postq̄ ergo lauit pedes eoꝝ accepit vestimēta sua. et cū recubuisset iterū dixit eis. Scitis qd fecerī vobis? Uos vocatis me mgr̄ et dominē et bn̄ dicitis. Sum eteni. Si ergo ego laui pedes v̄os dominꝰ et magister. et vos debetis alter alterꝰ lauare pedes. Exemplū eni dedi vobis vt queadmodū ego feci vobis ita et vos faciatis. Amē dico vob/nō ē seruꝰ maior dn̄o suo. neq̄ apostolꝰ maior eo qui misit illū. Si hoc scitis beati eritis si feceritis ea.

De sacramēti institutōe.

M. xxvi. R. xiiii. Luce. xxii. Capitulū cxxxix.

ET M. discūbentibus. R. eis et manducantibus ait Jesus. Desiderio. L. desideraui hoc pasca manducare vobiscū anteq̄ patiar. Dico eniꝫ vobis /quia ex hoc nō māducabo illud donec impleat in regno dei. ¶ Cenantibus. M. autem illis Accepit iesus panem gratias. L. egit et bn̄dixit. M. et fregit. M. L. deditq̄ discipulis suis et ait. Accipite. M et comedite. hoc. M. ē L. corpus. R. meū qd pro vobis tradet. hoc facite in meā cōmemoratōem. Silr̄ et calicez postq̄ cenauit accipiens. M. gratias egit et dedit illis dicēs. Accipite. L. et diuidite inter vos. et bibite M. ex hoc omnes. Hic est sanguis meus noui testamenti. Hic. L. est calix nouū testamentū in meo sanguie. L. q pro vobis et. M. p multis effundet in remissionē peccatoꝝ. Dico aūt vobis q̄ nō bibā amodo de hoc genimine vitis vsq̄ in diē illū cum illud bibam nouū vobiscū in regno patris mei dei. R. Et biberūt ex eo omnes

Videt intelligendum q cena agnī fuerit alia cena vel eadem discontinuata per pedū lotiones vt intelligitur per dictū iohānis.

De predictōe negationis petri. et questione discipuloꝝū.

M. xxvi. R. xiiii. L. xxii. J xiii. Cap. cxl.

TUnc. M. L. dixit illis iesus. Omnes vos scandalū patiemini in me ī ista nocte. quia scriptū est. Percutiam pastorem. et dispergentur oues gregis Sed postq̄ resurrexero precedaz vos in galyleā. Respondens autem Petrus ait illi. Et si omnes scādalizati fuerint in te. ego nūq̄ scādalizabor. Et. M ait illi iesus. prꝰq̄. R. gallꝰ bis vocē dederit ter

Intelligenda ē trina negatio Petri velut vna negatio continuata que incepit antequam

me ees negaturꝰ. Amen M. dico tibi. qꝛ ĩ hac nocte anteꝗ̃ gallꝰ cantet ter me es negaturus. At. R. ille ampliꝰ loq̄bat. Et. M. si. R. oportuerit me mori tecū te nõ negabo. Silr̄ ꝛ oẽs discipuli dixerūt. Nõ I. de oībꝫ vobis dico. Ego scio q̄s elegerim. sed vt adimpleat̄ scriptura. Qui mãducat panẽ meum leuabit ꝯ me calcaneū suum. Amẽ

gallus cantaret. et sic intelligūt euangeliste trinã negationẽ factam anteꝗ̃ gallꝰ cãtaret. sꝫ cõsummata est ante secundū gallicãtū. vt ponit marcus. nec ꝯ̄pugnat ꝙ christus vtrūq̄ dixerit nūc vt marcꝰ põit de his. nunc vt alij ad maiorẽ exaggerationem.

amen dico vobis priꝰ ꝗ̃ fiat vt cū fuerit factū credatis qꝛ ego sum. Amen amen dico vobis. q̄ accipit si quẽ misero me accipit. q̄ aūt me accipit/accipit eū q̄ me misit. Cū h̄ dixisset iesus turbatꝰ est spū. ꝛ ꝓtestatꝰ ẽ et dixit. Amen. I. R. dico vobis qꝛ vnus ex vob̄ me tradet q̄. R. mãducat mecum. Aspicientes. I. ḡ adinuicẽ discipuli hesitãtes de quo diceret. Et. M. ꝯtristati. R. valde ceperūt singuli dicere. Nunq̄d ego sum dñe? At ille rñdens ait. Unꝰ. R. ex duodecim. q̄ M. itingit. R. mecū manū ĩ parapside M. in catino. R. hic me tradet. Filiꝰ q̄dem hoīs vadit sicut scriptū est de illo. Ue aūt homini illi ꝑ quẽ filiꝰ hoīs tradet̄. Bonū erat ei si natus nõ fuisset homo ille. Respõdens. M. aūt iudas q̄ tradidit eū dixit. Nunquid ego sū rabbi? Ait illi. Tu dixisti. Erat I ergo recūbens vnꝰ ex discipul̄ eius ĩ sinu iesu quẽ diligebat iesus. Innuit ḡ huic symon petrus. ꝛ dixit ei. Quis est de q̄ dicit? Itaq̄ cū

Intelligendū ẽ q̄ Iohãnes propinquus iesu inclinauit faciẽ suã ad faciẽ iesu. ipsū familiariter ꝛ silent̄ interrogãs cui christus submisse rñdit

recubuisset ille sup̄ pectus iesu dicit ei. Domĩe q̄s est? Rñdit iesus. Ille ẽ cui ego intinctū panẽ porrexero. Et cū intinxisset panẽ dedit iude symõis scariothis. Et post buccellã tunc introiuit in eū sathanas. Et dic̃ ei iesus. Quod facis fac citius. Hoc aūt nemo sciuit discūbentiū ad q̄d dixerit ei. Quidam enĩ putabãt qꝛ loculos

Dixit hoc permittendo non iubẽdo nec scelꝰ aperiẽdo.

hẽbat iudas/qꝛ dic̃ ei iesus. Eme ea que opus sunt nobis ad diẽ festū. Aut egenis vt aliq̄d daret. Cum ḡ accepisset ille exiuit ꝯtinuo. Erat aūt nox. Cū ḡ exisset dixit iesus. Nunc clarificatꝰ est filiꝰ hoīs ꝛ deus clarificatꝰ est in eo. si deꝰ clarificatꝰ est ĩ eo ꝛ deꝰ clarificabit eū in semetipo/ꝛ ꝯtinuo clarificabit eū. ¶ Filioli adhuc modicū vobiscū sum. queritis me/et sicut dixi iudeis q̄ ego vado vos nõ potestis venire. Et vobis dico mõ. Mandatū nouū do vob̄ vt diligatis inuicẽ sicut dilexi vos. vt et vos diligatis inuicẽ. In h̄ cognoscẽt oẽs quia mei estis discipuli si dilectiõem habueritis adinuicẽ. Dicit ei symon petrꝰ. Dñe q̄ vadis? Rñdit iesus. Quo ego vado nõ potes me seq̄ mõ/seq̄ris aūt postea. Dicit ei petrꝰ. Quare nõ possum te seq̄ mõ? Animã meã pro te pono. Rñdit iesus. animã tuã ꝓ me pones? Amẽ amẽ dico tibi. Non cantabit gallus donec ter me neges. Et ipi ceperunt q̄rere inter se q̄s esset q̄ eū traditurus esset. Facta est aūt ꝛ ꝯtentio inter eos quis eorum videretur esse maior. Di

Hoc potest intelligi eleuate vl̄ depresse.

xit autẽ eis. Reges gentiū dñant̄ eorū. et q̄ ꝑtãtem habent sup̄ eos benefici vocantur. Uos aūt nõ sic. sed q̄ maior est ĩ vob̄ fiat sicut minor. ꝛ q̄ p̄cessor est sicut ministrator. Nam q̄s maior est/q̄ recūbit an q̄ ministrat? Nõne q̄ recūbit? Ego aūt ĩ medio vestrū sum sicut q̄ ministrat. Uos aūt estis q̄ ꝑmãsistis mecū in tẽptatõībꝫ meis. Et ego dispono vob̄ sicut disposuit mihi pr̄ meꝰ regnū vt edatis et bibatis sup̄ mensam meã in regno meo. ꝛ sedeatis sup̄ thronos iudicantes duodecim tribꝫ isrl̄. Ait aūt dñs symoni. Symon ecce sathan expetiuit vos vt cribraret sicut triticū. Ego autẽ rogaui ꝓ te vt nõ deficiat fides tua Et tu aliq̃ndo ꝯuersus cõfirma fratres tuos. Qui dixit. Dñe tecū sum paratꝰ ꝛ in carcerẽ ꝛ ĩ mortẽ ire. Et ille dixit. Dico tibi petre. Non cãtabit hodie gallus donec ter abneges nosse me. Et dixit eis. Qñ misi vos sine sacculo ꝛ pera ꝛ calciamẽtis/nūquid aliq̄d defuit vobis? At illi dixerunt. Nihil. Dixit ḡ eis. sed nūc q̄ habꝫ sacculū tollat silr̄ et peram. sed q̄ nõ habet vendat tunicã suaꝫ et emat gladiū. Dico enĩ vob̄. quoniã adhuc h̄ q̄d scriptū ẽ opꝫ impleri ĩ me. Et cū iniustis deputatꝰ est. Etenim ea que sunt de me finem habẽt. At illi dixerūt. Ecce duo gladij hic. At ille dixit eis. satis est.

De sermone domini post cenã & ptinet multas rubricellas p multitudine doctrinarũ. vbi p totũ de mysterio trinitatis. Jo. xiiij. xv. xvi. xvij.

¶ Capitulum. cx[illegible].

Et ait discipulis suis. Nõ turbetur cor vestrũ. Creditis in deũ & in me credite. In domo patris mei mãsiones multe sunt. Si q̃ minus dixissem vobis. q2 vado pare vobis locũ. & si abiero & pparauero vobis locũ. iterũ venio ad vos & accipio vos ad meipm vt vbi ego sum & vos sitis. & q̃ ego vado scitis. & viã scitis. Dicit ei Thomas. Dñe nescimus q̃ vadis. & quõ possumus viã scire? Dicit ei iesus. Ego sum via veritas & vita. Nemo venit ad patrẽ nisi p me. Si cognouissetis me & patrẽ meũ vtiq3 cognouissetis. & amodo cognoscetis eũ & vidistis eũ. Dicit ei philippus. Dñe ostẽde nobis patrẽ & suf. ĩc nobis? Dicit ei iesus. Tãto tẽpe vobiscũ sum & nõ cognouistis me. Philippe q̃ videt me videt & patrẽ meũ. Quõ tu dicis ostẽde nobis patrẽ? Nõ credis q2 ego in patre & pat in me est? Uerba q̃ ego loquor vobis a meipo nõ loquor. Pater aũt in me manẽs ipe facit opa. Nõ creditis q2 ego in patre & pr̃ in me ẽ. Alioq̃n ppt̃ opa ipa credite. Amẽ amen dico vobis q̃ credit in me / opa q̃ ego facio ipe faciet & maiora hoꝝ faciet. q2 ego ad patrẽ vado. & q̃dcũq3 petieritis in noĩe meo hoc faciã vt glorificet̃ pr̃ in filio. si q̃d petieritis in noĩe meo hoc faciã. ¶ Si diligitis me mãdata mea seruate. & ego rogabo patrẽ & aliũ paraclitum dabo vobis vt maneat vobiscũ in eternũ / spm̃ veritatis quẽ mũdus nõ põt accipe q2 nõ videt eũ nec scit eũ. Uos aũt cognoscetis eũ. q2 apud vos manebit & in vobis erit. Nõ relinquã vos orphanos. veniã ad vos. Adhuc modicũ & mundus me iã nõ videt. Uos aũt videtis me. q2 ego viuo & vos viuetis. In illo die vos cognoscetis. q2 ego in patre meo & vos in me & ego in vobis. Qui hz mãdata mea & seruat ea ille est qui diligit me. q̃ aũt diligit me diliget̃ a patre meo & ego diligã eũ & manifestabo ei meipsũ. Dicit ei iudas nõ ille scariotis. Dñe q̃d factũ est. q2 manifestaturus es teipm̃ nobis & nõ mundo? Rñdit ei iesus & dixit ei. ¶ Si q̃s diligit me sermonẽ meũ seruabit & pr̃ meus diliget eũ / & ad eũ veniem⁹ & mãsionẽ apud eũ faciem⁹. Qui nõ diligit me sermones meos nõ seruat. Et sermonẽ quẽ audistis nõ ẽ meus sꝫ eius q̃ misit me patris. Hec locutus sum vobis apd̃ vos manẽs. Paraclitus aũt spũsctũs quẽ mittet pr̃ in noĩe meo ille vos docebit oĩa et suggeret vobis oĩa q̃cũq3 dixero vob. Pacem relinquo vobis / pacẽ meã do vobis. nõ quõ mũdus dat ego do vobis. Nõ turbet̃ cor vestrũ neq3 formidet. Audistis quia dixi vobis vado et venio ad vos. Si diligeretis me gauderetis vtiq3 q2 ad patrem vado. q2 pr̃ maior me est. Et nũc dixi vob priusq̃3 fiat vt cũ factũ fuerit credatis. Jam nõ multa loq2 vobiscũ. Uenit enĩ pnceps mũdi hui⁹ & in me nõ habet q̃cq̃3. sed vt cognoscat mũdus q2 diligo patrẽ. et sicut mãdatũ dedit mihi pater sic facio. Surgite eam⁹ hinc. ¶ Ego sum vitis vera & pater me⁹ agricola ẽ. Oẽm palmitẽ in me nõ ferentẽ fructũ tollet eũ. et oẽm q̃ fert fructum purgabit eũ vt fructũ pl⁹ afferat. Jã vos mũdi estis ppt̃ s̃monẽ quẽ locutus sum vob. manete ĩ me & ego in vobis. Sic palmes nõ pt̃ ferre fructũ a semet ipo nisi mãserit in vite. sic nec vos nisi ĩ me mãseritis. Ego J. xv. sum vitis & vos palmites. q̃ manet ĩ me & ego ĩ eo hic fert fructũ multũ. q2 sine me nihil potestis facere. Si q̃s ĩ me nõ mãserit mittet̃ foras sicut palmes et arescet. & colligent eũ & in ignem mittent & ardet. Si mãseritis in me & verba mea ĩ vob mãserint. q̃dcunq3 volueritis petetis & fiet vobis. In h̃ clarificat⁹ est pr̃ meus vt fructũ plurimũ afferatis. & efficiamĩ mei discipuli. Sicut dilexit me pr̃ & ego dilexi vos. Manetẽ in dilectõe mea. si precepta mea s̃uaueritis manebitis in dilectõne mea sicut et ego p̃cepta pr̃is mei s̃uaui. et maneo in ei⁹ dilectõe. Hec locut⁹ sum vob

Prima rubricella.

Secũda rubricella.

Questio iude apl̃i

Tercia rubricella.

Implẽdus sermo christi

Quarta rubricella Scd̃m aliquos hic incipit capitulum xv. Johã. non explicat euangelista quo iuerit dñs & diserit sequẽtia quia nondũ transierat torrentem cedron nec erat hymnus dictus. Nisi velimus vti regula vel anticipatõnis vel rememoratõis.

vt gaudiũ meũ in vobis sit et gaudiũ ve-
strũ plenũ impleatur.

Preceptũ dilectõis

¶Hoc est p̃ceptũ meũ vt diligatis inuicẽ sicut
dilexi vos.

Quinta rubricella

Maiorem hac dilectõe3 nẽo hab3
vt aĩam suã ponat q̃s p amicis suis. Vos
amici mei estis si feceritis q̃ ego p̃cipio vo
bis. Jam nõ dicã vos seruos/ q2 seru⁹ ne-
scit q̃d faciat dñs eius. Vos aũt dixi ami
cos. q2 omnia q̃cunq3 audiui a p̃re meo no
ta feci vobis. Nõ vos me elegistis s3 ego ele
gi vos ꝛ posui vos vt eatis ꝛ fructũ affera
tis ꝛ fructus vester maneat. vt q̃dcũq3 peti
eritis p̃rem in noĩe meo det vobis. ¶Hec
mando vobis vt diligatis inuicẽ.

Sexta rubricella

Si mũd⁹ vos odit scitote q2
me priorẽ vobis odio habuit. Si de mun
do fuissetis mũd⁹ q̃d suũ erat diligeret. q2
v̄o de mũdo non estis. s3 ego elegi vos de
mundo. ppterea odit vos mũdus. Memẽ
tote sermonis mei quem ego dixi vobis.
Nõ est seruus maior dño suo. si me p̃secuti
sunt ꝛ vos p̃sequent̃. si sermonẽ meũ serua
uerint ꝛ vestr̃ seruabũt. S3 hec oĩa faciẽt
vobis ppter nomẽ meũ. q2 nesciũt eũ q̃ mi
sit me. Si nõ venissem ꝛ locutus eis fuis-
sem pctm̃ nõ haberẽt. Nũc aũt excusatõem
nõ h̃ñt d̃ pctõ suo. Qui odit me odit ꝛ p̃re3
meũ. Si opa nõ fecissem in eis que nemo
alius fecit. pctm̃ non haberẽt. Nũc autem
ꝛ viderũt ꝛ oderũt me ꝛ patrẽ meũ. s3 vt im
pleat̃ sermo q̃ in lege eo2 scriptus ẽ q2 odio
habuerunt me gratis.

Septima rubricella.

¶Cũ aũt venerit pacli-
tus quẽ ego mittã vo
bis a p̃re spm̃ v̄itatis
qui a p̃re pcedit ille testimoniũ p̃hibebit d̃
me. ꝛ vos testimoniũ p̃hibebitis. q2 ab ĩitio
mecũ estis. Hec locutus sum vobis vt nõ
scãdalizemi. Absq3 synagogis facient vos.
s3 venit hora vt omis q̃ interficit vos arbi
tret̃ obsequiũ se p̃stare deo. Et hec faciẽt vo
bis. q2 nõ nouerũt p̃re3 neq3 me. s3 hec lo-
cutus sum vob̃ vt cũ venerit hora eo2ũ re
minisćami/ q2 ego dixi vobis. Hec aũt vo
bis ab initio non dixi. q2 vobiscũ erã. ¶Et
nunc vado ad eũ q̃ me

Octaua rubricella

misit. ꝛ nemo ex vob̃ ĩ
terrogat me q̃ vadis.
Sed q2 hec locut⁹ sũ vobis. tristicia imple
uit co2 vestr̃. sed ego v̄itatẽ dico vob̃. Ex-
pedit vobis vt ego vadã. Si eñ nõ abiero
paclit⁹ nõ veniet ad vos. si aũt abiero mit
tã eũ ad vos. Et cũ venerit ille arguet mũ-
dũ de pctõ. ꝛ de iusticia ꝛ d̃ iudicio. De pec
cato q̃dem q̃a nõ crediderũt ĩ me. de iusticia
v̄o q2 ad p̃rem vado ꝛ iã nõ videbitis me.
De iudicio aũt q2 p̃nceps hui⁹ mũdi iam
iudicat⁹ est. Adhuc mlt̃a habeo vobis di-
cere/ sed nõ potestis portare modo. Cũ au
tẽ venerit ille spũs v̄itatis docebit vos oẽ3
v̄itatẽ. Nõ eñ loq̃t̃ a semetipso s3 q̃cũq3 audi
et loq̃t̃. ꝛ q̃ vẽtura sũt annũciabit vob̃. Jlle
me clarificabit q2 d̃ meo accipiet ꝛ an nũci
abit vob̃. ¶Modicũ
et iã nõ videbitis me.

Nona rubricella.

et itez modicũ ꝛ vide-
bitis me. q2 vado ad p̃rem. Dixerunt ẽ ex
discipul̃ ei⁹ ad inuicẽ. Quid est h̃ quod di-
cit nobis modicũ ꝛ nõ videbitis me. ꝛ ite
rũ modicũ ꝛ videbitis me. q2 vado ad p̃re3.
Dicebãt ẽ. quid est h̃ quod dicit nob̃ modi
cũ. nescim⁹ q̃d loq̃tur. Cognouit aũt ih̃s
q2 volebant eũ iterrogare. et dixit eis. De h̃
q̃ritis inter vos. q2 dixi modicũ et nõ vide
bitis me. ꝛ itez modicũ ꝛ videbitis me. Amẽ
amen dico vob̃ q2 plorabitis et flebitis vos.
mũdus aũt gaudebit. vos aũt ↄtristabimĩ.
sed tristicia vestra vertet̃ in gaudiũ. Muli
er cũ parit tristiciã hab3. q2 venit hora ei⁹
Cum aũt pepererit puez iã nõ memit p̃s-
sure ppter gaudiũ q2 nat⁹ est hõ ĩ mũdum
Et vos igit̃ nũc q̃dẽ tristiciã habetis. Jte
rũ aũt videbo vos et gaudebit co2 vestrũ.
et gaudiũ vestr̃ nemo tollet a vobis. Et in
illo die nõ rogabitis q̃c-
q̃3.

Decima rubricella

¶Amen amen dico
vobis si q̃d petieritis
patrẽ in noĩe meo dabit vob̃. Vsq3 mõ nõ
petistis q̃cq̃3 ĩ noĩe meo. Petite ꝛ accipietis.
vt gaudiũ vestr̃ sit plenũ. Hec in puerbijs
locut⁹ sum vobis. Venit eñ hora cũ iam
nõ ĩ puerbijs loq̃2 vobis sed palã de patre
meo annũciabo vob̃. Jllo die in noĩe meo
petetis. Et nõ dico vob̃ q2 ego rogabo pa
trẽ de vobis. Jpe eñ p̃r amat vos q2 vos
me amatis/ et credidistis q2 a deo exiui. Exi
ui a patre et veni in mũdũ. Jtez relinq̃ mũ
dũ et vado ad p̃rem. Dicũt ei discipuli ei⁹.
Ecce nũc palã loq̃ris ꝛ puerbiũ nullũ di-
cis. Nunc scimus q2 scis oĩa et nõ est op⁹
tibi vt q̃s te interroget. Jn h̃ cognouimus
q2 a deo existi. R̃ndit eis iesus. Mõ credi-
tis. Ecce venit hora et iã venit vt disp̃ga-

mini vnusq̄sq̄ ī p̄pria et me solū relinquetis. ⁊ nō sum solus. q2 p̄r mecū ē. Hec locut⁹ sum vob̄ vt in me pacē h̄eatis. In mūdo p̄ssuram habebitis. s3 ɔfidite ego vici mundū.

¶ Hec locut⁹ ē iesus. ⁊ subleuatis in celū ocul'. dixit. P̄r vēit hora clarifica filiū tuū vt filius tu⁹ clarificet te. sic̄ dedisti ei p̄tātē oīs carnis vt oē qd̄ dedisti ei det eis vitā eternā. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū verū deum/ ⁊ quē misisti ih̄m xp̄m. Ego te clarificaui sup terrā. opus ɔsummaui qd̄ dedisti mihi vt faciā. ⁊ nūc clarifica me tu p̄r apd̄ temet ip̄m claritate quā habui p̄us q̄3 mūdus esset apud te. Manifestaui nomē tuū hoīb3 quos dedisti mihi de mūdo. Tui erant/et mihi eos dedisti ⁊ sermonē tuū ꝭuauerūt. ⁊ nūc cognouerūt. q2 oīa q̄ dedisti mihi ab te sunt. q2 ꝟba q̄ dedisti mihi dedi eis. ⁊ ip̄i acceperūt ⁊ cognouerūt vere. q2 a te exiui ⁊ crediderūt q2 tu me misisti. Ego p̄ eis rogo nō p̄ mūdo rogo. s3 p̄ his q̄s dedisti mihi q2 tui sunt. Et mea omīa tua sunt ⁊ tua mea sunt. ⁊ clarificat⁹ sum in eis. Et iā nō sū in mūdo. ⁊ hi in mūdo sunt ⁊ ego ad te venio. P̄r scē serua eos in noīe tuo q̄s dedisti mihi vt sint vnū sic̄ ⁊ nos. Cū essem cū eis ego ꝭuabā eos ī nomine tuo. q̄s dedisti mihi custodiui ⁊ nemo ex eis periit nisi fili⁹ p̄ditionis vt scriptura impleat̄. Nūc aūt ad te venio ⁊ hec loq̄r in mūdo vt habeāt gaudiū3 meū impletum in semetip̄is. Ego dedi eis sermonē tuū ⁊ mūdus eos odio habuit. q2 nō sunt de mūdo sic̄ ⁊ ego nō sum de mundo. Nō rogo vt tollas eos de mūdo. sed vt serues eos a malo. De mūdo nō sunt sicut ⁊ ego nō sum de mūdo. Sanctifica eos in veritate. sermo tu⁹ ꝟitas est. sic̄ tu me misisti in mūdū. ⁊ ego misi eos in mundū ⁊ ego p̄ ip̄is scifico meip̄m vt sint ⁊ ip̄i scificati ī veritate. Nō p̄ his aūt rogo tm̄. s3 ⁊ p̄ eis q̄ credituri sunt p̄ ꝟbū eoꝝ in me. vt omēs vnū sint sic̄ ⁊ ego p̄r in te ⁊ tu in me. vt ⁊ ip̄i in nob̄ vnū sint. vt mūdus credat q2 tu me misisti. Et ego claritatē quam dedisti mihi dedi eis. vt sint vnū sic̄ ⁊ nos vnū sumus. Ego ī eis ⁊ tu ī me vt sint ɔsūmati in vnū3 ⁊ cognoscat mūd⁹/ q2 tu me misisti. ⁊ dilexisti eos sic̄ ⁊ me dilexisti. P̄r q̄s dedisti mihi volo vt vbi ego sum ⁊ illi sint mecū vt videant claritatē meā quā dedisti mihi. q2 dilexisti me an̄ ɔstitutōe3 mūdi. P̄r iuste mūdus te nō cognouit. ego āt cognoui ⁊ hi cognouerūt. q2 tu me misisti ⁊ notū feci eis nomē tuū vt dilectio q̄ dilexisti me in ip̄is sit ⁊ ego in ip̄is.

Undecima rubricella.

Duodecima rubricella.

De orōne iesu ⁊ sua captōe. M. xxvi. R. xiiij. L. xxij. J. xviij.

¶ Capitulum. cxlij.

b Ec. J. cū dixisset ih̄s ⁊. M. hymno. R. dicto exierūt in montē oliueti ⁊. L. egressus ibat s̄m ɔsuetudinē in mōtē oliuaꝝ trās torrētē. J. cedrō in villā. M. ī p̄diū. R. cui nomē gethsemani. Secuti. L. sunt aūt eū ⁊ discipuli ei⁹. Sciebat. J. ⁊ iudas q̄ tradebat eū locū. q2 frequēter ɔuenerat ih̄s illuc cū discipul' suis ⁊. M. dixit. R. Sedete h̄ donec. M. vadā illuc. M. ⁊ orē R. Et coassūpto. M. R. petro ⁊ duob3 filiis zebedei cepit. M. ɔtristari ⁊ mest⁹ esse pauere. R. ⁊ tedere. Tūc. M. ait. R. ill'. Tristis est aīa mea vsq3 ad mortē. Sustinete h̄ et vigilate mecū et. L. ip̄e auulsus ē ab eis quantū est iact⁹ lapidis. Et p̄gressus. M. R. pusillū p̄cidit. M. ī faciē suā sup. R. terrā ⁊ orabat vt si fieri poss3 trāsiret ab eo hora. Et dixit. Abba p̄r. oīa possibilia sūt tibi/ trāsfer hūc calicē a me. sed nō qd̄ ego volo sed qd̄ tu. M. M. pater si possibile ē trāseat a me calix iste. Uerūtm̄ nō sicut ego volo s3 sicut tu. Et vēit ad discipulos suos. ⁊. M. inuenit. R. eos dormientes. ⁊ dixit petro sic. Symon. R. dormis Nō. M. potuisti. R. vna hora vigilare mecū? Uigilate ⁊ orate vt nō intretis in tēptationē. Spiritus q̄dem p̄mpt⁹ est caro aūt infirma. Iteꝝ scd̄o abiit et orauit eundem ꝭmonē dicēs. P̄r. M. mi si n̄ p̄t hic calix trāsire nisi bibā illū fiat volūtas tua. Et venit M. R. iteꝝ et inuenit eos dormiētes. Erāt eni oculi eoꝝ grauati ⁊ ignorabāt. R. q̄d rn̄derent ei. Et relictis. M. illis iterū abiit et orauit eundē ꝭmonē. Et positis. L. genibus orabat dicēs. Pater si vis trāsfer calicē istū a me. Uerūtamen nō mea s3 tua voluntas fiat. Apparuit autē illi angel⁹ de celo ɔfortans eū. Et fact⁹ ī agonia p̄lixi⁹ orabat. ⁊ factus est sudor ei⁹ sicut gutte sanguis decurrentis in terrā. Et cū surrexisset ab orōe

Potest intelligi q christus bis ita dixit

Probabile est q fuit gabriel

⁊ venisset ad discipulos suos inuenit eos dormiētes p̄ tristicia. ⁊ ait illꝭ. Quid dormitis? Dormite iā. M. R. ⁊ requiescite. Sufficit. R. surgite. L. ⁊ orate ne intretis in temptatōem. Ecce. M. appropinq̄bit. R. hora/ ⁊ filius hois tradet in manus pctōꝝ. surgite eamus. Ecce q̄ me tradet ꝓpe ē. Iudas I. ergo cū accepisset cohortē a pōtificibꝫ ⁊ phariseis ministros venit illuc cū laternis ⁊ facibꝫ ⁊ armis. ⁊. M. adhuc. R. iesu loquēte. Ecce iudas schariotis vnus ex duodecī ⁊ cū eo turba multa cū gladijs ⁊ fustibus/ missi. M. a p̄ncipibꝫ sacerdotum ⁊ scribis R. ⁊ seniorībꝫ. M. R. ppli. Dederat autē traditor eis signū dicēs. Quēcūq͂ osculatus fuero ipē ē tenete eū ⁊ ducite. R. caute ⁊ L. añcedebat eos ⁊ appropinquit iesu vt oscularet eū. Et. M. cū venisset. R. statim accessit ad eū ⁊ ait. Rabbi. R. Aue M. rabbi. ⁊. M. osculatus. R. ē eū. Dixit. M. ei iesus. Amice. Ad quid venisti? Iuda osculo filiū hois tradis. Jesus. I. itaq͂ sciēs oīa que ventura erāt sup eum, pcessit ⁊ dixit eis. Quē q̄ritis? Rñderūt ei. iesum nazarenū. dixit eis iesus. ego sum. Stabat aūt ⁊ Iudas q̄ tradidit eū cū ipis. Ut ergo dixit eis ih̄s ego sum abierūt retrorsum ⁊ ceciderūt in terrā. Iterū ḡ eos interrogauit. Quē q̄rits? Illi aūt dixerūt. Ih̄m nazarenū. Rñdit ih̄s. Dixi vobis q͂ ego sum. si ergo me queritis sinite hos abire. Ut impleret sermo quē dixit. q͂ quos dedisti mihi nō pdidi ex eis quenq͂. Tūc. M. accesserūt ⁊ manus. M. R. iniecerūt in iesum ⁊ tenuerūt eū. Uidentes. L. aūt hi q̄ cū ipo erāt qđ futurū erat dixerunt ei. Dñe si pcutim⁹ in gladio? Rñdens autē iesus ait. Sinite vsq͂ huc. Symō. M. R. ḡ Petrus hñs gladiū eduxit eū ⁊ pcussit pōtificis summi. R. sacerdotis seruū ⁊ abscidit auriculam eius dexterā. I. Erat aūt nomē seruo malchus. Dixit ḡ iesus petro. Mitte gladiū in vaginam. Calicē quē dedit mihi pr̄ nō vis vt bibā illū? Pōs. M. eīn q̄ acceperint gladiū gladio pibūt. An putas q͂ nō possum rogare p̄rē meū ⁊ exhibebit mihi mō plusq͂ duodecī legiones āgeloꝝ? Quō ergo implebunt scripture? Quia sic oportet fieri. Et. L. cū tetigisset auriculā eius sanauit eū. Dixit aūt iesus ad eos q̄ venerāt ad se p̄ncipes sacerdotū ⁊ magistratus tēpli ⁊ seniores. Tāq͂. M. L. ad. R. latronē existis cū gladijs ⁊ fustibꝫ cōprehēdere me. cū q̄tidie. L. fuerim vobiscū in tēplo ⁊ sedebam. M. docēs ⁊ non. M. me. R. tenuistis. ſꝫ hec est hora vr̄a ⁊ ptās tenebraꝝ. Hoc. M. aūt R. totū factū ē vt adimplerēt scripture ꝓpharū. Tūc. M. discipuli R. relicto eo oēs fugierūt. Adolescēs. R. aūt q̄dā seq̄bat eū amictus syndone sup nudo ⁊ tenuerūt eū. Et ille relicta syndone nudus ꝓfugit ab eis. Cohors. I. aūt ⁊ tribun⁹ ⁊ ministri iudeoꝝ cōprehenderūt iesum. et tenētes. M. L. ligauerūt eū ⁊ adduxerūt eū ad annā primum. Erat ei socer cayphe q̄ erat pōtifex anni illius. Erat aūt cayphas q̄ ꝯsiliū dederat iudeis. quia expedit vnū hoiem mori ꝓ populo. Et ꝯuenerūt. R. in vnū oēs sacerdotes scribe et phariſei ⁊ seniores.

Intelligēdum est postq͂ iudas osculatus ē iesuꝫ. q͂ precesserat regressus ad turbā ad quam iesus processit.

Intelligēdū est q͂ nō expectata rñsione christi Petrus percussit.

Superuenerūt forte aliqui cū turba. vel post. vl̄ ideo dicunt principes venisse. quia miserūt suos.

De missiōe iesu ad annam. Et p̄ma negatōne petri. M. xxvi. R. xiiij. L. xxij. I. xviij. Cap. cxliij.

Sequebat. I. aūt iesum Simō petrus ⁊ ali⁹ discipul⁹. Discipul⁹ aūt ille erat notus pōtifici. ⁊ introiuit ī atriū p̄ncipis cū iesu. Petrus autē stabat ad ostiū foris. Exiuit ḡ alius discipul⁹ qui erat not⁹ pōtifici. ⁊ dixit ostiarie. ⁊ introduxit petrū. Dixit ḡ Petro ancilla ostiaria sūmi. R. sacerdotis cū vidisset Petrū calefacientē se. L. sedentē ad lumen. Et. M. tu cū Iesu nazareno. R. galileo eras. Nūq̄d. I. ⁊ tu ex discipulis es hois istius? Et hic. L. cū illo erat. Et. M. ille. R. negauit. L. illū corā oībus dicēs. Mulier. L. nō noui illū. Non. I. sum neq͂. R. scio neq͂ noui qđ dicas. Stabant. I. aūt serui ⁊ mi

Quāuis diuersi diuersimode videantur loqui de mō cōcordādi triplicem negatōes petri ita vt Augusti. sentire videt totas fuisse in domo anne. Ipse nihilominus vl̄ alā nō intēdūt pre iudicare probabiliter nō dicendū sit ex terra posset dici sicut esse videt modus hic ptētus. iudicet lector

nistri ad prunas. qꝛ frigus erat ⁊ calefacie/ bāt se. Erat aūt cū eis ⁊ Petrus stās ⁊ ca/ lefaciēs se. Et.R. exiuit foras ante atrium ⁊ gallus cantauit. Pōtifex.J. ḡ interrogauit iesum de discipulis ⁊ de doctrina eius? Rñ dit ei iesus. Ego palā locutus sum mūdo/ ego sp̄ docui in synagoga ⁊ in templo quo oēs iudei ɔueniūt/ ⁊ in occulto locutus suꝫ nihil. Quid me interrogas. Interroga eos qui audierūt q̄ locutus sum ip̄is. Ecce hi sciūt ꝗd dixerim ego. Hec cū dixisset vnus assistēs ministroꝝ dedit alapā iesu dicens. Sic rñdes pōtifici? Rñdit ei ihs. Si ma le locutus sum testimoniū ꝑhibe de malo. si aūt bñ ꝗd me cedis? Et misit eū annas li gatū ad Caypham pontificem.

De missiōe Jesu ad Cayphā. M.xxvi. R.xiiij. L.xxij. J.xviij. Capitulum. ccliiij.

T.M. illi tenētes iesum duxerūt il lum ad cayphā p̄ncipē sacerdotuꝫ vbi scribe seniores ⁊ pharisei ɔuenerāt. Pe trus.M.R. aūt sequebat̄ eū a lōge vsq; in atriū p̄ncipis sacerdotū. Et ingressus in/ tro sedebat cū ministris vt.M. videret fi/ nem. Accenso.L. aūt igne in medio atrio/ ⁊ circūsedētib; illis erat Petrus in medio eoꝝ ⁊ calefaciebat se ad ignē. Principes au tem sacerdotū ⁊ oē ɔci/ liū q̄rebāt falsum ꝯ ie/ sum testimoniū vt euꝫ morti traderēt ⁊ nō in/ ueniebāt cū multi falsi testes accessissent. ⁊.R ɔuenientia testimonia n̄ erāt. Nouissime.M aūt venerunt duo falsi testes ⁊.R. falsum testi moniū ferebant aduer sus eum dicētes. Quo nos audiuimus eū dicentē. Ego dissoluaꝫ tēplū h̄ manufactū ⁊ post triduū aliud nō manufactū edificabo. Hic.M. dixit. pos/ sum destruere tēplū dei ⁊ post triduū reedi ficare illud. Et.R. nō erat ɔueniēs testimo niū illoꝝ. Et exurgēs summ⁹ sacerdos i me diū interrogauit ihm dicēs. Nō rñdes ꝗcꝙ̄ ad ea q̄ tibi obijciunt̄ ab his? Ille aūt tace bat ⁊ nihil rñdit. Rursus sūmus sacerdos interrogauit eū ⁊ dixit ei. Adiuro.M. te p deū viuū vt dicas nob si es xp̄s fili⁹ dei bñ dicti.R. Dixit illi ihs. Tu dixisti. Ego.R. sum. Uerūtñ.M. dico vob amodo vide/ bitis.M.R. filiū hoīs sedentē a dextris ꝟ tutis dei ⁊ venientē in nubib; celi. Tūc p̄n ceps sacerdotū scidit vestimēta sua dicens Blasphemauit. ꝗd adhuc egemus testib; ⁊ desideram⁹.R. testes. Ecce.M. nūc.R. audistis blasphemiaꝫ. ꝗd vob videt̄? Qui R. oēs.M. ɔdēnauerūt eū reū esse mortis Et.L. viri q̄ tenebāt eū illudebāt ei. Tunc M. expuerūt.R.L. in faciē ei⁹ ⁊ velauerūt L. eū cedētes. L. eū colaphis.R. ⁊.L. inter/ rogauerūt.M. eū dicētes. ꝓphetiza nob xp̄e ꝗs ē q̄ te ꝑcussit? ⁊.R. ministri eū alapis cede bāt ⁊ alia mlta blasphemātes dicebāt i eū.

Difficultas proue nit in hoc passu. qꝛ tres euāgeliste non loquunt̄ de Anna. ideo vident̄ cōpre hēdere factū anne cū facto cayphe vt in prima negatōne Petri quā hic pōit cū duabus alijs

De scd'a ⁊ tercia ne/ gatōne Petri. M.xxvi. R.xiiij. L.xxij. J. xviij. Capitulum. cclv.

Exeunte.M. aūt Petro ianuā rur/ sus.R. cū vidisset illū alia.M. an/ cilla.R. cepit dicere cir cūstātib;. Quia hic ex illis est. Hic.M. erat cū iesu nazareno. ⁊.L. post pusillū ali⁹ vidēs eū dixit. Et tu de ill' es Erat.J. aūt Symon petrus stans et calefa/ ciēs se. Dixerūt ergo ei Nunꝗd et tu ex disci/ pul' eius es? Et iteꝝ ne gauit cum iuramento. quia nō noui hominē. Et.M. post.R. pusil/ lū interuallo.L. quasi hore vnius rursus.M R. qui astabāt dicebāt Petro. Uere ex illis es Nam ⁊ galyle⁹ es. ⁊ lo quela.M. tua manife stum te facit. Dixit.J. vnus ex seruis pōtifi/ cis cognat⁹ eius cui⁹ petr⁹ abscidit auricu/ lam. Nōne ego te vidi i horto cū illo? Ille.R. aūt cepit anathemati/ zare detestari.M. ⁊ iu/ rare.M.R. qꝛ.R. ne/ scio hoiem istū quē di citis. Et ɔtinuo.L. adhuc eo loq̄nte. iterū R. gall⁹.M.R. cātauit.L.J. Et.L. ɔuer sus dñs respexit petrū. Et.M. recordatus

Glosa.
Intelligendū ꝙ in qualibet negatōne petri mlte persone locute sunt. sicut fu it in tumultu. et ꝙ petr⁹ nūc exijt nūc redijt vt turbat̄. n̄ ɔsiderās quid dice ret aut agerꝫ pre ti more. ⁊ nūc stabat nūc sedebat. Pōt etiam intelligi tres eē in nocte gallicā/ tus circa mediā no ctem. circa terciaꝫ. circa aurorā. Non aūt videt̄ ꝙ iesus ⁊ petrus māserūt in domo anne vel ad secundū aut terciū gallicātum. Et for te etiā petr⁹ in pri/ ma negatōe ter ne/ gauit anteꝗ̄ gall' cā taret. qꝛ nō negat euāgelium plꝛes ꝙ̄ tres fuisse negatōes

L. R. et Petrus verbi dñi sicut dixerat q' priusq̃ gallus cantet bis. R. ter me negabis. Et egressus foras fleuit amare.

De tercia conuentione

seniorum et traditione iesu Pylato. M. xxvij. R. xiiij. et xv. L. xxij. et xxiij. J. xviij. et xix.

¶ Capl'm. xlvi.

Mane. M. autem facto ut factus L. est dies concilium. M. inierunt oẽs principes sacerdotũ et seniores ppl'i aduersus iesum ut eũ morti traderent. Et adduxerunt. L. eum in concilium suũ dicentes. Si tu es xp̃us dic nobis? Et ait illis. Si dixero vobis non creditis mihi. si autem et interrogauero nõ respondebitis mihi neque dimittetis. Ex hoc autem erit filius hoĩs sedens a dextris virtutis dei. Dixerunt autem oẽs. Tu ergo es filius dei? Qui ait. Vos dicitis/ quia ego sum. At illi dixerunt. Quid adhuc desideramus testimonium. ipsi enim audiuimus de ore eius. Et surgens omis multitudo eorum et. R. vincientes. M. Jesum duxerunt illũ ad pylatum a Caypha in pretoriũ. Erat autem mane et ipsi nõ introierunt in pretoriũ ut non contaminarentur sed manducarent pasca. Exiuit ergo ad eos pilatus foras et

Prima rubricella.

Intelligẽdum est q' bis conuenerunt in domũ Caypbe reseruato ibidem et a seruis custodito domino cum colaphis et flagellis

Littera Augustini habet ad cayphã. sed hec est clarior. licet saluet suam vide.

vinctũ. M. adduxerunt et tradiderunt pontio pilato presidi. ¶ Tunc videns q' eum tradidit q' damnatus esset penitentia ductus retulit xxx. argenteos principibus sacerdotũ et senioribus ppl'i dicens. Peccaui tradens sanguinem iustũ. At illi dixerunt. Quid ad nos? Tu videris. Et proiectis in templo argenteis recessit et abiens laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum acceptis argenteis dixerunt. Non licet mittere eos in carbonã. q' preciũ sanguinis est. Cõcilio autem inito emerunt ex illis agrum figuli in sepulturã peregrinorum. propter hoc vocatus est ager ille acheldemach hoc est ager sanguinis usque in hodiernũ diem. Tũc adimpletum est qd' dictũ est per Hieremiã pphetã dicentem. Et acceperunt. xxx. argenteos preciũ appreciati qd' appreciauerũt a filiis israel. et dederunt eos in agrum figuli sicut constituit mihi dñs. Jesus autem stetit ante presidem. Et. J. dixit preses. Quã accusationem affertis aduersus hoĩem hunc? Rñderunt et dixerunt ei. Si nõ esset malefactor nõ tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis Pylatus. Accipite eũ vos et secundum legem vestram iudicate eũ. Dixerunt ergo iudei. Nobis nõ licet interficere quenq̃ ut sermo iesu impleret' quem dixit significans qua morte esset moriturus. Ceperunt. L.

Attendẽdum est multiplex acceptiõ pasce vide in postill.

Secunda rubricella

Tercia rubricella.

Quãuis hec prophetia sit magis in zacharia nihilominus venit in mentem hieremie propter aliquã similitudinem quorundã verborum hic positorum cum verbis suis. et non curauit mutare. quoniã omẽs prophete vno spũ locuti sunt tanq̃ si vnus scriptor diuersis calamis conscriberet eadẽ scriptura videret'. vide in postillis.

autem illũ accusare dicentes. Hũc inuenimus subuertentem gentem nr̃am et prohibentem tributa dari cesari. et dicentem se christũ regem esse. Pilatus ergo interrogauit eũ dicens. Tu es rex iudeorum? At ille rñdens ait. Tu dixisti. Ait autem pilatus ad principes sacerdotũ et turbas. Nihil inuenio cause in hoc hoĩe. At illi inualescebant dicentes. Cõmouit ppl'm docens per vniuersam iudeã incipiens a galylea usque huc. Pilatus autem audiens galyleã interrogauit si homo galyleus esset. Et ut cognouit q' de herodis potestate esset remisit eũ ad herodem qui et ipse hierosolymis erat illis diebus. ¶ Herodes autem viso iesu gauisus est valde. Erat enim ex multo tempore cupiens videre eũ eo q' audierat multa de illo. Et sperabat signum aliqd' ab eo videre fieri. Interrogabat ergo illũ multis sermonibus. At ipse nihil illi rñdebat. Stabant etiã principes sacerdotũ et scribe constanter accusantes eũ. Spreuit autem illũ herodes cũ exercitu suo. et illusit indutũ veste alba et remisit ad pilatũ. Et facti sunt amici herodes et pilatus in ipsa die. Nã antea inimici erant ad inuicem. Pilatus autem conuocatis principibus sacerdotũ et magistratibus et plebe dixit ad illos. Obtulistis mihi hoĩem hũc quasi auertentem ppl'm. Et ecce ego corã vobis interrogans nullã causam inuenio in hoĩe isto ex his in quibus eũ accusatis. sed nec herodes. Nã remisi vos ad illũ. et ecce nihil dignum morte actũ est ei. Intrauit ergo iterum in pretorium

Quarta rubricella

pilatus. ⁊ vocauit iesũ ⁊ dixit ei. Tu es rex
iudeorũ? Rñdit iesus. A temetipso hoc dicis
an alij tibi dixerunt de me? Rñdit pilatus.
Nunquid iudeꝰ ego sũ? Gẽs tua et põtifices
tradiderũt te mihi. quid fecisti? Rñdit iesus.
Regnũ meũ nõ est de hoc mũdo Si ex hoc mũ
do esset regnũ meũ ministri mei vtiq; decer
tarẽt vt nõ traderer iudeis. Nũc aũt regnũ
meũ nõ ẽ hinc. Dixit itaq; pilatꝰ. Ergo rex
es tu? Rñdit iesus. tu dicis. q2 rex sum ego.
Ego in hoc natꝰ sum et ad hoc veni i mũdũ
vt testimoniũ ꝑhibeam veritati. Oĩs ꝙ ex ve
ritate est audit vocem meã. Dixit ei pilatꝰ.
Quid est veritas? Et cũ hoc dixisset/ ad iude/
os iterũ exiuit. ⁊ dixit eis. Ego nullã causã
inuenio in eo. Est au
tẽ cõsuetudo vobis vt
vnũ dimittã vob in pa
sca. vultis ergo dimittã vobis regẽ iudeo/
rũ. Clamauerũt rursum oẽs dicẽtes. Non
hunc sꝫ barrabã. Erat aũt barrabas latro.
qui. L. xxiij. erat ꝓpter seditõem quandã
factã in ciuitate ⁊ homicidiũ missus in car
cerẽ. Iterũ ergo pilatus locutꝰ est ad illos volẽs
dimittere iesum. At illi succlamabãt dicen/
tes. Crucifige crucifige illũ. Ille aũt tercio
dixit ad illos. Quid ei mali fecit ille? Nullã
causam mortis inuenio in eo. Corripiã ergo
illũ et dimittã. ¶ Tũc
I. xix. ergo pilatꝰ appre
hẽdit iesum et flagella
uit. ⁊ milites plectẽtes
coronã de spinis impo/
suerũt capiti eiꝰ ⁊ pur/
pura circũdederũt eũ.
⁊ veniebãt ad eũ ⁊ dice
bãt. Aue rex iudeorũ. et
dabãt ei alapas. Exijt
iterũ pilatꝰ foras. ⁊ dixit
eis. Ecce adduco eũ
vob foras vt cognosca
tis q2 in eo nullã causã
inuenio. Exijt ergo iesus
portãs coronã spineã
⁊ purpureũ vestimẽtũ.
⁊ dicit eis. Ecce homo. Cũ ergo vidissent eũ
pontifices ⁊ ministri clamabãt dicẽtes. Cru
cifige crucifige eũ. Dicit eis Pilatꝰ. Acci/
pite eũ vos ⁊ crucifigite. Ego enĩ nõ inue/
nio in eo causam. Rñderũt ei iudei. Nos le
gẽ habemꝰ ⁊ sm legẽ debꝫ mori. q2 filiũ dei
se fecit. Cũ ergo audisset pilatꝰ hũc sermonem.
magis timuit. ¶ Et ingressus est iterũ in pre/
toriũ. ⁊ dicit ad Iesum Vnde es tu? Iesus
aũt rñsum nõ dedit ei. Dicit ei pilatꝰ. Mi
hi nõ loqris. nescis q2 ptãtem habeo cruci
figere te ⁊ ptãtẽ habeo dimittere te? Respõ/
dit iesus. Nõ haberes ptãtem aduersus me
vllã nisi tibi esset datũ desup. ꝓptea qui me
tradidit tibi maiꝰ peccatũ habet. Et exinde
querebat pilatus dimittere eũ. Iudei autẽ
clamabãt dicẽtes. Si
hũc dimittis nõ es ami
cus cesaris. Oĩs enim
ꝙ se regẽ facit cõtradi/
cit cesari. Pilatꝰ ergo cũ
audisset hos sermones/
adduxit foras iesum. et
sedit ꝓ tribunali i loco
ꝙ dicitur licostratꝰ. he/
braice aũt gabatha vel
golgatha. Erat autem
pasceue pasce hora q̃si
sexta. Et dicit iudeis.
Ecce rex vester. Illi aũt
clamabant. Tolle tolle
crucifige eũ. Dicit eis
pilatꝰ. Regẽ vestrũ cru
cifigam? Rñderũt põ/
tifices. Nõ habemꝰ re
gẽ nisi cesarẽ. ¶ Et. R.
xv. accusabant eũ sum/
mi sacerdotes in multis
⁊ seniores. M. ppli. ⁊ nihil rñdit. Pilatus
R. aũt rursus interrogauit eũ dicẽs. Non
rñdes quicq;. vides in quantis te accusant. Ie
sus aũt ampliꝰ nihil rñdit. ita vt miraretur
pilatꝰ pses. M. vehemẽter. Per. R. xv. diẽ
aũt festũ solebat dimittere illis vnũ ex vin/
ctis quẽcunq; petissent. Erat aũt ꝙ dice/
bat barrabas qui cũ seditiosis vinctꝰ erat.
qui i seditõe fecerat homicidiũ. Et cũ ascẽ/
disset turba cepit rogare sicut semp faciebat
illis. Cõgregatis. M. ergo illis dixit Pyla/
tus. Quẽ vultis dimittã vobis. Barrabã
an iesum qui dicit christꝰ? Sciebat enĩ q2
ꝑ inuidiã tradidissent eũ summi. R. sacer/
dotes ¶ Sedente. M.
aũt eo ꝓ tribunali. mi/
sit ad eũ vxor eius di.
Nihil tibi et iusto illi. multa enĩ passa sum
hodie ꝑ visum ꝓpter eũ. ¶ Principes autẽ
sacerdotũ ⁊ seniores ꝑsuaserũt poplꝰ. ⁊ cõ
citauerũt. R. turbam. vt. M. peterent bar/
rabam. iesum vero ꝑderẽt. Rñdens aũt pses
ait illis. Quẽ vultis vob de duobus dimitti?

Quinta rubricella

Sexta rubricella

Glosa

Videt etiã plures
fuisse flagellatiões
christi. vt ista q̃ fa/
cta est ad satisfaciẽ
dã iudeis veluti q̃/
dã punitio. alia ve
ro iuxta legẽ roma
norũ sm quã prius
flagellabant occidẽ
di.

Septima rubri
cella.

Probabile est iesũ
crucifixum int ter/
ciam et sextã horã
et q2 mediũ partici
pat extrema Mar
cus ponit terciam.
Alij sextã vl quasi
sextam

Intelligendũ ẽ mlta
ta fuisse facta ⁊ di/
cta ⁊ per pilatũ et
iudeos quorum ali
qua narrat euan/
gelista alter alia. et
aliqua talia q̃ videt
esse simillima sicut
posse potuerunt

Octaua rubricella

Nona rubricella

At illi dixerūt Barrabā. Dicit illis Pylatus. Quid ḡ faciā de iesu q̄ dr̄ xp̄s? Dicūt oēs. crucifigat. At illis p̄ses. Quid eñ mali fecit? At illi magis clamabāt dicētes. crucifigat. ¶ Uidēs aūt Pylatus q̄ nihil p̄ficeret/ sȝ magis tumultus fieret accepta aq̄ lauit manus corā populo dicēs. Innocens ego sum a sanguine iusti huius vos videritis. Et rn̄dēs vniuersus pp̄ls dixit. Sanguis eius sup nos ꝛ sup filios nr̄os. Adiudicauit. L. xxiij. fieri petitōeȝ eoꝝ. Tūc. M. dimisit illis Barrabam. Jesum aūt flagellatū tradidit eis vt crucifigeret. ¶ Tūc milites p̄sidis suscipientes Jesum in p̄torio ꝯgregauerūt ad eū vniuersam cohortē ꝛ exuētes eū chlamydē coccineā circūdederūt ei. Et plectētes coronā de spinis posuerūt sup caput eius ꝛ arūdinē in dextera eius ꝛ genuflexo ante eū illudebāt dicentes. Aue rex iudeoꝝ. Et expuētes in eū acceperūt arundinē ꝛ pcutiebant caput eius Et postq̄ illuserūt ꝛ exuerūt chlamydem/ ꝛ induerūt vestimētis eius ꝛ duxerūt eum vt crucifigeret. Pylatus. R. aūt volēs populo satisfacere dimisit illis Barrabā/ ꝛ tradidit eis Jesum flagellis cesum vt crucifigeret. Milites aūt duxerūt Jesum intro in atriū p̄torij ꝛ ꝯuocāt totā cohortē ꝛ induūt purpura ꝛ imponūt ei plectētes coronā spineā/ ꝛ ceperūt salutare eū dicentes. Aue rex iudeoꝝ. Et pcutiebāt caput eius arūdine/ ꝛ ꝯspuebāt eū/ ꝛ ponētes genua adorabāt eū. Et postq̄ illuserūt ei exuerūt illum purpura/ ꝛ induerūt illū vestimētis suis.

Decima rubricella

Undecima rubricella

Hec flagellatio videtur eadem cum precedenti

De deductōne Jesu ad crucē ꝛ eius crucifixiōe. M. xxvij. R. xv. L. xxiij. J. xix. ¶ Capl̄m. cxlvij.

S Usceperūt. J. autē iesum ꝛ eduxerunt eū ꝛ baiulās sibi crucē exiuit ī eū q̄ dicit caluarie locum/ hebraice golgatha. Et cū ducerēt eū app̄hēderūt symonē quendā cyrenensem venientē de villa. patrē. R. alexandri et rufi. Hūc. M. angariauerūt vt tolleret crucē eius. Et. L. imposuerūt illi crucē portare post iesum. Sequebat aūt illū turba multa pp̄li ꝛ mlierū q̄ plāgebāt ꝛ lamentabāt eū. Cōuersus āt ad illas iesus dixit. Filie hierusalē nolite flere sup me sed sup vosip̄as flete et sup filios vestros. Qm̄ ecce venient dies in q̄bȝ dicent Btē steriles et vētres q̄ nō genuerūt ꝛ vbera q̄ nō lactauerūt. Tūc incipiēt dicere mōtibus cadite sup nos. et collibȝ coopite nos. q: si in viridi ligno hoc faciūt in arido q̄d fiet? Ducebant aūt ꝛ alij duo nequā cuȝ eo vt interficerent. Et. M. venerūt in locū q̄ dicit golgatha qđ est caluarie loc⁹. Et dederunt ei vinū mirrhatū. M. R. bibere. M. cuȝ felle mixtū. ꝛ cū gustasset noluit bibere. et nō. R. accepit. Ibi. L. crucifixerūt eū ꝛ latrones vnū a dextris et alteꝝ a sinistris hinc. J. ꝛ hinc. medium autē iesum. Et. R. impleta ē scriptura q̄ dicit. Et cū impiis deputat⁹ est. Jesus. L. aūt dicebat. Pr̄ dimitte illis. nō eni sciūt q̄d faciūt Scripsit. J. aūt ꝛ pilatus. L. titulū cause. R. ei⁹. ꝛ posuit sup crucē. sup caput. M. ei⁹ Erat. L. aūt supsc̄ptio scripta sup illū l̄ris grecis latinis et hebraicis. Hic. M. ē ih̄s nazarenus. L. rex. M. R. iudeoꝝ. L. J. Hūc. L. ḡ titulū multi legerūt iudeoꝝ. q: ppe ciuitatē erat loc⁹ vbi crucifixus ē ih̄s. ꝛ erat hebraice grece et latine scriptū. Dicebāt ergo pilato pōtifices iudeoꝝ. Noli scribere rex iudeoꝝ. sȝ q: ip̄e dixit rex sum iudeorū. Rn̄dit pilat⁹. Quod scripsi sc̄psi. Milites ḡ cū crucifixissent eū acceperūt vestimēta ei⁹. ꝛ fecerūt q̄ttuor ptes vnicuiq̄ militi partē et tunicā. Erat aūt tunica incōsutilis desup cōtexta p totū. Dixerunt ḡ ad inuicē. Nō scindam⁹ eā sed sortiamur d̄ ea cui⁹ sit. Ut scriptura impleret dicēs. Partiti sūt vestimēta mea sibi ꝛ in vestē meā miserunt sortē. Et milites q̄dem hec fecerūt. Erat āt hora tercia ꝛ crucifixerūt eū

His datū est vl' hic ē p̄occupatio. p. M. R. et. L.

De irrisione Jesu in cruce. et de v̄bis eius ꝛ signis p⁹ morteȝ. M. xxvij. R. xv. L. xxiij. et. J. xix. ¶ Capitulū cxlviij.

P Retereūtes autē blasphemabāt eū mouētes capita sua ꝛ dicētes. Uach q̄ destruis templū dei ꝛ in triduo illđ reedificas. salua teip̄m si filius dei es descēde de cruce

Ultra glo. p̄dictā videat Aug. qui refert hoc dictuȝ. R. ad crucifixiōeȝ linguaꝝ. ita ponitur hic per renouatio nem

Similiter et principes sacerdotū illudētes ad alterutrū cū scribis et senioribus dicebāt. Alios saluos fecit seipm nō pt saluū facere Si rex israel est descēdat nūc de cruce ⁊ credim⁹ ei. Cōfidit in deo liberet eū si vult. dixit enī qz filius dei sū. Idipm autē ⁊ latrones q̄ crucifixi erāt cū eo properabāt ei ⁊ ɔuiciabāt. R.⁊.L. stabat populus expectās .⁊ deridebāt illū pncipes cuz eis dicētes. Alios saluos fecit seipm saluuz faciat si hic est christus dei electus. Illudebāt aūt ei ⁊ milites accedentes ⁊ acetū offerētes illi ⁊ dicētes. Si tu es rex iudeorū saluū te fac. Un⁹ aūt ex his q̄ pendebāt latronibus blasphemabat eū dicēs. Si tu es christ⁹ saluū fac teipm ⁊ nos Rñdēs aūt alt increpabat eū dicēs. Neqz tu times deū .qz in eadē dānatiōe es .⁊ nos qdem iuste. nā digna factis recipim⁹. H vero nihil mali gessit. Et dicebat ad iesū. Domine memēto mei dū veneris in regnū tuū Et dixit illi iesus. Amē dico tibi. hodie mecū eris in padiso. Erat aūt fere hora sexta. Stabat. J. autē iuxta crucem iesu Maria mr̄ eius et soror mr̄is ei⁹ maria cleophe et maria magdalene. Cū vidisset ḡ iesus matrē ⁊ discipulū quē diligebat/dixit mr̄i sue. Mulier ecce filius tu⁹ Deinde dicit discipulo. Ecce mr̄ tua. ⁊ ex illa hora accepit eā discipul⁹ in sua. A. M. sexta. R. L. aūt hora tenebre facte sunt sup vniuersam terrā vsqz ad horā nonā ⁊ obscurat⁹ ē sol. Et. M. circa. R. horā nonā exclamauit ihs voce magna dicēs. Heli heli lamazabathani. Hoc est. de⁹ me⁹ deus meus vt q̄d dereliqsti me. Quidā aūt illic stātes et audiētes dicebāt. Heliā vocat iste. Et ɔtinuo currēs vn⁹ ex eis acceptā spongiā impleuit aceto ⁊ imposuit arūdini et dabat ei bibere. Ceteri vero dicebāt. Sine. videam⁹ an veniat helias liberās eū. Postea sciēs iesus qz iā oīa ɔsummata sunt vt ɔsūmaret scriptura dixit. sitio Uas ḡ positū erat aceto plenū. Illi autem spongiā aceto plenā isopo circūponētes obtulerūt ori eius. Cū ḡ accepisset ihs acetuz dixit. ɔsummatū ē. Et. L. clamās voce magna iesus ait. Pr̄ in man⁹ tuas ɔmēdo spiritū meū. ⁊ hec dicēs expirauit. R. L. et inclinato. J. capite tradidit. ⁊ emisit. M. spiritū. Et. M. ecce. R. velum templi scissum est in duas ptes a sūmo vsqz deorsum. Et M. terra mota est ⁊ petre scisse ⁊ monumēta apta sunt. Et mlta corpā sanctorū q̄ dormierāt resurrexerūt. Et exeūtes de monumētis post resurrectōz ei⁹ venerūt in ciuitatē sanctā et apparuert multis Centurio. M. R. L. autē ⁊ q̄ cū eo erant custodientes iesū viso terremotu et his que fiebant. et qz sic clamās expirassz timuert valde. dicētes. Uere fili⁹ dei erat iste. Et glorificauit. L. deum cēturio dicēs. Uere hic hō iust⁹ erat. et oīs turba eorū q̄ simul aderant ad spectaculū istud. ⁊ videbāt q̄ fiebāt percutiētes pectora sua reuertebant. Stabāt autē oēs noti ei⁹ a longe. Erāt. M. aūt. R. et ibi mlieres de lōge aspiciētes. Inter quas erat maria magdalene ⁊ maria iacobi minoris ⁊ ioseph. mater. ⁊ salome. ⁊ mater filiorum zebedei. Et cū essent in galylea seqbātur eū ⁊ mīstrabāt ei. ⁊ alie multe q̄ siml ascenderāt cū eo hierosolymā

Potuit sic fuisse in principio sed vnus cōuersus est. Vel ē modus loqndi quo factū vni⁹ refertur ad plures

Dubiū ē an modo vel die resurrectōis resurrexerint. et si rursus obierunt. vide doct.

De sepultura domini. M. xxvii. R. xv. L. xxiii. J. xix. Capitulum cxlix

Judei. J. ergo quoniam parasceue erat/vt nō remanerent in cruce corpora sabbato. Erat enim magnus dies ille sabbati/rogauerunt Pylatum vt frangerentur crura eorum et tollerent. Uenerunt ergo milites et primi quidem fregerant crura et alterius qui crucifixus est cuz eo. Ad iesum autē cū venissent vt viderunt eum iam mortuum nō fregerunt eius crura. sed vnus militū lancea latus eius aperuit. et continuo exiuit sanguis et aqua. Et qui vidit testimoniū perhibuit ⁊ verum est testimoniū eius. Et ille scit quia vera dicit vt et vos credatis. Facta sunt enim hec vt scriptura impleretur. Os non cōminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit. Uidebunt in quem transfixerunt. Cum. M. sero. R. autem factum esset. quia. R. erat parasceue quod est ante sabbatuz. Uenit. M. quidam homo diues ab arimathia nomine Joseph nobilis. R. decurio. Uir. L. bonus et iustus. Hic non consenserat consilio ⁊ actibus eorum/ qui expectabat et ipse

regnū dei. Et. M. discipul⁹. J. erat iesu. oc
cult⁹. L. aūt ppť metū iudeoꝝ. Et audacť
introiuit ad pilatū ꝛ petiit corp⁹ iesu. Pila/
tus aūt mirabať si iā obiisset. Et accersito
centuriōe introgauit eū si iā mortu⁹ esset. ꝛ
cū cognouisset a cēturiōe donauit. ꝛ iussit M
reddi corp⁹ iesu. Joseph aūt mercat⁹ sindo
nē ꝛ deponēs eū inuoluit sindone mūda.
M. Uēit. J. aūt ꝛ nicodem⁹ q̄ venerat ad
iesum nocte pmū ferēs mixturā myrrhe et
aloes libras q̄si cētū. Acceperūt ḡ corp⁹ ie/
su et ligauerūt linteis illud cū aromatibus
sicut mos est iudeis sepelire. Erat aūt in lo
co vbi crucifixus ē ortus. ꝛ ī orto monumē
tū nouū. Et. M. posuit eū ioseph ī monu
mēto suo nouo qd̄ excidit ī petra. in. L. J.
q̄ nōdū q̄sq̄ʒ posit⁹ fuerat. Ibi ḡ. R. ppť pa
rasceuen iudeoꝝ q꞉ iuxta erat monumentū
posuerūt iesum. Et aduoluit. M. ioseph sa
xum magnū ad ostiū monumēti. et abiit.
Maria. R. aūt magdalene ꝛ maria ioseph
aspiciebāt vbi poneretur sedētes. M. ꝯ sepul
crū. Et. L. dies erat pasceues ꝛ sabbatū il/
lucescebat. Subsecute aūt mľieres que cū
ipo venerūt de galylea viderūt monumētū
ꝛ queādmodū erat positū corp⁹ eius. Et re
uertētes parauerūt aromata ꝛ vnguēta. et sab
bato q̄dē siluerūt s̄m mandatū. Altera. M
aūt die q̄ est post pasceuen ꝯuenerūt princi
pes sacerdotū et pharisei ad pilatū dicētes
Dn̄e recordati sum⁹ q꞉ seductor ille dixit ad
huc viuēs. post tres dies resurgā. Jube er
go custodiri sepulcrū vsq̄ʒ in diē terciū. Ne
forte veniāt discipuli ei⁹ et furenť eū ꝛ dicāt
plebi surrexit a mortuis. ꝛ erit nouissim⁹ er
ror peior p̄ore. Ait illis pilat⁹. Habetis cu
stodiā. ite custodite sicut scitis. Illi aūt ab
euntes munierūt sepulcrū signātes lapidē
cum custodib⁹.

De resurrectōe dn̄i

p totū. Et ꝯtinet mľtas rubricellas p mul
titudine gestoꝝ. M. xxviii. R. xvi. L. xxiiii
ꝛ. J. xx. ꝛ. xxi ¶ Capitulū. cl.

Vespe. M. aūt sabbati q̄ lucescit in
pma sabbati venit maria magdale
na ꝛ altera maria videre sepulcrum
Et ecce terremot⁹ fact⁹ ē magnus. Angel⁹
aūt dn̄i descēdit de celo. Et accedēs reuol/
uit lapidē et sedebat sup eū. Erat aūt aspe/
ctus ei⁹ sicut fulgur ꝛ vestimēta ei⁹ sicut nix.
Pre timore aūt ei⁹ exterriti sūt custodes. et
facti sunt velut mortui. ¶ Et. R. cum tran/
sisset sabbatū maria ma
gdalena et maria iaco/
bi et salome emerūt aromata vt veniētes vn
gerēt ihm. Et valde mane vna sabbatoruʒ
veniūt ad monumētū orto iā sole. Et dice/
bāt ad inuicē. Quis reuoluet nob̄ lapidem
ab ostio monumēti? Et respiciētes viderūt
reuolutū lapidē. Erat q̄ppe magn⁹ valde.
Rn̄dens. M. aūt angel⁹ dixit mľierib⁹ No
lite timere vos. scio enī q̄ iesum q̄ crucifix⁹
ē q̄rit̄s. nō est hic. surrexit eī sic dixit. Et intro
eūtes. R. ī monumētū viderūt iuuenē sedē
tē ī dextris coopťū stola cādida. ꝛ obstupue
rūt. q̄ dicit ill̄. Nolite expauescere Jesū q̄ri
tis nazarenū crucifixū. nō est h̄. Ecce locus
vbi posuerūt eū. sʒ ite dicite discipul̄ eius ꝛ
petro. q꞉ p̄cedet vos ī galyleā. ibi eū videbi
tis sic dixit vob̄. Et. L. factū ē. dū mēte cō/
sterneret ꝯsternate d̄ isto. ec
ce duo viri stetert secus
illas ī veste fulgēti. Cū
aūt timerēt ꝛ d̄clinarēt
vultū ī trā / dixerūt ad
illas Quid q̄rit̄s viuētē
cū mortuis? Nō ē h̄ sʒ
surrexit. Recordamini q̄/
liť locut⁹ ē vob̄ cū adhuc in galylea eēt di/
cēs q꞉ opʒ filiū hoīs tradi ī manus hoīm
pctōꝝ ꝛ crucifigi. ꝛ tercia die resurgere. Et
recordate sūt v̄boꝝ ei⁹ At R. ille exeūtes fu/
gerūt d̄ monumēto. Jnuaserat eas enī tre/
mor ꝛ pauor. ꝛ nemi q̄cq̄ʒ dixerūt. timebant
enī. ¶ Una. J. xx. aūtē
sabbati maria magda/
lene venit mane cuʒ ad
huc tenebre essent ad
monumētuʒ. Et vidit
reuolutū lapideʒ a mo/
numēto. Cucurrit ḡ ꝛ
venit ad symonē petrū
ꝛ ad aliū discipulū quē
diligebat iesus. ꝛ dixit
eis. Tulerūt dn̄m meū
et nescio vbi posuerūt
euʒ. Exiuit ḡ Petr⁹ ꝛ il
le ali⁹ discipul⁹ quē di/
ligebat iesus et venerūt
ad monumentū. Cur/
rebāt ḡ duo siľ ꝛ ille ali
us discipulus precucurrit citius petro. et
venit primus ad monumentū. Et cum se
inclinasset vidit lintemina posita. nō tamē
introiuit. Uenit ḡ symō petr⁹ sequens eum

Prima rubricella.

Angeli erāt vľ illi
de quib⁹ pri⁹ vľ alii
ꝛ habēda ē cogni/
tio de mō sepulcri.
ꝛ figura eius. vide
in postill̄.

Scd̄a rubricella

Uidetur q̄ Ma/
ria magdalena eēt
vna ex istis que tn̄
dixit petro christuʒ
sublatū. Sed intel
ligendū est q̄ nemi
ni ibi existenti quic
q̄ʒ dixerūt sicut cu/
stodibus. Principi
um erat diluculi in
quo sunt siľ tenebre
ꝛ lux solis

et introiuit in monumentū ⁊ vidit linteami
na posita et sudariū qđ fuerat super caput
ei⁹ nō cū linteaminib⁹ positū sed separatim
inuolutū in vnū locū. Tūc ḡ introiuit et il
le discipul⁹ q̄ venit p̄mus ad monumētuʒ
⁊ vidit et credidit. Nōdū eni sciebāt scriptu
rā. q̄ oportebat eū a mortuis resurgere. Abi/
erūt ḡ iterū ad semetipos discipuli. ¶ Ma/
ria aūt stabat ad monu
mentum foris plorās.
Dū ḡ fleret inclinauit
se et p̄spexit i monumētū. ⁊ vidit duos an
gelos i albis sedētes. vnū ad caput ⁊ vnuʒ
ad pedes vbi positū fuerat corpus iesu. Di
cūt ei illi. Mulier quid
ploras? Dicit eis. q̄ tu
lerūt dn̄m meū et nescio
vbi posuerūt eū. Hec
cū dixisset ɔuersa est re
trorsum. ⁊ vidit iesum
stantē ⁊ nō sciebat q̄ iesus ē. Dicit ei iesus.
Mulier q̄d ploras? quē q̄ris? Illa existimās
q̄ ortulan⁹ ē, dicit ei. Dn̄e si tu sustulisti il/
lū dicito mihi vbi posuisti eū ⁊ ego eū tollā.
Dicit ei iesus. Maria
Conuersa illa dicit ei.
Rabboni qđ dicit̄ ma
gister. Dicit ei iesus. Noli me tāgere. nōdū
eni ascēdi ad p̄rem meū. Uade aūt ad frēs
meos ⁊ dic eis. Ascēdo ad p̄reʒ meū et p̄reʒ
vestrū. deū meū ⁊ deuʒ
vestrū. Et. M. mulieres
exiuerūt cito de monu
mento cū timore ⁊ gaudio magno currētes
nūciare discipul' suis. Et ecce iesus occur/
rit illis dicens. Auete
Ille aūt accesserūt ⁊ te
nuerūt pedes ei⁹ ⁊ ado
rauerūt eū. Tunc ait illis iesus. Nolite ti/
mere. Ite nūciate fratrib⁹ meis vt eant i ga
lileā. ibi me videbunt.
Que cū abiissent ecce
q̄dam de custodib⁹ ve/
nerūt in ciuitatē ⁊ nun
ciauerūt p̄ncipib⁹ sacer
dotū oīa q̄ facta fuerāt
Et ɔgregati cū senio/
rib⁹ ɔsilio accepto pe/
cuniā copiosam dederūt
militib⁹ dicētes. Dici/
te, discipuli ei⁹ nocte venerūt et furati sunt
eū nob̄ dormientib⁹. et si hoc auditū fuerit
a p̄side nos suadebim⁹ ei ⁊ securos vos fa

Tercia rubricella

Glosa
Forte iđ ɔuersa est
quoniā āgeli assur
rexerunt presentie
christi.

Prima apparitio.

Quarta rubricella

Scđa apparitio.

Pōt intelligi q̄ ille
mulieres satis pro
pe erāt ad mariam
magdalenā q̄n vi/
dit iesum. ⁊ q̄ rede
undo iūxit secum
eis. et iterum vidit
christum in via

ciemus. At illi accepta pecunia fecerunt sicē
erāt edocti. Et diuulgatū ē v̄bū istđ apud
iudeos vsq̄ in hodiernū diē. Surgēs. R.
autem iesus mane prima sabbati apparu/
it primo marie magdalene, de q̄ eiecerat se/
ptē demonia. Et. R. illa vadens nunciauit
his qui cū eo fuerant lugentib⁹ ⁊ flentibus
Uenit. J. eni maria magdalene annūciāns
discipul', quia vidi dominū. ⁊ hec dixit mi/
hi. Et illi audiētes q̄ viueret et visus esset
ab ea nō crediderūt. Erant. L. autē maria
magdalena et Johāna. et Maria iacobi et
cetere que cū eis erant que dicebāt ad apo-
stolos hec. Que regresse a monumēto nūci
auerūt hec oīa illis. xi. ⁊ ceteris oīb⁹. Et vi
sa sunt ante illos sicut d̄liramentū v̄ba ista
et nō credebāt illis. Petrus autē surgens
cucurrit ad monumentū. et procumbens
vidit linteamina sola posita. et abiit secum
mirans quod factū fu
erat. ¶ Et ecce duo ex
illis ibant ipa die in ca
stellum quod erat i spa
cio stadiorūʒ. lx. ab hie
rusalem noīe Emaus
et ipi loquebant̄ adin/
cem de his omnib⁹ q̄
acciderant. Et factū ē
dū fabularentur in via
et secum quererent ⁊ ip
se iesus appropinquās
ibat cum illis. Oculi
autem eorū tenebātur
ne eū agnoscerent. Et
ait ad illos. Qui sunt hi sermones q̄s con
fertis ad inuicem ambulantes. et estis tri/
stes? Et respondens vnus cui nomē Cleo
phas dixit. Tu solus peregrin⁹ es in hie/
rusalē et nō cognouisti que facta sunt in illa
his diebus. Quib⁹ ille dixit. Que? Et di/
xerunt. De Jesu nazareno qui fuit vir pro/
pheta potens in opere et sermone corā deo
et omni populo. Et quomodo tradiderūt
eū summi sacerdotes et principes nostri in
damnatōnem mortis et crucifixerunt eum
Nos autē sperabamus q̄ ip̄e esset redēptu
rus israel. Et nunc super hec omnia tercia
dies est quo hec facta sunt. Sed et mulie/
res quedā ex nostris terruerūt nos, que an
te lucem fuerunt ad monumentū. et nō in/
uento corpore eius venerūt dicentes se eti/
am visionem angelorum vidisse. que dicūt
eum viuere. Et abierunt quidā ex nostris

Quinta rubricel/
la

Forte Petrus so/
lus iuit ad monu/
mentum sine Jo/
hanne. et in ingres
su vidit christum ⁊
ista fuit tercia ap/
paritio. de qua in/
fra dicitur. q̄ ap/
paruit symoni.

ad monumētū. et ita inuenerūt sic mulieres
dixerūt. ipm ꝟo nō inuenerūt. Et ipe dixit
ad eos. O stulti ⁊ tardi corde ad credēdū i
oībꝫ q̄ locuti sūt ꝓphe. Nōne sic oportuit pa/
ti xpm ⁊ ita itrare i gl'iaȝ suā? Et icipiens a
moyse ⁊ oībꝫ ꝓphetis interp̄tabat̄ illis i oī
bus scripturis q̄ de ipo erāt. Et appropi/
querūt castello q̄ ibāt. ⁊ ipe se finxit longius
ire. Et coegerūt illū dicētes. Mane nobi/
scū quoniā aduespascit ⁊ iclinata est iā dies
⁊ itrauit cū illis. Et factū ē cū recūberet cū
illis accepit panē et bn̄dixit ac fregit ⁊ por/
rigebat illis. Et apti sunt oculi eoꝝ et cog/
uerūt eū. ⁊ ipe euanuit
ex ocul' eoꝝ. Et dixerūt — *Tercia apparitio.*
adinuicem. Nonne coꝛ
nr̄m ardēs erat i nob dū loqueret̄ nobis in
via. ⁊ aperiret nobis scripturas? Et surgē
tes eadē hora regressi sunt i hierl'm. Et iue
nerūt ꝯgregatos .xi. ⁊ eos q̄ cū ipis erāt di
centes. qꝛ surrexit dn̄s ꝟe ⁊ apparuit symo
ni. et ipi narrabāt que
gesta erāt in via ⁊ quō — *Patꝫ hic ꝙ appa/ruerat symoni*
cognouerūt eū in fractiōe
panis. Nec. R. illis cre
diderūt. Dū. L. hec loqueret̄ ih̄s stetit in
medio eoꝝ et dicit eis. Pax vob ego sū no/
lite timere. Cōturbati
vero ⁊ cōterriti extima — *Sexta rubricella*
bāt se spm̄ videre Et di
xit eis. Quid turbati — *Intelligendū ē nō de omnibꝰ sed d̄ ali quibꝰ int̄ quos tho mas fuit qui egres sus propterea nō vi/dit illo die christuȝ cuȝ aliis in quinta apparitione*
estis ⁊ cogitatōes ascē
dunt i corda vr̄a. Vi/
dete manꝰ meas et pe/
des meos qꝛ ego ipe sū
Palpate ⁊ videte quia
spūs carnē ⁊ ossa n̄ hȝ
sicut me videtis habe/
re. Et cū h̄ dixissȝ ostē/
dit eis manꝰ ⁊ pedes. Adhuc aūt ill' n̄ cre/
dentibꝫ ⁊ mirātibꝫ p̄ gaudio dixit. Habetis
hic aliq̄d qd̄ mādicet̄? At illi obtulerūt ei
ptem piscis assi et fauū mellis. Et cū man
ducasset corā eis sumēs reliq̄as dedit eis ⁊
dixit ad eos. Hec sunt verba q̄ locutus suȝ
ad vos cum adhuc essem vobiscum. quo/
niā necesse ē impleri oīa q̄ scripta sūt in lege
moysi ⁊ ꝓphetis ⁊ psalmis de me. Tūc ape/
ruit illis sensū vt intelligerēt scripturas. ⁊ di
xit eis. qm̄ sic scptū est ⁊ sic oportebat christū
pati et resurgere a mortuis tercia die. ⁊ pre/
dicare in noīe eiꝰ penitētiā et remissionē pec
catorū in oēs gentes incipiētibꝫ ab hierl'i/
ma. Vos aūt estis testes horū. et ego mittā
ꝓmissū pr̄is mei i vos
¶ Lū. J. xxi. sero ḡ essȝ — *Septima rubricella*
die illa vna sabbatoꝝ
et fores essent clause vbi erāt discipuli con/
gregati ꝓpter metū iudeoꝝ venit iesus ⁊ ste
tit in medio. ⁊ dixit eis. Pax vobis. Et cū
hoc dixisset ostn̄dit eis manꝰ ⁊ latus. Gauisi
sunt ḡ discipuli viso dn̄o. Dixit ḡ eis iteruȝ
iesus. Pax vobis. Sic̄ misit me pr̄ et ego
mitto vos. Hoc cū dixisset insufflauit ⁊ di
xit eis. Accipite spm̄ sctm̄ q̄ꝝ remiseritis pec
cata remittunt̄ eis. ⁊ q̄ꝝ retinueritis retenta
sunt. Thomas aūt vnꝰ ex duodeci q̄ dicit̄
didimꝰ nō erat cū eis qn̄ venit iesus. Dixe/
rūt ḡ ei alii discipuli. Vidimꝰ dn̄m. Ille āt
dixit eis. Nisi videro i manibꝫ eiꝰ fixuram
clauoꝝ ⁊ mittā digitū meū i locū clauoꝝ. ⁊
mittā manū meā i latꝰ eiꝰ nō credaȝ. Et pꝰ
dies octo iteꝝ erāt discipuli eiꝰ intꝰ. ⁊ tho/
mas cū eis. Venit iesus ianuis clausis et
stetit i medio. et dixit. Pax vob. Deide di/
cit thome. Infer digitū tuū huc ⁊ vide ma
nus meas ⁊ affer manū tuā. ⁊ mitte i latus
meū. ⁊ noli esse incredulꝰ sed fidel'. Rn̄dit
Thomas ⁊ dixit ei. Dn̄s meꝰ et deꝰ meus.
Dicit ei iesus. Quia vidisti me credidisti.
beati q̄ nō viderūt et crediderūt. Multa q̄
dē et alia signa fecit iesus i ꝯspectu discipu/
lorū suoꝝ q̄ nō sunt scpta i libro h̄. Hec au
tē scripta sunt vt credatis qꝛ iesus christꝰ ē
filiꝰ dei. et vt credētes vitā habeatis i noīe
eius ¶ Postea manife/
stauit se iteruȝ iesus ad — *Octaua rubricella*
mare tyberiadis. ma/
nifestauit aūt sic. Erāt simul Symō petrꝰ
⁊ thomas q̄ d̄r didimus. ⁊ nathanael q̄ erat
in chana galilee ⁊ filii zebedei et alii ex disci
pulis eius duo. Dic̄ eis symō petrus. Va/
do piscari. Dicūt ei. Venimus ⁊ nos tecū.
Et exierūt ⁊ ascēderunt in naui ⁊ illa nocte
nihil prēdiderūt. Mane āt iā facto stetit ie
sus in littore. nō tn̄ cognouerūt discipuli qꝛ ih̄s
est. Dixit ḡ eis iesus. Pueri nūq̄d pulmēta
riū habetis? Rn̄derunt ei. Non. Dixit eis.
Mittite in dexterā nauigii rhete ⁊ inuenie
tis. Miserūt ergo rhete ⁊ iā nō valebāt tra
here p̄ multitudine piscium. Dicit ḡ disci/
pulus ille quē diligebat iesus Petro. Dn̄s
est. Symon petrus cū audisset. qꝛ dn̄s est/
tunica succinxit se. Erat eni nudus ⁊ misit
se in mare. Alii aūt discipuli nauigio vene/
runt. Non eni longe erant a terra. sed qua/

ficubitis ducētis trahētes rhete piscium.
Ut ergo descenderūt in terrā viderūt pru/
nas positas ⁊ piscē suppositū et panē. Di/
cit eis iesus. Afferte de piscib⁹ quos prēdi/
distis nūc. Ascēdit autē Symon petrus ⁊
traxit rhete plenū magnis piscib⁹ centum
qnquagintatribus. Et cū tanti essent nō ē
scissum rhete. Dicit eis iesus. Uenite pran
dete. Et nemo audebat discūbētiū interro/
gare eum. Tu qs es. scientes quia dn̄s est.
Et venit iesus et accepit panē et dabat eis
⁊ piscem similiter. Hoc iā tercio manifesta
tus est iesus discipulis suis cū resurrexiss
a mortuis. ¶ Cū ergo prādidisset dic̄ symo
ni petro iesus. Symō
iohānis diligis me pl⁹
his. Dicit ei. etiā domi
ne tu scis quia amo te. Dicit ei. pasce agnos
meos. Dicit ei iterū Symō iohānis diligs
me? Ait illi. Etiā dn̄e tu scis qr amo te. Di
cit ei. Pasce agnos meos. Dicit ei tercio. sy
mon iohānis amas me? Contristat⁹ ē pe/
trus quia dixit tercio amas me. ⁊ dicit Do
mine tu omnia scis. tu
scis quia amo te. Dic̄
ei. pasce oues meas.
Amen amen dico tibi.
cū esses iunior cīgebas
te et ābulabas vbi vo
lebas. Cum aūt senueris extēdes man⁹ tu/
as ⁊ alius te cinget ⁊ ducet quo tu nō vis.
Hoc aūt dixit significās q̄ morte clarifica/
turus esset deum. Et cū hoc dixisset dixit ei
Sequere me. Cōuersus petr⁹ vidit illum
discipulū quē diligebat iesus seqntē. qui et
recubuit in cena sup pectus ei⁹ et dixit. Do
mine qs est q̄ tradet te. Hūc ergo cū vidis/
set petrus dixit iesu. Dn̄e hic autē qd? Dic̄
ei iesus. Sic eū volo manere donec veniā.
qd ad te? tu me seqre.
¶ Exiuit ẻ sermo iste i/
ter fratres qr discipul⁹
ille nō morit̄. Et nō di
xit iesus qr nō moritur. sed sic eū volo ma/
nere. quid ad te. Hic est discipul⁹ ille q̄ te/
stimoniū phibet d̄ his
⁊ scripsit hec. ⁊ scimus
qr verū est testimoniū
eius. Undecim. D. āt
discipuli abierūt in ga
lyleam in mōtē vbi cō
stituerat illis ih̄s. Et vi
dentes adorauerūt. q̄/

Nona rubricella

Interrogat̄ petr⁹ et papa constituit̄. et sua mors ei pre/dicitur

Decima rubricel/la.

Probabile est mul tos alios ibi fuisse ab. xi. sicut ap̄ls lo quitur q̄ apparuit plus q̄ quingentis fratribus simul in quibus aliqui po/

dam aūt dubitauerūt.
Et accedens ih̄s locu
tus est eis dicēs. Data
est mihi oīs ptās in ce
lo ⁊ in terra. Eūtes docete oēs gentes bapti
zantes eos ī noīe p̄ris et filij et sp̄ūssancti.
Docentes eos s̄uare oīa q̄cunq3 mandaui
vobis. Et ecce ego vobiscū sum oīb⁹ dieb⁹
vsq3 ad ꝯsummatōem
seculi. ¶ Nouissime. R.
aūt recūbentib⁹. xi. ap
paruit illis iesus ⁊ ex/
probrauit incredulitatē illoꝝ ⁊ duriciā cor
dis. qr his q̄ viderāt eū resurrexisse nō cre/
diderūt. Et dixit eis. Euntes in mundum
vniuersum p̄dicate euāgeliū omī creature.
Qui crediderit ⁊ baptizat⁹ fuerit saluꝰ erit.
qui ꝟo nō crediderit cōdemnabit̄. Signa
aūt eos q̄ crediderint hec sequent̄. In noīe
meo demonia eijcient. linguis loquent̄ no/
uis. serpētes tollēt. Et si mortifeꝝ qd bibe/
rint non eos nocebit. Sup egros manus
imponent ⁊ bn̄ habebūt. ¶ Eduxit. L. aūt
eos foras in bethaniā
et eleuatis manib⁹ suis
benedixit eis. Et factū
est dū bn̄diceret illis re
cessit ab eis et ferebat̄ i
celum. Et. R. dn̄s q̄dē
iesus postq3 locutus ē
eis assumptus est in ce
lum. et sedet a dextris
dei. Et. L. ipi adoran/
tes regressi sunt hieru/
salem cū gaudio mag.
Et erant semp in tēplo
laudantes et benedicē/
tes deum. Illi. R. autē
pfecti p̄dicauerūt vbi
q3 dn̄o coopante ⁊ ser
monē confirmante se/
quentib⁹ signis. Sūt
I. autē et alia multa q̄
fecit iesus. que si scribant̄ p singula. nec ip/
sum arbitror mundū capē eos q̄ scribendi
sunt libros

tuerūt dubitare vl nō credidisse illis qui videbant

Undecima rubri/cella

Duodecima rubri cella.

Glosa

Videt̄ apud Lucā hec apparitō fuisse facta in die pasce. vbi vigilant̄ inten/dat̄ aliorū sit̄ euan/gelistaruз narratio supplementū corū q̄ Lucas omisit. nō q̄ ex ignorātia si/cut patз Act. i. vbi narrat se prebuisse viuū in multis ar/gumentis per dies quadraginta

Finit vnū ex quattuor magistri Iohā/nis Gersonis

Sequitur tractatus

eiusdem cancellarij parisiēsis de ptāte ecclesiastica. et de origine iuris et legū/edit⁹ Cōstantie tpe concilij generalis.

Prohemiū qd' expedit inquirere de eccl'iastica ptāte.

In prima ɔsideratōne describit ptās ecclesiastica p causam q̄druplicem

In scda distinguit ptās eccl'iastica mlt'is modis /τ oñditur φ ptās ordīs est eq̄lis in omnibꝫ sacerdotibꝫ. quo ad ɔsecratōnem corporis christi

In tercia oñdit φ ptās ordīs nō ē simpliciter equal' in oībꝫ sacerdotibꝫ τ epis

In quarta oñditur q̄d sit ptās iurisditionis in foro exteriori.

In q̄nta oñditur quid sit ptās iurisditōnis in foro iteriori/τ de duplici subiectōe

In sexta ponit quadruplex disticrio vtilis et necessaria p intellectu seq̄ntiū

In septima q̄d dicendū sit de eccl'iastica ptāte dū ɔsiderat formal'r et absolute

In octaua q̄d dicendū sit de eccl'iastica ptāte prout consideraf respectiue et quodāmodo material'r seu subiectiue

In nona q̄d dicēdū sit de eccl'iastica potestate dū cōsideraf quo ad vsum vel exerciciū. et illic fundatur sup̄ma plenitudo ecclesiastice potestatis.

In decima ostendit φ in papa est plenitudo eccl'iastice ptātis et describit

In vndecima ostendit qualiter plenitudo eccl'iastice ptātis sit in ecclesia vel generali concilio

In duodecima ostendit de plenitudine ptātis papalis per respectū ad bona eccl'iasticorum atq3 laicorū

In terciadecima fundat oīs ptās a prima iusticia varijs et multis mēbris.

2 Otestas ecclesiastica debꝫ ab eccl'iasticis quid et qual' et quāta sit agnosci. Hꝫ h itaq3 fieri. vt τ honoret cognita. cū de⁹ dederit talē ptātem hoībꝫ. τ vt in suis termīs honorata seruet ne pl⁹ debito falso eā opiniōes vel deprimant vl' exaltēt. Qm̄ p̄mū est sacrilege impietatis. Alteꝛ de adulatōe pestifera suspectū est. ¶Constat igit φ de ptāte eccl'iastica disputare vel inq̄rere nedū licet sed decet et expedit. tm̄modo sit intētōis ocul⁹ simplex et rect⁹. Quidni sic liceat cū de ip̄ius oīpotētis dei ptāte crebro fiat abiq3 omī temeritate ɔq̄sitio. Hec me ɔsideratio mouit vt de ptāte eccl'iastica sub pauculis cōsideratōibꝫ disserer ē/quatin⁹ materia que quodāmodo videt īfinita./sicut tractari solet ab aliq̄bꝫ p autoritates τ allegationes. resolueref ad paucos certos et claros terminos p descriptōes et diuisiōes resolutiue pcedendo allegationū ɔfusione dimissa. quales apud doctores īuenire nō ē difficile. Ceteꝛ nō vsurpo nūc in h opusculo vl' alijs me dicturū aliq̄d quod alibi nō inueniat. sciens illud comici. Nullū est iam dictū quod nō dictū sit prius. Satis est si ex bñ inuentis et doctrinis alioꝝ ego meis v̄bis meo ordine fauū aliquē v̄itatis instar apum ꝑp̄a quadā arte cōpingam. Fiet ante initiū a quid noīs terminoꝝ. qm̄ h ignorato paralogizant facilit' inq̄sitores veritatis. Erit v̄o finis de origine iuris et legum

Cōsideratio prima

Potestas eccl'iastica est ptās que a christo supnaturalit' et specialiter collata ē suis ap'lis τ discipulis/ac eorū successoribꝫ legitimis vsq3 in finē secl'i ad edificatōem eccl'ie militantis ꝫm leges euāgelicas p ɔsecutōe felicitatꝫ etne. ¶Hec descp̄tio data ē p cāz quadruplicē ꝫm quā distiguit ptās eccl'iastica ab alia qualibꝫ ptāte. Ptās ibi ponitur p genere. ¶Est aūt potestas facultas ꝓpinq ad exeundū in actum. Propinqua inq̄/q3 ꝫm facultatem remotā et obedientialem nō est impossibile apud deum omne verbum ¶Porro notatur causa efficiens principalis cum dicit. a christo supnaturaliter collata. ¶Causa vero materialis vel subiectiua signatur cum subditur. suis apostol' τc. ¶Causa formalis īsinuat cum dicitur. ꝫm leges euangelicas. dant eni formaꝫ vtendi ¶Deniq3 causa final' ɔcludit. Ad edificatōnem eccl'ie militantis p ɔsecutione felicitatis eterne. ¶Additū est hoc aduerbiū specialiter. ad exclusionē donorū supnaturaliuꝫ que omni viatori pñt esse cōmunia. sic sunt fides spes charitas/ꝓphetia timor pietas. τ silia. ¶Unde et eccl'ia ɔtracte sumit dum loq̄mur hic de eccl'iastica ptāte. p illis videlicet qui sp̄āli quodam signaculo dedicati sunt ad diuinū seruitiū. a clericatura q̄ infimū tenet gradū. vsq3 ad sup̄mū quo papa

decorat᷑. ¶ Fallor si nō sit hec descriptio ꝓpria ꝯpetēs omni ⁊ soli eccl'iastice ptāti. qm̄ oīs alia ptās vl' ē naturalr̄ indita/ q̄ ad causam efficientē. vl' est ꝺm leges naturales aut hūanas regulata q̄ ad causam formalē. vl' est ad finē naturalē īmediate ⁊ ꝑncipaliter ordinata. Uel deniq̄ȝ q̄ ad causam subiectiuā radicat᷑ in habētib᷒ eā ꝺm dona naturalia. etiā vbi supnaturalia nō adessent. q̄lia sūt fides spes et charitas. ¶ Uñ ptās secularis ꝯuenit aliis q̄ȝ xp̄ianis baptizatis. Ptās aūt eccl'iastica de necessitate fundat᷑ in dono supnaturali. sicut ē character baptismalis de cōi lege. q̄ character ī viatorib᷒ eos de eccl'ia militāte reddit. facit īsup idoneos et capaces eccl'iastice ptāt̄. Fatemur itaq̄ȝ ꝙ charitas seu gr̄a ḡtū faciens valde decens est in suscepturis. vl' iam habētibus eccl'iasticā ptātē. nō tn̄ exigit᷑ ꝓ dādo titulum q̄si sine ea neq̄at in aliq̄ fundari vl' subsistere ptās hmōi. Hic eni fuit error vetus waldensiū et pauperū de lugduno qui per wicleff et seq̄ces suos renouari q̄situs ē. sȝ iuste damnat᷒. Cur ita? Ne hierarchic᷒ ordo ptātis eccl'iastice maneat instabil' vag᷒ ⁊ incertus cū nemo sciat an amore vl' odio dign᷒ sit. Et min᷒ hoc de gr̄a p̄destinationis ꝯstet quā ponūt radicē necessariā ꝓ titulo vl' iure cuiuslibet ptātis. ¶ Hac igitur descriptōe p̄supposita ꝓ intelligētia q̄d sit eccl'iastica ptās in genere descendemus ad species. Pro q̄ȝ noticia multiplex aniaduertenda est distinctio. vt differētie q̄ addite generi ꝯstituunt speciē innotescant

Consideratio s̄cda

A p Otestas eccl'iastica secernit᷑ ꝑma sui diuisiōe ī ptātem ordīs ⁊ ptātem iurisdītōis. ¶ Rursus ptās ordīs duplicē habet respectū. Unus est sup corpus xp̄i mysticū verū q̄ ad ꝯsecratōem ei᷒. Alter est sup corpus xp̄i mysticū seu mēbra eius. Et h̄ dupl'r. vl' q̄ ad admīstratōȝ corpis xp̄i veri. vel q̄ ad mīstratiōem vl' exhibitōem alteri᷒ sacramēti sicut ē ordo vl' cōfirmatio. vl' penitētial' absolutio ¶ Ptās iurisdictōis duplex est. vna in foro exteriori. altera in foro cōscie interiori. ¶ Rursus ptās iurisdictōis in foro exteriori dupliciᷣ ꝯsideratur. Uno mō ꝓut īmediate a xp̄o tradita ē ꝺm legē euāgelicā. Alio mō ꝓut supaddita [illegible] secculares aut aliter. Subinde ptās iurisdictiōis ī foro interiori ꝯsurgit ex duplici radice. Uno mō ex pte hoīs vltro se subiicientis tali ptāti. sicut cū spōte ꝯfitēs subiicit se p̄sbytero. et ordinād᷒ ep̄o. Ali᷒ subiectōnis modus ꝯsurgit ex auc̄te supioris. hūc vl' illū tali vl' tali subiicient̄ q̄d fieri p̄t nō ad arbitriū illi᷒ q̄ subiicit᷑. Et sic int̄ duplicē hāc subiectōȝ dr̄ia mag̃ ptȝ. ¶ Et qm̄ ad pauca aspicietes d̄ facili enūciāt ⁊ enūciātes scipsos vl' dicta sua nō resoluūt sȝ ꝯfundūt. eorū doctrina reddit᷑ vl' erronea vl' īintelligibil' vl' difficil' et ꝑplexa. Doctrina ꝟo sapiētū facil' teste sapiēte. q᷑ resolute ⁊ ordinate ꝑ distinctōes tradēt oīa sepantes p̄ciosum a vili. et p̄cauētes ne lucem ꝟitatis tenebrosa nubes erroris īuoluat. sȝ sit ignis sine fumo. Declaratōem multiplicē huius distinctōnis meli᷒ alit᷑ dare nō possum᷒ q̄ȝ si sua cuilibet mēbro donet᷑ descꝑtio vl' specialis notificatio. ¶ Dicam᷒ igit᷑ ꝙ ptās ordinis ꝑmo mō ꝯsiderata ē ptās eccl'iastica respiciēs ꝑncipalit᷑ ⁊ ēentialit᷑ ꝯsecratōȝ corpis xp̄i veri. q. s. p̄t hn̄s eā ꝯsecrare corp᷒ ⁊ sanguinē xp̄i ꝟtute ꝟboꝝ sacr̄aliū. Ponit᷑ hic ptās eccl'iastica ꝓ genere q̄ ptās q̄d ⁊ q̄lis sit īmediate p̄diximus. cui᷒ descꝑtōē h̄ ⁊ in oīb᷒ ꝯsequent᷑ dicēdis absq̄ȝ alia repetitōe supponim᷒ dū vtemur h̄ termīo ꝓ genere ptās eccl'astica. Addit᷑ h̄ clausula respiciēs ꝑncipalit᷑ ⁊c̄. taq̄ȝ ꝓ dr̄ia specifica. distiguēte eā a q̄libet alia eccl'iastica ptāte. Hec potestas de lege cōi inabdicabilis ē. inauferibilis ⁊ illimitabil' in sua ēentia. qm̄ q̄sq̄s est sacerdos rite ꝯsecrat᷒ / si tēptet cū intentiōe ⁊ cū forma ⁊ materia debitis ꝯsecrare. ꝯsecrat vtiq̄ȝ etiā si excōicat᷒ / si heretic᷒ / si quōcūq̄ȝ degradat᷒ extiterit / peccaret nihilominus in h̄ casu nec ad vtilitatē suā sȝ dānationem h̄ ageret. ¶ Juxta q̄d vtiliter distingui solet ꝙ aliq̄ sunt de necessitate executionis hmōi ptātis dupl'r. Una est necessitas solius p̄cepti cuius trāsgressio graue pctm̄ est. sicut ꝙ excōicatus nō cōsecret. Uerūtn̄ hec trāsgressio nō impedit ꝯsecratōis effectū ꝑncipalē q̄ est trāssubstātiatio. Altera est necessitas consecratōis vel sacramenti. ꝯsistēs in hoc ꝙ minister sit rite ordinatus hn̄s intentionē ꝯsecrādi cum forma ⁊ materia debit̄. ꝙ si alteꝝ defuerit. nihil efficit᷑ ⁊ peccat᷑. Hanc ptātem tradunt doctores ꝯcorditer parē esse in oībus qui consecrati sunt sacerdotes. q̄ ptās collata fuisse credit᷑ [illegible]

in meã cõmemoratõem. vbi doctores cõiter sentiũt q̃ iudas illic fuit sacerdos ↄstitutus sicut p̃us electus in apostolatũ ptãtem p̄dicãdi et faciẽdi miracula susceperat. ¶ Et hic sumit argumentũ q̃ ptãs eccl'iastica nõ necessario fundat in fide vel gr̃a. sed in charactere baptismali quẽ de lege cõmuni necessario p̄supponit

Consideratio tercia

Potestas eccl'iastica ordĩs alio mõ ↄsecrata put respicit mĩstrationem corpis christi fidelibus. ꝛ mĩstrationẽ sacramentoꝝ ordĩs ꝛ ↄfirmatõis. Cõsecratõem insup virginũ. abbatũ et eccl'iaꝝ ꝛ ĩstitutõꝫ mĩstroꝝ eccl'ie nõ est eq̃lit in q̃libet sacerdote. Cui9 ratio est q̃m simplex sacerdos iuxta cõem doctorũ sententiã nõ pt ordines ↄferre. neq̃ sacr̃m ↄfirmatõnis dare. neq̃ ↄsecrare v̄gines ꝛc̃. Etiã de facto sic q̃ si tale aliq̃d temptet agere. nihil tñ efficitur. q2 neq̃ ↄfirmat neq̃ ordinat. Ep̃s aũt si volentẽ ↄfirmari/ si volentẽ p̄terea ad ordines pmoueri. q̃ sit eorũ susceptibil' (qđ dicit ppt sexũ muliebrẽ) temptauerit vl' ↄfirmare vl' ordĩare/ ordinat vtiq̃ vl' ↄfirmat đ facto licꝫ excõicat9/ licꝫ irregularis/ licꝫ degradatus extiterit. Et in h̄ par in oĩb9 ep̃is/ ab infimo vsq̃ ad sup̄mũ q̃ papa dicit/ potestas ordinis. Non aũt in sacerdotib9 minorib9 est hec ptãs vt dictũ est saltẽ in tali plenitudĩe seu pfectõe q̃ h̄ possint. Licꝫ cõcedat cũ maiori pte doctorũ q̃ sup̄ sacerdotiũ simplex nulla est altera ptãs ordĩs. neq̃ in ep̃is neq̃ in papa. sed aliter est ĩ ep̃is ꝛ papa aliť ĩ simplicib9 p̄sbyteris. sic exẽplificant q̃ eadẽ est hũanitas in hoĩe dũ est puer. et eadẽ dũ fact9 est vir. vir nihilomin9 generare pt sibi sil'e puer nequaq̃. Cũ igit fuerit inter apl'os ꝛ discipulos tal' distinctio sicut inter ep̃os et simplices curatos sacerdotes. sicut notat Isiđ. ꝛ mgr̃ in. iiij. di. xxxiiij ca. vij. allegans eũ. pspicua ẽ v̄itas huius ↄsideratõis. ¶ Si v̄o loq̃remur de ptãte iuris. iuxta qđ dici solet. Illud possum9 qđ đ iure possum9/ certior adhuc est ista ↄsideratio. q2 null9 sacerdos rite mĩstrat aliqđ sacramentũ. secluso necessitatꝭ casu nisi iurisdictõem habeat sup illũ cui mĩstrat. Sꝫ super hac redabit ↄsideratio scq̃ns. satis sit ĩterim apuisse q̃liter sit vl' nõ sit eq̃lis ptãs ordinis ĩ omnib9 p̄sbyteris. q2 q̃ ad consecratõem corpis christi veri eandẽ hñt sacerdotes oẽs ptãtem. Quãtũ v̄o ad sacroꝝ mĩstrationẽ. dispar est in ep̃is ꝛ simplicib9 p̄sbyteris ptãs seu facultas tã de iure q̃ de facto. Sil'r in ministroꝝ eccl'iasticoꝝ institutõe. que ẽ ptãs ↄpetẽs p̄mis hierarchijs de p̄mo ordĩe et scđo/ nõ autẽ inferiorib9 queadmodũ sunt curati. q̃ licꝫ purgare illuminare et pficere possint plebẽ suã. put inferior angelorũ hierarchia purgat illuminat ꝛ pficit subcelestẽ vl' hũanã hierarchiã. nihilominus hec ptãs curatoꝝ nõ extẽdit ad hierarchaꝝ spẽalem institutõꝫ de institutto ↄmũi. ¶ Addam9 q̃ et si p̄mus hierarcha summ9 pontifex vl' alij ↄñter suo modo possint p ratõnabili causa vl' necessitate dare suis inferiorib9 adiutores ad exercendũ hierarchicos act9. q̃ sũt purgare illuminare ꝛ pficere plebes sibi subditas. sic inuenit de penitẽtiarijs ꝛ p̄uilegiatis. hoc tñ sine manifesta rõe vl' necessitate facere nõ debet vl' cũ eorũdem deiectõe. irreuerẽtia ꝛ vilipẽsiõe apud illos q̃b9 honori debẽt esse ꝛ a q̃b9 debitã sustentatõeꝫ recipe p suo statu ꝛ misterio p̄ñt. Quis ei tutorẽ dederit adulto/ prudẽti. puidẽti ꝛ potẽti se nolẽte. ¶ Nec tandẽ claudicare dꝫ obligatio mutua ep̃oꝝ vel curatoꝝ ad plebes suas. Claudicat autẽ dũ plebes eximunt ꝛ libertãt (si ista libertas nõ iniq̃tas est) dũ eligere sibi p̄ñt hierarchizantes eos in foro ↄsciẽ vel in p̄dicatõe aut sacroꝝ aliorũ mĩstratõe. Prelati v̄o maiores vel minores remanẽt hac obligatõne ↄstricti/ vt nõ liceat eis plebib9 suis negare q̃cq̃d in p̄dictis q̃siuerint/ tanq̃ nedũ deo sed eis rõem reddituri sint. etiã si pestilẽtiali si epydimiali si quauis alia abominabili ↄtagione morbi laborauerũt. Preterea si tales vice pastoꝝ dati/ luporũ accipiãt officium. si seducãt subditos. lacerẽt et deuorent. nulla relinquit eis obuiandi vl' pmouẽdi ptãs. Nisi forte dicat q̃ hi superiores habẽt p iudicib9. sed apta est ↄfusio p̄latoꝝ đ q̃buidam. inimici nr̃i sunt iudices. ¶ Attendat lector circa ↄsideratõnem istã de ep̃atu si sit ordo vl' sacerdotiũ. q̃ apđ theologos et iuristas est cõcordia in re. hñ ↄcipiẽdo/ sꝫ explicatio diuersa est. Quia iuriste vocãt ep̃iscopatũ esse ordinẽ. q̃m ẽ vltra sacerdotiũ. Theologi v̄o ↄcedũt scđm. s. q̃ ep̃atus est ptãs hierarchica sup̄ sacerdotiũ. sꝫ q2 nihil addit ptãtis supra corp9 xp̄i verũ. ppterea nõ dicũt q̃ sit nouus ordo sed hñ noua potestas. et hoc redit in idẽ. ¶ Rursus attẽdat

q̄ de confirmatõe dicit scãs Tho. eã cõmitti posse a papa simplici sacerdoti. ppter beati Grego. q̄ddã dictũ. pluribꝰ tñ hoc non placet. τ dicũt illos de quibꝰ loquit̃ Greg. nõ fuisse ꝯfirmatos. tolerati aũt sunt sic manere. q2 ꝯfirmatio nõ est necessitatis sacr̃m. Deniq3 dat̃ rõ p doctores cur mulier nõ sit susceptibilis cuiuscũq3 ordĩs q̃si subiectionis sexus ẽ. nõ hierarchice dñatõnis

Consideratio q̃rta

Q P otestas ecclĩastica iurisdictõis in foro exteriori/ est ptãs ecclĩastica coerciua q̃ valet exerceri in alte𝔷 etiã inuitũ/ad dirigendum subditos in finẽ btitudinis eterne velut in finẽ pximũ τ pncipalit̃ intentũ. Addita est fatemur hec vltia clausula descriptõnis ad expssionẽ magis q̃3 necessitatẽ/q̃m ħ icluditur in ħ noĩe posito p genere. ptãs ecclĩastica sic in descriptõe sua notatũ est. ¶ Attẽdatur aũt q iurisditio dicit̃ noĩe generali q̃si iuris ditio. i. ptãs dicẽdi ius. vel est iurisdictio q̃si iuris dictio. i. pmulgatio vel notificatio seu pnũciatio. Proprie ṽo dicit̃ iurisdictio facultas seu ptãs ppinq̃ dicendi vl̃ sententiã di ius in alte𝔷 etiã inuitũ. Et hec duplex ẽ. Tpalis τ spũalis. Temporalis exercet̃ ſm leges ciuiles ad finẽ q̃ete ꝯuersationis hũane p hac vita. Spũalis aũt exercet̃ ſm leges canonicas ad finẽ pncipalem eterne btitudinis ꝯsequẽde. ¶ Ceterũ ptãs hec iurisdictõis ecclĩastice adeo vicina ẽ iurisdictõi seculari τ politice/ q laicis imo τ mulieribꝰ plerũq3 τ in multis casibꝰ cõmunicari põt executio vel cõmitti. ¶ Hãc ptãtem ꝯtulit xp̄s Math. xviij. dũ dixit petro vice oĩu3. Si peccauerit in te frat̃ tuus vade τ corripe eũ τc̃. Sequit̃ q si te nõ audierit dic ecclĩe. q si ecclĩa3 nõ audierit sit tibi sic ethnicus τ publicanus. ¶ Quo in loco fundat̃ iuridica ptãs excõmunicãdi vl̃ interdicẽdi ab ecclĩasticis sacris τ cõmunione fideliũ/rebelles τ inobediẽtes ecclĩe sic vsus est apl̃s τ idẽ hortatus ẽ ad Tytũ iij. scribẽs hereticũ hoĩe3 post pmã τ scdã3 correptõ3 deuita. Et sile dixit. i. ad Chor. v. Si q̃s frat̃ noĩat̃ int̃ vos τc̃. Sequitur Cũ hmõi nec cibũ sumere. ¶ Fundat̃ rursus absq3 oĩ calũnia ponibili in ħ textu plenitudo ptãtis gladij spũalis τ executio eiꝰ in ecclĩa sup quẽlibet xp̄ianũ q̃ est frater nr̃ etiã si papa fuerit. Nec accipiẽdũ est ħ dic ecclĩe. i. pape. Quũ xp̄s Petro loq̄bat̃ q̃n dixisset sibi ij pi. Itẽ q2 subiunctũ est pluraliter. Quecũq3 ligaueritis sup terrã τc̃. ¶ Deniq3 si nõ hrẽt ecclĩa talẽ ptãtẽ τ executõem frustra dixisset xp̄us dic ecclĩe. q2 posset ipune nõ audiri. ꝯ illud qđ sequit̃. Si ecclĩam nõ audierit sit tibi τc̃. ¶ Fundat̃ etiã R in hoc textu nedũ ptãs exercẽdi s3 ptãs diffiniẽdi determinãdi statuẽdi decernẽdi cõstituẽdi pcepta leges τ canones. Procedẽdi deniq3 ꝯ nõ obediẽtes vsq3 ad sniã3 excõmunicatõis inclusiue. imo ſm cãones nũc institutos vsq3 ad inuocatõe3 brachij secularis. q2 dicit̃ in textu q si ecclĩa3 nõ audierit τc̃. Audire igit̃ deb3 ecclĩa3 q̃libet frater noster q̃ dicit ad deũ. Pr noster q̃ explicat alibi christꝰ. Qui vos audit me audit. ¶ Cõfirmant hãc sniã3 statuta τ pdicata in hoc sacro Constañ. ꝯcilio. pxtim. vi. aplis anni M. cccc xv. in sessiõe publica. Cuiꝰ int̃ cetera sunt hec decreta duo pma. Et pmo declarat q ipa in spũsctõ legitime ꝯgregata generale ꝯciliũ faciẽs et ecclĩam catholicã militantẽ repñsentãs ptãtẽ imediate a christo h3 cui q̃libet cuiuscũq3 statꝰ vl̃ dignitatis/etiam si papal̃ existat obedire tenet̃ i his q̃ ptinent ad fidẽ. τ extirpatõem dicti scismatis ac generalẽ reformatõem ecclĩe dei in capite τ in mẽbris. ¶ Itẽ declarat q q̃cunq3 cuiuscũq3 status vel dignitatis etiã si papalis existat q̃ mãdatis statutis seu ordinatiõibꝰ aut pceptis huiꝰ sctẽ synodi et cuiuscũq3 alteriꝰ ꝯciliũ general̃ legitĩe ꝯgregati sup pmissis seu ad ea ptinentibꝰ factis vl̃ faciendis/obedire ꝯtumacit̃ ꝯtẽpserit. nisi resipuerit ꝯdigne penitẽtie subijciat̃ τ debite puniat̃/etiã ad alia iuris subsidia si opꝰ fuerit recurrẽdo. ¶ Concludit̃ aut et pmissis q ista ptãs pdicta sit ecclĩe data/ꝯciliu3 generale repñsentãs ecclĩam hab3 illã. imo videtur q ecclĩa vt sparsim ꝯsiderata nõ hab3 illã potestatẽ nisi in quodã matiali seu potentiali. sed ꝯgregatio sua et vnitio q̃ fit in ꝯcilio generali dat ei formã sicut talis cõstitutiõe [illegible] p̃ iu dante. Et fundat̃ pdicta ptãs ecclĩastica iurisdictõis in vnitate vl̃ vnione tali quẽadmodũ notasse videt̃ elevatꝰ Aug. q claues ecclĩe date sunt vnitati. ¶ Uerũtñ ħ nõ impedit q̃n date sint petro tanq̃3 monarche legitimisq3 successoribꝰ suis. pncipaliꝰ tñ ecclĩe. Primo rõe indeuiabilitatis. quia porte iferi nõ pualebũt aduersus eã. nec deficiet fides eius. nõ sic de papa. Scđo rõe

regulabilitatis. qm̄ h3 regulare vsum ptā/
tis papalis. nō sic ecōuerso. Tercio ratōne
multiplicitatis qm̄ eccl'ia ɔtinet ptātē quā
libet eccl'iasticā/etiā papalē. nō sic papa p̄t
tim in extēsione. Quarto rōne obligabilita
tis. qm̄ eccl'ia pōt ɔdere leges obligantes ꝛ
regulātes etiā ipm papā tam q̄ ad psonā3/
q̄3 respectu vsus ptātis. Non sic ecōtra po
test papa iudicare totā eccl'a3 vel vsum sue
ptātis limitare. imo si papa condat leges ꝛ
canones videt̃ obseruandū illud qd̄ sīnali
ter dic̃ Aug⁹. Leges instituunt̃ cu3 pmul/
gant̃. Firmant̃ aūt cū moribꝫ vtentiū ap/
probant̃. Hoc em̄ dicit̃ ad rep̄mendum p̄/
sumptōne3 q̄rundā summoꝝ pontificū vl'
cis adulantiū. q̄ vident̃ voluisse debere ser/
uari p regula immutabili de papa respectu
cuiuslibet puīcie vel totius eccl'e. Qd̄ pla/
cuit p̄ncipi legis habet vigorē. q̄si nullū su
S pereslet examē sup̄ mū. ¶ Addita est ꝓo p in
obedientiū coertōe penalis excōmunicatio
Et sunt q̄ dicūt penā hāc esse vltimā qua3
infligere possit eccl'iastica ptās iurisdictio/
nis ex institutōe xp̄i sola p̄maria. sic q̄ non
extendit̃ ad incarceratōe3. nec vt aliq̄s ad/
iudicet̃ morti vel flagello corpali. s3 facit h̄
eccl'iasticus dū facit ex ɔcessione p̄ncipu3.
queādmodū multā ob eoꝝ deuotōe3 iuris/
dictōis tpalis auctoritatē clerus accepit. q̄
nihilominus iurisdictio vel cēsura dr̄ sp̄ūa
lis sicut ꝛ eccl'iasticoꝝ bōa tpalia. ppt dedi
catōe3 ꝛ applicatō3 ad eos q̄ mīstrāt eccl'e.
[illegible] va/
sa insup templi. vestes ꝛ silia dicebant̃ in le
ge veteri sacra/vel sctā. sic ꝛ noua lex hoc re
tinet. ¶ Ac p inde ɔsurgit q̄ eccl'iastica cēsu
ra quā xp̄s ɔtulit ꝛ pmulgari voluit vbi p̄
us Math. xviij. ɔsequēter post dotatiōem
eccl'ie in bonis tpalibꝫ applicata ē ad defen
sionē coerciuā volentiū vēdicare sibi. vel ī/
pedire tempalitatē hmōi. p excōicatōes vi
del3 ꝛ interdicta q̄ pena vel cēsura videt̃ p̄/
mitus īstituta ɔ ptinaces scismaticos ꝛ he
reticos ꝛ alios icorrigibiles viciosos. Cui
legi tanq̄3 diuie ꝛ naturali papa subiicit̃/sic
ꝛ frater ē potēs delinq̄re. Hec aūt applica/
tio gladij sp̄ūalis. ad defensionē tempaliu3
si ɔfusionē magnā in eccl'ia. si vilipensionē
vel ɔtēptū euāgelice hui⁹ cēsure sue q̄ est ex/
cōicatiōis gladius extreme formidabilis.
Si deniq̄3 laq̄os aīabꝫ multoꝝ magis q̄3
salutē sp̄ūalē induterit vel īducat/expiētiā
testē voco. Itaq̄3 sic tpalitas addita ē eccl'e
p dote sua. videri pōt aliq̄bꝫ/q̄ ad eius de/
fensionē silr̃ addere suffecerat aduersus īpe
titores penā vel cēsurā tpalē/ vt ē mulcta/
tio pecuniaria vel corpalis detentio/ vel ar
restatio bonoꝝ pprioꝝ.

Consideratio quīta

Potestas eccl'iastica iurisdictōis ꝛ
in foro īteriori q̄ nō ē ppe coerci
ua s3 magis spōtanea q̄ ad subij/
ciētes se eisdē. est ptās eccl'astica
sup corp⁹ xp̄i mysticū illumināndo ꝛ pficiē/
do ipm p doctrinā ꝛ sacroꝝ mīstratōem/et
purgādo p baptismi ꝛ pnīe sacr̄a. ¶ Aduer/
tendū ē itaq̄3 q̄ hec ptās iurisdictōis q̄ ra/
dicalit̃ fundat̃ in p̄tāte ordīs sacerdotalis
[illegible] re/
spicit mlt̃iplr̃ corp⁹ xp̄i mysticū. qd̄ ē fideli
um eccl'ia q̄s fideles optet ẜm tres actus
hierarchicos regere. q̄ sunt ẜm Dionysiu3
purgare. illumiare. ꝛ pficere. Purgare p in
flictōe3 penalē excōicatōnis vel inēdicti. si
rebelles īueniant̃/qd̄ spectat ad iurisdictō3
coerciuā de q̄ p̄dictū ē. Q̄uis hec purgatio
fiat p baptismū ꝛ p sacramentalē absolutō3
nō tm̄ coercitiue. Oportet insup illumiare p
p̄dicatōnem et doctrinā. Oport3 demū pfi
cere p alioꝝ sacroꝝ ministratōnem. ¶ Por
ro talis mīstratio sacroꝝ nō habet p matia
debita res solū insensibiles. put est ī ɔsecra
tione corpis christi. vbi p materia debita re
q̄rit̃ ꝛ suffic̃ panis triticē⁹ et vinū. Nec r̄fert
q̄ ad ɔsecratōis necessitatē si panis sit ipius
ɔsecrātis vl' alterius. Sec⁹ est in mīstratōe
sacramentoꝝ vbi req̄rit̃ q̄ psona cui fit mi
nistratio sit mīstrāti subdita/p̄terq̄3 in ba/
ptismo qd̄ est necessitatis sacr̄m nō iterabi/
le. Silr̃ in sacro ɔfirmatōis et ordīs qui/
bus indelibil' character imp̄mit̃/inde suffi
cit de necessitate sacri nō tm̄ p̄cepti subiectō
volūtaria suscipiētis hec sacra ab illo q̄ cō
ferre pt illa. peccant tm̄ dās atq̄3 suscipiens
si nō assit subiectio p supiorē ordinata. Se
cus aūt est in pnīe sacro/ vbi de necessitate
sacri et p̄cepti req̄ritur p̄dicta. duplex subie
ctio iuxta ɔmuniorē doctoꝝ sententiā. sic q̄
alicui nō dat̃ absolutio etiā si dari tēptetur.
q̄r matia deficit q̄ est pctōr subditus Sub
ditus inq̄3 nedū volūtaria subiectōe s3 alie
na supioris autoritate. Hoc rite statuit p̄/
mus legislator xp̄s. hoc eccl'ia sic elucida/
uit et tradidit ne ɔfunderet̃ eccl'iasticu3 re/
gimē. et ne hierarchicus ordo quem tradit

Dyonisi⁹ talē esse vt īfima reducant̄ ad sup
ma ꝑ media / turbaret̄. ¶ Uidere ē igit̄ quē/
admodū ptās hͤ eccl'astica iurisdictōꝫ quā
dā exigit cui ꝯuenit ꝙ libera sit ⁊ spōtanea
vere vel interp̄tatiue circa ꝑsonā in quā ex/
ercet̄ hͤ iurisdictio. aut saltē ꝙ nō ferat̄ in in
[illegible] ꝙ ali[illegible] iui⁹ vel bap/
tizat̄ vl' ꝯfirmat̄ vl' absoluit̄ in foro ꝯsciē vl'
ordinat̄. ⁊ ita de reliq̄s: Hic ē ꝙ papa qui
nulli ꝑsone pticulari subest vt coerceri iuri/
dice possit ī exteriori foro. subest tñ q̄ ad iu
risdictōēꝫ hāc ānexā ordini sacerdotali con
fessori suo ⁊ ordinatori suo si antea sacerdos
nō fuerat vñ ⁊ ab hostiēsi ꝯsecrat̄ epo q̄ mi
U nor ē. ¶ Proficit aūt sup̄ modū tal' distictio
duplicis iurisdictōis coerciue. s. ⁊ nō coer/
ciue cui⁹ igrātia vel iaduertētia gignit ꝯfu/
sionē apud aliq̄s īfinitā. Nam cū vsus do
ctoꝝ cōis hēat dicere ꝙ ptās ordis eq̄lis ē
in oībꝫ sacerdotibꝫ ⁊ p̄latis. accipiūt ꝯseq̄n
ter occasionē erroris ꝙ q̄libꝫ sacerdos pos/
sit quēlibet absoluere. possit p̄dicare nō mis
sus. possit eucharistiā mīstrare. Inuenim⁹
āt ꝙ hͤ iurisdictōis ptās ꝓmissa ē apl'is añ
passionē xpi. Math. xviij. Amē dico vob.
Quecūq̄ ligaueritis sup̱ terrā erūt ligata ⁊
in cel' ⁊c. Et ꝓmissa fuit petro. Math. xvi.
Tibi dabo claues regni celoꝝ. Sꝫ post re
surrectōꝫ suā collata ē apl'is qñ insufflās in
eos dixit. Accipite spm̄ sctm̄ q̄ꝝ remiseritis
pctā remittunt̄ eis ⁊c. Joh. xxi. Et ibidem
vltio dictū ē petro. Pasce oues meas. ¶ Ad
dita ē seu poti⁹ ꝯfirmata ptās p̄dicādi cuꝫ
ptāte ꝯferēdi baptismū vl' poti⁹ iā date ptā
tis executio iussa ē. Math. vl. Eūtes ī mū
dū vniuersuꝫ p̄dicate euāgeliū oī creature.
[illegible]
Uñ lꝫ ī casu necessitatis q̄libet viator bapti
zare possit. hͤ tñ faciūt ex officio vel eccl'asti
ca ptāte soli sacerdotes. ¶ Huic āt ptāti iu
risdictōnis que in latitudine sua ꝯsiderata/
nedū ad sacramentū pnīe. sꝫ ad alioꝝ sacra
mentoꝝ ministratōēꝫ ⁊ ad p̄dicatōēꝫ exten
dit̄. annexa est ptās ius seu facultas accipi
endi vite necessaria. Math. x. ⁊ Luc. x. qđ
apl's ꝯfirmauit [illegible] Quia dign⁹ ē
oparius mercede sua. ¶ Cōsequent̄ fundat̄
in hac ptāte sumēdi vite necessaria. rōnabi
litas dotatōis eccl'astice loco decimaꝝ ⁊ p̄
mitiaꝝ legis antiq̄. ¶ Deniq̄ ptās faciēdi
miracula ⁊ si videat̄ ānexa fuisse ꝑ xp̄m licē
[illegible] cū misit discipulos ad
p̄dicādū / ⁊ dixit eis. Infirmos curate. de

monia eijcite ⁊c. Nihilominus videt̄ hͤ ptās
donū ḡtis datū. cōuenire potēs cuilibet ex
fidelibꝫ. put ad edificatōēꝫ eccl'ie indicabit
expediēs spūssanctus q̄ distribuit singulis
prout vult.

Consideratio sexta.

p Otestas eccl'iastica ꝯsiderari p̄t x
⁊ dꝫ triplr̄. Uno mō formaliter
in se ⁊ absolute sine respectu. Alio
mō materialit̄ seu respectiue put
applicat̄ ad hāc vel illā ꝑsonā iure legitīo.
qđ cōit̄ fit ꝑ ꝯsecratōēꝫ ⁊ electiōēꝫ. qꝛ sic dic̄
apl's. Nemo sibi assumit honorē. sꝫ q̄ vocat̄
a deo tāq̄ aarō. Ptās hͤ dī institutio mini/
stroꝝ tā actiue q̄ passiue. Cōsiderat̄ tercio
mō q̄ ad exercitiū vl' executiōēꝫ. qꝛ frustra
est potētia s̄m p̄hm si nō hēat actū. ¶ Pro/
ficit hec ꝯsideratio q̄ distinguit et resoluit
modos loq̄ndi varios / tā theologoꝝ q̄ ca
nonistarū de eccl'iastica ptāte. cui⁹ resoluti
onis ignorātia vel inaduertētia falli plerū/
q̄ facit ⁊ fallere. qm̄ aliter loquēdū est d̄ ec
clesiastica ptāte dū in se ꝯsiderat̄ formalr̄ ⁊
absolute. alit̄ dū ꝯsiderat̄ materialr̄ seu re/
spectiue. aliter dū ꝯsiderat̄ q̄ ad exercitiū vsū
vl' executiue sicut infra docebit̄. ¶ Notem⁹.
p̄terea modos essendi i. q̄s in metaphisica
posuit Aristo. q̄ꝝ inaduertētia facit oberra
re q̄sdā dū inq̄rit̄. In q̄ vl' in q̄bꝫ sit plenitu
do eccl'iastice ptātis: Unus mod⁹ essendi
in / est sicut pars ī suo toto. Ali⁹ sicut totū in
tegrale in suis ptibꝫ. Terci⁹ sic species ī ge/
nere. Quart⁹ sicut genus in specie. Quītus
sicut forma in matia. q̄ forma triplex est. es/
sential' accidentalis ⁊ mathematical'. Se/
xtus sicut effect⁹ in sua causa efficiēte diri/
gēte vl' regēte. vt regnū est ī rege. Septim⁹
sicut ordinata in finē sunt ī suo fine. quēad
modū virtus in btītudine. Octau⁹ sicut lo
catū ī loco. ¶ Ex q̄ ptinus distinctōe mani
festū ē ꝙ s̄m q̄druplex gen⁹ cause q̄druplex
repitur ⁊ adaptat̄ mod⁹ essendi in / licꝫ ad/
dant̄ ⁊ alij. ¶ Subiūgam⁹ itez distictōem
de vsu ptātis eccl'iastice. Est eni vsus aliq̄s
licit⁹ et rat⁹. Est vsus illicit⁹ et rat⁹. Est v/
sus licit⁹ et nō rat⁹. Est vsus illicit⁹ ⁊ irrit⁹
Exēplū primi dū sacerdos ꝯsecrat vel ab/
soluit cū circūstantijs oībꝫ ad hͤ req̄sitis de
necessitate vl' sacri vel p̄cepti. Exēplū secū/
di dū sacerdos ꝯsecrat ī pctō mortali vl' cū
trāsgressiōe p̄cepti. Exēplū tercij dū sacer/
dos q̄ntū in se est bona fide ⁊ intētiōe credit

absoluere cõfitentẽ sibi vtens in h bñ claui
bus. q̃ ↄfitens qꝛ mẽtit̃ i ↄfessiõe sua vł obi
cẽ secreto ponit nequaq̃ȝ absoluit̃. Exẽpluȝ
q̃rti in casu priori si sacerdos sciẽter q̃rit vti
clauib9 erga aliq̃ nẽ. cui9 fictõeȝ agñerit. et
q̃ nequaq̃ȝ sibi subiectus ẽ. ¶ Colligit̃ ↄseq̃n
ter alia distictio valẽs ad intelligẽtiã p̃mis
soꝝ et sequentiũ dũ q̃rit̃ an ptãs eccłiastica
sit eq̃lis in oib9. Quia q̃rit̃ d ptãte vł facti ł
iuris Facti sic q̃ dũ attẽptat̃ fieri fit siue be
ne siue male. Juris vo dũ bñ fit iuxta alle
gatũ. Jd possum9 qđ d iure possum9 ¶ Re
dit aũt hec distinctio ad alterã p̃tactã de ne
cessitate duplici i consecratõe corpis christi
Quã altera ẽ sacri. altera ẽ p̃cepti. Et hec si
militer distinctio p̃tetendi ad eccłiasticaȝ
ptãtem sup corpus christi mysticũ quo ad
mĩstratõem sacroꝝ q̃ characterẽ imp̃munt.
sicut sũt baptism9. ↄfirmatio ꝛ ordo. qm̃ si
cut in ptãte ordis sup corpus xp̃i veꝝ suf
ficit aliq̃d de necessitate sacri. qđ nõ sufficit
de necessitate p̃cepti. qꝛ peccat q̃ ↄ vł p̃ter
ordinationẽ ecclesie ↄsecrat. Sic inuenim9
in ptãte eccłiastica sup corpus xp̃i mysticũ
p̃sertim q̃ ad mĩstratõem triũ sacroꝝ que di
cta sunt. ¶ His distinctõib9 et alijs q̃ predi
cta sunt attẽtis posset statim iuestigari q̃d
ꝛ in q̃ sit plenitudo eccłiastice ptãtis. Nihi
lominus antea iuxta p̃orẽ distinctõȝ trimẽ
brem tres assignabimus ↄsideratões. sep
timã octauam ꝛ nonã.

Consideratio. vii.

y
p Otestas eccłiastica si ↄsideret̃ in se
formalit̃ ꝛ absolute ipa in se ẽ inua
riabił/et eadẽ a p̃ncipio nascentis
eccłie vsq̃ȝ in finẽ p̃seuerat. ¶ Ecclesia siqui
dem dũ sic ↄsiderat̃ in suis ptib9 essentiali
alib9 et p̃manentib9. q̃ sunt papat9. cardiala
tus. patriarchat9. archiep̃at9. ep̃atus. sacer
dotiũ hȝ integrari ex his oib9 /sic q̃ ablata
penit9 vna tali ptãte. iã nõ maneret ecclesia
put a xp̃o seminat̃. et velut in q̃dã germie
suo p̃fecte fuit instituta. vt si papat9 p ima
ginatõem p̃scindat̃ a reliq̃s ptatib9 inferio
rib9 id quod supest nõ dicit̃ eccłia. Propte
rea q̃rere si papał auctas sit maior q̃ȝ eccłia
vel ecõuerso redit in idẽ ac si peteret̃. nonne
totũ est mai9 sua pte. vł pars minor suo to
to. ¶ Proinde seq̃tur q̃ si generale ↄcilium
rep̃sentet vniuersalẽ ecclesiã sufficiẽter et in
tegre /necesse ẽ vt includat auctẽ papalem.
siue papa sit siue desierit esse p mortẽ natura
lem aut ciuilẽ. Sic dicim9 de ptãte roma
ne eccłie vel sacri collegij. Sic de ptãte epi
scopali. sic de sacerdotio quod ẽ ptãs cura
toꝝ q̃ sunt in eccłia p̃lati minores. ¶ Si ve
ro vellet aliq̃s curiosus inq̃rere. q̃lit̃ hȝ fie
ri tał abstractio ptãtis eccłiastice. Et si sit
aliqđ vniuersale reale specificũ ꝛ q̃dditati
uũ p̃ter omnẽ opatõem intellect9. sicut inq̃
rit̃ de aialitate ꝛ hũanitate/r̃mittim9 ad me
taphisicã. Concedim9 itaq̃ȝ q̃ abstrahẽtiũ
nõ est mendaciũ s̃m Arist. licȝ negauerim9
hec vniuersalia realia. sicut nec mathemati
ci mentiũt̃. siue puncta sint realit̃ siue non.
¶ Unde dicim9 q̃ntum nobis hic satis ẽ q̃
vniuersalitas est in opatõne ꝛ abstractione
quã facit intellect9 ex rerũ singulariũ exteri
ori cognitõe videndo q̃liter ipe res adinui
cem ↄueniũt vł differũt essentialit̃ vł acci
dentalit̃. vt q̃ q̃libet hõ ↄuenit eẽntialiter i
hoc cũ altero q̃ est aial rõnale. qđ intellect9
attẽdens abstrahit innata sibi v̄tute simili
tudinẽ hanc. q̃ nõ ẽ extra nisi singulariter in
singulis hoib9. et denudat eã a loco. a tpe. ꝛ
ab omni generalit̃ accidentiũ ↄfusiõe. ꝛ ita
remanet vniuersał ꝛ absolut9 ↄcept9 hois i
anima. q̃ nihilomin9 originat̃ ex reb9 ad ex
tra singularib9. Sic de eccłiastica ptãte sen
tire possum9 dũ in se formaliter ꝛ absolute
ↄsiderat̃. Omnes enĩ sacerdotes ↄueniũt i
sacerdotio. oẽs ep̃i in ep̃atu. ꝛ ita d reliquis.
¶ Queret forte aliq̃s/ q̃ pacto eccłia roma
na dicat̃ eadem isto mõ cũ ab initio fuerit
petr9 in antiochia? R̃nsio facił est. fiat ab
stractio tał a cõnotatione loci. ꝛ dicamus q̃
ecclesia romana ẽ illa dyocesis p̃uicia vł se
des q̃ peculiarit̃ habȝ regi p auctẽ papaleȝ
ꝛ eam ↄplectit̃. sic v̄itatem hȝ vulgata vox
vbi papa ibi roma. Nec in dubiũ v̄ti debȝ
q̃n isto modo romana sedes ꝛ ecclesia sit ca
put mr̃ et mg̃ra ceteraꝝ. qꝛ sup̃mã petri po
testatem includit

Consideratio. viii. z

p Otestas ecclesiastica ↄsiderata re
spectiue ꝛ quodãmodo materialit̃
put applicat̃ ad h vel illud suppo
sitũ p̃t dici variabił ꝛ auferibilis in casibus
multis. Hoc p̃spicuũ ẽ attẽdẽdo dum fiũt im
mutatões. nũc p nouã ↄsecratõem. nũc p
nouã electõem vł institutõem ministroruȝ
Jta ↄseq̃nter dicere possum9 de ptãte papa
li q̃ mutabił ẽ ꝛ auferibił p mortẽ naturalẽ
sicut ↄstat. vel p ciuilẽ vicȝ p depositionem.

saltē q̄ ad plenitudinē sue iurisdictōis q̄ de positio q̄līt̄ ꝛ ex q̄b₉ causis fieri possit lati₉ in alijs opusculis aptuȝ est. ¶Vn̄ sic papa renūciare pōt papatui ꝛ dare libelluȝ repudij eccl'ie etiā sine culpa ipius sponse lȝ hoc facere nō debeat sine causa. Sic eccl'ia pōt hūc vicariū spōsi sui dimittere ꝛ ei libelluȝ repudij dare etiaȝ sine culpa sua lȝ non sine causa. Exēplificauimus al's in sex casib₉ in q̄b₉ verus papa deponi pōt ex culpa sua etiā vbi nō esset realit̄ hereticus ad intra q̄s̄ uis ad extra tal' iudicaret̄. Exēplificauim₉ in alijs sex casib₉ q̄b₉ deponi pōt papa sine culpa sua lȝ nō sine causa etiā p̄ter liberā ei₉ cessionē. Tractatulus intitulari pōt de auferibilitate pape ab eccl'ia ꝛ incipit. Venient aūt dies cū auferet̄ ab eis sponsus. p̄pterea breuitatis amor h̄ ista nō repetit. ¶Verum p̄tātē hāc eccl'iasticā q̄ respicit institutōneȝ mistroꝝ eccl'ie a summo vsq̄ deorsuȝ ꝯfundit magna caligine cupiditas ambitiosa/ q̄rens q̄ sua sunt ꝛ q̄ crescētib₉ bn̄ficioꝝ dotationib₉ ipudent̄ excreuit. ita vt vix discerni mō possit/ q̄d ex p̄maria institutiōe xp̄i vel inuariabili iure diuīo tenendū sit in hmōi mistroꝝ ordinatōe. Mira siq̄dem q̄ ad vsū talis p̄tātis varietas incessit q̄ ex cronicis summoꝝ pontificū ꝛ ex tenore generaliū cōciliōꝝ decretaliū ꝛ decretoꝝ se ostēdit. Nec est opusculi p̄ntis p̄ hec oīa discurrere. Sȝ dicamus hic alit̄ esse discernendū in eccl'iastica politia. dū est ordinata cōplete sub q̄dam explicatōe p̄fecta ꝛ numerosa mēbroꝝ suoꝝ i ministris. p̄ status. gradus. ꝛ officia Aliter dū ab initio firmata est eccl'ia in magna tā eccl'iasticoꝝ q̄s̄ fideliū paucitate. velut in q̄dā seminario vel germine seu botro Potuit em̄ tūc rōnabiliter sup̄mus ille pōtifex Petrus habere faciliter p̄ntiā ꝯcilij generalis sic in electōe Mathie ꝛ cessatiōe legaliū. Potuit ꝛ instituere mistros p̄ diuersas p̄uincias ꝛ loca de mādato suo. sicut ad cū facilis patebat accessus. Nec vigebat auaricia. q₂ p̄mi p̄mo petebant̄ ad mortem. Que oīa cessant in hac tā copiosa fidelium multitudine post tot iura. tot leges. tot decreta ꝛ decretales summoꝝ pontificū ꝛ generaliū ꝯciliōꝝ editas ad regendā feliciter eccl'iaȝ. ¶Suppetit h̄ loco cōuenientissime ꝯsiliū Jetro datū Moysi Exo. xviij. q̄d sic h₃. Stulto labore ꝯsumeris tu ꝛ populus tuus q̄ tecū est/ vltra vires tuas est negocium. solus illud sustinere nō poteris Sȝ audi v̄ba mea ꝛ cōsilia mea ꝛ erit dn̄s tecum. Esto tu pp̄lo in his q̄ ad deū p̄tinēt vt referas q̄ dicunt̄ ad eū/ ostēdasq̄ pp̄lo cerimonias ꝛ ritū colēdi. viāq̄ p̄ quā ingredi debeant ꝛ opus q̄d facere debeāt. p̄uide aūtē de omni plebe viros potētes ꝛ timētes deum in q̄bus sit veritas/ ꝛ q̄ oderint auariciam. ꝛ ꝯstitue ex eis tribunos ꝛ cēturiones quinq̄genarios ꝛ decanos q̄ iudicēt pp̄l'm in oī tēp̄e. Quicq̄d aūt maius fuerit referant ad te. ꝛ ipi faciliora tantūmō iudicent. Leuius q̄ȝ tibi sit partito in alios onere. si hec feceris implebis imp̄ium dei. ꝛ p̄cepta eius poteris sustinere. ꝛ oīs hic pp̄l'us reuertet̄ cuȝ pace ad loca sua. Quib₉ auditis Moyses fecit oīa q̄ ille suggesserat. ¶Edocemur ex hac scriptura ca. imo dei scriptura T de multis. Sp̄āliter q̄ si Moyses loquēs deo familiariter sic amicus ad amicū/ obediēter audiuit ꝯsiliū gentilis hoīs in regimine tot₉ synagoge q̄to mag' de h̄ summus pōtifex ad dictamē tot₉ eccl'ie vl' generalis ꝯcilij suo noīe. ¶Rursus si iudicia minora reprobant̄ i moyse videam₉ i summo pōtifice ꝛ curia sua q̄d de tot p̄phanissimis ꝛ indignissimis causaꝝ ꝛ litigioꝝ ꝯtinuis ꝛ anxijs occupatōib₉? Quid de bn̄ficiorū q̄rūcūq̄ etiā minoꝝ collatōib₉ ꝛ signatōib₉ mān pape? Quid de annataꝝ exactōib₉. Quid de inumeris silib₉ dicēdū iudicabit̄ relicta omni cura sollicitudie vel studio de omni eo quod sp̄ūale est. q̄d diuinū ē. quod deniq̄ fidē cōcernit ꝛ religionē xp̄ianā. ¶Cōcludim₉ itaq̄ ex dato moysi ꝯsilio et p̄cepto leg' Deutero. xviij. ꝛ ex institutōe christi Mat. xviij q̄ nll'a fuit hacten₉ nec erit in posteꝝ p̄niciosior pestis in eccl'ia q̄s̄ omissio generaliū cōciliorū et p̄uincialiū. vl' in re ipa vl' auctoritate. Auctas itaq̄ nulla erit si sol₉ summ₉ pōtifex oīa velit inferiorū eccl'iasticorū vsurpare istitutōes. iura. stat₉. g̃dus et officia Mirū erit ita q̄ summus pontifex datā sibi a deo p̄tātem sup̄mā in eccl'ia ad edificatōeȝ eius p̄ut sapiēs iudicabit. Judicat aūt sapiens de p̄tātis vsu variabilit̄ inuariabil' existēs sicut est generale ꝯciliū. ꝛ h̄ p̄ temp̄oꝝ/ locorū reliq̄rūq̄ circūstantiaꝝ diuersa q̄litate. Teneat ḡ suū iudiciū et maneat eccl'iastica politia optimo regimine. q̄le fuit sub moyse gub'nata. q̄m̄ mixta fuit ex triplici politia. Regali in moyse Aristocratica in. lxxij. senioribus ꝛ in temocratica dū de pp̄lo et tribubus sub moyse rectores sumebāt̄. ¶Sȝ

opponūt plurimi nolentes ad ordinarios
remitti mīstroꝝ eccl'iasticoꝝ institutōes ne
qꝫ ꝑ electōez neqꝫ ꝑ collatōez. Exptū est inq̄
tunt ꝙ turbarēt oīa venderēt dissiparēt. par
tim cupiditate carnali. ꝑtim seculari ptāte
tracti. ꝗ eorū dꝫ studijs actū esset. Uerū in
ꝓmpto est rñsio/corrigeret summus ponti
fex abusus hmōi. ꝛ auctoritatis seueritate su
prema vigilāter adhibita poneret aspa i vi
as planas. deponeret potentes intrusos de
sede. ꝛ exaltaret humiles sine p̄ce vel mūere.
Hoc ē em̄ architectoris officiū. Dū ꝟo pec
cat in his summus pōtifex/ qs ministroꝝ
corrigere/ vel p̄sumet vel poterit? Dices ꝙ
hoc poterit generale ɔciliū. Uide quia nec
crebro nec faciliter habet̄. Uix em̄ statuit li
benter aliqs sibi correctōis iudiciū. Deni
qꝫ si ꝓpter abusus ordinarioꝝ in ministro
rum institutōe putēt aliq̄ sublatū esse ab eis
dem hoc exercitiū. silr̄ in papa rōnē. ꝙ ab
eo debeat vsus tolli nūc inueniri dī ab alijs
maxie dū recipit annatas. qm̄ ex hac copu
la q̄diu pseuerauerit orie̅t ineuitabiliter le
prosa pestis symonie/inficiēs sua ɔtagione
nedū caput. sed pene singula eccl'ie mēbra.
Supest vt apponatur sicut apponi querit̄
in reformatōe ꝓuisio.

Consideratio nona

P Otestas eccl'iastica si ɔsideret̄ q̄
ad vsum vel exercitiū. illa muta
bilis ē ꝛ multipliciter variabilis
¶ Hec ɔsideratio cū duabꝰ p̄ce
dētibꝰ soluit ꝑtinus q̄stionē hāc. Si ptās
eccl'iastica sit immediate a deo. vel mediate
ab hoībꝰ? Nā ɔsiderādo eccl'iasticā ptātem
p̄mo mō ɔcedendū est absqꝫ vlla dubitatio
ne ꝙ illa fuit ꝛ ē imediate a deo homīe xp̄o
sic ꝙ a nullo altero fuit instituta. Nec ɔgre
gatio totꝰ vniuersitatis hoīuz. secluso xp̄o
docuisset sibi ptātē hmōi instituere. quēad
modū potuit vel posset instituere sibi ptātē
imꝑialē sup omēs. ptātē regalē. ptātē duca
tuū. comitatuū ꝛ baroniaꝝ. ꝛ ita de reliqs
ptātibꝰ pure secularibꝰ. Nō aūt potuisset si
bi instituere sacerdotiū nec papatū. sicut hꝫ
eccl'ia. Nec silr̄ destituere sicut nec mutare
legē xp̄i. q̄ mutatio seqnit̄ de necessitate, ꝓut
arguit apl's ꝙ trāslato sacerdotio necesse est
vt legis trāslatio fiat. ¶ Si ꝟo ptās eccl'ia
stica ɔsideret̄ scd̄o mō tūc in p̄ncipio nascē
tis eccl'ie collata ē imediate a deo tā petro
q̄ aplis ꝛ discipul' qbus imediate xp̄s cō
tulit sacerdotiū sup corpꝰ suuz veꝝ ꝛ super
mysticū. Unde ꝛ apl's dicit se recepisse euā
geliū nō ꝑ hoiem. ꝛ silr̄ mysteriū ꝛ mīstrati
onem corꝑis xp̄i. Ego inq̄t accepi a domi
no qd̄ ꝛ tradidi vob ꝛc̄. ¶ Et ita ɔn̄t ꝓba
bile ē ꝙ sicut xp̄s imediate ɔtulit hāc ptātē
p̄mitꝰ suis aplis ꝛ discipul'. applicādo. s. eā
istis ꝛ nō alijs. sic ꝛ imediate ɔcessit vsum
actū vel exercitiū. q: dans formā dat cōse
q̄ntia ad formā. ¶ Dicimꝰ tandē his nō ob
stantibꝰ vel ita se habētibꝰ ꝙ successores pe
tri ꝛ alioꝝ aploꝝ de cōi lege secluso miracu
lo vl' noua reuelatōe/fuerūt ꝛ sūt istituti me
diate ꝑ hoies. vt ꝑ ɔsecratōem ꝛ electōz vel
aliā institutōem. Usum silr̄ vel exercitium
receperūt atqꝫ recipiūt mediate ꝑ hūanum
mysteriū vl' ɔcessionem. ¶ Et forte quo ad A
vsū vel exercitiū ptātis eccl'iastice sic euenit
ipis etiā aplis et discipulis ꝙ post imme
diatā ɔcessionē vtriusqꝫ. s. ptātis et vsus fa
ctā a christo postmodū crescēte nūero fide
liū fuit ad tollēdū scisma ꝛ ad exēplar dādū
posteris limitatio facta talis ptātis q̄ ad v
sum/et h̄ ꝑ petrū summū pontificē de con
sensu totꝰ eccl'ie p̄mitiue vel general' ɔcilij
vt nō q̄libet posset in quēlibet vti ptāte sua
attenta xp̄i ordīatiōe p̄maria q̄ voluit eccle
siā suā regi principaliter sub vno et ab vno
monarchice. sicut ē vna fides. vnū baptis
ma. et vna eccl'ia. vnitate capitis tā p̄marij
q̄ vicarij. qm̄ iste ē optimꝰ p̄ncipatꝰ. p̄ſtiz
in sp̄ualibus ad ɔſuationē vnitatis fidei.
ad quā obligant̄ oēs. Non sic aūt ē de legi
bꝰ ciuilibꝰ ꝙ debeāt esse siles et eedē apud
oēs natōes propt varietatē morū ꝛ ɔditio
nū in diuersis ꝓuincijs. Qm̄ insuꝑ gladiꝰ
eccl'ie sp̄ualis est vicz excōicatio/que p̄t ex
tendere se q̄ntūlibet in longinqs nationes.
Aliter est de gladio materiali. Propterea nō
oportuit/nec forsitā expediuit ꝙ in tēpali ptā
te esset vna pseuerās monarchia ꝑ orbē vni
uersū. sicut de sp̄uali ptāte p̄dicimꝰ institu
tum fuisse iure diuino p̄mitꝰ in ꝑsona petri
Joh. xxi. Pasce oues meas, ꝓut sci docto
res ꝛ eccl'ia tenendū tradiderūt. ¶ Suma
mus exēplū matiale/ɔforme vt tradit Dio
ny. sp̄uali qd̄ inuenit̄ in sole. q̄ fons luminis
est. nō illuminatꝰ ab alio corꝑe sꝫ illuminās
Deinde sunt aliq̄ q̄ ab eo illuminant̄ ꝛ ɔseq̄n
ter illumināt. nōnulla ꝟo que illuminant̄ sꝫ
illuminādi ꝟtute carēt. qm̄ in ipsis lux oc
cūbit. ¶ Exemplū aliud est in angelica tripli
ci hierarchia. vn̄ licꝫ q̄ ad naturā grām et

gl'iaz sit q̃libet angelus imediate formatus a deo. nihilominus q̃ ad exercitiũ actuum hierarchicoꝝ q̃ sunt purgare. illuminare. ꝛ pficere. Tres pmi ordines hierarchizãt nõ hierarchizati ab aliis. Tres mediũ hierarchizanł ꝛ hierarchizãt. Tres infimi hierarchizanł ꝛ nõ alios angelos hierarchizant. ¶ Papalis autoritas suo mõ cũ cardinalibus imitał triplicẽ pmã. Alterã ṽo mediã imitał patriarchalis. archiepalis. epalis ꝛ sacerdotalis autoritas in hõibꝫ subiectos sibi. Qd dr ppter curatos vł etiã ppter solos titulares epos carẽtes plebe. Ultimi sunt i star tercie hierarchie. q̃ hierarchizanł in ecclesia sꝫ nõ alios autoritatiue hierarchizãt. quemadmodũ sunt populi ꝛ simplices religiosi fm Diony.

Cõsideratiõ decima

B

Potestas eccl'iastica in sua plenitudine ẽ formalił ꝛ subiectiue in solo Romano põtifice. ¶ Supponił itaq pmo q lꝫ aliqs possit eligi in papã nõ sacerdos. sicut eligił aliquis in epm. Ipse nihilominus appellari ñ põt aut dꝫ summus põtifex nisi fuerit in sacerdotẽ ꝛ epm ↄsecratus. Et q̃uis ex electione posset aliq̃d iurisdictiõis habere nõ tñ hꝫ añ ↄsecratõez in epm plenitudinẽ eccl'iastice ptãtis tã ordĩs q̃ iurisdictõis vtriusq qd pspicuũ ẽ ex terminis. ¶ Hic aũt cõsurgit equocatio nõ modica. ppter dños iuristas q̃ loquẽtes de plenitudie ptãtis papalis solũ loq̃ videnł de ptãte iurisdictõis ex qua locutõe videł hec absurditas seq q puꝛe laicus. imo ꝛ femina posset esse papa et habere plenitudinẽ eccl'astice ptãtꝫ ¶ Supponił insup ex iã dictis q ex institutiõe xpi nullus in eccl'ia dꝫ dare vel suscipe gradus hierarchicos q̃ sunt purgare. illuminare. et pficere. si nõ inueniat vere vel interptatiue auctoritas supmi hierarche/ vel mõarche in eccl'ia scã dei q̃tenus in ea viteł ↄfusio ꝛ optimo regimine guberneł ad exemplar ecclesie triumphãtis. ppter qd dicit Ioh. in apocal'. se vidisse nouã ciuitatẽ hierl'm descẽdisse de celo. Et Moysi dictũ ẽ. Uide vt oĩa facias iuxta exẽplar qd tibi oñsum ẽ in mõte. ¶ Supponił rursus illud phi q actiones sunt suppositoꝝ. ¶ Tandẽ ex his pcedentibꝫ possumus describẽdo dicere q plenitudo ptãtis eccl'iastice est ptãs ordinis ꝛ iurisdictõis q̃ a xpo collata ẽ supnaturalił Petro sic vicario suo ꝛ monarche pmo p se ꝛ suis successoribꝫ legitis vsq in finẽ seculi ad edificatõez eccl'ie militãtis. p ↄsecutõne felicitatis eťne. ¶ Dicił in hac descriptõe supernaturalił ad dñiaz ptãtũ vel iurisdictionum q̃ successoribꝫ Petri potuerũt ↄuenire fm leges hũanas ciuiles ꝛ politicas. vel dictamẽ iuris naturalis. qd vult vt supmꝰ in aliq̃ politia gaudeat multis honoribꝫ et pulegiis sup alios vel ex spãli dotatõe seu donatõe pncipũ ꝛ alioꝝ seculariũ/ vel tandẽ ex ipius eccl'ie seu ↄciliorꝫ generaliũ fauorabili ↄcessiõe. sic cõitas pfecta suo capiti naturalił dare põt. Cuius ↄcessiõis vna fuit rõ nõ mala q̃tenus honoreł in interpťãdis iuribꝫ ꝛ emergẽtibꝫ q̃tidie dubiis circa regimen eccl'iasticũ/ qꝛ facilioꝛ est recursus ad papã cũ curia sua. q̃ ad ipm generale ↄciliũ. Que causa mouit ab initio reges instituere. et eis ptãtẽ leges cõdendi ꝛ interptandi tribuere. ¶ Hanc aũt distinctõez nõ attẽdentes aliq̃ putauerũt oĩa q̃ nũc summis põtificibꝫ ↄueniũt ↄpetere ex primaria xpi institutõe/ ꝛ imutabili iure diuio. quod falsũ est. q̃m staret aliquẽ esse veꝝ papã ꝛ pfectũ q̃ careret actualił multꝫ talibꝫ pulegiis et honoribꝫ in q̃bus nõ ↄsistit plenitudo eccl'iastice ptãtis/ qualẽ in petro fuisse descripsimus. ꝛ quã nullꝰ hoim pter christuz imo nec eccl'ia tota ↄferre potuit/ ita nec auferre. sicut in ↄsideratiõe nona notatum est.

C ¶ Contẽdunt nũc aliq̃ pollẽtes lr̃is q post institutas p generalia ↄcilia regl'as sup electõibꝫ faciẽdis. et bñficiis p ordinarios cõferẽdis iuxta fundatoꝝ intentõem quẽadmodũ obſuał de iure patronatus apd laicos nequaq̃ licitũ fuit pape tales cassare regulas pſertim ita generalꝫ et passim p reseruatões et aliter. sicut visum ẽ a centũ annis vel vltra. Non licuit pterea facere tot et tales nõ obstãtias eorũ q̃ ↄstituta sunt in generalibꝫ ↄciliis. q̃t ꝛ q̃libꝫ nõ obstantiis vti solet passim i bullis suis. adeo q̃dem vt alexander q̃ntus inductꝰ sit in pñtẽsis q̃busdaz bullis ponere nõ obstantiã huiꝰ saluberrimi ac celebriter obſuati statuti. Dĩs vtriusq scrus. ¶ Al'r ṽo rñdent alii nõ ad originez eccl'iastice ptãtꝫ positã a iure diuino tantũ/ dem ↄsiderãtes q̃ntũ respiciunt decretales cũ glosis allegatõibꝫ ↄcordãtiis sine nũero doctorũ vnius ad alteꝝ. vt omũ gregi mos est. Rñdent inq̃m p vnicũ ṽbum q sp excellexit conciliũ generale auctez sũmi põtificꝫ

excepta esse in omni ↄstitutōe sua q̄licunq̃.
Firmiꝫ q̄ posuerūt isti papalē auctoritatē
sup̄ ↄciliū. aut saltē nō imparē. Est aūt cer/
tū apud eos q̄ par in parē / ⁊ minor in supe
riorē non hꝫ impiū. ¶ Bñdict⁹ aūt deus q̄
ꝑ hoc sacrosanctum Cōstanciē. ↄciliū illu
stratū diuie legis lumine dāte ad hoc ip̄m
vexatōe p̄ntis scismatis intellectum / libera
uit eccl'iam suā ab hac pestifera ꝑniciosissi/
maq̃ doctrina. q̄ semꝑ manēte ꝑseuerasset
semꝑ scisma nutritū ab ea. Declaratū nēpe
decretūq̃ ē q̄ ⁊ sine papa generale ↄcilium
ↄuocari. ⁊ a ↄcilio papa iudicari certis ca/
sibꝰ pōt. Qꝫ insuꝑ hꝫ auctoritatē generale
ↄciliū p̄scribere leges seu regulas s̄m quas
plenitudo ptātis papalis nō q̄dē in se q̄ sꝑ
eadē est / sꝫ in vsu suo moderāda regulādaq̃
est. ¶ Neq̃ putandū est insuꝑ ↄcilia genera
lia sic excepisse papalē auctoritatē in ↄstitu
tionibꝰ suis vt eidē ꝑmitteret effrenis liber
tas / ea destruēdi leuissime / q̄ tāta grauitate
⁊ digesta sapientū maturitate ↄdita sūt. In
telligit̄ g̃ papalis auctoritas exceptio facta
ꝓut occurrēs necessitas vel euidēs vtilitas
postulabat. vbi ꝓtūc recursus ad generale
ↄciliū nō patebat. Alioq̄n n̄ erat ibi vti ple
nitudine papalis ptātis / sed abuti plenissi/
me. ¶ Utꝝ ṽo validū fuerit ⁊ ratū q̄cq̄d ex
abusu tali ꝓcessit diffinire sub vna generali
tate nō audeo. Scio q̄ multa fiūt inique /
multa inexpediēter. multa in deformatōem
eccl'ie q̄ tn̄ facta tenēt. Ceteꝝ videt̄ apponē
da ꝑ hoc sacrosanctū generale ↄciliū tal' de
claratio ꝑ quā appareat q̄ pacto auctoritas
papalis ⁊ q̄usq̃ cognoscat̄ excepta / in ↄsti/
tutōibꝰ vel iā factis / vel de nouo ↄdendis.
qm̄ vt aiūt nō est ad p̄terita lex. Diuꝫ deni
q̃ male gestoꝝ p̄teritis tp̄ibꝰ cessatio vl' an
nullatio. neq̃ facil'. neq̃ forte iuridica. ⁊ in/
D expediēs plane videret̄. ¶ Attēdant̄ regule
que sequunt̄ faciētes ad elucidatōeꝫ p̄cedē/
tiū de legū vel ↄstitutionum interp̄tatione.
¶ Prima leges hūane dant̄ s̄m illa q̄ vt in
pluribꝰ accidūt. Qm̄ oēs casus ꝑticulares
enūerare ⁊ remediū sp̄alis legis apponere /
neq̃ possibile est hūano legislatori cuꝫ sint
in infinitū variabiles. sꝫ nec expedit ꝓpter
ↄfusiōꝫ fastidiosissimā imo ⁊ ꝑplexā. q̄ ex il
la multiplicitate ↄsurgeret. Erit aūt lex s̄m
Isido. honesta iusta possibilis s̄m nāra. ⁊ s̄m
ↄsuetudinē patrie. loco tp̄iq̃ ↄueniens ne/
cessaria. vtil' manifestaq̃. ne aliq̄d ꝑ obscu/
ritatē in captōe ↄtineat nullo p̄uato cōmo/
do. sꝫ ꝓ cōmuni ciuiū vtilitate ↄscp̄ta. ¶ Al
tera regula. Leges hūane q̄ ferunt̄ genera/
liter p̄nt ⁊ debēt exceptōeꝫ recipe dū deficit
rō legis q̄n videl; legislator si adesset. vel a/
lius prudēs interrogatus / exciperet a generali
ↄstitutōe casum ꝑticularē. q̄ talit̄ aut taliter
occurreret. Hec aūt exceptio multipliciter
noiat̄. q̄nq̃ epikeia. sic ab Aristotele. q̄nq̃
iuris interp̄tatio. sic a legistis. q̄nq̃ dispen
satio. sicut a canonistis. q̄nq̃ bona fides. si/
cut a politicis. dicentibꝰ bonā fidē esse vbi
nō simulat̄ vnum ⁊ aliud agit̄. q̄nq̃ dicit̄ eq̄/
tas sic ait ꝓpha dn̄o. Omia mādata tua eq̄
tas. hoc ē s̄m eq̄tatē implenda. ¶ Tercia re
gula. Triplex inuenit̄ iuris interp̄tatio vel
exceptio. Quedā ē iudicialis ptāt̄ spectās
ad legislatorē ⁊ iudices. quēadmoduꝫ dici
solet. Cuius ē ↄdere eius ē interp̄tari. Que
dam ē doctoralis auctoritatis / spectans ad
illos q̄bꝰ data est auctē sūmi pōtific̄ licen/
tia interp̄tādi scholastice iura. vl' q̄ suꝑ his
interp̄tādis scia pollēt arte vl' expientia. iu/
xta illud. Cuilibꝫ expto in sua sciētia credē
dū ē. Et iteꝝ. Unusq̄sq̃ bn̄ iudicat de q̄bꝰ
nouit. Quedā interp̄tatio ē ieuitabil' neces/
sitatis. potēs cadere circa quēlibꝫ. dū certi/
tudialr̄ videt imminēs ꝑiculū suū nisi vim
vi repulerit ⁊ egerit ↄ generalia ṽba legis.
q̄ casu est sine culpa apd̄ deū. q̄uis dolere
debeat q̄ incidit in hāc necessitatē. Et si do
cere p̄t legitimis testimonijs apd̄ iudicem
hūanū absolutus erit. aliter nō. qm̄ apd̄ il/
lud idē est de illis q̄ nō sunt ⁊ q̄ nō apparēt
¶ Quarta regula. Iuris interp̄tatio seu dis
pēsatio vl' exceptio q̄ est iudicial' ptātis h̄
opatur q̄ agens ↄ verba legis nō punit̄ a/
pud hoīes in exteriori foro. Sed apud deuꝫ
in foro ↄscie peccabit vterq̃. s. dispensans.
⁊ cū q̄ dispensat̄ si tal' nō fuerit q̄ dispēsat q̄
lē descripsit christ⁹ fidel' et prudēs. Fidelis
ne ↄmodū ꝓpriū fauorē vel honorē q̄siue/
rit derelicto diuio vel ↄmūi bono. Prudēs
vt circūspiciat̄ vndiq̃ rō legis et legislato/
ris intētio. ¶ Est enī dispēsatio ↄmēsuratio
seu distributio boni cōis. q̄le est lex ad singu
los s̄m legis intentōem ꝓut circūstātiaruꝫ
varietas occurrerit. q̄ dispēsatio si nō fideli
ter ⁊ prudēter fiat eā appellat Bern̄. dissipa
tōem nō dispēsatōem. intellige q̄ ad deuꝫ et
ↄsciētiam / si h̄ ↄstiterit aut ↄstare debuerit.
Tenet vero freq̄nter apud hoīes s̄m exteri
ora iudicantes hec dispēsatio si nō ↄtineat
errorē aptum. Aut nisi fuerit suꝑiori lege ꝓ

hibita/quod dicit ppter statuta fieri possi/
bilia circa papalis vsum ptãtis p generale
E conciliũ. ¶Quinta regula. Juris interpta/
tio vel exceptio q̃ est doctoralis auctoritatis
relevat plurimũ nõ obediẽtes nudo legis v̄
bo/tam q̃ ad iudicia forẽsia. sicut est ab ex/
pensis relevatio. q̃z in foro ↄsciẽtie ⁊ diuino
iudicio/ p̃sertim dũ sunt doctores famati.
plures ⁊ expti in arte sua. et in morũ hone/
state pbati. Alioquin sepe mentit iniquitas
sibi dum corrupta est p̃ce vel p̃cio. Excecãt
enim munera etiã oculos prudentiũ. Et si
credit Aristoteli experientie verba loquẽti.
Malicia facit errare. nedũ circa ↄclusiões
elongatas a primis principijs/sed in ipsis/
met principiorũ moraliũ ianuis. quemad/
modũ reputabat olim latrociniũ apud al/
manos licitũ/ teste Julio de bello gallico.
Ac peccatũ innaturale et sordidũ apd Ro
manos s̃m apostolũ ad eosdẽ. Et ita d plu
ribus hominibꝫ datis in reprobũ sensum/
p varietate damnatõnis viciorũ. ¶Sexta
regula. Juris interp̃tatio exceptio vel dis/
pensatio similit exigit dũ fit altero p̃dictoꝝ
modorũ iudicialiter vel doctrinaliter q̃ ha
beatur duplex intuitus. vnus ad bonũ di/
uinũ et publicũ. alter ad particulare ↄmo/
dum illius pro quo fit iuris interp̃tatio vl
dispẽsatio. Euenit itaq̃ sepius q̃ dũ pas/
sim laxatur rigor legis ex quadã vt fingit
compassiõe ⁊ misericordi cõdescẽsiõe ad ali
quos particlares positos sub lege. deperit
ex altera pte stabilitas et rigor discipline q̃
rigor est p̃cipue in omi lege seruãdus. Do/
cuerunt hoc romani qui ppros etiã filios
occiderũt. qui in seipos rigorẽ legum suaꝝ
exercuerũt. quatinꝰ disciplina militaris et
obediẽtia legalis inuiolata maneret. Docẽt
hoc fratres carthusieñ. qui sup esu carniũ
vel nunq̃ vel rarissime dispensatiorẽ recipi
unt. Ac pinde disciplina regularis viget a/
pud eos/ que quantũ sit collapsa apud reli
giones quasdã als passim dispensatõibus
vtentes / videre stupor ⁊ dolor est. Sup q̃
re iã Bernardi pro tẽpore suo querela nasce
batur. Quid modo dicendũ putabimꝰ de
tam facili vt appellant dispẽsatõne p papã
et p̃latos sup iuramẽtis licitis. Sup votis
rationabilibus. Sup immensa beneficio/
rum pluralitate. Sup generali cõciliorũ ñ
obstantia. Sup priuilegiorũ et exemptio/
nũ cõmune ius p̃uantiũ concessiões. Quis
omĩa dinumeraret p que nunc vigor eccl'ia
stice/imo ⁊ euãgelice discipline totꝰ v̄e lan/
guit/emarcuit. euanuit. Prouideat sup o/
bus sacrosanctũ hoc Constantieñ. ↄciliũ.
¶Fundat in hac radice stabilitas legum q̃
consuetudo est optima legum positiuarũ
interpres. ita si neq̃ iuri diuino neq̃ natu/
rali fuerit cõtraria. Fundat et illud Aristo
telis politizantis. Non esse dandũ p̃mium
inuenientibus nouas leges. q̃uis in se me/
liores extiterint. quoniã mutatio leguꝫ fre/
quens causat instabilitatẽ. neq̃ pmittit eas
in cõsuetudinis fixa radice roborari. Hoc
animaduertãt qui ad omnẽ motũ capitis
ad omne qđ bonũ agi fantasiatũ fuerit con
dere satagũt nouas leges/ penas penis ad
ijcere quasi super omni re que bona est si fie
ret bonũ sit et expediẽs legem penalẽ adde
re. Non enĩ respublica regit p simile. ¶Fũ
datur in eadẽ radice ratõnabilitas abolitio
nis vel abrogationis quarũdam legũ posi
tiuarũ per oppositos mores subditorũ qui
versi sunt in naturã. ¶Fundat et rationabi
litas permissionis quorũdam malorum /
nõ vt approbentur sed ne punita ruant in
deterius. ¶Fundatur et ius p̃scriptionis
punientis ne fiant incerta dominia. negle/
ctores rerũ propriarũ ac iuste transferentes
etiam apud deum et conscientiã tale domi
niũ in bone fidei possessorẽ et prescriptorẽ
legitimũ.

Consideratio. xi.

F

Potestas ecclesiastica in sua pleni
tudine est in ecclesia sicut in fine.
et sicut in regulante applicatio/
nem ⁊ vsum hmõi plenitudinis
ecclesiastice potestatis p seipsam vel per ge
nerale conciliũ ipam sufficienter ⁊ legitime
representans. ¶Constat vtiq̃ datam fuisse
Petro plenitudinẽ eccl'iastice potestatis a
christo ad edificationẽ ecclesie sue sicut cõ/
formit ad apostolũ ponit descriptio ¶Pro
pterea loquit August. cũ alijs quibusdam
q̃ claues ecclesie date sunt nõ vni sed vnita
ti. ⁊ q̃ date sunt ecclesie. Et hoc cõueniẽter
potest intelligi modis quos explicat consi
deratio. quoniã claues date sunt ppter ec/
clesiam et vnitatẽ eius tanq̃ ppter finem.
¶Potest etiam dici in ecclesia vel in conci/
lio hec plenitudo ecclesiastice potestatis ne/
dum in se finaliter. sed alijs duobꝰ modis.
videlicet quo ad applicationem ad hanc
vel illaꝫ personam. Et quo ad vsum regu/

lādū/si fortassis ī abusū ꝑti ꝗreref. Cōstat
bis trib9 modis plenitudinē eccl'iastice po
testatis esse in eccl'ia. ꝛ ī generali ꝯcilio tāꝗ̄
in gerēte vices ei9. Et q̄dem de duplici mō
ꝑmo ꝛ scđo nō ē difficl'tas. Silr nec ď ter-
cio si ꝯsiderem9 descriptōem plenitudis ec
clesiastice ptātis/vbi ponit ꝙ data ē ad edi
ficatiōem eccl'ie. Cum igit summ9 pōtifex
habēs eā subiectiue sit peccabil' ꝛ possit hāc
ptātē ī destructōꝫ velle ꝯuertere. Silr sacꝝ
collegiū qđ ei datū ē ꝛ coassistit ꝗ̄si cōitas a-
ristocratica. nō est ī grā vel fide ꝯfirmatuꝫ.
supest vt aliq̄ sit relicta inobliquabil' ꝛ ide-
uiabilis regula ab optīo legislatore christo
ꝺm quā possit abusus hmōi ptātis rep̄mi
dirigi atq3 moderari. Hec aūt regula est vl'
eccl'ia vl' generale ꝯciliū. Unde cū mediuꝫ
virtutis alit nō habeat nisi put sapiēs iudi
cabit. final' resolutio ad hāc sapiam fiet ad
eccl'iam vbi est sapiētia indeuiabil' vl' ad ge
nerale conciliū. ¶ Hic fundant ea ml'ta q̄ p
ꝺ sacꝝ ꝯciliuꝫ ꝛ ꝯstituta ꝛ practicata sunt.
Ut ꝙ papa iudicari pt et deponi p cōciliū
Q, eidē ī regulatōe sue ptātis q̄ ad vsū sub
ĳcit. et sibi pt dici. Cur ita facis? ꝛ ita ď pl'i
bus q̄ recollecta sunt in illo ꝺmōe. Prosp̄e-
rū iter faciet nobis de9. ¶ Possum9 ad hāc
ꝯsideratōem addere ꝙ plenitudo eccl'iasti-
ce ptātis si ꝯsideret ī sua latitudine ipa nō
est in solo papa. nisi quodāmō fontalit ptā
tiue ꝛ originaliter suo mō. Hec eñi latitu-
do ptātis ꝯplectit in se alias ptātes eccl'ia-
sticas collectiue a sūmo vsq3 ad dorsū Et ē
in eis plenitudo eccl'iastice ptātis papal' tā
ꝗ̄ ps integral' in suo toto. ꝛ ita nō ē maior
vl' supior ad totā eccl'iam. sicut nec ps ma-
ior toto. Si ꝟo consideretur hec plenitudo
in sua sup̄mitate. tūc absq3 vlla dubitatōne
plenitudo eccl'iastice ptātis papal' supior
ꝛ maior est ad reliq̄s. sed iam illđ qđ rliquū
est nullo pacto pt ꝯstituere generale ꝯciliū.
iuxta illud qđ dictū est ꝑus ꝙ generale ꝯci
liū in sua ratōe formali icludit de necessita-
te papalē auctē. siue papa sit siue nō sit. qꝛ si
papa ē ꝛ vult facere debitū suū de ꝯuocādo
ꝯciliū certe dꝫ auctorizari p ipm. Si vero
pertinaciter renuit in destructōem eccl'ie. iam
tūc agendū est ac si nō esset. ꝛ remanet in ec
clesia potestas seipam ꝯgregandi et sibi p-
uidendi ac ordinandi de ptāte papali. scđo
ꝛ tercio modis q̄ ad applicatōeꝫ ꝛ ad vsuꝫ
sicut de capitulo ꝛ decano. vl' de vniuersita
te et rectore suo mō diceret. ¶ Sꝫ occurrit

B

difficultas ꝑncipalis q̄d mortuo papa vel
electo possit ipm cōciliū: ¶ Pōt itaq3 primo
ꝯstituere sibi papā vnū modo solito p electi
onem dñoꝝ cardinaliū vl' alio modo p cō-
promissum vel p viā spūssancti. si pbabilit
ita speraret posse fieri ꝙ oēs ꝯcordarent in
vnū. Uel forte p expectatōem diuini mira-
culi sicut fuit in electōe Matthie. Et ď hac
ꝑma ptāte ꝯcilĳ non est difficultas q̄n sibi
possit facere caput vnū ¶ Alia multa sunt q̄
papa mortuo vel electo pt exercere ꝯciliū p
seipm vel p organū aliquod vice omniuꝫ.
quēadmodū sepe practicatū est in hoc cōci
lio de diuersis sentētĳs ꝛ decretis respiciēti
bus exercitiū iurisdictōis coerciue sicut in
vocatōe et depositōe pape. sicut in excōica-
tione ꝛ interdicto. relaxatōe ꝛ absolutōe fa-
ctū est ī causa tridētina ꝛ Argētina. in q̄bus
oīb9 introducit scā synodus loq̄ns decer-
nens diffiniēs. Sic inuenit ī ꝑmis ꝯcilĳs
tpe aplóꝝ et aliorū. ꝙ ꝯciliū loquebat ꝛ nō
papa/etiā dū viuebat. Unde dixerūt apo-
stoli et seniores Actuū .xv. scribētes acta il
lius ꝯcilĳ. Uisum est spūisancto et nobis.
Et silr notat Act. vi. de ꝯuocatōne eccl'ie p
xĳ. aplos. et in cōcilĳs generalib9 tales iue
niunt modi loquēdi. Placuit scō concilio
Uel ꝯciliū diffinit. vel statuit sanctū cōci-
lium. vel sacri auctē ꝯcilĳ. vl' Synodal' or
dinatio vigeat Et ita in silib9. ¶ Deniq3 ter
cio sunt alia que nō possunt exerceri nisi p
suppositū determinatū iuxta iā allegatū ꝙ
actōnes sunt suppositoꝝ. ¶ Circa que disti
guendū est. qꝛ vel illa sunt talia q̄lia nullus
pt exercere nisi sit papa. nec p ꝯmissionē nec
alit. Uel sunt talia q̄ ꝯmitti pñt p aliquē vl'
aliq̄s p q̄s ꝺ exerceri nō poss3 s3 ali9 capax
est. Exēplū ď curato non sacerdote q̄ pt cō
mittere simplici sacerdoti nō habēti plebeꝫ
aliquā ꝙ ī cura sua celebret missam ꝛ confi
ceret. ꝙ audiat cōfessiōes et absoluat. ꝙ mi-
nistret eucharistiā. et ita de rliquis spectā-
tibus ad sacerdotiū. Poterit igit similit cō
cilium cōmittere sacerdotib9 vt agāt talia q̄
nec ꝯciliū p se nec illi sacerdotes sine ꝯmis-
sione vel licentia ꝯcilĳ possent exeq̄ saltem
licite. ¶ Quocirca restat cognoscendū de il
la ꝯditionali si sit aliq̄ ptās in papa q̄ possit
in aliquid in qđ nulla altera ptās eccl'iasti-
ca pōt attingere neq3 de facto neq3 de iure.
Et videt prima facie ꝙ nō iuxta cōiorē do
ctorū sñiam q̄ dicunt ptātē ordinis esse eq̄-
lem in omnibus sacerdotib9 compĥēdēdo

more apli epatū sub sacerdotio Non enī videt q sit aliqs act⁹ ordis ī quē possit papal auctas. qn in illū possit de facto ptās episcopal. Ceterū ꝯ potestate iurisdictōis quō cunqs fiat ſm mo videt q ꝯciliū possit illam ꝯcedere ī defectu pape vt ī subiiciēdo. A. episcopo tales pplos qles voluerit p sacrorū licita ꝛ rata mīstratōne. Et ita p̄cticauit h ꝯciliū circa Samaytas legatos eis dando. q licite possent oīa q sunt ordis ꝛ spūal iurisditōis. ¶ Proinde qd de largitōe indulgentiaꝝ tenendū sit lectori interī cōsiderandū relinq. si soli⁹ pape ꝯcessiōe mediate vel imediate tradi possint. Putāt aliq q ptās hec respicit claues in foro pn̄ie. Propterea ꝯuenit ī eodē foro cuilibꝫ sacerdoti/ maxie epo. si nō fuerit hec ptās a supiore q ad vsū limitata. aut ꝯuenit illi q habꝫ curā cōitatis ecclesie. ſm Thomā. Cōciliū ꝓ tale curā
D hꝫ. ¶ Porro iuxta hūc dicēdi modū p̄t occurrere scādalū trahēs ad hoc incōueniens q eccl'ia posset hūi regi vsqs in finē seculi sine papa. vt si generale ꝯciliū daret licentiā oībus epis sacerdotibꝫ cuilibꝫ sup̄ plebē suam absqs vlla iurisdictōis limitatiōe vel restrictōne. quia sic eps posset ꝯstituere sacerdotes. imo et epos licite et rate ꝛ vti clauibus. ꝛ ita de reliqs oībꝫ hierarchicis actibꝫ. ¶ Rn̄demus q ꝛ si ad tps aliqd generale cōciliū possit aliqd tale facere. qm̄ hr̄e papaꝫ est p̄ceptū affirmatiuū/ obligās ad semp sꝫ nō p semp. sicut apparuit dū vacauit sedes p duos aut tres annos. sicut ꝛ nūc vacat. Nihilominus generale ꝯciliū neqs deberet neqs posset talē defectū capitis vsqs in finē seculi tolerare stante lege. p̄t tn̄ supplere dū necessitas vrget vl' suadet euidēs vtilitas. ꝛ h vel p vnū cōm q̄si vicariū. vel per plres simul aut successiue. Et h mō dr̄ esse plenitudo ptātis eccl'iastice in eccl'ia suppletiue ¶ Cognoscim⁹ ex his q false sunt ꝛ iniurio se ꝯcilio generali tales assertōes q negāt ab eo vel ab eccl'ia executōem ptātis supme iurisdictōis. Negant insup decernēdi vel diffiniēdi ptātem dū papa ē/ reponentes in eo solo hāc auctē diffiniēdi/ cū ex multis ꝯcilijs et certa rōne ꝯstet oppositū. Vn̄ ꝛ apostoli miserūt in samariā petrū ꝛ iohannē tāqs subditos eccl'ie. Et Jacobus ꝓtulit diffinitiōem sacri ꝯcilij sup cessatōe legalium. De quo Act. xv. notatū est. qn̄ tn̄ Petr⁹ p̄sidebat et residebat in eccl'ia legitime cū eēt in gr̄a ꝯfirmat⁹ die pēthecostē. ¶ Possum⁹ tandē canōes apparēter discordes sup laude plenitudis ptātis papal' rōnabilit ad cōcordiā reuocare si distinctōꝫ trimēbrē acceptiōis eccl'iastice ptātis acute viderimus. Hāc enī ptātē formal'r ꝛ ī se ꝯsideratā p̄mo mō nēo iudicare p̄t. neqs august⁹ neqs popul⁹. neqs tot⁹ cler⁹. imo nec vniuersal' ecclesia. Sec⁹ ī alio duplici mō. Vn̄ sic ex ꝯsideratōe ptātis hui⁹ stupēde ꝛ miracl'ose ipatores etiā ꝛ reges ꝓcūbūt ad oscula pedū pape. Et inde ꝯsurgit aliqn̄ ex hūana fragilitate arrogās supbia ī psona pape referētis ad se qd ipēdit ptāti. Nō alit existimādū ē de p̄oribꝫ sctīs pr̄ibꝫ extollētibꝫ papaꝫ miris modis. Et ide suborta ē ī qbusdā sūmis pōtificibꝫ arrogātia maior debito. qd ē vsurpare id qd iure nō poterat. Hinc cuidā glīanti q pedibꝫ suis ꝯculcaret ipatoris caput. studiū hāc arrogātiā acrit satis ipator h mordaci ꝟbo Nō tibi inqt sꝫ petro ¶ Hic fit p̄terea q absqs mēdacio vl' adulatōe papa neqssim⁹ p̄t appellari sctissim⁹. p̄t adorari cultu dulie vsqs ad oscula pedū. ꝛ ita ꝯ reliqs honoribꝫ. ¶ Sic eccl'ia q maculā non habꝫ neqs rugā q istar marie ꝟgo ē ꝛ mr̄ introducit qnqs tanqs peccatrix ꝛ sordida. sꝫ qdem p se ꝛ in se. sꝫ p pctīs filiorū sic aīa sana fert et regit corpus egrotū.

Consideratio. xii.

p Otestas eccl'iastica papal' nō ita I
habꝫ dominia ꝛ iura trenī sil' et celestis ipeij q possit ad libitum suū ꝯ bonis clericoꝝ/ ꝛ mlto minus laicoꝝ disponere. qnuis ꝯcedi debeat q habꝫ ī eis dn̄iū qddā regitiuū. directiuū. regulatiuū et ordinatiuū ¶ Declaratōnē hui⁹ ꝯsideratōis quā discretio moderatrix atqs mediatrix ponit int errores oppositos/ duꝫ facere meditarer/ occurrere visa est prin⁹ in ipo meditatōnis mee secreto duplex improba pestis. Nomen vnius detractio liuida. Nomē alteri⁹ adulatio subdola. Prima potestatē ecclesiasticā dep̄mens subiiciebat tēporali. Altera sustollebat in immēsum velut ad silitudinē altissimi confundens iura cuiuslibet alterius ptātis. Tolle tolle clamat detractio tpalitatē oēm ius vl' dn̄ium ab eccl'iasticis. Quare? Quia sic istituit xp̄s cui⁹ ista vox est. Nisi qs renūciauerit oībꝫ que possidet non potest meus esse discipulus. Sic improperabat Julianus apostata xp̄ianis. rapiens coꝝ facultates. Addit

detractio q ecclīastici nequaq̄ capaces sūt
iurisdictōis tpalis. etiā si pncipes aliī ɔferre
voluerint. Inducit aplm. qz nemo militās
deo īplicat se negociis seclaribꝫ. Addit de/
tractio nihil hr̄e ecclīasticos neqꝫ decimas
neqꝫ oblatōes quātominꝰ alias dotatōnes
vl' possessiōes nisi et pura elēosyna donātiū.
Et q ab ecclīasticis peccātibꝫ saltē habitu
aliter possent p secularē ptātem optimo iu/
re tolli. quia data ē ptās hec secularis ī vi/
dictam malefactorū. neqꝫ sine cā gladium
portat. Addit q̄rto nitens apli vbis. Ha
bentes alimēta z qbus tegamur his ɔtenti
simus. qz qcqd habēt ecclīastici vltra sim/
plicē victū et vestitū. totū illud est paupez.
cuiꝰ retentio nedū furtū vl' rapina simplex
est ſz sacrilegiū/ put detorqt ad hanc sniam
tā Hieronymi vba q̄ꝫ Bernardi. Uult tā/
dem detractio ecclīasticos oēs ad illā apo/
stolorū z discipuloz pmā pauptatē sine e/
quis. sine thesaur'. sine calciamētis. sine pos/
sessiōibꝫ de necessitate salut' redigere excer āl
ī ecclīasticis pōpam oēm vel seruiētiū/ vel
K ciborū vel equorū vl' indumētoz. ¶ Cōsur
git ex aduerso blādiēs z subdola adulatio. z
ad aures ecclīasticoz pcipue sūmi pōtificꝭ
īsusurrās. O q̄nta ē. q̄nta sublimitas ecclīa
stice ptātis tue. O sacer clere. q̄ꝫ nihil ē secu
laris auctas tue ɔpata. Qm̄ sic xpo collata
est oīs ptās ī celo z in tra. sic eā christꝰ oēm
petro suisqꝫ successoribꝫ ɔreliqt. Uñ et nec
Cōstātinꝰ qcq̄ꝫ Siluestro pape ɔtulit qd
nō esset pus suū. ſz reddidit iniuste detētuz
Porro sicut nō est ptās nisi a deo. sic nec ali
q tpalis vl' ecclīastica impialis vl' regalis
nisi a papa. in cuiꝰ femore scripsit xps. Rex
regū. dn̄s dn̄antiū. De cuiꝰ ptāte disputa/
re instar sacrilegii ē. cui neqꝫ q̄sq̄ꝫ dicere pōt
Cur ita facꝭ: Si etiā tpalia oīa. si ecclīasti/
ca bōa atqꝫ dominia mutauerit/ diruperit/
distraxerit. Mētioz si nō inueniūt hec scri/
pta ab illis etiā q sapiētes sunt in ocul' suis
Si pterea nō inueniūt fuisse p aliqs sum/
mos pōtifices hec credita Notū ē illd Sa
tyrici. Nihil ē qd credere de se nō possit cū
laudat dīs eq ptās. Et illd comici d adu/
latore. Hic pfecto ex stultis insanos facit.
¶ Sentiēs aūt adulatio qnqꝫ nimis se co/
gnosci studet q̄si modestiori smōe depsiius
vti vt credibilioz appareat. Cōcedit secula
ri ptāti possessiōes z iurisdictōes pbas q̄s
tollere neqt p libito papa. Recognoscit Cō
stantinū vl' alios principes aliqd ecclīe no
niter contulisse. Nihilominꝰ tradit q sum/
mus pōtifex supmus est monarcha nedū ī
spiritualibus sed tpalibus/ habēs potesta/
tem hāc immediate a christo. sed aliī reges
oēs et pīcipes suam recipiūt dn̄atōem ab
eo. z solū mediate a deo. Alioquin vt mon/
struosus esset hic mūdus si haberet tot ca/
pita q nō sub vnico regerent. Rediretqꝫ ma
nichei deliramentū ponētis duo pncipia.
Unū bonorū et spūaliū. Aliud maloruz et
tpaliū. Unde et sicut corpus est pter aīaz
z ab anima viuit et regit. sic ptās secularis
pter spiritualē a qua recipit suū esse legiti/
mū. Quā auctoritatē spūalem q negāt vl'
impugnāt sint intus sint foris ecclesiā pos/
sunt gladio vl' spirituali excōmūicatōis si
cut catholici/ vel debellatōnis sic infideles
feriri. Et eoz dn̄ia vel bona in alios trāsfer
ri. ¶ Hāc existimationē habuisse visus ē bo
nifaciꝰ octauꝰ in quadā decretali. Et ī hac
fundari putat ab aliqbus dn̄oz prutenoz
aduersus infideles debellatio. suorūqꝫ bo/
norū et dn̄ioruz cōquisitio. Putat ab aliis
depositio vniꝰ regis francie p papā zacha
riā hic esse fundata tanq̄ꝫ papa sit qui trans
ferre possit reges et regna. ¶ Rursus sniad L
uertens adulatio. durū esse multis hūc ser
monē. et ideo minus credibilē studet loqui
restrictiꝰ/ cōcedens q sicut ante Petrū fue
runt apud infideles vera dominia. quēad/
modū irrefragabil' auctoritas sacre scriptu
re et euāgelice narratōis testis est. Sic non
oportet nūc post petrū. vt omnis ptās im/
perialis regalis vel altera secularis sit ime/
diate robur habēs a summo pōtifice. sicut
rex francorū christianissimꝰ supiorē ī mō
nō habet nec recognoscit in terris. Idcirco
trāsfert verbū suū adulatio loqui de digni/
tatibꝫ officiis et bonis ecclesiasticorū que
omnia sic subiicit sūmo pontifici. vt qcqd
circa ea placuerit disponere mutādo/ trans/
ferendo. appropriādo/ hoc possit. hoc tene
at/ et ratū sit. licꝫ hoc sine causa. licꝫ cum pec
cato suo pegerit. q̄ꝫuis peccatū circa ī vult
adulatio longe a papa sic facere. vt eum sy
moniā posse neget ɔmittere. qm̄ sua sūt oīa
ecclīastica bona. Concedit insup q su per
ius est potens ab altero ius suum tollere. et
q nec ab eo appellari neqꝫ eū iudicialit euo
cari. nec obedientiam ab eo subtrahi. pre/
sertim extra casum heresis sit aliquatenus
possibile. Hic solus symbolum fidei con/
dere. hic solus causas eiusdē fidei. et maio

res ceteras tractare pt/solus vt iã tactũ est
diffinitões.regulas leges ⁊ canones ꝯdit.
Alioqn q̃cq̃d ꝑ alios diffinit̃/decernit̃/cõ
dit̃/statuit̃.irritũ est ⁊ inane. Nec aliq̃d ex
eis q̃ statuerit pt nisi ꝑ ipm quolibꝫ cassari
vel infringi. Fallor si nõ ante celebratõem
huiꝰ sacrosctẽ ꝯstañ.synodi sic occupauerat
mentes plurimorũ.lraliũ magꝭ q̃ȝ lratorũ
ista traditõ.vt oppositoꝝ dogmatizator fu
isset de heretica ꝑuitate vl̃ notatus vel dam
natus. Huiꝰ rei signũ accipe qꝛ post decla/
ratõnem ex theologie ꝑncipijs luce clariorẽ
⁊ qđ vrgentiꝰ ẽ post determinatõeꝫ et ꝑti
cationẽ eiusdẽ sctẽ synodi/inueniũt̃ qui ta
lia palã asserere nõ paueãt.tã radicatũ ⁊ vt
cancer serpẽs tã medullitꝰ imbibitũ fuit h̃
D priscε adulatõis virꝰ letiferũ. ¶Tandẽ mise
rãte deo moderatrix discretio.collustrata lu
mine legis euãgelice/ mediã ac regiã viã te
nens int̃ deuios errores extrẽos .detractio
nis ⁊ adulatõis ponit dictã hãc ꝯsideratõꝫ
duodecimã cũ ꝑoribꝫ tanq̃ȝ signũ aliquod
ostensiuum itineris recti.ne forte offendãt ad
lapidẽ erroris pedẽ sue inq̃sitõis scrutato/
res ꝟitatis. ¶Unde dicimꝰ eccl̃iasticos et
capaces esse bonoꝝ tpaliũ.⁊ multa eis ex d̃
bito/nõ ex elẽosyna pura ꝯpetere.⁊ nõ debe
re eos coerceri vel spoliari ꝑ secl̃arẽ ptãtem
nisi vocata sit in sui iuris subsidiũ .qđ dici
tur ꝓpẽ hereticos et rebelles. Pñt ipi deni/
q̃ȝ cũ diuitijs aliter q̃ȝ apl̃i viuere ꝯuersari
vel incedere ꝑ tẽporũ locoꝝ et aliaꝝ circũ/
stantiaꝝ varia q̃litate ꝓut sapiẽs iudicabit
Nec ita sunt hieronymi vl̃ Bernardi ꝟba
generaliter ad oẽs eccl̃iasticos tanq̃ȝ ꝓpriũ
habeãt nihil detorq̃nda. Monachis autẽ
q̃bꝫ loq̃bant̃ alia lex ẽ. ¶Uitamꝰ ex aduer/
so stultas ⁊ falsas adulatõis isanias attribu
entes summo põtifici plenitudis ptãteꝫ.q̃
lem descripsimꝰ .que tanta ẽ q̃ntã sapiẽtissi
mus legislator christꝰ ꝑuidit sufficere ad e/
dificatõem ꝯtinuã ecclesie dilectissime spõ/
se sue.quam ꝓpa morte firmauit ⁊ dotauit.
Cui ptãti detrahere esset ipietas sacrilega ĩ
dignissimaq̃ȝ. Sed gl̃ificent deũ q̃ ptãtem
talẽ dedit hoibꝫ misericordissima pietate sua
que ptãs q̃nto sublimior est pulcrior et di/
gnior.tanto ne vertat̃ in abusum vilẽ.turpẽ
⁊ indignũ ꝑuidere debꝫ summꝰ põtifex et
eã vt sapiẽs iudicabit regulare. Quid aũt
sapiẽtius in terris generali ꝯcilio .qđ ⁊ spi
ritusctõ regit̃.⁊ cuiꝰ agi frenis sũma libtas
est. Preclare dixit Aristo. Nõ esse ꝟuitutẽ
obedire legibꝫ ¶Addamꝰ summũ ꝑonti/
cem cũ collegio suo ita ꝑsidere bonis eccl̃ia
sticis vt de eis statũ habere sufficientẽ ⁊ de
cẽtem optẽat. Sed nõ ita vt caput graui/
dũ mẽbra reliq̃ obruat mole sua. neq̃ȝ velit
vsurpare ꝯtra naturã singularis mẽbri oĩa
officia membroꝝ.q̃bꝫ singul̃ vt ait aposto/
lus ꝓꝑum datũ est officiũ. Nã si oĩa oculꝰ
vl̃ caput vbi pes? vbi manus? Concernit
hoc collationẽ beneficiorũ multiplicitateꝫ
exemptionũ odiosissimã plenã erroris ⁊ cõ
fusionis in eccl̃iastica hierarchia .et ita d̃ re
liquis. Reseruatõnem ꝑterea tot casuũ. tot
excõmunicationũ in foro ꝯsciẽtie.euocatio
nem tam facilẽ omniũ causarũ ab ordina/
rijs .sint cause ille ꝓphane. sint sacre fidei.
quales fidei causas omnes ab ordinarijs
singulis presertim in doctrinis notorie scã
dalizantibꝫ dyoceses suas.et vbi vigẽt stu/
dia litterarũ velle ꝓhibere/quid aliud est q̃ȝ
ianuam grandẽ erroribꝫ aperire? ¶Postre/
mo suis se terminis ita potestas ecclesiasti/
ca coerceat.vt meminerit potestatẽ secula/
rem etiã apud infideles sua habere propria
iura. suas dignitates. suas leges. sua iudi/
cia. de quibꝫ occupare se ecclesiastica pote/
stas nõ ꝑsumat vel vsurpet.nisi dum redũ/
dat abusus potestatꝭ secularis in impugna
tionẽ fidei et blasphemiã creatoris ⁊ in ma
nifestam ecclesiastice potestatis iniuriam.
tunc eni attẽdere conuenit vltimã huiꝰ con
sideratiõis duodecime particulã. qꝛ in his
ecclesiastica potestas habet dominiũ quod
dam regitiuũ.directiuũ.regulatiuũ et ordi
natiuum. ¶Concludunt hoc et nihil fere N
aliud ratõnes et allegatiões omnes induci
solute qꝛ plenitudo potestatis papalis supe
rior est ad omnẽ aliã ecclesiasticã et tẽpora/
lem. Quãuis sub hoc respectu potestas vni
uersalis ecclesie vel generalis concilij legiti
me cõgregati dici possit maior in amplitu/
dine vel extẽsione.maior in infallibili dire/
ctione.maior in morũ reformatõe in capite
et in mẽbris .maior in coerciua potestate.
maior in causaꝝ fidei difficiliũ vltimata de
cisione.maior deniq̃ȝ quia copiosior.com/
plectitur eni saltem virtualiter omnẽ pote/
statem ⁊ omne politicũ regimen.papale. ĩ/
periale.regale.aristocraticum et tymocrati
cum prout al̃s deductũ est ex descriptõne
concilij generalis que talis est. ¶Conciliũ
generale est cõgregatio legitima auctorita
te facta ad aliquẽ locũ ex oĩ statu hierarchi

co totius ecclesie catholice. nulla fideli pso/
na que audiri requirat exclusa ad salubriter
tractãdũ et ordinandũ ea q̃ debitũ regimẽ
eiusdẽ eccl'ie ĩ fide et moribꝫ respiciũt. ¶ Di
camus hic aliq̃ circa diffinitõez hanc ꝯcilij
generalis. Et pmo ꝙ ꝯgregatio legitima
auctẽ facta dꝫ regularit' a papa. sicut sonãt
decreta ⁊ decretales innumere. Excipiũtur
tñ tres casus vbi ꝯgregatio ꝯcilij generalis
fit legitime sine papa. Un⁹ dũ deiur eẽ per
mortẽ naturalẽ vl' ciuilẽ seu canonicã q̃ est
depositio. Uel si cadat in ꝑpetuã maniam.
Et si ad eũ captiuatũ nõ pateat accessus.
Ali⁹ dũ sufficiẽter req̃situs d̃ ꝯuocãdo ꝯci
liũ renuit ꝯtumaciter in ꝑniciem eccl'ie pre
sertim si tãgat ipm. Tercio si ꝯciliũ postq̃
est a papa legitime ꝯgregatũ statuat certũ
tpus ⁊ locũ ꝓ celebrãdo generali concilio.
sicut infra trieñiũ / vel de decẽnio in decẽni
um. etiã vbi papa renueret. Nec refert in p
mo et scdo casu ꝑ quos euoceẽ ꝯciliũ. dum
modo ꝯgregeẽ queãdmodũ fuit piẽ. Nihi
lominus expedit decernere ꝓ futuro modũ
ꝯuocatiõis. sicut in reformatõe salubrit' est
auisatũ. vtinã ⁊ synodaliter iã esset diffini/
tum. ¶ Dicamus secũdo iuxta probabilez
valde sentẽtiã ꝙ de statu hierarchico eccle/
sie nõ sunt ꝓprie nisi duo stat⁹. Prelatorũ
maiorũ videlicz q̃ succedũt apostol'. et sũt
episcopi archiepi. ⁊ ita sursum. Et minoꝝ
qui successores sunt. lxxij. discipulorũ. Et
dicunẽ plati secũdi ordinis dignitatis vel
honoris. q̃les sunt curati q̃bus ex statu et
ordinario iure ꝯueniũt tres act⁹ hierarchi/
ci primarie essentialit' ⁊ ĩmediate a christo/
q̃ sunt purgare ꝑ correctõem. illuminare ꝑ
doctrinã et p̃dicatõem. ꝑficere ꝑ sacroꝝ mi
nistratõz. Fundaẽ hec sentẽtia Mat. xviij.
vbi postq̃ christ⁹ dixerat. dic eccl'ie. subiũ/
xit de q̃b⁹ loquebaẽ dum ait. Quocunq̃ sol
ueritis sup terrã ⁊c. Constat aũt ꝙ nedum
apostolis sz et discipul' loquebaẽ. iuxta glo
sas doctorũ in hoc loco. et Mat. x. ⁊ Luc.
x. vbi fit sermo de missione. lxxij. discipulo/
rum. et Mat. xvi. vbi christus Petro dixit
ꝓ omnibꝫ. Quodcũq̃ ligaueris. Et iteruz.
Sup hanc petrã edificabo ecclesiã meam
⁊ porte inferi nõ p̃ualebunt aduersus eam.
¶ Cõcordant Aug⁹. Hiero. Isid. Beda.
Mgr̃ vbi prius et exp̃sse multũ Damasus
papa. Non amplius inq̃t q̃ duos ordines
inter discipulos dñi esse cognouim⁹. i. du/
odecim apostoloꝝ. ⁊. lxxij. discipuloꝝ. Uñ

iste ꝓcesserit ignoramus. ⁊ quod ratõne ca/
ret extirpare necesse est. loquiẽ ꝯtra coepisco
pos. ¶ Dicamus tercio naturã general' cõ D
cilij talem esse / vt null⁹ fidelis qui audire
voluerit debeat excludi ab audiẽtia. q̃tin⁹
vel doceaẽ vl' doceat. sicut legiẽ in pncipio
cõcilij. ¶ Distingui tñ solet de habentibus
vocem in ꝯcilio. Quidã habẽt ꝯsultiuã. alij
diffinitiuã. Primi sunt quibꝫ inest noticia
taliũ que tractanẽ etiã vsq̃ ad mechanicas
artes. Ut si queraẽ de modo reparatõis ec
clesiarũ materialiũ / esse poterit ĩ lathomis
vox cõsultiua. Sic ĩ aurifabris et fabris.
Sic dũ fit q̃stio de philosophicis ⁊ morali/
bus disciplinis. vt sũt p̃cepta decalogi / pos
sunt seculares eruditi in phia legibꝫ ⁊ mo/
ribꝫ dare ꝯsiliũ. ⁊ aliq̃n salubri⁹ q̃ nõnulli
p̃latorũ vel curatorũ vl etiã theologorũ. vs
q̃ adeo ꝙ in generalibꝫ ꝯcilijs ꝯ Arriũ tẽ/
pore Athanasij fuerit interrogat⁹ gentilis
philosophus de materia nedũ pure morali
sed q̃ tangebat hẽ trinitatis eandẽ eẽntiã.
¶ Ceteꝝ de voce diffinitiua q̃les eam habe
ant nõ est dubiũ de epis et supioribꝫ prela/
tis. sicut iuxta p̃dicta practicatũ sepi⁹ inue
nitur in pñoribꝫ cõcilijs. Sed neq̃ videtur
ambiguitas esse de minoribꝫ p̃latis q̃ sunt
curati et hierarche. neq̃ de illis q̃ ad hunc
duplicẽ p̃latorũ ordinẽ reducunẽ. quibꝫ nõ
ex ꝓuilegio solo sed et statu et ordinario iu
re cõpetit aiarũ cura. queãdmodũ sunt ml'
ti abbates / decani p̃positi / cum similibus.
¶ Facit ad hoc determinatio sacre faculta/
tis theologie parisienẽ. nuꝑ edita contra te
meritatẽ extollentiũ priuilegiatos sup cu/
ratos in p̃dicatõibus ⁊ ꝯfessionibꝫ. vbi sic
diciẽ in duobꝫ pmis articul'. ¶ Dñi curati
sunt in eccl'ia minores p̃lati et hierarche ex
pmaria ĩstitutõe christi. quibꝫ ꝯpetit ex sta
tu ius p̃dicandi / ius cõfessiones audiendi.
ius sacr̃a eccl'iastica ẽm exigentiã sui stat⁹
⁊ parochianorũ ministrãdi. ius sepulturas
dandi. ius insuper decimas et alia iura pa
rochialia recipiẽdi. ¶ Secũdus articulus
ꝙ ius p̃dicandi et cõfessandi cõpetit prela
tis et curatis pncipaliter et essentialit' ⁊ mẽ
dicantibus de ꝑ accidens ex priuilegio. q̃/
niã sunt introducti vel admissi ex cõcessio/
ne et beneplacito dñorũ p̃latorũ. ¶ Dicam⁹
postremo ꝙ licz ea q̃ statim dicta sunt con/
sonare videanẽ iuri diuino et obseruationi
priorũ conciliorũ atq̃ rationi. Nihilomi/
nus conciliuz potest certis de causis et ad

tēpus cōstituere voces diffinitiuas in pluribus vl' paucioribꝫ et in alijs q̄s dicti sint satis sit: ad illa q̄ facta sūt et fieri pn̄t vario modo circa institutionē platoꝝ eccl'iastico rū maioꝝ et mioꝝ q̄ qn̄qꝫ fiebāt a toto populo et clero. qn̄qꝫ a toto clero solū .qn̄qꝫ a solis canonicis eccl'ie cathedral'. ꝛ nouissime creber⁹ p solū papā sic pl'imoꝝ ē iudiciū

Consideratio .xiiii.

Potestas eccl'iastica sic ꝛ alia q̄libet originat a p̄ma iusticia s̄m quā iura oia/ leges iurisdictōes atqꝫ dominia pulcra ordis varietate fundant. ¶ Describit itaqꝫ iusticia q̄ ē ppetua ꝛ ɔstās volūtas /ius suū vnicuiqꝫ tribuēs. Hec aūt descrptio ɔpetit p̄ncipaliter iusticie diuie in ordie ad suas creaturas. De⁹ nēpe sol⁹ est q̄ volūtate ppetua et ɔstāti dat vnicuiqꝫ rei qd̄ suū est. suū inq̄ nō ex debito rigoris ſʒ ex liberalissima et dignissima donatōe creatoris. Sic in q̄libet re tantūdem ē de iure q̄ntum de entitate. Habʒ eī res q̄libet ius seu titulū id habēdi qd̄ habʒ ex dictamine rectissimo p̄me iusticie. ¶ Jus ꝑo sic describit. Jus ē ptās seu facultas ppinq̄ conueniēs alicui s̄m dictamē p̄me iusticie. ¶ Porro dictamē h̄ lex dicit. quia lex est regula ɔformitatē habēs ad dictamē recte rōis. Dictamen ꝑo recte rōis p̄me/et iusticia ɔueniūt in deo synonime. Proīde dicit̄ ... in descriptōe iuris q̄ ē facultas ppinqua ꝛc̄. ppter illa q̄ in potētia obedientiali ɔuenire pn̄t cuilibet creature. qd̄ posse dicere possum⁹ vel obediētiale vl' logicale. s̄m q̄le nō dicit pp̄e res habere ius vel legē. sic nō dicimus q̄ dānati ius habeāt ad btitudinē eternā. Nec q̄ stella ius suū seu facultatē habeat in tāta luce quāta refulget in sole. licet in potētia obediētiali creature vl' absoluta dei possint hec oīa fieri. ¶ Conseq̄nt ab hac amplissima iuris ꝛ legis acceptōe sic vtitur scriptura dū ait. Desunt leges celi ꝛ terre ꝛc̄. ꝛ alibi pluries. ꝛ apud Boetium. Legeqꝫ pati sidera cogis /fit descēsus restrictior ad ea q̄ creaturā rōnalē respiciunt vt ratōnalis est. ¶ Fit subinde distinctio de iusticia. quia q̄dam ē essential' et p̄maria q̄lis p̄descripta est. Altera est pticipata seu deriuata ꝛ attributiue dicta/que sic describitur Justicia ē habit⁹ vl' tanq̄ habit⁹ ɔformis diuie iusticie. ciusqꝫ imitatiuus p pticipatiōnē quo habitu iclinat habēs eā facere ius vel reddere. Jta q̄ ius ē velut act⁹ vl' vsus vel effectus vel titul⁹ tal' iusticie. ¶ Rursus de iusticia sic accepta pticipatiue dicim⁹ q̄ quedā est iusticia original'. quedā regni celestis ... Primū ... dei et iusticiā ei⁹. Et hec duplex ē. q̄dā glie /q̄dā grē. ¶ Altera iteꝝ ē iusticia legal'. alia ciuil'. Justicie ꝑo ciuil' alia distributiua alia ɔmutatiua. Et ita de reliq̄s acceptōibꝫ iusticie spe cialibꝫ. ¶ Justicia legalis ē oīs virt⁹ sic charitas est tota lex xp̄i. ¶ Porro iusticie distributiue contrariant ɔmotōes indigne et intrusiōes in officijs reipublice et b̄n̄... ecclesie. Cōmutatiue aūt ɔriant ɔtract⁹ illiciti. vsura/et fraus in tpalibꝫ. symonia ꝛ giezia in sp̄ūalibus. de quibꝫ nō est hic dicēdū p singula. ¶ Dicam⁹ ꝑterea tot esse legū varietates q̄t modis iura variat s̄m dictamē pticipate iusticie. Propterea sunt q̄dam leges pp̄ie diuine. quedā pp̄e naturales .q̄dam positiue vl' hūane. Quarū aliq̄ sūt canonice vel eccl'iastice. alie sūt ciuiles seu politice. Et q̄uis pauce reperiant leges quin mixte sunt ex participatōe diuersaꝝ. nihilomin⁹ denominat lex a p̄domināti seu a p̄ncipaliori qd̄ in ea reperit. Quibꝫ p̄suppositis dicam⁹ vlteri⁹ descriptōes hmōi legū ¶ Et q̄m lex dicit a ligando. i. obligādo. vl' a legendo. i. dictādo q̄d agendū sit. Cōformiter ad hāc obligatiōem seu dictamen recte ratōis describem⁹ p̄ncipaliter leges obligatorias. q: de ɔsultorijs ꝛ ꝑmissiuis /et si que sint alie facil' hēbit ex his cognitio. ¶ Lex diuia obligatoria est signū veꝝ reuelatū creature rationali notificatiuū recte ratōis diuine volentis teneri seu ligari illā creaturā ad aliq̄d agendū vel non agendū p consecutōne felicitatis eterne. Dicit hic ꝛ infra. Signū notificatiuum. quoniā pp̄ie nulla lex obligat liberū arbitriū si notificata n̄ fuerit. Hoc aūt signū triplex est. quoddam mentale/ quoddā vocale/ quoddā scriptū. sicut est lex scripta plata indita/tralis vocalis/mentalis. De mentali scribit in psalmo Signatū est sup nos lumē vultus tui domine. Et ad Roma.ij. pulcre p totum. Et iterū in p̄s. Legem tuam in medio cordis mei. ¶ Lex naturalis obligatoria describit q̄ est signū naturaliter habitū. notificatiuū recte ratōis diuine. volentis creaturā rationalē hūanā teneri seu ligari ad aliq̄d agendū vel nō agendū p consecutōe finis sui naturalis q̄ est felicitas hūana siue monastica

siue iconomica siue politica. Dr̄ aūt signū
pure natural': habitū illud qd̄ inditū ē cui
libet homini. nō impedito in vsu debito ra
tōis. Impedit͛ aūt p corp⁹. p errores. p vi/
cia mlta. ¶ Notificat͛ ex hac duplici descri/
ptiōe differētia ⁊ ꝯueniētia diuine legis ad
naturalē ꝓncipalit͛ ex modo acq̄sitōis. et ex
pte finis. Lex enī diuia de rōe sua habꝫ pri
mo vt acq̄rat͛ p reuelatōem. Deinde ꝙ ordi
net de ꝓprio ⁊ p se ad felicitatē eťnā. Lex ve
ro natural' ⁊ si possit sic acq̄ri ⁊ ordinari sicut
patet in datōe p̄ceptoꝝ decalogi. in vtraqꝫ
lege veteri ⁊ noua. hoc tn̄ nō habet de rōne
sua vt natural' ē ſꝫ trāsit in diuinā. ¶ Lex ca
nonica describit͛ ꝙ est signū habitū p hūa/
nā traditōeꝫ notificatiuū recte rōis diuine.
volētis creaturā rōnalē hūanā teneri seu li/
gari ad aliq̄d agendū vel nō agendū ꝓnci
palit͛ ꝓ ꝯsecutōe felicitatis eťne. Per hanc
vltimā clausulā ꝯuenit lex canonica cū di/
uina. ⁊ differt a naturali. Et p ꝓmā ab vtra
qꝫ sub sua rōe q̄ est vt habeat͛ ei⁹ cognitio ⁊
robur p hūanā traditōem mag' q̄ꝫ p puraꝫ
reuelatōem vl' naturalē euidentiā. ¶ Lex ci/
uilis describit͛ ꝙ ē signū habitū p hūanam
traditōem positiuā volentē ꝙ hō teneat͛ seu
liget͛ aliq̄d agere vel nō agere ꝓ ꝯsecutōe fi
nis sui natural'. q̄ est hūana felicitas vl' mo
nastica vl' iconomica vl' politica. Patꝫ de/
R scriptio ex ꝓoribꝫ. ¶ Unde diligēter attēdē
dū ē ꝙ sicut in speculabilibꝫ sunt ꝓmo prin
cipia naturalit͛ nota. Sūt scđo ꝯclusiones
euidēter ab illis ꝓncipiis ꝺmōstrate. Sūt
ꝯseq̄nter tercio ꝯclusiōes tm̄mō ꝓbabiliter
deducte ex p̄dictis ꝟitatibꝫ circa q̄s ē soluꝫ
opinio. Tandē q̄rto sunt alie ꝓpositōes sic
elōgate a ꝓmis veritatibꝫ ꝙ nō apparet ꝙ
ex illis seq̄nt͛ vl' repugnēt. vt si astra sint pa
ria vel ipaRia. Proportionabilit͛ suo mō di
cendū ē de ꝟitatibꝫ moralibꝫ sub hac distin
ctōe q̄druplici. Et iuxta duplicē ꝓmū gra/
dū accipit͛ ius pure diuinuꝫ si ꝟitates sint
certitudinalit͛ reuelate. vl' ex reuelatis ma/
nifeste deducte. Sꝫ si cognoscāt͛ p euiden/
tiā naturalē accipit͛ ius ꝓꝓe naturale. Cir
ca terciū s̄cdū et q̄rtū ꝓportionabilit͛ sumit͛
ius canonicū ⁊ ciuile. addita legislatoꝝ au
toritate. q̄ facit vt ꝓpositio moral' aliūde so
lū ꝓbabil' vl' impertinens legibꝫ ꝓꝓe diuinis
vl' naturalibꝫ robur habeat/ ⁊ vim obligati
onis ad alteꝝ finē vl' supnaturalē. ⁊ sic ē lex
canonica. vel naturalē/ ⁊ sic lex ciuil' vel po/
litica noiat͛. Rememorādū est tn̄ id qd̄ iaꝫ

dictū repetit͛/ paucissimas inuenire leges q̄
nō se mutuo ꝑticipēt. ſꝫ rō distinguit eas et
secernit. ¶ Trāseam⁹ ꝯseq̄nter post s̄monē
de iusticia de iure. de lege. loq̄ de iurisdicti/
one. de dn̄io et de politia. Iurisditio descri
bit͛ vel interp̄tat͛ ꝙ est iuris ditio. i. ptās
seu facultas exercēdi ius. Uel dicit͛ iurisdi
ctio q̄si iuris dictio. i. pnūciatio seu ꝓmul/
gatio iuris. ¶ Que iurisdictio q̄druplex est
iuxta q̄druplicē legē. diuia. s. natural'. cano/
nica. ciuilis. Itaqꝫ iurisdictio diuia est po/
testas exeq̄ndi ius qd̄ ꝯpetit alicui s̄m legē
ꝓprie diuinā. ⁊ h̄ in alteꝝ vel tanq̄ꝫ in alteꝝ
Nō enī ꝓꝓe dicit͛ hr̄e quis iurisdictionem
in semetipm̄ nisi forte ꝯsideret͛ tanq̄ꝫ alr̄ sit.
vt vellēt aliq̄ ꝺ pnia dicere. ¶ Proportiona
bilis est descriptio triplex triplicis alterius
iurisdictōis s̄m triplicē legē. ¶ Diuidit͛ aūt
q̄nqꝫ iurisdictio in coerciuā. q̄. s. fert͛ in inui
tū. Et in directiuā seu regulatiuā ⁊ ordiari
uā. q̄lis fuisset etiā i statu innocētie. ⁊ q̄lis
est sapiētis ad insipiētiores ⁊ pfectioris ad
impfectiorē. vt in angel' etiā posuit Dyoni/
sius. ¶ Subiūgam⁹ de dominio qd̄ ita de S
scribi pt. Dominiū ē ptās ꝓpinq̄ assumen
di res alias. vl' vt alias in sui facultateꝫ vel
vsū licitū s̄m iura vl' leges rōnabilit͛ insti/
tutas. ¶ Inuenit͛ aūt h̄ modo dominiū se
xtuplex. Beatificū. originale. ḡtificū. euan
gelicū. canonicū. politicū. Beatificū est do
miniū s̄m leges gl'ie. Originale dn̄iuꝫ est
s̄m leges original' iusticie. Gratificū ē dn̄i
um s̄m leges ḡrie gratificātis. Euāgelicuꝫ
est dn̄ium s̄m legē ꝓꝓe euāgelicā. Et ita de
reliq̄s duobꝫ suo mō. Primū fundat͛ in ti/
tulo gl'ie. scđm in titulo original' iusticie. et
ita de reliq̄s suo mō. ¶ Possum⁹ aūt ꝯtra/
cti⁹ loqui de triplici dn̄io. quoꝝ vnū funda
tur i titulo charitatis ḡtificātis. Alteꝝ i ti/
tulo alicui⁹ ḡre supnatural' solū ḡtis date.
nō gratificātis. Terciū in titulo doni ali/
cui⁹ pure natural' sicut est electio vl' natura
lis successio ad aliquē ꝓncipatū ¶ Describi
tur autē dn̄iū qd̄ appellat͛ a multis euāge/
licū p appropriatōem qd̄ est dn̄ium imedia/
te a deo institutū. ꝯpatiēs secū ex eq̄ q̄libet
dn̄os et inabdicabile s̄uata charitate se ex/
tēdēs ad oīa. De h̄ dicit apl's ꝙ nr̄a sūt oīa.
q̄r diligentibꝫ deū oīa coopant͛ i bonū. q̄m
in titulū charitat' adiiciūt͛ omia abūde ad
fruēdum vl' vtendū q̄ in celis sunt ⁊ i terra
in mari ⁊ in oībꝫ abyssis. ¶ Describeret͛ con
formit͛ dn̄ium original' iusticie ꝙ ē donuꝫ

dei quo creatura rõnalis ius hꝫ immediate
a deo assumere alias res inferiores in sui v/
sum ꝛ ↄſuatõeꝫ pluribꝫ cõpetẽs ex eq̄.ꝛ in/
abdicabile seruata originali iusticia.seu ĩte/
gritate naturali. Hoc mõ habuit Adã do/
minium suꝑ volucres celi ꝛ pisces maris.
¶ Describeret ꝓportionabilit dñiũ liberta
tis create ꝙ ẽ facultas ꝓpinq̄ resultans ex
liberalissima ↄdescẽsione dei se donãtis ad
agendũ vel nõ agendũ cũ aĩa rõnali in ꝓdu
ctione suoꝝ actuũ elicitoꝝ vel in eoꝝ suspẽ/
sione ad finẽ ↄsequẽde btitudinis ordinata
¶ Porro q̄d sit dominiũ aliud fundatuꝫ in
grã supnaturali solũ gratis data põt appa/
rere ↄsiderãti naturã grẽ talis sicut dic aplˀus
D, spũs ꝓphetaꝝ subiecti sunt eis.ꝛ fides
informis facit miracula. ¶ Contractius tñ
locuti sumus in pma ↄsideratõe dũ ptãteꝫ
ecclˀiasticã descripsimus q̄ dominiũ ecclˀia
sticũ dici põt. ¶ Preterea ciuile dominium
seu politicũ est dominiũ pcti occasione in/
troductũ.nõ competẽs pluribꝫ ex eq̄ retini
bile ꝛ abdicabile seruata vel nõ seruata cha
ritate fundatũ in legibꝫ ciuilibꝫ ꝛ politicis
ſm q̄s põt abdicari.vendẽdo.donãdo.ne/
gligẽdo.ꝑmutãdo. Vñ ꝛ apud ecclˀasticos
inuenit tale dominiũ suo mõ. Nec fundat
in charitate nec in fide/ qm̄ apud infideles
ꝛ iniustos pctõres. iuste manet tale dñiuꝫ.
T ¶ Postremo tandẽ habito sermone de iusti
cia.de iure.de lege.de iurisdictõe.de dñio lo
quamur aliq̄d de politia describentes eam
ꝙ est cõitas ordinata ad finẽ aliquẽ ꝑfectũ
Est aũt ordinatio vel ordo/ pariũ dispariũ
ꝗ reꝝ sua vnicuiq; tribuẽs dispositio. Cõ/
uenit igit ꝓsus ordo cũ iusticia q̄ dat vni/
cuiq; qđ suũ ẽ. Propterea diuine fuit enun
ciatũ ꝑ ꝓphetã ꝙ opus iusticie ẽ pax. Cur
ita? Plane/ q2 nihil aliud ẽ pax q̄ꝫ ordĩs trã
quillitas. Hãc ꝟo trãq̄llitatẽ ordinis facit
iusticia.ius suũ vnicuiq; tribuẽs .q̄ in re di
ctũ est. Justicia ꝛ pax osculate sunt. ¶ Poli
tiaꝝ ꝟo alia ẽ celestis.de q̄ nihil ad presens
Alia ẽ hũana duplex vtrox. Una q̄ vulga
to ꝛ approbato noĩe dĩ ecclˀastica. Altera se
cularis. Secularis aũt diuidit ab Aristo/
tile politizãte in tres. Quaꝝ pmã vocat re/
gnum. Scdãꝫ dicit aristocratiã. Terciam
noĩat vocabulo generali appropriate poli/
am quã dicere possumus tymocratiã. ¶ De
scribit regnũ qđ est politia sub vno bono.
Vel expssius ꝙ ẽ ↄgregatio cõitatis ꝑfecte
sub vno ſm leges suas bonas ꝓ republica

Dicit aũt vnus ille bonus vel rex vel impe
rator seu monarcha q̄ nõ ꝓpriũ pncipalit/
ſꝫ cõe bonũ intẽdit in suo pncipatu. ¶ De/
scribit aristocratia ꝙ ẽ politia sub paucis
bonis. vel expssius ꝙ ẽ ↄgregatio cõitatis
ꝑfecte sub paucis bonũ reipublice ꝑ leges
suas pncipaliter intẽdentibꝫ. vt Senatus.
¶ Describit politia approbato noĩe seu ty/
mocratia ꝙ ẽ politia sub plurimis bonis.
Vel expssius ꝙ ẽ ↄgregatio cõitatis ꝑfecte
sub plurimis vtilitatẽ reipublice ꝑ leges su
as pncipalit intendentibꝫ. Dicit ꝑfecta cõ/
munitas ad differentiã yconomice ↄuersa/
tionis q̄ sibi ꝑfecte nõ sufficit. Dicit ſm le/
ges suas. qm̄ in hoc attendit pncipatˀ do/
minãtis si ſm leges suas inueniat vltro re/
gere politiã/ aliena lege non artatus. ¶ Oĩs V
idcirco politia ecclˀastica siue dñet vnus. si
ue pauci. siue plures boni dicit ꝓprie diuĩa
q2 ſm leges supnaturales debꝫ q̄libet regu
latõem accipe. Et ita ꝑspicuũ ẽ ꝙ tres iste
politie vniũt in ecclˀia alit q̄ꝫ ĩ ciuili politia
ꝓpt diuine legis vnitatẽ. ¶ Perspicuũ ẽ cõ
seq̄nter q̄stionẽ hãc sape blasphemiã ꝛ here
sim pelagianã. si ĩ ecclˀiastico regimĩe theo
logia ꝑponi ↄ̃beat alteri sciẽ naturali vl hu
mane. Non enĩ sumit h̄ ecclˀia ꝑ tẽplo ma/
teriali. qđ edificare meliˀ sciret lathomˀ q̄ꝫ
theologˀ aut iurista. Nec de ecclˀia tm̄mo/
do debꝫ fieri sermo ꝓ solis ꝓuentibꝫ ꝛ red/
ditibꝫ et iurisdictõibꝫ ecclˀiasticis ad tꝑali/
tatẽ ꝛ vitã hãc ciuilẽ respiciẽtibꝫ . qm̄ essꝫ h̄
pure gẽtilit sape. Jta tñ aĩales etiã de ecclˀa
plerũq; ↄcipiũt ꝓut opibus et ꝑdiis insinu
ant extollẽtes vsq; in celũ. si q̄s epũs aut ab
bas laborauerit vt stent menia ꝛ pdia cum
suis iurisditõibꝫ et ꝑmittat ruere subditos
ꝑ erroꝝ deuia ĩ fide catholica ꝛ bonis mo/
ribꝫ . Sic aũt posset secularis vnˀ exptus
yconomˀ iudicari freq̄nter vtilior in eccle/
siastico regimine q̄ꝫ theologus aut iurista.
¶ Considerari igit dꝫ ecclˀia ꝓut ĩstituta ẽ a
xp̄o suꝑ firmã petrã fidei ad finẽ supnatu/
ralẽ ſm legẽ euãgelicã ꝛ sacre scꝑture diui/
nitus reuelate/ ſm quã debꝫ regulari iudi/
ciũ de fide et moribꝫ subditoꝝ. qm̄ rectũ est
iudex sui et oblíq̄. ¶ Pro q̄ fide ↄſuanda si
deberẽt in curia romana ↄstitui auditores
causaꝝ fidei ĩ theologia ꝑitissimi nec corru
pti moribꝫ. q̄s causas oẽs dicũt aliq̄ ad se/
dem aplˀicã referẽdas esse. licꝫ h̄ nimis ge/
neralit intelligãt. Attendat si h̄ eque rõna/
bilit fieret. sic auditores causaꝝ ꝓphanaꝝ

sūt ordīarie ꝛ collegial' istitnti. ¶ Possum⁹ ꝯformit' ad p̄dictā phi politiā triplicit' distictā in naturali regimie politiaꝫ eccl'iasticam diuidere. q̄ alia ē papalis. alia collegialis. alia synodalis seu ꝯcilij generalis. Papalis imitat' regalē. Collegialis dñoꝝ cardinaliū imitat' arystocratiā. Synodal' generalis imitat' politiā seu tymocratiā. Ul' potius ē pfecta politia q̄ resultat ex omnibꝫ ¶ Sūt ex aduerso politie si talit' appellari merent'. q̄ nō libero ꝛ tāq̄ꝫ paternali regimine ducunt'. sic p̄cedētes. sꝫ dispotico ꝛ seruili iugo trahunt'. vel ex ꝓꝓo demerito pmittente deo q̄ regnare facit hypocritā dicente Job ꝑpter pctā ppl'i. Uel aliūde iusto eiusdē dei iudicio. Uocat aūt eas Aristo. ꝑmā Tyrānidē. Alterā oligartiā. Terciā democratiā. In tyrānide p̄sidet vnus ꝓpriū tantūmodo bonū inq̄rens / volēs subditos impotētes. indoctos. ꝛ diuisos ab inuicē esse. In oligartia p̄sidēt pauci sil'is ꝯditiōis super alios. In democratia p̄sidet sibiip̄i mul'titudo neq̄ꝫ vbi q̄rit vnusq̄sq̄ꝫ q̄ sua sunt nō que cōia. ¶ Cog̃scet ex his studiosus lector si possit in eccl'iastica politia tale aliq̄d tripliciter ꝛ ꝓportionabilit' iueniri ¶ Deniq̄ꝫ de polițijs mixtis nihil exp̄ssim⁹. q̄m fere nulla est q̄ mixtionē excludat. sꝫ a p̄dominanti talis vel talis noīat'. Hec ꝓo latius explicata sunt in tractatu quodā de vita sp̄uali. Et in s'mōe illo. Dedit ei p̄r oīa in manus.

Epilogus premissorum.

Epilogādo dicimus q̄ a ꝑma iusticia deriuat' ius. generaliter in oēꝫ creaturā sp̄ālit' in creaturā rōnalē. ꝛ hoc s'm multiplices leges. Scd'm ꝓprie diuinā. s'm ꝓꝑe naturalē. s'm canonicā. s'm ciuilē. Fundat' inde pticipata iusticia imitatrix diuie ¶ Dehinc iurisdictio q̄druplex s'm q̄druplicē legem. ꝓꝑe diuinā. ꝓprie naturalē. canonicā ꝛ ciuilē ¶ Et de q̄libet harꝫ dupl'r haberi sermo pōt. Q̄m alia ē coercitiua in inuitum. Alia doctrinal' directiua vl' arbitraria seu spōtanea dici pōt. Porro s'm leges ꝛ iurisdictiones fundant' dñia. Unū glie. Alterꝫ iusticie originalis. Aliud grē gratificātis. Aliud euangelicū s'm leges ꝓꝑe diuinas. Aliud euāgelicū s'm leges canonicas. Aliud politicū vel ciuile s'm leges ciuilit' datas. Amplius ꝓo fundāt' s'm p̄dicta diuerse politie. Una regalis seu libera. Altera s'uilis et dispotica Et vtraq̄ꝫ diuidit' in eccl'iasticā et secularē. Secularis libera ꝛ bona diuidit' in regnū. in aristocratiā et tymocratiā. Seruilis et mala ī tyrānidē. in oligartiā ꝛ democratiā. Eccl'iastica bona diuidit' ꝓportionabilit' ī papatū. in cardinalatū et synodum. Mala vero re ip̄a magis huic aduerso triplici mō cognoscit' q̄ꝫ noīe. ¶ Tandē sub eccl'iastica politia continet' approbato noīe ptās eccl'iastica que ꝑmo diuidit'. q̄m vna est ordis / altera iurisdictiōis. Ptās ordinis duplex. Una sup corpus xp̄i verꝫ in ꝯsecratiōe. Altera sup corpus xp̄i mysticū in sacroꝝ ministratiōe. Ptās iurisdictōis duplex. Una ī foro exteriori. Altera in interiori. Ptās ī exteriori duplex. Una coertōis seu correctionis s'm legē ꝓꝑe diuinā q̄ est excōicatio. Altera s'm leges positiuas. cāonicas seu ciuiles q̄ iurisdictōi secl'ari sil'is ē. Rursus ptās iurisdictōis in foro īteriori duplex est. Una clauiū sciē ꝛ ptātis in absolutōe seu remissione culpaꝝ. Altera in pene cōmutatōe p largitiōeꝫ indulgētiaꝝ. ¶ Postremo tripl'r hꝫ ꝯsiderari ptās eccl'astica. Uno mō in se formalit' vel absolute. Alio mō vt in h' vel illo supposito materialit' seu subiectiue. Tercio mō vsualit' vel exercitatiue. Usus ꝓo q̄druplex ē licitus ꝛ ratus. licitus ꝛ nō ratus. Illicitus et ratus. Illicitus ꝛ irrit⁹. Rat⁹ ꝓo dupliciter. vel de iure vel de facto

¶ Finit tractatul⁹ magis ad inq̄sitōem veritatis q̄ꝫ ad determinatōem edit⁹ ꝛ pnūciatus Cōstantie tpe general' cōcilij ꝑ parte Cancellarij parisieñ. Anno a natiuitate domini. M.cccc.xvij. die. vi. Februarij.

Concordia q̄ plenitudo ptātis eccl'astice sit ī sūmo pōtifice ꝛ ī eccl'ia. q̄uis nō oīno similit'. ꝛ h' sub triplici ꝯclusione. Cuius declaratio patꝫ ex tractatu cuius titul⁹ est de ptāte eccl'iastica. et de origine iuris ꝛ legū

Prima conclusio

¶ Plenitudo ptātis eccl'iastice ꝯplectit' ī se plenitudinē duplicis ptātis. s. ordis et iurisdictōis tā in foro interiori q̄ꝫ exteriori / q̄ circa quēlibet de eccl'ia p̄t imediate ꝛ absq̄ꝫ limitatōe exerceri claue nō errāte. Sed si errat p̄t p solā eccl'iam synodalit' ꝯgregatā error iudicialiter corrigi. ꝛ ne fiat vlterius lex

ĩmponi cui tenebit̃ hñs hmõi ptãtẽ reuerẽter obedire sicut mr̃i ⁊ sponse xpi. ⁊ sic regule a sp̃ũsctõ directe.

Secunda cõclusio

¶ Plenitudo ptãt̃s eccl'astice sic p̃ pe sũpta nõ põt eẽ õ lege ordiata. nisi in vnico sũmo põtifice formalit̃ ⁊ subiectie. Alioq̃n eccl'ia sticũ regimẽ nõ esset mõarchicũ ⁊ hr̃e posset ml'tiplex caput ex eq̃. qõ apte ẽ hereticũ. Nec tñ plenitudo ptãtis papal' sic ĩtelligẽda ẽ ĩmediate sup oĩs xpianos q̃ p libito possit ĩmediate iurisdictiõez in oẽs p se vel alios extraordiarios passĩz exercere. sic eñ p̃iudicaret ordinariis q̃ ius hñt ĩmediatꝰ ĩmo immediatissimũ sup plebes eis cõmissas actus hierarchicos exercẽdi. Extendit̃ igit̃ plenitudo ptãtis pape sup oẽs inferiores. solũ dũ subest necessitas ex defectu ordinarioꝝ inferioꝝ. Uel dũ apparet euidẽs vtilitas eccl'ie/ queãdmodũ dici põt õ epis respectu plebanoꝝ seu pprioꝝ sacerdotum quoꝝ dñt supplere defectus.

Tercia conclusio

¶ Plenitudo ptãtis eccl'iastice dũ ponit̃ in eccl'ia synodalit̃ ꝯgregata cũ plenitudĩe execut̃ois hmõi ptãtis fit variatio vel equocatio de h̃ qõ ẽ esse in. q̃z nõ eodẽ mõ ẽ plenitudo ptãtis eccl'iastice ĩ papa ⁊ in eccl'ia. Fatẽdũ ẽ tñ q̃ ẽ vtrobiq̃ ⁊ p̃ncipalꝰ in eccl'ia suo mõ. ⁊ h̃ q̃druplici respectu. s. indeuiabilitatis ac indefectibilitatis extensionis. regulatõis. ⁊ generalis obligatõis. cui subiicit̃ etiã ip̃e papa tãq̃ȝ imp̃atrici spõse regis summi/ q̃ põt ꝯdere canones ⁊ diffinire etiam si fuerit papa p̃ñs. ¶ Faciũt autoritates subseq̃ntẽs p vtraq̃ p̃te scõe ꝯclusiõis cũ p̃ma ⁊ t̃cia. Dic̃ eñ Bonauẽ. p̃te. vi. c. v. sui breuiloquii ex dict̃ Aug. Sic igit̃ baptismus põt esse extra eccl'iaȝ. munꝰ ãt btẽ vite nõ nisi ĩtra eccl'iaȝ recip̃it̃ q̃ sup̃ petrã fundata ẽ. q̃ ligãdi ⁊ solnẽdi claues accepit. hec ẽ vna q̃ tenet ⁊ possidet oẽz sui spõsi ⁊ dñi potestatẽ. p quã ꝯiugalẽ ptãtẽ etiã õ ãcillis parere filios põt. Itẽ steph anꝰ papa sic scrib c Gualberto patriarche. Nũc p̃o iterato tibi scripsimꝰ nolẽtes alicuiꝰ eccl'ie p̃uilegiũ infringere. lȝ ap̃lica p̃rogatiua possumꝰ de q̃libet eccl'ia clericũ ordinare. Notent̃ decreta cũ suis glosis. Q, ⁊ si papalis ptãs extendat̃ ad oẽs immediate. supple in casu necessitatis vel euidẽtis vtilitatis. nõ tñ vult alicuius eccl'ie p̃uilegiuȝ infringere supple q̃z nec ita velle debet.

Et sit epilogus p̃missoꝝ.

Sermo factus per

eundẽ. xxi. die Julii. Anno dñi. M. cccc xv sup p̃cessiõib̃ faciẽdis p viagio regis rhomanoꝝ ad Petꝝ de luna. ¶ In q̃ ponuntur xii. ꝯclusiones seu regule p̃ctice in sacro generali Constanciẽ. ꝯcilio.

p Rosperuȝ iter faciet nobis deꝰ salutariũ nr̃orũ. Ita loquit̃ pp̃heta in psalterio. Cuiꝰ initiũ est. Exurgat deꝰ et dissipẽt̃ inimici eiꝰ ⁊c. Fiat ita q̃ sumꝰ Prospeꝝ iter faciet nob̃ deꝰ salutariũ nr̃orum Auxiliãte te btĩssima virgine/ in q̃ est oĩs gr̃a vie ⁊ veritatis. quã imploremꝰ ⁊ salutemꝰ dicẽtes. Aue maria. ¶ Prosperũ iter faciet nobis deꝰ salutariũ nostroꝝ. Ita fieri credimꝰ et speramꝰ. O dñe deꝰ salutariũ nostrorũ. Nec mirandũ si speramus et credimꝰ q̃ñ te donãte assumꝰ. Ecce ordinatõi sctĩssime nup facte quã inspirasti fit cõuentus iste celeberrimꝰ et deuotꝰ ad orandum ⁊ dep̃candũ faciẽ tuã plenã gratiaꝝ et dicẽdũ. Dñe saluũ fac regẽ. iterq̃ȝ suũ in salutis tue p̃sp̃itate dispone. ¶ Sȝ quare nobis p̃sperũ iter fieri petimꝰ viri p̃res ⁊ fr̃es Reuerẽdissimi sapiẽtes illustres atq̃ȝ doctissimi. ⁊ in oĩm v̄tutũ decore p̃clari. Nob̃ inq̃ȝ prospeꝝ iter quo pacto fieri petimꝰ q̃ etiã loco manemꝰ. nec moueri quoq̃ȝ extra disponimus? Sȝ p̃fecto videmur iter agere dũ facit iter nob̃. h̃ est ad vtilitatẽ nr̃am. ad obsequiũ nostꝝ. ad vniuersalẽ eccl'ie pacẽ. Serenissimꝰ rhomanorũ rex p̃tector eiusdẽ ecclesie fidelissimus Prospeꝝ sit iter suũ supplicit̃ et salubrit̃ imploremꝰ. q̃ñ in p̃sp̃itate sua salus nr̃a reponit̃. Ita eñi p̃speꝝ facies iter nobis O deꝰ salutariũ nostroꝝ si pedes eiusdẽ regis nr̃i in viã pacis direxeris. si concesseris eũ redire cũ exultatõe portantẽ vberes vniõis p̃fecte manipulos. Sic eñi fas habebit ex sentẽtia dicere cũ Abrae seruo/ q̃ p̃speꝝ feceris iter suũ. q̃ p̃terea fueris secũ in oĩb̃ ad q̃ p̃rexit. Ambulet igitur ipse rex via regia p arma iusticie. a dextris ⁊ a sinistris. te duce et te comite q̃ es via veritas ⁊ vita. te dicẽte ad euȝ. Intellectũ tibi dabo et instruã te in via hac q̃ gradieris. firmabo sup te oculos meos. Mãdes deus

angelis tuis vt custodiāt eū in omib⁹ vijs
suis. portēt eū in manib⁹ tue ptectōis vt n̄
offendat ad lapidē cuiuslibet obstaculi vel
obduratōnis ptis aduerse pedē suū/ zelū in
suū. Sic enī psperū iter faciēs/ nedū sibi sȝ
nobis. et h̄ ad veritatē nostrā tu de⁹ saluta-
riū nostrorū. ¶ Potuerat s̄mo noster plurī⁹
extendi. qui deuotas p regressu itinere pspo fū-
dendas oratōes commonefaceret atq̄ sua-
deret. Sed inspicio vestrā deuotōis ardorē
qui vt ptinuet vel in maiorē desideriorū flā-
mā erumpat. nō eget flatu v̄boꝝ meoꝝ exi-
guo. p se enī satis in meditatōe vr̄a exarde-
scit ignis pioꝝ sctōrūq̄ desideriorū. vt iugi-
ter leuat sursū cordib⁹. vt tractis ex imo pe-
ctoris suspirijs atq̄ gemitib⁹ dicat vnusq̄s-
q̄ apud semetipsū Prosperū iter faciet nob̄ de-
us salutariū nr̄oꝝ. faciet p faciat. nā ⁊ apud
hebreos (vt Nicolaus de lyra dicit) futurū
indicatiui p optatiuo solet poni. ¶ Diuertat
nūc paululū ⁊ pgat ad alia nō aliena/ s̄mo
noster. Ecce q̄ offertur in ipa meditatione
mea iter q̄ddā nō terrestre qđ agit pedibus
corpis. Sȝ spūale ⁊ celeste iter eternitatis
qđ pagrat pedib⁹ mētis qui sunt cognitio/
pes sinister in intellectu. ⁊ volitio pes dext̄
in affectu. Hoc iter q̄le est si q̄s interrogaue-
rit: r̄ndeat ppheta id esse viā mandatoꝝ dei.
quā nedū ambulasse sȝ cucurrisse gloriabat
ipe cū ait. Viā mādatoꝝ tuoꝝ cucurri cū
dilatasti cor meū. Et rursus. In via testimo-
nioꝝ tuoꝝ delectatus sum sic in omib⁹ diui-
tijs. Et talia sunt in hāc snīaȝ absq̄ nūero.
Exem̄ tu q̄ pegrinaris hic a dn̄o. si pgēdo
vis ad vitā ingredi s̄ua mādata. Hec ē enī
via regia. h̄ iter psperū. hec cōpendiosa semi-
ta q̄ ducit ad vitā. ¶ At v̄o videre mibi vi-
deor ɔsequent̄ in ipa meditatiōe mea colle-
ctum esse sacrosanctū p̄ns ɔciliū vt viā istā
pparet ⁊ dirigat vt psperū hoc iter nostrū fa-
ciat ɔcedēte deo salutariū nr̄oꝝ. Nā ve mū-
do a scādalis. ve hostilib⁹ insidijs. sup q̄b⁹
est illa pphete ɔq̄stio. In via hac q̄ ambu.
abscō. sup. laqueū mihi. Et rursus. Iuxta
iter scāda. posue. mihi. Quis aūt oīa iuxta
iter mādatoꝝ dei posita supboꝝ demonū
carnis ⁊ mūdi scādala dinūeret: Quis oēs
laqueoꝝ nodos. artes ⁊ modos agscat: q̄s
nō cū Anthonio pauescens exclamauerit.
Hos dn̄e laq̄os oēs. hec scādaloꝝ retia q̄s
euadet: At q̄ bn̄dictus deus salutariū nr̄o-
rū q̄ psperū nob̄ fecit iter spūale mandatoꝝ
suoꝝ. dū volūtatē facultatēq̄ ɔtulit ɔuenie-
di seniores in vnū. ɔuocādi cetū. ɔgregādi
ecclīaȝ vt viderēt q̄d facto opus esset ad tol-
lendū tot scādala posita in vijs syon/ ita vt
lugerēt. eo q̄ nō esset q̄ veniret ad solēnitatē
Hinc offendebat scandalū scismatice diui-
sionis. Hinc scādalū multiplex heretice p̄-
uitatis. Hinc multiplicata sup numerū scā-
dala offensiōes ⁊ retia cuiuslibet viciosita-
tis. ¶ Obsidebat p̄cipue h̄ iter spūale/ mon-
strū horrendū ingēs/ mole potēs/ supbia ⁊
filia ei⁹ iprobissima dira dn̄andi libido. p-
hibuerat toto malignitatis spū ⁊ astu/ ne ce-
lebraret̄ generale ɔciliū/ qđ efficacissimum
erat ⁊ pene vnicū aduersus hec oīa scādala
r̄mediū. ¶ Exultet v̄o nūc oīs fideliū turba
Nūc magnifice grās referat deo salutariū
nr̄oꝝ. q̄ psperū fecit iter mādatoꝝ suoꝝ dū
ɔtulit celebrari sacrosāctū hoc generale cō-
ciliū sufficiēs ad scismatū sedatōeȝ. Ad he-
resum extirpatōeȝ ⁊ ad morū reformatōem
Et h̄ ex paucis in h̄ codē p̄dicatis ɔcilio n̄-
tam declarare q̄ summatim narrare vel an-
notare curabo. Nō accurato q̄dem sȝ doctri-
nali quotidianoq̄ s̄mōe. Satis erit ita lo-
qui vt itelligar. ¶ Cōsiderās itaq̄ mētalib⁹
ocul̄ p̄sens generale cōciliū ⁊ acta eius. In-
uenio q̄ ipm ab itinere spūali remouit pri-
mo q̄druplex scandalū obstans scismatis se-
datōi. Remouit aliud q̄druplex scādalū no-
cēs heresū extirpatōi. Remouit alterū q̄dru-
plex cōtrarians morū reformatōi. ⁊ ita ɔti-
ans vt iā nō esset psperū sed infaustū iter pa-
cis fidei et virtutis. ¶ Conformit̄ ad hanc
triplicē quaternitatē scādaloꝝ nūerem⁹. xij.
conclusiones/ regulas aut leges q̄ i hoc ɔci-
lio vel explicite vel implicite stabilite sunt.
quasi totidē directōes salutares/ p q̄s pspe-
rum iter fecit nobis de⁹ salutariū nostrorū.
vt in hoc itinere sit vnitas rōe primi. sit ve-
ritas ratōe secūdi. sit bonitas respectu tercij.
Sit insup mod⁹ species ⁊ ordo. Sit deni-
q̄ mēsura numer⁹ et pōdus. Cōformit̄ ad
potentiā sapiam et bonitatē patris et filij ⁊
spūssancti. Hoc mō psperū iter facit nobis
deus. s. vt sit iter planū. iter lucidū. iter pul-
crū. dū iusticia ponit i via gressus suos. dū
vestigia sua relinquit impssa q̄si certa tond̄ȝ
signa ne oberrem⁹ vel exorbitem⁹ nob̄ data

Prima lex in via pacis.

¶ Assignet̄ p prima pte que est de via pacis
prima lex hec directio liberās iter nostrū a

ꝓmo scandalo q̄ data est in sessione publica
quito aprilis anni p̄ntis. ¶Conciliū gene
rale ꝑtātē a xp̄o imediate hȝ. cui q̄libet cu/
iuscūqꝫ status vl' dignitatis etiā si papalis
existat obedire tenet̄ in his q̄ ꝑtinēt ad fidē
ꝛ extirpatōeȝ scismatis. ac generalem refor
matōeȝ eccl'ie dei in capite ꝛ in mēbris. Cō
scribēda ꝓrsus esse mihi videret̄ in eminen
tiorib⁹ locis vel insculpēda ꝑ oēs eccl'as sa
luberrima hec determinatio. lex vel regula/
tanq̄ directio fundamētalis ꝛ velut infalli
bilis aduersus mōstruosum. horrendumqꝫ
offendiculū. qđ hactenus positū erat ꝑ mľ
tos de eccl'ia in itinere mādatoꝝ dei. deter/
minātes ex textib⁹ grosse. nō ad regulā euā/
gelicā ꝛ eternā acceptis/ papā nō esse subie
ctum generali cōcilio. neqꝫ iudicari posse ꝑ
ip̄m. Q, p̄terea generale ꝯciliū totū ab ip̄o
robur īmediatū sumebat. Nec poterat sine
eo casu quocunqꝫ vel ꝯuocari vel stabiliri.
Q, nemo poterat ei dicere cur ita facis q̄m
solutus erat legib⁹ ꝛ sup̄ ius. Et ita de pluri
mis ꝑ q̄ blāda fallax ꝛ subdola adulatio fo
uebat libidinē dominādi/ ꝛ tyrannidē eccle
sie destructricē papatū seu eius vsum ꝯuer
tebat. ita vt nō pateret via reductōis seu pa
cis. ¶Scripsit sup̄ h̄ errore vel scādalo re/
uerendissimus pat̄ dn̄s cardinalis Came/
racēn. p̄ceptor meus inclytus dudū ꝛ nuꝑ
añq̄ fieret hec ꝯstitutio reputās esse ꝑnici/
ociss̄imū sic asserere. sicut ꝛ ꝺ multis dictis
ꝑ quosdā innitētes suis iurib⁹ positiuis an
notauit. Nūc exq̄ iā lex posita ē/ nec iā licet
dubitare ꝓbatiōes omittamus. Sola hec
ꝓbatio sufficeret. Si eccl'iaȝ nō audierit sit
tibi vt ethnicus ꝛ publicanus.

A

Secūda directio si/ne lex salutaris.

¶Conciliū generale pōt eū
quē reputat summū pontificē. nedū ꝯsulti/
ue inducere. sed autoritatiue ꝯpellere ad of/
ferēdū viā cessiōis vl' ad cedendū papatui.
etiā sine culpa sua licȝ nō sine cā. Qual' cau
sa multiplex esse pōt/ quēadmodū ī publicꝭ
s̄monib⁹ tactū fuit in hoc ꝯcilio. ¶Hec lex
ꝑ h̄ sacrū ꝯciliū determiatiue statuta ē. ꝛ in
papa Johe. xxiij. p̄cticata q̄ viaȝ cessionis
vrgente ꝯcilio ꝓmuȝ obtulit. deinde cessit.
Tollit̄ ex h̄ scādalū dicētiū viā cessiōis p̄/
cticari nō posse inuitꝭ ꝯtendentib⁹ de papa
tu. Tollit̄ deniqꝫ collusio seu tergiuersatio
volētiū iuito generali ꝯcilio vl' eccl'a ꝑnici
ose papatū detiere/ nūc aut quolibet ī futu
rū. Eteni si potest summ⁹ pōtifex dare libel
lū r̄pudij eccl'ie spōse xp̄i/ sicut egit celestin⁹
ꝛ laudat̄. cur nō viceuersa poterit spōsa xp̄i
rēp̄udiare nō dicā spōsum suū. sȝ spōsi vica
riū. p̄sertim vbi subest vl' culpa vl' causa

Tercia directio.

¶Cōciliū generale sic ē sup̄ papā q̄ ei⁹ bul
las ꝛ ꝓcessus vl' ordinatōes ꝛ statuta p̄t irri
tare vl' annullare. Pōt insuꝑ trāslatōȝ curie
romane a loco ꝯcilij impedire. Compellere
rursus papā stare cū ꝯcilio. et ita de silib⁹
Hoc determinatū ē in publica sessiōe ꝛ mľ/
tipliciter p̄cticatū. Tollit̄ ex h̄ scandalum
q̄ ꝑ indirectū quereret̄ nūc aut al's dissipa/
ri generale ꝯciliū

Quarta directio.

¶Conciliū generale sic ē suꝑ oēs leges po/
sitiuas. vl' a sūmis pontificib⁹ vl' a genera
lib⁹ ꝯcilijs editas. q̄ eas p̄t interp̄tari mu/
tare vl' tollere/ ꝓ q̄nto videret̄ impedimen
tū vl' scandalū eē ad iter eccl'iastice vniōis.
Hoc p̄cticauit p̄sēs ꝯciliuȝ tollēdo penas
oēs ꝛ inhabilitatōes ꝛc̄. Suspēdēdo insu
per futurā summi pōtificis electōeȝ. Reci/
piēdo deniqꝫ ad cautelā et hūili q̄daȝ ꝯde/
scensiōe p̄tensam ꝯfirmatōem ꝯcilij a domi
no papa cū multis silib⁹ q̄ ꝛ q̄lia iuriū posi
tiuorū rigor nō admittit

Secunda pars prin cipalis de via veritatis.

E

Xposuim⁹ in hac ꝑte ꝓma q̄ttu/
or scādaloꝝ genera q̄b⁹ obsistit p̄
sens ꝯciliuȝ vt ꝓsꝑeꝝ iter faceret
nobis de⁹ salutariū nostrorū/ ad
dirigēdos pedes nr̄os in viā pacis. ꝛ ad se
datōeȝ scismatice diuisiōis. Trāseam⁹ pro
scđa ꝑte ad destructōȝ alteri⁹ q̄druplicꝭ scā
dali q̄ videbat̄ impedire declarationē ꝟitatis.
ꝛ heretice p̄uitatis destructio

Prima directio salu taris in via catholice ꝟitatis.

¶Concilium
generale p̄t et debet circa oēm ꝑsonā cuius/
cūqꝫ p̄eminētie vl' status existat absqꝫ fauo
re vl' timore vl' ꝑsonaꝝ acceptōe iudiciuȝ in
causa heresis excercere/ p̄tȝ ex tenore ꝯmissi
onis date reuerendissimis patrib⁹ dominis
quattuor cardinalib⁹. ꝛ alijs de qualibet na
tōne. Hoc insuper. practicatū est circa inq̄/
sitōem factā ꝺ papa Johanne. xxiij. ꝛ circa

Johannē hus. qui q̄tuis esset status parui habuit tn̄ fautores plurimos fortes acres ꝛ potētes. Hoc aūt est ꝓsperū et efficax iter ad extirpatiōem erroꝝ dū nullis parcit. sed ꝯstanter ꝓcedit ad emendatōem. vel si corri gi noluerint ad punitōeȝ ꝛ exterminatōeȝ er rantiū. Alioqn nō satis destruunt errores / si ꝑmittunt liberi ꝛ impuniti patētes ꝛ no/ torij verbis aut factis heresum defensores. Si p̄terea ꝑdicatoribꝫ catholice ṽitatis nō subest plena libtas elucidādi legē scāȝ. Tol lit ex h̄ p̄nti ꝯcilio dictuȝ ph̄i illius q̄ leges cōꝑabat telis araneaꝝ. eo ꝙ debiliores mu scas retinēt. transmittūt fortiores

B
Secunda directio

siue sexta lex i ordine ¶ Cōciliū generale pōt ꝛ dȝ assertiones hereticas ꝛ erroneas in fide ꝛ moribꝫ que fuerūt ꝛ sunt in scandalū pub licum diligēter examinare. reprobare. ꝛ dā/ nare etiā nō facto ꝑus vel simul ꝓcessu ad/ uersus assertores. Hoc pluries practicatū est in hoc ꝯcilio vt de assertionibꝫ ꝙ cōmu/ nicandi erant laici sub vtraqȝ specie. Et de ista assertōe q̄libet xp̄ianus pōt ꝛ debet ꝛc. Deniqȝ tā rōnes q̄ȝ silitudines manifeste ꝛ exēpla sctōꝝ ꝓbāt idē vt de falso numisma/ te / ꝛ famoso libello. Tollit ex hoc scandalū vel tolli debȝ eoꝝ q̄ ꝓ bono accessorio qd̄ in facto ꝯsistit. elucidatōeȝ veritatis vel impe diunt vel ꝓcrastinant. hoc aūt ꝓcrastinare quid nisi impedire est?

Tercia directio.

¶ Conciliū generale pōt dānare ꝓpositōes multas cū suis autoribus. lȝ habere glosas aliquas vel expositiōes vel sensus logicales veros possint Hoc practicatū est in hoc cō cilio de multis articulis wicleff ꝛ Johan/ nis Hus. quoꝝ aliq̄ poterāt vl' de vi logice vel grāmatice defensionē aliquaȝ recipe vt in articulis q̄ sunt indefinite traditi. vl' q̄ lo quunt de possibilitate put posse logicū est ꝛ nō ph̄icū. Vel q̄ possent ad aliquē sensum verū trahi. si seorsum ponerent. ¶ Sed ꝯci/ liū hoc sollerter attēdit ꝑmo / qꝛ iuxta hila/ riū Intelligētia dictoꝝ ex causis est assumē da dicendi. Iteꝝ illud Aug⁹. Liberis ver bis vtunt ph̄i ꝛ in rebus ad intelligendum difficillimis offensionē piaꝝ auriū non ꝑti/ mescūt. Nobis aūt. s. theologis ad certā re/ gulam loq̄ fas est. Illud deniqȝ vulgatum fundamentū in Aresto. ꝙ sermones accipi/ endi sunt s̄m materiā subiectā. vn̄ mora/ lis snīa sumit. Ea est eīn diuine forme sub stantia vt ꝙ nec in extrema dilabat nec in se extraneū aliqd̄ ipsa suscipiat. sed sicut de ea permenides ait. Verū orbē mobilem rotat dum se immobilē ipa cōseruat. Q, si rōnes quoqȝ nō extra petitas sed intra rei quā tra ctabimus ambitū collocatas agitauimus nihil est qd̄ ammirere / cū platōe sanciēte di diceras / cognatos. de q̄bus loquimur re/ bus oportere esse s̄mones. iij. de ꝯsolatōe vl/ ti. ꝓsa in fi. Silr̄ theologia suā ꝓpriā habȝ logicā et sensum lr̄alem. aliter q̄ȝ speculatiue scie. Hec directio vl' lex ꝓ s̄uauit hacten⁹ ꝓ clarā vniuersitatē Parisieñ. a pluribꝫ erro/ ribus dū scholasticos suos sp ad certā r̄gu lā fidei loqui iussit et ꝯpulit. Utinā in alijs studijs hec disciplina silr̄ teneat. Mala li/ bertas est male et erronee loq̄ posse

Quarta directio si

ne octaua in ordine. ¶ Conciliū generale pōt ꝛ debȝ dānare ꝓpositōes multas vl' assertō nes hm̄oi / q̄tuis nō possent ex solo et nudo textu expsso sacre scripture patēter reproba ri. seclusis expositōibꝫ doctorū vl' vsu cele bri eccl'ie et ceteris. Hoc p̄cticatū est in hoc ꝯcilio in multis assertōibꝫ Johis wicleff ꝛ Johis hus. imo et de ista ꝙ est ꝯmunicā dū ꝑ laicos sub vtraqȝ specie panis et vini. Hec directio vl' lex ꝓspeꝝ facit iter ad here sum et hereticoꝝ exterminatōem. qm̄ hereti ci quos vidim⁹ defensionē suā vt plurimū accipiūt. qꝛ nolūt hereses absolute reuoca/ re sed tm̄ ꝯditionaliter. si videlicȝ ex rigore textus sacre scrpture ꝯuincant errare dicen/ tes. ꝙ expositōes doctorū ꝯ certa decretalē sint apocrife. neqȝ de illis curandū est. Hec aūt ꝓsumptio q̄ȝ late pateat ad errores. ne/ mo non intelligit.

Tercia pars prin

cipalis de via morū vel virtutū C

Eclaratis vl' narratis scādal' q̄ttuor obuiātibꝫ errorū extirpatōi. loqua/ D
mur ꝑ tercia ꝛ vltima ꝑte aliq̄d d̄ re motōe totidē scandalorū obstantiū moruȝ reformatōi in capite ꝛ in mēbris narrādo q̄ druplicē legē vl' directōem p̄cticatā in hoc ꝯcilio. vt ꝓspeꝝ iter faciat nobis deus salu tariū nostrorū

Prima directio salu

ctaris in via moꝝ ⁊ virtutis. ¶ Conciliū ge/
nerale sic est supra papā ⁊ aliū quēlibet ꝺ ec
clesia ꝙ ipm papā pōt deponere ꝑ quocūq̧
crimine. de q̄ notorie ⁊ incorrigibiliter scā/
dalizat ecclīa. Hoc est practicatū dudū de
papa Joh. xij. ⁊ nūc de Joh. xxiij. In cu/
ius deiectōe nō inserit ꝙ fuerit heretic⁹ vel
a fide deuius. Et si ita actū est ꝺ cedro liba
ni. q̄re nō timebit humilis herba deserti: Ac
cusatus tñ int̄ cetera fuit ⁊ cōuictus ꝙ fue/
rat notorie symoniacus. Ex q̄ ꝯfundit illa
quorundā temeritas q̄ papā in collatōe be
neficioꝝ nō posse cōmittere symoniam/vel
disputabant vel diffiniebant.

Secūda directio si/

ue decima lex. ¶ Cōciliū generale q̄uis nō
possit nec debeat plenitudinē ptātis papa/
lis cōmissam a xpo Petro ⁊ successoribus
ei⁹ tollere vl' minuere. sʒ de ea grās agere deo
qui ꝯtulit eāq̧ revereri dʒ ⁊ āplecti. Pōt ni
hilominus vsuʒ ptātis illius certis legib⁹ ⁊
statutis limitare in edificatōeʒ ecclīe. Hoc
practicauit pñs ꝯciliū. tū in multis. tū sp̄a
liter in hoc ꝙ legē p̄fixit in eligēdo papā fu
turꝫ ⁊ suis electorib⁹ ꝙ reuerendissimū pa/
trē dñm angelū corario. ob laudabilitatem
sue cessiōis spōtanee. nullus papa futurus
posset eū a collaris cardinalatu ⁊ ptāte lega
ti ꝑ hoc ꝯciliū deponere. nec eū sup̄ p̄teritis
quibuscūq̧ factis quōlibet impetere vl' pu
nire. Jure q̄dē ⁊ indulgēti ꝯdescēsione hoc
factū est vt exēplū posteris det vltro ceden
di dū illud efflagitat ecclīe vel pia vtilitas
vel vrgēs necessitas. ¶ Expedit aūt nūc añ
summi pōtificis electōeʒ ita fieri circa mul
ta generalē statū ecclīe ꝯcernētia. In quib⁹
summi pōtifices vsum plenitudīs sue ptā/
tis passim nimis verterūt in abusum. vt q̄
noluerūt generalia celebrare ꝯcilia. Nec in/
ferioribus p̄lat' ordīaria iura relinq̄re. Q̄ꝫ
in statutis generaliū ꝯcilioꝝ nūc cassando
ea. nūc mutādo. nūc ad libitū īterp̄tando.
nūc p̄uilegia ⁊ exceptiōes largiēdo. palam
⁊ absq̧ manifesta rōne vel vtilitate deuiarēt.
¶ Vñ sicut in vsu dispensationū. ꝯcessiōe p̄
uilegioꝝ. innouatiōe decretaliū nō expedit
vsum ptātis papalis sic restringi. vt in om
ni casu tali fiat ad ꝯciliū generale recursus
ꝑpter difficultatē ⁊ raritatē sue ꝯuocatiōis
qualis nō erat in p̄mitiua ecclīa q̄ñ cōi cō/
sensu dicēte Hiero. fiebāt oīa. Sic non ex
pedit talē laxatōeʒ fieri q̄ vim ⁊ robur gene
raliū ꝯcilioꝝ in suis ꝯstitutiōib⁹ passim tol
lat ⁊ eneruet. ¶ Cōsiderari posset in hoc lo/ D
co Aresto. traditio de triplici politia rega/
li. s. ⁊ mōarchica. In q̄ vnus bñ p̄est cui ty
rānus opponit. Altera est aristocratia. vbi
dñant pauci ⁊ boni. cui opponit oligarria.
Tercia ponit tymocratiā in q̄ ppl's bñ do/
minat que oppositā hʒ democratiā. ¶ Essʒ
aūt int̄ istas policias illa melior q̄ʒ aliq̄ sin
gularis q̄ ex regali ⁊ aristocratia cōponeret
vt in regno Francie vbi rex instituit parla/
mentū a quo iudicari nō refugit. Esset ꝓ o
oīuʒ optīa ⁊ saluberrima policia/q̄ triplicē
hanc bonā complecteret regalē/aristocrati
am/⁊ tymocratiā. ¶ Est aūt generale ꝯciliū
politia talis cōposita hñs suā directōʒ ma
gis ex assistētia spāli spūssancti ⁊ ꝓmissiōe
iesu xpi. q̄ʒ ex natura vel ex hūana sola indu
stria. ¶ Hinc est illud qd̄ p̄diximus ꝙ ipm
est saluberrima ⁊ efficacissima regl'a ad regi
men toti⁹ ecclīe trāquillū vel ꝯseruandū vel
reformandū vel inueniendū tanq̄ʒ sup̄mus
et sufficiēs legislator vniuersal' ⁊ potēs ex
ekes. Preterea legitim⁹ et secur⁹ nec suspe
ctus rōnabiliter ab aliq̄b⁹ xpianis cū ꝓce/
dat oīm vl' q̄si omniū ꝯmuni cōsensu vl' as
sensu. ¶ Quid āt ē generale ꝯciliū al's ꝺscri
ptū ē: repeto: Cōciliū generale ē ꝯgregatiō
legitima auctoritate facta ad aliquē locū ex
omi statu hierarchico/toti⁹ ecclīe catholice
nulla fideli ꝑsona q̄ audiri req̄rat exclusa ad
salubriter tractādū et ordinādū ea que de/
bitū regimē eiusdē ecclīe in fide et moribus
respiciūt. Deduci posset ex hac descriptōne
cū p̄cedentib⁹ q̄liter plenitudo ptātis papa
lis collata est a xpo in his q̄ sup̄ naturā sūt
In alijs etiā q̄ leges natural' canonica et ci
uilis sibi tribuūt vt monarche sup̄mo stat
et ꝯcordat cū ptāte cōciliȷ q̄ dicta ē. q̄m̄ in
ꝯcilio papalis ptās includit. q̄uis alit̄ sit
hec ptās in papa alit̄ in concilio. Sic alit̄
claues petro tradite sunt aliter ecclīe. Vnd̄
ꝯciliū in multis q̄ papā respiciūt habʒ au/
ctoritatē ꝯciliatiuā et dictatiuā. papa exer/
citatiuā et executiuā. Non enī possʒ ꝯciliū
ꝑ seipm vel absoluere in foro ꝯscie/vel p̄sby
teros ordīare. vel corp⁹ xpi ꝯficere. vel de/
bellare manu armata infideles. ⁊ ita ꝺ mlt's.
sʒ ad ipm spectat circa hec hmōi ꝯsulere vl'
dictare/cui⁹ dictamini q̄ repugnat ꝯtuma
citer repugnat spūisancto/cui⁹ est ipm con
ciliū in dictādo vel consulēdo dirigere. Ex
emplū i hoīe vbi ratio ptātem hʒ dictatiuā

z conciliatiuam. voluntas exercitium z executionem.

E Tercia directio

¶ Concilium generale pōt de dissentōibꝫ z guerris inť ꝑncipes xp̄ianos seuiētes in ꝑnicie̅ totius xp̄ianitatis z ꝑditōis boīuz in aīa z corpe autoritate legitiā cogſcere. phibēdo eis vias facti z ad suscipiendū vias iuris z rōnis ꝑ cēsuras ecclasticas cōpellēdo. ¶ Hoc ꝑcticare ꝑposuit serenissim⁹ rex romanoꝝ semp augustus q̄ ꝑusq̄ recederet ab hoc ꝯcilio ad locū ꝯuentōis cū rege aragonū z Petro de luna orōnē ad deputatos habuit oī religiosa pietate. z vera xp̄iana religione plenissimā. quā his auribꝫ non sine pia ꝯpunctiōe letus audiui. Narrauit illic ꝑpositū suū esse tēdere post sedatōez scismatis ad pacificatōez regū frācie z anglie. maxime ꝑ autoritatē huius ꝯcilij. Narrauit ꝺ pacificatōe regis Polonie cū prutenis. Dehinc de passagio hierosolymitano ꝑceden te pacificatōe regis polonie. z c. ¶ Fūdamentū seu regulā ꝑcurauit inducēdo q̄libet ꝑtium vt se generali ꝯcilio sueq̄ diffinitioni ꝑsus summitterēt. cuius autoritati ipemet rex queādmodū tū c z pluries antea sub attestatiōe diuini noīs ꝑstatus esse debebat z volebat esse subiectus z h̄ in speculū z exēplar eternum cuiuslibet ꝑncipis catholici temporalis.

Quarta directio siue lex duodecima z vltia.

¶ Conciliū generale pōt z dꝫ ꝯstituere crebrioꝝē generalium ꝯcilioꝝ celebratōez q̄ retroactis tpibꝫ fuerint celebrata. vt de decēnio in decēniū prefixa futuris sūmis pōtificibꝫ ista lege quaꝫ trāsgredi nō liceat. Fundať in ꝑmissis hec ꝯsideratō z ꝑ argumētū ex oppositis. qm̄ si tot et tā enormia discrimina ꝑuenerūt ecclesie dei dū cessatū est a ꝯcilijs generalibꝫ/ q̄ta demū erit salutaris vtilitas ex frequētiori celebratiōe ꝑspicuū est. Quis itaq̄ nesciat q̄ inde supioꝝ pctā minus vigebūt. duꝫ minorē sibi sentiēt esse peccādi licentiā. vel impunitatis speꝫ/ dū. s. reddituros se rōneꝫ coram iudice suo generali ꝯcilio ꝑspicient. Sūt q̄ppe nōnulli q̄ z si deū nō timent homines tm̄ reuerenť. Deniq̄ si nō assidue lex viua diriges reges z actuans leges mortuas ad effectū. ipe nō satis ꝑficiūt. vn̄ z phs tradere satagēs mediū virtutis nō potuit illud efficacius inuenire q̄ vt diceret put sapiēs iudicabit. ¶ Potuerāt ex ꝑmissis oībꝫ velut ex fundamētalibꝫ q̄busdā regulis directionibꝫ z signis in via mandatoꝝ dei leges elici ꝑticulariores. ad tollendū scādala impediētia ꝑspeꝝ iter pacis fidei z virtutis ad sedationē scismatū q̄ ad ꝑmū. ad extirpationē erroꝝ q̄ ad scōm. z ad reformatōꝫ morum q̄ ad terciū. sꝫ neq̄ tp̄s neq̄ locus sufficiūt. qꝛ tetigerūt insuꝑ multa ex eis prudentes z studiosi suis in scriptis. qꝛ rursus debent hmōi leges z ꝯstitutōes ꝑticlares magis ꝑ mutuā collatōeꝫ oīuꝫ de ꝯcilio agitari tractari z diffiniri. iuxta regionū aut patriaꝝ varietatē. Quia deniq̄ decreta z decretales viderenť abūdanter sufficere. si ꝑ legē viuā fieret efficax executio. Alioq̄n mľtiplicatio ꝯstitutionū hmōi etiaꝫ penaliū q̄nq̄ plus onerat et aggrauat q̄ subleuet aut ꝑficiat. ¶ Faciam⁹ tādē in orōe finē ꝑbis vt O reuolet ad A. et dicam⁹ obsecrātes. Prosperū iter faciat nobis de⁹ salutariū nostroruꝫ. Iter nedū terrestre sed sp̄uale z celeste. iter eternitatis ad deū salutariū nr̄oꝝ. q̄ est deus bn̄dictus in secula Amen.

Libellus de auferibilitate pape ab eccľia Johis ꝺ gerson Cācellarij parisieñ.

Veniet autē dies cū auferet ab eis spōsus. Mar. ij. Circa quē textū ꝑ materia nūc currēte q̄ritur. Si auferibiľ sit spōsus ecclesie a filijs suis vel ab ea. Et ponanť hic consideratōnes. xx. F

v

Cōsideratio prima

a Auferibiľ n̄ ē spōsus ecclesie xp̄s hō. ab ipa tota eccľia lege stante. Siq̄dē caput eccľie christ⁹ est. ad Eph. iiij. et Col. i. et. ij. Puto autē nemo ꝯcesserit q̄ absq̄ capite valeat ꝑmanere corp⁹ aliqđ verū vľ mysticū. sed eccľie corpus mysticū manere sꝑ vsq̄ ad ꝯsūmatōem secľi necesse est lege stāte. Matthei vlti. et. xxiiij. Hoc aūt fiet ꝑ viuificū influxū capitis in ipm. Pro q̄ facit ꝑabola qua xp̄s se viti cōꝑat. discipulos palmitibꝫ. Qꝫ si q̄s dixerit oppositū dicēs eccľiam incepisse ab abel iusto sm̄ gre. q̄ tp̄e nōdū xp̄s erat incarnat⁹. Rn̄det Johānes in Apocaľ. q̄ dicit agnum fuisse occisū ab origine mundi ꝑuisiue. s. z acceptati/

tera deo. licz nõ dũ corpalr exhibitiue quia
nec ipis antiqs erat sal⁹ nisi in fide. mltũ tñ
implicita ꝛ generali mediatoris ꝛ capitꝭ ec
clesie xpi tũc futuri. qbꝫ erat necessariũ cre
dere sanctũ illõ symbolũ ꝙ de⁹ ẽ ꝛ ꝙ ẽ rmu
nerator ĩ se credẽtiũ. ¶Rursus ꝯducit qđ di
ctũ ẽ ex ipa ꝯditõe mrimonial vincli inter
xpm spõsũ et eccl'iam spõsam. sic Joh. in
apocal. eccl'iaz sub typo ciuitatꝭ noue hieru
salẽ vidit descẽdẽtẽ ꝺ celo sic sponsã ornatã
viro suo. Nã ad exẽplar celestꝭ eccl'ia terrea
formata ẽ. Qđ aũt de⁹ ꝯiũxit hõ nõ separ.
ita vt lege stãte nõ posset aut debeat dari li
bellus repudij int sponsũ et spõsam ꝯiun
ctos legitime. Que aũt ꝯiũctio mrimonial
magis legitima ꝙ̃ xpi sit ad eccl'iam ꝯfede
ratio? Propterea dicit p Osee. Despõsabo te
mihi in etnũ. ꝛ p alterz pphãm. Si pt obli
uisci mr ꝙ nõ misereat filio vteri sui / ego tñ
tui nõ obliuiscar. Loqt de eccl'ia spõsa sua
Nã relinqt hõ prẽm et matrez ꝛ adherebit
vxori sue. sicut xps eccl'ie. cũ mrimoniũ car
nale ideo sumat indissolubilitatẽ / qꝛ sacrm
magnũ est in xpo et eccl'ia. quia est illi⁹ ma
trimoniũ sacrũ signũ.

Cõsideratio secũda

Inseparabil ẽ absolute loqndo spõsus
a eccl'ie christ⁹ hõ ab ipa eccl'ia. Ne
qꝫ eni min⁹ h ẽ possibile ꝙ̃ ꝙ xps
desineret esse hõ. sic spõtanea volũtate vbũ
caro factũ ẽ. aut ꝙ desineret eẽ nedũ ecclesia
ipa sed oĩs generalit creatura. Porro sic nõ
est absoluta ꝛ inauferibil habitudo cuiuscũ
qꝫ creature ad alterã creaturã. neqꝫ tãqꝫ fini
bilis ad suũ finẽ. neqꝫ tãqꝫ effect⁹ ad suã cãz
Sic nõ est h mõ essential vl inauferibilis
habitudo ecclesie ad xpi hũanitatẽ / quã vti
qꝫ ꝯfitemur creaturã. Et ita staret absolute
xpm hoiez eẽ et eccl'iam silr esse. nec tñ ipaz
a xpo vt hõ ẽ vitales influxus suscipe

Consideratio tercia

b Inseparabilis ẽ sponsus militãtis ec
a clesie xps a qlibz filioz suoz hic in
via. licz nõ ab oibꝫ collectiue ꝙ̃ diu
pmanebit militans eccl'ia et lege stãte sicut
deinceps loq̃ pponim⁹. ¶Perspicua est p
ma pars hui⁹ disiũcti. qm nullus est hõ vi
uens q nõ videat mortẽ. ꝛ si h nõ sufficiat.
qꝛ dicit aplus ꝙ siue viuim⁹ siue morimur
ꝛc. aut pidenũqꝫ sepamur a xpo. Cõstat tñ
ꝙ fit sepatio p mortẽ talẽ q desinit eẽ qs vi
ator ꝛ de eccl'ia militãte. Cõstat pterea ꝙ ꝙ̃
diu manebit h aliqs ĩ via. sicut pt pficere /
ita deficere culpabilit. et a xpo vera vite vt
palmes arid⁹ et ꝯbustiõi soli apt⁹ separi. ni
si tñ fuerit p confirmatõem quodãmõ po
situs extra statũ put est viator. ¶Altera ps
disiuncti sequit ex pma consideratõe ꝛ eius
deductõne. quoniã ꝛ omniũ collectio nihil
aliud est ꝙ̃ eccl'iastici corpis indissolubilis
cõpago. queãdmodũ dici solet. totũ nihil
aliud est ꝙ̃ sue ptes simul sumpte. sed hec
ꝯpago manet in eternũ lege stante

Consideratio q̃rta

Inseparabilis nõ est sponsus ecclesie
a christus ab ipa qn influat quoti
die tã p modum meriti ꝛ impetra
tionis vt alij sancti et pl⁹ ꝙ̃ ipi. ꝙ̃ etiã p mo
dũ dignatiue cõdespiratõis et viuificatõis
p spiritũsctm suũ / fidem spem et charitatez
cũ ceteris dotibꝫ infundẽdo gratuitis. vir
tutũ donorũ et beatitudinũ. ꝛ matie sacra
mentorũ. Itaqꝫ sicut nõ pmanet corp⁹ ali
quod verũ et viuẽs nisi habuerit q̃litatiuas
dispositõẽs reddentes cõplexionẽ armoni
acam et decentẽ. p manutenentiã forme cũ
corpe organico scdm exigentiam ipius ac for
me actiuitatis ꝛ opationũ suarũ. cur aliun
de venit mors? nõ aliter sentiendũ est ꝺ cor
pore mystico ecclesie. Ipe enim spiritussan
ctus q est spiritus christi est etiã suo mõ for
ma corpis ecclesie christi / pbens ei vitã vni
tatem et motũ. et hec nõ pmaneret cessanti
bus q̃litatiuis dispositõibꝫ pnominatꝭ dif
fusis p totũ corpus ecclesie et p mẽbra va
ria. put vnicuiqꝫ mẽbro donatũ est. ꝛ prout
opus hꝫ ad edificatõez corporis vniuersi.
Tradit hoc apostolus clarissime scribens
ad Ephe. iiij. Solliciti inquit seruare vni
tatẽ spiritus in vinculo pacis. vnũ corpus
ꝛ vnus spũs. sicut vocati estis ĩ vna spe vo
cationis vestre. Unus domin⁹. vna fides.
vnũ baptisma. vnus deus et pater omniũ.
Sequitur. Unicuiqꝫ autẽ nostrũ data ẽ g̃
tia scdm mensuram donatõis christi. sequitur.
ꝛ ipe dedit qsdã qdẽ aplos ꝛc. Quietiã arti
cli q̃tuor principales aplici simboli fũdãt
illam consideratõnem. Unus est. Credo ĩ
spiritũsanctũ et viuificantẽ. quid viuifican
tem nisi sanctã ecclesiam. sicut primus ad
ditur. et vnã sanctã eccl'iam catholicã. De
inde sequit. Sãctorũ. h est sacroz ꝯmũio
nem. ac deinde remissionẽ peccatorũ intel

telligẽ cõsequitur et vitam eternam.

Consideratio. v.

[D] Auferibilis nõ est ab ecclia militan te sponsus su⁹ christ⁹ hõ qn sp influ at in eandẽ eccliam spõsam suã per mẽbra varia. gdus hierarchicos / officiorũ ꝛ ammistrationũ et dignitatũ ꝛ statuũ ab ipo ↄstitutoꝝ qũ eccliam fundauit ꝑmitus ꝛ edificauit. Si ei ꝑmanebit ecclia vsqꝫ ad ↄsũmatõez secli ꝑmanebit vt ꝑfecta. dei enĩ ꝑfecta sunt opa. nõ solũ ĩ inchoatõe sed ma gis in ↄseruatõe ꝛ ↄsummatõe. Sed nemo dubitauerit qn ablatio vni⁹ mẽbri a corpo re deformitatẽ grandẽ ꝛ impfectõnem indu cat. Manebit ḡ semꝑ ecclia cũ suoꝝ integri tate et ꝑfectõe membrorũ. Scribit de his apls. i. ad Choꝝ. xij. Diuisiones inqt graꝝ sunt / idẽ aũt spũs. ꝛ diuisiões ministrationuꝫ sunt / idẽ aũt dñs. ꝛ diuisiões opationũ sũt idem aũt de⁹ q opaꝛ oĩa in oĩbꝫ. Unicuiqꝫ autẽ daꝛ mãifestatio spũs ad vtilitatẽ. aliis qdem ꝑ spm̃ daꝛ ꝯmo sapie. aliis aũt ꝯmo scie ꝯm eũdẽ spm̃. alteri fides in eodẽ spiri tu. alij gra sanitatũ in vno spũ. alij opatio virtutũ. alij ꝓpheria. alij discretio spirituũ. alij genera linguaꝝ. alij interꝑtatio ꝯmonũ. Hec aũt oĩa opaꝛ vnus atqꝫ idẽ spũs diui dens singul' put vult. ¶ Concludamus ex his pauli ꝟbis q assidu⁹ erit in ecclia vsus ministrationũ ꝛ graꝝ gtis datarum q̃s enu merat. et ħ qntũ expediat ei⁹ decursui et edi ficatõi. sic erũt sapiẽtes. sic ꝓphete. sic discre tores spirituũ. qbus ex officio hierachico ↄmisso eis a xpo ꝛ spũsctõ ↄueniũt tales a ctus. ita vt ab hũana q̃uis auctoritate ne qant ipediri / suspẽdi vl' ꝓhiberi. sic nec sta tus papal' nec aplic⁹ vel pastoral'. Fuerũt enĩ ꝑmitus velut in qdã semĩario viuifico positi in ecclia ꝑ christũ. ꝛ postmodũ crescẽ te ecclia discretio taliũ magis inotuit. velut si stipes vinee se ĩ folia ꝛ flores ꝛ ramos ex plicuerit.

Consideratio. vi.

a Auferibilis nõ est spõsus ecclie xps ab ecclia talit qn semꝑ habeat in se viuificũ semen q ꝑt ꝑ successiones generatõis et generatõis sese ↄtinuare ĩ cor pe toto et in mẽbris ꝑtim officialibꝫ. simi liter et in filijs. Traduciꝛ ad ħ illud christi Matth. xxiiij. Amen dico vobꝫ q nõ ꝑteri bit generatio hec donec oĩa fiant. loquens de generatõe iustoꝝ. q ↄnaꝛ illi de q dicit ẽ. Amẽ amẽ dico vobꝫ q requireꝛ a generatõe hac oĩs sãguis ab abel iusto. Itaqꝫ si dñs ĩ reꝝ mutabiliũ creatõe singul' indidit semẽ tẽ ꝯm genus suũ ad ꝓpagatõis sue genera tionẽ. Si tã ĩ lege nature q̃ ĩ lege moysi sta tus sacerdotal' durabat vl' in ꝑmogenitis vel ꝑ successiõem hereditariã filioꝝ ꝑ ꝑribꝫ suis. oportuit mlto ampli⁹ legẽ gre ꝑfectis simã habere in semetipa fecũditatẽ ꝑ sui cõ tinuatione legitima. Ad qd inducit aplus ad Ro. ix. textũ ꝓphete euãgelici Esa. i. Ni si dñs exercituũ reliqsset nobꝫ semen q̃si zo doma fuissemus. et q̃si gomorra sil'es eẽm⁹. Hoc aũt qd aliud dꝫ intelligi q̃ vis insita spũalis et ars quedã viuifica in vniuersum corpus ecclie. ꝑ quã hierarchic⁹ ordo suus ꝑt vsqꝫ in finẽ subsistere. ¶ Et ex his ꝓtinus inferꝛ q ecclia vl' ↄcilium eã repñsentãs ꝑt ĩ stituere vl' eligere vel desigñre sũmũ põtificẽ in sacra sede petri. Potest insuꝑ modũ deter minare vl' limitare cũ taliter vl' tali' institu endi siue desigñdi / ita q nõ spectat ħ ad so lum pontificẽ sũmũ. alioqn ipo mortuo vl' nolẽte dare legẽ eligendi successorẽ possꝫ ec clesia ꝑmanere iugit' sine sũmo põtifice. qd neqt fieri lege stante. Qꝫ si qs dixerit. mo dos q nũc obꝟuanꝛ ꝑ electõe sũmi põtific' determĩatos esse ꝑ summos põtifices. Pla cet. Sed ecclia ↄsensu suo vero vel interꝑ tatiuo approbauit. aut in defectu q̃le ꝑdixi mus fas haberet immutare. Et ita fas vt ĩ contrariũ nulli⁹ posset cuiuscũqꝫ põtificis auctoritas legẽ dare.

Consideratio. vii.

a Auferibil' nõ est spõsus ecclesie xps ab ecclia spõsa sua et filijs eius. sic q ꝑmaneat ecclia ĩ sola mliere. imo nec in solis mlieribꝫ oĩbꝫ. imo nec in laicis solũ lege stãte ꝛ nõ facta diuinit⁹ noua isti tutõe. Da oppositũ. ecclia deficere possꝫ in suis gdibꝫ et officijs hierarchicis. In suis enĩ ã sacris vsqꝫ in finẽ. Pꝫ ħ ꝑsupponẽdo q sacerdos a ñ sacerdote. et eps a nõ epo ne qt institui. imo nec a tota multitudĩe laico rum aut mulierũ simul cõgregata. si per ca sum mortui essent oẽs sacerdotes. Addi tum est / non facta diuinitus institutõe nõ ua. quia spũsancto dictante et opante noua prestari posset auctoritas qualis nondũ col lata est. quemadmodũ prius q̃ deus istitu isset sacerdotiũ nouũ suꝑ mũ ꝛ alios iferioreſ

gradus hierarchicos in ecclia nō dubiū ꝙ in hoc potuerit. Petro nulla cōmunitas vel vniuersitas hoim mortaliū siml' ꝯgregata talem aliquē gradū nullo mō istituere potuisset cū ptāte qlis in qlibꝫ repit q̄ sup naturā existēs ipam sibi psupponit et substernit quodāmō sicut forma materiā. ¶ Nec opinor ꝙ aliqs doctorū theologorū senserit in hoc ꝯrie ꝗuis v̄ba qdā eple cuiusdā tractat⁹ de ꝯcilio generali videri pñt aliq̄liter h̄ sonare. nisi benigno interpte foueant. ¶ Deducit ꝑinde ꝙ nec hieronymus nec aliqs aliorum dicēs ecclīam vel aplos sibi ꝯstituisse Petrū vt supmus esset ⁊ princeps inter eos ad scisma tollendū non intelligunt hoc nisi qđ ecclesia vel apli declarauerūt ita esse ꝯstitutum a christo. ⁊ hoc tenendū fidelibꝫ tradiderūt. Et ita saluat illa q̄ videt sup hac re inter Hieronymū et ceteros varietas.

Consideratio. viii.

a Uariabilis est aut mutabil' lege stāte q̄libet politia ciuilis monarchica seu regalis/vt fiat aristocratica. et nō sic de ecclīa q̄ in vno monarcha supmo ꝑ vniuersum fundata est a xpo. ¶ Possꝫ deduci ꝯsideratio tā a priori ꝗ̄ a posteriori deducēdo variatiōes q̄ fuerūt i alijs politijs. qꝛ nullā aliā politiā instituit christ⁹ imutabiliter monarchicā. ⁊ quodāmō regalē nisi ecclīam. Et oppositū sentiētes de ecclia. ꝙ scꝫ fas ē esse plures papas aut ꝙ q̄libꝫ epūs est in sua diocesi papa. vel pastor supm⁹ eq̄lis pape romano/errāt i fide et vnitate ecclesie ꝯtra articulū illū. ⁊ in vnā sctām ⁊c. et si ptinaces maneant iudicādi sūt heretici. sicē Martin⁹ de padua et qdā aliorū. ¶ Cōsonat rōi. qꝛ sicut ad vnā fidē et ad eadē sacra obligant oēs viatores. Sic opꝫ vt n̄ essꝫ scisma reductionē finalē fieri ad vnū supremū. Secus vbi ꝯmunitas regit legibꝫ solis naturalibꝫ et traditōibꝫ humanis/q̄ pro varietate tēporū et locorū laudabili⁹ et vtilius variant/ꝗ̄ vt vno tenore ligēt omnes. quēadmodū tradit Aristo. exemplificās de regula lesbie. ¶ Quocirca dicam⁹ et incidenti consēqnter ꝙ nec summ⁹ pontifex nec aliqs alioꝝ debet conari vt canones positi vel alie traditōes hūane obſuent vbiqꝫ ꝑ totaꝫ ecclīā et ꝑ oēs iuariabiliter natōes. Opposītū satagere dedit forte occasionē grecis discedēdi a latinis. dat ꝑterea quotidie materiā multā litium scrupulorū grauiū/dū eq̄li tenore querit obſuari lex humana. siue sit illa canonica secularis vel ciuilis. quēadmodum custodiri diuinā absqꝫ vlla variatōne necesse est. Inde venit illa xpi questio Mat. xv. Irritū fecistis mandatū dei ꝑpter traditiones vestras.

Consideratio. ix.

a Uariabilis est vicari⁹ sponsus ecclesie ꝑ voluntariā eius cessionē aut renunciatōem a papatu. Fuerat et olim dubitatio post renūciatōem Celestini nunqđ talis renūciatio iure subsisteret. Tū ꝑpter votū quo se papa obligat ad ecclīaꝫ. Tum ꝑpter desponsationē et mr̄imonium quoddā spūale inter papam et ecclīaꝫ. Tū ꝑterea qꝛ papa diuino iure statutus est in h̄ gradu. Et si que sunt alie ratōes. Occasiōe cuius dubitatōis facta est decretalis determinās affirmatiuā ꝙ hoc licet. Et ita licet ꝙ ex hac humili renunciatōe cū ceteris patribus Celestin⁹ annumerat⁹ est catalogo beatorū. ¶ Sunt autē casus aliq̄ etiā ꝑ iuristas expssi quādo licitū est plato. imo q̄n ꝙ debitū cedere statui suo. Unus est grandē scādalū subditorū qđ non expectat alio modo ꝓbabiliter terminandū ꝗ̄ ꝑ cessiōeꝫ. Alius casus est dū occupatio seu retentio ꝓlature patenter vergit in detrimentū salutis ꝓpe. Nam quid ꝓdest homini si vniuersuꝫ mundū lucret/anime vero sue detrimentuꝫ patiat. aut quā dabit homo ꝑ aīa sua cōmutationē. Alius casus est vbi manifeste talis retentio impediret maius bonū vel in ꝓlato vel in subditis. ¶ Multiplices essent casus in particulari sm illud triplex genus Sed breuitati nr̄e satis sint ista ꝑ nūc. Per que dissoluitur prima ratio que fiebat d̄ voto/quod non obligat dum vergit in detrimentum salutis/vel exitū deteriorē. Alterā rationem soluit dissimilitudo que est inter matrimoniū carnale et spūale. licꝫ cōueniāt in multis. Dissimilitudo est quantū ad h̄ ꝙ in spirituali nō est sacramentū. ex quo cōsurgat indissolubil' nexus et institutōe diuina. Quēadmodū de carnali est expssa lex Quod deus cōiunxit hō nō sepet. et sacrm hoc magnū est. Dico autē in christo ⁊ ecclēsia. inquit apostolus. Ex ꝑinde soluit ratio tercia. qꝛ ꝓpe sol⁹ christ⁹ est sponsus ecclīe. Aliū sunt tantūmodo vicarij quos per humanam designationem vel electionem voluit institui. quāuis officium sit diuinum/

et sola auctoritate diuina p̄mitus ordinatū.

Consideratio .x.

2 Auferibilis est in casib9 dabilib9 vi
a carius sponsus eccl'ie ab ipa eccl'ia.
z h̄ p eam/vl' p cōciliū generale rep̄
sentās eā/vl' p aliq̄s ad h̄ p eā institutos/si
ue cōsentiat ipe vicarius vl' nō ɔsentiat sue
cessiōi. ¶ Sumit̄ in primis argumētū pro
hac ɔsideratōe ex ꝟitate p̄cedentis. Naz si
vicarius spōsus p̄t resignare spōte ipi eccle
sie dādo ei libellū repudij. Cū spōsus z spō
sa nō debeāt q̄ ad h̄ impari iure cēseri. pote
rit sil'iter repudiare sponsum talē ipa eccl'ia
sponsa. dū par rō vel porior adducit̄ p ipsa
ɔ sponsū. vel qz ꝓstituere q̄rit eā ɋ̄cū ipse est.
vl' tyrānide seua tractare/laniādo eā. vl' pla
citādo bona sua dissipādo. vel qz abuti co
nat̄ ea in ꝑniciē filiorū. Nullū q̄ppe statuz.
nullū ḡdū dignitatis/nullū mīstratōis ge
nus dedit de9 nisi in edificatōēm suā z vtili
tatē ɔmunē. ptz ad Eph. iiij. z ad Corin.
vi. Dedit vtiq3 ad pacē eius cui9 fines po
suit pacē. s̄m p̄s. Et hanc opat̄ dilectio. p
pter qd̄ finis legis ab apl'o ponit̄ dilectio. ī
qua etiā fundauit xp̄s officiū pastoral' Si
diligis me (inq̄t christ9 petro) pasce oues me
as. Joh. vlti. Sed q̄s nō videat casus ml'
tos esse possibiles/quoꝝ aliq̄ nūc tacti sunt
in q̄b9 eccl'ia nō edificaret̄ sed destrueretur.
nō vniret̄ sed dissiparet̄. nō pasceret̄ s3 depa
sceret. si nō cederet voluntari9 vel eijceret̄ ī
uitus h̄ q̄ in vicariū sponsum eccl'ie rite et
canonice fuerat ordinat9. Nec sit cuiq3 illō
ammiratōi qd̄ dicim9 q̄si ɔtrariātes illi ius
sioni. Nolite tāgere christos meos/quomo
do etiā vni singulari ꝑsone fas esset in casu
violētie attēptate p papā verū cōtra castita
tem suā vel vitā vim vi repellere cū apposi
tione inculpate tutele. z ita licite stabit ꝙ tā
gat papā violēter. vl' in mare deijciat. Cur
similiter in casu nō liceat idē toti eccl'ie p de
fensiōe sua et violētie attēptate cauta repl'si
one.

Consideratio. xi.

Auferibilis est in casu vicari9 eccl'ie
a p ɔciliū generale eo non ɔsentiente
vl' iuito celebratū. ¶ Fateamur ꝑus
ꝙ regulariter ɔciliū generale nō est celebrā
dū de iure etiā diuino nō vocāte vl' appro
bāte papa si est vnic9. nec aduersus eū alle
gatio legitima. Sed regule generales bene
suscipiunt exceptōes sicut in grāmatical'b9
ita et in moralib9. p̄sertim vbi casus particu
lares incidūt modis variabiles infinit̄. ad
q̄s exceptōes ordīata est lex supior interpres
aliaꝝ. quā Aristo. vocat epykeiam. v. ethi
corū. Et alia diuinior quā gnomi appellat
in. vi. ethicorū. Hec autē lex sp̄ h3 locū in i
terp̄tatione legū aliaꝝ ꝑticulariū vbi defice
re cernit̄ ratio z finis institutōnis ipaꝝ. Fi
nis autē legū omniū nedū hūanarū: sed di
uinaꝝ est dilectio que vnitatē opat̄. Sit ḡ
casus vbi legis alicul9 obꝟuatio dissiparet
vnitatē z obesset publice saluti. Quis rōne
vtēs diceret eā tenere oportere. Nimirū nec
sibijpi q̄sq3 vellet hoc fieri. quāto minus to
ta ɔmunitas ratōnabiliter hoc fugiet ¶ Q̄
si quis interrogaret/q̄ auctoritate fulcietur
vel vtet̄ hmōi conciliuz acephalū vt videt̄
sine papa? Respōdendū ꝙ auctoritate xp̄i
capitis sui et indefectibil' sponsi. auctorita
te p̄terea legū suaꝝ tam diuie q3 natural'. q̄
hāc licentiā vel necessitati vl' manifeste cha
ritati vel religiose pietati ɔcedūt. Pro q̄ fa
cit textus Marci. ij. de excusatōe discipulo
rū vellentiū spicas in sabbato p legē necessi
tis ɔfirmatā. exemplo dauid q̄ ɔmedit pa
nes propositionis

Consideratio. xii.

Auferibilis est in casu vicari9 spon D
a sus ecclesie/p ecclesiam vel genera
le conciliū/neduz conciliatiue/aut
dictatiue/ vel denunciatiue. sed autoritati
ue iudicialiter atq3 iuridice. ¶ Presupponā
mus ꝙ iurisdictio idem est ꝙ iuris dictio/
seu potestas vel iurisdictio z facultas pro
pinqua dicēdi ius. Et solet restringi ad co
actiuam iurisdictionem que fertur vel dici
tur in alterum etiam inuitum. Sequitur p
tinus ex hac descriptione considerationis
veritas. quomodo ecclesia seu conciliuz ha
bet in casu facultatem ꝓpinquam vel auto
ritatem seu potestatē dicendi ius. etiā in al
teꝝ q̄ in papā fuit rite susceptus z electus.
Nolumus tn̄ impugnare qui summus pō
tifex habeat ptātē regitiuā z autoritatiuam
respectu omniū hominuz. quantum xp̄us
voluit z cognouit expediens sibi dare pro
exercendo eam. Non pro se tantummodo/
sed magis ad vtilitatem ecclesie. qualez au
toritatem ecclesie nō habet totū ecclesie resi
duuz. nisi vnitiue quodammō vel electiue.
Et ex ista diuisione verū est ꝙ claues date

sunt nedũ vni sed vnitati. Ex hoc tñ nõ ha
bet q ecc̃lia tota vel ꝯciliũ absente papa p̃
sertim suo õmerito nõ possit auctoritatiuã
iurisdictõem exercere. sic̃ lex q̃dam diuia et
indeuiabilis ad reducendũ ip̃m vl' corrigẽ
dũ vl' compescẽdũ Ne noceat ip̃e nedũ ec
clesie sed sibimet tanq̃ freneticus. vel vt pessi
ma malo₂ passionũ ebrietate seduct⁹. sicut
enĩ tradit Aristo. v. pol. q ad ꝯmunitatem
totã spectat p̃ncipis vel correctio vl' total'
destitutio si iremẽdabil' ꝑseueret. Et hec po
testas inauferibil' vl' inabdicabil' est a ꝯmu
nitate libera que de reb⁹ suis facere p̃t ad li
bitum. nec ꝑ appropriatiõem vl' aliquã le
gẽ p̃t suspendi. q̃nto magis h̃ habebit eccle
sia. Claudicabat olim petr⁹ p dissimulatõe₃
Paul⁹ ei restitit in faciẽ. ad Gal. ij. Intro
ducebat Petr⁹ rẽ nouã in ecc̃lia dei, ad cen
turionẽ gentilẽ intrauit. Act. xi. suborta₃ est
murmur in ecc̃lia. ita vt ꝯpulsus sit petrus
doctrinã insequi quam tradidit script'. vt
sc₃ paratus esset corã tota ecc̃lia rõem red
dere de ea que in ip̃o erat fide et spe. alioqui
nõ sibi credidisset ecc̃lia. Quãto forti⁹ et rõ
nabili⁹ possunt duo ꝯtẽdẽtes diffamati a
pud bonos et g̃ues de scismate. de ꝑiurio.
de heresis suspitõe compelli rõem redde
re si se cog̃uerit inocẽtes. Sic Simach⁹.
sic btũs Marcellus. sic btũs Gregori⁹. sic alij
plures iudiciũ subiere. ꝯcilij nequaq̃ ex hu
mili ꝯdescẽsione. sicut fingũt aliq̃. sed ex de
bito ꝛ obligatõe. q̃rũ multos q₂ ꝯciliũ non
reperit ꝯuictos de crimĩe / reliq̃t causam eo
rũ examini iudicis dei terminandã.

Consideratio. xiiii.

A Ufersibil' nõ est vicari⁹ sponsus ec
a clesie ꝑ ecc̃liam aut ꝯciliũ generale
q̃ ad ea q̃ sunt ordinis sacri cuiuscũ
q₃ q̃n semꝑ remaneat vel sacerdos vel ep̃us
si in talẽ fuerit aliq̃ndo ꝯsecrat⁹. Sil'r etia₃
de papatu si diceret ordinẽ a sacerdotio vel
ep̃atu distinctũ. ¶ Dudũ t̃pe beati Cyp̃ani
martyris in affrica dũ sanctus Corneli⁹ pa
patũ rhome gerebat. fuit error multo₂ etiã
magnorũ / q scismatici ꝛ heretici excõicati
ꝛ symoniaci deijciebant' ab om̃i gradu ꝛ di
gnitate ꝛ ordine. ita q nõ remanebãt sacer
dotes nec episcopi retinebãt episcopalẽ g̃
dũ. nec diaconi diaconatũ. ꝛ ita de sil'ibus.
Immo vsq̃ ad h̃ deuentũ est vt diceret' ab
eis q tales nullo mõ valebãt baptizare. sed
baptizabant' hi quos baptizauerãt. Simi
liter nec ꝯsecrabãt nec ordinabãt q̃n totum
postea dicerẽt iterãdũ. Introducebãt ꝑ se
ip̃is m'ltos passus scriptura₂. vt illõ. Ma
ledicã bñdictõib⁹ vestris ꝛc̃. Affirmabant
deniq̃ q tales spiritũsanctũ dare non pote
rãt / quẽ vtiq̃ nõ habebãt. Notata sũt hec i
decretis causa p̃ma. et in q̃rto sententiaru₃
di. xxv. et dist. xiij. vbi magister nõ tenet'. lic₃
loquat' magis recitatiue q̃ determinatiue.
¶ Illustrissim⁹ vero doctor Aug⁹ post Cy
prianũ materia₃ hanc declarauit cõformit'
ad ꝯcilia generalia ante eũ et post celebrata
Et hũc insecuti sunt doctores theologi di
cẽtes q ea q̃ sunt ordinis stabilia sunt ꝛ in
delibilia. ꝓpterea dicũt hi imp̃mi characte
rẽ quẽ appellãt indelebilẽ et nõ iterabilem.
¶ Attñ ꝑ cõcordãtia diuersa₂ sententiarũ
in hac ꝑte ꝓficit duplex distinctio. Ep̃isco
pus itaq̃ heretic⁹ et degdat⁹ ab ecclesia aut
intẽdit dare ꝛ facere ꝯformiter ad intentõe₃
ecc̃lie. vel baptizat vel ꝯsecrat vel ordĩat vl'
ꝯfirmat / materiã insup et formã debitaſ ob
seruat. Aut deficit in aliq̃ illorũ Intentõne
sc₃ corrupta et erronea vel in materia vel in
forma. Scd̃m hãc distinctõem ꝓcedũt m'l
te autoritates sancto₂. quo₂ aliq̃ dicẽtes q
sacerdotes heretici nihil agãt / intelligũt d̃
his q̃ secũdo mõ deficiũt. quales erãt plu
rimi hereticorũ. vt arriani ꝛ errãtes in ipsa
substãtia sacramẽtorũ. Alij dicẽtes opposi
tũ sicut augustin⁹ et ecc̃lia de p̃orib⁹ intelli
gunt. ¶ Rursus alia ẽ distinctio de efficacia
sacro₂ collatorũ ab indignis sacerdotib⁹
ꝛ hereticis. Nã q talia sunt efficacia p̃t itel
ligi vel q̃ ad vtilitatẽ vel q̃ ad ṽitatẽ. Si p̃
mo mõ illa dicunt' esse nulla. q₂ neq̃ ꝓsunt
facientib⁹ neq̃ sciẽter recipiẽtib⁹ / sed obsũt
potius. Si secundo modo / sic consecrati
ones hereticorũ sacerdotũ efficaciã habere
et veritatẽ fatendũ est. ¶ Tande₃ ex hac cõ
sideratione cũ suis ꝓbatõnibus que latio
ri deductione ponunt' ab auctorib⁹. sequit'
q durante presenti scismate nõ oportet du
bitare quin vtrobiq̃ fuerint cõsecrati / ꝛ sint
veri episcopi. et sacerdotes ꝑ mutuã succes
sionem vsq̃ in presens. ¶ Nec est difficul
tas in collatõne sacramentorũ nisi de sacra
mento penitẽtie in quo iurisdictio quedam
requiritur. quã nõ habent heretici ꝛ scisma
tici vel excõmunicati sacerdotes. Sed hec
difficultas redundat similit' in illos qui an
te scisma fuerunt ordinati. et s̃m estimatio
nem illorum qui indicarent hanc vel illam

partem esse scismaticā. et ex consequenti nō habere sacerdotes nisi excōicatos/ et suspensos. Et ita vanū ē et forte scādalosum gloriari q̄ p̄sbyteral' vl' epalis ordīatio suscepta fuerit añ scisma p̄sens. poti⁹ q̄ȝ h̄ tpe. Si p h̄ velint hmōi gl'iantes vocare se veri⁹ esse sacerdotes et epos q̄ȝ posteriores. Si velīt p̄cca dicere sicut aliq̄ dixerunt et scripserunt tpibꝫ istis q̄ vera sacramēta et veri sacerdotes et veri epi et verꝫ corpus xpi et verus baptismus cū silibus nō sint in hac pte obedientie vel in illa.

Consideratio. xiiii.

D

a Auferibil' est vicari⁹ sponsus eccl'ie p ipam eccl'iam aut generale ɔciliū q̄ ad executōem licitā eoꝝ omnium q̄ ptātem ordinis respiciūt. i. q̄ nō licite talia aget. Data q̄ppe est papal' ptās ipi ecclesie/ et sua ē sicut est ipius pape. q̄ȝuis alio et alio mō. Sua est inq̄ȝ et pape ad edificatōnem eccl'ie nō ad destructionē. Potest ergo vsus talis ptātis tolli vel suspendi p ecclesiā ab eo q̄ vellet vti manifeste in pditōeȝ ecclesie aut mēbrorū suorū tali dignitate. vñ et si ptās ordinis sit imediate a deo. sit etiaȝ indelibilis. tñ vsus ipius multū dependet ab eccl'ia et a rectoribꝫ suis qui vices ei⁹ exequunt. ¶ Et hic fundabil' ē possibilitas subtractōis vel suspensiōis obediētie ab aliq̄ in papam rite electo. Nā q̄ obediētia tali p̄stetur est p̄ceptū affirmatiuū. q̄d nō obligat p semp. nec in pniciē eccl'ie. Si viderit g̃ ecclesia q̄ p̄stare nūc obediētiā pape in ammīstratōe ordinū sacrorūȝ et siliūȝ/ fieret ecclesie pniciosūȝ et pape in instrumētū malicie. cur nō suspēdere p̄t hmōi obedientiā q̄usq̄ȝ nullū in obediēdo cadat piculū? Hec autem subtractio obediētie magis adhuc fūdabil' est in his q̄ sunt tēporalis ammīstrationis. ¶ Sȝ vtrū hec obedientie subtractō vel suspēsio valeat p aliū q̄ȝ p eccl'iam vl' generale conciliū? Forte videret respondēdū negatiue. p̄sertim si fiat sermo de subtractōne generali et autoritatiua. et q̄ ligat omnes de ecclesia in hoc stare. ¶ Secus est de subtractōe pticulari quo ad hos vel illos/ q̄ nō fert auctoritatiue/ sed vel doctrinal'r et insinuatiue. vl' necessitatis q̄dā inductōe. ¶ Jubebit (exempli grā) sūmus pōtifex corā theologis expꝛtis q̄ fideles credāt spm̄ sanctuȝ nō pcedere a patre et filio/ dicim⁹ q̄ theologorū erit doctrinalit' resistere et dicere q̄ sibi nō obediat. ¶ Jubebit alter summ⁹ pōtifex q̄ vastet regnū frācie igne et gladio dicim⁹ q̄ regis erit resistere et iubere q̄ ei nō obediatur sed resistat. h̄ enī fas est agere cuicūq̄ȝ in quē vim illicitā vellet inferre etiā ver⁹ papa ¶ Nō est pax iubebit ipe ideȝ q̄ vnio ad pacem eccl'ie nō querat vijs cōuenientibꝫ et cōgruis. aut etiā p eum iuratis. aut q̄ ecclesia nequaq̄ȝ cōgreget ne forte ipm eijciat. Dicimus q̄ oīm catholicoꝝ erit resistere et nō obedire. ¶ Q̄ȝ si sit aliq̄s q̄ totā p̄sidentiaȝ suā et papalē dignitatē cōuertere velit in instrumentū nequicie et destructōis alicuius ptis ecclesie in tpalibus vl' spiritualibꝫ. nec pateat sufficiēs remediū aliud nisi subducēdo se ab obediētia talis potestatis seuientis et seipa abutentis. et hoc ad tēpus. vel q̄usq̄ȝ eccl'ia vel conciliū puiderit. hoc fas erit. dum tamē illud agere pia quedā īpellat necessitas. nō libido seu cupiditas assumēdi iprobe valamen malicie libertatē. ¶ Fatemur enī duo illa nullo modo debere fieri nisi manifestis causis vrgentibꝫ. ne in toto corpore eccl'ie deterior et generalior scissura fiat et inducat. dum particularia mēbra cōsuescūt nō obedire. sicut notat Aristot. i politi. pessimū eē cōsuescere nō obedire pncipi siue regi Quanto magis erronea et dānāda est assertio/ q̄ licet vnicuiq̄ȝ subditoꝝ mox vt aliq̄s est tyrān⁹. ipm vijs oībꝫ fraudulentis et dolosis sine q̄uis auctoritate vl' declaratōe iudiciaria morti tradere. p̄sertim si addat hec assertio q̄ tyrānus ille oīs est qui nō p̄est ad vtilitatē subditorū sed de hac re alibi. de q̄ viderint assertores

Consideratio. xv.

a Auferibilis est vicarius sponsus ecclesie per ecclesiā aut generale conciliū ppetuo vel ad tēpus/ quo ad ea oīa que sūt iurisdictōis. Satꝫ idirecte deductio consideratōnis istius patet ex p̄cedenti. Nam possunt ab aliquo rite in papam electo tolli tā de iure q̄ȝ de facto subditi in quos debet iurisdictōnem exercere. Et ita per indirectū iurisdictio non subsistet. ¶ Utrū vero directe et absolute possit oīs potestas iurisdictōnis a papa rite electo remoueri/ posset esse duplex imaginatio q̄ ad aliquas iurisdictōes. qualis est iurisdictio respiciens sacramentalē absolutōnem/ q̄ alterius est ratōis q̄ȝ alie respiciētes forū exterius. Hanc enī iurisdictionē habet ɔfessor

pape sup ipm. cui tñ nõ possz ɔmũicari iu-
risdictio in foro exteriori sup̃ papã. vt ꝙ eũ
posset excõicare. Hãc insup iurisdictõz ha
bet in casu necessitatꝭ oĩs sacerdos apd̃ pec
catorẽ sibi volentẽ ɔfiteri ¶ Dicerẽt ḡ aliq̃ d̃
hac spũali iurisdictiõe sicut de ptãte ordis
ꝙ licz iauferibilis sit ĩ se ꝛ in sua essentia. tñ
est suus vsus impedibilꝭ modis tactꝭ. Si
cut etiã impediunt scismatici ꝛ heretici p̃sci
si ab eccl'ia ne q̃s q̃ȝ eis nisi in casu necessita-
tis debeat ɔfiteri. ¶ Dicerẽt aliĩ ꝙ talꝭ iuris-
dictio nõ solũ impedit in suo vsu sed etiam
tollit ministerio eccl'ie ꝛ p̃lati supioris duz
degdatur heretic⁹ aliq̃s p̃latus vlꝭ sacerdos.
ꝛ h̃ qꝛ ɔdescẽdit deus tollere ab illo sacerdo
te ptãtem diuinit⁹ sibi collatã p ministeriuz
talis tanq̃ȝ p causam sine q̃ nõ. sicut imagi-
nant doctores multi de potentia collata sa-
cramẽtis respectu grẽ quaz figurãt. nõ enĩ
attingit illa ṽtus actiua sacramẽtoꝝ substã
tiã grẽ. sed tamẽ sunt causa sine q̃ nõ talis g̃
tia nequaq̃ȝ crearet. Sicut p̃terea dicimus
de infusiõe aĩe in embrionẽ dispositũ. ꝛ ma
gis ad ppositũ de recessu aĩe a corpe p indu
ctõem disconuenientẽ qualitatũ. p̃sertim si
imaginemur ꝙ aĩa sicut creabat prius/ ita
nũc annihilaret cõsequenter ad has dispo
sitõnes vlꝭ ad alias. Uel exẽplificem⁹ de an-
nihilatõe grẽ p peccatũ mortale. ¶ Aduerta
mus tamẽ in hac materia ꝙ optet nos ɔce
dere ɔseq̃nter ad p̃missa ꝛ ad factũ Celesti-
ni q̃ cessit papatui. ꝙ papatus nõ dicat or
dinẽ sup sacerdotiũ vel ep̃atũ. Q, insup nõ
dicat iurisdictõem inabdicabilẽ hũana vo
luntate supra episcopatũ. Et deĩn nũc tẽpo-
ris remãsissent duo habẽtes papalẽ digni-
tatẽ aut talẽ que fuisset supior ad episcopa-
lẽ vel archiep̃alẽ. Oportet vt videt ɔseq̃nt
dicere ꝙ mortuo vel cedẽte bonifacio q̃ ĩ lo
cũ celestini successit/ ipe Celestin⁹ potuerat
assumi in papatũ sine noua alicui⁹ ordinis
vel potestatis iuridice essentialꝭ et inabdica
bilis collatõe. quẽadmodũ dicim⁹ de ep̃ali
dignitate in his q̃ fuerunt degdati vel deie-
cti. q̃ iterũ possunt restitui nulla ɔsecratõne
noua facta. ¶ He aũt ɔsideratões pficiunt
studiosis ad cognoscẽdũ magꝭ et magꝭ q̃d
dicat vel importet/ ꝛ q̃d nõ papalꝭ dignitas.
ꝛ qualiter põt exercere iudiciuz eccl'ia circa
papã. Notet Bonauẽtura in di. xxv. quar
ti vbi q̃rit si ep̃atus sit ordo sup̃ sacerdotiũ.
et ponit ꝙ neq̃ȝ episcopatus neq̃ȝ papatus
dicit nisi plenitudinẽ aliquã vlꝭ dignitatez
in ordine/ ꝛ ordinẽ nouũ nullũ addit.

Consideratio. xvi.

Uferibilꝭ est vicari⁹ sponsus eccle- D
sie p eccl'iam aut generale ɔciliũ vt
dictũ ẽ. ꝛ dũ h̃ euenit pbabile est ꝙ
magis fiat destitutiue ꝛ iuridice q̃ȝ solũ de-
claratiue seu dictatiue seu ɔsiliatiue. ¶ Fue
rũt due opiniões vt alꝭs tangebat de desti-
tutõe pape. Una ponit ꝙ papa dũ labit in
heresim iã damnat⁹ est. ꝛ eo facto p deũ de-
posit⁹. ꝛ pdidit iure diuio papalẽ dignita-
tẽ. siue hec heresis sit secreta vt ampliãt aliq̃
siue sit manifesta. vt placet aliĩs loq̃ restri-
ctius. ¶ Credũt aliĩ ꝙ null⁹ rite in papã ele
ctus reddit p aliq̃d crimẽ eo facto deposi-
tus licz hũ sit deponẽd⁹. ꝛ manet talꝭ rite ele
ctus sp papa vsq̃ȝ ad sñiam depositõis latã
ɔ eũ p eccl'iam vlꝭ generale ɔcilium. aut nisi
cesserit spõte sua. quẽadmodũ in aliĩs ep̃ati
bus ꝛ dignitatib⁹ minorib⁹ dicũt eẽ certuz.
ita ꝙ resolutio finalꝭ hui⁹ opiniõis quã nũc
dicim⁹ pbabilẽ stat in h̃ ꝙ sicut null⁹ efficit
papa lege stante ꝛ nisi fieret noua reuelatio
vlꝭ miracl'osa institutio. nullus inquã talis
rite efficit papa nisi p legitimã electiõez do
minorũ cardinaliũ aut aliorũ quib⁹ hec po
testas collata fuerit p eccl'iam aut p genera
le conciliũ. sic nullus talis rite elect⁹ desinit
esse papa. nisi p destitutõez legitimã factaz
ab eccl'ia vel concilio vel aliĩs q̃bus volue
rit ɔferre eccl'ia vel ɔciliũ hmõi ptãtez. qua
lis nondũ collata esse reperit. ¶ Probabili-
tas huius opiniõis fundata est alꝭs in alio
opusculo. Et nunc breuiter repetam⁹ dicẽ
tes aliqua. Primo ꝙ status hierarchic⁹ in
ecclesia debet esse cert⁹ et constans. da oppo
sitũ. Jam ecclesia nõ fuisset sufficienter in-
stituta. qꝛ subditi remanerẽt semp expositi
discrimini peccati mortalꝭ in obediẽdo vel
nõ obediendo suis supioribus/ cũ nõ pos-
set eis ɔstare sufficiẽter quãdo supiores ius
pdidissent in p̃sidendo. vel ipm retinerent.
¶ Ac pinde dicimus cõsequenter ꝙ titulus E
eccl'iastice dignitatis vel auctoritatis non
est fundat⁹ ĩ sola sanctitate. quemad modũ
dixerunt heretici qui nominabant paupe-
res de lugduno. ꝛ aliĩ similes. sicut deducit F
Bonauẽtura in distinctõe. xxv. quarti. Ali
oquin nihil esset certũ in actibus hierarchi
cis. Sicut nemo scit an odio vel amore di-
gnus sit ¶ Ex eadem radice pateat ꝙ p p̃sci
entiã vel reprobationẽ eternã nõ datur vel

auferť p̄cise titulus eccl'iastice dignitatis.
Nā iudas p̄scitus fuit apl's/⁊ mľti p̄desti/
nati carēt tali dignitate. Sequiť amplius
ꝙ titul⁹ eccl'iastice dignitatis nō ē fundat⁹
in donis ḡtuitis latētibꝰ ī aīa. qꝛ de illis cō
stare n̄ p̄t subditis nisi forte ꝑ reuelatiōem.
⁊ p̄ſtim si sint dona q̄ statim habita statim
ꝑdi possunt. qḋ diciť ꝓpť caracteres inde/
libiles postq̄ȝ semel habiti sunt. ⁊ de q̄bꝰ p̄/
supposita fide p̄t haberi sufficiēs certitudo
dū aliq̄s rite suscipit sacramēta imp̄mētia
R tales caracteres. ¶Addam⁹ rursus ꝙ sicut
iniust⁹ hō sine charitate ⁊ ī pctō mortľi p̄t
iuste dn̄ari tp̄aliť ⁊ esse rex vel p̄nceps iusto
titulo. Sic etiā p̄t esse ep̄s vľ sacerdos. Et
h̄ seq̄ť ex p̄oribꝰ ꝯ imaginatōem aliq̄ꝝ no/
stris tp̄ibꝰ in anglia ⁊ alibi. q̄ posuerūt om̄e
dominiū ⁊ oēm dignitatē fundari in iusti/
cia charitatꝭ. ⁊ ꝙ sine ea nihil p̄t esse iustum
neq̄ȝ iuste fieri neq̄ȝ possideri. qḋ vtiq̄ȝ repu
ḡnat assertōibꝰ sacre scp̄ture ī locꝭ plľimis /ī
q̄bus idolatre ⁊ pessimi hoīes ⁊ ṙp̄robi ap
pellanť reges. vt saul. Cyr⁹ et Achaȝ. Un/
de ⁊ christ⁹ docuit ꝙ pharíseis ⁊ reprobis
dareť obediētia ī doctrina eoꝝ dū ait. Su
pra cathedrā moysi sederūt scribe et phari/
sei. q̄ dicūt facite ⁊c̄. ¶Dicam⁹ ꝯseq̄nť ꝙ di
gnitates eccl'iastice nō fundanť in fide inte
riori. neq̄ȝ in spe sctā. neq̄ȝ ī charitate. ptȝ ex
eisdē fundamētis. ¶Ac ꝓinde seq̄ť vlteri⁹
ꝙ deficiēte fide in aliq̄ p̄lato nō ē ꝯsequens
vt mox ꝑdiderit pastoralē dignitatē. qꝛ nec
fides ē necessariū ei⁹ fundamētū. ¶Ptȝ am
pli⁹ ꝙ canōes sacre scp̄ture ac sūmoꝝ pōti/
ficū dicentes hereticos esse vitādos tanq̄ȝ
ethnicos et anathematizatos verū dicunt
dū ꝯstat eos tales eē. ⁊ maxime ꝑ sniām iu
diciariā. aut ꝓp̄am ꝯfessiōeȝ. aut facti eui/
dentiā. Nihilomin⁹ ꝙ tales sint eo facto de
positi a dignitatibꝰ /⁊ ꝙ eas ꝑdiderint sine
destitutōe nō habeť ex eisdē canōibꝰ. Aut si
aliq̄ canōes videanť h̄ sonare de notorijs ⁊
manifestis hereticꝭ q̄ sunt eo facto depositi
intelligi possȝ ꝙ ꝯ tales nō req̄riť ꝓcessus
iuridic⁹ ordinat⁹ ad deḡdandū eos ꝑ sen/
tentiā diffinitiuā. sicut in occultis ⁊ nō ꝯfes
satis oporteret. ¶Dicam⁹ ḡ ꝯcludētes ꝓbabi
liter ꝙ sicut hūana electio dat ius ⁊ tituluȝ
ad papalē dignitatē si homo sit capax hui⁹
electōis atq̄ȝ dignitatis. ⁊ si sit viator bapti
ȝatus sic ꝑ hūanā destitutōem ꝑdit illā p̄si/
dentiā ⁊ nō aliť. eo inuito siue sit hereticus
siue sit scismatic⁹. ¶Et dū opponiť ꝙ here/
tic⁹ nō p̄t esse mēbrū eccľie/q̄ȝto min⁹ p̄t eē
caput ei⁹ vel vicari⁹ suus. aut spōsus/mul
ta in hāc sniām. ¶Rn̄deť ꝙ hec rō vel sitis
si bn̄ ꝑpēdať/oīno fuit illa q̄ fundauit om̄s
errores de q̄bꝰ p̄tactū est ꝙ sol⁹ iust⁹ iuste
dn̄ať. vel est sacerdos. vľ consecrat. ⁊ ita de
siľibꝰ. ¶Notem⁹ ḡ sine ꝓcessu lōgiori ꝙ mľ
te sunt ꝯnexiōes mēbroꝝ in corꝑe mystico
eccľie sicut diuerse sunt in eodē corꝑe vnita/
tes. ¶Una ē eni vnitas charitatꝭ. Et ita so
li habētes charitatē dicunť ṽe mēbra eccľie
Aliq̄ q̄ntūcūq̄ȝ fideles sunt. vel vt p̄cisa vel
vt arida ⁊ emortua mēbra. imo sunt ꝓdito
res dn̄i sui. nec de familia ei⁹ h̄ mō dici pos
sunt. nec sunt digni pane q̄ vescunť. ¶Alia
est vnitas ī donis nature. sicut om̄s hoīes
ꝯnectunť in intellectu et in rōe. ¶Alia ē vni
tas in siľi ꝑticipatōe sacroꝝ. et p̄ſtim ī vni
tate baptismatis. in q̄ caracter imp̄miť. in
q̄ vnitate ꝯnectūť oēs q̄ baptisma rite susce
perūt. etiā vbi fidē actualē vľ habitualē ꝑ/
didissent. Et hec vnio videť absolute suffi/
cere ad h̄ ꝙ aliq̄s rite in papā elect⁹ maneat
caput eccľie q̄usq̄ȝ fuerit ꝑ sniaȝ diffinitiuā
deposit⁹. ¶Nolo tn̄ ꝓptea dicere ꝙ sp̄ sit o/
bediēdū tali heretico/vľ nō sibi resistendū.
aut ꝙ sit appellatōe papaľ dignitatꝭ hono/
rādus. Qm̄ in casu sic iā tactū est possȝ pa/
pa verus manēs papa licite etiā ligari vľ i/
carcerari. vľ in mari demergi. q̄nto magis
posset obediētia sibi vel reuerētialis nomi/
natio denegari.

Consideratio. xxiii.

Auferibiľ nō est vicari⁹ sponsus ec S
a clesie rite p̄us electus q̄n possȝ cre/
are veros sacerdotes et ep̄os ⁊ alia
facere q̄ ordinē suū respiciūt ī tali plenitudi
ne receptū. absq̄ȝ h̄ ꝙ iterari debeāt ea q̄ fe/
cisset/qꝛ valida sunt iure diuio. q̄ȝuis pecca
bit ip̄e cū participibꝰ suis si h̄ attēptauerit.
¶Consiľr ea q̄ iurisdictōem purā respiciūt
illa p̄nt dici valida q̄ egerit talis q̄ȝdiu tole
rať ab eccľia. ⁊ hoc iure seu approbatōe to/
tius eccľie. vľ p̄cedentiū pontificū ⁊ ꝯcilio
rū generaliū īstitutiōe. p̄ſtim nisi aliūde ex
culpa subditorū talia reddita fuerūt inuali
da. qꝛ ꝑticipāt in crimīe. ¶Rn̄det hec consi
deratio multis dubitatōibꝰ q̄ potuerūt ori/
ri durāte h̄ pestifero scismate tā in collatōi/
bus ordinū. q̄ȝ in depēdētibꝰ ⁊ collatōibus
bn̄ficioꝝ et siľibꝰ. vbi facili⁹ se expedit opi/
nio quā ꝓbabili mō posuim⁹ in p̄cedenti

ꝯsideratõe circa obiecta. Multũ ꝓdest insu
per eadē ꝯsideratio ad celeriorē ⁊ expeditio
rē terminatõnez scismatis ꝑ viam cessionis
omissa q̃libet discussione faciēda.

Consideratio. xviii.

Uferibilis ē vicarius spõsus ec
clesie tāq̄ꝫ hereticus aut scismati
cus etiā vbi in casu ip̄e nõ est ve
racit̄ ⁊ mentalit̄ talis. ¶ Assigne
mus summati casus aliq̄s circa ꝑsonas a
lias q̄ similiter pñt in papā cadere. duos in
uenimus in iurib⁹ exp̄ssos. ¶ Unus est duz
aliq̄s sustinet excõmunicatõez vltra annũ/
⁊ citat̄ sup̄ materia fidei. nec r̄ndet. ¶ Alius
dũ citat⁹ corā iudice renuit p̄stare iuramē
tũ. Talis aliq̄s poterit manere semꝑ verus
fidelis. attñ ip̄e tāq̄ꝫ hereticus iuris p̄sum
ptiõe damnabit̄. ¶ Tercius assignat̄ casus
si timore mortis vel alia passiõe motus q̄s
vocalit̄ negat ea q̄ sunt fidei. nec possit aut
velit suffi[c]iēter se purgaret. ¶ Quartus casus
vbi ꝑ act⁹ hereticales aut idolatricos habe
bit̄ p̄sumptio vehemēs ꝯ aliquē. ⁊ talis nec
poterit aut velit sufficiēter se purgare. Dicũ
tur aũt actus hereticales vel idolatrici. qui
sunt ꝯrij vel oppositi actib⁹ quib⁹ solet fieri
ꝓfessio fidei ⁊ religionis xp̄iane ⁊ cultus di
uini. sicut ē genuflexio corā sacr̄o altaris /et
ingressus templi ⁊ sil'ia. Et in hoc multum
valet vsus hoiuz. sic talia signa vel talia ac
cipientiũ. Unñ si q̄s exhibet talia in honorē
machometi vel idoloꝝ. aut si oppositis fa
ctis detestaret̄ sacramētũ altaris. ⁊ templũ
dei ⁊ sacras imagines ⁊ sil'ia faceret. haberi
deberet de heresi ⁊ idolatria suspectus. et h̄
vel vehemēter vel grauiter vel leuiter ꝟm q̄
plures cause suspitõez aggrauātes/ ⁊ pau
ciores releuātes ꝯcurrerēt. Et hic esset lon
gus sermo de mõ accusatõis taliũ corā in
quisitore. q̃ñ. s. ⁊ q̃ñ nõ veniũt iudicialit̄ in
materia fidei vel idolatrie ꝑtractādi. ¶ Ca
sus q̄ntus inuenit̄ vbi q̄s ꝑ falsos testes ac
cusat̄ atq̄ꝫ ꝯuincit̄ fuisse relapsus in heresi
[illegible] Ille plane damnabit̄ [illegible] dā
nabit̄ ꝑ eccl'iam q̄ nõ iudicat de occultis. sꝫ
de allegatis ⁊ ꝓbatis ꝑ sententiā. ¶ Sextus
casus incidēs cũ quarto vbi q̄s etiam leui
suspitõe notatus de fide. vocatus fuerit ad
iudiciũ. ⁊ venire neglexerit seu ꝯtempserit/
aut forte nõ potuerit. de qua tñ impotentia
fidē facere nõ valebit. Cũ eñ summus põ
tifex iuxta ꝓbata ꝑus possit taz doctrinalit̄
q̄ꝫ iudicialiter denũciari deferri ⁊ accusari
corā ꝯcilio generali in materia fidei ⁊ cult⁹
diuini. nõ repugnat casus istos ⁊ similes in
ip̄o posse reperiri. qui circundatus est infir
mitate. sicut dicit apostolus. experiētie vo
ce loquens.

Consideratõ. xix.

Uferibilis ē vicarius spõsus ec
clesie. ꝑ eccl'az etiā sine culpa sua
q̄uis nõ sine causa ¶ Tāgamus
similiter casus aliq̄s. Ubi coraz
tota eccl'ia vel ꝯcilio generali ꝓponeret̄ ⁊ ꝓ
baret̄ ꝑ testes q̄ papa q̄ forte est detētus in
ter saracenos iā obijt. ⁊ cũ eccl'ia iā nõ pos
sit cõmode diutius remanere sine papa. vi
det̄ oino q̄ in hoc casu ꝯciliũ poterit creare
nouũ papā/ ⁊ cũ nõ possint esse duo simul.
videt̄ q̄ p̄mus erit destitut⁹ ꝑ ꝯciliũ. Pos
set etiā destitui vbi ꝯstaret d̄ vita si de eo ab
lata esset spes oĩs redeũdi. ¶ Alter casus est
vbi q̄s rite electus in papā efficeret̄ adeo i
utilis ꝓpt̄ indispositõem corꝑalē ac ꝓpter
carentiā ꝑpetuā vsus rõis. q̄ ꝑ ꝯciliũ iā ꝓ
cũ ꝯgregatũ dũ sane mēt̄ erat expediret ali
ter ꝓuideri de sũmo põtifice. ¶ Alter casus
est vbi post electõnē canonicā alicui⁹ i pa
pā ꝑ cardinales. ip̄i cardinales oẽs morerē
tur p⁹ q̄ꝫ possent electõem suā canonicā pu
blicare. ꝯstat q̄ eccl'ia nõ tenet̄ hũc recipe ꝓ
papa. et ita posset ad electõem alteri⁹ ꝓcede
re. ¶ Alter casus sil'is stat cũ p̄ori. vbi nll'o
mõ cardinales etiā viuētes possent facere fi
dem sufficientē de electõe canonica facta cir
ca vnũ. qual' casus videt̄ esse et fuisse i scis
mate p̄senti si bñ ꝑpendat̄. Et iõ circũstan
tia ei⁹ multũ iustificat ꝓcessus habitos ꝯ il
los ꝯtendētes ⁊ aduersus cardinales. ¶ Al
ter casus ꝓpter ꝯmunē errorē aut estimatio
nem subditorũ aut ip̄oꝝ maliciā generalez
de q̄b⁹ nõ est p̄sumēdũ q̄ vnq̄ꝫ debeat obe
diētiā p̄stare tali q̄ fuit in papā rite electus.
tñ alteri nouiter eligēdo pati sunt. vt forte
si greci vellēt ad vnitatē eccl'ie redire dũmõ
tolleret̄ papa iā existēs ⁊ nouus rite canoni
ce crearet̄. Cõfirmat h̄ imaginatio casus il
lius iuxta positõem Innocētij ⁊ aliorũ iu
ristaꝝ. q̄ dicũt hoiem exp̄sse ꝓfessuz in reli
giõe posse vxorē ducere ꝑ saluatiõe magne
gentis aut ad fidē ꝯuersiõe. Cur nõ sil'r pro
aliq̄ tāto bono posset rite electus ꝑ eccl'iam
aut ꝯciliũ generale destitui bono zelo ⁊ inte
gra charitate. ¶ Casus alter sextus esset vbi

k

p iuramentū et votū aliqs in papā rite ele/ctus/seipm ad cessionē obligasset s3 differ/ret hoc adimplere.in scandalū pplo2 pu tantiū ex tali facto pape/ q neqz iuramētis suis obligant/neqz votis/ qualē casum hēe videmur in manib9. ¶Deniqz 7 si casus no tati in hac 7 pcedēti psideratōe vix aut nū q̄ visi fuerint/nihilominus expediēs est tā gere ad inqsitōez solidiorē veritatis 7 ad cō futatiōez illo2 q in iurib9 suis scriptis oīa pticulati 7 sufficient arbitrant esse decisa.

Consideratio.xx.

v

a

Uferibilis nō est vsqz ad psum/matiōez seculi vicarius sponsus eccl'ie/ qn aliqs certus 7 vnicus pficiat/7 hoc lege stāte 7 psuppo sita mūdi duratōe lōgissima. ¶Dec opposi tū/tūc eccl'ia maneret impfecta vsqz ad cō/summatōnez seculi/nec suo2 gauderet inte/gritate mēbro2 7 psertim mēbri pncipalis. ¶Quo circa pcludamus sub qdruplici co/rollario morali pformit ad pdicta 7 ad ali as psideratōes alibi notatas sup eadē ma teria. ¶Et dicamus pmo q hi repugnant ordinatiōi xpi 7 spūisancto rebelles sunt/q pntis scismatis terminatōez impediūt mo dis talib9 quos sciūt aut scire debēt/ad pa cem ptinus reducendā esse vel inutiles vel nociuos. vt si querat fieri pax p reductōez vnius obediētie ad alterā.vl' p vim armatā vel p dispositōez iuris que nō sunt pbabili ter 7 salubriter expectāda. Nec sufficit dice/re/habemus papā xpm.sufficit vt credam9 in eū/naz talis vnio ad xpm 7 si sit necessa/ria/nō tñ vsqzquaqz sufficit vt in ea stemus nō pcurando q̄tū in nobis est vnionē alte ram ad vnū vicariū suū in terris/de q con stat ecclesie.¶Addimus psequenter p scdo corollario/ q hi fallunt 7 fallunt q ppter af fectionē qualēcunqz cōmodi vel honoris/ vel amicicie circa alte2 ptendentiū/ tende/rent impedire suā cessionē p impletiōe iura mento2 7 voto2 suo2 7 pacis datiōe/si nol lent suā deiectōez vbi hoc agere renuerent/ Imo prsus q̄to magis aliqs fuerit amicus tāto amplius debet hoc qrere vt eo2 spūs saluus fiat.7 vt pateat omnib9/ q2 non zelo malo zelati sūt eos aliqū/sed zelo charita/tis l3 forte vel error vel deceptio in iudicio pticularium agendo2 interuenire potuerit. ¶Dicam9 ptea p tercio corollario q hi nu tu dei 7 spūsancti(sicut credendū est)inspi ratione tracti fuerūt.qui ad pvocatōnez sa cri pciliij Pisis celebrādi dederūt operam 7 pmptitudinē pstiterūt pstant 7 pstabūt. Il le orando.ille exhortādo.hic ptegendo.ille compendo.7 ita de singulis. Impeditores si q essent numerādi sunt inter illos de qui bus nūc tetigimus .qui rei sunt detrimen/to2 omniū tā tpaliū q̄ spūaliū.et hoc scis/mate horrendo nascentiū qualia vix suffece rit tractatus grādis vel summati enarrare. Nam quō paratus esset audire eccl'iaz qui suā pgregatōez vel nollet dānabiliter.vl' dā nabilius impediret? Hanc pvocatōez p fi nali scuto sue ptectōnis ad deū. quesiuit in morte rex frācie Karolus qntus. Ad hanc esse debet finalis resolutio omniū q de scis/mate nolūt increpari apud deū imo ad hoc tēdit neutralitas accepta si bñ capiat. ¶Di camus ad extremu3 p quarto corollario q hi q sacrū pciliū pisanū cōstituerāt/suffici entē habeant auctoritatē deijciēdi duos cō tendentes aut suos pplices.si noluerint pa rere dictatis p hoc pciliū.in cessiōe faciēda realiter 7 de facto 7 scito 7 alijs reqsitis. Po terūtqz pcedere ad electōem vni9 terciū vica rij q tercius 7 indubitatus ab eccl'ia pote rit et debit reputari. Etiā vbi nō oēs obedi re vellēt sic electo.qd tñ nō est indebite psu mendū. ¶Ecce g viginti consideratōnes q dā ordine geometrico se seqntes. Que iun/ctis alijs sedecim in q2 qlibet initiū est vni tas eccl'iastica. Additis quoqz alijs q̄ttuor dudū tarascone pdicatis.reddunt .xl. pside ratōnes. Et he qualem possint afferre studi osiorib9 cognitōis materiā sit eo2 iudiciu3 q viderint. ¶Postulem9 tandē vt inauferi/bil' sponsus eccl'ie xps vicariū certū 7 vni/cū nobis instituat/ad gl'iam nois sui 7 no/strā oīm salutē.pstante eodē q est bñdict9 in secula seculo2ū Amen

¶Sedecim consideratiōes q2 h mentōem fecit.paulo post subseqnt.iiij . A Quattu/or alie in smōe tarascone pdicato .q incipit Apparuit gr̄a dei 7c.etiā subiūget.vi. D.

Sententia magistri

Johānis de Gerson de modo habēdi se tē pore scismatis

a

P tollēdā q̄rūdā i psenti scisma/te ptinaciā iprobitatēqz nimia3 specialit' in patria Fladreū. si p meritis aut falsis assertōib9 suis

certissima ꝛ ꝑniciosissima scismata formant
ꝛ fraternā violāt charitatē. Dum hoīes ab
obediētia debita suoꝝ supioꝝ auertūt. Duz
postremo ꝑ instabili sua opinione ꝛ huma
na traditōne legem dei sanctā ꝛ stabilē dese/
rere ꝯtēnere ꝛ violare compellūt. Dignum
duxi q̄dam fundamētalia ꝑ me posita saluo
semꝑ in oībꝫ supioꝝ ac sapientioꝝ iudicio
nūc sub aliquaꝝ ꝯclusionū compendio po
nere. ¶ Quocūqꝫ de papatu ꝯtendentiū de/
monstrato nō est hereticū dicere. A. non est
papa ¶ In casu p̄dicto stat aliq̄s esse apud
quos istud ꝑtinaciter asserere. A. nō ē papa
sapet heresim. ¶ In scismate p̄nti tā dubio
temerariū/iniuriosum/ꝛ scandalosum est as
serere oēs tenentes istam ꝑtem/vel alteram
vel oēs neutrales etiā absolutos esse vniuer
saliter extra statū salutis vel excōicatos vel
rōnabiliter de scismate suspectos. ¶ In scis/
mate p̄nti licitū imo cautū est p̄stātibꝫ obe/
dientiā isti vel illi/eam sub ꝯditōe tacita vł
exp̄ssa tribuere. ¶ Quacūqꝫ ꝑte demonstra/
ta temerariū ꝛ scādalosum/ꝛ sapiens here/
sim est asserere/sacramēta eccłie suā efficaci
am nō habere. aut sacerdotes nō esse ꝯsecra
tos/pueros nō esse baptizatos/sacramētuz
altaris nō esse ꝯfectuz ꝛ siłia. ¶ In scismate
p̄nti temerariū ꝛ scādalosum est asserere/q̄/
cūqꝫ parte demonstrata/ꝙ non licet audire
missas eoꝝ vel sacramētis nō cōmunicare/
p̄sertim attēta diuersitate locoꝝ/temporum
atqꝫ ꝑsonaꝝ. ¶ Possibile est aliq̄s vere parti
assentientes esse veraciter scismaticos ꝛ ali/
quos false ꝑti mō p̄dicto assentiētes/scisma
ticos nō existere. Salubrius/iustius/ꝛ tu/
tius est q̄rere vnitatē eccłie insistendo circa
ꝯtendētes de papatu. ꝛ hoc ꝑ viā cessionis
vtriusqꝫ vel subtractōis obediētie/vel alte/
rius licite coactōis q̄ꝫ subditos ꝑ excōmu/
nicatōis censurā vel aliter vexare seu turba
re/aut ꝙ vna pars xp̄ianitatis ab alterius
cōmunione ꝑtinaciter sepet. ¶ Rō p̄me cō/
clusionis hec est/qm̄ nulla ꝓpositio ad cu/
ius verificatōez exigit veritas vnius ꝓpo/
sitōis ꝯtingētis ꝛ ad fidē impꝑtinētis est de
necessitate aut integritate fidei. Nā sicut ꝓ/
positio copulatiua cuius vna ꝑs est cōtin/
gens est tota ꝯtingēs. cuius vna ꝑs est fal
sa aut impossibilis est tota falsa aut impos/
sibilis/sic in ꝓposito. Constat aūt ad veri/
ficatōnez illius. A. ē papa. exigit nō solum
vna sed multe ꝯtingētes/pure esse veras. vt
ꝙ electio sit rite celebrata/ꝛ ab illis q̄ habe/
bant ꝑtātē ꝛ ꝯsiłes multe. Ex siłi ratōne col
ligit ꝙ q̄cūqꝫ sacerdote mōstrato/ista non ē
heretica/iste nō est sacerdos. ꝛ ꝯsequenter seq̄
tur ꝙ nec ista. hoc nō est corpus xp̄i in alta
ri ꝛc̄. ¶ Rō scd̄e ꝓpositiōis qm̄ ꝓpositio dr̄
sapere heresim qn̄ ex ipsa coassumptis aliq̄bꝫ
veris que rōnabiliter negari nō p̄nt sequit
error in fide. sed possibile est aliq̄s hoīes ꝑ
reuelationē vł aliter sic certificatos esse ꝙ oīa
rite facta sunt ī electōe ꝛ ꝯsecratōe ei⁹ in pa
pā A/ꝙ rationabilit̄ dubitare tūc non pos
sunt. Si negāt A esse vel fuisse papā incu/
dūt in errorē illū ꝙ rite electus ꝛ ꝯsecrat⁹ in
papā nō est nec vnq̄ꝫ fuit papa. ꝛ ꝙ nō suc
cedit Petro/et siłia q̄ sunt heretica. ¶ Ratio
tercie ꝯclusiōis. quia multi sūt ex vtraqꝫ ꝑte
ꝛ neutrales q̄bꝫ nō est materia ista clarifica/
ta/quin rōnabiliter possint negare vel dubi
tare istā ꝓpositōem quocūqꝫ ꝯtendētiū de/
mōstrato. A est aut fuit rite elect⁹. A nō est
scismatic⁹ aut heretic⁹/ꝛ ꝯsiłes. ad q̄s seq̄t.
A nō est papa. Assumptū docet experientia.
ꝛ tot doctoꝝ diuerse aduerseqꝫ sn̄ie. Et con
stat mł̄tos esse simplices q̄ ad talia dubia ī
uestigāda nō tenent alios seq̄/nec mouent fa
uore vł odio seu q̄stu ad nō ꝯsentiēdū huic
parti vł illi. et pati sunt obedire v̄itati suffi
ciēter agnite. nec sunt ꝑtinaces. igit nec ex/
cōicati/nec de scismate rōnabiliter suspecti.
Tota ratio fundat in h̄ ꝙ nunq̄ꝫ fuit tā rati
onabilis vehemēs causa dubitatōis in ali/
quo scismate sicut ī isto. Cui⁹ signū euidēs
est varietas opinionū doctorū. et int̄ doctis
simos ꝛ ꝓbatissimos ex vtraqꝫ ꝑte/q̄netiaꝫ
suppletis eis q̄ facti sūt ꝯcessis adhuc resta
rent q̄stiōes iuris ad vtrūlibꝫ disputabiles
q̄ oīa incertitudinē rōnabilē generāt in hoc
scismate. ꝛ ab errore ꝑnicioso p̄les excusant
Potest igit illō dici ratōnabiliter dubitabi
le qō plurimi et maxime sapiētes dubitabi
le reputāt et p̄dicāt. ¶ Rō q̄rte ꝯclusiōis col
ligit ex p̄cedēti/et ꝑ siłe de adoratōe hostie ī
altari/dū occurrit aliq̄ dubitatio ꝙ p̄sbyter
celebrās nō ꝯpleuerit oīa rite ad ꝯsecratōez
requisita. sufficit eni adorare sub ꝯditōe im
plicita/imo sꝑ dꝫ subiūgi cōditio implici/
ta. ista vicꝫ vel siłis. si oīa rite facta sint fm ī
stitutōem christi ꝛ eccłie. Cur igit in casu p̄
sentis scismatis tā dubio/et qō nō tā ꝓprie
tangit statū salutis ꝛ fidei/nō poterit aut de/
bebit apponi ꝯditio ista vł ꝯsiłis. si tal' fue
rit canōice elect⁹ ꝛ ꝯsecrat⁹. ꝛ nō sit hereti⁹
aut scismatice deꝑuatus ¶ Ratio q̄nte ꝯclu

siõis manifesta ẽ aduertẽti/qm̃ neqꝫ scisma
neqꝫ hereses neqꝫ aliõ qõcũqꝫ viciũ obstat
ĩ mĩstro q̃n sacroꝝ collatio hẽat suã efficaci
am/dũmõ ꝯferẽtes ĩtẽdãt id facere qõ xp̃s
ꝛ eccl'ia ĩstituerĩt/ꝛrecipiẽs illõ recipe/sic rõ
rabilr̃ p̃sumi debꝫ de oibꝫ. ¶ Rõ sexte ꝯclu
sionis manifestaꝛ ex precedentibꝫ. qm̃ nihil
debet rõnabiliter a talibꝫ impedire excõmu
nicatio lata si nõ assit ꝑtinacia. Nunqꝫ ex
cõmunicatio intendiꝛ ferri nisi in ꝑtinaces
qui nõ sunt parati audire eccl'am. Alioquin
frustra ferreꝛ excõmunicatio/imo damna
biliter ꝛ in eccl'ie destructiõeꝫ. Nõ aũt data
est ptãs mĩstris eccl'ie q̃buslibet ad destru
ctionem/sed ad edificatiõeꝫ ꝭm apl'm. que
admodũ medicina daꝛ put ꝯferre possit sa
nitati. ꝛ sanitas rõni. Sic finis excõmuni
cationis est subditoꝝ emẽdatio/q̃ si clare ꝑ
excõmunicationẽ videaꝛ aut videri debeat
nõ sequi emẽdatio. vel fructus damnabilis
in opposito ꝯferri videaꝛ ꝭm Aug9. in pa
rabola de zyzanijs. Matthei. xiij. cũ ibidẽ
notatis. ¶ Rursus ista cõclusio apte trahiꝛ
ex tercia ꝛ quarta ꝯclusionibꝫ. Si eñi mul
ti ex vtraqꝫ parte sunt in statu salutis/ꝛ nõ
ꝑtinaces/imo parati stare ꝛ mori in verita
te agnita sufficiẽter/aut qui sub ꝯditõe etiã
false parti assentiũt/que ꝯditio etiã eosdem
ab errore damnabili reddit excusatos con
stat q̃ tales nõ debuerũt nec potuerũt rõna
biliter excõmunicari/ꝛ ꝑ ꝯsequens nec eoꝝ
cõmunicationẽ ꝓhibemus. ¶ Si dicaꝛ q̃
etiã excõmunicatio iniuste lata timẽda est.
Hec ꝓpositio male ĩtelligiꝛ a plerisqꝫ ꝛ scru
pulos varios ꝛ ꝑiculosos ingerit. Tñ q̃stũ
ad p̃ns sufficit r̃ndeꝛ/ q̃ si lator nõ reputeꝛ
iudex. eadem executiõe qua hoc fit/põt ꝯse
quenter excõmunicatio nõ tenere. Et quia
multi tenẽtes vnã partẽ debent rationabili
ter tenere q̃ alij sint in statu salutis non ꝑti
naces. ꝛ parati stare iuri agnito. imo q̃ for
te suo pape assentiũt sub ꝯditione p̃nt ex h̃
cõmunicationẽ eis impẽdere. Non eñi de
bent suo pape tale crimẽ imponere q̃ volu
it hoĩes nõ ꝑtinaces excõmunicare vl' eos
qui tenẽt antipapã/sub ꝯditione tñ rõnabi
liter apposita/si ꝛ inquantũ fuerit rite elect9
ꝛ non aliter a cõmunione eccl'iastica cano
nica segregare. ¶ Ratio septime ꝯclusionis
est. q: stat aliquẽ vere ꝑti assentientẽ ꝛ perti
nacẽ esse/q̃ vel ꝓpter q̃stuꝫ/vel ꝓpter vanã
gl'iaꝫ vel aliã causam/non habet animũ pa
ratũ ad obediendũ veritati agnite/si ꝑ eccle

siã vel aliter repireꝛ eundẽ errare/vel etiam
dũ in tãto dubio inuoluto ꝓ sua assertione
sustinẽda/separet se a mẽbris veris ꝛ viuis
ipius eccl'ie. Casus sunt multi de parte op
posita vt dictũ ẽ. Nõ ẽ eñ scisma tm̃ in sepa
tione mẽbroꝝ a capite/sꝫ etiã in separatõe ꝑti
naci mẽbroꝝ ab inuicẽ. Ex q̃ ꝯsequenter ha
beꝛ q̃ temerariũ ꝛ ꝑiculosuꝫ ẽ ꝑtinaciꝛ vnã
ꝑtẽ vel alterã ĩpugnare/ꝛ ab eiusdẽ cõione
eã detestãdo declinare. Altera ps ꝯclusiõis
pꝫ ex tercia ꝯclusione. ¶ Rõ octaue ꝯclusio
nis ꝑspicua ẽ ex p̃cedẽtibꝫ/ qm̃ vbi radix et
origo talis. vel p̃ncipalis ipius scismatis
ꝯsistit ibi eradicatio fieri dꝫ aut antidotuꝫ
sumi ꝓ vnitatis adeptõe. Ipi eñi sunt qui
peccauerũt/ alij ãt q̃ oues sũt/q̃d meruerũt.
Ipi sũt ꝓpt̃ q̃s tẽpestas orta ẽ in mari. De
derũt deniqꝫ ꝛ dãt scãdalũ/ꝓpt̃ qõ ad illõ
remouendũ de necessitate salutis obligaꝛ.
Nõ negãdũ tñ ẽ q̃ q̃libet ꝓ ꝑte sua obligaꝛ
ꝭm donũ a deo sibi p̃stitũ q̃rere q̃ ad paceꝫ
sunt/h̃ orãdo/ille monẽdo. aliꝰ docẽdo. Ul
tima ps q̃ nõ expedit vnã ꝑtẽ generaliꝛ vi
tare alterã ꝛ facere scissurã in p̃ncipalioribꝫ
actibꝫ religionis xp̃iane/ꝛ fratnã charitatẽ
violare/pꝫ ex p̃cedentibꝫ. et p̃ncipalr̃ ex q̃r
ta ꝯclusione ꝛ sexta. ¶ Uerũ est eñi q̃ singu
laritas in opiniõe ꝓpria ꝯtumaciꝛ alios cõ
demnãs incõꝑabiliter videꝛ esse ꝑicl'osior ꝛ
deterior q̃ꝫ cõicatio fraternalis ꝑ charitatẽ.
q̃ est ꝯpago mẽbroꝝ eccl'ie sub intentiõe sꝑ
recta ꝛ firma de obediẽdo eccl'ie. Etenĩ qui
aliter agit ꝓ incerto vero ille se exponit certe
violatõi fraterne charitatis. ¶ Nec opꝫ alle
gare iura suꝑ ꝑiculis ꝛ maledictõibꝫ eoꝝ q̃
nõ obediũt p̃ceptis ꝛ institutõibꝫ sũmi põ
tificis ꝛ sentẽtijs. Habꝫ eñi locũ taliũ alle
gatio apud illos q̃ nulla possunt ratõnabi
li causa excusari/q̃n sciãt vel scire debeãt ta
lẽ vel talẽ esse suũ suꝑiorẽ. Si ꝟo est ignorã
tia ꝓbabilis /sicut est in p̃senti scismate apd̃
mltos de vtraqꝫ obediẽtia/ꝛ apd̃ neutros.
nõ reputãꝛ talibꝫ sentẽtijs alligati. ¶ Ex oĩ
bus p̃dictis videnꝛ posse elici q̃dã docum̃
ta. ¶ Primũ est qõ ĩ p̃senti scismate p̃t apud
ꝑl'imos applicari rõnabiliter documẽtum
Ambrosij ad Augustinũ de ieiunando vel
nõ ieiunãdo sabbata ꝭm diuersitatẽ tẽporũ
locoꝝ ꝛ ꝑsonaꝝ. ¶ Potest sine ꝑicl'o scisma
tis aut dãnatõis/nũc illi nũc isti modis istꝭ
obedire. ꝛ nũc cũ istis nũc cũ alijs ꝯmunio
nẽ p̃stare. Et hoc totũ diciꝛ ꝓpter ꝓbabilẽ
ignorantiã iuris isti9 vl' illius ꝑtꝭ. ¶ Et sup

posito q ab initio scismatis forte tẽptanda
fuissʒ alia via/ad sciendũ si p excõicationes
aut p̃dicatões vel aliter/om̃es ad vnã obe/
dientiã trahi potuissent. Attñ cognito p ex
periẽtiã q talia nihil pficerẽt/imo nocuerĩt
q de die in diẽ maior īuolutio sequit/ videt
faciendũ vt dictũ ẽ. ¶ Scdm documẽtũ q
inter oẽs eiusdẽ obediẽtie expedit adherere
sentẽtijs latis a suo supiore credito/alioqui
nõ esset vinculũ charitatis. ¶ Terciũ docu/
mentũ ẽ de casibꝫ reſuatis pape de dispẽsa/
tionibꝫ ⁊ alijs in foro ꝯsciẽ/vl' publico pñt
hoies ẽm credulitatẽ sue ptis. ⁊ seipos ꝗeta
re p facto tenẽdo id qd eoꝝ supior creditus
fecerit. Neutrales aũt videntꝛ hr̃e sufficien/
tẽ recursum ad ordinarios apud q̃s ẽm eo/
rũ opinionẽ cõit loquẽdo ẽ ptãs deuoluta.
ꝥ. Fac pacem xp̃e de q̃ tractatulus iste Dis
putat/atq3 pia mediatrix esto Maria. Pa/
stor ⁊ eccl'ie de⁹ en grex nũc balat ad te. Er/
go causa tui nũc miſere sui. Finit

Tractatus qui ascri

bit Johãni de Gerson. Qualis fuerit stat⁹
eccl'ie in veteri ⁊ nouo testamẽto. ⁊ q̃liter ec
clesia fuerit erecta tempibꝫ p̃dictis. ⁊ q̃t scis/
mata. ⁊ q̃t intrusiones fuerũt in eccl'ia Ro/
mana. ⁊ q̃liter in scismatibus p̃teritis fuerit
actũ ẽm veras cronicas.

Ostq̃ supior status ⁊ effectus
pñtis scismatis/ac acta ⁊ agẽ
da in vniuersali eccl'ia/⁊ spãli
ter in roma/ẽm veros pphas
digesta ⁊ notata sunt. Pro ple
niori noticia p̃dictoꝝ acuit stilus/vt ẽm ve
ras cronicas ⁊ approbatas. ⁊ spãlit antisti
tis nr̃i reuerẽdi archiepi Eusontini verissi/
mi antiq̃tatuʒ relatoris/⁊ fris Ptholomei
de Luca venerabilis croniste status ⁊ acta
p̃terita in dicta eccl'ia lucidius cogscant/et
sciant a lectoribꝫ. Inuenimus eñi ego The
oforus ⁊ socius meus charissimus frat Eu
sebius in p̃dictis ⁊ alijs cronicis/vt ĩfra di
fidelit referẽdo q̃ Eusontin⁹ ⁊ Ptholome⁹
gesta ⁊ acta romane eccl'ie denotarũt/a nati
uitate xp̃i vsq3 ad annũ dñi. M.ccc.xvi. a q̃
tpe citra nullũ scisma fuit in eccl'ia dei/vsq3
ad istud nouissimũ tp̃s Petri de luna/⁊ an
geli carorio. ¶ Ex q̃ꝝ cronicaꝝ lectõne clare
repimus/ q eccl'ia tã in veteri testamẽto/q̃3
in nouo exigentibꝫ pctis ⁊ malicia sathane
multas tribulatões passa ẽ. Tñ ab oĩ tri/
bulatõe ipaʒ sp deus liberauit/cũ ipi humi
liter ⁊ ꝯtrito corde ad deũ ꝯuersi sunt veniã
petẽtes ⁊ maiorẽ quietẽ. Aliq̃ in nouo testõ
habuit eccl'ia dei a destructõe frederici ipa/
toris scdi/vsq3 ad tpa bõe mẽorie dñi Gre/
go. pape. xi. q̃ q̃es ⁊ abũdãtia diuitiaꝝ redu
xerũt eccl'iaʒ in pctã ⁊ vicia ppt q̃ eccl'ia pa
tit pñs scisma/⁊ ml'ta discrimina ⁊ maiora
patiet. ¶ In veteri ãt testamẽto eccl'a ml'tas
tribulatões passa ẽ. Prio decẽ plagas duʒ
fuit in terra egypti. Itẽ in tpe hite possessio
nis terre pmissiõis vsq3 ad tẽpli edificatio/
nẽ. xi. psecutões passa ẽ eccl'ia. Itẽ post tem
pli edificatõeʒ suscitauit durissimã iacturaʒ
⁊ scisma/qd fuit int roboã ⁊ hieroboã. Itẽ
suscitauit trãsmigratõʒ tot⁹ sacerdotij ⁊ de
structõeʒ tẽpli in babyloniã p prẽʒ Nabu/
chodonosor. Itẽ passa ẽ tpe nabuchodono
sor/q̃ tpe ml'ti fuerũt pseudo põtifices ma/
ximi ⁊ scismata/ clerus magnã psecutioneʒ
passus/et fuit vltia in veti testõ. Cui psecu
tõi pñs et psecutio Frederici tcij/⁊ magni
vltimi antichristi futuri siles erũt ẽm abba
tẽ Joachim libro de vltimis tribulatõibꝫ.
¶ In nouo aũt testamẽto eccl'ia etiã varias
⁊ diuersas psecutões passa est exigentibus
pctis ⁊ ope nature hũane hostis. ¶ In p̃mi
tiua enĩ eccl'ia summi põtifices apl'i plati/⁊
ali⁹ cler⁹ /opprobria/dãna ⁊ iiurias ⁊ mor
tis diuersa martyria passi sũt. ¶ Itẽ cessan/
tibꝫ martyrũs et crescẽte dicta eccl'ia a Con
stantino magno ⁊ ab alijs p̃ncipibꝫ a pplo
xp̃iano inceperũt heresés menandri p̃mi he
retici Arrij/⁊ aliorũ hereticorũ/maxima scã
dala generãtes in eccl'ia dei. ¶ Postq̃ autẽ
in eccl'ia multiplicata sũt dñia in tpalibꝫ et
spũalibꝫ inceperũt intrusiões ⁊ scismata in
romana eccl'ia ppt q̃ dñia et ptãtes ꝯtrue
fuerũt odia ⁊ rãcores inter sũmos põtifices
imperatores rhomanos ⁊ dños tpales. Que
scismata fuerũt viginti cũ pñti/ ⁊ intrusio/
nes. xli. ¶ Quorũ p̃mũ scisma incepit anno
natiuitatis dñi. cclliij. inter p̃mũ corneliũ
⁊ nouacianũ. ¶ Scdʒ scisma fuit anno. ccc
liij. inter liberiũ et felicẽ. ¶ Terciũ anno. ccc
lxxiiij. inter damasũ p̃mũ ⁊ Vrsinũ ¶ Quar
tũ scisma fuit ãno. ccccxxvij. inter Bonifa
ciũ primũ ⁊ Eulaliũ p̃sbyterꝫ. ¶ Quintum
Anno dñi. dxvi. inter Simachũ p̃muʒ ⁊
Laurẽtiũʒ. ¶ Sextũ anno. dccxxu. inter
Bonifaciũ et Dyoscorũ. ¶ Septimũ. dcc/
xliij. inter Stephanũ tercium sanctũ virũ.
⁊ Constantinũ scdm. qd scisma si bñ videa
tur q̃si p oĩa silẽ est instanti scismati. ⁊ plus

assimilat p̄nti sci'mati q̄ꝫ alia p̄terita. ¶ Octauum scisma fuit ãno .dccc.xlviij. int̄ Eugeniũ scd̄m ꝛ Sisinnũ. ¶ Nonũ fuit. dcccc.xxx int̄ Leonē q̄ntũ ꝛ Xp̄ofoꝝ p̄sbyteꝝ. ¶ Decimũ fuit anno. dcccclxij. int̄ Johẽz scd̄m nobilē Romanũ ꝛ Leonē octauũ. ¶ Undecimũ fuit. dcccclxiiij. int̄ Gregorium q̄ntũ ꝛ Johẽz ep̄m Placẽtinũ. ¶ Duodecimũ. dcccc.xcix. int̄ B̄ñdictũ nonũ ꝛ Leonē p̄dictũ ¶ Decimũterciũ. M. xxxvi. t̄pe Benedicti octaui q̄ a Romanis eijcit̄ ꝛ alius intrudit̄ postea B̄ñdictus restituit̄. ¶ Decimũq̄rtũ scisma fuit anno. M. lij. tempe B̄ñdicti q̄ cũ iã sedisset multis annis alij q̄ꝫ sunt electi expulso B̄ñdicto. ¶ Decimũquintum fuit M. lxxviij. int̄ Alexandrũ scd̄m ꝛ Codulum ep̄m. Permẽsem. ¶ Decimũsextũ fuit M. lxxxv. int̄. Gregoriũ ꝛ ep̄m Permẽsem ¶ Decimũseptimũ scisma fuit. M. c. int̄ Pascalē scd̄m ꝛ tres p̄latos q̄ nomē ꝛ officium occupauerunt fauore heretici imperatoris. ¶ Decimũoctauũ fuit. M. cxl. int̄ Gelasiuz scd̄m ꝛ Birodinũ Hyspanũ. ¶ Decimũnonum fuit. M. cxxxi. int̄ Innocentiũ scd̄m ꝛ Petꝝ leonis. ¶ Uicesimũ anno. M. clx. inter Alexandrũ tercium ꝛ q̄ttuor scismaticos. ¶ Uicesimũprimũ scisma fuit t̄pe Lodouici de Bauaria/ q̄ Lodouicus veniente ꝛ regnãte Johãne. xx q̄ Johãnes assumptus fuit ad papatũ. Anno dñi. M. ccc.xix fecit fieri antipapã frẽz Petꝝ de Carbario ordinis minoꝝ a quo coronã impꝯ̃ recepit Tñ̄ facta dictoꝝ antipape ꝛ antꝯ̃mpatoris annullata sunt infra annos. ¶ Uicesimũsecundũ scisma p̄ñs est ꝛ melius coloratum aliq̄ alio p̄phetatũ a sp̄ũscõ p̄ punitõe cleri ꝛ reformatõe eccl'ie. Circa quoꝝ intrusionē scismatũ ꝯfictionē p̄cessuuz ordinationem ablationē ꝛ finem ex flore supradictoꝝ notum est. ¶ Et pōt notari singulariter q̄ꝫ omnia ꝛ singula scismata ꝛ intrusiones p̄dicta ꝯficta fota ꝛ nutrita sp̄ fuerũt ope ingenio ꝛ inuidia pessimoꝝ sacerdotũ ꝛ cleri dei. sibi sp̄ fauẽtib' ꝛ auxiliãtib' impatorib' ꝛ populo Romão. excepto Karolo magno ꝛ tribus Ottonib' p̄mis de Saxonia/ q̄ ecclesiã multũ afflictã sp̄ erexerũt. ¶ Itē notamꝯ q̄ꝫ in oī scismate sp̄ ille vicit ꝛ obtinuit q̄ habuit ius siue primo siue scd̄o electus fuisset. Et sp̄ antipapis ꝛ sequacib' male successit. ¶ Itē ĩ oī scismate iste papa visus ē habere ius ꝛ obtinuit q̄ electus fuit a maiori parte electoꝝ ꝛ habentiũ vocē in electõez papatꝯ.

¶ Itē notamꝯ q̄ꝫ de ꝯuersiõe magni Cõstãtini circa ꝛ postq̄ꝫ roma ꝛ matia p̄ fidē xp̄i ag̃uit q̄ꝫ i͂patores romani vl' pp'ls romanꝯ xxv. veros sũmos põtifices expulerũt de Roma/ ꝛ ip̄os diuersis penitẽtijs afflixerũt iniuste. Quoꝝ summoꝝ pontificũ noīa sunt hec. Julius p̄mus Simachus. Siluestꝯ p̄mus. Uigilius p̄mus. Martinus p̄mꝯ. Leo tercius. Eugenius scd̄s. Johẽs octauus. Leo q̄ntus vel sextus. Johãnes decimus. B̄ñdictus octauus. Johẽs decimusquartus. Johẽs decimusterus. Gregoriꝯ quintus. B̄ñdictus nonus. Gregorius septimꝯ. Uictor tercꝯ. Pascal' scd̄s Alexander tercꝯ. Bonifacꝯ sextꝯ ¶ Itē notatũ fuit q̄ꝫ reges Frãcie q̄ p̄ t̄pe fuerũt nũq̄ꝫ in aliq̄ dictoꝝ scismatũ adheserũt scismatico/ sꝫ sp̄ veris põtificib'. imo qd̄ plꝯ ē reges francie octo sũmos põtifices de sede expulsos posuerũt et reduxerũt in rhomã ĩ sedē p̄priaz. quoꝝ sũmorũ pontificũ sũt hec noīa. Uigilius vl' Eugeniꝯ Leo Zacharias Stephanus Calixtꝯ Innocẽtꝯ Alexãder tercius ꝛ Pascal'. ¶ Itē singularit̄ notatũ ē q̄ꝫ q̄ñcũq̄ꝫ eccl'ia in scismate vl' alio mõ vacillauit sp̄ eccl'ia erecta fuit p̄ aliq̄s principes secl'ares. vt p̄ Karolũ magnũ. Ottones de saxonia. reges francie cõe Pisis seu Pisanos et diuersos alios. Nunq̄ꝫ eñi eccl'ia relapsa vl' vacillãs suis opib' vel virib' se erexit ¶ Itē singularit̄ est notatũ q̄ꝫ nũq̄ꝫ in scismate per eccl'iam ꝯciliũ generale fuit vocatũ. Sꝫ illi q̄ fuerũt in scismatib' veri põtifices vocauerũt ꝯcilia particl'aria in diuersis locis p̄ ut videbat̄ sibi expedire. ¶ Tñ̄ nõ repio aliq̄ qd̄ scisma sine concilio aliq̄ fuisse ablatum. ¶ Item reperio q̄ꝫ t̄pe Gregorij sexti ꝛ Clementis scd̄i q̄ t̄pe erat scisma ĩ eccl'ia quando Henricꝯ impator ꝯuocauit ꝛ ꝯgregauit ꝯciliũ generale nõ vocatis papa nec cardinalib' q̄ erãt discordes. Et qd̄ ibi ordĩatũ fuit valuit ꝛ s̄uatũ fuit ĩ eccl'ia/ nõ obstante absentia pape ꝛ cardĩaliũ. ¶ Itē notatũ ē q̄ꝫ aliq̄ in sede ap̄l'ica ꝛ tenẽtes pacē iuste suis t̄pib' regnauerũt sine scismate. Quoꝝ noīa sꝫ h̄. Johẽs. x. Johẽs. xvij. Siluester. ij. Damasus et Uictor. ij. ¶ Itē notãdũ ē q̄ꝫ Leo papa. iiij. dubitãs ne eiꝯ electio cẽt bõa r̄nũciauit papatui. tñ̄ cardĩales vidẽtes eiꝯ bõitatē r̄elegerũt ip̄m. Et idē ꝯtigit honorio. ij. natõe bonoñ. ¶ Scismata sup̄dicta fidel' extracta sũt a sup̄dictꝭ cronicꝭ q̄ patẽt oīb' volẽtib' eas audire. ¶ Finis.

Incipit tractatus

eiuſdē Joh. de gerſon d̄ vnitate ecclīaſtica

A Nitatis ecclīaſtice tractatoꝛibus/vn⁹ ex zelatoꝛib⁹ eiuſdē pacis viā feliciter inuenire. Et ſi alligatū coꝛpus vincul' occupationū teneat ne ꝑgat ad ſacꝝ ꝯciliū Piſis d̄o auſpice celebrādū. nihilomin⁹ v̄bū dei (ſicut dicit apl's) nō eſt alligatū. Propterea decreuit ſpūs ꝓmptus/et pacis auidiſſim⁹ verbū aliqd̄ dei litteral' inſertū quaquauerſum ſpargere qua infirmaneqt ire caro. Non q̄dē ad determinandū abſit hec temeritas ſ3 ad examinādū ꝛ dādū ſapiētib⁹ occaſiōē ꝛ offerēdū in tabernaculo dei cū hoīb⁹ id qd̄ ex talento qualiſcūq3 ſciētie cōmiſſum eſt

Nitas q̄ppe ecclīaſtica ad vnū certū xp̄i vicariū/ſtantib⁹ terminis in q̄b⁹ eſt ecclīa Anno dñi. M.cccc.l.xxix. Januarij nō eſt retardāda ꝓpt allegatōes q̄ſdam ex iurib⁹ poſitiuis/ſūptas ꝯtra celebrationē ꝯciliū general' aut viā ceſſiōis vt q̄ ꝯciliū nō p̄t celebrari ſine auctē pape. Q, ſpoliatus añ oīa debet reſtitui. Q, recuſandi ſunt tanq̄3 inimici q̄ ſubtraxerūt ſe ab obediētia. Et allegari p̄t iuſt⁹ met⁹. Q, pape nemo dicere p̄t. cur ita facis? p̄ſertim ſi nō ſit exp̄ſſe errans cōtra articl'os fidei. cū a nemine valeat iudicari/ꝛ nemini ſit ſubiectus nec poſſit effici ſciſmatic⁹. Q, picl'oſum eſt paſtoꝛi deſerere gregē ſuū cedēdo. Rurſus q̄ q̄libet fecit debitū ſuū ꝑ ecclīaſtica vniōe. nec eſt in culpa. Deniq3 q̄ inq̄rendū ē de iuſticia vere pt'. ſine cui⁹ cognitōe nō p̄nt hi q̄ errauerūt penitere. ꝛ ſi q̄ ſūt ſilia. ¶ Ponūtur igit̄ aduerſus iſta ꝯſideratiōes .xij. generales/quoꝝ explicatio ſpecial' ſufficiet ſtudioſis iſta reuellere.

Conſideratio .i.

Nitas ecclīe general'/ſic īpedita ē ꝑ diuiſiōes filioꝝ ſuoꝝ tāq3 mēbroꝝ putreſcētiū/ꝛ ꝯ deū peccantiū. naȝ pctā nr̄a iuxta verbū ꝓpheticū diuiſerūt inter nos ꝛ deū. Sic ꝑ vnionē oppoſitā. ſ. ꝑ recōciliatōem euīnſſib3 ad deū corrigendo ſuos moꝛes hūiliādo ſe et oꝛādo/rurſus d3 hec vnitas impetrari. Alioq̄n manēte cā ſciſmatis q̄lis de ſua ceſſatōe poterit ſpes h̄ri niſi tm̄ in pura gr̄a dñi nr̄i ieſu xp̄i. q̄ immeritis et ingr̄tis ꝯferre ſolet magna. nihilominus coadiutoꝛes ei⁹ eſſe nos opꝫ. nūc p̄cipue qñ pacis inimic⁹ ſeuiet acri⁹/q̄3to reditus pac' ꝓpinq̄oꝛ apparet/imittet qñ ſi poterit validiſſimū ad ꝯtinuatōe3 ſciſmat' impedimētū/diuiſiōes. ſ. int̄ eos q̄ ꝓſecuti ſūt vniōē miſterio ſuꝑbie cupiditat' aut inuidie

Cōſideratio .ii. ꝯ primā allegationem

B Nitas ecclīe eſſential' ſꝑ manet ad chriſtū ſpōſu3 ſuū. Nā caput eccleſie xp̄s/in q̄ ſum⁹ oēs vnū ſ̄m apoſtolū. Et ſi nō h3 vicariū/dū. ſ. moꝛtu⁹ ē coꝛpaliter vel ciuilit̄. vel q2 nō ē ꝓbabilit̄ expectādū q̄ vnq3 ſibi vl' ſucceſſoꝛib⁹ ſuis obediētia p̄ſtet a xp̄ianis/tūc ecclīa tā diuio q̄3 naturali iure cui nullū obuiat ius poſitiuū rite itellectū/p̄t ad ꝓcurādū ſibi vicariū vnū ꝛ certū ſemet ꝯgregare ad ꝯciliū generale rep̄ntās eā. ꝛ h̄ n̄ ſolā auctē dñoꝝ cardialiū/ſ3 etiā adiutoꝛio et auxilio cuiuſcūq3 p̄ncipis vl' alti⁹ xp̄iani. Nō eni h3 coꝛp⁹ eccleſie myſticū a xp̄o ꝑfectiſſime ſtabilitū min⁹ ius ꝛ robur ad ꝓcuratōe3 ſue vniōis/q̄3 coꝛpus aliō ciuile myſticū vl' naturale verum. Neq3 eni ē d̄ imediato ac imutabili iure diuino vl' naturali/q̄ ecclīa ſe n̄ poſſit ꝯgregare ꝛ vnire ꝛ ſine papa aut ſine aliq̄ ꝑticulari ſtatu vl' collegio. vbi in caſu cadere p̄t moꝛs vel erroꝛ.

Cōſideratō .iii. ꝯ ſcd̄a3 allegationē3.

Nitas ecclīe ad vnū certū vicariū xp̄i. q̄ qd̄āmō accidētal' at3 mutabilis ē n̄ d3 īpediri mīme vl' differri ꝓpter ꝯtētiōe3 duoꝝ d̄ papatu aut fautoꝝ ſuoꝝ ſi q̄rāt ſic manere ꝑ allegatōes iuriū poſitiuoꝝ. ꝛ iuſtificatōes varias ꝛ ꝯq̄ſtiōes q̄ ſūt ſpoliati. ꝛ q̄ debēt añ oīa reſtitui vl' audiri. Sȝ videt̄ expediēs q̄ ea q̄ retro ſūt obliniſcētes iſti d̄ ꝯcilio/i anterioꝛa ſic apl's loq̄tur/ſe extēdāt. vt iuxta narratōe3 ab Aug. ꝯmēoꝛatā/pl⁹ q̄rat̄ quō liberabit̄ ecclīa ab hac ſciſmat' fouea ꝓfundiſſima q̄3 q̄lit̄ et a q̄b⁹ in eam eſt ꝓlapſa

Cōſideratō .iiii. ꝯ tertiā allegatōem

Nitas ecclīe ad vnū certū xp̄i vicariū ſic amāda ē/vt ꝑ ſua adeptōne poſſint ratōnabiliter plurima mala ſingulariū ꝑſonaꝝ dimitti/nunc vel in poſterū ſine pena. Et quedā vera ſingularia iura poſſunt differri. ſic q̄ fiat ceſſatio voluntaria de eiſ. vel etiā coacta ꝑ auctoꝛitatē ꝯcilij

Hoc nimirũ dictat nature lex vt ps q̃libȝ p suo toto saluãdo se det et exponat. Q, si qs ꝯtendentiũ iustificare se seu iniuste secũ agi ꝯtẽderit/dicat ei. tu te tuaq; oĩa debes ecclesie/tu q̃ pastorẽ te noĩas q̃tũcũq; sis innocẽs debes p ea vl' saluãda vl' vniẽda vel nõ g̃uiter scãdalizãda paratus esse ponere vitam ppriam. q̃nto mag' quãlibȝ dignitatẽ q̃rẽdo q̃ sunt iesu xp̃i. ꝛ hoc nõ ſm dictamẽ ꝓpriũ vel carnale. sed publicũ ꝛ incorruptũ sp̃uale/put ꝯcilium qd̃ vtiq; sapiẽs ẽ iudicabit. Neq; ꝓprius hoc agẽdo deseres gregẽ/sed pasces vnies et manere diceberis

Consideratio. v.

Vnitas eccl'ie ad vnũ xp̃i vicarium nõ habȝ necesse q̃ nũc ꝓcuret ſuãdo termios l'rales/aut cerimoniales iuriũ positiuorũ aut ꝓcessuũ ordinariorũ in euocatõibꝫ/accusatõibꝫ/dilatõibꝫ aut similibus. sed sũmarie ꝛ de bona grossaq; eq̃tate pt ꝓcedere ꝯciliũ istd̃ generale. In q̃ residebit sufficiẽs auctoritas iudicial' vtẽdi epikeya. i. interp̃tãdi oĩa iura positiua. ꝛ ad finẽ celeriorẽ et salubriorẽ habẽde vniõis eadem adaptãdi/aut si op' fuerit relinquẽdi. Qd̃ enĩ p eccl'iastica pace ꝛ salute institutũ est/si rite et nõ tyrãnica malignitate fuerit institutũ nõ dȝ ꝯ eam militare. ne ptãs data videat ꝯstitutõibꝫ hũanis in destructõȝ ecclesie nõ in ei' edificatiõeȝ. Auctas ṽo doctrinal' vtendi epikeya residet p̃ncipaliter apud p̃itos i theologia q̃ ẽ architectoria respectu aliaꝝ. Et ꝯseq̃nter apd̃ p̃itos i scia iuris canonici et ciuil' put ex p̃ncipijs iur' diuini et natural' habẽt accip̃e fundamẽta.

Cõsideratio. vi.

ꝯ q̃rtã allegatõeȝ

Vnitas eccl'ie ad vnũ certũ xp̃i vicariũ/videt p ꝯciliũ nũc celebrandũ sic ꝓcurãda/q̃ primo det securitas tã p p̃ncipes q̃ p alios q̃scũq; p duobꝫ ꝯtẽdentibꝫ si voluerit ꝯparere ꝓcedẽdo ad implẽdũ iuramẽta sua atȝ vota. Q, si noluerit ꝯsidere q̃rat ab eis cessio p ꝓcuratores legitimos. Q, si vtrũq; ꝯtẽpserint ꝓcedat ꝯtẽptis ambobus cõtendẽtibꝫ ad electõeȝ vnius p cõmunem assensum toti' cõcilij roborantis et approbãtis illud qd̃ duo de collegio dñorũ cardinaliũ aut eorũ pars maior et sanior ꝯstituerit aut fecerint. Q, si voluerint aliqui ptinaciter adherere alteri ꝯtẽdentiũ/nec insequi sententiã concilij/qd̃ nõ est leuiter p̃sumendũ/viderint ipi de salute sua. quia cõcilium istud et sequaces ei' se apud deũ et homines a scismatis imputatione liberauerint.

Cõsideratõ. vii.

ꝯ tciã allegatõeȝ

Vnitas ecclesie ad vnũ certũ christi vicariũ sic p̃uilegiata ꝛ sancta ẽ/vt eã sincero zelo q̃rẽtes/nullo mõ debent reputari a ꝯtẽdentibꝫ sui aduersarij. sȝ amicissimi in christo/dũ cessionem ipsorum volũtariã q̃rũt/vel eis nolẽtibꝫ cedere petũt deiectõem/quatinus vt sp̃us eorũ salu' fiat/nec eccl'ia diuti' ꝑturbet. Agũt q̃ppe tã rem ipoꝝ contendentiũ q̃ id qd̃ q̃libȝ xp̃ianus agere debȝ. Immo iussionẽ dei habẽt in tam desp̃ato et inueterato m̃ris cõmũis morbo. Hec est radix inuiolãda ꝛ sufficiẽs pie necessitatis et necessarie pietatis/a qua christianissim' rex francorũ/vere innocentissimus. nec q̃rens que sua sunt. nec quẽpiam odio habẽs/fundauit hacten' oẽm agibiliũ varietatẽ laudabilẽ circa pacis reductõnem. sicut l'ra sua patens indicat/cuius initiũ est post salutatõȝ. Pax eccl'iastica ꝛc. Preclarã itaq; attulit excusatõem Cicero i philippicis. dum incõstans in amicicia cesaris ꝛ vari' fuisse culparet. cui' est hec sententia/q̃ ṽba nõ habeo. Cesarẽ ait nũq̃ dilexi nisi p q̃nto diligere visus est rẽpublicã. Dũ ṽo mutauit amorẽ ad eandẽ rẽpublicaȝ factus tyrannus. ego ꝯseq̃nter aduersus eũ amiciciã ꝯmutaui.

Cõsidera. viii.

ꝯ terciam allegationem.

Vnitas eccl'ie ad vnũ certũ xp̃i vicariũ nõ debȝ ĩpedire ꝓpter restitutõnem obedientiarũ ambobꝫ contendentibꝫ tanq̃ spoliati sint p̃us faciendam. Nam q̃ iniustus detentor vel predo spoliatus sit restituẽdus/est mag' ex institutõne positiua ꝛ iudiciaria nõ pure naturali vl' diuina. Propterea tenet in solis casibꝫ exp̃ssis. nec i p̃iudiciũ iuris diuini/ꝛ natural' ꝛ boni ꝯmũis est aliq̃tenus obſuãda. Neq; eĩ restitutio dȝ fieri (exẽpli grã) hereticis neq; scismaticis manifestis neq; furios' / ꝛ ebrijs in sui ꝑniciẽ. neq; intrusis in papatuȝ. neq; petẽtibꝫ vxorẽ nõ desponsabilẽ. aut affineȝ in gradu ꝓhibito iure diuino. neq; petenti bñficiũ qd̃ tenere nõ potuit. alio iã exñte legitimo possessore. neq; postremo volẽti rebus detẽtis abuti in contumeliã creatoris

aut i ecclesie pnicie. aut in boīs liberi fuita tē/aut ꝯ castitatē alicuiꝰ et vitā. ꝛ si qua sūt silia. Ultras aūt ꝯceptiōes hmōi ꝯ ꝓcedē tiū quēlibet intuenire videre facile est

Cōsideratio. ix. ꝯ octauā allegatōeꝫ

D Vnitas eccl'ie ad vnū certū xp̄i vicariū videt meliꝰ ꝓcurāda si neqꝫ añ ꝯciliū neqꝫ i ꝯcilio neqꝫ postmodū q̄rāt fieri iustificatōes vl' iniustificatōes eorū q̄ hincinde facta sūt. vt de intrusiōe huiꝰ vl' illiꝰ i papatū. de ꝓcessib' ꝓmo fulminatis i alteꝝ. de violatōe iuramētoꝝ et votoꝝ. de subtractōe aut neutralitate. vel libertatis eccl'iaꝝ ꝑticulariū reductōe. De iputatōne scismatū vel heresū. de adhesiōe reprobāda vel laudāda alteriꝰ ꝑtis obediētie. De sentētijs excōicatōnū aut aliaꝝ penarū. ¶ Cessēt ꝗppe talia/ꝛ iuxta ratōes ꝓ via cessiōis et ꝑctica eiꝰ al's pluries oñsam ꝓcedat auferēdo ꝓcessus factos et iustificādo vl' ratificādo aut etiā tolerādo ꝑterita/put reꝝ q̄litas patiet. aut p'ima ad statū q̄ ꝑus erāt añ scisma p̄sens/absqꝫ alia discussiōe reponēdo. ꝓuidēdo rursus ambob' ꝯtēdentib' de sufficiēti securitate ꝛ statu pꝰ cessionē. si eā p se vel ꝓcuratores legitimos vltro facere etiā sero voluerint. q̄ cessio eis p ꝯciliū ꝓ purgatōe omniū ꝑus impositoꝝ tanq̄ sufficiens reputet valitura.

Cōsidera. x. ꝯ septimā et quintam allegationem

Vnitas eccl'ie ad vnū certū xp̄i vicariū tāto zelo q̄rēda est vt vix possit sobria esse/ꝛ nō temeraria reputatio alicuiꝰ xp̄iani q̄ sufficiēter ad h' obitū pegerit. q̄to minꝰ h' quispiā audere dꝫ asserere iuramēto/p̄sertim vbi hoīm maxima multitudo reputat ꝯriū. h' enī q̄d aliud est q̄ ptinaciter et incorrigibiliter talē in erratis p̄sistere. ¶ Rursus occurrere pñt casus multi i q̄bus ꝓ adeptōe pacis publice aut iuste defēsionis sicut vim vi repellēdo. Liceret a rite electo i papā subtrahere obediētiā. Liceret in neutralitate manere. Liceret ipm corpaliter incarcerare. Liceret ei admistratōꝫ oēꝫ publicā interdicere. Liceret p appellatiōem aut sile remedium sibi r̄sistere Fieretqꝫ sic ei obediētia vera potiꝰ q̄ ꝯtradictio vel resistētia. Liceret ꝑmissas sñias suas q̄lescūqꝫ nō timere nec timēdas asserere/s; lacerare eas ꝛ in caput suū retorq̄re. Liceret ꝑterea accusare eū de scismate vl' heresi. Tā doctrinaliter in locis publicis p theologos et sapiētes q̄ secrete in correctōe fraterna. cui subijcit tanq̄ pctōr i foro penitētie ꝛ iuridice corā tota eccl'ia. cui similiter subiectꝰ est tanq̄ deuiabil' in ꝺuiabili. Liceret ꝯciliū generale eo inuito celebrare. Liceret tādē ipm ad cessionē ꝯpellere vel renitentē deijcere ab oī honore et gradu/imo et vita priuare ¶ Hec omnia deniqꝫ talit' licere pñt sub tali iure diuino et naturali q̄ aduersus hāc ṽitatē nulla lex vel ꝯstitutio puri hominis cuiuscunqꝫ sine noua autorizatōe dei fieri debꝫ. quin erroꝝ intolerabilis dānāda sit. An vero predicti casus in scismate p̄senti ꝯcurrerūt discutiēdo nequaq̄ assumimꝰ/cū distinctōes particulariū casuum omitti debere magis estimemus.

Cōsideratio. xi. ꝯ octauā allegatōeꝫ

E Vnitas ecclesie ad vnū certū christi vicariū nō req̄rit vt errantes p̄sertim in dubio ꝓbabili circa obedientiā veri pape penitere nō possint. nec esse in statu salutis. nisi expsse ꝛ absolute confiteat' erratū suū. cū sepe in talib' penitētia vel absolutio ꝯditionata sufficiat. Sed nec oportꝫ oēs inculpare de scismate. qui in tāta iuris papalis dubietate ꝯsurgēte ex factis dubijs et varijs/certā vero pape nō p̄stiterūt obedientiā. Sicut nēpe verus papa potuit i scismatꝭ culpam labi si ptinax fuerit in recusando ea que pacē vniuersalē habebāt reducere/vt cōciliū generale. vel ꝓmptitudinē animi ad viā cessiōis iurate ꝛ voti complementū. Sic excusari poterūt multi aduersantes ei/si fuerit hoc zelo vniōis habende. si fuerit ex dubio ꝓbabil' ignorātie. dū tñ parati sp audire eccl'iam exhibuerint semet ipos/et obedire cognite veritati

Consideratio. xii.

Vnitas eccl'ie ad vnū certū xp̄i vicariū sicut incohoāda ipetrādaqꝫ est p orōes deuotas/et moꝝ correctōeꝫ. sic in eius reformatōe a sūmo vsqꝫ deorsum p oēm suoꝝ mēbroꝝ ꝑncipaliū vel ñ principaliū iuncturā/dꝫ cū facta fuerit studiū vehemētissimū ꝛ ꝯtinuū adhiberi ne iusto dei iudicio deteriꝰ q̄d cōtingat si post ꝯcessam dei misc'diam vniōis salutarē recidiuatio hor fiat. ¶ Qualia ṽo in eccl'iastica politia veniāt reformāda. poterūt docere tam libri experientie/q̄ multiplices cartule/iā sup

hoc edite ⁊ relatōes eccl'iasticoꝝ ī ↄcilio fi/de digne. ¶ Deniqꝫ si ↄtigerit forsitā genera/le ↄciliū retardari ꝓpter principū vel alioꝝ in diuersis patrijs diuisiōes/vl' aliūde. sic ꝙ multi notabiles vel neqͣnt vel noluerit ↄparere/nec mittere sꝫ differre. et dn̄i cardia/les vtrobiqꝫ sentiāt ꝓbabili ↄiectura ꝙ tl'es multi et magni de vtraqꝫ pte nō obedirent sue electōi/videreť expediēs in h̄ casu ꝙ ipi cardinales ↄparētes in ↄcilio inuenirēt sal/tē modū tollendi ꝑpetuitatē in hoc scisma/te. ꝓuidendo ꝙ post decessum amboꝝ ↄten/dentiū/⁊ si nō citi⁹ pax habereť. qꝛ melius esset sero q̄ȝ nunq̄ȝ. et hoc iuxta modū qui ī alio ↄcilio frācie fuit ↄclusus vt ꝑ suos am/basiatores q̄rereť ⁊ ꝓseq̄reť apud ambos cō/tendētes ⁊ sua collegia de nō eligēdo. s. quē/piā in casu mortis hui⁹ et illius/cū ceteris clausulis ad hoc oportunis

Sequunť quattuor

consideratōes ad fulcimentū ⁊ declaratōeȝ p̄missorum.

Cōsideratio prima

F

v Nitas eccl'ie ligať quadruplici lege diuina scꝫ vel euangelica/naturali/canonica ⁊ ciuili. Quaꝝ duas extre/mas regulare necesse ē ꝑ p̄mas f̄m epikeyā id ē bonā eq̄tatē. Hoc itaqꝫ ex traditōib⁹ ea/rundē legū vltimaꝝ ↄuinciť/q̄rū annotati/ones aliquas ꝓ min⁹ eruditis et lr̄atis pla/cet adducere. Prima annotatio ¶ Nō de/bet rep̄hēsibile iudicari si f̄m varietatē tem/poꝝ statuta qn̄qꝫ varianť hūana. p̄sertim cū vrgens necessitas vl' euidens vtilitas id ex/poscit/qm̄ ipe de⁹ ex his q̄ in veteri testamē/to statuerat nōnulla mutauit in nouo. Hec Innocētius terci⁹ in ↄcilio generali/⁊ habē/tur in decretali. Nō debꝫ. de cōsanguinitate ⁊ affinitate in antiq̄s. Scd̄a annotatio. ¶ Qm̄ nulla iuris sanctio quātūcūqꝫ ꝑpen/so digesta cōcilio ad hūane nature varieta/tem ⁊ machinatōes ei⁹ inopinabiles suffic̄. nec ad decisionē lucidā sue nodose ambigu/itatis attigit. eo p̄sertim ꝙ nihil adeo certum clarūqꝫ statuiť q̄n ex causis emergentib⁹ q̄/bus iura iā p̄dicta mederi nō p̄nt in dubiū reuoceť ⁊c̄. Hec Joh. xxij. ī ꝓemio clemēt.

Tercia annotatio. ¶ Nō p̄nt om̄es casus seu iuris articl'i legib⁹ ↄp̄hēdi/sꝫ cū aliquo casu sentētia legū manifesta ē. is q̄ iurisditi/oni p̄est ad silia ꝓcedere/atqꝫ ius ita dicere debet. Hec habenť in. l. nō p̄nt. ff. de legib⁹.

Quarta annotatio. ¶ Certū est ꝙ is cō/mittit in legē q̄ legis v̄ba ↄplectēs cōtra le/gis nitiť voluntatē. hoc habeť in regula iu/ris Certū. l. vi. Cōtra facit q̄ id facit quod lex ꝓhibet. In fraudē legis facit qui saluis verbis legis sn̄iaꝫ eius circūuenit. Hec ha/benť in. l. contra legē. ff. de legib⁹ Quin/ta annotatio ¶ Nulla iuris ratio aut eq̄tatis benignitas patiť/vt q̄ salubriter ꝓ vtilitate hominū introducunť/ea nos interp̄tatōne duriore ↄtra ipoꝝū ↄmoda ꝑducam⁹ ad se/ueritatē. Hec habenť in. l. nulla. ff. de legib⁹ Cum quo ↄcordat regula iuris canonici ī vi. Quod ob gratiā alicuius ↄcediť nō est in eius dispendiū retorquendū. Itē ipe le/ges cupiūt vt iure reganť. Itē ait Scipio nasica. Cōsul dū iuris ordinē sequiť/id agit vt cū legib⁹ suis rhomanū corruat imperiū Ideo iuris ordo est in casu. vt scꝫ iuris or/do non seruetur.

Consideratio scd̄a

v Nitas eccl'ie ad vnū certū xp̄i vica/riū neq̄t m̄o ꝓcurari ↄmode sine re/cursu ad epikeyam/seu bonā equi/tatem q̄ interp̄tať lr̄am iuriū positiuoꝝū f̄m intentōeȝ legislatoꝝū radicatā in legib⁹ eter/nis ac immutabilibus diuie legis/per quā legum cōditores iusta decernūt. atqꝫ f̄m di/ctamen legis naturalis. Hic autē ꝓcessus antonomatice et sūme iudicād⁹ erit iuridi/cus/si inniteť legib⁹ et iurib⁹ et canonib⁹/ꝓ/prio et vero noīe sic vocādis. ¶ Veritas cō/sideratōis legiť clarissime in libro experien/tie ꝑ prudentes et circūspectos/nec proter/uos/nec male affectatos/dū cōsiderant ma/teriam p̄sentis scismatis/cum circūstātijs omnibus/quales nunq̄ȝ vise sunt cōcurris/se in aliq̄ casu lege positiua mēorato. Quid igiť mirandū/si nō habeať in eisdē traditio/nibus positiuis modus ad remediandū ex/pressus quēadmodū multi vigebāt mor/bi priusq̄ȝ leges nūc cōdite late essent/quibus nō erat exp̄sse ꝓuisum. ⁊ cū leges hm̄ōi facte sunt constat ꝙ nō poterūt infinitati casuū possibiliū ꝓuidere. ¶ Sūt autē ipi⁹ iuris di/uini et naturalis regule tales imobiles ⁊ cer/te/vt exēpli gratia

Principia iuris di/uini ⁊ naturalis

o Bedire opter deo magis q̄ȝ hoib⁹

Dedit deus ptātem hoībȝ in edificationē
non in destructionem ecclesie. Nihil possu/
mus contra ꝟitatē. Plenitudo legis atqȝ fi
nis eius ē dilectio. Dilectio ē cā vniōis atqȝ
pacis. Dilectio nō q̄rit q̄ sua sūt. Finis oīs
ꝑ tātis ꝛ hierarchie ecclīastice ē dilectō pax
ꝛ vnio. Finis īponit necessitatē his q̄ ad fi
nē sunt. id ē ꝯm exigētiā finis cetera dn̄i mo
derari. Necessitas nō hȝ legē. Felix necessi/
tas q̄ ad meliora ꝯpellit. Bon⁹ pastor pōit
aīam suā ꝓ ouibȝ suis puniēdis ꝛ saluādis
Inimici hoīs domestici eı⁹. i. carnales sen/
sus. Spūalis hō oīa dījudicat. Mediū ꝟ/
tutis accipiēdū ē vt sapiēs iudicabit. Vim
vi licet repellere. Fas ē vnicuiqȝ se tueri ꝛ rē
suā defēdere ꝯ vim iīustā. Qui suo iure vtit
nemini facit iniuriā. Deteriora sunt aīarum
q̄ȝ corꝑaliū vel rer exterior detrimēta. De/
positū nō est reddēdū i depositarij vl̄ repu
blice detrimētū. Salubri⁹ panis aut vestis
aut gladius abusuris subtrahit q̄ȝ donetur
Unicuiqȝ mādauit de⁹ de ꝓximo suo. dili/
ges inq̄t ꝓximū tuū sicut teipm̄. Qđ ꝓ cha/
ritate institutū ē ꝯ charitatē militare nō dȝ.
Si pes tuus aut man⁹ ꝛ ita de capite scan
dalizat te ꝓijce abs te. Qui ecclīaȝ nō audi
erit sit sicut ethnic⁹ et publican⁹. Tolerāda
sunt zizania ne sil' eradicet et triticū. Cōmu
nis error facit ius. Nō ꝑiurabis. Reddes al
tissimo vota tua. Om̄e iuramētū et votum
qđ sine detrimēto salutis p̄t custodiri ꝟuādū
est. Cui⁹ ē ꝯdere vel doctrinalr̄ vel iudicia/
liter/ei⁹ ē sil'r interp̄tari. Intelligētia dictor
ex causis assumēda ē dicēdi/ꝛ silr̄a multa

Cōsideratio tercia

v Nitas ecclīe ad vnū certū xp̄i vi/
cariū dū ꝓcurat ꝑ epikeyā seu bo/
nā eq̄tatē nō exigit i sic epikentibus
seu legū positiuar interp̄tibȝ q̄ habeāt eui/
dentiā mathematicā seu demōstratiuā. sed
satis ē si certitudinē moralē seu ciuilē ꝛ politi
cā attulerit. ¶ Cōsiderat q̄ppe bon⁹ epikeyes
circūstātias oēs ꝑticulares/q̄les nō potuit
legislator p̄uidere nec exp̄mere. q̄bȝ attentis
aspicit finē q̄ seq̄ret rigorē lr̄alis exp̄ssionis
obꝟuaret/q̄ dū videt ex hac obꝟuatōne lesu
rā fore ex legibȝ diuis vel etnis/ꝯ intentōe
debitā legislatorū dictat vel doctrinalr̄ vel
auctoritatiue/q̄ lex sc̄pta sic vl̄ sic applican
da est seu deserēda ꝯm imaginationē p̄hi de
regula lesbia q̄ erat plūbea et nō ferrea. i. fle/
xibilis nō īmutabilis. ¶ Cōstat aūt q̄ ī cir/
cūstantijs moralibȝ nō p̄t h̄ri certitudo nisi
moral' ꝯm p̄hi sniam in ethicis. Exēpli grā
Tyrānus ꝑseq̄t rēpublicā cautel' dolos/si/
cut lupus rapax. nihilomin⁹ ip̄e teget se ve/
stimētis ouiū. q̄ sūt tā ꝟba q̄ȝ facta apparē/
ter sctissima. in quibȝ est freq̄nter eq̄uocatio
vl̄ hypocrisis. Ago inq̄et ista ꝓ republica:
ago ꝓ salute ppl'i/ꝓ q̄bȝ pat⁹ sū etiā mori/
nec dicētibȝ oppositū quōlibȝ fides detur.
Ita mentiet tyrān⁹ ꝛ mltos ex simplicib⁹
seducet. Prudentes ꝟo et iudices quor est
epikeya vti legent i opibȝ suis oppositū ꝯm
artē xp̄i. Ex opibȝ eor cog̃scetis eos. ¶ Vult
dicere ꝯsideratio q̄ prudētibȝ ip̄is credēdū
est/etiā si nesciuerint rōes euidētes ꝛ incalū
niabiles adducere. alioq̄n periret ꝯfestim oīs
politia. Deniqȝ apte sunt h̄ loco parabolice
narratōes de lupo et oue/quā lupus diuer/
sis fraudibȝ nūc ōndendo silr̄itudinē ꝛ ami
ciciā/nūc falsam imponēdo calūniā q̄rebat
fallere vt voraret. ¶ Propt̄ qđ monuit xp̄s
Attendite a falsis ꝓphetis

Consideratio q̄rta

v Nitas ecclīe ad vnū certū xp̄i vica
riū nūc ꝑ ꝯciliū pysanū dn̄o ꝯcedē
te ꝓcurāda debȝ solidi⁹ inniti sentē
tijs ꝛ deliberatōibȝ hm̄ōi concilij et sapiētū
in eo vēturorū/etiā si nō offerāt ratōes eui/
dentes q̄ȝ allegatōibus vel assertōibȝ vel ex
cusatōibus aut iustificatōibus vel cōtendē
tium de papatu vel fautorū suorū. ¶ Dedu
citur faciliter ꝯsideratio ex h̄ q̄ mediū ꝟtu/
tis accipiendū est vt sapiēs iudicabit. ꝛ vt
spiritualis qui om̄ia dījudicat dicet/ nō vt
carnal' hō q̄ non sapit q̄ dei sunt sibi fingit.
¶ Quis eni dubitauerit q̄n plres cause ꝯcur/
rere habeāt ꝓ omnibȝ de ꝯcilio vt eis fides
det q̄ laborāt ad vnionē dādā/q̄ȝ ꝑ alijs cō
tendentibȝ ad suā p̄sidentiā talē q̄lē occupā
dā. ¶ Amor q̄ppe nimi⁹ et carnal' ad se ipsos et
ad suos/nōne fallere solet ꝛ in errores ip̄os
traducere etiā vsqȝ ad imitatōem luciferi vt
adorari velint sicut dij/neqȝ reputēt se sub/
ditos eē cuiq̄ȝ/sicut filij belial sine iugo/nec
sibi posse dici. cur ita facis. q̄ nec deū timēt
nec hoīem reuerent/cū tn̄ humiliores esse de/
beant/ꝛ ad ꝟuiendū ꝓmptiores ex p̄latiōis
munere q̄nto se obligatiores eē ꝯspiciūt in
reddēda ratōe. ¶ Postremo tn̄ h̄ summopē
cauendū ē iudicibȝ ne vsus epikeye passim
ꝛ absqȝ manifesta ratōe fiat/ trāsmutādo le/
gem scriptā. Alioq̄n tolleret ꝑtinus a legibȝ

sua stabilitas/quibꝫ nutātibꝫ totā reipubli/
ce disciplinā innitentē eis collabi. ꝛ ex ꝯñti
rēpublicā corruere vl' ꝯturbari necesse ē In
de ꝯtigit apud rhomanos ista seueritas eti
am in nece propꝛioꝝ filioꝝ. ne labefaceret
optimā reipublice disciplinā ¶Finit
¶Quattuoꝛ ꝯsideratōes q̄ ad robur p̄dicto
rū faciūt repiuntur postea in orōe Apparu
it gratia vi. D

Incipit tractatus
eiusdem de statibus eccl'iasticis

I p Ax quā omnes obſuare conue/
nit cū omnibꝫ. tñ maxime circa
misteriū religionis xp̄iane/nūq̄
solidiꝰ subsistit q̄ si ṽitate ꝛ iusti
cia tanq̄ sororibꝫ fulciat'. Nā si nō in vera
iusticia et iusta ṽitate reddat' vnicuiq̄ qd
suū est, nōne scisma ꝑtinꝰ irrūpens pacē ex/
turbabit. ¶Audiamꝰ idcirco sub breuiū ꝯsi
derationū nūero q̄d statꝰ sūmoꝝ pontificū.
q̄d p̄latorū. q̄d curatorū. q̄d mendicantiū
possit q̄libet de suo misterio ṽaciter offerre
ne trāsgressio finiū ꝑpꝛiorū /seu dilatio ni/
mia sepet iusticiā ab osculo felici pacis, ꝑin
de lites fedas vt assolet introducat

Sequūtur sex consi
deratōes sup statu sūmi pontificis.

Cōsideratio pꝛima

s Tatus papal' institutꝰ ē a xp̄o sup/
naturalit' ꝛ imediate tāq̄ p̄matum
habēs monarchicū ꝛ regalē i eccl'ia
stica hierarchia. ſm quē statū vnicū et sup/
mū eccl'ia militās dicit' vna sub xp̄o. quem
statū q̄sq̄s ipugnare vl' diminuere/vl' alicui
eccl'iastico statui ꝑticl'ari coeq̄re p̄sumit/si
h̄ ꝑtinacit' faciat/ hereticꝰ est scismaticꝰ im
piꝰ atq̄ sacrilegꝰ. Cadit eni i in heresim toti
ens exp̄sse dānatā a p̄ncipio nascētis eccl'ie
vsq̄ hodie/tā ꝑ institutōem xp̄i de p̄ncipa/
tu petri sup alios apl'os/q̄ ꝑ traditōem to
tius eccl'ie in sacris eloquiis suis ꝛ genera/
libus cōciliis.

¶Consideratio secūda

s Tatus papalis licꝫ nō oīno vacet
seu deficiat ꝑ mortē pape naturalē
vel ciuilē. nec ꝑ ꝯseq̄ns eccl'ia desinit eē vna.
nihilominꝰ eniti debēt christiani sub pena
scismatis q̄ in h̄ statu ꝯstituat' ꝛ p̄sideat as/
sidue vnicꝰ et certus sūmꝰ pōtifex q̄tū fieri
pōt ꝑ loco et tpe. sic q̄ nō est licitū sciēter i/
pedire/q̄ minus sit vnꝰ tal' sūpmꝰ pōtifex i
eccl'ia in q̄ sit eccl'iastice ꝑtātis plenitudo. ꝛ
q̄ ñ sint plures in q̄ tanq̄ eccl'iasticū regi/
men desinere esse possꝫ monarchicū ꝛ i aliā
politie spēm/vt i aristocraticā/aut tymocra
ticā verteret'. q̄uis papatꝰ has politiaꝝ spe
cies nō excludat sꝫ assumat. quēadmoduꝫ
de sacro dñoꝝ cardinaliū collegio ꝛ de ge
nerali concilio videre est

¶Consideratio tercia

s Tatus papal' nō eximit papam a
legibꝫ pure diuīs q̄ vl' in euāgeliis
vl' generalibꝫ ꝯciliis posite sūt. ¶Et ex hoc
ꝯñt' ꝑtꝫ q̄ papa subiicit' legi illi de correcti/
one fraterna. Si peccauerit in te fr' tuꝰ ꝛc.
sic q̄ p̄t fraternalr̄ corripi duꝫ peccat. Et si
tādē nollet audire eccl'iam quā generale ꝯci
liū rep̄sentat debꝫ h̄ri sicut ethnicꝰ ꝛ publi/
canus. Et ita p̄t h̄ mō ꝑ ꝯciliū vel iudicari
vel coerceri vl' ꝑ excōicato haberi

¶Consideratio quarta

s Tatus papalis nō eximit papaꝫ a
iuribꝫ q̄ sunt pure d̄ dictamīe natu/
rali. quēadmodū sunt p̄ncipia iuris
natural'. Propterea cū lex natural' dicat q̄
bonū ꝯmūe tāq̄ aliq̄d diuinū p̄ferēdū ē ꝑ/
ticulari bono. Deducit' ex h̄ q̄ ad bonū to
tiꝰ eccl'ie quā ꝯciliū generale repn̄tat/redu/
cēdū ē bonū ꝑsonale pape sic q̄ in p̄iudiciū
boni ꝯmūis ꝑticulare bonū pape seu ꝯmo
dū vel status/retētio vel dilatatio p̄ualere ñ
debet. cū ſm exigentiā finis cetera debeant
moderari. finis aūt papatꝰ ē vtilitas eccl'ie

¶Consideratio quinta

s Tatus papalis q̄uis eximat pa/
pā a legibꝫ pure positiuis/canoni/
cis vl' ciuilibꝫ. sic q̄ ſm eas coerceri puniri
ue nō p̄t/vt p̄cise tales sūt. nihilominus pa
pa nō dꝫ aut p̄t leges positiuas p̄t'im ꝑ cō
ciliū generale ad qd sufficiēter spectat discer
nere vel dictare si papa palā cōuertat ꝑtātē
suam in destructōem eccl'ie nō in edificatōꝫ

¶Consideratio sexta

s Tatus papalis obligat papā tāto
ampliꝰ q̄nto maioꝛ est in eccl'ia sub
iicere se legibꝫ diuīs/naturalibꝫ ꝛ canonicis
ad vtilitatē eccl'ie. Proptea cū magis vide/
ant ocl'i q̄ oculꝰ videt' q̄ ñ sine ḡndi discri/
mine salutis papa possit delibatōes vl' istitu
ta generaliū ꝯcilioꝝ ꝯtēnere vt ñ ſm cōeꝫ sꝫ
ꝑpꝛiā delibatōꝫ ꝯtēdat i eccl'iastico r̄gimie
p̄sidere. Proptea bñ dictū ē q̄ papa ñ p̄t ge
neralē statū eccl'ie imutare vel tollere.

Sequunt' sex ꝯside/ ratões de statu summi põtificis ⁊ dñoꝝ sã/ cte Romane eccl'ie cardinaliũ.

Consideratio prima.

Status summi põtificis ac sacri col
legij dñoꝝ cardinaliũ sibi collatera
liũ fundat⁹ ẽ in eccl'iastica hierarchia sub/
celesti/imediate a xp̃o. nec hũana institutõe
seu ꝓsumptõe põt destitui. Cui statui q̃ ꝑti
nacit' derogat cẽsendus ẽ iuxta sacros cano
nes heretic⁹ atq; sacrileg⁹ ¶Scd'a ꝯsideratio

Status ꝑdictus dotãdus ẽ vel fo/
uẽdus ꝑ debita ⁊ honesta sustẽtati
one tpaliũ sine q̃bꝫ in hac vita mise
ra sp̃ualia diu nõ subsistũt/quẽadmodũ al/
ter status quicunq; eccl'iasticus inferior seu
subditus dotatus est/ vel dotandus iuxta
sui qualitatem. ¶Consideratio tercia

Status ꝑdictus non ideo ꝑdit iura
sibi ꝯueniẽtia/q̃ posuit ꝓpositio du
plex ꝓcedẽs/si forte fuerint abusus
aliqui ꝑ'sonales olim vel nũc inuenti. Alio
quin sic argueret' aduersus omnẽ statũ ne/
dum eccl'iasticũ sꝫ tẽpalẽ ꝙ dissipãdus ẽ
deserendus ⁊ ꝑdendus/qm̃ in multis offen
dimus oẽs. ¶Consideratio quarta.

Status ꝑdictus potuit/ ⁊ põt ĩ sub
uentõibꝫ tpalis ⁊ honeste sustẽtatio
nis ꝓscribere de certo mõ. vel quo/
ta subuentõis/sicut ꝑlati vel curati inferio/
res respectu subuẽtiõis facte ꝑ subditos in
oblatõibꝫ/decimis ⁊ sil'ibꝫ. etiã vbi status
ꝑdictus aliũde dotatus essꝫ ex patrimonia
libꝫ bonis vel alijs/quẽadmodũ in ꝑlatis
dicimus ⁊ curatis. ¶Cõsideratio quinta.

Status ꝑdictus dũ recipit ⁊ querit
subuentões ꝯsuetas/in oblatiõibꝫ/
decimis/ vel annatis/⁊ sil'ibꝫ /non
debet eo ip̃o de symoniaca prauitate notari
nisi forte viciũ aliud in executõis mõ ꝯcur/
rerit. qđ viciũ corrigi dꝫ nõ obinde stat⁹ mi
nui/destrui/culpari/ vel iuribꝫ aliũde debi/
tis defraudari. Sicut ab infirmo morbus
tollendus est/nõ subiectum vel corpus de/
struendum. ¶Oppositũ ꝓ ꝑtinaciter im/
ponens. notando generaliter de symoniaca
prauitate totũ statũ istũ/temerarius eẽt nec
ferendus. ¶Consideratio sexta.

Status ꝑdictus põt ⁊ dꝫ rõnabilit'
resistere ꝑ viã appellatiõis/aut al's
si aduersus ꝑdicta voluerit aliq̃d d'
facto ꝓcedere/ ꝓ'rtim dũ ꝑsone de illo statu
subijciũt se/⁊ statũ suũ debite regulatõi san
cte m'ris eccl'ie/si forsitan aliq̃ fuerint in eis
reformãda ⁊ hoc agẽdo. nedũ nõ scandali/
zant actiue vel peccãt. sꝫ merent' tanq̃ defẽ/
sores iuriũ nõ solũ suoꝝ ꝑsonaliũ/vel eccl'ie
particularis Romane. sꝫ vniuersalis eccl'ie
⁊ ad vtilitatem honestatẽq; totius reipub/
lice xp̃iane q̃ ꝯsistit in suo decore membro/
rum maxime ꝓncipaliũ.

De statu prelatorũ.

¶Consideratio prima.

Status ꝑlatõis epalis in eccl'ia/
sic ẽ de ꝓmaria ⁊ imediata ac sup
naturali institutõe xp̃i/ꝙ natura
li vel hũana solũ auctoritate/ nõ potuit in/
stitui/sicut potuit status dñatõis tempalis
regie vel impialis hũanitus ⁊ naturalit' or
dinari. ¶Consideratio secunda.

Status ꝑlatõis epalis in eccl'ia q̃ ad
sui collatõeꝫ ꝓmariã fuit imediate a
xp̃o dat⁹ ꝓmis apl'is. sic stat⁹ papa
lis petro. Licꝫ postmodũ tal' collatio vl' ac
q̃sitio fieri potuerit ⁊ facta sit ĩ successoribꝫ
ꝑ hoĩes. sic Matthias fact⁹ ẽ apl's ꝑ electi
onẽ vl' sortẽ. ⁊ successores etiã petri fiũt nũc
ꝑ hũanã electõem dñoꝝ cardinaliũ. q̃ mo/
dus potuit ⁊ ꝑt variari vt infra ponet'

¶Consideratio tercia

Status ꝑlationis epalis habuit in
apl'is ⁊ ĩ successoribꝫ vsũ vl' exerciti
um sue ꝑtãtis sub papa petro ⁊ suc
cessoribꝫ ei⁹ tãq̃ sub hñte vl' habẽtibꝫ plẽi/
tudinẽ fõtalẽ epalis auctõis. ¶Vñ ⁊ q̃ ad ta
lia miores ꝑlati. s. curati subsunt ep̃is a q̃bꝫ
vsus sue ꝑtãtis q̃nq; limitat' vl' arcet'. et sic
a papa posse fieri circa ꝑlatos maiores ex
certis et rõnabilibꝫ causis nõ ẽ ambigẽdũ.

¶Consideratio quarta

Stat⁹ epalis nõ ita subest statui pa/
pali ꝙ illũ possit papa annullare. si
cut nec stat⁹ papal' possꝫ hũanitus destitui
Nihilomin⁹ idẽ stat⁹ epalis q̃ ad acq̃sitõꝫ
isti ꝑsõe et q̃ ad exerciciũ/subest rõnabili pa
pe volũtati ad vtilitatẽ eccl'ie/vt dictũ ẽ. Hec
aũt rõnabilitas videt' attẽdenda seu regulã
da maxime ꝑ determiatões ꝯciliorũ gene
raliũ ꝓ'rtim iã factas de ꝯsensu ⁊ auctẽ sum
moꝝ pontificũ

¶Consideratio quinta

Stat⁹ epal' q̃ ad sui acq̃sitõeꝫ isti ꝑ/
sone/⁊ q̃ ad exerciciũ/non ita subest
mere volũtati pape ꝙ ꝑ libito possit sine in

l

furia z pctō circa hmōi acq̄sitōez z destitu tionē, ampliatōez z restrictōz opari. q̄m data ē ei ptās/ dicēte ap̄lo/ nō ad destructōem sed edificationem. ¶ Consideratio sexta.

ſ Tatus ep̄alis hz ex se z xp̄i institu/tione p̄maria ptātē ↄficiēdi corpus xp̄i z mistrādi sacra eccl'iastica oīa/ ius ī sup p̄dicādi/ ius stipēdia tp̄alia sumendi/ ius excōicādi/ ius p̄latos miores. s. curatos instituēdi/ ius eccl'as ↄsecrādi/ ius bn̄ficiū eccl'asticū/ vel stipendiū tp̄ale ↄferendi/ vel facere ↄferri ministrantib⁊ sub se spiritualia/ ius indulgentias dandi. Et ita de reli/quis multis q̄ summo pontifici competūt vt in fonte. ¶ Consideratio septima.

ſ Tatus ep̄alis q̄ ad sui vsum vl' ex/erciciū. nō ita subest pure voluntati pape. sicut status p̄uilegiatoꝝ mendicantiū vel alioꝝ/ q̄bus essentiali ordine z hierarchico statu/ p̄dicta iura ep̄alia nō cō/petūt. Pōt idcirco papa sub talib⁊ p̄uilegijs z p̄uilegiatis absq3 iiuria vel pctō īmutati/ones opari restrīgēdo vel tollēdo/ nō sic passim in p̄latis vel curatis.

¶ Consideratio octaua.

M ſ Tatus ep̄alis lz esse possit in aliq̄ sine plebe z sine vsu vel exercitio. hoc fieri nō ↄuenit/ q2 vanū z monstruosum in eccl'ia videret/ q̄m frustra est ptās cui non subest opatio. ¶ Cōsideratio nona

ſ Tatus ep̄alis si nimis artet in suis iurib⁊ essentialib⁊ q̄ ad restrictiōem vsus vel exercitij passim cōit p papam absq3 vtilitate maiori eccl'ie/ siue h̄ eēt in exemptōib⁊ subditoꝝ ab eo/ siue in reser/uatōe casuū in foro pn̄ie/ seu in restrictōe stipendioꝝ tp̄aliū/ seu in reseruatiōe bn̄ficioꝝ eccl'iasticoꝝ sub eo/ seu p inductiōez onero/sam p̄uilegiatoꝝ/ aut modis sil'ib⁊. Ille in/quā status ep̄alis posset rōnabiliter deferre querelam nedum ad papā z generale con/ciliū/ qd est cōuenientissimū mediū. sed ad p̄ncipes orthodoxos implorādo iuuamen oportunū. ¶ Consideratio decima.

ſ Tatus ep̄alis sicut nō acquirit in aliq̄ p solū titulū fidei/ vel charita/tis/ ita nō dep̄dit p solam heresim/ vel peccatū mortale/ nō interueniēte humana institutōe/ vel diuina reuelatōe/ alioquin status eccl'ie hierarchicus p̄sus esset incertus cum suo vsu vel exercitio/ qd nō est cō/ueniens dicere de policia a sup̄mo legislatore ↄstituta ¶ Cōsideratio vndecima.

ſ Tatus ep̄alis sic̄ p̄t diuersis tp̄ib⁊ z institutōib⁊/ modis varijs acq̄ri z sil'r auferri. sic z status papal' in casu p ordinatōes papales aut p cōciliū generale sicut z factū est aliq̄n p̄t īmutari

¶ Consideratio xij.

ſ Tatus ep̄alis p̄t ab aliq̄ ,ppt suam maliciā auferri/ licz reniteret occu/pās. sic z stat⁹ papal' vt videt in casu p̄senti p ↄciliū generale posset auferri. cuz stat⁹ papalis datus sit eccl'iastice cōmunitati. que in hoc habet quid diuinū tāq3 cōmune bonum ad qd papalis auctoritas ↄseruandū fuit instituta. ¶ Consideratio. xiij.

ſ Tatus ep̄alis hz rōnabilit' monar/chā sup̄mū. s. papā rōne vnitatis fidei z sacroꝝ. sz h̄ nō ita p̄spicuū est esse debere ex institutōe xp̄i/ z p vtilitate vniuersalis eccl'ie respectu dispēsatiōis bonoꝝ tp̄aliū/ z iurisdictionū ↄtētiosaꝝ seu coerciuaꝝ/ q̄ diuersis legib⁊ seu decretalib⁊/ aut statutis p diuersitate locoꝝ z tēpoꝝ regi debēt sic̄ z alia mere tēpalia/ regalia/ vel imp̄ialia. Hinc bn̄ dictū ē q̄ q̄libet p̄uincia in sensu suo abūdat. ¶ Consideratio. xiiij

ſ Tatus p̄latiōis/ si fiat limitatio sui vsus in bn̄ficijs ↄferēdis/ vel in ex/emptiōib⁊/ nō dz rōnabilit' ↄq̄ri dū hoc manifeste sit p pter studiū l'raꝝ p̄sertim sacre doctrine qd p talia p̄mouet/ z dū hoc potēter fit ad rep̄mēdos abusus notorie p ueniētes/ siue hoc sit ex importunitate dn̄orum tp̄aliū/ vel ex p̄pa pusillanimitate/ vel alia q̄uis corrupta affectōe. ¶ Sed in h̄ cape mediū cōueniēs nō alit' videt posse det/minari, q̄ iuxta Aristo. sniaz. scz vt sapiens iudicabit. Nihil aūt videt in h̄ sapienti⁹ q̄ generale ↄciliū rite et libere celebratū.

De statu curatoꝝ.

¶ Consideratio prima

ſ Tat⁹ curatoꝝ succedit statui. lxxij. A
discipuloꝝ xp̄i q̄ ad legē nouā. et figuratus est in antiq̄ lege p leuitas. ¶ Hic p/inde stat⁹ curatoꝝ ē de institutōe xp̄i z apostoloꝝ suoꝝ a p̄ncipio fundatōis eccl'ie/ q̄ institutio p declaratōes sūmoꝝ pontificū z synodoꝝ tā generaliū q̄ specialium magis ac magis innotuit ¶ Cōsideratio scd'a.

ſ Tatus curatoꝝ est de eēntiali ac intriseca eccl'ie hierarchia sic̄ stat⁹ p̄/latoꝝ/ q̄uis inferior sit/ z p sua p̄fe/ctōe variabilior. Qua rōe curati simplices

siõ eq̃ue ꝓprie dicunt̃ spõsi sicut epi. liberi usq̃ ꝑmittunt̃ cedere vl' renũciare curis suis

¶Consideratio tercia

Status curatorũ institut⁹ est ad regimen aiarũ dirigendaꝝ in finẽ vltimũ ꝑ ꝯmunionẽ sacramẽtorũ ⁊ pctõꝝ remissionẽ/⁊ ꝓmotionẽ ad virtutes

¶Cõsideratio quarta

Status curatorũ annexã habet obligatõem docẽdi et publicãdi ỽbum dei suis parochianis/saltẽ q̃dã generali tenore legis euãgelice q̃ ad credẽda ⁊ agẽda. ſm statũ sue simplicitatis. sicut maioribꝫ ꝑlatis ꝯuenit ex obligatõe sciẽ reddere rõem ꝑticulari⁹ de ea q̃ in eis est fide ⁊ spe/ apud oẽs tã q̃ de foris sunt/q̃ꝫ q̃ intus. fideles. s. ⁊ infideles. hec enĩ obligatio ꝯseq̃tur ad obligatõnem priorẽ/q̃ est de spũali regimĩe subditorũ.

¶Cõsideratio. v.

Status curatorũ est stat⁹ ꝑfectiõis nõ solũ acq̃rẽde/ſꝫ etiã exercẽde/ cũ sibi ꝯpetat tã obligatio q̃ꝫ auctoritas reducẽdi aiãs ad deũ/ſm hierarchicos actus. q̃ purgare/illumiare ꝑficere noiant̃.

¶Consideratio vi.

Status curatorꝫ supior est hierarchice eccl'ie ad statũ simpliciũ religiosoꝝ sicut diuin⁹ Dionysi⁹ et Hierony/mus i ꝑcedentis ꝯsideratiõis determinant ratõe

¶Consideratio vij.

Status curatoꝝ eccl'ias parochiales sibi deputatas habꝫ in tali libtate/q nulli alteri sacerdoti fas ẽ ipsis inuitis aut sine eoꝝ licẽtia ꝑdicare i eadẽ Preter dñ ꝑdicare voluerit ipi /sed nec ꝯfessiões illic audire/nec sacra ministrare/salua semꝑ autoritate vel rõnabili ordinatõe supiorum ꝑlatorũ

¶Cõsideratio. viij

Status curatoꝝ habꝫ ius ⁊ titulũ recipiẽdi decimas ⁊ oblatões ⁊ funeralia/aut alia emolimẽta loco illorũ ꝓ sustẽtatõe sufficiẽti stat⁹ sui. Et hꝫ fit tã de iure diuio q̃ꝫ naturali ꝑsupposito dñio. Determinatio aũt hui⁹ vl' illi⁹ quote/vl' cõmutatio in aliã subuentõem habꝫ fieri solo iure positiuo

¶Cõsideratio ix.

Status curatoꝝ sicut habet de sibi subditis oĩbꝫ cogitare in mĩstrati oĩe sacroꝝ vt scẽ suscipiant̃. sic debet maxime vt q̃libꝫ parochian⁹ se ꝓus ostẽdat suo curato generalit̃ vel spẽalit̃ in foro ꝯsciẽtie q̃ꝫ eadẽ sacra suscipiat. Potest insuꝑ edictũ generale vel speciale suis parochianis sup hoc ꝑ curatos ne aliter se ingerãt ꝓmulgari.

¶Cõsideratio x.

Status curatoꝝ securi⁹ ⁊ iusti⁹ eligit̃ q̃tũ est de se et ceteris paribꝫ/ꝓ ꝯfessiõe sacramẽtali faciẽda a parochianis q̃ꝫ ali⁹ status/ꝑtim q̃ nõ est supior ſm institutõem eccl'ie hierarchicã. ptꝫ quia mutua ⁊ correlatiua ẽ obligatio parochianorũ ad curatos/vnde vicissim mag̃ obligant̃. Collusiões p̄terea hincinde possibiles fieri magis ex hꝫ euitãt̃. Deniq̃ꝫ remedia spũalia celeri⁹ et consulti⁹ in casibꝫ multis exhibent̃. Potest nihilomin⁹ apõ ꝓuilegiatos q̃nq̃ꝫ ratio potior inueniri

¶Consideratio xi.

Status curatoꝝ sanct⁹ et salubris nõ debet inculpari vel infamari ꝑ q̃scũq̃ꝫ si in eo q̃nq̃ꝫ sint ꝑsone min⁹ idonee ad debitũ regimẽ aiarũ. Alioq̃n null⁹ esset status in eccl'ia militãte q̃ culpari nõ deberet. sicut null⁹ absq̃ꝫ macl'a quorũdã de vllo statu visus est diu stare.

¶Cõsid. xij.

Status curatorũ pt sufficiẽter regere suos parochianos si polleat bõa charitate ⁊ simplici moꝝ honestate etiã vbi l'ratura magna deesset Propterea nõ leuiter se eis ꝑponere debẽt alieni. q̃ꝫuis inueniantur magis l'rati.

¶Consideratio xiij.

Status curatorũ põt cum facili studio habere ea ⁊ scire q̃ ad parochiã suam regendã sufficiũt/maiora maioribus prudẽter remittẽdo. Hoc aũt si agñscere neglexerint debet apud eos correctio episcopalis maxime vigil esse vt astringant̃ seuerius tenorẽ habere in scriptis eorũ q̃ scire debent i punctis regimĩs. tã institutões synodales positiuas/q̃ꝫ ceteras.

¶Consideratio xiiij.

Status curatorũ pt obuentões ordinatas licẽter exigere. Verũtamẽ tali mõ et tpe q sim oniaca ꝓuitas vel eius suspitio nequaq̃ꝫ incurrat̃. vt q ꝓpter negatiõe tpaliũ /spiritualiũ interim mĩstratio nõ neget̃/nec interueniat q̃stuosa mercatio.

¶Consideratio xv.

Status curatorũ debet cum bona gratia suscipe statũ priuilegiatorũ tanq̃ꝫ coadiutores missos habẽtes a supioribus licentiã ꝑdicandi/et cõfessiones audiẽdi si nõ appareat ratõnabilis causa aliquẽ talẽ repellẽdi. vtpote si detractor. si collusor. si corruptor. si questuosus. si se/

ductor appareat. Et ut parochianorum multi inde veniunt in cõtemptũ curatorũ. Aut si tũc curatus p seipm id agere circa parochiãos suos qđ agendũ sit satis potuerit. qr videretur pferendus nisi legitima fieret exceptio cõtra eũ. ¶Consideratio xvi.

ſTatus curatorum vir põta parochianis sine pctõ sic cõtemni/q eorum licẽtia neq i generali neq in speciali pus qratur/dũ alibi pfiteri aut missas vel smones audire/tpe diuini seruitij diebus dominicis et festiuis voluerit. Que licentia si sine causa rõnabili denegetur/sufficit excusare freqnter eos q alibi confitentur/ licẽtia nõ obtenta sed petita

Sequũtur decẽ cõ

sideratões q ponũtur p statu puilegiatorũ

¶Cõsideratio prima

P ſTatus puilegiatorum ad pdicandũ/ z pfessiones audiẽdũ/ status ẽ post primariã ecclie institutionẽ/rõnabiliter ordinatus ad subleuamẽ eorũ qui hierarchicos in ecclia status habent. Presertim post talẽ z tãtã in tpalibus ditatões q secũ attulit multã occupatõem

¶Consideratio scđa

ſTatus puilegiatorũ dz cũ bona charitate licentia sua vti. Nõ ad qstuz nõ ad emulatõem/nõ ad ambitõez. non deniq in piudiciũ tpale vel spũale curatorũ/sed in stãdo clam z palã apđ parochianos/quatenus honorẽ debitũ ac sustentationẽ suis reddant curatis. Alioqn faciunt qđ sibi fieri nollent. Meritoq repelluntur hi de qbus aliter pstiterit et excõicatõnem a canone nõnunq incurrunt.

¶Consideratio tercia

ſTatus puilegiatorũ et omniũ generaliter religiosorũ phibetur sub pena excõmũicatõis late sentẽtie ne sacramẽtũ eucharistie mistrent z mrimoniũ solẽnizent. ¶Cõsideratio quarta

ſTatus puilegiatorũ habet q i suis locis z publicis pdicare pñt. dum platus nõ pdicat nec pdicatõez instituit. Silr h pñt in ecclesijs parochialibus de licentia curatorũ ¶Cõsideratio. v.

ſTatus priuilegiatoruz hoc habet vt idonei psentati sufficiẽter p supiores suos ad platũ dyocesanũ valeant in locis suis pfessiões audire dyocesanorũ z eos absoluere cũ tali potestate/z i casibus talibus quẽadmodũ curati parochiales ordinarie funguntur z nõ ampliori/nisi d speciali grã plati maior eis fuerit elargita potestas. ¶Consideratio vi.

ſTatus priuilegiatorũ habet h vt qruis sacramẽtũ penitẽtie possit pluries sup eadem pctã suũ effectũ sortiri/saltẽ quo ad augmentũ grẽ. cũ sit sacramentũ iterabile. et licz meritorie eadem peccata pluribus pfiteri. nec sit repugnãtia qn adhuc possit tẽpus obligari. nihilominus confessi priuilegiatis nõ tenentur inuiti eadez peccata amplius confiteri plus q si suis curatis eadem cõfessi fuissent quantũ est ex pte efficacie sacramenti. Hoc enĩ p Johem. xxij. fuit declaratũ. z vsus cõis h obtinuit

¶Consideratio vij.

ſTatus priuilegiatorum hoc habz vt a cõfessis sibi nõ debeãt curati nouam extorqre confessiõem de eisdẽ peccatis. psertim si secreta sint. nec debẽt phibere parochianos cũ talia voluerit eis pfiteri. Fas sit curatis/imo tutũ inqrere a parochianis suis qñ et qualiter a quibus pfessiõem receperint. Quibus veritatẽ rñdere si quis parochianus negauerit/vix in statu salutis esse credi posset. Ipiq in h casu petẽti eucharistie sacramentũ rõnabiliter denegaretur/dicendo. nescio si pfessus sis ab habẽte potestatẽ z an in hoc te decipias vel alter te.

¶Consideratio viij. Q

ſTatus puilegiatorũ hoc habet dũ de peccatis publicis absoluũt parochianos/vt ipi debeãt facere fidẽ de absolutione z absoluẽdi ptãte. si sup hoc a curatis parochialibus fuerint reqsiti/sub pena denegandi rõnabiliter talibus cũ se dicũt absolutos eucharistie sacramentũ.

¶Consideratio ix.

ſTatus priuilegiatorum hoc habz vt nõ debeant inducere voto vel promisso alios ad eligendũ sepulturã in ecclesijs et locis suis. Uel ad psistendũ in iã electa ibidem. Et hoc sub pena excõicatõnis late sentẽtie. Debent pterea reddere quartaz partẽ legatorũ seu funeraliũ curato parochiali ipius defuncti/que pars canonica nominatur. ¶Cõsideratio x.

ſTatus priuilegiatoruz ad pdicandũ debet sm qualitatẽ auditorũ formare sermonẽ/ne corã laicis z subditis detegantur vicia clericorũ atq dñorũ. Hoc enĩ esset nõ extirpare vicia sed nutrire.

rebellionē.s.murmuratōis τ ɔtēptus apud audiētes. Fiat insup p̄dicatio principalit̄ de punctis nr̄e religionis in fide spe τ charitate cū ceteris virtutib⁹. Sz τ p̄sertim ɔfessiones mulieꝝ et iuuenū/nō nisi locis patētibus et publicis audire. nec ɔuenticl'a ī cameris et angulis agere p̄sumāt/ab omi specie mala abstinētes se.

De vtroqꝫ statu simul

¶Consideratio prima

Status vterqꝫ curatorū.s.τ p̄uilegiatorū/inuigilet cognoscere casus reſuatos p̄latis ne seducant τ seducāt/si transgrediant limites sue ptātis. Quis expediret pauciores casus p̄sertim occultos reſuari. vt sunt pc̄tā illa carnis que freq̄ntissime cōmissa vix ɔfitentur. p̄sertim p mlieres τ adolescētulos.

¶Consideratio scd̄a

Status vterqꝫ studeat alter alterius onera portare sine contentōe τ emulatōe de reb⁹ p̄dicatis vel alijs/ne si inuicē morē cornicū se mordeant ɔsumant. Propterea surgat feda opinio eccl'iasticorū apud laicos/τ vitupet ministeriū verbi dei. Nonne deus q̄so abunde diues est p omnibus? Nōne pacis est deus/nō diuisiōis? Deniqꝫ q̄d pdest pharisaica cōtentio de status p̄eminentia/q̄n sanct⁹ est dare operā/vt quis pfectus inueniat. q̄ si iacens in imis de pfectōne status glorief. Attēto p̄sertim q̄ cōciliorū eccl'iasticorū obseruatio nō pt ita cōcludi sub regulis quibuscūqꝫ/quin necesse sit recurrere sepissime ad glosam sapiētissimi Augustini tractā ex opib⁹ christi. videlicet/q̄ talia dant in obſuanda animi pparatione. et nō semp opis exhibitōe Que animi pparatio potest apud omnē statū τ psonam christiane religionis si vult inueniri.

¶Finit

Incipit tractatus

eiusdem cancellarij parisieñ. de modo viuendi omniū fideliū

Ad nobiles ¶Consideratio prima.

Regula prima q̄ spectat ad nobiles potētes τ scabinos. ne paupes vicꝫ p potētiā suā oppͥmāt τ a subditis suis opprimi pmittāt. Malos vsus in villis suis destruāt. Causas paupeꝝ viduaꝝ et orphanorū libenter audiāt. τ cito iuste iudicēt. Munera p iudicio faciēdo vel festinādo aut retardādo nō accipiāt. Nil a subditis suis extorq̄ant.

Ad milites Cōsideratio scd̄a.

Regula ad milites tangit Luc. iij. Neminē ɔcutiat̄. scꝫ in psona p potentiā indebite. Nemini calūniā faciatis in reb⁹ quā p militiā facere possetis. Et cōtenti estote stipēdijs vr̄is. i. de redditibus vestris multis tpib⁹. accipiēdo p̄o ad dēfendendā patriā. ij. Machab xv. Accipe gladiū sanctū munus τc̄. Roma. xiij. Non sine causa gladiū portat.

Ad simplices Cōsideratio iij.

Regula simpliciū q̄ ad ecclesiam. vt ieiuni ad missam veniāt. In missa nō loquant nec circūspiciant. Ante missam orare debēt vt grām dei recipiant. In missa memoriā passiōis christi habeāt Ante euangeliū sancti Johānis nō exeant Sermones libēter et diligēter audiāt. τ referre post missam grās deo satagant

Ad epos τ p̄latos Cōsideratio iiij.

Regula eporū et p̄latorū satis patꝫ ad Titū. i. Oportet episcopuꝫ sine crimine esse sicut dei dispēsatorem. Et Matth. xx. Qui maior est vestꝝ sit vester minister. i. Chor. vi. Hortamur vos τc̄. Est aūt officiū epi malos corrigere τ arguere bonos τ pusillanimes pacificare. Quia sicut dn̄s Petro in psona cuiuslibet prelati ait Pasce oues meas τc̄. i. Thessa. v. Frēs corripite inquietos/cōsolamini pusillanimes. De istis. ij ad Thimo. iiij. Predica vbum insta oportune importune. obsecra. argue. increpa. in omni patientia τ doctrina. Et ad Gal'. vi. Si p̄occupatus fuerit hō in aliquo delicto τc̄.

Ad clericos Cōsideratio v

Regula clericorū ē habere doctrinā sanam. vitā scāꝫ. famā odoriferam Hebre. v. Sacerdotes habēt hostias pro delictis suis offerre. Et Aug⁹ in regula sua. Sit vobis cor vnū et aīa vna ī domino. Psal. Sacerdotes tui induant iusticia. Col. iiij. Induite vos sicut electi dei viscera misericordie et pietatis habētes

Ad religiosos Cōsideratio vi.

Regula religiosorū est viuere in obediētia/castitate et paupertatē. Et debēt deuote orare τ ɔtēplari/τ carnē mortificare cōtra vicia τ ɔcupiscētias. Unde. Augu. in regula mōachorū. In omnib⁹

et super oīa amet et honorificet deus. Et Hugo de sctō vic. de claustro aīe. Sūma religiōis regula in hoc depēdet vt plati custodiant subditos suos/subditi platis benigne obediāt. deuoti sint senes. iuuenes ṗo laboriosi. Sit honestas in hitu. mediocritas in victu. Sint in claustro assidui/et ad iiuriā rari. Nō sint ciuiles ꝫ claustrales. Sint intenti psalmis nō causis. Nō sit rumor in claustro sed dilectio. In capitulo nō lites ꝫ ꝯfessio. In choro sit sacra simplicitas. ⁊ circa altare reuerētie honestas.

Ad diuites Consideratio vij.

r Egula diuitū. ne aliq̄d iniustū acq̄rant. Ne pp̄ter diuitias suas paupes vicinos suos despiciāt. Paupeeres sustineāt. Operarijs suis bñ et cito ꝑsoluant. Adulatores neqꝫ adulatrices in mensa recipiāt. Diligēter ⁊ libēter ad ꝯcordiam vicinorū suorū laborent.

Ad paupes Consideratio viij.

r Egula pauperū/vt diuitib' libent' ⁊ fideliter seruiant. nec diuitib' propter diuitias suas inuideāt nec propter paupratē adulatōne vl' detractōne peccent. Nec impatiēter sed g̅ranter paupratez sustineāt. nec iniuste ditari cupiāt. nec ecclesias ppt' diuites vitent. Nihil furti a familia suo⁊ vicinorū nec ab alijs retineāt.

Ad virgines Consideratio ix.

r Egula virginū. Nō sint loquaces. sed simplices corde ⁊ habitu. Ad ṽginitatē matris christi cogitēt/⁊ eā diligāt. Choreas vitēt. Inter iuuenes nō sedeant. nec se ab eis palpari ꝑmittāt. non amēt aliquē illicito amore. Adulatores neqꝫ adulatrices recipiāt nec audiāt. Orōnes libenter dicant. Sordida ṽba et inhonesta fugiāt

Ad viduas Consideratio x.

r Egula vidua⁊ est vt ꝯtinentiā diligant/et in vestib' hūiliter se habeāt ⁊ oratōibus libent' insistāt. Homines suspectos in hospitio suo non recipiāt. De ꝯsilio proborū se gubernēt ⁊ viuāt Sā ctam Annā ⁊ Elizabeth viduas cogitent. Familiā castā habeāt. Pa⁊ ꝑ vicos currāt

Ad nuptas Consideratio xi.

r Egula nupta⁊ est Thimo. honorare supiores. diligere maritū. regere familiā. diligēter gubnare domū ⁊ seipam honestā et irrepħensibilē ostēdere siue ꝯhibere

Ad mulieres Cōsideratio xij.

r Egula mulie⁊ est q̄ nō se indecēter ornatas ostēdāt. Aures collū guttur ⁊ caput tegant. Hūiliter in ecclesia et vbiqꝫ se habeant. nec alias mulieres ꝑ supbiā suā iuuent

Ad maritos ⁊ vxores Cōside. xiij.

r Egula viro⁊ ad mlieres ⁊ ecōuerso ponit' ad Ephes. vi. Uiri diligite vxores vr̄as/sicut et christ' dilexit ecclesiā suam. Uxor autē timeat virū suum. i. Petri. iij. Uiri cohabitātes ſm ꝯscientiā quasi infirmiori vasculo muliebri impartientes honorē

Parentū ad filios Consid. xiiij.

r Egula parentū ad filios. Eph. vi. Et vos patres nolite prouocare ad iracundiā filios vestros. sed educate eos in disciplina et correptiōe. ij. Chor. xij. Non debent filij thesaurizare pentibus. sed parentes filijs

Filiorū ad pentes Cōsid. xv.

r Egula filio⁊ ad parētes est q̄ parētes honorēt/et eis in bonis obediant/nec eis sua furent'. Ante eos nō respondeāt. A maledictōibus oīno se caueant. Cum parentib' aliquādo ad eccl'ia⁊ vadant libenter. in negocijs pentū suorū fideliter laborent.

Dñorum ad seruos xvi.

r Egula dñorū ad seruos. Eph. vi. T Uos dñi eadem facite illis remittētes minas. ⁊ soluite dño qḋ iustuz est et equū seruis p̄state. sciētes q̄ vos dñm in celis habetis. Eccl'i. vij. Ne ledas seruū tuū in veritate operantē. Seruus sensatus sit tibi dilectus quasi aīa tua. nō defraudes illū libertate. neqꝫ inopem derelinquas illū

Seruorū ad dños Cōside. xvij.

r Egula seruorum ad dños. Col. iij. Serui obedite dñis carnalib'. non ad oculū seruiētes q̄si hoīb' placētes/sed in simplicitate cordis timētes deū. scientes q̄ a dño accipietis retributōez hereditatis. i. Petri. ij. Serui subditi estote i omni timore dñis vr̄is nō tm̄ bonis ⁊c̄.

Ad familiā Cōsideratio xviij

r Egula ad familiā. Ne fraudē dñis suis in ſuiēdo/negligēdo faciant. Fideles sint in reb' suis custodiendis. Nihil ab eis auferāt occulte/nec alios facere ꝑmittant. Nunciū malū nō faciant vxori vel filijs dñi sui. De male respōdēdo

cuneāt. Malos rumores fugiāt/vnde ī do
mo malū oriri possit. sed discordias etiā re
portare vitēt. Missi cito reuertant. Merce
dem suā in supbia vestiū nō expendāt. Ita
viuant in hūilitate vt labor eorū sit eis ī re/
missionē peccatorū suorū

Ad mercatores xix.

Egula mercatorū ē vt nō in die do/
r minica mercent. Nec piurēt. Ab il/
licito sibi caueāt lucro. nec ad diem
vendāt vl' charius pp̄ter dilatōem. Ut de
bitū suū tp̄e pmisso soluāt. Nec sciētes mē
tiant. Equam staterā habeāt. equa pōdera
ꝛ equam mensurā.

Ad tabernatores xx.

Egula tabernatorū est ne pmittant
r ludere ad taxillos in tabula sua/ne/
qꝫ in taberna sua. Deū blasphema/
re nō pmittāt. nec meretrices recipiāt de no
cte. Plenā mēsurā dent oībꝫ Uinū cū aqua
ad vendendū nō misceant. nec aliq̄ pocula
vl' fercula aliq̄ mō ad vēdendū defraudēt

Ad hospites xxi.

Egula ad hospites est q̄ malos in
r. hospitio suo nō pmittāt vel sciēter
recipiāt. nec hospitibꝫ suis furētur
auenā vel fenū. Nec sustineant q̄ hospites
sciēter fornicent in hospitio suo. Iustā bo/
nam rationabilē ꝯputatiōez cū hospitibus
suis faciant.

Ad senes xxij.

Egula ad senes est. In eccl'ia liben
r ter iaceāt. Iuuenibꝫ bonū exēpluz
p̄beant. De maledicēdo siue malefa
ciēdo ipos rep̄hēdant. Turpia v̄ba nō ha/
beāt/nec laudent malicias corā iuuenibus
Mulierculas a bono nō retrahāt. nec iuue
nes laudent in supbijs suis.

Ad omnes xxiij.

Egula ad om̄es ē vt excōicatos vi
r tent. Nō se inebriēt. Paupes p pos
se suo sustineāt. Sacerdotes ꝛ reli/
giosos ꝛ ecclesiā vbiqꝫ honorēt. Et deuote
ab eis doctrinā audiāt. Festa bn̄ custodiāt
Decimas rite soluāt. Detractiōez caueant.
Ab adulatōe/a blasphemia /a mēdacio/a p
iurio/ab assiduo iuramēto/a turpibꝫ v̄bis.
ꝛ maxime a luxuriosis v̄bis se abstineāt. q̄r
circūstātes ꝛ audiētes ab eis iflāmāt. Pre
cepta eccl'ie teneāt. penitētias sibi iniūctas
diligēter impleāt. Alter alterꝫ ad bonū opꝰ
inuitet ꝛ de malo rep̄hēdat. Dent libēter ele
mosynas. q̄r sicut aqua extinguit ignē. ita ele
mosyna extinguit peccatū. Missas s'mōes
ꝛ ꝓfessiones libēter colāt et freq̄ntent. Abla
ta restituāt. q̄r nō dimittit' peccatū nisi resti
tuat' ablatū. vt dicit Augꝰ. In vespe. i. in fi
ne vite tormenta inferni ꝛ gaudia padisi co

Egula omniū ponitur (gitent.
r Matth. xxviij. Baptizātes om̄es
gentes in noīe p̄ris ꝛ filij ꝛ sp̄ūsctī.
vt s'm illud Ioh. i. omnes crederēt p illum.
i. Pet. iij. In fide aūt om̄es vnanimes. In
oratōe estote ꝯpatientes. fraternitatis ama
tores. misericordes. modesti. hūiles. nō red/
dentes malū p malo. neqꝫ maledictū p ma
ledicto. sed ecōtrario bn̄dicētes ꝛc. Eccl's.
vlti. Deum time et mādata eiꝰ obs'ua. h̄ est
om̄is homo ꝛc. Un̄ Gal'. vi. Qui hāc regu
lā secuti fuerint pax sup illos et misericordia

Finit

Sermo eiusdez do

ctoris de tribulatōibꝫ ex defectuoso eccl'ia/
sticorū regimine/adhuc eccl'ie puenturꝫ. et
de signis earūdem ex sententia pnunciatꝰ de
conceptōe gloriose virginis marie in ꝯcilio
Constantieñ.

Ominꝰ dabit vob̄ signū. Ec/ U
ce virgo ꝯcipiet ꝛ pariet filiū.
d Esa. vij. recitatū ꝛc. ¶ Nūc q̄
ad scōm Reuer̄. p̄res ꝛ dn̄i re
stat ostēdere quō signū oīpotē
tie et sūme clementie/factū sit signū cōtradi
ctōis et ruine. Contradixit eni Achaz pe
tere signū qd̄ p pphetaz. s. Esaiā a dn̄o sibi
erat p̄ceptū. Non petā inquit et nō tempta
bo dominū. Hoc q̄dem addidit/ꝛ n̄ tēpta
bo dominū/forma q̄dem pietatis sed nō v̄/
tutis. Colebat achaz idolū qd̄ deserere nolu
it/et ideo ne dn̄s exaltaret' ꝛ idolū vilipēde/
ret'/signū petere recusauit. Et pp̄ter hoc te/
ste beato Hiero. in glo. in grauē ruinā inci/
dit. quia totalit' a dn̄o derelictus fuit. ¶ Ue
rū quia ipius achaz ꝯtradictio signi aduē/
tū longe p̄cessit. Consideremꝰ illud qd̄ iustꝰ
Symeon ꝛ timoratꝰ post signi ortū pphe
tauerit. Ecce inquit positus ē hic in ruinaz
multorū in isrl'/ꝛ in signū cui ꝯtradicet' Ad
virginē v̄o/tuā inquit ipius aīaz ptrāsibit
gladius Luc. ij. Quod vtiqꝫ orto signo he
rodes impleuit/q̄r mox pueri animā quesi
uit. Postmodū ꝯdixerūt iudei ꝯtradixerūt
psecutores /ꝯtradixerūt heretici/quoꝝ aliq̄
virginē nō de substātia carnis christū edi/
disse dogmatizabāt. Alij filium nō pepisse

sed rep̄pisse sibilabant. Alij vero cognitam
blasphemabāt. Alij dei mr̄em audire n̄ susti
nentes/magnū illud nomē theotocon im/
pijssime suggillabāt. ¶ Sed cūctas hereses
in suis auctoritatibꝫ sola virgo in ruinā de
trusit/q̄n archāgeli signū nūciantis credi/
dit. ¶ Sed p̄ter hos magis ꝯtradicūt alij. s.
moderni eccl'iastici q̄ nedū signo ꝯdicūt/sꝫ
gladio ꝟginis animā crudeliter transfigūt
Per virginē nēro eccl'iā; cuius typū gerit
virgo Maria/quā trahūt in ruinam ꝑ ma
la exempla. Neqꝫ em̄ hereticoꝝ atqꝫ ꝑsecu/
toꝝ ꝯdictio tantā eccl'ie intulit ruinā/quin
ipa semꝑ in sobolem cresceret nimiā/immo
q̄to maiorē contradictionē sustinuit/tanto
plures sue virginitatis defensores peperit.
Tales ꝑgebāt intrepidi in eius adiutoriū.
galeā bonoꝝ exemploꝝ imponebāt capiti/
ꝛ accingebāt gladiū sp̄ūs qd̄ est verbū dei.
Porro si qn̄qꝫ hic videbat̄ calcari in sangui
ne/tn̄ viuebat ꝛ eo ā̄plius crescebat ex dei ꝟ
tute/dn̄o de eo loquēte sub nomine hierl'm
Ezech. xvi. In die q̄ nata es inq̄t vidi te cō
culcari in sanguine tuo/ꝛ dixi tibi. In san/
guine tuo viue/ꝛ loquit̄ de tp̄e martyꝝ. Se
quit̄ ꝛ multiplicata es q̄si germē agri ꝛ grā/
dis effecta es/ emundaui sanguinē tuū ex
te. s. cessante ꝑsecutōe. Grādis q̄dem effecta
erat multitudine credentiū. grādis speciosi
tate ꝟtutū. grādis copiositate tp̄aliū/eodē
ꝓp̄ha subsequēter dicēte. Dedi inq̄t coronā
decoris in capite tuo/ꝛ ornata es auro ꝛ ar/
gento. Decora facta es nimis vehemēter/ꝛ
ꝓfecisti in regnū ꝛ egressum ē nomen tuum
in gētes ꝓpt̄ spēz tuā/qꝛ ꝑfecta eras in de/
core meo quē posuerā sup te. Magis videt̄
hystoria hec q̄ꝫ ꝓphetia de ꝓsꝑitate eccl'ie.
x ¶ Sꝫ q̄d reue. pa. ꝛ dn̄i de moderno temꝑe
idē ꝓp̄ha subiūgit audiamus. Et h̄n̄s in/
quit fiduciā in pulchritudine tua. s. in tp̄a/
liū abūdātia/ꝛ seculari potentia/fornicata
es in noīe meo/loquit̄ silitudinarie de forni
catōe/sic̄ mulier ꝑhens venale qd̄ natura fe
cit nō venale dr̄ fornicari. Sic etiā dr̄ forni
cari f̄m doctores ꝑhēs venale ꝑcc. ꝑcio vel
inordinato fauore qd̄ gratis erat dandū ꝑ
ꝟtute. ¶ Sequit̄. Et post oēs abominatio/
nes tuas nō es recordata dieꝝ adolescētie
tue. s. de tp̄e martyꝝ ꝛ sctōꝝ patꝝ. sꝫ in cun/
ctis plateis ad oē caput vie edificasti signa
ꝓstitutōis tue. ꝛ abominabilē fecisti decorē
tuum. Tūc sequit̄ punitio ꝛ grauis ruina.
Ecce ego inq̄t dabo te in manus odientiū
te/ꝛ destruēt lupanar tuū. ꝛ demolient̄ ꝓsti
bulū tuū. i. locū in quo exercebat̄ iniusticia
ꝛ symonia/et denudabūt te vestimētis tuis.
ꝛ auferēt vasa gl'ie tue/ꝛ relinquēt te plenā
ignominia. Hec dic̄ dn̄s oīpotēs. Eze. xvi
¶ Sed forsan aliq̄ blandientes sibi putant
hec sic dicta de futuro q̄ nō sint timenda/
aut q̄ venire debeāt de ꝓpinq̄. Et iō q̄uis
nō sit nostꝝ nosse tp̄a l' momēta q̄ pater po
suit in sua ꝑtāte. tn̄ ꝓpono ex dictis doctoꝝ
ꝛ sacra sc̄ptura aliqua cōtradictōis ꝛ ruine
signa adducere/ex q̄bꝫ possumus ꝓpinq̄ta/
tem suspicari vel conijcere.

Primū signū est re

bellionis et inobediētie. Et hoc sumit̄ ex ꝟ
bis apl'i. ij. ad Thes. ij. Et nisi venerit disces
sio primū ꝛc̄. Quod btūs Hieron̄. xi. q. ad
inquisitōem algasie exponit de romani ipe/
rij desolatōe. inter quā ꝛ eccl'ie ꝑsecutōes ꝑ/
uias antixp̄o/quaꝝ vna forsitan erit prima
tp̄aliū ablatio/nullū ponit mediū. Quedā
glosa dic̄ q̄ erit discessio aliaꝝ eccl'iarū ab
ipa romana eccl'ia. Magister sup ꝟbo pre/
misso has simul cōiungit. Completa inquit
hac accessiōe ad romanū imperiū ꝛ ecclesie
obediētiā aderit discessio ab vtroqꝫ īperio.
Accessiōem nouim⁹ fuisse ante hui⁹ scisma
tis ortū postmodū cōpleta videt̄ fuisse dis
cessio. ¶ Et ꝑmo ab īperio tp̄ali. Hoc satis
euidenter apparuit. qꝛ vix ciuitas baro aut
miles/ante hui⁹ gl'iose virginis assumptō/
nem rhomano īperio obedire curauit. Et si
aliq̄ videbant̄ obedire. h̄ erat vl' in sanguis
ꝓpinq̄tate/vel ꝑsidentꝫ ꝓprij dominij ꝑtā/
te. ¶ Discessio a romana eccl'ia videt̄ i eccl'is
ꝯpleta. Nā si ꝑmo vel secūdo dectus in ex/
ordio sci'smatis fuerit pōtifex vere tunc ab
vtroqꝫ vel successoribꝫ recessus videt̄ ꝯple/
tus. Nā ad tantā ambiguitatē vniuersal' ec
clesia deuenit q̄ ignorat apud quā partē ve
ra sedes romana erat/nisi forsan de⁹ alicui
reuelasset. aut Salomōis iudiciū de puero
diuidēdo/et vera et falsa matre h̄ ꝑsuaderet

Secūdum signum

desolatōis est inuerecūdia. Et hoc sumit̄ ex
illo/quia efficit̄ moribꝫ peior q̄ꝫ fuit synago
ga. cū imminebat ei⁹ ruina. Unde f̄m bea/
tū Hiero. triplex erat peccatū phariseoꝝ q̄
ꝛ dicebāt̄ clerici iudeorū. s. auaricia/qꝛ colū
bas in tēplo vendi ꝑmittebāt. Solū labijs
deū honorabant. Et tanq̄ꝫ hypocrite doce

bāt q̄ nō faciebant Sz nūquid peiꝰ est sacrilegiū ecclīastica beneficia et spūales potestates ꝓce ꝑcio aut inordinato fauore distribuere/ꝗ colūbas in tēplo vendi ꝑmittere? An ne minus malū sit solū labijs deum honorare/aliosq̄ ꝑ hoc ad deuotionē inducere ꝗ locū ministerij/solū spe questus suscipere/et cessare ob supbiam a laude dei. ⁊ silere. De talibꝫ Esa. lvi. Canes muti nō valentes latrare. Canes impudētissimi nesciētes saturitatē. Venient dies sup vos ⁊c̄. Demū nunq̄d minus nociuū videt̃ ecclīe propriam maliciā hypocrisis pallio coopire/⁊ velut es sonās ⁊ cymbalū tinniēs alios ꝑ ꝑdicatōis officiū docere/ꝗ inuerecūde prauis moribus ⁊ exēplis subditos secū in ruinam trahere? Estimo em̄ ꝙ nemo boni iudicij cōtrariū diceret. sed illud Hieremi. iij. potius cōpletū cōcederet. Justificauit animā suā auersatrix israel. id ē synagoga ꝯparatōne ꝑuaricatōis iude. Ibi Origenes/de nobis inquit hec intelligit Ezech. xvi. dn̄s loquens ecclīe. Soror tua samaria. i. synagoga/dimidiū peccatorū tuorū nō peccauit/ sz vicisti eā sceleribꝫ tuis. Sequit̃ ruina. Ergo et tu porta confusionē tuā. Et infra. xxiij. pꝰ q̄z diffuse descripsit maliciā ⁊ destructōnez synagoge. adiecit dicēs de ecclīa. Plus insaniuit libidine/et fornicatōem suā ꝑbuit ĩpudenter diuitibꝫ ⁊ magistratibꝫ ad se venientibꝫ induta veste varia. Et bn̄ inq̇t induta veste varia insaniuit libidine. i. cupiditate diuitiarū ⁊ ꝯcupiscētia deliciaꝝ. Erat nā q̄ futuꝝ vt ꝑlati ecclīarū nō vererent̃ ecclesie primitiue venerādā pudiciciā ꝑcio ac ꝑcibꝫ ⁊ impijs actibꝫ infamare. Ita vt impletum sit quod sequit̃ Cōfracte sunt mamme pubertatis tue. ¶ Subiūgit tūc ruinā repetendo causam eiꝰ. Recessit aīa mea ab ea sicut recesserat a sorore eiꝰ. i. synagoga. q2 scelus tuū ⁊ fornicatōnes tue fecerūt hec tibi. loquitur de fornicatōne superius expressa. id ē symonia

z **Terciū signuz sumi**tur ex ꝑsonarū dispositōe. ⁊ est imoderata inequalitas/qua alius et sepe dignior esurit. Alius ⁊ freq̄nter indignior ꝑ multitudīe et magnitudine bn̄ficiorū ebrius est. Nā sic̄ ĩ bona armonia requirit̃ vocū inequalitas ꝓportionabilꝭ tn̄ et moderata. que si nimia fuerit tollitur melodia. Ita ẜm ph̄m ꝓpter ciuiū disparitatē/et ꝑsertim indignoꝝ exaltationē dignorūq̄ depressionē obruit̃ politia. Et ideo dicit ꝙ politia in qua sunt plures mediocres/est diuturnior. Sed nō puto ꝙ vnq̄ fuerit aliquaꝝ gentiū politia/in q̄ esset tanta sacerdotuz differētia vt hi quidē cēnt maiores principibꝫ huius seculi/licz indoctiores. Alij eiusdē gradus ⁊ ordinis/licet doctiores ⁊ sapiētiores deiectiores vulgo. Cōmunitas em̄ talis apud eundē philosophū vocat̃ oligarcia. ꝑterea videmꝰ ĩ corpore humano (cui apostolꝰ in pluribꝫ suaꝝ epistolaꝝ passibꝫ ecclīam ꝯparat) ꝙ si nutrimētū fluit ad vnū membrū/ita vt enormiter ĩgrossetur/et alia nimia attenuatōe demacerent̃/nō ꝑt diu viuere. Sic in corpe ecclesie si supiores fiant ita graues attractōe substātie ꝙ inferiores vix possunt ꝑ inopia sesustinere/hoc est signū iā ꝓpinque ruine. De talibus em̄ ait dn̄s Amos. iiij. Vacce pigues in hierl'm qui calūniā facitis egenis/⁊ cōfringitis paupes. Ecce dies veniēt sup vos Et infra. vi. Ve qui opulenti estis in syon. id est in ecclesia.

Quartū signium est ⁊ fastus et supbia ꝑlatorū/⁊ aliorū ecclīasticorū. Quāuis em̄ ex naturali prudētia ⁊ morali philosophia sil'r et theologia ꝯcedit̃/ꝙ ecclesiastici debēt habere vn̄ possint honestiꝰ viuere/ꝗ populares. ⁊ ꝑlati ꝗ subditi. Et h̄ tn̄ nō admittit̃ familie et equoꝝ ⁊ vestiū superflua pōpa q̄ raro absq̄ supbia ꝑt duci ⁊ salua iusticia sustineri. ⁊ plerūq̄ nō sine iniuriis ⁊ delictis gubernari. Nā tantus fastꝰ in dei ecclīa potissime tꝑibꝫ istis nō tā paucos mouet ad reuerentiā ꝗ multos ad indignationē. ⁊ plures inuitat ad ꝑdam qui se reputarent forsan dō sacrificiū offerre/si possent quosdā diuites ecclīasticos spoliare. Tales fastuosos notat dominꝰ Amos. vi. Optimates capita populorū ingrediētes pompatice domū israel. Quibus in signū ruine ĩ eodē capl'o vedicit Esa. xxviij. Ve corone supbie pedibꝫ conculcabit̃. Qō abbas Joachim exponit de magnis ꝑlatis qui ꝓpter eorū supbiam ꝓcurāt vt fiant in ecclīa dei scismata.

Quintum signium sumit̃ ex tyrannide ꝑsidentiū q̄ cū sit violēta durare in eternū nō pōt. Unde ꝓprietas tyranni est querere n̄ bonū publicū subditorum sed vtile ꝓpriū. Tales sunt pastores

qui nō pascūt gregē dñi/sz semetipos. Qui
bus dicit ve Ezech. xxxiiij. Gaudēt de ma
lefactis eoꝝ q̄s pecunialit̄ pūt ꝯdemnare.
Nec q̄rit q̄s q̄ntū deliq̄rit/sz q̄ntū q̄s soluere
possit. Quibꝫ dñs dic̄ Michee. iij. Audite
duces domus isrl̄. Uos odio habetis bonū
ꝛ diligitis malū/ q̄ violenter tollitis pelles
eoꝝ desup eis. Qui comederūt carnes ppl̄i
mei ꝛ pellē eoꝝ desup excoriauerūt. Jō dic̄
dñs Ezech. xxxiiij. Cessare eos faciā vt nō
vltra pascant gregē meū liberādo eū de ore
eoꝝ ꝛ nō erit eis vltra in escā.

a Sextum signum est

ꝙ ꝯturbatio pncipū ꝛ ꝯmotio ppl̄oꝝ quā
in multis ptibꝫ expimur irrecupabiliter de/
struere eccl̄az ꝛ destruxisse. ita vt impleat̄ il/
lud Hiere. iiij. Cōtritio sup ꝯtritōez voca/
ta ē repente vastata sunt tabernacula mea.
Ezech. vij. Adducā pessimos de gētibus ꝛ
possidebūt domos eoꝝ. ꝛ q̄escere faciā sup
biā potentū/ꝛ possidebūt sanctuaria eorū.
Cōturbatio sup ꝯturbationē veniet. ꝛ audi/
tus sup auditū. Et ista videmus impleta ī
grecia. in vngaria. in inclyto oli Bohemie
regno. ꝛ pluribꝫ vicinis regionibꝫ

Septimū signuz est

recusatio correctōis si forte de pncipibꝫ ec/
clesie intelligat̄ qđ scriptū est Zach. vij. No
luerūt attēdere ꝛ cor suū posuerūt vt adamā
tē ne audirēt v̄ba q̄ misit dñs in spū suo p
man⁹ pphaꝝ suoꝝ. Et Esaie. xxx. Filij mē
daces noluerūt audire v̄bū dei q̄ dicūt No
lite inspicere nob̄ q̄ recta sunt. Loq̄mini no
bis placētia. q2 nolūt intelligere vt bñ agāt
De q̄bꝫ Amos. vij. Odio habuerūt in por/
ta corripientē/ꝛ loquentē pfecte abominati
sunt. Tales salutaria monita ꝛ sacrā scptu/
rā reputāt fabulas. ꝛ in ea meditātes iudi/
cāt fantasticos. Cōtra q̄s eccl̄iaz dñs osee
iiij. Quia tu sciaz repulisti. repellā te ne sa/
cerdotio fungaris mihi. Et oblita es legis
dei tui. obliuiscar ꝛ ego filioꝝ tuoꝝ ꝛ sm mł
titudinē eoꝝ sic peccauerūt mihi gl̄iaz eoꝝ
in ignominiā cōmutabo. Et erit sic̄ ppl̄us
sic sacerdos. Et Ezech. vij. Lex pibit a sa/
cerdote/ꝛ ꝯsiliū a senioribꝫ.

Octauū signū est no

uitas opinionū. Ex hoc eñ surgūt heresēs.
scismata orta defendunt̄ ꝛ ōfensa radicant̄.
radicata vt expimur fidē ꝛ eccl̄iaz destruūt

Moderno eñ tpe vnusq̄sq̄ interp̄tari ꝛ ex
here nō veret̄ sacrā scptura/iura sctōrumq̄
patꝝ instituta ad libituz sue volūtatis/put
amor odiū. inuidia spes pmotōis aut vidi
cta eū inclinat. Aliq̄ eoꝝ leuit̄ nimis alios
hereticos dicūt q̄s tñ nōdū hereticare no/
uerūt. Alij verecūdia ducti q̄nq̄ forsan er/
rores defendūt/ne leui opinione vulgi vi/
deant̄ inq̄nati. Hi inuicē vt ait ap̄lus lan/
guēt circa q̄stiones ꝛ pugnas v̄boꝝ. ex q̄bꝫ
oriunt̄ inuidie ꝯtentōes blasphemie suspi/
tiones male. i. Thimo. vi. Et. ij. Thim. iiij
Erit inq̄t tps cū sanā doctrinā nō suscipi/
ent/sz ad sua desideria coaceruabūt sibi ma
gistros prurietes auribꝫ. et a v̄itate q̄dē au/
ditū auertēt/ꝛ ad fabulas ꝯuertent̄. Fabu/
le ꝛ nō sane doctrine q̄dem sunt/ q̄ in psuasi
bilibꝫ humane sapiētie v̄bis/ vł in sublimi/
tate smonū /aut sm zelum et ꝯtentiōez aut
inanem gl̄iam /nō in reuelatōe spūsscti/sed
sm traditōem hominū cōsistunt. A quibus
quattuor nos cautos reddit. vt nō circūfe/
ramini inq̄t omni vento doctrine et neq̄cia
hoīm in astutia et circūuentōe errorū. ¶ Pre
ter hec sunt alia signa. vicz recessus iusticie.
Hec fuit causa destructōis rhomanoꝝ. p/
ut deducit Aug. li. đ ciuitate dei. Destructō
studioꝝ quā comitat̄ penuria sapientuz. et
hanc sequebat̄ destructio grecorū. Prelatio
puerorū ac ignorantiū ac prauorū. ꝛ hec e/
rit destructio latinorū. ¶ Plura alia sūt scri/
pta in pphetis de deiectōne sacerdotal̄ ho
noris. ex q̄bus et p̄dictis sapiēs potest con
cludere ruinā tēporaliū ecclesie de ppinq̄ ī
minere Et forsan iuxta illđ Esa. xxx. Subi
to dū nō sperat̄ veniet cōtritio. Quia Pro/
uer h. i. scribit̄. Despexistis omne ꝯsiliū me/
um /ꝛ oēs increpatōes meas neglexistis
Ego aūt in interitu v̄ro ridebo /cū irruerit
sup vos repētina calamitas /q̄n veniet sup
vos tribulatio ꝛ angustia. Nec debem⁹ re/
putare h impossibile. q2 nr̄is tēporibꝫ vidi
mus aliqua q̄ nup erāt incredibilia. Et ti/
mendū est maiora eē ī posterioribꝫ. Jmmo
verisil̄e puto ꝙ a multis annis nō fuerunt
tot maliuoli/tanti corde rebelles ꝛ sic accē/
si ꝯtra eccl̄iam sicut his diebꝫ. Uidet̄ enim
ꝙ dñs conuertit cor eorū vt odirent popu/
lum eius/ et dolos facerent in seruos eius.
scz in sacerdotes. psal. ciiij. Quos in longū
compescere nequaq̄ valebimus. nisi signis
virtutū manifestis ad beniuolentiam eos
inclinauerimus. Nec multum proderit vel

forsan ad modicũ durabit vnio/nisi cessent
pmissa signa.q̃ etiã fuerunt causa scismatꝭ.
ꝛ sequatur notabilis ꝛ magna morũ refor/
matio.¶Ad hoc enĩ Re.pa.ꝛ dñi deus om
nipotens/miro q̃dam modo.cũctis prius
inestimabili vos diuersos quin ꝛ aduersos
tãta multitudie in vnũ ꝯgregauit. Ad vos
totus mũdus tanq̃ȝ ad signũ ducẽs naufra
gantes ad portũ/respicit hoc ipa eccl'ia ine/
narrabilibꝫ lachrymis ꝛ gemitibꝫ a q̃libet
vestꝝ q̃rendo req̃rit. Job.xxix. Quis mihi
tribuat vt sim sicut fui in diebꝫ adolescentie
mee/qñ omnipotẽs erat mecũ.Tũc eñi om
nipotẽs erat secũ/ q2 in priscis patribꝫ nul/
lũ apparuit ꝯdictionis signũ.¶ Prestolatꝰ
etiã dies adolescentie sue/vt moribus ꝛ do/
ctrinis sanctoꝝ patꝝ decorata possit(vt ait
btũs Augustinus in sermone sup cantica)
exẽplo ꝟginis credẽdo verbũ diuinũ con/
cipe ꝛ pdicãdo parere.rebelles q̃ȝ ꝛ ꝯdicen
tes vigore sue adolescẽtie in ruinã detrude/
re. Hoc significauit virga aarõ qñ dñs pce
pit Moy.i. Numeri.xvij. Defer indꝫ ꝟgã
Aarõ in tabernaculũ. vt seruetꝰ in signũ re/
belliũ filioꝝ israel. Uirga aarõ florida ꝛ fru
ctifera/q̃uis non sarculo culta nec humefa
cta virginẽ ꝯcipientẽ ꝛ parientẽ q̃uis virũ
nõ cognoscẽtẽ signat q̃ posita erat in signũ
rebelliũ.i.contradicentiũ ꝛ ruinã. Et hoc p
pheta nũciauit domui Dauid. vbi thema.
Nunq̃d parꝝ vobis ẽ molestos esse hoĩbꝫ.i.
ꝯdicẽtes.q2 molesti estis ꝛ deo meo: ꝓpter
hoc dabit dñs ipe vobis signũ.

Finit.

Sequitꝰ declaratio

cõpẽdiosa defectuũ viroꝝ eccl'iasticoꝝ.

A Orte dicitꝰ mihi.eccl'ia funda/
ta est supra firmã petrã/flaue/
rũt venti/inundauerũt flumi/
na.nõ ẽ passa ruinã.quõ nũ di
cis reformatõne indiget: Aut
dic in q̃bꝫ. Sȝ si in nullis eius ptibꝫ ethro
geneis.i.in eius statibꝫ/vel in nullis ptibus
materialibꝫ siue fluẽtibꝫ.i. singularibꝫ sup/
positis hodie correctõe ꝛ emẽdatõne eccl'ia
indiget/q̃so vbi sunt tũc pcedentiũ patrum
sancte ꝛ rõnabiles ꝯstitutões innũere/in eo
rũ ꝯcilijs vel epl'is papalibꝫ tradite:q̃ꝝ ob
seruãtia nũc oblita nedũ expediuit olim/sȝ
ꝛ magis mõ fidelibꝫ saluberrima eẽt ꝛ opor
tuna. Et vt de pluribꝫ taceã ꝛ grãdioribus.
i ∴ Primo vbi est q̃ epũs bonus ꝛ pbatus
opẽ ꝛ doctrina eligatꝰ/nõ puer/nõ hõ carna
lis/spũaliũ ignarus. ij. Ubi ẽ q̃ cleri/
ci in duabꝫ ciuitatibꝫ/ ꝛ eccl'ijs pbẽdas vel
platões nõ habeãt. iij. Ubi q̃ p sepul/
tura/ꝯfessione/ordinatõe/ pmotõe/nullo p
textu vbicũq̃ȝ aliq̃d exigatꝰ aut detꝰ. iiij.
Q̃ȝ nullus pncipũ laicoꝝ capellanũ habe/
at nisi ab epo datũ in casu ab epo deponen
dũ vel corrigendũ. v. Q̃ȝ nullus eps
aut sacerdos mũeribꝫ pcibꝫ ac fauoribꝫ pso
naꝝ acceptõibꝫ pmoueatꝰ. vi. Ubi ẽ q̃
epi extra dyocesim nõ morentꝰ. vij. Q̃ȝ
nõ plures q̃ȝ sufficiãt ordinẽtꝰ. viij. Q̃ȝ
epi ꝛ sacerdotes spectaculis ꝛ ludis nõ int/
sint/nec delectentꝰ. ix. Q̃ȝ sacerdotes ni
hil fenoris/aut rustici misterij exerceãt. nec
mercatores venatores aut negociatores fi/
ant. x. Q̃ȝ negocia causaꝝ festiuis die/
bus ꝛ in eccl'ijs nõ tractentꝰ. xi. Ubi ẽ
hodie ne rectores eccl'aꝝ in suis strẽnui sint
rebꝫ/ꝛ in eccl'asticis remissi. aut plus ꝓpria
q̃ȝ eccl'iastica iura pcurẽt. xij. Q̃ȝ nõ li
ceat dñis ꝛ platis obseruatõibꝫ supsticiosis
gentiliũ attendere. nec diuinos ꝯsulere aut
stellaꝝ cursus respicere in agẽdis. xiij.
Ubi sunt synodi puiciales fm patꝝ ꝯstitu
tiones sel' vel bis in ãno celebrãde. xiiij.
Ubi q̃ nõ licet quẽcũq̃ȝ clericũ vel epm die
dñico absentẽ esse/sȝ missaꝝ solẽnijs interesse
ieiunũ. xv. Q̃ȝ clerici ad matutinũ seu
vesptinũ officia nõ veniẽtes deponantꝰ nisi
epo vel decano satisfaciãt. xvi. Q̃ȝ nõ
liceat clericis añ terciã horã prãdere. xvij
Q̃ȝ nullus sacerdotũ a q̃nq̃gesima vsq̃ȝ pa
scha carnes comedat. xviij. Q̃ȝ sacer/
dotes aduentũ christi ieiunẽt. xix. Q̃ȝ
clerici a subiectõne nõ cessent. xx. Ubi
est hodie ne quicq̃ȝ p gradibꝫ/p dignitati/
bus/pro diuinis sacramẽtis accipiatꝰ xxi.
Ne plati monasterijs vl' ecclesijs cõsan/
guineos suos vel eis fauẽtes pficiãt xxij
Q̃ȝ non ordinentꝰ qui psalmorũ cantico/
rũ seu hymnorũ ignari sunt. xxiij. Q̃ȝ
scripturis diuinis studeãt epi ꝛ sacerdotes
maxime monachi et religiosi. sciẽtijs litigi/
osis et practicis emissis xxiiij. Ubi q̃
oppssores paupeꝝ potẽtes ꝛ tyrannos epi/
scopi arguant et corripiãt xxv. Ubi q̃
per annos singulos episcopi parochias su
as circũeant cum effectu. xxvi. Ut ad
mẽsam episcopi scripture diuine legantꝰ.
xxvij. Q̃ȝ episcopus angarias ꝛ imposi/
tiones vel huiusmodi grauamina subiectꝭ

nō imponat xxviij Q, clericus scurrilꝭ ꝛ verbis turpibꝫ plenus ab officio retrahatꝭ xxix. Ubi est nūc clericorū singularis decor cōtinētie/in gestu/ in vestitu/ victu et risu. xxx. Ubi ne clerici comā barbā vel nutriāt. aut calciamēta et vestimēta aliter ꝙ̄ religiōem deceret habeāt. xxxi. Ubi ꝙ stipendia clericorū iuxta merita distribuantur ꝑsonarū xxxij. Q, clerici nuptialia vitēt cōuiuia. xxxiij. Q, clerici tabnas nō ingrediantꝭ, nec in eis dominetꝭ crapula ꝛ ebrietas. xxxiiij. Ubi est illud cartaginēsis cōcilij q̄rti vt episcopus vilē suppellectilē ꝛ mēsam ac victū pauperū habeat/ ꝛ dignitatis sue auctoritatē fide et vite meritis querat. xxxv. Q, episcopꝰ pro rebus trāsitorijs nō leuiter litiget xxxvi. Q, episcopus de loco ignobili ad nobilem per ambitōnē aut auariciā nō transeat. xxxvij. Q, studendū est clericis vt dissidentes fratres magis ad pacē ꝙ̄ ad iudiciū cohortentꝭ. xxxviij. Q, clerici ꝑ plateas ꝛ fora discurrere nō debent. xxxix. Q, clericus quēlibet verbo erudiat. et ne pauperes grauentꝭ(vt paulus)artificio victum querat. xl. Q, clericꝰ artificio vel agricultura sibi victū absq̧ sui officij detrimento ꝓparet. xli. Ubi est ꝙ clerici in aliēa ciuitate sine causa legitima nō morentur extra ꝓbendas vel eccl'ias suas. xlij. Q, ab his q̇ sacramētis diuīs inseruiūt singularis castitas custodiatꝭ. xliij. Q, clerici actus seculariū vel ꝓcuratōnes nō suscipiant. xliiij. Q, laici clericos actores vel rectores sibi nō ꝯstituāt. xlv. Ubi est hodie illud Calcedoneñ. ꝯcilij. monachi tantūmodo intenti sint ieiunijs ꝛ orōnibꝫ/ in locis vbi renūciauerint seculo/nec ecclesiasticis vel secularibꝫ negocijs ꝓpria mōasteria deserēdo insistāt. Et maxime q̇d opus est monachos euocari/cū infiniti seculares hodie studeāt in facultatibus litiū iuris scʒ ꝛ legum. xlvi. Ubi est ꝙ nō liceat ep̄o a sua eccl'ia plus tribus hebdomadis abesse. xlvij. Ubi ꝙ clerici alleatores venatores ꝛc̄. cōmunione ꝓuentꝭ. xlviij. Q,
B officia eccl'iastica pecunia nō obtineantꝭ vt nihil ꝓ ordinatōe vel pallio vel pastillo detꝭ aut accipiatꝭ. ca. v. ep'le tercie Grego. pape. Nunq̇d vult modo verbū illud esse verum. scʒ beati Hieronymi(qd̄ qui clericorū audierit ambe eius aures tinniāt)Ueteres inq̇t scrutans scripturas inuenire nō possum sci-

disse eccl'iam ꝛ de domo dei ppl'os seduxisse ꝓter eos q̇ sacerdotes a deo positi fuerant ꝛ ꝓphe. Et Crisꝭ. sup illud Math. xxi. Et intrauit iesus templū/sicut dixit de tēplo omne bonū egreditꝭ/ita ꝛ de tēplo oē malū ꝓcedit. Si eñi sacerdotiū integrū fuerit tota ecclesia floret. Si aūt corruptū fuerit omniū fides ꝛ virtus marcida ē/sicut cū videris arborem pallētibꝫ folijs/intelligis qꝛ vicium habet in radice. sic cū videris ppl'm indisciplinatū sine dubio cognosce/ qꝛ sacerdotiū eius nō est sanū. Ubi est forte ꝓpter hoc deuotio ꝛ obediētia inferiorū/defensio militū/ pax ꝓncipū xp̄ianorū: ad finē vt inter se cōcordes impugnēt scismaticos ꝛ infideles/ recuꝑando regiones q̄s iā xp̄ianis abstulerunt ꝛ ꝑuerterūt. ¶ Sʒ nunq̇d hodie omēs sacerdotes dñi ꝛ ꝓlati in antedictis ꝛ post dicēdis culpabiles sunt malis: Absit. Reliquit eñi dñs sibi in israel septē milia virorū/ quorū genua nō sunt curuata ante baal. iij. Regū. xix. ca. ꝛc̄. xlix. Item ad q̇d expedit aut q̇d vtilitatis eccl'ie ꝯfert tā magnifica ꝓncipū gl'ia/ꝛ tā supflua ꝓlatorū ꝛ cardinaliū pōpa/vt q̄si se homīes esse nescire faciant. Et q̇ vtiq̧ abomīatio. ꝙ vnus tenet ducēta/alter trecēta bñficia eccl'iastica. Nōne inde cultus diuinus diminuitꝭ eccl'e depauperantꝭ/valētibꝫ viris ꝛ doctoribꝫ ꝓuantur. fidelibꝫ mala exēpla dantꝭ. l. Quid sibi voluit ꝙ cardinales solū de vna natiōe/vel q̄si de vna patria fiebāt. inter q̄s de singulis vel notabilibꝫ linguis aliq̇ esse deberēt. nunquid apud xp̄m est differētia greci ꝛ latini ꝛ almani/hispani ꝛ hungari ꝛc̄. li. Quid ē ꝙ hodie vnꝰ vtinā mediocriter doctꝰ/ tenet q̄ttuor q̇nq̧ vel sex vel octo bñficia/ q̄rū vno nō ē dignꝰ/quibꝫ octo sustētari possent/doctrinis /orōibꝫ. ꝛ diuīs laudibꝫ insistentes. Attendite an potiꝰ hodie equi/canes /aues et supflua eccl'iasticorū familia patrimoniū ecclesie ꝯmedere debeāt ꝙ̄ pauꝑes xp̄i: vel ꝙ̄ ad diuini cultus ampliatōem et pro infideliū conuersione/aut in hmōi pietatꝭ operibꝫ modis cōgruis expendēdū sit. lij. Quot hodie loca diuini cultus vt monasteria et venerabiliū martyrum ecclesie/rome ꝛ alibi/ob ꝓdicta et ex ꝓlatorū incuria deserte sunt et destructe. liij. Judicate etiam si iustū unq̧ sit/vel exactōes ab ep̄is clerico īponi vt collectoribꝫ soluatꝭ liiij. Quid ē etiā ꝙ hodie oēs mediū christianitatꝭ pinguibꝫ abūdās bñficijs tanq̄ cētrū quietis

ambiũt/derelictis partib⁹ eccl'ie in circũitu
vbi impij ambulãt inuisitati/ ꝛ a doctorib⁹
immittẽdis et ꝓmouẽdis vacuis ꝛ incultis
Ubi fides ẽ debilis. ꝑtus impfecta. scisma
tici abũdant. infideles impugnãt. vtiqꝫ op⁹
esset in lege xp̄i expertiorib⁹ p̄latis et doctori
bus mgr̄is/atqꝫ ꝓbiori ꝛ abũdãtiori milita
ri ptãte. lv. Quid ẽ q̄ gladi⁹ eccl'ie. s. ex
cõicatio in sui ɔtẽptũ mõ tã leuit extrahit
ꝛ ꝓ modica re. vt ꝓ debitis vel hmõi tã cru
delit in paupes extendit. lvi. Quid ẽ
q̄ vna cã sup modica re durat tã mlt̄is ãnis.
q̃ relitiũ plurtas paupeꝝ spoliatrix/ ɔuenie
ti mõ nõ rescindit. lvij. Quare cõuer/
sis iudeis de eoꝝ bonis misericorditer non
dat vite necessitas poti⁹ q̄ꝫ egestate cõpulsi
apostatẽt ꝛ xp̄ianos impietatis arguant.
lviij. Etiã q̃re nõ ordinat iudeos int xp̄i
anos morari nõ debere nisi vel xp̄ianis ser/
uiẽdo vel agros colẽdo. vel in mechanicis
laborãdo acq̃rãt victũ suũ. ꝛ nõ vsurando
C eas ī pctm̃ ꝛ xp̄ianis ī spoliũ lix. Quid
etiã sibi vult q̄ q̃rũdã eccl'asticaꝝ cathedra
liũ cãonici calceis rostrati vestib⁹ accurtati
abiecto h̄itu clericali/ ꝛ assumpto militari/ ī
armis ꝛ hastiludijs se exercẽt. Ep̄iqꝫ cappa
suppellicio/ libroqꝫ depositis/ arma sumũt
ī cãpis armati pugnãt vt ꝑncipes secula/
res. lx. Quid ẽ q̄ nõnulli p̄lati iurisdi/
ctionẽ sp̄ũalẽ ꝛ tp̄alẽ q̄busdã potẽtib⁹ tyrã/
nis ꝛ auaris ꝓ certa sũma locãt in grauamen
eccl'ie/ subuersionẽ iusticie/ ꝛ oppssionẽ pau
peꝝ. lxi. Quid ẽ q̄ hodie ep̄i/ abbates/
mõachi sũt pl⁹ officiales fisci q̄ꝫ xp̄i. totis ni
sib⁹ militãtes mũdo. in curijs ꝑncipũ ꝛ se/
culariũ iudicioꝝ seu plamẽtoꝝ lxij. Ec
ce q̄d sibi vult etiã q̄ mõ potius oẽs ep̄i p̄/
lati et parochiales sacerdotes ꝑ papã ɔstitu
unt. q̄ꝫ eligant ꝑsone note ꝛ aptiores de pa
tria. vt nõ p̄ferant ecclesijs hoĩes extranei ī
morib⁹ ꝛ linguis ꝛ ɔsuetudibus. lxiij.
Quid ẽ q̄ hodie potẽtũ ꝛ nobiliũ pueri ec/
clesiasticis dignitatib⁹ p̄ferunt/ ꝛ clerici fa/
mosi ī vita ꝛ doctrina eis subijciunt. lxiiij
Quid ẽ q̄ nũc sp̄ũaliũ penit⁹ ignaris q̄ a
puero mõane ꝛ litigiose sciẽtie vt legũ q̃rũ
studiũ sacerdotib⁹ ẽ ꝓhibitũ/ vacauerũt. re/
gimẽ eccl'ie potius cõmittit. Nũq̄d eccl'a ꝑ
mundũ gubernãda ẽ/ ꝛ nõ potius ɔ̄ moreꝫ
mũdi/ eo q̄ scriptũ ẽ. nolite ɔformari huic se
culo/ ꝛ cetera multa. lxv. Rursus ocu/
los apite/ ꝛ inq̃rite si q̄ hodie claustra moni
aliũ facta sunt/ q̄si ꝓstibula meretricuꝫ. Si
que ɔsecrata canonicoꝝ monasteria fiant q̄
si fora ꝛ diuersoria. Si q̄ cathedrales eccl'e
facte sunt sicut spelũce raptoꝝ ꝛ latronũ.
lxvi. Scrutemini si alicubi sacerdotes ī
consuetudinẽ duxerũt sub p̄textu ancillarũ
habere ɔcubinas. lxvij. Iudicate si tã
ta imaginuꝫ ꝛ picturaꝝ in eccl'ijs varietas
expediat. ꝛ an plures simplices nõnunq̄ꝫ ad
idolatriã ꝑuertãt. lxviij. Uidete si tan/
ta religionũ numerositas ꝛ varietas ɔueni
at. lxix. Examinate si religiões milita
res faciũt debitũ/ habeãt ī honore sacerdo
tiũ. ꝑuẽt mores. fidẽ. regulas ꝛ canões pa/
trũ. lxx. Discutite si expediat q̄rũdam
tã larga exẽptio ꝛ ꝑuilegiatio atqꝫ ordiario
rũ coertiõe sit ɔmoda subductio. lxxi.
Si ɔueniat Urbanũ q̄ntũ brigidã de sue/
tia/ ducẽ britãnie/ Karolũ/ nõ obstãte nimia
sctõrũ multitudine canonizari lxxij Si
deceat q̄rũdã nouoꝝ sctõrũ festa solẽni⁹ pa/
gi q̄ꝫ ꝑcipuoꝝ apl'oꝝ. lxxiij. Si iustuꝫ
sit priores sctõrũ solẽnes eccl'ias deseri ꝛ de
strui/ redditib⁹ a collectorib⁹ vl' cardinalib⁹
leuatis. ꝛ q̄nqꝫ post ad eoꝝ mẽoriã vel qua/
si gl'iaꝫ/ capellulas nouas edificari lxxiiij
Rursum pensate si equũ est fatuos p̄esse.
ꝛ sapientes subesse. iuuenes dñari. senes fa/
mulari. ignaros ardua discutere. sciẽtes loq̄
nõ audiri. equoꝝ famulos in ꝓmotõnib⁹ p̄
poni/ eloquiorũ dei discipulos postponi.
lxxv. Perq̃rite si q̄ scripture apocrife aut
hymni/ aut orõnes successu tp̄is studio vel
ignorãtia in detrimẽtũ fidei introducte sint.
Et corrigite opinionũ discordias. vtpote d
ɔceptiõe v̄gis glīose ꝛ similiũ. Sedate ini D
quas leges. ɔsuetudĩes ꝑuas emẽdate. Nõ
ne in Saxonia repiunt iniuste leges a theo/
logis īpugnate. Et q̄ xp̄ianoruꝫ ɔsuetudo
dãnabilior esse p̄t ea q̄ iã clerici ꝛ laici ꝛ prin
cipes vbiqꝫ insaniũt sanctissimam natalis
noctem celebrãtes ludo taxillorũ/ non con
templatõne celestiũ mysteriorũ. Nonne in
liuonia consuetudo inoleuit/ vt nulli rusti/
corũ sacramentũ eucharistie det. Nõne ibi
dem repitur q̄ vir duas vxores viuas ha/
beat ꝛ mulier plures maritos? Quid plura?
Ab ep̄is ad conciliũ generale venientibus
de qualibet ꝓuincia. de omnibus inquirite
abusiuis cõsuetudinibus/ ꝛ ꝑniciosis riti/
bus quacũqꝫ occasiõe in ecclesijs et homi/
nũ statib⁹ regionũ diuersaꝝ introductis vt
sup deuiationib⁹ p̄missis et consilijs/ oĩns
eccl'ie status/ vel in generali ɔcilio refor me/

tis.aut in ꝯciliis ꝓuincialib⁹ reformari mā
detis/vt de auctoritate vestra reparet eccl'a
ꝛ purget domus dei ab immūdiciis viciis
ꝛ erroribus vniuersis. Hoc aūt vt diligēter fi
eret/sancti ꝑores patres ordinauerūt.ꝛ or/
dinatōes eoꝝ posteriores sp̄ in ꝯciliis ꝯfir/
mauerūt.vt.s.bis in anno in qualibet ꝓuin
cia celebrāda esset synodus. Unde in cano/
nib⁹ Terracoñ.ꝯcilii.c.viii.ita dicit. Pro/
pter eccl'iasticas causas ꝛ altercationū solu
tiones placuit ꝑ singulas ꝓuincias bis in
anno ꝯcilia fieri/conuocāte metropolitano
oēs ep̄os ꝓuinciales/ita vt ad cōciliū ꝓce/
dant oēs p̄sbyteri vel dyacones/vel hi q̄ le/
sos se existimāt vt in ꝯcilio cause examinate
ad iustū iudiciū ꝑducantur. Hec ibi. Se/
cūdūq3 capl'm Carthaginē. ꝯcilii tercii di
cit sil'r. Placuit vt ꝓpter causas ecclesiasti/
cas q̄ ad ꝓuincie plebē sepe inuēte sunt/sin/
gulis annis ꝯciliū ꝓuinciale ꝯuocet. Rur/
sus capl'm septimū Toletani ꝯcilii sexti/q̄
uis inq̄t ꝑora nequaq̄ siluerūt de tanto fa/
cinore ꝯcilia/nō dictabat vt ea q̄ frequēti p̄/
uaricatōe iterant/ frequenti sn̄ia ꝯdemnēt.
Q̄uis vt scribit in eodē ꝯcilio/sepe pullulā/
tia p̄uitatis germina.sanctoꝝ sepissime pa/
truꝫ iusta nouerimus seueritate dānata.tn̄
q2 crebris ꝯspiciunt denuo vigere radicib⁹
iusticie acrioris vigore/radicitus ea āputa
ri sancimus. Ceteꝝ capl'm terciū q̄rti ꝯcilii
Toletani ita loquit. Nulla pene discipline
mores ab eccl'a xp̄i magis expellit/q̄ negli
gentia sacerdotū qui ꝯtēptis canonib⁹ ad
corrigēdos eccl'iasticos mores synodos fa/
cere negligūt. Ob hoc a nobis diffinitū est/
vt q2 iuxta antiquoꝝ patꝝ decreta/bis ī an
no difficultas tp̄is fieri ꝯciliū nō sinit/sal/
tem semel a vobis celebret. Ita tn̄ vt si fidei
causa est/aut q̄libet alia eccl'ie cōmunis ge/
neralis totius Hyspanie ꝛ gallie synodus
ꝯuocet. Si ꝟo nec de eccl'ie cōmuni vtili/
tate tractabit/sp̄āle erit ꝯciliū ꝓut vniuscu/
iusq3 ꝓuincie metropolitanus elegerit per/
agendū. Hec ibi. ¶Ex q̄bus oib⁹ arguit a
sili q̄ etiā ꝓpter defectū ꝯcilioꝝ generaliū
totius eccl'ie q̄ sola audet intrepide corrige/
re oēs ea mala q̄ vniuersalē tangūt eccl'iam
manētia diu incorrecta crescūt/ꝛ inuēta sūt
de malo in peius donec tandē iniq̄ sub ficti
one ꝯsuetudinis reputēt licita. ¶His itaq3
pactis vt in illo sy̆nostꝝ explicuisse a q̄ no
bis fuit inchoasse. inuisibil' oim creatoris
ꝑncipis pacis iploro opē suffragiis/vt me
is verborū energia tenuib⁹ hortamēt' vim
tribuat effect⁹ ꝑoptatā/fragilitatēq3 hūanā
veritatis illustret fulgorib⁹/vt intētōi pieta
tis se nō opponat ꝑtinacē/ ne diuīe seuerita
tis vltio postmodū corripiat ꝯdictores ꝛ n̄
vt recto rōis libramīe amplectētes viā ꝯsi/
lii pacis misicordia ꝑfluēs /pax ꝑpetua et
gl'ia suscipiat sempiterna

Clemens vrbano litē q2 mouerat/ergo.
Explicit errantē codex vasurus in orbem
Consilii placeat nominet epistola pacis
Si facit anterior torpor vel deuius error
Ut taceāt lingue/mundū transite libelle
Scisma necat tale pote ꝯciliū generale
Clama/nō metue mōtes trāsire ꝑ altos
Per siluas ꝛ aq̄s valles laceras q3 miricas
Nō defers merces/ sꝫ veri portitor es tu
Et si displiceas veri q2 nūcius exquo
Assem vix valet esse tuū/ q̄d si laceraris.
Finit ep̄l'a pacis.

De eodem scismate

alius tractatus eiusdem.

N inq̄sitōe veritatis tāgentis E
ꝑsens scisma ꝛ statū eius op
i tet nō esse monoculū sic q̄ tn̄
vno oculo ad rē ipaꝫ attenda/
mus/ qd̄ fit dū illa tm̄mō q̄ ꝑ
ꝑte nr̄a faciūt aspicim⁹ ꝛ aduersus rōnes vi
dere negligim⁹. Et q2 mlt'i vt suppono offe
rēt ocul' videre volētiū rōnes q̄ faciūt ꝑ sua
opinione in materia q̄ nūc vētilat.s.de sub/
tractōe obediētie a dn̄o nr̄o ī toto vl' in ꝑte.
decreui q̄dā sil'r ī aspectu adducere/ī oppo/
sitū facientia. ¶Prio notet q̄ ꝛ q̄lis ꝑsona et
cui⁹ fama ꝛ stat⁹ nūc tractat/ꝛ q̄b⁹ ꝑuilegiis
q̄ dignitate ꝛ suꝑioritate dotat⁹ ē. Idcirco
sūme cauēdū ē ne q̄d temere aut incōsidera
te aut p̄cipitant fiat. ¶Scd̄o notet q̄ obtu
lit sp̄ ꝛ publice in ꝑmo ꝯsistorio/q̄ videlicꝫ
hēbat ꝓmptitudinē animi ad mortē ꝑ oui/
bus sustinendā /añq3 nō fiet vnio ecclesie.
¶Tercio notet q̄ cessio sua si nūc fieret nō
esset ꝯueniēs sꝫ pessima/nisi ꝑus ab aduer/
sa ꝑte alia sentiremus. Et ita non dꝫ accusa
ri de ꝑiurio si nō cesserit vl' cedat p̄ñcialiter.
Si dicat q̄ nec h̄ petit sed q̄ reddat se vo/
luntariū et ꝓmptū ad cessionē. ¶Prio vi/
deat si iuramentū hoc importat qd̄ vocali
ter nūc istud offerat. ¶Secundo aduertat
si illa oblatio d̄ promptitudine ad mortem
satis hoc importat q̄ etiā parat⁹ est cederē

anteq̃ nõ fieret pax. ¶ Tercio videat̃ si pos- sit hr̃e colorẽ sufficientẽ ad excusatõez suaz. q̃ vocalit̃ p nũc nõ offert cessiõem anteq̃ sciat̃ voluntas eoꝝ de aduersa pte. quia esti mat forsan ꝛ nõ sine apparẽtia / q̃ aduersarij magis fortificarent̃ vl̃ indurarent̃. Et dice- rẽt interptãtes istã oblatõem in malũ q̃ dif fidit de iure suo / ꝛ h̃ nõ sine colore. ¶ Quar- to pr̃incipaliter notet̃ / q̃ p bullã in rñsiõe ter cia offert simplicit̃ et absolute q̃ vult tenere iuramẽtũ i forma. ¶ Quõ igit̃ poterit argui de piurio? Si dicat̃ q̃ intelligit alit̃ iuram̃ tũ q̃ cardinales ꝛ alij / nõ obstat. q̃z nõdũ vi dimus nec venim⁹ ad h̃ q̃ cessio debeat cõ pleri quousq̃ viderim⁹ determinatioñ aliorũ alteri⁹ obediẽtie. Et si tũc papa velit subter fugere ꝛ glosare. ꝛ ita pacẽ p h̃ impedire lo cũ habebit interptatio ꝛ sue interptationis si mala sit ĩpugnatio ¶ Quĩto notet̃ q̃ p nũ ciũ ap̃licũ / q̃ nouissime venit / fecit m̃lta of ferre dño regi et alijs sup declaratõe volũta tis sue. et difficile esset iudicare cũ nisi talia scirent̃ / q̃ tñ nõ ẽ necesse reuelare vniuersita- ti vel oĩbꝫ / p̃sertim vbi negocia nõ tractãt̃ ita secrete quin facil̃r sciri possint. ¶ Sexto notet̃ q̃ in q̃rta questiõe inter illa q̃ ponunt̃ supponit̃ q̃ papa fuerit ptestatus de nõ re- cedendo a vijs suis. q̃d multi oĩno falsũ esti mant. imo poti⁹ offert oẽm viã rõnabilem ¶ Septimo notet̃ q̃ via cessiõis ẽ inefficax ꝛ insufficiẽs si alij d̃ alia obediẽtia nolint il- lam recipe. Et ideo mirũ videret̃ q̃ ad talẽ viã q̃ ex ypothesi possibili essꝫ inefficax / ali quis obligaret̃. ¶ Si dicat̃ q̃ saltẽ papa tene tur s̃m p̃parationẽ animi acceptare istã viaz Non video q̃lr istud possit negari. q̃z eti am tenet̃ acceptare isto mõ mortẽ. Sꝫ q̃ ñ habeat istã pmptitudinẽ nõ p̃t sciri / cũ sit i mẽte. Nec videt̃ q̃ teneat̃ explicare voce vl̃ signis exteriorībꝫ p nũc / ppt̃ aliq̃ tacta cir- ca terciũ notatũ. q̃z nec etiam h̃ iurauit. Et forte expediẽs ẽ silere vsq̃ ad tp̃s renũciati onis / ppt̃ ambitõẽs illorũ q̃ tenderent ad papatũ diuersis vijs cautel̃ et modis. ꝛ pos sent ĩpedire factũ totũ. ¶ Octauo notet̃ q̃ possibil̃ est alia via pueniẽs et bona ꝛ q̃ ab aduersarijs forte acceptabil̃. et in h̃ casu qui dar⁹ est papa sufficiẽter se absoluet apd̃ de- um et hoĩes si illã viã acceptet p quam fiet pax. Et supposito q̃ cessio de se esset via me lior. tñ p̃t fieri sufficiẽs p accidẽs. Itẽ nõ sp meli⁹ bonũ cadit sub obligatõe / q̃n suffici- at min⁹ bonũ acceptare. Duobꝫ eñi ppositꝭ bonis maiori ꝛ minori stat q̃ ad nullũ obli ger. Stat etiã q̃ ad min⁹ obliger ꝛ non ad mai⁹. ꝛ stat q̃ ad vtrũq̃ obliger sub distincti one. Et in casu illo ẽ questio apd̃ doctores / an teneat acceptare mai⁹ bonũ. ꝛ nõ est du- bia illa q̃stio si mai⁹ bonũ sit mihi difficili⁹. sed si ceteris paribꝫ ꝛ stãte eq̃ facilitate. In casu isto si dimittã mai⁹ bonũ dicũt alij q̃ pecco ppt̃ ɔtẽptũ. apud alios oppositũ est multũ pbabile. Unde ppter expiendã lib- tatẽ meã vl̃ aliq̃d tale / possum vt videt̃ / li- cite mai⁹ bonũ deserere minori acceptato. Tũc applicet̃ in casu nr̃o ꝛ ɔstat q̃ papa di cere poterit de ista via ꝛ alia minus bona q̃ cetera nõ sunt paria. ¶ Nono notet̃ q̃ papa nõ potest teneri ad cessiõez secluso iuramen to nisi iste tres cõditões ponant̃. Primo q̃ p cessionẽ habeat̃ vnio Scd̃o q̃ aliter non posset hũanitus haberi. Tercio q̃ malũ il- lud ppt̃ q̃d sit cessio faciẽda sit mortiferum animabꝫ. ꝛ q̃ p cessiõem nõ augeat̃. Nũc be ne attẽdam⁹ si rebꝫ adhuc statibꝫ vt stãt p̃- sertim apud aduersarios nr̃os / quoꝝ opini ones ig̃nam⁹ / possꝫ dici apparẽter aliquaz triũ conditionũ deesse nũc i cessiõe. ¶ Deci- mo notet̃ q̃ etiaz de pte nr̃a rex hispanie / et rex arrogonũ / ꝛ p̃s̃tim ei⁹ pp̃l's / nõ sũt ad- huc determĩati ad istã viã cessiõis. imo di- cũt multi vidisse multas lr̃as quibꝫ oppo- sitũ clare ppendit̃. Et istis sic pdurãtibus cõstat q̃ cessio nõ esset via totaliter sufficiẽs. imo multi formidant ne iã sit format⁹ vn⁹ rancor et quoddã seminariũ discordie inter illos hispanos et arrogoñ. et vna pte ɔtra gallicos / ꝛ interptant̃ q̃ in odiũ eorũ volũt papã deponere q̃z de patria. ¶ Undecĩo no tet̃ qualiter p determinatõem istaꝝ q̃stionũ si nunc fierẽt posset poni scisma in fide inter vniuersitatẽ Parisieñ. et papã nostrũ et sibi adherentes ex vna parte. Eũdẽ et alias vni uersitates alteri⁹ obedientie. que sunt emu le eius. et i quibꝫ sunt clerici ꝛ viget vniuer sitas. ¶ Duodecimo notet̃ modus qui tene tur de scedulis et modo vocũ seu opinionũ vel d̃liberationũ. q̃z in illis q̃ fiunt p modũ vniuersitatis / facultas theologie ad quam spectat principalissime illud negociũ / non habet nisi quartã vocẽ. et facultas medici- ne tantã ¶ Terciodecimo notet̃ / quõ potest requiri salua ɔsciẽtia q̃ a papa qui nõ est iu dicatus scismatic⁹ / aut hereticus posset re- moueri obedientia circa ea que ad eũ sem- per spectare ɔfessa sunt. Et aduertere debẽt

talia agentes sup penis expssis. τ ꝺ peccato ad deū. notaꝛ. q. iiij. noue. cū ibi allegatis. Si dicaꝛ ꝙ papa ondit se scismaticū h nō est claꝝ ꝑ pcedētia. Itē nō ē tal' iudicat⁹ ab habētib⁹ ptātē. et nō est in ptāte libera cuiusl lib; sic iudicare de papa. τ ab ei⁹ obediētia remouere aut ptēnere sentētias suas vel iurisditōem diminuere. Et videaꝛ si tales sint suspecti de scismate ꝯtra papā. Itē notēt pn cipes ꝗ tales facerēt ꝯ eos si ipune auderent τc̄. Et quā fidelitatē ꝯuarēt. qꝛ sic dicere possent ꝙ essent tyrāni. ¶ Quartodecimo notetur si expediret simplr̄ eccl'ie ꝙ plati darēt bñficia. et si meli⁹ distribuereꝛ attēto statu eoꝝ et familiariū τc̄. Et an studiosi vniuersitatib⁹ haberēt bñficia. Et an mali plati fierēt peiores/ qꝛ magꝭ honorarēꝛ/ τ eis adulareꝛ in petis. ¶ Quintodecimo noteꝛ ꝙ si expediat pncipes incitare ad remouendu; vl' diminuēdū iurisditōem vl' reddit⁹ eccl'ie siue ratōe siue alteri⁹ autoritate. τ si bōa melius distribuereꝛ/ τ si licite h facerēt. Et si totus clerus finalit' infra breue tpus pdereꝛ τ affligereꝛ/ maiorib⁹ pmo destructꝭ τ afflictꝭ ¶ Decimosexto noteꝛ circa iuramētū pape. Si factū an papatū liget eū postq̄ ē assumptus. Itē si posset secū dispēsare. Itē si iudicet ꝙ ꝑgat in detrimētū salutis τ toti⁹ ecclesie obꝯuatio iuramēti. Itē si interptatio spectet ad eū. Itē si magꝭ ps clericoꝝ spēalr̄ doctoꝝ vtriusq; iuris diuini et hūani sit secū. ꝙ obꝯuatio illa iuramēti ess; in detrimētū salutis τc̄. An excuseꝛ. Itē vt iā dictū est offert ꝙ vult obꝯuare. Et ꝙ laboreꝛ interi; apud alios. Itē si habuerit cām male suspicādi in materia ista/ τ caute rñdēdi/ attenta variatōe circa eū/ τ Clemētē/ τ morib⁹ qꝛūdā cardinaliū. Et ꝙ sibi negabaꝛ mod⁹ pcticādi viā cessiōis. ¶ Decimoseptimo notetur ꝙ in pma rñsione sua in ꝗ aliq̄ dicūt eū reprobasse simplr̄ modū cessiōis/ nō pt hoc expsse haberi. qꝛ illud qd̄ ponit de scādalo τ pnicie τc̄. referꝛ ad modū exeqndi illā viā si esset inept⁹. Et iō illū petebat modū exeq̄ndi. Et circa h miraꝛ aliq̄ quō h sibi potuit rōnabilit' denegari/ cū maxime h tāgat eū/ et sit caput τc̄. ¶ Decimooctauo noteꝛ et aduertat vniuersitas/ quō aliq̄ de suppositꝭ iprobāt simplr̄ et de plano vias q̄s ipa reputauit vtiles bōas τ ꝯueniētes. τ ꝑ q̄ꝝ quālibet posset hri pax. et rōes ad h dedit/ et se obtulit in lr̄is patētib⁹ quālib; illaꝝ ꝯ quēlibet sustinere. Et videaꝛ si circūstantie sic sunt imutate vl' ex psona vl' tpe/ ꝙ oēs vie alie pter cessiōem sint facte inepte τ insufficientes/ imo ꝙ illaꝝ coloratores/ aut opinatores digni sint punitōe vl' infamatōe. τ pꝯtim qꝛ i ipugnatōe dictaꝝ viaꝝ aliaꝝ fiūt rōes ab aliq̄b⁹ ꝗ p oīmi tpe militāt ꝯ eos. si ꝗd ꝑtutis habeāt. τ si sit in honorē vniuersitatis ipa viderit. ¶ Decimonono noteꝛ spēcialit' pbatio cōciliū generalꝛ. qd̄ tū necessario fiēdū ꝗdā bñ appārēter psuadebāt propter electōem noui pape. Et hec est radix in snīa breui. Quia magna ps catholicoꝝ est neutra/ sic ꝙ credit ꝙ neuter sit papa. aut in dubio suspēsam se tenet. Isti ꝑo ꝯseqnꝛ habēt credere aut dubitare de cardinalib⁹ vtriusq; ptis. ꝙ nō possint etiā sibi eligere nouū papā. qꝛ si neuter sit papa maxima ps eoꝝ nec h; nec hr̄e pt ptātē creādi nouū papā. nec aliq̄ ꝗcūq; a cardinalib⁹ nisi ꝑ ꝯciliū generale. Supposito ꝙ oēs catholici pticulariter cōsentirēt in aliq̄s certos ꝑ eligēdo nouo papa. si nō fieret collegialiter nihil esset. Alioqn Urbanus intrusus habuiss; maximā apparētiā Si dicaꝛ ꝙ cardīales soli antiq̄ creabūt nouū. Primo dubiu; est apud mltos an pdiderūt ptātē eligēdi. Itē si aliq̄ cardinales oēs sūt veri cardīales. siantiq̄ ū habebūt nisi partiales voces. Aliq̄ ei habēt ptātē i electōe pape sic ipi. Ideo nō ess; ꝑm istā rōem plena pacificatio oīm sine ꝯcilio generali. ¶ Uicesimo noteꝛ. Si papa icipiat psequi alios/ qꝛ videꝛ int' cetera ꝙ illi ꝗ sūt ꝑ se ab eis psequūꝛ/ τ ꝗdā talia. τ vtraꝛ excōicatōib⁹ vtꝝ ille erūt timēde vl' nō. Si īmo ueat bñficia vtꝝ repienꝛ aliq̄ ꝗ capiāt. Si illi excōicenꝛ et nō curēt vtꝝ psumēdū sit sic ꝙ aliq̄ nō curabūt τ ꝙ debēt ꝯuiuere τ cōicare cū eis sic ante. Et qd̄ erit remediū i celebrare volēte τ i articl'o mortꝭ/ an erit aliq̄s sic negligēs ꝑꝑam salutē aut temerari⁹ ꝙ ū formidet snīa; illi⁹ quē tenet aut tenere debet papā. saltē ꝗ nō est iudicat⁹ nō esse talis Et qd̄ erit etiā i vita remediū vl' releuamē.

Sequitur itē alius

tractatus de eodem

Resupposito ꝙ papa possit fieri scismatic⁹ τ hereticus. Eo etiā ꝙ de his criminib⁹ posset accusari si de his ess; vehemēter infamat⁹ et suspect⁹. Quorū vtrūq; quidā negare voluerūt. ¶ Queriꝛ vtrū reb⁹ stantib⁹ vt nūc turbate sūt i ecclia

sit expediens accusare iudicialiter dnm. Bndictū nouissime in papā electum sup hmōi criminibꝰ heresis ⁊ scismatis ¶ Prio ꝙ sic qꝛ nō debēt fideles se exponere discrimi. A mās em̄ piculū pibit in illo inqt sapiēs. Sꝫ obedire homini scismatico vel heretico vt vero pape esset discrimē pctī mortalis/vt videt. Et nō obedire eidē si sit verus papa/⁊ non scismaticus est silr discrimē. ideo in casu dubio sicut ē nō apud multos dꝫ inqri ⁊ sciri veritas. Et videt fundari posse ista rō in regula mgrali theologie ꝙ dubitans de aliq actu an sit pctm̄ mortale/⁊ faciēs illū actuz dꝫ esse certus ꝙ peccat mortalit. Cuius rō assignat illa que dicta ē/qꝛ exponit se discrimini. Qꝫ aūt nūc sit dubiūz apud multos an Bndictus sit scismaticus et hereticus/vel nō. patet ad oculū de multis q̄ sibi obediūt. ⁊ aliȷ̄ nō etiā de sua obediētia. etiā ꝺ eodē regno/imo ⁊ in eadē vniuersitate vel collegio. Tollendū est igit illud dubiū a cordibus boīuz/ne obediēdo exponant se discrimini rōne dubitatōnis ādicte. Notet. xix. di. Anastasius/q̄ cōicauit fotino ⁊ archacio ¶ Scđo sic. nō minus necesse ē vel expediēs scire an subtractio sit ꝯtinuanda/q̄ꝫ fuit expediēs cognoscere an esset faciēda/ſꝫ expediens fuit scđm vt nūc supponit/igit ⁊ pmū. Añs p pma pte fundatū videt in sufficienti silitudine. Addito etiā ꝙ post subtractōem multa facta sunt ⁊ aliq oblata p bndictū/ppter q̄ multi varie sentiūt de subtractōe ꝯtinuāda vel nō ꝯtinuāda. Dicentibꝰ aliȷ̄s/qꝛ Bndictus satis offert ⁊ cessant cause subtractionis. Aliȷ̄s in oppositū asserentibꝰ ꝙ nec cessant/imo nec cessare pñt vt vnq̄ possit i papatu ius hēe. ppterea necessaria est vt videt iuridica discussio. ¶ Tercio sic. Charitas obligat ⁊ mādat curare de pximis ⁊ eorū salute ⁊ reductōe ad cognitōz veritatis. si ergo sumus certi sufficiēter ꝙ bndicto nullo mō est obediendū sub pena scismatis/qꝛ scismaticus ē/nos ex ꝓ debemꝰ pcurare ꝙ alia regna vel singularia supposita eidē nullatenus obediāt. ⁊ ꝓ fieri non pōt absq̄ discussione iuridica vt videt. Nā si nō vocarentur aliȷ̄ ipi de facili ꝯtēnerēt q̄cq̄d ageremꝰ. Si aūt adhuc dubitamus redit argumentū pmū ꝙ exponimus nos discrimini ꝯtinuādo subtractōez ab illo. Cui aūt sit obediendū dubitamus? ¶ Quarto sic. aut causa pcisa fuit necessario via cessiōis sic multi tenēt dicētes ꝙ sic fuit pnunciatū p cācellariū Frācie ex deliberatiōe ꝯciliȷ̄ platoꝝ nec aliȷ̄ plati iudicauerūt aut fuerūt cū hoc alie cause. Si pmū/ꝯstat vt dr̄ ꝙ offert ipe Bndictus/⁊ dnō. A. obtulit eandē viā cessiōis ⁊ largius q̄ꝫ petebat. Si scđm dicat ꝙ fuerūt alie cause qrit an cessent. ⁊ si sic idem qđ pus. Si nō cessant ipe ergo Bndictus ꝯtinuat pctm̄ suū in grāde scādalū totꝰ eccle. ⁊ ita dꝫ ꝯsesti fieri pcessus ꝯ eū ad eius destitutōez totalē realit ⁊ de facto/q̄tinus possit eccłie meliꝰ de pastore puideri. Silr tales cause/qꝛ nō notificate sunt apud oṁs nec certe ille debēt māifestari/ne ex igrātia faciāt sibi restitutōez aliq/p q̄ꝫ auxiliū ipse posset mltiplicit grauare eccłiaz ⁊ pcipue suos cardinales ⁊ alios sibi inobedictites q̄s odit ⁊ ꝓsequit vt multi estimāt odio capitali sic ex minis eius ⁊ pcessibꝰ vt fama fert ꝯ eosinchoatis iudicat. imo p ꝓ posset destituere oṁes cardinales veteres/⁊ nouos creare. Exaltare fautores suos ⁊ alios iusticie zelatores crudelit impugnare. His aūt incōueniētibꝰ q̄s n̄ videat expediēs esse remediū apponere. Hoc aūt fieri nō pt vt videt absq̄ iuridica inuestigatōe causaꝝ omniuz ⁊ motiuoꝝ tā iuris q̄ꝫ facti sup rōnabilitate subtractōis ⁊ eiusdē ꝯtinuatōis ¶ Addūt aliȷ̄ ꝙ oīa q̄ pmisit existēs i carcere sup cessiōe refutabit dū erit liber ⁊ allegabit timorē cadentē in ꝯstantē virū. Aliȷ̄ dicunt ꝙ ꝓ nō impedit/alioq̄n obligatꝰ esset nūc ad impossibile. qꝛ nihil pt agere nisi i carcere dū sp in illo est. Nō ē tm̄ alibi ꝑsuādus/nec in regno nec extra. vt alioꝝ ē assertio. ¶ Ad oppositū arguit sic. Discussio iuridica dꝫ corā iudice ꝯpetēti fieri ⁊ audita pte. ſꝫ nulla psona vel etiā cōmunitas nisi eccłia aut ꝯciliū generale rep̄sentās eccłiam debꝫ esse iudex ꝯpetēs pape. imo nec ipm̄ pt iudicare/vt q̄dam iuriste dicere volūt sed p̄nūc oppositū supponit. Cōcluditur g̃ ꝙ ista accusatio/discussio et declaratio fieri debebit corā ꝯcilio generali totꝰ eccłie/saltē istꝰ obediētie. Tunc vltra arguit. si nō est expediēs celebrare hmōi ꝯciliū p hac cā pncipalit n̄ est expediēs discussiōem fieri. ſꝫ nō est expediēs celebrare hmōi ꝯciliū generale p hac causa igit ⁊c. Supposita maiore pbat minor multiplicit. Primo ex pte ꝯuocātis. Secūdo ex pte ꝯuocatorū. Tercō ex pte mediȷ̄ i tractādo. Quarto ex pte finis i obediēdo. ¶ Primo sic ex pte ꝯuocātis. Nulla ꝯgregatio habꝫ vim ꝯciliȷ̄ generalꝭ nisi fiat i forma

iuris. vł saltem nõ erit verisilīe. vel necesse ꝙ
omnes obediãt sniē tal̄ ɔgregatõis q̃ n̄ erit
in forma iuris ɔuocata/ ⁊ ita erit totū quod
ibi agetᷓ dubiū fluctuãs ⁊ inualidū. Conci
lium autē generale nõ pōt cõuocari ĩ forma
iuris nisi auctoritate sūmi pontific̄. di. xvij
cum ibi allegatis. Et p̄ſtim si sit aliq̄s talis
vel talis reputatus in eccl̄ia / ⁊ si nõ ptinaci
ter refutauerit celebrare conciliū/ dū sup h̄
rationabiliter fuerit req̄situs. Istas duas ex
ceptões reputarēt aliq̄ iuristarū etiā supflu
as. quia tenent regulā in suis terminis gene
raliter esse verā. tñ ita dicimus in ꝓposito.
Supponim⁹ insup ꝙ B̄ndictus nõdū de
positus ē de papatu/ quia nec fuit iuridice
accusat⁹/ nec audit⁹/ et ꝑ cõseq̄ns nõ conui
ctus. Nam ⁊ si heretic⁹ ⁊ scismatic⁹ sit iure
deponend⁹/ et apud deū sic mereatᷓ. nõ ē tñ
depositus de facto ante sentētiā. no. v. q. iiij.
Noue. ⁊ glose sup h̄ verbo. Exēpla sūt mł
ta in silib₉ materijs/ de ep̄is/ aut inferiorib₉
p̄ncipib₉ aut p̄latis. Q₂ si q̄s dixerit nõ esse
expectandam sentētiā a iudice latā dū feratᷓ
a iure/ dū notoriū factū ē. Istud directe est
ɔfundere omnē ordinatõem policie. ⁊ cõtra
omnē eccl̄ie regulā. Nā q̄libet ad libitū di
cere poterit ꝯ nõ notorio ꝙ est notoriū. ⁊ sic
q̄libet erit iudex in causa sua. Sicut ad pro
positū p̄sens possem⁹ applicare. Nā multa
dicūtᷓ a multis esse notoria crimia ꝯ Bene
dictū/ que alij vł negant vł approbãt. ¶De
inde dicētes ꝙ papa heretic⁹ minor ē q̄cũq₃
catholico et iurisditõi eccl̄ie subest/ ĩtelligūt
ꝙ ab alijs p̄t vt inferior iudicari. sed añ iu
diciū debet sp̄ reputari maior. Nõ eñi inseq̄
mur errorē q̄rundā dicentiū iniustū nõ pos
se iuste dñari. Iura ad hec nõ allego. q̄r to
tus textus libri ɔciliorū ab Isidoro plen⁹
est ꝙ ɔciliū nullū robur hab₃/ nec p̄t ɔuoca
ri nisi autoritate pape/ ⁊ ꝙ etiā añ oīa spoli
atus deb₃ restitui. In ꝓlogo vocat istas du
as regulas duas claues ⁊ duos gladios suf
ficiētes ⁊c̄. Et est casus ĩ termis de Syma
co papa. q̄ lic₃ accusatus esset de heresi / cõ
uocauit ɔciliū. ⁊ ante oīa restitut⁹ ē. Post
modū se purgauit. Repitᷓ etiā ꝙ cler⁹ roma
nus. s. cardīales puniti sunt eo ꝙ a papa dis
cesserãt. ¶His suppositis arguam⁹ vltra q̄
modo dñs Benedict⁹ ɔuocabit ɔciliū stãs
in carcere ⁊ spoliatus vt dicitᷓ. Qualit̄ etia₃
illi q̄ nõ restituūt obediētiā iā subtractā si
bi parebunt: Qualiter etiā ip̄emet in cã sua
iudicetᷓ vt iuris est si nõ relaxetᷓ siue detᷓ libra

ti saltē in ɔcilio: Qualiter p̄terea poterit mł
tos a ɔcilio abijcere. vel petere remoueri tã
q̄̄ inimicos sibi/ specialit̄ ꝓprios fratres do
minos cardinales: Et an causa₃ habeat su
ꝑ hoc rationabilē videre q̄d p̄sumendum:
¶Secūdo sic arguitᷓ ex p̄te cõuocandorū ⁊
Q₂ si vex̄ sit ꝓuerbiū. Ubi mł̄titudo ibi cõ
fusio. p̄cipue hic hab₃ ꝟitatē qñ nõ ē vnio
sub aliquo capite neq₃ sub eadē r̄gula siue le
ge. Sed ɔuocãdi de diuersis regnis. imo ꝯ
eodē regno nõ ɔueniēt ĩ iudicio et opiniõe
sup eodem capite/ ꝑ realē ⁊ omnimodã obe
diētiā vt verisimilit̄ supponitᷓ. Et h̄ est/ q̄r
nõ ɔueniūt sub eadē regula siue lege/ que est
de subtractõnis rõnabilitate/ dicētib₉ alijs
subtractiõem benefactā et ɔtinuandā fore/
alijs nõ sic. sed et male facta fuit. Et si bene
facta. tñ reb₉ ĩmutatis nūc ē mutãda. et ita
murmur erit inter eos. ⁊ q̄s ɔpescet illud:
Deniq₃ nõdū scim⁹ an alij p̄ncipes volent
ɔuenire nobiscū/ p̄ſtim ad h̄ tractandu₃ si
p̄sciuerint. Necesse tñ est vt p̄sciant. nec p̄su
mendū est q̄n ante oīa h̄ scire flagitēt/ dū ꝓ
ponetᷓ eis istud ɔciliū. Q₂ si ab eis veritas
celetᷓ ⁊ mendacijs seduci q̄rantᷓ. q̄̄ indecorū
h̄ esset imo ꝑiculosissimū et scãdalosissimū
nescit nemo. Q₂ dicatᷓ eis nos velle tracta
re an Benedict⁹ sit ver⁹ papa vł scismatic⁹.
⁊ ꝙ certū putãt ĩ dubiū reuocare. verisimili
us est ꝙ r̄ndebunt se certos esse nec velle h̄
discutere/ sicut obediētia ptis intrusi nūc vs
q₃ r̄ndet. Ecce igitᷓ q̄̄ difficile sit vel impos
sibile ɔuocãdos in vnā via₃ ɔiūgere ꝑ dis
cussiõe negocij qd̄ loq̄mur. ¶Tercio sic ar
guitᷓ ex p̄te mediorū in tractãdo Presuppo
nam⁹ itaq₃ illud qd̄ nõ est verisilīe ꝙ oēs vna
nimi assensu de ista obediētia/ velint ɔueni
re ad ɔciliū/ ptractãdo hanc materiã/ ⁊ si nõ
solã/ tñ p̄cipue ⁊ p̄ncipaliter istã. Cõstat ꝙ
Benedictus ⁊ sui ꝑ se audientᷓ in sui defen
siõe. ꝓpterea videndū est ante oīa si ea q̄ oppo
nuntur ꝯ ip̄m vel opponentᷓ sint talia q̄ de
beant facere fidē omnib₉ etiā sibi obediēti
bus ⁊ fauentib₉. q̄r si nõ sint talia ⁊ talit̄ eui
dentia nõ solū frustra. imo ɔfusibiliter ea ꝓ
ponemus / nos q̄ subtractõis cõtinuatõem
defendimus/ ⁊ ponemus nos in ꝑiculo no
te scismatis. ⁊ ɔdēnatõis obprobriose. Ad
dito hoc ꝙ fauor ⁊ amor multū impediūt
iudicia hominū/ ⁊ iustorū/ licet h̄ nõ credãt
vel videãt. Cū ergo maior ps in cõcilio erit
de eis qui subtractionē aut saltē subtractõ
nis continuatõnem reprobēt/ nõ restat nisi

vt cōdemnemur. ¶ Nec valet hoc dicere ꝙ
dñs nō pmittet errare ɔciliū/qm̄ in eis q̄
sunt facti aut iuris positiui ⁊ breuit᷑ in om
nib᷒ alijs pter q̄ꝫ i materijs q̄ sūt pure d̄ fide
ecclesia fallit ⁊ fallit᷑ ꝟuata charitate. Pa
tet cū cōpellit aliquē habitare cū non sua.
Iste ꝥo ppositōes. Subtractio fuit bn̄ fa
cta vel male facta/nō sunt ppositiōes pure
de fide/ſꝫ p̄supponūt alias iniurias q̄ sunt
pure de facto. ¶ Rursus ad idē si Bn̄dict᷒
accuset᷑ de aliq̄bus q̄s dubitat q̄n accusa
bit frēs suos ⁊ alios aduersarios/de pluri
bus ⁊ forte de maiorib᷒ ⁊ magis coloratis
⁊ fundatis tā in materia fidei q̄ꝫ in materia
scismatis. Exempli grā. Accusabit cardīa
les de rebellione ad eū ⁊ ɔspiratōe/⁊ crimi
ne machinationū dolosaꝝ aut de alijs cri
minib᷒ vt symonia ⁊ silib᷒. Itē bꝫ q̄dā scri
pta aliquoꝝ in quib᷒ sunt hereses manife
ste/dū credunt eundē impugnare/vt ꝙ soli
cardinales sint successores aplōꝝ. Q, eccle
sia tota nō posset creare papā/nisi p mediū
cardinaliū nec vnq̄ꝫ potuit. Q, res expsse
phibita a deo si iuret᷑ dꝫ ꝟuari in reuerenti
am iuramēti. Q, Jepte occidēs ppriaꝫ fi
liā meruit. Q, deus pōt obligari. Item de
alijs. Q, pn̄t eē plēs sūmi pōtifices Q, de
creta ⁊ decretales plus nocuerūt ecclīe q̄ꝫ
pfuerūt. Q, claues date sunt vnitati non
vni. Q, oīs obediēs vel pcurās obedien
tiā ad ipm̄ Bn̄dictū stātib᷒ terminis in q̄
bus sumus/ē scismaticus. p ɔsequens pti
nax. Q, pbabile ē stāte dubio pbabili ⁊ no
torio. de aliquib᷒ ɔtendentib᷒ de papatu di
cere ꝙ alteri est obediendū ē error in fide et
morib᷒. Nā cū casus pn̄tis scismatis sit in
tali dubio pbabili ⁊ notorio/si vnq̄ꝫ fuit vl̄
erit tale dubiū. oēs q̄ obediuerūt vsq̄ꝫ nunc
vel obediūt vni pti vel alteri errāt in fide et
morib᷒. Itē ꝙ in eodem dubio q̄libet ɔten
dens tenet᷑ cedere iuri si qd̄ habet ⁊ similia
Itē ꝙ a papa licet appellare/⁊ ꝙ licite ap
pellatū est in hac materia. Cuius tn̄ oppo
situm determinauit nup totū ɔciliū cardi
naliū vt dicit᷑. Itē forte accusabunt᷑ multi
de multis criminib᷒ tā in fide q̄ꝫ in morib᷒
que debēt puniri morte. ⁊ merent᷑ ꝟm leges
⁊ decreta ppetratores taliū exheredari p se
⁊ suis posteris/⁊ ita videre facile ē ꝙ horrē
da scissura fieret. Ita tn̄ debere fieri in con
tractādo materias an̄dictas videt᷑ verisimi
lius. Nā si Bn̄dictus accuset᷑ ad mortē et
sui fautores nōne credibile ē attento suo ꝙ
alios silr accusabit ad mortē si poterit. Pre
sertim si fautores aliq̄s habeat coꝝ q̄s ac
cusare voluerit inimicos odiosos. imo et
forte accusabit p̄latos regni de sentētijs ex
cōmūicatōis multis ⁊ nomiatim. q2 ɔsen
serunt ɔtra iura vt dicet/⁊ contra ecclīasti
cā libertatē/subsidia p dn̄is tp̄alib᷒ absq̄ꝫ
causa manifeste necessitatꝭ ⁊c̄. ¶ Prelati ecō
tra volēt se tuere. Volēt etiā dare beneficia
ad nutū sicut modo/et hoc forte Benedi
ctus nō volet neq̄ꝫ sui cardinales. Itē for
te retorquebit oīa cōtra p̄decessorē suum
Clementē ⁊ sui fautores/q̄ ɔtra ipm̄ allega
bunt᷑/saltē quo ad ipa ɔcernūt modos di
uersos machinādi p impedimēto vniōis/
nō dico ꝙ iuste/sed nec etiā ꝙ iniuste/par
cat oīb᷒ de᷒. ¶ Postremo q̄ ad hoc viden
da sunt scripta ɔtinētia ratōes cōtra Bene
dictū. ⁊ videant᷑ similiter respōsiones atq̄ꝫ
ponderent᷑. Et forte videbimus q̄cq̄d sit
in re ꝙ nō poterit sufficienter de heresi aut
scismate ɔuinci/qd̄ tn̄ exigit᷑. Est eīm diffi
cillimū ɔuincere aliquē pertinacē ⁊ incor
rigibilē fuisse ante iudiciū. Nā ⁊ si aliquis
millesies repetiuerit ⁊ ptestatus fuerit an
te sn̄iaꝫ ꝙ defendet errorē suum nec reuoca
bit/tn̄ admittit᷑ ad veniā in puncto sn̄ie p
ferende/si se monstret penitere ⁊ velle stare
iudicio supioris sui/q̄ꝫuis ipe O kā videat᷑
oppositū i dialogo suo suasisse. Cōtra qd̄ ē
vsus ⁊ lex ecclesie. ¶ Quarto sic arguit᷑ ex fi
ne ɔciliū in obediendo. ¶ Videamus itaq̄ꝫ D
ꝟm verā ⁊ iustā estimationeꝫ. Si quilibet
de ɔcilio tenebit maiorē partē bn̄ sententias
se q̄ntūcūq̄ꝫ sit in sui opprobriū vl̄ dānum
vel infamiā. Nam cū cōciliū etiā totū pos
set errare vt dictū est in his q̄ tractāda hic
pponunt᷑/nōne poterit leuiter dicere ɔdē
natus in h̄ ɔcilio/certe cōciliū errauit/ɔci
liū male sentētiauit. Fuit hic inimicicia vl̄
odiū vel ignorātia facti vel alicui᷒ similis
Consideremus obsecro/si pars q̄ subtraxit
nec vult obedire/ɔdēnaret᷑ male egisse aut
saltē debere obedire. An pareret huic sn̄ie.
scio ꝙ facile est dicere/ita/obedirent. Scio
ꝙ etiā ita obedire possent. Sed an h̄ debe
at ꝟm moralē estimatiōem ⁊ ɔiecturā credi
ex his q̄ vt in plurib᷒ accidant hūanit᷒/vi
derint q̄ sic vident ego nō video. Si vero
nihil sententiet᷑/irrisoriū et vanū erit conci
lium. Si aliq̄d sententiet᷑ quod nō teneat᷑
erit pniciosum et scādalosissimū p omnib᷒
concilijs in posterꝫ celebrādis. ⁊ erit scisma

rū innumerabiliū ꝛ irrepabiliū causatiuū/
nō solū inter istā obedientiā in ptib⁹ suis. I
mo ꝛ inter istā obedientiā ꝛ alteram. qm̄ re
manebimus in irrisiōe ꝛ in infamia apud
eos ppetua in fabulā q̄z ꝛ derisum. Et for/
te nō poterit esse ꝯcordia in mō restituendi
q: aliq̄ volent ex toto aliq̄ ex pte. Isti volent
in spūalib⁹/ alij in tpalib⁹. Aut ergo volu/
mus nos q̄ subtraximus restituere obediē
tiam. ꝛ ita melius est ꝙ nosipsos libere faci
amus q̄ꝫ coacti iudicio. Aut nolumus/ et
ita exponimus nos piculis ptactis si peta
mus ꝯciliū. ¶ Sz dicet aliq̄s istud ꝯciliuz
peti debere nō ꝙ fieri debeat aut speret̃. sed
ꝙ interim absq̄ȝ scandalo tps ptrahatur/
quo currēte morief Bñdictus. ꝛ ita libera
bit nos dñs ꝛ eligēdi libertatē dabit. Pos/
set hic allegari illud vulgatū pueris notissi
mum. In morte alterius noli sperare salu/
tem. Quis scit em̄ q̄rtū viuet qñ morietur.
Et interim in q̄ statu sumus imo in q̄s sta
tus corruimus nemo nō videt. Porro ꝛ si
cras moreret̃ Bñdictus attēdamus incre
dibilia picula. Primo diceret̃ ab inobediē
tibus sibi ꝙ mors eius fuisset pditorie ac/
celerata. ꝛ ita suspecti de hoc psequerentur.
Item obediētes nunc sibi obedientiā ne/
garent ab illo q̄ nouiter esset electus. Tum
q: iudicarēt cardinales amisisse ius electio
nis. tum q: verisimiliter aliū eligerēt p ali/
quos cardinales q̄ nō subtraxerūt. Aut for
te ad aliam obedientiā se diuerterent. Im/
mo reb⁹ se habentib⁹ inter nos/ vt se habēt
cecus est q̄ nō aspicit piculū diuisionis ci/
uilis in regno frācie/ qlis nō fuit a diebus
sue institutōis. Et sane eo periculosior esset
diuisio quo magis intranea ꝛ quo magis
inter capita regni. Et q̄ sub specie religiōis
fieret. Nā tūc expectandū esset illud qd di/
cit scriptura. Amicus qui vult recedere ab
amico occasiones querit. Et illud decreti.
Scisma disponit ad heresim/ q: recedens
ab ecclīa/ errores fingit vt recte discessisse
videat̃. Et hoc iam piculū habemus in ia/
nuis nisi celeriter ꝛ cautissime puiderim⁹.
Addito ꝙ nulla sit implacabilior ꝛ irreme
diabilior diuisio q̄ꝫ illa q̄ fit sub religionis
ptextu. Intantū ꝙ in hoc casu putet frater
se obsequiū pstare deo psequendo fratrem.
Addito pterea ꝙ magna ps ne dicam ma/
ior nō sponte ꝯsensit in subtractōnem. Vel
nūc dū videt q̄ secuta sunt volūtaria ꝛ pro
nissima ē obedire ꝛ reuerti/ nec obstat forte
ad reuertenduz nisi timor. q̄ sublato ꝛ data
audacia/ ipi etiā cū piculo corpis ꝛ rez sua
rum suā ostenderēt voluntatem. ¶ Quid si
descēderimus ad pticularia q̄ sciēter omit/
timus/ arbitramur indubie ꝙ rei huius in
gens ꝛ horrēdus pateret aspectus ꝛ stupo
rem vehementē sola sui cogitatōe causaret.
Ve ve regno huic a scādalis. ve pesti scis/
matice si diuisionē in regno adducat/ sicut
iā posuit in impio. Sz ve supra moduz si
nobis hereses parturiat. quib⁹ ipm̄ scisma
irremediabilit̃ radicet̃/ ꝛ radicatū iugit̃ ala
tur. crescat dilatet̃ atq̄ȝ roboret̃.

Ex his oibus hinc

inde tactis ꝛ insolutis pspicuū est in quali
labyrintho vix egressibili positi sum⁹ ꝛ vin
culis vix extricabilib⁹ irretiti q̄si videlȝ po
suerim⁹ in rhetib⁹ pedes/ et in macul̃ coruz
ambulem us/ iuxta vba Job. ¶ Cū igitur
angustie nobis sint vndiq̄ȝ/ ꝛ cū ignoram⁹
q̄d agere debeam⁹ ego in insipiētia mea h
solū video residuū ꝛ cōsila cū Josaphat re
ge. ij. Paral̃. xx. vt oculos nostros ad deum
dirigamus/ si forte auertat irā suā a nobis
Si forte nō auferat cōsiliū a prudentib⁹ ꝛ
seniorib⁹/ sic videt̃ hacten⁹ abstulisse. Quā
uis hoc fieri in tāta peccatorū abominabi
liū colluuie/ in tā obstinata et incorrecta fla
gitiorū nephandoz multiplicatōe/ vix ex/
pecto ꝛ vix spero. nisi ꝙ misicordie dei nō
est numerus. et solus ē medic⁹ q̄ desperatos
morbos ad sanitatē adducit. ne glietur an
te eū stulta psumptio om̄is carnis q̄si hō
pacē effecerit. ¶ Si quid aūt vel in dubio
dicere necesse sit/ p remedio psenti dicā sub
correctōne. Videret̃ itaq̄ȝ añ oia tractādū
hoc negociū inter dños omnes de sanguie
regio ꝯmuni ꝯsensu ꝛ absq̄ȝ maliuola/ aut
acerba cōtentōe/ cū q̄busdā peritis nō ni/
mis hinc vel inde affectatis. Et q̄ non tm̄
timerēt de statu suo in posteꝝ. nec tm̄ affe/
ctarent nouā status exaltatiōem ꝙ mentiri
velle psumerent̃ inordiato timore/ odio vl̃
fauore cuiuscūq̄ȝ. Quib⁹ in vnū ꝯgregatis
ꝛ ambulare volētib⁹ in domo dñi cū ꝯsen/
su/ sperandū est in illo q̄ ē de⁹ pacis ꝛ dile/
ctōis. et cuius loc⁹ in pace fact⁹ est. ꝛ q̄ est
in medio eorū q̄ se congregāt in noīe suo ꝙ
ipe expediens aliq̄d in materia mistrabit.
Alioqn si seorsum p contētiones ꝛ partia/
litates ꝛ simultates ꝛ ꝯminatiōes negociū
hoc de pace restaurāda tractet̃/ nō nisi diui

ſiones crudeliores ⁊ multipliciores gene/
rabunt ⁊ erit imedicabile vulnus. Et tan/
dē qđ dei pietas auertat sup capita nostra
dū ꝯtēdemus ⁊ rixabimur/imo dum nos
plus q̄ hostiliter ad mortē ꝓseq̄mur/irru/
ent quaq̄uersum hostes alieni insidiatores
regni huius ad ꝑdandū ⁊ vastandū para/
tissimi/⁊ nos iā non vt hostes suos/sed vt
scismaticos ⁊ hereticos ⁊ saracenos liberi/
us ꝓseq̄uēdos inuadēt/vt in fabulis aqui
la fecisse fingit/de rana ⁊ mure certātibus.
Sit vtinā vanus iste timor quē timeo nec
tñ timere desinā p⁹ q̄ aliqđ rmediādi gen⁹
aliđ q̄ q̄ri video aspicere meruero. Finit

Sequunt̄ quedam

p p̄fatum dn̄m Johannem Gerson edita
tempe scismatis ecclesie.

Aturus occasionē sapiētib⁹/
vt sapiētiores fiāt ꝓpono eoꝝ
examinatōi ꝓpositiōes nega/
tiuas q̄ sequunt̄ sup materia
cōis ꝯciliȷ̄ huius obedientie.
Ex q̄bus patebit citius si sit expediēs aut
non/conciliū hmōi celebrari,⁊ si sic q̄ cau/
tela debeat obseruari:

Nō expedit fieri cō

ciliū generale huius obediētie ad tractan/
dū ⁊ sententiandū de criminib⁹ dn̄i Bn̄di
cti sibi p q̄sdā impositis vtputa de ꝑiurio
⁊ scismate ⁊ heresi aut de suspitōe vehemen
ti sup istis. ¶ Primo q2 obediētia ista in se ⁊
in ꝑtib⁹ suis diuisa ē circa iudiciū/de actis
p papā a.lȷ̄s dicētibus q2 bonus ē ⁊ suffici
enter obtulit p̄sertim nouissime/alȷ̄s ꝯtriū
asserētib⁹. Tractare igit̄ talia corā multitu
dine tā multipliciter diuisa/esset potius in
duratio ⁊ noua multiplicatio diuisionū q̄
aliaꝝ sedatio. attēto q̄ ita req̄reret dn̄s Bn̄
dictus fieri sup dictis hereticis illoꝝ q̄ si/
bi subtraxerūt. ¶ Scđo q2 ꝯciliū hmōi ad
hūc finē. aut fieret f̄m formā p̄scriptā a iu/
re aut noua inuentōe. Si p̄mo mō ꝯstat q̄
Bn̄dictus deberet ꝑesse etiā sub noua sub/
missione/⁊ tñ reb⁹ stātib⁹ vt stāt non videt̄
quis locus esset aptus sibi ad securitatem
cū detineat̄ inclusus. Nec videt̄ q̄ ꝑmanē/
tes in subtractōe sue vocatōi obedirēt ⁊ ita
nihil ageret̄. Si aūt fieret ꝯciliū p nouos
modos p̄ter formā iuris nō videt̄ modus
verisil̄is ante celebratōē ꝯciliȷ̄ quō p̄lati ⁊
p̄ncipes in vnū ꝯcordarēt. vno volēte vnū
modū/altero aliū. ⁊ esset tractatus i tractā
do hoc dispendiosissimus ⁊ sumptuosissi/
mus sine magno fructu. ¶ Tercio/q2 in de
terminatōe huius materie necesse esset m̄l/
ta ꝯcurrere ⁊ allegare/tangentia fidē ⁊ mo/
res/s3 tales materias nō expedit in hoc ꝯci
lio ventilare ad determinandū ꝑut stati di
ctum est. ¶ Quarto quia nunc oīa p̄nt fieri
ad vnitatē vniuersalem ecclesie/erga alias
ꝓcurandā. quemadmodū si tota hec mate
ria esset in ꝯcilio isto termīata siue papa re/
maneat siue nō attento q̄ offert omnia que
nouiter electus quecūq̄ posset offerre/imo
apud talē aut p tali nouiter electo fieri pos
sent noue colligatōes ⁊ ꝯfirmatiōes peio/
res p̄orib⁹/⁊ fieret verisimiliter noua diui/
sio aut iam facta ꝯtinuaret̄ in hac obedien
tia. ¶ Non expedit fieri conciliū ad tractan
dū determīatiue materias fidei. Ratio ad
hoc q2 esset dare occasionē scādali ⁊ ꝑiculi
magni in fide nostra/si aliud determīaret
ista pars siue altera/in materia q̄ oēs tāgit/
⁊ q̄ ab oib⁹ deb3 approbari. queādmodū
patuit de latinis ⁊ grecis. Facile tñ esset et
verisil̄e q̄ determinatiōem in hac ꝑte factā
nō approbaret altera ps. p̄sertim si in aliquo
tāgi videret̄ status eoꝝ in materia hac sci/
smatis. sicut tñ tāgeret etiā apđ istam partē.
Et forte ita apud aliā dicunt̄ multe asserti
ones de fide in q̄bus esset aduersissima sen
tētia int̄ diuersas obedientias. imo ⁊ inter
m̄ltos eiusdē obediētie. Ut sup materia ap/
pellatōis a papa. Et sup eo q̄ renuēs cede
re aut cessionē facere ē scismatic⁹. Et q̄ nō
adherens subtractōi ē suspectus de scisma
te vel eccl̄ie aduersus vl̄ in latitudīe scisma
ticorū. ⁊ ita de sil̄ibus multis. ¶ Cōstat q̄
de p̄ma istaꝝ ꝓpositionū est ꝯtrouersia i re
gno frācie apud theologos ⁊ decretistas. ⁊
inter multos de ꝯcilio regis/⁊ de ꝑlamen/
to. ⁊ alios de vniuersitate/⁊ int̄ se mutuo.
Et de alȷ̄s duab⁹ assertiōib⁹ sil̄r et ampli⁹.
quoniā altera obediētia nūq̄ tales ꝯcede/
ret/imo reputaret erroneas. ꝓpter qđ ꝑspi/
cuū est nō esse tutū talia determīare p mo/
dū autoritatis cōciliȷ̄ generalis. Sed nec
deberēt tales assertōes leuit̄ in particulari/
bus poni. q2 reputat̄ h̄ ab alȷ̄s ad iniuriā
suā. vt dicere q̄ error sit in fide si asserat̄ q̄
stante dubio ꝓbabili de papatu apđ duos
ꝯtendentes alteri sit adherendū/q2 nō vi/
det̄ eē possibile maius dubiū ꝓbabile/q̄
sit in casu p̄sentis scismatis. et tñ vtraq̄ obe

dientia dixit obediendū suo. Et ita de simi/
bus vt q̄ non sit alia via hūanitus inueni
bilis ad sedandū scisma q̄ via cessionis cū
iam videat reddita p se inefficax nisi ꝯcur/
rat saltē ꝯciliū generale/ qđ excludere non
bñ saperet. ⁊ q2 certe circūstantijs negocio
rum variatis pñt vie ⁊ remedia ad vnita/
tem habendā vario mō repiri/sicut ⁊ neces
P sariū esse experientia pñs notum facit. ¶ Nō
expedit fieri conciliū hmōi ad tractanduȝ
reformationē ecclie in moribꝫ p moduȝ de
terminatiōis. Rō ad hoc est q̄ ad multa ea
dem sicut ad p̄cedentē ꝓpositionē/addito
q̄ reformatio ecclie vniuersalis fieri nō po
test in moribꝫ sine abolitione multoꝝ statu
toꝝ sup excōmunicationibꝫ ⁊ ceteris tradi
tionibꝫ nimis multiplicatis/q̄ nec obfuā/
tur nec obseruari pñt rōnabiliter vbiq̄ ꝓ/
pter varietatē moꝝ ⁊ tēpoꝝ. Et tñ tales re
motiones statutoꝝ ⁊ canonuȝ antiq̄ꝝ/aut
additiones nouoꝝ fieri nequeūt rōnabili/
ter p tota eccl'a sine ꝯsensu cōmuni. al's pos
set esse stati diuersitas nimia in moribꝫ ⁊ iu
dicijs/q̄ ad ea que papa ⁊ ꝯcilia statuerūt.
Si v̄o diceret q̄ multa bona pñt ibi aui/
sari ⁊ discuti ȝ nō determinari/pauca esset
ibi vtilitas in compatōe tāti facti. nā pau/
ci viri litterati ⁊ pbi faciliter ⁊ forte cōgruē
tius ista ꝯsiderarēt/extraherēt ⁊ ordinarēt.
Nolo tñ dicere q̄n in multis ptibus possit
eccl'a p suas ptes reformari/imo hoc neces
se esset. Sed ad hoc agendū sufficerēt ꝯci/
lia ꝓuincialia ⁊ ad q̄dam satis essent ꝯcilia
dyocesana ⁊ synodalia ꝓut sup hac re iam
aliq̄ scripta sunt ⁊ auisata. si quis vellet ad
opus manū mittere ⁊ ad fortia. Sed heu
desolatōe desolata est oīs terra/q2 nemo est
qui recogitet corde/ ⁊ querūt omnes q̄ sua
sunt. ¶ Nō expedit ꝓ restituēdo obedientiā
pape in spūalibꝫ fieri conciliū hmōi gene/
rale. Primo/q2 videt implicatio sicut tactū
est q̄ maneat subtractio hmōi a papa et q̄
fiat conciliū. Scđo/q2 facilius ista restitu
tio ⁊ reductio tractari poterit in solo regno
francie. si veꝝ sit q̄ omnes alij iam restitue
runt obedientiā aut in ea ꝑmanserūt. si veꝝ
sit etiam q̄ subtractio nō est facta pape eti/
am in regno nisi sub ꝯditōe explicita/vt q̄/
dam dicūt/aut saltē implicita ⁊ q̄ de iure et
eq̄tate debet intelligi. Hec ꝯditio est/quo/
usq̄ papa fecerit debitū suū/ ⁊ ꝯcesserit ea
que sibi petebant ⁊ ꝓpter quoꝝ negationē
fiebat subtractio. Nā cessante causa cessare

dȝ effectus. Addito hoc q̄ subtractio nul/
lo mō potuit fieri iuste/nisi ad finem vnio/
nis tanq̄ mediū ad hoc necessarium. Alio
quin tātū malū ⁊ insolituȝ nullo mō possȝ
a culpa defendi. Si ergo nūc videat q̄ sub
tractio nō ꝓdest ad vnionē. vel nō est neces
saria ꝓpter ꝯdescensionē pape ad ea q̄ pete
bant/ cessare ipa debet. q2 si rebus stantibꝫ
vt stāt erga pape ꝓmptitudinē de cedendo
nō pōt de nouo fieri subtractio sicut conce
dere habēt aduersarij vt videt. non pōt aut
debet eisdē rebꝫ stantibꝫ eadē subtractio cō
tinuari. Tercio q2 restitutio huius obedie
tie quo ad spūalia fieri cōmodius ⁊ breui⁹
pōt p assensum cardinaliū ⁊ reconciliatio/
nem mutuā indulgēdo p̄terita/ ratificādo
que ratificāda essent ad cautelā futuroꝝ/ ⁊
emendationē securionē p̄teritoꝝ ⁊ ꝯsciētia
rum serenatōeȝ ⁊ ad abolendā omnē infa/
mie aut rebelliōis notā/ ⁊ q̄tinus in viam
pacis cōmūi aīo et eodē pede ꝓcederēt hec
obediētia ꝯcordius/qm̄ faciēdo restitutōȝ
debitis modis /nec subtrahētes/nec ille a
q̄ facta est subtractio remanerēt notati ꝺ ta
libus/quod difficili⁹ esset euadere si p con/
ciliū aliqđ fieret determinatiua decisio ¶ Nō Q
expedit ꝯciliū tale celebrari ꝓ restituendo
obediētiā pape in administratōibꝫ bñficio
rū et aliorū hmōi. quia licȝ annexa sint spi/
ritualibꝫ tñ possunt tpalia noiari. Primo
q2 ratōes aliq̄ priores de nō expediēdo re/
formatōem ecclie vniuersalē in moribꝫ tra
ctare faciunt ꝓ hac pte ⁊ ꝓ altero p̄ncipali
argumēto ad hāc ptē. Tñ aduertendū est
q̄ ⁊ si cōcederet papā hrē de iure diuio do
miniū vniuersale spūaliū ⁊ tpaliū/respectu
omniū. tamē ꝯstat q̄ p diuersitate tēporuȝ
⁊ locorū ⁊ statuū. nec papa nec eccl'ia habu
erūt aut habere debēt in talibꝫ dispēsatōni
bus aut mīstratōibꝫ beneficiorū tpaliū iu/
risditionū simile exercitiū aut executōȝ aut
vsū. Itaq̄ notū ē q̄ eccl'ia tpe xpi ⁊ aploꝝ
nullū habuit exercitiū aut executōem iuri/
dicā ⁊ ciuilē circa hmōi tpalia/ imo chri/
stus plus videt facto et v̄bo tale exerciti/
um iurisditōis ciuil' ꝓhibuisse q̄ ꝑmisisse.
licȝ nō dicam q̄ ꝓhibuerit aut oppositum
ꝯsuluerit/nisi ꝓ loco et tpe. Quia eni eccl'ia
tūc multiplicāda erat p discursū aplorū et
fideliū. iō talis iurisditio tpalis ⁊ possessio
nes fuissent eis ad impedimētū. ⁊ tales fūt
ad h̄ ꝯgruentie multe. Sed ꝓ tpe Silue/
stri ⁊ Cōstantini magni placuit dño ad di

leratõem eccl'ie inspirare tũ Cõstantino q̃
tales possessiões daret. tũ eccl'ie q̃ reciperet.
τ durauit hmõi dotatio eccl'ie vsq̃ ad tpa
nr̃a p successiões sanctissimoꝝ patrũ Gre/
goriũ τ Ambrosiũ τ aliorũ. Qs nõ est credi/
bile in retentõe taliũ errasse ɔtra christi ius/
sionẽ. Sed lõge alit' in primitiua dotatiõe
distribuebant' bona talia / q̃ postmodum
tpe platoꝝ. qui ceperũt paulatim refrigesce
re a sanctitate p̄orũ / tandẽ abusi sunt taliter
collatiõibus bñficiorũ et hmõi admistra/
tione q̃ pape paulati τ successiue ad se mlt
ta reuocauerũt / vsq̃ adeo q̃ finalit' dati oc
casionibꝫ et acceptis / quas nõ est hic opus
recitare / quasi tota collatio τ iurisditio tal'
penes papã et eius curiã remanebãt. Ita
vt vix esset p̃latus q̃ posset minimũ bñfici
um ɔferre. Cõcurrebãt ad h' exactões mlt
tiplices p statu pape τ cardinaliũ / τ si frau
des et abusus et symonie ɔmitterent' relinq̃
iudicãdũ expertis. ¶ Hec idcirco dixi quo/
niã forte aliq̃bꝫ videret' q̃ sit expediẽs ec/
clesie vniuersali redire oĩa ad pristinũ statũ
eccl'ie seu illius q̃ fuit tpe aploꝝ. q̃tũ fieri
ɔgrue posset / abiectis talibꝫ iurisditiõibꝫ p
magna pte q̃ reddiderũt eccl'iam totã bru/
talẽ et carnalẽ / et nihil fere sapientẽ de his
q̃ dei sunt erga salutẽ aiaꝝ. nõ ex se q̃dem s3
abutentiũ vicio. Uel redeundũ esset ad sta
tũ eccl'ie tpe siluestri τ gregorij / q̃n q̃libet p̃
latus dimittebat' in sua iurisditõe et sollici
tudinis pte. et papã tenebat q̃ sua erãt abs
q̃ tot reseruatiõibꝫ tot τ cõtinuis magnisq̃
exactõibus p sustinendo statũ curie τ capi
tis nimis forte crescẽtẽ suũ ceteros mẽbro
rũ status. ¶ Ad sciendũ igit' istõ cũ multis
appendicijs de puisiõe clericoꝝ sufficiẽtiũ
τc. τ ad puidendũ expediens e fieri deter/
minatõem τ reformatõ3 vniuersalẽ eccl'ie.
nam vniuersalẽ eccl'ie statũ tangit. Sed di
ctũ est p̄us q̃ reformatio talis fieri nõ de/
bet in ɔcilio solius obediẽtie isti᷒. ¶ Si ve
ro q̃s obijciat q̃ istud sic stare non p̃t cum
eis q̃ dicta sunt de restitutõe obediẽtie quo
ad spũalia / quoniã esset ita bñ piculũ ino/
bedientie culpabil' in vno sicut in alio. Re/
spondet' q̃ latissima est differẽtia in spũali/
bus τ tpalibꝫ quo ad hoc. τ vtinã fuisset be
nesp intellecta a p̄oribꝫ et modernis. forte
q̃ adhuc starẽt greci cũ latinis. Patet eni3
ex p̄ori deductõne q̃ papa p̃t remanere pa/
pa vniuersalit' in pfectõe magna / imo ma/
iori q̃ erat siluester. et tñ nullũ habebit ex/

ercitiũ actuale circa tpalia eccl'ie vniuersal'
p dioceses / q̃tũcunq̃ habeat dominiũ vl'
plenitudinẽ ptãtis in habitu. q̃ ptãs ex cau
sis certis p̃ot cohiberi et arceri / imo debet.
ne exeat in actũ s3 dimittat singula singulis
mĩstrare. Nõne christ᷒ fuit papa pfectissi/
mus. nõne sĩlr Petr᷒. ipi tñ oẽ exercitiu3
abdicauerũt a se in talibꝫ. q̃uis christ᷒ cum
sũma facilitate illõ obtinere potuiss3. Ni/
hil g' de pfectõe status sũmi pontificis di/
minuit' / si p causa rationali remouet' ad tẽ/
pus aut suspẽdit' sibi / tã anxia sollicitudo /
tot curaꝝ imortaliũ τ piculosissimaꝝ i aia
τ corpe p hmõi exercitio circa tpalia distri
buenda aut cõferẽda. auget' potius sua pfe
ctio. et gratulari pfecto deberet in domino.
¶ Uidet' vlterius p h' multis q̃ nõ expedit
vnũ solũ caput p̄esse in tali exercitio admi
nistratõnis tẽporaliũ / sicut expedit. imo si
cut necesse est vnum solũ p̄esse in spirituali
bus respectu omniũ. Cui᷒ ratio est / quia ea
que fidei sunt debẽt eadẽ apud oẽs. τ hec
idẽtitas et vnitas vix aut nunq̃ ppetuari
potest / nisi recursus esset final' ad vnũ ca/
put. Sed de traditõibꝫ hũanis p regimi/
ne tẽporaliũ ecclesie / totaliter oppositũ in/
uenit'. quoniã s'm varietatẽ tẽporũ locorũ
τ gentiũ et respectuũ variande sunt decre/
tales et ordinatões sup collatõibus et regi
mine taliũ temporaliũ. ¶ Ex his omnibꝫ
que latius possunt deduci pbabilit' vellent.
aliqui dicere nõ esse expediens fieri conci/
lium decisiuum super restitutõne vniuersa
li temporalis administratõis pape. Sed
super hoc debet concilium vniuersale cele/
brari. Nec oportet illos esse vel dici scisma
ticos / qui occasione data et accidente tale3
in temporalibꝫ fecerũt aut faciunt subtra/
ctionẽ. quia etiã stante vnitate ecclesie ta/
lis subtractiõ ɔtingebat vl' i toto vel in p/
te fieri fortassis debuisset. et hoc si absq̃ g/
uiori scissura in spiritualibꝫ hoc potuisset
contingere. et ita sapiẽtissima lucet in hac
parte dei prouidentia / que ex malo scisma
tis / alia bona sciet elicere. ¶ Et si petatur
de quo viueret papa interim et cardinales
Rñdetur q̃ si faciant debitũ suũ laboran/
do et diligẽt' inquirendo finẽ scismatis / pre
sumẽdũ ẽ q̃ cito inueirẽt. et tũc puidebit eis
ɔciliũ generale q̃lit' erit expediẽs honestu3
p statu tãtoꝝ dñoꝝ. Silr de mõ puisiõis
sufficiẽtiũ clericoꝝ tũc tractãdũ esset p futu
ro. ¶ Nõ expedit ɔciliũ p̄fatũ fieri tãq̃ viaꝝ

vniõis tm̄modo reptiuū. Ratõ est qm̄ ma
teria hmõi iam totalit̄ apta est et discussa ꝙ
ad possibilitatē viarū ⁊ rõnabilitatē vl' ir/
rationabilitatē eaꝝ. et nõ restat nisi ꝯueni/
re istā obediētiā cū altera in aliq̄ viarum.
Hoc aūt fieri põt si vnq̄ꝫ debeat fieri abs/
qꝫ tali concilio hui⁹ obediētie. qm̄ nõ vide
tur ꝙ alia cõclusio ibidē ꝯcluderet̄/q̄ꝫ ꝙ sū
marent̄ aduersarij de aliq̄ via assumenda.
si enī vna particularis via limitaret̄/incide
S remus in incõueniēs quale patimur. ¶ Ex
his oīb⁹ nõ determiatiue positis sed tātū/
modo examiatiue/videt̄ seq̄ ꝙ nullo modo
expedit nūc cõciliū isti⁹ obedientie fieri ni
si forte solū ad habendū liberā ī ꝯsulendo
deliberatõnem/et plenā ꝯcordiā capitis et
mēbroꝝ ad inuicē/sup modo ⁊ forma vni
endi hanc obediētiā secū ⁊ cū alia/⁊ hanc
vnionē ꝯcordit̄ ꝓsequendi. ¶ Ad qđ ãpli⁹
declarandū possent adduci ꝑticulares cir
cūstantie sup diuers̄ affectõib⁹ ⁊ intentõni
bus diuersoꝝ. et sup ꝑiculo maximo noua
rū dissensionū subor̄iendaꝝ et vix vnq̄ꝫ so
piendaꝝ in sp̄ūalib⁹ et tp̄alib⁹. Nisi pri⁹ an
te oīa limitarent̄ ea q̄ tractāda essent ī cõ
cilio sup quibus fieret. Nisi p̄terea fieret ta
lis ꝓuisio sup p̄missis nõ determinādis q̄
tangūt fidē et vniuersalē eccl'iam ꝙ ꝯuoca
to ꝯcilio nulli sup ipa disceptare aut saltē
determiare p̄sumerēt. Deniqꝫ ꝯstat aliquos
affectare totalē penitus decisiõem bñdicti
⁊ aliȷ̄ penitus h̄ nolūt. sed totis virib⁹ ob/
niterent̄. nec est ratio patēs ad sui destituti
onē statim sic inueniēda vt dicūt. ¶ Restat
igit̄ ꝯmuni ⁊ ꝯcordi ꝯcilio vl' deliberatiõe
tm̄modo q̄rere cū aliȷ̄s viam aliquā/ꝗ qua
nobiscū ꝯueniāt ꝑ vniēdo eccl'iaꝫ siue via
illa sit ꝯuentio siue ꝯpromissio/habēs vim
ꝯciliȷ̄ generalis in modificatõe sua/siue cõ
cilium generale formaliter/siue cessio/siue
omnes vie in vnū si debeat ꝑfectus hr̄i fi/
nis ꝓut multi doctores opinant̄. Naꝫ ⁊ ces
sio vt dicūt fieri neq̄t que vnionē det verā
in eccl'ia sine cõcilio generali. et ꝑ ꝯsequēs
neqꝫ absqꝫ ꝯuentõe/et p̄s̄tim renuente cede
re altero cõtendentiū quoniā ꝑ ꝯciliū tali/
ter artabit̄ quilibꝫ aut artari poterit ꝙ req̄/
ret̄ coꝝ ꝯsensus. Nā si dissenserint obedire
ꝯcilio erūt palā scismatici. ⁊ si scismatici e/
runt deponēdi. Quib⁹ depositꝭ ꝓcedēduꝫ
erit ad nouā electõeꝫ libere fiendā/sicut eis
a vita sepatis aut libere cedētib⁹. ¶ An ꝟo
ista sola causa vltimo tacta sit sufficiēs cau
sa ad hoc ꝙ expediat aut de necessitate cele
brādū sit huiusmodi conciliū cõmune isti
us obediētie attēta difficultate in ꝯuocan
do/et expensis et ꝑiculis incõtinuādo/in/
dicent illi ad quos spectat ⁊ in cõuenienti/
bus maiorib⁹ prudēter ocurrāt. ¶ Ut veri T
tatꝭ flāma ex discussiõis ventilatõne clari/
or emergat ꝓponemus ⁊ soluem⁹ obiectõ
nes contra viā mediā/que ꝓut expedit ta/
cta est. ¶ In primis dicēt aliq̄ cõtra secun/
dū expediēs ꝙ absqꝫ discussiõe coꝝ que
hactenus facta sunt/nõ potest sincere ⁊ pro
cõsciētiaꝝ serenatõne illud fieri quod ꝓpo
nit̄. Nā si bñdict⁹ et vna ꝑte cū suis adhere
tib⁹ aut aliȷ̄ ex altera fiūt culpabiles d̄ scisma
te aut heresi vel de rebelliõe aut alio tali vi
cio. qualiter tales absqꝫ recognitõne ꝓpe
culpe et postulatõe venie indulgentiā apđ
deū ⁊ homines merebunt̄ nõ remittit̄ pe/
na nisi confiteat̄ culpa. ¶ Sed responde/
mus ꝙ hec abiectio friuola est ⁊ sophistica
atqꝫ fieri posset in omni materia dubia/sic
fieret ad impediendū viā cessionis libere/
absqꝫ discussiõe iusticie. Dicim⁹ igitur scḋm
catholicā veritatē ꝙ in dubiȷ̄s potest fieri
confessio sub conditõe/et ex tali cõfessione
veniā absolutā peccator ꝯsequet̄. Addim⁹
ad hec ꝙ omnia ⁊ fere oīa dici pñt dubia
in foro exteriori que nõdū sunt iudicialiter
diffinita. Propterea nullus erit scrupulus
obediēdo dñō Benedicto etiaꝫ vbi fuisset
heretic⁹ aut scismatic⁹ si resipisceret/vel sib̄
nõ constaret ꝑ diffinitiuā sententiā ecclesie
Similiter de subditis rebellantib⁹ si qui
fuissent diceretur. Quis nesciat multa apđ
antiquos patres ⁊ nūc quotidie tolerari. vt
de symoniȷ̄s et aliȷ̄s. que si iudicialiter eēnt
vētilata et cõuicta tolerari nõ possent. Su
ꝑaddimus ꝙ tota res p̄sens magnis du/
biorū inuolutris contecta est ⁊ vtriusqꝫ co/
lorata. Sed nec sūt aliqua que ꝓprie et nu
de tangant opposita fidei/quin mag̃ in fa
ctis diuersis et diuersimode receptis/q̄ꝫ in
iure cõsistūt. Nulli idcirco possunt aut vix
possunt de scismate et heresi ꝑtinaces con/
uinci in hac parte Deniqꝫ dicimus ꝙ regu
la magistralis theologie nõ dꝫ nos scrupu/
lis inquietare vt fiat discussio illa. scꝫ regu
la/ꝙ si illud sit dubiū an liceat an nõ liceat
illud fieri. si fiat/certū est illud esse peccatū/
qm̄ ꝑ p̄dicta nõ habebit̄ rõnabilit̄ dubiuꝫ
de eis q̄ fuerint concordata/et p̄supponet̄
q̄libet aut nõ errasse/aut de erratꝭ penitere/

et ita in suo honoris gradu iure aut saltem
misericordia remanere. ¶ Ceterū ab aliīs se/
cūda fieret obiectio cōtra secūdū expediēs.
Crimina inquiunt nō ita generaliter rema/
nere deberēt impunita aliquin incentiuū tri/
bueret delinquēdi. Sed nec salua ↄsciētia
forsan poterit dn̄s Bn̄dictus ea ratificare
aut nō infringere q̄ facta sunt / nisi p̄sertim
veniā / ⁊ nouā cōfirmatiōem singuli pro se
petant. aut nisi de nouo habilitent̄ ⁊ ordi/
nent̄. Sed respondem⁹ q̄ freq̄nter p̄cipue
in delictis tāgētib⁹ ↄmunitatē aut homieſ
grādis status / cōsulti⁹ tolerant̄ errores cō
munes q̄̄ vindicari seuero rigore q̄rerent̄.
Nunq̄d non tolerat eccl'ia meretrices? Nō
ne hec est exp̄ssa prudētissimi Aug. sentētia
in scriptis suis multis / cui⁹ dicta sicut nec
aliorū hic nō inserim⁹. qꝛ a clericiſ satiſ co/
gnoscunt̄. qꝛ insup magis ratōem q̄re talia
dicta sunt q̄̄ vbi dicta sunt nūc ⁊ al's offer
re conamur. Non deessent rōes et exempla
nisi breuitatis amor obstaret. ⁊ si nō expien
tia doctrice pateret veritas. ¶ Preterea qđ
addit̄ de ↄsciencia dn̄i Bn̄dicti satis dissol
uit̄ p̄ hoc idem dictū q̄ etiā vbi fuissēt ma
la p̄petrata illa pōt salua cōscientia p̄ bono
⁊ vtilitate tāti negocij ↄplēdi tolerādo dis
simulare. Sicut regulariṫ verū est q̄ p̄latus
nō solū pōt / imo debꝫ aliq̄ agere vel omit/
tere p̄pter generalē inclinatōem subditoꝝ.
vbi etiā q̄nq̄ mala essꝫ q̄ al's agere vl' omit
tere in graue d'lictū sibi verteret̄. Iuxta qđ
inferūt aliq̄ q̄ etiā vbi via cessiōis minus
bona fuisset / tamē attētis d'liberatōib⁹ om
niū subditorū sup̄ postulatōe hui⁹ vie / do
min⁹ Bn̄dictus illā acceptare tenebat̄ / sic
nunc acceptauit / quātūcūq̄ al's ad eā acce
ptandā nō fuisset artatus vel artādus. Sꝫ
hoc omittam⁹. volum⁹ enī nihil discuti de
factis hacten⁹ vel inde. Rursus ea q̄ facta
sunt in p̄motionib⁹ ⁊ siliib⁹ / durāte subtra/
ctōe autorizata sunt p̄ ordīarios locoꝝ / ad
quos de iure cōmūi spectabāt talia. Cur
ergo nō poterit dn̄s Benedict⁹ p̄sumere il
los q̄ a se aut p̄decessorib⁹ suis fuerant ad
hec electi et p̄moti / imemores nō fuisse sue
salutis. quare neq̄bit absq̄ scrupulo tolera
re / ne dicam⁹ approbare q̄ facta sūt? ¶ De/
niq̄ quod subiungit̄ de venia singillatim
postulāda magis ad fecundā multoꝝ tur
batōem q̄̄ ad trāquillitatē et pacē / satis esse
debebit postulatio venie general' / ⁊ modis
honestis executa. ¶ Facit p̄ p̄dictis q̄ oīa

sacramenta nisi forte penitētia vim suā ha
bent / vt collatio ordinū / baptism⁹ et silia.
q̄̄tūcunq̄ fuerit a p̄ctōrib⁹ distributa. stā/
te tamē debita intentiōe faciēdi q̄ eccl'ia fa/
cere itēdit. ⁊ p̄cipue vbi nō ex affectata ig/
norantia iuris / sed ex facti inscitia peccatum
exortū est. p̄pterea nō erūt reordinādi iam
ordinati. ¶ Deinde tercio obiīcient aliī con V
tra idem secūdum ⁊ terciū expediēs / et di/
cent q̄ implicatio est in termis / vt dn̄o be
nedicto fiat obediētia tāq̄̄ sūmo pōtifici. ⁊
nihilominus coartet̄ eius ptās ad certa / ⁊
p̄ ceteros modos. ⁊ q̄ sibi coadiutores so/
cient̄. ¶ Sed respōdem⁹ p̄mo iuxta positio
nem illorū q̄ subtractōem q̄ licite fieri po/
tuisset ↄfirmāt. sicut reuera aut in isto aut
in multis casib⁹ potest euenire. Dicim⁹ ita
q̄ q̄ papalis dignitas nō p̄ extollentia aut
fauore p̄sone / sed p̄ eccl'ie vtilitate a christo
statuta est. q̄̄obrem s̄m exigētiā vtilitatis ec
clesie / tanq̄̄ finis debꝫ hec dignitas agibi/
lia sua moderari p̄sertim i eis q̄ nō sunt ex/
p̄ssa i iure diuio. Hoc enī dicere essꝫ de iu/
re naturali cuiuslibꝫ policie / qđ violari nō
potest aut mutari. Si g̊ ↄtingit q̄ p̄dicta fi
eri sit expediēs p' eccl'ia / attētis circūstātijs
negocioꝝ / aut vicꝫ p̄pter culpā dn̄i Bene/
dicti seu aliq̄s eius ↄditōes minus ciuiles
⁊ vtiles eccl'ie. etiā vbi nō essent culpabiles.
aut p̄pter generalē affectōem ⁊ deliberatōꝫ
omniū subditorū / etiā vbi errarēt ⁊ minus
bene iudicarēt / dicim⁹ nō solū ista licere fi
eri. imo posse ↄsurgere obligatōem ad agē
dū. Neq̄ in h̄ derogat̄ auctoritati papali /
neq̄ plenitudini ptātis sue collate sibi a xp̄o
sed implet̄. Nā posse mala ⁊ inexpediētia
eccl'ie facere q̄s diceret esse posse? q̄s crede
ret h̄ a christo collatū extitisse? Porro d' istis
t̄palib⁹ admīstratōib⁹ eccl'iarū possessionū
iuriū bn̄ficiorū / ⁊ similiū christ⁹ p̄ seipm̄ i/
mediate nullaten⁹ se intromisit / nec ordina
re curauit. sciēs ⁊ volēs talia esse variabilia
s̄m exigentiā tēporū p̄sonaꝝ ⁊ locorum / ad
ↄmunē eccl'ie vtilitatē. nō ad vni⁹ aut pau
corū singularē pompā / aut inutilē vanita/
tem siue voluntatē. Ratio postulat nec ne
gamus / vt dn̄o pape et suis cardinalibus
fiat sufficiens prouisio de bonis ecclesiasti
cis. sicut olī sūmo sacerdoti inferiores suas
decimas offerebāt. Sed hec p̄uisio nōne
potat adipleri absq̄ h̄ q̄ necesse sit ex toto
ius ordiarioꝝ cassari vl' suspēdi? p̄fecto sic
¶ Postreō dicent aliī q̄ hec via q̄ dr̄ media X

cōpleri nō potest absq̄ cōcilio huius obe/
dientie generali. ꝛ ita cadit in illō qō videt
velle fugere. Hic respōdemus ꝙ si ꝯciliū
generale nō quereret fieri nisi sub modifica
tōibus tactis ī hac via media. nō videret
incōueniens aut periculū celebrare hmōi
conciliū. Cessarēt enī oīa que ꝯtra ipius
vtilitatē audiuim⁹ allegari. Nihilominus
illud ꝯciliū nequaq̄ iudicam⁹ necessariū
ꝑ ꝯplemēto celeriori et faciliori hui⁹ vie. et
absq̄ impensis īnumeris ꝛ tractu tpis. qꝛ
nunc interim pri⁹ q̄ ista ꝯcordata sint/du/
bia q̄dam orirent sup cōuocatōne cōcilij/ꝛ
q̄buſdā similib⁹/que h̄ cessant. Dubitabit
forte ali⁹ ꝙ dn̄s Benedict⁹ audita ista via
illā aut impediet/aut nō ꝯcordabit. Pro/
pterea forte tuti⁹ ē/vt ante oīa secrete q̄n/
tū fieri poterit habeat ꝯsensus maiorū om
niū istius obediētie/aut saltē principaliū/
vt cōmuni ꝯsensu totius sue obediētie fiat
oblatio tal. cui vniuersali ꝯsensui si renuat
assentire. quis nō videbit tunc ei⁹ modū
ꝓcedendi penit⁹ improbabilē esse. quis nō
iudicabit ab eo iure recedēdū fore? Nō enī
poterit aliq̄ tergiuersatōne fautoria scisma
tis et subuersiōis eccl'ie ꝺnegari. ¶ Q₃ si q̄s
ad extremū dubitauerit similit de ꝓncipi/
bus alijs ꝙ nō approbabūt viā hanc me/
diā/fatemur hoc nō vsq̄q̄ certū esse/nisi
ꝓut in moralib⁹ sumenda ē certitudo ex his
que vt in plurib⁹ ſm verisiles et ꝓbabiles
cōiecturas eueniūt. Si in omnib⁹ p̄dicta
via nihil petit difficile aut onerosū vel īho
nestū/querit ꝓpter quid ꝓncipes et p̄lati d̄
beāt īprobare/maxime ꝑ tāto bono reuni/
tionis obediētie huius totalis obtinendo
Quid enī graue erit ꝙ oīa indulgeant p̄/
terita/ꝛ nō discutiant/ꝙ dn̄s Benedictus
habeat bonos ꝯsiliarios nō suspectos cui
cūq̄ parti ſm quoꝝ iudiciū agat qō actu
rus est/ꝙ ipē a vindicādo ꝓpas aut alienas
iniurias imunis sit/ꝛ deo cōmittat. aut cer
te vniuersali bono eccl'ie et pacis illas do/
net. Idē dicimus de subditis q̄buscunq̄
erga dominū Benedictū. Profecto nihil
istorū difficile est/nisi forte apud illos apō
quos hūilitas et charitas ꝛ eccl'iastica vni
tas fuerint onerose. scꝫ qui turbatōib⁹ gau/
dent et querūt que sua sunt/nō que iesu xp̄i
Aut qui suis sentētijs ceruicosa animosita
te nimis credūt. Aut si difficilia esse ista q̄s/
q̄ cōtēderit/aniaduertat ille obsecro si plu
res sint in alijs vijs difficultates et amba
ges aut viā aliquā ī omni difficultate carē/
tē afferat in mediū nos letis animis cōple
ctemur. Q₃ si hoc vel facere nō vult/vl' qō
magis credimus nō pōt. tūc cum aliquid
agere necesse sit/pergat nobiscū in hāc sen/
tentiā ꝛ attēdat/quid plus habeat damni
pro ecclesia/vel sic stare. imo quotidie ma/
gnis lapsib⁹ corruere/et dominū Benedi
ctū incarceratū esse/et cardinales suis ho/
noribus spoliatos/et principes ad conten
tionē ꝑiculosam dispositos videre. aut ꝙ
ita p̄paremus nos per hanc reunitōem pri
mā et totalē hui⁹ obediētie ꝙ cū alia celeri
ter et vtiliter tractare valeam⁹. ꝛ qualiter (si
quis quesiuerit) iā in parte respōsū est/et a
prudentiorib⁹ erit diligenti⁹ inq̄rendū ꝛ in
ueniendū facilius.

¶ Finit

Decreta in sessio

ne publica concilij general' Constantien'. die sabbati. ix. Octobris Anno. M.cccc. xvij. Et primo ꝓhemiū sup futuris concilijs celebrādis/ꝛ ꝓuisiōe aduersus futura scismata

f Requens generaliū concilio
rū celebratio agri dominici p̄
cipua cultura est que vepres
spinas et tribulos heresiū/er
rorū et scismatū extirpat. ex/
cessus corrigit. deformata re/
format. et vineā dn̄i ad frugē vberrime fer
tilitatis adducit. Illorū vero neglect⁹ pre/
missa disseminat atq̄ fouet. Hec p̄teritorū
tempoꝝ recordatio/et p̄sentiū cōsideratio
ante oculos nr̄os ponūt. Ea propter h̄ edi
cto ꝑpetuo sancimus decernim⁹ atq̄ ordi
namus. vt āmodo generalia ꝯcilia celebrē
tur. Ita ꝙ primū a fine hui⁹ concilij in q̄n
quenniū imediate sequens. Secūdū vero
a fine illius mediate sequētis concilij in se/
ptēniū ꝛ deinceps in decenniū ꝑpetuo cele
bret/in locis que summ⁹ pontifex ꝑ men/
sem ante finē cuiuslibet cōcilij approbante
ꝛ cōsentiente cōcilio/vel in ei⁹ defectū ipm
ꝯciliū deputare et assignare teneatur. vt sic
per quandā continuationē semꝑ/aut con/
ciliū vigeat aut per termini pendentiam
expectetur. Quem terminū liceat summo
pontifici de fratrū suoꝝ sancte romane ec/
clesie cardinaliū ꝯsilio/ob emergētes forte
casus abbreuiare. sꝫ nullaten⁹ proroget. Lo/

cium aūt ꝑ futuro ꝯcilio celebrādo deputa
tum absqȝ euidēti necessitate nō mutet. sȝ si
forte casus aliqͥs occurrerit q̄ necessariū vide
ref ipm̄ locū mutari. puto obsidionis guer
rarȝ pestis aut silis. Tūc liceat summo pō/
tifici de p̄dictorȝ fratrȝ aut duarȝ ptiū ipoꝝ
ꝯsensu atqȝ subscriptōe aliū locū p̄us depu
tato loco viciniorē ⁊ aptum sub eadem nā
natōe surrogare. nisi idē vel silē impedimen
tū ꝑ totā illā natōez vigeret. tūc ad aliquem
aliū locū viciniorē alterius natiōis aptum
hmōi ꝯciliū poterit ꝯuocari. ad quē p̄lati ⁊
alij q ad ꝯciliū solēt ꝯuocari accedere teneā
tur ac si a p̄ncipio locus ille fuisset deputa/
tus. Quā tn̄ loci mutatōez vel termini bre/
uiatonē teneaf dictus summus pontifex le
gitime ⁊ semel ꝑ annū an̄ p̄fixū terminū pu
blicare ⁊ intimare vt ad ipm̄ ꝯciliū celebran
dū p̄dicti possint statuto termino ꝯuenire.
Si ꝓo qꝺ absit in futurȝ scisma oriri ꝯtin/
geret/ita ꝙ duo vel plures ꝓ summis pōti/
ficib̄ se gererēt. a die q ipi duo vel plures in
signia pōtificatus publice assumpserit/seu
admistrare cepint. intelligaf ipo iure termi/
nus ꝯciliꝗ tūc forte vltra annū pendens ad
annū ꝓximū breuiatus. ad q̄s oēs p̄lati ⁊ ce
teri q ad ꝯciliū ire teneaf sub penis iuris et
alijs ꝑ ꝯciliū imponēdis absqȝ alia vocati/
one ꝯueniāt. Necnō impator ceteriqȝ reges
⁊ p̄ncipes ꝑsonalit̄ vel ꝑ solēnes nūcios tā
q̄ȝ ad cōe incendiū extinguendū/ꝑ viscera
misericordie iesu xp̄i extnūc exorati ꝯcurrāt.
Et q̄libet ipoꝝ ꝓ romano pōtifice se gerēs
infra mēsem a die qua sciam habere potuit
aliū vel alios assumpsisse papatus insignia
vel in papatu admistrasse teneaf sub inter/
minatiōe malediciōis eterne ⁊ amissionis
iuris si qꝺ forte sibi q̄situ eēt a papatu quā
ipo facto incurrat. ⁊ vltra hoc ad q̄slibet di/
gnitates actiue ⁊ passiue sit ihabilis/ꝯciliū
ipm̄ ad terminū āni p̄dictū loco p̄us depu
tato celebrandū indicere ⁊ publicare. ⁊ ꝑ su
as lr̄as cōpetitori vel cōpetitorib̄ ipm̄ vel
ipos ꝓuocādo ad causam vel ceteris p̄latis
ac p̄ncipib̄ q̄ȝtū in eo fuerit intimare. Nec/
nō termino p̄fixo sub penis p̄dictis ad lo/
cum ꝯciliꝗ ꝑsonaliter se transferre. nec inde
discedere donec ꝑ ꝯciliū causa scismatis ple
narie sit finita. Hoc adiūcto ꝙ nullus eorū
ꝯtēdentiū de papatu in ipo ꝯcilio vt papa
p̄sideat. Quinimo vt tāto liberius ⁊ citius
eccl̄ia vnico ⁊ indubitato pastore gaudeat
sint ipi oēs de papatu ꝯtendētes/postq̄ȝ ip
sum ꝯciliū inceptū fuerit/auctoritate huius
sancte synodi ipo iure ab oī administratiōe
suspēsi/nec eis aut eoꝝ alteri donec causa ip
sa ꝑ ꝯciliū terminata fuerit quōlibet a q̄q̄ȝ
sub pena fautorie scismatis obediaf. ¶Q, si
forte electōez romani pōtificis ꝑ metū q ca
deret in cōstantē virū seu impssionē de cete
ro fieri cōtingat/ipam nullꝰ decernimꝰ ef/
ficacie vel momēti. nec posse ꝑ seq̄ntē ꝯsen/
sum etiā metu p̄dicto cessante/ratificari vl̄
approbari. Nō tn̄ liceat cardinalib̄ ad ali
am electōem ꝓcedere nisi ille sic electus for/
te renūciet vl̄ decedat/donec ꝑ generale ꝯci
liū de electōe illa fuerit indicatū. ⁊ si ꝓcedāt
nulla sit electio ipo iure. Sintqȝ sic scd̄o eli/
gentes ⁊ electꝰ si se papatui ingessit/oīmi di
gnitate honore ⁊ statu etiā cardinalatꝰ ⁊ pō
tificali ipo iure p̄uati. ⁊ ihabiles d̄ cetero ad
easdem/ac etiā ad papalē/nec aliq̄s eidē se/
cūdo electo vt pape sub pena fautorie scis/
matis obediat q̄quo mō. Et eo casu ꝯciliū
de electōe pape ꝓuideat illa vice. Sed lice/
at imo ⁊ teneanf electores omēs aut saltem
maior pars iporum/q̄ȝ cito sine ꝑiculo ꝑso
narū possunt/etiā si ꝑiculū omniū bonorū
imineret/se trāsferre ad locū tutū ⁊ metum
p̄dictū allegare corā notarijs publicis ⁊ no
tabilib̄ ꝑsonis in multitudine ppl̄i in loco
insigni. ita tn̄ ꝙ allegantes metū hmōi ha/
beant in ipius metus allegatōne exprimere
speciē et qualitatē dicti metus. ⁊ iurare solē
niter ꝙ metus taliter allegatus est verꝰ/et
ꝙ credūt se ipm̄ posse ꝓbare. ⁊ ꝙ ꝑ maliciā
vel calūniā hmōi metū nō ꝓponūt. Nec vl
tra ꝓximū futurū ꝯciliū vllo mō possit dif/
ferri allegatio dicti metus. Teneanf insup
postq̄ȝ se trāstulerint ⁊ metū allegauerit mō
p̄dicto ꝓuocare sic electū ad cōciliū. quod
conciliū si vltra annū pendeat a die ꝓuoca/
tōnis hmōi intelligaf ad annū vt sup̄ ipso
iure terminus breuiatus. ⁊ nihilominꝰ te/
neatur electus ipe sub penis p̄dictis ⁊ car/
dinales ꝓuocātes sub pena amissiōis car/
dinalatus ⁊ omniū beneficiorū suorū. quā
ipo facto incurrāt/infra mēsem a die ꝓuo/
catōis conciliū ipm̄/vt supradicif indice/
re et publicare/⁊ q̄ȝ citius poterit intimare/
cardinales ipi ceteriqȝ electores ad locū cō
ciliꝗ tēpore ꝯuenienti personaliter se trāsfer/
re ⁊ vsqȝ ad finem cause expectare. Tenean
tur quoqȝ p̄lati ⁊ ceteri vt sup̄ ad ꝯuocatio
nem cardinaliū tn̄/si forte sit electus con/
uocare cessaret/accedere. Q, etiā sic electus

in cõcilio ipo nõ p̄sideat/ꝗnimo sit a termi no initiãdi ꝯcilij ipo iure ab omi admini/ stratõe papal⁹ suspensus. nec sibi a q̄cq̄ʒ sub pena fautorie scismatis quõlibȝ obediatur ¶Q, si infra annũ ante diẽ idicti ꝯcilij ꝯtin gant supradicti casus. vicȝ ꝙ plures se ge/ rãt ꝓ papa. vel ꝙ vnus ꝑ metũ seu imp̄ssio/ nem eligat̃. cẽseant̃ ipo iure tã gerẽtes se ꝓ papa q̄ʒ electus ꝑ metũ seu imp̄ssiõeȝ/ ⁊ car dinales ad dictũ ꝯciliũ ꝓuocati. teneant̃qȝ in isto ꝯcilio ꝯparere/ ꝑsonalit̃ causam expo nere/ ⁊ iudiciũ ꝯcilij expectare. ¶Q, si dictꝭ casibꝫ occurrẽtibꝫ ꝯtingat forte casus aliq̄s q̄ necessariũ sit locũ ꝯcilij mutare vel obsidi onis vl̃ guerre vl̃ pestis vel silĩs. teneant̃ ni hilominus tã oẽs supdicti q̄ʒ oẽs p̄lati/ ce teriqȝ q̄ ad ꝯciliũ ire tenent̃ ad locũ ꝓximio rẽ vt p̄mitti᷑ q̄ sit habil̃ ad conciliũ ꝯueni/ re. possitqȝ maior pars p̄latoꝝ q̄ infra men/ sem ad locũ certũ declarauerit illũ sibi ⁊ alijs ꝓ loco concilij deputare. ad quẽ ceteri cõue/ nire teneant̃ ac si a p̄ncipio fuisset deputat⁹. ¶Cõciliũ aũt vt p̄fert̃ cõuocatũ ⁊ ꝯgrega/ tũ de hmõi scismatis cã cognoscẽs et ĩ con/ tũaciã electoꝝ seu gerẽtiũ se ꝓ papa vl̃ car/ dinaliũ si forte venire neglexerint. litem diri mat/ causamqȝ diffiniat/ ac culpabiles ĩ sci/ smate ꝓcurãdo seu nutriẽdo/ vl̃ in admini/ strãdo aut obediẽdo vel admĩstrãtibꝫ fauẽ/ do/ seu ꝯ interdictũ supius eligẽdo. vl̃ calũ niosos in allegãdo metũ. etiã vltra p̄dictas penas cuiuscũqȝ ḡdus status seu p̄eminen tie existãt eccl̃iastice vl̃ mũdane sic puniat/ vt vindicte rigor trãscat ceteris in exemplũ. ¶Ut aũt met⁹ seu imp̄ssiõis molestia in ele ctõne pape eo formidolosi⁹ euitet̃ quo toti xp̄ianitati lamẽtabili⁹ coꝝ ĩcussio seu factio ꝑpetret. vltra p̄dicta specialit̃ duxim⁹ statu endũ. ꝙ si q̄s hmõi metũ vel imp̄ssiõeȝ aut violentiã electoribꝫ ipis vel alicui coꝝ ĩ ele/ ctõe pape intulerit seu fecerit aut fieri ꝓcu/ rauerit. vel factũ ratũ habuerit. aut in h̄ ꝯsi/ liũ dederit vel fauorẽ. faciẽtẽve sciẽter rece/ ptauerit vel defensauerit. aut negligẽs ĩ exe cutiõe penarũ inferi⁹ memorataꝝ extiterit. cuiuscũqȝ stat⁹ ḡd⁹ vl̃ p̄eminẽtie fuerit. etiã si impiali regali pontificali aut alia q̄uis ec/ clesiastica aut seculari p̄fulgeat dignitate il las penas ipo facto incurrat. q̄ in ꝯstitutõe felicis recordatõis Bonifacij pape octaui q̄ incipit Felicis/ ꝯtinent̃. illis effectualiter puniat̃. Ciuitas ꝓo etiã si qđ absit vrbs ro mana fuerit vl̃ alia q̄uis vniuersitas/ q̄ talia faciẽti cõsiliũ vl̃ auxiliũ dederit aut fauorẽ. vel infra mẽsem saltẽ taliter delinquentẽ p̄, ut tanti facinoris enormitas exegerit. et fa cultas ei affuerit nõ duxerit puniẽdũ/ eoip/ so subiaceat eccl̃iastico interdicto. Et nihi lominus p̄ter dictã vrbẽ/ põtificali ⁊ supra eoipo sit p̄uata dignitate/ nõ obstãtibꝫ p̄ui/ legijs q̄buscũqȝ. ¶Uolum⁹ insup ꝙ in fine cuiuslibet cõcilij general̃ hoc decretũ publi cet̃ solẽniter/ necnõ quãdocũqȝ ⁊ vbicunqȝ romani põtificis electio iminebit faciẽda/ ante ingressum cõclauis legat̃ et publice in timetur. ¶Finis

Sequit̃ sermo eius

dem cancellarij factus in die circũcisionis dñi coram papa apud Tarasconã

Apparuit gratia dei et saluato/ y
ris nr̃i omnibꝫ hoibꝫ. erudiẽs
a nos vt abnegãtes impietateȝ
⁊ scl̃aria desideria sobrie et iu
ste ac pie viuam⁹ in h̄ seclo. et

reliq̄ q̄ nunc audiuit ex ep̄l̃a Pauli vr̃a de/ uotio. ¶Quoniã apparuit gr̃a dei et salua/ toris nr̃i. adeam⁹ cũ fiducia thronũ gr̃e ea⁹. vt misericordiã ei⁹ ꝯseq̄mur et gr̃aȝ ĩ auxilio oportuno. Nam q꞉ finis nr̃ sup nos ⁊ nos debilitati ꝯfractiqȝ iacem⁹ in imo ⁊ limo cõ figimur. confundat̃ pelagiana heret̃ q̄ gr̃aȝ dei ꝓ subleuatõe necessariã abnegare p̄sũ mit. ¶Rursus q꞉ de gratia dei s̃mo haben/ dus ẽ ⁊ de noĩe iesu quẽ nemo p̄t dicere ni si in spũsancto/ vt ipe iesus s̃m nomẽ suum sit nobis iesus. vt p̄terea ꝯdemnatos ĩ curia iusticie/ gr̃e nos curia suscipiat. dũ interim sedet in throno sue gr̃e/ p̄usq̄ʒ legitimũ tp̄s ꝯparẽdi p̄tereat/ appellem⁹ ad curiã ⁊ thro nũ gratie. illic nos p̄sentem⁹ in cõfessiõibꝫ vbi soror nr̃a mr̃ est eiusdẽ gr̃e et aduocata nostra. que plane despicere nos nõ poterit. Caro eni et sanguis nr̃ ẽ/ ⁊ curie sue iura de fendet/ iura gratie. Sed q̄s est iste thron⁹ ḡ tie. Ille ꝓculdubio puer hodie circũcisus. cuius vocatũ est nomẽ iesus. vt ꝑ iesum ḡ/ tia fieret sicut lex ꝑ moysen data ẽ vt salua/ ret̃ mũdus ꝑ ipm. quẽ vidim⁹ plenũ ḡtia/ imo gratiarũ. De⁹ me⁹ misericordia mea in/ quit ꝓpheta. Et quid misericordia nisi gra/ tia ¶Sȝ dicet fortasse timidior aliq̄s. Ego aptos habens oclos cordis in lumĩe fidei ⁊ lucerna euãgelice v̄itatis hodierne/ intue/ or in hoc puero seueritatẽ diuĩe iusticie seue rã valde. que etiã ꝓprio filio dei nõ pepcit/

q̄n eū nuditati ꝛ frigori ꝛ duro vulneri dū teneˀlus circūcidi᷑ exponeret. Et tu mihi apud ipm̄ puerꝫ inuenire thronū grē repromittis. Si in viridi hoc fecit deus .si inocentissimo filio non pepcit in sicco q̄d fiet/ peccatoribꝫ seruis q̄liter ignoscet? Quinetiam mater eius mater bn̄dicta q̄bꝫ oculis pctōres īspiciet q̄ tota hodierni doloris sui causa sunt. qui totā sue grādis anxietatis materiā pbuerūt/ dū ppt̄ eos vnigenitū dilectissimū ex acri vulnere cruentū ex nuditatē ꝛ frigore vagientē cognosciꝫ dolentem? At vo quisq̄s hoc dixerit sciat nū tale timēduz/ satisfactū est iusticie .satiata ē/ non puniet bis in idipm̄ eū qui grāz huius pueri flagellati meruit/ qui factus ē a deo nob iusticia atq̄ redemptio. in q̄ ꝛ si iusticia appareat in eius attritōe ppter pctā nr̄a .supeminēter tm̄ apparet grā dei/ qui vt seruū redimeret tradidit filiū q̄si pctōrē puniendum ¶Sz ꝛ tu vgo dignissima nō abhorre peccatores sine quibꝫ nunq̄ fores tali digna filio. q̄ licet ex te genitus ē attñ nobis natus nobis datus. Adimus ergo cum fiducia te ꝛ filiū tuū. In q̄bus talis apparuit grā dei vt tu mater dei fieres inueniēdo gratiā apud deum/ ꝛ ipē hō filius dei diceret. Ita vt nō dubitauerit Augˀ. asserere /nullaz in rebꝫ p tpīs ortis maiorē ista esse grām/ duz verbū caro factū est. De quo vbo locuturus dei ipē nobis gratuita benignitate verbum efficax ꝛ fructuosum meritis ꝛ pcibꝫ tuis virgo gloriosa q̄ ab angelo vocata es grā plena antonomatice ꝛ diuina salutatio
2 ne quam repetimus dicētes Aue ꝛc̄. ¶Apparuit gratia dei ꝛ saluatoris nr̄i ꝛ reliqua Exhilaresce tu q̄ perieras .miserāde homo erige aures/ audi ꝛ gratias age/ q̄m apparuit grā dei. datū certe optimū ꝛ donū pfectum. q̄m grā dei vita eterna. ꝛ si dn̄s dat grāz/ dabit ꝛ glīam. Nō igit᷑ inuanū hanc dei grāz accipias/ nō p ingratitudinem in huius anni pncipio encenīū tā insigne puipendas. Et attēdas vigilāter qꝛ non dixit aplˀs Apparuit sapīa dei/ apparuit iusticia dei/ apparuit potentia. Illas q̄ppe magis extimescebat hō reus pditor ꝛ dānatus q̄ desiderabat. Q̄m sapiētia accusabat ꝛ non habebat locū negatio nec valebat excusatō Adam vbi es ꝛc̄. Si voluerit mecū ptēdere (dicebat Job afflictˀ) nō potero rn̄dere vnū p mille. Justicia accusatū ꝫ pdēnabat ꝛ nō inueniebat᷑ appellatio. qꝛ audisti vocē vxoris tue ꝛc̄. Propterea idē Job verebatur oīa opa sua sciēs q̄ nō parceret delinquēti Vñ inc q̄z ē pphetica supplicatio. Nō intres in iudiciū cū ꝯuo tuo dn̄e. qꝛ nō iustificabitur in ꝯspectu tuo oīs viuēs. Potētia dei q̄ accusatū ꝛ pdēnatū puniebat/ ꝛ nō erat cui ꝯo. A facie manˀ tue i. potētie ego defeci/ plorabat psalmista. Et rursus. Quis nouit ptātē ire tue. et p timore tuo irā tuā dinūerare? Et nēo ē q̄ d manu tua possit eruere. Nō ḡ q̄rebamus sapiētiā accusantē/ nō iusticiā cōdemnantē. nō potētiā executōni sentētiā demādantē atq̄ sciuētē. Vbi seuiētem? Seuiētē nūc in celo ꝯ apostatas angelos. nūc in padiso ꝯ pentes pmos. nunc in turri babel p ꝯfusiōez linguaꝝ. nūc ī terra p diluuiū aqꝝ multarū. nūc in pentapoli peccatrice/ p subuersiōem puersorū. Tādem in inferis p inclusiōez oīm. Sed solā grāz miserātē ꝛ absoluētē petebamˀ. q̄ salui essemˀ/ nō ex opibꝫ iusticie q̄ fecimus nos. Et hec hodie nob apparuit dū celauit deˀ potentiā in īfirmitate. sapiētiā in infantia. iusticiā in pietate/ ꝛ circūcisiōis satisfactōe Tanq̄ iposuerit deˀ silētium eis/ ꝛ dederit audientiā totā mīsicordie. Ita supatꝫ omibus datur triūphus grē. Et hec apparuit hodie nobis valde necessaria. Nā q̄d ageret/ q̄ se vteret hō ꝯdēnatˀ in curia iusticie/ si nemī datus essꝫ locˀ appellatōis ad curiam grē. si nō suparet mīsicordia iudiciuꝫ? ¶Dicamˀ iterū q̄ vtus sempitna dei vtus atq̄ diuitas (teste aplˀo) ex eis q̄ facta sūt īntellecta ꝯspiciebat᷑. sicut antea dixerat sapiens. q̄ ex magnitudīe speciei ꝛ creature potest visibilit᷑ eaꝝ creator agnosci. Sed et sapiētiā clˀ ex opibꝫ agnouit/ q̄ exclamans dixit. Q̄ magnificata sūt opa tua dn̄e. oīa in sapīa fecisti. Poterat quoq̄ dei beniuolentia vtcūq̄ agnosci ī reꝝ dignātissima cōꝯuatōe et directiōe in suos fines. sicut potētia ex creatōe/ ꝛ sapiētia ex gubnatōne videbat᷑. Quapropt̄ forte grām appellat sapiens nutricē omniū. Sed ex repatiōe lapsi. ex recreatōe depditi. ex iustificatōne impij. maxime apparuit grā dei. Nā q̄ grā maior q̄ liberalior vl̄ dici vl̄ existimari potuerat/ q̄ vt tātū daret deˀ hoī vt paup fieret. quis h̄ crederet. si nō ꝯscius secretoꝝ dei Paulˀ assereret. qꝛ p nobis egenˀ factus ē vt illiˀ īopia diuites eēmus. Grā insup q̄lis mirabilior/ q̄ vt talit᷑ ꝯpateret᷑ homī misero deus. q̄ miser fieret/ obprobriū ꝛ abiectō ple

bis. Ista nōne sunt viscera mis̄icordie dei
nostri in q̄bus visitauit nos oriēs ex alto.
In q̄bus apparuit grā dei ⁊ saluatoris no
T stri hodie circūcisi. ¶Amplius ꝑo dn̄a na/
tura vt hūano more loq̄mur/q̄uis in suo
creaturaꝝ speculo pulcherrimo/in libro ca
pacissimo/in carmine sonoro/⁊ armonico
monstraret potentiā dei efficientē/⁊ sapien
tiā exemplantē/⁊ bonitatē cūcta finientem
ꝓmū ex vnitate .scd̄m ex veritate. terciū ex
bonitate creaturaꝝ. Rursus ꝓmū ex earuꝫ
modo. scd̄m ex specie. terciū ex ordine. Si
militer ex creaturaꝝ mensura potentiā. Ex
eaꝝ numero sapiāꝫ. Ex pōdere trahente in
suos fines bonitatē/vt quodāꝫ circulo in/
telligibili ex ip̄o creante/⁊ ꝑ ip̄m exemplan
tem/⁊ in ip̄o finiente sint oīa/nihilominus
mūdus hanc sapientiā dei potentiā ⁊ bo/
nitatē cognoscere hn̄s nō glorificauit deū
neq̄ grās egit. Sꝫ voluerāt sibi oīa ⁊ ob/
scuratū factū est insipiens cor coꝝ/⁊ defece
runt scrutātes scrutinio. Quamobrē ordi/
nauit deus facere opus noue grē supra na
turam vt esset grā dn̄a reginaq̄ nature. Nā
gratia eius q̄ ⁊ misericordia sup omīa opa
eius. Que grā licet supboꝝ oculos sua lu/
minositate cecauerit. illustrauit mentes hu
miliū sicut exultans iesus in spū. Cōfiteor
inq̄t tibi paṫ celi et terre q̄m abscōdisti hec
a sapientib; ⁊ prudentib; ⁊ reuelasti ea par
uulis. Ita pater q̄m sic placitū est apud te
Placitū non meritū. vt nō gloriēt ante euꝫ
stulta ꝑsumptio oīs carnis q̄ in sapīa deū
nō cognouit. Ideo placuit ꝑ stulticiā ꝑdi
cationis noue grē saluos facere credentes.
Hoc aūt opus grē apparuit manifeste in
eo ꝙ verbū caro factū est/vbi totum opera
tur gratia/totum sibi daṫ. Nil aūt paucuꝫ
habet natura neq̄ ex radice supioꝝ astroꝝ
⁊ ꝯstellationū sicut impietas quorundam
finxit. Neq̄ ex actōne inferiori elementoꝝ/
saltē q̄ ad modū q̄ subitus fuit. Ubi ꝑterea
patiṫ misericors ⁊ miserator dn̄s vt saluēṫ
⁊ regnet ꝑuaricator hō reus. ¶Apparuit er
go benignitas ⁊ hūanitas saluatoris nr̄i
dei vt alibi gaudet apl's. Apparuit inquā
mystice hec hūanitas vt signū magnuꝫ in
celo celoꝝ deo. Nā sibi hypostatica vniōe
ꝯiūcta est/et hec q̄si ml'ier amicta sole iusti/
cie. qꝛ plena grē lumīose/et luna toti⁹ muta
bilitatis nature sub pedib; eius/rōe auctis
imꝑiose/⁊ corona stellaꝝ duodecim q̄ sunt
duodecī ꝑrogatiue singulares ī capite ei⁹/

ex dn̄atōis sublimitate. Nā ⁊ benigna hu/
manitas dei saluatoris nr̄i vniuersū mun
dum spūaliū eternarūq̄ creaturaꝝ purgat
illuminat ⁊ ꝑficit. supior eas in ordine hie/
rarchico stabilita vt sol q̄dam eternitatis.
Imꝑiū q̄ꝫ possidet sup vniuersum materi
ale atq̄ corporeū vt ex imitatu e e ꝑgatōe
monstratū est. Duodecim postrēo ꝑrogati
uis q̄si totidē siderib; coronata refulget. q̄t
tuor in comꝑatiōe ad diuinitatē. totidē in
comꝑatiōe aīe ad carnē. ⁊ rursus totidē in
comꝑatōe ad totā reꝝ vniuersitatē. Consi/
dera hūanitatē huius pueri ho die circūci
si in ordine ad diuinitatē/⁊ inuenies ꝙ in
ea tanq̄ in oꝑe ꝑclarissimo sup aliud om̄e
creatū relucent q̄ttuor attributa. q̄ sunt dei
potētia/dei sapīa. dei iusticia. ⁊ supeminen
ter dei grā q̄ circulo quodā spūali infimuꝫ
summo iūgit. pacē oꝑans in terris ⁊ in ce/
lo. Considera aīaꝫ in ordine ad carnē. ⁊ in/
uenies carnē ab ea q̄druplici dote decorari
Agilitate subtilitate. impassibilitate. ⁊ cla/
ritate. Et ꝙ ī via nō ita fiebat. hoc erat spe
ciale dispensatōis diuine miraculū. Dein/
de si ꝯsideraueris hūanitatē hui⁹ pueri in
ordine ad creaturā vniuersam videb eā tā
q̄ instrumētū diuinitatis hr̄e oēm ptātē ī ce
lo et ī terra/ī mari ⁊ ī oīb; abyssis. btōs il/
lumīat et ꝑficit ī celo. viatores iustificat in
terra. alios nō plene iustificatos dimittit h
vl' alibi ī mari purgatōnis. Alios obstina
tos dānat ⁊ deturbat ī abyssū damnatōis
¶At q̄ꝛ qꝛ mult⁹ ē h̄ sermo ⁊ ad interꝑtan
dū difficil'/⁊ orō nr̄a ad alia ꝑperās expe/ D
diri desiderat/coartem⁹ eā infra limites ꝑ/
sentis celebritatꝭ. Et duob; q̄si ꝑdib; itine
re breuiato decurrat. Et dicam⁹ ꝙ appa/
ruit grā dn̄i ꝓmo in hūili subiectōe sua ad
legē circūcisiōis. Postq̄ impleti sunt dies
octo vt circūcideret puer /inq̄t euāgelista.
Apparuit scd̄o in ppl'i redēptōe ꝑm nomē
saluatōis. vocatū ē nomē ei⁹ iesus qd̄ voca
tū ē ab angelo ꝑusq̄ in vtero ꝯcipeṫ. Cau
sam reddit angel⁹ apud mattheū. q̄m saluū
faciet ppl'm suū a pctīs coꝝ. Hoc mō euā
geliū cū ep'la sociātes vtrūq̄ ꝑ alterutrum
deducam⁹ sub duob; tm̄ grē dei signis. q̄
sunt hūanitas seu hūilitas ꝓmū signū. et
secūdū benignitas seu charitas. Unū ī cir
cūcisiōe. In noīatōe alterū. vt veꝝ sit ꝙ ap
paruit hūanitas ī ꝓmo mysterio. benigni/
tas ī scd̄o. ⁊ grā in vtroq̄ dei saluatoris nr̄i.
¶Itaq̄ q̄s fidelium nō ꝑspicuū habeat

comptũ grãm dei hodie apparuisse/ dũ attendit q ipse legis ꝯditor duro se legis vinculo qsi suus astrigit. et fit sub lege velut infans. velut ipotẽs et pctis obnoxius. Ad qd ista? Nimirũ vt ingtitudo nequã psum ptõis hũane ꝯfunderet et erudiret/ q in tã tam ꝓrupit audaciã/ magis ꝓ amentiaz/ vt diuinitatis maiestatẽ appeteret/ volẽs esse sicut de⁹. sciens bonũ et malũ. ppterea deus medicamentũ ꝯriũ hũilitatis opposuit descendẽs a sũmo sue maiestatis ad ima vilissima nr̃e hũanitatis. Sic aduersus auariciã hõi hoĩs ipe summã libertatẽ. Sic aduersus gulã eius/ ipe summã frugalitatem Sic aduersus ingtitudinẽ nimiã ipe gr̃iaz ostendit infinitã. erudiẽs nos facto certissimo/ vt abnegãtes impietatẽ malã hospitẽ ꝫ sodalẽ pfidiã/ et secularia desideria q mergunt in iteritũ. sobrie ꝫ iuste et pie viuam⁹ in hoc seclo. Sobrie q ad nos. Iuste q ad ꝓximos. Pie q ad deũ et sctõs. ¶Humiliemus igit aĩas nr̃as legi/ imitãtes hũc puerũ/ et circũcidam⁹ p discipline cultrũ viciorũ supfluitatẽ a nobis ꝫ sensib⁹ nostris. Circũcidat cor a ꝓsumptõis ꝓputio/ ne pl⁹ sapiat q̃ optet. nec prudẽtie ꝓprie innitatur. Circũcidat ipz ab omi carnalitatis excessu. ꝫ sine sordib⁹ et colluuie voluptatis sit purũ et mundũ. Circũcidant oculi ne videãt vanitatẽ/ os et lingua ne loqnt mendaciũ. Aures ne audiãt detractõez. tactus et gust⁹ ab omi lubricitate. totũ corpus a rebellione cõtra animã ꝯtumaci. Ut sobrie viuamus in nosmetipsis. Uiuam⁹ et iuste apd ꝓximos/ reddẽtes vnicuiqꝫ qd suũ est. cui vectigal vectigal. cui honorẽ honorẽ. Uiuam⁹ tandẽ pie deo adherẽtes p fidẽ ꝫ spez ꝫ p charitatẽ/ circũcidentes omnẽ errorem ꝫ supstitõem p fidẽ/ omnẽ desꝑatõem ꝫ presumptõem p spem. oẽme odiũ ꝫ cupiditatẽ p charitatẽ. Sit in nobis fides vera et viua ſm vim rõnabilẽ ex recognitõe imẽse sapiẽtie. Sit spes certa ſm vim irascibilẽ ex ꝓfessiõe sũme ei⁹ potẽtie. Sit charitas feruida ex ꝯsideratõe sũme beniuolẽtie ꝫ gr̃ie. q apparuit hodie in circũcisiõis hũilitatõe Hoc mõ sobrie intra nos/ iuste iuxta nos. ꝫ pie sup nos viuem⁹ in h seclo. ¶Sed ve
a tibi pessima. ve tibi nequã ingtitudo cordis hũani/ cordis incircũcisi ꝫ certe in hũana ꝯdi ad tantã grãm notissimã dei tui nõ corrigeris/ nõ emolliris/ nõ flecteris. Hũilis est ipe q est de⁹ bñdictus in secula. ꝫ tu ceruicẽ erigis. tu supbis terra et cinis. Tu sordida pellis inflaris ꝫ tẽderis. Tu inqꝫ inflaris et tẽderis sordida pellis/ sacc⁹ stercoꝝ ꝫ ꝓmiũ. Hũilis est ipe legislator tu⁹ obseruans legẽ tuã. et tu quotidie legis sue iugũ suaue et leue ꝯtumaciter excutis et ꝯfrigis Humil postremo inuenit pl⁹ erga te misericors et benignus. ꝫ tu plen⁹ impietate errores fingis. ꝫ seqris supstitiões. de eo quoqꝫ vl supbe psumis vel desperas supbi⁹. Ad ipm deniqꝫ nullo pietatis. nullo dilectõnis affectu moueris. Pudebat fortassis insequi hũilẽ hoĩez. vsqꝫ q pudebit hũilez christũ imitari. Uide stupẽdũ et horresce. flagellat in circũcisiõe leo d tribu iuda/ vt humiliet canis mortu⁹. fili⁹ hoĩs putredo et vermis. Circũcidit in carne puer iesus vt absqꝫ ꝓpucio nos in corde et sensib⁹ maneamus. vt cũ abraam nos filiũ vnigenitum cũ tota familia et vernacul. hoc ẽ spm̃ nr̃m cũ affectõib⁹ et cognitõib⁹ vniuers circũcidere discipline cultro nequaq omittam⁹. sed tollam⁹ obꝓbriũz egypti. si neqꝫ pire de pplo neqꝫ fedus dei irritũ efficere voluerim⁹. ¶Oẽs qdẽ h agere cõuenit/ cleꝝ ꝓcipue/ sicut ipe p ceteris in dñi sortẽ electus ẽ Exultet igit cũ tremore hũili/ ꝫ gr̃as agat et appareat in eo gr̃a dei et saluatoris nr̃i. ¶Sed heu clerus hodie quẽ p maiori gr̃a gr̃e vicissitudinẽ rpẽdere dignũ fuerat/ pl⁹ aliis replet ingtitudine ꝫ ꝓpuciũ sibi fecit impietatib⁹ et secularib⁹ desideriis/ neqꝫ sobrie neqꝫ iuste neqꝫ pie viuẽs in hoc seclo. ¶Ita ꝯgebã in meditatõe mea. satirã in clerũ declamare. Neqꝫ eni i tã vberi indignatõis materia deesse ꝟba potuerãt. Dũ ecce studiositas speculatrix importunitate qdã sua grandẽ qstionũ speculatiuaꝝ siluã apponere videbat. vt plus sibi q̃ edificatiõi defuirẽ. ¶Dic inquit si christ⁹ circũcisus est an circũcisus resurrexit i glia dũpar gẽtibus factus? Ita me pie tenere respõdi ad honorẽ eorũ ex qbus christ⁹ fuit ſm carnẽ qui est deus benedictus. ꝫ ad puerorꝝ ꝯfusiõem. ¶Dic pticulam illã carnis virginee vt multi ferũt dimisit in terris. Et talis de effuso tũc sanguie questio ẽ. Rñdi qsdam partes esse de itegritate hũane nature ꝫ necessitate/ sine qbus nõ subsisteret. Quasdã de ꝯgruitate sine qb⁹ neqꝫ pfecte neqꝫ decẽter existeret. Quasdã de supfluitate. Prime due resumpte sũt sicut in aliis resurgẽtibus fiet. nõ oportz hoc de reliqs. Si qs igitur

ꝯtenderit ꝑticulā illā cū sanguine fuisse de
integritate hūanitatis ꝓmo vel scđo mō il
la resumpta sunt. ⁊ vel in terra nō manēt vł
B multiplicata sūt. ¶ Erat ne igiť ꝑs illa car/
nis vel sanguinis ꝑ cōicatōez idiomatum
deus. ⁊ si deus vtꝝ hō? Huius rñsionē tan
ꝙ̄ egentē lōgissima ⁊ subtilissima ꝑscruta/
tione ꝑtereo. Et ꝯsequenť illā si sit adorāda
adoratiōe latrie. Perge ad alia / qꝛ melius ē
hic nihil ꝙ̄ pauca dicere. ¶ Dic ad qđ ꝓde/
rat circūcisio? Rñdeo ꝓderat originale pec
catū delēdo ⁊ dādo graꝫ / sꝫ non aꝑiebat ia
nuam ꝑadisi. ¶ Dic q̄le dabať ꝓ feminis re
mediū? Rñsio fides ꝓpria si adulte erāt vł
parētū ꝓ puulis. ¶ An alienigenas obliga
bat? Rñsio nō. ¶ Cur ante diē octauā non
impēdebať? Rñsio ꝓpter teneritudineꝫ / et
ad resurrectiōis mysteriū. ¶ Quid de filijs
israel in deserto nō circūcisis? Pie teneo fu
isse cū eis a deo reuelāte moysi dispensatū.
¶ Dic si ꝑ cognationē spūalē circūcidēs cir
cūciso iūgebať? Puto cognatiōeꝫ hāc ma
gis hūana ꝯstitutōe ꝙ̄ naturali vel diuino
iure inuentā. Q, si q̄s aliter sentiat ꝓpter
gratiā q̄ ꝯferť dicat ꝯsequenť sicut de bap/
tismo ¶ Dic an circūcisus simulꝙ baptiza
tus insigniebať duplici caractere / ⁊ si in eo
grā duplex augebať? Ita si capax erat vtri/
usꝙ ⁊ dū circūcisio currebat vtiliter. ¶ Dic
cur circūcisio q̄ data in fedus eternū cessa/
uit. Qđ dico cessauit / imo facta ē mortifera
adeo vt Paulus denūciet. si circūcidimini
xp̄s nihil vobis ꝓdest? Dico ꝙ ꝓꝑe nō ces
sauit sꝫ trāsijt in baptismū cuius erat figu/
ra. Qđ igiť mirandū si re exhibita figura ces
serit. ¶ Sꝫ auget questionis admirationeꝫ
cur ꝓpter ꝯseruatiōeꝫ circūcisionis ⁊ alioꝝ
legaliū Paulus restitit Petro in facie / cuꝫ
tn̄ ip̄e quosdā circumciderit? Igiť quo pa
cto repꝛehendit ip̄e qđ agebat / ⁊ ꝑsertim supe
riorē in auctoritate aplatū seniorē. ⁊ in grā
ꝯfirmatū die pētecostes q̄liť iculpat pau
lus cū ⁊ narrat nō recte ābulasse ad verita/
tem euāgelij? Rñsio distinguēda sunt tp̄a
⁊ ꝯcordabunť scripture. Tp̄us circūcisio/
nis tripliciter cucurrit. Currebat ꝓmo vti
liter vsꝙ ad baptismum. Scđo ꝑmissiue
apud iudeos vsꝙ ad publicatōeꝫ euange/
lij pleniorē vt mater synagoga hōestas ha
beret exequias. Sed tūc apđ gētes ⁊ post
apud oēs pestifera fuit eius obseruatio. ꝓ/
pterea Petrus ⁊ Paulus licite quosdā cir
cūciderūt ꝙ iudeis tempe illo medio. Sꝫ
quia facta Petri circa iudeos / gētiles scan
dalizabāt quasi sic deberēt circūcidi. Pau/
lus doctor gētiū auertit Petꝝ de re hmōi.
qui tota sibi humilitate paruit. ⁊ ita neuter
peccauit saltē mortaliter. ¶ Sed dic si Pe/
trus nō errabat in fide qualiť sibi dixit pau
lus cur ita facis? Certe ex auctoritate legis
diuine iubentis fraternā correctōeꝫ / cui le/
gi nemo nō subiectus est. ¶ Quid si Petr⁹
versa vice Paulo restitisset in faciē nolens
acq̄escere an Paulus se ab eo subtrahere.
an nō obedire. an ad eccl̄ie [illegible] appella
re potuerat? Si conciliū in hoc sup̄⁹ erat
Petro vel ecōtra? si paul⁹ restitit petro vt
ei⁹ cardinał existēs vel vt eq̄lē se deputans
⁊ nihil a petro auctoritatꝭ / sicē nec euāgeliū
suū recipiēs? Quid si de facto in paulū ex/
cōicatōis sniās ꝓmulgasset / an eas paul⁹
timuisset? Quid si petr⁹ ꝑstitisset in h̄ erro/
re. nūq̄d eo facto papatū ꝑdiderat? ꝙ si nō
nunq̄d tn̄ deponēd⁹ erat ⁊ ꝑ q̄s ⁊ quō? An
ꝯciliū sine eo potuisset in h̄ casu celebrari?
Quid si petr⁹ vi armata errorē suū defēde
re voluisset? nunq̄d ip̄o etiā manēte papa
vim vi licuisset repellere / aut hbis aut car/
ceribꝰ. aut ip̄a deniꝙ morte. ¶ Hierony. ꝑ/
terea ⁊ Aug⁹ doctores eximij cū discordēt
i hac matia / nūq̄d alter eoꝝ dicēd⁹ est here
ticus? Ille paulū dispēsatōe mētitū. h̄ pe/
C trū iuste repꝛehēsum fuisse defendit ¶ Porro
cur in cōcilio de cessatōe circūcisiōis petr⁹
summ⁹ pōtifex nō tulit sententiā sed iacobꝰ?
Innuebā studiositati vt taceret / ⁊ nō pone
ret i celū os suū. Tūc exclamās dixit. Nā
q̄d nō expedit de talibꝰ inq̄rere vt sciat q̄li/
bet magnus cū pusillo q̄litatē sue potētie /
sue subiectōis / sui cordis. q̄ sibi ꝯpetit iure
diuino naturali vł hūano. Alioq̄n error fa
cile surripet ⁊ confusiōis horrore cūcta fe/
darenť. ¶ Quid ē igiť qđ inuis mihi q̄ [illegible]
liceat de potētia petri disputare? Nōne de
oīpotētia dei q̄tidie ꝑquirim⁹? Sꝫ tn̄ vis
vt ista nūc ꝑtereā. reuertamur ad pueꝝ iesū
¶ Dic si pueꝝ istū circūcisiōis dolor attigit
cū vtiꝙ gaudio magno frueref? Sic ⁊ for
te tātus q̄ntus in passiōe nūc ꝑuisa. ¶ Dic
si cor eius motibꝰ oppositis dilatatōe ⁊ cō
strictiōe siť mouebať? Rñsio nō opꝫ quia
gaudiū supioris portōis nō redūdabat in
corpus. ¶ Dic si vere ꝯpatiebať ei mr̄ sua
ꝯscia tāti gaudij tātiꝙ mysterij nō ignara?
Rñsio ꝯpatiebať ⁊ iā ꝑtrāsibat gladi⁹ aiaꝫ
eius. vt nō eximereť ab illa regula ꝙ ꝑ mul

tas tribulatōes oportet nos intrare in regnū
dei. Et hoc horrēdū ꝑ peccatoribꝫ/ qꝛ aut
hic erūt in labore hominū ꝑ penitētiā . aut
in societate demonū ꝑ dānatōem. ¶ Ceterū
dic cur hoc potissimū die christꝰ circūcidi
voluerit/ cū supstitōes impie ī his Janu/
arij kal. plꝰ vigebant: Rñsio vt eas deserē/
das ostēderet. ¶ Cur nōdū cessauerūt neqꝫ
ī clero neqꝫ in pplo tā sup encenijs et alijs
obſuationibꝫ vanis et varijs/ q̄ꝫ sup ritibꝫ
īprobis ꝑ ecclīas/ q̄s appellāt ludos fatu
orū/ sicut ꝑe fatuitates sunt. imo insanie sa
crilege īpie ⁊ blaspheme/ q̄s inter ecclīasti/
cos īpune fieri stupor ē: Nūquid apponi
deberet puisio: Ita deberet. sꝫ pluries audi
sti qꝛ questio ꝑ debet soluiꝭ ꝑ nō facit. Pro
uideat grā dī saluatoris nr̄i ⁊ sūmi pōtificꝭ
diligētia. ¶ Questiones hmōi mltiplicare
magis ⁊ magis satagebat īportune nimis
studiositas speculatrix in meditatōne mea.
Cui ego. Noli p̄cor mihi molesta esse. Lo
cū ⁊ tpus aliud expecta. Nō est iste disputa/
tōis speculatiue actus sed edificatōis p̄cti
ce. Tu interim secedas aliorsū. vt de gratia
dei ⁊ signis eiꝰ certo ꝑgat itinere sermo no
ster. ꝑ̄cterm ad signū secūdū qd̄ esse posui/
mus benignitatē saluatricē. sicut notaꝭ in
nois impositōe. Si tñ prius ex eis q̄ circa
p̄mū signū dixīmꝰ qd̄ ē hūanitas seu hūili
tas/ ꝯsiderationē moralē q̄druplicē nota/
uero ꝭm q̄ttuor effectꝰ grē dei. q̄ sunt abne
gare impietatē ⁊ sectaria desideria. Sed et
sobrie et iuste ⁊ pie viuere in h̄ seclo. Quā/
q̄ꝫ male suasa pestis adulatio ꝑstrepat ⁊ su/
surrās loq̄ ꝓhibeat/ asserens q̄ vetere ꝓuer
bio. veritas odiū parit. Et q̄ nō opus ē te
neras mordaci radere ꝟbo auricolas. Sꝫ
plus roboris affert apl̄s in fine eplē stimu
lans quēlibet p̄dicatorē in ꝑsona tyti. Hec
loq̄re ⁊ exhortare ⁊ argue cū omni impio.
Nemo te contemnat.

Cōsideratio prima

D ¶ Ad apparentē grām dei in circūcisiōe hu
milis pueri iesu Princeps vl̄ p̄latus q̄libꝫ
q̄si dicaꝭ solutus legibꝫ pati debet legē quā
ipse tulerit. tū ꝑ subditorū exēplo/ tū ꝑ reue/
rētia p̄standa deo vt appareat grā dei ī eo.
⁊ nō impietas aut sectaria desideria videā
tur dñari. Poterāt hic vti gentiliū exēplis
ꝓpas in se leges q̄ꝫuis durissimas ꝭuātiū.
quorū Valeriꝰ meminit. Sed abūde satꝭ est
ad exēplū sūmus legislator christꝰ/ et pon/
tifex sūp̄mus/ q̄ ob hoc legē ꝓpriā ñ solue/
re sed in semet īplere voluit/ vt eiꝰ actio eēt
in hoc p̄ncipū p̄latorūq̄ꝫ instructio ¶ Ubi
nihilominꝰ notandū occurrit ꝯ eos q̄ tan/
ta obstinatōe legibꝫ mortuis hūanis adhe
rent legē viuā fundatā in lege eterna et ī eq̄
tate seu epikeya ī penitꝰ vel igrātes vl̄ sper/
nētes q̄ lex ꝑficiꝭ et impleꝭ dū vel in finem
meliorē vel salubrioribꝫ medijs ordinatur
q̄ finis est caritas ꝭm aplm. Alioq̄n chri
stus legē antiquā nō implesset q̄ꝫ soluisset.
Et h̄ documentū nō mediocriꝭ spectat ad
scisma p̄sens. cuiꝰ sedationē inuenire ñ suf/
ficerēt leges hūane iā cōdite. nisi supior lex
diuina viua ⁊ architectonica cōsulaꝭ. Qd̄
qꝛ forte nō satis actū ē vsqꝫ in p̄sens/ obti/
git qd̄ ait dñs in Esa. Timuerūt me man
dato hoīm et doctrinis. Idō ecce ego addā
vt admiratōem faciā pplo huic miraculo
grādi et stupendo. Peribit eñi sapiētia a sa
pientibꝫ eiꝰ. et intellectus prudētiū eiꝰ ab/
scondeꝭ. Ex q̄ loco sumpsit iesus illud im/
properiū ꝯ phariseos. q̄ irritū faciebant
mandatū dei ꝓpter suas traditōes. Audi/
rent vtinā ista auribꝫ suis hi q̄ legem euan/
gelicā/ legē diuinā cū ꝓfessoribꝰ suis dese/
rētes/ hūanis inuentōibꝫ incūbūt toti adeo
vt ad supiorē legē illā oculos attollere vel
nō valeant ex ruditate/ vel nolint ex iniq̄ta/
te/ vel negligant ex inerti segnicie. Cū tamē
vbi leges hūane ñ sufficiūt (prout ī scisma
te p̄senti cōpertū videꝭ) vt ad legis diuie ra
dicē interp̄tationē ꝯsultatio referaꝭ. et ꝭm
eam ꝯstitutio formeꝭ necesse ē. Quid autē
mali/ q̄d ꝑiculi q̄d confusiōis attulerit cō/
temptus sacre scp̄ture vtiqꝫ sufficiētis pro
regimīe ecclīe (alioq̄n christꝰ fuissꝫ legisla/
tor imꝑfectus) interrogeꝭ experientia/ cōside
reꝭ clerus. cui desposari debuerat sapiētia.
q̄ desursū est pacifica et pudica. an ipse for/
nicatus ē cū adultera illa meretricula sapi
entia terrena aīali ⁊ diabolica: Statꝰ insu/
ꝑ ecclīe nōne factus ē totus q̄si brutalis et
mōstruosus: vbi celū deorsum. h̄ est scꝫ id
qd̄ spūale est/ ⁊ terra sursum. spūs seruiens
et caro dñans. pricipale accessoriū ⁊ acces/
soriū principale/ vsqꝫ ad h̄ vt q̄dam delira
re nō dubitēt. q̄ ꝑ inuentōes hūanas etiā
meliꝰ q̄ꝫ ꝑ legē diuinā euangelicā regereꝭ q̄
si minus sit aīa q̄ꝫ corpus. ⁊ spūalis q̄ꝫ car
nalis fructus. Hec assertio ꝑ meā fidē bla
sphema est/ nedū falsa Euāgelica q̄ppe do
ctrina ꝑ suos ꝓfessores dilatauit ecclesiam

vsq̃ in celū. quā filij agar exq̃rētes sapiam
que de terra ē detruserūt vsq̃ in scenuz. Et
ꝙ nō ex toto corruerit ē ex grā dei ꝛ saluato
ris nostri. Hec ego loq̄r eo liberius q̄ mihi
ꝯscius sum nō ex q̄stu/nō ambitu/non ad
laudē ppriā mee pfessionis ſ; p assertione
ṽitatꝭ et vtilitate publica hec dicere. Quia
ad veritatē curia ista theologiā hactenus
minus debito pmouit ne dicā spreuit q̄ tm̄
omnē sibi q̄ pollet gloriā acq̄siuit. Per q̄d:
Per p̄dicatōez humilē generatricē deuoti/
onis in cordib9 fideliū maxie pncipū. Nā
si desit religiosa deuotio/honoratio eccl'ia/
rum q̄lis erit? Prouideat gratia summi pō
tificis vt nunc cepit.

Cōsideratio secūda

E Apparēs gratia in humilitate pueri Jesu
circūcisi/docet p̄latū quelibet vt iuxta ꝯci/
lium sapiētis positū a Tullio q̄nto maior
est humiliet se in omnib9. Et ab omni se su
perbie intempantieq̃ signo circūcidat. Tā
to eni esse humilior ꝛ ad seruiendū pmpti/
or quisq̃ dꝫ ex munere ait Greg. q̄nto se ob/
ligatiorē esse ꝯspicit in reddēda rōne. Naꝫ
ab eo cui plus cōmittit plus exigit. Ita vt
saluberrimū sit xp̄i documentū metaphisi
cali rōne fundatū. Qui voluerit esse maior
inter vos erit omniū mior ꝛ minister/qꝛ sꝫ
magnitudinē dn̄atōis est subiectōis gran
dior obligatio. Q̄obrē summus pōtifex nō
ficta verboꝝ humilitate ſ; veritatis attētio
ne pfūda noiat seruus seruoꝝ. Et certe ita
seruus vt s̄m p̄paratōez cordis ꝛ si nō sp s̄m
exhibitōez opis ipe vitā suam q̄nto magis
statū suū exponere p cuiuslibet subditi sui
salute. nedum p toto grege teneat. Hoc ita
sentire catholicū est stabilitū in hoc ṽitatis
verbo. bonus pastor aiaꝫ suā ponit p oui/
bus suis. Et ita corde credit ad iusticiam.
ore aūt vel [illegible] ꝯfessio fit ad salutē. Eli
o q̄n nō iniust9 fit lucifer q̄ ita p̄esse voluit
s̄m doctores vt subiectōis vicissitudinem
subditis nō referret/cū ex opposito ipe pl9
alioꝝ cōmodis obseq̄ velle debuerat. ¶ Ex
hac iteꝝ ꝯsideratōne culpāda reddit pōpa
supba. pōpa male sobria p̄latoꝝ q̄rundam
in fastu mūdano q̄rentiū nihilominus ex/
cusatōes in pctis ꝛ dicentiū ꝙ hec pompa
honorat eccl'aꝫ. Honorat ṽo imo vere one
rat ꝛ destruit factis ꝛ exēplis. Neq̃ eni in
ornatu splēdido neq̃ in lauto ꝯuiuio neq̃
eni in discoloꝝ ꝛ comatuloꝝ clientū nume

ro/ſ; in spū mundo ꝛ ꝯsideratione sancta
honor eccl'iastic9 illustrat. O, si q̄s p̄lato/
rū in pōpis istis puerili et vana exultatōe
delectet. si ad honores caducos gloriabū/
dus exhilarescat. si d se faciat idolū ꝛ statu
am nabuchonosor gaudēs laudari/gau/
dēs coli/et nō poti9 exhorreat istar xp̄i/qui
sūmos inter honores fleuit. si n̄ memor sit
iubentꝭ. in vestitu ne glieris vnq̃. ꝛ in die
honoris tui ne extollaris. Videat obsecro
videat tal' ne tandē seipꝫ tanta p̄pe ꝛ aliene
adulatōis ludificatōe decipiat. qd iuxta ṽ
bum comici/ex stulto. h̄ est ex vaneglorio/
so/insanus fiat. Qualit insanus? Certe le/
sus [illegible] iudicio ratōis sicut ledit philocapt9
Ois q̄ppe passio pfundata et radicata cir
ca aliqd concupiscibile/sit illud honor. sit
opulētia. sit ābitio. sit voluptas. reddit ho/
minē demoniaco silem/s̄m dictū Orige/
nis in experientia fundatū. Memior si nō tē
pore meo talis apparuit. ꝛ verboꝝ copia
ꝛ iurū sciētia ꝛ abstinētia famat9/corpe ve
geto et forti/quē vsq̃ ad hoc insanum red/
didit ambitio ceca. ꝯtēptrix alieni ois con
silij laudibusq̃ suis credula. vt putauerit
post illusiōes plurimaꝫ esse ver9 papa cō/
corditer electus. Et cū ita desiperet nihilomi
nus affirmabat se p multos annos nihil tē
ptatōis a vana glia sensisse. Cū p̄terea mo
neret vt sapiētiorū crederet ꝯsilio. nō inq̄:
quia factū meū tale tantūq̃ est vt ali9 a me
nemo illud intelligat. Sed q̄d mirādū est
i hoie fragili dementiā hanc surrepsisse cū
sapientissim9 olim angeloꝝ lucifer/qꝛ seip
sum nō in luce veritatis sed vmbra p̄pe va
nitatis intuebat/esse voluerit nō solū silis
altissimo/sed extollit sup omne quod dicit
deus. ex insana et fantastica p̄concepte do/
minatōis libidie. Vult quoq̃ ritib9 ꝛ sacri
ficijs coli p silitudinem ad deū. sicut sacri/
lege artes magice palā tradūt. ¶ Proptea
saluberrimū est vt p̄latus libēter audiat et
freq̄nter que hūilia sunt et culpabilia de se/
ipo. quia nemo est q̄ nō peccet. dicatq̃ cuꝫ
ppheta. Increpabit me iust9 ꝛc. Nimis eni
hꝫ m'ltos q̄ vel adulatōne vel dignitatꝭ ho
noratōe sibi loquūt magnifica. apponētes
fomentū morbo supbie. quē vix vllū medi
camen vel tyriaca pprie rep̄hensionis ꝛ fra
gilitatis sufficit expellere. ꝛ dare locū gratie
dei saluatoris nostri.

Consideratio tercia

F ¶Apparẽs grã dei saluatoris nr̃i in subiectione ad legẽ ꝓpriã circũcisiõis documẽto est platis vt iuste viuẽtes nõ imponant onera grauia statutorũ ꝛ legũ humeris subditorũ. digito autẽ suo nolint illa mouere. quẽadmodũ iproperat christ⁹ phariseis. Hec ꝯsideratio redit ad primã / innitentẽ illi sententie exemplo christi firmate. Patere legẽ quã ipe tuleris. Et esset ꝑfecto grãdis in hoc loco querelaꝝ materia ꝯtra tot ꝛ tã leues excõmunicationũ et irregularitatũ fulminatões. cõtra tot onera statutoꝝ ꝓuincialiũ et sinodaliũ / ad lucrũ q̃le vel anime vel burse nouit deus. Cõtra tot reſuatões casuũ in foro confessiõis / ꝑtim occultoꝝ que ꝯfessiõem sup̃ q̃ꝫ dici põt impediunt. Loq̃r expertus et doctus ab expertis. Sed o bis al's. Christ⁹ legislator nõne legẽ euan[illegible] potuerat? Potuerat equidem. sed hũane fragilitati gr̃iose ꝯdescẽdens necessaria nos docuit ad salutẽ. ea ꝓ nihilo q̃si deputãs q̃ mortalẽ hãc vitã iãiã i momẽto pitura vel regere vel sustẽtare videret. sciens q̄ nisi lex viua euãgelica ꝛ eterna dñet / leges [illegible] crebro ꝑniciose reddãt. Vult ḡ platus eccl'iaꝫ subditã feliciť dirigi. Vult arbitroꝝ bonos ille viros / timentes deũ eq̃tate et meritis ꝯspicuos [illegible] statutorũ subditos ꝑmat. Nã sup hũc cardinẽ volui dz eccl'ie reformatio. q̃m si columne putres / si inualide sunt / sustẽtare debẽtes ecclesiã / ꝑtes relique q̃li virtute subsistẽt / innitẽtes parieti inclinato ꝛ macerie depulse? [illegible] Si cupiditas carnal' et fast⁹ nõ hũilitas regnet in platis / audiam⁹ q̃d seq̃tur incõmodi. Eteni ꝑtãs ꝯferẽdi beneficia ꝛ siľia aut relinquet talib⁹. Et q̃s dubitauerit. q̃s nõ viderit q̃ntũ subuertẽt / ꝑuertent ꝛ euertent oĩa ꝓmotiõib⁹ indignorũ. Si ablatio fiat ab [illegible] pontifice. nũquid nõ sup̃ vires erit h̃ negociũ. nunq̃d nõ cum moyse stulto labore ꝯsumetur? Nõne monstruosum erit videre caput vsurpãs membroꝝ oĩa inferioꝝ officia. et q̃si sit gladi⁹ delphic⁹ ad oĩa se aptãs. Sꝫ ꝛ curia sua / curia romana / q̃ ad similitudinẽ hierachie angelice ordinãda erat ꝛ replẽda viris caritate feruidis ꝛ ꝯtẽplatõne suspẽsis. vt seraphin. viris sapiẽtia diuina splẽdidis vt cherubin. viris eq̃tate firmissimis vt throni. nõne mutabit i curiã peccãtiũ. ꝛ q̃ nutriri debebãt in croceis amplexabũt stercora. Ita eni arbitrat⁹ ẽ oĩa tpalia equ⁹ arbiter apl's. Fiet quoq̃ꝫ multi ꝓcuratores ꝛ cõrotarij bñficioꝝ (Nolo de symonia q̃c q̃ꝫ dicere) Fient insup nõ tã ꝓmotoresq̃ꝫ iuolutores causaꝝ friuolaꝝ atq̃ꝫ ꝓphanaꝝ dimissa oĩ spũalitatis cura. Quid dico dimissa? Utinã hoc esset. lꝫ sit neq̃ssimũ. irridebit. abominabit. ꝑsequet. ꝛ ad imitatõeꝫ curie diabolice maior ille frequent erit qui astutior. q̃ ꝑfidior. qui iportunior. deterior cupidior. miserior. Auertas hoc nefas grã dei et saluatoris nostri

Consideratio q̃rta

G ¶Apparẽs grã dei ꝛ saluatoris nr̃i iesu xpi git vt platus nõ potẽtiã subditis sꝫ gratiã ostẽdat. vt ipe ꝑterea dolores et gemit⁹ offerat deo ꝓ eis se circũcidẽs pieq̃ꝫ viuẽs / ne dũ alijs ꝑdicauerit (officio eni platõis adiũcta est obligatio ꝑdicatõis) ipe reprobus inueniat. Quidni platus gr̃iosum se nõ rigorosum ꝑbeat. cũ ipe circũdat⁹ sit infirmitate. egens grã dei / nesciẽs introitũ ꝛ exitũ suum. ignorãs an turbatões in subditis ex culpis ꝓprijs tã q̃ꝫ occultis. vel ab alienis. vel sil' ab vtrisq̃ꝫ suscitent. ita vt necesse habeat obsecrare cũ ꝓpha. Ab occultis meis mũda me dñe. ꝛ ab alienis parce ſuo tuo. Nã sicut ꝓ delicto ppl'i pastor. ita ꝓ pastoris errore popul⁹ plectit. Hoc vidit Job / q̃ dicit de deo q̄ regnare facit ypocritã propter pctã populi. Qualis aũt [illegible] re stis ꝓ ppl'o alia est q̃ꝫ ypocrisis i suo vl' ꝑncipe vl' plato. Sed ita digni sunt aliq̃ non nisi ꝑ reprobos regi. et alij nõ nisi reprobis ꝑfici demerent. Quidni igit ipe pastor semꝑ pauid⁹ inueniat. nõ se iustificãs nec iustificari cupiẽs. extimescẽs ne dederit cãm scãdalo / dicẽs cũ Dauid. Ego sum q̃ peccaui. et cũ Jona. Si ꝓpt me turbatio facta ẽ mittite me i mare. Quo ṽbo magnuꝫ illũ Gregoriũ nazanzenũ vsũ fuisse. et ob h̃ vrbi Cõstantinopolitane cui ꝑfuit erat cessisse / eccl'iastica meminit hystoria. ¶Recogitet platus cũ deceptõis sibi cõscius ꝑsertim dũ innũerabiles viri in oppositã adse ꝑgunt sententiã. Recogitet q̃d dicat apostolus. Nihil mihi consci⁹ sum sed non in hoc iustificat⁹ sum. Quis ad hoc verbum nõ expauescat? Sed ꝛ angel⁹ sathane trãsfigurat se in angelũ lucis. insidiat in abscõdito. spargit vbilibet laqueos q̃s obũbrat

specie virtutū. Ita vt horrendum valde sit
qḋ dicit Sap. est via que videt̄ homini iu
sta. nouissima aūt eius ad mortem ducūt.
Sic platus nōnunq̄ȝ dum esse gloriat̄ ple
nus gratia dei/ repletus ē īsensibiliter astu
tia dyaboli. Quāmulta quotidie (exempli
gratia) credit aliq̄s facere ex magnanimita
te que fiūt ex arrogātia ꝛ p̄sūptōe. q̄ȝ multa
ex indulgētia hūilitq̄ȝ pietate q̄ oriūt̄ ex de/
sidioso torpore. vel certe, qḋ mirandū est)
ex vana ostentatōe ꝛ gloriatōe supbissima/
ad hoc dūtaxat vt patientie ꝛ misericordie
laudem cū magnis viris meruisse credat̄.
Sic furor incautus ꝛ emulatio maledicta
qꝛ ptinax. Zelus quoq̄ȝ nō ſm scientiā du
rus/ ceruicosus. inexorabilis impterritus/
nemini cedens. nullū scandalum reformi/
dans. ſȝ dicens si damnari volūt qua rōne
saluare potero vel teneor inuitos? Talis in
quā furor mentit̄ se zelū boni publici ꝛ cō/
munis libertatis. Sic implicatio friuola/
ꝛ stultus labor in minimis/ tāta se diligen/
tia simulās sic ꝑplexa scrupulositas semp
vacillans. nihil expediens bone sibi ꝯsciē/
tie nomen vsurpat q̄ est ex radice superbie
nolentis se peritoꝝ iudicio ꝯformare. Sic
ambitus honoris palliat se q̄ nō ꝓ se/ ſȝ ꝓ
dignitatis honore ꝛ alioꝝ edificatōe ꝑqri
tur. Sic ambitio retentōe dignitatū. in ꝑ/
niciē eccl'ie subtili malo fingit se velle mul
tis ꝓficere nec eccl'iam exponere discrimi/
ni ꝑuersoꝝ. Et hoc plane est demoniū me/
ridianum qḋ facit qn̄q̄ȝ esse martyrē dyabo
li. dū esse gloriat̄ quis in ꝑsequentibꝫ mar/
tyr dei. Monet insup dicere hominē. quia
diues sum ꝛ nullius egeo. Et nescit qꝛ pau
D per est ꝛ mis̄abilis ꝛ cecus ꝛ nudus. ¶ Sȝ
quid innumerabilia dyaboli machinamen
ta dinumerare ꝯtēdimus q̄bus mētit̄ ꝛ blā
dit̄ iniq̄tas sibi quasi plena sit gr̄a dei? Di
camus potius q̄s euasurus ē illa? Rn̄deat
nō ego ſȝ ꝓpheta/ ꝑ oraculū quale factū est
Antonio. Humiliatus sum ꝛ liberauit me
hūiliatus intellectu. hūiliatus affectu. In
terrogata nimiȝ gr̄a dei q̄ essent signa eius
quibꝫ apparet in homīe? Rn̄dit. Primū ꝛ
ꝑcipuū signū meū est humilitas. hec sedes
mea/ hec req̄es. Deus itaq̄ȝ hūilibꝫ dat gra
tiam. Cognosce igit̄ humilitatē/ ꝛ tu meaȝ
habitatōeȝ ignorare nō poteris. ¶ Interro
gata ꝟo humilitas de signis suis/ m'lta nu
merans ea tandeȝ ad duo ꝑstrinxit. q̄ sunt
humile sape ꝛ humile velle. adiungens de

hoīe quē inhabitauerit/ q̄ eū reddit tracta
bilem quasi ꝑfusum oleo leticie. suasibileȝ.
bonis ꝯsentientē. minus semꝑ ꝓꝓo q̄ȝ alie/
no fidentē ꝯsilio. abiectus ē ꝛ vilis in ocu
lis suis. nō se iactās/ nō iustificās. nō ma/
gna ꝓmittēs. nō sollicite se excusans. ¶ Et
aduerso cognita sunt supbe elatōnis signa
si se colit. si amat. si cōplacet in se sibi. si sapi
ens ē in oculis suis. alienū vel nō requirēs
vel odiens vel nō implens ꝯsiliū. ꝓ sancto
iam se hȝ ꝛ ꝓ tali q̄ dignus sit reuelatōnibꝫ
atq̄ȝ miraculis regi. Et qm̄ obstupuit ī ma
lis/ neq̄ȝ se neq̄ȝ morbū suū nouit. se humi/
liorē se sanctiorē omnibꝫ iudicat. solos qui
loquunt̄ placentia retinet sibi/ alios odit.
tādemq̄ȝ abijcit q̄cūq̄ȝ q̄sito colore. ꝛ si ad
horā dissimulet amare se veritatē. Si scā
dalizant̄ alij nō vrit̄ sed irascit̄ eis. tanq̄ȝ so
lus īmunis sit a delicto/ tāq̄ȝ scādalo cau/
sam nullā ꝑbuerit. īmanet in opinionibꝫ ꝓ
prijs quas deserere neq̄ȝ alioꝝ monitis. ne/
q̄ȝ ꝯsilio. neq̄ȝ experientia maloꝝ seq̄ntiuȝ ꝑ/
suaderi pōt. Egredit potius ꝛ excādescit
aduersus monita salubria. Ue ve eccl'ie et
religiōi cuiq̄ȝ a peste tali. Uix eni satis de/
ꝑhēdi potest. qꝛ tegit̄ ouina pelle. sed ꝑ do
ctissimos sciētes ꝓbare spūs si ex deo sunt
ex fructibꝫ cognoscit̄. et maxime dū ad in/
honoratōis cuiuslibet vel paruā estimati/
onē quasi furit/ vt philocaptus amare sue
lesionē exhorrescit. Nihilominꝰ cū ꝑ tales
depꝑhensa fuerit. vix est inuenire remediuȝ.
qꝛ nec expelli facile pt̄/ nec retēta corrigi. ni/
si ꝑ miraculosam opatōem gratie dei salua
toris nr̄i. ¶ Talē cursū habuerit sermo nr̄
ꝑ primū signū quo apparuit gr̄a dei ꝛ sal/
uatoris nr̄i. in eius hūilitate subijciēte se le
gi circūcisiōis/ ꝛ de ipius imitatiōe debita
ꝑ p̄latos ꝛ clerū. vt patiat̄ p̄latus legē quā
tulerit. vtq̄ȝ quāto maior est hūiliet se ī om
nibꝫ. vtq̄ȝ n̄ imponat onera grauia ceruici/
bus subditorū. vtq̄ȝ gratiosū se/ nō rigoro/
sum ostendat. ꝛ ita abnegata impietate ꝛ se
cularibꝫ desiderijs/ et sobrie/ et iuste et pie
viuamꝰ in hoc seculo. ¶ Reliquū est vt per I
secundū signū diuīe gr̄e/ quod esse diximꝰ
benignitatē seu caritatē. plenius signatā in
noīs impositōe/ ſmonis nostri cursus cō/
sūmationē accipiat. Uocatū est nomē eius
iesus/ inquit euāgelista. O nomen totiens
vocatū ꝛ desideratū. nomen tādiu cū suspi
rijs expectatū. sed hodie ꝑmitus impositū
eum vocatū est nomē eius iesus. Dudū et

longe a pctõribus ſalus. id ẽ ieſus. et pro-
pe erat vltionũ dñs. Hoc Dauid cogno-
ſcens poſtulabat nomẽ nõ potentie et dña
tionis. ſed gratie ꝛ benignitatis. Dic inq̃t
anime mee/ſalus tua ego ſũ. Jeſus tuꝰ ego
ſum. Nam q̃d eſt ieſus niſi ſalus? Nõne ſic
tibi loqui videt dauid deo. ſatꝫ dixiſti. ego
dñs. ego omnipotẽs. ego iuſtꝰ ꝛ terribilis.
Abſcondant obſecro hec noĩa ptãtis. ꝛ ex
hibeat nomen gratie ꝛ benignitatis. Et di
co ego ieſus. Hoc eſt nomẽ nouũ quod os
dñi noĩauit. quod vocatũ eſt ab angelo p̃
ũſ q̃ in vtero ꝯcipetur. nomen ab ap̃lis p̃
dicatũ ſicut dicũt actus ap̃lorũ. q̃ omni
die non ceſſabant in tẽplo et circa domos
euãgelizãtes ieſum. Hinc magnus ille p̃di
cator q̃ loquebat ſapientiã iter pfectos/ ni
hil iudicabat ſe ſcire niſi ieſũ chriſtũ ꝛ hũc
crucifixum. Jeſum ppterea totiẽs viuẽs
ꝛ moriens noĩauit. ꝛ imitator eius Igna
cius. Nomẽ p̃terea a creaturis om̃ibꝫ ado
ratũ. quia in nomĩe ieſu om̃e genu flectat.
celeſtiũ terreſtriũ et infernorũ. qđ pſpicuũ
fecit miraculoꝝ opatio. Nomen deniqꝫ ab
omnibꝫ inuocãdũ. quia om̃ibꝫ ſalutiferꝫ. nã
om̃is qui inuocauerit nomẽ dñi hic ſaluꝰ
erit. Et nõ eſt aliđ nomẽ ſub celo (affirmat
Petrus) datũ hoĩbꝫ in quo oporteat nos
ſaluos fieri. Et iterꝫ. Nõ eſt in aliq̃ alio ſalꝰ
Si penites et times deũ vltionũ/ appella
ad deũ [illegible] dicens vt ppter nomẽ ſuum
ieſus ſit tibi ieſus. quoniã ſcribit nobis fi-
liolis ſuis iohãnes. q̃ remittunt nob̃ pec-
cata ppter nomẽ eius. Nam q̃s legit ĩ euã
gelio inuocaſſe nomẽ ieſu. et exauditũ non
fuiſſe? Si dãnata morte pctĩ remanet mor
bus ꝯcupiſcẽtie audi. quia in noĩe ieſu ſer-
pẽtes malaꝝ ſuggeſtionũ tollũt. Et ſi mor
tiferꝫ q̃d delectatiõis bibit nõ nocebit. Si
feroces inſultus inimicoꝝ oĩm timueris/ at
tende quia in noĩe ieſu demonia eijciũtur.
ꝛ fere mãſueſcũt. vt gl̃iabat Agatha. ꝛ turris
fortiſſima p̃dicat a ſapiente nomẽ domini.
Si tẽptatione vel alia afflictõe fatigatus
dep̃meris imitare ap̃los qui ibãt gaudẽtes
a ꝯſpectu cõcilij/ quoniã digni habiti ſunt
p nomine ieſu cõtumeliã pati. Et apoſtolꝰ
paratũ ſe offert nõ ſolũ ligari ſed ꝛ mori in
hierl̃m p noĩe ieſu. Apparet igitur g̃tia dei
in hoc noĩe ieſu. quod eſt in remediũ cõtra
malũ culpe. in refrigeriũ ꝯ malũ ꝯcupiſcẽ-
tie. in [illegible] ꝯtra malũ pugne. et in ſolaciũ
ꝯ malũ pene. Amplꝰ q̃ neceſſe ẽ nob̃ via-

toribꝫ ingrẽtibꝫ celeſtẽ hierl̃m viã agnoſcẽ
re. animaduertamꝰ q̃ deducit nos dñs ſup
ſemitas iuſticie ppter nomẽ ſuũ. Porro q̃
ignobilis es nobilitari deſideras. dat dñs
ptãtem filios dei fieri his q̃ credunt in no
mĩe eius. Magna plane nobilitas. q̃ ſi fi-
lij dei et heredes. heredes quidẽ dei. cohe-
redes aũt chriſti. et ex ꝯſeq̃nti eiꝰ fr̃es. Qđ
agnoſcens angelꝰ adorari a iohãne noluit
Uide ait/ ne feceris. cõſeruus enĩ tuus ſũ
ꝛ fratrũ tuorum habentiũ teſtimoniũ ieſu.
Egenus es. ꝛ m̃lta te petere neceſſe ẽ. offer
tur tibi ieſus p titulo petitõis ĩ curia dĩ pa
tris. ſic obſuat eccl̃ia iſtituta ab eo q̃ dixit
Quicq̃d petieritis p̃rem in noĩe meo dabit
vob̃. Quo noĩe q̃ [illegible] fuerit ſaluabũt.
iuxta figurã Ezechiel de ſigno thau. q̃ ſig
ti ſaluati ſunt. Deniqꝫ nemo ꝟtutẽ. neõ ſa-
nitatẽ huiꝰ noĩs nouit/ niſi q̃ accipit p ex-
pientiã ꝛ guſtat q̃d illđ ẽ. Oleũ effuſum no
mẽ tuũ. Qualit accepat q̃ dicebat. Dñe no
mẽ tuũ ꝛ mẽoriale tuũ ĩ đſiderio aĩe. Et alt
In te gl̃ificabũt oẽs q̃ diligũt nomẽ tuũ.
Rurſus alꝰ. Ego aũt in dño gaudebo. et
exultabo ĩ đo ieſu meo/ q̃ſi diceret. Gaude-
ant alij ĩ [illegible] et ſarcinaꝝ inutiliũ
accumulatõe. alij ĩ [illegible] ſordida volu
ptatũ. alij in alijs noxijs atqꝫ pduris. ego
aũt exultabo ĩ deo ieſu meo [illegible]
apparuit g̃ra dei in eo ¶ Sed ecce denuo ſer
monẽ interrũpe conat ſtudioſitas ĩportũa
Et q̃rit quõ verũ habꝫ q̃ oĩs q̃ inuocaue
rit nomẽ dñi ſaluus erit. cũ alibi ſcriptũ ſit
Nõ oĩs q̃ dicit mihi dñe dñe itrabit in re-
gnũ celorũ? Reſponſio. requirit terciũ dñe
qđ eſt opis. ſicut p̃mũ eſt cordis. ſecũdũ eſt
oris. Dicitur ap̃ls tãtus vir petens ĩ noĩe
ieſu carnis ſtimulũ tolli exaudiri nõ potu-
it? R̃nſio. ñ. petiuit ad ſalutẽ. Aſſociari q̃p
pe debꝫ orõ q̃tuor comitibꝫ vt exaudibilis
ſp fiat. q̃ pie. i. ad ſalutẽ. q̃ pſeuerãter ſine
pctĩ iterruptõe. q̃ iuſte. h̃ ẽ ĩ g̃ra et p ſe. ¶ Et
ita quiſq̃s in ip̃o etiã mortis articl̃o petit h̃
puniri in curia gratie. liberabit a pena fu-
tura/ vbi eſt curia iuſticie/ et volabit liber ĩ
celum. ſicut deducit dñs Antiſiodorẽs me
diãte merito chriſti et pena habita in p̃ſeti.
Uerbũ q̃d ẽ qđ dicit ap̃ls. q̃ nemo pt di-
cere dñs ieſus niſi in ſpũ ſctõ/ cũ peſſimi ne
dũ illud noĩare ſed in ꝟtute eiꝰ miracl̃a fa-
cere memorent. quemadmodũ viderũt apo
ſtoli quendã in nomine ieſu demonia eijci-
entẽ. ſicut et illi reprobi qui dicent ĩ iudicio

dño. Nonne in noĩe tuo pphetauim⁹. ꝛ in
nomine tuo ꝟtutes multas fecim⁹ ꝛc. qui/
bus dicet. Nescio vos? Rñsio ꝙ nemo pt
dicere dñs iesus nisi in spũsctõ illustrante
intellectũ. sicut nec aliquã ꝟitatẽ. vel ipo si/
mul mouẽte affectũ et illustrãte intellectũ
vt in bonis. Q, autẽ mali faciũt miracl'a/
hoc est ꝑ potestatẽ publice iusticie in atte/
statõem veritatis. Propterea nõ sufficiũt oñ
dere aliquem sanctũ / nisi comes fuerit hũi/
litas ꝛ sctitas. Hec ꝓo gratia miracl'oꝝ iõ
datur qñꝗꝫ reprobis ad ipoꝝũ ꝯdemnatio
nem / ne iusti ꝓ magno deputẽt si vl' habe/
ant vel nõ habeãt hãc grãꝫ. Nolite inquit
christ⁹ gl'iari ꝙ spũs vobis subijciunt ꝛc.
Q, si sigillũ et signũ ꝓpriũ diuie potestat;
quod est miraculũ adhiberi ꝗrat i testimo
niũ falsitatis / deus hꝫ nunꝗꝫ ꝑmittit ꝗn re/
clamauerit vl' reclamet / quẽadmodũ predi
xit ne credamus signis antichristi. Et hoc
est ad ꝓbatõez electorũ. ¶ Properabat rur
sus ꝗrere studiositas. Cur nõ mõ fit bapti
smus vt olim in noĩe iesu? et cur nõ ad ĩuo/
catõem eius dant genera linguaꝝ ꝛ opatõ
nes miracl'oꝝ ꝛ silia? Dũ hec interloꝗndũ
supirruit zel⁹ feruid⁹ / fili⁹. caritatis / absce/
de hinc. ait / o studiositas speculatrix. nõ est
tẽpus disputandi s; plorãdi. nã sic ꝓpterea de
us appellatus est iesus. si in hoc apparuit
grã ipius vt saluemur. vñ tot nobis mala /
tot incõmoda / q̃ in ipm credim⁹ / ipm ĩuo
cam⁹? Ecce iminuti sum⁹. ex ira dei effusa
sup nos / pl⁹ ꝗꝫ gentes q̃ nomẽ dñi nõ noue
rũt neꝗꝫ inuocauerũt. Et vt alia ꝓtereã ec/
ce ꝗꝫ execrãdo scismate eccl'iaꝫ sponsaꝫ suã
ꝯcuti sinit / deijci / pteri / rumpi / lacerari. Et
vbi sunt mi̇̃sericordie tue antiq̃ dñe? vbi est
illa quã apl's tu⁹ scribit apparuisse gratia?
vbi ẽ nomẽ sanctũ tuũ atꝗꝫ gloriosum / qd
inuocatũ est sup nos? Cur derelinq̃s nos
dñe deus nr̃? Ubi abũdantia illa pac; quã
orituram asseruit ꝓpħa in dieb; tuis. ꝛ quaꝫ
angeli cecinerũt dicẽtes. Gl'ia in excel; do.
2 ꝛ in terra pax hoib; bone volũtatis? ¶ Sꝫ
ve tibi mala voluntas. volũtas ingra. Tu
istã a nobis dei grãm abscõdis. Tu diui/
nũ illud carmẽ obturbas dissonis morib;
tuis. Tu surripis gl'iaꝫ deo ꝑte suã. Quid
ni pace spolieris ꝑte tua? Tu igit bñ viue/
re docẽda esses nõ acute disputare / neꝗꝫ for
tassis tpus docẽdi sed faciẽdi. qm̃ mala ra
dicata q̃ in mores abierũt / nõ ꝟboꝝ fomẽ
tis sed factoꝝ securib; atꝗꝫ ferramẽtis exti

pare necesse est. ¶ Sed assit potius tps mi
serẽdi dñe iesu. tẽpus miserẽdi eius qꝛ vẽit
tẽpus. succurrat grã tua. Appareat illa mi
seris. qꝛ adiutor es in oportunitatib; in tri
bulatõe. Impera vẽtis ꝛ cessabit ꝗ̃ flatio.
et aura seuerior et asperior. Recorderis grẽ
tue antiq̃ dñe. Recorderis ĩfantie suscepte
ꝓpter nos. sed et circũcisionis tue ꝛ nomi
natõis salutifere memor esto. Benedic ꝓn
cipio anni benignitat; tue. quod ꝓncipiũ
tu corona mi̇̃sericordia ꝛ miseratõib;. quoni
am illud tibi dedicam⁹. nõ fabuloso Jano
bifronti. scientes qm̃ beatus est vir cuius
est nomẽ dñi spes eius. et nõ respexit in va
nitates ꝛ ĩsanias falsas. Tu summ⁹ es põ
tifex noster / des in nouitate ortus tui et co
ronatiõis tue grãꝝ vbertatẽ / et ĩdulgẽtiaꝝ
plenitudinẽ clargire. Signare digneꝫ grã
tua nr̃as expectatiões ad ꝓbendas celestis
illi⁹ et cathedralis eccl'ie tue magne hierl'm
eccl'ie triũphantis ad quã tendim⁹ / quam
tota deuotõe cupimus. expectãtes beatam
spem. Non cõfundas nos ab expectatõne.
quia ve patiẽtib; repulsam. si vel in signati
one vel in bullis vel ꝓcessu vel possessione
defecerint. Sit hodierna sanguis tui effu/
sio expectationũ nr̃aꝝ valida signatio. sit
eternũ salutare. vt vbi iniq̃tas abũdauit su
ꝑabundet et grã. ¶ Talis erat in meditati
one mea ꝯdiplũgor querul⁹ ꝯmouẽs ordo
ꝛ obtestans. vt sublata mala volũtate d' me
dio nostri (illa enĩ sola pacẽ cogit in exiliũ.
illa scisma parit. fouet et nutrit) nos coad/
iutores gratie dei sum⁹. que pijs conatib;
nõ deerit. ¶ Cui studiositas. ꝛ cur ait nõ in
quirit clerus cũ prelatis suis. qualib; vijs
occurrere cõuenit tantis et tot incõmodis
Seu ꝑ ꝯgregatõem factã in nomie iesu / q̃
aderit in medio. Seu ꝑ sedule disputatõis
officiũ. tendentis nõ ad cõtentionẽ sed ve/
ritatis inquisitõem. Seu ꝑ inuestigatõem
criminũ regnantiũ ĩ christianitate vt euel/
li cognita possent. Et esset clerus exẽplo ie
su populi saluator. nõ lup⁹ dissipator. Ex/
pedit ne me studiositatẽ in talibus occupa
ri? ¶ Cui zelus. Expedit q̃dem ꝛ iã multa
a tuis sectatorib; conscripta sunt / vt omia
rite ꝓparent que agenda fuerint in cõcilio.
Alioq̃n ferẽdũ ẽ ne scismati radicatõꝫ affer
ret exemplo grecoꝝ. et ne scandala (nõ auer
tat di grã) multiplicaret ampliores. q̃lia nũc
ꝯia dicere r̃clamat vt vides breuitat; amor
ꝛ subdola blãdaꝗꝫ adulatio cõtradicũt. Ni

hilominus obsecratōne facta p gratiā domini nrī iesu xpi et p me zelū dom⁹ dei / vt tps modicū det veritati z eius inqsitōi. ppulso omni mordacitatis desiderio. qd lōgissimū frequenter vanitati daf z fabulationi. Dic tu studiositas radices aliqs et iure diuino sub generalib⁹ pncipijs vtiles ad sedandū pestiferū scisma cū illō pmum et pncipalit⁹ occurrit in ecclia reformandū.
¶ Tūc studiositas visa est quedā apire sub consideratōe quadruplici/ que qlia sunt vestrū erit iudicium.
¶ Sequunf quattuor cōsideratōnes de pace pdicate Tarascone

Cōsideratio prima

Dnis policie ecclīastice et cuiuslibet legis eam regulantis est pax salutifera. Hoc satis expssit diuinus nr phs paulus qui finē legis et pcepti/ nūc dilectionē esse dixit/ nūc iesū. intelligens in dilectōne pacē. in iesu salutem. vt sit finis pax salutaris. Neqs opus ē anxia pductōe alia/ cū natura nos doceat ens quodlibet nō minus suā vnitatē z pacē appetere/ qs entitatē/ fm deductōem diuini dionysij Augustini et boetij. ita vt pax sit bonū quod oīa appetūt. adeo q pticularis ordo nature plerūqs īmutaf in reb⁹ vt vnitas conseruef. Manifestat h ascensus grauis sursum/ et leuis deorsū. Si in corpe vero/ cur nō in mystico pōt vicissitudo tal' q̄ri. vt p pace retinenda. fiat deorsū qd sursū est vt pax pmaneat? Cū igif fm exigentiā finis cetera debeāt moderari. et finis est q imponit necessitatē reb⁹. necessitas vero legē nō habet/ pspicuū est q nulla lex habeat aliqd firmitatis si paci faciēde vl' psuadende inuenif contraria. sed deb3 interptari vt seruiat paci/ vel penitus aboleri. alioqn iuxta dictū comici/ sūmū ius sūma ē malicia/ cōformiter ad iussionē sapiētis. noli esse iust⁹ nimis. Sic athenienses fecerūt ad tpus leges lycurgi nō esse/ vt semp essent. et nasica scipio/ dū consul inquit iuris ordinē sequitur/ id agit vt cū oīb⁹ legib⁹ romanū corruat imperiū. Nullo pacto igif fuaf lex nō obfuato legis fine q est pax. Sic in sili xpianam doctrinā scribēs Aug⁹ deducit p regula memorāda q nullus textus sacre scripture in sua expositōe retinet sensū spūs sancti nisi ille caritatē edificet. Et qm hui⁹ scismatis tam extranea videf esse pestis vt talē nūqs visum fuerit minus habens pulsionis humane remediū/ docēte hoc sua idicesradicatōe/ expedit ad eius expulsionē institutio nouoz canonū/ cū ea que de nouo emergunt nouo egeāt auxilio. vl' iā pditorū necessaria ē moderatio. Sz qlis et p quid moderatio? Sane p regulā infallibilē z inobliquabilē legis diuine/ cuius sectatoribus et amicis pax mlta est si pp hec credītur/ et nō est illis scandalū. ¶ Ex qbus elicitur pclusio saluberrima/ q nulla via pficiens ad sedationē scismatis repudiāda est/ qntūcuqs iura vel leges hūane videāf opponi. vt de electōe sūmi pontificis q est sic z sic celebrāda/ et similes. dūmodo diuinū mandatū vl' ius maneat inuiolatū. Qd scire ad illā spectat scientiā p quā legū pditores iusta decernūt/ legem eternā imitātes. Hec est lex euāgelica/ q si cōtemnaf ab aliqbus/ illi sūt inepti pacis ecclīastice tractatores. quēadmodū inutiles sunt hoīes ita ad heretes nudis textib⁹ vt epikeyam h e eqtatē ignorēt. quales Aristo. noīauit imprsiuos in opinionib⁹ ppriis. ¶ Et his demū qs qs nō videat / qs impiū est pferrm apud eos qui se ecclīasticos dici volūt / si pitos ī euāgelica lege vl' ñ cōsultare vel abijcere/ vel maiori sacrilegio habere pbro pgnoscātur hinc errores hinc plurimi prioses assertiones / hinc pplexitates inexplicabiles / hinc obstinate defensiōes adinuentionū hūanarum in pniciem ecclīe z pacis salutifere finis sui surgūt. vt q nō licet disputare d potētia pape. q nō potest sibi dici / cur ita facis? cum tñ sit peccabil'. q nō pōt ī aliq casu ecclia sine eo cōuocari vl' aggregari. q h est fidei articulus. Bñdict⁹ ē papa (exēpli grā) q non pōt in aliq casu ad pciliū papa vocari. Q, absqs eo nō stat sal⁹. cū tñ salus ecclīe in solū deū ordinef absolute z essentialiter/ et in hominē christū de ordiata lege. sed accidentalit' ordinaf in papā mortalē. Alioquin dum vacat sedes p mortem pape vel naturalem vel ciuilē. vtputa si sit hereticus depositus quis hominū saluus esset? Alij papā pdicant impeccabilē. alij omnipotentē. alij sine vlla exceptōe credūt extra salutis statū quēlibet sue parti nō obedientem. Quod quanta temeritate dicaf ipsi viderunt assertores

Consideratio scda

N q Uelibet ĩ eccl'iastica hierarchia potestas in pacẽ salutiferã ordinat. Hec infert ex pma. Cũ igitur nõ sit data ptãs in destructionẽ sed edificatõem. teste aplo. Si qs abusui ptãtis hoc est tyrãnidi resistit / ille nõ resistit dei ordinatõi / sꝫ obedit q̃ iubet malũ tollere de medio sui / ꝛ pſem scãdalizanteꝫ abijcere / sicut et licet cuicũqꝫ erga quẽcũqꝫ vim illatã vi repellere / cũ appositõe moderate cautele. ¶ Hec cõsideratio facili deductõe traducit quorũdã scripta sup obedientie laudibꝫ et inobediẽtie penis ad oppositũ illius qd ꝑsuadere conant. Nam si obediẽdũ est homibꝫ / quanto magis deo. ¶ Elucet ꝑterea ꝙ si salutifera pax tollat. ex eo ꝙ in Johãne (exempli grã) potestas ecclesiastica q̃dam remanet / q̃ repudiata pax rediret. abijcere ptãtem in hoc casu ẽ eadeꝫ bene vti. retẽtio autẽ verteret in abusũ. Addito ꝙ nulla ptãs inuenit hic in via / q̃ nõ subijciat legi diuine ꝛ naturali. et q̃ non sit peccabil' ꝛ auferibil' vel abdicabilis. aut ꝑ tẽpore ab executõe suspensibil'. ¶ Fundat in hac cõsideratõe dictũ illud mẽorabile ꝛ vere dignũ a sũmo põtifice quod his auribus plurics accepi ab ore dñi nr̃i. hoc sine adulatõis spũ refero. paratus sum inquit etiã vsqꝫ ad mortẽ vel imolatõnẽ ꝓprij corpis si ita res exigat eccl'iasticã vnionẽ ꝓcurare. quãto ampli⁹ vsqꝫ ad ꝓprij stat⁹ abdicatõem. Nam quãdo daret vitã q̃ nõ desereret vestẽ aut vittam / coronã seu mitram? ¶ Uellent aliq̃ rursus obijcere ꝯtra epl'am anglicanã ꝙ via cessiõis ĩ effectu reddi possit practicabilis casu ꝓposito / inuitis etiaꝫ ꝯtendẽtibꝫ de papatu / q̃ꝫq̃ꝫ si habeat h̃ allegationẽ rationabilẽ coactio ipi viderit / velint itaqꝫ / nemo cogit. Attñ q̃cq̃d de h̃ sit ꝯstat viam cessiõis esse possibilẽ. imo in casu necessariã. ad cuius laudẽ spectat quod scribit Dionysi⁹ (nõ ille ariopagita) ad donatũ. recitatiue ĩ eccl'iastica hysto. Dionysi⁹ donato fratri salutẽ Si iuit⁹ vt ais ĩ h̃ venisti / offendis in eo si dimiseris volens. oportuerat q̃dem etiam pati oĩa ꝑ eo ne scinderet ecclesia dei. ꝛ erat nõ inferior gloria sustĩere martyriũ ꝑ eo ne scinderet ecclesia q̃ꝫ est illa ne idolis ĩmolet. imo ƒm meã sententiã maius hoc puto martyriũ esse q̃ꝫ illud. quia ibi vnusquisqꝫ ꝑ sua tm̃ anima / in hoc vero pro omni ecclesia martyriũ sustinet. Hec ille. Deniqꝫ plura sequerent de quibus nõ est dicendum per singula.

Consideratio tercia

q Uilibet rationis capax obligatur ƒm vocationẽ suam / pacem ecclesie salutiferã ꝓcurare. Ille orãdo / hic disputãdo / hic ꝑdicãdo / hic exhortãdo / hic agendo. vel quolibꝫ modo alio. D Sumerent argumenta ꝑ hac consideratõne ex radice filiatõis ad ecclesiam. et ex radice dilectõis et iusticie ad proximũ. ex radice pietatis seu religionis ad deum. Nulla siquidẽ in ꝑsenti scismate potest serpere deterior labes q̃ꝫ inertia querendi pacẽ. siue illa proueniat ex ambitõne vel adulatiõe / vel timore / aut alia occupatõne nõ admittente curã hãc salubriorẽ. pectora nostra duas nõ admittentia curas ait satyricus. Audiam⁹ a sapiente quid pigricies stulta operat ĩ agro vel vinea ecclesie. Per agrũ inquit viri pigri trãsiui ꝛ per vineam viri stulti. et ecce totũ repleuerãt vrtice / operuerant facieꝫ eius spine / ꝛ maceria lapidũ destructa erat. ¶ O, si pestiferũ ẽ et maledictõni ꝓximũ negligere opus hoc diuinũ / q̃ꝫ criminosũ est / q̃ꝫ nephariũ laborãtibꝫ nõ applaudere / sed irasci? ¶ Propterea stat aliquẽ adherentẽ iuste parti pl⁹ esse de scismate culpabilẽ / q̃ꝫ alterum qui adhereret parti false. vt si primus aliqua passione viciosa tractus obsistat quo min⁹ fiat pax. nec audire paratus sit ecclesiã. Alius querit cũ omni sollicitudine vias pacis / promptũ habẽs animũ obediendi ecclesie iudicio seu veritati dũ sibi clarescerct. Ea nãqꝫ que dissensionem afferũt in ꝑsenti scismate sunt talia que in facto maxime consistunt. in quibꝫ errare sine periculo salutis potest non solũ iste vel ille / sed etiam in talibus ecclesia fallere dicitur et falli / sicut dũ multo tempore feminã pro papa coluit. ¶ Porro manifestari potest ex radice hac quales excusantur a vicio scismatis. Et ꝙ stat scire ꝙ scisma est ĩ ecclesia. et tamen nescire quis in ea sit scismaticus. Ex hoc consequenter aperitur quales sunt anathematizãdi ꝛ vitandi et quales non. Nam velle omnes indifferenter partis false extra ecclesiam et salutẽ trudere / quale sit iam tetigim⁹. ¶ His ex rebus perspicuum fit deinceps quanta laude. quibus preconiorum titulis / commendanda redditur partis nostre diligentia / presertim in inclitissimo francie regno.

et q̄tū a scismatis obstinatōe ꝓcul existat/
vbi q̄sita ē hacten⁹ pax salutifera tanto la/
bore/tot expēsis/tot legatōibꝫ/assiduisq̄ cō
silijs ¶ Nec ē ꝙ aliq̄s opponat q̄sdā vł zizā
nias vel paleas malaꝝ actionū in q̄busdā
ortas inter hanc ꝟtuose oꝑatiōis segetem.
vel ꝙ nō satis efficaciter diligentia respon/
dit ad votū. Ascribat̄ hoc hūane fragilita
ti. Raro enī nascit̄ granū virtutis sine pa/
lea aliq̄ defectuositatis. Nihilomin⁹ habꝫ
ꝑfecto plus vere laudis zelus ille diligens
q̄ aliorū negligēs torpor. q̄m scisma si di/
mittit̄ absq̄ agitatōe/proferet radices ma/
las alti⁹ et ineuulsibiles ꝛ ꝓductas robora
bit. Nam mala ꝑ longas ꝯualuere moras.
Doceat nos scisma grecorū qḋ iā nō cura
tur. nemo nō desꝑat. ¶ Quo in loco ḡndis
offert̄ ad loquēdū materia suꝑ laudibꝫ pa/
risieñ. vniuersitatis ꝓclarissime studioꝝ su/
ꝑ zelo feruido ip̄ius/que nō cessauit hacte/
nus eniti pedibꝫ vt dicit̄ et manibꝫ. alit̄ q̄
desides aliq̄ ꝛ inutiles q̄ facere nihil volūt
vel nesciūt. obstrepūt tn̄ facientibꝫ solis cō
tumelijs fortes ꝛ armati. Sed silētiū im/
perat tā benignitas tā modestia ne in ei⁹
laude videamur ꝓpriā querere. ¶ Ecce au/
tē quis est qui nō dicat/q̄ nō clamet/pax/
pax. fiat pax. pacē volo. pacē suꝑ oīa cō/
cupisco. At uero nōne irridet̄ deus/ quoni
am sīle est pacē nō velle/ꝛ illā vel inutiliter
ꝛ desidiose velle/vel impossibiliter velle. Ħ
est medijs ad eā impossibilibꝫ cōtēdere. vt
si querat̄ vnio aliqualiter qualit̄ haberi nō
valet/neq̄ via debellatōis/neq̄ via ratōis
seu reductōis/neq̄ via anathematizatōis
seu sepatōnis/neq̄ via cōdescensionis aut
similiter. Cūq̄ itaq̄ pastor teneat̄ non mi
nus reuocare oues quas iudicat errantes/
q̄ seruare nō errātes. nōne debet vt fiat v/
nū ouile modū possibilē et verisimilē hoc
agendi velle ꝓsequi/etiā cū dimissiōe gre/
gis proprij et obedientie/si per hoc seruat̄
et vnit̄ grex vterq̄. Nec est hoc deserere gre
gem more mercēnarij et fugere/sed saluare.
ꝛ vt vere sic dicam⁹ fugiēdo manere. Sꝫ
hec cessio dicit aliquis fieret ꝑniciosū po/
steris exēplū: fatemur id posse ꝯtingere. nā
quibus rebus nō contingit abuti. attamē
pro incerto malorū euentu/nō esset tā cer/
tum et optandū ꝓsentis pacis bonū repu/
diandū vel negandū

Consideratio q̄rta

Antū est pacis salutifere bonū P
vt pro eius adeptōe neq̄ mūda
nus honor/neq̄ status/neq̄ ḡ/
dus/neq̄ ꝓpria vtilitas debeāt.
aliquem deterrere/et nihil prorsus nisi pec
catū cōtra legem dei eternā. Hec conside/
ratio posita est cōtra illos q̄ dicunt. Obser
uetur honor partis nostre. habeam⁹ victo
riā/cōfusionē euitem⁹ Ecce qualia sustinu
it obprobria summ⁹ pontifex christ⁹ vt fa
ceret vtraq̄ vnū. recōcilians in suo sanguie
ea que in celo sunt et in terra. factus obpro
briū hominū ꝛ abiectio plebis. et nō dicēs.
seruetur honor meus. Sufficiebat ei testi
moniū bonū cōsciētie ad deū. Igit̄ vt pax
habeat̄/ nulla plane via repudiāda ē q̄ pt
absq̄ peccato deduci. et quāto breui⁹ tāto
salubrius. Quanto insuꝑ patentius tanto
acceptius apud oēs/quoniā res tangit
oēs/ꝛ veritas lucē amat ¶ Quocirca vie
ꝑ dominū nostrū oblate (proferā hoc sine
adulatōis oleo quo nō indiget/et salua pa/
ce omniuꝫ) quia nunq̄ mihi vise sunt iuri
diuino palā contraire. nunq̄ vise sunt simi
liter penitus reprobāde/nisi forte struatur
calūnia ex iuramēto suo/et ex toti⁹ obediē
tie sue cōsensu/iudicio ꝛ requestis aliorū tē
dentibus. ¶ Propterea rursus nō impro/
babile videt̄ attētis circūstantijs offerētibꝫ
se in ꝓsenti scismate si pars iusta possita iu
ris sui ꝓsecutiōe desistere/vt ad iniustā ius
suū transferret ꝛ fieret iusta. seu ꝑ nouā ele/
ctionē intrusi. seu ꝑ aliam viā in iure scripto
nō habitam/dūmodo ius diuinū vtrobi/
q̄ iuiolatū remaneret. ꝛ hec via ꝓpt̄ timo/
rem inhonoratōis mūdane nō esset penit⁹
abhorrēda. Nam q̄cq̄d a maliuolis interꝓ
tibus diceret̄/desuꝑ resideret inspector cor
diū deus. et iudex veritas et charitas abū/
de remunerās Nōne laudata. nōne victrix
effecta ē mr̄ illa vera infantis apud salomo
nē q̄ filiū maluit integꝝ alij cedere illoq̄ care
re q̄ diuisus i suā cederet portiōeꝫ: Deniq̄
in laude Q. fabij maximi ꝓclarissimā dixit
Ennius ꝙ nō ponebat rumores añ salutē
Nōne sanctius est vltro dare gr̄e. dare cha
ritati fraterne. ꝛ paci honorē suū caducū.
imo vitā ꝓꝑam cuꝫ merito q̄ sine laude et
pace mox natural' necessitas vtrūq̄ diripi
at: Cōcedat̄ ḡ libēter gr̄e/id qḋ velit/nolit
obtinens/ptin⁹ relinquet̄ nature. ¶ Ampli
us nō videt̄ iprobabile q̄n expediat i casu
ecclesiā ad tēpus summo pastore carere vt

ſnterim ꝑ tractatū vel alit̄ adeptio pacꝭ ce
lerioꝛ hrēt. Q, ſi canōes oppoſitū ſanxerīt
lex diuīa nō diſſonat. Nā ex dicto p̄t abſq̄
papa moꝛtali ſtare ſal⁹. Q, ſi timet īfama
tio ꝑris illi⁹ vel illius. iā rñſum poſuimus.
Q ¶ Conſeq̄nter deducim⁹ ꝙ ꝓpter timoꝛem
ſuccūbendi aut inhonoꝛatōes hūane/que
vtiq̄ viciosa nō ſūt/ ꝯciliū generale vniuer
ſal' eccl'ie nō videt̄ repudiādū. ſꝫ piū ē cre
dere ꝙ in tractatōe p̄ſentꝭ matie nō erraret
Audiam⁹ rōem. ꝯſtat itaq̄ ꝙ in materijs
fidei terminādis erroꝛ nō cadit ī generali
ꝯcilio. Rōem dāt doctores ex ſpēali aſſiſtē
tia ſpūſſancti ⁊ chriſti regētꝭ eccl'iam. nec ꝑ
mittentꝭ errare ī his ad q̄ hūana īueſtiga
tio ꝑuenire non p̄t. Sec⁹ in his q̄ vel facti
ſunt vl' hūana rōe t̄miari p̄nt. Nūc autē
ſciſma p̄ſens q̄q̄ ī his q̄ facti ſunt pl'imū
hereat/eius nihilomin⁹ t̄miatio tā ꝑplexa
cernit̄/tāq̄ difficil'/vt ſup̄ hoim vires īge
nia īuentōes ⁊ ꝯſilia videat̄. Ubi ꝟo deeſt
hūanū/p̄t ⁊ dꝫ abſq̄ temeritate diuinū au
xiliū etiā miraculoſum expectari. Jta ei de
ſoꝛtib⁹ mittēdis ī caſu det̄miat Aug. dū ſe
uiētib⁹ tyrānis inq̄rit̄ q̄s de multis p̄latis
ꝓ gregis ſalute remanebit/q̄ recedēt? Non
ne igit̄ abſq̄ ꝑiculo cauſa illa ꝯmitti deo ⁊
vniuerſali ꝯcilio poſſꝫ abſq̄ foꝛmidine q̄q̄
maioꝛ ꝑs vinceret ſi eſſꝫ īiuſtioꝛ/⁊ maxime
in ꝑniciē eccl'ie. qđ addo/qm̄ ī caſu cōīſ er
roꝛ faceret ius/p̄ſtim erroꝛ facti vl' ex facto
oꝛtū habēs. Auxiliū tale miraculoſū nōne
in bello coꝛꝑali iudas machabe⁹. nōne mo
yſes. nōne fideliū alij talit̄ expectauerīt/qñ
ꝑſequebat̄ vn⁹ mille/et duo fugabāt decē
milia: q̄nto ſecurioꝛi fide ꝑ h̄ ſciſmate finiē
do p̄t ī opitulatōis diuīe aſſiſtētia ſpēali/ꝑ
tractatū vniuerſal' ꝯcilij ſpes hri. Et quis
obſecro tāte p̄ſūptōnis inueniri poterit/vt
determiatꝭ ꝑ tot viros celeberrimos/ꝓpri
am opinionē vl' p̄ferret/vel coꝝ dictamē ñ
īmitaret̄? Piū q̄ꝫ ſentire ē vt nō niſi viam
mediā/viā pacificā ⁊ vtrobiq̄ honoꝛabilē
ſentētiaret ꝯciliū. Nec tñ ignoꝛo mltas cir
ca hec ⁊ alia ſuboꝛiri difficultatū nebulas.
Sed eas oēs lux diuīe legis ſuis radijs fa
ciliter eijceret/ſi nō vltra ceruicoſa ꝯdicen
di libido obſtiterit. Si ocl'os rōis neq̄ ſe
gnicies inḡrēdi clauſerit. neq̄ ruditas ob
truderit. neq̄ eos lippitudo carnalitatis. ne
q̄ curaꝝ puluis. neq̄ fum⁹ p̄ſūptōis ſuffo
derit. neq̄ poſtremo malicia cecauerit quo
minuſ apparere poſſit gr̄a dei ſaluatoꝛꝭ no
ſtri. ¶ Jta ſtudioſitas ꝑ zelū ſtimulata ꝓ
gebat in lōgius. Cuius ego ſermonē inter
rūpēs et finiēs/exclamaui. Appareat o vti
nā bone ieſu pax nr̄a. ſalus nr̄a. appareat
tādē aliq̄ñ gr̄a tua. vt p⁹ illuſtratōꝫ ſincerā
⁊ agēda videam⁹/⁊ ad ea q̄ viderim⁹ īplen
da ꝯualeſcam⁹. Res q̄ppe ī obſcuro nimiſ
demerſa ē. nā et nobis caligīes/puluereſq̄
difficultatū ambulādo ſponte ſuſcitamus
Deeſt inſuꝑ apud multos gr̄a humani au
xilij/que ſimul apparere et cooꝑare debue
rat gr̄e dei. Obfuſcat eā p̄terea vel abſcon
dit amoꝛ ꝓpꝛius q̄rens q̄ ſua ſunt. et incir
cūciſo coꝛde ambulāſ poſt deſideria carna
lia atq̄ ſecularia/neq̄ ſobꝛie/neq̄ iuſte/ne
q̄ pie viuens in h̄ ſeculo. quaſi nō expecta
ret beatā illā ſpem que ſola deſiderāda ē. ſo
la velut exeniū diuine ḡrie iugiter poſtulā
da. Prouideat melioꝛa viciniorāq̄ ſaluti ḡ
tia eadē dei et ſaluatoꝛis nr̄i/hic nos iuſti
ficans. gloꝛificās in futuro Amen

¶ Finit ſermo de circūciſione coꝛā papa
apud Taraſconā. Anno. M. cccciij.

Epiſtola eiuſdē ad

dñm aurelian̄. de ſmone p̄cedente

ſ Erenisſimo principi et militi R
regiſ poli dño aurelian̄. Su
us Johānes cancellarius ec
cleſie Pariſien̄. indignus/ob
ſequiū humile. paciſq̄ p̄ſentꝭ
cum eterna donū feliciter adipiſci. Multa
hactenus ſcripſi ſtrēnuiſſime dñe. Pluria
dixi que ad eccleſiaſticā pacē vtilia videbā
tur/proſequēs pacē exulantē/latratu q̄ po
tui/ego de genere catulus. offerēs inſuꝑ ꝓ
virili poꝛtōe ad opus tabernaculi dei cum
hominibus ea que de manu ſua videbar ſu
ſcepiſſe. Nec ignoꝛo poſſe ea a tot capitib⁹
in varias facile traduci ſententias. ⁊ foꝛſan
aduerſas. que tñ oīa ſi cum diſtinctōe tēpo
rū circūſtantiarū quoq̄ ſeſe offerentiū mł
tiplicitate p̄ēſari digna fuerint/arbitroꝛ ea
inuenturi nexu cōcoꝛdi veritatis inter ſe iū
cta eſſe/vtpote que circa idē centrū eundē
q̄ cardinē pij deſiderij voluebant̄. Uiā ita
q̄ ceſſiōis bene practicatā ego breuiſſimā
et optimā cenſui/iudicans ad eius recepti
onē ſm p̄parationem animi ambos ꝯtēdē
tes de papatu iure diuio conſtrictos. Nec
erat ꝙ allegarent coactōnem. Uellent itaq̄
cogebat nēo. Porro in ꝯcluſione ſubſtra

xtionis nō affui/quā tñ ꝯclusam īpugna/
re ptinaci aniositate nō p̄sūpsi. Sz postq̄
dñs nr̄ Bñdictus viā cessiōis ꝛ alia q̄ pe/
rebāt accōmoda p pace ꝛ reformatōe eccle
sie dict⁹ est acceptasse/opponit se paruitas
mea cū odijs et discrimib⁹ nō modicꝭ/ vt
ip̄e neq̄ papatū d̄ facto irreuersibilē amisis
se/neq̄ hereticus aut scismatic⁹ iudicādo
esse causaret. Placuit quoq̄ restitutio quā
ꝛ p̄dicaui corā celeberrimo cetu aplꝰorum.
Per hāc itaq̄ ab ea nr̄a secū vnita/ portuz
pacis generalꝰ attigere facili⁹ sperabat. De
niq̄ nō tā missus q̄ coact⁹ legat⁹ ad domi
nū nostꝝ sup hac matia p pte vniuersitatꝭ
p̄clarissime studiorum cui ego sum⁹ negare
potui nihil pposui p̄mo massilie. De hic ta
rascone s̄monē hūc/quē decor⁹ p̄sentie ve/
stre nobilissime fulgor illustrauit. Nūc ser/
monē sicut ꝛ p̄sentē ppositiōem /postulare
dignata ē celsitudo vr̄a ab exiguitate mea:
q̄lis aūt ego sum vt vel h̄ vel aliđ q̄ppiā de
negare p̄sumpserim: accipite itaq̄ s̄monez
q̄liscūq̄ ille est. vbi aliq̄ sed pauca ex dicta/
tis /in margine posita sunt /q̄ breuitas pre
ceps eripuit ne pferrez. Bñ valeat p̄clara
dñatio vr̄a ad ꝯmunē pacē et ppriā salutez
ꝯseq̄ndā. scriptū tarascone Anno dñi. M.
cccciij. in vigilia epiphanie

Epistola dño came racensi existenti in curia

S

d Ecreuerā reuerēde pater et p̄
ceptor singularis accuratius
si vacasset p dictatū quedam
scribere ꝯq̄stur⁹ de sinistra vꝰ
interp̄tatōe vꝰ relatōe dictoꝝ
imo pluriū nō dictoꝝ in s̄mone circūcisi/
onis habito tarascōe corā dño nr̄o tpe lega
tionis mee p pte alme vniuersitatis parisi
ensis mr̄is mee. Expior itaq̄ verā esse co/
mici sententiam/nihil esse q̄n male narran/
do possit deteriorari. Hāc ego cē vnā ex ma
ximis difficultatib⁹ estimo q̄ reddūt offici
um p̄dicationis onerosissimū. q̄s difficul/
tates atq̄ discrimia Grego. et Chryß. q̄li/
bet in suo pastorali ꝛ Augu. d̄ doc. xp̄ia/
na/copiosissime narrauerūt. Fit enī plerūq̄
(loq̄r centies expertus) vt p̄sentes i s̄mōe ali
q̄ nō solū depuent bñ dicta /sed ea q̄ nullo
mō dicta sūt ꝯstāter affirmēt p plurꝭ Stul
toꝝ q̄dem infinit⁹ ē numer⁹. Est tñ sapiētꝭ
assertio Stultus nō capit verba prudētie
nisi ea dixeris q̄ versant in corde suo. Uerū
quoq̄ est dictū apulei /multos eē q̄ solꝰ au/
ribus corpis philosophant. intellectū ve/
ro vel nullū habēt/vel illū variāt p varieta
te passionū ꝛ affectionū. quēadmodū in so
nitu campanaꝝ sumim⁹ argumētū. Dicūt
enī (vt vulgari more loq̄r) quod volumus
Porro mihi cōscius suz/nihil ptulisse tūc
quod nō esset sacre fidei/ monitisq̄ salubri
bus accōmodū et examinata veritate stabi
litū. Nihilominus quot bone iesu sup eo/
dē sermone mihi reuelata sunt/q̄ nedū non
dixerā sz nec cogitauerā. Quot peruerse ca
pta et puersius impugnata audacter asse/
rere quosdā postmodū p̄sentes viderim ipi
quo studio vel cōtradicēdi, vel vane ꝯpla/
cendi/seu zelo vel ignorātia moti/quesisse
v̄itates p me positas impugnare/ ꝛ p rōes
palā erroneas. sed nolo sequi relatōnes so/
las hominū in tanto negocio defēdēde ve
ritatis /ne pugnemus /vt dicit in tenebrꝭ.
Habuissent igit dictorū meorū formā p/
priā et limitatōnē/adeo vt trāspositio sepe
vel omissio vnius vocabuli sententiā vari/
asset. habuissent inq̄ formā ipam /habuis/
sem viceuersa solide que dixissent. nūq̄ re/
fugissem p veritatꝭ defensiōe ꝯgredi. sz q̄d
agerem: nihil obiectū est qđ struerim dum
c̄ferem p̄sens/potēsq̄ v̄botenus respōdere.
sz lōgo postmodū interuallo me absente et
surdo vocib⁹ coꝝ plurima variaq̄ i oppo
sitū dicta p̄dicataq̄ ego solis rumorib⁹ ac
cepi/q̄b⁹ cur nō magno conatu r̄ndere pa/
rauerim iā exp̄ssi. Nouissime aūt hesterno
vespere scripsit et vnus amicus fidelissimus/
se audisse ab alio/qui sibi audierat ab alijs
grauibus (vt dicebat viris) me dixisse inter
cetera q̄ hoīe in articlꝰo mortꝭ existēte q̄libet
sacerdos habz eq̄lē ptātē cū papa in indul
gentijs dādis a pena et culpa. ¶ Hāc vero
assertōem certissimus sū nec sensisse nec di/
xisse /q̄q̄ si de ptāte ordīs i casu necessita/
tis fieret locutio /scitū ē satis q̄d doctores
sentēcient. Deniq̄ q̄d dixerim vñ error talꝰ
potuerit in aliq̄bus paꝝ forsan aduertenti
bus ad v̄boꝝ formā elici. Pono diffusiori
s̄mone i cartula colligata p̄sentib⁹ Tu p̄re
ptor sapiētissime corā tuis oculꝰ tot⁹ palam
sum tibi int⁹ et i cute not⁹. Digneꝛꝭ accipe
baculū defensiōis mee i hoc articulo. quo
app̄hēso voces oppositas (si ita dignū vi
sum fuerit) valeas ꝯpescere. Postremo ta/
tū ip̄m s̄monē quē hacten⁹ recōditū absq̄
multiplicatōne in alias manus habui mit

tere(si ita cẽsueris)parat⁹ sum intẽtõe talis
finis.det dñs ipe bñ valere iugit̃ i dño ad
cõsecutõem btẽ spei/ ⁊ ad vniõem celeri⁹ re
meandã in regionẽ eccl'ie sctẽ dei.

Sermo factus co

rã Alexãdro papa p magistꝝ Johãnem de
Berson cancellariũ parisieñ In die ascẽsi/
onis dñi.¶Adiuua rex celestis /⁊ tu regina
genitrix virgo paupem ⁊ inopem de regno
ĩsraelitico locuturũ.

T
Domine si in tẽpore hoc restitues regnũ isrl'. Originaliter
d
Act.i.cap. ⁊ recitatiue i ep'la
pñtis festiuitat3. ¶Nõ sũ ne/
sci⁹ btissime pater/ vosq3 car/
dines orbis terraꝝ ⁊ ceteri dñi sapiẽtia cla/
ra fulgẽtes/me subire fmõis onus psus i
par exiguis viribꝫ. Idcirco pulsabo ianu
as deuote regis celest3 vt impfectũ meum
suppleat. humili det gr̃iã. linguã infantis
faciat disertã. Et q̃ facili⁹ exaudiar oretur
parit̃ eius pia genitrix/illiq3 salutatio psen
tet angelica. Aue gr̃a plena ⁊c̃.¶Dñe si i tẽ
pore h ⁊c̃. Quesierũt h apl'i ab ascẽdẽte do
mino/eisdẽ q̃dẽ v̈bis/sed sensu vario.q̃ va
rietate breuitatis studio p̃terita. quoniam
duplex ẽ regnũ isrl'.h est videntiũ deũ. alte
rũ celeste triũphãtis eccl'ie/cui⁹ ciues deũ
vident p spẽm.alteꝝ terrestre militãt3.cui⁹
ciues deũ intuent̃ p fidẽ Dicã pmũ quõ ce
lest3/deide terreni ruinas ascẽsio dñica ho
die restituerit. Hãc mihi partitõem ñ me⁹
sensus s3 diuin⁹ cõtulit apl's. A q̃ scriptu3
memi deũ p̃rem pposuisse i dispẽsatõe ple
nitudis tpm ĩstaurare oĩa in xpo q̃ in celis
⁊ q̃ in terra sũt. Ecce me docet apl's tu⁹ vas
electõis me dñe iesu/q̃ tibi rñdere licuerit
q̃rentibꝫ discipul'.dñe si in tpe h ⁊c̃. Nã si
p te cẽnt instaurãda q̃ sunt in cel'/ vti affir/
mare illũ pspicio.q̃d tibi leui⁹ q̃3 hãc illis
v̈itatẽ rñdente ppterea scãdere celos vt ciui
tatẽ diminutã ⁊ magna pte sua p scel⁹ orba
tam turpe/reĩtegrares. Ipa maloꝝ oĩm p̃/
ma parẽs supbia/luciferꝝ illũ q̃ mane orie/
bat̃/cũ tercia stellaꝝ pte traxit ad tenebro/
sum occasu3. Et q̃s crederet nõ inde regni
supni claritatẽ obumbratã: Tollite ex h ce
lo visibili luciferꝝ ⁊ cũ eo terciã ptẽ stellarũ
cui dubiũ est noctes obscuriores futuras:
Quis nesciat impfectã remãsisse sctõꝝ an/
gelorũ societatem suo numero diminuto:
Quis in dubiũ vocabit corp⁹ ciuitat3 illi⁹
p̃stantissimoꝝ mẽbroꝝ auulsiõe sensisse le
sionẽ/⁊ integritatẽ pulcerrimam amisisse:
Null⁹ opinor.¶Ergo claudicabit sctõru3
gl'ia.nec dei ciuitas de sui ĩtegritate letabi
tur. Si natura tãto tpe vacuũ ĩsectet̃ ⁊ sic
exhorrescat.q̃ pacto supnas sedes vacuas
ocul' eq̃s aspiciet sctõꝝ gl'ia: Deniq3 gau/
dent angeli ad penitẽtiã pctõꝝ. Q3 si gau
diũ ingerit angel' lachryme mee q̃d d'licie
mee: Et si delicie mee gaudiũ sit angeloꝝ ũ
quõ mag' fuisset eoꝝ q̃ ceciderũt pmãsio:
A t illõ ciuitati celesti deest. Fuisset igit̃ ali
qua sctõꝝ iocũditas stãtibꝫ angel' q̃ ruẽti/
bus sublata ẽ.¶Ergo inq̃es ɔfirmati spũs
ceteroꝝ ruinã mesti deplorauerũt.et q̃ par/
te btõꝝ ciuitatẽ luctus igrederet̃: Nõ dico
fleuisse.nõ mestos/nõ tristes extitisse.vide
rũt culpã peccãtiũ nõ ĩde letati sunt ppter
charitatẽ/neq3 cõtristati ppt̃ ɔfirmatõne3
Viderũt deide penã/⁊ letati sunt iusti vi/
dendo vindictã.atq3 ad deiectõem impio
rũ affuerũt ɔditori. Eteni michael ⁊ ange/
li ei⁹ pliati sũt cũ dracõe. et putas victoria
potitos nõ inde sumpsisse gaudiũ:¶Sed
aliud est aliquã deesse leticiã impfecte ciui
tati.aliõ tristiciã admittere. Nõne vides de
lectatões ipas intellectu purissimas ⁊ ɔ̃rie
tate carentes cũ assunt letificare.cũ absunt
nõ ɔtristare: ¶Accessit ad mali cumulũ q̃
ea supbia q̃ ɔceperat in celis dolorẽ.in padi
so terrestri pepit inuidiã q̃ñ p inuidiã in/
dignata carnẽ eo viliorẽ ascẽdere vñ p̃stan
tior spũs corruerat.hoĩ ɔdito ad replẽdas
sedes i celo vacuefactas/ in serpẽte dirũ vi
rus aspsit. Sic eni inuidia mors ĩtrauit i
orbẽ terraꝝ/q̃3uis initiũ extiterit oĩs pec/
cati supbia. Ita ex oĩ pte optate restitutõni
supne ciuitatis malignus obuiabat. Attñ
spes eũ fefellit.restituta ẽ imo ⁊ amplifica/
ta dignitate. Cecidit lucifer p supbiã. ascẽ
dit ali⁹ lucifer p hũilitatẽ. Inuecte tenebre
p occasũ pmi purgate fuerũt p ortũ secun/
di. Ille minuit sctõꝝ numerũ/ iste restaura
uit ⁊ amplificauit diminutũ. Ille regni vi
olauit integritatẽ iste violatã reparauit. Ille
i celo sedes vacuefecit.iste nouis laudato/
ribꝫ vacuefactas adipleuit. Ille mlt'os ex
angel' exẽplo malo traxit in p̃ceps .iste plu
rimos hoĩes iustificatos tãq3 cẽtesimam
ouẽ pus errãtẽ pprijs humer3 reportauit i
celos. Iste ex oĩ pte sathã deludit̃.nec eni3
in celos reascẽdere potuit vnde tãq3 fulgur
ceciderat. h ẽ furor3 ĩpetu fuerat p̃cipitat⁹/

et ascensum quẽ homĩ atq; restitutiõẽ quã
inuidit ciuitati nullaten⁹ ĩpedire ꝑualuit.
Verũ gladio suo manu potẽtioris erepto
iugulat̃. et dũ intentõe corrupta ab ĩgressu
gl'ie nouos ciues ꝓhibere/gloriosũq; dei re
gnũ integritate pulcerrima fraudare sata/
git/tã ciuib; fabricat coronas/q; nouũ di/
gnitate regnũ honestat. Lucifer inde ceci/
dit/sol ascẽdit. Vanitas e celis eiecta ẽ. ve
ritas in celo reuecta est. Amiserat illa ciui/
tas creatũ angelũ. ac r̃cepit creatorẽ homi
nẽ. Unde ꝛ hic verꝫ ẽ illḋ ap'li. Nõne sicut
x delictũ ita ꝛ donũ. ¶ Vis etiã audire nouũ
gen⁹ gaudij. q; nisi hõ peccasset ciuitas illa
nõ sensisset. Nõ vereor ne nimis audacter
loqui videar/cũ sequar Ber. autorẽ/q̃ non
putat deũ nostꝝ totã habiturũ gl'ie sue lau
dẽ/donec veniãt q̃ ĩ ↄspectu angeloꝝ psal/
lãt tibi. Letati sum⁹ ꝓ dieb; q̃b; nos hũili
asti. annis q̃b; vidim⁹ mala. Hoc gen⁹ leti
cie celi nescierũt nisi ꝑ eccl'ie filios. H̃ nẽo vn
q; letat̃/q̃ nũq; nõ letat̃. O portune post tri
sticiã gaudiũ subit. post laborẽ q̃es. p⁹ nau
fragiũ portus. placet cũctis securitas. sꝫ ei
mag; q̃ timuit. Iocũda oib; lux/sꝫ euadẽ/
ti de ptãte tenebrarum iocũdior. Transisse
de morte ad vitaꝫ vite gr̃am duplat. deest
laudi si desunt q̃ dicãt. trãsiuim⁹ ꝑ ignẽ et
aquã et eduxisti nos in refrigeriũ. ¶ Hodie
felix illa ciuitas nouis exultat gaudijs. ad
hunc dieꝫ celestis ruine ꝑdurauerũt. Ante
hũc diẽ nẽo ascẽdit in celos. cũ de xp̃o scri
pserit ꝓpheta q; ascẽdit pãdens an̄ eos iter
¶ Ante xp̃o ip̃o ascẽdente coascẽderũt q̃ cũ re
surgẽte resurrexisse legũt̃: aĩas oĩ labe pur
gatas. Credo/sed de corpibus haud q̃cq;
temere diffinire velim. ¶ Ergo leti fuerunt
ãgeli christo ↄcepto. leti nascẽte. leti ꝑdicã/
te. leti hoĩem redimẽte. leti resurgẽte. sꝫ letio
res ascẽdente. Quid ita: q; m'lta docẽt̃ my
steria xp̃o p̃sente q̃ p⁹ absẽte nescierũt. Nec
id mirũ videat̃/cũ sc̃psit ap'ls Innotescere
ꝑncipib; et ptãtib; ĩ celestib; ꝑ eccl'iaꝫ mul
tiformẽ sapiaꝫ dei. Porro qḋ ꝑus sola spe
tenuerãt. ruinas suas resarciẽdas hodie re
y letiore ↄp̃hẽdũt. ¶ Quis mihi det o dñe ie/
su/o gl'iosissime restitutor regni celestis: q̃s
mihi det vt possim ↄcipe q̃nta intulerĩs ho
die cel' festa gaudioꝝ: q̃nta iocũditate btõ/
rũ spirituũ agmĩa ad nouã solẽnitatẽ ĩuita
uerĩs: q̃nta tibi leticia calcatori torcularĩs cũ
rubris vestimẽtĩs celos ĩtrogrediẽti tota su
ꝑna curia certatim obuiã venerit/aduenis/
se ↄ̃gtulata ẽ/q̃ntis laudib; triũphatorẽ ꝓse/
cuta ẽ: q; iocũdis obsequijs in sedẽ excelsi/
orẽ collocare studuerit: Si pl⁹ gaudeat su
ꝑ vnius pctõris pnĩa q; sup nonagitano/
uẽ iustis q̃ ea nõ egent. q̃ntũ de te gauisa est
deo hoĩe mortis victore/tot penitẽtes ĩ ip/
sam domũ paternã nõ reducẽte sꝫ reportan
te. q̃ ip̃e es sũmũ ei⁹ gaudiũ. sũm⁹ amor. sũ
ma suauitas: In te eni tota desiderat ↄspi/
cere. te suis ip̃i⁹ ocul' ex ꝓpinq̃ ↄtuendũ ꝑ
sentabas. Quã incredibili voluptate sẽsus
oĩm intimos tua vox illa ꝑmulsit. Cõgra
tulamĩ mihi o amici ꝛ vicini. q; ĩueni ouẽ
q̃ ꝑierat. ĩueni dragmã ꝑditã. mortuus fili
us reuixit. Celebrem⁹ alacrit o xp̃ianitatis
rectores incliti celebrem⁹ tãtã festiuitatẽ. re
p̃sentem⁹ ĩ terris angeloꝝ leticiã q̃ ꝓ nr̃a il
lis salute partim ingesta ẽ. Nobis ↄ̃gtule/
mur q̃ꝫ ẽ hodie relaxata/ĩmo et captiuata
captiuitas. Ascẽdens eni christ⁹ in altum
captiuã duxit captiuitatẽ. gaudiũ ingens
hodie cyrog̃phũ nr̃e dãnatõnis deletũ est.
Quidni illa natura hodie ĩ celũ ir cui dictũ
an̄ fuerat. terra es ꝛ ĩ trã ibis. Et vt thẽatis
sentẽtia ↄcludat̃. a dñõ in tpe h̃ restitutũ ẽ
celeste regnũ isrl'. Hec ꝓ hori ꝑte nr̃i s̃mõis
satis sint. Dñe si in tpe hoc ꝛc̃.

z Ractet̃ iã hec interogatio de regno
t ꝑegrĩatõis eccl'ie/qḋ ab abel iusto
ducẽs originẽ. ꝛ si postea sepe labo
rauerit/tñ nũq; vniuersũ intercidit. Sepe
expugnauerũt me a iuuẽtute mea et nõ po
tuerũt mihi. Floruit aliq̃n sub ꝑr̃iarchis
ducib; iudicib; regib; sacerdotib;. verꝫ apo
stoloꝝ tpe natõnib; subiectũ mire deflorue
rat. Rñde tu q̃rẽtib; dñe iesu/tibi ego/sicuti
certe nũc opib; nũc vocib; rñdisti/ꝛ si mi/
nus fortassis ad affectũ q̃rẽtiũ/tñ ad ꝟitã/
tẽ. Audistis q̃m misi vos vt eatis ꝛ fructũ
afferatis/eripiẽdo ciues israeliticos e ma/
nib; reg; babilõis. Audistĩs q̃m ꝑcipio vob
vt eũtes ĩ mũdũ vniuersũ ꝑdicetĩs euãgeli
um oĩ creature/vt sitĩs mihi testes ĩ hierl'm
ꝛ ĩ iudea ꝛ samaria ꝛ vsq; ad extremũ tre.
Cur h̃: nisi vt q̃quauersum hoste depulso
regnũ israeliticũ vr̃o misterio dilatet̃. Hu/
ius rei gr̃a dedi q̃sdã vr̃m ap'los. q̃sdã pro
phetas. q̃sdã euãgelistas. alios aũt pasto/
res aut doctores ad ↄsũmatõẽ sctõꝝ in op⁹
misterij. ĩ edificatõeꝫ regni isrl'. Proptea al
teri vr̃m alterã manifestatõeꝫ spũs ꝑti de/
di ꝑtim dabo ad vtilitatẽ repatõis regni de
solati. Et ne nudos hostiũ telis exponerẽ:

ſuccinxi lũbos vr̃os ĩ ṽitate. indui vos lo
ricã iuſticie. dedi pedũ calceos ĩ p̃paratõne
euãgelij pacis. ↄtuli ſcutũ fidei. galeã ſalu
tis/ ⁊ gladiũ ſpũs qδ ẽ ṽbũ dei. Quia ṽo
ĩbecillib; q̃les adhuc eſtis hec arma poti⁹
forẽt oneri q̃ȝ vſui. Edico vob̃ ab hieroſo/
lymis ne diſcedatiſ/ q̃ aduſq; recepitiſ ṽtutẽ
ſpũſſcti ſupueniẽtis in vos. qua nõ arma
tm̃ ſine moleſtia ferre. verũetiã cũctos im/
petus hoſtiles eludere. imo ⁊ exercit⁹ fũde
re atq; fugare poſſitiſ. Nã quõ damna cele/
ſtia reſtituent̃/ niſi ex his ciuib; regni terre/
ſtris q̃dã ſurſũ aſcẽderint. ¶ Nec illis carus
p̃ceptor/ cui⁹ vocib; diligẽter paruer̃t. Vñ
poſt ſpũſſcti ſuſceptõez ꝑfecti p̃dicauerũt
vbiq; dño coopante ⁊ ſmonẽ ↄfirmãte ſe
q̃ntib; ſignis. Ubiq; circũtuler̃t ſagittas
potẽtis acutas cũ carbonib; deſolatorijs.
vbiq; vicerũt regna. effugarũt aciẽ gladij.
fortes fuerũt ĩ bello. caſtra ṽterũt exterorꝫ.
Ita breui creuit eccl'ia inclita facta eſt ⁊ po
ſita ẽ in ſupbiam ſecl'orꝫ. dñata ẽ a mari vſ
q; ad mare. ⁊ a flumĩe vſq; ad t̃minos or/
bis terrarũ. Adorauerũt eũ oẽs reges. oẽs
gẽtes ſuierũt ei. ¶ Sed q̃d ad hec aſcẽſio?
T multũ ꝑ oẽȝ modũ. Quippe q̃ȝdiu dñs ĩ ter
ris cũ diſcipul' ↄuerſatus ẽ humi repſit eo
rũ dilectio/ dulcit' ſiq̃dem eũ amauerũt. ⁊ p̃
ei⁹ dilectõe ſpreuerũt alia. Ecce inq̃unt re
liq̃mus oĩa et ſecuti ſum⁹ te. Uerꝫ neſcio q̃
modo p̃ſentia viſe carnis/ ſpũal' amorꝫ pu
ritatẽ nõ admittebat. Inde ſepe tanq̃ȝ car/
nales obiurgãt̃. Inde petr⁹ ĩpatient' audi
ens ṽbũ de morte magiſtri ſathanas voca
tur. Inde cũcti moleſte tulerũt q; de aſcẽſu
ri mgr̃i diſceſſu audierũt. Inde pl⁹ ill' ſapi
ebat ṽbũ caro/ q̃ȝ ṽbũ ṽitas. ṽbũ ſapiẽtia
iuſticia virt⁹ pietas. Inde ſcriptũ eſt illδ.
Niſi ego abiero paclit⁹ nõ veniet. Et illud
aliud. Nõdũ erat ſpũs dat⁹/ q; nõdũ fue/
rat ieſus glificatus. Sȝ poſt mgr̃i diſceſ/
ſionẽ aptiores ſubinde fuerũt ſctm̃ ſuſcipe
ſpm̃. a quo roborati atq; firmati diſcerent
amare valide/ p̃dicare ṽitatẽ itrepide. fri/
gida corda ſuccẽdere. diſcerẽt pl⁹ inuenire
ſaporis in ṽbo deo q̃ȝ in ṽbo hoĩe. Expe/
rirẽt̃ altiorẽ amoris g̃dũ iã eis oñſũ a xp̃o
dicẽte. Spũs ẽ q̃ viuificat/ caro nõ ꝓdeſt
q̃cq̃ȝ. Ad hũc g̃dũ paul⁹ aſcẽdiſſe videbat̃
dũ dicebat. Et ſi ↄg̃uim⁹ xp̃ȝ ſm carnẽ/ ſȝ
iã ñ nouim⁹. Fortaſſis ⁊ pp̃ha cũ diceret.
Spũs añ faciẽ nr̃aȝ xp̃s dñs. Dui⁹ igit̃
ſpũalis amoris virib; ac robore regnũ iſra

eliticũ reſtituerũt. ¶ Sed heu ⁊ pl⁹ q̃ȝ milli A
es heu. q̃ȝ g̃ndis nob̃ materia lachrymarꝫ
obijcit̃. Circũferam⁹ ocl'os q̃zſũcũq; libu
erit. nuſq̃ȝ pax. nuſq̃ȝ trãq̃llitas. nuſq̃ȝ ſecu
ra q̃es. vbi calamitas. afflictio ꝑturbatio.
O me miſerꝫ/ quõ regnũ vbiq; diffuſũ per
bellatores inclitos/ coartauit ĩ anguſtũ ac
reſtrinxit rex impi⁹ babilonis. quõ maiorẽ
antiq̃ regni portõez abſtulit xp̃o/ et eã ip̃aȝ
q̃ ſcδm ſibi nomẽ retinuit innũeris tẽpeſta
tib; iactatã afflixit. Nã q̃ta ſunt hũani ge/
neris portio machometici ac ab octingẽtiſ
ferme annis ſuaue xp̃i iugũ ceruicib; excuſ
ſerũt? Quota indi/ ferũt̃ chriſtiane cruciſ in
ſignib; exornati ſȝ eccl'ie rhomane p̃matꝫ
ignorare. Quota greci/ at illos mala tẽpe/
ſtas a ſede petri diſiectos/ nõ mδ ſciſmatis
ſed nonnulli⁹ etiã hereſis macula fedauit.
Latinitas ip̃a purior ac ĩmaculatior. ſedẽ
eni habȝ petri. ꝓ cui⁹ fide ne deficeret ſpẽa/
lit' orauit ille q̃ ĩ oĩb; exaudit⁹ ẽ ꝓ ſua reue/
rẽtia. Ip̃a tñ tã multis q̃ȝ diuturnis q̃ȝ vi/
olẽtis ſciſmatib;. tũ antea ſepe. tũ nr̃a tẽpe/
ſtate miſerabilit' ↄcuſſa lãguit. Vñ nup tã
taꝝ calamitatũ ĩpatiẽſ eccl'ia/ multis ſuſpi
rijs ac gemitib; clamauit ad dñȝ. Dñe ſi tẽ/
pore h̃ reſtitues regnũ iſrl'. Aliq̃ ex pte au/
dita ẽ. excitat⁹ ẽ tãq̃ȝ dormiẽs dñs. tanq̃ȝ
potẽs crapulat⁹ a vino. et ꝑcuſſit inimicoſ
ſuos ĩ poſteriora. obp̃robriũ ſempit'nũ de/
dit illis. Aſportauit duplicẽ ſobnam tãq̃ȝ
gallũ gallinaciũ ⁊ fidelẽ eliachim ſubſtitu/
it. Nã cui⁹ ẽ iſta tua ſbſtitutio. p. b. niſi xp̃i?
Vñ ↄuocatio ↄcilij tã mira? Vñ p̃us diſ/
cordãtiũ ĩaudita ↄſenſio? Unde tot p̃ſulũ
ac p̃ſapientũ ↄcurſus tã celer? non cã certe
diſſenſiõis ſed pacis. Nõ vocauit papa. fu
it ↄuenticulũ. O ridẽda ac irrõnal' nimiũ
rõ. Neq; ṽo ad q̃ttuor illa ↄcilia q̃ ĩ actib;
apl'icis deſcribũt̃ Petr⁹ vocaſſe mẽoratur
Neq; ſinodus nicena iuſſu ſilueſtri. ſȝ con
ſtantini ↄueniſſe legit̃. Ad q̃ntũ vniuerſale
patrũ ↄciliũ ↄ theodorꝫ neſtorij diſcipulũ
nemine ↄuocãte ſeſe certatim p̃res exhorta
ti ſũt. Fuere g̃ ↄuẽticl'a? Caue dixeriſ. Colũ
tur ab Aug. tanq̃ȝ euãgelia. Quid ſi ſciſma
dubios reddat xp̃ianos/ quẽ duorũ ꝓ pa/
pa colãt? Quid ſi qδ praꝝ ẽ ſũm⁹ põtifex la
bat̃ ĩ hereſim. vt legim⁹ Liberiũ arriane p̃
uitati ſubſcpſiſſe. Marcellinũ idol' ſacrifi/
caſſe? Quid ſi ĩ tolerãdis onerib; xp̃ianita/
tẽ g̃uaret. An aduerſus tãtos morbos vllã
relinq̃s medelã? Relinq̃ inq̃es. Credo ſane

Nā imꝑfectā nimiū eccl'iasticā policiam
astrueres. nec a deo cui⁹ ꝑfecta sunt opa sa
lubriter institutā, qđ credere nefas ē si q̄s
in eā morbꝰ possꝫ icurrere ꝯ quē nll'a possꝫ
adhiberi medicina. sꝫ tñ nulla mēorat̄ ca/
sibꝰ relinq̄t. si nō aliqñ sine pape vocatōne
ꝯuenire possit eccl'ia. Libēter h̄ diuti⁹ insi
B stere sꝫ breuitate ꝓhibeor. ¶ Qm̄ ḡ te certuꝫ
ac idubitatū pōtificē nob exhibuit de⁹ vt
reliq̄ mala ꝑ te tollat. et regnū isrl' nimis i/
strictū iteꝝ āpliet. ad te iā ꝯuertit. ⁊ clami/
tat eccl'ia q̄rēs. Dn̄e si i tpe h̄ ⁊c̄. Nō ab lō/
gis inq̄t retro diebꝰ q̄sq̄ me sūm⁹ pōtifex i
tātā speꝫ erexit recuꝑande mee dignitatis
antiq̄ / sicuti tu / quē video ꝯtrarie dispositū
illis q̄ me diuisert. Fac obsecro vt ñ frustra
sꝑauerim. Cōsidera etiā atq̄ etiā q̄ cum
mihi donat⁹ es. tu⁹ esse certe destiti. nec si
te vocē dn̄m / tu me ꝓptea famulā arbitrerꝫ
Sic sara obediebat abrae dn̄m illū vocās
Nō ego certe tua sꝫ tu me⁹. oīa siq̄deꝫ mea
sūt siue paul⁹ siue appollo siue cephas. Tu
te etiā filioꝝ meoꝝ ꝑuū vocas / si ñ es / cur
te vocas? Si ꝑe es / negato dn̄m ⁊ vide q̄n
tū mihi debes. Si q̄spiā te filioꝝ meoꝝ rō
nabilit̄ vti velit / nō potes te sibi negare vl'
furari q̄ suus es q̄n ꝑ te vl' aliū sue necessi/
tati succurras. q̄uis nl ambitōi. nihil aua
ricie vl' malicie debeas si tātū singul' q̄ntū
vniuersis. certe q̄tū vniuersꝭ tātū mihi. q̄/
re suspirabūda atq̄ plorabūda peto vt ma
la mea respicias / vt regnū isrl' h̄ tpe restitu
as. ¶ Justū petit p̄r btissime. eā exaudi. vni
uersū studiū tuū ad regni sui restitutōꝫ ꝯ'e
ras. de vetusta illa saracenoꝝ ruina / q̄uis
o si resarciret̄. Uix ausim aliq̄d dicere. licet
nō existimēt xp̄iani ppl'i rectores / hoc ab/
soluti p̄cepto qđ hodie tuis auribꝰ intonu
it. Eūtes i mūdū vniuersū p̄dicate euāge
liū oī creat̄e. aliisq̄ sil'ibꝰ. q̄diu fuerit aliq̄
gēs sine xp̄o. nec se putassent p̄res eoꝝ apo
stoli. nec illi q̄ttuor p̄ncipales doctores ec
clesie. post q̄ꝝ tpa tāta pestis exorta ē. Ueꝝ
ab hac disputatōne breuitat̄ amor auocat
ac ꝓpe rapit ad alia. De indis q̄d dicam?
Habēt xp̄m an pure q̄s doceat? Quis te ve
tat ad eos mittere q̄ referant oīa? Facile in
eis fidei sinceritas corrūpit̄. cū eccl'ie rho/
mane nō cohereāt. a q̄ fidei certitudo petē/
da ē. Impiger extrēos currit mercator ad
indos. Per mare pauperiē fugiēs ꝑ tela ꝑ
ignes. Et ex te null⁹ eo curret spe lucrifaci
ende tante gētis. memēto tñ illi te eē debi/
torē. Jā ꝟo de grec̄ loq̄rer q̄bꝰ multa lati/
ni debem⁹. Ueꝝ hūc locū eo negligēti⁹ trā
seo q̄ te erga grecoꝝ reuocatōꝫ oēs adhibi
tuꝝ opas intelligo. festina p̄r festina / ne fu
giat hora. ne labatur occasio desuꝑ oblata.
cui nō ē facile sil'is reditura. Ad rē feliciter
tractādā tps oīm ꝓmū ē. Jnīcē [illegible]
puto de ea ꝑte latinoꝝ / q̄ nōdū tuā claram
iusticiā in[illegible]. sed duobꝰ [illegible] h̄uano iu/
dicio diuinoq̄ ꝯdēnatis adhuc [illegible]. q̄uī
⁊ tua vigilātia et obediētiū ꝓncip[illegible] [illegible]
tate / ⁊ tue ꝟitatis ꝑspicuitate / spes ē cito do
bn̄ iuuante reditura Labore tm̄ opus est
¶ Igit̄ his tāta breuitate decursꝭ ꝑgit iteꝝ C
eccl'ia q̄rere de ea ꝑte q̄ tuā iusticiā agn̄scit.
Dn̄e si in tpe h̄ ⁊c̄. Tecū forte cogitas. cur
h̄ q̄rat? nā cū hec ꝑs sit scismate libata. que
nā i ea ruine reꝑande relinquūt̄? Haudꝫ sa
ne scisma esse hinc depulsū / sꝫ nō radicitꝰ
credit auulsū. Herēt tre radices ex quibus
pullulauerat malū germē. Uerer̄ ne si non
succidāt̄ denuo repullulet / q̄re cupit vt fo/
diat alti⁹ labor tu⁹ / nō futura sine metu ni
si viderit cunctas maloꝝ germinū stirpes
penit⁹ auulsas. Sꝫ q̄ sunt ais iste radices?
Absit si h̄ a mea tenuitate, prius absit vt tu
am sūmā sapiētiā velim instruere / scio ab i/
sania paululū distare volētē docere miner/
uā. Sed effūdo corā te cordis mei affectū
imo ꝓfero voces eccl'ie sctōꝝ / ⁊ sine suspiri
one docēdi oro vt eas exaudias. Quis eī
nesciat nos i orōibꝰ effundere corā dō cor
da nr̄a. nec eū velle docere? Malo tñ dicat
ipamet eccl'ia voces sctōꝝ suorū. dicat q̄s
velit stirpes excindi ⁊ q̄s plātari En loq̄t̄.
nō iā i me sꝫ i eā intēdite. Ue misere mihi.
ve infelici. ex q̄ dignitatis culmie manib⁹ i
iquoꝝ detracta sū. quō mutat⁹ ē color opti
mus. obfuscat⁹ faciei nitor. Celestis pulcri/
tudo terrēis sordibꝰ inq̄nata. exangue cor
pus effectū / miserādū / incultū / hispidū. ve
stimētis fragrātibꝰ spoliatū. Ecce rex ⁊ cō
ditor me⁹ / me regni sctōꝝ celestis expssā ima
ginē eē d̄creuerat. vt q̄tū fas eēt t̄renaꝝ reꝝ
oblita celo ꝓpinq̄rē. et regnū illđ suꝑnum
ocul' mortaliū p̄sentarē. Sic eni sub moy/
se noīe dictū fuerat. vade oīa facias ꝑm exē
plar tibi mōstratū i mōte. Sic retulit po/
stea discipul⁹ quē dilexit / se vidisse ciuitatē
sctāꝫ hierl'm descēdērē d̄ celo hn̄tē claritatē
Duplici ꝟo sil'itudie illā imitabar. Primū
q̄dē. q̄ sicꝫ i celesti r̄gno cherubin. seraphin
⁊ ceteri q̄q̄ vsq̄ ad āgelos ordināt̄ sb vno

capite deo. ita ī meo corpe sub sūmo p̄ ōtifi
ce p̄mates vl' p̄triarche archiepi ꝛ epi. archi
D p̄sbyteri p̄sbyti ꝛ abbates ꝛ reliq̄. ¶ Est alia
p̄ncipalior ꝛ cui⁹ grā h̄ īstituta fuit vt ꝙtū
patit̄ corp⁹ corruptibile qđ celestes hn̄t p̄
fecte habeāt t̄restres ex pte. Illi vidēt p̄ spē
videāt isti p̄ sapiaz ꝛ fidē. Illi deū tenēt pn̄
tē p̄ cōp̄hēsionē. teneāt abn̄tē isti p̄ spez. il
li deo fruunt̄ plēa charitate. fruant̄ isti ꝙta
pn̄t ī corpe p̄gu3te. Deū colāt ꝛ adorēt quō
bti. casti sint quō bti. sapiāt q̄ sursū sūt nō q̄
sup t̄rā quō bti. ꝛ sic possez discurrere p̄ ce
teras v̄tutes. recte sane sic ordīauit sapiens
artifex. Nā si p̄pa rō mea q̄rit̄/ꝛ mei colla
tio ad celestē ciuitatē faciēda ē. Ego sū via
ꝛ mot⁹ ī illā/illa finis ac termin⁹. Ego pe
regrīatio rapti trāsiēs. illa p̄tria sp̄ manēs.
Ego militātiū iuge certamē. illa let⁹ victo
rū triūph⁹. Ego vall' miserie/illa mōs leti
cie. Ego mare tēpestuosū. illa port⁹ trāq̄ll⁹
Ego exiliū. illa natale soluz. Itaqꝫ queād
modū mot⁹ ex suo t̄mio ad quem vadit. sic
ego ex illa p̄priā traho rōnē. Quātū ad illā
accessero tātū v̄itatꝭ acq̄ro. Si tēdere ōside
ro amisso noīe p̄pō ī alterā formā ꝯuertor.
Uñ de⁹ ꝯditor me⁹ ascēdēs ī celū q̄d aliud
voluit ꝙ vt eū mente seq̄rer q̄ p̄grediebat̄
corpe vt illic eēt cor meū vbi eēt thesaurus
me⁹. amor me⁹. spes ꝛ desideriū. Nōne af
fixit mihi pēnas q̄b ī terrꝭ corpe iacēte mē
te volarē ī celos. Sūt eteīn pēne volucres
mihi q̄ celsa ꝯscēdūt poli. q̄s sibi cū velox
mēs īduit/t̄ras posa despic̄. Sz q̄ sūt ille:
fides spes charitas nihil cū t̄ra cōe gerētes
sz tote celestes. Nōne p̄ 3 has v̄tutes me cō
suscitauit de⁹ ꝛ ꝯsedere fec̄ ī celestib in xp̄o
iesu. O mira atz desiderabil' imitatio q̄ cele
stior ꝙ t̄restrior effecta ñ dubitor. Oīa ciui
tatꝭ illi⁹ ordinē eloquūt̄ celi/sidera/elemēta
mixta cuz ordīatissimis legib deo seruiāt.
Uñ ꝛ natura duce añ xp̄m meū natū/gēti
liū sacerdotū ptātes ita erāt ordīate vt ar
chiflamib flamīes subessent. a q̄b adhuc
p̄uīciarū ac dioecesiū discretōez ptitionēqꝫ
retineo. Ptātes aūt terrenas q̄s ordīatas
ambigat: Nō ē ptās nisi a deo. q̄ āt a deo sc̄
ordīata sūt. Uez ordis mei pulcritudo lō
ge p̄stātior exp̄ssior atqꝫ vicinior. Dui⁹ cu
rā p̄cipuā ac pene vnicā custodib q̄s mi
hi reliq̄t in terrꝭ me⁹ ꝯditor mādauit. Exē
plū īquiēs dedi vob vt queādmodū ego fe
ci ita ꝛ vos faciatꝭ. Si silitudīes pulcher
rimas celestꝭ ordis in terrꝭ posui vos illas

suate. vr̄m ē officiū vt ceros purgetꝭ/illu
minetꝭ p̄ficiatꝭ q̄tin⁹ celestē portēt imaginē
Idcirco vos purgaui illuminaui p̄feci. q̄z
nec sordulētū mūdificat. nec tenebrosū illu
minat. nec diminuta p̄ficiūt. ¶ Et vos q̄les E
custodes mee spōse substituerit; etiā atz eti
am caute ꝯsideretꝭ. ꝙdiu recte his mādatꝭ
est obeditū. spūs valuit. caro iacuit. eximia
p̄ totū orbē t̄raz diffusa sū. Pax vbiqꝫ por
tabat̄/vbiqꝫ recipiebat̄/ferrea corda liguis
igneis ꝛ v̄bis ignitꝭ liq̄scebāt. Sz heu q̄d
de calamitate pn̄tiū tēpoz q̄rar misera: q̄b
p̄ celesti ordīe p̄turbor ꝯfusiōe/ꝛ ex silitudi
ne celesti q̄ mihi vita ē/ad īferni silitudinē
vbi null⁹ ordo sz sempitn⁹ horror inhītat q̄
mihi mors ē manib ip̄ꝝ p̄trahor: Deniqꝫ
ex distictissima mēbroz ōcētia ī chaos ana
xagoreū/nisi man⁹ ꝯditoris retētaret p̄pe
dilaberer. Siccine mi rex te sc̄d: Siccine
celos peto: Siccine mr̄is celestis venerat̄
imago: Uix iā ordo me⁹ quē īstituisti legi
tur in librꝭ. ꝙto min⁹ ī morib. Cernere est
archiep̄os/p̄mates suos/vel ig̃rare vl' ꝯtē
nere aduersus illos aut ꝯsuetudīs diutur
ne p̄scp̄tōez aut exceptōz allegare. Et non
ne hec eadē ab inferiorib suis archiepi pa
tiūt: Cernere ē p̄fessos paup̄tatē/ita vt nec
ī p̄uato nec ī cōi sibi q̄cqꝫ reseruauerint. q̄ li
beri⁹ ī terris charitatꝭ ardore seraphin. scīe
plenitudine cherubin imitarēt̄/aut ad p̄la
turas nisib sūmis aspirare. aut sib̄ nō au
deāt ad bñficioz minoz qđ ē inusitati⁹ cō
mēdas currere. nō veritos ne cū vxore loth
retrospicientes ī salis effigiē redigāt̄ neqꝫ sa
cris mēdaces ananie ꝛ saphire. Mir ē nō ali
os eq̄ festinare ditari his q̄z p̄fessio vetat
ditari. Cur enī assidue pulsant aures ap̄li
cas q̄tin⁹ noua p̄uilegia valeāt extorquere
Si h̄ vt p̄blice p̄ficiāt/mag' ꝙ marsupia
repleāt. splēdide viuāt. paup̄tatē quā vo
uerūt exuāt/ip̄i viderint. ꝙ ꝙ mlta me exp̄i
entia mgr̄a docuerit/nolim tñ iudicare. Ui
deas alios nouē ordib nō ꝯtētos. nō eniz
nouenis bñficijs saturāt̄. tādiu nouos hi
atus pādere ꝙdiu viuāt. ꝯiūgere domū ad
domū/agrū agro copulare/q̄si ī medio t̄re
soli hītarēt. ip̄m vez ve p̄pheticū p̄ fabula
ꝯtēnere. Uideas fere oēs sūmis īportuni
tatib ī leges irruere/dū nūc petūt grāz ob
tinēdoz plurīū icōpatibiliū nūc ī absentia pos
se fruct⁹ colligere. nunc añ oēs magnas di
gnitates asseq̄. nūc ad sacros ordīes nō cō
pelli. ꝛ mille alia rectꝭ legib vetita. Ubi nō

est intolerādū magnos p̄latos ꝯmissos si/
bi greges lupis exponere ꝛ q̄tidie ad dena
rioꝝ regiorū supputatōes sedere/nō veri/
tos p̄ceptū ap̄licū trāsgredi. Nēo militās
dō īplicat se negocijs sec̄laribꝫ eo sēsu q̄ p
F sacrosctm̄ ꝯciliū olim expositū fuit.¶Quid
de illis loq̄r q̄ d̄ more patrie p mitrꝭ vtunt
galeis. p veste linea vestiunt ferrea. arma
ferūt. bella gerūt. fūdūt sāguinē. p̄sules ne/
gāt. duces exhibēt. spm̄ nesciūt. carnē fouēt
q̄si arma militie nr̄e essent carnalia ꝛ nō po
tētia deo ad destruēdū oē altitudinē extol
lētē se aduersus sciaꝫ dī. Q, si ad hec arma
necessitas vigētior detruserit (vti nōnunq̄
accidere fateor) nō ē magꝭ sperāda victoria
ex pugna Josue q̄ orōne moysi. Porro il/
lud q̄ absurdū ī hierarchijs īstitutꝭ nllos
act⁹ hierarchicos exhibere/nō purgare. nō
illumiare/nō pficere. Atq̄ vtinā exemplo
suo malo nō īficerēt. ī errores traherēt/ac ī/
pficerēt pauperē plebeculā parā ī alterutꝝ
seq̄ aut bona exēpla ꝟtutū/aut p̄ua vicioꝝ
Quid turpi⁹ q̄ videre doctos aut bn̄ mo/
ratos. aut extra ordīes iacere. aut ī imīs col
locatos. ignaros aūt ꝛ īprobos altissimuꝫ
g̃dū tenere. videre alios esurire/alios ebri/
os eē. Q, si ad īstitutōꝫ sacerdotū atq̄ ꝓui
siōꝫ veīre delectet doleo semīaria seri litiuꝫ.
vbi lites seq̄ ꝑpe nefas ē. Uix aliqd̄ bn̄fici
um īfra p̄laturas ꝯfert q̄n ip̄m/vni sūmus
pōtifex. alti ꝟo legat⁹ aliq̄s/ite ordīari⁹ al/
teri ꝯferat. Quid ē h̄ aliō q̄ litiū matiā ex/
hibere. Nec illō min⁹ absonū q̄ magꝭ fauo
ribꝫ hūanis. aut grā. aut metu. aut cupidi/
tate. aut ꝯsanguitate. aut affinitate. aut ali
q̄ īpetu animi q̄ iudicio aut delectu ꝓuisi/
ones iste fiunt. Nec ad ea dona spectat q̄
spūsscūs mēbrꝭ meis varijs varia distri/
buit ad regimē ordīatū atq̄ p se sufficiens
mei corpis. Uñ fit vt auris ad vidēdū/ad
audiēdū ocul⁹ nōnūq̄ applicet. sicq̄ ce/
teroꝝ mēbroꝝ ꝯfusio fiat. q̄ nulla maior p/
nicies. Ex qbꝫ hec radicibꝫ pullulasse cre/
diderim? Profecto ex fedis indignamēt cle
G ricoꝝ.¶Uñ piere ꝟtutes ex qbꝫ scōa sīlitu
do mea ad celestē hierarchiā itemerata sal/
uabat. sublat⁹ ē sil' oīs decor ordīs in q̄ pri
ma fundabat. Priores illi sub qbꝫ magna
felicitate floruit sapia celesti fideq̄ feruebāt
Isti posteriores carnali prudētia corrūpū
tur. Illi inflāmabāt amore dei. isti flagrāt
amore mūdi Illi firmabāt ī vero bono spe
solida. isti spe mēdacij falsis bonis ībere/
scūt. Quo fit vt queadmodū illi p sapiam
spūs ceterasq̄ claras ꝟtutes meū regnum
fūdauerūt/ornauerūt/ampliauerūt. sic isti p
carnis prudētiā ceteraq̄ feda vicia idē di/
ruāt maculēt restrigāt. Nā cū caro ꝯcupi/
scat aduersus spm̄/cui dubiū est leges car/
nis spūalē policiā poti⁹ subruere q̄ salua/
re. deterrere q̄ emēdare. minuere q̄ augere.
Recte dic ethnic⁹. Imperiū facile his arti
bus retineri qbꝫ initio partū ē. Uñ q̄r meis
ꝓpugnatoribꝫ artes ille desūt qbꝫ mihi di/
gnitatē ac opes aṅcessores eoꝝ pepererunt
vndiq̄ ī meā dignitatē ac diuitias fit īpet⁹
Et sic ex illis tāq̄ pacꝭ radicibꝫ pax latissi/
me exorta ē. sic ex istꝭ tāq̄ discordiaꝝ stirpi
bus oīa scismata ꝛ creata sūt ꝛ nutrita.¶O
indignū facin⁹/o sceleratissimā ꝓditōꝫ. mi
lites mei ꝛ ijdē filij q̄s ad honores maxios
opesq̄ sublimaui. piectꝭ armis sponsi mei.
lorica iusticie. scuto fidei. galea salutꝭ ꝛ gla
dio spūs/ad hostē capitalē trāsfugerūt/pa
ctoq̄ turpissime pacꝭ federe armaturā illi⁹
induerūt. loricā iiusticie. scutuꝫ prudentie
carnal' galeā amoris mūdani gladiū car/
nis. qd̄ ē ꝟbū mēdax diaboli. Uñ pugnāt
ꝯ me ꝛ ī materna viscera vires conuertunt
Quos aduocē defensores. q̄s q̄rā adiuto/
res. q̄s mihi ꝓpugnatores sperē/nō a filijs
derelicta tm̄/sꝫ hostilit īpugnata? Olim oli
seuiēte tyrānoꝝ rabie/me tutata ē ꝯstantia
martyrū. īualescēte hereticoꝝ fraudulenta
calliditate me ptexit sapia doctoꝝ. mō q̄d
agā cū amici mei et ꝓximi aduersū me ap/
propinq̄uerūt ꝛ steterūt?¶An nō ē sūt pru D
dētes ꝯgerēdis opibꝫ. īstruēdis dapibus.
cumulādis honoribꝫ. pōpis fouēdis: ꝛ ne
gligētes regēdis plebibꝫ. alēdis paupibus.
diligēdis hūilibꝫ. ꝛ supfluitatibꝫ coercēdis?
An nō poti⁹ de bn̄ficijs disceptāt p leges
iustinani q̄ ꝑplm erudiāt ꝛ doceāt legem
xp̄i? doceāt dico imo discāt. Nā quē e sacer
dotū nūero mihi dabis nō ignaꝝ legꝭ xp̄i?
An nō augmētꝭ pl⁹ inhiāt facultatū q̄ lu/
cris aīaꝝ? Quis aūt hec a carnis prudētia
pficisci negauerit? Iā ꝟo m̄ltas mihi mo/
uerūt lachrymas carnal' amoris argumen
ta clarissima/cū aliū ambitōe corruptū per
scel⁹ dignitates rape conari cernerē. ingꝛtuꝫ
abire. eaꝝ abuti potētia. p eā vim adhibere
auꝝ polliceri. minis terrere. allicere blādi/
cijs. fas nefasq̄ ꝯfundere. nō reuocari ne/
q̄ metu legū neq̄ exēploꝝ Dathan ꝛ Aby/
ron. Symōis magi. regꝭ Osee. Lugebā q̄ꝫ

cernēs alios auaricia rapaci ōnes spoliare
exactōibꝫ exactiōes cumulare. accusatōnes
struere. serere lites. falsis criminibꝫ inocētes i
petere. ꝯgerere pecunias. ceteris tm̄ mō ne/
gociatōibꝫ intēdere / qbꝫ salubriꝰ ꝯsultū pu
tarēt si mallent Aristotelē audire q̄ӡ apl'i p/
terire mādatū. Ille prībusfamilias cōpu/
lētis ꝯsiliū dat vt admīstrādarū facultatū
atqꝫ familie negociū ꝓcuratoribꝫ īponāt /
ipi ꝟo sił viuāt aut philosophenꝰ. Sꝫ mo
dicum miror apud istos Aristotelē ꝯtēni/
ꝑō q̄s nihil valꝫ apl'oꝝ exēplū salubre q̄ ne
ꝟbū dei relinq̄re cogerenꝰ septē diaconeſ ꝓ
misterio mēsaꝝ īstituerūt. Hec sine lachry/
mis īspicere poterā aliū ꝯcubiatu pollui /
cui tm̄ vt puritatē āgelicā emuleꝰ ꝯnubiuꝫ
est intēdictū. luxuriā n̄ clā sꝫ in ꝓpatulo hr̄e
fedis factis feda ꝟba ꝯiūgere. dapibꝫ iple/
re ventrē. iebriari vino doctū ꝛ ad calicē vi
gilāti stertere naso. ꝛ mille mal' aliis ꝓpe cō
spectꝰ. fluebāt mihi lachryme. nec fluere de
sinēt nisi malas istas radices ꝑcioꝝ germi
I nū mr̄es succisas agnero. ¶ Nā q̄d postre/
mo de spe mēdaci ꝓferā: Quid sacerdotes
sperare dicā / vtꝝ sempiternā gl'aꝫ: Hec ꝑ/
fecto coꝝ postrema cura ē Sꝫ q̄d: Sperāt
bn̄ficia ꝯseq̄. sperāt emolimēta terrena. sub
noua lege veterascūt. cū nouis p̄miis eter/
nisqꝫ relictis ad legis moysi vetustatē resol
uunꝰ / ꝛ ex schola credo stoicoꝝ nō certe xp̄i
anoꝝ honores istos caducos bn̄ficioꝝ ꝟ/
tutꝰ p̄mia ducūt. Qđ facturos nō existimo
nisi ita ocl'os ad opes honoresqꝫ ꝯuerterēt
vt onera nō aduerterēt. nisi honoꝝ dulcedi
nē ꝛ nō oneꝝ amaritudinē inspicerēt. An ti
bi videꝰ nauclerus sūmis tēpestatibꝫ vsqꝫ
ad finē dieꝝ meoꝝ mari iactādꝰ recte pre/
miū putare terrenū cōmodū qđ tātis ꝑicu
lis ꝯiunctū viderit. Nō putabit inq̄s nisi
tēpestatis imemor. Ceteꝝ q̄s viator ꝓ la/
boꝝ p̄mio eā pecuniā sumpserit. quā nisi ꝑ
medios latrones p̄donesqꝫ manu sꝑ porta
uerit possidere nō liceat: Nullus inq̄s ni/
si salutis oblitus. Ergo si in bn̄ficiis statū
lubricū sempiternēqꝫ pene nimis facile pe/
riculū inesse certū sit q̄s intelligens non ea
magis suscipe metuat timore ꝑiculoꝝ q̄ӡ q̄
rat spe cōmodoꝝ: Quo circa soleo mirari
quid hi sibi voluerūt qui primū gr̄as expe
ctatiuas applantauerūt: sed vt video iam
dudū vera reꝝ vocabula amissa sunt. Ha/
bes itaqꝫ vl' maxias afflictōis mee causas
qꝫ dū ceꝰ q̄ sua sunt q̄rūt nō que iesu xp̄i ꝛ
qđ sibi vtile est qđ nō multis / dū suaui car
nis pastui tm̄ carnales intēdūt. currūt ad
honoresꝰ. onera reiiciūt. querūt iocūda. mo
lesta fugiūt. quod in aliēo statu dulce vide/
rint ad se rape. quod in ꝓꝑo amaꝝ cogno/
uerūt in alios ꝓ̄icere moliūꝰ. Inde discor
die lites / scismata / rixe / simultates / ꝛ totiusꝰ
ordis mei turpissima ꝯfusio. ¶ Quero dn̄e K
si ab his pestibꝫ hoc tp̄e liberabisꝰ ac restitu
es regnū israel: Et p̄cor vt restituasꝰ. Qđ fa
cturū subide spero. Quippe sp̄ualibꝫ litte/
ris eruditissimos sacerdotes dei legē igno
rare nō feres. vti sine dānatōis ꝑiculis ig/
rare nequeunt. Qđ multis autoritatibꝫ sa/
cre scripture ꝯfirmarē. sꝫ breuitati studen/
dū est. ¶ Deniqꝫ cū a puero te celestis reli/
gio susceptū adeo sp̄ualiter viuere docue/
rit. vt id tibi in naturā ꝯuersū sit. a duocab
sp̄uales viros ad bn̄ficia / ab his carnales
arcebis. Excludes q̄s spes iꝓba ad im/
portune petendū īpulerit / sꝫ inuitos intra/
re coges q̄s ꝑuipēdere terrena cōparatōne
celestiū agnouerint. Exinde ꝯfusionē p̄ntisꝰ
tp̄is reduces ad distinctōeꝫ ordis. Coges
queq̄ӡ suū tenere locū suo gradu ꝯtētari. of
ficiū exercere ordinis suscepti / limites non
excedere / nō ꝑturbare terminos positos a
patribꝫ. Iubebis quēlibet esse ꝯtētū mēsu
ra statuū decēte. Et qm̄ p̄ue cupiditati ter
minū iponit nemo. tu oibꝫ p̄figere conabe
ris. Precipies semiare sp̄ualia q̄ metūt car
nalia. Ecōtra leges recte latas q̄ӡtalibet i/
portunitate petētiū fatigeris nūq̄ӡ dispēsa
bis nisi aut necessitas vigeat / aut cōis ꝓuo
cet vtilitas. Alioq̄n fuerit potꝰ crudel' dis/
sipatio q̄ӡ iusta dispēsatio. Cauebis dispē/
satōem ipaꝫ lege cōiorē facere ne turpe sit si
regulā sua vincat exceptio. ¶ Si hec feceꝛꝰ L
ad que te suscepti officiū debitū astrīgit. tū
scismatū auulsis radicibꝫ pax ipa xp̄iana si
bi traꝝ orbē denuo vēdicabit. Et in h̄ posi
tū ē vnicū pacis stabile fūdamētū / sine q̄ si
q̄s edificare voluerit / nihilo plus agit q̄ӡ si
dei operā vt ruina tecta ꝑietibꝫ arūdineis su
ꝑimponat. Moꝝ corruptio fuit p̄ma cau
sa mali. q̄ꝝ moꝝ correctio erit p̄ma cā boni
Ueꝝ h̄ labor hic opꝰ ē. nec h̄ facere possis.
nisi te ꝓpinqui tui ac domestici inuenerit.
Proinde gregoriano exēplo ꝑsuasus aduo
cabis tibi tantoꝝ laboꝝ socios clericoꝝ ac
religiosorū q̄sqꝫ prudētissimos ac optimosꝰ
Ornab domū tuā sctis / prudētibꝫ / mo de/
stis / integrꝰ / icorruptꝰ. Quā eni domū deꝫ

fctitudo si nō tuā dñe? Certe pax ꝓfutura ē tua vnꝰ iusticia/si eā vicerit dissilis alioꝝ affectio. Uteris sub īde mēbris tuis/regisqꝫ sūmi secutꝰ exēplū. quemadmodū ab illo discurrūt assidue spūs angelici ad hominū misteria. sic diriges ꝑ orbē terraꝝ pacis nūcios. ¶ Uide tñ qlibꝫ mēbris vtaris Sunt qdam palitica q si volueris ī dextꝫ mouere/praue potꝰ ferenꝭ in sinistrū. Proinde magna cura tibi subeūda ē/ vt ad hoc ministeriū idonea diligas. Post habeb rerū minorū curas/vt huic maxime maior ac efficacior inseruias. Uide qso si careas onē tibꝫ. vide si qs alius tāta sollicitudīe fatigetur qnta tu. Uere h dixerim sūmus honor summū onus. Sed ne te onus terreat si bene mīstraueris sūmi oneris sūmū pmium. Uide deniqꝫ si nō tibi incūbat cū eximio rege psallere. durū qdem sꝫ vigilātꝭ viri cāticū. Si dedero somnū oculꝭ meis ꝛ palpebris meis dormitatōꝫ/et reqem tpibꝫ meis donec inueniā locū dño. Sꝫ quē locum? Pacē nēpe. In pace factꝰ ē locꝰ eiꝰ. Sꝫ qnam est hec pax? trāquilla bonoꝝ ꝯcordia Nō ē eni pax ipiis dicit dñs. Tolle igitur vicia reduc virtutes. Redde mihi formā. redde vitā. redde etiā cū dño ĝtū locū inuenire cū h tpe regnū isrꝭ restituerꝭ. ¶ Hec ecclesia tecū. Cuiꝰ vocibꝫ nihil aliō adijcio nisi pcatōem hūilē. vt det deus dies vite ac robur vtutis vt sub tuo pōtificio pulchre pacis dilatatōēꝫ amplissimā videre possimus Amen.

¶ Finit

Incipit sermo eiusdē habitus Massilie corā papa Bñdicto Anno. M.cccciij. nona nouēbris

Benedic hereditati tue sanctissime pꝛ Bñdicte. bñdic obsecramus. vt ꝭm nomē tuū sit ꝛlaus et opatio tua. det bñdictionem benedictus. quoniā absqꝫ bñdictione ꝑuia eloquiū nostrū prsus esset īualidū. eloquiū inqꝫ qđ ego seruus tuꝰ ꝓ parte et noīe hereditatꝭ tue peculiaris/ que est vniuersitas parisieñ. pclarissima/ absqꝫ dubitatōe et pmogenita studioꝝ ū habiturus sum cū istis legatis suis pclarissimis ꝛ pbatissimis certe virꝭ. S.t. fidelissimis. qbus associatꝰ sum īmeritus/ ꝛ dux verbi factꝰ. et hoc te ꝓpicio pꝛ beatissime/te bñdicēte. te benigno. Alioqn nisi tu dñs dederis benignitatē/terra nr̄a que est hereditas tua. q pacto dabit fructū suū. Nisi benedictōem dederit legislator/subditi qbus passibus ibūt de vtute in virtutē? Deniqꝫ nisi tu dñs iusseris benedicere/ q ausu auderet paruitas mea corā summa tue btītudinis celsitudine in cōspectu huiꝰ celebris conuentus indignū os aperire. Igiꝭ Benedicte pater sancte benedic tu mihi. benedic ꝛ hereditati tue. Hanc ego benedictōis gratiā reportare sperās a beniuolētissimo ꝛ serenissimo S.t. spiritu/aperio rursus fidēter os meū/vtens cōpellatiōe singulari nō qdem ꝓ indignitate (procul nefas tale) sed ꝓ singulari dignitate sicut tua singularꝭ est dignitas. ne quis indigne ferat morē istuꝫ loquendi ad deū/et priscā sanctoꝝ ū patruꝫ ꝛ oratoꝝ ū consuetudinē. et obsecrās dico ꝓphetica imꝑcatiōe. Benedic hereditati tue ¶ Hereditas hec tua cuius benedictōnem expetimꝰ/duplex inuenitꝭ. vniuersalꝭ et partialis. iuxta quod oratōem nostram in duos secernimꝰ articulos. sicut ad duo pricipaliter missi sumus. ¶ Primū ꝛ hoc precipuū est querere pacē sup israel. hoc est sup ecclīaꝫ. que ē vniuersalꝭ hereditas tua. Hereditas mea isrꝭ ait ille cuius vicarius es ī terris. ꝛ a quo tu pastor illi. tu colonꝰ ꝛ agricola supmus ꝑlatus es. Propterea sancti cū beato Martino cuiꝰ instat celebritas/ felicem hanc virtutū suaꝝ cōsūmationē extistimare debes si pacē ecclesie integrā reliqris ¶ Alter ꝑinde nostre legatiōis articulus ē/ benedictōnem gratiarū postulare ꝓ altera hereditate tua quodāmodo peculiari. ꝛ q ē ecclīastice hereditatis pars qdā florētissima et pclarissima et electa. pace aliaꝝ dixerim. De qua gloriari potes ꝓphetica exultatione. etenī hereditas mea pclara ē mihi. Hec ē hūilis et deuota. S.t. filia parisꝭ ꝑ vniuersitas/que cū iacob nō dimittit te nisi benedixeris ei. ꝓsurgente aurora benignitatis tue ꝛ serenitatis tue. ¶ Eget nimium vtraqꝫ hereditas ista bñdictiōe tua vt aperiente te manū tuam/manū tue bñdictōis omnia impleanꝭ bonitate. et dñi sit salus. ꝛ sup populū tuū benedictio tua. Inuasit itaqꝫ hereditatē ecclīca per de silua et singularis ferus depastꝰ est eam. Oues quoqꝫ et ceteros armētoꝝ ū greges. hoc est populos simplices ꝛ oīs conditōis hoīes miserando more et execrāda penitꝰ diuisiōe disperserūt. ꝛ hereditatē tuā vexauerūt. Quā ego

olim cladem iuuenis pastorio carmine de/
plorās Etheus inq̄. Heu gregi īpacata lu
es nimis. heu ḡue ruris exitiū expta. heu
pecoꝝ sors altera sp. aut perit extno īsultu
suffert vl' acerbos /herētesq̄ cuti morbos
vicina vt dāna/ qualia mysteriū nūc patit
pec⁹/ oīa postq̄ fato ꝑsa malo tēpus tulit
ꝛ fuit error/ rixaq̄ pastoꝝ sub quē me ꝛ in/
nocu⁹ grex/ ductorē trepidat/ fugiūt ꝑs al/
tera tibrim/ ꝑs rodanū nullo ī certo ꝑs al/
tera sistit. ¶Tuū ꝓo ē pr̄ btīssime talib͛ he/
reditatꝭ tue calamitatib͛ obuiare. sue ꝺsola
tōi opem ferre. suū ꝗ maledictōis scismati
ce obprobriū ī bñdictōez pacꝭ decorā ꝛ fe
cūdā īmutare. Oues in hac hereditate tua
dispse sunt/ tu eas collige. ꝯfracte sūt/ tu alli
ga. saucie sūt/ tu sana. errātes sc̄/ tu reuoca.
ꝑdite sūt/ tu eas q̄sitas ꝛ īuētas ꝓprūs hu
merꝭ et beatꝭ/ benign⁹ īponēs gregi suo cō
socia. Q, si aliq̄ fortassis miserabili vicissi/
tudine mutate sūt ī lupos ꝛ beluas feroces
ꝛ seuas. vt de socijs vlixis p circē poetica ꝛ
moral' ē narratio. tu eas nō enecare/ nō ꝑde
re voluerꝭ. Bonis q̄dē ꝛ dyscholꝭ debitor es
sapiētib͛ et insipiētib͛. Sz potenti virtute
bñdictōis tue ī misericordia et māsuetudīe/
tales rursus ī ouiū simplicitatē trāsforma
re stude. Si ꝟsa ē ꝑs hereditatꝭ tue ī ama/
ritudinē ꝛ salsuginē/ ob pestiferꝝ scisma ī si
militudinē horrēdi desti ꝛ vaste solitudis.
sicubi p vuis labrusce. p frugib͛ infelix lo
liū ꝛ steriles dn̄ant auene/ vt poeta loquit.
ꝛ vt scptura ait/ sicubi t̄ra maledicta spinas
ꝛ tribulos germiat. Flabit dn̄e spūs tuus
bon⁹ ꝛ suauis ꝛ fluēt aq̄ graꝝ. pinguescent
speciosa desti. ꝛ tue bñdictōis irroratōe re
nouabit facies terre. facies vniuersal' here/
ditatꝭ tue. Nā ꝛ mr̄em humoris phi lunā
vocāt. ¶At dices. magna sūt ista nimis et
sup ꝟtutē hoīs posita. Magna sūt nec infi
cior pr̄ btīssime. imo maxima. sz ꝟt⁹ dei cui
inniti te ꝯuenit īmēsa ē. Oīa possum (inq̄t
aplš) in eo q̄ me ꝯfortat xp̄s. Sz maledict⁹
q̄ ꝯfidit ī hoīe. ꝛ ponit carnē brachiū suuz
Magna sūt, ꝓptea mag̃ egēt studio. cura/
sollicitudīe vigilijs et labore. Nā vbi intē/
derꝭ ingeniū valet/ ait Juli⁹ cesar apd̄ Sa
lustiū. Magna sūt/ ꝓptea deserēda sūt cri/
cua. et dispicēda linq̄ndaq̄ minorib͛. In
h opus vnū ꝑcellētissimū figēdi sūt ꝯside/
ratōis ocl'i. mittēda ē man⁹ ad fortia. t̄pus
q̄z res oīm ꝑciosissima/ in alijs nō nisi par/
cissima raritate dispēsandū. Alioq̄n tale ali

q̄d fieret q̄si q̄s piscaret hamo aureo. iuxta
ꝟbū vni⁹ e cesarib͛. aut q̄si vile aliq̄d q̄reret
in tenebrꝭ cū cereo centū aureoꝝ. Alioq̄n ꝑ
terea r̄diret illa īculpatio hietro ad moysen
Stulto labore ꝯsumerꝭ. Sic Petr⁹ clemē
tē. Sic Bernard⁹ eugeniū. imo sic apl'us
discipulū suū carissimū monuerūt. Nemo
militās ꝛc̄. Secl'aria iudicia ꝛc̄. Et ī acti/
bus apl'oꝝ. Nō ē equū ꝛc̄. Notiora sūt hec
q̄z vt allegatiōib͛ īdigeāt. Mag̃ deniq̄ sūt
ista pacꝭ vniuersal' opa. quāobrē ea tecuz a
ml'tis q̄rere ꝯuenit. Naz vulgato ꝓuerbio
qd̄ a pl'ib͛ q̄rit cit⁹ īuenit. Et vbi duo vel
tres ꝯgregati sunt ī noīe meo ꝛc̄. inq̄t xp̄s
ꝛc̄. Et q̄s ē o de⁹ eq̄ssime/ q̄s est ex xp̄ianis
eccl'ie filijs. q̄ nō inniti debeat p sua portō
ne ꝛ vocatōe tātꝭ opitulari miserijs? Quis
tā luctuose desolatōi: q̄s labefactōi tāte he
reditatꝭ tue nō ꝯdolebit. ꝛ ꝯdolēs q̄s p vi/
rib͛ nō obuiabit? Sz neq̄ h ꝓhibere q̄sq̄
nisi mētis inops voluerit vt ī cōi ꝓu'bio cō
mūe sit auxilium. ¶Q, si paꝝ pspe successit
hacten⁹ labor plimoꝝ/ nō ideo desꝑandū.
nō succēsēdū eis. nō spernēde, p̄rsus opere
Nō ē ī medico sp releuet vt eger. Nec sp fe
riet qd̄ cūq̄ minabit arc⁹. Neq̄ eni q̄ plan
tat neq̄ q̄ rigat ē aliq̄d sz q̄ incremētuz dat
xp̄s. Et nō mētiebat q̄ dixit. timide sūt et ī
certe ꝓuidētie nr̄e. Si p⁹ ꝓmū naufragiuz
nauta nauē. et post ꝓma vulnera miles aci
em. et post vnā sterilitatē rustic⁹ agrū dese/
reret. ascriberet h nō cautele sz ignauie. ꝛ q̄
sic ꝯsuleret/ ageret insulse. Beniamite iussu
dn̄i bis descēderūt in ꝓliū. bis victi sūt. vt
ꝓmū purgati. hūiliati ꝛ eruditi/ victoriaz
tercio ꝓlio sortirent. Sup oīa post opitu/
latōem diuinā si pacē vniuersalē q̄rim⁹. nō
inefficaciter ꝑq̄ram⁹/ q̄rat necesse ē cōcors
vnio hui⁹ obediētie tecū. p. b. et secū. h ē in
capite ꝛ mēbrꝭ. ꝑtim ī ꝑclarissimo/ potētis
simo christianissimo frācie regno. cui⁹ lau
des q̄ p se celebres sūt/ nō enūero. Pax ma
le p scisma ꝛ contētōes q̄rit. Nā vbi diuisio
ꝑseuerat/ audiat q̄ oē regnū ītra se diuisuz
desolabitur. et quia ꝯueniet nulli q̄ secū dis
sidet ipe. Absint igit ꝓcul oēs animosita
tes odiose. Non fiat aspectus retrorsū in q̄
bus ꝑiculis ꝛ ꝓcellis nauis eccl'ie hacten⁹
iactata sit/ sz docti ab apl'o extēdētes nos et
velū in anteriora/ portū pacis optatū con
cordi laboris annisu petamus. Docēt nos
historie gentiliū/ presertim romanoꝝ consu
lum. qui licet aliunde dissiderent hostiliter

mox i amicicia [illegible] dum reipublice pax. ꝛ vtilitas q̄rerer. Hoc T. liui⁹. ꝟ valerius exēplis docēt/et vetere grecoꝝ īstituto charistia seu ꝯmūis gr̄a fiebat ꝑ ꝯmūi vtilitate. nō prsus dissimilit̄ ab āno iubileo iudeoꝝ. Q; si filij isrl' aio pacifico ibant ad ꝓliū. filij eccl'ie q̄b9 animis debēt q̄rere pacis bonū? Si herodes ꝛ pilat⁹ facti sūt amici ad ꝑseq̄nduz xp̄m/q̄lis dz esse pax ad

Q eundē adorādū? ¶ His exēplis cū certa ratiōe ꝑmota hūilis ꝛ deuota. S.t. filia. q̄ꝫ ꝓmū vniuit se i se reuocās oēs ꝑditos a suo ꝯsortio vl' gremio quōlibet alienatos. ꝛ ad honores ꝓstinos restituēs. monēs insup ꝛ maternalr̄ iubēs vt iniuriaꝝ ꝓteritaꝝ nēo memor sit ampli⁹/sꝫ honori mr̄is ꝛ vtilitati pacis oia ꝯdonent̄. Recedāt vetera. noua sint oia. q̄tin⁹ liberiorib9 animis eo pax vniuersal' q̄rat̄ q̄ nulla particularis obstitent [illegible]. Cōcordia [illegible] Salusti⁹) paruere res crescūt/discordia maxie dilabūt̄ Quidꝫ ꝯcordiā fratꝝ ꝓdicatoꝝ antea fere desꝑatā opata ē. cōmemorās ꝛ lr̄is suis inserēs zelū ḡndē quē ꝑ eadem ꝯcordia dudū parisi⁹ ōnderas/studēs in ꝟ ꝛ sperans filia tua/tue sctitati n̄ mediocrit̄ ꝯplacere. ¶ Habes igit̄ pr̄ btīssime filiā pacificaꝫ /et euāgelice btītudinis ꝑticipē. dignā insup q̄ ad pacē vniuersal' hereditatꝭ tue q̄rēdaꝫ admittat̄. vt dicat ex snia. Facta sū corā eo q̄si pacē repiens. Scit ipa q̄m tale ē pacis bonū/vt mlt'a ꝑp̄t eā tolerare. multa indulgere [illegible] q̄ vl' [illegible] vl' ad regulā duci neq̄ūt opt3. Hoc scti p̄res scriptis suis/ꝟ exēplis docuerūt. Habēt i ꝑm [illegible] eorum i decretis et alibi copiose. Sed eoꝝ dicta nūc allegare q̄tādo coram sciētib9 legē loq̄z. et vbi res i se ꝑspicua ē/supfluū ne dicam⁹ curiosū iudicam⁹. ꝛ a sanctoꝝ patrū vestigijs alienū. q2 et ostētatōꝫ redolet/ꝛ cicatricosam fluidāꝫ reddit orationē. ¶ Orit̄ ex ꝓmissis ꝯseq̄nt̄ intellectus dicti illi⁹ saluberrimi et verissimi si sane capiat̄. q̄ꝫ ꝯmūis error facit ius. ꝟ ē q̄ꝫ ꝓlatus dn̄ante opinione etiā erronea i subditꝭ/ mlt'a vel agere vl' omittere tenet̄. q̄lia si faceret aut dissimularet opiniōe hmōi nō errante/ ipe ḡui delicto teneret̄ obnoxi⁹. Que doctrina ꝓsenti negocio accōmodatissima ē/si iā eā dilatare liceret. sꝫ orō n̄ra certꝭ coartāda

R est limitib9. ꝛ ad alia [illegible] properat ¶ Attamē ꝓtergredi vllo mō neq̄ꝫ possum nec debeo. dū ad ꝯcordē hui⁹ obediētie vnitatē exhortor suadēs i iuriarum q̄rūlibet obliuisci. q̄n sūmā tue māsuetudīs ꝛ mitītatꝭ laudē admirer/que exēplū māsuetudinū dauid isecuta. caput ad maledictōnez iclinauit. vt a dn̄o bn̄dictōez ꝑ maledictiōe reportaret/ꝛ bn̄dictōe hereditatē possideret. Et cū iuda machabeo esꝫ mēoria tua i eternū i bn̄dictōe. Ecce sathan accepta a deo licētia (alio q̄n q̄d ipe [illegible] multis tribulatōnū ꝛ angustiaꝝ. iustissime q̄d ē in ordine ad ꝓuidētissimā dei dispositōez. q̄ꝛ niā iust⁹ ē in oib9 vijs suis. ꝛ scūs in oib9 opib9 suis. Per cui⁹ ꝓuidētiā fit vt diligētib9 deū oia coopent̄ i bonū. Et q̄ ꝯm merita plebiū [illegible] rectoꝝ. vt ait Grego. q̄ etiā ꝓpo filio nō pepcit. q̄n eū saturaret obprobrijs. Demū nihilomin⁹ has cōmotōes ꝑuersissimo intētōis fine mihi suscitasse videt̄. Ad q̄d? Nimirū vt essent pedib9 tuis in laqueū. ꝛ offensiōes et scādala. Quo pacto sic? Vt animi⁹ tu⁹ generosus i indignatōꝫ ꝛ [illegible] impatiētiā. et de hac i odiū et diffidentiā ꝛ suspitōes anxias ꝛ trepidas q̄ mltos supplātarūt labe ret. ꝛ i vindicādi libidinē [illegible] tādē abiecta māsuetudie dimisso omi ꝯsilio ad postremū omi studio ꝑsecutōnis ecclesiastice pac. [illegible] natura [illegible] ꝛ [illegible] tis ad solā vindicte carnificinā sub zeli iusti specie raper. laceraret. ꝓ onco ꝑꝑas. preteret. abūceret dissiparet. ꝛ ꝑp̄t suspitōes infidas ꝛ turbidas. res oēs timide gelideꝫ ministraret. q̄li arte venatores apros i ꝑꝑaꝫ irritāt necē. ꝛ lepusculos ꝑ vanā penne volitātis formidinē i verū tradūt ꝑiculum et laqueū. At bn̄dictus dn̄s et bn̄dict⁹ tu. q̄niā laqus iste desiderij vindicte ꝯtritus est Tua q̄ppe māsuetudo nō solū nō sublata ē a. S.t. his fraudib9. sꝫ mira q̄dā effulgentia magis ꝛ magꝭ emicuit/vsq̄ꝫ ad q̄uēdaꝫ intuētiū stuporē. vsq̄ꝫ ad pias lachrymas audiētiū/et ad exēplū mēoriale ꝛ ꝑpe christianū apd̄ oēs generatōes posteroꝝ. Que exempla oia si referre voluero nitar incassuꝫ prius tp̄us et lingua deficiēt. ¶ Unū tn̄ ex S

innūerꝭ (qd̄ fidelissima relatōe didici) ꝯmemoret̄ exēplū qd̄ dū parisi⁹ in ꝯmōe publico restitutōis ꝑ p̄te regꝭ feria scd̄a post pēthecost. corā populosissima ꝛ celeberrima vtriusq̄ꝫ stat⁹ freq̄ntia retulissem. illud suis suspirijs altis et subditis tacētes approbarūt et n̄ pauci ad pias vsq̄ꝫ lachrymas (nec mirādū) ꝯpūcti sūt. ¶ Postq̄ꝫ seuientibus

vndiqꝫ itumescētibusqꝫ ꝓcellis circa nauē
ecclīe tu mystic⁹ Jonas ꝓiect⁹ es ī mare.
ħ ē ī amaritudinē tribulatōis. nō deseruit
te de⁹. ſꝫ mirabilit̄ ī vētre sacri palacij velut
ī vētre ceti ꝯſuatū eduxit ad litt⁹ libtatꝭ. ⁊
facta ē tranq̄llitas maioꝛ. Tota ꝗppe obedi
entia ista a tumultu siluit. Eo tūc venit ad
verēdā tue celsitudis p̄sentiā hō q̄dā nō in
fime foꝛtune q̄ vltro ꝯfessus ē te p̄rē ⁊ dn̄ꝫ
suū imo nr̄m oīm ⁊ christū dn̄i nedū ipie
tāgere ſꝫ crudeli īauditoqꝫ patricidio īterfi
cere sceł ⁊ iter voluisse. Ex pauerūt opinoꝛ
q̄ aderāt / q̄ frōte vir tāti sacrilegij / vir tā ne
farij facinoꝝ ꝯsci⁹ nō solū ħ facere ſꝫ vł cō
parere p̄sūpsisset. Multi cepēt toruos ī euꝫ
oclos flectere dētibꝫ fremere. vix man⁹ ꝯti
nere. nisi q̄ tuā expectabāt sniaꝫ. ⁊ q̄lē expe
ctabāt: nisi vt diceres. tollat̄ ipi⁹ ꝯturbet̄
sacrilegꝰ. ligatꝭ manibꝫ et pedibꝫ trahat̄ ad
carcere vt tradat̄ ī moꝛtē. Tu v̄o tu nihil ho
rū dixisti p̄r clementissime. ſꝫ mi̅ricoꝛdie et
mā̄suetudis sinū apiens / ⁊ clemētie virgaꝫ
extēdens / ꝓ occupasti ꝯfitētē reū ꝓ⁹ q̄ꝫ v̄ba
oꝛōis ꝯplesti; sereníssimo q̄ꝫ vultu ⁊ v̄bis
suauibꝫ plenā p̄cōcepti huiꝰ flagicij veniā
īdulsisti. vincens ī bono malū. et cui⁹ esses
spūs / cui⁹ ī sup vicari⁹ facto certissimo pa
lā docens. Nec cogisse nō ne sat erat ad mi̅ri
coꝛdiā? Addita ē assecuratio / trepidare ve
tās iureiurādo firmata. Nā sit cui mł̄tū di
mittit̄ mł̄tū dīgi⁹. si ꝺ dimissiōe hesitauerit
Dixit nāqꝫ spūs tu⁹ bon⁹ ⁊ suauis. ħ faciat
mihi dn̄s / ⁊ ħ addat / si vllas vnq̄ꝫ aduersū
te odij vł vīdicte reliq̄as apꝺ me fuuero.
imo si quā penā ī te posteri⁹ exercere volu
ero. illa ī caput meū ꝑoꝛ cadat. Hec indul
gētiā sūmō ego p̄sto si decepꝭ hū te habu
eris. ſꝫ ⁊ tibi tuisqꝫ filijs oībꝫ bn̄ficētiā pol
liceoꝛ āpliorē. O dignissimā sūmo pōtifi
ce vocē. O mi̅sū diuio viro ꝯuenientissimuꝫ.
O factū mi̅ricoꝛdie singularꝭ. qꝺ p̄rēm et
pastorē euāgelicū rep̄n̄tat. Qui p⁹ ꝑsecutō
nes paulū. post trinā negatōꝫ petꝝ. et post
portōem hereditatꝭ luxuriose ꝯsūptā / vni
corē filiū pl⁹ amauit. O diuinū factū quod
v̄tinā oēs ppłi oēs q̄quauersū natōnes au
dirēt / tū ꝓ exēplo et imitatōe / tū ꝓ arguēdo
mēdacij eos q̄ te rigiduꝫ et austeꝝ aut ire
memoꝛē crimiari moliūt̄. Nec ē plane vi
ctoꝛia xp̄iana / iiurias et iras n̄ iiurijs ⁊ ira
ſꝫ mi̅ricoꝛdia ⁊ mā̄suetudie vincere. ⁊ imi
tari eū q̄ etiā ī cruce posit⁹ dixit. p̄r ignosce ilł
⁊c. Sic btissimus martin⁹ cū vrgeret̄ / vt
Bricciū sibi ꝯtumeliosū abijceret. Si in
q̄t christ⁹ iudā martin⁹ cur n̄ bricciū tole
rabit? ¶ Sileāt nūc historie gētiliū q̄ suoꝝ
q̄ndā p̄ncipū mā̄suetudinē amplissimis v̄
bis extulert. vt Seneca neronē in duobus
volumibꝫ. Cicero Juliū cesarē in oꝛōibus
Suetoni⁹ Octauianū augustū ī histoꝛijs.
et alij alios / ꝯpantes eos vel asilo romuli /
vel ciuitatibꝫ refugij. vel tēplo mi̅ricoꝛdie
q̄le describit Stati⁹ thebaidos. Siq̄deꝫ
incōpabił est istoꝝ laus ad tuā gl̄iaꝫ / sicut
vmbra ad serenā lucē. fum⁹ obscur⁹ ad pu
rū ignē. palea volatilis ad solidū granū. i
mo sicut viciū ad virtutē. Ipa eī taliū mā
suetudo non ꝓ diuio honoꝛe et auctoꝛitate
quā spernebāt ⁊ tu colis vnicā ſꝫ inanē ia
ctātiā quā tu calcas / anhelabat. Collauda
būt alij cruētas belloꝝ victoꝛias ⁊ ambiti
osos ex his triūphos mirabūt̄. Pl⁹ apud
me valꝫ assertio sapiētis. q̄ meliorē sapiēs
viro foꝛti. ⁊ q̄ dn̄at̄ aio suo expugnatoꝛe v̄
biū. Quā sniam alijs v̄bis lyric⁹ explicat.
Lati⁹ regnes fragilē domādo spm̄ q̄ꝫ si li
diā remotis gadibꝫ iūgas. ⁊ vterqꝫ penus
fuiat vni. ¶ Quāobrē agnosce p̄r btissime cū
q̄nta ꝯsciē securitate. cū q̄li serēitate coꝛdis
fas habꝫ dicere religiosissima deuotio tua /
dū crebro vł oꝛat vł missam celebrat. Pat
dimitte mihi debita mea sic̄ ⁊ ego dimitto
debitoꝛibꝫ meis. Et rursus cū ꝓpħa. Dn̄e
deus me⁹ si feci istꝺ. si ē iniq̄tas ī manibus
meis ⁊c. Ita p̄r btissime imitaris christū.
q̄ cū malediceret̄ nō maledicebat. q̄ tēpta
tus ē ꝑ oīa vt mi̅ricoꝛs fieret. quē videm⁹
ꝓpter passiōem gl̄ia et honoꝛe coꝛonatuꝫ.
Tātūmodo nō eripiat tibi blāda ꝓspitas
mi̅ricoꝛdiā illā. illā patiaꝫ pene diuinam /
quā seuiēs aduersitas ⁊ fuauit ⁊ reddidit
clarioꝛē. Da veniā si scrupulosioꝛ sim ī hac
p̄te. Nā fit aliq̄n suadēte pacꭓ iimico / nūc ꝑ
se / nūc ꝑ adulatoꝛes q̄ sūt arma sua ⁊ sagit
te vt hō q̄ calamitate p̄ssus eq̄nimit̄ oīa ne
dū tolerauerat ſꝫ indulserat postmodū suc
cedētibꝫ ꝓspis repetit oīa a debitoꝛibꝫ suis
cū rigoꝛe ⁊ fenoꝛe. vt appareat indulgētiaꝫ
ꝑoꝛē nō ex v̄tute ſꝫ vindicandi impossibili
tate natā. nec dimisisse ex coꝛde. ſꝫ in temp⁹
moꝛe simiaꝝ distulisse. Non cadat in hanc
exprobrationē vera ⁊ p̄fecta dilectōnis tue
mansuetudo / neqꝫ fallat eā simulacꝝ fictū
iusticie / q̄si nō melius sit vicisse mala ꝑ in
dulgentiā q̄ꝫ seueritatē / q̄si rursus nō sit p̄
clarissima iusticia īdulsisse supplicibꝫ ⁊ sub

U ditis pcepisse. ¶ Sic misericordiã ꝛ grãz in
uenias in cõspectu tremẽdi iudicij dei. q sub
bullis patẽtibꝰ pmisit misericordiã misericor
dibꝰ/ q scl' dimissa nõ reperit/ q iussit nõ esse
memorẽ iniurie ciuiũ suoꝝ. Sic in oratiõe
tua cõfitẽs dño exaudiaris ꝛ nõ audias hor
rẽdũ illud iproperiũ dñi irascẽtis. Serue
neqꝫ nonne oẽ debitũ dimisi tibi ꝛc̃. Sic
pterea cũ dauid cõseqris sedẽ regni in mise
ricordia. ꝛ mititate possideas terraz ꝛ dele
cteris in multitudine pacis sup eã. ¶ Tan
dẽ ppt mititatẽ doceat te dñs vias suas vt
absqꝫ offendiculis ad ipatiẽtie lapidẽ diri
gat pedes tuos in viã pacis. quã a te pacẽ
petimꝰ pr̃ btissime dicẽtes. Bñdic heredi
tati tue. Nõ q̃si hũana vtus q̃libet hãc pa
cẽ pbere nõ insufficiẽs sit ꝛ ifirma / nisi ma
ior agat deꝰ vt apud Uirgiliũ ẽ. psertim in
tã desperato ꝛ radicato scismate/ qđ est q̃si
cãcer egrescẽs medẽdo/ ꝛ igressibil' dedali
labyrithus. ꝛ caput hydre fabulose sua re
scissione fecũdius/ ita vt pisse videat' cõsiliũ
a sapiẽtibꝰ ꝛ dicere cõueniat cuz Josaphat
rege. Cũ igñramus qd agere debemus h̃ so
lũ habemꝰ residui/ vt oculos nr̃os ad te di
rigamus. Scimus nihilominꝰ te post deũ
cuius vicariꝰ es decere. Scimꝰ ad te hierar
chicã sup̃mũ spectare bñdictõez hmõi he
reditatis eccl'iastice. vt fiat pax in diebꝰ no
stris. ꝛ tu maximꝰ int' mõtes suscipias pa
cẽ pplo. Qđ si pficis bñdictus eris in oẽs
generatõees/ ꝛ mẽoriã eternaz his q post te
futuri sunt relinques. Sin aũt nõ pfeceris
inchoaueris tñ ꝛ elaboraueris bõa ꝛ ãtiq
fide/ diligẽti studio. pia ꝛ hũili volũtate/ p
te ꝛ tuos (tui qppe sunt oẽs) nõ pdet' mer
ces tua. nõ laus. nõ gl'ia. res ipa cõdẽnabit
mẽdacij eos q vel igñrãtia vel liuore crimi
nant' summã. t. S. dignitatẽ tuã vigilan
tiã. tuã charitatẽ. Facis h̃ sedulo. Ita ei te
facere ꝛ me sentire equũ ẽ. ¶ Sz q ãplꝰ sti
muleris ad agendũ/ ascẽde freqũẽter subli
mẽ mẽtis tue lucẽ/ leuãdo te sup te vbi de
spectis e sursum terris/ versis iugit' ꝛ acrit'
aĩ mẽtis oculos in lumĩe fidei. in sublimi
tate spei. i latitudĩe charitatis cũ illo q ait.
Cogitaui dies ãtiqs ꝛc̃. Uideas inqꝫ acu
te/ qꝫ nihil sit oẽ illud qđ mũdꝰ affert gl'e io
cũditatis potẽtie. qꝫ vana. qꝫ lubrica ꝛ vẽto
somnioqꝫ simillima. imo qꝫ ãxiaꝛ amaritudi
nibꝰ respsa. tristissima sint oĩa. Ecce oẽs mo
rimur ꝛ q̃si aq̃ fluẽtes dilabimur sup terrã
hodie rex. cras papa morit'. Eheu fugaces
posthume labunt' ãni / deflet Oratiꝰ ꝛ tra
gicus. Propat cursu vita citato volucriqꝫ
die rota pcipitis volunt' ãni. ꝛ naso. Uola
bat irrepabile tp̃s. ꝛ nihil ẽ ãnis velocius.
Et ẽ oĩuz horribilissimũ qđ dr̃. qz i pũcto
ad iferna descẽdũt. ꝛ Ite maledicti i ignẽ
eternũ. Ceteꝝ qd q̃so vsqꝫ ẽ tã altũ aut pci
osũ p q vl' adipiscẽdo vl' retinẽdo genero
sus animꝰ ꝛ diuinoꝝ cõsciꝰ se pdere ꝛ alios
turbare dignũ ducat? Uiderat h̃ ex alto q
tã sapiẽter exclamauit. Uanitas vanitatuz
ꝛ oĩa vanitas. Quã sentẽtiã si sapent / imo
vt sapent/ deberẽt oẽs i ptãtibꝰ cõstituti fm
Christ. cõsiliũ scriptũ hr̃e in ianuis suis. in
penetralibꝰ/ in frontibꝰ. ꝛ maxie i cordibus
suis. Amplius si filij huiꝰ seculi tã auida
solicitudĩe curãt pitura/ adeo vt cũ eis pire
nõ formidẽt/ obsurdescẽtes ad illã increpa
tiõez ppheticã. Filij hoĩuz vsqꝫ q gui cor
de ꝛc̃. Filios igit' lucis. imo te prẽm hmõi
filioꝝ. qꝫtã apponere decet curã. qt labores
q̃s vigilias. vbi de rebꝰ eternis agit'. vbi vere
ꝛ vnice expauescẽdũ p aĩabꝰ tractat' dãna
tiõis piculũ. Nõ ẽ ista lis de paupe regno/
vt apđ Staciũ ponit'. neqꝫ de lana caprina
vt Satiricus ait de vita ꝛ morte ppetua
res vsat' agitat' ꝛ q̃rit'. ¶ O si pastoral' psi A
dẽtie delectet aliquẽ honor volatil' ꝛ nomẽ
iane. treat eũ districtũ iudicij examẽ i reddẽ
da ꝺ oĩuũ salute ꝛ nũero rõe. Agñscat qm̃ po
sitꝰ ẽ/ nõ i cõstructõz sz edificatõz/ nõ ad ociũ
sz laborẽ. ꝛ vt p eũ iuxta vbũ maximi fglar
tarxerx seclusõ abusu potẽtie/ subditi optata
cũctis mortlibꝰ pace pfruãt'. qm̃ h̃ ẽ finis oĩs
potẽtatꝰ tã secl'aris qꝫ spũal'. ¶ Sz ad te cõuer
tor pr̃ scte. Fige pcor i ipa sublimitate me
ditatõis tue spõsã eccl'iaz talibꝰ vrẽtẽ qrul'
plãgoribꝰ. Eheu qs cõsolabit' anxiã? Et qs
desolate qs plaga crudeli pcusse medebit'?
Int' has ãgustias q me circũuallãt vndi
qꝫ/ q̃le dabit' effugiũ/ qs mei miserebit'? Ego
illa spõsa regis etni quã oli vidit vnꝰ ex filijs
meis nouã descẽdẽdã ꝺ celo q̃si spõsã orna
tã viro suo. Ego lota i sãguie agni imacl'a
ti. ego tot sudoribꝰ ꝛ sanguibꝰ martyꝝ inu
merabiliũ stabilita. violis cõfessoꝝ. lilijs v
ginũ coronata. Ego tanta deuotõne pnci
pũ vsqꝫ ad inuidiã dotata ornata/ diues fa
cta. Nũc heu velut misella ꝛ ancilla deijci
or/ pmor despicior. Filios enutriui ꝛ exalta
ui. ipi aũt spreuerũt me/ ꝛ facti sunt hostes
in capite. Pacem insuper iocundissimum
in celo et in terra bonuz qua me dotauerat

sponsus me⁹ nascens p̄dicās moriēs resur
gens ⁊ regnās/ꝯuerterūt ī scisma pniciosis
simū. qđ iā q̄nq̄ lustris me ꝑ oēs artus mi
seris modis depascit̄ et absumit. Pro mea
olim defensiōe certamē erat vsq̄ ad mortē.
⁊ mō nihil aliđ agi vł q̄ri videt̄ a multꝭ q̄3
vt corruā. ⁊ mifabili labefactiōe deficiā et
hostib⁹ meis ludibriū fiā. Ecce ꝟsa sūt oīa
fere ī ꝯtrariū p̄oris mee institutōis discipli
ne ⁊ decoris/ornata ornamēta/dū ꝑ corōa
hūilitatis puluis fedus vanitatis/⁊ ꝑ cro
ceis spūalitatꝭ stercora sola tēporalitatꝭ am
plexant̄. et erigit̄ sup me sapientia aīalis et
terrena ⁊ diabolica/ repudiata ea q̄ d esur
sum est pacifica ⁊ q̄eta. ¶Si his tecū eccle
sia planctib⁹ loq̄ret̄. p. b. noui miserationē3
animi tui/q̄ ab vtero egressa ē tecū. ꝯtinere
nō posses q̄n erūperēt lachryme ab oculis
tuis. q̄n ad succurrēdū inflāmaret̄ tot⁹ ze
lus tu⁹ iā succēsus et diceret ex intimo cor
dis suspirio. Dn̄e sup hac desolatōne an̄ te
om̄e desideriū meū. ⁊ gemitus me⁹ a te nō
ē abscōditus. Succurre/fer opē. vt q̄d na
tus sū videre mala gētꝭ mee? Rapidos re
ctor ꝯp̄ me fluctus. ⁊ q̄ celū regis īmēsū fir
ma stabiles federe terras ⁊ dispsiōes israel
B ꝯgrega. ¶Sed q̄d ago? Quorsum rapior?
Quid mineruā3 (vt dicit̄) impudēs doceo?
Premeditata sūt nāq̄ apud tuā ꝯsiderati
onē assidue ⁊ acriter talia salutis monita.
Nihilominus patere. p. b. patere obsecro
ꝯmone facere te ⁊ orare ꝑ ꝑte deuotissime
filie tue vt facias qđ facꝭ. Nā equū etiā spō
te velocē calcar adiuuat. Fac vt calcata se
culi pōpa et iniq̄s fabulatōib⁹ eius. vt nul
lis retrahētib⁹ vncis viciosa℞ passionū. n̄
ira. nō odio. nō spe. nō gaudio fallacib⁹ (me
liorib⁹ nāq̄ hospitib⁹ digna ē sctitas tua)
abiecta rursus adulato℞ peste oīa ad grā3/
nihil ad ꝟitatē loq̄ntiū ⁊ claudētiū ianuā
veritati. ac scrupulos varios (vt soli dilige
re videant̄) ingerētiū. đ q̄℞ vno dixit comi
cus. Hic pfecto ex stultꝭ insanos facit. Et
q̄ sīt stulti? vtiq̄ vaneglīosi. prudētes ī ocu
lis suis/prudētie sue inītētes. His inq̄3 ꝑ
cul pulsis tu tot⁹ cū pacificꝭ q̄ nō oderunt
pacē cogites ea q̄ ad pacē sūt hierl'm. totus
inuigiles implere id qđ ꝑ m̄re eccl'ia petit
a te filia vtrius̄q̄ velut altera colūba noe. fe
rens ramū pacifere oliue/ꝑ nos hūiles nū
cios/clamitās pia sollicitudie. Bn̄dic he
reditati tue. vt nob̄ ꝯtingat illđ ꝓphe. Dn̄s
bn̄dicet pp̄lo suo ī pace. ¶Sed quō et q̄b⁹
vijs bn̄dices pp̄lo tuo in pace/si ꝑgat ali
q̄s ꝑticulari⁹ inq̄rere? iubet hic hūilis ⁊ de
uota S. t. filia q̄escere ne suos p̄res. te vic3
⁊ regē francie christianissimū/aut legatos
ab eodē p̄uenire arrogāti⁹ videat̄. sił quia
publicam et celebrē audiētiā sup hac pacis
materia/si ⁊ dum tp̄us fuerit bn̄placiti tui
supplicat et sperat obtinere/exhortatura la
ti⁹ ⁊ forte ꝑticulari⁹ vt bn̄dicas eccl'iastice
hereditati tue. Et tantūdem dictū sit de p̄
mo legatōis n̄re articulo.
S Uperest alter et postrem⁹ n̄re legatō
nis articul⁹/cui⁹ ideo lōge breuior
erit expeditio q̄3 p̄oris. q2 lic3 neces
sari⁹ existat/eū tn̄ neq̄ tāte dignitatis neq̄
paris difficultatis existimo. Hic supplica
mus vt bn̄dicas hereditati partiali. ⁊ q̄dā
modo peculiari. segregāgo pluuiā volūta
riā huic hereditati tue. ⁊ qm̄ infirmata ē p̄
tenuitate et multis incōmodis/tu ꝑfice eā.
quā tua tuorūq̄ p̄decesso℞ dextra plātauit
Preuenisti nos p. b. in bn̄dictōib⁹ dulcedi
nis. heri in osculo pacꝭ. p̄dem in odore bo
ne fame māsuetudinis ⁊ liberalitatꝭ tue. vt
hāc a te bn̄dictōem petere/hāc spe certa p̄
sumere auderem⁹. Deniq̄ iā p̄uētos subse
q̄ris. dū aures tue. S. tā beniuolas oratōi
n̄re p̄bet tua pastoralis sollicitudo. recogi
tās vt arbitror qm̄ filia tua p̄mogenita est
studiorū cui⁹ p̄mogeniture rōe ꝯpetit bn̄
dictio de rore celi desup/⁊ de pinguedie ter
re. hoc est in spūali ⁊ tpali ꝓuisiōe. ¶Rur
sus q2 exēplo Axe filie Caleph suspirat se
dēs sup asinā. calcās. s. oēm brutalitatē/pe
tens bn̄dictōem a te p̄re suo. vis eā a libera
litate p̄rnitatis tue/irriguū inferi⁹ et irrigu
um supius expectare? Dic igit̄ ꝟbū Booz
ad Ruth. Bn̄dicta es filia a dn̄o q̄cq̄d di
xeris mihi h̄ faciā tibi. Et ita fac p̄r btīssi
me vt sit ante te odor filie tue. sic odor agri
pleni cui bn̄dixit dn̄s. Et bn̄ ager plen⁹ est
filia tua parisien̄. vniuersitas. īmo nihil er
rauero si eā appellauero ꝑadisum volupta
tis. in q̄ est lignū sciētie boni ⁊ mali. ⁊ fons
sciētie in q̄ttuor facultatū flumīa ꝯdiuisus
irrigans vniuersa3 supficiē terre. Tu hui⁹
possessor es. tu pastor ⁊ cultor/vt opereris
et custodias illā. tāq̄3 agriculturā viuā/vt
Aristo. loq̄tur in polit. Ubi sub mysterio
nihil decst co℞ q̄ egregi⁹ poeta Uirgili⁹ in
georgicꝭ. et Palladi⁹ in de agricultura/de
heredi. tate agraria cōscripserūt. distiguētes
agrū q̄druplicē/q̄lē figuralit̄ in hereditate

tua fm q̄druplicē facultatē repimus Un⁹
ager est apricus ꝛ florifer ꝑ apibꝫ/ figurās
sub q̄dam approbatōe facultatē theologie
Alius ē pascualis ꝑ ouibꝫ et domesticꝭ ani
mātibꝫ figurās facultatē decretorū. Alter
frugifer ꝑ hoīm vita figurās facultatē me
dicine. Quart⁹ vitifer ꝛ pomifer ī oī gene
re suo figurās typice artiū facultatē. ¶ Tu
um est igiẜ hereditatē tuā hāc bñdicere co
lere ꝛ augere/ vt fructū suum det in tp̄e suo.
Ecce ipi theologi velut apes intellectualeẜ
ꝑuolitāt ī hereditate tua/ flores sacrorū elo
quioꝝ ꝺ rore celi roscidos ꝯpigūt mel ī cel
lulas et fauos. vt sit cera ī illuminatōꝫ ītel
ligentie. ꝛ mel in oblectatōꝫ affectiue. Hāc
hereditatꝭ tue portōꝫ spectās dicere hēs ex
snīa illꝰ Eccli. Hereditas mea sup mel et
fauū. Nam eloquia dñi dulciora sup mel ꝛ
fauū. et p̄ceptū dñi lucidū illuminās ocu
C lōs ī intellectu. ¶ Uenerat in mentē laudes
hmōi tū augere/ tū suo modo deducere/ de
reliq̄s hereditatis tue ꝑtibꝫ. ħ est facultati
bus/ q̄ magꝭ animareẜ. S. t. sibi bñdicere.
sed negligenti⁹ istud ago breuitati studens
ꝛ sciēs nihil laudū haꝝ te latere. Dicā vero
te ꝯcedente id qꝺ nuꝑ in meditatōe mea
dū sol⁹ essem/ ꝛ nō sol⁹. solus q̄dē corpe/ nō
solus cogitatōne ꝑsabaẜ. Itaqꝫ posita erat
añ mētꝭ oclos sedes tua p̄clarissima ꝛ thro
nus sicut sol et luna ꝑfecta. astitit regina il
la virtutū dilectio a dextrꝭ tuis ī vestitu sa
piētie deaurato/ circūdata varietate ꝟtutū
Nam ita iussit rex optim⁹ et maxim⁹ xp̄s/
vt sedē papalē dilectio stabiliret. dū ait pe
tro interrogato ter ꝛ ter rñdente q̄ diligeret
eū. pasce oues meas. pasce agnos meos.
Que dilectio vna est in q̄dā trinitate ꝟtutū
in mīficordia et ꝟitate que custodiūt regē
omnē duabꝫ manibꝫ hinc ꝛ īde portantes
thronū ei⁹/ et ī p̄clarissima virtutū iusticia
ꝛ neqꝫ hesper⁹ neqꝫ lucifer ita admirabilis
Has sub compendio nūerauit ꝓpħa regi
nas/ eas paci ꝯsociās. Misicordia inquit
ꝛ veritas obuiauerūt sibi. iusticia ꝛ pax oscu
late sunt. Quaꝝ officiū alibi descripsit. ꝑpẜ
veritatē (inquit de christo cui⁹ vicari⁹ es)
ꝛ mansuetudinē et iusticiā. ꝛ deducet te mi
rabiliter dextera tua. ¶ Hec p̄clara dilectio
seu charitas vna in hac trinitate virtutū si
cut apl's insinuauit ad Chori. scribēẜ pa
rabat orare ꝑ filia tua parisieñ. vniuersitate
vt ei mō q̄ diximꝰ benediceres tāqꝫ heredi
tati tue. Nā vbi adesset vel qñ rogaret dile
ctio si inter p̄rem deest ꝛ filiā? Nihilomin⁹
affuit ꝛ sathan a sinistris. ita mihi mōstra
bat meditatio mea. Aderat ꝛ infelix proles
sua emulatio liuida/ ꝑ quā mors intrat ī or
bē terraꝝ. monstꝝ heu horrēdū informe in
gens. Cui q̄t insunt in dilectōe ꝟtutes. tot
insunt vicia. crudelitas. falsitas. iniq̄tas.
Crudelitas ꝯtra mīficordiā. ꝯ veritatē fal
sitas. ꝛ iniq̄tas cōtra iusticiā. Agnoui ex ꝺ
scriptōe nasonis quenā illa esset. Pallor in
ore sedet. macies in corpe toto. Nusqꝫ recta
facies/ liuent rubigie dentes. Pectora felle
virēt. lingua ē suffusa veneno. Risus abest
nisi quē visi fecere dolores. Nec fruiẜ som
no vigilātibꝫ excita curis ꝛc̄. Obstupui vi
su subito gelid⁹ qꝫ cucurrit ossa tremor. Dū
ecce terrifico boatu rabida ora laxās/ ꝛ dē
tibꝫ frendēs. Eheus pater sctē/ caue bñdi
xeris hereditati huic tue/ que facta ē tibi sic
leo in silua. odi ꝓpterea eā et maledic. Caue
bñdixeris ei ī collatione graꝝ. Nā et tarde
venerūt et in multis a tua sentētia defecerūt.
Abiice eos poti⁹ a te. calcibꝫ protere. ꝛ im
pera vt discedāt maledicti. ¶ Ita parabat D
portentū ħ horrificū magno conatu/ cōtu
meliosa nefandaqꝫ mēdacia cōtra filiā tuā
delatrare. dū tu p̄r btīssime hoc īdignabū
de ferēs/ toruū e latere vultū paulisp ī hanc
emulatōꝫ impiā mendacē et neqꝫ visus es
declinare. et vt ꝯfestim absce̅deret impare.
Abi hinc in malā horā et in crucē tuā pe
stis horrida. satrix discordie/ mater neq̄cie.
Uide ne vltra mutire vl' apparere ꝑsūpse
ris. Attēde ne filiā crimīari studueris apꝺ
p̄rem. cui etiā ꝑ magno pctō satis esset mo
dicū supplicīj. Falleris si te recipi vl' audi
ri existimas. vbi ī ꝯspectu meo paterna di
lectio verax et iusta ꝑ eis decreuit oratōem
assumere. Dic tu dilectio hac increpatione
deterrita emulatio tristis abscessit. ꝛ dilectō
sic orsa ē. Facis p̄r sctīssime id quod te de
cet/ te p̄rem erga filiā. ꝛ talē filiā. te vicariū
illius q̄ accusatorē fratꝝ deturbauit in sta
gnū ignis ardētis. q̄ iussit p̄ctīs ē agere in
tpū lenitatis. qm̄ ꝛ ipe circūdat⁹ est infir
mitate. q̄ postremo ꝓpẜ decem iustos toti
pentapoli peccatrici pepcisset. Preterea me
dilectōeꝫ iussit assistere a dextrꝭ tuis q̄ natu
ra patiēs sum. benigna sum. nō emulor. nō
ago ꝑperā. Age igiẜ p̄r btīssime age qꝺ agꝭ
ne vlla te vnqꝫ accusatrix emulatio a meo
cōsortio diuulserit. Nō audiaẜ p̄cor aduer
sum me crudelis hec ꝛ maligna emulatio.

Propositio facta coram anglicis

¶ Absit vt ponat hanc maculā in glīa tua/
sp̄reuisse hereditatē tuā/abiecisse a te ꝛ pe/
dibꝰ tuis supplices tuos/cultores quoqꝫ ī
vinea dn̄i sabaoth/ꝛ coadiutores tuos va
cuos absqꝫ vtili ꝓuisione inglorio sqꝫ remi
sisse. vbi tanta ē ꝓuisiōis tenuitas de bonis
eccl̄iasticis. vt vix pauci ex magistris et do/
ctoribꝰ etiā in theologia sine aliq̄ q̄stu vale
ant habere alimēta ꝛ q̄bꝰ tegant̄ ꝛ hic. xvij.
annus agit̄. Hec ē hereditas tua peculia/
ris ꝛ electa ꝛ p̄clarissima studioꝝ/ velit no/
lit emulatio. vbi generatio p̄terit ꝛ genera/
tio aduenit. sꝫ ip̄a terra tua in eternum stat.
Tu sup̄mus pastor ꝛ custos inopie sue ꝓ/
uidere. irrigare arida. ruinosa reparare. nō
ꝯquassare. positus es hoc misericordia pe/
tit titulo filiatōis. hoc veritas titulo studij
veritatis. hoc iusticia titulo militie et labo/
E ris. ¶ Porro tarditas hm̄oi postulatōis be
nedictōis tue ꝑ rotuli p̄n̄tatōez nūc ꝛ non
antea/non tarditatē meret̄ exauditionis vt
accusat emulatio/sed celeritatē q̄tinus sint
nouissimi p̄mi/qꝛ bono intentōis fine fie/
bat dilatio/magno sicut arbitrabant̄ zelo ꝓ
secutionis vnionis eccl̄iastice mouebant̄/
nec soli mouebant̄ reges ꝛ regna cum suo
clero pariter sentiebāt. Nūc post experimen/
ta plurima q̊d inculpandū si mutatis rebꝰ
mutauerūt sententiā. Esto rursus fuissꝫ in
aliquibꝰ dissidens coꝝ sentētia a tua. Non
ne potuit hoc fieri sine mei lesione/quia si/
ne obstinatōne. Nōne Paulus ꝛ Barna/
bas tales viri sic ꝯtenderūt vt discederent
ab inuicē. Et paulus petro restitit in facie.
Et princeps ꝑsarū bonus s̄m Grego. re/
stitit michaeli ꝛ vtrobiqꝫ illesa me m̄re om
niū charitate. ¶ Aduenit ecce supplex ꝛ hu
milis deuota filia tua. p. b. absqꝫ vlla diffi/
cultate p̄cellētissima studioꝝ ꝛ suo nūc ad/
uentu dat palam intelligi q̄ nulla diffiden
tia iuris tui vt aduersarij falso fingebant/
nulla indignatiōe ꝑuersa suū differebat ac/
cessum ad petendū sibi b̄n̄dici ꝑ p̄n̄tatiōez
rotuli more solito qualiter nūc p̄n̄tat reue/
rēter in approbationē iusticie tue/ꝛ in egre
giam laudē mā suetudinis tue. Necqꝫ enim
peteret b̄n̄dictionē gratiaꝝ ab eo quē non
crederet iuridicū largitiorē. necqꝫ ab eo quē
benignū exauditorē nō speraret. Un̄ in ca
pite rotuli ita scriptuꝫ est. Fiduciā accepit
b. p. nunc rotulū istū supplicationū gene/
raliū ꝛ specialiū/p̄n̄tandū apud. s. v. celsi/
tudinē humilis ꝛ deuota. i. s. v. filia. p. vni/
uersitas/plus in paterna beniuolentissime
libertatis v̄r̄e gratia q̄ꝫ in meritis ꝓprijs pꝰ
deū spem reponēs. plus insup studens ex
h̄ rotulo inseruire ꝯmodis eccl̄ie q̄ꝫ auare
cupiditati. vt deniqꝫ obedietiā sincerāꝫ ac
filialē dicta filia erga. s. v. sublimitatē non
tm̄modo verborū aut l̄raꝝ assertōe sed fa
ctoꝝ soliditate mōstraret. Hec ibi. ¶ Nunc F
igit̄ pater sct̄ē ꝑ me dilectionē matrē omni
um bene viuētiū exoratus/ꝑ qꝫ v̄tutes me/
as inclitas mi̇̄sericordiā v̄itatē ꝛ iusticiā ꝓ/
pter q̄s deducere habet te mirabiliter dexte
ra tua. ꝛ si ꝑ quid vn̄q̄ꝫ de te b̄n̄ meruimus
apud deū/apud hoīes iustificando te/exal
tando te. liberādo te. et ꝑ spem futuri p̄mij
si nobis ꝑseuerāter inheseris oramꝰ petimꝰ
obsecramꝰ/vt b̄n̄dicas huic hereditati tue
huic filie tue alūne n̄r̄e. ꝯcedendo talē in g̅
tijs suis signatōem aut certe vberiorē/qua
lem petijt ꝛ ab initio dedisses anno primo
Nā hic est annus benignitatis tue. annꝰ no
uenarius/ternario ter in se ducto coronatꝰ.
benedices huic corone anni. huic āno co/
ronato benignitatis tue. ꝛ cāpi tui replebū
tur vbertate ¶ Hāc ꝺ te tuaqꝫ affluētissima
libertate spem ꝯceperūt. hāc ꝯceptā m̄l'tis
postmodū ꝛ magnis indicijs roboratā au
ctāqꝫ senserūt etiā heri. Tu autē spem nūc
in rem ip̄am cōuertito. tui q̊ppe sunt. sꝫ tu
eos maiori tibi vinculo cōstrinxeris. tu po
stremo nō mediocriter illustraueris glīaꝫ tu
am ꝛ famā tuā. que sicut nō est ambitiose q̄
renda. ita nō est negligenda crudeliter. Et
vbi nā gētiū potest fame celebritas vl' scri
ptis vel viuis vocibus ampliori dilatōne
vulgari q̄ꝫ vbi cōfluunt et refluūt ex om̄i fe
re natōne que sub celo est/viri l̄ris omnibꝰ
ꝛ studijs eruditi. ita vt in obscuro esse neq̄/
at si grate si benigne r̄n̄deris. si b̄n̄dixeris hu
ic hereditati tue. quēadmodū tu benedices
speramꝰ ꝛ obsecramꝰ fiat fiat. ¶ Animad/
uertis. p. b. redeo eni et ad tuā sanctitatē et
ad meā paruitatē. aniaduertis qualit̄ trās/
figuraui sub noīe paternalis dilectōis sup
plicationē ꝓ h̄ūli et deuota. s. t. filia. et id
q̊dem aptissima videor fecisse ratōe. Suā
quippe sedē vbi collocaret dilectio. vbi ꝓ/
oraret si inter p̄rem ꝛ filiā sacratissima dile
ctōis nomīs apud ip̄os etiā barbaros ho/
norāda defuerit ¶ At vero neqꝫ volo neqꝫ e/
quū iudico quicq̄ꝫ adijcere q̄ꝫ q̄ꝫ aliq̄ dicē/
da supsint. Vereor eni ne iā multis quiuꝫ
nostrū minus sit fauoris habiturū/dū sca

cupatōes tue celsitudinis aliorsū te vocāt ⁊ trahant. Quia postremo sup isto ⁊ priore articulo audientias aliq̄s obtinere clam et palā supplicam⁹ et speram⁹ vt non frustra spem hāc ꝯcepim⁹ de benignissimo. S. t. spū pater sctissime. Sic benedicat te dominus ex syon vt sis re ⁊ nomie bñdict⁹ Sic videas bona hierl'm militātis sponse tue. ⁊ triūphātis illius q̄ desursum ē mater nostra omnibꝫ diebꝫ vite nostre p̄sentꝭ et future. Sic p̄terea videas filios filioꝝ tuoꝝ in spirituali ꝓpagine/et tandē qđ est oīe bonū et bñdictōis cōsummatio ⁊ ꝯsūmatōis finis/videas pacē sup israel et nos tecū h̄ incboatiue p grām/et beato ꝯplemēto per glīam in futuro. Prestāte eo q̄ est bñdict⁹ i secula seculoꝝ Amen ¶ Finit

Sequitur proposi

tio facta ab eodem dño cācellario corā anglicis parisius euntibꝫ ad sacrū ꝯciliū pis ⁊ h̄ ex pte vniuersitatis parisieñ. Anno domini. M.cccc.viij.

B Ongratulat vr̄e deuotōi vestro zelo feruēti/vr̄e laboriose sed laudabilissime legatiōi.
C Congratulat et applaudit o reuerēdissimi et preclarissimi p̄res/o doctissimi et sapiētes viri et frēs in xp̄i dilectōe carissimi. Congtulat inq̄ ⁊ cōgaudet amatrix ⁊ admiratrix et cultrix bonorū omniū parisieñ. vniuersitas. itaq̄ nō emulat nec gaudet sup iniq̄tate. congaudꝫ autē v'itati. Quidni ꝯgaudeat igit sup v'itate quā vt soletis amplectimi ⁊ ꝯplexam retinetis/et retentā ad effectū deducere totis studioꝝ neruis conami. Est aūt modo congtulationis nr̄e spūalis thema satꝭ accōmodū v'bū Ozee ꝓpheticū Ozee. i. Cōgratulabāt filij israel et filij iuda parit. Itaq̄ libet exclamare. Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ iocūdum habitare fratres in vnū. cōuenire. s. et ꝯgregare ad vnū conciliū. Nam in ꝯcilio iustoꝝ et ꝯgregatōe magna opa dñi. Et h̄ est conciliū sacrū et venerāduꝫ ad qđ legati pgimus. quod pisis deo duce ⁊ autore celebrabit. vtinā felici pūt optandū et sperandum est aduētu. Ait quippe v'itas q̄ oīe regnū i se diuisū desolabit. et a ꝯtrario vnitum in se regnū manet. qđ vidit Salusti⁹. Cōcordia inq̄t parue res crescūt/discordia maxime dilabunt. Cur ḡ nō bene sperabit dum adunat ecclia. dū conuocat cet⁹/dū ꝯueniūt seniores: videte de verbo hoc/presertim cū teneamus certissimā xp̄i ꝓmissionem dicentꝭ. vbi duo vel tres ⁊c. Audiuimus p̄terea letāter ⁊ gaudēter q̄ ꝯgregabūtur ⁊c. ¶ At v'o ne plixior vel euagatior sermo tedio sit vl' oneri. coartam⁹ si placet totā dicendoꝝ materiā/totāq̄ deductionem thematis ad q̄ttuor sentētias sūptas ex themate ex verbis ipi ptin⁹ appositas. Et videamus q̄d in illis loquit de⁹. qꝛ loquitur pacem in plebē suā. Postq̄ eni dixit dñs p ozee. Congregabunt filij isrl' et filij iuda pariter p p̄ma sentētia/mox subiūxit/⁊ ponēt sibi caput vnū/ecce secundā sentētiam. Et ascendēt de terra. ecce terciā/quia magnus dies israel. ecce quartā. ¶ Incipiētes ḡ ꝓse D q̄mur ⁊ inuenim⁹ puto causas q̄ttuor sufficientes q̄re cōgregabūtur filij israel et filij iuda pariter. Ipi eni q̄ sunt popul⁹ vnus dei/feda nūc diuisiōe ꝓ nefas dispsi sunt. velut olim in figura sub roboam et Ieroboam ꝯtigisse meminit scptura. iij. Reguꝫ xvij. Et est tāq̄ material' aliqua ratio ⁊ cōfusa hmōi cōcilij celebrādi. ¶ Inuenim⁹ p̄terea cām finalē luculēter exp̄ssam in altera sentētia. Et ponēt inq̄t sibimet caput vnū. ¶ Deniq̄ tangit causa dispositiua/et velut efficiēs celebratōis hui⁹ concilij/dū dicit in altera sentētia q̄ ascendent de terra. ⁊ q̄d terra mystice nisi terren⁹ affect⁹: Quid igit ascēdere de terra nisi d' terrenis affectibꝫ q̄bus opp̄ssi sunt hacten⁹ mlti/ad spūales ⁊ diuinas affectōes se potēter erigere. et erigēdo salubriter ascēdere tanq̄ audiret quisq̄ de excelso clamātē deū exurge q̄ dormis Et rursus. Surgite postq̄ sederit'. ¶ Habemus p̄terea causam q̄dāmodo formalē. ⁊ ad hui⁹ celebratōem cōcilij viuifice p̄parantē. que forma est semē dei viuū et efficax semen spūsctī habens v'tutē formatiuā et reformatiuā totius vnitatis totius ecclesie corpis/in vna fide ⁊ spe ⁊ caritate sub vno deo et dño p omnē iuncturā sm deductōꝫ apostoli. ad Eph. iiij. Quod notat in h̄ v'bo iesrael/quod interp̄tatū sonat idē quod semen dei vl' seminauit deus. Et q̄le semen istud: Plane illud de quo alibi ꝓpheticus sermo dicit. Nisi dñs exercituū reliq̄ssꝫ nobis semen quasi zodoma fuissem⁹. et quasi gomorra sil'es essem⁹ Esa. i. Gr̄as tibi deus israel quoniā accessit nūc dies magnus israel magnus. s. dies semis dei qđ habꝫ in se artem et virtutē viuificā. qua mysticum

corpus eccl'ie se viuificare pōt ꝛ vnire salu
briter in cuius efficacia ꝛ ꝟtute ꝯgregabū
tur filij isrl' ꝛ iuda piter. ¶ Bñ hec iacta sūt
fundamenta sicut ex Cycerone sumit La-
ctantius. Hec aūt fundamēta sunt pfecti-
bilitas eccl'ie p ꝯgregationē/vt causa mate
rialis. ordinabilitas eccl'ie vt ad vnius ca-
pitis positionē vt causa finalis. intelligibi
litas in epikeyādo seu interp̄tādo vt effici-
ciens. Insita fecūditas in se ꝯuersando vt
formalis dispositiua ¶ Supedificemus fa
bricā q̄drangularē q̄ttuor ꝯsiderationū p̄n
cipaliū ad erectōez edificij p̄ñtis ꝯgregati-
onis ampliorē. ¶ Et dicam⁹ ꝓ p̄ma ꝯside-
ratōe iuxta p̄mā causaꝫ in ꝟbo notatā.

Cōsideratio prima.

I ¶ Cōgregatio filioꝝ isrl' ꝛ Iuda p ter q̄rit
ab eccl'ia queadmodū materia q̄rit formaꝫ
ꝛ ipfectū pfectionē. ꝛ mulier viꝝ siue spon
sa spōsum. Tractat diuinus Diony. ꝛ post
eū Boe. ꝛ Aug⁹. q̄bꝫ experientia suffragat' ꝙ
res q̄libet nō minus diligit aut appetit cō-
gregationē suā p̄ius q̄ꝫ ꝓpriā entitatē/nimi
rū q̄ ens ꝛ vnū ꝯuertunt'. Hic ē ille dolor
illa ꝯcussio ille vehemēs horror in corpore
ꝟo. dū membrati q̄rit' diuidi vel dispergi
Sic nemo dubitauerit q̄n eccl'a diuisionē
suā refugiat ꝛ horreat cū sit corpus mysti-
cū s'm deductionem apl'i ad Eph. iiij. ꝛ i.
Chor. xij. ꝛ ad Roma. xij. ꝛ alibi sepissime
Est etiā terribil' vt castroꝝ acies ordinata
Acici ꝟo q̄s nesciat sepatione maximū af-
ferre detrimentū. Est insup eccl'ia ciuitas/
de q̄ gl'iosa dicta sunt. Est regnum dei. Est
hierarchia subcelestis. ꝛ ita de multis sil'i-
tudinibꝫ s'm q̄s ꝯuincit' diuisionē ei atꝫ se-
parationē scismaticā esse penitus odiosaꝫ.
¶ Potuerat hoc loco fieri sermo ꝓlixior de-
ducēs pfectionē eccl'iastici corpis stare p̄n
cipaliter in vnitate/tanq̄ꝫ in ꝯsūmatōe oīs
boni. Fallor itaq̄ꝫ si nō optabūdus ꝓpha
postulat ħ/imp̄cās pacē sup isrl' sciēs q̄m
posuit autor eius deus fines suos pacem.
Vide si nō hinc ꝯtrū est illud xp̄i ad ip̄am
hierl'm que figurā tenet eccl'ie. Hierl'm hie
rusaleꝫ quotiēs volui ꝯgregare filios tuos
sicut gallina ꝯgregat pullos suos ꝛ noluī-
sti. Ad hoc quippe mortuus est iesus vt fi
lios suos disp̄sos in vnū ꝯgregaret tāq̄ꝫ la
pis angularis faciēs vtraq̄ꝫ vnū. Et ecce
heu fera pessima/mōstrꝫ horrēdum ingēs/
monstrū biceps portētū iaꝫ. xxxi. ānos ha
bens/scisma pestiferꝫ pulcerrimā hanc ꝛ p
fectā pacē x̄p̄ri ī se fuit lacerauit dissipauit
ꝛ in exilij longinquā regionē trusit. ¶ Sed K
veniat o vtinā pax iuxta votū Esaie. Ve-
niat et requiescat ī cubicl'o suo/q̄d est eccle-
sia. quatinus expulso discōueniēti scismate
forma pacis cōueniēs inducat'. Nam q̄lis ē
ista deformitas. q̄lis ipfectio videre corp⁹
mille ptibꝫ miseris modis laceratū/dissipa
tū et disp̄sum. Cui⁹ laceratōi nulla hacten⁹
ꝓfuerūt efficaciter hūana remedia/q̄n po-
tius scisma hoc horrēdū velut insanabilis
cācer egrescit medēdo vt de trano loquitur
Virgilius. Ip̄m deniq̄ꝫ tāq̄ꝫ fabulosa hy-
dra redit ex succisiōe sua fecūdius. Hic scā
dala ppl'oꝝ sine nūero/aduersus fidē n̄raꝫ
religionē n̄raꝫ/mores sctōs aduersus speꝫ
q̄ꝫ future btitudinis. ꝯtemptū seculi. sctita
tē imobilē iurisiurādi/voti sacroꝝ ꝟtutem
obedientiā ad deū ꝛ ad omneꝫ disciplinā.
Quare? Quia seuissima dn̄andi libido m̄r
infausta scismatis huius pestiferi ꝯfundit
hec oīa/fasq̄ꝫ nefasq̄ꝫ velut hiāti voragine
mergit sorbet ꝛ obruit. ¶ Quid porro de pa
ganoꝝ infideliūq̄ꝫ fabuler probro ꝛ irrisio-
ne aduersus catholicos. Demū tota illa fle-
bilis hieremie lamētatio si ad calamitatem
eccl'ie p̄ñtē deflectat' nescio si satis illā vt di
gnū est exp̄sserit dū ait. Quō sedet sola ciui-
tas plena ppl'o ꝛc̄. Neq̄ꝫ ꝓsus eq̄ri verbis
quantū res ip̄a videat' indigna. Pro q̄ re-
formāda celeriter expeditissimū ē ꝙ ꝯgre-
gent' filij israel et filij iuda pariter

Consideratio scd'a

¶ Pro causa secūda ¶ Cōgregatio filioruꝫ L
israel ꝛ iuda piter q̄renda exeq̄ndaq̄ꝫ est vt
ponant sibimet caput vnū Iste ē finis hec
intentio iminentis sacri cōcilij Pisis cele-
brādi/ad quod vos cū ceteris religiosa ꝛ fi
liali ad m̄rem eccl'iam pietate pgitis ꝛ per
ueniatis oro felicit'. Nō ignorat' scio o do-
ctissimi ꝛ sapiētes viri ꝙ caput eccl'ie p̄ma
riū ꝛ p̄ncipale semp vnū est inuariabile ꝛ p
manens sicut testat' apostolus. Caput in-
quit eccl'ie christ⁹. Christus aūt manet ī et
nū vt idem ait. sempiternū habēs sacerdo
tiū et papatū Itaq̄ꝫ salutifer christe caput
nostrū es/a quo fluūt in eccl'ia sensus oēs
ꝛ motus viuifici sp̄ūales ac ḡtuiti. ac pro-
inde nunq̄ꝫ eccl'ia tua esse p̄t acephala. ne-
q̄ꝫ te sponso suo viduata. Nihilominus tu
q̄ndā ascēsur⁹ ad p̄rem reliq̄sti sibi vicariū

sup terrã/tanq̃ caput aliqđ secũdariũ. flu/
ens et refluens ĩ stabili loco tui sacerdotij
ꝛ papatus essentialis indefectibilis et ma/
nẽtis vsq̃ ad ↄsũmatõez secl'i/qñ euacuab
oẽm dñatõem principatũ et ptãtem. ꝛ tra/
dideris regnũ deo patri. Nũc aũt ꝓch do/
lor viri p̃res et f̃res. nũc scandalizanť ad/
uersus hoc caput ꝓmariũ duo ↄtendentes
dum simul illđ (quod fieri nephas ẽ) repsen
tare volũt. vel vices gerere. vel in suũ locuȝ
succedere. Sic in impiã cedimꝰ maledicti
onem hanc ꝙ facti sunt eiꝰ hostes eccl'ie in
capite. Oportebat q̇dem ad vnitatẽ papa
lis sacerdotij vnicũ sacerdotẽ ꝛ certũ vica
riũ christi sup terrã assumi/succedẽtẽ petro.
ꝛ nõ pharisaica ↄtentõe dicere sicut oli cõ/
questus ẽ apl's. ego sum Gregorij. ego sum
benedicti. Sanctius quoq̃ ꝛ filialiq̃ ad
matrẽ charitati ↄuenientius ẽrelinq̃re pa
palẽ dignitatẽ et petri sedeȝ vni tercio sub
pace possidendã sub quo cõgregati eẽnt fi
lij israel et filij iuda vnus populꝰ dei. q̃ fe/
dissima seditõe partireť obediẽtia ꝛ sparge
reť grex q̃si nõ esset vnũ ouile et vnꝰ pastor
D ¶ Quasi rursus indecẽs esset ꝙ ↄgregarenť
filij israel et filij iuda pariter. Meditabar
hec nup in abscõdito scrutinio cordis mei
ꝓusq̃ ꝓferreť. dũ ecce aĩalis hõ nõ sapiẽs
que dei sunt sed ea q̃ de terra sunt loq̃ns. nu
meratus q̇ppe ẽ inter filios agar. de q̇bꝫ di
cit scriptura ꝙ exq̇sierũt sapientiã q̃ de ter
ra est. cõiungiť q̇ppe ipi sapiẽtie terrene ani
mali et diabolice nõ ei q̃ desursum ẽ. ꝓptea
obscuratũ habȝ intellectũ. ipe inq̃ aĩalis
hõ vt impariẽs hebes et p̃ceps. et q̃ pacto
inquit opus ẽ ↄgregatõe filioꝝ isrl' ꝛ iuda
quasi res iũcta sit sup iure p̃ciũ. quasi p̃tea
liceat vl' expediat nũc conciliũ generale no
uũ celebrari. Non itaq̃ licȝ cũ nõ possit cõ
ciliũ generale sine papa celebrari. et nisi pri
mitus aũ oĩa spoliatꝰ ab obediẽtia sua re/
stituať eidẽ. Quõ p̃terea decẽs essȝ ea que
certa sunt ꝛ tã ꝑ lõgissimos tp̃is tractus in
ↄsuetudinẽ versa rursus in discussionẽ tan
q̃ dubia reuocari. Et ꝙ vera et iusta pars
exponat se discrimĩ ↄdemnatõis. Nã euẽ/
tus iudiciorũ varij sunt q̃ falluntur et fallũt.
Deniq̃ q̇d expedit ↄtra niti volũtati diui/
ne sueq̃ ꝓuidẽtie/que iusto iudicio ꝑmit/
tit hereses fieri. et dicit esse necesse vt veni/
ant scãdala. Qui etiaȝ ait. Nolite arbitrari
ꝙ venerim pacẽ mittere in terrã sȝ gladiuȝ.
Qui demũ olim ꝓhibuit fieri cõgregatiõȝ
filiorũ israel et iuda pariť/asserẽs diuisiõȝ
ab eo factã esse. ¶ Multa maioraq̃ ꝓbabat
aĩalis hõ delatrare aduersus celebratõȝ cõ
cilij/assereñ ꝙ nec licebat nec decebat nec ex
pediebat illđ fieri. dũ exhorrui fateor. nihi/
minus aio ad euȝ. Obmutesce ĩportune et
stulte. aut expecta donec ↄsideratiõnũ cep/
tarũ numerꝰ ĩpleať. Audies forte ea q̃ con
tradictõibus tuis ĩponere possint silentiũ.
¶ Extorsi velut ab inuito dilationẽ vt ter/
cia ꝛ q̃rta ↄsideratões liberiori ſmõe com/
plerentur.

Cõsideratio tercia.

¶ Congregatio filioꝝ israel ꝛ iuda pariť ha A
bet fieri tãq̃ a causa dispositiua q̃ remouet
ꝓhibens/dũ ipi ascendũt de terra. H̄ est ſm
moralẽ intellectũ dũ de terrenis affectibus
ascendũt ad celestes. ꝛ fiũt de aĩalibꝫ spiri
tuales. dumq̃ l'ra dimissa q̃ occidit/ipi spi
ritũ q̇ viuificat amplectũť. hoc tñ obſua/
to ne q̇d nimis. ne dũ nimis obſuari que/
riť spũs obruať simul caro cũ spũ ¶ Vnđ
queso tãdiu viri p̃res tardata est fieri ↄgre
gatio cõcilij general' et sacri. nisi ꝙ tãdiu ñ
fuerũt auditi spũales viri. q̃les si aplo cre/
ditur dijudicãt de omnibꝫ. Ecce q̇d p̃clara
vniuersitas oxonieñ. vnde sibi meruit ↄg̃/
tulari/pridẽ ad h̄ conciliũ petendũ determi
nauit se ꝛ misit in franciã/scio q̇ p̃sens inde
fui dũ ꝓponereť hec cõclusio ↄpendij sub
h̄ themate Joel'. i. Vocate cetũ coaduna/
te senes. Sed ꝓdem antea parisieñ. vniuer
sitas ab exordio nascẽtis diuisiõis delibe/
rauit solẽniter et ↄcordi sentẽtia ↄclusioneȝ
hãc petendã ꝛ ꝓsequendã esse. quã ex parte
sui ꝓposuit reuerẽdus pater ac p̃ceptor me
us p̃cipuus dñs nunc cameraceñ. coram
ludouico duce andegaueñ. tũc regẽti ĩ frã/
cia. Circa qđ tp̃s scp̃sit ꝑ eadẽ ↄclusiõe cla
rissime mẽorie mgr̃ Henricꝰ de hassia mgr̃
in theologia parisieñ. et vicecãcellariꝰ sub
mgr̃o Johãne de calore tũc cãcellario pa/
risieñ. Scripsit insup dñs p̃positus wor/
maceñ. magnus et deuotus ꝛ licẽtiatꝰ ĩ ar/
tibꝫ parisieñ. Scripserũt q̇ȝ alij sicut ex eo/
rum tractatibꝫ adhuc ↄstat. Ampliꝰ vero
scripsit post m'ltos annos vniuersitas pa/
risieñ. ep'lam grãdem ↄtinentẽ tres vias/ĩ
ter q̃s ↄciliũ generale numeratũ est. ¶ Ecce
q̇t viri spũales ꝛ eruditi/nõ innitẽtes soli
l're/ascẽdentes de terrenis affectibꝫ et in li/
berũ atq̃ purũ ether lucidissime veritatis/

desideriorũq splendidorꝫ sese attollẽtes q̃siuerũt olim multo studio ꝯcorditer ꝙ congregarent filij israel ⁊ filij iuda pariter. Et hec est nõ parua ꝯgratulatõnis materia ꝙ in vnã ꝯuentũ est sententiã ꝑ duas vniuersitates toto orbe celeberrimas ⁊ ipsis nõne fides dari debet. cũ illic sint viri spũales ⁊ sapiẽtes ſm q̃lia iudicia mediũ ꝟtutis accipe iubet phs. Illic ꝑterea sunt idonei cõditores legũ doctrinalr ⁊ instructiue/ q̃bꝫ suis interp̃tatio ꝑ epikeyã debita est. Illic sunt q̃ mẽtiri nesciũt de q̃bꝫ nouerũt ⁊ mẽtientes redarguere põt. dũ a ꝟo falsum a licito illicitũ sciũt secernere. Cũ ergo ꝯueniunt ꝯgregatio mltiplex sapientũ in celebratione huius ꝯcilij generalis tã q̃ in rẽ expedientẽ vt in ꝑma causa dicebat. In rẽ ꝑterea decentẽ sicut visum est in scda. Nã qd decẽtius q̃ vt vnũ corpus habeat caput vnũ. Postremo superest ostendere rẽ hanc esse per se licitam atq legitimam quod in quarta ⁊ vltima ꝯsideratõne videbimus q̃ talis est.

Consideratio q̃rta.

¶ Congregatio filiorꝫ isrl et iuda parit sumit suã efficaciã et virtutẽ a diuino semine qd ꝑ ecclasticũ corpus tanq̃ sanguis viuificus diffusum ẽ/⁊ radicaliter seu insepabiliter insertũ. Ponamus ꝓ solido fundamẽto p̃ntis ꝯsideratõis ⁊ aliorꝫ tã dictorũ q̃ dicẽdorꝫ/textũ apli ad Ephe. iiij. Solliciti seruate vnitatẽ spũs in vinculo pacis vnũ corpus ⁊ vnus spũs. sicut vocati estis in vna spe vocatõis vr̃e. vnus dñs vna fides/vnũ baptisma/vnus deus ⁊ pr̃ oĩum qui sup oẽs ⁊ sup omĩa ⁊ in oĩbꝫ. Sequit. Et ipe dedit q̃sdã q̃dẽ aplos q̃sdã aũt ꝓphetas. alios ꝟo euãgelistas. alios aũt pastores ⁊ doctores ad ꝯsũmatiõẽ sctõꝝ/in opus misterij/in edificatõẽ corpis xp̃i donec occurramus oẽs in vnitatẽ fidei ⁊ agnitionis filij dei in virũ ꝑfectũ/in mẽsura etatis plenitudis xp̃i. Sequit. Ueritatẽ aũt faciẽtes i charitate crescamus in illo ꝑ oĩa qui ẽ caput xp̃s/ex q̃ totũ corpus ꝯpactũ ⁊ ꝯnexũ ꝑ omnẽ iuncturã subministratõis ſm opatõẽ in mensurã vniuscuiusq membri/augmẽtũ corpis facit in edificatõẽ sui in charitate. ¶ Eliciamus ex his paucissimis ſꝫ sententiosissimis apli ꝟbis aliq̃s veritates. ¶ Prima. Congregatio ecclastica ad vnũ caput xp̃m fac ⁊ ꝯglutinat ꝑ vinculũ amorosum spũsscti mediãtibꝫ q̃litatiuis dispositiõibꝫ reddẽtibꝫ in corpe mystico cõplexionalẽ armoniã viuificã ⁊ decentẽ. Hec aũt dona sunt ꝟtutes theologice fides spes ⁊ charitas. sũt etiã sacra ecclastica. sũt diuerse diuisiões graꝝ ꝓut vnicuiq ꝯcessũ est. h̃ ẽ semẽ in q̃ ꝯueniũt ãbe obediẽtie q̃le non abstulisset scisma pestiferũ si de pace reformãda nihil actũ esset/ ꝓut alias scpsit ipsis romãis Parisieñ. vniuersitas. ¶ Scda. Cõgregatio ecclastica ad vnũ caput xp̃m copiosior ẽ atq fecũdior q̃ fuit ꝯgregatio synagoge. Nõ eñi habuit synagoga talẽ in sacris ⁊ alijs mltis cõmutatione adiũctõis sic ecclia. nã extra eã stabat salus queadmodũ saluatus iob oñdit. ¶ Tercia. Cõgregatio ecclastica ad vnũ caput secũdariũ/mltiplicior ẽ ⁊ maior q̃ sit ꝯgregatio ciuil sub vno rectore vel impatore vl rege. Cõnexio q̃ppe tal politice ciuilitatis fit ꝑ leges ⁊ dona nature ꝑncipalr ⁊ in ill ꝯstituit suã vnitatẽ. Ecclia ꝟo vt policia et ordiata/hꝫ hãc vnitatẽ. et vltra hãc hꝫ alterã supnaturalẽ ⁊ diuinã q̃ dicta est. Et ita sequit cõseq̃nter ꝙ ecclastica pluribus legibꝫ regit q̃ altera policia. ¶ Quarta. Cõgregatio ecclastica nõ habet vl habuit ex se p̃tatem ordinãdi et ꝯsumẽdi ꝑ gradus varios atq hierarchicos dignitatũ et admistrationũ quales in ipa repimus a sũmo p̃sulatu vsq ad infimũ admistratõnis gradũ q̃cũq sit ille. Patet qr supnaturalis est hec institutio ꝯsurgens ex solo beneplacito liberalissimi ꝯditoris. Nec vt opinor voluisset vnq̃ oppositũ sentire p̃fatus magister Henric⁹ de hassia dũ ponit ꝙ ecclesia posset sibi instituere summũ pontificẽ si nõ fuisset imediate cõstitut⁹ a christo. Addit eni ꝙ h̃ potuisset ecclia a spũsancto edocta et autorizata qd est ꝓbabilr sentiendũ. ¶ Quinta. Cõgregatio corpis mystici ad vnũ caput xp̃m sp habebit ꝑ omnem iũcturã g̃dus dignitatũ et officiorũ ⁊ administrationũ. de q̃bus dictũ ẽ. patꝫ ex illo verbo/donec occurram⁹ oẽs ⁊c̃. Propterea dicit ecclia desponsata xp̃o i sempiternum. Osee. i. Dicit ꝑterea h̃re semp in se sẽ mẽ ad sui ꝓpagatõẽ et cõꝟuatõem vsq ad ꝯsũmatõem scli. ¶ Sexta. Cõgregatio ecclesiastica ad vnũ caput christũ lege stãte non remanebit in sola mliere. imo nec in sol laicis. sed erunt vsq ad cõsũmationẽ seculi epi et sacerdotes aliq̃ fideles. ¶ Septima. Congregatio ecclastica dici pt h̃re dupli-

ces ptes integrātes eā.q̄dam sunt fluentes q̄dam pmanētes/ ⁊ vt ita loq̄mur essentia/ les. Prime sunt ip̄e psone mortales ↄstitu/ te ī gduū varietate. Alie sunt ip̄imet gdus dignitatū et admistrationū. Exemplū ī pa pa et papatu. in ep̄o et ep̄atu. et sil'ibꝫ. papa fluit/papat⁹ stabil' ē. ¶Octaua Congre/ gatio eccl'iastica ↄstituit' ī suis ptibꝫ fluen/ tibꝫ ⁊ q̄dāmo matialibꝫ misterio hoim ꝑm legē pmitus inditā et insitā ip̄i corpi eccl'ia stico/et put ip̄m habꝫ in se semē viuū ⁊ ef/ ficax seip̄m multiplicādi atqꝫ ↄfuādi ī suc cessiōe specificatā ad ptes fluētes ⁊ in suc/ cessiōe eadē matiali q̄ꝫ ad eēntiales. Patet ꝟitas ex illo ꝟbo apl'i. Nemo sibi assumat honorē ⁊c̄. Et de p̄dicatoribꝫ dicit. Quō p̄ dicabūt nisi mittāt' ⁊c̄. Et hec ꝟitas simili ter possꝫ inflecti ad depositōes et degrada tōes et resecatōes ptiū scandalizātium. sed p nūc omittat'. ¶Nona. Cōgregatio ec/ clesiastica habꝫ claues ordīs et iurisdictōis alio et alio mō in se et in suis ptibꝫ fluētib⁹ Ut exempli gr̄a. claues date sunt petro au/ ctoritatiue et exercitatiue. sꝫ toti eccl'ie vni/ uersalit' et susceptiue. Uel date sūt eccl'ie vt in actu p̄mo. et petro vt ī actu sc̄do. ¶Deci ma. Cōgregatio eccl'iastica sic instituta est vt castrorꝫ acies ordīata. vl' vt corp⁹ in/ tegerrime pfectū. sic q̄ nō est in ptāte pape vel alterius cuiuscūqꝫ deordinatōꝫ vl' mul titudinē in suis ptibꝫ essentialit' inducere. Unde nec papa posset inducere q̄ nulli es sent ep̄i nec curati nec cardīales /p quanto sunt successores apl'orꝫ in eccl'ia sancta dei. Sunt eni gdus oēs seminati a xp̄o ī eccle sia p̄mitiua q̄ꝫ parunla. in q̄ nōdū erant sic explicati gdus eccl'iastice hierarchie/vt nūc inspicim⁹. quemadmodū spica totos nūcros suos habꝫ in gno. et nux arbor in nuce ꝟtualiter contine'. Has vocāt phi ī choatōes formarꝫ ī matia. ¶Undecima Congregatio eccl'iastica licꝫ nō possit īsti/ tuere papatū vl' destituere. nihilomin⁹ pōt p se vel p ↄciliū eā rep̄sentās statuere aliuꝫ modū eligēdi papā q̄ꝫ mō sit/vt al's visuꝫ est. Potest īsup remouere papā etiā rite ele ctū ⁊ aliū ↄstituere si ita sibi visū fuerit ex/ pedire ad edificatōem eccl'ie. vt in casu gra uis scandali vel in dubio alit' intermīabili q̄ꝫ p cessionē vl' deiectōem pape aut alio ta li casu. Ip̄e enim pastor instituit' p vtilitate gregis. et dum p̄sidētia sua cedit in gue de trimentū mercēnari⁹ reputand⁹ est. imo la tro. imo lupus rapax. si q̄rit in presidentia tā dānosa remanere. Et h̄ fundat' possibili tas practicādi viā cessiōis saltem q̄ ad effe ctū suum ↄdicentibꝫ ↄtendentibꝫ ⁊ inuitis Hic fundat' p̄terea quō in casu veritat' isti us. cōgregatio vrgēs papā ad cessionē de/ ijciens eū si ptinaci libidine dominādi mo tus renuat. nō est iudicāda q̄ eū p̄seq̄t'. sed ei poti⁹ et deo et eccl'ie toti multiplicit' obse q̄tur. ¶Duodecima Cōgregatio eccl'. eli cite et meritorie pt in casu fieri sine papa vl' autoritate sua. Itaqꝫ cū possit duplicit' fi eri ↄgregatio. vno mō ↄcordatiue vl' assen tiue seu caritatiue. alio mō autoritatiue Cō stat de p̄mo ↄgregādi mō q̄ sine papa pos sibil' ē. imo fuit sepissime p̄ctica'⁹ tā apud apl'os q̄ꝫ apud impatores sctōs et catholi cos/q̄ sepe ↄuenert' in vnū p̄us q̄ꝫ eēnt euo cati vel autorizati a papa. Patet de q̄ttuor p̄mis cōcilijs memoratis ī actibꝫ apl'orꝫ De p̄mo nōdū erat adhuc petr⁹ fact⁹ papa q̄n sil' erāt ↄgregati ad examinatōꝫ testimo niorū de resurrectōe. Uñ et q̄libet ↄgrega/ tio libera nō subiecta tyrānidi habet hanc facultatē seip̄am ↄgregādi. Patet in ↄfra ternitatibꝫ ⁊ alijs mult' ↄuētōibꝫ caritatiuis. Scd̄s mod⁹ ↄuocatōis hꝫ maiorē q̄stiōꝫ nihilominus optet eū ↄcedere possibileꝫ. Alioq̄n piclitaret' respublica eccl'ie. si neces se esset autoritatē pape pri⁹ interuenire. Ex empli gr̄a. Immineat casus piclitatōis ec clesie/sit in tpalibꝫ/sit in sp̄ualibꝫ. et q̄ tunc null⁹ esset papa nec posset p̄us īstitui q̄ꝫ es set. puidendū eccl'ie p assensum cōem¶Itē in casu q̄ papa pdidisset vsum rōis ppetue ¶Itē in casu q̄ papa depuatus esset in itel lectu p heresim. et ī effectu p enormes et scā dalosos mores q̄ ad destructōem eccl'ie pa tenter laboraret. ¶Itē ī casu q̄ req̄situs suf ficienter ⁊ monit⁹ dare nollet autoritatē cō cilio vt forte est in p̄senti casu. qꝛ signū ē q̄ nō vult audire eccl'iam si nō vult eā ↄgre/ gare. ¶Itē vbi pbabiliter dubitat' q̄ fideles nunq̄ꝫ ei p̄stabūt obedientiā q̄lēcūqꝫ. aut ñ satis vtiliter atqꝫ ↄcorditer. ¶In talibꝫ ⁊ si milibꝫ casibꝫ ↄgregatō eccl'iastica sumit au toritatē ⁊ ꝟtutē seip̄aꝫ vniēdi ex diuio semi ne p vniuersū corp⁹ suū diffuso/vt dictum est. Et ad h̄ est text⁹ leg' Deut'. xvij. ⁊ notat christ⁹ Mat. xviij. resoluens tandē oīa ad eccl'ie iudiciū. Si inq̄t eccl'iam ñ audierit ¶Obmutescat igit' anial's suc lit'al's ⁊ car nalis hō. et sp̄uali magis credat deducem

⁊ pbāri p ꝓora ꝙ expedit quo ad pmā ꝯsi/
deratōez ⁊ decet q̄ ad scdaz. ⁊ lꝫ q̄ ad hāc q̄r
tam ꝙ ꝯgregenᷣ filij isrl̄ ⁊ iuda piᷣ. Ad q̄d
nimiꝶ vt ponāt sibimet caput vnū non ad
disceptādū ⁊ discutiēdū ⁊ arguēdū ⁊ litigā
dū sic fantasiari videbaᷣ aīalis hō. H̄ em̄ for
tassis inducere posset īdecētiā ⁊ multā tur/
batōis materiā. ¶ Ceteꝶ q̄ ad allegatiōez q̄
fiebat ab aīali homīe ꝙ necesse ⁊ expedīēs
erat esse scisma. sic olī dn̄s voluit dissensio/
nē esse inᷣ filios isrl̄ ⁊ filios iuda. ¶ Solu/
tio facilis ē qm̄ nō sūt faciēda p hoīes ma/
la vt eueniāt bona. Neqꝫ em̄ sciēt ex malis
bona elicere sicut dn̄s ex nr̄is pctīs ⁊ scan/
dalis potēter elicit bona. tāqꝫ attingēs a fi
ne pctōꝶ vsqꝫ ad finē ꝯpbēsoꝶ fortiᷣ. ⁊ dis
ponens oīa suauiᷣ faciēti. vt oīa coopentur
in bonū his q̄ fm ꝓpositū vocati sunt scti
Deniqꝫ nō pt lege stāte policia sic eccl̄iasti
ca q̄ est monarchica in aliā trāsformari sicē
in alia policia. ¶ Tandē multis ꝓtermissis
neqꝫ enī loc⁹ neqꝫ tpus nō stil⁹ neqꝫ īgeniū
nō memoria patiūᷣ oīa dicere q̄ dicēda es/
sent. fiat ad opuscula ⁊ tractat⁹ sup his con
fectos recursus liberior. ¶ Concludam⁹ er
go ex q̄ttuor causis p totidē ꝯsideratōes ta
ctis poti⁹ qꝫ deductꝭ ꝙ expedit decet ⁊ licꝫ/
ꝙ ꝯgregenᷣ filij israel et iuda pariᷣ. Cong̃
tulaᷣ amatrix bonoꝶ oīm ꝑisieñ. vniuersi/
tas/ mr̄ mea/ vt dicere cepim⁹/ ꝯg̃tulaᷣ vr̄e
deuotōi. vr̄o zelo feruēti. vr̄e religiosissime
ad mr̄em eccl̄iam pietati/ vr̄e tandē lauda
bilissime legatōi o reuerēdissimi ⁊ spectabi
les viri pr̄es et fr̄es/ det auxiliū deus in ꝓ/
gressu egressū felicissimū et votiuū Deniqꝫ
offert seipam totā ⁊ in mēbris singul̄ eadē
vniuersitas ad oīa ꝯmuni ꝯsensu et delibe
ratōe auisanda tractāda ꝯmūicāda ꝯclu/
denda/ ꝓseq̄nda cū omni hūilitate ⁊ fauo/
re/ nihil q̄rēdo qđ suū eē videaᷣ sed qđ om/
niū. vt habeaᷣ vnū et certū caput secunda
riū in eccl̄ia scā dei. postpositꝭ ꝯtētōibꝫ om
nibꝫ ⁊ discussionibꝫ odiosis/ q̄ ad hāc rem
nō satis attinēt sed magis ad diuisiōz/ ⁊ ꝓ
cticando viā ꝯpendiosissimā ⁊ scīssimam
cessiōis amboꝶ ꝯtendentiū vt iurauerūt
solēniter et vouerūt ¶ Neqꝫ ꝓterea sit ꝯtētio
q̄s in h̄ negocio ꝓseq̄ndo videaᷣ eē maior
vel potior vl̄ doctior. Scit eadē vniuersi/
tas ꝙ stabim⁹ oēs añ tribunal dei. illic vi/
debiᷣ quo q̄sqꝫ aīo/ q̄ zelo/ q̄ intentōe pacē
verā sue spōse q̄sierit. Sit igiᷣ hec gl̄ia no
stra testimonium conscīe nr̄e. sit gloria deo.

Nam denuuciās angel⁹ pacē hoībꝫ/ ꝓml/
sit. Gl̄ia in excelsis deo. ¶ Deniqꝫ si filij isrl̄
ꝓut scptura loq̄ᷣ ibāt aīo pacifico ad ꝓliū.
q̄li aīo et qꝫ pacifico eūdū erit ad h̄ pacꝭ cō
ciliū/ sine emulatōe/ sine ꝯtentōe sicut decet
ꝯgregatōez sctōꝶ/ sine irascēdo ī via/ quē
admodū monuit Joseph frēs. ¶ Preterea
null⁹ deᷣ loc⁹ diabolo q̄ in seditōnibꝫ habi
tat. Fiat ī pace loc⁹ deo q̄ dirigat pedes no
stros ī viā pacis ⁊ doceat viā prudētie ipe
q̄ est via ꝟitas et vita ⁊ de⁹ bn̄dictus in se/
la Amen.

Trilogus in mate
ria scismatis eiusdem cancellarij

Epenūero sublimē rōnis spe T
culā (nec mentior) sol⁹ ascēdi q̄
tinus sup oēs viciosaꝶ passio/
nū nebulas posit⁹ eo q̄ꝫ omīa
supgressus q̄ntuꝫ fas habui q̄
aspectui vero obstare crederenᷣ/ ego liberio
res mentꝭ oclos hac illacqꝫ ꝟsarē sup hoc
mare magnū ⁊ spaciosum hūane fluxibili/
tatꝭ ꝓᷣtim ad videnda q̄ p sedatōe ꝓcellaꝶ
suaꝶ ⁊ elationū ꝯ nauē eccl̄ie hacten⁹ agitā
tur. Honesto memorās ꝯspicio naucleros
eccl̄. asti. ce nauis hui⁹ strictis q̄ ī gladijs v̄
boꝶ acutoꝶ decertare mutuo. faces insup
ardētes ꝯtūeliaꝶ ⁊ exprobrationū scriptis
insertaꝶ iactare. Oēs se vicissim īpetere ita
demū ꝯfligere. ita collidi. ꝙ omissis hosti/
bus exterꝭ ⁊ sprētꝭ salutaribꝫ studijs id vnū
satagere credi pn̄t/ vt q̄libet quēlibet extra
nauē eccl̄ie deijciat ⁊ deturbet Seorsū vos
acclamāt isti horrifico boatu. seorsū vos ī
malā horā vr̄aꝫ. ꝓcul abscedite/ qm̄ scisma
tici estꝭ. viperaꝶ genimīa estꝭ. Infelix cucu
li ꝓles estꝭ. vos deniqꝫ oī mulctatōe ⁊ ana
themate debito paricidis et patrie ꝓditori
bus digni estꝭ. Alioꝶ ex aduerso ⁊ si mitior
sit res tn̄ acerba ē. īmo vos inq̄unt discedi
te a nobis/ vt scismatꝭ nutritores ⁊ fautores
vt crimīs ꝓcipes cū scismatico cū ꝑiuro
cū heretico cū eccl̄ie subuersore certissimo.
¶ Inter has belligerātiū voces/ inter litte/
ras maledicas hincinde volitātes timor ⁊
tremor venerūt sup me ⁊ ꝯtexerūt me tene/
bre. mala sūt ⁊ valde mala q̄ video. sꝫ nesci/
ens interim q̄rsum res euadat deteriora ꝓ/
sagio ve ve si hereses caput extulerint. Jaꝫ
tn̄ q̄stiones fidei iactanᷣ inᷣ eos. mlt̄a q̄qꝫ.
ꝓ solidis veris hacten⁹ habita ꝓponūᷣ vt
dubia. et q̄s nouit si corrupt⁹ passiōe ꝓūt,

animꝰ errabit(vt solet)a vero seu determinā/
do q̄ falsa sūt.aut q̄ nō expediūt/seu repudi
ando ea q̄ ab alijs ꝑ determiata cognoscē
tur. Ceteꝝ a nōnullis pugnaꝛ veluti tene/
bris/ita amicos nō secernūt ab hostibus.
ita q̄d feriēdū q̄d ve īpugnādū sit n̄ vidēt/
ocl'os petere habēt ꝛ feriūt tales palpātes
velut ceci.ꝛ ambulātes ī circūitu. Exēplo
q̄ꝫ eoꝝ q̄ domū loth circūuallabāt ipi tan
q̄ꝫ acrisia ꝑcussi.viā neqꝫ egrediēdi neqꝫ in/
grediēdi inueniūt. Ipi rursus machinas
magnas ḡuissimaꝝ infamiaꝝ ꝯgerūt ex iu
riū allegatōe generali. Sed infirmo vl' de/
ficiēte ꝟitatis fundamēto ī eis q̄ facti sunt
nutabūde reddunꝛ he machine. imo corru
unt ꝛ in eis edificātes ꝛ egeste eosdē ꝓpria
mole sternūt.talis ē de gigātibꝫ poetica fa/
bula hodie ꝑterea velut olim in ip̄a babilo
nice turris edificatōe fit ī eccl'ia ꝯfusio lin/
guaꝝ.vt se nō intelligāt hi q̄ vel edificāt vl'
edificare se dicūt turri eiꝰ. ¶Quid acturus
sum miser hec aspiciēs? q̄d moliar hec ad/
uertēs/obsistere neqꝫ fas neqꝫ vires habeo
U nō moueri īpossibile. ¶Sic lugebā mestꝰ.
sic angustiabar anxiꝰ. ve ꝛ ve crebris plan
goribꝫ ingemināſ/dū ex secreto mētis tricli
nio due comites germāe cū frē vterino asti
tisse mihi vise sunt.familiariꝛ satis note.no
men fratris zelꝰ cuiꝰ habitatio ī camerula
irascibil'.nomē vniꝰ sororis beniuolentia.
cuiꝰ locꝰ ē ī ꝯcupiscibili. Alia vocaꝛ discre
tio residēs ī rōnali.he sibi mutuo date erāt
in adiutoriū tāq̄ꝫ vno germanitatis nexu
circūplectētes se cū fratre. qm̄ zelꝰ absqꝫ be
niuolētia nimiū rigidꝰ ē.ḡuis et austerus.
Beniuolētia absqꝫ zelo mollis ꝛ languida.
zelus demū ꝛ beniuolētia sunt absqꝫ discre
tione ad seductrōez errorēqꝫ valde ꝓne Por
ro absqꝫ eis discretio q̄d possit/q̄d ꝓdest?
Dectrina societas die noctuqꝫ pluries al/
tercata est intra secreta domus mee cubicu
la.meū q̄ꝫ freq̄nꝛ rupit silentiū.zelꝰ ꝑcipue
cuiꝰ aliqn̄ vehemēs adeo īprobusqꝫ fit im
petus/vt nūc ꝟbis nūc scriptis erūpere ge
stiret extrīsecus/nō ħ non illō discrimē ad/
uertens neutri ꝑti satis parcēs.dūmō pax
pax fiat acclamaret. At ꝯo beniuolētie tra/
ctus q̄si ꝯtrariꝰ/et si suauior nō m'to minꝰ
validus erat ad ignoscēdū oībꝫ et de eis fa
uorabili īterp̄tatōe iudicādū. Quibꝫ sic de
certantibꝫ discretō se mediatricē moderatri
cēqꝫ p̄bebat. Operosū magꝭ ꝯo īpossibile
mihi esset ħ certamen describere. nihilomi
nꝰ aliq̄ stilo mādare curaui/tū ad obliuia
vite sollicite/eteni dulce loq̄ miseris veteres
qꝫ euoluere q̄stus.tū ꝑterea ad exercitiū q̄le
cūqꝫ ociosi studij ħ mihi si dabiꝛ satis erit.
ꝛ si nemini ex alijs sim allaturus q̄ppiam
cōmodi.attamē si q̄s iuuat adesse nisi pau
lisper secedāt a me.ꝛ zelū beniuolentiāqꝫ et
discretionē nō me loq̄ putent/zelū in p̄mis
¶Zelus Quid supest ꝯsilij o sorores.q̄/
usqꝫ nō pudebit inertie. vsqꝫ q̄ tādez mens
placida ꝯtenta q̄ete est. Quale quantūqꝫ sit
concordie bonum qua parue res crescunt
sicut discordia maxime dilabunꝛ? dū etiam
atqꝫ etiā recogito/q̄bus nō anxietatius vr
geor/quibꝫ nō mordeor doloribꝫ/qn̄ ꝑ q̄t/
tuor lustra et ampliꝰ ꝓpriam ego matrem
intueor. Et o qualē matrē? christe/illā tuaꝫ
sponsam vnicā eccl'iam intueor(dico)non
in vna sui ꝑte nō vno letali vulnere saucia
tam/q̄n insup eam ip̄am nō barbarica tm̄
debacchatōe ledi ꝯspicio/sed ꝑ suos intror/
sum in visceribꝫ suis eo acerbius quo deli
catior locꝰ est video(heu)his oculis/ꝑ sci/
smaticam beluā infinitoꝝ capitū/illā piaꝫ
mr̄em deijci lacerari/et ꝑ omnes artꝰ tru/
culēta rabie ac plꝰ q̄ꝫ beluina feritate discer
pi/ferre nequeo credite/ꝛ si ferreꝰ essꝫ animꝰ.
si naturales affectus etiā in bestijs.si passi/
ones viciose in reprobis tanta audent q̄n/
ta recensere stupor sit nō minas/nō ictus/
nō ꝟbera/nō fustes/nō ignes/nō ip̄a demū
mortis īmania imminētis horrēda discri/
mina pauēt.dū sequanꝛ qua sua voluptas
quēqꝫ trahit.vel sua passio rapit. horū exē/
pla tū in aīalibꝫ respectu fetuū. tū in homi
nibus philocaptis in auaris/in vaneglo
riosis in iracūdis et ceteris hmōi quotidi/
ana cernunꝛ. Si hoc(inq̄ꝫ)ita in furore vel
vicio? quid audere dꝫ pietatis? quid posse
virtutis affectio? quā tanto vehementiorē
ad bonū esse ꝯuenit/q̄ꝫto diuiniorē ꝛ ex cō
sequēti fortiorē illā cē ꝯstat.ꝓpterea nēo di
nūerauerit q̄n verus mr̄is eccl'ie zelator ne
qꝫ incedat quam sibi mōstrauerit vel ratio
vel ꝯscia vl' auctoritas vel īspiratio vel tā/
dē ip̄a necessitas ad liberatōeꝫ sue mr̄is ab
hac mortifera peste ꝛ a voracibꝫ bestie huiꝰ
scismatice faucibꝫ.qꝫ si ꝓdesse sorſ acerba ve
tuerit.tū pulcherrimū erit ꝓ mr̄e/ꝓ pace/ꝓ
libertate tali occumbere morti sed neqꝫ hoc
magnū nobis q̄bꝫ ꝓ p̄mio spes fida regnā
di ꝓmittiꝛ/qn̄ gētes q̄ speꝫ nō hn̄t sponta/
nee neci sese deuouisse/celebres collaudant

historie. tũ romanorũ d̃ duobꝫ decijs ⁊ cur-
cio. tũ exterorũ d̃ codro. Jn pos subito de mar-
tyres nr̃os. q̃r singuli singulas aĩas suas ꝓ
fide eccl'ie tradentes saluauerũt. nos ĩ mor-
tali deuotõis titulo tẽplis extollimꝰ Quid
de labore illo q̃ nõ vna aĩa/ nõ pauce sed to-
tũ eccl'ie corpus p̃sẽs et futurꝝ sua salute po-
X ticꝰ. ¶Discretio Tace frater obsecro ⁊ fer-
uentiorẽ iusto spm̃ cõprime. Caueto tu sci-
ens ⁊ vidẽs ne nos et te in apta ꝑicl'a mit-
tas. Egisti h̃ pluries dũ succẽsus q̃spiã fer-
uido spũ tuo se mediũ se veluti ꝯtẽtões se-
daturũ int̃ pugnãtes vtriq̃ꝫ ꝯflictus oppo-
suit. ita christũ ꝯmedit zelꝰ domꝰ dei dum
mortuꝰ ẽ vt faceret vtraq̃ꝫ vnũ. Sic apud
poetã/ senior ille galesus occubuit. dũ medi-
um pati se offert iustissimꝰ vnus q̃ fuit ⁊c̃.
Et piꝰ eneas/ dextrã tẽdebat inermẽ pacez
acclamãs dũ iaculo femur trãsfixus ẽ. hac
tu recogitatõe deterreri potueras vt sapiẽs
visus ꝯsilio ñ misceres te rixe aliene/ ne ve te
⁊ nos om̃es morsibꝫ seuis odiorꝝ ⁊ ĩfamie
lacerãdos abiectares. lacerãdos diceri aut
ab altera partiũ seu (vt freq̃ns est) ab vtraq̃ꝫ
vulgati dicti memineris. natans inter duas
aq̃s in vtraq̃ꝫ submergit̃ Jã experientia ꝓpa
h̃ te docere et si cetera deessẽt debuerat. Nõ
ne tutius erat ꝯsiliũ ꝓpheticũ Amos. vir
prudens in illo tp̃e tacebit q̃r dies mali sũt.
Nonne p̃terea salubriꝰ id qđ ezechiel' visio
habꝫ/ lugere ⁊ gemere suꝑ cũctis abomĩati-
onibꝫ q̃ fiũt. vt cũ Jeremia sedere tristẽ aut
cũ regio ꝓpħa optare pennas sicut colũbe
volare ⁊ req̃escere et in solitudĩe saluũ fieri
a pusillanimitate spũs ⁊ tẽpestate/ dũ est ꝯ-
dictio ĩ ciuitate vbi sine passionũ tumulti-
bus se audiãt semet intelligãt. se corã vide-
ãnt. fallit me expectatio mea. si nõ ꝓtinꝰ ab-
iectis armis ambulabãt in domo dñi cum
ꝯsensu aut oñso signo ad sagittã/ h̃ est sine
debito/ ip̃m sine diuĩatõe ĩprouida mediũ
ꝟitatis attingẽt. aut si pugnãdũ fuerit argu-
mentatõibꝫ ipi exemplo israelitarꝝ ibũt oẽs
aĩo pacifico ad ꝓliũ. ¶Zelus Quid me
aspicitis o sorores/ g̃ndia videor polliceri.
sed g̃ndiora fides põt. amor audet. doloris
materni necessitas inuitat. ¶Beniuolentia
Magna ꝓrsus repromittis frater. ſꝫ ma-
ior ĩ exoluẽdo difficultas reponit̃. tot sapiẽ-
tes hucusq̃ꝫ neq̃unt id facere qđ attẽtas so-
lus et iustꝰ ita ne tot animorũ varietates.
tot votorꝝ mille species adunab/ qñ idẽ hõ
plerũq̃ꝫ secũ dissidet ⁊ in eadẽ domo rixere

gnãt incõpescibiles. ¶Quid ages p̃sertim
vbi aĩo deliberato placet error. placet diui-
sio. pax sola voce nõ corde ꝯq̃rit̃. vbi deni-
q̃ꝫ tãta q̃ꝫ ta esse põt finiũ varietas inuenit̃.
¶Zelus. Noli tandẽ obsecro o germana Y
beniuolẽtia. noli molestũ silentiũ tã ꝑtina-
citer indicere. ꝑmitte me ꝯfabulari in ama-
ritudĩe aĩe mee. sine illud qđ me p̃mit euo-
mere. dolor ĩclusus vrit acrius. Ego saltez
litterulis infodiã q̃ sentio nullũ ibi discri-
mẽ formidat̃. ¶Discretio. Age g̃ frater si
detĩere nõ possumꝰ ꝑmittimꝰ interĩ scribere
te oĩa q̃ ĩ aĩuz venerit. tm̃mõ ab ĩiuriosa te-
meritate ab irreuerẽtia q̃libet abstieto. Ca-
ue deseras ne germanas tuas. beniuolẽtiã
⁊ discretõez q̃tenꝰ beniuolꝰ sit ⁊ discretꝰ ser-
mo tuus. nec accusans nec excusans alios
plꝰ debito ſꝫ aurea mediocritate sp̃ in te or-
natꝰ effulgeat ⁊ placeat mordaci odiosa di-
cacitate eiecta. ¶Zelus. Faciã qđ horta-
ris soror discretio. Nã ⁊ tu beniuolẽtia sig-
nificas te huiꝰ esse snĩe. vis em̃ oĩa int̃p̃tari
beniuole. ſꝫ in nomẽ tuũ nõ tm̃ ita beniuole
q̃ꝫ ledat̃ ꝟitas/ ſꝫ vt charitas nutriat̃. ⁊ ve-
niat dies q̃ exultãtes canere fas sit canticũ
istõ. Misicordia seu beniuolẽtia ⁊ veritas
obuiauerũt sibi iusticia ⁊ pax osculate sunt
¶Bẽuolẽtia Assẽtio fr̃/ nil aliõ sane magis
expostulo. ſꝫ ip̃m agere supnꝰ arbiter deꝰ cõ-
cesserit. Comitabimur g̃ te tu id qđ sugges-
serimꝰ tuis ꝟbis exp̃mito. atꝟo suꝑ oĩa vi-
de ne sis zelus talis q̃lem apl's noĩauit nõ
ſm sciam. quẽ p̃terea dixit zelũ ꝯtentõnis.
q̃r vicꝫ nec discretiõꝫ nec beniuolentiã ger-
manas tuas audiebat zelꝰ talis ¶Zelus
Fiet vtiq̃ꝫ ne dubites. ⁊ q̃cq̃d in vtrãq̃ꝫ ꝑ-
tẽ dicẽdũ videbit̃ illõ deliberato ſꝫ breui li-
bramĩe rõis explicabo Nũc alloq̃ẽs oẽs ĩ
cõe/ nũc ad ꝑticl'ariora me deflectẽs q̃ꝫ si pꝰ
finito ꝟbo dep̃hẽderis me p̃uaricatorẽ pa-
cti huiꝰ vĩa erit correctio ⁊ meũ vltro ꝑcere
corrigẽtibꝫ. Mlt'a tm̃ (id aduertite) locuturꝰ
suꝫ noĩati sub mõ triplicis epl'e q̃lia loq̃ vel
posse l' debere ꝑsonas ĩtroductas ñ me lnĩa Z
oratoria ꝯiecturate. ¶Et ĩ p̃mis oẽs in cõe
ꝯueniã. Si snĩe diuerse sint int̃ vos vt hũa-
na fert fragilitas q̃m ĩcerte ac timide sũt ꝓ-
uidẽtie nr̃e. Prefti vbi variat̃ narratio ĩ eis
q̃ facta sunt. Nũq̃d ꝓpt̃ea ꝯtentões odiose
regnabũt inter vos? nunq̃d exemplo muli-
ercularum res iniurijs paget̃? Nonne sa-
lubriꝰ ẽ ⁊ xp̃iano digniꝰ vinci a bono q̃ꝫ ma-
lo vincere. imo h̃ pessimũ est illud optãdũ.

Credite mihi patres male per scismata quaerit non utiliter iiuria iniurijs. sic nec calliditas cal liditate. nec morbus morbo repellitur aut sanatur. Si praeterea contentiones et rixe sint inter vos nonne carnales estis. ego quidem dico quod unusquisque vestrum dicit. Ego sum benedicti. ego substractionis. ego neutrius. et quod venire solet inter oues dum ceca nocte predator lupus irruerit fugiunt/pars hec fauces lupi nescia incurrit. hec in oppositum parietem impingit. hec nullo incerto vagatur attonita. Non aliter spiritu quodam vertiginis agitatur cetus ecclesie/pars palpat velut in tenebris/ignorans quo petat. pars ambulat in circuitu/pars sistit expectans lucem veritatis certam de tenebris splendescere. Pars neque scit neque nouit quicquam agere. Nihilominus ipsa et agentes utrinque ridens diiudicat. Alios rapiunt et transuersos agunt passiones varie pessime consiliatrices. ira. odium. inuidia. cupiditas. ambitio timor et similes. adeo ut pro personis persequendum sincerus amor pacis/et serenissima veritatis amicicia deserantur aut impugnentur. quo facinore quale aliud execrabilius cogitari possit nequaquam inuenio. Per tales si non obuiatum extiterit exponetur fides discrimini. si suis literis fidentes. si eas instrumentum suarum passionum efficere molientes determinauerit aut asseruerit leuius debito in hanc vel illam partem ea que melius intractata maneret. ut si diceretur papam non esse caput uniuersale ecclesie iure diuino. papam non expedire esse unicum pro ecclesia. pape passim in facie resistendum esse passim et ab eo appellandum. vel ex aduerso si quis assereret quod in nullo casu pape dicere liceret. cur ita facis/et similia.

¶Quosdam praeterea videre est qui tanta aniositate suis aut ceptis aut consultis inherent ut nullis ad oppositum rationibus nulla incommodorum experientia flecti possint. Malunt omnia secum ruere/omnia frangi vel turbari. quam pedem retroflectere a via sua etiam inuia. et ob hoc iam non via/quoniam progressui obstare reperiuntur. vel spinarum hec est vicio rum sepes horrida/vel fossatorum hec est cordium profunditas incognita/vel latrunculorum malignitas/vel comitum mutua impugnatio/vel viarum districtus humiles quas ceruicosa turgidaque presumptio nequit pertergredi quia nequit humiliari. Irascuntur denique tales odio inmortali contra omnes qui viderint vel audierint. non dicam aduersari sibi sed non plenis vocibus et totis assentire sententijs. Alios ad omnem ventum instar arundinis videmus mutabiles/qui pro buccella panis iusticiam desererent. Alios tandem inuenimus (et utinam multos) qui pati sint obedire veritati cognite.

sed praeterea quod sed licebit vel expediet. multa quidem licent que non expediunt. Hi nullos odiunt. nullos persequuntur. quia absque malignitatis admixtione cum puro et simplici oculo veritatem quaerere congnouerit. etiam si non datum fuerit inuenire. Remiscuntur quod paulus et barnabas absque peccato dissenserunt. ita ut discederent abinuicem. nullo tamen odio seipsos persecuti sunt. nullis maledictis et iniurijs se inuicem confectati leguntur. Qua in re videntur egisse non satis beniuole nec discrete (ne loquimur acerbius) illi qui sub nomine venerabilis uniuersitatis tholosane/quandam nuper epistolam grandem serenissimo francorum regi transmiserunt plenam maledictis pungentem iiurijs/corruptam obprobrijs. in illos omnes qui non secum sentiunt/qui substrahendo non secum in obedientia (ut dicunt) debita perseuerant. Uerum sepositis interim proprijs ad seipsos affectionibus et odijs ad alios (obnubilant enim ista veri iudicium) animaduertant quod et opposito substrahentes possent rescribere nominatim illi de alma uniuersitate parisiensi/qui profundiori nota quaeruntur iniuri. ¶Exemplar literarum responsiuarum ex persona uniuersitatis parisiensis. ad epistolam tholosonam

Postulata in primis rex christianissime maiestatis tue licentia oporteret se humilis filia tua rndere tholosanis quibusdam per epistolam tali sobrietate qualem te decet audire et nos loqui/praeterea non qualiter meruerant hi qui maledictis improbis/quia execrandis execrationibus infamare regiam dignitatem cum generali concilio suo conati sunt. rupto de repente diutino silentio. Loquimur ergo sic ad eos rex serenissime te audiente te iudice. ¶Ea fratres super quibus accusamur a vobis si talia erant qualia exaggerando declamat (immo satyrica dicacitate mordet) caritatiua illa epistola vestra nisi canina potius appellanda erat. profecto vestrum vos accusat quadriennale silentium. Cur enim tunc confestim ut nunc sero neque arguistis neque statuistis contra faciem nostram nos fratres vestros/qui tam manifesta et sacrilega impietate vestris iudicijs errabamus. sed pertinaces nos ac desperate errantes linquebatis Quo pacto igitur nunc frustra nos impetitis/si tales iudicamur a vobis. aut si ad regem vestrum et nostrum duntaxat sermo vester est/quia ratione ipsum et omnes de generoso sanguine suo non pertinus ab errore reuocastis quos iuratis vos scire. vos firmiter credere nequaquam pertinaces esse in substractione per eos effecta. et sic palam effecta ut nulla possit tergiuersatione negari testis es o rex eorum quod dicimus. quod igitur vel infidelitate vel inertia non monuistis eos continuo si tam certo et probroso scismatis anathe

matisq; vinculo vr̄is iudicijs nisi resipisce
rent ligabātur. Atq̄ stupidos forte vos ꝛ
elingues effecerat timor. q̄s timor? timor
cadens ī viros cōstantes Unū ortus? inde
ortus. Qđ sicut scribitis vir q̄dā legat⁹ ex
vr̄is fere necatus ē in ꝯcilio parisieñ. cele
brato. O q̄ꝫ ꝓuide trepidastis. nā tua res
agit̃ paries cū ꝓximus ardet. Poterat vni
cuiq; vestꝝ si obmutire p̄sūpsissꝫ sileꝯtigis
se. nōdum ꝓo ita desipitis frēs. vt hec dica
tis. et si ita loq̄mur. alioq̄n q̄ animo certare
vos pollicemi visq; ad morte ꝓ iusticia. q̄
nondū visq; ad sanguinē restitistis / si vos
pl⁹ triēnio pauor puerilis exterruisset trepi
dātes timore vbi nō erat timor. Nā qualis
timori loc⁹ ꝑuabit̃ vbi tā ꝓmptos defenso
res et ꝓpulsores iiurie eṗs ille mox inuenit
dn̄os duces sicut testami. Quid si cerebro
sus. si capitosus. si p̄sumptuose loq̄r aut mi
nax / erat ille vester eṗs? nō est nostꝝ diffini
re. sed neq; ē visq; q̄ꝫ icredibile. cū si tal' erat
dū ī turbā alacriū igenioq; viuaciū iuuenū
icaut⁹ ipegit / q̄ exagitat⁹ ab eis ꝑm meritū
suū ꝛ exibilat⁹ extitit ¶ Sed ad silētiū vr̄m
regredimur. Rn̄dere postulamus vbi tunc
erat dolor ille ingens / q̄ (sicut et historijs tra
bitꝫ) mutos etiā ex natura loq̄ cogit duꝫ re
centior erat iiuria. dū plaga noua curatōni
[illegible] dolor iste vetus q̄ nūc [illegible]
iactatis: quorsū abierat? aut vnde nūc subi
tus emergit? deniq; dolor iste dū ab initio
erat quasi mustū nouū absq; spiraclo nōne
in strepitus vastos forti⁹ erūpe / nōne cla
mores horridiores extorq̄re debuerat? At
ꝓo scandalū vobis erat formidini. Quale
scandalū? passiuū an actiuū. datū scꝫ an ac
ceptū? ꝛ rumorē qualēcūq; paueritis dam
nat Grego. q̄ tradit nō esse deserēdā ꝓpter
scādalū veritatē vite doctrine et iusticie. q̄
lem hic asseritis. Sed exitū subtractionis
aut (sicut sermo vester loq̄mur) partū infeli
cem p̄stolabami. q̄d ita q̄sumus? nūq̄d ab
euentu negociorū / metiri iā actoꝝ bonita
tem cōgruū vel necessariū iudicatis? vide
te ne fallamini. Quāta sunt optimo initia
ta ꝓncipio. q̄nta ī q̄bus nihil ꝟtuose ꝛ mo
ralis prudentie defuit. q̄ tn̄ successu ꝓspero
vel intento caruerūt. ad qđ pōt violate tra
duci illud. Careat successibꝫ opto q̄sq̄s ab
euētu facta notāda putat. Nostꝝ ē planta
re / nostꝝ est rigare ꝑm prudentiā a deo no
bis insitā. hec ꝓo nihil sunt oīa / sꝫ q̄ incre
menti cōsūmatōeꝫ dat christ⁹ ē. Narrat iu

dicū lib. filios israel pugnātes dn̄i moni
tu bis magna strage corruisse. q̄s tn̄ dixe
rit eos de aggressu pugne ꝓpt' h̄ inculpan
dos? ¶ At forte ꝓlixus sermo ep̄le vr̄e talē
tp̄is tractū vt elaboraret̃ exigebat. vtq; co
aceruaret̃ interim q̄ndeꝫ congeries maledi
coꝝ in nos verborū / vt insup grādiloquā
tragediā contumeliarū. vt sales aspsos sa
tyrice improbeq; reprobatōis expueret in
nos fraterna illa vr̄a dilectio. Sed ꝓfecto
si fuisset iniq̄tas nostra / vt talia audire me
ruisset (quod libera voce refellim⁹) certe ta
men vr̄a amicicia ex silitudine q̄dam stu
diorū nobis obnoxia vr̄aq; prudentia ꝛ g̃
uitas q̄lis deceret studiosos digna appare
bat. que pulcriori et nō illoto obscenoq; ser
mone vteret̃. dignū erat illō speculū quale
vos esse gl'iamini / qđ radijs puriorib; ruti
laret / digna deniq; vinea vestra / que non in
his maledictorum labruscas degeneraret.
Poeticū ē inuolutrū / musas agrestes idō
in picas ꝯuersas esse. et quosdā agrestes in
ranas. et alios ī simias. aragnes in araneā.
nioben in silicē. et alios in alia. q2 linguis
abusi sūt. eas in maledicta latrātes Preclare
demū ab Aristo. dictū est. Honorē esse in
honorāte ita ꝓculdubio illiberal' ꝛ cōtume
liosa vitupatio sordidat exprobrantē. Naꝫ
qualis vnusq̄q; est talia dicit. sicut q̄ de ter
ra est de terra loquit̃. ¶ Sed vitupare nos
sicut tamē ep̄le facies ostēdit / vestra nullate
nus erat intētio. q̄lis g̃ nimiū laudare obe
dientiā ꝛ inobediētie scel⁹ detestari / cām p̄
terea defendere pape et eccl'ie. deniq; a de
uio nos infauste substractōis auertere. est
ne igit̃ vr̄a frēs prudētia tā oblita sui. vt ar
roget sibi docēdi nos officiū in re p̄sertim
notissima q̄ obediētia bona est / inobedien
tia mala q̄uiterq; plectēda. q̄s h̄ ignorare p̄
sumi pt̄? maxime apud nos quoꝝ studiuꝫ
antiq̄us solēniusq; tā numero q̄ꝫ merito et
auctoritate sp̄ extitisse nec ipi negaret̃. Nā
ꝛ inimici nr̄i sunt iudices. q̄ tātū ceteris su
ꝑeminet vniuersitas nr̄a q̄ntū inter virgul
ta cupssi. ¶ Amplius vero ꝓ inobediētia (si
ita necesse fuerit) nos edocēda erat ne dispē
diosissim⁹ sermo trahēd⁹ ꝑ autoritates emē
dicatas / ingestasq; sine ordīe ꝑ pueriles pi
odos assidue siles et pl⁹ equo sonoros ꝑ
fastidiosam nugacē repetitōnis eiusdē simi
litudinē / deniq; irascēdo / dentibꝫ frendēdo
ꝛ tabescēdo in nos q̄si beluina feritate mox
ꝯculcādi / lacerādi deuorandiq; videremur

Poteratis fratres/poteratis alit̃ vestrã ia-
ctare eloq̃ntiã/alit̃ vestrũ officiũ/vl' docen
di vl' monendi vel corrigẽdi ventilare. Ni
mis elapsũ esse a memoria vr̃a mõstrat꜡ il
lud ciceronis documentũ. cui scriptura se-
pe ꝯcordat. sit monitio sine ꝯtumelia vl' ex
probratõe. Nam et michael disputãs cum
diabolo de corpe moysi. ¶ Rursus frẽs elo
cutiõis vestre accuratio vel deserẽda erat pe
nitus vl' accuratius incorruptiusq̃ fuãda
q̃ꝫ q̃ꝫ dictandi viciũ nõ magnope culpare
mus si nõ viciosissimo ꝛ prorsus intolera-
bili genere ꝯfutatõis vteret̃/illa elegãs elo-
q̃ntia vestra. que enĩ viciosior ꝯfutatio seu
argumẽtatõ adduci potuerat/q̃ꝫ q̃ ad vtrũ
q̃ꝫ flecti põt: quẽ defectũ si p totũ hũc t'mi-
num ocul' videre nequiuit vr̃a sollertia tot
l̃ris erudita/quo ausu nos ĩ obscurioribus
ꝯmonere p̃sũpserit ꝯsideret. Hoc itaq̃ꝫ qđ
dicimus mõstrabim⁹ digito/tñ mõ ocl'os
apire nõ pudeat. Si obediẽtia laudãda ẽ
(vt totiẽs inculcatis q̃si nõ ita sentirem⁹) si
hec sit gladius vester acutissim⁹ q̃ nos iu-
gulare ĩmo cruẽtis vulneribꝫ ꝯfodere sata-
gitis. attẽdite q̃ꝫ facili retorsiõe gladiũ ve-
strũ in iugulũ vestꝝ ꝯuertim⁹. obedire siq̃-
dem opter deo magis q̃ꝫ hoĩbꝫ. nõ h̃ infici
abimĩ. Oportebat g̃ vt deo iubẽti recedere
a ꝯsortio vel heretici vl' scismatici vel in ta
libꝫ vehemẽter notorie diffamari. aut in no
cumẽtũ eccl'ie p̃sidenti/vos ip̃os p̃staretis
obediẽtes. quod q꞉ nõ fecistis fas habem⁹
ex ꝯseq̃nti more vr̃o cõcludere q̃ inobediẽ
tia hec vr̃a plecti debꝫ pena tali. ĩmo ma-
iori q̃ꝫ nr̃a facta vt fieri dicitis ei⁹ vicario.
nã ꝯtẽnenda est hec ptãs vt altera superior
B honoret̃. ¶ Scimus his audit꜡ q̃d agitis
q̃d obstrepitis. q̃d rugatis faciebꝫ stoma-
chãtes acclamatis? Nos certe nullũ foue-
mus ĩ hac pte scismaticũ. nullũ hereticuꝫ.
nullũ depopulatorẽ eccl'ie. nullũ de his ve
hemẽter ꝛ notorie diffamatũ. Ita excusat꜡
vos frẽs/nos ecõtra ꝓponim⁹ accusamus
suadem⁹/purgãtes nos sil'r p negatõeꝫ eo-
rũ q̃ nobis ĩponitis. erat idcirco radix hec
difficultatis ꝛ ꝯtrouersie ad quã euellẽdaꝫ
totis eloq̃ntie illi⁹ vestre tulliane neruis in
cũbere debuerat charitas vr̃a. q̃ radix: p-
bare videlicꝫ dñm bñdictũ nõ eẽ scismati-
cũ. ñ hereticũ. nõ aduersãtẽ eccl'iastice vni
tati. aut ñ de his merito vehemẽt' ĩfamatũ.
aut eẽ talẽ q̃ ñ ꝯuertit obediẽtie sue honorẽ
in istrumentũ destructõis eccl'ie. h̃ ẽ q̃ in cõ
tentõe versari qđ vnicũ ꝯfutari ꝯueniebat.
nõ de obediẽtie ꝑconijs ꝛ inobediẽtie sup-
pliciis ĩmo de particulibꝫ maledictis mem
branã occupare. Et istud tamẽ/cur mõ ꝛ ñ
antea citius effecerit vr̃a fraternitas nõ dũ
ꝑspicua rõ inuẽta est/ nisi forte vti volueri-
mus suspitõibus maliuolis in vos qualit'
abutimini ĩ nos. Diceret enĩ forsan suspi-
tiosus aliq̃s q̃ liuida emulatio vr̃a ob pre
clarissimã studij nr̃i famã aut aliũde male
parta/nũc tandẽ nacta oportũitate egesta
est/quasi si apiatur sepulchrũ patẽs intus
spurcidũ et olidũ. Suspicabit̃ ali⁹ nõ inui
diã nõ odiũ nõ rancorẽ. sed vel adulatõem
vel ambitõem sue ꝓmotõis auidã/rupisse
h̃ vestꝝ silentiũ dũ spes arrisit nouaꝝ pro-
uisionũ habendaꝝ/si noua restitutio fieret
p̃t'tim vobis petentibꝫ ꝛ altercãtibꝫ/ ꝛ vsq̃ꝫ
ad piculũ capitis decertare pollicẽtibꝫ. lõ-
ge ꝓo sint a nobis interp̃tatões hmõi mali
uole et incerte frẽs carissimi. Nunq̃ꝫ id ge
re nos cõtingat qđ in nos fieri rõnabiliter
inculpamus. Ista q̃dem ẽ rixatio vel femi
nea vl' canina seu pueril' dentibꝫ et vngui-
bus iniuriaꝝ causã ducere/ista pugna goli
ad ꝯtũelioso ꝯtẽptu certamẽ inire. ¶ Esto
tamẽ fuerit in nobis aut nostꝝ nõnull' in-
tẽtionis corruptio (qm̃ q̃s põt gl'iari se mũ
dum hr̃e cor/cũ nõ sit homo sup terram iu-
stus q̃ ñ peccet) Nihilomin⁹ quale sup hac
corruptela adducitis efficax argumẽtuꝫ vt
tã certo/tã absoluto/tã in generali vos fe-
riatis iudicio. q̃si vocis illi⁹ ĩmemores in-
tonãtis. nolite iudicare et nõ iudicabimĩ.
¶ Esto sint int' nos aliq̃ ambitiosi ad bene
ficia. aliq̃ leues ad iudicia. aliqui odiosi ad
dñm bñdictũ. vnde tñ ꝯstat subtractiõꝫ p
tales emersisse. ¶ Omittam⁹ nos rñdere q̃- C
modo talia fingere hꝫ vr̃a discretio/de re-
ge nr̃o et vr̃o/de dñis ducibꝫ ꝯsanguineis
suis. de barõibꝫ regni. p̃terea de ꝯsilio regis
de p̃lat꜡ et toto clero frãcie. Postremo d' to
to regno hispanie. Exclamabit꜡ h̃ ꝑmo tã
exclamastis q̃ p nos seducti sũt. excecati sũt
alienati sũt. mirꝝ ꝓo si vos soli ꝛ absẽtes et
pauci aptos habet꜡ ocl'os ĩ coꝝ regimĩe/ si
vob̃ solis sua illumĩatio. suaq̃ꝫ directio de-
beat̃. Attẽdite ne intolerabilit' nimis arro-
getis. Scit꜡ et credit꜡ firmiter q̃ rex ꝛ dñi
d' suo sanguĩe generoso ñ adherẽt sbtractõi
ptinacit', h̃ ẽ v'im ꝟbũ. Certe neq̃ꝫ nos pti
nacit' adherẽ⁹. Adherem⁹ tñ sic ꝛ ipi don'
interi nob̃ pat꜡ corrigi si erram⁹ clari⁹ aliq̃d

cōmodiusq̧ p eccl'ia dilucescat Aut igitur
eos oēs pari nobis cōcrimine pariq̧ reatu
ꝯuoluite q̄ꝛ subtraxerūt/sicut nō vultis qꝛ
nō audetis. aut nos sicut ipos habetote ex
cusatos/quoniā ꝑtinaces esse nō volumꝰ.
qđ tm̄ oīno facere refugitis sed dicetis si n̄
estis ꝑtinaces cur a damnate subtractōnis
ꝯtinuatōe nō cessatꝭ? Interrogetis similit
cur ab eadē rex nō abscedit. q̄ꝛ si purgetis q̄
rentes ratōem nostra ē cōis rn̄sio. qm̄ nr̄az
interim ꝯsciētiam seq̄mur. nā q̄ntū licz du
bitare de dn̄o bn̄dicto an ꝑdiderit ius ī pa
patu. aut q̄ꝛ obedientia ad ipm̄ est eccl'ie pe
stifera/tantūdem fas ē ab eius obediētia se
cedere. Neq̧ eni negabitis qm̄ p culpa he
resis aut scismatis/papa fieret inferioꝛ q̄li
bet christiano. Jura sunt ad h̄ planissima
Neq̧ p̄terea latet vos ꝑtātem papalē datā
esse in edificatōem eccl'ie nō destructionez.
Quo abusu in destructiōem eccl'ie notorio
existēte/nōne exēplo pauli resistere in facie
exerceri se p papa liceret. Nōne sibi dici pos
set. cur ita facꝭ? Anastasiꝰ summꝰ olim pon
tifex ⁊ alioꝝ nōnulli sup hoc sunt in exem
plū. Et o deus arbiter eq̄ssime et quo pa
cto mirantꝰ istud q̄dam hominū q̄si nō in
telligibilis sit hec absurditas? Cū in rebus
longe minoribꝫ id licere fieri magno assen
su ꝯcederēt. Si enī palaciū suū/si ciuita
tē suā papa facibꝫ accēsis p sua libidine q̄
reret ꝯcremare. si paganos armatos. si agro
rū depopulatores moliretꝰ apđ christiāos
intromittere/etiā vbi nihil fidei p̄dicaretur
aduersum. si ꝟgines ingenuas aut matro
nas honoꝛabiles violare satageret. q̄s tam
indulgētissimꝰ vnq̧ aut blādus adulatoꝛ
ad papā fuit/q̄n negaret his ausibꝫ obuiā
dū eē qui papā ipm̄ si ꝟba nō sufficerēt di
ceret nō debere factis arceri. Jure naturali
conceditꝰ vim vi r̄pellere. ideoq̧ ꝯceditꝰ vt
ꝑsone singulari fas esset papā aut regē vel
ligare vel carceri mācipare si eis iniuste ꝑse
q̄ntibꝫ hāc ꝑsonam/sibi nō aliūde pateret
ꝓprie mortꝭ aut impudice violatōis effugi
um. si hoc in damnis corꝑalibꝫ tā liq̄dū ē/
q̄d de spiritalibꝫ incōmodis lōge ꝗuioribꝫ
relinq̄tur estimandū. Jūgamꝰ hāc rōez ad
rē que agitꝰ. ¶ Si substracti habuerūt ꝓba
biles vehemētesq̧ ꝯiecturas/aut certas ra
tōes ex his q̄ facti sunt q̄ꝛ dn̄s bn̄dictꝰ ad
uersabatꝰ eccl'iastice vnitati/ nūquid nō bo
no fine et intentōe poterat hec fieri substra
ctio? q̄retis q̄ pacto sic? q̄ppe vt nō assume

ret obedientiā sibi factā/in velamen aliq̄đ
neq̄tie aut ꝓlatōis scismatice prauitatis
Ex q̄bus mediis mille mediis aut ꝯtinu
ando honores suos sine ꝓcuratōe vnionis
aut ꝓmouēdo sibi fauētes ī hac libidie do
minādi/aut nūc apte nūc occulte nō fauen
tes sibi ꝑseq̄ndo. ¶ Videtis clare si q̄d vide D
tis q̄ꝛ nullis hoc loco vtimur sophismati
bꝰ imo ne sophismatū ꝑalogismi vos deci
piant (sicut fefellisse videtꝰ) nos ipaz ad nu
dū difficultatē reuelamꝰ cū ꝓpriū sit sophi
staꝝ se celare et positōes suas vel inuoluere
vel trāsferre. Nullas p̄terea legū interp̄tati
ones subdolas aut fictas adducimꝰ. sol' i
nitimur regulis iuris diuini ⁊ natural' q̄s
p vobis assuminus. q̄sq̧ imutabili veritate
subsistere nequaq̄ ignoratis. De sūt regule
q̄ summꝰ eccl'ie p̄latus ꝓpter eccl'ie vtilita
tem stabilitꝰ est. Q₃ pape si apostaret a fide
resistendū est in facie. et si nō recte ambulet
ad veritatē euāgelij. q̄ꝛ vim vi licet repelle
re. q̄ꝛ deo magis ē obediēdū q̄ hoībꝫ. q̄ꝛ bo
nū publicū p̄ferendū est bono ꝑticl'ari qđ
ad publicum ordinatū ē. Istis inq̄ inni
timur nō vt falso crimīamini talibꝫ q̄ꝛ faciē
da sunt mala vt bona eueniāt. q̄ꝛ ꝑseq̄ndus
est papa verꝰ vt scismaticis salꝰ detꝰ. Non
dū ita vri siles sumus vt ita desipiamus.
Quid ḡ multos turpitꝰ plane inuoluūt so
phismata/dū nimis fugiūtꝰ. qꝛ ei videre ne
queūt q̄lē papa verus aut p tali habitꝰ de
sinere possit esse papa aut habēdꝰ est p tali
ipi nō capiūt q̄ rōe substractio possit (imo ⁊
debeat in casu) iustissima reputari. h̄ est inq̄
unt inobediētē esse. h̄ ē ꝑsecutorē capitꝭ exi
stere. cū tm̄ nll'a secessio a capite dici d̄beat ī
obediētia. neq̧ ꝑsecutio nisi legi diuie fue
rit ꝯria. Est aūt diuia lex iubēs recedere a
tabnacul' ipioꝝ. iubēs frēz pꝰ q̄ audire no
luerit eccl'iaz habēdū eē sic ethnicū ⁊ pub
licanū. iubēs p̄terea oculū aut mēbꝝ aliud
eruēdū eē ne totū corpꝰ sua ꝯtagiōe depra
uet. q̄ diuia iussio q̄litꝰ ad rē q̄ tractatꝰ adap
tari debeat insinuatū ē. ¶ Scimꝰ tm̄ q̄d ad
huc rn̄detis. negatis in h̄ negocio causas
tales in facto. Hoc vero est qđ in discepta
tione nr̄a versatꝰ. h̄ ꝓbare qđ negamꝰ/aut ī
ꝓbare qđ estimamꝰ debuerat charitatꝭ ve
stre prudētia. aut nō notissima ingerere nō
nos mille ꝯuiciis insectari/nō verberare cla
tratibꝫ auras. nō nos ꝑusq̧ itelligeretis ar
guere. Et qm̄ idipm̄ nō potatis ⁊ res lon
giori disputatiōe eget q̄ vt sub ep'le breui

tate possit coartari. quia deniq̧ iã pluries
tã scripturis q̃ viuis vocib⁹ ratõnabilita/
tẽ nr̃e substractõis si nõ potius libell⁹ dif/
famatori⁹ appellari meruit. nec latet nos q̃
multa alia posuistis /que si rigidũ examen
intrarẽt/illa de errore in fide. de crimĩe ĩ bo
nis morib⁹ . de inobedĩctia lese maiestatis
regie/et alijs plurib⁹ dãnãda paterẽt/q̃ oĩa
oñdere sicut et principalẽ causam nostram
iustificare paratos nos offerim⁹ /q̃tũ ꝛ quẽ/
admodũ tu rex sapiẽtissime iusseris/ q̃ ha/
ctenus nos ĩdiuiduos coadiutores tuos
assumere dignatus es. neq̧ enĩ diuersũ a te
quicq̃ agere fas putat discretio nr̃a. Et si
improbe ꝓuocari ad certamẽ impar min⁹
E numero et virtute sufferre molestũ sit ¶ Po
tuerãt ista sufficere si nõ vicissitudinẽ refer
re vellemus /reddẽtes ꝑ malo bonũ/et bñ/
dictionẽ monitoriã. ꝑ exprobratõe maledi
ca cum illo q̃ cũ glorificãdis ait. maledici/
mur et benedicim⁹. itaq̧ petimus rationez
fratres quo fructu q̃ ve vtilitate ꝯplacuerit
se iũgi a cõmuni regis et regni cõcilio. Pe/
riret õ pp̃e oĩnis politic⁹ ordo si ea que cõ/
muni sũt assensu ꝯclusa quilibet ꝑ suo mo
tu capitis vel inculpare vel ad nouã censu
rã reuocare contẽderet. Ubi eni fuit vnq̃
tam apta tã cõcors sentẽtia que nõ aduer/
sis calumniantiũ linguis carpi possz: alijs
amore. alijs ignorãtia. alijs sola ꝯtrariãdi
ꝓteruia aut pruritu nouas res moliẽdi ve
xatis. sed neq̧ ꝯcilijs generalib⁹ p̃stitus ẽ
olim assensus vnanimis taliter vt nõ ex ali
qua parte ꝯtradictores inuenirẽt. Equuz
est idcirco legibusq̧ et cõsuetudĩe sancituz
vt in ore maioris ptis stet omne ꝯmunita/
tis iudiciũ. Alioqñ si cuilibz dissẽtire fas es
set ob[illegible] nihilo plus ageret q̃ si inter nau
cleros eiusdẽ nauis od[illegible]osũ cõtinuaret iur/
gium /illis veluz tendere/istis laxare/ alijs
dextrorsum/alijs sinistrorsũ ex aduerso co/
nari implicabili aĩositate tractãtib⁹. deli/
beratõe enĩ maioris ptis exceptata /nonne
consulti⁹ est ei vos opem ferre vł nequaq̃
ꝑtinaciter aduersari. et ita portũ qualẽlibet
attingere/q̃ sub dubia spe melioris portus
ꝯfundere interim oĩa seditõe certissima. mł
ta ꝓinde tolerari debẽt iã facta. quoꝝ ince/
ptis cõtradicere dignũ erat. Esto vob̃ ap
pareant vel forte sint saniora cõsilia/nihilo
minus apud cõmunitatẽ cui⁹ estis ꝑs par
ua ambulantẽ in opposita sentẽtia. quid ꝓ
dest tractus vester ꝑtinax aliorsũ. imo quid
aliud operat̃ q̃ cõtentiões scãdala animo/
sitates ꝛ disturbia ad rẽ omnẽ que agit̃ sa/
luberior finienda. Negociũ aliud grãde ꝓ
us q̃ certa cõclusiõe firmet̃ opus habz con
sultatiõe. in qua sit anim⁹ in cõsulendo li/
ber. porro acceptata cõclusiõe tũc est tp̃us
faciendi nõ dijudicãdi. ¶ Q, si opposueri/
tis p̃ceptũ dñi vt nõ peccet aliq̃s sequẽdo
multitudinẽ. hoc de criminib⁹ que bene fie
ri neq̃unt/intelligi necesse est. nõ enim talia
vnq̃ licere faciet q̃ntulibet numer⁹ peccã
tium et stultorũ quorũ infinit⁹ est numer⁹.
At ꝓ secus est in eis que fieri bene possunt
in q̃bus cõscientiã ꝓpriã ad aliorũ forma/
re iudiciũ quãdoq̧ licitũ q̃nq̧ debituz est.
qualiter esse dicim⁹ in ꝓposito /vbi ea que
in facto sũt nõ que fidẽ imediate respiciũt
ventilant̃. Obijcietis fortassis q̃ nõ since
ris animis/nõ medijs vsq̧q̧ iuridicis/ ñ
ꝑ ꝑsonas omni vicio ꝯclusio substractõis
excepta est. quasi nõ ita possit fingi in oĩni
negocio publico. quasi p̃terea ꝑ solos bo/
nos beneplacitũ suũ opet̃ deus. operatur
ꝛ ꝑ malos/quales etiã inter vos aliq̃ sunt
ꝛ si ꝯfirmatos vos pharisea ce iactetis p̃ ce
teris hoĩbus/et exceptos ab illa regula. si
dixerimus quia peccatũ nõ habem⁹ Quot
p̃ncipes infideles /q̃t tyrãnos iniq̃s legi/
mus ꝛ vidimus a quib⁹ eq̃ssimas leges et
edicta q̃s nesciat emanasse: q̃ in re ꝑspicuũ
esse debet/q̃ negocij q̃litatẽ magis attende
re ꝯueniet/si iusto fine/si pia intentiõe fieri
potuerit q̃ suspitiõib⁹ duci ex agentiũ hac
vel illa volũtate. ¶ Preterea fratres cessent cõ
tumelie. abeãt sinistre de nobis suspitiones
q̃les habere de vobis nec vultis nec volu/
mus. Credite fr̃es nos bene cõscij nob̃ su/
mus de ꝓcessu hoc ad pacẽ eccl̃ie/ qui vti/
nam tã ꝓspez successum caperet q̃ pie sꝑ op
tamus. optare aũt hoc magis nostꝝ est q̃
illũ exhibere. ¶ Tandẽ q̄r res (vt arbitrami
ni) discussionẽ exigit ampliorẽ (nõ eĩn pro
pter aliud nos ad certamẽ ꝓuocare debere
tis) obsecram⁹ te rex serenissime sicut iã ob
secrauim⁹ ꝑ cõcilio totius obediẽtie istius
celebrãdo in q̃ ꝯueniãt seniores/videre de
factis et de iure (qd̃ ex factis exorit̃) examia
tissimã veritatẽ. quã semꝑ amplecti paratos
nos offerim⁹ in noĩe eius q̃ est veritas. in
quo bene valere ꝛ sobria modestia sape oẽs
optamus fr̃es nr̃os in eodem dño carissi
mos. ¶ Talia in aliorũ ꝑsonam transfigu/ F
rata sint (o sorores) ꝑ recussiõe eoꝝ q̃ nimia

acritate sentētiā ꝓbam defendere ⁊ alienā
carpe repti sunt. Et qm̄ ita tibi placitū est
o soror beniuolētia (h̄ eni nutu tuo signifi-
cas) ꝯuertat̄ oratio nr̄a ad eos q̄ acta oīm
p̄ſtim supiorū tota seueritate recēsent atq̄
diiudicāt. nullū eis refugiū ad correctōez.
nullū locū ad veniā vel excusatōez relinq̄n
tes. cū ꝑfecto male nimis essent res hūane
si semel peccātib⁹ clauderet̄ misericordie si-
n⁹. q̄ si misericordia ꝯcedit̄ homib⁹ / illa ob
secro q̄b⁹ rōnabilit̄ iudicio p̄stabit̄ / q̄ boi
bus occupatis q̄ hoib⁹ ad regimen reipub
lice ꝯstitutis. siq̄dem ad eos ex omi pte fal-
lēdos inuigilat assidue subditoꝝ q̄runda
malignitas. nūc mendacioꝝ fuco. nūc blā
diciis adulationū. nūc accusatōnū ꝯfictōi
bus. nūc ingestiōe suspitionū. vt vel sic ra-
piant spoliēt ⁊ d̄trahāt. vl̄ vt amorē simu
lent / tāq̄ solliciti de salute dn̄i sui / si multos
accusauerit. si mendacib⁹ nouitatib⁹ aures
pruriētes p̄ncipū fricauerit. si accēsos odiis
si stimulatos ira animos coꝝ magis inflam
mare vrgereq̄ studuerit. Quāobrē nō abs
re videt̄ dixisse Seneca ꝯsulēdū esse bone
menti suadere. quā inq̄t bonā mētē nemo
occupatus inuenit. ⁊ alibi tradit hac rōne
esse vl̄ difficile vl̄ īpossibile / vt idē sit prin
ceps ⁊ vir bonus. Ipi ꝑfecto supiores nō
tā sup hoīes / q̄ hoīes sup coꝝ capita posi
ti sunt. ⁊ nō tā inuidia q̄ miscōia digni ha
bēdi / tanq̄ miserabiliores ceteris hoīb⁹. ⁊
velut positi ad sagittas causa deceptorie ia
culatōis. q̄꞉ mltoꝝ stulticiā adulatio ī in-
saniā ꝯtit. alioꝝ iracūdiā in furorē. alioꝝ be
niuolentiā indulgentēq̄ naturā trahit ad
ꝓdigalitatē crudelissimā. Rapiūt eī a pau
pib⁹ qd̄ apud ditiores effundāt. Parcunt
deniq̄ d̄linq̄ntib⁹ lāguida q̄dā specie beni
gnitatis illecti. sed redit hec misericordia stul
ta ad innocētū pniciē truculētā. Quantus
erat ille rex ⁊ pph̄a dauid / q̄ sagax / q̄ pui-
gil. ⁊ ipe cū ad vni⁹ serui mēdosā vocē sedu
ctus ē. vt hereditatē cui⁹ pater de dauid op
time meruerat ad eūdē seruū traduceret p⁹
modū q̄ etiā monit⁹ nō restituit sȝ diuidē-
dā impauit. Quorsum hec oīa? nimirū vt
ꝯmonefacerē tolerādos esse pia ꝯpassione
defect⁹ supiorū magis q̄ diiudicatōe nseue-
ra ꝑsequēdos. Neq̄ mihi q̄sq̄ opposuerit
illud sapiētis / exiguo ꝯcedit̄ misericordia.
Potētes aūt tormēta potēter patient̄. Ipi
ꝯo p̄ncipes in hoc exigui sunt eo q̄ āplius
si ex ignorātia forte sua ipi sibi grādes sibi
fortes ⁊ beati videant̄. Rursus si plura in
hoībus vicia correctōis imposita tolerat.
reseruās ea diuini cēsure iudicii idē fieri de
p̄ncipatuū delictis necessitas maior expo-
stulat. vt nō ꝓtinus ꝑ quolibet errato sper
nat̄ coꝝ p̄ncipatus. cū aplūs dn̄is etiā dis-
colis ⁊ xp̄s phariseis hypocritis obedire p̄
cepit. ⁊ Aristo. diffinit p̄ncipē nō debere re
pcuti. Vidit h̄ tragicus ille q̄ monuit athe
nien̄. ne leonē introducerēt in ciuitatē itro-
ductū ꝯo eū cū oī māsuetudine ⁊ lenitate
tractarēt. q̄ silitudo satis est accōmoda rei
quā agimus. Q꞉ si de q̄libet p̄ncipāte hec
vera sunt / ipi dn̄o omniū / ⁊ conseruo oīum
quo dn̄o oīuȝ. papā loquor. q̄s nō hoc cōe
misericordie debitū impēdendū arbitret̄?
Esto dn̄s Bn̄dictus errauerit in nō offerē
do celerit̄ viā cessiōis / attendat̄ in eo potu
isse cadere deceptōes q̄les numeram⁹ ꝓue-
niētes ex subditis. Attēdat̄ hūani cordis fra
gilitas ad honores q̄rēdos auida / ⁊ ꝑtinax
ad retinēdos. attendat̄ q̄ntas vires habe-
ant suspitōes ingeste a maliuol̄ / nec eē faci
le illos ꝓ libito diuellere. Attēdat̄ insup pe
nitētia ipius offerētis iā p̄dē id qd̄ ab ini-
tio q̄rebat̄. Deniq̄ si erratū est ab eo nun-
q̄d sibi ianua pnie q̄ cuilibet inferiori apta
est occludet̄. Nunq̄d penalis carcer / nūq̄d
innumeri dolores alii ī corpe in bonis ⁊ in
fama iā plus q̄driennio tolerati diluere suf
ficiūt h̄ erratū? Viderit si q̄ sint mōstrātes
oppositū ꝯbo vel ope / ne pl⁹ hostili odio ꝑ
sone / q̄ vnitatis publice ȝelo se ꝓdāt inflā-
matos. Itaq̄ placȝ h̄ loco inserere q̄ndā
epl̄ā quasi noīe suo ad regē frācie destina
tam que sic contexta est.

B Enedictus epūs seruus suorū b
dei charissimo filio in xp̄o Ka-
rolo francoꝝ regi xp̄ianissimo sa
lutē aplīcāq̄ bn̄dictōez ⁊ misera
tionis spm̄ assumere. Si demolitio hieru
salem terrestris olī ꝑstrinxit ad lachrymas
coꝝ pph̄e Jeremie ⁊ saluatoris iesu. Si p̄-
terea corpalis sepatio spōsi a spōsa fideli tā
te est molestie. si deniq̄ ipa etiā natura suo
docet instinctu turturē assiduos gemitus
edere / dū compari viduatā se senserit. null⁹
mirabit̄ si in desolatōe miserabili spūal̄ hie
rusalē ⁊ in acerbissima sepatione quā in ea
sentit animus ꝯqueror ⁊ ploro. Quis igit̄
dabit capiti meo aquā / ⁊ oculis meis fon-
tē lachrymaꝝ / ad deflendū iugit̄ luctuosis-
simā sacrosctē eccl̄e labefactōȝ diuisionēq̄.

Quis me ꝯsolabit᷑? q̄s medebit᷑? Consiliū
q̄le mihi ꝑueniet? ita plāctus lugubris do
lor ꝛ angustia tangūt oēs in cōe filios eccle
sie. Sȝ longe seui⁹ atq̧ ꝓfundi⁹ dilacerat ī
felix cor meū inaudita miseria. Ħ exterminiū
Ista ꝑditio nimirū data mihi illa ē ī spon/
sam singularē / q̄ omniū mr̄ ē vniuersal᷑. hu̇
nihilomin⁹ ocul' aspicio tam nefando scis/
mate eā q̄ mr̄ ē pacis ꝛ vnitatis / tā execran
da ꝛ atroci ꝑsecutōe eā fedari q̄ fons est pie
tatis / tandē vili deiectōe ꝛ ignominiosa ser
uitute eā ipam ꝓteri / q̄ libtatem et honores
largit᷑ eternos. O pia mr̄ omniū. o mea sin
gular᷑ sponsa quousq̧ durabit pessim⁹ iste
lāguor tuus? q̄ȝ diu debachabit᷑ furor ip̄ı⁹ ī
viscera tua. satis nimisq̧ tuis ī mēbr᷑ ꝑse/
uerat hec horrēda diuisio. Et heu q̄le tibi
mīstrabo consiliū. tuis q̄ pacto medebor
incōmodis. Cruentū Ħ vulnus tuū in me
descendit vt vides. qm̄ hinc vastatrices cu
re. hinc sollicitudīes ꝑuigiles. int⁹ timores
anxij. foris pugne. ī tribulatōe violentia et
diuturno indignoq̧ carcere q̄ mihi de ꝓpa
ꝯpatus ē domo / ꝛ de specioso olim nūc do
mesticorū manu obruto palacio. Quid re/
ferā ꝓbra. q̄d diffamatiōes iniq̄s? q̄d sini/
stras interp̄tatōes dictoꝝ factoꝝq̧ meoꝝ?
q̄d mille mei ꝛ meorū ienarrabiles afflicti/
ones? Attamē nō ē hec maloꝝ sūma / vtinā
in caput meū refluerēt oēs erūne tue? O fi/
delis sponsa vsq̧ ad dure mortis ꝑpessiōȝ
sine detrimēto aīe. Et tu bn̄dicta libtate fo
ueres in gremio pacis oēs filios tuos ꝛ o/
D ues pascue tue. ¶ Et o pr̄ maxime ꝛ optime
o salutifer christe. vt q̄d nat⁹ sū videre ma/
la gentis mee? vt q̄d datus sum custos spō
sus ꝛ pastor si nō aliā opem / aliō solamē / et
aliud ferri dabat᷑ auxiliū. Porro si scti p̄res
q̄b⁹ infausta tēpestate succedo gemebāt oli
sub verēdo pondere cure pastoralis. sicuti
Gre. et alioꝝ plurimi / etiā dum eccl'ia suo
honore et ꝓspitate floreret / quid nūc dictu/
rus sum ī sua ꝛ mea tā incōpabili calami/
tate ꝛ in tāta maloꝝ mole? Hinc vl' maxi/
me ꝑspicuū esse dȝ me in tali statu afflictō/
nis et meroꝝ ꝑniciose retinēdo nō esse con
tumacē. Alioq̄n ꝑfecto miserabilior ꝛ stoli/
dior sum omnib⁹ hoīb⁹ q̄ miseriā certā cuȝ
certa dānatōe q̄rerē. sed auertat hāc insaniā
a ẜuo suo misericors de⁹. Ceteꝝ nōne varijs ꝛ
laboriosis antea legatōib⁹ attrit⁹ sū / si forte
resarciret᷑ truculēta hec ruptura. et si discus
sis tenebris serena ꝟitas orirer᷑. Sed nunc
eleuās me dignitas ḡut⁹ allisit / et coangu/
stauit vndiq̧. itaq̧ ḡuis forinsecus cernit᷑
corꝑalis afflictio. subter ꝟo introrsus pla/
ga seuit acrior dū pia recogitatōe cōsidero
queādmodū oēs conatus mei / oīs zel⁹ pi⁹
omne feruēs desideriū ad pacē adipiscēdā
cassati sunt. Et o mores o tp̄a / ecce qō sup̄
modū auget infelicitat᷑ cumulū a nōnullis
etiā de ꝑuersa intētōe notor ꝛ inculpor. q̄d
dicā ad hec plane ꝛ ꝯstāter negabo? Pot-
it aliq̄ fortassis surrepe ignorātia / q̄ tā vici/
na est hūane fragilitati. ꝛ ī Ħ' me meaq̧ oīa
ꝓrsus iustificare nequaq̄ȝ audebo. illō nan
q̧ apl'icū ꝟbū quē hominū nō exterreat. ni
hil mihi ꝯsci⁹ sum sed nō in Ħ iustificat⁹ sū
Cui⁹ dicti q̄ alia est rō? nisi q̄ in ml'tis offē
dimus. ꝛ qm̄ nō est hō sup terrā q̄ viuat ꝛ
nō peccet. et q̄ incerte sunt ꝓuidentie nr̄e ꝛ
iusticie oēs sordide tāq̄ȝ pānus menstru
ate. deniq̧ q̄les sum⁹ in ocul' diuīe maiesta
tis nouit null⁹. ꝛ si iust⁹ fuero (inq̄t Job) Ħ
ip̄m ignorabit aīa mea. verū si malig̃ frau/
de / si cupida ambitōne. Putaui q̄cq̄ȝ agere
qō eccl'iastice vniōi vl' obstaret vl' eā retar/
daret / sit ī aīaȝ iudex de⁹ / qm̄ poti⁹ talia ab
initio vsq̧ in p̄sens obtuli. q̄ salubria et suf
ficiētia ꝓ vnitat᷑ ꝓsecutōe fidelit᷑ estimabā
ꝛ adhuc existimo / si nō obfuissȝ pr̄ ille men
dacij q̄ oīa in malū ꝛ turbatōeȝ euertisset.
¶ Nosse potes hec oīa fili serenissime ꝛ xp̄i I
anissime corā q̄ fiducialiter hāc q̄relā effu/
di. nec habeo necesse regias aures adīplere
longa narratōe taliū oblationū ꝑ me facta
rum tā de via ꝯuentōis vtriusq̧ obediētie
ꝑ consiliū a fratrib⁹ meis cardinalib⁹ ꝓmi
tus datū. q̄ȝ de via ꝯpromissi. ꝛ nouissime
de via cessiōis. Cui vie īmo et martyrio si/
cuti palā testat⁹ sum iugit᷑ adhesi ẜm ꝓpa/
ratōem animi. Nec ab hac vnq̄ȝ ꝓmptitu/
dine discessur⁹ sum. si et dū verā parere vni
onē cessio videbit᷑. testes sunt apō te haruȝ
oblationū patentes lr̄e mee. nisi doloso ali
orū silentio ꝯtecte sint. Arbitror aūt nunc
elucescere si leuior fuissȝ et oportunior ꝓ in/
eundo tractatu vniōis / ꝓma ꝯuentōis ob/
latio q̄ȝ subito incursu talē arripe viā q̄ in
has truderet angustias. et cui nullū vnq̄ȝ
prebuerūt assensū aduersarij. absq̧ quib⁹
generalē fieri vnionē q̄s expectet? Nolo tm̄
inclite fili ex his dictis vl' dicēdis tuam in
culpare deuotōnem ad pacē eccl'ie. que vti
nā deuotio nulla vnq̄ȝ mendaci informati
one sup meis et alioꝝ gestis q̄sita fuisset ii/

ludi r corripi. sed ā mirari nō sufficio/ quo pacto ego q̄ sic egerim sic tracter infamet i/ cludar r nōdū ꝓ liberatōe ab indignis car ceribꝫ tuū meruerim auxiliū. Nōne tui añ/ cessores ꝓpriū habuerūt succurrere nō so/ lū vexatōibꝫ eccl'ie/nō solū sūmis pōtifici/ bus in sua sede reponēdū /ſꝫ oībꝫ cōiter in/ iuste passis. qꝰi nobilis frācie domus tem plū tale esset misericordie q̄le apud athēas fuisse memorat' vbi cūctis afflictis erat ꝑ/ sto subsidiū. nūc eni fili charissime vera re/ gum frācie ꝓgenies r heres exēploꝝ insig niū. vides corā oculis tue serenitatis illuꝫ quē ꝓ iusto papa coluisti. r colis illū quem vt p̄reꝫ sūmū in terris r aīe tue pastorē san ctū frequētibꝫ titulis extulisti. Illū ꝑterea quē tu cū regno tuo successisse ꝯfiteris ꝑ ele ctionē legitimā xp̄o r Petro. illū q̄ꝫ quē vi uentē prudētissimus p̄r tuus viuēs coluit vt talē/illū deinceps q̄ etiā si caduci nume rent' honores/nobilis est ꝑsapie. illū deni q̄ q̄ deo ꝓpicio vitā huc⁹q̄ duxit innocu am/sine quis īfamie nota deforis. q2 q̄d in tus agat'/iudex erit cordiū inspector deus. tu in q̄ talis vides me talē (de me eni loq2/ r me laudasse coegit necessitas) vides mo/ do sic inclusum. sic cōtumeliose tractatum tanq̄ essem vnus ex seruis abiectissim⁹ /si/ ne honore/sine dignitate/sine statu/sine ge/ nere/et vite scelerate. Nihilominus autem dissimulas fili aut cōtēnis ꝑbere succursū/ neq̄ me expediri iubes. q̄ vnico mandato tuo ab his me incōmodis potes liberare. Q̄q̄ compertū habeo nō te iubēte ita fieri/ne q̄ ꝑsuaderi sane pōt/vt credā generosū ani mū tuū erga meas erūnas tāta duricie stri gi/quoniā mollesceret ad ꝯpassionē/si pro/ funde et religiose cōsideratōis oc'los ad tā te rei indignitatē ꝯuerteret. Quid de te loq2 quoniā ipos etiā barbaros r paganos pie tas naturalis tāgeret si videret ꝑsonam nu per talis auctoritat' grad⁹ et honoris r no bilitatis repente deijci r cōcludi intra pari etes domesticos r hostilit' oppugnari. Ex istimo q̄ r in regno tuo maxima ps mee ca lamitati cōpatit'. sic et dolorē aliorū regno/ rum experior. ¶ Proinde si ex cōsiliarijs tu is aliq̄ (vtinā boni sint oēs et fidi) seducere vellent regiū animū. ne mihi meoq̄ statui misereret'. videant saltē tales r ponderēt tu am et regni tui famā. quoniā dedec⁹ filij est pater sine honore. r in subditoꝝ infamiam redūdat ꝑsidentis opprobriū. quale est in/ sup illud q̄d ab aduersarijs r emulis q̄tidi/ ana insultatōne iactat'/vellē silerēt. r ego di gitū ponerē ori meo. sed vox altior r popu losior ē q̄ vt tegi possit. r q̄lis vox? q̄ a gal lic' tenet' obsessus dire r hostilit'/papa su⁹. vox q̄ dño suo supmo aduersi sunt. nec al/ terū sequunt' et suū ꝑsequunt'. vox q̄ ꝓ libi to mutant papas. nūc instituūt mox desti/ tuunt. vox q̄ facto ipo et si nō verbo fatent' se reos in scismate. et ꝓtem corroborāt quā impugnāt. tales r plures circūuolāt rumo res et improperia. r q̄ apparēter id fiat vi derit illi q̄ taliū sunt occasio. At vero fortas/ sis obijcient aliq̄ /me in causa esse omniū q̄ ligemus. Nā cur inquunt dignitatē tuā per fas aut nefas retines? cur nō ad ea que pe/ tunt' cōdescendis? Possem huic obiectōni planis et validissimis obniti rñsionibꝫ ad iusticiā meā (nisi q̄ ꝓpositū hic habeo alte rum) et quoniā aduertis q̄ lubric⁹ et insta bilis esset omnis dominij stat⁹ si repēte ad/ vocē cuiuslibet cedendū esset iuri suo/iure vel iniuria sine discretione/sine fructu/ sine manifesta necessitate. sed nō hic insistēdūꝫ decreui. ¶ Hoc vnū postulo r exhortor in dño ꝓ cōmuni bono totius eccl'ie quatin⁹ depulsis ira odio r vindicta r q̄ retro sunt obliuiscētes/extēdamus nos in anteriora ad vnionē ꝓmerēdā. tu ꝑcipue īter ceteros qui singularis ꝓtector es r cultor eccl'ie vt sollicite cōsulas. q̄d ꝓdest imo q̄tum paci obest q̄ includor carcere ego q̄ tam libero r parato sum aīo ad oīa ꝓ eadem pace vbi nihilomin⁹ pars aduersa ꝑstat ī errore suo/neq̄ verbo significās neq̄ facto velle se cognoscere veritatem iusticie nr̄e. neq̄ of fert aut recipit viā aliquā ꝑ quam intrusus suā habeat sedē deserere quā occupat vl' sal tem pari pede pax queratur/scis tñ quot et quantis legatōibꝫ pulsati sunt. ex q̄bꝫ ita cē nō ignoras si nō ficticiis relationū ꝯmētis clusus es. Nunc quali spe ꝓsequimur ꝓtem vniuersalē si particularis si multiplex et iu gis sit inter nos diuisio? Qua fiducia resi/ stemus falsitati si veritatē nostrā inutiliter ꝯfundim⁹? ꝓdesse q̄d expectamus in non obediēdo ei qui canonice nō dubitat' elect⁹ et esse tanq̄ corpus lacerū mēbris a capi/ te diuulsis. qñ cernimus alios ꝑtinaci ani mositate in sua vnitate nō vere vna cōiun ctos. Nec ista dico sit r̄itas tanta sollicitu dine ad liberatiōem corpalē (quā et si tamē opto quis mirabit') q̄tuꝫ ꝓ affectu boni et

honoris totius ecclie et dignitatis pontifi
calis sctē sedis aplice/tui pterea et regni tui
L ꝛ totius obediētie adherētis ꝑitati. ¶ Quā
obrē ꝯcludendo ꝑcor et obtestor fili carissi
me in christo q̄tin⁹ hāc q̄rimoniā filiali de
uotōne ꝛ christiano altoq3 aīo suscipiēs iu
beas carceralē circa me cessare custodiam
q̄ prsus indigna ē. et si nō forte de meritis
ppriis erga deū. ecclīastice tn̄ dignitati /il
li pinde q̄ pater nominat̄ ꝛ ē talis reg⁹ qui
demū christianus ē ꝛ christus dn̄i. In quē
xpianos imo filios ppos abuti seuicia ty
rannorū q̄ntū qualeq3 piaculū sit aīaduer/
tis. Audent q̄dā sacrilega ipietate (sic acce
pi) ipurū et pcatos laxare/ ad notādū me
p heretico aut scismatico/q̄ vtinā tā tena/
cis essent fidei aut religiōis q̄3 longe sū ab
hac blasphemia. Errare vt cū Augustino
fateor potero/sed heretic⁹ nō ero. neq3 ē alia
indigni⁹ a me vl' impatiēti⁹ ferēda iniuria.
Ideoq3 obnitens talib9 cū vno sctōꝝ pa/
trū libere pnuncio/mentiunt̄. Te rursus i/
uoco f..i vt feras mihi sic afflicto velociter
auxiliū queadmodū i tali necessitate (qual'
nec tibi vnq̄3 nec sangui ꝯtigat tuo) nequa
q̄3 dissimulare s3 tot9 conatuū virib9 obuia
re satagerē Pone q̄so ante puidētie tue ocu
los q̄lis futura esset ecclie facies /ꝛ q̄3 feda
negocioꝝ turbatio. pplexitas ꝛ inuolutio
scaturirēt/si nūc migrarem⁹ a carne nō ha/
bito ꝑus alio reꝝ stabilimēto /vel ordinis
serenitate sicut haberi pt'dū viuo/ si nō vel
neq̄ter vel ꝑuiter abijcior. ¶ Postrēo si huc
usq3 vt humana ē ignorātia vl' infirmitas
q̄dā irrōnabili⁹ pcesserint. nō pudeat vl' se
ro vinci rōe. et supari ꝟitate. nec in casu iace
ant/s3 de resurgēdo cogitent. neq3 enī pote
rit aliter efficaci⁹ ostēdi simplex ꝯscie puri
tas in pcessu. et q̄ nō ꝑceps ira/ nō tumēs
ambitio. nō cec⁹ odij rācor. vel edax vindi
cte furor. sed pacis amor vnic⁹ dn̄abat̄ tra
ctantib9 ipm h' tante sobrietatis ꝛ reuerētie
negociū. ¶ Et tu pr̄ mīficordiaꝝ ꝛ de⁹ toti
us cōsolatōis ꝛ pacis/q̄ pmisisti mīficor/
diā mīficordib9/q̄ dimittere ꝑcipis si nob
dimitti volum⁹. da clemēter veniā delictis
pprijs et alienis. sis mihi ppici⁹ vt hac v/
na vindicta cōtent⁹ sim q̄ errata corrigas
suppleas defectus. ꝛ deinceps oīm pedes
i viā salutifere pacis dirige. deniq3 cor reg'
qđ in manu tua ē/ad h' inclina ꝛ inclinatu3
corrobora. cui des gl'iam ꝛ honorē nūc et i
D ppetuū. ¶ His ita se habentib9 ꝛ allegatis
sentio q̄d postulat9 o sorores carissime. po/
stulatis itaq3 ne tegā silentij velo vnam ex
eplis q̄les misse videri pn̄t ab inclitissimo
frācie rege ꝓdem velut post reditū ab am/
basiata facta summo pōtifici/substractōne
nōdum facta/parebo libēs/vos assistite.
¶ Patere (obsecro sctē pater) ppauc9 alloq̄
pastoralez celsitudīs tue ꝑsidentiā. patere
rogare ea q̄ ad pacē sunt hierusalē. q̄tin⁹ be
nigne facias in bona volūtate tua syon/ vt
edificent̄ muri hierusalē. Nihil hic expro/
brādo dicturus sum. sed te obsecratur⁹ su3
vt patrem/tū hortādo/ tū cōmonefaciēdo
cum instructiōe filij mei vt ea an̄ oclos tu/
os statuant̄. quorū attentionē actualē ob/
litterare potuerūt seu cure varie turbātes ra
tionis oculū suo puluere. seu blāda quorū
dam assentatio ꝯmune magnatib9 malum.
nihil ad veritatē oīa ad grām dicētiū. Aut
pinde natural' quīdā amor sui q̄ sui cogni/
tio nōnunq̄3 ipedit̄. aut deniq3 subdola ma
chinamenta eorū q̄ sub ouina pelle vulpe3
tegūt. Que enī ex sublimiorib9 ꝑsonis se ab
his pestib9 securā satis esse iactauerit. Vi/
de pr̄ sancte. et si videas nō pigeat pfundi
us iterū atq3 iterū circūspicere. q̄le quan/
tūve est pacis bonū qđ oēs in cōmuni ap
petūt ꝯclamitātes pax pax adeo sine pac9
pulchritudine oīa sunt deformia anxia mo
lestaq3. Oīa quoq3 pacē suam quandā non
minus q̄3 vitā desiderāt. abhorrētes diui/
sionē q̄3to magis ignoscere. imo ꝟo dignā
p meritis laudem repēdere te ꝯuenit pater
sancte oībus ꝛ singulis q̄s pacē appetere
querere pseq̄uiq3 cognoueris q̄s audiens
ꝑsequētes ex aduerso/exiciale scisma pn̄s q̄
quauersum via ꝑsertim q̄3 cōpendiosiore3
cis vel rō vel necessitas cognata rōnis ostē
dunt. Talē de te spem tui mores tua vita a
puero bn̄ instituta/mūdo ꝑbuerūt. hāc in/
sup expectationē/tua gesta respōsaq3 in ne/
gocio pn̄tis scismatis apud oēs genuerūt
vt tu ꝑcipuus iudicatus sis cui pastoralis
baculus p ꝯterēdo neq̄ssimū maligni scis/
matis caput donaret̄. que3 pterea papalis
sedes susciperet ornādo sessione tua si ꝑside/
res in ea. Nihilomin⁹ vltronea cessio si ita
res exigeret/locum libeꝝ ad pastoris vniti
collatōe3 apparet. Videbant̄ hec sufficere
tali omni expectationi. attamē ipam valla/
uit iusiurandū quo ꝯtrouersia oīs fine3 ca
pit. ¶ S3 o dolor plusq̄3 dolor/o sancti san A
cteq3 oēs vnde malū istud irrupit qđ ꝯfun

deret nos ab expectatõe nostra? Heu q̃ tũ
mortalia pectora ecce noctis hñt. q̃ terri/
biliter nullos excipiẽs enũciauit ꝓpheticꝰ
sermo/prauũ cor hoĩs ꝛ impscrutabile/q̃s
cognoscet illud. Da veniã patꝛ sancte/fide/
li mee interrogatõi si animis nostris hanc
in veritate spez tu ĩp̃ius ingenueras. si cor
in ore ꝛ frõte gerebas q̃d cause q̃d ve fasci/
natõis irrepsit. qđ nos vel falleret vel ꝯfun
deret ab expectatõe. ab illa inq̃ expectatiõe
que pollicebaꝛ nobis te agente reuersuram
pacẽ eccl'ie/reditũ seculũ aureũ in terris.
In cuius p̃terea assumptõe ad papatũ/no
ua lux oriri visa est. in hoc q̃z diluculo ma
tutino sidus q̃ddã beniuolũ sereno nobis
fulgore micare putabamus. At heu expe/
ctauimus pacẽ ꝛ ecce turbatio. in deterius
q̃ppe versa ꝯfusaq̃ sunt oĩa ¶ Meruit hoc
inquiẽs subditoꝝ improbitas volens me
ip̃m patrẽ coꝝ/ad illud cõpellere qđ vltro/
neus agere debuerã. ¶ Primũ (patꝛ sctẽ) nõ
violẽtia sed oratio plurima p̃missa est. pe/
tis a quo/a me filio tuo/cũ tota eccl'ia re/
gni mei. ꝑ tales q̃les nosti. t'les q̃bꝰ aliĳ sup
plicãt ꝛ q̃ꝝ fide ac prudẽtia gubernamur.
fratꝛ Germanus ꝛ duo patrui. q' si suspitio
sum forsan erat orare illud ducum q̃si foret
spẽs violẽta iubẽdi/facilis plane patebat
exitus. p̃occupasses coꝝ p̃ces/offerẽs abs/
q̃ vlla ꝑcrastinatiõe illã q̃ petebaꝛ. Jura/
mẽti impletõez oñdisses p̃paratõez animi
ad cedendũ. si ꝛ dũ cessio tua pacẽ illatura
esset eccl'ie. itaq̃ via cessionis nõne ab oĩbꝰ
q̃ tũcũq̃ tibi vel tue estimatõi fauẽtibꝰ esse
sanctissima ꝛ cõpẽdiosissima iudicata est?
Q̃q̃ nõ esse te cogendũ ad ip̃az fuerit quo/
rundã snĩa sꝫ te volũtariũ te spõte offeren/
tẽ eã q̃ cõi assensu ꝓbaꝛ viã q̃s oro coegis/
set? Si q̃ igiꝛ fuerit coactio ex renisu tuo ve
nit. Affirmãt viri sapiẽtes ꝛ litterati q̃ me/
cũ sunt te ꝓ salute gregis astrictũ esse ꝑm p̃
paratione animi nõ solũ ad cessionẽ sꝫ ad
martyriũ. ꝛ hoc mõ nõ est relinq̃re gregez
sed saluare. quid qđ vltra ꝯmunẽ legis di/
uine obliuionẽ iuramẽtum solẽne supad/
ditũ te ligauit. ¶ Dices forte te nec iuramẽ
to nec officio cõstrictũ vt ꝯfestim papatui
renũcies. p̃sertim nõ expectato fructu pacꝭ
D ¶ Profecto/pater sancte/neq̃ h̃ q̃rebaꝛ. q'
si de me meorũq̃ sinceritati q̃dã maliuole
suspitiões aliene ab hac v̄itate gratis assũ/
pte sũt. audi q̃m m'tos supplãtauit suspi/
tio illorũ qualibꝰ vtiq̃ suspitiõibꝰ p̃bere le/
nem auditũ nihil magno viro indigniꝰ. ni
hil ꝓ suo et sue reipublice statu incõmodi
us repiꝛ. hoc q̃ppe agit suspitio talis apud
rẽpublicã qđ zelotipia apud domesticaz.
zelotipia aũt q̃les nõ domos inq̃etat ꝛ tur
bat. eas aliq̃ñ funditꝰ euertẽs. Esto fuerit
q̃ stillarẽt auribꝰ tuis q' aliq̃ magꝭ ad ꝑsone
tue deiectõz/q̃ eccl'ie reformatõz ãhelabãt
q' papatũ ambiebãt aliĳ. q' parꝭ vna papã
optabat de cognatõe et patria. q' pars alte
ra ꝑ ambitõe aut vindicta aut aliĳs causis
reprobis incedebat in via pacꝭ. Examinã/
dũ sane erat nõ q̃d tales dicerẽt. non quid
garrirẽt incerto autore susurri. sed quid v̄i/
tas a dño dirigẽda postulabat. Neq̃ enim
staret om̄is policia/si ꝑ adulantiũ aut ma/
le suspicantiũ ꝯfictõe/ꝛ nõ ꝑ agendorũ ve
ritate regereꝛ. ¶ Et memĩeris pater si fefel/
lit te talis maliuolorũ suspitio dũ te ꝓtesta
tionẽ publicare suasit/quã postmodũ libẽꝭ
retractasti. Protestatõnis autẽ hec erat sen
tẽtia. q' visis modis ꝓcedẽdi q̃ erga te ꝛ tu
os tenebanꝛ (notabas violentiã) tu oẽ inde
secuturũ et ꝑ te concessurũ inualidũ repu/
tabas ꝛ inane. quasi vicꝫ te ꝑtinacẽ facere
ꝯtenderet/aut blãda adulatio/aut subdola
inimicantiũ ꝯfictio/nisi sagaci retractione
ꝓuidisses. Quinetiã si q̃sisset aliquoruz (vt
tibi videꝛ) vel arrogantia vl' impietas co/
gere te ad illđ qđ spõte agere volueraꝭ/nõne
satius erat te vincere ĩ bono malũ/q̃ a ma
lo vinci? sapientiam enĩ nõ vincit malicia.
Pessima certe victoria. vincere voluit ali/
q̃s hoĩes si ab ira ab odio. ab impatiẽtia ꝛ
vindicte zelo supatur. ꝛ adeo supaꝛ aliquã/
do vt omissis oĩbꝰ q̃ alioquin agenda fore
cognosceret ip̃e se in apta pctã et in magna
mortis huiꝰ et eterne discrimĩa tradit/duꝫ
frẽdens dentibꝰ ait. Ergo ne inuitꝰ ꝯpellar
ad h̃ vel ad illud? ergo ne malis gratibꝰ me
is hec ꝛ illa sũ acturꝰ? Jta ne ego dñs obtẽ
ꝑabo subditis tanq̃ coꝝ vilis seruꝰ? q̃s cõ
temptũ hũc. q̃s mee huiꝰ dignitatis vitu/
periũ ferre possit. mori satiꝰ est q̃ talia ꝑpe
ri. fracti p̃rsus animi ꝛ abiecti esset talibꝰ as
sentire. Has voces p̃r sctẽ/scis nõ esse mo/
destie xp̃iane/neq̃ de schola illa prodire ad
quã inuitans xp̃s/discite inq̃t a me q2 mi
tis suz ꝛ hũilis corde. q̃ cũ malediceret nõ
maledicebat/cũ pateret non ꝯminabatur.
Quid si q̃s ex emul' tue dignitatis cognitꝰ
magnitudinẽ cordiꝭ tui/aut suspicãs forte
ꝓuitarẽ ad suspicatões supꝑserit ramusclos

tales ꝑ exagitatõe turbida suscitãda p quē
oĩa sibi suspecta fierēt. ac ꝑinde certũ discri
men intrares. sic aprũ vani catuloꝝ latrat⁹
a tuto cubili remouēt ꝛ offerũt enecãduz.
sic q̄ timet pruinã irruet sup eũ nix. sic po/
stremo trepidãtes auicl'e in veros laq̄os ca
dũt ob inanē motarũ plumaruz formidi/
P nem. ¶At ṽo suspitõnibꝫ his reiectis ne ab
eis dũ reprobam⁹ capi videamur/ audire
te videor et dicere. ꝙ viã eq̄ssimã obtulisti.
viã ꝯuentõis in quã totus etiã cet⁹ cardi/
naliũ ꝑmitus ꝯdescēdit. Uiam ꝑterea quã
appellas iusticie. viã ꝑmã pr̄ sancte nõdũ
quaq̄ȝ repudiasse cognoui/nisi ꝙ ꝑ se insuf
ficiens apparebat/ ppt quod vlterior obla
tio vie cessiõis q̄rebat. ad q̄d ita: nimirum
vt tant⁹ apparatus ꝯuētõis neq̄ȝ fine cõ
gruo fraudaret. q̄ finis ex oĩm q̄s ꝯsulim⁹
et aliorũ pene omniũ iudicio nõ aliter ꝯmo
de q̄ȝ ꝑ vtriusq̄ȝ ꝯtendentiũ cessiõz hr̄i spe
rabat. Sufficiebat aũt (vt tibi visũ ē) obla
tio tua general' ne eadē facta in ꝑticl'ari cor
nua daret aduerse parti tanq̄ȝ diffideres de
iure tuo q̄ tã leuiter cedere spopõdisses/sed
nõ fallit/nõ irridet inspector cordiũ deus.
sapiens (vt q̄daz ait) vitã suã nõ ppl'ari ru
more sed ꝯsciētie ṽitate metit. Quid si q̄dã
impiti aut supbi aut maliuoli tuã hãc hũi
litatē sctissimã/tuã caritatē xp̄i imitatricē.
tuũ zelũ feruentissimũ in oblatõe spõtanea
vie cessiõis sinistre detorsissēt vt formidas.
aliq̄ sup numerũ pl'es. ḡuiores insup. tũ fi/
de. tũ amicicia tua/ tũ pietate catholica te
hec agēte collaudassent vtētes salomõis iu
dicio/ꝙ verã habuisses mr̄nã caritatē qui
infantē xp̄m viuũ in eccl'iastica sede sua al
teri cedere maluisses q̄ȝ diuidi. ¶Ceteꝝ ṽo
nõ paꝝ vrgebat te ꝑstituz iuramentũ/nisi
glosis corruptis aliq̄s illō fedare voluerit
aut dicere ꝙ q̄ in deteriorē exitũ ṽgebat n̄
erat obſuandũ/absit pater vt nos oēs tue
obediētie filij iudicauerim⁹ vnanimiter vt
q̄ discors sit nescio/ꝙ via cessiõis ceteꝝ emi
nebat. eratq̄ȝ sctã et dō accepta si ipa sub iu
ramento ꝑmissa neq̄ret salubrit' vel offerri
vel exeq̄. q̄d verisimili⁹ est decipi vl' vnũ vl'
vniuersos: q̄d ꝑbabili⁹ falli paucoꝝ ꝯsciē/
tias vl' omniũ: Addo ꝙ si errassz vniuersi
tas obediētie tue ĩ hac sentētia. nihilomin⁹
pastoralis pietas astrīgebat te poti⁹ cõde
scēdere nob̄ pie errãtibꝫ q̄ȝ oĩa tã certe tur/
batõi exponere. q̄ ppe ad hũc intellectũ vere
enũciatũ est ꝙ cõis error facit ius. Nõ em̄

ꝑsumere debueras oēs ad tuã sententiã ci/
tius attrahēdos fore q̄ȝ ad alioꝝ iudiciũ te
vnicũ vel admodũ paucos tecũ posse con
uerti. Nã hoc vltimũ libeꝝ tibi erat nõ alte
rum/obsistētibꝫ tot capitibꝫ q̄t tñ ꝯuenisse
in vnã vie cessionis oblatõez nõne miracu
lum est ꝛ pene diuinũ: ¶Opponet demum Q
aliq̄s patere satis nũc q̄ȝ inutilis ꝛ cassa fu
erit hec via cessionis q̄ nihil hactenus ꝓ pa
ce valuit opari. Hoc argumēto viã ꝯuētio
nis aut illi⁹ quã noĩas iusticie liceret incul
pare/quã nihil adhuc ꝑfecisse cognoscim⁹
Sz nõ accepte sunt rñdebis he vie ideoq̄ȝ
nõ temptate. ita certe nec viã cessionis acce
ptasti/cui⁹ intererat eandē ꝑmitus offerre
Eandē dico. totiēs añ papatũ ꝑ te pr̄ ven/
tilatã laudatã ꝛ fere ꝓ vnica cõmendataȝ.
ꝙ si ꝑsumit ꝓ via ꝯuentõis aut altera si fu/
issent acceptate ꝙ dedissent pacē eccl'ie. ml'/
to ampli⁹ h̄ existimare ꝯuenit de acceptiõe
libera via cessiõis. ꝙ si post oblatõez tuam
caritatiuã altera ꝑs ꝯtumacit' renuisset pa
gere/ipa de se suaq̄ȝ salute vidisset/tu libera
tus nobiscũ. tu gl'iosus. tu ab oĩbꝫ re et no
mine bñdictus euasisses ¶Ueꝝ ignosce pr̄
sctē si nimis vrget celsitudinē tuã multilo
quiũ zeli mei. talia ego nõ ad dãnandũ sed
hortãdũ ꝓnuncio. quatinus q̄ pacē eccl'ie
ꝓsequunt nõ inculpes sinistris interꝑtati
onibꝫ. quasi depꝛauato aĩo erga te vl' dignita
tem tuã moueant. q̄tinus ꝑterea ꝯdescen/
dente te capite nr̄o ad humilē mēbroꝝ vo
luntatē instar xp̄i ambulem⁹ om̄es vno a/
nimo/vno passu. vna via/donec occurrat
nobis pax vera in eo q̄ fecit vtraq̄ȝ vnum.
dño nr̄o iesu christo q̄ est de⁹ bñdictus in
secula. ¶Quid supest agere o sorores. dum
ꝑs inuenit vtraq̄ȝ causas/tũ excusatõis ꝓ
prie/tũ accusatõis aliene: qua rõne ꝑt h̄ fie
ri etiã si tu beniuolētia tãto nisu conareris
vt ꝑs excusanda cēseret. sed neq̄ȝ in tã ꝯtra
rijs iudicijs videri pñt accidi. Et o san/
ctissima mater eccl'ia cui snĩe interim cessu
ra es/quã amplexaberis quã ꝓbabis: xp̄i/
ana respublica inter has ꝯtentiões aĩosas
ꝛ incertas q̄d aget: interea q̄ se vertet/qua/
li poterit regimine gloriari: Dudũ ꝯtentio
nibꝫ pompeio ꝛ iulio cesare ciuilibꝫ armis
romana respublica neutrius ꝑtē ꝓbans re
manserat in medio desolata cũ Cathone q̄
nulli silr' ꝑti fauēs erat Ita em̄ dicit Sene
ca. Ueꝝ ṽo si l'e sit in scismate nr̄o tãto dete
riori q̄ȝto aĩe mors q̄ȝ corpis plus horro/

tis hꝫ nõ determino. vtinã veniat dñs qui
ꝛ illuminet abscõdita tenebrarꝫ. ꝛ posita in
lucẽ cõpleat in ope. parꝫ q̃dem videre est si
nõ daꝛ opari. Hoc q̃dem solũ relictũ videꝛ
vt qꝛ cũ ignoramus q̃d agere debeamꝰ hu/
mano ꝯsilio ꝯfugiamꝰ ad diuinũ nisi vob
aliud o sorores videaꝛ. ¶Beniuolentia.
Mihi beniuolẽtie idẽ ꝓrsus ẽ iudiciũ fratꝛ
vt nullꝰ accusatꝫ maliuole sic̃ obfuare (nisi
me fallit amor tui) studuisti ꝯuertamꝰ nos
ad dñm q̃tenꝰ ad nos ꝯuertaꝛ. Ambulans
sup aquas p̃sentis fluctuatõis ventisq; ip̃e
rãs et mari et fiat eo iubẽte trãq̃llitas. q̃d
tacita recogitas soror nr̃a discretio. dic ꝛ tu
q̃d censes agendũ. ¶Discretio. Ego ꝟo h̃
idẽ nihilominus nec tẽptari videaꝛ deus.
conari decet nos ad laborẽ si forte pũs at/
tẽptationibꝫ aspiret deꝰ vires. ¶Zelus.
Verissime suadesꝑ meã fidẽ o soror discre
tio saluberrime ꝛ diuĩe. vis igiꝛ vt ea p̃lia
q̃ penes nos seruamꝰ recõdita sup h̃ nego/
cio. proferamus in medium. tum de me/
dio pacis inueniẽdo. tũ de ꝯsilio sic vel nõ
celebrãdo. tũ de pape accusatõe ꝛ excusati/
one cũ reliq̃s. illorꝫ eñi inspectio dare possꝫ
occasionẽ sapiẽtibꝫ ꝓfundiora cogitandi.
¶Discretio. Video te fratꝛ ad ingeniũ re
dis totꝰ flãma es / nec q̃s nõ velle foras erũ
pere. scio q̃ tu loq̃ris / illa q̃dã ĩpetu magis
ꝓiecta sunt q̃ꝫ digeste ordĩata / sine stilo sine
limitatõe. Attñ si ita fert aĩus tuus nec cõ/
pesci põt / tu in alia nobiscũ cõtione ea ꝓpo
ne. nos secedere ad alia tp̃s vocat ꝛ verba
tua (vt aspicis) iã popularis cõtio / iã scho/
lasticus cetus / iã curia regalꝰ expectat. tuaꝫ
rẽ ergo age ꝛ bñ habe. ¶Zelus. Pollicitꝰ
memor obediẽtia vltro. ꝛ tu bñ h̃eas soror
nec vllo vnq̃ꝫ ĩ negocio me desere. tuo q̃ꝫ
spũ o germana beniuolẽtia ꝓcul oĩs a no/
bis et ceteris malig̃ ꝑuersitas exturbeꝛ ꝛc̃.
¶Finit.

Sequitur epistola

christianissimi regꝭ frãcie iustificatiua sub
tractionũ factarũ a Petro de luna / nõ ob/
stante obedientia suo p̃decessori et sibi q̃n/
q; prestita.

R
[K]arolꝰ dei gr̃a frãcorũ rex vni
uersis christifidelibꝫ salutẽ in
k
dño / et ad eam quaꝫ sũmopꝑe
desideramꝰ eccl̃iasticã vnio/
nẽ vnanimiꝛ aspirare. Pax ec
cl̃iastica q̃ sub vnico ꝛ certo christi vicario
ꝯiũgere debet vniuersa mẽbra populi chri
stiani ẽm ipiꝰ christi et apl̃i sui documẽtũ
dũ olim post mortẽ felicꝭ recordatõis Gre
go. pape vndecimi ꝯturbari cepisset. dũq;
scisma ꝑniciosum mõstrũ horrendũ ingẽs
in eadẽ eccl̃ia suboriri cerneret ex causis to
to orbe notissimis / christianissimꝰ tũc ac p̃
clarissime memorie ꝓgenitor nr̃ Karolus
q̃ntus suasus multꝭ vehemẽtibusq; rõibꝫ
deliberauit adherere ꝛ obediẽtiã p̃stare illi
quẽ collegiũ cardinaliũ iureiurãdo asseru/
it in vita ꝛ in morte. atq; publicauit se ca/
nonice in sũmũ pontificẽ ꝛ verꝫ christi vi/
cariũ sponte ꝛ ꝯcorditꝛ elegisse. ¶Arbitraba
tur nãq; verisimiliꝛ idem ꝓgenitor nr̃ vt e/
rat totus feruẽs in zelo domꝰ dei. ꝛ ex sua fi
de pia alios dijudicãs q̃ ceteri principes
ac p̃lati cũ vniuerso clero ꝛ pplo ꝓtinꝰ obe
dirent ꝯsimiliꝛ / dũ electiõem hmõi ꝑ colle/
giũ p̃fatũ cardinaliũ sufficiẽter eis innote
sceret / rite fuisse celebratã. sꝫ aliꝛ euẽisse du/
dum iã deploramus. neq; eñi potuerũt vs
q; hodie dicti cardĩales hoc ip̃m. Nos id/
circo cernẽtes expientia tpeq; docentibꝫ q̃
hec obediẽtia p̃stita inualida erat ad tollen
dũ funditꝰ scisma pestiferꝫ qđ in exiliũ gra
uissimum pacẽ desideratissimã ꝛ optimaꝫ
detruserat. deliberamꝰ eãdẽ pacẽ ad ꝓpriũ
cubile suũ qđ est eccl̃ia velut ad suã regio/
nẽ ꝑ alias vias totꝭ conatuũ viribꝫ reduce
re. hinc ꝯcilia crebra. hinc legatões labori/
osissime ac sũptuosissime ꝑ oĩes pene xpi
anitatis regiones frequẽtate / tãdem aspirã
te deo via cessiõis vtriusq; ꝯtendentiũ ꝓ re/
uersiõe pacis turpiter exulãtis iuuẽta ẽ cõ
pendiosior absq; vlla dubitatõe expedien/
tior iudicata. Hãc ꝓinde viã cũ oĩi solen
nitate p̃sentari fecimꝰ successori illiꝰ cui ꝓ/
genitor noster (sicut diximꝰ) obediẽtiã p̃sti/
terat. quã obediẽtiã ideo maxime postmo
dũ ab eodẽ successore ꝓ tp̃e subtraximꝰ, qꝛ
nõ satis apte ꝑ vie cessiõis ꝯpendiũ vide/
baꝛ velle pacẽ reducere / postpositis discep
tationũ intermĩabiliũ amfractibꝫ ꝛ ingres
sibilibꝫ aliarꝫ viarꝫ labyrinthis. Et vbi vi/
sus ẽ nobis ad salubriora se ꝯuertisse ꝯsilia
rursus absq; oĩi mutabilitatꝭ culpabilꝰ no
ta obediuimꝰ eidẽ / ita tñ aĩo nostro gerẽ
tes / si et q̃ꝫdiu hec obediẽtia nr̃a non obsta
ret eccl̃iastice vniõi. queadmodũ in conci/
lio vltimo ecclesie regni nostri memĩmꝰ sa
tis datũ intelligi. neq; eñi voluimꝰ vnq̃ꝫ sci
enter (neq; fas esse credimꝰ) obedientiã pre/

stare cuiq3 mortaliũ in pacis vniuersal' piti diciũ. in scismatis fomitẽ. i discordie istrumẽtũ. Et o salutifer xp̄e p̄nceps pacis/ q̄3 diu iã q̄siuim⁹ pacẽ et nõ venit. Expectauimus tp̄s medele/ tp̄us. s. iurate ductõis vtriusq3 ɔtendentiũ p cessiõe celebrãda. ⁊ ecce turbatio. ¶ Animaduertite hec dñi p̄rīcipes xp̄iani q̄bus est dolori tal' tantaq3 matris dissipatio. Attẽdite insup vobis ⁊ vniuerso pp̄lo xp̄iano vos sacri põtifices in q̄ posuit vos sp̄ussctũs ep̄os regere eccl'iam dei quã acq̄siuit sanguine suo. Attendite q̄ sumus. nolite dissimulãter agere. vbi depopulat' gregẽ christi miser' modis tẽpestas hec seuissima horrẽdaq3 vorago. Exurgat in vnũ pp̄l's vniuersus tollere de medio sui deformissimũ h' portẽtũ/ vñ fit in obprobriũ hostib3 incredul' pp̄riq3 aiab3 dãnationis et'ne discrimẽ aptũ. decidat vl' inuitus vnus aut alter. imo vtriq3 ɔtendentiũ ab occupata sede petri poti⁹ q̄3 vnitas eorũ ɔtẽtiõe depeat. Nã dũ neutri pp̄l's obediet. neuter ampli⁹ de p̄matu vl' frustra ɔtendet. neq3 audiet' vltra vox illa crudelissime femine. nec mihi nec tibi. s3 diuidat'. sed illa pie matris. date illi infantẽ viuũ. Nos ɔ̄o q̄ nihil ita post aĩe salutẽ desideram⁹ q̄3 videre serenissimã pacis faciẽ/ nr̄is effulgere tp̄ib3/ indicam⁹ ex p̄missoȝ et sil'iuȝ ɔsideratõe nullũ ad p̄sens patere validi⁹ in tã desp̄ato malo remediũ/ q̄3 q neuter ɔtẽdẽtiũ aut sibi forte successorũ p̄stet' deinceps obediẽtia a pp̄lo xp̄iano/ deficiẽte sic q̄dẽ fomẽto tãtus ignis iste infernal' i se tandẽ deficiens dãte deo collabet'. Quapropt' p̄cedentib3 ⁊ habit' sup h' vicib3 repetitis. magnis ⁊ maturis deliberationũ ɔsilijs cũ sapiẽtibus p'tis et deuotis hoĩb3 deũ et eoȝ salutem gerẽtib3 p̄ oculis. Nos vt eccl'ia regni nr̄i ac delphinat⁹ vienẽ. p nob' et subditis nr̄is eoȝdem regni et delphinat⁹ decreuimus talẽ amplecti neutralitatẽ i festo ascẽsiõis p̄xime venturo. nisi iterea nob' vltro pax aduenerit. pcessuri nihilomin⁹ vlteri⁹ assidua sollicitudĩe cũ alijs p̄ncipib3 ⁊ catholic' oib3/ donec euulso scismate pax plãtetur. Q3 si mirabunt' forsan aliq̄ ex alit' affectatis vnde nobis ista liceãt/ attẽdãt potius q hanc nobis legẽ facit ip̄a q̄ legẽ nescit dura necessitas. imo ⁊ filialis pietas/ q̄ p medios etiã ignes et gladios m̄rẽm talẽ ita collaborantẽ eripe conaret'. Ecce morbus inueterat⁹ ⁊ putrid⁹ q̄ ex fomẽt' leuioríb3 in deteriora q̄tidie velut cãcer serpit. si q̄ ferramẽtũ cauterizans adhibeat'/ null⁹ recte cl'pauerit ¶ Demũ cũ p hac neutralitate i vnũ tractãda p̄ncipes ac magnates vtriusq3 obediẽtie ɔmoda celeritate ɔgregari n̄ possent/ nullos suo q̄sum⁹ ɔtẽptui deputet ius p'tis nr̄e/ quã p babilissima rõne p̄libatus p genitor nr̄ ⁊ nos hacten⁹ fuim⁹ insecuti/ i hac neutralitate ɔdemnatũ vl' depressum/ cũ nũc nõ de iure hui⁹ vel illi⁹/ s3 de cedendo iuri vero vl' p̄tẽso p vniõe ɔsequenda res agat'. ¶ Quãobrẽ vos oẽs ⁊ sil'es hortamur in xp̄o. ⁊ p eã quã de imacl'ata sponse sue eccl'ie laceratõe feda ɔpassiõem geritis obtestamur/ arripite nobiscũ validũ h' et efficax sicut expectam⁹ in dei ɔ̄tute pestis hui⁹ extirminiũ. vt denegatio hec obediẽtie vtriq3 ɔtendentiũ afferat nob' tandẽ p petuã vnanimẽq3 obediẽtiã s̄b vno ⁊ certo xp̄i vicario/ q̄tinus fuiam⁹ deo in pulcritudine pacis ⁊ req̄e opulẽta. In q̄ꝝ omniũ fidẽ ⁊ testimoniuȝ p̄sentes l'ras nostri sigilli fecim⁹ munimie roborari. Datũ parisi⁹. die. xij. Januarij Anno dñi. M. cccc. vij. et regni nostri. xxvij. ¶ Finit

Eiusdem sermo habitus corã cõcilio constañ. in dñica q̄ erat festũ sancti Anthonij

Nuptie facte sunt i chana galilee ⁊ erat mater iesu ibi. Scriptũ ẽ originaliter Joh. ij. ⁊ recitatiue i euangelio dñice currẽtis/ qđ ad honorẽ glīosissimi p'ris anthonij cui⁹ hodie celebritas agitur infert⁹ deducet'. S3 dũ nuptie facte sũt i chana galilee erat m̄r ih̄u ibi. Assis ⁊ tu pia m̄r iesu nobiscũ in h' sacro ɔcilij loco vbi ẽ mystice chana galilee vbi allegorice fiũt nuptie. Interp̄tat' ei chana zel⁹. ⁊ galilea trãsmigratio. Est autẽ hic zelus transmigrationis/ sed quo et vnde? Nimirũ ex hoc mũdo ad patrem/ ex chana in hierusalẽ q̄ edificatur vt ciuitas. quia peregrinamur a domino. nec habem⁹ hic ciuitatem manentẽ sed futurã inquirimus/ que est hierusalem mater nostra. ¶ Uides inquit' benedictissima mater iesu. quemadmodũ celebratur sinodaliter in hac mystica chana galilee in hoc sacro concilij loco dignissima nuptiarum christi iesu filij tui et ecclesie copulatõ Ad quid ita? sane quatenus eccl'ia sponsa agni. neq3 laceret' ap̄l'i⁹ scismate neq3 detur-

pet erroribꝰ/ neqꝫ deformata maneat vici/
orū feditate. ¶Assis igit ad has nuptias o
Maria. Assit ꝛ filiꝰ tuꝰ iesus cū discipulis
suis sanctis omībꝰ inuitatꝰ p̄cibꝰ a nobis.
quo veniēte ꝯmutet obsecramꝰ apud nos
assidētes in his nuptijs aq̄ grauis et insi/
pida sapiētie terrene aīalis et diabolice/ in
vinū optimū sapīe salutarꝫ. qđ nos ebria q̄
dam sobrietate letificet, corroboret. ꝛ sit in
nobis vinū germinās ꝟgines. h̄ est virgi/
nales puras et integras affectōes. impleāt
ydrie cordiū aq̄ lacbrymose ꝯpunctōnis.
Fiat h̄ intercedente te o sacer heremi cultor
anthoni glīosissime fili mr̄is eccl̄e. ac ī vni
uersa terra nomiātissime. cuiꝰ hodie solēni/
tas celebrat. Fiat et h̄ insinuāte ꝛ petēte te
btīssima ꝛ mīsicordissima mater iesu mr̄
salutis. quā ideo salutamꝰ depromētes sua
uissimū illđ gabriel epithalamiū/ dū in pa
lacio virginal' vteri tui nupsit hūanitati di
V uinitas. Aue grā plena dn̄s tecum. ¶Nu/
ptie facte sunt in chana galilee. ꝛ erat mater
iesu ibi. Si dicā qđ sentio p̄res apl̄ici. pa
tres deo amabiles et spectabiles dn̄i/ tāta
mysterioꝝ p̄sentis euāgelij maiestate/ tāta
dicēdoꝝ numerositate suffundit ꝛ p̄mitur
mee mētis acies inualida vt q̇d p̄mū dicā
q̇d omittā vix discerno. Cadit in me illud
narcissi philocapti iuuenis apud nazonē
ꝛ ad fontē inopē me copia fecit. Ecce nup
in ip̄o meditatōis mee secreto dū p̄sentꝫ euā
gelij v̄bis intēderem apparuit ip̄m velut
fons illimis ꝛ nitidꝰ fons vite v̄bū dei in
excelsis. tanq̄ p̄terea speculū quoddā puris
simū sine macula. tersissimūqꝫ/ et tale qua/
le dicūt aliquod esse ꝑspectiui in q̄ relucent
ex vnius corpis obiectu q̄tuor imagines
speculo nō fracto. Visa est nēpe mihi respi
ciēti p̄sens euāgeliū q̄druplex expositōnis
sacre scp̄ture facies. quasi totidē decore v̄/
gines/ filie celestis sapiētie. quaꝝ nomīa et
officia q̇dā metro cōprehendit dicēs. Lit
tera gesta docet/ q̇d credas allegoria. Mo
ralis q̇d agas/ quo tendas anagogia. His
itaqꝫ q̄tuor imaginibꝰ insignit fons ꝛ spe
culū sapiētie diuine. his q̄tuor faciebꝰ or/
nat in vtroqꝫ testamēto sacra scp̄tura sicut
figurat Ezechiel visio in aīalibꝰ ꝛ in rotis.
Hec nēpe duo testamēta sunt velut si sit ro
ta in medio rote. Allegoria fidē. anagogia
spem. moralitas charitatem. lr̄a sil' tria hec
docet et edificat. Prudentiā allegoria ī fi/
de. Fortitudinē anagogia in spe. Tp̄antiā
moralitas in charitate. Justiciā lr̄a sub ap
propriatōe q̄dam tradit. Sapiētia eniz cu
ius sunt filie/ sobrietatē et prudentiā docet
ꝛ iusticiā et virtutē. i. fortitudinē ait sapiēs
¶Queret aliq̇s quorsum ista. et q̇d obscu/
rum h̄ sibi velit exordiū respectu thematis
huius. Nuptie facte sunt in chana galilee.
ꝛ erat mater iesu ibi. Dicā vt potero diuer
sas siq̇dē nuptias intuitibꝰ mee ꝯsideratō
nis opponebat q̄druplex ista species expo
sitōis sacre scripture/ quasi tertas v̄ginalis
suadens vnaq̄qꝫ virgo q̄tinus de suis nu/
ptijs p̄mū et potissimū haberet verbum
¶Littera corporales nuptias
¶Allegoria sp̄ūales ꝛ sacramentales
¶Moralitas sensuales
¶Anagogia eternales obiectabat.
¶Dicebat lr̄a corꝑales nuptias honorabi
liores esse q̄s dn̄s hodie signoꝝ suoꝝ exor/
dio suaqꝫ p̄sentia cū matre et discipul' ho/
norās cōsecrauit/ quaꝝ fuit p̄or institutio
in ꝑadiso terrestri. nondū innocētie statu ꝑ
ꝑdito/ quādo ꝓphetauit p̄riarcha primus
adam. ꝓpterea relinquet hō p̄rem suū et ma/
trē suā ꝛ adherebit vxori sue. ꝛ erūt duo in
carne vna ꝛc̄. Per q̄s nuptias implet mū/
dus obediēdo p̄me iussiōi. Crescite et mł/
tiplicami et replete terrā. ¶Dic igit tu p̄di/ x
caturus q̄les hodierne et q̄liū ꝑsonarū fue
rint nuptie. et si Johānes euangelista pro/
ut opinati sūt aliqui, q̄ rōe potuit dici v̄goꝰ
si nubere disposuit. Cur ibi fuerit mr̄ iesu
q̄ vagari, q̄ misceri cum ludentibꝰ nō noue
rat. Cur illic inuitati iesus ꝛ discipuli qui
bus sobrietas ꝛ moꝝ ḡuitas erat amicissi/
ma/ ꝛ q̄les discipulos cū nōdū p̄dicaret ha
bebat. Nunq̇d virginal' marie sponsus io
seph interfuit. ꝛ si nō, q̄ ratio. si sic/ cur tace
tur. Cur velut austere rn̄dit iesus mr̄i vere
cunde petenti ꝛ dicēti. vinū nō habēt. q̇d
mihi ꝛ tibi mł'ier nōdū vēit hora mea. Ho
ra q̄lis erat illa christe tanq̄ aliq̄ tu fati ne
cessitate tenereris. Expone p̄terea q̄le fuerit vi
nū illđ ꝛ q̄lit ex aq̄ factū. ꝛ si rubeū fuerit iu
xta illđ. Aq̄ rubescūt ydrie. Cur vinū bo/
nū et ita inebriatiuū ꝓpinauit ꝯuiuis iesus
q̇ postmodū iussit vt n̄ ḡuarent corda nr̄a
crapula et ebrietate. ꝺ q̄ tn̄ ebrietate loq̇tur h̄
ad spōsum architriclinꝰ/ q̄si nō reprobet eā
ī ꝯuiuijs sꝫ suaderet. Ois hō p̄mū bonum
vinū ponit/ ꝛ cū inebriati fuerint tunc id
qđ deteriꝰ est ꝛc̄. Rursus habet questionē
si nuptie Joseph et marie fuerint tempore

tuo hodierno more iudeorum et pene omni gē/
siū solēniter celebrate/qd vtiqꝫ faciendū eē
videt. Non enī fuit cladestinū mr̄imoniuz
sed legitimū. Itaqꝫ Joseph post despōsati
onez marie in hierusalē pmo suscepit eam.
Postmodū in familiarē ꝯuictū more gētis
sue secūdo. deinde tercio post annūciatōez
angelicā ioseph sup ea certificat⁹ a Maria
⁊ ab angelo ī somnis/fecit iuxta textū euā/
gelicū sicut pcepit ei angelus/⁊ accepit ma
riā cōiugē suā. accepit intellige ritu solēni
nuptiarū. que acceptio dicit ꝯuentio illa d
qua Matthe⁹. Anteqꝫ ꝯuenirēt inuēta est.
(nō dubiū qn a Joseph) habēs in vtero de
spūsancto. Non qdem ex vteri tumore co/
gnouit h Joseph /eorū honore saluo q op
positū scripsisse et pinxisse vident. Quid eī
scandalosius apparuisset iudeis ꝯueniēti/
bus ad celebritatē nuptiarum marie/qꝫ vide
re tumescentē eius vterū. Sed hec in epl'a
quadā sup celebratōe virginal' cōiugij Jo
seph ⁊ marie lati⁹ notata sunt. Postremo q
re dicit. hoc initiū esse signorū q fecit Jhs
nūquid ante caruisse miracul'. nūquid oci/
y osus fuisse credend⁹ est: ¶ Littera virgo sp
integerrima/qr semp verissima/ceteris au/
toritate por. q vacillāte reliq nō subsisterēt
cōquirere suadebat hec et sil'ia/dū soror ei⁹
allegoria pfundissimo intelligētie spū ple/
na subintulit. pferēde sunt (crede mihi) spū
ales sacramentalesqꝫ nuptie/q sunt christi
spōsi ad eccl'iam spōsam. quarum fit ꝯiuiuz
in tēplo eccl'ie/ꝯmūione panis et vini in sa
cramēto altaris. He fuerūt initiate in pri/
mo instāti incarnatōis ī thalamo vteri vir
ginalis. ratificate ī instanti mort' christi p
aquā et sanguinē. ⁊ cōsūmabunt in instāti
eternitat' p felicitatē ppetuā. Unde sicē res
pfectior est qꝫ sit signū eius. sic has nupti/
as digniores esse qꝫ corpales fateri necesse
est. Unde qd dicit apl'us de corpalib nup
tijs audi. Sacr̄m īquit h magnū ē signū.
signū scz rei sacre. sed qualiter et quō ī chri
sto dico et eccl'ia. Figurat celebriter hec de
sponsatio in solēnitate dedicatōis tēpli ma
terialis/et exprimit a Johe in Apocal'. dū
dicit se vidisse hierusalē nouā descendentez
de celo taqꝫ spōsā ornatā viro suo. ¶ Qua/
liter autē matrimoniū ade p statu innocē/
tie si nō peccasset. quō pterea vginale coniu
giū Joseph ⁊ marie nūqꝫ ꝯsūmatū psigna
uerint sacramētaliter mr̄imoniū christi cū
eccl'ia docere patus sum dicit allegoria/si
⁊ dū studiositas speculatrix familiar⁹ no/
stra q̄siuerit. Pausare videbat allēgoria dū
verbū sumpsit soror ei⁹ moralitas pruden
tissima ⁊ tota fm nomen suū morigera sua/
dens cōmemorari debere nuptias sensua/
les. Non qdem vt exerceant (procul hec ī/
pietas) sed vt fugiant ab hominib/ que in
abominabili pstibulo cōcupiscētie/⁊ ī vo/
lutabro luti carnal' fedissimo spurcissimo
qꝫ fiunt/dū ꝯtrahit aīalis hō cum sensuali
tate seu cōcupiscētia sensuali. Initiat autez
matrimoniū hoc adulterū in illecebrosa co
gitatione. Ratificat in ꝯsensu vero vl' īter/
pratiuo. Cōsūmat in ope voluptat' libidi
nose/q feda ē/q deformis feral' ⁊ sordida. ex
osa tandē ⁊ penosa. Proptea singularit pce
pit Isaac iacob filio suo ne accipet vxorez
de genere chanaan. Chanaan īterptat eru
bescēs. ⁊ qd erubescendū q̄so mag' ipa libi
dinū vili voluptate. cuius sunt exit⁹ odio/
si. tristes et amari. q plus aloes qꝫ mell' ha
bent. Figurat h nobis Amon/q nimio a/
more sororis sue Thamar succensus pcu/
rauit eius ꝯcubitū. sed nefario ope ꝯsūma
to audi quid sequit. ⁊ exosam habuit eā. ita
vt maius esset odiū q eam oderat/amore q
eam dilexerat. Fugiendas igit doce tu nu/
ptias istas inqt moralitas. quoniā euenit
semp in eis illd Machabeorum. Cōuerse sūt
nuptie in luctū. et vox musicorum in lamētū.
Ecce tā q repleuerūt mūdū sordib suis.
qm̄ corrupit oīs caro viā suā. ita vt que ī
apto et que ī occl'to fiūt turpe sit dicere. ita
vt vix etiā in cōfessione possint extorqri ni
si obstetricante manu dn̄i coluber tortuō/
sus extrahat a corde. Cur enī zodoma int/
ptatur muta. nisi qr mutos sine cōfessione
ꝯsueuit pcipitare in stagnū sulphuris ardē
tis. cui⁹ fumus tormentorum ascēdit in secl'a
Has a puero nuptias sordidas libidīs ex
ecratus Anthoni⁹ suspirauit cū ps. Quis
dabit mihi pēnas sicut colūbe et volabo
et reqescaz. Ecce elōgaui fugiens (secure sa
ne sicut Joseph pcacē fugit egiptiā) ⁊ mā/
si in solitudine. ¶ Ad hanc de Anthonij so
litudine cōmemorationē qui totiens ī ana
gogicos raptus est mentis excessus/exor/
sa est quarta soror anagogia nil mortale so
nans et diuinā in facie mōstrans originez.
hec ad celestia librās ocl'os tracto ex imo
pectoris deuoto suspiria suggerere mihi vi
debat et dicere. Eya quid hesitat animus
tuus/qd facillat dubi⁹ an ī porib nuptijs

vel in meis plus habeat insistere sermo tu⁹
Certū tene nuptias meas eternales esse de
quib⁹ in Mattheo. Uenit sponsus et que
pate erāt intrauerūt cū eo ad nuptias. Et
clausa ē ianua. Et in Apocal'. Gaudeam⁹
⁊ exultemus ⁊ demus gl'iam deo / quia ve-
nerūt nuptie agni. et vxor eius p̄parauit se
⁊ datū est illi vt operiat se bissinū splēdens
⁊ candēs. bissinū eni iustificatōes sunt san
ctorū. Sequit'. beati q̄ ad cenā nuptiaru
agni vocati sunt. Audi tu recogitās ⁊ suspi
ra. audi suspensus cor ad celestia exemplo
Anthonij cuius interp̄ratio sonat sursū te-
nens. Sed q̄ eīn ad cenam agni vocati sīt
ita vere beati / si tn̄ vocat venire / vel nō tar
dauerint vt fatue virgīes. vel nō cōtempse
rint sicut ille q̄ emerat villam mūdane va-
nitatis. alter iuga boum terrene curiositatis.
alter q2 duxerat vxorem de qua nunc soror
moralitas loquebat' pessimaz. q̄ est ↄcupi-
scentia carnal' voluptatis. ¶ Ita est p̄ meaz
fidem (subintulit cōfestim moralitas vte-
rat acris in vicia) hec carnal' voluptas pes
sima est meretrix. Figurat eni Dalila sedu-
ctrix que Samsonē accēsum ⁊ debilitatū
tradidit hostib⁹ philisteis. ac relicto eo p̄fi
da ꝓtin⁹ copulata ē alteri viro. Ibi igitur
nec vt spero fidez aliquā in tali ↄiugio car
nalis cōcupiscētia ↄtrahit ad interitū. Sz
neq3 ibi sacramētū est sed execramētū. i. exe
crāde rei signū. s. adhesionis aīe cū demo
ne. Neq3 ꝓles deniq3. quoniā q̄ tenet eā iu-
xta verbū Job pascit sterilē que nō parit.
Porro deficit vinū deuote cōpunctiōis in
nuptijs eius. q2 nō est mater iesu ibi. neq3
vocat' Jesus cū discipulis suis ad eas / sz
nec vocatus interesse dignaret'. nimirum si
fugit eas Anthoni⁹. ¶ Loquebat' hec mo-
ralitas dū visa ē anagogia parū p̄ferre mo
leste q̄ suam de nuptijs eternalib⁹ oratōez
interruperat. Mox etiā l'ra. mox et allego-
ria ↄtendere parabāt (vt ita loq̄mur huma
no more) altera alterā p̄uenire locutura pri
us vnaq̄q3 de nuptijs suis integro p̄fecto
q3 sermone. ¶ Tūc ego quiescite p̄cor interi
T vos germane diuineq3 sorores. Nolite tu-
multuari. nolite ↄtēdere. ne fortassis dicen-
dorū ordo turbet'. nihil egre tuleritis / satis
id mihi fuerit hactenus vos reuelasse ocu
los meos vt ↄsiderarē mirabilia d' lege do
mini. Animaduerto q̄ppe velut vnā eē faciē
omniū vestz. qm̄ nuptie tue corp̄ales o l'ra
significāt et sacramētales eccl'ie / ⁊ sp̄ūales
g̃tie. et eternales gl'ie. ex quaz pulcerrimā pu
ritate patet execratio nuptiarū sensualium.
q̄les iure suo detestat' moralitas. ¶ Rursus
allegoria manuducit ad anagogiā et ad v-
trāq3 l'ra moralitasq3 subseruiūt. Silr̄ vi-
dere est in singul' facieb⁹ v'ris. Relucet atta
men peculiariter in l'ra facies hoīs. qm̄ so-
lus inter aīalia l'ris et historijs vti nouit
¶ Relucet in allegoria facies leōis ꝓpt' for-
titudinē illius quā edificat fidei. nōne leo-
nina tibi videt' ista fortitudo q̄ vincit mun
dū. hec tn̄ est victoria q̄ vincit mundum fi
des n'ra. ¶ Relucet in moralitate facies bo
uis ꝓpter xpantiā et domabilitatē laborio
sā quā docet mos ¶ Relucet tandē in ana-
gogia ꝓprijssime facies aq̄le sup̄eminens.
qm̄ edocet p̄ spem ad celestia leuare sursū
corda. ¶ Cōpressa est his auditis sororia q̄
libet disceptatio filiaz sacre sapiētie / q̄ sue
sunt q̄ttuor exponendi scripturam sacram
modi. Age inq̄unt vtere deinceps ꝓ arbi-
trio tuo nobis oīb⁹ ⁊ singul' aberit liuor
oīs. neq3 suborief murmur vllū. Deduc
vt libuerit verba thematis tui. Nuptie fa-
cte sunt in chana galilee / ⁊ erat mr̄ iesu ibi.
¶ Ast ego p̄res sapiētissimi. p. orthodoxi ⁊
honorabiles dn̄i decreui mecū plus de re-
liquo ꝓcedere iuxta doctrinā allegorie. que
quō credendū est instruit et his que l'ra tra
dit eē gesta. Mouet precipue ↄsideratio sa
crosancti hui⁹ general' concilij rep̄sentantis
eccl'iam quā in fide despōsauit sibi christ⁹.
De q̄ Johes baptista. qui hab3 sponsam
sponsus est figurat⁹ in sole q̄ est tāq3 spon
sus ꝓcedens de thalamo suo. Hic spōsus
oīa ↄdidit. oīa rep̄abit ꝓpter ↄiunctōz nu
ptiaz istaz. Nam ꝓpter nos hoīes et ꝓpt
n'ram salutē descendit de celis. Propt' quā
⁊ alias rōes dictus est etiā a philosophis
homo finis oīm sub deo. Initiant' aūt he
nuptie p̄ g'ram fidem et spem in p̄senti d' fu
turis bonis. Ratificant' p̄ adeptiōem p̄me
stole in aīabus sctis. Cōsummabūt' in die
nouissimo p̄ possessionē stole duplicis aīe
⁊ corp̄is. Uel dic aptius q̄ matrimonium
istud initiatū est in p̄missione facta sanctis
patribus. Hinc dicit' in Apocal'. q̄ agnus
occisus est ab origine mūdi. Ratificatum
fuit in incarnatōe qn̄ v'bum caro factū est.
Cōsūmatū in passiōe postq3 xp̄s dixerat.
Consummatū est. Unde Augustin⁹. Nu
bit sponsa dū spōsus morit'. Figurat h' eua
de Ade dormientis latere formata. ¶ Peter

alĩqs q̃le ꝯuiuiũ habẽt he nuptie? Habent
q̃si prandiũ matutinũ i ꝯuiuio eucharistie
vbi ẽ vinũ aĩe purissimũ sanguis xp̃i ꝯuer
siõe mirabili. Vñ Dauid exultabũdus i fi
gura gl'iabat Parasti in ꝯspectu meo men/
sam. Sequitur. ⁊ cal. ̃ meꝰ inebriãs q̃ p̃clarꝰ
ẽ. Habent cenã vespt̃inã indeficiẽtẽ in cõ/
uiuio celestis gl'ie. vbi beati sunt (ꝑut alle/
gauit anagogia) q̃ ad cenam nuptiaꝝ agni
vocati sunt. Conformiter ꝟ ad legispitũ di
cẽtẽ xp̃o. Btũs q̃ comedit panẽ in reg̃ dei.
vbi etiã vinũ bibet nouũ / teste christo. duꝫ
torrẽte voluptatis tue potabis eos domĩe
? ¶ Pergebat meditatio cordis mei / allego/
ria duce latius differere de nuptijs istis ec/
clesie ob reuerẽtiã huiꝰ sacrosancti general'
concilij dum affluit studiositas spectatrix
vna ex ancillis sapiẽtie familiari dilectõne
sibi g̃tissima. Hec tota videbat alacris et
leta. eam q̃ppe nouit introduxerat rex et ar
chitriclinus in cellã vinariã. de q̃ ꝓclamãs
inuitat sapiẽtia. Bibite amici et inebriami
charissimi. Istic biberat studiositas sobri
am ebrietatẽ spũs q̃ more suo mĩta ꝯq̃rens
nominatim sup his nuptijs hodierne diei
nũc a l'ra nũc ab allegoria / nũc a moralita/
te. nunc ab anagogia in modum tetralogi.
¶ Stetit tandẽ magis q̃niã ita me velle cõ
spexit in allegoria. cui ꝟbũ dirigens dic in/
quit o doctrix optima. Primũ quibꝰ ador/
nata est dotibꝰ eccl'ia sponsa a christo spon/
so suo? Deinde q̃lis est habitudo xp̃i spon/
si ad eccl'iam sponsam? Rursus viceuersa
q̃lis est habitudo spõse huiꝰ ad sponsũ suũ
⁊ ad eiꝰ vicariũ quẽ appellamꝰ summũ põ
tificem? Amplius q̃rto qualiter ⁊ q̃r voluit
deus carnale coniugiũ voluit huiꝰ spũalis
signũ esse? Subinde q̃ pacto moralis ec/
clesia spũalez significat. sic vt mutuas sibi
laudes ⁊ noĩa ꝯmũicent? Demũ sexto q̃bꝰ
modis et locis sacre scripture figurant he
nuptie christi ⁊ eccl'ie. Quibꝰ expeditis ꝑ/
gam ad reliq̃. ¶ Verũ recte ãmones o reli/
giosa deuotio celebritas ẽ hodie gloriosissi
mi et toto orbe famatissimi patris Antho/
nij. cuiꝰ vita tot admirãdis ornata ꝟtuti/
bus fulsit. vt magna sit institutio / magnuꝫ
exemplar ⁊ forma bone vite ⁊ fidei Antho
niũ scire q̃s fuerit. Quãobrem interseras p̃
cor / non dicã oĩa (hoc itaqꝫ fieri nequit) sꝫ
vel pauca laudũ suaꝝ p̃conia / vt in tali fi/
lio glorificet mater eccl'ia / in cuiꝰ mirifica/
tionẽ manifestauit gl'iam suam christꝰ spõ
sus eccl'ie. ¶ Habet scio l'ra gestorũ suoꝝ q̃/
stiones nõ inutiles nec infimas / q̃s ꝑscru/
tatura sum ego studiositas si ⁊ dũ vacaue/
rit. sicut de cõparatiõe vite solitarie ⁊ here/
mitice cũ laudibꝰ suis ad cenobicã. et vite
actiue ad cõtemplatiuã / et p̃latice ad religi
osã. Si beatus Anthoniꝰ sacerdos fuerit
Si subiectus in ordĩe hierarchico prelatis
maioribꝰ ⁊ minoribꝰ / sicut tradere videtur
Dionysiꝰ in eccl'iastica hierarchia. Habet
ꝑinde dubiũ si discrete sumit heremi solitu
do in feruore nouicio / qui est sicut vinũ no
uum sine spiraculo. Hec enĩ reprobasse vi
dent sancti patres / q̃m plurimũ habꝫ hec
vita solitaria aduersarie ⁊ ĩpugnatorie tem
ptatõis / ꝑut ex his que passus es didicisti
o athleta strẽnuissime sacer Anthoni. nunc
in flagellatõe etiã visibili demonũ. nunc in
mille insidijs astutiarũ suaꝝ. super quibus
astutijs infallibiliter agnoscẽdis et distin/
guẽdis si dabilis est ars certa dignũ est in/
quisitõne. Habet rursus questionẽ littera
de hypocentauris et satyris. Satyri sunt q̃
pedes habẽt caprinos. frontẽ cornutã. na/
res aduncas. hos inuenisse memorat bea/
tus Anthoniꝰ dũ ad visitationẽ p̃mi here
mite Pauli solus ꝑgeret ꝑ vastã illam he/
remi solitudinem. dij fuerint vel bestie / vl'
monstra heremi. vel calodemões / aut caca
demones iuxta platonicorũ locutõe͂s aut
homĩes / suadet hoc vltimũ / quoniã ipi stri
dore quodã frẽdentes se in christũ credere
cõfessos Hieronymi refert narratio. ¶ Sꝫ A
his interim ⁊ similibꝰ silentio pressis q̃stio
nibus / illo ꝑgas oro quo sanctificata es or
dine / o allegoria. Quod annuẽs ipa / dele/
ctor inquit in p̃mis o studiositas cultrix sa
piẽtie / q fidem. q religionẽ. q deuotõeꝫ tu
am. q zelũ sciẽdi sedula mõstras. nihilomi
nus q̃r arta sit hora loq̃ndi vides. Expedi
am de ꝓpositis quantũ dabit. Reliqua ve
ro que iam apud me dictata teneo scriptis i
terseram. ¶ Habꝫ igit prima questio tua q̃
bus adornata est dotibꝰ eccl'ia spõsa a chri
sto sponso suo? Et dotes offerũt i munere
¶ Offert se dos iugis fecunditatis / ita vt ñ
deficiat vsqꝫ in finẽ generatio sua. Iurauit
hoc christꝰ. Amẽ q̃ppe dico vobis nõ p̃te/
ribit generatio hec donec oĩa fiãt. loq̃tur d'
apostol' et discipul' q̃bꝰ et ascẽdens in celũ
dixit. Ecce ego vobiscũ sum vsqꝫ ad ꝯsum
matõnem seculi. ¶ Dos altera est plenarie
potestatis / tante siq̃dem si credis augustio

quantā habet sponsus suus et q̄ntā decuit
et vtile fuit hr̄e talē sponsam iure nuptial'
copule. ¶ Habet licz summ⁹ pontifex pleni
tudinē ptātis eccl'iastice subiectiue ordīati
ue regulatiue ꝛ suppletiue sup singl'os de
eccl'ia. nihilomin⁹ habet eccl'ia sinodaliter
ɔgregata plenitudinē ptātis etiā sup papā
ordīatiue regulatiue ꝛ suppletiue. q̄ v̄ba q̄
modo sint accipiēda tractatul⁹ q̄daȝ nuper
edit⁹ pandit. q̄ ꝓdiet in publicū magis ad
examinatōeȝ q̄ᷓ detminationē. magisq̄ᷓ ad
elucidatōem v̄itatis q̄ᷓ ostentatōeȝ vanita
tis. Quis vltra mltiplicare s̄mōes q̄d op⁹
est sup ea v̄itate cui⁹ decisio clarissima soli
dissimaq̄ᷓ facta ē p h̄ sacrū conciliū. cui nō
licet obniti / nec ipam in argumēta deduce
re. qm̄ disputationū et argumentationū et
euasionū friuolarū null⁹ vnq̄ᷓ esz finis. sed
casus assidu⁹ in errores absurdos insanos
ꝛ impios. Vere et ḡuit eccl'iastes intonuit
Quia cito n̄ ꝓfert̄ ɔ̄ malos sentētia / filij ho
minū absq̄ᷓ vllo timore ꝑpetrāt mala. Nū
q̄d nō iō sacre h⁹ sinodi Constañ. īpugnāt
B iudicia q̄ sic habēt ¶ Primo declarat q̄ ipa
in spūscō legitime ɔgregata generale cōcili
um faciēs et eccl'iam catholicā militātē re
p̄sentās. ꝑtātem a christo īmediate habet.
cui q̄libet cuiuscunq̄ᷓ status vl' dignitatis /
etiā si papal' existat obedire tenet̄ in his q̄
ꝑtinent ad fidē ꝛ extirpatōem dicti scisma
tis / ac generalē reformationē eccl'ie dei ī ca
pite et in mēbris. Itē declarat q̄ q̄cūq̄ᷓ cu
iuscūq̄ᷓ stat⁹ vel dignitat̄ etiā si papal' exi
stat q̄ mandatis statut̄ seu ordinatōnib⁹
aut p̄ceptis hui⁹ sancte sinodi et cuiuscūq̄ᷓ
alteri⁹ concilij generalis legitime ɔgregati
sup p̄missis seu ad ea ꝑtinentib⁹ factis vel
faciēdis obedire ɔtumacit̄ contēpserit. nisi
resipuerit ɔdigne penitētie subijciat̄ ꝛ debi
te puniat̄ etiā ad alia iuris subsidia si opus
fuerit recurrēdo. ¶ Huic v̄itati fundate su
pra petrā sacre scripture q̄squis a ꝓposito
detrahit cadit in heresim iā damnatā / quā
nullus vnq̄ᷓ theologus maxime parisieñ.
ꝛ sctūs asseruit. vidi nup sanctū Thomā et
Bonauenturā hic. reliq̄ꝛ libros nō habeo
dant sup̄mā ꝛ plenā sūmo pōtifici ꝑtātem
eccl'iasticā recte ꝓculdio. sed h̄ faciūt in cō
ꝑatōe ad fideles singulos ꝛ ꝑticulares ec
clesias. Dū etiā ɔꝑatio faciēda fuisset ad
autoritatē eccl'ie sinodalit̄ ɔgregate sbiecis
sent papā ꝛ v'um ptātis sue eidē eccl'ie tan
q̄ᷓ m̄ri sue / cui⁹ legē dimitti n̄ debere tradit
sapiēs. tanq̄ᷓ p̄terea regule vel legi directiue
ꝛ regulatiue infallibilit̄ cui se submittere te
net̄ omnis frater peccabil' de eccl'ia. cuius
autoritatē et iudicia si nō audierit frater. q̄
libet etiā papa q̄ nobiscū dicit p̄r noster au
diat̄ quid iusserit oī catholico xp̄s / sit tibi
inq̄t. sicut ethnicus ꝛ publicanus. i. excōi
catus. Vez hec hactenus alias plura si da
bit̄. ¶ Dotauit insup tercio eccl'iaȝ xp̄s am
pla temꝑalitate nolens eā opprobriose mē
dicitati subditā esse neq̄ᷓ ɔtemptui / absit.
Vera sit illa p̄dicatio q̄ mēdicitas est solū
vel p̄cipuū mediū fecūdandi eccl'iam ꝑ se
men verbi dei. qꝛ diuitie inq̄t suffocāt semē
verbi. Nō vtiq̄ᷓ diuitie q̄ corꝑales sunt sed
cura diuitiaꝝ nimia pungēs ꝛ lacerās adu
latrix ꝛ ambitiosa que si cadat in mēdicita
tem nō aliud testimoniū q̄ᷓ experiētie mēti
ri nescientis exquirat̄. ¶ Quid q̄rto q̄ dota C
ta est eccl'ia in filijs ꝛ in edificatōnem cor
poris sui. tot sacramētis. tot v̄tutib⁹ mora
lib⁹ ꝛ theologicis / tot donis / tot btītudini
bus / tot fructib⁹ spūs / tot gratijs gratuit̄
a spūsancto suo distribuente vnicuiq̄ᷓ ꝓut
vult. Nā alios q̄dem dedit apl'os / alios ꝓ
phetas. ¶ Adde q̄nto q̄ affert ad nuptias
istas vnusquisq̄ᷓ filioꝝ ferculū suū symbo
luz suū ꝛ enceniū suū ꝓut iocūdo satis nec
inutili studio descripsisse legit̄ Cyꝑanus d̄
nuptijs sacre scꝑture. Sed hanc vnā ꝓ p̄
senti inuenim⁹ dotē / q̄ et ꝓposito nr̄o ꝛ euā
gelio qd̄ tractam⁹ / ꝛ Anthonij laudib⁹ vi
det̄ accōmoda. Hec dos ē vini bonitas. tri
stes certe viderent̄ nuptie si vox ista iugit̄
insonaret. Vinū nō habēt. Noluit h̄ spon
sus eccl'ie christ⁹. sed aquā conuertit ī vinū
ꝛ manifestauit gloriā suā. ¶ At vero paruaz
hāc nec reputandā fortassis eccl'ie dotatio
nem. sz bibulā ꝛ ridiculā existimabis o stu
diositas / si vl' nescieris vel nō aīaduerteris
p̄ciosissimas vini de quo loq̄mur ꝓprieta
tes. Neq̄ᷓ eīm de vino materiali qd̄ inebriat
ꝛ in quo est luxuria litteralit̄ hic loq̄mur.
De quo Sapiēs / multos exterminauit vi
num. Sz spūale ac theologicū vinū intel
ligimus ꝓsus optimū iocūdissimū ꝛ sana
tiuuz. hoc est vinū sacre scripture ad qd̄ in
uitat sapīa. Venite inq̄t comedite panez et
bibite vinū. cuius vini fortitudinē ex effe
ctib⁹ suis q̄s decem inuenimus positos in
Esdra si mystice loq̄ libuerit colligimus.
Vbi p̄mus triū iuuenū dixit forte vinū. et
q̄ᷓuis subdiderit alius. fortior rex / ꝛ terci⁹

fortissime mlieres. Ueritas tñ est q̄ super
oia vincit/p̄cipue veritas fidei de q̄ Johā
nes. Hec est victoria q̄ vincit mũdũ fides
nr̃a. Uincere mundũ pfecto nõ ē pua vi/
ctoria. Scti ṽo p fidem vicerũt regna. for
tes facti sunt in bello. castra ṽterũt extero/
rũ. ¶ Et quoniā put antea notatũ ē, dies
hodie celebris agit de gl'iosissimo matris
eccl'ie filio btissimo anthonio/victore strē/
nuissimo. Placet ex opib9 ei9 q̄ tradidit no
bis lr̃a. q̄ p̄terea moralitas nouit et docuit.
q̄ tandem anagogia profecit/ducēs eũ sup
excelsa. Placet inqz etiā exemplũ iducere p
se sufficientissimũ etiā si aliud deesset quo
fortitudinē vini hui9 sacre sapiētie ɔclude
D re fas nobis est. ¶ Forsitan inqres vñ bea
tissim9 anachoritarũ Anthoni9 habuit vi
nũ tale q̄ lr̃as nõ didicit? Rñdet Aug9 pro
hemio de doctrina christiana. q nõ ex hoi/
bus neqz p hũanũ lr̃az studiũ hausit illõ/
sed diuine reuelatõis infusiõe sibi collatũ ē
Cui9 odor vini mistratus p lr̃am gestorũ
suorũ q̄d in Augustino fecerit accipe. In/
ebriauit q̄ppe eũ pia sobrietate q mox i vi
rũ alterũ mutat9 est. z fugit ab eo sollicitu
do vite p̄terite. tandē velut luce q̄dā securi/
tatis infu a po t egestā torrētē lachrymaz
solidatus ē in ipā lege xp̄i. Dicebat q̄d agi
mus? surgũt indocti et celũ rapiũt. nos au
tē cũ sciētijs nr̃is sine corde zc. ¶ Quisq̄s
igit recogitat admirat z gaudet augustinũ
tibi traditũ o sctissima mater eccl'ia. gau/
deat optet z congratulet z gr̃as agat Antho
nio. Quare? quoniā ipe tā eximiũ z p̄claris
simũ doctorē Augustinũ tibi dedit/et hoc
pp̄ter testantissima sicut idē Aug9 loquitur
in ɔfessionib9 suis)eiusdē anthonij miracu
la. propt admirabilē insup vite sctitatē. qr
deniqz ɔsiderauit dotes varias eccl'ie i hoc
vno collectas fuisse/q̄les nonez enumerat
apl's ad Chor. Sermo sapiētie. s̄mo sciē
tie. fides. gr̃a sanitatũ. operatio virtutum
i demonijs eijciēdis. pphetia. discretio spi
rituũ. genera linguaz. interp̄tatio s̄monũ.
z in epl'a p̄sentis dñice ad Rhomanos su/
munt decē et octo /quoniā fuit Anthoni9.
tribuēs in simplicitate. p̄sidens i sollicitu/
dine. misericors i hilaritate. diligens sine si/
mulatõe/odiens malũ. adherēs bono. cari
tatē fraternitat diligens. honore ceteros p̄
ueniēs. sollicitudie nõ piger. spũ feruēs. do
mino seruiēs. spe gaudēs. in tribulatõe pa
tiēs. oratõi instās/necessitatib9 sctõz ɔmu
nicans. s. spiritalib9. hospitalitatē talib9 se/
ctans apud frēs suos. Benedicēs psequti
bus/bñdicens z nõ maledicēs. gaudēs cũ
gaudentib9. flens cũ flentib9. nõ alta sapiēs
sed hũilib9 cõsentiēs. Hec oia opat9 ē vn9
et idem spũs in anthonio. quē figuralit vi
dit Johes in Apoca. filium eccl'ie raptũ i
celũ a facie dracõis. de q̄ quidē eccl'ia pre/
mittit. signũ magnũ apparuit in celo/mu/
lier amicta sole iusticie/z luna toti9 muta/
bilitatis sub pedib9 ei9. et in capite ei9 coro
na stellaz. xij. que sũt vel. xij. apl'i. vl. xij. ar
ticuli fidei/vel vniuersitas gr̃az. ¶ Libet h E
exclamare felix ista dies tāti patris antho/
nij. in q̄ natus est olim illustrissime memo
rie philippus dux q̄nda i burgũdie p̄nceps
pacis prudentissim9 memorād9 cũ reuerē
ti sp suspirio. nedũ mihi sed toti gallie. imo
z eccl'ie. p̄dicaui sepenũero parisi9 in hac
die natiuitat sue dicēs inter cet'a/diē hanc
celebrē esse/sibi debere. nõ qr nat9 erat i mũ
dum fili9 ire de matre q̄ concepit eũ i pec/
cat/maledicēda poti9 exēplo Job z hiere
mie. recolenda ṽo dies hec qr baptismi re
generatõem qr nat9 ē denuo meruissz. quia
rursus patronũ talē et tantũ q̄si peculiarit
dedisset in animi sui deuotõe dñs deus nr̃
Profuerit tibi tunc z nũc tua h deuotio pri
ceps illustrissime ad salutē aie ppetuā Pro
fecerit insup ad inclite posteritat tue bonũ
z acceptũ deo statũ. Sic opto. sic p̄cor atqz
desidero sine fictõis aut adulatõis spũ Te
stis est in celo iudex me9. corā q̄ est oñe de
sideriũ meũ. scis quoniā ita mihi sũ ɔscius
in ṽitate. pcat g falsitas z ṽitas vincat. ve
ritatē ei vinci falsitate pessima est victoria
Uñ et si iubet primũ diligi de9 sic seipsuz.
q̄ ṽo diligit iniq̄tatē odit aiam suā z seipz/
ɔseq̄ns est q ille primũ odit q̄ iniq̄tatē in
eo nutrit z diligit. put vidit phus in ethic
tollēs omnē ab ipso amiciciā/etiā cũ seipso
¶ Sz videat vñ captus ē sermo docem9
fortitudinē vini sacre sapientie ex effectib9
q̄s opatũ est i Anthonio. itaqz dr i Esdra
q seducit mentē. id ē seorsuz ducit. h nũq̄d
non in Anthonio pspicue monstratũ ē/dũ
ad vnicā euāgelici vini p̄gustationē ad v/
nam vt dicit guttā. Si vis pfectus eē va/
de et vende oia que habes et da paupib9.
ipe ptinus a terrēis ad spũalia/ab imis ad
summa. a visibilib9 ad inuisibilia. a caducis
ad eterna seorsuz duct9 est. qm̄ sedens in so
litudine leuauit se sup se vsqz adeo vt viuēs

docuerit nõ esse pfectā orationē que nõ ita
rapeꝛ in deū ꝙ suipsius nequaq̄ meminerit
Nōne bona tibi videꝛ ꝛ optāda mētꝫ hec
seductio/hec seorsū ductio quā inducit sa
piētie sacre vinū: Tradidit sup hac mentꝫ
seductōe doctrinas ꝛ industrias diuin⁹ di
onysi⁹ in de mystica theologia. memorabi
le est id qd lr̄a refert de anthonio. q̄ occur/
rente sole faciē ꝟtebat ad orientē/vbi tādiu
fixus stabat suspēsus mentē ad celestia q̄/
usq̄ sol oriens feriret radijs oc̄los ei⁹. qd
anthoni⁹ moleste ferens/q̄d impedis o sol
mentē meā celestia ꝯtēplari. testis est hui⁹
anagogia soror nr̄a/quoniā ea duce cerne/
bat in spiritu lucē. De qua Boeti⁹. hāc q̄s/
F dios negabit. ¶Sequiꝛ alter effectus vini
q̄s poterit notare lucē cādidos phebi ra/
nuptialis et theologici/qꝛ regis ꝛ orphani
facit mentē vanā. alia lr̄a vnam. Itē serui ꝛ
liberi/paupis ꝛ diuitꝫ. Tolliꝛ hic acceptio
psonaꝝ. qꝛ pusillū et magnū fecit de⁹. Nū/
quid soli diuites euāgelizanꝛ: euangelizan
tur et paupes. Unde in Hester nuptijs da
baꝛ vnicuiq̄ vinū ſm magnificentiā regiā
nõ iuxta diuitias sedentiū vel pauptatem.
¶Est autē vanitas aliqua mala vt ibi. va/
ni sunt om̄es hoīes in q̄bus nõ ē sapiētia
dei. hanc nõ affert ſꝫ tollit sapiētia et addit
vanitatē laudabilē que ex hūilitate funda
tur. quēadmodū tu felix heremi cultor ꝛ in
cola Anthoni supfusus h̄ vino sapiētie tete
reputasti quasi nihilū ꝛ inane in conspectu
diuīe maiestatis ex cōsideratōe pprie fragi
litatis dicens cū ps. Ego ad nihilū reda/
ctus sum. ꝛ iterū. substātia mea tanq̄ nihi
lū est ante te. Beata prsus et rara vanitas
hmōi. quā docet tradit et efficit p vinū sa
cre scripture summ⁹ pincerna christ⁹. Di/
scite a me qꝛ mitis sum ꝛ hūilis corde. Ali
oq̄n euenit illud de marie cantico. Dispsit
supbos mente cordis sui. Est aūt hec hūi
litas parens discretōis ꝛ custos/dū nõ p
prio quasi vano ſꝫ sanctorū patrū credit iu
dicio. De q̄ discretione saluberrimū est an/
thonij documentū ꝯclusum ex mutua pa/
trū collatōe ꝙ ipa est directrix auriga q̄ ꝟ/
tutum. qua derelicta ꝟtutes cetere vix alid
opantur nisi p̄cipitiū casum vel interitum
Hinc est illud Anthonio missū celit⁹ ora/
culum. dum aspiciēs mirabiles mūdi laq̄/
os exclamasset Dn̄e q̄s euadet illos: Rn̄sū
est/hūilitas. Conformiꝛ ad illud psal. Hu
miliatus sū et liberauit me. ¶Seq̄ꝛ terci⁹
effectus vini qd loq̄mur. omnē mentē con
uertit in securitatē ꝛ iocūditatē/iā idipm
in Augustino meminimus. Hoc in Antho
nio tradit lr̄a fuisse/quē nõ prius cognitū
nouiter aspiciētes agnoscebāt inter ceteros
patres ex q̄dam angelica vult⁹ iocūditate.
ꝛ frontis oculorūq̄ serenitate. quēadmo/
dū cernere est carnaliter ꝙ hō potus vino
bono fit hilarior atq̄ iocūdior. et vt apud
comicū est/videꝛ aquile iuuent⁹ Proptea
iubet in mysterio Salomō merētib⁹ ꝛ his
q̄ in tristicia sunt dari vinū. ¶Quocirca sō
ditur q̄rtus effectus/et nõ meminit ꝛc. nõ
meminit omnē tristiciā et debitū. Quo pa
cto sic: certe q̄m vinū illd letificat cor hoīs.
ꝛ exclamare facit cū ppha. ſm multitudi/
nem dolorū in corde meo consolatōes tue
p vinū sapiētie letificauerūt aīam meam.
Sed q̄d de debiti memoria vl̄ exactoris:
Audiaꝛ dn̄s ad Job mystice loq̄ns de so/
litario (qualiū pater dux et velut initiū fuit
Anthonius) loq̄tur sub onagri silitudine
Quis dimisit onagrū suū liberū/ ꝛ vincl̄a
eius quis soluit: Cui dedi in solitudīe do/
mū et tabernaculū eius in terra salsuginis.
ꝯtemnit multitudinē ciuitatis/clamorē ex
actoris nõ audit. circūspicit mōtes pascue
sue ꝛ virentia queq̄ pcurrit. Preclara est ꝛ
accōmoda pposito beati Greg. sup hūc lo
cū expositio lata. ¶Sꝫ ad quintū vini trā G
seamus effectū. et om̄ia p̄cordia facit hone
sta. q̄ppe nihil coinq̄natū est vbi ē sapien/
tia. nihil impurū sordidū vel verecundū.
Hinc tu lacerationē tuā. hinc denudatōē
p demonū rabidos insultus nõ erubuisti
agonista fortis Anthoni. Proptea nomia
tū est nomē tuū iuxta pmissionē boni Je/
su in vniuerso mūdo. Propterea rursus di
ci potes martyr qui tormēta ppessus es co
crudeliora quo truculētior erat tortor de/
mon inferēs ea. Spectaculū igiꝛ (put loq̄
tur apl̄s) fact⁹ es angelis dei et hoīb⁹. imo
ꝛ demonib⁹. nec erubuisti tanq̄ bn̄ ebrius.
sicut nec christ⁹ nud⁹ crucē. nec hypolitus
ppriā nuditatē. neq̄ Noe in mysterio. nec
apl̄i vl̄ martyres erubuerūt vincl̄a carcerē
ꝛ ludibria. Liceat hic carmē eccl̄ie sophi/
cū de Johe factū dicere iubilo cordis ad
Anthoniū/q̄ sil̄ fuit virgo martyr ꝛ vates
O nimis felix meritiq̄ celsi/nesciēs labem
niuei pudoris. ppotens martyr heremiq̄
cultor maxime vatū. maxie q̄ ad ꝯsiderati
ones aliq̄s. ¶Veniam⁹ ad sextū vini salu/

taris effectũ q̄ debriatꝰ hõ nõ memĩt reges neq̧ magistratũ. Que rõ? plane q̄ facit hominẽ nõ timere eos q̄ corpꝰ occidũt ⁊ post hec nõ habẽt q̄d faciãt. Perspicuũ fuit h̄ i Anthonio / q̄ pncipibꝫ ⁊ impatoribꝫ tota mentꝭ libtate rescripsit post collaudatiõem ꝙ credebãt i christũ eos debere remisci. q̄m sup se dominũ habẽt terribilem qui aufert spiritum principum terribilẽ apud oẽs reges terre. Uez q̄d loq̄mur de regibꝫ hoĩbꝫ ⁊ magistratibꝫ cũ nõ extimuerit anthoniꝰ illũ q̄ est rex sup oĩes filios supbie. et cui nõ est ptãs silis sup terrã. q̄ factus ẽ vt nullũ timeret. demõis eñi certamia nedũ ñ expauit sed ĩsultãs puocauit. Tradit lr̃a anthoniũ dũ adolescẽs impugnaref a spiritu fornicatõis rogasse deũ vt videret ĩpugnatorẽ suum. q̄ in specie pueri tetertimi pedibus suis aduolutꝰ ẽ q̄si blandiẽs ⁊ supplicans. quẽ Anthoniꝰ mox irrisit ⁊ cõspuit dicẽs. Absit deinceps vtunq̧ te timuerim fedissime atq̧ vilissime. Mlta sunt hmõi q̄ strẽnuitatẽ oñdũt anthoniũ aduersus pncipes tenebraz haz. nec minꝰ solertiã discretõis ꝯ suas insidias. Agebat id q̄d alios docuit facere. et q̄d christꝰ tẽptatꝰ egit. adducebat testimonia scptura; ad omnez actõem suã. Hoc aũt ñ faciũt q̄ vel nesciũt vl' ꝯspiciũt scripturas sacras. aut q̄ eas deteriori puersitate corrũpunt. Exẽplo eue q̄ d̄ pcepto dei firmissima fide tenẽdo dubitãs
D ait. ne forte moriamur. ¶ Audiuimꝰ de magnanimitate Seq̄tur i effectu septio d̄ magnificẽtia / ⁊ oĩa p talẽta facit loq̄. Recte prsus euenit h̄ in Anthonio / cuiꝰ mẽs ebria vino nuptiali eccl'e nihil pusillũ / nihil vile nihil exiguũ cogitare dignata ẽ / sed oĩa de celestibus q̄ desursũ erat loquebaf instar apostolorũ. q̄ vino hoc hausto repẽte loq̄banf magnalia dei. Sũt hec pcor magnalia minuta numismata sapie terrene? nõ / sz talenta magna p q̄ loq̄ facit sapiẽtia q̄ d̄sursum est. efferens imensam cordis altitudinem. sit hoc anagogia de anthonio cui tanta fuit bona generosi cordis elatio. ꝙ ñ dignabaf adherere vel nubere sua vis irascibil' poteti alicui nisi sũmo. Neq̧ sua vis rational' nubere sapiẽti alicui nisi sũmo. Neq̧ sua vis ꝯcupiscibil' nubere alicui bono nisi sũmo. dicẽs ex sententia. Deꝰ cordis mei ⁊ pars mea deꝰ in etnũ. ⁊ itez. Mihi adherere deo bonũ ẽ. Si loquebaf igif p talẽta q̄d mirãdũ. Si diuitias ⁊ opes hereditarias / si vas argenteũ. si numos oblatos in deserto ꝯtẽpserit nullꝰ admiref. ¶ Sed neq̧ miref illud q̄d sequitur octauo. Et nõ meminerũt cũ biberit amiciciã neq̧ fraternitatẽ. Quid ita meminerint cũ dicat pĩcerna vini huiꝰ sponsus eccl'ie christꝰ Si q̄s venit ad me et nõ odit pr̃em suũ et mr̃em et vxorẽ ⁊ filios / adhuc aũt aĩam suã / nõ ẽ me dignus. Cõpleuit h̄ b[...]nus anthoniꝰ etiam ab adolescẽtia relinq̄ns domũ pr̃nam ⁊ sororem velut ĩmemor carnal' amicicie. ¶ Cui pptera duẽ illud q̄d seq̄tur nono. Sed nõ post mirã sumunt gladios d̄ni sic fecerit athleta fortissimꝰ Anthoniꝰ habẽs in exẽplũ pincernã et architriclinũ vini huiꝰ dicentẽ. Nõ veni pacẽ mittere ĩ terrã sz gladiũ. Ueni ei separe hoĩez aduersus pr̃em suũ / ⁊ filiã aduersus mr̃em suã / et nurũ aduersus socrũ suã. ⁊ inimici homĩs domestici eiꝰ. Maledicif a ppha q̄ gladium suũ phibuerit a sanguine. Hũc gladiũ sumpsit ⁊ exercuit Anthoniꝰ tãq̧ potẽs crapulatꝰ a vino. nedũ aduersus carnẽ ⁊ sanguinem. et aduersus ptãtes aereas tenebraruz haz. aduersus etiã paganos phos / q̄s mira vboz subtilitate vincebat. aduersus insup hereticos p̄ſtim arrianos pestiferos / dũ accersitus ẽ a sua solitudĩe in alexãdriã ciuitatẽ magnã / q̄tinus fidẽ btissime trinitatis quã corde credebat ad iusticiã. ore coram toto pplo ꝯfiteref ad salutẽ. q̄d ⁊ factũ est. Quãuis eñi docuerit ꝙ monachꝰ extra cellã aut solitudinẽ ẽ sicut pisc̄ extra aq̄m. Euicit tñ eũ zelꝰ fidei et obediẽtia p̄latis ecclesie debita vt iret alexandriã. in q̄ ciuitate dum p̄meref a turbis certatim irruẽtibꝫ vt virũ fama noĩs celeberrimũ apud eos ipi vel visu cernerẽt vl' manu tangerẽt / timẽtibus ⁊ ꝯpatiẽtibꝫ nõnullis vt moleste ferret ferf rñdisse. mihi q̄dem assueto turbis ĩsultibusq̧ demonũ nihil affert hic populosus hoĩm ꝯcursus molestie vl' turbatõnis. Ecce quõ ꝯtẽpsit hic onager solitariꝰ multitudinẽ ciuitatis. Quippe tu scis o anagogia q̄m inter hec oĩa tota facilitate fuabat anthoniꝰ monitõnez eccl'ie salutarẽ. sursũ corda. rñsio populorũ est. Habemꝰ ad dominũ q̄ habent ĩ patinis vel ad forũ. Plane sicut euenit aliq̄bꝫ vt in vasta solitudine turbulentissimã habent cordis inq̄etudinẽ ac multiplicitatẽ. sic ex aduerso ꝯtulerat Anthonio trãquillissimã cordis solitudinẽ in medijs etiã populorũ circũstrepentiũ oc-

cursib9/ipsa iugis exercitatio ɔtēplationis
anagogie coopante grā dei simplificante ꝛ
stabiliēte mentē cordis sui. Ea demū vera
pax ē q̄ ī xp̄o eccl'ie filiis s līqr. Nō turbet
cor vestrū neq̄ formidet ait Guido carth.
I ¶Sequit̄ postrēo vini nuptialis ꝛ theolo
gici mirādus nimis ꝛ apud carnales incō
prehēsibilis effectus licet de corpali vino
quotidie sit expertus. Et cū a vino emerserit
ꝛ surrexerint nō meminerūt q̄ gesserūt. Ita
pfecto est qm̄ apl'icū exemplū secuti q̄tū/
cūq̄ biberint sobriā ebrietatē sp̄ūs. q̄tum
cūq̄ pfecerint in virtutib9 strēnuis atq̄ ma
gnificis ipi ad anteriora se extendunt ea q̄
posteriora sunt obliuiscētes. deputant p̄ce
dētia opa nullius meriti vel momenti. p/
pterea nō ostētāt illa s3 cū Jeremia tāq̄ pā
num mēstruate verecundius abscōdūt ab
oculis spōsi cuius hec est iussio. Cū feceri/
tis oīa q̄ p̄cepta sunt vobis dicite serui inu
tiles sumus. Et tu deus eq̄ssime q̄s omia
que iussa sunt/imo vel pauca se fecisse pote
rit gl'iari? Quis poterit certus esse? Quid
ni ppterea filij hominū q̄liacūq̄ fecerint ec
clesie vino potati libenter obliuiscant̄ nec
meminerint q̄ gesserunt. Et hoc est in pn̄ti
vita pfectōis euāgelice culmē summū istō
vere ꝛ sine fictiōe ex intimo mētis sensu co/
gnoscere nedū pferre solo ore. Ala duerte ꝛ
sensib9 hec imis (res est non parua) repone
queādmodū paulus post egregia tot certa
mina. post introductōe3 eius in supna fluē
ta vini vite/vbi debriatus q̄d de vestimen
to corpis sui factū esset nescio inq̄t de9 scit
oblitus fuerat tunicā corpis sui in taber/
na celi. pclamabat nō ex fictōne vel mēda/
cio/absit/minimus sum apl'orꝫ q̄ nō su3 di
gnus vocari apl's. Et iterꝫ. venit deus sal/
uos facere pctōres quorꝫ p̄mus ego sum.
Primus pctōrꝫ tu es o Paule? Et vbi sa/
crilegi. homicide. adulteri. ydolatre. pfidi.
vbi facinorib9 ꝛ flagitijs omnib9 oppletis/
simi? Stat sentētia/p̄mus sum peccatorū?
¶Quocirca meditādū est qm̄ ostētare co/
nabat̄ Paulo silr ꝛ Anthonio stult9 p̄sum
ptionis sp̄ūs laudes ipozꝫ merita grās ꝛ p̄
conia. R̄ndebat vnusquisq̄ sibi ipi. Quid
habes qd̄ nō accepisti? si āt accepisti quid
gloriaris q̄si nō accepis. Tu nōne de mas/
sa peccatrice eadē cum ceteris? Tu nunq̄d
nō in eadē damnatōe cū ceteris? Quid igit̄
extollere te vis aut vales pre ceteris? Tibi
grāꝫ multiplicē ɔtulit deus. Esto neq̄ em̄
ingratū esse obliuiscēdo vel negādo te ɔue
nit. S3 esse tāto debes humilior ex mune/
re q̄nto te obligatiorē eē ɔspicis i reddēda
ratōe. At uero nō es sicut ceteri hoīm rap/
tores adulteri. ieiunas bis in sabbato cum
reliq̄s opib9 bonis/esto Sed si tales eēnt
hominū ceteri sicut tu/si grās recepissent
a deo sicut tu/ipi plus in dei laudes/pl9 in
grāꝫ actōes feruescerēt q̄ tu/neq̄ inaniter
ꝛ luciferiano more gloriarent̄ vt tu/deniq̄
noli altū sape s3 time. Nunq̄d scis hodie q̄
lis mox sis futurus. Petrus negauit xp̄m
q̄n latro ɔfessus est/ve tibi paup homūcio
qui nescis an amore vel odio dignus sis?
Qui rursus tua q̄tumcūq̄ bona videant̄
opa/q̄ districtōe iudicent̄ ab illo in9 cuius
ɔspectu nō iustificabit̄ oīs viuēs/q̄li p̄tea
fine terminent̄ ignoras? Attendas deniq̄
q̄ hec insensibilitas tua pueniat nō ex defe
ctu pcti. sed q̄ totus in pctis obtorpuisti
stupid9/lāguens/cecus ꝛ marcid9. ¶Dei/ K
ciebat̄ ꝛ obijciebat̄ apud btissimos Pau/
lum ꝛ Antoniū ꝛ silēs q̄ biberāt ebriam so
brietatē vini sapie/sp̄ūs arrogantie sub in
crepatōe tali ne surgētes ꝛ emergentes ab
ebrietate sp̄uali/meminissent p arrogantiā q̄
gessissent/q̄ iuxta qd̄ p̄diximus ē effect9 p̄
cipuus vini theologici. ¶Sic oblit9 fuerat
deuotissim9 Bernard9 q̄ senex ī suitio dei
dū egrotaret aliq̄n gemebat ad dn̄m. va/
pulem sane q̄tenus misercaris afflicto qui
nō reperis in me bonū qd̄ remuneres. Tē
pus meū pdidi q̄ pdite vixi p q̄ q̄d agam
nō habeo nisi q̄ cor cōtritū et hūiliatū de9
nō despicies. ¶Refert lr̄a de Agathone pa
tre sancto q̄ pxim9 fuit anthonio. Hic ve/
niēs ad extrema vite stetit ī mortis ad celū
oculis p triduū. interrogantib9 eū discipul'
suis/pater vbi es? respōdit. ad tribunal iu/
dicis sto. Et tu times pater? In v̄itate frēs
timeo. et nō ɔfidis in opib9 tuis. q̄ sūt fm
deū? Interim inq̄t studui quantū valui s/
uare mandata dei s3 hō sum ꝛ alia sunt iu/
dicia dei. alia hoīm/ppt ea nō ɔfido q̄us/
q̄ venero ante eū. Ecce queādmodū scūs
Agathon nō meminerat q̄ gesserat. ¶Ceterꝫ
q̄d de te dicem9 o maria pia mater iesu/q̄
nuptijs p̄sens hodiernis/leticiā vini boni
ɔuiuis ipetrasti. neq̄ solis ipis sed vniuer
sis eccl'ie sponse filijs misteriū condonasti.
Quid de te dicemus inq̄. nōne sicut p̄ ce/
teris hūilior et grē vino plenior inuēta es.
sic apud te vilior in ocul' tuis extitisti/pro

clamās toto hūilitatis spiritu cū apostolo
Uenit deus saluos facere pctōres q̄z prī
ma ego sū. Existimatio qual' sit alioz non
diffinio. Ego aūt istud sobrie ⁊ absq̄ ɔtra
dictōe existimo credi posse. nō q̄ pia mr̄ ie/
su pctō fuerit vnq̄ obnoxia/vl' actuali/de
q̄ nō dubitat'. vel originali sicut pie credit'.
sed peccasset certe si nō venisset deus saluos
facere pctōres. Cui⁹ saluatōis ipa pticeps
p̄ma fuit p̄oritate nō tēpis sed dignitatis
excellētie. in mō saluādi. Itaq̄ dimissa sūt
ei pctā m'ta. nō dico iā ɔcta vel acta p eā.
s; ē dimissio quedā peccati ne ɔhat' vl' aga
tur. quō loq̄tur diuin⁹ Dionysi⁹ de purga
tione angeloz/quā p̄terea dicit vn⁹ doctor
anglicanus quē pfundū schola nomīat q̄
plures fiūt a deo nob' gr̄e p̄uatiue seu nega
tiue pp̄ter quas ei tenemur ad graz actōes
q̄ positiue. qm̄ nō est peccatū. nō est piculū
q̄ ruere n̄ poss; hō si nō esset gr̄a dei p̄suās
p̄ueniēs ⁊ phibēs. Nec obstat his q̄ dixi/
mus illō xp̄i. Cui pl⁹ dimittit' plus diligit
L pbat ea poti⁹ et solidat. ¶Quid q̄ aīa quā
to biberit āpli⁹ d̄ vino sapiētie si scite et so
brie fecerit tāto pspicacior ē in videndo ⁊
delicatior atq̄ viuacior ī sentiēdo turpitu/
dinē ⁊ puncturā pctōrū. ideo sane q̄ aliena
pctā sola recogitatio sētit dolet ⁊ deflet pl⁹
q̄ habentis illa. Hoc ī Ambrosio fuit no/
tissimū. h̄ q̄tidiano docēt exemplo viri iu/
sti. Omittamus pctōres omittamus pu/
ros hoīes. Nōne tu bone iesu q̄ pctm̄ non
fecisti/deflens nr̄a facinora magis q̄ vul/
nera tua. cū clamore valido ⁊ lachrymis ex
auditus es p tua reuerētia? Quid igit' pu/
tandū est fieri dū talis aliquis sctūs pctm̄
aliqō videt' sibi/crede mihi q̄ nō est dolor
sicut dolor suus. pudor sicut suus/ ⁊ fetor
ī horror sicut suus/hinc despicit se abomi
nat'. se excādescit aduersum se factusq̄ into
lerabilis ⁊ odiosissimus sibi flagellet se/ru
giens a gemitu cordis sui. Nō ita pctōres
sceleribꝰ ⁊ flagitijs oībꝰ plenissimi quorū
sensus spiritalis vel obstupuit vel obtorpu
it vel penitus emarcuit. Uis tale vinū co/
gnoscere/lege in lege q̄d dn̄s in apocalyp.
mādat angelo leodicie q̄ neq̄ calidus erat
nec frigidus/s; tepidus. Dicis quia diues
sum ⁊ locupletatus/ ⁊ nullius egeo. Ecce
viz sanctū in oculis suis/viz memorē ope
rū suoz S; q̄d seq̄t' intellige. Et nescis q̄z
tu es miser ⁊ miserabilis/ ⁊ paup/ ⁊ cecus/
⁊ nudus. ¶Accipite narrationē in tāta ma
terie seueritate iocūdā. Erat m'ier inclusa
cui subseruiebat p fenestrellā q̄dam ancilla.
Conueniebāt alij multi/ps ex curiositate/
ps ex deuotōe/ps ex mirātōe. Audierat for
tassis hec inclusa q̄ iust⁹ in p̄ncipio accu/
sator ē sui. Erat ei mos demissis ocul' rau
ca ⁊ exili voce cū singultibꝰ suspirijs ⁊ plā/
gore se peccatricē accusare. se indignā vide
re lumen celi p̄ multitudine iniq̄tatū suaz.
se pp̄terea reclusam eē. audiebat ancilla fre
quenti⁹ hos s'mōes. Contigit tandē aliqñ
venire q̄sdam ad locū illū/q̄bꝰ petentibus
q̄d dn̄a sua hec bona m'ier reclusa faceret?
Rn̄dit ancilla. sustinete paulisp qm̄ puto q̄
escit. interloquendū vt fit q̄siuerūt ab ancil
la q̄d ei de dn̄a sua videret'? Quid vult; di
cam vob'/hec est pessima peccatrix pessima
om̄i q̄s terra sustinet. Subaudiēs hūc ser
monē reclusa exilijt de repēte furēs ⁊ insa/
niēs. mētiris vilissima/mentiris venefica.
ego bona sum m'ier. Porro ancille nō de/
fuit vafra et acuta responsio. Oro p vr̄am
fidem o dn̄a ne turbemi/estimabā vos ha
ctenus vera dixisse q̄ eratis maxima pecca
trix. Quid rn̄deret dn̄a nō habuit nisi q̄ ē
q̄ se neq̄ter hūiliat. Et iterz. Est q̄ corde lo/
q̄tur et ore. ¶Redeamus ad Antoniū quē D
nō meminisse arrogāter eoz que gesserat in
ebrietate vini nuptialis eccl'ie conijcimus
tū ex multis q̄ lr̄a tradit/tū ex hoc q̄r mori/
ens celari voluit sepulchz suū/fecit hoc ex
humilitate. q. d. deo. q̄ laudat' ab hominibꝰ
vituperāte te nō saluabit' ab hoībꝰ damn ī/
te te. Noluit igit' ab hoībus gl'iaz q̄ est pu/
tredo ⁊ vermis noluit sepulchz suū egyp/
tiaco ritu venerari post mortē. Uez aliter
puid; q̄ humilia respicit deus immensa illā
put cernere est tumulauit gloria. O felicem
dixerim Uienne ⁊ Burgundie regionem q̄
venerandis huius corpis sacrosancti reli/
quijs decorat'. O felices qui religioso ⁊ pe
culiari quodam tāti patris obsequio dedi
cari meruerunt. ¶Quid q̄ gloriosissimus
iste sanctus potētissimus in miraculis pre
sertim sup obsessos a demonijs/simplicita
tem humilē ⁊ nociuā in discipulo suo pau
lo rustico tantū coluit tantū veneratus
est vt ad eum remitteret energuminos diffi
cilis curationis/se nō ad hoc ip̄m deputās
ydoneum. Hec nōne grandis humilitas
viri tāti/cuius vita omnis fuit ascendēdo
de virtute in virtutē/p centū ⁊ quattuor vl'
eo amplius annos. Erāt qui sobrietatem a

carnibꝫ/castitatē veneris non vtentē crimi
nanē abbreuiatiōis vite.imo ⁊ q̄nq̄ʒ mor/
tis causas esse in religione viuentibꝫ. Pro/
inde notet̄ hoc ⁊ maneat alta mente reposi/
tum.nemo tā pctōꝛ est q̄ veniā n̄ ꝯseq̄/qui
nō saluari posset si ꝯuersionem haberet ad
deū pauculo tempꝫ vel momēto q̄lem ve/
lut assidue ꝑ tot annos habuit Antonius.
Ex q̄ ꝑpendite q̄ntus in eo fuerit cumulus
meritoꝝ in via/q̄ntus mō p̄mioꝝ in patria
O viri num p̄cellet vinū qđ sic cogit facere
vel put habet altera lr̄a. O viri num p̄cellet
vinū q̄ sic cogitat facere sicut Antonius. Hoc
est vinū diuine sapiētie vinū fidei. Non il
lud infame qđ fabulā ⁊ ꝓuerbiū fecit in hoc
ꝯcilio sed vinū fidei p̄ciosissimū q̄ dotauit
eccl'iam xp̄s sponsus suus in nuptijs hodi
ernis si ad mysticū sensū traduxeris. Quod
iuxta p̄missa ⁊ tanti p̄ris Anthonij certis/
simū documentū si rite ꝓpinatū fuerit/nō i
aureo calice babilonis terrene aīalis et dia
bolice sapiētie s̄m traditiōes hoīm ꝟitatē
in mēdacio detinentiū. si pia cū sobrietate
bibitū extiterit/mentes potātiū seducit pri
mo/hoc est seorsum ducit.qđ hūiliat.qđ asse
curat/quod iocundat qđ honestat. qđ dat
magnanimitatē/quod ꝯfert magnificētiā.
quod tollit amiciciā noxiā.quod attulit in
strēnuitatē mirabilē. Et tandē posterioꝝ co
gens obliuisci extēdere se in anteriora mē/
N tes facit. ¶ Erubescāt igit̄ detractores sa/
cre scr̄pture q̄ vinū suū miraculose mistra/
tum nuptijs eccl'ie p̄sertim die pēthecostes
q̄n docti sunt ap̄l'i oēm ꝟitatē/nō voluēt p̄/
mū poni/sʒ illud vel abominant̄ ⁊ nausēāt
vl' spernūt vel negligūt.aut certe miserabi/
lit̄ dū biberūt in furorē suū ⁊ insaniā ꝟtūt.
quemadmodū videre ē in febricitantibꝫ/q̄
bus vinū q̄ meli⁹ eo nocenti⁹.febris aūt al
tera q̄lis est deterioꝛ ip̄a pcti malicia. De q̄
sapiens. ⁊ excecauit illos malicia eoꝝ.neq̄ʒ
sperauerūt mercedē iusticie ¶ Erubescāt p̄
terea q̄ laudibꝫ tuis o gl'iosissime ⁊ vsq̄ʒ ad
vltimū terre noīatissime p̄r Anthoni non
applaudūt sʒ detrahūt. q̄ mistros tuos vl'
nō reuerēter suscipiūt/vl' irridētes abijciūt
miscētes ꝯtumelijs suis impietatē hereticā
si ꝟitatē habʒ accusatio q̄ iudicialit̄ facta ē
nuꝑ in hoc sacro ꝯcilio .inuenim⁹ aliūm tibi
fuisse deuotiōis honorē o sacrosctā mr̄ ca/
put et. mgr̄a fideliū omniū romana eccl'ia
q̄ ꝯstituisti vt vn⁹ sp esʒ ordīs btissimi pa
tris anthonij. q̄ romanā curiā seq̄ns ip̄e ⁊
fragmenta a mēsa pape colligat in elemo/
sinā pauperꝝ/et curatus ꝓpri⁹ ⁊ q̄si parochi
alis omniūʒ q̄ vulgari vocabulo curtisani
nominānt̄ existat. Mouit ad hoc pius religi
onis christiane sp̄us/recogitās q̄t miracu
lis in vita/q̄t post mortē bn̄ficijs et opitu/
latōibus refulsit idē anthoni⁹/p̄sertim i hac
q̄dam speciali p̄rogatiua.q̄ ignē sacrū fu/
gat ex corporibꝫ in signū q̄ ignē ꝯcupiscē/
tie libidiose p̄niciosiorē inuocat⁹ refrigerat
in cordibꝫ. Exclamat ad ardorē ignis hu/
ius infernal' temptat⁹. O sacer anthoni ad
iuua me. Cōfutauit hereticos anthonius
iā dictū ē ⁊ repeto. q̄ senex et solitari⁹ neq̄ʒ
populū habēs subditū/neq̄ʒ lr̄as didice/
rat/exiuit heremū et venit ad alexādrie ci/
uitatis magne conuētū. Attēdant obsecro
(p̄coꝛ et obtestoꝛ) in sp̄ū lenitatis attēdant
exēplū hoc ꝓfunda cogitatōe q̄ ꝯstituti sunt
habere curā gregis dn̄ici habere sublimita
tem simul cū obligatiōe pastoral' officij. q̄/
q̄ʒ salutē animaꝝ/q̄ pacē regnorū/q̄ pullu/
lantiū assidue eorū extirpationē/q̄ catholi
ce ꝟitatis elucidatōēʒ q̄runt. qui p̄terea rō
bur/decus ⁊ honorē hui⁹ sacrosctē synodi
cupiūt integrū s̄uare.cupiūt ab heresibꝫ in
sinu suo q̄tidie nascētibꝫ obuiare.ꝓuideāt
celeriter ne pontifices sui/ne doctores ⁊ vo
cem habētes vel de ignorātia si nesciāt vl'
de culpabili vecordia ⁊ acceptiōe ꝑsonarū
si negligant arguant̄. ¶ Urgebat hoc loco ze/ O
lus domus dei zel⁹ eccl'ie.zelus honoris ⁊
debiti huius sacri ꝯcilij.fortitudo vini nu
ptialis.declamatoriā/imo satyricā vl' tra/
gicam inuectōem in hereses ⁊ errores cū su
is defensoribꝫ/cū dissimulatoribꝫ/q̄ nō mi
nus dānosi q̄ʒ culpādi sunt delatrare. Sʒ
assistit moderatrix sobrietas/expectet̄ ait tē
pus aliō oportuni⁹/loc⁹ alter aptioꝛ ⁊ act⁹
capacioꝛ. Neq̄ʒ enī desperādū imo sperā
dū est equanimit̄ q̄ hec sacrosctā synodus
ꝓut cepit hereses extirpare sic et ꝑficiet que
radicē doctrine pestifere succidēdo dedit i
telligi ꝯseq̄nter ramorū adulterina noxiaq̄ʒ
genimina debere succidi. Propterea compri
mat̄ vt ꝓpe finem⁹ sermo nr̄ ne vel loquaci/
oꝛ effluat/vel ꝓlixioꝛ attedicet/vel morda/
cioꝛ et satyricus exacerbescat. Nā q̄d opus
teneres mordaci radere vero auriculas/ait
ꝑsius. Succenseat licʒ ostentatrix sui iactā
tia submurmurās illō eiusdē satyrici. Sci
re tuum nihil ē nisi te scire hoc sciat alter.
¶ Feret nihilomin⁹ equo animo studiosū

tas speculatrix/questiunculas ab ea motas cū solutōibus vel supprimi vel in scriptis distribui. ¶ Fiat ergo tandē finis in obsecratione qualē ab initio p̄misimus. Cōuertatur quesum⁹ o salutifer christe nūc apud nos in eccl'ie nuptijs cōgregatos turbida grauis et noxia aq̄ sapiētie terrene animalis et dyabolice. et fiat vinū sapiētie salutaris i sobrietate et sanitate potatū ¶ Cōsequemur autē istud miraculū patres religiosissimi. patres deo dignissimi si mystice fuerimus in chana galylee. hoc est zelū habuerimus trāsmigratōis ex hoc mūdo ad patrē. si p̄terea nostri iesu mater salutis istic affuerit. si dixerit pia insinuatiue orationis voce ad iesum p oratōes hic vocatū cū discipulis. vinū nō habent. Si subinde ministri qui sumus nos obseruauerimus monitōem eiusdē matris iesu. Quodcūq; inquit dixerit vobis (nō dubiū quin Jesus) facite. q: vinū sapientie p v̄tutē datur obediētie. Nā initium sapiētie timor dn̄i. Si demū ydrias ad purificatōem positas q̄ sunt corda nr̄a repleuerim⁹ vsq; ad summū aqua ɔtritōis et lacbrymose compūctōis/que hauriēda est de puteo pfūde ɔsideratōis. hinc miseriaꝝ nostraꝝ/q: cor contritū et hūiliatū de⁹ non despicies. hinc misericordiaꝝ dei quaꝝ nō est numerus. Tūc faciet iesus initiū signorū/ɔuertet aquā hāc in vinum. itaq; licebit vnicuiq; nostꝝ dicere cū ppheta. Nūc cepi/nūc est initiū. q: cū considerauerit homo supple vinēs hic tūc icipiet. Hec ē mutatio dextre excelsi. Cui⁹ mutatōis sacratissime et bt̄issime nos p gr̄e sue miraculū participes efficiat Jesus christ⁹ eccl'ie spōsus decorus gl'ia qui est deus benedictus in secula Amen.

¶ Finit sermo factus corā sacrosc̄o generali Constantieñ. ɔcilio p dn̄m cancellariū eccl'ie parisieñ. Anno dn̄i. M.cccc.xvij. die dn̄ica. xvij. Januarij. q̄ die fuit festū beatissimi patris Anthonij.

Tractatus eiusdem

in q̄ soluit q̄stiōes in p̄cedēti s̄mone motas et tūc breuitate tp̄is vrgēte nō solutas.

Nuptie facte sūt

in chana galilee et erat mater Jesu ibi etc. ¶ Assis et tu nobiscū pia mater iesu/q̄tinus te petēte ministrēt nob hodie vinū sapie salutaris sancteq; deuotōis qd vt fiat te salutam⁹ dicētes/aue Nuptie etc. Sup quadripita thematis huius deductiōe corā sancta Constā. synodo tenuimus al's modū nō dyalogi solius s; tetralogi quemadmodū q̄ttuor esse filias sacre sapie/eo tunc notatū est. quoꝝ nomina et officia duplex hoc exametrum pandit. Litera gesta docet q̄d credas allegoria. Moralis quid agas q̄ tendas anagogia. Porro subintroducta est studiositas speculatrix ancilla sapientie non industria q̄ multas ab his sororibus questiones super nuptijs hodiernis ab allegoria p̄cipue potuerat. Et qm̄ de gloriosissimo anachoritarum Antonio cuius tūc celebris erat dies extorsit deuotio verbū fidei. quoniā insup breuitatis amor plurima iā dictata linq̄re iussit repetit sepe et multū eadē studiositas auida sciendi. quatinus in mediū pdeāt omissa. hinc morē gerere psuasit familiaritas secū velut a puero traducta. ¶ Erat autē sextuplex ad allegoriā studiositatis q̄stio. Pria quib; adornata est dotibus eccl'ia sponsa a christo spōso suo. Altera qualis est habitudo christi sponsi ad eccl'iā sponsā. Rursus viceuersa qualis ē habitudo sponse huius ad sponsū suum et ad eius vicariū quē appellamus summū pontificē. Amplius quarto q̄liter et q̄ vtiliter deus carnale cōiugiū voluit huius spiritualis signū esse. Subinde quo pacto material' ecclesia spiritualē significat. sic vt mutuas sibi laudes et nomia ɔmūicent. Demū sexto quib; modis et locis sacre scripture figurant he nuptie xp̄i et eccl'ie. ¶ Et q̄dem allegoria tradidit dotatā eccl'iam a christo vini bonitate. quod vinū est nō materiale/quod ml'tū potatū sicut loquitur sapiēs irritationē et irā et ruinas multas facit et in nouissimo mordebit vt coluber a quo pposuit sapiēs abstinere carnem suam vt animum suum transferret ad sapientiam. Uinū igitur tale sed electissimū spirituale et theologicū intelligimus/prsus optimū iocundissimū et sanatiuū qd sensit semiuiuus a samaritano curatus. hoc est vinū sacre scripture recreans viuificās atq; letificans cor hominis mira iocunditate sp̄us. Si fuerit in sobrietate potatum iuxta monitionem apl'i. Nō plus sapere q̄ oportet sapere/sed sapere ad sobrietatem. que sobrietas est humilitas. ¶ Defecerat olim vinū istud in nuptijs q̄s ab Abel iusto/imo ab Adā deus s̄m ppo-

situm volũtatis sue disposuerat celebrare.
Ita vt iure dici posset. vinũ non habẽt/ha
bebant nec negamus paucissimi admodũ
vinum istud sapientie salutaris. Sz quid
inter tot ⁊ tantos illõ erat: potabãt passĩz
plurimi vinum ꝓstitutionis de aureo cali
ce babylonis quo meretrix illa magna va/
nitas secularis in apocalypsi inebriabat re
ges terre. De quo apud Moysen. Fel inqt
draconum vinum eoꝝ/⁊ venenum aspidũ
insanabile. Et antea. Uua eoꝝ vua fellis ⁊
botrus amarissimus. Uinũ istud si nescis
est sapientie terrene animalis ⁊ dyabolice
mixtum erroribꝫ impijs/heresibꝫ ⁊ blasphe
mijs quasi totidem reptilibꝫ venenatis. cu
ius toxicata fex nõ est exinanita/ bibent ex
eo oẽs pctõres terre. Atuero dum aduenit
xp̃s cum discipulis suis ad mysticas eccle
sie nuptias/dum affuit ibi mater Jesu que
illuminata vel illuminatrix interp̃tatꝰ. ꝓpi/
natum est vinum bonum sapientie que de/
sursum est ꝑ reuelationem habitũ quod re
seruatuz est vsqꝫ adhuc. id est dum aduenit
plenitudo tempis quãdo gratia ⁊ veritas
ꝑ Jesum xp̃m facta est/quando p̃terea tri/
sticie ⁊ tribulationis aquam ↄuertit in vi/
num leticie spiritualis. Audi quomõ: Sz
quia inquit hec locutus sum vobis/tristi/
cia impleuit cor vestrum/ecce ydrias ple/
nas aqua vsqꝫ ad summum. Sequitur ad
miranda conuersio dum subiungit. Sed
tristicia vestra conuertetꝰ in gaudium/hoc
antea p̃dixerat ipe dum ait. Beati q̃ lugẽt/
qm̃ ipi ↄsolabuntꝰ. Nũc autẽ luctũ/has la
chrymas inducit vinũ sacre sapiẽtie ↄpun
ctiuũ. eo ꝙ in multa sapiẽtia mlt̃a sit indi/
gnatio/ait Eccl'iastes. ⁊ q̃ addit sapientiaz
addit et laborẽ. Ostendit q̃ppe sapiẽtia ⁊ sa
pe facit quemadmodũ nascimur natura fi/
lij ire/filij mortis eterne. nesciẽtes introitũ
et exitũ nostrum. qꝛ nemo scit an amore vel
odio dignꝰ sit in hac valle lachrymarũ/q̃n
tũcunqꝫ ascẽsiones disposuerit ĩ corde suo
Uerũ sunt hec abscõdita a sapiẽtibꝫ ⁊ pru
dentibꝫ huius secl'i. ꝓpterea ducunt in bo/
nis dies suos. q̃runt hic consolatõez suaz.
ideo seq̃tur/quod est oim̃ pessimũ atqꝫ mi
serrimũ. trãsierũt in affectũ cordis. dũ dul
cescit iã in eis acerbissimũ iniq̃tatis vinũ.
doctrinas bibũt erroneas ĩpias ⁊ blasphe
mas ꝓ veris quibꝫ aque furtiue hereticorũ
dulciores sunt/⁊ panis abscõsus q̃ se palã
R ꝓdere nõ audet suauior. ¶ Nunq̃d istud ẽ

vinũ sup cuiꝰ defectu ↄquesta es o miseri/
cordissima mr̃ iesu/dicens et insinuãs. vi/
nũ nõ habent: nõ vtiqꝫ/ sed postulabas vi
nũ aliud ꝓ nuptijs christi filij tui et eccl'ie.
vinũ sacre scripture. vinũ theologicuz. qđ
ab initio ꝓpinauit eccl'ie sue filius tuꝰ fratꝰ
⁊ sponsus. ¶ Sed ecce ꝓch dolor vinũ istđ
euangelice doctrine merũ factũ est q̃si ple/
nũ mixto multiplici mixtiõe. Miscet aua/
ricia turbidã et scenosam aquã sapiẽtie ter/
rene/quã exquisierũt filij agar/ sm̃ traditio
nes hominũ. Hec est ardens cautela ⁊ astu
tia ↄquirẽdi diuitias/accumulãdo sibi dẽ
sum lutũ in auro et argento/ iure vl' ĩiuria.
subfuientibꝫ ei dolis/fraudibꝫ/ꝑiurijs vsu
ra/symoniacaqꝫ p̃uitate. Hanc aquã q̃ bi/
berit sitiet iterũ vehementius q̃dem ⁊ acri
us. Causat ei ydropicã sitim auaricia. apđ
quã ꝓfecto quo plꝰ sunt pote plꝰ sitiuntur
aque. ¶ Miscet luxuria fedã bituminosam
atqꝫ sulphureã aquã sapiẽtie animal' que ẽ
ardens astutia ꝑtingendi ad illecebrosas
carnis voluptates nõ extiguẽtes sed augẽ
tes sitibũdã carnis pruriginẽ. sicut dypsas
serpens que medijs sitit in aquis/ait Lu/
canꝰ. ¶ Propinat et miscet supbia aquã sa
pientie diabolice/que ẽ curiosa libido cog/
scendi subtilia. sed inutilia. sed supuacua. sz
nociua. qm̃ inflat talis scientia violento po
tu suo generatqꝫ torsiones ⁊ enecat corda
supborũ. hinc excogitatio magicaꝝ artiuz.
hinc adinuẽtio et defensio nouaꝝ ꝑegrina
rũqꝫ doctrinaꝝ. Quo cõtra vinũ sacre scri/
pture liberat a curis. ideo liber dici potest.
Purissimũ est mũdans ab inq̃namẽtis. so
briũ ẽ supprimẽs omnẽ supbiã mentis dũ
in obsequiũ fidei omnẽ captiuat intellectũ
De quo vino terminetꝰ sub ↄsideratõne tri/
plici q̃stionis prime solutio.

Cõsideratio prima

¶ In mysticis xp̃i et eccl'e nuptijs debz vi S
nũ theologicũ tãq̃ optimũ atqꝫ salubriter
inebrians anteponi. Rationẽ dat architri/
clinus in euãgelio. vt cũ inebriati fuerint
nõ curent neqꝫ q̃rant id quod deterius est/
cõtenti suauissimo potus vini gustu/quod
satiat. quod letificat/qđ in ↄsolatõem etiaz
amara cõuertit. Justicie eñi dñi recte leti/
ficantes corda. Senserat h̃ sapiẽs qui ait.
Nihil ẽ dulcius q̃ respicere in mãdatꝫ do
mini. Hinc est illa ꝓphete exclamatio/q̃
dulcia faucibꝫ meis sup mel ori meo. Quo

circa bibite amici clamat sapiētia ɀ inebria
mini carissimi. Obediuerat aīa que gloria/
būda dicebat in epithalamio spōsi ɀ spōse.
Introduxit me rex in cellā vinariā. ɀ pro/
pheta. Calix meꝰ inebriās q̄ꝫ p̄clarꝰ ē. Hic
demū est illud eccl'iasticū in ꝑsona fideliū.
bibamus sobriaꝫ ebrietatē sp̄us. Biberat
hanc ebrietatē Petrus in monte. q̄ factꝰ ē
inde nesciēs q̄d diceret. Bibebāt hāc apl'i
die penthecostes in taberna cenaculi gran
dis ɀ strati. dū supabūdantissimo ꝑfusi sūt
vino supnatural' sapiētie omnē edocti veri
tatē salutarē. Sed stulta gens musto made
re deputat q̄s spiritus repleuerat. Uis sci/
re q̄ntū in vmbra figuralit' docuerit moy/
ses p̄ponendū esse vinū decalogi/quod est
vinū fidei. Custodite inq̄t mandata domi
ni dei vestri que p̄cipio vobis. Seq̄t. hec
est enī vr̄a sapiētia et intellectus corā popu
lis vt audiētes vniuersa p̄cepta hec dicāt.
En populꝰ sapiēs ɀ intelligens/gēs mag̃.
Preclare q̄dem et diuina voce fert vnus ī
q̄dam generali ꝯcilio respōdisse/dū q̄rere
tur ꝯstitutōes noue fieri. Quid sibi vult in
q̄t constitutionū talis multiplicatio ceruī/
cibꝰ imponēda fideliū euāgelio nec cogni/
to nec obſuato. sciat in p̄mis et seruet euā
geliū. Quid sonat aliud obsecro dictū tale
q̄ꝫ istud. Omnis hō p̄mū bonū vinū po/
nit/vere sic est. sic agere cōuenit eccl'ie syno
daliter cōgregate. ¶ Dicet aliq̄s. reprobas
ꝰ decretales et decreta sūmorū pontificuꝫ/
ꝯstitutiōes synodales dyocesanorū. ɀ ita d̄
reliquis: Non reprobo fateor/scio dictū eē
ꝑ christū. Qui vos audit me audit. scio le/
gem euangelicā stabilitā. Insup naturali/
bus p̄ncipijs et in regulis vniuersalibꝫ re/
liq̄sse particulariū agibiliū determinatōes
apl'is ɀ discipul' suisq̄ꝫ successoribꝫ Nūc ve
ro qualis insania est deserere legē regis. de/
serere fontē vini sapientie salutarꝭ. vt stabi
liat p̄mitus lex subditorū et ante mistretur
Non dicā vinū q̄lecunq̄ꝫ sed aqua sapiētie
animalis et terrene Unde fit plerūq̄ꝫ irritū
mandatū dei/put se conformās christus
Esaie verbis phariseos arguebat. Inueni
es apud eos q̄ nomē sibi religiōis approp̄
arunt/plus puniri trāsgressiōes hūane cō
stitutōis satis friuole sup delatione vestis
huius vel illiꝰ. sup vsu cibi talis aut talis.
q̄ꝫ si blasphemādo q̄s deum negauerit de/
ierauerit violauerit sabbata eius ɀ vniuer/
sa decalogi p̄cepta. Quid ꝟo de p̄latis sen

tire debeas curias suas ītra synodalia ꝯci/
lia lites punitōes excōicatōes te docebūt.
Quid q̄ fastidiunt vinū istō sacre scp̄ture
ꝯq̄sitores huiꝰ secl'i/qm̄ aīalis hō nō ꝑci/
pit q̄ dei sunt. stulticia ei ē illi. et sicut gusta
to sp̄ū desipit caro. sic carne gustata d̄sipit
sp̄us. ɀ fit velut in occasu lumiose ꝟitatis.
qm̄ p̄terea tumēs ꝑ arrogātiā animꝰ dedi/
gnat captiuare intellectū p̄priū ī obsequꝫ
fidei. q2 rursus videri refugit q̄si discipulꝰ
sub magisterio theologoꝝ. q̄s iō despicit/
ne dū ignorare cōscius ē que sciūt/ip̄e mi/
nus sapiēs appareat in ocul' suis vl' aliēis.
ita q̄ ī theologie ꝯtēptū suā ig̃rātiā ꝯsolāt.

Cōsideratio secūda

¶ In nuptijs crescētis eccl'ie dū vinū sacre Z
scripture seu theologicū p̄pinabat discūbē
tibꝫ p̄ncipibꝫ ɀ alijs ab architriclinis qui
fuerūt doctores theologici/tūc eccl'a dota
ta fuit ampla tp̄alitate. sic formidādū ē ex
contemptu vini huiꝰ ne tollāt aut notabi/
liter minuant dotes hm̄ōi tp̄ales ab eadeꝫ
ecclesia.

Cōsideratio tercia

¶ In nuptijs eccl'ie nunq̄ꝫ deesse poterit vi
nū theologicū/qd̄ est vinū fidei vsq̄ꝫ ad cō
sūmatōem secl'i. poterit tamē apud plimos
discūbentiū ɀ ministrātiuꝫ in his nuptijs
verti vinū istō vel in cōtemptū vl' ī nauseā
vel in morbos varios. in insaniā ɀ ī mor/
tē. ¶ Has consideratōnes vt in p̄dicto ser/
mone latius exponerē nec omitterē purge/
bat zelꝰ domus dei/zelꝰ fidei. zelꝰ p̄sent' cō
cilij/zelus p̄fessiōis theologice/qui videba
tur tanq̄ꝫ potēs crapulatꝰ a vino nil metu
ens sed obuia q̄q̄ꝫ vicia vel errata ꝑseq̄ ni/
tens. ¶ Sobrietas ꝟo moderatrix expecte
tur aīt tp̄us aliud locꝰ alter ɀ actus. meliꝰ ē
nihil q̄ꝫ p̄ rei magnitudine pauca dicere.
Multis aūt dicēdis vt vides hora n̄ sup/
petit. simul obſuandū ē illud salustij a hie/
ronymo cōmemoratū/frustra niti/neq̄ꝫ ali
ud se fatigādo q̄ꝫ odiū querere extreme de/
mentie est. ¶ Quo contra zelus ī spiritu ve
hementi neq̄ꝫ tardandū esse/neq̄ꝫ dissimu/
landum/sed importune et oportune inge/
rendam etiam nolentibꝫ esse doctrine veri
tatem. Liberet animā suam quisquis est ī
ductus p̄dicator aut doctor in cathreda n̄
pestilentie sed religionis christiane. Quid
mihi detractōes: quid odia: q̄d irrisiōes:

Quid ludibria? Quid persecutōes? felix
mors quā ꝟitas peꝑit. ¶ Parci⁹ ista rñdit
sobrietas? meminerꝫ casuū Petri thome et
alioꝝ sine numero/quoꝝ ꝑmus ad christū
Etiā si oportuerit me tecū mori nō te nega
bo. alter ad coapostolos. eamus ꝛ moria/
mur cū eo. ¶ Putas ꝙ in cellā vinariā itro
duxerit te rex. vide ꝙ ordīauerit in te chari
tatem ſm sniam. Itaqꝫ q̄ se existimat stare
videat ne cadat ¶ Uix tandē isto alioqꝫ p̄li
mo ſmone ꝯpescuit tūc sobrietas zelū fer/
uidū non vt pacē erroribꝫ daret /absit/ sed
bellū q̄reret eo capitali⁹ ꝛ efficaci⁹ q̄ mode
ratius tpa cōspicit psonas et loca. ita q̄ dez
necesse ē vt interim errores et vicia q̄s tolle
re nequit zelus a domo dei. toleret ꝛ gemat
miserās eccl'ie vicez horridā si ī nuptijs ei⁹
ꝓpinare vinū bonū fidei ꝯuiuis simbolice
ꝯuenientibꝫ vel nō vocat vel nō licet vł nō
expedit/dū illud nō ꝓdesse sed obesse ꝯperi
tur. eo ꝙ pars nō exigua vinū istō optimū
aut cū abominatōe reijcit nec bibit. aut bi
bitū mox euomit cū nauseat. aut forte retē/
tū visceribꝫ illō in felleū virus vertit. Cau
santibꝫ ħ ira furore odio dissimulatōe tāqꝫ
humoribꝫ noxijs q̄bus infectus ē spūs bi
U bentꝫ. ¶ Porro studiositas speculatrix sub
introducta tūc ꝓ formādis questiōibꝫ pre
missis postulare videbaꝛ in ipa meditatōe
mea dissolutōe eaꝝ contestās nihil illic esse
mordacis acrimonie. nihil odiose vł ama/
re ꝟitatis. ¶ Consentiēs allegoria accipe ī/
quit ꝓ scd'a questiōe primo ꝙ spōsus eccle
sie christ⁹ deus ipam se dignā nō inuēit ſꝫ
effecit. quia nō ex opibꝫ iusticie q̄ fecimus
nos sed ſm misicordiā suā saluos nos fec̄
ꝛ ꝓor dilexit nos. vt q̄ gl'iatur in dn̄o glori
etur. seruiens ei cū timore ꝛ exultās cū tre/
more. ¶ Accipe pro scd'o ꝙ sponsus ecclesie
iesus recedēs ex ħ mūdo nō ita dereliq̄t eā
sicut nec mrēꝫ ꝓpriam dū viueret q̄n habe/
at custodē cōtinuum saltē seipm ꝑncipalit̄
ꝛ ministerial'r ꝓ illos q̄bus dixit. Ecce ego
vobiscū sum vsqꝫ ad ꝯsūmationem seculi.
¶ Accipe tercio ꝙ sponsus eccl'ie iesus dū
ꝯmisit eā petro custodiendā. illū maiori q̄
ad ħ insigniuit ꝑuilegio ꝛ autoritate q̄s iu
stū ioseph aut Johem euāgelistā dū eis ī
custodie cura ꝓpam ꝯmisit matrē. ¶ Acci/
pe q̄rto ꝙ sponsus eccl'ie sibi dedit oīa in
manus virtute dilectōis ill⁹ q̄ maiorē nul
lus habet. que ē vt aīam suā ꝓ eadē posue/
rit/quō etiā (prout arguit ap'lus) si seipsuz
tradidit nō omnia simul inferiora donauit
Paueant igiꝛ ꝛ cōtremiscant qui sponsam
hanc vel cōtemptui vł odio vel obprobrio
verbis aut opibus habuerit. qui plenitudi
ni ptātis sue nō erubuerint detrahere. quo
niā ira viri sui nō parcet in die vīdicte. zelo
tes ego sum dicit dn̄s exercituū. ¶ Ceterū
dū alterā formas q̄stionē o studiositas qua
lis sit habitudo sponse huius ad sponsum
suum ꝛ eius vicariū. Trado tibi primo ꝙ
ob honorē sponsi debet eccl'ia synodaliter
aut nō synodaliter cōgregata tractare sum
mū pontificē reuerenter ꝛ honorifice cum
omni beniuolētia si laudabiliter imo ꝛ si to
lerabiliter ipe pontifex tractat eā. dico tole/
rabiliter quoniā in multis offendim⁹ oēs.
ꝛ prius q̄s abijciatur expectāda est iudicia/
lis sentētia diuortij. quemadmodū in epi/
scopis inferioribꝫ hactenus obſuauit pre/
cedentiū patrū discretio. ¶ Trado cōseq̄n/
ter ꝙ ob reuerentiā sponsi debet ecclesia vi
carium et custodē sibi datū nominare pa/
trem /ꝛ ipm velut dominū et caput suum
honoribꝫ et obsequijs ꝓ se et filios suos se/
dulo ꝯuenire. similiter et ecclesiā romanam
peculiari quodā cōsortio sibi iunctā. neqꝫ
talem patrē cōuenit detractōnibꝫ vel iniu/
rijs exponere ſꝫ operire quoad licuerit tur
pitudinē eius. ¶ Sumaꝛ exemplū in bea
ta virgine/que Joseph appellabat domi/
nū suū venerās et ꝓponens in loquēdo eū
sibi. Ecce ait pater tuus ꝛ ego dolētes que
rebamus te. ꝛc. ¶ Trado nihilominus ter
cio ꝙ si vicarius hmōi frigidus fuerit aut
maleficiatus/adeo ꝙ ad generationē filio/
rū spiritualem sit inhabilis /talis existima
ri nō debet idoneus eccl'ie sponsus aut spō
si vicarius. Est autē generatōnis hmōi se/
men sanctum verbū dei seu fidei nō varia
traditio filiorū hui⁹ seculi. ¶ Trado rursus
ꝙ ecclesia si fiat vicarius sponsi sui fornica
tor aut adulter ducens viduā et repudiatā
ꝛ sordidam. ꝛ meretricē contra iussionē le/
gis in leuitico. si seuere tractauerit ecclesiā.
si spoliauerit eā vestitu suo ꝓ dilapidatōez.
si abuti voluerit ꝓ symoniā. Si suffocaue/
rit fetus suos intra vel extra vterū. per exē/
pli ꝑniciem. si peremerit gladio mortifere
scandalosequꝫ doctrine vel operis pestiferi
vel noxie dissimulatōnis in correctōne vi/
ciorum et heresum. tali debet dari libellus
repudij. ꝑsertim si vicijs suis incorrigibili
tatē addiderit. ne retentio sit in dedecus ꝛ

contumeliā sponsi sui z in pniciē filiorū et
X ne videat sue nutrix malicie. ¶ Querebas vl
terius qrto pncipaliter o studiositas qliter
et q̄ vtiliter deus carnale ꝯiugiū voluit spi
ritualis signū esse / ego paucis expediam.
Nulla in pmis videt aīe deuote ꝯsideratio
suauior / altior atq benignior. q̄ si pura cor
dis simplicitate z hūilitate meditet se spō
sam christi. qm̄ sic i hūanis affectib amo
rosis pcellit dilectio sponse corpal ad spon
sum z ecōtra reciproce sup amorē patris et
matris. sic nō potuit amor mutu anie ad
deū et dei ad aiam teneriori vt ita dicamus
feruentiori et intimiori noie vel exēplo tra
di q̄ sponsi z sponse. Hinc est illd epitha
lamiū de canticis canticorū / qd p ꝯtēplati
uis et in anagogicos raptis excessus Sa
lomon tūc amabilis dñi cōposuit. put san
ctissimorū doctorum sinceritas exposuit.
¶ Porro nulla videt ex aduerso piculosior
meditatio q̄ si psumat aīa fedis adhuc co
gitationū desideriorūq fantasmatib op
pleta sordidaq debere licēter assurgere vt
se recogitet sponsam christi. Intercurrerūt
enim protinus nuptiaꝝ carnalium turpes
imagines q̄ desideria pariūt turpiora. Re
cogitet potius anima talis. Quoniā deus vlti
onū dñs est terribilis i ꝯsilijs sup filios ho
minū. Dicat ad eū. qs nouit ptātem ire tue
z p timore tuo irā tuā dinūerare? Similia
deniq pponat sibi timoris incussiua. Tūc
aīa si magis interim pfecerit vocet z habe
at christū vt prēm / eccliam vt mrē clamās
in spū sancto. Abba pater. deniq tandē ve
niet ad oscula et āplexus spōsi. Tradit hie
rony. morem apud hebreos hūc haberi q
audiēdi cantica cāticorū nullus admittatur
minor annis. xxx. ne spūalib abutēs canti
cis in carnalem ea vtat lasciuiā. ¶ Adde se
cūdo ꝯiugiū ade si nō peccasset illud non
fuisse sacramentū xpi et eccle. sed bene dei
ac rōnalis creature ab eodem ꝑtifice despō
sate. ¶ Tene postremo vginale ꝯiugiū Jo
seph et marie. licz ꝯsūmatū nō fuerit carna
li mixtione. fuit tñ vez sacramentū xpi z ec
clesie. Tum qr fuit in hoc ꝯiugio cū vgini
tate maternitas vera z plis fecūditas. que
admodū est in ecclia. nō sic in ꝯsecratione
virginū vbi nō est fecunditas. nec in ꝯsū
matione nuptiaꝝ carnaliū vbi desinit vir
ginitas. fuit insup rōe plis vera ꝯformitas
nature diuine cū humana. Et hic mlta su
p hoc virginali sacratissimoq ꝯiugio salu

brit z deuote meditāda suppetūt purgat
animab in fide et morib q̄ ꝑtereo inqt al
legoria linquens ea anagogie sorori diuis
sime. ¶ Rursus ad aliud qd inqris o studi Y
ositas. quo pacto marialis ecclia spūalem
significet. Ratio patet facilis ex institutiōe
ꝯsecratōis et dedicatiōis sue. ¶ Vñ pspicu
um reddit qs et qntus honor / qntus reue
rentie cultus materiali debet eccle contra
begardorū errorē. cōtra supbiam illoꝝ qs
alloqtur aplus dicens. An eccliam dei cō
tēnitis. ꝯtra dissolutōes indecoras euen
tium deo cū garrulatōib / cū ineptissimis
vanitatib z insanijs falsis. Deniq nō sine
causa xps eiecisse legit vendentes z emētes
de templo / ꝑuiter intonās illud ppheticū
Domus mea domus oratōis vocabit. vos
autē fecistis eā speluncā latronū. Faciunt
z nunc o salutifer christe domū tuā stabu
lū porcorū grunientiū vel canum latrātiū.
vel ridiculaꝝ symiarū. nō recogitātes aīo
quod exclamauerit Jacob post visionem
scale mystice in qua erāt angeli ascēdentes
et descēdentes / q̄ terribilis est locus iste. ve
re nō est hic aliud nisi domus dei z porta
celi. ¶ Hic aptissime sacrū ꝯnubiū nuptiaꝝ
christi et ecclesie celebratur et sumit. Hic ef
ficaciores sunt ceteris parib oratōes q̄ in
loco vel puato vel pphano. Hoc pulcre pus
dedicatōem tēpli salomonis depcatio sua
flexis genib et manib eleuatis dū lauda
ret deum z populo bñdiceret dedit intelli
gi. Sic in ornatu vario templi. i ordīe mi
strorū. in cultu multiplici cerimoniaꝝ de
bet accipi. in quibus singula tot sunt myste
ria quot verba signa vel opa. ¶ Veniamus
ad illud quod vltimo quesitū est. Quibus
modis et locis sacre scripture figurant he
nuptie christi et eccle. Animaduerte triplex
coniugium quale tradit soror lra in tribus
patriarchis. i abraam. in Jsaac. et in iacob.
Attende cōformiter mystice / quoniā nubit
deus hūanitati in incarnatōne. nubit anie
singulari in fide et deuotiōe. nubit ecclesie
vniuersali in pfecta carismatū omni dota
tione. et in elargitōne bonoꝝ tam vie q̄ pa
trie. Vñ licz sit vna spōsa. sunt tñ septuagi
ta regine. et. ccc. ꝯcubine. z adolescentulaꝝ
non est numerus. ¶ Figurat hec triplex cō
iunctio nuptialis in matrimonijs vt pdixi
mus triū patriarchaꝝ. Abraam ysaac z ia
cob. Vis scire quō certe ꝯiunctus ē abraā
cum Sara que sui nominis interptatione

sonat idē qđ carbo.sed puto q̄ nō extictus
carbo sed ignitus.ignis ṽo dū incorpatur
carboni fit velut vnū ex ambob̄ .qm̄ car/
bo suscipit actōes ignis factus ardēs ⁊ lu/
cidus.Oro vide si nō fuerit tale aliq̄d ī hu
mana natura dū vnito supposito diuio fa
cta ē sicut ignitus carbo ardēs p charitatē.
lucēs p honestatē.Facta ē q̄z idiomatū cō
municatio.ṽtute cu⁹ hō dr̄ creasse celos.⁊
de⁹ portasse dolores nr̄os.Intende p̄terea
qm̄ habuit abraam de Sara filiū vnicum
cui nomē Isaac/ qđ interp̄tatū dicit̄ risus
vel gaudiū /in q̄ tota spes hereditatis erat
reposita.Nos ṽo nunq̄d nō ex mr̄imonio
dei cū hūana natura risū suscepim⁹ ⁊ gau/
diū repatōis nr̄e spem hereditatis ppetue.
Fallor si nō h̄ gaudium nūciauerit ange/
lus in die natiuitatis sponsi dū ait pastori
bus.Euāgelizo vob̄ gaudiū magnum qđ
erit omni pplo. Sz neq̄ defuerūt encenia
neq̄ donaria nuptiarū dū nūciata ē Glī'a
in excelsis deo.Et in terra pax hoib̄ bone
volūtatis.Dū in mysterio floruisse phibēt̄
Z vinee engaddi/cū ceteris miracul'.¶Cete/
rū p secūdis nuptijs christi cū eccl'ia sub/
iungam⁹ figurā matrimonij Isaac cū Re/
becca.cu⁹ nois interp̄tatio est/ml'tu3 acci/
pit. Et que sponsa q̄so mai⁹ aliq̄d accepit
a sponso q̄̄ a christo suscepit eccl'ia? Potue
rant hic dotes seu dotatōes sue nūerari su/
pnaturales.naturales.sp̄ūales et tp̄ales.d
q̄bus sup̄ notauim⁹ Quid q̄ fuerūt ex hoc
mr̄imonio duo filij varie sortis et indolis
Iacob bonus et simplex.esau mal⁹ ferox
⁊ discolus.De q̄bus a deo dicit̄.Iacob di
lexi/esau autē odio habui. Per istos vero
fratres q̄d aliđ dat̄ intelligi q̄̄ in eccl'ia q̄ ē
ꝯgregatio fideliū diuersa generatio filiorū.
quoꝝ sunt aliq̄ solo noīe xp̄iani.Alij re sil' ⁊
noīe.Mali subīde p̄sequunt̄ bonos sicut
Iacob ab esau ml'ta ppessus ē.Vix ē itaq̄
Iacob ī eccl'ia quē nō exerceat Esau ma/
licia.¶Deniq̄ xp̄i desponsatōem cū anima
singulari figurāt nuptie Iacob cū duab̄
sororib̄ lya ⁊ Rachel.Lya actiue vite.Ra/
chel ꝯtēplatiue typū gerit aīa deuota.q̄rū
filios si nūerare et ad figurā traducere stu/
derem⁹.recēsendus esset libell⁹ ille Richar
di pulcerrim⁹ de duodecim p̄r̄iarchis/ad
quē remittimus.¶Adde q̄ ad p̄dicta iesus
totus desiderabil' trib⁹ aīam sctām appel/
lat nominib̄ in cāticis sororē/filiā/spōsa3.
Sororē ppt̄ coniūctōem sui cū hūana na
tura. Filiā ppter cōiunctōem sui cū eccl'ia
q̄ mr̄ est.Sponsā ppter coniūctōem sui p
grām aut gl'iam cū ipamet aīa sctā.¶Cōsi
dera tandē et inuenies nuptias oēs istas
factas eē ī chana galilee.Hinc Esaias.Ze
lus dn̄i exercituū faciet has vic3 nuptias.
Et h̄ in galilea q̄ trāsmigratōem significat
Vide q̄̄ mirabil' q̄̄ multiplex trāsmigr̄tio.
dū diues fit egenus.eternus tp̄alis/deus
passibil' ī p̄mo mr̄imonio.Dum in scd̄o
dimisit eccl'ia suos errores/sua idola/cultu
ras deoꝝ/cerimonias iudeorū.Dū ī tercio
fit aīa de meretrice sponsa xp̄i /fit vxor reg'
sūmi q̄ p̄us erat scortū vl' mūdi vl' carnis
vel diaboli.¶Studiositas his audit' gra T
tias agens verita ē allegoriā vltra fatigare
quōlibet aut respōsis. q̄ idcirco finē loquē
di fecit in imp̄catiōe p̄ticipatōis habende
cū his nuptijs xp̄i et eccl'ie nūc ⁊ in secula
secl'orū.Mihi ṽo ad meip̄m reuertēti zel⁹
dom⁹ dei nō defuit.q̄ monitōib̄ sobetatis
obediēs ꝯsenserat silētio p̄teriri tūc declara
tionē duplicis apposite ꝯsideratiōis de vi
no sacre sapiētie.Erat eni zel⁹ s̄m sciētiam
pptea fugiebat ⁊ multiloquij tediū ⁊ amo
re redargutōis odiū p̄stolās ꝯmodius lo/
cū alteꝝ tp̄us et actū.Extimulauit me ni/
hilomin⁹ postmodū crebro q̄dē ⁊ ml'tū si/
bi vocē dari.q̄ si negaret̄ petebat oīa scp̄t'
inseri inducebat s̄uū fabulose mide /q̄ do/
mini videns asininas aures q̄z p̄dere palā
timuit submurmurauit ⁊ īfodit terre vnde
ferunt̄ arūdines exorte viciū mide subsibi
lantes.Suadebat zel⁹ in pposito saltē ita
fieri pnūciās/neq̄ scia3 sibi q̄ tp̄a p̄sonas ⁊
loca circūspicit/neq̄ compassiōis charita
tē deesse.Recte q̄dē qm̄ hic demū zel⁹ ē lau
dabil' q̄ mala q̄libet auferre vult q̄ videt in
domo dei.Sed si tollere neq̄t tolerat ⁊ ge/
mit.tolerat s̄m scientiā/gemit p ꝯpassiōe3.
Est itaq̄ scia sine zelo lāguēs.Est3 zelus si
ne scia p̄cipitās.Est3 vtrūq̄ si deest3 ꝯpas
sio nimis amaricās ⁊ inducēs nō tā corre
ctōe3 vicij q̄̄ irritatōem odij .zel⁹ igitur ad
vim irascibilē.discretio ad rōnalē.ꝯpassio
ad ꝯcupiscibilē mouēdas vno mutuoq̄ cō
sensu spectāt vt ordinat⁹ ī se sit tot⁹ hō po/
tens p zelū.sapiēs p discretōe3 beniuol⁹ p
ꝯpassionē.affectu⁹ in h̄ approp̄ata btīssi/
me trinitatis.q̄ sūt potētie vigor.sapie ful/
gor.beniuolētie dulcor.in q̄b̄ fundāt̄ apō
operationes laudabiles modus species et
ordo. Item mensura numerus ⁊ pondus

Rursum vnitas veritas et bonitas referendo singula singulariter appropriat beatissime trinitati. ex qua omnia efficienter. per quam omnia exemplariter. in qua omnia finaliter existunt/ sicut est omnibus causa essendi. ratio discernendi. et ordo viuendi. Et quoniam zelus apud me conscium se fatebatur habere sibi socias scientiam atque compassionem precipue quod nihil per iniuriam. nihil in iram. scandalum. liuorem. odium. vel rancorem cuiuscunque persone dicere vellet aut scribere/ sed ad extirpationem errorum et emendationem errantium morem ei gerere disposui/ scripsi inserens que circa duplicis predicte considerationis per tractationem de negligentia vini sacre scripture salubri monitione videntur annotanda

Erat igitur secunda consideratio quod in nuptijs crescentis ecclesie etc. ¶ Feruor itaque deuotionis que principes et alios dotantes ecclesiam monuit vnde quoque genitus fuit si non ex preconcepto calore vini spiritualis sacre scripture vehementis ad eternamentes suas terrenorum amore calcato? Nunc autem si viderit pincernas vini huius prelatos et doctores labi fundicus in inferiora terre. neque villam de spiritualibus sollicitudinem gerere/ quid mirum si repetant que dederunt causa cessante conferendi aut quod a nona saltem donatione tepescant? ¶ Ecce iam vidimus plurimos in sacris etiam litteris eruditos qui vicijs prelatorum irretiti/ zelantes domum dei non secundum sciam nequaquam timuerunt suggerere principibus et populis vsque ad perpessionem mortis quod fas erat eis tollere temporalia clericorum habitualiter delinquentium. Rursus quod bona eorum non erant nisi pure elemosyne. Quia insuper non erant tradita nisi sub conditione bene viuendi et vtendi. qua deficiente priuabat titulus iuris. neque quicquam reliquum clero tali superat. Adde quod non defuerunt neque desunt seculares cupidis auribus et assensu talia recipientes/ nihil autem facilius quam persuadere volentibus spolia clericorum dum vel auaricia vel odium vel inuidia vel zelus indiscretus trahit eos. ¶ Opponunt alij prelatis et clericis paupertatem ecclesie primitiue in apostolis et discipulis. autenticant e celo missam vocem dum a Constantino dotata est ecclesia magis diuino/ iuxta prophetiam daniel de regno christi quam humano constituto. Hodie venenum effusum est in ecclesiam dei. Que omnia quid aliud quam spoliandum esse loquuntur ecclesiam. Verum quid antiquitus quid sola lectione cognita commemoramus: predicatum est solenniter aptissimis verbis quod mendicitas erat solum vel precipuum medium predicationis verbi dei. quia spine diuitiarum suffocant verbum. Et paulo ante dum quereret ipse predicans qui sunt predicantes? Rndit profecto soli mendicantes. quoniam pauperes inquit euangelizantur. Taceo quod dixerat antea quidam et mendicantibus prelatis. nos pro nobis principes habebimus aduersus prelatos. superaddidit alius. ac etiam mulieres. subintulit alter minaci vultu. Nos tale seminabimus semen in vno die quod eradicare per annum nesciet/ neque poterit. Hec et similia si nihilipenduntur a prelatis secularibus sibi defensores suos seculares theologos vinum sacre sapientie ministrantes in puritate. vel abijciunt vel negligunt vel opprimunt. quid consequentius est quam vt principes dicant et statuant apud semetipsos. si mendicitas solum vel precipuum medium est ad predicationem verbi dei. cum nihil magis incumbat ecclesie prelatis quam huiusmodi predicatio. propter quam apostoli dixerunt. Non est nos equum relinquere verbum dei et ministrare mensis. et Paulus ait. non misit me dominus baptizare sed predicare. quid eligibilius nobis est quam vt prelatos reducamus ad mendicitatem sublatis tot diuitijs et donationibus/ in quibus ociosi gloriantur neque superbiunt super regum et principum potestatem. Nihilominus hec et similia cum predicantur dotationis ecclesie subuersiua/ fit applausus. significatur vt excurrat sermo. dum verbo pro fauore debito prelatorum. pro libertatibus eorum. pro fidei quam tueri professi sunt vsque ad mortem defensione predicatio fit mox oscitant. inquietantur. submurmurant. exibilant. tumultuantur. funem figunt. Excedat pastoralis sollicitudo. ne per impunitatem talium crescat in ecclesiastica hierarchia deordinatio horror atque confusio. Vnde si mendicitas post apostolos et sanctos doctores nouiter subintroducta ministraret hodie sola vinum predicationis per populos in ecclesie nuptijs. In multis itaque nunc male est fateor ecclesie sed in multis deteriora venirent. quemadmodum sumi poterit ex dicendis in alia consideratione patens argumentum. ¶ Ecce vero dum talia meditatio cordis mei secum reuolueret conspicere visa est hinc mendicitatem religiosorum. hinc proprietatem prelatorum quarum vtraque predicabat laudes suas. altera alteri statui preferre se contendens. ¶ Preoccupauit mendicitas. et quis dubitauerit inquit me preferendam esse proprietati vel approbationi temporalium qui volens esse perfecta abij iuxta consilium christi/ et vendidi omnia que habui et dedi pauperibus/ vt nuda sequerer expedite nudum christum. Precello quidem in multis. sed quinque prerogatiuas enumerasse suffecerit. ¶ Mens nonne mihi liberior est ad contemplationem/ quoniam egena sum/ non potens epulari quotidie

laute et splẽdide. ppterea neq̧ cibo neq̧ vi
no g̃uor in crapula et ebrietate. neq̧ somni
culosa iaceo somno vinoq̧ sepulta. ¶ Sũ ĩ
sup aptior ad p̃dicatiões. qm̃ doceo neduz
ṽbis studiosissime haustꝭ ex intimo fonte
sacre scripture/ ꝛ artificiosissime ꝯpositꝭ in
allegatõibꝫ/ ĩ richmis/ in rõcinatõnibꝫ mi
scẽdo seculares autores poetas ꝛ rhetores
Sed exẽplo pp̃o qd̃ efficacissime doctrĩe
genus ẽ p̃dico ꝯtẽnẽdas eẽ seclĩ diuitias/
põpas honores atq̧ delicias/ seq̃ns xp̃m
q̃ p̃us cepit facere post docere. ¶ Quid ter
cio ꝙ elegãtior sum ab adulatõe. qꝛ nõ tẽ
porale lucrũ/ nõ fauorẽ diuitũ. nõ applau
sum pplorũ sed sp̃ũalẽ dũtaxat aĩaꝝ salu
tem exq̃ro. q̃d enĩ mihi ẽ sup terrã? ¶ Quid
p̃terea q̃rto ꝙ a formidĩe resistentiũ ṽbo di
libata sũ dũ ab eis maior effici nõ ambio/
sed refugio. q̃rens ĩ nuptijs ecclĩe locũ no
uissimũ nolẽs p̃mos recubitꝰ ĩ cenis. nec
salutatões in foro. nec vocari ab hominibꝫ
rabbi. neq̧ p̃mas cathedras ĩ synagogis.
seuiat mũdus vniuersus aduersum me ad
quã me poterit sorte viliorẽ deijcere q̃ʒ mẽ
dica q̃rã panẽ meũ. ¶ Cõstat deniq̧ me li
beratã esse ab oĩ sollicitudĩe. Cur enĩ d̃ cra
stino cogitarẽ q̃ habẽs alimẽta vndecũq̧ q̃
sita ꝛ q̃bꝫ tegar/ etiã vilissimis resarcitisq̧
saccis ꝯtẽta dego. ꝯsiderãs aues celi q̃ neq̧
laborãt neq̧ nent neq̧ ꝯgregãt ĩ horrea. et
B pr̃ celestꝭ pascit eas. ¶ Propetas ex aduer
so ꝯtẽdebat/ p̃mo iuxta sñiaz Aristo. argu
mẽtꝭ policiã socratꝭ et platõis/ ꝙ erat expe
dientior apd̃ hoĩes p̃supposito pctõ secus
in statu glĩe. secꝰ in originalĩ statu iusticie/
vbi fuissent oĩa ꝯmũia. vbi nullꝰ appropri
ando dixisset. h̃ meũ ẽ. h̃ est ṽo tuũ. quoniã
vnicuiq̧ fuissent oĩa subiecta sub pedibus
eiꝰ. Omittat̃ de singulĩ hoĩbꝫ/ fiat de p̃latis
ecclĩe tm̃ sermo. quibꝫ ego ppetas mltũ of
fero fructũ sp̃ũs. p̃ftim q̃ntuplicẽ in edifi
catõeq̧ subditoꝝ. ¶ Habẽt et me p̃mo subsi
dia tpaliũ/ vnde misericordiã exerceãt apud
subditos egẽtes afflictos ꝛ debiles pupil
los viduas. neq̧ sub specie pietatis ꝛ q̃stꝰ
spolia q̃rũt ouiũ/ neq̧ lac emũgũt vsq̧ ad
sanguinẽ. qd̃ vt exercere posset sctũs Tho
mas cantuariẽn. studuit vsq̧ ad mortez p
s̃uatõe redditũum ecclĩasticoꝝ decertare.
¶ Habent ex me p̃lati s̃cdo decentẽ ꝛ hone
stũ statũ fulgentẽ ꝛ reuerẽdũ corã pplĩs/ q̃
sicut aĩales neq̧ sacꝭ capiũt celestia. neq̧ ṽ
tutes interiores plene cõsiderãt. ppt̃ea fa
ciliter egenos ꝛ pãnosos homĩes p̃cipue si
oportune ꝛ ĩportune q̃stuati fuerint ṽtũt ĩ
opprobriũ vl̃ cõtẽptũ/ maxĩe dũ ñ assunt
eis opatões heroyce ꝛ miraclose. queãdmo
dũ fuit ĩ sctis aplĩs et p̃lĩmis successoruz.
alioq̃n si q̃s ornatũ exteriorẽ splẽdidũ clpat
in p̃latꝭ/ tollat ex ꝯseq̃nti p̃ciosissimos ꝛ pre
clarissimos q̃slibet ritꝰ et ornatꝰ. ab ecclĩa
q̃ ĩcedit sic̃ regina ĩ tunicꝭ casulĩ cappĩs ꝛ ce
teris vestimẽtꝭ deauratꝭ circũdata varieta
te. ¶ Adde tercio ꝙ tyrãnis incutio formi
dinẽ ego ppetas. dũ attẽdũt me p̃atã et po
tentẽ ꝛ talẽ eẽ q̃ sufficiã eis resistere. ¶ In sb̃
ditos p̃terea dischólos ꝛ insolẽtes ego di
sciplinatas punitões potẽs exerceo/ ne sua
ꝯ pboꝝ vitã tã q̃etã p̃ualeat effrenis iniq̃
tas. et vt regentꝭ ꝯs̃uet̃ autoritas. ¶ Postre
mo sollicitudinẽ anxiã ꝛ q̃nz fraudiũ secta
tricẽ ego ppetas a p̃latꝭ et domesticis suis
excludo. distribuẽs vnicuiq̧ p̃ut opus est
ne vl̃ rape vl̃ cogitare sup̃ modũ de crasti
no ꝯpellat eos egestas. cui paꝝ eẽ fidei dic̃
satyricus et lex. Hec ẽ ecclĩe p̃mitiue ĩstitu
tio. hec aurea mediocritas. quã Salomon
optãdo descripsit. Diuitias ĩnq̃t et paup̃ta
tẽ ne d̃derꝭ mihi/ sꝫ tm̃ victui meo tribue ne
cessaria. pusilli animi est (dicit seneca) ñ pos
se pati diuitias ꝛ indicere sibi odiũ auri vl̃
argẽti. refrenet̃ cupiditas et sufficit. ¶ Pa C
rabat ad hec mendicitas ꝯtẽriosa voce re
sponsiõꝫ adũcere p̃ponẽs se talẽ eẽ cui me
diocritas amica ẽ. qm̃ nihil habẽs ipa iu
re ppetario possidet oĩa charitatꝭ et suffici
entie titulo. q̃rit eñ p̃mũ regnũ dei et iusti
ciã eiꝰ. oĩa idcirco apponũt̃ ei. nihil insup
se timere defendit. nimiꝝ qꝛ nihil p̃dere hꝫ
inculcãs illd̃ satyrici. Cãtabit vacuꝰ corã
latrõe viator. Cõcludit ppetatẽ esse tumi
dã elatã/ põposam iactatricẽ sui/ desidiosã
cecã/ insciã et hebetẽ. q̃ qꝛ tãgit picẽ diuitia
rũ inq̃nat̃ ab ea. ꝛ spinaꝝ aculeis cruẽtata
suffocat̃. neq̧ pascit. qꝛ mercẽnaria ẽ oues
pprias pabulo doctrĩe/ sꝫ emũgit vsq̧ ad
sanguinẽ/ et excoriat vsq̧ ad intiora ossiũ
ꝛ discrimẽ vite ¶ Ceteꝝ has ĩpatient̃ ferẽs
mẽdicitatꝭ ꝯtũelias ipa ppetas dici ñ põt
q̃liã q̃ntaq̧ reddere ṽba p̃abat. Uocãs eã
ĩ p̃mis apostatã a lege q̃libꝫ nature scp̃ture
ꝛ grẽ. nec d̃erat allegatõnum mltiplicatio.
Seductricẽ ĩsup arguebat eã/ fallacẽ/ gyro
uagã q̃ penetrat sb̃ obtẽtu nedũ plixe orõis
put loquit̃ aplĩs. sꝫ ꝯfessiõis domos capti
uas ducẽs mulierculas oneratas pctĩs/ q̃

rursus nomē humile paupertatꝭ facit instru/
mentū sibi ⁊ mediū sub velamine ꝑuilegio
rum ad oēs diuitias delitias pōpas. cum
summo ocio sine labore plus ceteris hoībꝫ
assequēdas. ¶ Pergebat vltra ꝓpetas īdu
cere testes autēticos ꝓ se vitaspatꝝ. augusti
nū de ope monachoꝝ. libꝝ de scō amore. ꝓ
positiōes dn̄i Armacani cū similibꝫ multꝭ.
Que demū sectas hn̄s inť se ꝑ diuersitate
habituū ⁊ doctrinaꝝ ꝯiūgiť ad īpugnatio
nē ceteroꝝ seculariū ⁊ regulariū p̄latorū et
doctoꝝ. ¶ Tū exhorrui fateor in ip̄a medi/
tatōe mea qn̄ talē suboriri ꝯtētiosam hosti/
litatē ꝓprietatꝭ ⁊ mēdicitatis aīaduerti/q̄
ꝑus in audiēdis laudibꝫ vtriusqꝫ sedulus
delectabar. Exclamo ꝓtin⁹ abite p̄ cor hic/
neqꝫ iurgijs istis me fatigaueritꝭ. Itaqꝫ n̄
nostꝝ inť vos tātas cōponere lites. Ite po
tius ad experiētiā/ hec siqdē mētiri nescit de
q̄bꝫ nouit. nouit āt oīa ⁊ mētiētes nō patiť
nō redargui. hec iō testis idonea/hec iudex
īcorruptissima. q̄ si qrebā hāc suscepit/sug
gerat ⁊ in sinu ⁊ sacro scō generali ꝯcilio.
¶ Quid sentiēdū insup allegatis vtriqꝫ q̄d
demū faciendū. Etenī si mēdicitas ꝓbare
voluerit testionijs opeꝝ dilucidis ꝙ ad il
lā ꝑ eā ꝓposita sit efficax medium ipā ꝓ/
sus suscipiēda fouēdaqꝫ iudicabiť. Silr
ꝓpetas laudabiť ⁊ in p̄latis si tales ī eis q̄
les ꝓpōit effect⁹ opeť. Uerꝫ p̄claꝝ dictū ē a
q̄dā. respublica vel eccl'astica nō regiť ꝑ si.
ſꝫ nec solo dictamīe speculatiue vl' imagia
rie rōnis gubernať/executio reqriť in p̄cti/
catōe opis q̄tū res hūane ꝓ locis tpibꝫ et
ꝑsonis patiunť. Deniqꝫ ē inuenire statū ī
mo nec hoīeꝫ vnicū nisi rarissime in q̄ gra/
uis ꝟtutū mixte nō sunt plures nūero pa/
lee defectuū. Nā ⁊ cū tritico crescunt ziza/
nia/q̄lia tolerare ꝯuenit/vl' sic eradicare ne
siľ euellať ⁊ triticū. Silr vinū deuotōis se
xū fert acinos ⁊ feces q̄rūdā defectuū hūa
ne corruptiōis. Enitať status q̄libet eē tal'
q̄lē vult se estimari/atqꝫ respectu finis sue
ꝯstitutōis cetera coneť moderari. Sit mē
dicitas vt p̄tēdit ad ꝯtēplatōeꝫ liberior. sit
ad p̄dicatōeꝫ vtilē aptior/sit ab adulatōne
lōgior. sit a formidine ⁊ ambitōe remotior.
sit ab oīm tpaliū sollicitudīe q̄etior. Prop
etaſ ꝟo sicut gl'iať hospitalitatē exerceat. de
centē et venerādū absqꝫ fastu supfluo statū
teneat/formidinē tyrānis incutiat. subdi/
tos insolētes coerceat. sollicitudinē noxiā
⁊ anxiā pcul a se suisqꝫ familiaribꝫ abijciat
Meminerit tādē vtraqꝫ iuxta comici snīaꝫ
qm̄ hec oīa in mendicitate ⁊ ꝓpetate talia
sunt q̄lis est anim⁹ vtētis. H̄ cernere ē in vi
no bono sapīe salutarꝭ. Cui⁹ odor sapor et
vsus fit alijs in egritudinē et mortē. Alijs
aūt ꝓficit ad sanitatē ⁊ vitā ꝑpetuā. Con/
sūmata est dictis istꝭ scd̄a ꝯsideratio/sit trā
situs in terciā et postremā.

N nuptiis eccle

sie nūqꝫ deesse poterit ⁊c. ¶ Primā E
hui⁹ ꝯsideratiōis ptē affirmat xp̄s
sacerdos inetnū. cui⁹ lex si d̄ficeret sacerdo
tiū nō subsistere ꝯseqns eēꝫ. sic ecōuerso di
cit ap'lus ꝙ trāslato sacerdotio necesse ē vt
legis trāslatio fiat. ¶ Altera ꝟo ps ꝯsidera/
tōis vtinā falsa eēꝫ ſꝫ ꝟissima eē nimis ex/
piri datū est. alioquin nūqꝫ tot errores/tot
īsanias falsas/tot hereses mōstruosissimas
ꝯsitas fuisse etiā vsqꝫ ad adulteratōꝫ ꝑmo
rū ꝑncipiorū moraliū/q̄ sunt de ꝑmis im/
ꝑssiōibꝫ ⁊ inscriptōibꝫ nature sensissem⁹ H̄
cōcilio in cui⁹ gremio ꝑ aliq̄s foueť nutri/
unť m'tiplicāť ⁊ augeť sic ifra narrabim⁹.
Sūt q̄bꝫ vinū sacre sapīe ⁊ odor eius ꝟtiť
in abomiatōꝫ/q̄ꝝ ista vox ē. q̄d ad nos ser/
mo de fide: satis est ꝙ xp̄iani sumus. credi
mus sicut pentes nr̄i ī simplicitate bona/
H̄ sufficit ⁊ satꝭ ē. q2 scrutator maiestatꝭ op
ꝑmeť a gl'ia. nec op⁹ ē altiora se q̄rere. Dicū
tur hec nedū a simplicibꝫ ⁊ idiotꝭ. ſꝫ a ma/
gnis p̄latis. q̄bꝫ ex officio ꝯpetit patos sp
eē debere ad satisfactōꝫ oī poscēti rōeꝫ d̄ ea
q̄ ī eis ē fide. Uerꝫ alior ē dū ppinari q̄riť
vl' d̄putari vinū sacre fidei/q̄rim⁹ pacē. q̄ri
m⁹ vnionē ⁊ ecce turbatio. Cōturbat eī vi
nū istd̄ p'limos/diuisiōes sectas odia disse
siōes īducit ꝑ vniuersū corp⁹ hui⁹ sacri cō
cilij/dissil'atio vl' dilatio nōne salubrior: nō/
ne discretior existeret: Sūt alij nec facile di
xeri si doctiores ꝑoribꝫ/scio ꝙ īsaniores Bi
būt illi q̄dem vinū sacre scp̄ture ſꝫ q2 corru
ptꝭ moribꝫ q̄si febrilibꝫ totidē hūoribꝫ infe
cti sūt delyrāt aptissime. ⁊ ī ip̄is vt aiūt ia/
nuis ꝑncipioꝝ cespitāt īpingūt palpant et
corruūt īcurrētes illā euāgelici ꝓphe male
dictōeꝫ si ad allegoriā traducta sit. Uerꝫ hi
q̄ꝫ p̄ vino nescierī ⁊ p̄ ebetate errauerī. sacer
dotes ⁊ ꝓphe nescierī p̄ ebetate absorpti sūt
a vino/errauerī ī ebetate. nescierī videtē. ig
rauerūt iudiciū. Seq̄ť. oēs eni mense r̄ple
te sunt vomitu sordiūqꝫ ita vt nō esset loc⁹
vltra. Hic vomit⁹ et he sordes q̄d apti⁹ q̄ꝫ

hereses ex indigestione vini sane fidei pdeūtes significant. qbꝰ mensa sacre scripture reddit abominabil. et hinc videt impleta d talibꝰ imprecatio pphetica. Fiat mensa eorum mensa sacre scripture in laqum et in retributiones z in scādalū. obscurent oculi eoz ne videant. z iteꝝ psalmus alter. Turbati sūt et moti sunt sicut ebriꝰ. et oīs sapiā eoꝝ deuorata est. Rursus in hieremia. Sume calicē vini furoris huiꝰ. quia. s. malos furere fac. qd patuit i iudeis inuidis et auaris furētibus ad doctrinā christi. Sequit. z ppinabis de illo cūctis gentibꝰ ad qs mittā te et bibēt et turbabūt. et insaniēt a facie gladij quem ego mittam inter eos. Sequit. Bibite z inebriamini / z vomite z cadite / z nolite consurgere a facie gladij quem ego mittam inter vos. Per gladium hunc verbum dei / sicut p vinū doctrina fidei mystice designat. Exēpla heu maledictōis huiꝰ nimis apparēt apud nōnullos in nuptijs etiā huiꝰ ɔcilij positos. Cuiꝰ hāc vnā vel maximā cām accipe / q ad examinatōꝫ pestiferaꝝ doctrinaꝝ multiplicit euomitaruꝫ nequaq̄ datū est theologis ac iurispitis sepe ac libere ɔuenire phiberi. q̄situ est h potius vijs z exēplis nimiū scādalosis. ve detinentibꝰ vitatē in mēdacio. De q̄ hieremias vo mendacio opatus est stilꝰ scribaruꝫ mendax / dū in calice pphano fit vini theologici ppinatio. ¶ Quocirca ponat h vna ex petitōibꝰ ɔpositis vt. ix. assertionū fieri examinatio p singulas natiōes pp̄ter causas. xij. ¶ Primo q tādē sic optebit examinatōem huiꝰ doctrie fieri si vera sit et sana vt dogmatizet p xpianitatem tā populo q̄ clero / et an sit in foro ɔsciētie salubrit consulēda. et fiat hoc in cōmune p singlas nationes z sacꝝ collegiū prꝰ q̄ ferat i ɔcessione sentētia. ¶ Rursus scdo quia materia talis est de q̄ pñt iudicare nedū theologi ſ3 canoniste et legiste et boni morales / imo et generalit omnes habētes sanū et integꝝ iudicium rōis. ɔcernūt ei pcepta moralia que sunt pma pncipia naturalit inserta cordibus hoim. licꝫ etiā sint diuīa lege repetita z iussa pp̄ter malicie nubē q̄ scripturā hanc obtenebrās obfuscat in cordibꝰ malignoꝝ. ¶ Subinde q ɔstat q assidue scādala multiplicāt occasiōe dilatōis q̄ fit z facta ē iā p annū cū dimidio et vltra in h sacro ɔcilio dum nō est declaratū qd vitas habeat sup pdictis ¶ Amplꝰ q̄rto q talis dilatio cedere videt in grāde dedecꝰ huiꝰ sacri concilij. dicentibꝰ mltis vario mō q ɔciliū materiā istā determiare vl nō audet / qd ē timiditatis z ignauie. vel nescit / qd ē cecitatis z ignorantie. vel nō vult / qd nō ē charitatis vl iusticie. ¶ Ampliꝰ q si tāta sollicitudie dānati sunt errores z errantes a pncipio concilij vsq nūc de alijs terris z puincijs vbi mlti potētes de illis terris nedū nō querebant h sed totis studijs p lrās z alit obsistebāt / q̄ue nimis videret et scandalosū i pdictis terris q errores in regno frācie seminati in notoriā seditōem z scādalū totiꝰ regni / in pniciē incredibilē tā aīarū q̄ corporū nō declararent hic vel damnaret. cuꝫ h reqrat rex francie christianissimꝰ cū ɔcilio suo toto. et pclarissima vniuersitas parisiēsis cū tanta instātia tā p lrās patētes q̄ aliunde. et cū testimonijs nimis credibilibus sup scādalis et seditōibꝰ puenientibꝰ assidue ex doctrina tali. Addit hic q pncipes dicere possent Johem huſ et errores suos fuisse dānatos q erāt ɔ plātos et cleꝝ ſ3 dimittūt istos iohis parui. q sunt ɔ pncipes z seculares / lꝫ ad veritatē tangunt ecclīasticos cū secularibꝰ sicut scribit impator. ¶ Proinde sexto q serenissimus rex romanoꝝ z dūpñs erat verbis z absens litteris attentissime recōmendauit cāꝫ istā z dānari pcurauit istā assertōeꝫ. Quilibet tyrānus zc. In qua virtualiter z sufficiēter hec doctrīa. ix. assertionū dānata est sicut patet intuētibꝰ. z declarabit manifestius ex inspectōe totiꝰ ppositōis pncipalis Johis pui pducte ex pte regis frācie corā toto ɔcilio generali cū instātissima petitōe examinatiōis diligentis de eadē faciēde. ¶ Septimo q z si forsitā fm aliquoꝝ iudiciū hec materia potuisset ab initio dissimulari ad tps. hec dilatio seu dissilatio nō hꝫ mō locū / q p importunitatē aliquoꝝ ne durius qd loqmur effectum est vt nedū dogmatizaret hec doctrina p vnū. s. mgrm Joh. pui. sed iam p plimos in h ɔcilio et alibi q̄quauersum z specialiter p totū regnū frācie cū multiplicatione erroꝝ alioꝝ nō minus piculosoꝝ z cū autoritate illoꝝ q̄ se subscipserūt in moduꝫ ɔmūitatis seu ɔgregatōis ne dicamꝰ monopolij vel ɔspiratōis sicut in scedula fratrū mendicantiū d q̄ttuor ordinibꝰ late pꝫ ¶ Amplius octauo q necesse ē ɔcludere q multi sunt heretici vel saltē hereticātes in h sacro ɔcilio z alibi / qm̄ multi ex vna parte

dicunt z cōstanter affirmāt q̄ hec doctrīa est erronea in fide z morib9/ac multipliciť scandalosa. Alij sunt ī oppositū dicētes q̄ hec doctrina ē vera. Alij q̄ est opinabilis. alij q̄ est ꝓbabilis ad vtrāq3 ptē. alij q̄ est forsitan vera.alij q̄ nō iudicio fidei reprobāda/q2 nō ptinet ad fidē. Constat autem q̄ assertōes iste sic ɔ̄rie stare nō p̄nt cum fidei puritate z sine scādalo manifesto totius ecclīe. Est igiť de necessitate saluť ꝓuidendū p̄ hoc sacrosanctū ɔciliū. ¶ Rursus continuādo q2 si fieret vt aliq̄ q̄runt dilatio ad futuꝝ pontificē vľ ɔciliū ess3 ḡuis nota huius sacri ɔcilij. q2 diceret sicut p̄tactū est q̄ materiā hanc terminare vel nō auderet vľ nesciret vel nō vellet. ḡ z futur9 summ9 pōtifex rationabili9 posset excusatōē3 p̄tendere regerēdo culpā sup̄ p̄latos de h̄ concilio q̄ vel timuerūt vľ nescierūt vľ noluerīt ponere terminū tali cause. Et ɔstat q̄ nō habebit plures clericos vnus papa q̄3 habeat h̄ conciliū nec maiorē audaciā. ¶ Addo decimo q2 necesse ē dicere q̄ rex frācie z vniuersitas parisieñ. z pene totus cler9 francie decipiunť circa hāc materiā. quā tāto studio ꝓsequnť vt damneť. aut ex altera parte decipiunť illi q̄ ad oppositū tendūt q̄rentes absolui et iustificari in hac causa. Pōt autē p̄sens ɔciliū finē apponere declarādo ṽitatē/cui om̄es z singuli dicunt se paratos obedire/z ita cessabit oīs discordia. ¶ Subiungať vndecimo q̄ iam videť mod9 debitus tractandi. debet enī causa fidei tractari simpliciť z de plano sine strepitu et figura iudicij. Et q̄ ꝑus ante oīa fiat inq̄sitio z determinatio d̄ ip̄a ṽitate fidei z suo interesse q̄3 de interesse ꝑsonali cuiuscūq3. Deb3 insup̄ audiri libere q̄libet in denunciatōne sine h̄ q̄ querať inuolui p̄ lites. deb3 p̄terea examinatio fieri nō ī abscōdito vľ p̄ scedulas. nec p̄ ɔspiratōēs/sed in publico cora3 ꝑitis/vt habeāt adinuicē collatōēm z examen diligēs freq̄ns z libeꝝ. nec debēt vota publicari saltē extra ɔciliū/maxime cum signo notarioꝝ autentico ꝑus q̄3 factū taliť extiterit. Demū nullus ꝑitus p̄̄tim theologus p̄t aut deb3 in tali maťia fidei tāq̄3 suspect9 repelli. q̄n intersit examini z iudicio nisi forsan allegeť z ꝓbeť ɔtra eū q̄ est in fide merito suspectus vľ infectus. Utrū ṽo factū fuerit oppositū omniū p̄dictoꝝ in ꝓcessu hui9 cause iam notoriū ē et pateret ex ꝓcessu. q2 et ꝑpositū est interesse ꝑsonale z denūciatores q̄siti fuerunt inuolui z facte sunt inuolutōes ꝓcessuū nō sine grauibus expensis. Et reuerēdissim9 in christo pater dn̄s cardinaľ cameraceñ. summ9 inter suos theologus/nō in fide p̄ dei gratiā suspect9 ɔmissarius p̄ hoc sacrū conciliū repulsus est. et mḡri in theologia nullū inter se potuerūt examen facere. deliberatōnes quoq3 secreto ꝑus in sacco posite sunt prius q̄3 examinarenť/publicate p̄ vniuersum regnum francie z alibi cu3 signis notarioꝝ/vbi nedū fidei sed ꝑsonis imminet ḡnde scandalum et ꝑiculū cū maťia hec tāgat magnos z potētes. Et apparet satis clare ex mō et forma cuiuslibet deliberātis q̄ ꝑsona sit vľ q̄ ꝑsone deliberātes. q̄uis nō inscripta sint noīa singuloꝝ sed aliq̄ꝝ et specialiť mendicantiū q̄ttuor ordines exꝓmunť in scedulas suas deliberatōes ɔtinente. Attēto etia3 q̄ aliq̄ deliberatōes loquunť iniuriosissime cōtra magnos z diuersos et innocētes. ita vt magis sint libelli famosi ꝓtinus lacerandi q̄3 deliberatōes recipiēde vľ ꝓmulgande. ¶ Dicatur postremo et vltimo q̄ p̄ l̄ras serenissimi regis romanoꝝ et regis francie ac vniuersitatis parisieñ. z ex notorietate facti ɔstat q̄ sn̄ia annullatōis q̄ lata ē aduersus sn̄iam epī pariſ. z inq̄sitoris nullatenus explicādo causas annullatōis generauit z generat assidue scādala ɔ̄ fidē z ɔ̄ bonū pacis p̄ vniuersū frācie regnū apd̄ doctos z indoctos/dū adhuc pēderet et pēdeat p̄ncipaľ maťia fidei corā h̄ sacro ɔcilio. nec debuisset accessoriū termīari ꝑus q̄3 h̄ p̄ncipale. ¶ Preterea necesse ē necessitate p̄cepti diuini affirmatiui z saluť eterne q̄ ad occurrēdū istis z porib9 scādaľ h̄ sacroscm̄ ɔciliū q̄3 citi9 ɔmode fieri poterit sic̄ fieri ɔmode cito p̄t determinet istud p̄ncipale. declarādo vic3 ṽitatē. q̄m̄ h̄ deciso cetera faciliť vľ descindenť vel q̄escent atq3 sedabunť. S3 oportet vt p̄mittiť et instāter petiť examinatōē3 fieri in sacro dn̄oꝝ cardinaliū collegio et p̄ singulas natōēs zc̄.

¶ Subiungať sequēs opusculū ꝓ ɔplemēto ɔsiderationis huius vltime vbi videbit pius et sapiēs lector q̄nta necessitas incumbit apud reuerēdissimos p̄res ac deo amabiles epos cū p̄clarib9 doctorib9 et ceteris spectabilib9 dn̄is de cōcilio ꝓuisiōem apponere. Attēdendo q̄ ad extirpatōnem heresum p̄cipue vocati collectiq3 sunt.

¶ Finit

I

Ereticorū ser-
mo sicut cancer serpit ait apo
b stolus. Cācer autē morbida
tabes nisi cauterio celeri forti
q colatr/crescit assidue sua ꝯtagio. Nō aliť
heretica pestis q̄ dū se vult fouere fit egri-
or/dū defensorē q̄rit ille/ mittit ꝟbū in re-
te pedes suos et in maculť eius ambulat/se
nō euoluēs sȝ inuoluēs. ac pōdere suo ď er
rorei errorē means. Verū q̄ppe ē illď phi-
cum. vno incōueniēti dato multa sequunť.
p̄ſtim dū error est in p̄ncipijs/q̄ paru⁹ cre
scit in pl'imos/ꝛ fit velut vna cathena tene-
brarū q̄ colligant heretici. Si aduertere siq̄
dem est q̄ntas h̄ vnū incōueniēs qď est iu
stificatio mortis iniuste q̄les ꝛ q̄t phnefas
peperit ꝛ effuderit errorū tenebras/hereses
blasphemias ꝛ insanias falsas. ita vt iā se-
deat heresis velut autorizata ī cathedra pe
stilētie ꝑuagans corp⁹ eccl'ie/neq̄ videť re
medij locus nisi ꝑ censurā iudicialem sacri
ꝯcilij putrida labes cū oīnī celeritate cau-
terizeť. neq̄ audiať malesuada dissimulatō
sua lactatrix ꝛ fautrix que speciē discretōis
aut pietatis ī summa desipiētia ꝛ īpietate
mentiť. ¶ Enumerabim⁹ ergo nōnullos er
rorꝝ ramos ab hac vna mortis radice ꝑde-
untes. iungendo q̄sdā alios in gremio cō-
stantieñ. hui⁹ concilij positos vel in ꝓpria
forma/vel in audientiū intelligētia. vel ī cō
seq̄ntia necessaria et certa/quatin⁹ euiteť er
ror cognitus. quatin⁹ insuꝑ pastoralť solli-
citudo ꝓuidere vigilāti⁹ animeť ¶ Q, phi-
calia et moralia nō sunt ď fide neq̄ spectāt
ad iudiciū fidei. ¶ Q, hereses nō p̄nt aut
debēt ꝯdēnari/nisi simul euoceť ꝛ dānen
tur errātes. ¶ Q, ad ep̄os nullo mō spectat
heresum dānatio. quoniā maiores omnes
cause q̄ sunt fidei sunt ad sedē apl'icā referē
de. ¶ Q, nihil est iudicialiter fidei ꝯdēnan
dum nisi ꝯ̄ fidei articulos in symbolo posi
tos. quoniā soli tales articl'i ꝓprie spectāt
K ad fidem. ¶ Q, implicat eandē ꝓpositōem
esse euidenter ꝛ fide credendā ꝛ asserēs op
positū est heretic⁹. ¶ Q, nullus habitus fi-
dei acquiriť ꝑ ꝟbū christi/sed a solo deo in
fundiť/ꝛ asserēs oppositū est heretic⁹ ¶ Q,
allegās iudicialia veterȝ legis est eoipo he-
reticus. Exemplū de ista. si q̄s ꝑ industriā
occiderit ꝓximū suū aut ꝑ insidias ab alta
ri meo euelles eū vt moriať. ¶ Q, demōstra
ta vna ꝓpositiōe affirmatiua vniuersali vť
vniuersaliť posita hec cōseq̄ntia est irriden
da a logicis et erronea. ꝑticularis negatiua
q̄ opponiť huic vniuersali affirmatiue est
vera. ḡ hec vniuersalis ē falsa. ¶ Q, nulla
ꝓpositio q̄ potest ad aliquē sensū verū trahi
vť apponi/etiā ď vi logice vť grāmatice dȝ
ꝯdemnari maxime iudicio fidei. ¶ Q, iste
nō sunt ꝯdēnāde/ populares p̄nt ad arbi-
triū suū corrigere suꝑiores suos. Tꝑales
dn̄i p̄nt auferre bona eccl'iasticorꝝ habitu-
aliter delinq̄ntiū. Nō q2 de⁹ p̄t ꝯcedere p̄di
ctis talē ꝑtātem. ¶ Q, nullus alligať ꝟtute
iuramēti p̄stiti nisi ad illď dumtaxat ad qď
tūc aduertebat actualiter se volēs obligare
¶ Q, iste terminus p̄iudiciū ē analogus ad
p̄iudiciū aīe quod ē pctm̄. et ad p̄iudiciuȝ
corꝑis seu tꝑale detrimentū. ideo ꝯcedēda
est ista simpliciť et catholice. Iuramētū q̄-
modocūq̄ factū si ꝟgat in p̄iudiciū iurātis
vxoris sue vť liberorꝝ nō ē tenēdū. ¶ Q, sen
sus grāmaticalť vť logicalť ē sēsus lralť sacre
scp̄ture. ꝛ ideo sepe falsus. ¶ Q, demōstratis
aliq̄bus assertiōibꝫ q̄s Ioh̄. theologus te-
neť explicita fide credere falsas esse ꝛ cōtra
sacrā scp̄turā si dicat idē Ioh̄. q etiā ange
lo de celo nō crederet si diceret eas eē ꝟas.
h̄ ē blasphema et luciferiana suꝑbia. ¶ Q, L
demonstratis aliq̄bꝫ assertōibꝫ q̄s Martin⁹
theologus et p̄latus teneť explicita fide cre
dere falsas esse et ꝯ̄ sacrā scripturā/excusať
ab errore vel heresi vel ꝑtinacia ꝑ ꝓtestatio
nes ꝯditiōatas dicēdo vel scribēdo q vult
stare iudicio ꝯcilij generalis q̄ tūcūq̄ defē
dat interim q ille sunt ꝓbabiles ꝛ forsitan
vere. Inducēs ad h̄ alios et se opponēs ne
dānenť. ¶ Q, assertōes eoipo redduť pro
babiles neq̄ iudicio fidei veniūt reprobā-
de/si habuerint doctores deliberātes ꝓ v-
traq̄ ꝑte. ¶ Q, ꝓpositio habēs duos sēsus
vnū verū ꝛ aliū falsum nullo mō dȝ iudicō
fidei reprobari. etiā si fuerit scādalosa/ vel
piarū auriū offensiua vť ad errorē inducti
ua. ¶ Q, assertōes posite ꝑ vnū doctorem ī
theologia tāq̄ ꝓ regulis/aut maximis/aut
veritatibꝫ ad inferendū ꝯstitutionē aliquā
nullo mō sūt iudicio fidei reprobāde si pos
sint ad vnū sensum trahi vel glosari q̄ntū-
cunq̄ ꝯclusio fuerit erronea vel impia. licȝ
bene ꝯcedať cū Hilario q intelligētia di-
ctorū ex causis assumēda est dicendi. ¶ Q,
dicēs se facere ꝯformiť ad legē diuinā na
turalem ꝛ moralē occidēdo hoīem nō eget
alio mādato iudicis cuiuscūq̄. qm̄ autori

zatur a triplici lege put nec opz q assignet
expsse talē legē. ¶Q, in occisiōe hois nō re
quirit notorietas allegationū seu pbationū
q fecerit talia p que dbuerat iterfici taliter
z a tali sic occisus. ¶Q, fur nocturn⁹ q in/
sidiator viarū / q heretic⁹ z sortileg⁹ occidi
tur meritorie a quocūq zc. etiā si pt horuz
qlibet duci ad iudicē suū nec imineat cer/
tum mortis piculū occisori pp qd ipe de
beat vim vi repellere occidendo. ¶Q, occi
sio hois si fiat bona intētione reddit iusta
vel excusabilis vocādo intentōez bonā ze/
lum legs vel sui pncipis. ¶Q, mors subita
z iprouisa ac villana q fit. s. sine diffidatōe
puia / pōt z debz meritorie xpianis aliqbz
nō iudicialit cōdemnats aut bānitis infer
ri. imo q hec est ppria mors aliqz christia
M norū. ¶Q, fides qsuis sit hosti suāda / nō
tn tyranno. ¶Q, sortilegia z carmia sine ta
ctu qcunq homis z quem fiūt possint vir
tute sua hoiem occidere nō min⁹ qz gladi⁹
desixus in corpe. ¶Q, ab hac lege Nō occi
des excipit tyrānus eo scz q occidend⁹ est
a qcunq. iuxta legē illā. Maleficos nō pa
tieris viuere. Et est tyrannus q i republica
n iure pncipat aut principari conat. ¶Q,
michael occidit lucifez etna morte sine mā
dato dei qcūq vel alterius. Silr phinees
occidit Zambri sine mādato qcūq dei vl
alterius. Et silr moyses egyptiū z idē me/
ruerūt. Et silr Petrus volens occidere ser
uū pontificis. ¶Q, faciēs ɔfederatōes z iu
ramento firmās multiplicit excusat si non
intēdat aut vult eas suare / dū h facit vt oc
cidend⁹ nō sibi pcaueat neq pcipiat q de
bet occidi. ¶Q, qtiēscūq aliqs faciat ali/
quā rem que ē melior licz iurauerit illā non
facere. h nō est piuriū sed piurio ɔtrariuz.
¶Q, meritoriū est qnq occidere homiez
vel occidi facere sponte absq autoritate iu
diciaria extra casū necessitats actualit instā
tis seu piculi ineuitabil nisi vis vi repellere
tur occidēdo. et seclusa reuelatōne diuina.
¶Q, meritoriū est qnq occidere hominez
vl occidi facere spōte nō sibi subditū / non
monitū / n diffidatū. q neq vim neq mor
tem intētet actualit. ¶Q, meritoriū ē vt p⁹
occidere sponte hoiez ex solis ɔiecturs seu
factis q nō habent euidentē vel notorieta/
tem iuris vl facti. ¶Q, meritoriū est qnq
occidere vl occidi facere sponte hoiez qui
nō intētat actualit vim vel mortē. vbi neq
est accusator neq testis neq pars neq iu
dex qui hoc mādauerit. ¶Q, meritoriū est
qnz occidere vl occidi facere sponte hoiez
modis pdictis. sic q pt cadere sub voto iu
ramento vel pcepto / et ex cōsequēti sub obi
to q sic fiat. ¶Q, meritoriū est quādoq p A
insidias falsas occidere hominē volūtarie
vel occidi facere et p blandicias fictas in q
bus est vsq ad mortē deceptio. ¶Q, meri/
toriū est quādoq imo debitū hoiem chri/
stianū facere subito et viliter occidi / sic be/
stiam pcludendo qstū in occidente ē salutē
anime spiritualē / et eo magis meritoriuz q
fit a psona maioris status atq dignitatis.
¶Q, meritoriū est facere occidi hominē n
accusatū. quia psumit sortilegia fecisse ad/
uersus regem suū. supposito q nō ɔstiterit
legitime de actu vel nō effectu hmōi sortile
giorum. ¶Q, meritoriū est confederatōes
deliberate factas z iuratas nō tenere / sup/
posito q absq piudicio ac detrimento ani
me valeant obsuari. ¶Q, qualibet lege da
tur cuilibet subiecto licētia tyrānū occide/
re. Item peccat grauiter qlibet subiect⁹ ha
bens oportunitatē occidere / z non occidit
tyrannū. Et itez auctoritate legis diuie et
exemplo christi cuilibet subiecto sine supi/
ori interpte licitum est tyrannum occidere
¶Q, nulla. ix. assertionū denunciataz de/
bet iudicio fidei reprobari. imo qualibz il/
larum nō fore iudicio fidei reprobandā de
bet eodē iudicio declarari. qz nulla est ɔtra
scripturā sacrā / inter quas tn sunt iste due /
scz decima et nona. Jus ē ratio z eqtas q
oms tyrannus occidat. villane / gallice ve
lameniant p exploratiōes z insidias. Et p
pria mors qua debēt mori tyrāni infideles
occidere. s. eos p bonas cautelas explorati
ones et insidias. In casu socialitatis iura/
menti pmissiōis seu ɔfederatōis factarum
ab vno milite ad alterū quocūq mō istud
fiat aut fieri possit. Si cōtingat q istō ver
tatur in piudiciū vnius pmittentium aut
confederatorū spōse sue aut suoz liberorū.
ipe de nullo tenet eas obsuare. ¶Q, nullus
epus pt de qstionibz fidei cognoscere qstū
cūq sint notorie fal e z scādalose approbā
do vel reprobādo doctrinā. qz tunc faceret
nouos articulos. qsuis bn possit et debeat
hereticos ɔdemnare. ¶Q, nō ideo ppositi
ones spectāt ad iudiciū fidei approbatiue
vel reprobatiue. quia dicit in eis aliqd lici/
tū esse vel illicitū / meritoriū vel demeritori
um fieri sm legem diuinā

Sequũtur errores

de alia materia.¶Q, mystica et sapiẽtia in
diuis sũt formalitates realiť disticte. ¶Q,
receptio ꝓmaꝝ annataꝝ ꝑ papã et domĩos
cardinales nũꝗ̃ fieri potuit sine symõiaca
ꝑuitate.¶Q, licuit pape ⁊ dñis cardialibꝫ
ꝗrere solutõem ꝓmaꝝ annataꝝ ab illis qui
bñficiabanť in curia vľ alibi sic ꝙ nõ expe
direnť eis bulle.nisi ꝓus realiť ⁊ ꝺ facto ta
les annatas soluissent.licuit etiã extorꝗre ꝑ
arrestatõem bullaꝝ vel aliť ꝙ se oibꝫ ꝓpriꝭ
soluturos obligarẽt. ¶Q, nulli ꝗ̃tũcunꝗ̃
mľtiplicari possint ꝯdere legeꝫ obligãtẽ ni
si sũmi põtificis adueniat auctas.¶Q, ꝯci
liũ generale sine papa nũꝗ̃ hr̃e põt ptãteꝫ
nisi limitatã.qm̃ nõ est nisi sue ptes/ꝗ sunt
ꝑlati habẽtes ptãtẽ tm̃modo limitatã¶Q,
gladij spũalis supꝰma ptãs ẽ in papa legiti
me ꝑsidente ⁊ residẽte totaliť quo ad execu
tõem talis gladij.et nõ tũc ĩ ꝯcilio genera
li.¶Q, gladij spũalis supꝰma ptãs residet ĩ
eccľia inseꝑabiliť quo ad iurisdictõnem.se
ꝑabiliť aũt ꝗ ad executõeꝫ.¶Q, gladij spi
rituaľ supꝰma ptãs sic est ĩ papa legitime ꝑ
sidente ⁊ residente ꝙ ad approbãda vľ rꝑro
bãda in eccľia solus ipe hr̃et diffinire ⁊ nõ
ꝯciliũ generale.¶Q, in ꝯcilio generali cele
brato hierľymis suꝑ cessatõe legaliũ Petrꝰ
nõ ꝑfuit neꝗ̃ diffiniuit.q² suspectꝰ erat ĩ il
la materia.nec erat tũc legitime ꝑsidẽs et re
sidens.¶Q, oĩs papa ꝯsciꝰ sibi ꝙ est vľ fu
it hereticꝰ post papatũ /teneť eo ipo cedere
papatui.quia nullũ ius habꝫ in ipo etiam
si de nouo peniteat ⁊ secretũ fuerit. ⁊ ita ꝺ ꝗ
libet epo .vel in eccľia bñficiato dicendum
videreť.¶Q, ĩ omni ꝯcilio generali in quo
papa legitime ꝑsidet et residet vox sua sic ꝑ
põderat vocibꝫ totꝰ residui ꝙ nihil ꝑñt dif
finire sine eo.nec ipm ad aliꝗd quõlibꝫ ob
ligare.¶Q, papa dũ accusatus ẽ licꝫ nõ ꝗe
tus aut dãnatus eo ipo nõ legitime ꝑsidet ⁊
residet circa ꝗcunꝗ̃ diffiniẽda ĩ generali cõ
cilio. ¶Q, accusatio pape ⁊ ꝑcipue mors
eius naturaľ aut ciuiľ reddũt saltẽ ꝑ indire
ctũ ꝙ eccľia vel generale ꝯciliũ maioris sit
ptãtis in executõe ⁊ diffinitõe ꝗ̃ papa nec
accusato nec mortuo. ¶Q, mendicitas est
vnicũ vel ꝑcipuũ mediũ ꝑdicatõis verbi
dei.qm̃ teste xp̃o Spine ꝗ sunt diuitie suf
focant semen qꝺ est ṽbũ dei.et ꝙ ꝑfecto so
li mendicãtes ꝑdicant/q² pauꝑes euãgeli
zanť.¶Q, papa nõ est ĩmediatꝰ ꝑlatꝰ oim
fideliũ nec spõsus eccľie vniuersaľ sed soli
us rhomane.Alioꝗn ꝗlibꝫ eccľia cathedra
lis haberet duos spõsos papã ⁊ epm ¶Q,
papa ẽ sic ĩmediatꝰ ꝑlatꝰ oim fideliũ ꝙ ꝑt
ꝓ libito ꝑ se vľ alios ꝯmissos oĩa exercere li
cite/que ꝑt ꝗcunꝗ̃ ꝑlatus vľ curatꝰ ĩferior
etiã vbi nõ subest necessitas ꝓpť defectũ in
feriorũ neꝗ̃ rõnabilis vtilitas. ¶Q, om̃is
ꝗ glosare defendere seu tenere ꝑsũpserit vn
decim articľos positos in ꝑtẽsa bulla men
dicantiũ ꝗ sic incipit. Regnãs in excelsis.
ille tãꝗ̃ hereticus ẽ censendus ⁊ ꝑ inuoca
tõem brachij secľaris coercendꝰ¶Nõ obstã
te statuto ꝯcilij generaľ.omnis vtriusꝗ̃ se
xus.quoꝝ tñ articuloꝝ plures includũt il
la ꝗ solꝰ facti sunt.nec sub fide cadũt. ꝗs
insuꝑ si ꝯcordari debeãt glosare necesse est.
¶Confessi fratribꝫ habẽtibꝫ licẽtiã genera
lẽ audiẽdi ꝯfessiões eadẽ pctã ꝗ ꝯfessi fue
rint iteꝝ ꝯfiteri ꝓprio sacerdoti tenentur.
¶Stãte statuto oĩs vtriusꝗ̃ sexus edito ĩ
ꝯcilio generali/rhomanꝰ põtifex nõ ꝑt fa
cere ꝙ parochiani nõ teneanť ꝯfiteri om̃ia
pctã sua semel ĩ anno ꝓꝓo sacerdoti quẽ di
cit esse parochialẽ curatũ.nec deꝰ possꝫ hoc
facere.q² vt dicebat implicat ꝯdictionem.
¶Papa nõ ꝑt dare licentiã generalẽ audiẽ
di ꝯfessiões sed nec deꝰ ꝗn ꝯfessus habenti
licentiã generalẽ teneať iteꝝ eadẽ pctã ꝯfi
teri suo ꝓꝓo sacerdoti quẽ dicit vt ꝑmittiť
parochialẽ curatũ .¶Confessus fratri ad
misso in forma dudũ /teneť eadẽ pctã ĩ nũe
ro iterũ curato ꝯfiteri/dãnať ꝑ Joh. papã
xxij.in statuto quod incipit. Vas electõis
¶Conclusiões Johis de piliato dãnate ꝑ
Johem.xxij.sunt satis vere ⁊ a ꝗcunꝗ̃ lici
te possunt sufficiẽter teneri.¶Statutũ Jo
hãnis.xxij.editũ Vas electõis ẽ irritũ ⁊ ĩ
ane.q² cũ illꝺ fecit hereticꝰ erat.et ꝑ ꝯseꝗ̃ns
ꝗcꝗd qꝺ fecit dictus Joh .siue mẽdicãti
bus siue alijs añ reuocatõnem inane fuit.
¶Stante statuto oĩs vtriusꝗ̃ sexuſ.nec de
us nec papa ꝺ potẽtia ꝑt facere ꝗn ꝯfessus
fratri mẽdicãti admisso iteꝝ teneať ꝯfiteri
suo curato.¶Cõfessio fratribꝫ admissis fa
cta ẽ dubitabiľ ⁊ incerta ꝗ ꝓpť hoĩes teneť
dimittere incertũ.et sic solum ꝯfiteri suis sa
cerdotibꝫ curã aĩaꝝ habẽtibꝫ sub pena pec
cati mortaľ. ¶Quãuis fr̃es admissi habe
ant auctẽ absoluẽdi et audiẽdi ꝯfessiões. tñ
ppľs subiectus nõ hꝫ ptãtem accedẽdi ad
mẽdicãtes admissos sine licẽtia ꝓprij sacer
dotis.¶Fratres petẽtes ꝑuilegia ꝑ ꝯfessio

nib⁹ audiēdis ⁊ sepulturis habēdis sunt ī
pctō mortali. ⁊ rhomani pōtifices talia pri
uilegia ꝯcedētes mēdicātib⁹/aut eisdē ꝯfi/
tentib⁹ ꝯfirmātes/sunt ī pctō mortali ⁊ ex/
cōmunicati. et non fuerūt pastores sed fu/
res/latrones ⁊ lupi. ¶Sacerdos curatus
dās licētiā mēdicātib⁹ audiēdi ꝯfessiones
magis dispēsat cū statuto eccl'ie. Dīs vtri
usq; sexus/ q̄s papa fratrib⁹ dās licētiā mē
Q dicantib⁹ iuxta formā decretal' dudū. ¶Q,
nulla ꝓpositio seu ꝯstitutio infra sc̄ptaruz
octo deuiat a vera et sana doctrina fidei. sȝ
a q̄libet fideli catholico ꝓponi ⁊ recipi pōt
absq; eo ꝙ potuerit vl' possit a q̄q̄s zelum fi
dei habēte et sane itelligēte de errore vl' scā
dalo et in sana doctrina rep̄hēdi ꝑut ex te/
nore eaꝝ apparet euident'. ¶Quilibet subie
ctus et vasall⁹ q̄ ꝑ cupiditatē fraudē sortile
giū et malū ingeniū machinat' ꝯ salutē cor
palē sui regis et supioris dn̄i /tollendo sibi
⁊ subtrahēdo ab eo suā nobilissimā ⁊ altis/
simā dn̄atōēȝ peccat tā ḡuiter ⁊ ꝯmittit tā
horribile crimē sicut ē crimen lese maiesta/
tis in ꝑmo ḡdu. Et ꝑ ꝯseq̄ns ē dignus du
plici morte ⁊ ꝑma ⁊ scd̄a. q2 q̄libȝ subiect⁹
⁊ vasallus sic faciens ē tyrānus infidel' suo
regi ⁊ dn̄o supiori peccatq; mortalit'. ꝓbat'
auc̄te btī Grego. dicētis. Tyrānus ē qui ī
republica nō iure ꝑncipat' aut ꝑncipari co
nat'. Nam sicut regnū rectus ꝑncipat⁹ di/
citur. sic ⁊ tyrannia dominiū ꝑuersū nūcu
pat'. ¶Licȝ in casu p̄dicto q̄libet vasallus
⁊ subiectus sit dign⁹ duplici morte/⁊ com
mittat tā horribile crimē ꝙ n̄ possit nimis
puniri. tn̄ pl⁹ pūiēd⁹ ē vn⁹ miles q̄s vn⁹ sim
plex sbiect⁹. ⁊ ī isto casu vn⁹ baro q̄s vn⁹ sim
plex miles. et vnus comes q̄s vnus baro.
vnus dux q̄s vn⁹ comes. cognatus reg' q̄s
extrane⁹. frater reg' q̄s cognatus. et fili⁹ reg'
q̄s frater ¶In casu p̄dicto licitū ē vnicuiq;
subiecto sine q̄cūq; mādato aut p̄cepto sȝ
leges naturalē moralem et diuinā occidere
aut facere occidi illū eūdem ꝓditorē infide
lē ⁊ tyrānū. Et nō solū est licitū sȝ honora/
bile ⁊ meritoriū. maxime qn̄ est tā grandis
ptātis ꝙ iusticia nō p̄t de eo fieri bono mō
ꝑ supiorē. Et qn̄ ꝑseuerat ī sua malicia nec
se vult corrigere nec emēdare. ⁊ sp̄ealit' qn̄ ē
ꝑiculū in mora. ¶In casu sup̄dicto magis
honorabile licitū ⁊ meritoriū est ꝙ ille tyrā
nus infidel' sit occisus aut sinat' occidi per
vnū de pentib⁹ et subiectis dicti reg' q̄s per
vnū extraneū q̄ non est de sanguine regali.

⁊ ꝑ vnū ducē q̄s ꝑ vnū comitē. ꝑ vnū comi
tem q̄s ꝑ vnū baronē. ꝑ vnū baronē q̄s per
vnū simplicē militē. ꝑ vnū militē q̄s ꝑ vnū
simplicē subiectū. ¶In casu allegantiaruz R
iuramentorū. ꝓmissionū et ꝯsiderationū fa
ctarū militis ad alteꝝ/ quocunq; modo sit
aut esse possit. si cōtingat ꝙ eas suare v̄gat
ī p̄iudiciū sui ꝑncipis/eius sponse/suoꝝ li
berorū/aut reipublice/n̄ tenet' tal' miles eas
obsuare. imo in tali casu eas suare ⁊ tenere
esset facere ꝯ leges moralē naturalē ⁊ diui/
nā. ¶Si cōtingat ꝙ dicte allegantie v̄gant
in p̄iudicium aīe vite aut alteri⁹ ꝑmittenti
um/et ꝯfederatorū sue sponse aut suoꝝ in/
fantiū/ip̄e de nullo tenet' eas suare. ¶In ca
su p̄dicto licitū est vnicuiq; subiecto hono
rabile et meritoriū occidere seu occidi face/
re sup̄dictū tyrannū ꝓditorē et infidelē suo
regi et supiori dn̄o/ꝑ astutias cautelas ⁊ in
sidias. Est ei licitū dissimulare ⁊ tacere suā
volūtatē sic faciēdi. ¶Quilibet subiectus ⁊
vasallus q̄ a ꝓposito deliberate machinat'
ꝯ salutem sui regis et supioris dn̄i/ꝑ faciē/
do ip̄m mori in lāguore cupiditate haben
di suā coronā et dn̄atōȝ facit ꝯsecrari aut
magis ꝓprie execrari ī noīe demonū enses
dagas/pugiōes aut cultellos v̄gas aut anu
los aureos facit dedicari in noīe demonuz
ꝑ necromanticos faciētes inuocatōes cha
racteres/sortilegia/supstitōnes ⁊ maleficia
Et post facit apponi ⁊ figi ꝑ corp⁹ mortui
dissuspensi de patibulo. ⁊ dictos anulos fa
cit poni in ore mortui p̄dicti. ⁊ facit dimit/
ti spacio pluriū dierū cū ḡndi abomiatōne
⁊ horrore ꝓ ꝑficiendis dictis maleficijs. et
vna cū hoc portat sup̄ se ī vno pāniculo li/
gato et ꝯsuto de ossibus et pilis loci inho/
nesti dicti mortui dissuspensi. ille et omnes
qui hoc faciūt non solū cōmittunt crimen
lese maiestatis hūane in primo gradu/imo
cōmittunt crimen lese maiestatis diuie eti
am in primo gradu. et sunt ꝓditores et in/
fideles regi suo/et deo suo creatori. ⁊ sicut
idolatre et corruptores falsarij fidei catho
lice sunt digni duplici morte/⁊ ꝑma ⁊ secū
da/maxime qn̄ dicta sortilegia/supstitōes
⁊ maleficia sortiunt' suū effectū in persona
regis/ꝑ mediū p̄ue crudelitatis dictorum
machinatorū inuocatoꝝ ⁊ necromāticoꝝ.

¶Finit

Sermo eiusdem in festo purificatiõis btissime marie habitus in ꝯcilio Constantieñ.

Suscepimus deꝰ misericordiã tuã in medio tẽpli tui. Scriptũ est psal. xlvij. ⁊ i itroitu misse p̄ntis iocũdissime solẽnitatꝭ celebrit decãtatũ. ¶ Suscepimus deus misericordiã tuã in medio templi tui. Adimus cũ fiducia thronũ gr̃e tue vt misericordiã inueniamus ⁊ grãz in auxilio oportuno. ¶ Adimus ⁊ te bñdictissima ꝟgo/ q̄ mr̃ es gr̃e/ mr̃ ⁊ regina misericordie/ q̄ dudũ misericordiã incarnatã suscepisti in medio ꝟginalis vteri tui/ dũ domus pudici pectoris tẽplũ repẽte fit dei/ quã hodie te p̄ntãte suscepimus corꝑalit/ ⁊ q̄tidie suscipimus sacr̃alit in medio tẽpli materialis. ¶ Suscipiamus nũc hãc ipaz misericordiã spũalit ⁊ inuisibilit in medio tẽpli cordis nr̃i/ qḋ est aĩa nr̃a. tẽplũ dei sctm̃ est qḋ estꝭ vos/ inq̄t apl̃s. Fiat h̄ nob̄ te ꝓ nob̄ misericordiã exorãte ꝟgo misericordissima quaz ideo salutamus implorãtes ⁊ dicẽtes. Aue gr̃a plena. ¶ Suscepimꝰ deus ⁊c̄. Ecce ꝙ apertis fidei ocul' in lumĩe veritatis euãgelice ꝯspiciendũ nob̄ offert gratũ ⁊ grãde spectaculũ. Offert pulcherrima sctissimaq̧ ꝓcessio dñi de Bethleẽ vbi natus/ vbi circũcisus/ vbi adoratus fuerat Jh̄s expectatio gentiũ/ desideriũ celestiũ eternoꝝ/ misericordia ⁊ salus nr̃a/ aduenit gl'osa mr̃ sua comitata viro suo iusto Joseph/ cui ꝟgo ꝟgini mr̃imonialiter nõ carnaliter iũcta erat. aduenit ad tẽplũ sctm̃ hierl'm/ distãs a hierl'z ꝑ duas circiter leucas seu q̄ttuor miliaria parua. ¶ Baiulabat eadẽ decora ꝟgo/ tenero letoq̧ cõplexu puez suũ ih̄m/ tãq̧ sigcu lũ sup cor suũ/ ⁊ q̄si signũ sup brachiũ suũ/ dicẽs ex sn̄ia. Dilectꝰ meꝰ mihi ⁊ ego illi iter vbera mea cõmorabit. talis ẽ dilectꝰ meus O filie hierl'm/ pulcher ⁊ decorus/ ⁊ ipe totus desiderabil'. ¶ Aduenit ⁊ ipe symeon senex iustꝰ ⁊ timoratꝰ. ⁊ iõ btũs q: timoratꝰ. nã btũs vir q̇ sp ẽ pauidꝰ. aduenit eadẽ hora in spũ ad tẽplũ vbi erat mulier illa fortꝭ ⁊ ãnosa q̄ nõ recedebat de tẽplo ieiunijs et obsecratiõib9 seruiẽs die ac nocte/ ãna. s. ꝓphetissa filia Phanuel de tribu aser. ¶ Conuenerũt nõ dubiũ ⁊ alij multi iuuenes ⁊ ꝟgines senes cuz iuniorib9 dũ adueniret ad tẽplũ suũ sctm̃ dñator dñs quẽ q̄rebat ecclesia ⁊ saluator ipe quẽ volebat/ speciosus forma p̄ filijs hoĩuz. desideratus cũctis gẽtib9 Nob̄ natꝰ nob̄ datus ex intacta ꝟgine. quẽ ꝓpha suspirabũdus optabat dicens. Ostende nob̄ dñe misericordiã tuã/ ⁊ salutare tuũ da nob̄/ deꝰ meꝰ inq̄t misericordia mea. Et rursus. Dic aĩe mee/ salus tua ego sum.

¶ Exulta nũc ⁊ exhilaresce tu q̇ pieras miserãde hõ. exulta satꝭ iocũdare. iubila ⁊ gratias age/ ecce nedũ osñdit s offert tibi ille q̇ est misericordia tua ⁊ salꝰ tua ih̄s bñdictus. nã q̇d iesus nisi salꝰ cuiꝰ interꝑtatio ẽ saluator. Hoc sentiẽs ⁊ q̄ter remẽorãs oĩs eccl'ia sctõꝝ ꝯgratulat ⁊ ꝯgaudet ad oblatiõẽ tãti doni ꝯcinẽs ⁊ dicẽs. Suscepimꝰ deꝰ misericordiã tuã in medio tẽpli tui. ¶ Desiderabat itaq̧ pctõr ⁊ reꝰ hõ/ nõ sapiaz accusantẽ/ nõ iusticiã ꝯdẽnantẽ/ nõ potẽtiã punientẽ/ s misericordiã idulgentẽ ⁊ saluãtẽ. ¶ Hominẽ nimirũ sub pctõ venũdatũ ⁊ ꝑ inobedientiã crimis lese maiestatꝭ reũ ⁊ miseruz euocabat ⁊ accusabat sapĩa. Adam vbi es. Geñ. iij. Et ñ inueniebat excusandi vl' latẽdi locꝰ dũ ait. Quis tibi nũciauit ꝙ nudus esses nisi ꝙ ex ligno de q̇ p̄cepam tibi ne comederes comedisti? Hinc Job trepidꝰ dicebat. Si voluerit mecũ i iudicio ꝯtẽdere nõ potero r̃ndere vnũ ꝓ mille. Et p̄s. Nõ intres i iudiciũ cũ suo tuo dñe q: nõ iustificabit in ꝯspectu tuo oĩs viuẽs. Nõ onero me libẽter allegationũ q̄ratõib9. vbi nihil ẽ ambiguũ vl' ꝓbãdũ ¶ Porro iusticia sic accusatũ ꝯdẽnabat. ita vt nõ eẽt locꝰ appellatõi. q: audisti vocẽ vxoris tue ⁊ ꝯmedisti de ligno vite ex q̇ p̄ceperam tibi ne ꝯmederes. maledicta terra ⁊c̄. Hoc attẽdẽs Job dicebat. Verebar oĩa opa mea sciẽs ꝙ nõ parceres delinq̄nti. ¶ Hoĩez sic deniq̧ accusatuz ꝑ sapĩam/ sic dãnatũ ꝑ iusticiã/ flagellabat ⁊ sn̄iam executõni demãdabat potẽtia/ nec erat locꝰ euasiõis. Eiecit q̇ppe adã ⁊ collocauit añ paradisuz voluptatꝭ cherubin ⁊ flãmeũ gladiũ atq̧ ꝟsatilẽ ad custodiẽdã viã ligni vite. Hinc p̄s. A fortitudĩe manꝰ tue ego defeci. Et Job. Non ẽ q̇ de manu tua possit eruere ⁊c̄. ¶ Nõ ḡ petebamus sapĩaz cui r̃ndere nesciebamꝰ. nõ iusticiã cuiꝰ dãnatõem euadere nõ poteramꝰ. neq̧ potẽtiã cuiꝰ punitõem et irã ferre nẽo poterat. neq̧ in celo neq̧ in paradiso neq̧ in mũdo. patuit in lucifero/ in adã/ in diluuio/ i submersiõe pentapolis in momẽto. S misericordiã q̄rebamꝰ indulgẽtẽ quã hodie suscepimꝰ.

benignissime deꝰ ĩ medio tẽpli tui. ¶Adue
nerat prius in medio tẽpli ꝟginalis vteri
q̃ nullꝰ in terris sanctior locꝰ erat ẜm Aug.
dũ rñdit maria. Ecce ancilla dñi/fiat mi-
hi ẜm ꝟbũ tuũ. sed sibi soli et ꝟginali spon
so suo Joseph cui reuelatio facta fuerat tã
ab angelo ꝙ̃ a maria notũ erat. Apparue-
rat in die natiuitat̃ ꝫ paucis. s. pastoribus
Innotuerat ĩ die epiphanie. sed pauc̃ regi
bus q̃ venerũt ab oriẽte. hodie ꝟo sic audi-
uimus sic vidimꝰ. dũ suscepimꝰ mĩsc̃diaꝫ
tuã misericordissime deꝰ ĩ medio tẽpli tui.
¶Grãs tibi pr̃ misericordiaꝝ ⁊ deꝰ totiꝰ cõ
solatõis. qꝛ celasti sapiam in infantili etate
ne accuset. iusticiã in hũanitate ne ꝯdẽnet.
qꝛ ꝑ nobis dãnata ẽ. potẽtiã ĩ infirmitate
ne seuiat et cruciet. q̃bus supatis dat̃ triũ-
phus grẽ datur et mĩsc̃die/vt dñet̃ et sup-
exaltet iudiciũ. nam miratões eiꝰ sup oĩa
opa eiꝰ. Hac indigebamꝰ. hãc optabamꝰ.
hãc hodie suscepimꝰ in medio tẽpli tui de-
us. dũ ꝟificatũ est illð iuuẽcule tympani-
strie sctẽ marie. Suscepit isrl̃ puerꝝ suũ re-
cordatus misericordie sue. Hec sunt viscera
mĩsc̃die dei nr̃i q̃bꝫ visitauit nos oriens ex
alto. ¶Grãs tibi ꝑ excellẽtia doni qð ẽ mise
ricordia. qꝛ etiaꝫ laudabili vite hoĩm inq̃t
Aug. si semota misericordia iudicet̃. Grãs ⁊
ꝑ ꝯgruentia loci/qꝛ in medio templi qð ẽ
locꝰ ꝯmũitatis ad quẽ oẽs pñt accedere. ⁊
eq̃litatis mediũ ẽ qð attigere q̃sqꜫ pt. Sã
ctũ est templũ tuũ mirabile ĩ eq̃tate ait ps̃.
Et q̃d alið mystice tẽplũ istð ꝙ̃ eccl̃ia sctõ
rum ꝙ̃ ꝯciliũ iustoꝝ ⁊ ꝯgregatio vbi sunt
mag̃ opa dñi exq̃sita ĩ oẽs volũtates eiꝰ ⁊c̃
x ¶Decantet nũc igit̃ hec eccl̃ia sctõꝝ. h̃ con
ciliũ iustoꝝ. hec ꝯgregatio taliũ. de q̃bꝫ di
cit apl̃s. Jam nõ estis hospites ⁊ aduene.
sed estis ciues sctõꝝ ⁊ domestici dei. supe-
dificati sup fundamẽto aplõꝝ ⁊ ꝓphetarũ
ipo sũmo angulari lapide xp̃o iesu. seq̃tur.
in q̃ oĩs edificatio ꝯstructa crescit in tẽplũ
sanctũ in dño. Decantet ⁊ exultet in iubilo
cordis sui dicẽs Suscepimꝰ deꝰ miserico-
diã tuã in medio tẽpli tui. ⁊ ita plane susce
pimꝰ vt impletũ sit qð ꝓpħa ꝑdixerat Mi
sericordia dñi plẽa ẽ terra. ⁊ iteꝝ. Confirma
ta ẽ sup nos misericordia eiꝰ. cũ reliq̃s ĩ hãc
sentẽtiã. ¶Dũ hec in ipa meditatõe mea q̃
nũc loq̃nda fuerãt ꝑus ipe mecũ reuolue-
rẽ. ꝑgebã sic erũpere ĩ vocẽ iocũditat̃ ⁊ lau
dis. in ꝟba consolatõis leticie ac edificatõ
nis spũalis. iuxta sensũ anagogicũ passum

ti thematis nr̃i. ¶Studebã exp̃mere q̃lẽ in
templo cordis nr̃i ꝓcessionẽ agere nos ho
die ꝯuenit. in q̃ mystice fuit maria ⁊ ioseph
symeon ⁊ anna/figurãtes q̃ttuor ꝟtutes car
dinales. In q̃ sunt ꝑterea lucerne ardẽtes ĩ
manibꝫ ꝑ exemplũ ꝯuersatõnis lumiose et
honeste in fide spe et charitate. q̃s figurat
triplex ignis ꝓprietas. fulgor. s. vigor et ar
dor. fides fulget in vi rõnali. spes roborat
ĩ irascibili. caritas ardet ĩ ꝯcupiscibili quo
ad tria approp̃ata pr̃is et filij et spũssancti
In pr̃e vigorẽ. in filio fulgorẽ. in spũscõ ar
dorẽ ꝯcipimus. ¶Decet rursus offerre par
turturũ mutue dilectiõis in oĩ castitate.
⁊ duos pullos colũbaꝝ ĩ sctã fecunditate
bonaꝝ opationũ. Adornet̃ templũ cordis
nr̃i flosculꝭ pioꝝ desideriorũ ⁊ herbulꝭ vire
tibus sctãꝝ meditationũ ꝯspgat̃. Suscipi
amus bñdictũ puerũ iesum int̃ vlnas ca-
stissime deuotõis. cõfiteamur ei cũ anna ꝓ
phetissa. leuãtes sursum corda. ⁊ cũ iusto sy
meone depromamꝰ q̃sqꜫ h̃ canticũ. Nunc
dimitt̃ ꝟuũ tuũ dñe ẜm ꝟbũ tuũ ĩ pace ⁊c̃
¶Ita ꝑgebã meditabũdꝰ dictare mecuꝫ q̃ y
dicerẽ vobiscũ. dũ ecce studiositas specula
trix astitisse visa ẽ. tũ sat̃ a puero familiar̃
huic anne ꝑtinꝰ cognita ẽ. hec plimas ĩcul
care q̃stiũcl̃as et efflagitare rñsiões cepit ⁊
vbi me attẽtũ videt. ¶Dic inq̃t si maria le-
gi purificatõis erat obnoxia. qꝛ si sic/pecca
uerat. si nõ/fingere videbat̃ ⁊ ope mẽtiri. si-
mulãs qð nõ erat. ⁊ cur nõ h̃ tẽpe mlĩeres
eidẽ purificatõis legi subdite sunt. ¶Dic si
puer iesus ꝟe factus ẽ sub lege sic̃ dic̃ apl̃s
qꝛ ꝯstat ẜm dños iuristas ꝙ ꝓnceps solutꝰ
est legibus. ¶Dic cur symeon dixit de pue
ro iesu. ꝙ hic positꝰ erat in ruinã et signum
cui ꝯdicetur. q̃liter in ruinã positus erat q̃
venerat ad salutẽ. q̃ pacto positꝰ ẽ in scãda
lũ. qꝛ ve ꝑ quẽ scãdalũ venit. ¶Dic cur ite
rum dixit ad mariã. Et tuã ipiꝰ aiam ptrã
sibit gladiꝰ vt reuelent̃ ex multis cordibus
cogitatões ⁊c̃. ¶Dic si ex ꝟbo h̃ maria ꝑco
gnouit acerbissimã filij passioneꝫ. ꝙ si sic.
nõne cõseq̃ns fuit vt acerbissimo doloꝝ
gladio iã extũc foderet̃. que m̃ cũ leta cerne
bat gestabat offerebatqꜫ. q̃ seprius obtule
rat deo pr̃i in medio virginalꝭ vteri mox ab
instanti cõceptõis sue bñdicte. ¶Dic cur ñ
fit festiuitas apud latinos de ipo ioseph ꝟ
ginali viro marie nutritio et gerulo pueri
iesu fidelissimo cui testimoniũ dat euãgeli
ca ꝟitas ꝙ iustꝰ erat. ꝙ ei iesus ipe q̃ ẽ deꝰ

benedictꝰ mira res subditꝰ erat. et ita ꝺ plu
rimis eiꝰ excellētijs ꝛ ꝟtutibꝫ egregijs. quē
admodū etate nr̃a nōnulli ꝯscripserūt. Si
ḡtitudo repēdēda ē deo ꝑ ꝯiūctōe ecclesie
cū nouo et vnico sūmo pōtifice spōso suo/
q̄ retributio ꝯuenientioꝛ q̄ꝫ vt de ꝟginali cō
iugio ioseph et marie fiat insignis aliq̄ cele
Z britas in eccl'ia. ¶Dic vñ mos ꝓmitus in
oleuit ꝙ ardētes hodie ferrent̄ cerei ꝛ cāde
le. ꝛ si sit ħ fauore ritibꝫ gentiliū ꝓserpinā q̄
si ꝑditā cū facibꝫ q̄rentiū? ¶Dic cur maria
q̄ nuꝑ ditata fuerat ex donis magoꝝ nō ob
tulit agnū q̄d diuitū erat oblatio? ¶Dic q̄ ar
te/q̄bꝫ indicijs cog̃scere poterat ꝙ anna ꝓ
pheticū habebat spm̃ vbi ḡndis ē de pphe
tijs sermo/ ꝛ ad interp̃tādū difficilis? ¶Dic
cur iesus dꝛ nedū mīficoꝛs sꝫ ip̄a mīficoꝛ
dia. cū tñ plurimos deserat ī tāta miseria.
ita vt plangendū potiꝰ esse videat̄ ꝛ dicen
dū. Suscepimꝰ deꝰ miseriā ꝛ nō mīficoꝛ
diā ꝛc̃. ¶Dic q̄liter stat cū libertate vl' meri
tis id qđ ꝺ mīscđia dicit apl's. ꝙ nō ex opi
bus dictū est. Jacob dilexi esau aūt odio
habui. Et iteꝝ. nō est volentꝭ neq꞉ currentꝭ
sed dei miserētis. Nā si sola mīficoꝛdia sal
uāt q̄d agit arbitriū. q̄d ꝓficit conatꝰ eius
ad meritū. cui vult miseret̄ ꝛ quē vult idu
rat? ¶Dic cur apud athenienses tēplū miseri
coꝛdie carebat simulacro/ nulliq꞉ īclusa me
tallo forma dei (inq̄t Statiꝰ) mētes habita
re ꝛ pectoꝛa gaudet/ loq̄tur de mīficoꝛdia.
¶Multiplicare magis ac magis videbat̄
studiositas speculatrix hm̄oi q̄stiōes/ vt ꝺ
fructibꝫ ꝛ vtilibꝫ mīficoꝛdie q̄bꝫ modis cō
q̄rit̄. q̄bꝫ etiā ritibꝫ aīaꝝ purificat̄ ꝟbigenā?
q̄liter ad eiꝰ curiam appellat̄ a curia iusti
cie. q̄d in tēplo coꝛdis ē altare/ q̄d atriū/ q̄d
sctā sctōꝝ/ q̄d cimiteriū. ꝛ ita de reliq̄s etiā
vsq꞉ ad curiositatē vl' garrule loq̄citatis vi
ciū. cui dū moꝛē gerere rñdēdo pararet ani
mus. accōmode satꝭ ad p̃ntis celebritatis
mysteriū (hoꝛresco r̄ferēs) lamētabil' ꝺ repe
te vox īsonuit ex oꝛe ꝓphico clamās ꝛ ꝯq̄rēs
¶Coꝛruit in platea ꝟitas. Obstupui visu
T subito gelidusq꞉ ꝑ ossa cucurrit tremoꝛ. Nā o
luctuosissimū o lugubre spectaculū videre
ꝟitatē q̄ ꝑualet/ q̄ suꝑ oīa vincit ꝓstratā po
sitamq꞉ in ruinā ꝛ in signum cui ꝯdicitur.
¶Hāc subleuare mīficoꝛdia soꝛoꝛ sua nite
bat̄. Ita eī mīscđia ꝛ ꝟitas obuiauert̄ sibi.
sꝫ obsistebat ꝛ reclamabat triplex erroꝛ vela
tus coꝛtice iuriū positiuoꝝ/ nō recte intelle
ctoꝝ ad regulā diuini iurꝭ ꝛ catholice ꝟita
tis. ¶Erroꝛ ꝓmꝰ abijciebat p̄latos ꝛ oꝛdi
narios ne subleuarēt mīficoꝛdie ꝟitatem.
Hoc inq̄t ad vr̃m neq̄q꞉ officiū ꝑtinꝫ. ma
ioꝛes enī cause sūt ad solā apl'icā sedē refe
rēde. allegabat glo. cuꝫ ꝯcoꝛdātijs decreti.
¶Preclamabat erroꝛ alter ꝙ ñ poterat suble
uari mīficoꝛdie veritas nisi ꝓus vl' sit̄ euo
caret̄ et assisteret aliq̄s q̄ ꝓstrauerat ꝟitatē.
¶Subiūgebat terciꝰ erroꝛ nō eē curādum
apꝺ iudices fidei si ꝟitas moꝛes respiciens
coꝛruissꝫ ī plateis. errāt enī talia ab eis que
fidē respiciūt aliena. ¶Submurmurabat
q̄rtus int̄ hec hūanꝰ timoꝛ. cauete a scādal'
si subleuaueritꝭ ꝟitatē. cauete ne causaꝫ ꝛ fa
ctū verū ex q̄ tñ ius oꝛit̄ ponatꝭ ī mediuꝫ.
alioq̄n moꝛs īminet credite moꝛs. ¶At ꝟo A
mīscđia vt erat tota visceribꝫ affluēs pieta
tis ꝛ zelās suꝑ ꝟitate ꝛ aīaꝝ salute quā op
tabat ꝓpha dicēs. Coꝛripiet me iustꝰ ī mi
sericoꝛdia ꝛ increpabit me. ħ inq꞉ iussit et
obtestata ē q̄tinꝰ aduersus triplicē hūc erro
rē pestē improbā ceterꝭ p̄termissis īsurgerē.
neq꞉ ei aliꝺ opꝰ eē sibi mīscđia ḡtiꝰ vl' acce
ptius affirmabat q̄ꝫ ad extirpatōeꝫ errorū
ꝛ emēdatōeꝫ errātiū opoꝛtune ꝛ īpoꝛtūe vi
gilāt̄ ītēdere. exēplificabat de martyribꝫ. q̄s
ego inq̄t mīscđia talit̄ affecerā ꝙ tāto succē
derā ꝟitatꝭ zelo ꝙ ꝑsecutoꝛes suos toꝛtoꝛes
tyrānos et interfectoꝛes nō desinebant ab er
roꝛibꝫ tetris auertere conari. q̄tinus ad eos
ꝟitas lumīosa veniret. sic petrꝰ et paulꝰ ne
ronē. sic iohēs herodē/ ꝛ ita de reliq̄s mīfi
coꝛdissime dilexert̄. q̄s tñ apte culpauerūt.
nō sinere eī pctōꝛes ex sn̄ia agere magne mi
ficoꝛdie indiciū ē. Vide oro q̄m crudelioꝛ
altera nō ē impietas/ q̄ꝫ dū laudat̄ pctōꝛ in
desiderijs aīe sue/ ꝛ iniquꝰ bñdicit̄. dū iu
stificat̄ impiꝰ ꝑ mūeribꝫ. dū euenit illa pro
phete crudel' lamētatio. Prophetꝰ tui viderūt
tibi falsa ꝛ stulta/ nec apiebāt iniq̄tatē tuaꝫ
vt te ad pnīam ꝓuocarēt. Et heu iā inquit
mīficoꝛdia. nedū iā nō apit̄ iniq̄tas ꝑ ꝓ
phetas p̄latos. s. doctoꝛes ꝛ ꝯfessoꝛes sꝫ iu
stificat̄/ sed attollit̄ et defendit̄ etiā ī medio
templi. in p̄sentia sacrosctī huiꝰ ꝯciliꝫ. Lō
gus essem si cūcta ꝓseq̄rer mīscđie ꝟba ple
na gemitibꝫ plena suspirijs plēa singultibꝫ
lachrymis atꝫ plāgoꝛibꝫ. ¶Ego ꝟo reuerē B
dissimi p̄res ꝛ viri celeberrimi īsignes egregij
sapiētes ꝛ doctissimi q̄d dicerē? q̄d rñderē
sic pulsatꝰ sic obtestatꝰ ī ip̄o meditatōis mee
secreto ꝑ mīscđiaꝫ ꝯdolētē ꝟitati/ q̄ tā infe
licit̄ ꝛ fede coꝛruerat ī plateis. Enitebat ob

sequi misericordie put equũ erat. sʒ de pficiē
do vix vlla superat spes mihi dũ oĩa circũ
q̄q3 reuoluerē. illō p̄cipue q̄ oĩa apō mltos
v̄bũ de fide ⁊ v̄itate v̄suʒ ē in fabulā in cā/
ticũ ⁊ nauseā. obtigitq3 illō apl'i de nouissi
mis tp̄ib9. Sanā inq̄t doctrinā nō sustine
būt/ sʒ coaceruabūt sibi magr̄os prurientes
aurib9 ⁊ a v̄itate q̄dē auditū auertēt ad fa/
bulas aūt ɔuertent. Illud itē Senece. De
est remediĳ locus dū q̄ fuerant vicia mores
fiūt. Et nō minus dū error v̄itas reputat.
Quid nob inquiūt de heresib9 vel errorib9
ecce nos catholici sum9: q̄d eadē iugit nob
cātilena repetit/ satis ē si credim9 vt paren/
tes nr̄i simplices ⁊ idiote: q̄d expedit pscru
tari pfundi9: hec dicunt ⁊ i his aliq̄ etiam
magni gl'iant. ¶ Int' hec vrgebat misericor/
dia dicēs/ ve tibi si nō euāgelizaueris. Ne/
cessitas eñi incūbit tibi. necessitas ex pfessi
one ⁊ talēto cōmisso. necessitas ex legatōe/
necessitas ex iuramēto et fidelitate. necessi/
tas ex v̄itatis piclitatōe ⁊ eccl'iastici ordis
pturbatōe. necessitas ex aptat ⁊ p̄cipiti puer
siōe iusticie. Necessitas ex allisiōe cathedre
vbi v̄itas sedet. que cathedra ē p̄clarissima
vniuersitas Parisieñ. mr̄ studiox. Ue mi/
bi q2 tacui aut q2 nō celeri9 potēti9 crebrius
⁊ ɔstantius memet istis errorib9 opposui.
¶ Fuerit scio placētior altera mltis materia
sʒ nulla fortassis vtilior vl' ad tp̄s vrgētior
vñ. si q̄rerē solū hoib9 placere. si captare fa/
mā popularē. si p̄dicare memetip̄m. ābula
rē nūc forte in magnis ⁊ mirabilib9 sup me
v̄sans ⁊ reuersans fines ppositos. Sʒ op
tet imitatorē esse illi9 q̄ ait. Ego de9 docēs
te vtilia/ nō dicit subtilia. ¶ Dicam9 igit cū
bona venia. qualit' spectat ad vos p̄res re/
uerēdissimos dños p̄latos sup errorib9 co
gnoscere q̄liter errores dānare possitis ali/
c̄ñ ñ dānat erratib9. q̄lit' ōniq3 teneat vnus
q̄sq3 vr̄m scire p̄cepta decalogi ⁊ assertiōes
ei9 oppositas iudicio fidei reprobare. tādē
nō oportere trepidare timore vbi ñ ē timor
¶ Attenti sim9 obsecro p miscdiam dñi no
stri iesu christi ⁊ pastoralē vr̄aʒ dignitateʒ
qm̄ vr̄a res agit spectās ad illā quā hodie
suscepim9 miscdiaʒ in medio tēpli dei ¶ Ex
tulimus aliĳs s'mōib9 autoritatē sacri ɔci/
liĳ ⁊ errorē pniciosissimū reprobauim9 quo
scisma fouebat. Nūc efferre studeam9 or/
dinare p̄latōnis hierarchicā ptātem/ ⁊ assi
gnem9 aliq̄ ōnis p̄lat p v̄itat misericordi
subleuatōe fulcimēta. Et de q̄tuor ad p̄ns

sufficiet. ¶ Ad reuerendos ⁊ deo amabiles C
ep̄os spectat ex officio pastorali ⁊ statu hie
rarchico q̄ fundat9 ē in iure diuio cui nul/
lum ius cāonicū rite itellectuʒ ɔdicit q̄ ipi
p̄nt in suis dyocesib9 errores in fide ⁊ mori
bus palā erroneos ⁊ scādalosos iudicialit'
ɔdēnare ⁊ hereticare. h̄ ē hereticales decer/
nere ⁊ anathematizare auctē tñ subordiata
ad sedē apl'icā et pticulari circa solā plebeʒ
suā. ¶ Ad reuerēdos ⁊ deo amabiles ep̄os
spectat q̄ possint errores q̄ñq3 dānare non
enotat p̄us iudicialit' q̄buslibet errātib9.
¶ Ad reuerēdos ⁊ deo amabiles ep̄os spe/
ctat ex obligatōe suscepti pastoral' officiĳ co
gnoscere q̄ p̄cepta moralia decalogi cuʒ h̄
q̄ sūt de iure naturali canonico ⁊ ciuili. sūt
nihilomin9 de iure diuio ⁊ de fide pp̄e di/
cta p q̄tro data sunt i scp̄tura sacra p diui/
nā reuelatōneʒ ⁊ ordinant ad vitā et'nā p
opatōem eox ex fide spe ⁊ charitate. ⁊ ita sc
assertōes ipis p̄ceptis opposite/ iudicio fi/
dei p eos reprobāde ⁊c. ¶ Ad reuerēdos ⁊ deo
amabiles ep̄os spectat ex debito pastoralis
officiĳ h̄re p̄paratōem animi ad defensiōeʒ
v̄itat catholice. etiā vsq3 ad mortē. spectat
etiā ɔgscere cū Gre. q̄ vtili9 scādalū nasci p
mittit q̄3 v̄itas deserat ¶ Postulem9 tādē ⁊c.
¶ Tantūdē de hac orōe reptū fuit Lugdu
ni in monasterio celestinox de manu ipius
dñi Johis de gerson conscriptū.

Sermo factus in

loco sessiōis concilĳ general' ɔstāñ p9 no
uū recessuʒ pape Joh. xxiĳ. eodē concilio
Anno dñi. M. cccc xv. vigilia dñice ramis
palmarum.

Ambulate dū lucē habet vt nō D
a tenebre vos ɔp̄hēdant. Iubʒ h̄
xp̄s p̄res orthodoxi/ p̄res nō in
tabul' ereis vt olim apō rhoma
nos sʒ in libro vite ɔscp̄ti. Iubet inq̄3 xp̄s
originalit' Joh. xĳ. et recitatiue i euāgelio
sabbati p̄nt vos obediētes audite ambu/
late ñ passib9 corpis sʒ gressib9 mēt. ambu
late de v̄tute i v̄tutē dū lucē habet. ⁊ q̄lem
lucē: Rñdeat lux v̄a cui9 h̄ ē v̄bū. Qui seq̄
tur me nō ambulat i tenebr sʒ hēbit lumen
vite. ¶ Assis inuocat9 dñe iesu p̄clarissime
sol iusticie. dissice t're nebulas ⁊ pōdera mo
lis. atq3 tuo splēdore mica. absq3 te eñi p̄ci
piti mersa pfūdo mēs hebet/ ⁊ pp̄a luce re
licta tēdit in exteras ire tenebras. Hoc ne
fiat tu mediatrix/ tu aduocata ⁊ exoratrix nr̄a

supplicíter adeũda es virgo gl'iosissima /q̃
tui nois interp̃tatõe tã illumiata q̃ȝ illumi
natrix dicerĩ. Et q̃ lumie: Prorsus lumine
ḡtie/q̃ sic illuminata es vt dicarĩ ĩ Apoca.
mł'ier amicta sole. Hoc tu nobis lumẽ vt ĩ
fundas de plenitudĩe tua supplicit' implo
ramus salutãtes ⁊ dicẽtes. Aue ⁊c̃. ¶Am/
bulate dũ lucem habetis vt nõ tenebre vos
ꝯp̃hẽdant. Lux ista ẽ iam dixi ⁊ repeto/lux
ista est p̃res celeberrimi deꝰ q̃ gl'ificat' in cõ
cilio sanctorũ/dicente p̄s. Magnus ⁊ terri
bilis sup omnes q̃ in circũitu eiꝰ sunt. cuiꝰ
hanc tenemꝰ infallibilẽ ꝓmissionẽ Math.
xviij. Ubi duo vł' tres ꝯgregati fuerint in
noĩe meo/ibi ĩ medio eoꝝ sum. Sic vidit
p̄s. dum cecinit. In ꝯcilio iustoꝝ ⁊ in con
gregatõe magna opa dñi Et magna plane
ĩmo ingentia iã vidimꝰ in h̃ ꝯcilio iustoꝝ
dei opa/spontaneã et vix speratã cessionis
viã. Porro cũ ꝓpter semetip̃m ⁊ vt gl'ifice
tur fecerit oĩa deus. q̃ pacto credẽdus ẽ pre
clariori celebritate gl'ificari q̃ȝ in ꝯcilio iu
storũ q̃ vera laus est in eccl'ia sanctorum
¶Tales vos esse cõuenit orthodoxi et deo
amabiles p̃res ac dñi vt conciliũ sitis sctõ
rum ⁊ iustoꝝ q̃s posuit deꝰ ĩ mũdo q̃si ve/
ra totidẽ luminaria. Uos inq̃t estĩ lux mũ/
di. siq̃dem in h̃ ꝯstituti estis alios purgare
illumĩare atq̃ꝫ ꝑficere nũc maxime cũ factꝰ
ꝯuẽtus iste sacrosanctꝰ/dũ adunatꝰ ẽ cetꝰ.
dum ꝯgregata ẽ eccl'ia/vt de Machabeis
scribit' q̃tinus orarẽt ⁊ peterẽt mi'icordiaȝ
a deo. Et vt opitulãte eo decerneret' q̃d fa/
cto opꝰ esſȝ. ¶Exultat animꝰ ꝓfecto leuãs
in circũitu ocł'os ⁊ videns oẽs istos q̃ cõ
gregati sunt tibi. h̃ ẽ ad vtilitatẽ tuã o ppl'e
christiane cõgaudet admirãs sp̃ũs meus.
⁊ in hãc erũpit eccl'iastici cãtꝰ vocẽ. Ciues
apl'oꝝ ⁊ domestici dei aduenerũt hodie por
tantes facẽ ⁊ illuminãtes patriã dare pacẽ
gentibꝫ et liberare populũ dñi. Qualit' libe
rare: exhortãdo clamãdoq̃ꝫ. ambulate duȝ
lucẽ habetis vt nõ tenebre vos comp̃hen/
dãt. Cuiꝰ delicie sunt esse cũ filijs hoim. ip
se tenebre diuisionũ scismatũq̃ꝫ tenebre tot
erroꝝ et heresũ. tenebre demum horride tot
vicioꝝ ꝑ eccl'iasticũ corpus vasto quodaȝ
E turbine mi'abilit' exundantiũ. ¶Ambula/
te igit' dũ lucẽ habetis vt non be vos tene
bre ꝯp̃hendãt. Lucẽ itaq̃ꝫ habetis p̃res lu
minosissimi xp̃m q̃ vere est in loco isto. vel
emanuel q̃ interp̃tat' nobiscũ deus. cuiꝰ est
hec certissima ꝓmissio. Ecce ego vobiscũ

sũ oĩbꝫ diebꝫ vsq̃ꝫ ad ꝯsũmatõȝ secl'i. Deus
iste ẽ q̃ gl'ificat' in ꝯcilio sctõꝝ. magnꝰ ⁊ ter
ribił' sup oẽs q̃ in circũitu eiꝰ sũt. ⁊ bñ ĩ cir
cũitu tuo dñe res oẽs esse dicũt'. quẽ tu ve/
lut spera intelligibił' cuiꝰ centrũ vbiq̃ꝫ ẽ. cir
cũferẽtia nusq̃ꝫ. tu vbiq̃ꝫ es extra ñ exclusus.
intra nõ ꝯclusus. sup̄ nõ elatꝰ. ĩfra nõ ꝓstra
tus. iõ magnꝰ valde. terribił'. gl'iosus ⁊ sup
exaltatus ĩ secl'a. ¶Ecce p̃res orthodoxi q̃ꝫ
ad hocip̃m vt gl'ificet' deꝰ ⁊ illustret' eccl'ia
nũc celeberrima parisiẽ. vniuersitas cultrix
⁊ amatrix eorũ oĩm q̃ xp̃iane religiõis pie/
tatẽ q̃ sanã doctrinã respiciũt. ip̃a ad exem/
plar xp̃ianissimi regĩ frãcoꝝ p̃ris sui dignã
tissimi legatõȝ mittit q̃rẽs p̄mo ea q̃ pacis
sunt. deniq̃ꝫ scdo q̃ fidei sunt. deniq̃ꝫ tercio
q̃ virtutĩ ⁊ eccl'iastice sũt libtatĩ. q̃m ad hec
tria p̄ncipalit' synodꝰ hec sacra tẽdit. ¶Ius
sit hesterno vesp̃e ꝑ ambasiatores ⁊ nũcios
suos h̃ p̃sentes q̃tinꝰ h̃ matutino tp̃e essem
habiturus orõeȝ noie suo ꝓ v̄itatĩ elucida/
tõe circa ea q̃ ꝑ h̃ sacrũ ꝯciliũ agẽda vident'
occurrere. Nullꝰ opinor mirabit' si ad hãc
iussiõeȝ ego fragilitatĩ mee ꝯsciꝰ ⁊ tp̃is arta
tõe p̃ssus expaui. Nihilominꝰ ĩ deo cuius
gl'ificatio q̃rit' filius. ⁊ de studio p̃terito sup
hac v̄itatĩ inq̃sitiõe memor regĩ p̃terea et ec
cle'ie regni sui volũtate ꝑ istructõẽs cogni
ta. Iussiõi deniq̃ꝫ m̃ris ĩclitissime/cuiꝰ le/
gẽ dimittere neq̃o monitꝰ a sapiẽte/ego tã/
q̃ȝ obediẽtie filiꝰ parere ꝯsiderãs conatꝰ sũ
aggredi cũ hũili dicẽdoꝝ oĩm ad h̃ sctõrũ
ꝯciliũ submissiõe. vt iure suo dirigat om̃ia
vł' acceptet vł' corrigat. ¶Et in p̄miĩ q̃tinꝰ F
habeat' ordo dicẽdorũ lucidꝰ ⁊ breuis. q̃r vł'
est q̃d texit' ordĩe lõgũ. ꝯuertamꝰ interĩ di/
lato themate ocł'os nr̃e ꝯsideratõnis ad h̃
q̃d dictũ ẽ deũ eẽ q̃ gl'ificat' in ꝯcilio sctõꝝ
q̃ magnꝰ ẽ ⁊ terribił' sup oẽs q̃ ĩ circũitu eiꝰ
sũt. Defigamꝰ in h̃ psalmiste v̄bo mẽtis in
tuitũ ne ꝑ mł'ta vagemur fallor: si nõ ibi vi
debimꝰ huiꝰ sacrosãcte synodi cãȝ q̃druplĩ
cẽ/efficientẽ videlȝ formalẽ finalẽ ⁊ materi/
alẽ ⁊c̃. ¶Uult aliq̃s cogñscere cãȝ efficienteȝ
plane illa ẽ. Deus magnꝰ ⁊ terribił' cuiꝰ in/
stinctu miseratione afflatu ⁊ attractu colle/
cta est nũc ecclesia sic eleuatus spiritu p̃ceci
nit psalmista. Deũ esse q̃ dispsiões israelis
ꝯgregabit/q̃ ꝯgregat electos suos a quatu
or ventis/a solis ortu ⁊ occasu/ab aq̃lone ⁊
mari. tm̃ mõ q̃ cepit orãdus est vt ip̃e ꝑfici
at. Leua ĩ circũitu tuo o sacer cetus/ocł'os
tuos ⁊ vide/ oẽs isti ꝯgregati sunt venerũt

tibi. Quis enim stringat tibi eos idem pphéta loquit̃ Esaias. Tunc videbis et afflues et mirabit̃ et dilatabit̃ cor tuũ. et si dilatet̃ nũq̃d nõ implebit illõ spũ suo deus. ❡ Porro causa formalis ẽ hec ipa collectio seu connectio cõcilii sctõꝝ vel spũsctõ formãte et exemplãte. q̃ est neruus et vinculũ cõpaginãs in vnũ diuersa mẽbra sctõꝝ. sic agnoscat ecclia petens p scãpa vt spũsancto cõgregata hostiũ nullatenus incursione turbet̃. ❡ Querit aliquis pterea finalẽ huius sacri cõuẽtus causam. sane illa est vt glĩficet̃ deus magnus et terribilis. iuxta vocẽ aplĩ dicẽtis. omia in gliaꝫ dei facite. hec itaq; recta hec efficat se mita ad omniũ q̃ voluerimus adeptõeꝫ si pmo q̃sierimus gloriã suã dedit hoc intelligi dñs ait. Primũ q̃rite regnũ dei et iusticiam eius et hec oĩa adiicient̃ vob. ❡ Omẽs postremo q̃ in circuitu dei sunt accipiunt̃ velut p causa materiali et de se informi. Nã sicut hoibus p scismata peccãtibꝫ cõsequẽs est vniũersã sub deo quodãmõ deformari, cũ hõ finis est omniũ dicẽtibꝫ Platone et Aristotile. necesse ẽ aũt fm exigẽtiã finis oĩa moderari. sic et aduerso veniũt omia p hoc sctõꝝ cõciliũ dño efficiẽte formãte et finiente reformãda. Ita enĩ de speciosa sanguie xpĩ canit ecclia. terra põtus astra mundus
B quo lauant̃ flumie. ❡ Quo circa videre fas est deinceps q̃ tituls relucet in causa efficiente ac residet ifrustrabilis autoritas q̃ causa est deus magnus et terribil̃ et q̃ oĩa in mẽsura. Relucet in causa formali exẽplari vnitas vt sint oẽs vnũ sicut ethis nũc in cõcilio sanctoꝝ et hoc in deo p quẽ oĩa in numero. Relucet in causa finali spũalis vtilitas. et vt glorificet̃ deus in q̃ omia in põdere. ❡ Demũ cõcludit̃ in causa materiali generalis vniũersitas ... reformandoꝝ vniũersitas omniũ scꝫ que in circuitu dei sunt q̃tinus oĩa reformẽt̃ in nũero pondere et mẽsura pcedente deo. Et q̃ oĩa a hinc mod⁹ vnitas et mensura. Per quẽ oĩa hinc spẽs veritas et nũerus. In q̃ oĩa hinc ordo bonitas et põdus q̃ põdere refluũt oĩa in causã que dedit esse. Ceterũ prima triplicitas appropriat̃ pri scda filio tertia spũisctõ bĩ habet iacta sunt fundamenta soliditate quadrãgula sup edificare possimus teras pythagoricũ hoc est q̃druplicẽ cõstructionũ parietẽ vel structurã et dicere p pma cõstructione ❡ Deus magnus et terribilis sic glorificat̃ in hoc cõcilio sctõꝝ q̃ eadẽ sufficientem pstet et infallibilẽ autoritatẽ vt causa efficiens q̃ ad pmũ fundamentũ. ❡ Rursus p secũda cõstructiõe. Deus magn⁹ et terribilis trahit et allicit oẽs in omnẽ ... ad vnius veri cap... cã formans et exẽplãs q̃ ad scdm fundamentum pmũ in reformatõe. ❡ ... p tertia cõstructõe. Deus magn⁹ et terribilis glorificari vult in h̃ concilio sctõrum q̃ oĩa scipue fiant ad honorẽ et cõseruationẽ sue legis ac fidei sine qua et placere nemo põt q̃ ad terciũ fundamentũ scdm in reformatõne. ❡ Demũ p q̃rta cõclusione Deus magnus et terribilis parat⁹ est rebꝫ oibꝫ maxie hoibus cõcedere p hoc cõciliũ sanctoꝝ q̃ndaꝫ reformatõem pulcritudinẽ glorificatõꝫ ordinẽ et decorẽ cũ punitõibus idoneis aduersus eos q̃ nõ in rectitudine morũ sꝫ in circuitu pgũt viciorꝫ et h̃ p q̃rta cõstructõe sup vltimũ fundamẽtũ qd est terciũ in reformatõe
❡ Poterat h̃ ordo teneri sub his terminis. sꝫ D aliũ pgredi viã suasit erũt v̄ba thematis q̃ in metaphora luc' fundata sunt. Reuertamur igit̃ et ponam⁹ lucẽ diuini pcepti q̃ pceptũ dñi lucidũ illuminãs oculos. Lucernã insup dicẽ legis sicut Petr⁹ loquit̃ vt iubente deo posita sup candelabrꝫ luceat omnibꝫ q̃ in domo sũt. q̃ dom⁹ est ecclesia vel hoc sacrũ cõciliũ vice sua. Diffundat et spargat cõseq̃nt lux ipa v̄itas cũ generaliter. consideratõnes q̃ i tonde effulgẽtissimos radios v̄itatũ pticulariũ splẽdidos et chorusčantes. ❡ Ponam⁹ in pmis imo tã positã digito sicut aũt demõstrem⁹ lucẽ aplici symboli q̃ dicit̃. Credo in spũmsanctũ et viuificantẽ q̃d viuificantẽ: Certã vnã sctãm catholicam et aplicã eccliam. vnã ppt colligationẽ ad vnũ caput primariũ christuꝫ et vicariũ summũ pontificẽ. sanctã ppt sanctorũ cõmunionẽ et remissionẽ peccatoꝝ vt infra subdit̃. catholicã h̃ est vniũersalẽ. qm̃ ab ei⁹ obligatõe null⁹ viator imunis ẽ apostolicã qm̃ in aplõrũ et pphãꝝ p quos spũsctus locutus ẽ doctrinis fundata ẽ. et similiũ filiorũ successiõe duratura. ❡ Certus sũ q̃ null⁹ q̃ vel habere vel dici vult xpĩanus caligare se dicẽ ad hãc lucẽ. ❡ Supaddam⁹ lucẽ alteram aplici v̄bi cõformẽ huic luci. Solliciti fuiste vnitatẽ spũs i vinclo pacis vnũ corp⁹ et vn⁹ spũs. sicẽ vocati estis i vna spe vocatõis vr̃e vn⁹ dñs vna fides, vnũ baptisma vn⁹ de⁹ et pr̃ oim q̃ sup oẽs p oĩa et in oĩbꝫ nobis. Sequit̃. et ipse

dedit q̄sdam quidē apl'os / quosdā aūt pro
phetas. alios ṽo euāgelistas. alios aūt pa
stores et doctores ad ɔsūmatōem sctōꝝ in
opus misterij / in edificationē corpis chri/
sti donec occurram⁹ oēs in vnitate fidei ag
nitōis filij dei. in virū pfectū / in mensuraꝫ
etatis plenitudinis christi. Seq̄t. ṽitatem
autē facientes in caritate crescam⁹ in illo p
oīa q̄ est caput christ⁹. ex quo totū corpus
ɔpactū ꝛ ɔnexum p omnē iuncturā submi
nistratōis ƒm opatōem in mēsurā vniuscu
iusqꜫ mēbri augmentū corpis facit ī edifi/
catōem sui in caritate. hec apl's ad Ephes.
iiij. Et in hanc sniam multa ad Col. i. ꝛ. ij.
ꝛ. i. Chor. xij. et ad Roma. xij. posita sunt.
Hec autē ɔparatio veri corpis ad mysticū
multū lumis affert inq̄sitoribꝫ ṽitatis / ne/
dum apud phōs sicut aristotelē ꝛ plutar/
I cū. sed apd theologos paulū p̄cipue ¶ Dif
fundunt̄ vero sicut p̄misim⁹. xij. ɔsideratio
nes et h̄ symboli et apl'i doctrinali luce q̄si
totidē radij ṽitatis splēdidissimi. ¶ Eccl'ia
stica vnitas ad vnū caput xp̄m fit ꝛ agglu
tinat̄ p amorosum spūssctī vinculū mediā
tibꝫ diuīs charismatibꝫ tanqꜫ q̄litatiuis dis
positōibus reddentibꝫ in corpe mystico cō
plexionalē armoniā viuificā et decentē ad
opa vite spūaliter sufficiēter exercēda. ¶ Ec
clesiastica vnitas ad vnū caput secūdariū
quod dicit̄ sūm⁹ pōtifex xp̄i vicari⁹ fecūdi
or est / m'tiplicior copiosior et maior qꜫ fue
rit ɔgregatio synagoge / et qꜫ sit ɔgregatio
ciuilis sub vno rectore rege vel impatore.
¶ Eccl'ia habet ptātem seu facultatē ex vi/
uifico germine sibi insito p spm̄sanctū / qꜫ
seipām p̄t cōtinuare in integritate ꝛ vnita/
te mēbrorū suoꝝ / tā essentialiū seu formali
um qꜫ materialiū atqꜫ fluentiū. ¶ Eccl'a ha
bet sponsū indefectibilē christuꝫ. sic qꜫ lege
stante nec christ⁹ p̄t ipi sponse sue eccl'ie da
re libellū repudij / nec ecōuerso. ¶ Eccl'ia n̄
ita ligat̄ m̄rimoniali vinculo ad vicariuꝫ
indefectibilē spōsi sui / q̄n mutuo se possint
absoluere et dare libellū repudij. ¶ Ecclesia
vel generale cōciliū eam repsentās est regu
la a spūsancto directa. tradita a xp̄o. vt q̄li
bet cuiuscunqꜫ status etiā papal' existat eaꝫ
audire ac eidē obedire teneat̄. alioq̄n habē/
dus est vt ethnic⁹ et publican⁹. Pat3 ex im
mutabili lege diuīa Mat. xviij. pmulgata
¶ Conciliū generale sic describi p̄t. Cōcili
um generale ē aggregatio legitima auctori
tate facta ad aliquē locū. ex oī statu hierar/
chico totius eccl'ie catholice nulla fideli p/
sona que audiri req̄rat exclusa ad salubrit
tractādū et ordinādū ea q̄ debitū regimen
eiusdē eccl'ie in fide ꝛ moribꝫ respiciūt ¶ Ec
clesia vel generale cōciliū dū dictat aliq̄ re/
gimen eccl'ie cōcernētia / papa nō sic ē sup̄
iura etiā positiua. qꜫ possit p libito dissolue
re talia dictata p eccl'iam eo mō et intētiōe
q̄bus dictata ɔclusaqꜫ sunt. ¶ Eccl'ia vl' ge K
nerale ɔciliū qꜫuis nō possit tollere plenitu
dinem ptātis papalis a xp̄o supnaturalit
ꝛ misicorditer collate. pōt tn̄ vsum eius li
mitare sub certꝭ regul' ac legibꝫ in edificatō
nem eccl'ie ppt̄ quā papalis autoritas ꝛ al
teri⁹ hoīs collata ē. Et in h̄ ē toti⁹ eccl'iasti
ce reformationis stabile fundamētū. ¶ Ec
clesia vel generale ɔciliū potuit et pōt con
gregari sine expsso cōsensu vel mādato pa/
pe etiā rite electi / ꝛ viuētis in multis casibꝫ
Unus int̄ ceteros ē / qꜫ accusatus ꝛ euoca/
tus sit vt audiat eccl'iam iuxta legē euāgeli
cā allegatā / cui legi subiectus ē / ꝛ ipe renuit
ɔtumacit̄ eccl'iam ɔuocare. Ali⁹ casus vbi
materie ḡndes ɔcernētes regimē eccl'ie ve/
niunt terminādeę p generale cōciliū / ꝛ papa
renuit ɔtumacit̄ illud euocare. Ali⁹ si etiaꝫ
dictatū sit p generale ɔciliuꝫ qꜫ debeat tali
vel tali tempe ɔuocari. Alter casus est vbi
pbabilis est dubitatio sup ɔtendētia pluri
um de papatu. ¶ Eccl'ia seu generale ɔciliū
si viam aliquā ɔcluserit seu dictauerit acce/
ptandā esse a papa p terminatōe scismatis
ipe tenet̄ illā acceptare / ꝛ ita ƒm p̄paratōeꝫ
animi tenet̄ ad cessionē. ꝛ dū vltro offert eā
ꝛ p̄uenit ipe reddit̄ multipliciter cōmēdan
dus. ¶ Eccl'ia seu generale ɔcilium p̄cipue
debet intēdere cū psecutōe vnius pfecte ad
extirpationē erroꝝ / ꝛ emendationē errātiū
sine psonaꝝ acceptōne. Sil'r ad hoc qꜫ hie/
rarchicus ordo eccl'iasticus p̄latoꝝ ꝛ cura
toꝝ multipliciter turbatus reformet̄ / ad si/
militudinē diuine celestis hierarchie / ꝛ cō/
formiter ad regulas p̄mu⁹ institutas ¶ Ec
clesia nō hꝫ efficacius mediū ad generaleꝫ
suūp̄ius reformatōꝫ qꜫ si statuat̄ generaliū
ɔcilioꝝ ɔtinuatio / celebratōem puīcialiuꝫ
nō omittēdo. ¶ Explicit. Et attendat be/
nignus lector / qꜫ p̄lator hui⁹ ƒmonis Jo/
hānes cācellari⁹ parisieñ. p̄ssus nimia tpis
angustia pbatōnes dictatas nō apposuit
ad has ɔsideratōes. sed put in mentē ꝛ lin/
guā ex recordatōe p̄teritorū opusculorū p/
ƒtim tempe ɔcilij pisani dum absens ab co

legebat paris⁹ inserẽs materiã hãc quã in tractatulo q̃dã sub. xx. cõsiderationũ nũc ro scriptã reposuit. Cui⁹ initiũ ẽ. Veniẽt aũt dies cũ auferet ab eis spõsus. vbi p̄dicte ɔ̄sideratões/ꝛ in ꝓpositõe vna corã legatis anglie ꝑgẽtibꝫ ad ɔciliũ pisanũ tũc paris⁹ habita/plixiori solidiorićꝫ/manifestate sunt argumẽtatõne. q̃ tractatus ꝛ ꝓpositio ꝓdierũt in publicũ/vt habeat qui voluerit fas est

2 Amplius ꝓ iuxta legatõis onus impositũ p̄ christianissimũ regez francoꝝ ac vniuersitatẽ p̄clarissimã parisieñ. ꝓposuerat idẽ cancellari⁹ p⁹ ꝟbũ de eccl'iastica vnitate subiũgere de errorum extirpatõe. sed impedit⁹ tũc partiz amicoꝝ suasiõe/partim tp̄is artatiõe/ꝛ vt in ꝓlixitate ñ inessꝫ fastidiũ/silẽtio p̄teriit q̄ꝫ aliq̃ sũmatim hic subiũcta sunt. ¶ Glorificatõnem dei/p̄res apl'ici p̄res gloriosi posuimus esse finẽ huius cõcilij sancti: ũ q̃tinus pleni sint celũ ꝛ terra o de⁹ magne ꝛ terribilis gl'ia tua. q̃tin⁹ nõ iam ambulent in erroꝝ circũitu impij sup terram. sꝫ agnoscãt q̃m magna ẽ gl'ia (dicẽte sapiẽte)seq̃ te dñm p̄ semitas leg̃ tue pacificas. q̃m pax multa diligẽtibꝫ legẽ tuã/ꝛ nõ ẽ illis scandalũ. ꝛ q̄ꝛ si credit eidẽ sapiẽti/nihil dulci⁹ q̃ respicere i mãdatis dei. ¶ Sz ve mũdo a scãdal'/ve tibi mala volũtas. ꝛ ideo mala/q̃m arroganti supbia gl'iam ꝓpriã q̃rẽs anteponis eã diuĩe. nolẽs subijci legi sue. neq̃ꝫ captiuare oẽm intellectũ i obsequiũ fidei. Hinc hereses ꝛ errores impij. hinc scãdaloꝝ turbatões horride/hic ordĩe violato pl'ima fedaq̃ꝫ ɔfusio. hinc tãdẽ in hoĩbꝫ et ex ɔseq̃nti p̄ oĩa q̃ ꝑpt' hoĩes fecit de⁹ suborit freq̃nter nõ gl'ia dei/ñ pax hoĩbꝫ sed terra q̃dã alteratio/mortificãs ꝛ abijciens viuificantẽ gr̃e sp̃m/ꝛ cadauerosam mõstrosoꝝ ẽfectuũ nõ tã formã q̃ deformitatẽ inducẽs ¶ Deplorat hãc puersissimã rex vicissitudinẽ christianissim⁹ frãcoꝝ rex cũ eccl'ia tota regni sui/miseret/dolet/ɔpatit. ꝛ ab hoc sacrosctõ ɔcilio legitimas ꝓuisiões efflagitat. Non ɔfundat p̄ cor ab expectatõne sua. nolite carcat pijssimis desideriorꝝ suoꝝ affectibꝫ. sed et p̄rem seq̃tur sua ples/regẽ videlicꝫ filia sua parisieñ. vniuersitas. nec tm̃ seq̃tur sed p̄it hũilitate salua. q̃ñq̃ꝫ ɔsilijs. nũc exhortatõibꝫ. aliq̃ñ doctrinis. sciẽs q̄ ꝟitas custodit regem. sciens p̄terea se positam apl'i iussu vt potẽs sit exhortari in doctrina sana/et eos q̃ ɔ̄dicunt arguere/que posuit Arist. oga duo sapiẽtis. Deniq̃ꝫ pata ẽ tan q̃ posita i lucẽ eccl'ie ad satisfactõem oĩ̄ poscẽti rationẽ/d̃ ea q̃ in ipa ẽ fide/ꝛ spe/vt in oĩbus ꝛ p̄ oĩa gl'ificet de⁹ ¶ Insurrexerũt ecce p⁹ aliq̃ tp̄a plurime doctrine peregrine varie pestifere ꝛ dãnate/obtenebrãtes eccl'iaꝫ p̄ m'lta christianitat' mẽbra/p̄ regna/p̄ prouincias/p̄ regiões insignes. Processum ẽ ad expellẽdas hm̃oi doctrinaꝝ tetras caligines/nũc luce disputatõis doctrinal' p̄ doctores ꝛ vniuersitates. nũc flabello iudicialis reprobatõis p̄ diocesanos ꝛ inq̃sitores heretice p̄uitat' in ãglia/i scotia. i praga/in francia. Nondũ tñ vl' illumiari vel emẽdari sufficiẽter inspexim⁹ cecã et stultã iprobitatẽ assertorũ/sectatorũq̃ꝫ suorũ q̃n error assidue sic cancer serpat ꝛ alicubi palã q̃si nudato ense p̄ natões et pp'los imprudent' erũpat. Propt'ea necesse ẽ p̄ splẽdidissimã ꝛ inobfuscabilẽ hui⁹ sacri ɔcilij lucẽ ꝓuida celeritate de remedijs institui. vt q̃ spreuerũt p̄latos ꝛ doctores diuisim positos tanq̃ lucernas i domo dei reuereantur eos ɔspiciãt ꝛ obediãt dũ in vnam hãc eccl'ie domũ collecti habũt auctis sue robur ꝛ pond⁹/ibũt in splẽdore fulgurantis haste reprobatõis iudicial'. qualem nemo q̃ christianus videri vult audebit contẽnere. Esto ɔtẽnat/ipe tñ de ɔtemptu suo fulguratõem ɔcrematõemq̃ꝫ subijcit vt iustũ est. ¶ Et quoniã caritas sicut incipit a se et a suis dilectõis exhibitõe. sic in correctõnis et emẽdatõis ꝓcuratõe p̄orẽ haberelocũ dꝫ. ne subeat illd improperiũ puerbiũ. Medice cura teip̄m. Et illud de apl'i snĩa. Qui p̄dicas nõ furãdũ furaris. ñ occidendũ occidis. nõ p̄iurãdũ dieras. ꝛ ita de relĩq̃s. Hinc xp̄ianissim⁹ rex nr̃ suaq̃ꝫ p̄ adoptatõem dignatiuã carissima filia parisieñ. vniuersitas voluerũt hacten⁹ a reg̃ ꝛ a suis ꝑuersa quorũlibꝫ errorum zizania moꝝ vt erũpe seu germiare sentiebant/diligent' opprimi resecariq̃ꝫ. nũc falce doctrĩe nũc securi pastoral' snĩe. ita tñ vt nõ sil' eradicet' et triticũ. Sũt pl'ima rei q̃ loq̃mur documẽta/e q̃bꝫ vnũ quod nouitate acritateq̃ꝫ p̄cellit cẽsuim⁹ i mediũ deducere. Ecce patẽtes reg̃ nr̃i l'ras q̃s audire libeat. legi debebat hec l'ra patens/cui⁹ initium est post intitulatõem Regia maiestas nr̃a. dehinc subiungendum erat. ¶ Audiuit sacro

sanctū h̄ ꝯciliū iustorū.q̄tin⁹ in christianis
simo rege nr̄o ferueat zel⁹ /ad ea q̄ fidei sūt
absq; om̄i ꝑsonaꝝ acceptōe/ absq; r̄spectu
ꝓpe etiā carnis ꝛ sanguinis. Terreat ipse
deus magnus ꝛ terribil' q̄ gl'ificat' in con
cilio iustorū. q̄ salubriter ꝛ potēter ītonat
Ambulate dū lucē habetis/subdit moni/
tōis cām. ne tenebre vos ꝯp̄hēdant. Et q̄
les oro dēsiores fugibiliores horribiliores
q; tenebre q̄ȝ errorū et heresum circa p̄ma
p̄ceptoꝝ moraliū p̄ncipia. vt sunt. Non ꝑ
iurabis. Nō occides. Nō īsidiaberȝ ¶ Ter
reat ip̄os eccl'iasticos pastores ꝛ doctores
positos ī lucē aliorū si nō ad exēplar tā in
signe atq; ꝑlucidū christianissimi regȝ no
stri. nō eos illumīet accēdat ꝛ inflāmet ze
lus dom⁹ dei. Vox dicēȝ. Clama ne ces/
ses ꝛ annūcia pp'lo meo pctā sua Si non
vrgeat eos ꝓcedere ꝯstāti celeritate ad effu
gatōeȝ errorū tenebrosoꝝ et ad illumīatōȝ
errantiū. neq; enī p̄t integra salubrtate sine
secūdo p̄mū fieri. qm̄ dū impune ꝑtinacia
manet ī errātib;. ꝯualescāt et seuiāt errores
necesse ē. ¶ Sed in ip̄a meditatōne mea vi
detur occurrere aīalis hō /nō sapiēs q̄ dei
sunt/deū nō īuocās. Illic p̄terea trepidat
timore vbi nō ē timor. magnus ē inq̄t su/
surratōe tremula/magnus credite ꝛ terri/
bil' quē tāgunt et notāt errores hmōi p̄n/
ceps ē. Scimus aūt q̄d sapiēs enunciet.
Indignatio p̄ncipis mors ꝛ vir prudēs
placabit eā. q̄d q̄so si seuiat. si seditōes ꝯci
tet. si bella moueat. si secū pl'imos hos ter
rorib;/hos ꝓmissis ī errorē suū trahat ita
vt si fieri p̄t moueant' etiā electi? ¶ Vide se
dulo ac iter iterūq; r̄cogita aīt aīalis hō)
ne fortassis obinde p̄stet' tā desiderātissime
iā iamq; in ianuis existēti/paci eccl'ie/ ḡn
dis obex vl' totalis diruptio ¶ At ꝟo nihil
hic tale timendū O strēnuissimi pugiles
fidei. O potētissimi legū diuinaꝝ defenso
res. Nihil inq̄ȝ tale timendū timentib; de
um. ꝛ obediētib; iussiōi q̄ dixit. Nolite ter
reri ab eis q̄ corpus occidūt/aīaȝ ꝟo occi/
dere nō p̄nt. ita dico vob hūc timete. time
atur de⁹ et n̄ terreat. Dō time deū (suadet
Aug⁹) ꝛ minantē mūdū vniuersū ridebis
Tollat' hec suspitōsa pigri formidatio /di
cētis. leo ē ī via/deuorādus sum q̄r ꝓfecto
magna et vnica securitas ē nil timere p̄ter
deū. Cuius hec iussio est. Vsq; ad morteȝ
certa ꝓ iusticia. Et iteꝝ. Esto fidelis vsq;
D ad mortē ꝛ silia ¶ Potueram⁹ rē hāc ī lōgi

us deducere ꝑ q̄ interim satis sint breues
et paucl'e ꝯsideratōes/q̄si totidē radij mo
ral' lumīosiq; x̄ītat'. ¶ Prouidendū ē he/
reticali deuiatōi demoni ꝑ eccl'iastica mē
bra serpēti/nō min⁹ celeriter et efficacit' q̄ȝ
scismati sup̄ cōtēdentia de papatu. Eccle
sia q̄ppe magȝ in fide q̄ȝ in scd̄ario capite
fundata ē. ¶ Prouidendū est ꝯstanti⁹ ꝑ h̄
sacrū ꝯciliū ad extirpatōem errorū/emen/
datōȝ errantiū/q̄ȝto q̄ errāt plures sūt po
tētiores et maiores. Q; si q̄s dixerit q̄ bel
la suscitabūt/diffamat eos nimis /neq; ei
leuit' credi dȝ. ¶ Prouidendū ē ad emēda/
tōem errantiū ꝑ eos q̄ se dicūt amicos eo
rū vigilantiori sollicitudīe q̄ȝ ꝑ extraneos
ceteris parib;. ¶ Prestātes sciēter impedi/
mētū ne errātes resipiscāt et corde credant
ad iusticiā/et ore faciāt ꝯfessiōeȝ ad salutē/
habēdi sūt hostes capitales errātiū ꝛ salu
tis eoꝝ. ¶ Prestātes sciēt' impedimētū ne
tollant' errores/et errātes corrigant'/reddi
turi sunt rōem de dānis oib; tam sp̄ūalib;
q̄ȝ t'palib; q̄ obinde ꝑuenerūt aut venient.
¶ Omissio seu dissimulatio p̄stantiū impe
dimētū nedū positiue ȝ p̄uatiue vl' omissi
ue/directe vl' indirecte/ꝑ cautelas hūanas
ne tollant' errores. causat suspitōem d' fau
toria heretice p̄uitatis/ q̄nq; leuem/ q̄nq;
vehemētē/q̄nq; ꝯuincentē iuxta varietatē
obligationū ¶ Inexcusabilior ꝛ aliq̄n ꝑni
ciosior ē error in p̄ncipijs legȝ natural'/sic
sūt p̄cepta decalogi s̄m planū et vsitatū itel
lectū ꝟborū apd̄ omnes vtētes rōe. q̄ȝ sit
error in articul' fidei q̄ sunt sup̄ nature facl'
tatē. ꝛ in agibilib; q̄ȝ speculabilib;. ¶ Con
ditional' ꝓtestatio vl' ꝯfessio nō sufficit ad
purgatōem legitimā sup̄ publicatōe vl' de
fensiōe vl' ānotatiōe errorū/q̄ꝝ oppositas
ꝟitates tenet' errans explicita fide tenere.
¶ Diffamatus publice ꝛ notorie sup̄ pub
licatōe aut defensiōe erroꝝ ꝯtriorū recte fi/
dei ꝛ morib; tenet' seip̄m purgare si p̄t co/
ram iudice legitimo etiā nemine eū ꝑsona
liter accusante. tenet' enī s̄uare famā ꝓpaȝ
ꝛ ab alijs scādala p̄stita remouere. ¶ Pax
regnorū ꝑ christianitatē vix p̄t efficaci⁹ et
diuini⁹ ꝓcurari q̄ȝ ꝑ legitimā extirpatōem
erroꝝ ꝛ correctōem errātiū. ¶ Querere pui
sionē sup̄ extirpatōe errorū ꝛ correptōe er
rātiū n̄ ē īpedire ꝓsecutōis vniōem eccl'ie
ȝ ē eā iuuare ꝛ accelerare m'ltis attentȝ. ita
vt verꝝ sit/q̄ opꝫ vnuȝ facere ꝛ aliud non
obmittere. ¶ Finit

Sequitur proposi

tio facta corã concilio generali cõstantieñ.
ex pte regis francie p eximiũ sacre theolo-
gie pfessorẽ dñm cancellariũ parisieñ. An
no dñi. M.cccc.xvi. die qnta Maij. Re-
sponsiua ad qndam ppositionẽ ex pte do
mini burgundie p epm Atrebatensem. p
us videlicz scda dicti mensis factã

Euerendissimi

patres ac dñi pclarissimi/deo i
sup amabiles egregij ac specta
biles viri doctissimi atqz sapiẽ-
tes. Deus q glificat in concilio sctõz ma-
gn9 z terribil mihi locuturo. imo nob hu
milib ambasiatorib christianissimi fráco
rũ regis/p pte sua z veritatis catholice de
fensiõe locuturis corã hoc sacrosctõz con-
cilio/in spũ pacis z lenitatis ɔgregato/in
q glificat deus/ exorãdus ẽ in pmis/ac si
bi dicendũ cũ ppha. Deus iudiciũ tuũ re
gi da. Accõmodũ satis ẽ quod seqt. et iu-
sticiã tu i filio regi. Juste qdem sic expostu
mus. rite sic exordimur. qm dicẽte eodẽ p-
pheta. Honor regi iudiciũ diligit. Que ra
tio? Nimirũ qz constitut9 ẽ rex a deo iudex
omniũ in vindictã malefactoz. laudẽ vo
bonoz. neqz eni sine causa gladium portat
Confitet hoc ipm pia grataqz recognitiõe
idẽ rex suis patentib lrĩs put infra docebi
mus. Sed ve mũdo a scãdalis/ve calum
niãtib christianissimũ regẽ supbis. ita vt
exclamare fas habeat tã apud deũ qz apud
hoc conciliũ dei nutu cõgregatũ. Feci iu-
diciũ z iusticiã ne tradas me calũniantib
me. Et illud qd seqt. Suscipe fuũ tuũ in
bonũ/nõ calũnient me supbi Et a qb oro
calũniantib qrit rex eripi? quales sunt iste
calũnie? Dicem9 pauca p re tãta vt ptinus
ad rẽ veniamus quã exponere atqz defẽde
re missi sum9 nos hũiles z deuoti eiusdez
regi ambasiatores. Ecce calũnia dicentiũ
etiã i h ɔcilio/quã aurib his accepi Quid
qritis? Rex vester nõ fecit iudiciũ z iustici
am sup nece luctuosissima vnici fratris sui
quã vel dissimulauit vl indulsit. Calũniã
tur ex aduerso plimi dicẽtes. Rex vtiqz iu
stificatõez mortĩ illi9 nõ iuste dãnari fecit
vel pmisit. quã mortẽ ñ reprobare sz appro
bare debuerat. auditis calũnias qquauer
sũ dextrorsũ et sinistrorsũ qs quõ dissolue
mus Attendite pres orthodoxi. allegatuz
nup hic audistis. z in epl'a dñice currentis
scriptũ ẽ. Seqmini inqt vestigia ei9/q pec
catũ nõ fecit. z hic ẽ christ9 iesus quẽ inue-
nimus pprias iniurias eqnimiter indulsisse.
q cũ malediceret (sicut subdit petr9) nõ ma
ledicebat. cũ pateret nõ cõminabat. Ipm
vo pris sui dei diuineqz legis sue ɔtũelias
acriter repulisse legim9 semp. adeo qz referẽ
te marco dictũ est qñqz d eo ppter feruorẽ
defendende legis dei. qm in furorẽ versus
est. Notat ista Chris. sup illud Mat. Ua
de retro sathanas. vbi nos inculpat q mi-
tes in iniurijs dei sum9. acres vo z implaca
biles imo crudeles in nrĩs vindicãdis in
uenimur. Nõ sic moyses/q mãsuetissimus
existẽs oim q erãt in terra/mira seueritate
puaricatores legis diuie vĩdicare curauit
Rex igit xpianissim9 z vere mãsuetissim9 at
qz totus amabil seqndo vestigia ei9 q pec
catũ nõ fecit/pnus fuit ac idulgentissim9
in psonalib iniurijs/sicut z fuerat ipe frater
suus quo iubẽte nẽo vnqz vita puatus est
Recogitat idẽ rex edictũ ad se dictũ qz reges
isrl' clemẽtes sunt. Et illud salomõis. Mi
sericordia et vitas custodiũt regẽ/z clemen
tia roborat thron9 ei9. Quãobrẽ sicut tra-
dit in his patẽtib lrĩs misericordia i eo sup
exaltauit iudiciũ. dũ d fris amãtissimi ne-
ce vindictã nõ accepit. At vo dũ ad iniuri
as diuie legis ac fidei/dũ in adulteratõem
sacrilegã verbi dei peruersum ẽ ipe nulla rõe
potuit hactenus iduci vt dissimulãter eas
ferret. approbãdo iustificatõem sceleratã z
hereticalẽ et impiã hui9 execrãde necis te-
nuit misericordiã in pmo/ vitatẽ in altero
custodiuit. ¶ Accipite pres conscpti mẽo
riter queadmodũ collaudauit et grãs egit
ipe rex huic sacro cõcilio/qz hãc assertõem
Quib tyrãnis zc. dãnauerat vt hereticaz.
Que qdem assertio sic referũt pdicte lre in
uenta ẽ ex testimonio fidedigno sufficiẽter
ɔtineri in dãnata ppositõe defuncti Ma.
Jo. parui. q iustificare mortẽ hanc nititur
horribilẽ. Et ecce testimoniũ. xvi. mgroz
in theologia in his lrĩs qles sunt apud iu
dices. Lectura vo tã istaz qz aliaz lrarum
atqz scedularũ placeat vt reseruet in finem.
ne fiat interim nrã veluti cicatricosa nar-
ratio. ¶ Porro licz habeat puitas mea h lo
co pres celeberrimi/qndem z multã aduer-
sus calũniãtes me rñdẽdi materiã nihilo-
minus pudet me z pudere dz q sũ puluis z
cinis si nõ ad imitatõem xpi capitis nrĩ. si

nō exemplo christianissimi regꝭ vt p̄ferꝭ. si
nō ad publicā huiꝰ sacri ꝯciliꝫ iussionem.
quā́qꝫ velut e celo sonantē libēs accipio. si
nō inquā nūc agam dissimulāter circa pro
prias iniurias / qrinꝰ illas dei ac fidei mo
rosius et eo efficaciꝰ q̄ patientiꝰ possim ꝓ
seq̄. Decreui p̄terea nō īsistere circa relatio
nē eorū q̄ sunt in facto. de q̄bꝫ cōstare pote
rit ⁊ potest q̄s vera vel falsa dixerit ī ꝓspe
ctu tā sacri cōciliꝫ. Nā conari oīa falsa re
fellere. ⁊ mordētes remordere. ꝯtētio potiꝰ
canina ē. mł'iebris ꝓcax ⁊ īdigna q̄ꝫ graui
tas xp̄iana. Xp̄s iā dixi ⁊ repeto / cū male
diceret nō maledicebat / cū pateret nō cō
minabat. vbi satis q̄d seq̄mur admonuit
legi / q̄ dixit. v̄ba iniq̄ꝝ p̄ualuerūt sup nos.
Sequit fructꝰ. ⁊ ī ipietatibꝫ nr̄is tu ꝓpicia
beris. Fructꝰ plāe salubris ⁊ vberrimꝰ fu
it ni fallor rex dauid cuiꝰ hec v̄ba sūt q̄ cuꝫ
malediceret a semey dixit ad abysai volētē
euꝫ ꝯfodere. Dimitte vt maledicat mihi si
forte reddat mihi dn̄s bonū ꝓ maledictōe
hodierna. Porro si quē v̄bis ꝯstringā / pu
sillū vel magnū / neqꝫ eīm glorior me ꝑfe
ctū esse q̄lē iacobꝰ loquit dicēs. q̄ v̄bo nō
offendit h̄ ꝑfectꝰ ē vir. veniā supplex peto.
Deniqꝫ q̄li zelo vel intētōe materiā hāc fi
dei / castissima mētis ītegritate tractādā ꝓ
secutꝰ vsqꝫ mō fuerī / scis o cordiū deꝰ īspe
ctor / testioniū mihi ꝓhibente ꝯscia ꝙ nihil
mihi ꝯscius suꝫ aliud intēdisse p̄ncipaliter
deliberato ⁊ recollecto ī se aīo nisi dilectōeꝫ
⁊ emēdatōeꝫ hoīuꝫ / cū odio ⁊ extirpatōne
vicioꝝ ⁊ erroꝝ. etiā vsqꝫ ad certa discrimia
corꝑis ⁊ vite. Hoc odiū hēbat q̄ dixit. ꝑfe
cto odio oderā illos. Glo. ꝑfectū odiū ē di
ligere naturā vel ꝑsonā / culpaꝫ odisse. Sꝫ
q̄d sequit: inimici facti sunt mihi. ꝓpterea
si tale mihi ꝯtigerit āmirari nō debeo. Ue
tus eīm ⁊ tritū vulgo ꝓuerbiūꝫ ē. Ueritas
odiū parit. ꝙ ⁊ si nihil mihi ꝯsciꝰ sū / nihilo
minꝰ ꝓclamo tremēs ⁊ pauidꝰ cū aplo. ꝙ
nō ī h̄ iustificatꝰ suꝫ. Nā q̄ me iudicat dn̄s
est / dn̄s ille magnꝰ ⁊ tribił añ cuiꝰ tribūal
stabimꝰ oēs. Illic apte videbit q̄ q̄s zelo q̄
sinceritate ⁊ simplicitate / fidē ac legē suam
fuauerit / defēderit / ⁊ ꝓ ea certauerit. Felix
q̄ tūc dicere poterit ex vero corde. Feci iu
diciū ⁊ iusticiā. Felix q̄ imitatꝰ fuerit mō q̄
p̄dixīmꝰ xp̄m / ꝓp̄as tolerādo ⁊ diuinas abs
qꝫ vlla miseratiōe īiurias ꝑsequēdo. Felix
deniqꝫ cui ꝓ zelo domus dei dici potuerit.
Iste sctūs pro lege dei sui certauit vsqꝫ ad
mortē. ⁊ a v̄bis ipioꝝ nō timuit. fundatus
eīm erat sup̄ firmā petraꝫ. ¶ His itaqꝫ p̄lo
cutis liberatꝰ videor ab onerosissima inutili R
⁊ forte ꝓbrosa ꝯtentōe r̄ndēdi pūctualiter
vel articulari ad oīa q̄ sūt in facto circa ꝓ
cessum reuerēdi p̄ris epi Parisieñ. ⁊ inq̄si
tores heretice p̄uitatis in toto regno fran
cie / q̄ ꝓcessus si sit in hac ciuitate Cōstañ.
postulamꝰ atqꝫ req̄rimꝰ ꝙ ponat in mani
bus ꝯciliꝫ. ꝯstāter affirmo salua cuiuscūqꝫ
reuerētia ⁊ honore / ꝙ alit p̄die multa dice
bant q̄ꝫ hēat in se verus ꝓcessus. q̄lē auten
ticatū speramꝰ in breui recipe. Proinde q̄
ad ꝓcessus alios h̄ hitos intēdimus duꝫ
postulatos iudices habuerimꝰ copiā pete
re ac deīde ꝓcedere. ⁊ causā instruere ꝓ ꝑte
xp̄ianissimi regis / ꝓut rōnis ordo postula
bit. ⁊ cū oīuꝫ debita celeritate / q̄ꝛ ꝓcrastina
tiones nō q̄rimꝰ / sꝫ qd̄ iustū est q̄rimꝰ iuste
fieri. qd̄ iustū ē (inq̄t lex) iuste exeq̄ris. Cre
dite ꝙ talis obinde fuit ad deū dep̄catio p̄
missa. Deꝰ iudiciū tuū regi da. Uerū sub
misimus ex ꝑsona regis eiusdē. Feci iudi
ciū et iusticiā / nō tradas me calūniātibus
me. Illis indē addidimꝰ. Redime me a ca
lūnijs hominum vt custodiā mādata tua
¶ Supsūt itaqꝫ p̄limi scdaꝫ fouētes calū
niā / vt interim de p̄ma sileamꝰ. cuiꝰ impu
gnatio lr̄is istis īserit. Hec ē calūnia sicut
audiuit cetus iste sctissimꝰ ꝙ ꝓpositōꝫ de
fendentē Ma. Ioh̄. parui / et assertōes no
uē excerptas ab ipa / rex idē christianissimꝰ
nō recte dānari ꝑ ordinarios iudices fidei
fecit / ꝑmisit vł approbauit. Que q̄dē pro
positio iustificare nitit mortē fratris sui / iu
bente dn̄o duce burgūdie ꝑ alios inflictā.
Qua sup re ꝯq̄rit ipe rex in his patētibꝫ lit
teris. Testor attamē deuꝫ in p̄mis / me nō
leto ea sed mesto ore recitaturū q̄ continēt.
nisi ꝙ ita fieri defensio cause regꝭ / imo ca
tholice v̄itatis et fidei nūc impellit. Pro
testor igit ꝙ nō ad iniuriā cuiuscūqꝫ. nō ī
causam criminalē vł ꝑsonalē recēsebo vnā
p̄sentiū lr̄aꝝ ꝑticulā q̄ sic habet ex ꝑsona re
gis / subinde inq̄t. Quid iniustiꝰ iustifica
tōe crimis: et tał criminis in q̄ q̄d laude
mus. q̄d remuneremꝰ ꝓpēdite. Nū q̄d au
torē laudabimꝰ: sed in eo defuit iudicialis
autoritas. et regiā nr̄am spernēs. inualidā
qꝫ p̄dicans / et enormit ledens vsurpauit.
tot abutēs bn̄ficijs / tot necessitudībꝫ q̄bꝫ
maiestati nr̄e etiā ipo iactāte tenet obnoxiꝰ.
Nū q̄d mistros laudabimꝰ: Sed coruꝫ

impietate ꝓditōne vecordia crudelitate se
uicia cupiditate nihil execrabili⁹ fedius te
rmus excogitari pōt. Nunq̇d facti medū
laudabim⁹? Sed hic p p̄meditatas diu ī
sidias/p confederatōem pluriū/p simula/
tōes blādas/p mille amiciciaꝝ signa falla
cia/ad subitū fraterni regijq sanguis exi/
tiū tanq̄ de bestia ꝓcessum ē. ꝛ h̄ hora tene
brarū. et in tali ciuitate vbi securitas ple/
beis etiam ꝛ aduenis esse debuerat. Nun/
q̇d opis ratōnem et causas laudabimus?
At nihil ibi ꝓbabile prius/nihil posterius
īductū est. p testimonio/ꝙ tali notorie cō
stet qualē f̄m leges diuias et ciuiles eē ne/
cesse ē. vbi vilissim⁹ etiā homo rite vita ꝓ/
uat. Qualis nempe lex nō p̄monitū/nō au
ditū/nō conuictū/morte dānauerit. sic ait
Nicodem⁹. sicut et a festo notatū est. Nun
q̇d tandē facinoris hui⁹ euentū laudabi/
mus ꝛ remuneratōe dotabim⁹? Sꝫ obi de
florentissimū istud ꝓdem regnū nostꝝ iaꝫ
p septenniū tot calamitatibꝫ infandis attri
tū ē. tantū in eo sanguinis hūani fusū fuit
S vt estimatōem omnē effugiat. ¶ Hic plane
est verus casus p̄res eq̇ssimi atq sapiētis/
simi. hic est casus cū acuto/ breuis sꝫ vali
de reprobatōnis/telo posit⁹ autētice. Quo
cognito q̇d adhuc egem⁹ testibꝫ. q̇d amba
gibꝫ verborū. q̇d circūitōibus friuol' eua/
sionū frustra niti necesse ē. vbi mortē hanc
comitate sunt lesa maiestas regia. assūmo/
rū crudelitas impia. iuramentoꝝ violatio
fallax ꝛ blāda. legū omniū diuīe naturalis
et hūane p̄uaricatio notoria. deniq regni
toti⁹ infanda calamitas ꝛ feda. ¶ Nihilo/
minus o mores. o tp̄a sunt etiā in h̄ sacro
concilio/q̇ tales circūstantiaꝝ notas vl' n̄
aduertentes vl' nesciētes vel dissimulātes
(negari q̇ppe non pñt) calūnias struere nō
cessant aduersus dānatiōem reprobissime
iustificatōis hui⁹ latā. ¶ Calūnia prima.
Calūniant' aliqui primo dicētes assertōes
istas assertore caruisse. nec ex ꝯseq̄nti veni
unt iudicio fidei reprobāde. Sꝫ rn̄demus
ꝓmo ꝙ in erroꝝ dānatōe nō oportꝫ asserto
rē dari. vbi notoriū est ꝛ patens scādalum
ex doctrina tali. Et vtinā nec haberent nec
habuissent hmōi assertōes assertorē/sꝫ ha/
buisse ꝓcessus indicat. ꝛ nūc plurimos ha
bere in h̄ sacro concilio aduersaꝫ nō pudet
partē gl'iari. A qua factū est vt a loco h̄ san
cto et celebri vnde v̄itatis elucidatio spe/
rabat' inde pch dolor falsitatꝫ tenebre dep̄s/
siores p populū christianū resp̄se sint. De
dit occasionē decretū publicatōis votorū
seu deliberationū ꝓusq examiarēt' int' ma
gistros. ꝛ ꝯferrent' adinuicē cause/rōnesq
dicēdi. Quibꝫ aspectꝫ ꝛ libratis/ps aduer
sa nihil ꝓbabilitatꝫ/nihil solidi fundamēti
nullū deniq robur auctatis ꝯtra fuissꝫ ha
buisse. Et h̄ ꝑspicue videbit' dn̄o ꝓpicio. sꝫ
egre ferim⁹ ꝙ nō citius atq ꝓus. ¶ Calū/
nia scd̄a Calumniant' alij scd̄o ꝙ assertō/
nes iste sunt infideli' ꝛ ꝑperā p̄fato mg̃ro
Johi parui p emulos attribute. Mōstrāt
he l'r̄e regis ꝯriū. qd̄ monstrabit' in ꝓcessu.
ex ip̄a ꝓpositōis īspectōe liq̄fit quā h̄ exa/
minandā et damnādā iudicialit' offerim⁹.
Hec illa ē vel simil' quā in camera sua se p̄
sente partim ꝓnūciauit. partim ꝓnunciari
fecit multis trāscribentibꝫ idē Johes pui.
q̄ et postmodū p exēplaria multa venditōi
publice fuit exposita. Veritas ē nec nega/
mus/ꝙ de conclusiōe finali ꝓpositōis isti⁹
sceleratissime q̄ ꝯclusio est dn̄i duc' Bur/
gūdie. sicut asseruit sepe et loq̄tur singula/
riter de ip̄o ꝙ in nullo culpari debꝫ dū fec̄
interfici ducē aurelianeñ. sūpte sunt quinq
sex septem assertōnes nō ꝓrsus dolo malo
vel ad v̄itatis īmutationē. sed vt honor ip
sius ducis burgūdie q̄stū fieri potuerat ce
lādo nomē ei⁹ seruaret'. Quale est igit' ea q̄
in obsequm facta sūt ī maleficiū retorq̄ret.
Porro non sec⁹ euenit in h̄ ꝯcilio dū asser/
tiones absq assertēris noīe nūciate sūt qd̄
versū vidim⁹ in grāde p̄iudiciū cause fidei
ꝛ catholice v̄itatis. qꝛ nō ita potuit itelligē
tia dictoꝝ ex causis assumi dicēdi. ¶ Calū T
nia. iij. Sequit' alioꝝ calūnia tercia ideꝫ
dicētiū qd̄ priores/sꝫ ex alio capite. Cōten
dūt eīm mg̃rm Johēꝫ parui v̄itates octo p
sua maiore posuisse/ q̄ ab ip̄is assertionibꝫ
pl'imū sūt dissil'es. At v̄o calūnia tal' n̄ re/
leuat in aliq̄/sꝫ aggrauat ꝛ gladio ꝓpo facien
tē iugulat. Prio qm̄ p̄tēse v̄itates iste q̄daꝫ
repiunt' in fide ꝛ moribꝫ erronee/ vt tercia
q̄rta sexta ꝛ septia. Alie vel false vl' iniurio
se/scādalose ꝛ piaꝝ auriū offensiue/ īmo et
sacrilege si examiatio debita fiat. Fatemur
ꝓide assertōes istas nouē n̄ eē totalit' extra/
ctas ex p̄tēsis octo v̄itatibꝫ. qꝛ ex ꝯclusiōe
ꝓncipali tres vt p̄mittit' sūpte sunt. reliq̄s
v̄o cū pl'ibꝫ alijs ꝯtinēt articl'i q̄ttuor hac
illac sparsiꝫ īducti p maiore cū suis ꝓbati/
onibꝫ. Quis p̄terea nescit potuisse ꝓpositi/
ones pl'es ꝛ varias scp̄tas fuisse p eadē cō

clusione iustificāda imo ⁊ sic actū esse bis
aut ter forsitā īuenief testimonio fide digno.
¶ Fuit āt vna variatiōis occasio/ppositio
facta Parisi⁹ in castro lupare p pte dñe tūc
ducisse Aurelianeñ. ad īpugnatōnez p̄fate
ppositōis Johis parui. ita q nō ē vez sal
ua pace dicētis/q illa sua ppositio nō fue/
rit ipo viuēte quōlibet īpugnata. Cur aūt
nō dānata iudicialit fuerit/plīma dici pos
sent/s amica breuitas ⁊ loquēdi sobrietas
nō patif. Notū ē illō Ciceronis. Inter ar
ma silent leges/q audit ītelligat. ¶Deniq̄
hāc cū p̄oribȝ calūniā vnū v̄bū dissoluit.
qr nihil actū est/nihil pcessum iudicialit ɔ
psonā aliquā. s dūtaxat ɔ q̄ternū istū ⁊ ali
os silis tenoris. dānādo doctrinā in eis pe
stiferā/cū assertiōibȝ istis nouē/ ⁊ alijs illic
positis. q̄sq̄s autor vel non autor extiterit.
¶ Calūnia. iiij. Sequif alioz calūnia q̄r
ta. Veritatē inquiūt hñt assertōes iste spā/
liter p̄ma p̄ncipalis/ ⁊ h in casu diuine re/
uelatōis. Sz facilis ē rñsio dicere/doce me
de reuelatōe. Nā absurdū ⁊ blaphemie pri
mū est derogare diuinā reuelatiōez passim
in casibȝ assertiōis illius. Bullas e celi sup
hoc nō recepim⁹/s in oppositū scp̄turas
de celi habem⁹ autenticas. ¶Calūnia. v.
Veniamus ad alterā calūniā q̄ntā. Asser/
tiones iste (dicūt multi) vere sunt in casu in
euitabilis necessitatis. Hic ē p̄ncipalis lo
cus refugij ptis aduerse/delitescūt in h an
tro subdole ⁊ oberrātes ratiocinationū vul
pecule. Docuit h lectura q̄ternoz ⁊ allega/
tionū fulcire conantiū pte istā. In loco h
publice sessionis ɔuincunf/ ⁊ h p inspecti/
onē oīuz fere scedulaz/rōcinantiū p verifi
V catōe hmōi assertionū. ¶At v̄o credite pa/
tres orthodoxi. defecerūt scrutātes scruti/
nio/ ⁊ meditati sunt inania. Repetemus h
pauca p plīmis q aduersus calūniā istā ⁊
allegata ⁊ scp̄ta sunt. Sūt nimiz assertōes
iste p̄ter octauā vniuersalif posite/neq̄ ad
casuz ineuitabil necessitatis coartate/imo
poti⁹ exclusē/q casu etiā ineuitabil necitatis
negarem⁹ eas ex forma loquēdi veras esse
q. s. meritoriū esset nedū occidere s occidi
facere p insidias ⁊ villane sine diffamatiōe
⁊c. ¶Omissa v̄o ɔtentiōe sup h ɔstat vt p̄/
diximus assertiōes istas octo sumēdas eē
p vniuersalibȝ ex q̄druplici radice. Primo
ex vsu cōi ⁊ vulgaris acceptōis. Scd̄o ex
forma sue locutōis. Tercio ex mō syllogisti
ce applicatōis. Et q̄rto ex theologicis ser/
monibȝ ac moralibȝ regul in quib⁹ indefi/
nita p vniuersali solet poni. declamatiōes
omittere fastidij timor cogit. nā in prima
multiplex distributōis signū ponif dū ait
Licitū est vnicuiq̄ subdito ⁊c. Sed ⁊ q̄r
ta palā est vniuersal dicēs q q̄libet tyrān⁹
debet interfici p insidias ⁊c. Porro q̄d di
cemus de nona q sic habz. In casu sociali/
tatis/iuramēti pmissiōis seu ɔfederatōis
factarū ab vno milite ad alteꝝ q̄cūq̄ mo/
do id fiat aut fieri possit. Si ɔtigat q istō
v̄tatur in p̄iudiciū vni⁹ pmittētiū aut cō/
federatorū/sponse sue aut suorū liberorū.
ipe de nullo tenef eas obfuare. Pro quid
vniuersali⁹ ac pinde q̄d absurdi⁹. q̄d falsi
us/q̄d dementi⁹ dici pt. Sed nō minus
inepta ē defensio qua dicunt aliq/istā ideo
verā esse/quia p̄iudiciū capif tm̄mō pro p̄
iudicio aīe. qd̄ est peccatū mortale vl veni
ale. At v̄o forma ppositōis vulpeculā hāc
incimit. qm̄ hō ñ iurat in p̄iudiciū aīe vxo
ris sue vel liberoz. Cōfutaf ⁊ ex ɔmūi mō
loq̄ndi apud vulg⁹/apud iuristas et iudi/
ces. Vñ ⁊ Papias dicit p̄iudiciū eē impe
dimētū i causa. Rursus eq̄ turpis et friuo
la est fuga/dicēdo q p̄iudiciū analogice di
cif de p̄iudicio spūali ⁊ tpali. Postrēo etiā
vbi p̄iudiciū concederef nō posse dici nisi
de p̄iudicio aīe qd̄ est cōtrariū. Verūta
mē hō p conf̄uatiōe iuramēti deberet hu/
iusmodi p̄iudiciū nō q̄dez facere s ab alio
factū pati/p ɔf̄uatōe iuramēti. ptz in iura
mētis p metū extortis. ¶Quanta est igif o
salutifer xp̄e scandali materia aduersus h
conciliū ⁊ constituētes ipm/bonos et gra
ues lr̄atissimos et p̄itissimos vtroq̄ iure.
q iā p vndecim mēses vel eo circa ventila
ri visa ē hec doctrina tā patent hereticalis
imo et sacrilega. tanq̄ de ppositōe dubita
bili vel opinabili/aut forsitan vera q secu/
laribus illr̄atis nedū christianis sed ⁊ iu/
deis/paganis et barbaris debz esse notissi
ma. put in his patentibȝ lr̄is rex porauit.
¶Haberet hoc loco paruitas mea iustissi/ X
mā inuehendi causam aduersus famosos
q̄sdam libellos innitētes sup h casu ineui/
tabil necessitatis/qui traditi sunt p p̄muz
ex iudicibȝ in iudicio. ⁊ ptinus data copia
est habere volentibȝ. In quibȝ q̄t atroces
iniurie dicanf aduersus h conciliū sup cō
dēnatōe errorū aduersus christianissimū
regē francorū/ ⁊ enormif sup̄ modū aduer
sus p̄fulgidū illud iubar ecclie Parisienf

vniuersitatē. demū ꝯ ꝑsonas diuerse digni
tatis ⁊ gradꝰ/recogitare nedū legere ꝑrsus hor
ror est. Quibꝫ tn̄ addita ē hec iniuria/ꝙ re/
spondēdi locꝰ negatꝰ ē vel nō datus. Illic
autor inter cetera cadit in foueā quā fecit dū
damnat et irridet ignorātiā logice apd̄ il/
lum q̇ conseq̄ntiā istā facit. Cōtradictoria
istiꝰ. licitū est vnicuiq꜄ ⁊c. ē vera. ergo ipa fal/
sa. ꝑ legē contradictoriaꝝ q̄ nulla melior ē
ꝯseq̄ntia. Nulla ꝟo fallacior illa quā ipe fa
cit ex aduerso saltē implicite dū arguit sic.
Verū est in aliquo casu possibili/vtputa i
euitabil' necessitatis/ꝙ licz occidere tyrānū
ergo licitū est vnicuiq꜄ ⁊c. Nam oppositū cō
seq̄ntis stat cū an̄cedente in casibꝫ pl'imis
centū vel mille. Sz hec interim modestie
⁊ breuitatis zelꝰ p̄tereat. ¶ Calūnia. vi.
Veniamus ad sextā calūniā dicentiū ꝙ as
sertōes iste sunt satis exponibiles ad aliquē
sensuz verū. Rn̄demus negatiue si iuxta re
gulā hilarij p̄allegatā/et i scedula fratrum
mendicātiū positā ꝑspicue ꝑ nr̄o ꝓposito
intelligentia dictoꝝ ex causis assumatur dicē/
di. ꝯbinando. s. conclusiōem cū p̄missis/⁊
p̄missas cū ꝓbatōibꝫ ad inuicē. Ceteꝝ et si
verū esset id quod allegatur de exponibilita/
te ad aliquē sensum verū. nihilominꝰ ꝓpter
casus lōge plures falsissimos ⁊ notorie scā
dalosos redderentur ꝯdēnande. vt al's in q̇/
dam s̄mōe ⁊ in scedul' q̇ legentur deductū ē.
¶ Calūnia. vij. Rn̄demus alteri calūnie
q̄ a ꝟitate vacua ꝑ numerositatē conatur eui
cere. dicens assertōes istas plures hr̄e de/
fensores q̄ꝫ oppugnatores. sunt idcirco ve
re vl' saltē opinabiles. O fallacissima ⁊ he
reticis atq꜄ erroribꝫ fauens calūnia. Non
inseq̄ris (inq̇t lex) multitudinē ad faciēdū
malū. quare q2 stultorū ⁊ etiā maloꝝ infini
tus est numerꝰ. Nihilominꝰ si ad numerū
⁊ meritū placeat attēdere. nō dubitamꝰ mul
to plures atq꜄ maioris autoritatis nos ha
bere tam in h̄ sacro concilio q̄ꝫ alibi. attēto
ꝙ pl'es magistri p̄sertim secl'ares nondū de
derunt deliberatōes suas vt intelleximꝰ. si
cut illi d̄ inclyta natōe anglicana/ꝑut fertur.
q̇s tn̄ vidimus strēnuos et īdustrios pu/
giles aduersus hereticā p̄uitatē absq꜄ vlla
acceptōe ꝑsonaꝝ. vel patrie etiā ꝓpe. Attē
to p̄terea modo deliberādi/quē fecerūt fra
tres mēdicātes de q̄ttuor ordinibꝫ q̇ sūt il
li facientes hūc numerū. Putamus eni nō
esse cū eis duos mgr̄os i theologia secula
res/vel si veniant ad ternariū totū ē. Attē/
to rursus mul'tas eē causas extrīsecas q̄ mo
uerunt aut mouisse p̄sumuntur p̄dictos fr̄es
ad ita deliberādū in modū cuiusdā cōuen
ticuli/ne dicamꝰ ꝯspiratōis. qualis sit ipo
rum habitudo ad vniuersitatē parisiensez
plures norūt. Sed hoc reserare dimitten
tes offendicl'i formidine. dicimꝰ ad excusa
tōem multorū/ꝙ in formatōe plenaria ca
ruerūt ⁊ i iure et in facto ex quo ius oritur.
Quid igitur mirādū si ad pauca aspiciētes
de facili enūciauerūt. quibꝫ si collatiōi mu
tue maiorū ad inuicē/et cū eis interesse da
tū fuisset. quēadmodū tāta ⁊ tā diuturna q̄n
ta est instātia a dn̄is cōmissarijs in causis
fidei. existimare nō possumꝰ q̇n mutassent
vota sua. ¶ Rursus attendēdū ē ꝙ materia
p̄sens nō est sic approp̄ata theologis quin
ꝯueniat dn̄is canonistis ⁊ legistis apd̄ q̇s
materia p̄ceptoꝝ decalogi ꝓpter applicati
onē eorū faciendā ad iudicia/ particularius
⁊ exq̇sitius enucleata ē q̄ꝫ apud theologos
Quales pl'imi sunt q̇ canōes iura ⁊ leges
⁊ si speculatiue studuerūt. ad praxim tamē
opis iudicialis nequaq̄ꝫ traduxerūt. Erūt
igitur tales/imo et laici prudentes ⁊ boni iu
dicij. mgr̄i insuꝑ moralibꝫ eruditi suꝑ eoꝝ
deliberatōe q̇d sentiāt ꝯsulendi. ¶ Calūnia y
viij. Subiūgamꝰ ꝓ calūnia octaua eoꝝ
q̇ dicunt ꝙ assertōnes iste iō q2 reprobate
ac dānate sunt parisius/et hic reprobari q̄
runtur/pepererūt infinita scādala ⁊ parient
etiā vsq꜄ ad totalē destructōez cōitatis. Fa
temur cū xp̄ianissimo rege ac vniuersitate
Parisien̄. sicut ⁊ experientia prochdolor ni/
mis edocuit/ꝙ assertōes iste ⁊ ꝓpositio cō
tinēs ea dederūt infinita scādala/sz ꝙ ex re
probatōe ⁊ damnatōe sua scādalū tā mul
tiplex datū sit/vel negamus oīno vel dici/
mus ꝙ scādalizati ꝑ hmōi ꝯdemnatiōes/
nedū nō habuerūt causam rōnabilē scāda
li. sz ex h̄ reddūt se ac de scādalo in fide ⁊ de
bonis moribꝫ/imo ⁊ de ꝑtinacia multipli
citer ac vehemēter suspectos. Videāt igitur
qui retorquēt iniurias q̄ ꝯtigerūt ⁊ calami
tates ad reprobatōnez huius pestifere do/
ctrine/ne dū alios iculpare satagūt assentiē
tes dānatōi. ipi assentiētes icidāt in foueā
⁊ laqueū inextricabilē nō solū heretice p̄ui
tatis ⁊ fautorie/homicidioꝝ/ꝑiurioꝝ/ac i/
sidiaꝝ/ac seditionū sine nūero. sz in ꝑtina/
cie obstinatōis dānabilē/⁊ vix egressibilez
labyrinthū se detrudāt/ac detrusos mani/
festēt. Neq꜄ eni certior est errantiū ꝑtinacia

q̃ꝫ si ob veritatis publicatõez/vel dãnatio/
nẽ erroris notorij guerras moueat q̇s/se/
ditiões ꝛ bella. aut mouẽtibꝫ ꝑinde faueat
atqꝫ ꝯsentiat/ſꝫ in his ꝑnũc insistere nõ est
nostruz. ¶Calũnia. ix. Supaddit nona
calũnia dicentium assertões istas spectare
nõ ad iudiciũ fidei/ſꝫ ad causam sanguis/
ꝛ qꝛ ꝯcernũt p̃cepta decalogi/q̃ idcirco ad
fidẽ nõ ꝑtinẽt/qꝛ ꝯtinẽt euidentiã in lumi
ne naturali. Cõcedamus in ꝑmis ꝙ homi
cidiũ in se ꝯsideratũ spectat ad causam san
guinis criminalẽ. Sꝫ homicidij iustifica
tio p̃serti ꝑ ius diuinũ atqꝫ canonicũ/tãqꝫ
illud sit licitũ laudabile ꝛ meritoriũ/ꝑtinet
vtiqꝫ ad iudiciũ ꝛ iudices fidei. Est eñ lõ
ge aliud loq̇ de homicidio/aliud de homi/
cidij iustificatõe. sicut aliud ẽ furtũ. aliud ẽ
furti approbatio. Porro dũ addit hec ca/
lũnia p̃cepta decalogi nõ esse de fide etiam
ꝓprie dicta. fallit et fallit̃ sic̃ alibi ꝑspicua
ꝛ irrefragabili rõe mõstratũ ẽ. Edocuit h̃
tituli formatio obinde ꝑueniẽs vt fert̃/dũ
q̃situ ẽ vtrũ he nouẽ assertões sint fidei iu
dicio reprobãde/ſꝫ h̃ fieri ꝓcurans incidit
z in foueã quã fecit. ¶Calũnia x. Subin/
fert̃ tandẽ vltima ꝑnũc calũnia q̃ me pari/
ter cũ rege q̃rit inuoluere/ tanqꝫ aliq̇d exe/
crabile cõmiserim. Ecce inquiũt/iste xp̃ia/
nissimũ regẽ exponit discrimini turpis no
te erroris vel heresis in causa quã nõ volu
it nec vult assumere. ¶Hic rñdeo ꝑmo ꝙ
neqꝫ regẽ neqꝫ prudentissimũ ꝯsiliũ suũ to
tum/neqꝫ vniuersitates/neqꝫ p̃latos/neqꝫ
cleꝝ sui regni/ita in mãu mea teneo. ꝙ eos
sufficiã vel debeã ꝓhibere a defensiõe cau/
se fidei/neqꝫ certe volo. Ob h̃ eñ rex dicit̃
xp̃ianissim⁹ velut antonomatice/qꝛ fidẽ ꝓ
tegit ꝛ defendit. ¶Dico scd̃o/ꝙ añqꝫ rex ve
niret hic in causam. assumpsi mihi causam
ip̃az mõ q̃ decebat theologũ. a q̃ mõ neqꝫ
discessi/neqꝫ discedo/neqꝫ discedã deo mi/
hi ꝓpicio/sicut reperiri debet in actis me ita
rñdisse. Erat mod⁹ ꝓcedẽdi ꝑ denũciatõz
euangelicã/ꝯ doctrinã erroneam in fide ꝛ
moribꝫ ac m̃ltiplicit̃ scandalosam. ¶Dico
tercio ꝙ dũ sensi ꝯmissarios in cau̾ fidei
alit̃ intẽdere. qꝛ citabãt me vt irẽ diuionẽ.
ꝛ tuti⁹ mihi forte fuisset ire in babylonem.
qꝛ insup nihil intendebã ꝓcedere ꝯ ꝑsonaz
qualẽcũqꝫ nec ꝑ strepitũ ꝛ figurã iudicij i
terrogatus si facerẽ meã partẽ/rñdi ꝙ hu/
iusmodi denunciatõem ꝯ ꝑsonã neqꝫ fece/
rã neqꝫ faciebã. et retribuat de⁹ ĩ bonũ illis

q̇ ꝯtra satagentes oppositũ/ q̇bꝫ ignoscat
deus meam innocentiam ꝛ simplicitatem
reuelauerũt hoc memori grataqꝫ mẽte re/
tineo. ¶Dico quarto ꝙ si materia stetisset
in puris terminis theologicis/ tractando
eam stilo theologico qualis predescriptus
est. ita ꝙ de interesse personali cuiuscunqꝫ
persone nequaqꝫ fuisset actum/ non opus
fuisset introducere reg̃ autoritatẽ. Nũc au
tẽ dũ res tractata ẽ ꝛ tractat̃ ꝑ aduocatos
ꝛ ꝓcuratores et notarios. et ꝑ strepitũ et fi
gurã iudicij sensit aduersa ꝑs/credite sensi
mus ꝛ nos/ꝙ diuitibꝫ et diuitijs op⁹ erat.
Et ecce lr̃as instructõis missas ꝑ ꝑtẽ ad/
uersam ex h̃ loco in burgundiã/q̃ satis h̃ i
dicant/ſꝫ eas ꝓpalare iussio sacri hui⁹ con
cilij cũ ꝓpositi modestia nõ ꝑmittit. Hic
ꝓ̃o iuridic⁹ ꝓcedendi mod⁹/qualis predi
ctus ẽ/m̃ltos exterruit/ne manifestas here
ses hic dogmatizatas et notorie p̃dicatas
vellẽt vl̃ auderẽt denũciare iudicibꝫ. Quis
aũt sit stilus in hac fidei maťia p̄cticandi
scedula posteri⁹ legẽda docebit. ¶Cõclu/
dẽdo tãdẽ ꝛ ꝯstãter affirmo/me firmit̃ cre
dere et nullaten⁹ dubitare ꝙ hec doctrina ꝓ
positõis defendentis mg̃rm Johẽm parui
cũ suis assertõibꝫ sicut inuẽta ꝛ in isto co/
dice ꝯtinet̃ ẽ erronea ĩ fide et moribꝫ ac m̃l
tipliciter scandalosa. Q, si fuerit aliq̇s vel
aliq̇ q̃ntũcũqꝫ m̃ltiplices volentes christi
anissimũ regẽ calũniari/ ꝙ nõ fecerit ĩ hac
ꝑte iudiciũ et iusticiã/credẽdo ꝛ credi mã/
dando sicut mõ dicim⁹/ꝛ sicut opatus est/
ego nedũ noĩe reg̃ xp̃ianissimi/ſꝫ etiã pro/
ꝑ̃o noĩe ꝯstituo me partẽ defendẽtẽ ad pe/
nã taliõis/ ꝓ me ꝛ mihi adherere volẽtibꝫ
in hac ꝑte/et corã h̃ sacrosctõ et vniuersali
ꝯcilio/dei nutu ꝯgregato. Dico ꝑtẽ defen/
dentẽ. attẽdite qꝛ ꝑtem accusantẽ ꝯ ꝑsonã
aliquã neqꝫ feci/ neqꝫ facere ꝓ nũc nisi q̇d
aliud vrgeat/disposui. Nõ eni mihi collu/
ctatio ẽ aduersus carnẽ et sanguinẽ sed ad
uersus ꝑncipes tenebraꝝ harũ ꝛc̃. ¶Faci/
at igit̃ sit̃ ꝑs aduersa ponat ꝑsonã ꝓp̃am
in q̃rela dñi sui. imo certe ꝯsilio meo nõ fa
ciat. aut si fecerit ꝯq̇escat. absit a me vt gau
deam sup iniq̇tate et nõ ꝯgaudeã veritati.
¶Sed ecce p̃res orthodoxi/deo iure ama
biles dũ int̃ loq̄ndũ recorꝺo mẽtis oc̃los τ
ad p̃assumptũ thema q̃ dixim⁹. De⁹ iudi/
ciũ tuũ regi da. rapior quodãmõ de viuis
ad mortuos/dũ id qd̃ subdit̃ intueor/ ꝛ iu
sticiã tuã filio regis. Et animaduertite p̃cor

interim p̄res bēignissimi/viri misericordie
q̄ꝝ iusticie obliuionē nō acceperīt. Aduerti
te nūc paulisp̱ ad me auribꝰ vr̄e carnis et
oculis. atq̄ sp̄ualibꝰ oculis et auribꝰ. q̄d fi
lius regꝭ et frater istiꝰ ludouicꝰ iclite me
morie dux olim aurelian̄. mansuetissimꝰ et
benignꝰ/elegātis forme/ꝑspicacissime sa
gacitatis eloq̄ntie singularis ꝛ pene incō
pabilis. q̄d inq̄ȝ nūc ipe/imo q̄d sanguis
suus clamet ad h̄ sacrū conciliū misericordi
pietate pensate/ꝯpatiētes estote ex inata te
neritudīe miseratōis cordialis. reuoluentes
vobiscū intra misericordie viscera q̄ clamo
re/q̄ gemitu, q̄ plāgore q̄rat mō iusticiā.
Nō eq̄dē sic estimo tātū dē p ipa morte na
ture q̄ scit q̄ mortuꝰ ē q̄ q̄ȝ moritur ꝰ q̄n
tū p tali morte mō ꝯq̄rit. S̄z tū p̄terea p cru
delissime necis sue iustificatōe q̄ ē infamie
mors altera. mors ꝯtinua. mors indigna/
neq̄ȝ minus fugibil' q̄ȝ sit ipa mors nature
Hec siq̄dem infamie mors ciuil'/neduȝ vi
uētes īterimit. s̄ȝ deseuit ī mortuos/n̄ vnū
vl' duos interficit s̄ȝ posteritatē totā. totuȝ
genꝰ et affines diro lacerat ignominie telo.
nos tres p̄cipue filios illustres ac īgenuos
sup̱stites. q̄ꝝ vnus obses alter captiuꝰ de
tinet in anglia. nō vt proditores q̄dem s̄ȝ vt
regis ac regni fidelissimi defensores ¶ O si
datū essȝ his liberis/pupillis orphanis et
captiuis astare corā reuerēdissimo ac cele
berrimo cetu p̄senti. si fas alloq̄. plꝰ plācti
bus. plꝰ suspiriis. plꝰ singultibꝰ lachrimis
ꝛ gemitibꝰ q̄ȝ ore vl' vocibꝰ clamarēt. Da
te p̄r̄i. date nobis iusticiā. O si p̱cūbentes
eos ꝛ aduolutos vr̄is sctis pedibꝰ cerne
rent hi misericordes ocl'i vestri. cōcipite q̄
bus iacul' intime ꝯpassiōis vulnerarēt̄ p̄
sima corda vr̄a. q̄ neq̄ȝ v̄bis extra p̱ferre.
neq̄ȝ ītra me p rei magnitudīe ꝯp̄hendere
sufficio q̄d cupio. p̱ficite q̄d neq̄o. Ceterū
nūq̄d nō obsecro sufficere debuerat patres
sapiētissimi atq̄ȝ misericordissimi nat̄e mor
tē īmaturā talit̄ inflixisse p̄r̄i. Tollat̄ ergo
mors alt̄a/quā sacrilega īpietate crudel'r
inferre ac renouare nō cessat tā p̄r̄i mortuo
q̄ȝ sup̱stiti generosissime p̱li sue/libellꝰ h̄ ve
re famosissimꝰ/vt rex scribit. v̄e hereticalis
scādalosus. hūani federꝭ emulꝰ. catholice
ꝯdemnatꝰ. sceleratissimꝰ. vipereꝰ. legis de
calogi īpugnatiuꝰ. q̄n etiā miserami pere
untiū aīaꝝ p̄res ac dn̄i misericordes. illorū
viȝ nullū loq̄ndo q̄ dānabilit̄/ita p̱fecto
est/damnabilit̄ in p̱nicīē p̱p̱e salutis ꝛ alie
ne libellū hūc letiferꝝ p̱tinaci aīositate defē
dūt ꝛ fuare ꝯtēdūt ne p̱eat. ¶ Et ego nūc ī
sp̄ū lenitat' ī sp̄ū sācto ꝯciliū p̄sīt q̄ ē sp̄ūs
pacꝭ ꝛ ꝯcordie. sp̄ūs caritatꝭ q̄ benigna ē.
q̄ nec iflat̄ nec irritat̄/ꝯuerto vocē [illegible]
vos reuerēde p̄r̄ ac dn̄i/ dn̄e attrabat [illegible]
cū q̄ vixi olim familiarit̄ ꝛ bēigne. Ad vos
silr̄ mgr̄ petre/vice dn̄i Remēsis ꝯpatrio
ta carissime/q̄s ego diligo ī v̄itate/dilexi ꝛ
diligā dn̄o p̱picio. Nā q̄ n̄ diligit manet ī
morte. optabiliꝰ aūt eēt p̱dere vitā carnis
q̄ȝ ī tali viuere morte mentis. Int̄ ego vos
nūc aliq̄. R̄ndete p̱cor. īmo tacētibꝰ vobis
r̄ndebo ipe p vob. Nōne diligitꝭ salutē tpa
lē silr̄ ꝛ sp̄ualē illustrissimi p̄ncipis dn̄i du
cꝭ burgūdie. Diligitꝭ scio. n̄ diligitꝭ securi
tatē iclite posteritat' sue ī dn̄ās heredit̄ādis
Diligitꝭ scio. Nūq̄d p̄terea n̄ aniduertitꝭ
vero iudicio rōis mortē quā loq̄mur p̄uo
ꝯsilio p̱petratā. q̄lē ꝛ q̄lit̄ nūq̄ȝ p̄r̄ prudētis
simꝰ recolēde mēorie philippꝰ attēptassȝ.
Puto q̄ sic aniaduertitꝭ/neq̄ȝ si affuissetis
(eratꝭ ei tūc ī italia) dedissetꝭ tale ꝯsiliū. d q̄
li dū aliq̄n viuēte p̄re p̄fato/fuissȝ aliq̄s s̄
mo habitꝰ p nōnullos. ꝯtinuo camerā exi
ens/ꝛ medicū suū iueniēs/ mestꝰ ac turbi
dꝰ clamauit. Btūs vir q̄ nō abijt ī ꝯsilio ī
pioꝝ. Deniq̄ȝ ꝯgnitū ē q̄ mortē hāc mox
vt patefacta ē ꝛ ānotata/sic ipe dn̄s dux p̄
sēs exhorruit/detestatusq̄ȝ ē vt diceret dn̄is
d regio sanguīe. Diabolꝰ inq̄t mihi p̄suasit.
sit. Q̄ȝ si mors iiusta fuit/sit iustificatio pe
ior. sit defensio iustificatōis pessima ꝯn̄s ē
Vincat igit̄ vos n̄ ego s̄ȝ v̄itas. s̄ȝ rō s̄ȝ pie
tas p salutē aīaꝝ vr̄aꝝ. ꝛ p illā quā vos ex
pauescere ac r̄fugere ꝯuēit penā errātiū. p
illā deniq̄ȝ seueritatē sn̄īe q̄ x̄p̄ianissimꝰ rex
frācoꝝ supmꝰ dn̄s nr̄ cōis/p lr̄as patētes
suas/credite dicēti/his ocul' vidi/his ma
nibꝰ palpaui eas/dānat hūc libellū tāq̄ȝ ī
iuriosū regie maiestatꝭ sue/mādatq̄ȝ plecti
defendētes illū pena crimini tali debita. q̄
q̄lis sit nō latet vos scio. et hec cohibeat tē
palis pena/si nō retrahere sufficit canōica
vl' et̄na. ¶ Tādē ego ipe reuertor ad vos pa
tres orthodoxi supplicās petēs ꝛ obtestās
p desideriū illud q̄d habēt r̄uerēdissime ac
dō amabiles p̄r̄nitates vr̄e ad salutē aīaꝝ.
ad extirpatōȝ erroꝝ ꝛ correctōeȝ errātiū/si
q̄d monȝ illa ezechiel' imo di p ezech. expa
uescēda horribil' tuba q̄ p̱eūtiū ī erroribꝰ ꝛ
pctīs ītonat sāguinē a speculatore muto re
q̄ri/tollat̄ p iudicialē huiꝰ sacrosctī ꝯciliū

sententiã libellus iste famosissim⁹ mortifer ꝛ hereticalꝭ ꝛ eradaꝛ memoria ei⁹ a populo christiano Ut q̃d etiã mẽbranas occupat. vt q̃d legentes ꝛ audientes sua ꝯtagiõe fedat inficit ꝯculcatq;. ¶ Hoc in recessu suo ꝗsiuit serenissim⁹ rex romanorũ. Supest scedula patẽs cui sigillũ suũ impssum est. Et q̃d parisi⁹ egerit fame vox isonat Hoc ipm petit. h̄ suadet. h̄ obtestaꝛ christianissimus rex francoꝝ. hoc p̄clarissima parisieñ vniuersitas/ et alij ꝗ̃ plimi. Hoc nos postremo hũiles sui ambasiatores supplicib⁹ votis exoram⁹/ quatin⁹ in h̄ adiutores sitis. dãdo regi iudiciũ/ ꝛ iusticiã filio regis/ seq̃ndo vestigia christi. q̃ ad h̄ venit i mũduz vt oues errãtes ad se reduceret. ¶ Sic itaq; ꝺ prius errãtib⁹ si nõ obdormiuerit. si nõ in errore cepto ptinaces (qꝺ absit) extiterint. diceꝛ ex sentẽtia illꝺ de ep̄la domini cecurrẽtis. Eratis aliq̃n sicut oues errantes. sed nũc ꝯuersi estis ad pastorẽ ꝛ episcopũ aĩaꝝ vr̃aꝝ. Ad h̄ q̃ppe tendit oratio pposita vice thematis. De⁹ iudiciũ tuum regi da/ et iusticiã tuã filio regis. Termĩabim⁹ in h̄ p̄mã p̄ñtis act⁹ partẽ. reliq̃ p lecturam lr̃arũ quarũdã et scedularũ q̃ntũ audire placuerit finieꝛ ¶ Finit ppositio facta a dño cancellario parisieñ. corã ꝯcilio generali Constañ. et pte regis francie. ¶ Et tunc postmodũ dictus cãcellari⁹ parisieñ. ac mg̃ri Jordanis morini B. puch. nepotis/ et p. de versailles ambasiatores p̄fati christianissimi francoꝝ regis ꝛ ei⁹ noĩe pduxerũt corã toto ꝯcilio generali/ ꝛ in manib⁹ pthonotarij ianueñ. sub custodia cõcilij tradiderũt lr̃as. ꝛ alia munimẽta subseq̃ntiũ ꝯp̄hẽsiua instrumẽtoꝝ ab oĩb⁹ pthonotarijs ꝛ notarijs. de et sup dictis datis ꝛ ptestatis. Prio quendã p̄uũ sexternũ papireũ ꝯtinentẽ tres ptes principales. In p̄ma ponebanꝛ sex conclusiões theologice ꝯ ppositõem cuiusdã Johis parui. ꝛ doctrinã in eadẽ ꝯtẽtã. ꝛ incipit. Quia ex patentib⁹ ꝛc̃. In scđa erãt octo regule sup stilo theologico tenẽdo in ꝯdemnatiõe errorũ cũ certis req̃sitis. ꝛ incipit. Sup oĩa vincit v̄itas. In tercia erat breuis scedula petitiua examinatiõis faciẽde de deliberatõne q̃ttuor ordinũ mendicãtiũ sup nouez assertõnib⁹ ꝛc̃. ꝛ incipit. Attendẽs christianissim⁹. Cui⁹ q̃terni magna ps fuit tũc lecta ꝛ specialiꝛ requeste. Itẽ magnã lr̃aꝫ regis patentẽ sup ꝯdemnatõe dicte ppositõnis magistri Johis parui. ꝛ icipit. Regia maiestas nr̃a. Itẽ quendã magnũ q̃ternũ papireũ signatũ signis duoꝝ notarioꝝ cõtinentẽ ppositõeꝫ mg̃ri Johis parui. Itẽ instrumentũ aduocatõis dñi cãcellarij parisieñ. sup ppositõe p eũ ex pte vniuersitatis parisieñ. alias facta corã rege francoꝝ. Iteꝫ scedulã papireã cõtinentẽ appellatõeꝫ a iudicib⁹ fidei sup publicatõe votoꝝ ꝛc̃. Itẽ lr̃am patentẽ vniuersitatis parisieñ. sup approbatõe sñiaꝝ dñi ep̄i parisieñ. Itẽ quendam q̃ternũ papireũ in q̃ ꝯtinebaꝛ deliberatio fratrũ de q̃ttuor ordinib⁹ mendicantiũ sup nouẽ assertionib⁹. ¶ Finit

Sermo eiusdeꝫ coram ꝯmissarijs fidei de errorib⁹ ꝯ fidem ꝛ mores circa p̄ceptũ Non occides

Estimo me beatũ apud te O sacrosanctũ ꝯstantieñ. ꝯciliuꝫ O cetus celebris reuerẽdoruꝫ patrũ ac ceteroꝝ dñoꝝ i omni sapĩa et doctrina ac moꝝ honestate fulgẽtiũ. Estimo inquã me btm̄ apud te cũ sim me ꝺfensur⁹ hodie/ maxie te sciente oĩa/ nedũ q̃ apꝺ iudeos sꝫ xp̄ianos sunt ꝯsuetudĩes ꝛ q̃stiões. ppꝛ qꝺ obsecro vt patiẽter me audias. Vnꝛ v̄bis illꝭ btissimus Lucas cui⁹ hodie natalꝭ istat celebritas/ q̃ comes indiuidu⁹ fuit egregij doctoris pauli. lucas inq̃t ẽ mecũ solus. ꝛ alibi. Salutat vos lucas medic⁹ carissim⁹. cui⁹ v̄ba oĩa ꝫm Hiero. lãguẽtis aĩe sũt medicina. Vñ cũ paul⁹ fuissꝫ a festo tradit⁹ in vinculꝭ agrippe regi. dixit idẽ rex ei. Permittiꝛ tibi rõem reddere p temetipo. Tũc paulus extẽta manu. Estimo me btm̄ inq̃t apud te rex agrippa/ cũ sim me defẽsur⁹ hodie. maxime te sciẽte oĩa q̃ apud iudeos sꝫ ꝯsuetudines ꝛ q̃stiões. ppꝛ qꝺ obsecro vt patiẽter me audias. ¶ Sic ego ꝺ maxia nouẽ assertionũ reuerẽdissimis p̄rib⁹ ac ceteris dñis ꝯmissarijs i cauꝭ fidei p me nunciaturũ/ ex ipoꝝ nũc ordinatõe rõeꝫ reddit⁹. Estimo me btm̄. ppꝛ qꝺ obsecro vnũ quẽq; vt patiẽter me audiat. ¶ Et i p̄mis q̃dẽ donãd⁹ ẽ ordo dicẽdis/ ꝛ euitãda ꝯfusio. habẽd⁹ ẽ i sup ꝫmo doctnalꝭ absq; vlla circũitõe vꝭ apparatu v̄boꝝ. q̃lis ẽ maxie q̃ tractaꝛ accõmod⁹. deniq; remẽorãda est nũc distictio ne fallat nos equocatio. quã distictõꝫ memi me notasse dũ p̄dictas nouẽ assertões cũ suis r̄probatõib⁹ nũciaui.

¶Possum⁹ itaqꝫ materiā hāc dupliciꝰ cōsiderare. Uno mō pure theologice ꝛ absolute ꝑ ꝯsideratōem ad ꝯformitatē vl' deformitatē ꝭm leges diuinas traditas ī scꝑtura sacra. Alio mō magis respectiue et ꝭm terminos iuris positiui. In pmo tractaꝰ de īteresse ipius fidei. in scdo de interesse ꝑsonali. vel ita dicam⁹ posse nos vno mō cōsidere assertōes. vel alio mō ipos assertores aut reprobatores. Primū hacten⁹ obſuaui ī omni iudicio tā parisi⁹ ꝙ̄ ī h̄ sacro cō
B ci[lio]. ¶Recogitans pmo pfessionē meam ꝛ officiū cācellariatus parisi⁹ /cui indign⁹ deſuio/ qm̄ parisi⁹ sic tractanꝰ vie fidei ꝑ sacrā theologie facultatē/dū deferunꝰ freq̄nter a diuersis mūdi ꝑtib⁹ imo et a romana curia nōnunꝙ̄. q̄tinus habeaꝰ eiusdem facultatis doctrinale iudiciū. vbi nihil vnꝙ̄ agiꝰ de ꝑsonis nisi pri⁹ saltē discussū fuerit de doctrinis. ¶Cōscius suꝫ pterea mihi ipi, ꝙ final' intentio mea ē ad extirpatōꝫ errorū q̄ fieri pus potest ꝛ debꝫ ꝑ eoꝝ ꝛpro batōem doctrinalē seu iudicialē ꝙ̄ damnētur errātes. ¶Rursus tercio ꝯstat ꝙ liberi⁹ puri⁹ veri⁹ et citi⁹ exquiriꝰ ꝟitas ꝛ falsitas reprobaꝰ/dū ꝯstituit sola lex diuina iudex iuxta ꝯsideratōeꝫ Aristo. in pol'. q̄ ponit ī quā legē iudicē ponit deū. q̄ aūt addit hominē addit et bestiā. ꝛ h̄ dicit ꝓpꝰ sensualitatē bestialē. De q̄ Uirgilius in. vi. Hinc metuūt capiūt gaudentqꝫ timētqꝫ. ꝯformiter ad illō ꝓsaicū. Confusa sūt hic oīa spes metꝰ meror gaudiū. Quocirca ꝯsulit apō Boetiū ꝑhia Tu q̄ꝫ si vis lumīe claro cernere verū /tramite recto carpe callem/gaudia pelle /pelle timorē. Spēqꝫ fugato /nec dolor assit/nubila mens ē/vinctaqꝫ frenis Hec vbi regnāt. ¶Deniqꝫ ꝑ hūc modū salubri⁹ obſuaꝰ illud Aug. in regula ꝙ fiat correctio cū dilectōe ꝑsonaꝝ ꝛ odio viciorū. Nec inde videꝰ q̄ri q̄liscunqꝫ turbatio pacis. dñi q̄ꝫ iudices facili⁹ se expediunt si prius instituti erūt circa interesse fidei/ꝙ̄ q̄ ꝭm terminos iuris positiui/pus discutiant materiā tāꝙ̄ ꝓꝑhanā sup interesse ꝑsonali. Quod mōstrāt apte q̄nqꝫ menses ī tali discussiōe sola fere iā occupati. Uñ ꝛ nōnulli ex dñis ꝯmissarijs /sicut reuerēdissimus pater dñs cardinal' cameracē. et ipse ꝓmotor ꝯcilij. et h̄ intēdere quālibꝫ voluerūt. ¶Hāc ego modestiā conabor in actu ꝑsenti posseten⁹ obſuare/qō obsecro. neqꝫ mihi neqꝫ cause fidei sed fame q̄ discutitur officiat vl' obsit. Sciūt enī plīmi quēadmodū conati sunt aliq̄ iugiꝰ hāc materiaꝫ trahere ad ꝑsonalia in ꝑiudiciū nedū cause fidei sed fame ꝑ l'ras et aliter false lese/in quib⁹ diluendis si ꝭmo flecteret cognoscereꝰ apta veritas in elucidatōem clariorem cause fidei/et in laudē non mediocrē ipsaꝫ tractantiū aduersus obtrectātes. ¶Quamuis pterea nō sufficiēter extirpanꝰ errores vbi notorie ꝑseuerāt errantes. Nihilominus sperandū est ꝙ corrigerenꝰ omnes ad sentētiā concilij. Quid igiꝰ necesse ꝓuocare vel accusare ꝑsonaꝫ errantis si dānare satis est errores. ¶His itaqꝫ ꝑlocutis veniamus ad materiā q̄ nouē assertōnes cū suis approbatōib⁹ habet. C
Pro cuius intellectu faciliori ponaꝰ velut in vna decretali casus longus. dehinc breuis sub his l'ris. A b c. ¶Casus ē. C rex supmus habet a ꝛ b vasallos suos/quorū vn⁹ non erat subiectus alteri⁹/qui faciūt cōfederatōes ad inuiceꝫ iuramētis terribilib⁹ firmatas. B. ꝯducit homīes pceet precio qui ꝑ insidias pmeditatas interfici fecit ipsum. C nō diffidantem nec de hoc pmonitū/neqꝫ tale aliq̄d timentem et hoc inscio. C rege tādem. B factū auorat/et ꝓpōit se laudabiliter egisse /imo fecisse debitū suū erga deū et regē. Pro cuius iustificatōe ponit vel poni facit tanꝙ̄ ꝑ quibusdā regulis seu maximis nouem has assertiōes. Itaqꝫ ꝑ primam iustificat mortē ipius A. quia erat tyrānus vt dicit machinans ꝑ fraudes et sortilegia ac malū ingeniū in mortē sui regis. C. ꝛ maxime quia ꝑ ipm regē non poterat bono mō de ipo fieri iusticia. Per secundā assertioneꝫ dicit se autorizatū fuisse vt sic ageret per leges diuinā naturalē et humanā. Deinde ꝑ terciam ꝛ quartā iustificat sub regula generali tyrannorū ꝙ A. debebat viliter et per insidias mori. Rursus per quintā sextaꝫ ꝛ septimā iustificat ꝙ rex debꝫ eū auorare remunerare et bene famare per epl'as ꝛ aliter vbicunqꝫ. Perinde iustificat se nihil egisse contra pcepta dei bene intellecta nō ꝭm l'ram sed ad sensum suum. et hoc in octaua Postremo iustificat ꝙ in nullo ꝑiurus fuit/cōfederatōnib⁹ nō obstantib⁹. et hoc per regulam generalē in assertione nona datā.

¶Casus breuis. Quilibet tyrannus potest et debet licite et meritorie occidi ꝑ quēcunqꝫ vasallum suum vel subditum. etiaꝫ per insidias et blandicias vl' adulatōnes.

nõ obstãte quocũqȝ iuramẽto seu ꝯfedera/
tõe factis cũ eo/nõ expectata sñia vł man
dato iudicꝭ cuiuscũqȝ. ¶ Hic casus ꝙuis
sit decisus ꝑ hoc sacrũ conciliũ ꝙ est here
ticus/et sequat̃ ex tercia et q̃rta iũctis pri/
ma ⁊ vltima .nihilomin⁹ videt̃ aliq̇bꝫ di/
minute poni. ¶ Primo quia nõ loquit̃ de
autorizatione ꝑ leges diuinã naturalem et
hũanã. vt in scdã. ¶ Scdo nõ ponit ꝓdi/
ctos casus ꝙ virilit̃ vel ignominiose ⁊ subito
id ẽ sine diffidatõe debeat occidi. vt in ter/
cia ⁊ q̃rta. deĩde nõ ponit ꝙ rex dẽat auora
re remunerare ⁊ honorare /vt in q̇nta sexta
⁊ septima. Quarto dimittit assertiõeȝ octa
uã de falsitate sensus lr̃alis scptūre sacre. et
ꝙ q̇libet sit interpres vł epyekes ei⁹. Deni
qȝ silet ꝙ. C. rex supmus nõ habꝫ talẽ potẽ
tiã in suo regno ꝙ de. A. vasallo suo ñ pos
D sit facere iusticiã. ¶ Querit̃ nũc si he noueȝ
assertões in forma sicut sũt veniũt iudicio
fidei reprobãde: Et ꝙuis questio hec ma
teria determiata sic ꝑ iudices fidei inferio
res de ꝯsensu et approbatiõe ipi⁹. C. regis
⁊ fere totius cleri ex his nouẽ assertõibꝫ tã
ꝙ contentus ĩ eis sufficiẽter licȝ diminute
sicut patere videt̃ intuẽtibꝫ diligent̃ ꝓmaȝ
terciã q̃rtã et vltimã assertões nostra q̃stio
decisa ẽ ꝑ h̃ sacrũ conciliũ dũ dãnauit istã
quilibȝ tyrãnus ⁊c. velut hereticã. nihilo/
minus ponet̃ hec q̃drimẽbris conclusio.
¶ Nouẽ assertões cũ suis reprobatõibꝫ iu
dicialit̃ iudicate spectãt ad fideȝ etiã expli
cite. Et sunt due ꝑut in scedula cõtinet̃ ra
tionabilit̃ qualificate. Potuerũt insuꝑ per
doctores et ordinarios locoꝝ doctrinalit̃
⁊ iudicialit̃ ꝯdemnari. Sũt deniqȝ ꝑ hoc
sacꝝ ꝯciliũ vel ꝑ sedem aplicã de necessita
te salutꝭ reprobãde. et hoc ꝟe vel interp̃ta/
tiue. ¶ Ex cuius ꝯclusiõis ꝓbatõe que spe
ctat ad theologiã maxie de interesse fidei/
poterit facilit̃ apparere q̇d de interesse ꝑso
nali sentiẽdũ vel agendũ erit ꝑ scientiã ca/
nonicã. ¶ Sȝ ꝓusq̃ s̃mo ꝓgrediat̃ vlteri⁹
tollendũ est q̃druplex scandalũ qđ nobis
ratiocinatõis iter agentibꝫ posset obsistere
⁊ aures aliq̇rũ q̃relis opilare vt obsurdesce
rent ꝟitati. ¶ Ecce inq̇t q̃rela vna /quãta vi
lificatio fidei. quanta dep̃ssio catholice do
ctrine. vt in q̇libet verbo vł actu dicat̃. hic
est error in fide. hic est heresis. Rñsio bre/
uis/deputet̃ hoc errãtibꝫ q̇ pri⁹ ad ea q̃ fal/
sa erãt scripturã sacrã ⁊ fidem ꝓtrahere co
nati sunt repugnãtẽ. Hinc ista fidei vilifi/
catio. hinc ꝯculcatio ꝟitatis catholice/ñ a
defendentibꝫ eã ne talit̃ conculcet̃. ¶ Ecce
inq̇t alioꝝ q̃rela ꝙ nihil hic fit amore fidei
sȝ odio ꝑsonali vł rancore/sȝ fauore inordi
nato/sȝ partialitate. Sed ꝑfecto oĩm ille
infelicissim⁹ iudicãdus essȝ /et mĩsabilior
omnibꝫ hoĩbꝫ. qui cũ certissimis incõmo/
dis nedũ bonoꝝ tp̃alium sed ꝓprie vite ꝑi
culo tẽderet in infernũ. ⁊ quõ tẽderet: vtiqȝ
ꝑ pctm̃ odij vł fauoris inordinati. qꝛ stipẽ
dia peccati mors/non q̃cũqȝ sed et̃na. Ce/
terũ nõ q̇s in hac re loquit̃ vel quo aĩo lo/
q̇tur/ sed ꝙ veꝝ sit quod loq̇tur attendere
vos ꝯcernit. ¶ Ecce rursus q̃rulant̃ alij/vi E
dete qꝛ nihil hic cũ modestia vel prudẽtia
talis aut talis agit sed innitit̃ fantasie ꝓꝓe
⁊ famositati. Maledictus furor ei⁹ qꝛ per
tinax. et emulatio qꝛ dura. cui tales ⁊ tales
de illa natõne vel facultate ꝑ lr̃as vel aliter
ꝯtradicũt. Attꝫo consolat̃ exemplũ christi
quẽ ob ꝓdicatõis feruorẽ sui etiã parentes
dixerũt in furorẽ ꝟsum esse. Et de ꝓphet/
cis prioribꝫ viris inuenim⁹ dictũ vni. q̇d
q̃rit insanus iste: Deniqȝ ꝑfecto/ qui dice/
re potest cũ ꝓpheta dño. Consiliũ meũ iu
stificatõnes tue. ille iã nõ ꝓprio capiti /fa/
mositati vel imprudẽtie inniti dicendus ẽ
sed solidissime veritatis auctoritati/ꝙuis
in hac parte si testimoniũ hoĩm recipim⁹
illud abundanti⁹ longe est ꝓ nobis tã nu
mero ꝙ merito. ¶ Cõquerunt̃ ad extremũ
q̇dam. Ecce inquiũt quanta regni christi
anissimi diffamatio in q̇ tot errores exorti
dicunt̃ et famant̃. Immo vero responsum
habeat q̇squis hoc obijcit ad obprobriuȝ
quod ad singularẽ ⁊ incõparabilẽ laudem
eiusdem regni et incolarũ cedit ista errorũ
nõ quidẽ publicatio/sed virtuosissima de/
bellatio. que neqȝ ꝓprio sanguini neqȝ dis/
criminibꝫ innũeris/neqȝ prope parcit vite
q̃ndo ꝓtinus vt errores ĩ eodem regno ca
put vt ita dicamus exerere. vel innoxium
germen erũpe ceperint. Obseruet̃ illud de
psalmo. Filia babylõis misera /beat⁹ q̇ te/
nebit et allidet paruulos suos ad petram.
Et illud de Nazone. apprime dũ noua sũt
praui mala semina morbi. Est enĩ hũanuȝ
peccare. sed vere diuinũ confestim a pecca
tis resurgere/eaqȝ ꝓterere virtutis forti pe
de. ¶ His itaqȝ scandalis ne ꝑgentibꝫ no/
bis ad veritatis inquisitõnem noceant eie
ctis Deducem⁹ primã partẽ ꝯclusionis ex
multiplici radice ⁊ ꝓncipalit̃ inuestigãdo

principaliter doctrinaliter radicaliter q̄d p̄ce sit fidei. ꝛ vnde q̄s denoīatur fidel' catholic⁹. Et ex opposito q̄d sit error in fide vl' heresis ꝛ q̄s denoīatur errās in fide vl' heretic⁹ ¶Et p̄mo reiectis p nūc acceptiōibꝫ alijs de fide/ qꝛ fides aliq̄n dicitur sponsio.i.Thimo.v. qꝛ p̄mā fidem irritā fecerūt. Et q̄nqꜫ fidelitas. Prouerb. Et virū fidelē q̄s inueniet Q̄nqꜫ ꝯscia Rom.xiiij. Omne qđ n̄ est ex fide est pctm̄. Q̄nqꜫ sacramentū fidei. Aug. ad Bonifaciū. Quid ē puulos hr̄e fidem nisi fidei sacramētū: Accipiam⁹ descp̄tōez fidei de q̄ locuturi sum⁹ ex v̄bis apl'i ad Roma.x. vbi dicit/ q̄ fides ē ex auditu/ audit⁹ autē p v̄bū dei. Unde sicut Aristo. describit sciam q̄ est habitus firm⁹ p demōstratōem acq̄situs. sic pōt describi q̄d sit fides q̄ ē habit⁹ firm⁹ et verus p auditū v̄bi dei acq̄situs. Et vocatur hic v̄bū dei scp̄tura sacra/ vel inspirata vl' p̄dicata vl' scp̄ta seu lecta. ¶Pro cui⁹ descriptōis declaratōe sciē- F.
dū. q̄ sicut sciētia m'tipliciter accipitur/ sic ꝛ fides q̄tū spectat ad p̄positū. ¶Accipitur em̄ q̄nqꜫ sciētia p habitu/ vt d̄scriptū ē. q̄nqꜫ p assensu ex tali habitu p̄cedēte. q̄nqꜫ p obiecto illi⁹ habitus vel actus. et h̄ dupliciter sicut est duplex obiectū qđ scimus. Unū est ꝯclusio demonstrata mētal' vocal' vel scripta. Aliud est res significata p conclusiōez Unū vocatur obiectū materiale. aliō formale/ s̄m Tho. ¶Ampli⁹ sciētia q̄cūqꜫ p̄dictorū modoꝝ accipiatur solet sumi dupliciter. Uno mō p vnico vel simplici tali habitu vl' actu vel obiecto. Alio mō p collectōne multoꝝ hm̄oi habituū vel actuū vel obiectoꝝ. Quēadmodū dicim⁹ phisicā eē vnā sciam/ sic metaphisicā/ sic medicinā. ꝛ sic d' alijs. ¶Cōformiter ad p̄dictas distinctōnes dicim⁹/ q̄ accipitur fides q̄nqꜫ p habitu/ et sic data est descriptio. Q̄nqꜫ p actu ex tali habitu p̄cedēte/ ꝛ p̄p̄e p īteriori assensu fidei. improp̄e p actu exteriori q̄ ex h̄ interiori p̄cedit. quēadmoduꝫ dicimus. iste fideliter agit. Rursus accipitur fides p obiecto fidei scꝫ p̄positōne credita. sicut est iste articul⁹. Deus ē trinus et vnus. aut etiā res p hanc p̄positōem significata. sicut d'r. deus est fides mea. Et hic d' cōplexe significabilibꝫ h̄ri s̄mo possit quem obmittim⁹. ¶Postremo fides accipitur q̄libet modoꝝ p̄dictorū q̄nqꜫ pro vnico habitu vl' actu vl' obiecto. q̄nqꜫ p collectōe plimoꝝ vl' oīm. quemadmodū in symbolo apl'oꝝ/ vl' athanasij vl' concilij niceni/ vl' sacre scp̄ture dicim⁹ fidem catholicā ꝯtineri. Un̄ et sic loq̄tur athanasi⁹ dicēs. Quicūqꜫ vult salu⁹ eē an̄ oīa opus ē vt teneat catholicā fidē. Et de pticulari fide subiūgit. fides aūt catholica h' est/ vt vnū deū in trinitate ꝛc̄. ¶Cōseq̄nter notādū ē/ q̄ fides p habitu dupliciter accipitur p infuso scꝫ ꝛ p acq̄sito. sicut ē etiā vna scīa habitual' infusa. ptꝫ hoc in christo ꝛ salomōe. Alia acq̄sita q̄liter descp̄ta ē q̄ est habitus firmus p demōstratōem acquisitus
¶Dicamus ꝯseq̄nter p declaratōe descp̄ti- G
onis p̄misse de fide habituali acq̄sita q̄ īfusam p̄supponit vl' eidē innititur ꝛ ab ea īformatur si pfecta ē q̄ fides dicitur habit⁹ firmus. ad differētiā opiniōis vel suspitōis incerte/ sicut ponebat petr⁹ abelardi p beatum Bern̄. in h̄ redargutus. Nec aūt firmitas vl' certitudo alia ē a certitudīe spei/ quoniam vna respicit intellectū/ affectum altera. Tho. dicit q̄ certitudo ē ex volūtate figente intellectū. ¶Additur in descriptōe ver⁹/ ad d̄ntiā habitus heretical' ficti/ qualē habēt heretici. ¶Subiūgitur tāqꜫ p differētia specifica ad alios oēs habit⁹ intellectuales p auditū v̄bi dei acq̄situs. Pro q̄ notādū ē q̄ rō specifica fidei ē q̄ accipiat certitudinē suā/ et v̄itatē illustratiuā intellectus humani ab auctē diuīa. qꝛ scꝫ de⁹ ita iussit vl' reuelauit mediate vl' īmediate p v̄bū suūꝫ inspiratū interi⁹ vl' exteri⁹ p̄dicatū audituꝫ vl' lectū. Et sic loquitur Tho. et antiq̄ q̄ formalis ratio omniū credibiliū vna est .s. veritas prima. ita q̄ assentire aliter nō est ptinens ad fidem. Et hic req̄ritur fides infusa ad assentiendū catholice. et hoc fieri n̄ pt̄ si quis errat in vna tali veritate ptinaciter. quia iam deest sibi ratio formalis credēdi. alioq̄n nō esset ptinax. ¶Hinc oritur differētia certitudinis fidei ad certitudinē sciētie. q̄m̄ illa sumitur ab extrinsecis m̄. mō p locū ab autoritate. altera deducitur ab intrinsecis sicut p locū a diffinitōe et similibꝫ. ꝛ ita habem⁹ certitudinē vnā ab extrinsecis/ q̄leꝫ habet fides. alterā ab intrīsecis qualē habꝫ sciētia. Et hoc sufficit ad p̄positū de certitudine/ nō intrādo sermonē de alijs habitibus certorū p̄ncipiorū tam intellectualiū q̄ moraliū in q̄bus est certitudo euidentie experiminis. In alijs p experientiā. ī alijs p q̄ndā adherētiā volūtatis stabilientis se ac figentis in aliquo a quo nō vult dirimi. sicut diceremus hoīem innitentē muro solido

certū esse. q̄lit etiā dicim⁹ ꝙ certa est ī deo
spes nr̄a/charitas nr̄a/timor nr̄/et ita de
reliq̄s ad affectū spectātib⁹. Fortassis aūt
ꝙ ip̄a fides certitudinē suā sic accipit ex vo
lūtate q̄ d̄o iubēte seu reuelāte credere vult
D īmobilit. credere aūt nō p̄t nisi volēs ¶Ex
q̄ fit vt fides ⁊ habeat meritum ⁊ captiuet
omnē intellectū in ei⁹ obsequiū q̄ntūcūq̄
videant̄ rōnes p̄hice/vl' hystorice seu grā
matice seu fantastice fidei repugnātes. ⁊ ꝙ
ip̄e sint nulle saltē ab intrīsecis sūpte. Ex q̄
fit p̄terea ꝙ mō viceuersa vt ip̄am fidē ne
q̄ expiētia neq̄ intelligentia necessario tol
lat vl' euacuet. q̄m sic innitit̄ aucti p̄me si
ue habeat euidētiā rōis. siue nō habeat eui
dentiā/credens ī autoritatiua ⁊ nō alta p
manet firmitate. Vñ Tho. exp̄sse scd'a .ij.
q.ij. ar. x. ī rn̄siōe ad p̄mū argumētū sic ait.
Qñ hō hab3 volūtatē credēdi ea q̄ sūt fi
dei ex sola auctoritate diuīa/etiā si habeat
rōem demōstratiuā ad aliq̄d hoꝝ. puta ad
h̄ qd̄ est deū eē/non p̄pt h̄ tollit̄ vl' minuit̄
meritū fidei. hec ibi. Ex q̄ fit insup ꝙ fides
p̄t in patria manere cū visiōe btā. vel h̄ in
via p raptu/q̄lis fuit ī paulo/cū intelligen
tia clariori fide/qualis fuit ⁊ est ī doctori
bus ꝯtēplatiuis/⁊ p anagogicos excessus
illustrat3 mirabilit̄ a mōtib⁹ etnis. Nec ob
uiat illd̄ ap'li. Fides ē substātia reꝝ sperā
daꝝ/argumētū nō apparētiū. Nec illd̄ gre
gorij. Fides nō h3 meritū vbi hūana rō p̄
bet expimētū Qm̄ rn̄sio p3 ex p̄missis acu
te p̄esatis. Pro q̄b⁹ facit exēplū illd̄ qd̄ de
ista. triangul⁹ h3 tres angulos eq̄les duo
bus rect3/p̄t idē hō p̄us h̄re certitudinem
ex aucte dicētis q̄lē non op3 eū dimittere
habita postmodū certitudie alteri⁹ gener3
ex demōstratōe vel expientia fūdata. ¶De
niq̄ deducit̄ ex p̄missis p re quā intēdim⁹
ꝙ p̄ncipia tā intellectualia q̄3 moralia [illegible]
ꝯclusiōes ex eis demōstrate. similit̄ ꝓposi
tōes p̄hice p expientiā habite p̄nt cadere
sub fide q̄m tradi p̄nt a deo iubēte ⁊ auto
rizāte. sic ꝙ det̄ assensus eis/nō q2 sunt eui
dentes. sed q2 sic de⁹ iubet reuelat aut dic
put eccl'ia catholica vel scp̄tura sacra nob
tradit. Vñ ꝯseq̄nt̄ ad h̄ dici p̄t nō irrōna
bilit̄ ꝙ fides h̄ in via semp ē quodāmodo
nō apparētiū sub rōe formali vel obedien
tiali ip̄i⁹ fidei. q̄m lic3 v̄itas p̄ma sit de se
euidētissima ⁊ certissima cui innitit̄. nihilo
minus ꝙ veritas hec p̄ma tradiderit cre
dibilia ineuidētia/vel alia q̄lib3 ad creden
dū/scit̄ ex sola fide eccl'ie vl' scripture sacre
oz. s. eccl'ia et scp̄tura sacra nob ita tradūt.
Unde ꝙ thobias habuit canē ⁊ abraā fi
liū potuit eē notū p expientiā/⁊ ita de inūe
ris. Sed ꝙ iste v̄itates sūt nobis a d̄o tra
dite p scp̄tores libroꝝ continentiū talia. et
creditū ē nō scitū nec euidēs. ¶Altera disti I
ctio/q̄dā sunt pure de fide ⁊c. ⁊ ꝯtinet q̄tu
or ḡdus. Quedā ptinētia/q̄ꝝ opposita sa
piūt heresi3. quedā imptinētia. tractatu d̄
fide. c. ij. ¶Cōsonāt nr̄e descp̄tōi descripti
ones alie. vna ē ap'li ad Heb. xi. Fides est
substātia. i. fūdamētū reꝝ q̄s speram⁹. que
sunt de⁹ et christ⁹/et in q̄s tēdim⁹ p amo
rem. argumētū. i. certitudo nō apparentiū
vel in se vl' in ratōe obiectali. s. matial3 aut
formalit̄ vt dictū est. Itē Aug⁹. in li. de p̄
destinatōe. Fides ē cogitare cū assensione
ea q̄ ad christianā ptinent religionē. Item
Isid. Fides est q̄ veracit̄ credimus id qd̄
nequaq̄3 videre valemus. Itē Chrisosto.
Fides est scīssime religiōis fundamentū
Itē magistralit̄. Fides est v̄tus q̄ ea q̄ ad
fundamentū religiōis ptinent recte firmit̄
q̄ credūt̄. ¶His itaq̄ ꝓposit3 ac declara
tis q̄ in longi⁹ trahi p̄nt/dicam⁹ ꝯseq̄nt̄ ꝙ
in ꝓposito nr̄o fidem accipim⁹ obiectiue
p collectōe oī3 credēdaꝝ ꝓpositōnū et ha
bitu fidei/put descp̄sim⁹. ¶Unde stati cō
cludit̄ v̄itas p̄me ptis nr̄e conclusiōis p̄n
cipal. ꝙ he noue assertōes q̄ spectāt ad di
uina p̄cepta sunt de fide. notādo tamē illd̄
Aristotelis. ꝙ oppositoꝝ eadem ē discipli
na. ¶Deniq̄ pro declaratōne maiori pla
cet annotare ad q̄s moralia precepta ī for
ma vl' affectu articulos symboli specula
tōnis reducantur. quāuis ita sit ꝙ cuilib3
p̄cepto corrn̄det dictamen practicum ve
rum. quod ita credendū ē sicut articul⁹ fi
dei in speculatiuis. Huic p̄cepto. diliges
deum corrn̄det istd̄ dictamē. de⁹ est diligē
dus. ⁊ isti nō occides. ꝓxim⁹ nō ē occiden
dus. Glo. ꝓpa volūtate. ⁊ ita de reliq̄s Di
cam⁹ g̃ ꝙ iste articul⁹ ē de articul' ꝙ christ⁹
est deus verus de deo vero. quicq̄d igitur
iubet faciendū est. Iubet autē p̄cepta leg3
Non occides ⁊c. Et Mat. ij. et. xxvi. ⁊ ali
bi multis locis. ergo ⁊c. Itē articul⁹ est ꝙ
sacre scripture sunt vere. quia ꝓducunt̄ ī te
stimoniū resurrectōis/ibi. s̄m scripturas.
tradunt autē scripture decē p̄cepta igit̄ ⁊c.
Itē articul⁹ est ꝙ sp̄ūssctūs locutus est p
ꝓphetas. q̄cq̄d igitur ꝓphete dicūt p ip̄m

verũ est. Fuit aũt moyses pp̄heta q̄ tradi
dit decẽ p̄cepta legis/imo et christ⁹ fuit ĩl
le pp̄heta magn⁹ de q̄ Deut. xviii. q̄ fuit
plen⁹ grẽ et v̄itatis. ꝛ p quẽ v̄itas facta est
Itẽ in duob⁹ p̄ceptis de dilectõe dei ꝛ pri
mi q̄ tradidit xp̄s multis locis/tota lex pẽ
det ꝛ pp̄hete. Sũt igit̃ de lege ꝛ pp̄het̃ et
ↄ̄sequent̃ oĩa moralia p̄cepta q̄ deducũt̃ ex
ipis. Itẽ finis legis s̃m apl'm ẽ dilectio/ꝛ
vt vnã vitã eternã ↄ̄seq̄mur. Hoc aũt face
re nõ possumus nisi seruando p̄cepta. Si
vis ad vitã ingredi serua mãdata Et iterũ.
hoc fac ꝛ viues. Itẽ ad aliã p̄tẽ articuli q̄
dicit/ꝛ ppter nr̃aʒ salutẽ/q̄ salus nõ habet̃
sine p̄ceptoꝝ obseruãtia. ptinẽt igit̃ ad hũc
articulũ vitã eternã salutẽ reductiue. Iteʒ
q̄d̄libet p̄ceptũ ĩcludit in se dictamẽ rectũ
s̃m q̄d̄ fit bonus actus p̄cepti/sicut hoc p̄
ceptũ Nõ occides hʒ istud dictamẽ/non
licet occidere/fundatũ in h̄ vniuersali p̄ce
pto. Nõ facias aliis q̄d̄ tibi fieri non vis.
q̄d̄ p̄ncipiũ ẽ de scriptura sacra Math. vii.
ꝛc̃. Itẽ articulus ẽ q̄ ẽ vna eccl'ia catholi
ca ꝛ apl'ica. i. fũdata in doctrĩa aploꝝ q̄s
spũs sc̄tũs docuit oẽʒ veritatẽ/ꝛ docere nõ
cessat successores/ꝛ ideo eccl'ia nõ põt erra
re/ꝛ ita q̄cq̄d iubet est veꝝ. Iubet aũt de
K cẽ p̄cepta ꝛ ↄ̄clusiones ex eis/ergo ptinent
ad hũc articulũ vnã sc̄tãʒ eccl'iaʒ. ¶ Ampli
us tercio deducam⁹ p exẽpla ꝛ heresis de
scriptõem oĩs heresis ptinet ad fidẽ. quia
s̃m Hieronũ. heres ẽ dogma falsũ fidei or
thodoxe ↄ̄triũ. Constat aũt ex det'miatõne
eccl'ie q̄ m'lte assertõnes iudicant̃ heretice
q̄ sunt circa p̄cepta moralia tm̃mõ. Exem
plũ d̄ ista. vsura nõ ẽ pctm̃ mortale. Iteʒ
de ista. fornicatio simplex nõ ẽ pctm̃ mor
tale. Itẽ de ista. nõ est illicitũ tenere vxoreʒ
fratris sui. p q̄ iohẽs martyr fuit Item de
ista. licitũ est vnicuiq; nõ misso imo p̄hibi
to p̄dicare. Itẽ de ista. ppl'ares pñt domi
nos suos ad libitũ corrigere. Itẽ q̄libʒ ty
rann⁹ ꝛc̃. q̄ nup d̄ãnata ẽ vt heretica. Itẽ
generalit̃ nulla ppositõ ẽ v̄a/q̄ nõ possit fi
eri catholica/dũ. s. tradit̃ credẽda in sacra
scriptura/sic̃ ad ppositũ dic̃ Hiero. q̄ apo
stolus de v̄su ethnico vel poetico fecit ca
tholicũ dũ ait. Corrũpunt bonos mores
cõfabulatõces pessime. Vñ q̄d min⁹ de fi
de videt̃ q̄̃ q̄ thobias habuit canẽ ꝛ aarõ
barbã. et tñ q̄ nũc negaret ptinacit̃ esset he
reticus/q̄z repugnaret isti articulo. Scrip
tura sacra ẽ vera ĩ se ꝛ ĩ suis ptib⁹. fallit igit̃
hec argumẽtatio. h̄ nõ ẽ de credibilib⁹ nr̃e
fidei explicite/igit̃ nõ est de fide ꝛc̃. ¶ Se
q̄tur ex p̄missis q̄ geometria et ph̄ia pñt
esse et sunt philosophabilia aut geometri
cabilia. Sec⁹ de moralib⁹ q̄m̃ illa faciũt
ad vnitatẽ eccl'ie q̄ debʒ esse vna. nedũ vni
tate sacramẽtoꝝ ꝛ credibiliũ ineuidẽtiũ/sʒ
etiã actõe ꝛ ↄ̄uersatiõe pacifica ĩ agibilib⁹
moralib⁹ naturali lege cognitis. ita q̄ vni
tas eccl'ie p̄supponit vnitatẽ moralẽ. ¶ No
ta de fide q̄ supeminet rõi sp/sicut oleũ aq̄.
sic q̄ incipit fides vbi rõ desinit. ꝛ nõ põt
tãtũ crescere rõ natural' q̄n supemineat fi
des ei ꝛc̃. ¶ Itẽ ↄ̄stat s̃m pl'imos doctores
q̄ expediuit tradere m'lta ad credẽdũ gene
ralit̃ oĩb⁹ ppl'is/q̄ꝝ aliq̄ sunt euidẽtia do
ctis ad deũ esse Et h̄ ppt̃ errores ph̄oꝝ ꝛ
alioꝝ. sicut in pposito de p̄cept̃ moralib⁹
q̄ licʒ sint euidẽtia bene disposit̃ in iudicõ
rõis/tñ ex ↄ̄suetudĩe puersa ꝛ aliũde mul
ti ↄ̄tigũt errores. vt stoyci dixerũt esse op⁹
maxie v̄tut̃ se interficere. ꝛ in q̄busdã regiõi
b⁹ dicũt esse religiosũ occidere pentes senes
ꝛc̃. ¶ Itẽ d̄ multitudĩe vxoꝝ/de furt̃/rapi
nis/de adulteriis/in q̄b⁹ errãt hoĩes/nisi
p legem diuinã doceant̃. exẽplũ possʒ po
ni ĩ casu nr̃o p̄ñti ꝛc̃. ¶ Nota tñ q̄ ad assen
tiendũ catholice cuicũq; v̄itati q̄̃tũcunq;
sciat̃ p expientiã vl' demõstratiõem req̄rit̃
fides ĩfusa q̄ mõstrat ꝛ oñdit rõeʒ obiecta
lẽ credendi. istã q̄ de⁹ talẽ veritatẽ tradidit
aut iussit p se immediate vel p eccl'iaʒ aut
scripturã sacrã. ¶ Nota quõ nulla ẽ noua L
heresis. et q̄ determinatio pape nõ est ni
si declaratio vel adiectio pene. Nota ockã
libro sc̄do prime partis p totũ. Nota q̄d
est explicite de fide illõ scilicʒ q̄d vere ꝛ cla
re seq̄tur et his que sũt pure de fide ꝛ expli
cite continent̃ in scriptura. Vñ q̄ christus
habuit neruos nõ explicite sub hac forma
Similiter q̄ nõ omnis m'lier habẽs capil
los rufos nõ potest interfici a q̄cunq;/sed
sequunt̃ euidenter ex scriptura. ¶ Nota q̄
nulla est querela dominoꝝ tẽporaliũ quin
possit ad conciliũ deduci generale termi
nanda/si reducat̃ ad licitũ et illicitũ/iuxta
consideratione vltimã illius sermõis. pro
sperum iter ꝛc̃. ¶ Deinde notandum est q̄
in hoc actu plurime ratõnes sunt inducte
ꝛ ad declarationẽ secunde partis. Sed q̄
niam alibi sunt tam epilogando q̄̃ latiori
sermone deducte/istic cõmittũtur. ¶ Tan
dem reuolando ad principium/recitabat̃

quēadmodū festus ad paulū se defenden tē dixit/insanis paule/mlte te lr̄e ad insaniam ꝯuertūt. Nō insanio rn̄dit paul⁹ optime feste ſʒ veritatis et sobrietatis v̄ba eloquor. Dehinc ꝯuersus ad agrippā. credis inq̄t rex agrippa ꝓphetis? scio ꝙ credis. Sic longe ampli⁹ habeo fas dicere vnicuiqꝫ vr̄m. O reuerēdissimi p̄res et dn̄i ac doctores omni sapiētia ꝛ doctrina plenissimi ꝙ crediꝭ ꝓphetis. Illi aūt testimonium dāt de decē p̄ceptis ꝛ de seq̄lis coꝝ ꝙ diuia v̄itate fundata sunt ꝛ ad credenduꝫ licet itelligant̄ ī ꝓposita. Grās igit̄ agēs q̄ patiēter vt obsecratio facta erat me audistis. Sit exoro merces vr̄a deus/q̄ q̄d retribuā nō habeo. Credite vt faciꝭ v̄itati. et tp̄e liberabit vos/et in eterna tabernacula sua luce ꝑducet. Prestante eo ꝑ queꝫ v̄itas et gr̄a facta ē iesu christo q̄ est deus bn̄dictus in secula Amen. ¶ Finit

Alius sermo eiusdem. Contra assertōes mgr̄i Johis parui circa p̄ceptū Non occides

o Portet hereses esse sicut dicit apl's. i. Chor. xi. vt q̄ ꝓbati sunt manifesti fiāt in vob. probati inq̄ ꝑ fidē in intellectu. ꝑ charitatē in affectu. ꝑ exercitationē in effectu. Prouidētia nimirū diuine sapiētie/q̄ attigit a fine vsqꝫ ad finē fortiter suauiterqꝫ disponit oīa Sap. viij. nō sineret mala fieri (teste Aug.) si nō possꝫ sciret ꝛ vellet īde bona elicere/disponēs fineꝫ amoris ꝯuersi ad finē finis boni atqꝫ gloriosi. quod vidit apl's dū ait. Scim⁹ q̄niaꝫ diligentib⁹ deū oīa coopant̄ ī bonuꝫ. Et sic oīa (inquit Guido carth.) vt etiā aliena mala īmo et ꝓpa dum ex pctō ꝯsurgit q̄s hūilior. ¶ Fit aūt hic ex heresib⁹ h̄ salubre q̄tinus sicut corde credit̄ ad iusticiā/ita fiat ore ꝯfessio ad salutē. ad Roma. x. ꝯfitendo. s. fidem suā extrīsecus/qꝺ cadit sub p̄cepto obligante ad sp̄ nō ꝑ sp̄. nisi casibus certis/q̄ p̄nt ad p̄sens q̄ttuor noīari. Un⁹ est corā infidelib⁹ et tyrānis sic̄ tp̄e martyꝝ. Alter corā ꝑfidis hereticis/vt tp̄e doctoꝝ. Terci⁹ ad testificādū vl' rn̄dendū sicut fit corā iudicib⁹. Quartus doctrinalit̄ ꝛ iudicialiter erudiēdū. sicut fit a p̄latis ꝛ doctorib⁹ In casu p̄mo exercet̄ patiētia vti hymnus loquit̄. In scḋo sapiētia ꝛ plerūqꝫ cōstantia/iuxta dictū Augustini. In tercio

meritū acq̄rit̄. vt dū petr⁹ rn̄dit. tu es christus filius dei viui. dicit glosa ꝙ h̄ fuit ad meritū. In q̄rto doctrinale et pastorale officiū exercet̄. Joh. x. et Mat. vij. ꝛ Malachie. ij. et. i. Petri. iij. ꝛc̄. Ex q̄ distinctione ꝯtinus elicit̄/ꝙ q̄ ꝯfessio fidei fit extrīsecus ad salutē nedū ore ſʒ etiā gestu vl' ope vt assistēdo ꝯfitētib⁹ vl' docentib⁹ v̄itateꝫ. Illi p̄res reuerēdissimi ꝛ ceteri q̄ p̄ridie remāserūt cū alijs assistentib⁹. quiqꝫ nūc remanēt vl' assistūt collaudādi sunt tāq̄ bn̄ q̄ audiūt v̄bū dei. sit eorū merces copiosa deus. q̄ q̄d retribuā nō habeo. Qui ex deo est (inq̄t christus) v̄ba dei audit. Timēdū est qꝺ seq̄tur refugiētib⁹. ꝓptea nō audiꝭ q̄ ex deo nō estis. Sed rep'mo. ¶ Cohortor aūt ꝑ illud apl'i ī ep'la dn̄ice currentis originalit̄ ad Eph. v. Nolite fieri imprudētes sed intelligētes q̄ sit volūtas dei. vt dicam⁹ ei. Fiat volūtas tua sicut ī celo et in terra. qꝺ vtiqꝫ ꝓhibet fieri triplex sapīa terrēa aīalis diabolica. Elicit̄ p̄tea ꝙ si q̄s voluerit testimoniū sue fidei palā dicere. q̄sq̄s ille fuerit p̄ ꝑ̄tim eruditus audientia sibi publica dari debꝫ. meret̄ insup dū ffugit esse doctor noctur⁹ ꝛ in angul'/alit̄ q̄ Nicodem⁹ q̄ venit ad deum nocte. Trepidos nēpe ꝛ obscuros sue fidei ꝯfessores arguit christ⁹ dicēs. q̄ in tenebris audistꝭ p̄dicate sup tecta/q̄ q̄ me erubuerit Lu. ix. ꝛ s̄mones meos ꝛ filius hoīs erubescet eū corā angel' dei. Itaqꝫ sit fides vniuscuiusqꝫ in ore/sit in oculis/sit in frōte. ¶ Ex quibus ita ꝑlocutꝭ ꝯtinus eliceret̄ v̄itas duplicis vltime ptis nr̄e cōclusiōis q̄drimēbris al's posite/q̄ tal' ē. ¶ Nouē assertōnes cū suis reprobatōnib⁹ iudicialit̄ nunciate spectant ad fidem etiā explicite. Et sunt ꝑut in scedula continent̄ rōnabilit̄ q̄lificate Potuerūt insup ꝑ doctores et ordinarios locoꝝ doctrinalit̄ ac iudicialit̄ condēnari. Sūt deniqꝫ ꝑ hoc sacꝝ conciliū vl' ꝑ sedē apl'icā de necessitate salutis reprobāde. et h̄ vere vl' interp̄tatiue. ¶ Ad elucidatōneꝫ ponebat̄ casus lōgus dās intellectū de a ꝛ b vasallis cregis. Addit⁹ ē casus breuis iste. q̄libet tyrānus ꝛc̄. ꝓposite sunt q̄ttuor conclusiōes/rn̄sū est ꝑ ꝯclusiōem hāc quadrimembrē tā firmit̄ ī s̄mone q̄ certitudinaliter apud me est ī corde. q̄ qꝺ scim⁹ loq̄mur. et credidi ꝓpter qꝺ locutus sū. Nā ꝛ vbi intēderis (ait Juli⁹ cesar) ingenium valet Nemo aūt facere metuit s̄m vegetiū

quod optime didicisse cognoscit. Unde bñ
loq̄ dixit socrates/nil loq̄re nisi quod bene
didiceris.

P c Et q̄dem pma pars ɔclusiōis suf/
ficiēter pbata ex plib⁹ fortē vbis q̄
necesse fuit eruditis in theologicis
smonib⁹ sed forte nō plib⁹ q̄ oportue
rat p nō eruditis. Itaq̄ deducta ē hec pa
rs q̄druplici radice. Ex fidei descriptiōe que
est habitus certus et ver⁹ p auditū vbi dei
acq̄situs. ad Ro. x. et Hebre. xi. Cui⁹ fidei
obiectū est ppositio credenda. vel collectio
pluriū ac omniū credendoꝝ/ sicut accipit
Athanasius in h̄ symbolo Quicunq̄ tc.
Alias fidei acceptiōes reiicio nisi p q̄nto fi
des infusa req̄rit ad credendū catholice.
¶ Dehinc scripture sacre testificatiōne quo
niam oia i sacris scripturis biblie ɔtēta for
malit vel finalit z in effectū. et p ɔsequēs
decē p̄cepta sūt de fide. qm̄ cū opposita as
sertiōe ptinaci nō stat fides. Unde Gratian⁹.
Ius naturale ē qd̄ i lege z in euāgelio cō/
tinet/quo q̄sq̄ iubet facere quod sibi vult
fieri. z phibet inferre qd̄ sibi nolit fieri. De
hinc ex eccl'ie obseruatiōe q̄ damnat vt here/
ses nedū illa q̄ ɔriant articul' speculatiuis
nr̄e fidei. vt ista/ de⁹ est. verūetiā ɔriant pn
cipiis et dictaminib⁹ p̄cticis. vt q̄ de⁹ est
diligend⁹ sup oia. z pxim⁹ sicut nos. In
q̄bus duob⁹ tota lex pēdet et pphete. q̄ vti
q̄ lex ē fides nr̄a vel de fide. Unde in scriptu
ris sacris Augustino teste quicq̄d alibi no
xiū est dānat. Deniq̄ ex heres descriptiōe
quā Hiero. dicit esse dogma falsum fidei
orthodoxe ɔriū. Et illic habita ē distictio
q̄ q̄dam sunt pure de fide sub q̄druplici g
du. quedā ptinent ad fidē z opposita sapi
unt heresim. q̄dā sunt impertinētia. q: n̄ ap/
paret q̄ repugnāt vel sequant ad fidē. In
ferebat h̄ corollariū q̄ hec ɔseq̄ntia ipossi
bil' est et heretical'. decē p̄cepta legis sūt eui
dentia i lumine naturali. g̃ nō spectant ad
articl'os fidei/nec ex eis deducūt. Exhinc
rōnabilit motus fuit reuerēdissim⁹ magr
Petr⁹ de versa. exhibere scedulā quā tradi
dit. Alii vo dicunt/volunt q̄busdā hereti/
care/videāt ne ex errorib⁹ se inuoluāt tc

P c Et ex p scde ptis deductiōe sunt i/
ducte ɔ pmā assertiōez licitū ē vni
cuiq̄ tc. rōes i triplici q̄rnario tc.
Fundat pma sup huius aduerbii saigue.
maxime iam p̄strim/iā spēalit/gallice me si
nement. q: psupponūt vitatē illi⁹ qd̄ prece/
dit. Altera sup h̄ ɔplexo absq̄ mādato q̄cū
q̄ vel pcepto deducēdo ad ɔtradictiōnem
q: lex dei mandatū ē tc. Tercia sup intelle
ctu plano ac resoluto hui⁹ pcepti Nō occi
des. s. hoiem ppa volūtate. Sed vel iubē
te deo p reuelatiōez vel p pub... admi... stra
tiōnis admissionem. Matth. xxv. z. xxvi.
Oēs q̄ gladiū acceperint tc. Glo. ppa au
toritate tc. Unde lex occidit z nō hō Mi
hi vindictā tc. Quarta sup defectu iurisdi
tiōis vel iudiciarie ptātis in occidēte tyran
nū sicut ponit assertio Quis es q̄ iudicas
alienū suū tc. ad Ro. xi. ¶ Fundat pma rō
secundi q̄ternarii sup ɔdemnatiōe triū arti
culoꝝ hus z wiclef de pdicātib⁹ absq̄ mis
siōe. d popularib⁹ corrigētib⁹ ad libitū do
minos. et dñis bona eccl'iasticoꝝ rapiēti/
bus tc. qm̄ occi... in ca... assertiōis et pci⁹
facit q̄ i his casib⁹ trib⁹ fiat. Fundabatur
altera sup omi policia vera vel p̄tēsa/vt pu
eroꝝ sub magistro/z int se vt latronum vel
paganoꝝ/imo vt demonuz p statu p̄senti.
Mat. xx. vt oīm bonoꝝ q̄bus oia ordiate
fiūt. Est aūt ordo pariū dispariūq̄ reruz
vnicuiq̄ ius suū tribuēs iniq̄ nō vsurpās
Tercia sup ɔpatiōe tyrānidis ad heresim
z alia vicia deteriora ppter q̄ non veniunt
hoies passim occidēdi z quolibet et absq̄
mādato. Quarta et octaua ordie sup ɔpa
tiōe nō habēt autoritatē iudiciariā ad ha
bentē. sicut ē rex. q̄ quidē rex nō possit sine
iuris ordine nō monitū/nō vocatū/nō cō
uictū interficere. q̄ntomin⁹ g̃ cēsend⁹ est da/
re autoritatē implicitā vel interptatiuā al/
teri cui nō mandatū ē/ imo legib⁹ regis phi
bitū. Pro his loq̄tur fest⁹ Act. xxv. Et ni
codemus. xvii. et in lege. Qd̄ iustū ē iuste
exeq̄ris. ¶ Demū pma rō tercii q̄ternarii fū
dabat sup m'tiplici notorietate iuris aut
facti. que req̄rebat p q̄lib3 circūstantia seu
clausula h⁹ assertiōis /vt q̄ notoriū eēt talē
machinari tc. qm̄ ex incertis nullo pacto
pōt certa mors inferri. Et si nō pōt q̄s oc/
cidi ad testimoniū vni⁹ q̄nto min⁹ nulli⁹.
Altera q̄ hec assertio q̄ntūcūq̄ circūstan/
tionata nō pt hr̄e vitatē de puata psona ex
tra casum diuie reuelatiōis notorie vel casū
ineuitabil' necessitatis. sicut ex rōib⁹ aduer
sarioꝝ/ q̄s q̄dem pridē vidim⁹ satis ɔstat.
nec tamē casus iste necessitatis sp excusaret
Fundabat vndecima rō exaggerando q̄
hec assertio se p̄iudicialē ondit ad oēm ge
n⁹ hoim actiue z passiue. licz ɔtracte poni

videat᷑. Extēdit se ad papā/ad epos/ad ab
bates. ad p̄ncipes/ad patres/ad maritos/
ad sacerdotes/clericos/ppl'ares/ꝛ ad oēs
in cōi/patet ꝯsideranti qꝛ cuilibet tali dici
pōt. Tu es tyrānus vel machinabaris in
mortē dñi tui. Postremo ꝑ q̄rta rōe duode
cima i ordie ꝛ vltia/fiebat epilogus sic ar/
guēdo. Cōtradictoria hui⁹ assertiōis q̄ est
ꝑticularis vel singularis negatiua ē vera
ꝛ catholica/igit᷑ ista est falsa ꝛ nō catholi/
ca ꝛ ꝯsequēter heretica/qd̄ tenet ꝑ legē con
tradictoriā/ꝛ ꝑ dicta Arestoti. ꝛ Diony. ꝙ
veꝝ ꝛ bonū sunt ex oibꝫ circūstātijs. fal'suꝫ
aūt ꝛ malū ex vnica. antecedēs est manife/
stum in m'ltis casibꝫ/ vt dū occidēs nō ha
bebit sufficientē notorietateꝫ vt ꝓcedat ad
certā mortē nō moniti nō ꝯuicti ꝛc̄. vl' dū
pōt seruare iuramentū fidelitatis/vel ē sa/
cerdos. Et ꝓuideri pōt regi ꝑ alteꝝ vl' alio
mō ꝛc̄. Exclamabit h̄ aliq̄s ꝛ dicet/ poni/
mus casū necessitatis extreme. ponim⁹ ꝙ
oīa sunt notoria q̄ ꝓponunt᷑. Rn̄sio. Q, h̄
nō inuestigo qd̄ alij dicāt. ſꝫ q̇d ponit asser
tio/ ꝛ in q̇bꝫ terminis se regulat. Replica/
bit alter dicēs trūcata ē assertio. Rn̄sio/qꝛ
nec hoc ꝓnūc inq̇rit᷑ q̄uis nō desint testes
hic etiā p̄ntes oī exceptōne maiores ꝙ ni/
hil truncatū est ꝛc̄. Supsunt auctoritates
sctōꝝ supest m'ltitudo exēploꝝ ꝛ historiaꝝ
Q ¶ Sꝫ interī discurramus ꝑ alias octo as/
sertiōes ꝛ ad hec inducēda postmodū po/
nit itaq; scd̄a assertio sic. leges natural' mo
ralis ꝛ diuīa autorizāt vnūquēq; subditū
de occidēdo vel occidi faciēdo dictū tyrā/
num/dānat᷑ vt erronea in fide ac moribꝫ ꝛ
legibus naturali morali ꝛ diuīe iniuriosa.
¶ Deducit᷑ hec ꝯdemnatio ex radice q̄druplici/imo ꝙ est insana ꝛ sacrilega. Prima
qꝛ leges diuina naturalis ꝛ hūana ꝓhibēt
explicite ꝛ exp̄sse ꝙ nemo accipiat sibi ho
norē iudiciariū vel dñandi ius in iurisdi/
ctionē/ſꝫ q̇ vocat᷑ sicut Aarō. patet in ep'la
ad Hebreos. Nō igit᷑ autorizāt nō voca/
tū. alioq̇n supma lex. s. dissensiōis deus in
quo esset. Est ꝛ ꝯ ap'lm. Nec daret vnicui/
q; qd̄ falsuꝫ est/ꝛ sic esset sūma ꝑuersio mo
di speciei ꝛ ordīs/dicit lex. iudicioꝝ vigor
iuris publici tutela in medio ꝯstituta ē ne
quis de aliq̄ q̄tūcūq; sceleribꝫ implicito as
sumere valeat vltionē. Hec ē etiā lex puero
rū. Nota de bruto cur filiū occidit. Qui in
scio p̄ncipe/inq̇t lex/bellū gerit reus ē lese
maiestatis. Altera radix est qm̄ leges diui/
na naturalis ꝛ hūana ꝓhibēt ne idē sit er/
ga alteꝝ ps iudex ꝛ testis qd̄ soli deo ꝓpriū
videt᷑. Vn̄ dū ex officio ꝓcedit iudex ꝯ er/
rores q̇ sunt sicut leges lese maiestat'/pars
rea ꝯstituit᷑ ꝓmouēs vl' instigās tenēs lo/
cū ꝑtis accusant'. ꝓpt̄ea reprobari nō pōt
sn̄ia iudic' i causa appellatōis vel alit᷑ ipo
nō vocato vel audito. Ampli⁹ tercia radix
est qꝛ s̄m leges diuinā naturalē et hūanaꝫ
nemo dꝫ ex incertis causis ꝛ cōiectur'/vel
ex eis q̄ secrete gerūt᷑/sic̄ sunt machinatōes
ꝛ cogitatōes cordis publice puniri/p̄sertim
ad mortē. qꝛ cogitatōis penā nemo meret᷑
q̇ ad forū. s. p̄ntis vite. sec⁹ q̇ ad foꝝ ꝯscien
tie. Nemo (inq̇t lex) ad testimoniū vni⁹ mo
riet᷑. Demū q̄rta radix ē. quia nemo vellet
ꝙ a nō iudice suo dānaret᷑ ad mortē/p̄ser/
tim non vocatus/nō auditus/nō monit⁹.
Lex aūt natural' dicta ē et sūpta. Mat. vij
Oīa q̄cunq; vultis vt faciāt vobis hoīes
ꝛ vos eadē facite illis. vultis. glo. velle de/
betis. ¶ Procedam⁹ ad reprobatōꝫ tercie R
sil' et q̄rte assertionū. qꝛ cōnexe sunt ꝛ sic ha
bent/licitū ē vnicuiq; subdito honorabile
ꝛ meritoriū ꝛc̄. Et dicūt in sn̄ia. ꝙ q̇libꝫ ty
rannus p̄t et dꝫ occidi a q̄cūq; vilit᷑ et ꝑ in
sidias. et quō hec ē ꝓpria morsq̄ debēt mo
ri/occidere scilꝫ ita eos Assumit᷑ ꝓ repro/
batōe q̄druplex fundamētū/primū sumit᷑
ex causis condendi decretaleꝫ illā in ꝯcilio
lugduneñ. li. vi. ꝑ hūani. quaꝝ p̄ma est ne
q̇s christianus subito ꝛ īprouise moriat᷑ ī
ꝑiculū dānatōis et̄ne/qd̄ ibi dicit᷑ horrēda
inhūanitas detestādaq; seuicia Altera qm̄
oīs ptās tribuit᷑ a dño ad iusticiā rectūq;
iudiciū exercēdū Tercia qm̄ h̄ in xp̄ianita
tis obprobriū exit. Alteꝝ fundamentuꝫ ex
reprobatiōe insidiaꝝ/dū frater ꝑ mēdacia
aut ꝑiuria aut ꝑ finē illicitum. sicut notat
Tho. scd̄a scd̄e. q. de insidijs. vn̄ lex dic̄. ho
minē homini isidiari nefas ē Et Exo. xxi.
Si q̇s ꝑ idustriā ꝛ ꝑ insidias occiderit ꝓ
ximū suū. euelles cū ab altari meo vt mo/
riat᷑. Cōstat aūt ꝙ ī insidijs de q̇bꝫ fit hic
mentio ꝯcurrūt freq̄nt᷑ hec tria/mendaciū
ꝑiuriū. ac finis. s. subita mors et vilis alte
rius cui fides data erat. vn̄ et si q̄daꝫ p̄nt
esse insidie iuste. nō tn̄ iste attētis medijs ꝛ
fine ꝛ nō diffidatōe. Sumit᷑ aliō fundam̄
tū ex dictis sctōꝝ reprobātium in Judith
Hiero. et silibꝫ mendacia et fictōes falsas/
licꝫ ī eis collaudet᷑ zelus ad cultū dei et sa/
uatōꝫ populi. ꝛ oppositū sentire hereticuꝫ

est vt deducit Aug. ad p̄miū ⁊c̄. Demū p
q̄rto fundamēto sumit̄ descriptio tyranni
data ab assertōe. Tyrānus ē q̄ in republi/
ca nō iure p̄ncipat̄ vl' p̄ncipari conat̄. Cō
stat ei iuxta venerabilē Egidiū de rhoma
in suo de regimine p̄ncipū / et expientia lo
q̄tur / q̄ vix ē aliq̄s dñs q̄ nō tyrānus ī ali
q̄ iure vl' interp̄tatōe iudicet̄. Et ita debe/
bit actiue et passiue vilit̄ et insidiose p̄ sub/
ditos interfici Cui⁹ falsitatē deducit ozesi
ne sup q̄nto politicoꝝ / vbi Aristo. dicit q̄
S boni nō faciūt seditōem. ¶ Veniam⁹ cōse
q̄nter ad q̄ntā sextā septimā simul assertō/
nes. q̄ dicūt regē debere amare remunera/
re et gl'ificare talē mortē ⁊c̄. He tres sil' ex ī
cōueniēti quadruplici reprobāt̄ Primo q̄
dē q̄ rex teneret̄ amare remunerare ⁊ gl'ifi/
care pctā / q̄ iō positus ē in vindictā male/
factoꝝ. Non enī sine causa gladiū portat /
sicut dicit apl's. Vñ et si possꝫ ad tps dissi
mulare vindictā sicut fecit Dauid de ioab
nō tñ pōt absolute remittere culpā p̄ftim
in nō penitēte sꝫ pctm̄ iustificāte palā ⁊ in
eo p̄seuerāte / in scandalū subditoꝝ / q̄ iusti/
ficatio neq̄ in cayn / neq̄ in antiocho scele
ratissimo / neq̄ in iuda p̄fido inuēta ē / quia
dixerit peccaui. Ampli⁹ scdo q̄ rex p̄ has
assertōnes deducit̄ nedū ad pctm̄ mortale
ɔmittēdū sed ad heresim / dū dicit̄. q̄ tene
tur tanq̄ licitū laudabile ⁊ meritoriū ama
re remunerare et laudare id qd̄ d' se iniquū
e l. Et q̄ dicēte sapiēte Qual' ē rector ciui
tatis tales ⁊ habitātes ī ea. Et claudianus
ait. Regis ad exēplū tot⁹ ɔponit̄ orbis / se/
q̄ret̄ hereticatio oīm fere subditoꝝ. Atten/
dant hic oēs p̄ftim dñi cōmissarij q̄lit̄ hec
materia tangit p'les et magnos īmo maxios
q̄ regē cū toto clero suo, q̄b⁹ īponit̄ neduꝫ
heresis sed q̄ sunt heretici / dū coꝝ sentētia
p̄ nō catholica reprobat̄. q̄ det'miare falsā
doctrinā p̄ vera neq̄t fieri sine p̄tinacia. vt
deducit Ockam quarto p̄me. Rursus ter
cio includit̄ hic blasphema ɔparatio de mi/
chaele ⁊ phinees / quasi michael occiderit
luciferꝫ sine mādato dei ⁊ p̄cepto q̄cunq̄.
Silr̄ et phinees ip̄m zambri. q̄ꝫ partꝫ op/
positā ratē ex rōe q̄ et epl'a Jude de michae
le / q̄ nō est ausus inferre blasphemiā ⁊c̄. et
de phinees Numeri. xxv. Vñ si phinees
occidissꝫ licite sine mādato adulteꝝ vl' ido
latrā zambri cur nō silr̄ tūc et nūc alter idē
posset. Sic argueret̄ de moyse respectu li/
tigantiū. Deniq̄ notat̄ vt ex assertōe tercia

sicut etiā res se habꝫ / q̄ hec pestifera doc̄t
na multiplicata ē p̄ pp'los ⁊ regna sub epi
stolis et p̄ positōib⁹ has assertōes ɔtinenti
bus. ¶ Deducam⁹ p̄pterea falsitatē octaue T
assertōis ad intellectū ponētis. q̄m si lice/
at vnicuiq̄ iudicare de lege diuia / vt de il
la. Nō occides. ⁊ eā interp̄tari f̄m epikeyā
suam et ɔsciam. relinq̄ndo planū rotūduꝫ
ac solidū sensum positū p̄ doctores sctōs
epick. et ɔscia q̄libet poterit scripturā ītel/
ligere sacrā alit̄ q̄ sp̄ūsscrūs efflagitet. qd̄ ē
heresis f̄m descriptōeꝫ Hiero. Et he incō
ueniētie ɔsequunt̄. Primo q̄ poterit q̄libꝫ
interp̄tari p̄ceptū illd̄. Nō furaberis. Sic
inuētus ē vnus dogmatizās q̄ p̄ nutritō
ne pueri bone indolis ad eruditōeꝫ theolo
gie vel vtilitatē reipublice poterit rapi pe/
cunia a diuite. alij q̄ licebat ɔmittere vsu/
rā p̄ subleuatōe paupeꝝ. alij q̄ symoniā p̄
necessitate eccl'ie. alij q̄ rapinā p̄ fundādis
eccl'ijs vel hospitalib⁹. nemo aspiciens ad
malū ⁊c̄. Ampli⁹ scdo idē arguit̄ de h̄ p̄ce
pto Nō mechaberis. q̄ diceret aliq̄s rex vl'
p̄potens. steril' est vxor mea recipiā alterā
ne successiōe defrauder heredis. Et per ideꝫ
faciet p̄ multiplicatiōe p̄lis ad cultuꝫ dei.
Rursus tercio ɔtingit idē circa p̄ceptuꝫ
h̄. Non mētieris. Mentiar inq̄t aliq̄s vt
saluem p̄ximū vel meip̄m a morte seu dā/
no seu vitup̄io. Mentiar ad salutē alioꝝ
corp̄alem vl' sp̄ūalē. Mentiar vt licēti⁹ p̄/
dant̄ impij tyranni vl' heretici. imo et ɔfes/
sionē reuelabo ne p̄dant̄ reliq̄. Postrēo lice
bit etiā sic p̄entes occidere ī senectute ne lā
gueant diuti⁹. sic occidere seip̄m ad euitati
onē indigentie futuris vel stupri vl' ī ptu
meliaꝫ dei. sic fuerit tps dū oīs q̄ interfici
ebat x̄pianos arbitrabat̄ se obsequm̄ p̄sta
re deo Joh. xvi. ⁊c̄. ¶ Aduertitis aūt q̄ la/
te patear hec ruina si cuilibꝫ nō f̄m legē vi
uere sed de lege iudicare licuerit. ɔ illud de
cretū vulgatū. Eius ē interp̄tari cui⁹ ē cō
dere legē. Et illud Aug. de v̄a religiōe. dis.
iiij. c. In ip̄is tp̄alib⁹ legib⁹. vbi dicit q̄ dū
institute sunt leges nō licebit etiā iudici de
eis iudicare / sꝫ f̄m ip̄as / vnde fatemur sen/
sum legis nō verba facere sensum l'ralem /
sed de sensu p̄iti diffiniūt / nō q̄libet p̄ seip̄o
Deniq̄ cū ex solo sensu l'rali scripture sumi
tur efficax argumentū solidū / si l'ralis sen/
sus scripture in aliq̄ falsus diceret̄ ⁊c̄. ¶ Tā V
dem reprobet̄ assertio nona. q̄ ī scedula mi
nus dānata ē rigide in casu societatꝭ iura/

mēti heretica est/sacrilega ē, pniciosissima
est. Primo q̄dem q꞉ piuriū ꝭm gen⁹ suū(si
thome credit̄)grui⁹ ē homicidio, qm̄ est im
mediatius ꝯ deū ⁊ ꝯ p̄ceptū p̄me tabule.
Cedit insup in' subuersionē grauiorē toti⁹
reipublice dū vinculū eius qd est iuramē/
tum/rumpit̄ ⁊ dissoluit̄. vn̄ iuramentū est
oīs ꝯtrouersie finis ꝭm apl'm. Porro si p/
det deus oms qui loquunt̄ mendaciū/ita
q̄ nulla adiectōe pōt licitū fieri, q̄d de piu
rio censebimus iudicandū? Negek rō Au/
gustini q̄re mendaciū nō recipit cōpensati
onem vt fieri licitū possit. Rursus exēplis
sacre scp̄ture docemur. iiij. Reg. ⁊ Paral'.
in fine. q̄ Sedechias cū toto pp'lo iudeo
rū ideo pemptus est/q꞉ nō tenuerit pactū
cū idolatra nabuch. seductus p sacerdotes
dicentes, q̄ cū idolatra pfido ⁊ tyrāno fe/
dus initū nō tenebat ex q̄ erat sine fide. Ex
emplū aliud ē de Symeō ⁊ leui q̄bus iā
maledixit pater/q꞉ fregerāt pactū cū sychi
mit̄ initū. Exemplū aliud apud gentiles
de Regulo ⁊ Fabricio ac multis sil'ibꝫ de
quibꝫ loquit̄ Cicero. iij. de officijs. Notet̄
quid recitet tpe hānibalis de duobꝫ remis
sis p Romanos. Exemplū de pfidia Car
thagineū. q̄ subuertit eos quibꝫ dictū est. p
q̄s de⁹ iurabit ⁊ vbi? Exēplū de fide mili
tū/de fide mercatorū/de fide Johis regis
frācie/⁊ alioꝝ quotidie sine nūero/ꝯstat ser
uasse ⁊ hodie seruare ꝯfederatōes ⁊ vera iu
ramenta/nedū in p̄iudiciū tempale sui vl'
suoꝝ/sꝫ etiā in p̄iudiciū vite pprie/qd ē vl
timū p̄iudicioꝝ tpaliū. Nota de lōbardis
Nota de lothrīgis q̄ reducerent̄ captiui a
suis si fugerēt. Deniqꝫ q̄rit̄ si ꝯfederatus d
quo loquit̄ hec nona assertio/poterat ꝭua/
re iuramentū suū nō occidendo vel occidi
faciendo tyrannū illū cū q̄ iuramentū ⁊ fe
dus habebat? ⁊ si sic tenebat̄ illud obꝭua/
re/cū nō cederet in p̄iudiciū aīe sue vel salu
tis eterne. Si ꝓo nō potuerit obꝭuare cō
sequet̄. Primo q̄ tenebat̄ de necessitate sa/
lutis tyrannū illū sibi ꝯfederatū vl' occide
re vel occidi facere/qd improbatū est p̄us
q꞉ nō erat iudex eius vt supponit̄ ⁊ q꞉ iu/
dex etiā obꝭuare fidē hosti dꝫ. Sequit̄ p̄/
terea q̄ talis p̄sentiēs illū eē tyrānū/dignū
morte cui nec ꝭuāda fides erat ꝭm eū/iura
uit in mēdacio ⁊ in dolo malo. Vn̄ l'ralis
intellectus plan⁹ ⁊ grossus apud oēs isti⁹
p̄cepti Nō piurabis q̄ est oē iuramentum
deliberate ⁊ licite factū/tenēdū ē etiā vsqꝫ
ad p̄iudiciū mortis tpalis/qm̄ plus tenet̄
obꝭuare fidē suā q̄ est q̄dā integritas ⁊ ꝟgi
nitas aīe q̄3 corpus ppriū vel alienū ⁊ est
ordo rectus charitatis. ¶ Promiseram⁹ in/ X
ducere rōes cū autoritatibꝫ et hystorijs sū
mabimus illas. plures itaqꝫ ꝯtinet̄ scda se
cūde. q. v. et. q. viij. in Aug. et Hiero. Plu
res in sūma cōfessorū sup his vocabul' bel
lū, homicidiū, insidie piuriū. Sctūs tho
mas ad idem scda scde. q. lxiiij. mult̄ arti/
culis ⁊ q̄stione de insidijs/⁊ q̄stione de iu/
ramēto. Itē. q. penul. scdi. Itē li. i. c. vij. de
regimine p̄ncipū ad regē Cypri. determi/
nās hāc q̄stionē ex intentōne/fundās se in
hac auctoritate Petri. Serui subditi esto/
te in oī timore dn̄is nō tm̄ bonis ⁊ mode/
stis sꝫ etiā discholis. Exēplificat de m'ltis
romanoꝝ impatoribꝫ sub q̄bꝫ xp̄iani passi
fuerūt spōte/licet eos potuissent occidisse.
vt patet de sacra legione thebeoꝝ Sarre/
burieū. Insup q̄ ab alijs distorte vel trūca
te allegatur. facit p dictis libro. iij. ca. xvi.
vbi dicit q̄ tyrann⁹ ē q̄ vult ꝯ leges dn̄ari
Et li. viij. c. xix. tradit q̄ nullus q̄ntūcūqꝫ
tyrānus etiā notori⁹ et intolerabil' interfi
ciendus ē ꝯ iusiurandū/neqꝫ p venenum.
Exēplificat de dauid respectu saul. Et tā/
dem dat cōciliū sil'e scto Thome. Sed ad
di pt q̄ p generale ꝯciliū pn̄t tyrāni iudica
ri vel dep̄mi n̄ ppa p̄sumptōne. Est ad idē
Alexander de halis diffuse tercia pte sūme
sup hoc p̄cepto. Non occides. Ad idē Au
gust. li. de libero arbitrio. et scda ꝯ Faustū
Ad idem lib. de vicijs tractatu de ira. c. xij.
Ad idē leges ciuiles. Exēpla sunt i scp̄tu/
ra de cayn sceleratissimo. de q̄ nō licuit alte
ri vt interficeret eū. Itē de iudeis q̄ lꝫ xp̄m
reputarēt tyrānū pessimū/noluerūt tm̄ int̄
ficere ppria autoritate. ¶ Concludam⁹ ta/
men ex istis oibꝫ veritatē scde ptis ꝯclusi/
onis nr̄e p̄ncipalis. s. q̄ he nouē assertiōes
ratōnabiliter et catholice put i scedula cō/
tinet̄ reprobate sūt ⁊ q̄lificate. imo ꝯfiteor
cū reuerēdissimo p̄re dn̄o cardinali came/
raceū. ⁊ firmissime teneo ⁊ nll'aten⁹ dubito
q̄ hec doctrina ē heretica ⁊c. ⁊ dānata p h̄
ꝯciliū in ista. Quilibet tyrannus ⁊c. Nec
sup h̄ oportꝫ me iudicio ꝯcilij tāqꝫ sim du
bius submittere/q꞉ crederē me peccare sen
tiēdo de fide certissima rē incertā. Habent
ecce crimiatores qd intendūt/me ꝯfitētē
qd opponūt ⁊c. Elicit̄ ex his q̄ null⁹ a cō
missiōe circa materiā fidei repellend⁹ ē tā/

q̄ suspectus si dixerit hanc esse fidē suam.
quēadmodū fecit idē reuerēdissimꝰ pr̄ do
minꝰ cardinal' Cameraceñ. p̄ceptor meus
clarissimus ad reqstam serenissimi regis ro
manorū. Sic ꝛ p̄fulgidū decꝰ canonistaꝝ
ꝛ flos gratissimus dn̄s cardinal' floreñ. cō
festim vt al's me p̄sente legit has assertōes
admiratus. Et potuerūt inqt in vomere d̄
fensores qn mox fuerint aliq ꝯtradictores
adeo sibi manifestꝰ error videbat'. ¶ Seq't
tandē iuramentū fuisse licitū de repugnan
do talibꝫ erroribꝫ. Tercia pars ꝯclu
sionis principalis.

y D Emōstratis itaq; duabꝫ p̄mis pti
bus nr̄e conclusiōis ita vt non sit
relictus dubitatōis scrupulꝰ apud
illos q nolunt fieri iprudentes s; intelligē
tes q̄ sit volūtas dei. Nā ꝛ rō euidēs ꝛ au
toritas ꝯuincens et h̄ sacrū ꝯciliū determi
nans multipl' h̄ credere tradūt et īpellūt
ꝛc. Expediamꝰ nos breuiori s̄mōe de par
tibꝫ reliq̄s duabꝫ. Dicit tercia ps q̄ he no
uem assertōes potuerūt p doctores et ordi
narios locoꝝ doctrinal' ac iudicial' ꝯdē
nari. ¶ Stabiliamus h̄ q̄druplicit'. Primi
tus in iure diuino. spectat itaq; ad p̄latos
etiā inferiores pascere gregē pabulo doct
ne. Joh. x. Bonus pastor ꝛc. ꝛ Mat. vlt.
Docete oēs gētes ꝛc. Esa. lviij. Clama ne
cesses. Hiere. xxiij. Ue pastoribꝫ ꝛc. Eze.
xxxiiij. Ue pastoribꝫ isrl'. ꝛ. xxij. si specl'ator
videt ꝛc. Et ille eius dē iij. Si dicēte me ad
impiū. Treno. ij. Prophete tui viderunt ꝛc.
Deut. xiij. et. xvi. Cōtra hereticos. i. Thi.
iiij. ad Titū. iij. ad Gal. ij. v. ꝛ vi. Itē Act.
xx. attēdite vob et vniuerso gregi ꝛc. Ex q
bus omnibꝫ fundatū ē in scptura sacra q̄
doctores et p̄lati pñt et debent pplm sub
ditū in doctrina sana pascere et ne errēt p
uidere. Stabiliamꝰ scd̄o partē eādē ex iu
re naturali et positiuo. Ex naturali q̄dem
q̄ pater debꝫ erudire filios / sapiēs insipien
tes docere. videns cecos ducere. Caput in
mēbra īfluere sensum. ꝛ ita de reliq̄s sil'itu
dinibꝫ naturalibꝫ. Ex positiuis p̄o iuribꝫ
indicatur. extra de here. c. ad abolendā. et
c. excōicamus. et. c. sicut. et extra de symo.
licꝫ hely. et. lxxxiij. di. c. nil illo pastore ꝛc.
Stabiliamus tercio ptē hanc et approba
tōem huiꝰ sacri concilij p p̄cticā eius. Col
laudant enī ꝯdemnatōes factas ꝯ errores
wicleff p vniuersitates oxonieñ. ꝛ prageñ.
ꝛ p ordinarios eorūdēꝫ locoꝝ. q̄s velut te
merarias ꝛ iniq̄s reprobare debuerat si ne
quaq̄ eū ꝯdemnatio tal' licuisset. Induce
rent' sil'ia plura de p̄oribꝫ ꝯcilijs tā genera
libꝫ q̄ p̄uincialibꝫ etiā ante Nicenū ꝯciliū
ꝛc. Stabiliamꝰ deniq; q̄rto ptem eandēꝫ
ex ꝯsuetudine laudabili in diuers' diocesi
bus p̄sertim in parisieñ. Illic enī dānati sūt
articuli ꝛ damnant' q̄tidie p doctores sa
cre scp̄ture / et p ep̄os ꝛ iurāt baccalarij pꝰ
q̄ legant sn̄ias in manu cācellarij parisiē.
q̄ si quid audierint dici in fauorem articu
lorū paris. condemnatorū reuelabunt in
fra octo dies episcopo vl' cācellario paris.
q̄ erunt p tpe. Scripsit ꝛ h̄ idem sacre the
ologie facultas in parisieñ. vniuersitate in
tractatu quē misit ad clementē septimum
soluens rōes vel allegatōes in oppositū sū
ptas ex iuribꝫ male ītellect'. Cuiꝰ facultat'
autoritas maior est in hac parte q̄ vnius
glosatorū. q2 decreta sunt dicta doctorūꝫ
sanctorū theologorū / q̄ meliꝰ ītelligi pñt a
theolog' q̄ solis iurist' sicut architecta iu
dicat de ceteris. ¶ Concedimꝰ tñ q̄ nulli ī Z
feriores ad papā vel ad generale ꝯciliū fa
ciūt determīatiōes in fide q̄ ligent generali
ter oēs xp̄ianos / vt p̄cise sunt taliūꝫ / p̄terea
dicunt' inferiores p̄lati causas fidei magis
vētilare q̄ termīare. q2 reseruat' autoritas su
periori q̄ ptātem habꝫ vniuersalē diffiniēdi
et obligādi. Q2 si dicat' q2 p̄lati inferiores
ꝛ inq̄sitores q̄nq; sunt ignari sacraꝝ l'rarū.
sicut arguit ockam plane. ita fuerūt quādo
q; sūmi pontifices / pp'ea ꝯcedimꝰ p̄latos
īferiores nō debere q̄stiōes fidei iudiciali
ter decidere nisi ꝯcurrētibꝫ tribꝫ causis. Pri
ma q̄ scandalū fuit ortū ex aliq̄bꝫ assertiōi
bus ī sua diocesi. q2 de his q̄ foris sunt ni
hil ad eos nisi forte req̄siti sint in fidei sub
sidiū. Scd̄a q̄ assertōnes tales sunt q̄ sine
piculo nō pñt diu admitti vel tolerari. nec
eoꝝ falsitas ignorari seu dubitari. Tercio
dū habet' sufficiēs copia doctorū ī sacr' lit
teris et hominū scientiū discernere si tales
assertōnes sunt explicite ꝯtra fidē ꝛ p sacrā
scripturā reprobate in sentētia vl' affectu.
Pñt itaq; īmo et debēt p̄lati ꝛ doctores sci
re multa esse ꝯtra fidem explicitā q̄lia po
pulꝰ nescit nisi īplicite. Uñ regularit' nec
papa nec generale conciliū debꝫ facere de
termīationes fidei nisi ꝯcurrāt he tres cau
se. q̄ si dicit' p̄latos et doctores posse face
re de aliq̄bꝰ assertiōibꝫ declaratōes q̄ sunt
ꝯ fidem / nō tñ pñt determīare. Hoc nihil ē

quia papa vel generale conciliū determinādo de fide ſecluſa reuelatōe ſpēali nō faciūt aliō niſi declarare talia eſſe de fide niſi cum penaꝝ adiectione. Deniqꝫ nō pōt allegare ꝯtra ꝑlatos vel doctores ſi pri⁹ dānent aſſertiones doctrinalit̄ ꝛ iudicialit̄ ꝙ̄ euocent et damnent aſſertores. Exēplū mltiplex de numiſmate falſo et de morbo cāceris ac ſilibus. Hoc inſuꝑ practicatū eſt ī hoc ſacro cōcilio de errorib⁹ wicleff ꝛ de iſto quilibet tyrān⁹ ꝛc̄. Et in alijs cōcilijs et de hereſib⁹ et apocriphis dogmatib⁹ ſine actione dānatꝭ. Eſt enī ꝑus dānare hereſes ꝙ̄ damnari poſſint errātes. ꝓpterea ꝑuerſiſſimus ac ꝑniciosiſſim⁹ eſt/ nō ꝗdem ordo iuris ſed illius cōfuſio nolle quōlibꝫ tractare prius de intereſſe fidei ꝙ̄ diſcuſſū vel deſciſum fuerit de intereſſe ꝑſonali. Et hic locū habꝫ dictū christi Matth. xv. Irritū feciſtis mandatū dei ꝓpter traditōnes vr̄as. Nunꝗd nō eſt iudiciū ſufficient̄ fūdatū vbi error nūciatus eſt/ reus ꝓmotor accuſans/ iudex dānans. Aduertāt prelati ea q̄ ſeq̄rent̄ incōuenientia paſſim ac liberealiꝗ ꝑdicarēt quicꝗd vellent. Neqꝫ poſſent corrigi niſi referēdo cauſas ad ſedem aplicā/ vbi plerūqꝫ pauci ſūt theologi. niſi forte tales ꝗ poſſunt eſſe. et pars audēter nō arrogāter affirmo ꝙ in damnatōnē noue aſſertionū plres fuerūt mgr̄i in theologia ac licētiati abſqꝫ baccalarijs formatꝭ ꝛ alijs/ ꝙ̄ ſunt in hoc ſacro ꝯcilio. ꝛ tribus menſib⁹ durauit coꝝ deliberatio q̄ fiebat publice et libere ꝓteſtādo ꝙ ſolū ad extirpatiōem errorū ſicut ſua ꝓfeſſio reꝗrit intendebāt. Propterea nō euocata ē facltas decretorū tota ſicut theologi omēs vocati ſunt. q2 de ſolo fidei īntereſſe q̄rebat̄. Addo ꝙ nullus vnꝙ̄ inuent⁹ eſt me ſciēte qui auderet dicere ꝙ aſſertōes iſte ꝛ ſilꝭ eſſent vere. ꝙ̄uis aliꝗ diuerticla ꝯfingerēt ne reſpōderent ad rē iſtā. Rurſus executio facta ē nō p vnū aut ꝑ duos ſꝫ ꝑ ſedecim mgr̄os ad h̄ iudicialiter deputatos

7 Uꝑest declarāda quarta ps et vltima dicēs ꝙ he aſſertōes nouem ſunt ꝑ hoc ſacrū cōciliū vel ꝑ ſedem aplicā de neceſſitate ſalutis reprobāde/ ꝛ h̄ ꝟe vel interꝑtatiue. Reddit̄ hec ps ꝑſpicua tā ex ꝓorib⁹ reprobatōib⁹ ꝙ̄ ex probatōib⁹ partis ꝑcedētis. vicꝫ ex iure diuio ex iure naturali ꝛ humano. Nō enī min⁹ imo ampli⁹ ꝯciliū generale obligat̄ vigilanter intēdere ad extirpatōem errorū ꝛ emēdatōnem errātiū/ ꝙ̄ ꝑlati inferiores vel etiā ipi ſeclares principes ꝗ qualiter obligant̄ notū eſt ex ꝓorib⁹ ꝛ ſcientib⁹ legem loꝗ. Deinde patꝫ eadem pars ex verbis hui⁹ ſacri concilij poſitꝭ in ꝯdemnationē huius aſſertōis Quilibꝫ tyrannus ꝛc̄. vbi ſic dicit̄ Precipua ſollicitudine volēs ſacroſancta ſynod⁹ ad extirpatōem errorū ī diuerſis mūdi ꝑtibus inualeſcentiū ꝓcedere ſicut tenet̄ ꝛ ad h̄ collecta eſt. Nuꝑ accepit ꝛc̄. Deniqꝫ ſumit̄ ꝓbatio ꝑtis hui⁹ ex notorietate multiplicis ſcandali quod ꝟiſilꝛ tolli nō poteſt niſi ꝑ determinationē hui⁹ ſacri concilij. Scandalū vnū eſt inter ꝑlatos etiā eiuſdē regni pluribus diffinientib⁹ vnā/ alijs murmurātib⁹ et ꝟtualit̄ reprobātib⁹ dicēdo ꝙ de opinione fidē facere volūt. ꝙ ſentētie pariſi⁹ late ꝑ regē et vniuerſatē approbate/ ac ꝑ regnū accepte ſunt inique pridie dicebat̄ ī publico. Reuera hū dicit apls de hereſi/ ꝙ ipſa ſic̄ cancer ſerpit. qm̄ et vna iam centū errorēs ſūt/ ita ꝙ ſanguis ſanguinē tāgit. Scādalū aliō eſt inter doctores et ſcholaſticos aliꝗs ſicut ꝑꝫ eorū ꝙ̄uis nō expꝛſſe reprobent ſentētias iſtas/ ſed ꝓfecto ſeducunt ſe ſe diffamāt/ nec iuramētū cuſtodiūt. Scādalū aliō ē et fuit mltiplex ꝛ horrēdū inter ſeclares. Sed ve ꝑ ꝗs ꝙ q2 nō ꝑ fidei defenſores neqꝫ ꝑ hereſiū reprobatores viderit ipi ꝗ fecerūt et faciūt ope vel ꝯſilio vn̄ ſcādalū tale venit/ quia ꝓfecto nō datū fuit ſꝫ acceptū. Eſt enī pax mlta diligentib⁹ legē dn̄i. et nō eſt illis ſcādalū. Ego fidēter ꝓ me rn̄deo ꝙ nec tā potens ſū ꝙ poſſim operari deſtructōnem talē toti⁹ cōitatis aut regni. Nec tam ꝑuerſus et nequā vt h̄ vellem deo ꝓpicio/ et ad ꝟitatē ꝑſcrutandam eſſet vigilanti⁹ attendēdū qō ī oportēt voces tales/ vt occurreret̄ deſtructiōis piclo ſi tale ſit et vnde ſit hec ꝑcuſſio/ eſt inquunt ī deſtructōem cōitatis totalit̄ ꝛc̄. Dicere hꝫ oīs bonus ciuis. ecce ſi ꝓpt̄ me tēpeſtas hec orta eſt mittite me in mare ꝛc̄. Sꝫ reſp mo. ¶ Cum hec ita ſe habeāt de tantꝭ ſcandalis/ dum ſacrū hoc generale conciliū ꝑt occurrere/ et opem ferre ſi diſſimulet/ ſi procraſtinet ſi in ꝑſonaꝝ acceptōnē velit habere fidem ieſu chriſti. Nonne iudicabit̄ in ſe et in ſuis mēbris reꝑhenſibile? Nōne ꝺ reatu apud deū et hoīes arguet̄. cur ita? quia vnico ſentētie diffinitiue ꝟbo tantis

malis occurrere pōt deuios ad se reducere ⁊ errātes reuocare. Qđ quanti meriti sit Jacobꝫ ostēdit. Dicūt itaqꝫ omēs diffinite ꝓhibemꝰ recte ꝙ nō ꝓibitꝭ. Faciunt pro hac pte dicta scꝑture ⁊ sāctoꝝ extra đ here. c.ij. Qui aliosꝭ cū p̄t ⁊c̄. xxiij. q. iiij. c. ita plane lxxxiij. di. c. error cui ñ resistiť approbaꝛ. extra de homic̄. c. sicut dignū. Qui potuit hoīem liberare ⁊c̄. Mat. xviij. de tollēdis scādalis et mēbris nocētibꝫ ī corpe mystico. ac de illa lege/ dic eccl'ie ꝙ si eccl'iaꝫ non audierit sit tibi sicut ethnicꝰ ⁊ publicanusꝭ. debꝫ etiā ibi loqꝫ sic vt audiaꝛ. ⁊. i. Pet. iij. pati sp ad satisfactōem oī poscēti ⁊c̄. Obsecro/ peto ⁊ obtestor p mr̄em oīm bñ viuentiū caritatē/ ꝑ illā sineq̄ deo nemo placere p̄t neqꝫ saluari/ fidē. s. catholicā ꝑ btām deniqꝫ felicitatꝭ spem. Nolite fieri (sic monet ap̄l's) imprudētes sed intelligētes q̄ sit voluntas dei. ¶ Cōstat aūt q̄ntū est a.d p̄sens dicere tal' intelligētia in q̄ttuor ꝯsideratōibus in q̄bꝫ mox finis erit. Protestor nihilominꝰ solēniter ⁊ supposite ꝙ mihi nō p̄iudicet modestia mea quā hactenus tenui corā dñis ꝯmissariꝭs/ ⁊ h̄ nolēdo q̄cq̄ dicere v r̄ndere circa materiā haꝝ. ix. assertionū p̄ter id qđ ad reprobatōem eaꝝ theologicā spectat ⁊ ad aptionē theologicā materiā p̄dicādo ꝙ alt'a ps silr̄ se habeat aut si ꝯtigerit ꝙ fiat descēsus ad ꝑsonalia q̄liacūqꝫ tāgentia vl' christianissimū regē frācie/ cuiꝰ legatōe fungor/ vel sacrā theologie facultatē. aut illā cuiꝰ ps ē vniuersitatē parisieñ. aut ꝑsonā meā/ ī fama/ doctrina vl' aliter deꝛ et pateat mihi legitime defensionis ⁊ r̄nsiōis locꝰ. Sic spero firmit' in dño ꝙ potētissima v̄itas vincet/ ⁊ fides in qua ē mūdi victoria. Habet v̄itas silr̄ ⁊ iusticia dicēte Aug. q̄ndā lucē suā/ q̄ velut orbiculariť se diffundit/ ⁊ terminaꝛ in vmbrā. a q̄ luce dū q̄s refugit excecaꝛ/ ⁊ magꝭ ac magꝭ in tenebrosa dimergiť. ¶ Intelligamꝰ igiť q̄ sit volūtas dei sub ꝯsideratōibꝫ paucissimis. ¶ Intelligere ꝯuenit ꝙ hereticusꝭ ē (sic dicit Aug. in de vtilitate credēdi. ⁊ hr̄. xxiiij. q. iij.) Qui alicuiꝰ tpalis ꝯmodi et maxime gl'ie pricipatusqꝫ sui grā falsas ac nouas opiniōes vl' gignit vl' sequtur. Ecce qđ dicit. Et nedū assentiēs. qm̄ dubiꝰ in fide infidel' ē/ dum vicꝫ dubitat ī eis q̄ explicita ⁊ certa fide teneꝛ credere/ ꝯfiteri vel docere rōe sui status scie vel g̃dus. ꝓpterea dixi me nō dubitare. ¶ Intelligere ꝯuenit ꝙ heresis sola nō facit de ꝑ se hereticū/ nisi dum ꝯiungiť deꝑuatio ꝑtinax ipiꝰ volūtatꝭ. iuxta illđ Aug. Errare potero hereticꝰ ñ ero. ⁊ h̄ locū habet p̄testatio ac submissio conditional' q̄ ꝑtinaciā excludit. Hoc verꝫ est in dubiꝭs/ sed in certis illa iniq̄tat potiꝰ q̄s saluat. ⁊ ē duplex iniq̄tas ⁊c̄. ptꝫ in hereticꝭ dicētibꝫ se fidē catholicā sp velle ꝯfiteri. ¶ Intelligere ꝯuenit ꝙ ille cēsendꝰ ē ꝑtinax q̄ nō dimittit errorē suū. nec q̄rit cauta sollicitudie v̄itatē/ vel q̄site et docte nō obedit. cuiꝰ ꝑtinacie m̄lta sūt sigꝭ/ sicut enūerat Ockam p̄ma pte dyalogoꝝ. li. iiij. ponit đcem ⁊ nouē signa. Ego redigo ad duodecī Inter q̄ illđ ē p̄cipuū et pessimū/ dū error defendiť v̄bis et factis/ minis et terroribꝫ/ cautel' et ambagibꝫ. Aliđ signū ē in eis qui ꝯsentiūt errantibꝫ. sic dicitur ad Ro. i. quāto ampliꝰ q̄ errores vl' errātes defēdere satagūt mal' modis. ¶ Intelligere postremo ꝯuenit ꝙ nō licet hoīes ea nescire que spectāt ad officiū ꝓpriū. sic optꝫ iudices cogꝭscere ea de q̄bꝫ iudicare habēt/ vt de homicidiꝭs furtis et silr̄bꝫ. Silr̄ optꝫ p̄latos et doctores scire nedū implicite sed etiam explicite v̄itatē nr̄e legꝭ/ tā ī speculabilibꝫ q̄s imaginabilibꝫ q̄ necessarie sunt ⁊ vtiles ad docēdū et arguēdū/ ad corripiēdū/ ad erudiendū in iusticia/ sicut dicit ap̄l's. vt ꝑfectus sit hō dei ad opus bonū instructus. Nihil aūt magꝭ scire ꝯuenit in pp'lo xp̄iano ⁊ in oī republica/ q̄s ꝙ fuāda sūt pacta seu iuramēta ad deū et ꝓximū. ⁊ quō nō inferēda sit iniuria ꝓximo/ ꝑ̄rim in re sibi carissima q̄ est vita corpalis et sp̄ual' s. aīe. neqꝫ occidaꝛ a nō vero iudice suo. neqꝫ impediaꝛ/ ꝑ subitā mortē eterna salus sua. Q, deniqꝫ nō vsurpet q̄bꝫ nō est ꝯcessa sibi potestatē. neqꝫ velit eē iudex testis et ps/ et sibi ius dicere/ qđ nefas ē. et ita de silr̄bꝫ p̄ceptis moralibꝫ ⁊c̄. ¶ Hoc attēdentes nolite fieri ip̄rudētes ſꝫ intelligētes q̄ sit volūtas dei. ⁊ sic corde creditis ad iusticiā. sic potēs ⁊ ꝯstans vr̄a sit oris ꝯfessio ad salutē. q̄tinus q̄ ꝓbati sūt manifesti fiāt. Et pax dei q̄ exuperat oēꝫ sensū custodiat corda vr̄a. et intelligētias vr̄as in xp̄o iesu dño nr̄o qui est deus benedictus in secl'a Amen.

Assertōes contente

in ꝓpositōe defuncti mgr̄i Johis parui ⁊ forma cōdēnatōis earundē que facta fuit ꝑ episcopū Parisieñ.

A Jcitū est vnicuiqꝫ subdito abs/
qꝫ quocūqꝫ p̃cepto vel mādato
ſm leges naturalē/moralē/ꝛ di/
uinā occidere vel occidi facere
quēlibet tyrānū/q̄ p cupiditatē/fraudem/
sortilegiū /vel malū ingeniuꝫ/machinaꝛ ꝯ
salutē corpalē regis sui ꝛ supioꝝ oīuꝫ p au
ferēdo sibi suā nobilissimā ꝛ altissimā do/
minatōeꝫ. Nedū licitū ſꝫ honorabile ꝛ me
ritoriū/maxime qn̄ est potētie tāte/ꝙ iusti/
cia nō pōt bono mō fieri p supmū. Erro/
nea in fide ꝛ in moribꝰ multiplicit̃ scādalo
sa. ¶ Leges naturalis/moralis, ꝛ diuia au
torizāt vnūquēqꝫ subditū de occidēdo vel
occidi faciēdo dictū tyrannū. Erronea in
fide ꝛ moribꝰ ac legibꝰ naturali morali ꝛ di
uine iniuriosa. ¶ Licitū est vnicuiqꝫ subdi
to honorabile ꝛ meritoriū occidere vel oc
cidi facere sup̃ nominatū tyrannū pditor/
rem ꝛ infidelē suo regi ꝛ supmo dn̄o/p ex/
ploratiōes ꝛ insidias. Et ppa mors q̄ de/
bent mori tyrāni/occidere. s. eos villane. i.
sine diffidatōe p optimas cautelas explo
ratōes ꝛ insidias/ꝛ est licitū dissimulare/ꝛ
silere voluntatē suā de sic faciēdo. Falsa er/
ronea ꝛ scādalosa. ¶ Jus est rō ꝛ eq̇tas/ꝙ
oīs tyrānus occidaꝛ villane p exploratio/
nes ꝛ insidias/ꝛ est ppa mors q̄ debēt mo
ri tyrāni ꝛ infideles occidere. s. eos villane
p bonas cautelas exploratiōes ꝛ insidias.
Erronea crudelis ꝛ ipia. ¶ Jlle q̇ occidit
vel occidi facit tyrānū sup̃ nominatū mo/
dis p̃dictis/nō dꝫ de aliq̄ rep̃hendi/ꝛ rex
nō dꝫ solū esse ꝯtētus/ſꝫ dꝫ habere factum
acceptabile ꝛ auctorizare q̄tū opus vl' ne
cessitas esset. Erronea in fide ꝛ moribꝰ ac
regie dn̄atōi iniuriosa. ¶ Rex dꝫ p̃miare vl'
remunerare illū q̇ occidit/mō q̇ dictus est
vel occidi facit tyrānū sup̃ nominatū in tri
bus rebꝰ. s. in opibꝰ/honoribꝰ/ꝛ diuitijs ex
emplo remūerationū factaꝝ/sctō michaeli
archāgelo p expulsiōe luciferi a regno pa/
radisi/ꝛ nobili homini Phinees p occisio
ne ducis Zābri. Erronea in fide ꝛ moribꝰ
scādalosa ac regie dn̄atiōi iniuriosa. ¶ Rex
dꝫ plus amare q̄ p̃us illū q̇ occidit vel oc
cidi facit tyrānū sup̃ noīatū/modis supdi
ctis. ꝛ dꝫ facere p̃dicari suā fidē ꝛ bonā fide
litatē suā p regnū suū/ꝛ extra facere publi/
cari p lr̃as in modū ep̃le ꝛ aliter. Erronea
in fide ꝛ moribꝰ scādalosa ac regie dn̄atiōi
iniuriosa. ¶ Lr̃a occidit/spūs autē viuifi/
cat, hoc ē dicere ꝙ semp sensum lr̃alē serua
re in sacra scriptura ē occidere aīaꝫ suā. Ex
positio distorta ꝛ erronea. ¶ Jn casu socie/
tatis/iuramēti pmissionis seu confederati
onis factaꝝ ab vno milite ad alteꝝ/q̇cūqꝫ
mō illud fiat aut fieri possit. Si ꝯtigat ꝙ
illud vertaꝛ in p̃iudiciū vnius pmittētiuꝫ
ad ꝯfederatōeꝫ spōse sue/aut suoꝝ liberoꝝ
ipe de nullo teneꝛ eas obseruare/hoc pbaꝛ
ex ordine charitatis q̇ q̇libet teneꝛ seipsum
plus diligere/ vxorē et liberos. Falsa erro/
nea seditiosa ꝛ ad piuria viā p̃bens. ¶ Pro B
declaratōe p̃me assertiōis placeat attēdere
ꝙ cū bonū ꝛ siliꝛ veꝝ sint ex oībꝰ circūstā/
tijs vt dicit Ambro. si deficit vna circūstā
tia ppositio vniuersalis reddiꝛ falsa. Req̇/
runꝛ aūt multe circūstātie si p̃dicta ppoſi/
tio debeat reddi vera. Prima circūstantia
req̇riꝛ ad verificatōeꝫ eius ꝙ ille de quo lo
quiꝛ sit notorie tyrānꝰ talis sicut describiꝛ
ꝛ hoc notorietate iuris vl' facti. alioq̇n q̇li
bet fingere posset de q̇libet ꝙ esset tyrānus
Ubi noteꝛ q̇d sit notoriū iuris. qꝛ si reꝰ cō
fiteꝛ in iudicio vel pferꝛ sn̄ia ꝯ eū. Et q̇d ē
notoriū facti/qd̄. s. nulla pōt excusatōe ne/
gari. qꝛ sic semp euenit ex talibꝰ argumētis.
Unde nō est pcedendū ad certā mortem
ex incertis et leuibꝰ ꝯiecturis vel suspicati
onibꝰ nō pbaꝛ. Jtē requiriꝛ ꝙ sit notoriū
talē de q̄ loq̇riꝛ nō posse ꝯprimi p supiorē
suū/ꝛ h̃ notorietate iuris vl' facti/ vt p̃us/
alioq̇n q̇libet possit fingere vt p̃us. ꝛ ita pi
ret oīs policia et dn̄atōis auctas/ꝛ ī regno
ꝛ in ciuitate. ꝛ generalr̃ ī om̄i societate. Jtē
requiriꝛ ꝙ nō sit pbabile talē de q̄ loq̇ꝛ pos
se occidi p aliū eq̄ bn̄. alioq̇n mille ꝛ mille
deberēt ꝯcurrere ad occisiōem vniꝰ tyrāni
sine lege ꝛ ordine. ex q̄ ponit assertio cū suis
corollarijs ꝙ a q̇libet debꝫ tal' tyrānꝰ occi/
di. Jtē req̇riꝛ ꝙ nō sit pbabile ꝙ expediat
tolerare talē tyrānū ne deterior exitꝰ pue/
niat/alioq̇n piret ꝯsiliū xp̄i de nō eradicā/
dis zizanijs. Jtē req̇riꝛ ꝙ nō sit pbabile ta
lē tyrannū eē faciliꝛ corrigibilē vl' ꝙ possit
aliꝛ ꝯp̃mi cū facilitate maiori. alioq̇n n̄ da
reꝛ locꝰ correctōi ꝛ timori dn̄i. Jtē requiri
tur ꝙ nō fiat occisio tal' tyranni insidiose
ꝛ subito cū certo detrimēto aīe sue vbi pōt
aliter fieri put req̇riꝛ vtilitas reipublice et
aīe salus. qm̄ in h̃ fundaꝛ decretal'. p hūa/
ni. de ascismis. Jtē req̇riꝛ ꝙ ad occisiōeꝫ
talis tyrāni nō assumanꝛ media de se ma/
la/vt sunt ficte cōfederatōes/imo execrati
ones ꝛ falsa iuramēta et mēdacia/qm̄ non

[illegible] faciẽda mala vt eueniãt bõa ẽm apl'z.
Et [illegible] simulata eq̃tas nõ ẽ eq̃tas ƺ duplex
[illegible]tas/q2 iniq̃tas et simulatio. Pro hac
[illegible] iustũ ẽ iuste exeq̃ris. Jtẽ req̃ritur
ꝯformit ad p̃cedẽtia circũstantia ꝙ bono
aĩo fiat hec occisio. nõ ex vĩdicta vl' rãcore
vl' ambitõe ƺ intuitu leg' diuie ⁊ ciuil' /ac
ꝑ rei cõis vtilitate/cũ oĩbꝫ circũstãtijs aliĳs
moralibꝫ qñ ⁊ vbi optꝫ. Nõ ẽ sic ad p̃cedẽ
tem. vñ nõ dꝫ occidi ꝑ sacerdotẽ in loco sa
cro ⁊c̃. ¶ Sꝫ q̃re nõ opposite st ꝯditõces p̃/
misse ad assertõꝫ illã: Rñdet ꝙ subsũptio
ĩ miori habuit ĩstãtias ꝑ q̃libꝫ circũstãtia
req̃sita ĩ morte dñi aurelian̄. Jmmo etiaꝫ
si p̃dicte ꝯditões oẽs ꝯcurrerẽt ꝙ. s. aliquis
notorie essꝫ tyrãnus et incorrigibil' ꝑ supi/
orẽ ⁊ intolerabil' ꝑ subditos. Nihilomin⁹
scrũs Tho. in suo de regimĩe p̃ncipũ ad re
gẽ cypri [illegible] Nicola⁹ [illegible] trãslatõre
sua circa p̃ncipiũ q̃nti politicorũ et aliorũ
pl'es dicũt et deducũt ex intẽtõe ꝙ tal' tyrã
nus magis ẽ iudicio dei reẽuãdus q̃ꝫ ꝑ p̃/
uatã auctem vel seditõem occidend⁹. vide
ant eoꝝ rñsiones. Cõstat aũt ꝙ in hac pte
mag' credẽdũ ẽ catholic' doctoribꝫ q̃ꝫ phi
losophis infidelibꝫ. si forsitan alit sentiũt
in fact' vl' ĩ sc̃ptis. queadmodũ iudicabũt
eẽ op⁹ fortitudĩs semetip̃m occidere/ ⁊ ml'
ta silia q̃ lex xp̃iana ꝯdẽnat. Attẽdat ꝙ vl
tra p̃dictos errores sunt aliĳ pl'es istoꝝ oc/
ca[illegible] semian pl⁹ q̃ꝫ sexaginta. q̃re reprobat/
tio nõ est iudicialit facta ƺ doctrinalit an
notata ⁊c̃.

Sequitur casus bre

[illegible]ie late parisi⁹ ꝯtra ꝑpositõem magri
Jo[illegible]inis parui quã intitulauit iustificati
[illegible] ducis Burgundie ⁊c̃.

P Resuppositis circũstãtĳs mortis
[illegible]p:oui'e Ludouici duc' aurelian̄.
fratris vnici reg' frãcie ⁊ ꝯfedera/
tionibꝫ cũ eo ꝑ Johẽm ducẽ burgũdie iu
ratis ⁊ aliĳs q̃ sunt notoria ĩ facto ꝑponere
publice ⁊ asserere ac defẽdere ꝙ hec mors
fuit iuste facta/⁊ ꝑ bono reg' ⁊ regni fran/
cie. ⁊ ꝙ eã rex debebat hr̃e grã et laudareꝫ
[illegible]remuneratõe dignã est scãdalose ⁊ ꝑni/
ciosissime errare in fide et moribꝫ/⁊ sp̃eal'r
ꝯ hec duo p̃cepta. Nõ occides. s. absq̃ au/
toritate iudiciaria Et illõ. Nõ piurab. vbi
oẽ iuramẽtũ iubet obẽuari qd̃ nõ ṽgit ĩ
[illegible]trimẽtũ [illegible]. Et ꝯ illud Exo. xxi. Si q̃s
ꝑ industriã occiderit pximũ suũ ⁊ ꝑ insidi
as ab altari meo euelles eũ vt moriat. Et
ꝯ illõ. xxiĳ. q. v. c. Nõ occides. Qd̃ sumit
ab [illegible] li. de ciui. dei vbi d̃r. Nis igit ex
ceptis q̃s vel lex iusta generalit vl' sp̃ũ sã/
ctus iusticie de⁹ sp̃eal'r iubet occidi/ q̃sq̃s
hoĩm vel seip̃m vel quẽlibet occiderit/ ho/
micidĳ crimĩe innectit. Et. xxiĳ. q. viĳ. ca.
Quicũq̃. qd̃ sumit ab eodem Aug. eodeꝫ
libro vbi dicit Qui sine publica aliq̃ admi
nistratõe maleficũ furẽ sacrilegũ adulteruꝫ
⁊ piurũ vel quẽlibet criminosum interfece
rit aut trucidauerit vl' mẽbris debilitaue/
rit velut homicida iudicabit, et tãto acri⁹
q̃nto nõ sibi a deo cõcessam ptãtem abusi
ue vsurpare nõ timuit. Est deniq̃ cõtra ra
tionẽ cõdendi decretalẽ illã. ꝑ hũani. õ ho
micidio. li. vi. editã ĩ cõcilio Lugdun̄. vbi
contra interfectores ꝑ ascismos ponit pe
na excõmunicatõis et depositõis. a digni
tate honore ordine et bñficio ip̃o facto. Et
ꝙ q̃cunq̃ tal' fuerit/a toto christião ppl'o
ꝑpetuo diffidatus est. sic ꝙ postq̃ꝫ ꝑbabi
libus cõstiterit argumẽtis aliqd̃ scel⁹ tam
execrabile ꝯmisisse. nullatenus alia excom
municatõis vel depositõis vel diffidatõ/
nis aduersus eũ sentẽtia req̃rit. ¶ Sequit
conclusio quã episcop⁹ parisiẽsis misit nõ
nullis doctoribꝫ ⁊ magistr' in theologia al
me vniuersitatis Parisien̄. cũ suis repro/
bationibꝫ in die veneris septima decẽbris
anni. M. cccc. xiĳ. ad reddendũ delibera/
tiõem suã in die mercurĳ. xiĳ. sequentibꝫ ĩ
forma que sequit ⁊c̃. Ex parte domini epi
scopi Parisien̄. et inquisitoris et concilĳ
fidei solẽnissime congregati. magistri reue
rendi mittitur vobis scedula continẽs as/
sertõnes aliquas cum suis reprobatiõibꝫ.
Quare requirimus vos sub penis iur' vt
detis deliberatõnem vestrã publice ĩ scri/
ptis vel verbotenus. Si huiusmodi asser
tiones ex q̃bus ortũ est notorie scandaluꝫ/
sicut notet conciliũ fidei/sint erronee ⁊ tali
ter ꝯdẽnãde vt ꝯseq̃nter ꝑcedere valeam⁹
sicut ordo iuris postulat. et hoc infra diem
mercurĳ. xiĳ. huius mensis decembris ⁊c̃
Quilibet tyrãn⁹ põt et dꝫ licite ⁊ meritorie
occidi a q̃cunq̃ suo vasallo aut subdito. ⁊
ꝑ quẽcũq̃ modũ maxime ꝑ insidias ⁊ per
flaterias. Non obstãte quocũq̃ iuramen/
to aut confederatõne facta apud eũ/non
expectando sententiã aut mãdatũ iudicis
cuiuscunq̃.

Sequitur reprobatio huius conclusionis in forma.

h Ec assertio sic generalit͞ posita. ⁊ s͞m acceptionē hui⁹ vocabuli tyrann⁹, est error in nr͞a fide ⁊ doctrina bonoꝝ morū/ ⁊ ē ꝯ p͞ceptū dei Nō occides. glo. p͞pa autoritate Et ꝯtra h͞ quod dicit dn͞s nr͞. Oēs q̄ gladiū acceperint. glo. p͞pa autoritate. gladio p͞ibunt. Itē hec assertio vergit in subuersionē toti⁹ reipublice et vniuscuiusq͞ reg͞, aut p͞ncipis. Itē dat viā et licentiā ad p͞ra alia mala, et ad fraudes ⁊ violatōes fidei et iuramenti. ⁊ ad p͞ditōes/ ⁊ generalr͞ ad omnē inobedietiā subiecti ad dn͞m suū. ⁊ ad oēȝ infidelitatē et diffidentiā vni⁹ ad alteruȝ. ⁊ ꝯn͞r ad eternā dānatōem. Itē ille q̄ affirmat obstinate talē errorē et alios q̄ idē sequūr ē heretic⁹/ et tanq͞ heretic⁹ dȝ puniri etiā post suā mortē. Notet͞ in decretis. xxiii. q. v. ⁊c͞.

Sequitur tenor scedule ex p͞te ep͞i p͞isien̄ et inq͞sitoris prefatis doctorib⁹ et mg͞ris Anno p͞dicto die mercurij. vij. februarij trāsmisse.

D m Agistri reuerēdi mittit͞ vob͞ scedula continēs assertōnes aliq͞s extractas p͞ deputatos ad h͞/ ordinatos p͞ nos et deliberatōe ꝯcilij fidei ex quatuor pluribus p͞positiōib͞ mg͞ri Joh͞is parui quā ip͞e vocat iustificatōem dn͞i Burgundie. req͞rentes vos i fauore fidei vt die lune p͞xima de mane ꝯpareat͞ i camera nr͞a episcopali/ ad dandū nob͞ salubre cōsiliū sup͞ p͞dictis assertōib͞ an sint erronee ⁊ rationabilit͞ ꝯdēnāde. vt ꝯn͞ter p͞cedere valeamus sicut ordo iuris postulat ⁊c͞. ¶ Pretēdunt aliq͞ defensores doctrine heretical͞ nouem assertionū ꝯdemnatōeȝ eaꝝ/ quā directe n̄ possunt p͞ indirectū ip͞edire. Turbaret inq͞unt pacē sc͞tāȝ et diuisiōes induceret illa dānatio. Sed r͞ndet͞ in oppositū p͞mo. q͞ doctrina hec radix est diuisionū. q̄ remanēte nō succisa mag͞ ac magis diuisiōes pullulabunt. Sc͞do q͞ doctrina hec pestifera tollit ⁊ eneruat omnē pac͞ stabilitatē duȝ homicidia isidias et p͞iuria fouet/ sic͞ patet intuēti/ p͞s͞tim in nona vbi dicit͞ q͞ null⁹ iurans tenet͞ s͞uare iuramentū in suū p͞iudicium vxoris vl͞ liberorū. Tercio q͞ materiā hāc iā i ꝯdictōe posita solēnit͞ i h͞ sacro cōcilio nō ꝯdemnare est eā patēter approbare. iuxta illud canonis. Error cui nō resistitur approbat͞. Attēto q͞ hec materia moralis sub p͞babilitate relinq͞ nō potest. q͞ sub p͞babilitate nō sunt hoīes occidendi/ neq͞ isidiādū ē neq͞ p͞iurādū. Quarto q͞ sic cōsueuerūt heretici postq͞ effuderūt venenū suorū erroruȝ dicere. Ecce si valeamus ne turbem⁹ pacē/ sicut patuit in arrio ⁊ fautorib͞ eius. sic in p͞posito/ q͞ defensores aliq̄ hui⁹ doctrine mortifere p͞sequūt͞ assidue verbis et factis impugnatores ei⁹. tā iudicialiter in facto p͞tēse appellatōis quā persequunt͞ corā dn͞o cardinali de vrsinis/ q͞ extraiudicialit͞ miris modis. Et attēdat͞ q͞ nō p͞t dici iniuria maior vni xp͞iāo. p͞s͞tim p͞lato vel p͞ncipi vel p͞fessori seu consiliario p͞ncipū/ q͞ q͞ suscitabit diuisiōes ⁊ guerras si fidei materia discutiat͞ atq͞ terminet͞. Illi porro dicēdi sūt seditiosi vl͞ scādalosi/ q̄ doctrinas scādalosas semināt. nā q̄ iā pestifere seminatas et nimis p͞ch dolor adultas eradicare ꝯtēdunt/ sciētes q͞ a speculatore silēte p͞euntiū sanguis exquirit͞. Deniq͞ fidei v͞itas vbi dicet͞ si in generali ꝯcilio subticēda censet͞. Nōne Grego. ait. vtilius nasci scandalū p͞mittit͞/ q͞ v͞itas deseratur. Qualis tandē crudelior impietas q͞ errātib͞ in via morū nolle petitū tramitē ostendere v͞itatis Alio mō q͞rūt euasionē aliqui dicentes q͞ ille assertōes p͞nt exponi rōnabiliter/ addēdo glosas aliq͞s/ sicut exponūtur p͞positōes morales de sacra scriptura. vt illa. maleficos nō patieris viuere/ q̄ generalit͞ intellecta esset falsa. Addunt p͞ regl͞a q͞ nulla p͞positio damnāda est q̄ pōt trahi ad bonū sensum. Sed illa r͞nsio cū sua additōe p͞niciosissima ē/ et cōtra oēȝ eccl͞iasticum ritū. quia sic fundabāt se heretici/ p͞ut vidimus in wicleff ⁊ hus/ qui dū vrgebātur ꝯfugiebant ad glosas. Vn̄ p͞positiōes vniuersales de sacra pagina possunt et debent aliter exponi q͞ p͞positōes mg͞ri Johannis parui. Primo q͞ scriptura sacra exponit suas regulas p͞ semetipsas s͞m diuersos passus scripture et iuxta sacros doctores. Non sic aūt inuenit͞ q͞ magister Johānes parui se exposuerit/ imo potius oppositū considerādo causas dicēdi. Secūda quia scripture sacre debet͞ talis reuerentia q͞ nō licet eam esse falsam in aliq͞ sensu lr͞ali. Non sic est de p͞positōe p͞dicti parui vel alterius doctoris ⁊c͞. ¶ Finit

Sequitur declaratio veritatū q̄ credēde sūt de necessitate salutis edita p eūdē dnm cancellariū parisieñ.

E D Eclaratio cōpēdiosa que veritates sint de necessitate salutis credēde. q̄ ō sola pbabilitate tenēde/que ō pietate fidei reputāde. ⁊ q̄ sint ipertinētes indicāde. et h̄ sub distinctiōe vl' gradu sextuplici/q̄ ad q̄ternariū reducit̄. Pro solutōe dubitatōis q̄ nup mouebat̄ in sermone de natiuitate btē virgis marie consideratione secūda.

Primus gradus veritatū credēdaꝝ ē canō tot' scptuꝛe sacre ⁊ singl'oꝝ q̄ i ea lr̄aliter asserta sūt. sic vicȝ q̄ nō stat cū fide vt aliq̄s dissentiat ptinacit' alicui cōtento i eadē scriptura/ad intellectū spūssancti.q̄ ē vere et pp̄e sensus lr̄alis. Si allegatio q̄rit̄ sufficit illud Mat. v. Amē q̄ppe dico vob̄. donec trāseat celuȝ ⁊ terra iota vnū aut apex nō pteribit a lege donec oīa fiāt. Seq̄tur. Amē dico vob̄ celū ⁊ terra trāsibunt v̄ba aūt mea nō trāsibūt. Cōstat aūt q̄ canon biblie lex est dei p reuelationē habita. cui' assertōes lr̄ales innitūt̄ huic vnico lr̄ali p̄ncipio. Omē reuelatuȝ a deo ē veꝝ. et q̄ scptura sacra diuini' est a dō reuelata. sic q̄ in omī sua pte ē v̄bū dei qd̄ trāsire nō pt̄. Facit ad h̄ di. ix. decreti capitul'. Ego solis. Si ad sacras. ⁊ q̄s nesciat.

Scd̄us gdus v̄itatū ab eccl'ia determinataꝝ ē. que ab indubitata relatōe apl'oꝝ p successionē cōtinuā deuenerūt. Est auteȝ hec eccl'ie auctas tāta vt diceret Aug. Euāgelio nō crederē nisi me auctas eccl'ie cōpelleret. Q̄s vicissim dici possit. eccl'ie nō crederem si nō auctas sacre scptuꝛe īpelleret. Et ita diuers respectib' auctas vtraq̄ mutuo se cōfirmat. ¶ Attendendū tm̄ ē q̄ ñ oīa q̄ tradit vl' tolerat eccl'ia publice legenda. sunt de necessitate salutis credēda. sic patebit ex q̄nto et sexto gdib' veritatū. sȝ dūtaxat illa q̄ sub diffinitōe iudiciali tradit esse credenda. vl' opposita reprobāda cōcurrēte vniuersali tot' eccl'ie cōsensu implicite vel explicite vere vel interp̄tatiue.

Tercius gdus est veritatū spēalit' aliq̄bus reuelatarū. que ab illis q̄b' reuelatio facta ē absq̄ vlla dubitatōe credende sunt. alioq̄n nō esset reuelatio. de cui' rōe est vt sit certa. Ceteri v̄o q̄b' nō est hmōi reuelatio facta nō obligant̄ credere nisi p miraculū vel scptuꝛā sacrā. ⁊ p̄cip ne p eccl'iam detur certitudo. Sic eni iohēs baptista missiōem suā ōndit p scptuꝛā pp̄heticam. Et apl's pp̄terea cōtulit euangeliū suū qd̄ habuerat p reuelatōem cū petro et aliis de ecclesia. nō q̄ dubitaret ō illo euāgelio. peccassȝ eni. nec dixisset. etiā si angel' de celo aliud vob euāgelizauerit anathema sit. Sȝ idō cōtulit euangeliū suū vt approbaret̄ p ecclesiā ad credulitatē alioꝝ et nō ad suā. q̄ dixit q̄ nihil sibi cōtulerūt petr' et ceteri. sȝ dexteras dederūt cū cognouissent grāȝ dī q̄ data erat sibi. ¶ Demū triplex hmōi gdus veritatū reducit̄ ad vnū. s. ad v̄itates q̄ credi debēt īmediate ⁊ explicite a deo reuelate eē.

Quartus gdus cōtinet v̄itates omēs et singulas q̄ concludunt̄ ex p̄missis v̄itatib' i cōseq̄ntia certa in lumine fidei vl' in euidenti lumīe naturali. Q̄uis nō in pp̄a forma verboꝝ illic habeant̄. Queadmodum ista v̄itas est de necessitate salutis tenēda. q̄ xp̄s habuit neruos et venas. Q̄uis in scriptura sacra nō habeat̄ in pp̄a v̄boꝝ forma Et ita de silib' sine nūero. qm̄ ista ē euidēs cōseq̄ntia nedū in lumine fidei sȝ in lumie naturali apud phos. xp̄s fuit verus hō ergo christ' habuit neruos ⁊ venas. Propterea sine temeritate fidei vl' discrimie fuerūt aliq̄n q̄stiones fidei ad phos paganos p xp̄ianos deducte. q̄ videre poterant acuti phi. q̄d ex p̄supposita lege nr̄a. licȝ ab eis nō credita. cōseq̄nter esset dicendū in bona ⁊ euidenti cōseq̄ntia. Et hic est scd̄s grad' p̄ncipal' p̄mis trib' ad vnum reductis.

Quintus gdus. Rursus in q̄nto gdu q̄ tercius est mō dicto reponūt̄ veritates ille que ex veritatib' quadruplicis gdus antedicti vel aliq̄bus earū deducunt̄ in conseq̄ntia tm̄modo pbabili vel topica. vel dū in antecedente ponit̄ ppositio q̄ ad fidem est impertinens q̄uis supponat̄ esse v̄a. Dicit autē Aristo. Illud est pbabile qd̄ omībus et maxime sapientib' verū apparet. ñ autem illud quod indoctis videt̄ esse veꝝ dicit̄ pbabile. quia stultoꝝ infinitus ē numerus. ¶ Ueritas autem omnino impertinens ad fidem. illa sola dicitur que nec in consequentia euidenti. nec in cōsequentia probabili. neq̄ certa. sequitur vel repugnat. Porro dum ppositionibus fidei apponitur aliqua que non est de fide/tunc totum quod est vna copulatiua/non potest

simpliciter dici de fide. q2 seq̃tur debiliorē ptē. vt si in ea esset vna ꝯtingens tota esset ꝯtingēs. Quis essent mlte necessarie. Dicit nihilominꝰ tal' ꝓpositio ad cuꝰ verificationē req̄rit vna ꝓpositio nō ptinens ad fidē ꝙ sapit fidē/si sit vera. vel ꝙ sapit heresim si sit falsa. ¶ Et sic pōt describi ꝓpositō sapiēs heresim ꝙ ē ꝓpositio ex cuius ꝯcessione coassumpto aliq̃ qđ nō potest rōnabiliter negari/seq̃tur heres in fide. vt si q̄s diceret ꝙ btūs Gregoriꝰ nō fuiss3 papa. q2 supposito ꝙ nō possint rōnabiliter negari historie dicētes ipm fuisse rite electū et susceptū in papā. lic3 ñ sint de fide. sequitur ista heresis ꝙ rite electus in papā nō ē nec fuit papa. vnde nō ē ꝓpositio ita catholica si sibi iungat aliq̄d impertinens ad fide3 q̄n totū h̄ ꝯplexum remaneat ad fide3 impertinens. Exemplū vt ista ꝓpositio. biblia ē falsa/est hereticalis. et si adderet ꝙ biblia quā habet iohes est falsa. nō esset heretical' ꝺ se. lic3 dici posset sape heresim. supponendo ꝙ iohes nō haberet bibliā nisi correctā ¶ Postremo in casib9 huiꝰ q̄nti gdus ꝛ sexti seq̄ntis. ver3 est ꝙ cause fidei referēde sūt ad papam vel sacrū conciliū. si sup eas fieri debeat determiatio vl' articulꝰ artās oēs. secus in aliis causis q̃ tres pmos gdus et q̄rtum respiciūt. nisi forte p appellatōem.

B ¶ Sextus gradus. Demū in sexto gdu q̃ q̄rtus est modo dicto. collocant ṽitates ille q̃ tm̄modo faciūt ad nutriendā vl' fouēdam deuotōis religiosam pietatē. q̃ si magis inducunt ad inflāmandū affectū q̄3 ad instruendū intellectum/vbi pietas deuota magis aspicit q̄3 ṽitas certa. vbi h̄ vnum reprobat si adesset assertōis temeritas pulq̄3 elucidaret alio mō p ecclīam vel ratōe3 certā ipa ṽitas. aut si supstitōem. h̄ est religionē supfluā et vanā induceret. Vñ sicut dicit Aristo. Nihil refert q̄dam falsa ꝓbabiliora esse q̄busdam veris. ita nihil refert q̄da3 falsa pie credi. nō ꝙ ea rōe q̃ falsa sūt vel si sciunt esse falsa credi possunt. ꝓcul h̄ a pietate fideliū. Sed cadit existimatio vl' pia credulitas nō sup ṽitate vel falsitate. s3 tm̄modo sup apparētia vl' ꝓbabilitate. Et hoc vtiq3 nō est piculosum vel falsum. quia ꝯstat de apparētia et ꝓbabilitate dum falsitas vel ṽitas ignota est. Propterea sapientissime dixit Hiero. ꝙ de talib9 eligibilius est pie dubitare q̄3 temere diffinire. Sicut stat q̄dlibet ꝯtradictoriorū esse ꝓbabile ꝛ vnū stat cū altero nō in veritate sed in ꝓbabilitate. Sic diuersis respectib9 vtrūq3 ꝯtradictoriorū credi potest cū fidei pietate. dum tm̄ sit animꝰ ab assertōe ptinaci alienus.

¶ Respicit aūt iste gdus legendas ꝛ miracula sctōrū. vitaspatrū. visiōes deuotarꝫ ꝑsonarꝫ. recitatōnes et opiniōes sacrorꝫ doctorū que oīa suscipit ecclīa ꝛ legi pmittit. nō ꝙ determinet talia de necessitate salutis esse credenda. sed q2 ꝓficiunt ad ꝯmouendos affectus pios fideliū ꝛ in edificatiōe3 iporꝫ/dū in talib9 nihil de certitudie scitur esse falsū. Quis etiā nesciat illō certitudinaliter esse verꝫ qđ optet. nec vt tale credēdu3 ꝓponit. ita ꝙ magis h̄ attendit id qđ pia recogitatōe fieri potuit q̄3 illō qđ factū est. Et h̄ apud oratores crebrimū repitur qui ex aliorū ꝑsonis dicūt ea nō q̃ ꝑsone dixerūt. sed q̃ dicere potuerunt. sicut i legenda btē Agnetis ꝛ bti Sebastiani et similiu3 continet.

Sequūtur alie propositōes corollarie q̃ particulariꝰ materiā elucidant.

Corollariū primū D

Falsum blasphemū et hereticū est asserere ꝙ sensus lr̄alis sacre scripture sit aliq̃n falsus. pt3 ex dictis in pmo gdu. Et q̃m fm Aug. solūmodo pt ex sensu lr̄ali sacre scripture efficax argumentū sumi. Non autē esset efficax argumētū si sensus lr̄alis nedū in dubiū sed in falsum verteret. At ꝟo propter concordantiā aliquorū si videant aliter dixisse. dicimus ꝙ aliud est lr̄a. aliud ē sensus lr̄alis. vl' ꝙ de sensu lr̄ali scpture sacre improprijssime locuti sunt. Est eni sensus lr̄alis vere ꝛ ꝓpe dictus ille quē spūs sāctus pncipalit intēdebat. ꝛ q̃ ex circūstantijs lr̄e scpture sacre trahi pōt et deb3. sicut expositores sacri fecerunt atq3 docuerunt. Alioquin periret oīs soliditas ꝓbatōnis a scriptura sacra sicut arguit Aug ad Hiero. et habet di. ix. Si i aliq̃ sensu suo litteralie esset falsa. quia ꝑspicuū est ꝙ falsu3 nihil ꝓbat. et respōdens poterit semp dicere ad antecedens sumptū de sensu lr̄ali scpture. ꝙ sensus lr̄alis bene est falsus/et ita nihil ꝓbat. q2 regula ñ tradit ab aduersarijs q̃n est falsus et quādo verus.

Corollariū ij Falsum blasphemū et hereticū est asserere ꝙ de notis p experientiā

vel de euidentibꝫ p rōem naturalē nō sūt fides etiam proprie dicta. Licz non sic sub rōe experientie vl' euidentie rōis naturalis fides habeat/sed alio respectu. ītuēdo .s. diuine reuelatōi put fides ē ex auditu fidei p v̄bū xp̄i. ad Rom. x. Patet qm̄ p̄cepta decalogi euidentia sūt ī lumīe naturali. ⁊ ista Deus est. Silr̄ q͏ꝫ rhoma fuerit vl' hierl'm fuit notū est p experientiā. Nec nihilominꝰ put nobis ī scriptura sacra tradūt̄ tāq͏ꝫ approbata p eccl'iam/sūt certa fide tenenda. qm̄ credulitas oīm traditorū in sacra scriptura innitit̄ huic p̄ncipio solū credito et naturaliter ineuidēti q͏ꝫ tota sacra scp̄tura a deo reuelata ē. remanet euidens totū sub hac credulitatis rōe. ¶ Unde ɔ̄nter inferri posset q͏ꝫ tot sunt articl'i fidei q̄t sunt veritates ɔtente in scriptura sacra. nisi forte fiat restrictior acceptio articl'oꝝ fidei. p illis tm̄modo v̄itatibus q̄ continent̄ ī symbolo apl'oꝝ. que .s. de directo ⁊ īmediate respiciūt mysteriū gl'iose trinitatis ⁊ incarnatōnis bn̄dicte. Quis eadē sit vtrobiq͏ꝫ generalis rō credēdi .s. diuina reuelatio. Intantū q͏ꝫ sub hac rōe nō minꝰ alie credēde sint firmiter/h̄ est absq͏ꝫ formidine de opposito ꝓpositōes ɔtigentes de futuro q͏ꝫ ꝓpositōes necessarie. Sic apparet de ista. resurrectio mortuoꝝ erit. ¶ Possent ɔseq̄nt̄ inferri plima. q̄lis sit vl' nō sit auctas ɔdendi articulos fidei. ⁊ si possit fieri nouꝰ articulꝰ. Si p̄terea possit fieri ꝓpositio heretica de non heretica. si deniq͏ꝫ possit eē aliq̄s nescienter hereticꝰ. et ita de plimis q̄ breuitas iubet
J omittere.

Corollariū iij Falsum blasphemuz ⁊ hereticū ē asserere q͏ꝫ p̄cepta dcalogi non sint d fide etiā ꝓp̄e dicta/ Quis reputari debeāt euidētia in lumine naturali. ptz ex declaratōe p̄missoꝝ. Uñ Mat. v. Qui igitur soluerit vnū de mādatis istis mīmis ⁊ docuerit sic hoīes minimꝰ vocabit̄ in regno celoꝝ. Et accipit̄ ly minimꝰ negatiue. id ē nullꝰ. ⁊ ita separatus a regno celoꝝ. qd ē ecclesia. ⁊ hereticꝰ iudicādꝰ si se nolit corrigere

Corollariū iiij Falsū blasphemū ⁊ hereticū est asserere q͏ꝫ assertōes opposite p̄ceptis decalogi nō spectāt ad fidē tanq͏ꝫ r̄pugnātes fidei. aut q͏ꝫ nō sint iudicio fidei reprobande. Et q͏ꝫ iudices ordinarij nō habeant sup his reprobādi et ɔdēnādi facultatē vbi notorie scādalizāt. ptz ex p̄missis. Addito q͏ꝫ assertio ꝓpositōis ad vnā ptez notat fixam adhesiōez cū remotōe ꝓbabilitatis alterꝰ pt'. Et h̄ ī falsꝭ ꝓpositōibꝫ sine māifesta temeritate ⁊ ptiacia neq͏ꝫ fieri p̄t

Primū corollariū seq̄ns ex q̄rto ḡdu q̄ scd̄us ē si tres p̄mi reducunt̄ ad vnū.

Corollariū primū

Obligat̄ aliq̄s certa ⁊ explicita fide tenere et nullatenus dubitare sub pena heresis q͏ꝫ aliq̄ ꝓpositio vera ē de qua aliꝰ p̄t ad tps sine culpa dubitare. Et h̄ speal'r in exēplo triplici potest ostendi sicut in triplici ꝓpositione corollaria subseq̄tur.

Corollariū ij Obligat̄ aliq̄s vtputa theologꝰ exercitatꝰ ī scp̄turꝭ sacrꝭ legēdo et ɔsiderādo eas certa et explicita fide tenere ⁊ nullatenꝰ dubitare multa de q̄bꝫ simplex ⁊ idiota req̄sitꝰ rōnabilit̄ si nō ptinacit̄ dubitaret. vt q͏ꝫ thobias habuerit canē/vl' aaron barbā. vl' arca testamēti de pil' capruz copturā. ¶ Dat̄ eni circa h̄ regula q͏ꝫ dubiꝰ ī fide īfidel' ē. qd ītelligit̄ vbi dubitat aliq̄s illa q̄ tenet̄ explicita fide credere. sic ōptz ī multis p̄ſtim in doctoribꝫ et p̄latis

Corollariū iij. Obligat̄ aliq̄s/vtputa canōista exercitatꝰ ī determiatōibꝫ sctē ecclesie legēdo et ɔsiderādo eas certa ⁊ explicita fide tenere. ⁊ nll'atenꝰ dubitare mlta/d q̄bus simplex et idiota īmo ⁊ theologꝰ aliq̄s ī casu req̄sitꝰ rōnabilit̄ si n̄ ptinacit̄ dubitaret. ptz vt p̄cedens. Et sic diceret̄ d exercitatis ī p̄dicatōibꝫ et narratōibꝫ publicis nr̄e fidei. Quis etiā essent laici. qm̄ ad pl'a explicite credenda tenent̄ ceterꝭ paribꝫ q͏ꝫ taliter vel alit̄ nō instructi

Corollariū iiij Obligat̄ aliq̄s vtputa doctꝰ ⁊ exercitatus ī logicalibꝫ moralibꝫ ⁊ prudētialibꝫ sciētijs certa ⁊ explicita fide tenere ⁊ nll'atenus dubitare mlta de q̄bꝫ simplex ⁊ idiota vl' sic n̄ exercitatꝰ rōnabiliter dū tm̄ sine ptiacia dubitaret ¶ Rō āt p̄cedētiū oīm vna ē. q2 cui plꝰ ɔmittit̄ ab eodez plꝰ exigit̄. Uñ reputari dꝫ vna ɔ̄ntia deducta ex scp̄turꝭ sacrꝭ vni mag̊ logico vl' ph'o vl' theologo euidēs vl' certa eē quā aliꝰ idiota vl' iexercitatꝰ potit ad tps vl' falsā vl' solū ꝓbabilē ⁊ incertā r̄putare. ¶ Deniq͏ꝫ seq̄tur ex his oībꝫ q͏ꝫ iudiciū ⁊ ɔclusiōes fidei licz auctoritatiue spectēt ad p̄latos ⁊ doctores. spectare tm̄ p̄t ad alios q͏ꝫ theologos deliberatio. sic et cognitio sup his q̄ fidē r̄spiciūt. ita etiā vt ad laicos h̄ posset extendi. ⁊ plꝰ aliq̄n q͏ꝫ ad mltos clericoꝝ

Corollariū primū

K ¶Rursus corollariū vnū ex p̄cedētibꝰ. Ex
officio dignitatis ep̄alis tenet̄ p̄latꝰ cogno
scere tenorē p̄ceptorū decalogi. nedū impli
cite sed explicite. p̄s̄tim cū ī ꝯsecratōne sua
ꝓfiteat̄ vtrūqꝫ testamētū se scire. vetꝰ ꝛ no
uū. Qꝫ si nesciat vl' dubitat vbi nō ē dubi
tandū ꝓinde red dit̄ inexcusabil'. attēto q̄
ꝙ talibꝰ p̄nceps ap̄loꝝ dixit. parati dare sa
tisfactōem / omni poscenti rōem de ea que
in nob est fide et spe. Uñ etiā s̄m iura hūa
na nō admittit̄ aliq̄s allegās ignorātiam
in illis q̄ ex officio suo statu vel gradu sci
re debet.

Corollariū ij Ex officio doctoral' au
toritatis in theologia tenet̄ doctor cogno
scere tenorē p̄ceptorū decalogi. nedum im
plicite sꝫ explicite / ꝛ ꝑatus eē debꝫ reddere
saltem doctrinalit̄ ratōem / iuxta intellectū
ꝯmunem doctoꝝ. nec in ꝯtrariū excusatio
ignorātie proficere tali debet.

Corollariū iij. Stat aliquē posse re
putari vehemēter et rōnabiliter suspectum
de heresi dū dogmatizat doctrinā aliquaꝫ
vel de ip̄a dubitat. vbi vel qñ aliꝰ sil'ia faci
ens vl' dogmatizās vl' dubitās suspectus
in fide neq̄q̄ hñi deberet. Patet in eruditis
ꝓfessoribꝰ sacre scripture ꝛ sacroꝝ canonū.
ꝛ in habentibꝰ reuelatiōem sp̄alē respectu
nō eruditorū rudiū atqꝫ simpliciū. ꝛ in p̄la
tis q̄bus annexa ē obligatio ista sciendi. ne
dum implicite sed explicite.

Corollariū iiij Stat in h̄ sacro ꝯcilio
ꝯstantieñ. reꝑiri q̄sdā q̄ circa dilatōneꝫ re
probationis nouē assertionū denūciatarū
in maťia homicidij / ꝑiurij ꝛ īsidiarū mor
taliū nequaq̄ culpandi sunt. qm̄ alioꝝ ex
pectabāt iudiciū. vbi tñ nō possunt alij de
fautoria et suspitōe p̄uitatꝭ heretice vehem̄
ti vllatenus excusari. qm̄ ad eos spectabat
ꝓuisiōis modus ꝛ pōdus huiꝰ negocij

Autoritates pro pri

mo ḡdu. Augꝰ ad Diero. ep̄l'a. viij. di. ix.
decreti. Ego solis illis libris scriptorū. id
ē scriptoribꝰ q̄ iā canonici appellant̄ didi
ci hunc timorē honorēqꝫ referre. vt nulluꝫ
coꝝ scribēdo errasse audeā credere. ¶Idē ī
ep̄l'a ad Diero. Si ad sacras scp̄turas vl'
causas admissa fuerint vl' officiosa mēda
cia [illegible] ī eis remanebit auctꝭ. Que tandem
de scripturis illis sn̄ia ꝓferet̄. cuiꝰ pōdere
id ē scp̄ture auctē cōtentiose falsitatis ꝯte
ret̄ ip̄robitas ¶Idē eadē dis. de vnico bap
tis. li. ij. Quis nesciat sanctā scripturā cano
nicā tā veterꝭ q̄ꝫ noui testamēti certꝭ termi
nis suis ꝯtineri. eāqꝫ posterioribꝰ oībꝰ ep̄o
rū lr̄is ita p̄poni vt ꝺ illa oīno dubitari et
disceptari nō possit vtrū verū vl' vtꝝ rectū
sit q̄cq̄d ī ea scp̄tū ꝯstiterit eē. Ep̄oꝝ auteꝫ
lr̄as q̄ pꝰ ꝯfirmatū canonē vl' scp̄te sūt vl'
scribūt̄. ꝛ ꝑ s̄monē forte sapiētiorē cuiusli
bet ī ea re ꝑitiorꝭ ꝛ ꝑ alioꝝ ep̄oꝝ ḡuiorē au
toritatē doctiorēqꝫ prudētiā ꝛ ꝑ ꝯcilia lice
re rep̄hēdi si q̄d ī eis forte a v̄itate ꝺuiatū ē

Nota descriptōnes L

aliq̄s q̄ sequūt̄ ex p̄missis ¶Ueritas catho
lica p̄t describi q̄ ē v̄itas habita ꝑ diuinaꝫ
reuelatōem īmediate vl' mediate / explicite
in ꝓp̄a forma v̄borū. vl' implicite ī bona
ꝛ certa ꝯseq̄ntia. ¶Fides ꝓ habitu infuso
describit̄ q̄ ē habitus sup̄naturalit̄ infusus
inclinans ad credēdū catholicꝭ v̄itatibus
¶Fides ꝓ actu describit̄ q̄ ē assensus verꝰ
ꝛ certus catholice v̄itatis ex infusa fide ꝓ
ueniēs. ¶Fides ꝓ habitu acq̄sito sic ꝺscri
bit̄ ꝯformit̄ ad descp̄tōes q̄s dat p̄hs de
sc̄ia arte ꝛ sap̄ia. q̄ ē habitus verꝰ ꝛ certus
ꝑ auditū v̄bi xp̄i acq̄situs. sicut dic̄ ap̄l'us
q̄ fides ē ex auditu. ꝛ auditꝰ ꝑ v̄bū xp̄i. Et
Aug. dicit q̄ ꝑ scripturā sacrā fides salub
rima gignit̄. Dicit̄ verꝰ / ad ꝺr̄ntiā errorū.
Certus ad ꝺr̄ntiā opinionū. Acq̄sitꝰ ꝑ au
ditū v̄bi xp̄i / ad ꝺr̄iam sc̄ie artꝭ sap̄ie et ītel
lectꝰ. ¶Fides ꝓ obiecto qñqꝫ ꝺr ip̄a ꝓpo
sitio credita / vl' aggregatio m'toꝝ credibi
liū seu v̄itatū catholicaꝝ. vt h̄. Dec est fi
des catholica ꝛc. Qñqꝫ ꝺr ip̄a res signifi
cata ꝑ ꝓpositōem creditā seu catholicam.
Et ita nulla res ē q̄n possit cadere sub fide
Qñqꝫ ꝺr ip̄a rō credēdi / ꝛ hec vna ē omni
um credibiliū. s. auctas p̄me v̄itatꝭ reuelā
tis q̄ nūc videt̄ ī enigmate. Et sub hac rōe
ꝺr fides argumētū nō apparētiū. secꝰ erit
dū videbimꝰ facie ad faciē. ¶Ueritas im
ꝑtinēs ad fidē ē q̄ nec seq̄tur nec repugnat
ad catholicas v̄itates. ¶Ueritas sapiens
fidē est v̄itas ꝯtinens aliqꝺ vel aliq̄ q̄ sunt
ꝓp̄rie de fide. cū aliq̄ vel aliq̄bus adiūctis
q̄ nō ꝑtinent ad fidē seu catholicā v̄itateꝫ.
Et opposita falsitas ꝺr sapiens heresim. si
id qꝺ adiūctū ē sit tale qꝺ nō possit vl' de
beat rōnabil'r negari q̄uis nō sit de fide

¶Finit

Determinatio i cō-
cilio Constantieñ. ¶ Eccl'ia vl' generale cō
ciliū dū dictat aliq̄ regitiua eccl'iaȝ ↄcernē
gia. papa nō est sic sup̄ iura positiua ꝙ pos-
sit sic ꝓ libito disponere dissoluere talia di-
ctata p eccl'iaȝ. eo mō ꝛ intētōe qbꝫ dictata
ↄclusaq; sunt. ¶ Eccl'ia vl' generale concili
um q̄uis n̄ possit tollere plenitudinē ptāt̄
papal' a xp̄o supnaturalit' ꝛ misericordit' col
latā. pt tā vsū ei' limitare sub cert' regul' ac
legibꝫ i edificatōȝ eccl'ie. Et in h̄ ē toti' ec-
clesiastice reformatōis stabile fundamētū

Incipit tractatus
mgr̄i Johis de gerson de ꝓtestatōe circa
materiā fidei ↄ hereses diuersas.

Prologus
p Rotestatio seu reuocatio gene-
ralis aut ↄditional' q̄ queritur
nōnunq̄ assumi tāq̄ velamē in
iq̄tatis / ꝛ ad excusandas excusatōes i pec
catis ꝓsertim ab hereticis ꝓponimus decla-
rare sub aliqbꝫ ↄsideratōibꝫ q̄d ꝓtestatō ge
neral. q̄d ↄditional' reuocatio iuuāt vl' im
portāt. maxīe dū in h̄ sacro Cōstātieñ. cō
cilio sentim' ꝙ hereses vt cancer serpūt. et
sub h̄mōi ꝓtestatōibꝫ delitescere q̄rūt / iun
ctis ꝓlationibꝫ q̄ sub termīs iuris posi-
tiui velut i causis ꝓphanis sedulo ꝓcurāt
vt nō ꝓrinus in lucē ꝓdeat v̄itatis catholi
ce spēs atq; dec' ¶ Finit ꝓhemiū.

Cōsideratio prima
p Rotestatio circa materiā fidei de q̄
sola nūc intēdim' / est q̄dā ꝓfessio
seu ↄfessio facta exteri' ad oñdēdū
q̄d de fide ꝓtestans sentiat interi'. iuxta il-
lud apl'i ad Ro. x. Corde credit' ad iustici
am. ore aūt ↄfessio fit ad salutē. Et sic ad sa
lutē vt dixerit christ' Luc. ix. Qui me eru-
buerit ꝛ s̄mōes meos. ꝛ fili' hoīs hūc eru
bescet corā angel' dei. Quo cōtra mattheo
teste dicebat Matth. x. Qui me ↄfessus fu
erit corā hoībꝫ ↄfitebor ꝛ ego eū corā p̄re
meo. Ex q̄bus elicit' ꝙ sicut credere cadit
sub p̄cepto. sic cadit fideȝ exteri' ꝓfiteri. sp
q̄deȝ ȝ nō ad sp. cū sit affirmatiuū p̄ceptū
Obligat āt sp et ad sp dū ex omissiōe ↄfessi
onis libera dispēdiū fidei / vl' salutis detrimē
tū ꝓbabilit' immineret. vt corā tyrānis. co-
rā hereticis. corā iudicibꝫ. corā popul'. fi-
des ē diuersimode palā ↄfitēda / defenden
da. testificāda. ꝛ ex officio p̄dicanda. Note
tur Aug. sup illud apl'i. optet hereses esse.
i. ad Chor. xi. Et recitat'. xxiiij. q. vi. c. fina
li. Faciūt ꝓ h̄ dicta scp̄ture. Joh. x. ij. Pe
tri. iij. Malach. ij. Ezech. iij. et. xxxiij. ꝛ ali
bi sine numero

Cōsideratio scd'a
p Rotestatio general' vel spēal' de ip
sa fide nō īfert ꝙ ꝓtestans errauer-
rit. silr' nec reuocatio conditional'.
Hoc est itaq; ꝑspicuū. q̄m hō q̄ntūcūq; fi
delis dicere pt / ꝓtestor ꝙ nihil intēdo dice
re nec puto dixisse ↄ fidē. ꝛ si oppositū ↄti-
geret vel ↄtigisset / illō ex nūc reuoco vl' re-
tracto. Sic inueniūt' doctores catholici
q̄nq; dixisse. īmo ꝛ q̄tidianus mos apō ex
ercitātes se i actibꝫ theologie scholasticis
sic se h̄ȝ. in q̄bꝫ freq̄nter null' est aut fuit de
errore notat' q̄ sic protestat' aut r̄uocat. Ni
hilomin' aduertēdū ē ꝙ refert ꝓtestari vel
ↄditionalit' reuocare circa ea q̄ clarissime
et explicite sūt de fide. sic̄ ꝙ deus ē oīps. ꝙ
ꝓrim' est diligend'. Alit' v̄o circa ea q̄ dis
putabilitatē vel difficultatē habēt aliquaȝ
In p̄mo siq̄dē casu fas ē dicere cum apl'o
ad Gal'. i. Si q̄s vob aliō euāgelizauerit
etiā angel' de celo anathema sit. Quocirca
veniūt irridēdi q̄nq; / īmo ꝛ corripiēdi nō-
nulli q̄ ↄclusiōes theologicas posituri / di
cūt. Protestor ꝙ nihil volo vl' itēdo assere
re ȝ tm̄ disputatiue loq̄. Deide ponūt talē
aliquā ↄclusiōeȝ. De' ē oīps. de' ē trinus ꝛ
vn'. q̄si vicȝ ↄclusiōes tales n̄ i certissima
credulitate ȝ sub ꝓbabilitate tradi possint
Deniq; sic ē iudicādū de oībꝫ ad q̄ ꝓfitens
fidē suā obligat' explicite credere / vel ex of-
ficio vel ex eruditōe / vel ex diuia reuelatōe
vel ex aliq̄ tali modo. Alioquin sicut dubi
us in fide infidelis est. sic ꝛ dubie ꝓfitēs cer
tam fidem. Neq; tm̄ negandū est q̄n ꝓtesta
tio seu submissio reuerential' fieri possit sic̄
egit apl's ↄferēdo euāgeliū suū. de q̄ p r̄ue
latōem certus erat cū petro et aliis aposto
lis. q̄bꝫ tm̄ oppositū si fieri potuissȝ / dicen-
tibꝫ nequaq̄ credidisset.

Cōsideratio tercia
p Rotestatio general' de fide stat cuȝ
errore ꝑticl'ari circa eā. et silr' ↄditi
onal' reuocatio. Vidim' h̄ et vide
mus in ip̄is hereticis q̄ errāt vicȝ ꝑtinacit'

ↄtra fidem circa ea q̄ tenent explicita fide tenere exteri⁹ ↄfiteri. q̄z nihilominus vox ista est. ptestor q̄ esse volo bon⁹ catholic⁹. ꝛ si scirem aliq̄d esse ↄ̄ fidē. illō statim vellē reuocare. sic Arrius. sic sabelli⁹. sic heretici nr̄i tp̄is plerūq̄ dixerūt. q̄s tn̄ damnatio iudicialꝭ interemit vl' ꝑdidit. Dat ad consideratōem hāc rō talꝭ. q̄z stat q̄ aliq̄s credat aliq̄d in generali. vt q̄ fides catholica vera est et ꝑ hac mori vellet. q̄ nihilomin⁹ i speciali credit de aliq̄ ṽitate catholica q̄ n̄ sit de fide/errans ptinacit' circa illā. Sil'e dicit Aristo. q̄ cōtingit aliq̄d scire in generali/et illud vl' nescire vel de illo dubitare in pticl'ari. Exemplū est de ista. Oīs mula est steril'. h̄ aīal nō ē sterile demōstrata mula quā aliq̄s putat esse p̄gnātē ob turgidū ventrē. et nescit vl' nō aduertit eā eē mulaz. ꝛ ita sicut in h̄ casu iste nesciēter errat. sic et alij de q̄bus loq̄mur dicūt nesciēter heretici put infra docebimus.

Consideratio q̄rta

Protestatio generalis de fide n̄ sufficit ad purgationē errātis ptinaciter. sic nec conditionalꝭ ptestatio. Sequit h̄ ex p̄cedenti. Cui⁹ etiā rō talꝭ ē. q̄z debet errās pticl'arit' ꝛ explicite circa ea q̄ sunt fidei q̄rere cauta sollicitud'e ṽitatez fidei. et obedire q̄site ac sufficiēter edocte. tā credēdo iteri⁹. q̄z exteri⁹ ↄfitēdo. alioq̄n oñdit se nō patū corrigi. Oñdit q̄z se n̄ credere sacre scp̄ture catholice/dū n̄ credit eis q̄ sufficiēter ↄtineri mōstrāt i eadē scp̄tura formaliter/vl' in ↄseq̄ntia euidēti seu certa. q̄m si nō corrigit ꝑ hāc regulā scripture nihil reliquum ē ꝑ qd ad viā ṽitatis reducatur secluso miracl'o. Deniq̄ talis ptestans seu conditionalit' reuocans/dum facit vel dicit oppositū sue ptestatōis ac reuocationis ptz ip̄m nō inde iustificari. s̄z magꝭ inifici cū sit ip̄e sibimet ↄ̄rius. Rursus talꝭ alios ꝑ hmōi ptestatōes ꝛ reuocatōnes ab errore nō reuocat neq̄ scādalū datū tollit. neq̄ captiuat intellectū sub deo in obseq̄uiū fidei. Stat enī talꝭ ptestatio cū infidelitate/cū scādalo cū tumore ꝛ arrogātia. Propterea statutū inuenit in sacrꝭ canōib' q̄ errātes dū correcti recipiebāt dabāt libellū sue ↄfessiōis absolute de fide ꝛ abiuratōis de errore. Recte q̄dē sicut et i foro p̄niali n̄ suffic̄ sub ↄditōe facta ↄfessio. dū aliq̄s scit vel scire deb3 absolute q̄ peccauit. sec⁹ vbi nō habet certitudo sed scrupul⁹ aliq̄s timidus ꝛ vacillās/nesciēs si h̄ fecit. vel malo mō fecit. queadmodū circa cogitatōes carnis q̄s icōtinēs sensit/trepidat vl' ignorat si ↄsensit. quo casu sufficit ↄditioalꝭ ↄfessio ꝛ salua ṽitate doctrina. Greg. Bonaꝝ mētiū est inq̄t agnoscere culpā vbi culpa n̄ ē. h̄ ē p̄niam q̄si ꝑ culpa recipe q̄si reus esset. Sz opponit ↄ̄ ↄsideratōez de nesciēter heretico q̄ mētiret ↄ̄ ↄsciam si reuocaret. Responsio plana ē. q̄z tenet ↄsciaz deponere. ex q̄ supponitur q̄ ptinax ē. sec⁹ vbi q̄s errat nō iputabilit'. q̄z ptūc nō tenet ↄsciētiā dimittere s̄z hm̄ postmodū dū mouet legitime. Facit ꝑ ↄsideratōe calixtus sic̄ habetur extra de pe. et re. c. i. Manifesta pctā n̄ sc̄ occl'ta correctōe purgāda nec sub ↄditōe

Consideratio quīta

Protestatio generalꝭ et cōditionalꝭ reuocatio ṽaciter facte sufficiūt ad excusationē aut purgatōem dū ptestās et cōditionalit' reuocans errāt circa ea q̄ nō tenent explicite credere vel absolute ↄfiteri. Declarat h̄ i illis q̄ ꝑmptū habēt animū stati obediendi veritati cognite. vt si theolog⁹ aliq̄s vl' nō theolog⁹ erraret circa vnā ꝑpositōnem i biblia positā. Exēpli grā q̄ samuel vnxit in regē ip̄m saul. vel q̄ dauid fuit pastor ouiū. nō ideo diceret statim heretic⁹. q̄z forte nūq̄ vidit vl' audiuit textū illi⁹ scp̄ture. sed postq̄ oñdit in textu sic haberi ↄtinuo credit ꝛ assentit. ꝛ ita ptestatio et conditionalꝭ reuocatio saluāt euz ne ptinax esse vl' fuisse ↄdēnet. p̄ftim dum de iḡrātia sua pt afferre sufficiēs documentū. alioq̄n forte iudicaret apud hoīes ptinax fuisse. apud deū ṽo maneret innoxi⁹. Propterea positū ē in ↄsideratōe h̄ aduerbium ṽaciter ꝑ qd excludunt. q̄ nō ex aīo s̄z ficte ꝛ inaniter ptestant dissidētes in semetip̄is corde. voce ꝛ ope.

Consideratio. vi

Protestatio generalis de fide. q̄ dicūt aliq̄. sufficit mihi fides eccl'ie/sufficit q̄ saluer in fide parentum/sufficit mihi dicere. Credo in deū/non saluat s̄p hmōi ptestātes etiā si nō errāt. Deducit hoc/q̄z nō sufficit sola fides generalꝭ ꝛ iplicita/s̄z explicita req̄rit apud istos q̄dez minus/apud alios āplius. ¶ Vn̄ symbolū generale apud oēs capaces rōnis est

illud. qđ posuit aplŝ ad Heb. xi. Credere
enĩ opꝫ accedentẽ ad deũ qꝛ est / ꝛ inqrentibꝯ
se remũerator sit. ¶ Porro apđ christianos
q̄bus facta ẽ aptior reuelatio de credẽdis
nõ sufficit hꝰ symbolũ / sed debent explicite
credere symbolũ aplorꝫ. ꝛ illđ addiscere p/
tinus vt veniũt ad annos discretõis. sicut
ab initio dũ baptizabanť adulti fiebãt pri⁹
cathecumini ꝓfitẽtes explicite fidem suã.
quẽadmodũ ꝑ puulis patrini nũc rñdẽt.
Deinde sunt mlta de fide ꝑ vniuersos pe/
ne xp̄ianos ꝓmulgata ĩ p̄dicatõnibꝯ / ĩ pi/
cturis / ĩ mutuis relatiõibꝯ seu collatõibꝯ / ĩ
obŝuatõibꝯ autẽticꝭ celebritatũ sanctorꝫ. ꝛ
ita de reliq̄s. Hec aũt talia q̄ publice fiunt
nõ est licitũ sicut dicit canđ ignorare. Nõ
enĩ excusarenť laici / si nõ crederẽt infernuꝫ
esse. si nõ bonos angelos / si nõ malos. si ñ
sanctos et sctãs. si nõ p̄terea decẽ p̄cepta le
gis / iuxta planũ ꝛ textualẽ corꝫ intellectuꝫ.
vt ꝙ nõ ẽ idolatrãdũ. ꝙ nõ piurãdũ. ꝙ nõ
occidẽdũ. ꝙ nõ furandũ. ꝙ nõ mechãduꝫ.
ꝛ ita de reliq̄s p̄mis impr̄ssiõibꝯ legibꝯ ac ĩ
scriptõibꝯ nature / q̄s nemo capax rõis ma
xime postq̄ȝ sibi tradite sunt ꝑ doctrinã ꝑ/
mitti̇ť ignorare. ¶ Amplꝰ ŝo sunt aliq̄ q̄s
vltra simplices et cõmune vulgꝰ hoĩm ne
cesse ẽ hr̄e fidẽ explicitã de plĩmis multi/
plici et sp̄ealꝫ quadruplici rõe. Prĩo ꝓpter
officiũ pastorale suꝑ alios vt pascãt eos ĩ
fide et doctrina ꝛ ab hereticorꝫ argutiis sa
piẽter defendãt. Cõstat eĩ ꝙ aliq̄ sunt ĩ ec/
clesia ad hꝰ obligati ex officio. alioq̄n nõ es/
set sufficiẽter instituta. Isti aũt sunt p̄lati.
iuxta qđ ꝓfitenť vtrũq̄ȝ se testamẽtũ scire.
qđ et aplŝ sepꝰ explicuit dũ thimotheũ ꝛ
titũ carissimos discipulos ĩstrueret ꝛ alios
Act. xx. dicẽs. Attẽdite vob ꝛ vniuerso gre
gi / in q̄ posuit vos sp̄ũssctũs ep̄os regere ec
clesiã dei ꝛc̄. ¶ Deinde scđo sunt doctores
in sacris lr̄is ꝓfessores q̄s ignorantia nõ põt
excusare / q̄n sciãt explicite plĩmas ŝitates
ɔtẽtas ĩ biblia / ꝛ alŝ ex eis deductas. Ali
oq̄n doctoris nomẽ et gͣdũ dãnabiliť ꝛ in
excusabiliť vsurparent. Proinde sunt aliq̄
de statu etiã laicali q̄s oꝑtet mlta scire đ le/
gibꝯ diuinis p̄ceptorꝫ moraliũ / de articula
tim ꝛ explicite ꝓpť susceptũ ab eis officiũ.
vť qꝛ rectores pplorꝫ. qꝛ iudices eorũ / qꝛ
ɔsiliarij vľ assessores sunt eorũdẽ rectorꝫ ꝛ
iudicũ / in causꝭ varijs criminalibꝯ atq̄ȝ ci/
uilibꝯ. Quod aĩaduertẽs salomõ petiuit
a dñ̄o cor docile ꝛ intelligẽs ad faciẽdũ iu/
sticiã. ꝛ ad faciẽdũ iudiciũ. Est itaq̄ȝ regu
la ꝙ nullꝰ ea q̄ sũt officij sui ꝑmittiť ignͣrare.
q̄ regula respicit nedũ p̄latos maiores aut
p̄ncipes suꝑiores sꝫ minores ꝛ iferiores ĩ
vtroq̄ȝ statu clericali vt sũt curati ꝛ ɔfesso/
res in foro pn̄ie. et in statu laicali vt p̄posi
ti vľ baliui. Postremo ɔsurgit q̄rto gene/
raľ obligatio ad credulitatẽ aliq̄rꝫ explici/
tã. nõ ex solo gͣdu hierarchico / sꝫ ex aliĳs do
nis gͣtuitis. vt sunt viuacitas igenij natu/
raľ. vt iudiciũ sollers. vt vis gnomica / vel
epyeikes. vt ꝑticularꝭ eruditio. vt vehemẽs
applicatio ad scp̄turas sacras canonicas
vľ ciuiles. Dic enĩ ŝitatẽ hꝫ illđ Gre. Tã
tum ab vnoquoq̄ȝ dñ̄s exigit q̄ntũ dedit.
Quo fit vt ꝑspicua sit ɔsideratio / q̄ dicta ẽ
aduersus reprobaꝫ nõnullorꝫ desidiã vel
taciturnitatẽ. q̄ dũ fides ɔfitẽda vẽit expli
cite se ĩ implicita latere tutos putãt. aut q̄
talentũ mltiplicꝭ doni naturaľ vel gͣtuiti
qđ multiplicãdũ susceꝑant a dñ̄o sp̄ũalibꝯ
incremẽtis / defodiũt in terrã suꝑuacue vľ
noxie curiositatꝭ t̄paľ. sibi blãdiẽtes ꝙ in fi
de nõ errãt. q̄ppe de ea nihil sciũt curãt vľ
ĩterrogãt. Noteť ꝑ ɔsideratõe sctũs Tho.
scđa scđe. q. ij. ar. vi. Explicatio inq̄t fidei
ad inferiores hoĩes oꝑtet ꝙ veniat ꝑ maio
res. qđ ꝓbat aucť̄e Dionysij / ɔcludens ꝙ
oꝑtꝫ eos pleniorẽ hr̄e noticiã de credẽdis
ꝛ magis explicite credere.

Consideratio. vii.

p Rotestatio generaľ seu cõditionaľ
reuocatio q̄ fꝫ ab aliq̄bꝯ ꝑtinaciť
errãtibꝯ. Si hec ŝitas mihi nota
essꝫ scit deus ꝙ libẽter eã corde crederẽ ad
iusticiã / ꝛ ore ɔfiterer ad salutẽ / nõ excusat
tales apud deũ vel hoĩes. Fundať hꝰ suꝑ il
lud euangelij. Ecce venit hora ꝛ nũc ẽ vt
oĩs q̄ vos interficit arbitreť se obsequiũ p̄
stare deo. Sic aplŝ p̄us errãs ĩ xp̄ianorũ
ꝑsecutõe iudicabat đ seipso. Sic ad iude/
os loq̄ns dicit. et nũc scio fratres ꝙ hec ꝑ
ignorãtiã fecistꝭ. q̄s tñ nõ excusabat de ne
ce xp̄i / dum alibi dicit Ignorãs ignorabi
tur. Erat q̄ppe iuris ignorantia affectata
crassa vľ supina. Sic heretici duꝫ se morti
tradũt ꝑ defendẽdis erroribꝯ suis / arbitrã
tur se catholicos et mereri. habẽt q̄ppe ze/
lũ put dat aliq̄bꝯ testimoniũ Paulꝰ / sꝫ nõ
ŝm sciam. q̄re nõ ŝm sciam? Nimirũ quia
scie dei (que ẽ scp̄tura sacra) suã sophisticã
scientiã sic p̄ponũt ꝙ eidẽ nolũt eẽ subiecti

trarijs aliter sint sibimet ꝯscij/nõ tñ in hoc iustificati. quia mentiť iniqtas sibi.

Consideratio. viii.

p Rotestatio generaľ seu ꝯditionalis reuocatio/qñqꝫ sufficiũt excusare ꝓtestatõez apd̃ foꝝ exterius/quã ñ excusat in īteriori foro deꝰ ꝛ eꝫ. Cõsurgit ħ varietas qm̃ aliť iudicat deꝰ/aliť hõ. deꝰ ĩspicit corda ꝛ scit q̃d intus agať. ꝯformiť ad ꝓtestatõem seu reuocationẽ aut difformiť ad eã. Hũanũ ṽo iudiciũ id spectat qđ foris ẽ. ꝛ vñ certificari pt̃ p signa/testes voces et opa. Quo fit vt ṽe credẽs interiꝰ et explicite qñqꝫ ñ possit ħ oñdere ꝯ testes ꝛ signa. aliqñ aũt fit ecõtra. vt q̃ ṽacit ẽ hereticꝰ ĩ corde ille humano testimonio p allegatõꝫ ignorãtie vľ aliter catholicꝰ censeať ꝛ absoluať. Qualiť ãt debeat aliq̃s ꝓbare q̄ nõ fuit ptinax p allegatõem ignorãtie vľ simplicitatꝭ. ħ magis iuribꝫ positiuis cautũ ẽ. q̃bꝫ inť cetera dr̃. q̄ allegãs ignorãtiã ꝓbare dꝫ illã. Tradunt siľr q̃bꝫ argumẽtis testibꝫ et indicijs pñt ꝛ debẽt iudices eccľiastici ptinaciã ꝯuincere p̃sentẽ vel p̃teritã in errante.

Consideratio. ix.

p Rotestatio specialis de fide sicut ꝛ absoluta reuocatio de errore requiruntť ad iustificatõem illiꝰ q̃ pticularẽ errorẽ absolute tenuit in ṽbis ꝛ ĩ factꝭ. q̄ si legitime monitꝰ facere renuit ipe ptinax cẽsendꝰ ẽ. Ostendiť p̄ma ps tali rõne. Nulla ꝓtestatio seu reuocatio q̃ cõis ẽ oĩbus catholicis sufficit ad iustificatõꝫ errãtis ĩ fide pticulariť ꝛ explicite dũ ħ scit aut scire dꝫ. qm̃ nõ ẽ idẽ iudiciũ de catholico ꝛ errãte sicut nec innocẽte atqꝫ peccõre respectu ꝯfessiõis sacramẽtaľ. Cõstat aũt protestatõem generalẽ cũ reuocatõe ꝯditionali ab oĩbꝫ catholicꝭ sine mendacio/sine diffamatõe fieri posse. Reqriť igiť p errãtibꝫ specialior reuocatio. Altera ps manifesta ẽ q̄ taľ nõ oñdit se q̄rere cautã sollicitudĩe ṽitatẽ. sed forte q̃dã dissimulatõe palliata velamĩe reuocatõis hmõi ꝯditionaľ q̃ ad ṽitatẽ nõ ẽ nisi q̃dã ꝓtestatio fidei generalis ꝛ nõ ꝓpe reuocatio. q̄ cõditionaľ nihil ponit. Facit p hoc quod dictũ ẽ supius consideratione. iiij. circa finem.

Cõsideratio. x.

p Rotestatio catholica d̃ fide/cũ reuocatõe pticľari ꝛ absoluta d̃ errore/lꝫ iustificet errãtẽ q̄ mõ ñ sit habẽdꝰ ptinax aut hereticꝰ/nõ absoluit tñ qñ taľ extiterit. Presupposita notorietate p̄me ptis in vtroqꝫ foro dei et hoĩs. q̄ taľ corrigiť ꝛ obedit ṽitati. neqꝫ tenet plꝰ errorẽ quẽ deserit p absolutã reuocatiõem. deduciť altera ps. Cõstat itaqꝫ ħ solo ꝓuari deũ. facere. s. p̃teritũ nõ fuisse. vt notat Hiero. ꝛ Salomõ. Quisq̃s igiť fuerit de p̃terito sic adherens errori suo cuiꝰ oppositũ tenebať explicita fide tenere aliq̃ modoꝝ p̃tacto. q̄ ꝑsistebat ĩ illo errore monitꝰ etiã legitime vel edoctus seu fraternaliť/seu doctoraliť/seu iudicialiť p scripturã sacrã/p rõem euidentẽ aut aliť/taľ vere fuit ptinax ĩ errore/et ex ꝯseq̄nti nedũ hereticãs sꝫ hereticꝰ. ꝓpterea q̄ntũlibet emẽdeť nũc pt̃ declarari fuisse talis. atqꝫ hereticoꝝ penis subijci. sub perpetua carcerali custodia/vľ aliter/sublatꝭ sibi q̃buslibet dignitatis officij vľ honoris insignibꝫ. Solet tñ apud eccľiam misericordia superexaltare iudiciũ/p̄sertim hũilitate reuocãtis errorẽ spõte palã ꝛ absolute ꝓspecta. Q, si dixerit ꝓtestãs hmõi. ecce paratꝰ fui sp̄ audire eccľiaꝫ. audire determinatõem sedis ap̄lice vľ sacri concilij. q̄liter accusor nũc de ptinacia circa doctrinã aliquã ꝓus q̄ꝫ fuerit ħ mõ declarata. diffinita ꝛ iudicata. Quid enĩ mihi de inferioribꝫ iudicibꝫ/q̃d de doctoribꝫ et eoꝝ diffinitiõibꝫ/q̃bꝫ obedire neq̄q̄ꝫ astrigor. vt q̃ subiectꝰ ei nõ sum. sꝫ p̃latꝰ vt ipi. doctor vt ipi. Sic blandiť ptinax arrogãtia sibi/sic se falliť ꝛ alludit/tanq̄ꝫ vicꝫ nihil explicite credendũ sit nisi papa p̄us. nisi cardinaľ illud sub p̄celsa ṽboꝝ forma snialiť dãnauerint. Est itaq̄ lõge aliť iuxta deductiõeꝫ alioꝝ q̃ ꝓbant nullã inueniri posse nouã heresim. q̄ q̄cũqꝫ deť illa p̄ꝰ erat scp̄ture sacre ꝯria ab ipaqꝫ dãnata. sicut mõ (dicẽte Aug.) ñ q̃d nouũ est hic. s. in scriptura sacra damnatur. Fatemur nihilominus posse fieri declaratõeꝫ nouã. tã doctrinalꝫ q̄ꝫ iudicialꝫ de aliq̃ heresi/q̄ scp̄ture sacre repugnãs ẽ. q̃ declaratio et si fieri habeat p̄ncipaliori ac superiori auctẽ generalꝫ obligante p sedẽ ap̄lícã ꝛ sacꝝ ꝯciliũ. fit nihilominꝰ q̄tidie legitima declaratio taľ p doctores et expositores sacre scp̄ture/ac p p̄latos inferiores q̄s opꝫ explicite mľta scire ad ĩstructõꝫ populi sui. Hec aũt declaratio ẽ si nõ obliget vt

pcisetaľ ē/alienos obligat tñ vt pnincitur esse facta pformiť ad sacrā scpturā/q̄ ē añ/cedēs.q̄ pcesso si pñtia negari rōnabiliter neqt pcedēda ē pñť explicita pclusio/que declarať et inferť.qm ex veris nō seqť nisi verū.Itaq3 si q̄s diceret q xp̄s nō habuit neruos.aut q oīs puer nō baptizat⁹ pt li/cēter occidi.aut q p bono cōi licitū ē falsū dicere.Talis pseuerās post declaratōz suf ficientē sibi factaz nō excusareť a ptinacia q̄ntūcunq3 clamaret.peto iudicium eccľie vel sacri pcilij.huic me submitto.hanc au/dio.Pōt eq̄dez tali dici.qd actū ē ne agas. qd iā diffinitū ē diffiniēdū ñ expectes.dif finitū inq̄ꝫ ⁊ si nō in eadē pboꝝ forma.tñ in effectu ⁊ i snia. vñ fit vt aliqs vno tēpe teneať aliqd explicite credere ad qd pus fi des iplicita satꝭ erat s̄m Tho.scda secūde q.ij.vbi loqť d credēdis iplicite ł explicite

Consideratio .xi.

S p Rotestatio spēalis de fide.vľ abso luta reuocatio specialľ de errore.ñ dz fieri necessario dū q̄s errat nesci enter in fide.¶Cōstat itaq3 q null⁹ mētiri teneť.hic aūt nescienter errās si se diceret er rare mētireť stāte tali pscia.Taľ ptera pe nas hereticoꝝ vľ infamiā etiā postea q̄ꝫ de phendiť errasse et absolute reuocat nō icur rit.Patuit h̄ in Aug.q̄ multa pus nescien ter errata/postmodū absolute correxit sub noīe retractatōis.vel aliq̄ tali mō loquēdi qui reuocatōz dnotabat.vtēdo talib⁹ ver bis/temere dictū ē/min⁹ psiderate dictū ē. h̄ improbo.h̄ nō approbo.h̄ mihi ñ placꝫ Noteť ad h̄ idē Aug.ad vincentiū.xxiiij. q.vlti.c.fi.et Gelasi⁹ ibidē.q.ij.c.negatur. ¶Eliciť pñter ex istis dr̄ntia multiplex in ter sciēter et nesciēter errātes.⁊ inť sciēter et nesciēter hereticos.Et h̄ q̄ ad tria q̄ sūt cri men/mod⁹ et pena.iuxta qd noteť dictum Aug.xxiiij.q.iij.c.dixit apľs.vbi ait.Qui sentētiā suā q̄ꝫuis falsā aut puersam nulla ptinaci aiositate defendūt.pˀti quā nō au dacia sue psumptōis peperūt.ʒ a seductis atq3 in errorē lapsis parētib⁹ acceperūt.q̄/rūt aūt cauta sollicitudie veritatē.corrigi parati cū inuenerint neq̄ꝫ sunt inť hereti cos reputādi.¶Vñ colligiť q q̄druplex ē modus errādi circa fidē.Uno mō creden do q fides catholica sit falsa/aut scptura sacra.⁊ sic errās diciť sciēter heretic⁹.qꝛ nō est paratus corrigi/cū neget regulā p quam

habet dirigi seu reuocari.Pōt alio mō q̄s errare credēdo generaľr q fides catholica sit vera.ʒ estimat aliquā eē fidē catholicaꝫ q̄ in ṽitate nō ē catholica.sicut arriani reci piētes scptura sacrā ʒ ad sensū puersū.qui sectā suā solā putabāt eē catholicā.hi sūt nesciēter heretici.Errāt āt pcedētes i vtro q mō ꝫ fidez quā teneňť explicite credere. Sūt aliȷ circa fidē errātes i his q̄ nō teneť tur ptūc explicite credere.⁊ hoc dupliciter. Uno mō ptinaciť.qꝛ nō pati sūt corrigi. ʒ pp̄ter supbiā suā aut aliť ppriū defēdūt errorē.Altero mō dū pati sunt corrigi pti nus agnita ṽitate qꝛ nō ptinaci aīo ṽitate defendūt errorē.ʒ ex sola simplicitate vel ignorātia sunt i errore.Ceterū inť hos q̄t tuor modos pmi mag⁹ peccāt q̄ꝫ scdi.et se cūdi q̄ꝫ tercij.¶Mod⁹ errādi sil̄r diuersus est.qm i duob⁹ pmis error inueniť quez te neť explicite discredere et diffiteri.tercij pō pertinaciť errāt in illo cu⁹ oppositū ptūc nō teneňť explicita fide tenere ʒ implicita. sed qꝛ renuūt corrigi diciť heretici.Quali ter pō dephendať aut cogścať talis ptina/cia declarať summatim i aliȷs.xij.psidera/tionib⁹ q̄ ad hāc vnā reducunť.hic ab Au gus.positā.q tales nō q̄runt cauta sollici/tudine veritatē.sed et⁹ declaratōi resistunt omissiue vľ pmissiue/varijs modis per se vel alios.verbis aut factꝭ.iudicialiť aut ex/traiudicialiter.terrorib⁹ aut munerib⁹.mi nis aut blādicijs pp̄ter depuatōz affectu/ cā alicu⁹ pmodi tpaľ asseq̄ndi/vľ incom modi deuitādi/circa diuitias delicias vel honores.¶Habemus in his triplr errāti bus diuersitatē in crimie et in mō.pena si miliť diuersa ē q̄ ad aliq̄ Nihilomin⁹ tercij punieňť sicut duo pmi.si iudicialiter euo/cati se corrigere/si errorē absolute reuocare si ṽitatē oppositā pfiteri noluerint.qꝛ relin q̄ňť curie seclari.aut si se correxerint peni/tētie salutari.At pō q̄ti qꝛ ñ iūgunt errori suo ptinaciā nūc vľ ātea q̄ꝫuis sint corrigi endi p reuocatōz erroꝝ.ipi tñ neq̄ꝫ sť pe/nis hereticoꝝ plectēdi.nec infamia notādi. sic apd scholasticos theologos i pclara v/niuersitate parisieñ.freq̄nť obseruať.q̄s prote statio generaľ et pditioňaľ reuocatio iuuit ad h̄ ne de ptinacia notareť iūcta hūilitate q̄ ptin⁹ reuocāt errorē nedū pditionaliter ʒ absolute.q̄ reuocatio suffic mgr̄is ad pur gatōz.nec ab actib⁹ studij legitimis exerce dis vel pseq̄ndis reuocātes obidē repelluť

Consideratio.xii.

p Rotestatio general'/aut ꝯditional' reuocatio/nõ obstat qn sic ꝓtestãs aut reuocãs dici possit suspect⁹ de heresi.q̃nq̃ʒ leuit᷑.q̃nq̃ʒ vehemẽter.aliq̃n vi olẽter. Patebit hec ꝯsideratio ꝑ p̃cedentes si docuerim⁹ q̃s ẽ dicẽd⁹ de heresi vel leuit᷑ vel vehemẽter vel violẽter suspectus. Et h̃ al's latiori ſm mõe declarauim⁹/nũc sũmari repetat᷑. ¶ Itaq̃ʒ suspitio leuis ꝓuenit ex si gnis exteriorib⁹ opeꝝ vel ṽboꝝ.ex q̃b⁹ cog nitis accipit᷑ ꝯiectura q̃ ꝯcludi põt nõ q̃dẽ frequẽter/sʒ raro seu ꝯtingẽter vt ĩ paucio ribus ꝙ talia agẽs vel dicẽs ẽ heretic⁹. Ita q̃ʒ ꝯsequẽtia leuis ẽt topica.sic arguerem⁹ Petr⁹ nõ venit ad eccl'iaʒ in solẽnitate nati uitatis btẽ Marie ṽginis.ḡ nõ bñ sentit d ea.vel sic. Petr⁹ assumit nomẽ dei freq̃nter ĩnuanũ.deierãs ꝛ negãs eũ.ḡ nõ bñ credit de eo. ¶ Porro vehemẽs suspitio ꝓuenit ex signis exteriorib⁹ opeꝝ vel ṽboꝝ ex q̃b⁹ co gnitis accipit᷑ argumẽtũ ꝯcludẽs frequen ter ꝛ vt in pl'ib⁹ ꝙ talia agẽs vel dicẽs ẽ he retic⁹ vt si q̃s negat exponere palã ꝛ publi ce ea q̃ debʒ ex officio scire pl⁹ q̃ʒ aliũ q̃uis possit ĩ rei ṽitate negatio talis ex ignoran tia ꝓuenire vel animi leuitate/nõ ex hereti ca p̃uitate. ¶ Dicim⁹ demũ suspitõeʒ ẽẽ vi olentã q̃ sumit᷑ ex signis exteriorib⁹ operũ vel ṽboꝝ.ex q̃b⁹ cognitis ꝯcludi solet effi caciter ꝛ vt sꝑ ꝙ talia agẽs vel dicẽs ẽ here tic⁹. Queãdmodũ si q̃s ꝑdicet publice ꝙ xp̃s nõ fuit ver⁹ de⁹.ꝙ de⁹ nõ ẽ diliged⁹ su per oĩa ꝙ licitũ ẽ passĩ homĩes occidere sic bestias.ꝙ iuramẽta nõ sũt tenẽda.aut si pa tẽter adoret sepulchꝝ machometi.vel si de ferat habitũ iudeis approꝑatũ.nõ q̃dẽ io co faciẽs h̃/sʒ serio. Cõstat nẽpe ꝙ possibi le ẽ talia facientẽ vel agẽtẽ tenere ṽaciter ĩ teri⁹ fidẽ catholicã.sic de Salomõe idola trãte.ꝛ de Marcellino idolis sacrificante dicũt mlti/ꝙ neuter eoꝝ fuit heretic⁹ ĩ mẽ te. Nihilomin⁹ eccl'ia de exteriorib⁹ iudicãs nõ de occultis/arguet ĩ talib⁹ violẽtã p̃sum ptõem.ꝛ ſm eã feret iudiciũ. Exẽplo Sa lomõis de meretricib⁹.iij. Re.iij.ꝛ h̃ nisi ta lis violẽter suspect⁹ se legitĩe purgauerit al legãdo vel ignorãtiã vel timorẽ vel fictõeʒ vel aliq̃d hmõi.paratũ corrigi se demõstrãs ¶ Quo circa patet valere plĩmũ circa sus pitões hmõi assumẽdas ꝑ argumẽtis ꝯsi derare ꝯsuetudĩes patriaꝝ locoꝝ tẽpoꝝ ꝑ sonaꝝ modos ꝛ indicia. Eueit q̃ppe ꝙ ṽ bũ vnũ dabit suspitiõeʒ heresis in vno lo co vel in vna ꝑsona.qđ in alio loco vel ꝑso na nihil reputabit᷑. Exẽplũ de negantib⁹ ꝛ despiciẽtib⁹ deũ q̃tidianis ṽbis in certis ꝑ tibus qđ in alijs ꝑtib⁹ multis horridũ iu dicaret᷑ ꝛ heresi ꝓximũ. Has itaq̃ ꝯsi deratões duodeci posuisse velut in trãscur su suffecerit.xxix.mẽsis octobris.anni. M cccc xv in ciuitate Constañ.vbi sacꝝ age bat᷑ generale ꝯciliũ.p̃stãte eo q̃ ẽ de⁹ bñdi ctus in secula. Amẽ. Finit.

Sequunt᷑ duodeci

ꝯsideratões ſm totidẽ signa q̃b⁹ solet ali quis de ꝑtinacia notari vel ꝯuici circa ma teriã heretice p̃uitatis p̃mittẽdo q̃lis sit ꝑ tinacie diffinitio vel ratio.

Cõsideratio prima.

p Ertinacie ꝓpria ratio q̃ errantẽ in fide seu hereticãtẽ efficit here ticũ cõsistit in dep̃uatõe volũta tis ꝑ supbiã aut aliđ officiũ.dũ nõ vult errãs cauta sollicitudĩe querere ve ritatẽ.aut dũ ꝑspecte mõstrateq̃ʒ renuit as sentire vel errorẽ dimittere. Dicit᷑ ei ꝑtinax ſm Isido.quasi imprudent᷑ tenax.q̃ persi stit in illo scʒ qđ deberet dimittere. Ceterũ ꝑtinacie signũ exterius multiplex inuenit᷑.

ij Cũ q̃s sustinet excõmunicatiõeʒ vl tro.nec põt se sufficiẽter excusare. Et h̃ su mit᷑ ex iuris p̃sumptõe iij. Alteꝝ cita tatus ꝑ leui suꝑ fide etiã suspitione iudici alit᷑ renuit ꝯparere vel rñdere.et amplius si sit p̃sumptio vehemẽs aut violẽta.et hec simil' orit᷑ ex iuris fictõe. iiij Alteꝝ est ꝑ tinacie signũ/dũ q̃s asserit et defendit erro rẽ/cuius oppositã ṽitatẽ tenet᷑ explicita fi de tenere. Tenet᷑ inq̃ʒ vel ex publica obṽ uatione vel ex ꝯmuni doctrina eccl'ie/vel ex officio seu statu suo/vel ex informatõne sufficiẽti/vel ex naturali iudicio rõis.quẽ admodũ q̃libet capax rõis tenet᷑ explicite credere nedũ articulos fidei si sit christia nus.sed etiã principia legis natural'/que sunt de primis impssionib⁹ ꝛ inscriptiõib⁹ indelebilib⁹ vt sunt p̃cepta decalogi prece pta ſm planũ et vsitatũ intellectũ apđ oẽs vtentes rõne.nõ deprauata in q̃cũq̃ʒ lege.

v Alterũ ꝑtinacie signũ dũ q̃s ṽitateʒ fidei nedũ nõ querit cauta sollicitudine/sʒ declaratõem eius ipedit ne veniat ad lucẽ

maxime si ɔciliũ fidei speciale vl' generale ppter h in se vl' in suis ipedit directe vl' indirecte molestat atq̃ psequit. vi Alterũ ptinacie signũ dum q̃s ṽitatẽ eccl'ie docentes seu dẽminãtes odire se mõstrat. et psequi ṽbis atq̃ factis. etiã si dicat seu protestet se velle tenere qđ eccl'ia tenet vel determinabit/ ꝛ ꝙ paratus ẽ stare iuri. q2 si facta ꝫ dicant hoc est eq̃tas simulata/ q̃ duplex est iniq̃tas. solent etiã q̃tũlibet heretici taliter ptestari se catholicos esse qđ eos ab heresi nõ excusat ꝛc. vij Alterũ ptinacie signũ dũ q̃s negat ṽitatẽ quã ṗus docuit vl' cõfessus est. nec est pbabile ꝙ sit etiã oblitus. qm̃ ſm iura ṗmo dicto credi dꝫ. viij Alterũ ptinacie signũ/ dũ q̃s petit declarationẽ veritatis a ṗitis doctoribꝫ seu iudicibꝫ. que dũ facta ẽ nihilominus repudiat nulla penitus assignata rõe. ix Alterũ ptinacie signũ. dum q̃s potens ɔmouet seditiones/suscitat bella in pplis et regnis. ideo q2 facta ẽ alicui⁹ ṽitatis catholice declaratio vel erroris reprobatio x Alterũ ptinacie signũ/ dũ q̃s iurat se malle mori q̃ ꝫ honorẽ suũ q̃cq̃ pmittere fieri vl' errorẽ aliquẽ reuocare ponit ei obuiẽ prime atq̃ ṽitati. xi Alterũ ptinacie signũ dũ q̃s fouet errãtẽ ꝛ defẽdit iudicialit' vl' extra iudicialit' sciẽs nihilomin⁹ aut scire debẽs hũc errare. xij Alterũ ptiacie signũ/ dũ q̃s nõ resistit erroribꝫ dũ pt ꝛ dꝫ. debet inq̃ vel ex officio sicut iudex. vel ex fratnali caritate/ sicut vniuersi. qm̃ agẽtes ꝛ ɔsentiẽtes ſm apl'm pari pena puniũt. cõsentiũt aũt q̃ alios dũ pñt (vt dicit canõ) ab errore nõ reuocãt). Deniq̃ ista lati⁹ declarat ockam. iiij pte. i. dialogorũ. ſm q̃ signa poterit applicatio particulariter fieri ꝛc.

¶ Finiũt ɔsideratões ſm totidẽ signa q̃bꝫ solet aliq̃s de ptinacia notari vl' ɔuici circa materiã heretice ṗuitatis. pmittẽdo q̃ lis sit ptinacie diffinitio vel orõ

Incipit tractatus

magistri Johis de gerson. quođ et an liceat in causis fidei a sũmo pontifice appellare. seu eius iudiciũ declinare.

x q Uerit vtrum hec assertio sit catholica/ tã iure diuinitus pmulgato q̃ etiã hũano q̃bꝫ sacrorũ canonũ auctas innitit/ nulli fas est a supmo iudice vicꝫ aplica sede seu romano põtifice iesu xpi vicario in terris appellare. aut illi⁹ iudiciũ in causis fidei/ que tanq̃ maiores ad ipm et sedẽ aplicã deferende sunt declinare. ¶ Arguit ꝙ sic aucte sctissimi dñi Martini pape q̃nti in sua cõstitutõe ad ppetuam rei memoriã factã ꝛ pmulgatã i ɔsistorio gñali celebrato ɔstañ. vi. ydus marcij/ põtificat⁹ sui anno primo vbi reṗitur hec assertio sic dicit ꝛ videt in canonũ lr̃a manifeste fundari

a Rguit in oppositũ ṗmo aucte determinatõis siue ɔstitutõis generalis ɔcilij constañ. q̃ determinatio multiplicit' facta ẽ et ṗcticata. et specialit' in sessiõe publica celebrata die. vi. aplis. Anno M. cccc. xv. q̃ sic habet inter cetera. Et ṗmo declarat ꝙ ipa scã synodus in spũsctõ legitime ɔgregata generale ɔciliũ faciens ꝛ eccl'iam catholicã militãtẽ repñtãs ptãtẽ a christo imediate hꝫ. cui q̃libet cuiuscũq̃ status vel dignitatis/ etiã si papal' existat obedire tenet in his q̃ ptinẽt ad fidẽ ꝛ extirpatiõem dicti scismatis/ ac generalẽ reformatõem eccl'ie dei i capite et in mẽbris. Itẽ declarat ꝙ q̃cũq̃ cuiuscũq̃ stat⁹ vel dignitatis etiã si papal' existat q̃ mãdat' statutis seu ordinatõibꝫ aut ṗceptis hui⁹ sancte synodi ꝛ cuiuscũq̃ alteri⁹ ɔciliũ generalis legitime ɔgregati/ sup pmissis seu ad ea ptinentibꝫ factis vl' faciẽdis obedire ɔtumaciter ɔtẽpserit nisi resipuerit ɔdigne pnie sbijciat ꝛ debite puniat. etiã ad alia iuris subsidia si opus fuerit recurrẽdo. ¶ Deiceps arguit rõibꝫ ducẽtibꝫ ad incõueniẽtia manifesta ꝫ ius diuinũ pariter et humanũ.

Sequeret enim primo

s mo ꝙ papa nõ subijceret legi diuine vel euangelice/ q̃ generalꝫ absq̃ omni exceptõe pml'gata ẽ a xpo Mat. xviij. dũ loqueretur ad psonã petri/ sicut tradit eccl'ia/ et circũstãtia textus satis idicat. Si peccauerit in te fr̃ tu⁹ ꝛc. Seq̃t. dic eccl'ie/ ꝙ si eccl'iam nõ audierit sit tibi sicut ethnicus ꝛ publican⁹ ꝛc. Hoc aũt ɔseq̃ns est erroneũ manifeste. qm̃ papa est frater nr̃. alioq̃n nõ deberet dicere pr̃ noster/ si nõ sim⁹ fr̃es ipe ꝛ nos. sed haberet dicere/ pr̃ meus vel pr̃ mi. ꝫ nec cardiales nec epos fr̃es appellare deberet. Deniq̃ ɔstãt ꝙ ẽ proxim⁹ nr̃ ꝛ ex ɔseq̃nti frater. nõ obstãte ꝙ pr̃ sit. Est inũg papa peccabil' qm̃ circũdat⁹ est ĩfirmitate/ sicut notat ad Hebre. v.

Equeret secdo q paul⁹ egisset ɔtra ius diuinū et humanū dū restitit petro in faciē. h est publice et corā eccl'ie congregatōe/sicut habet ad Gal. ij. Nec em̄ resistētia nō fuit minor puocatio Pauli ɔ Petr/ qz fuisset appellatio ad ecclesiam/immo fuit equiualēter appellatio. Vn̄ ɔ si petrus desistere noluisset. fuissz ab eccl'ia ɔdēnādus. Cōstat aūt q Petr⁹ erat summus pontifex/ ɔ fm doctores confirmatus in fide ɔ gr̄a post pēthecostē. Propterea dicūt q Petrus nō errabat in fide nec hereticabat. sz tantūmō nimis dissimulanter se habebat circa obseruanōz legaliū. dicebat ideo Paulus q nō recte ambulabat ad veritatē euāgelij/ɔ q rephensibilis erat. Ex quibz palam elicit q sūmus pōtifex q succedit Petro in apl'atu/rephēdi potest publice p doctorē theologuz. q in officio pdicatiōis succedit Paulo. etiā vbi nō hereticaret vel erraret in fide. Et h sil'r elicitur generali⁹ ɔ incōuicibili⁹/ex auctoritate ppe allegata. Si peccauerit in te frat tu⁹. quēadmodū pluries in sacro Constan̄. ɔcilio latissime deductum est in sermonibz publicis ɔ multiplicibus scripturis quoz copie sunt apud multos.

Equeret tercio/q papa q est membrum corpis ecclesie sicut homīes alij si scandalizaret totū corpus ipse nō esset rescindendus vt totū corpus sanuz fieret. contra doctrinā xpi euangelicā/ fundatā in similitudīe iuris natural'. Math. xviij. cum glosis ɔ determinatiōibz doctorum in materia de scandalo/se fundantiuz in hac lege diuina ɔ naturali.

Equeret q̄rto/q Petrus summus pōtifex nō debuisset cōpelli reddere rōnem ab apl'is ɔ fratribus qui erāt in iudea/q visitauerat Cornelium gentilē. cui⁹ tm̄ oppositū dr̄ expsse Act. xi. cum adisset Petrus Hierosolymam. s. vbi erat eccl'ia/disceptabāt aduersus illū q erant ex circūcisione dicentes. quare introisti ad viros ɔputiū hn̄tes/ɔ mā ducasti cuz illis. ɔ statim subiungit obediētie Petri respōsio. dās in hoc successoribz suis formam debite humilitatis. quam expssit epl'e sue pme cap. iij. Parati inquit semp ad satisfactiōez omni poscēti vos rōnem de ea q in vob est fide ɔ spe. Q, si in destructiōe fidei sūmus aliquis pontifex volēs supbire/nollet hoc facere/cōstat q a fratribus eque posset accusari sicut ɔ Petrus.

Equeret quinto q alicui iniuriato p papā. sicut pōt euenire/taz in corpe q̄z in membris/imo ɔ in fama/circa ea q fidei sunt. nō pateret in casu dabili aliq defensio vel grauaminis sublevatio qd est ɔ ius naturale. cui ius diuinū nō repugnat. Ptz tn̄ ɔseq̄ntia dato casu tali vel sil'i. Sit petr⁹ q pdicet corā papa et multitudīe populi copiosa/q xp̄s fuit verus ppheta. iubeat tunc papa q detrudat in carcerem eo q pdicat istam veritatem. Sentiat Petrus q si appellet ad conciliū generale submittendo se eidem. q ppl's ptteget eum nec scādalizabit in doctria eius sz manebit in recta fide/q xp̄s fuerit verus ppheta. si aūt nō appellauerit. ppl's reputabit q papa vez dicat ɔ bn̄ faciat. ɔ ita deseret fidē cū pdicatore suo. Querit in casu/ si Petrus dicere poterit/ɔcilium appello: quemadmodum Paulus timens a seditiosis occidi. clamauit/ cesarē appello. Hāc aūt materiā latissime et studiosissime psecutus ē ɔ fundauit Ockā in dyalogo suo. cuius sol⁹ auctri nō optet inniti. q̄uis fuerit egregi⁹ theologus. sed innitendū est ratōibz suis p q̄nto robur et auctem accipiunt a sacra scriptura. cui⁹ ɔteptus cū suis psessoribz sepe duxit et ducet i errores

Equeret sexto q in nullo casu papa posset iudicari vl' deponi p generale ɔciliū/ q̄tūcūqz crimiosus esset vl' scādalosus eccl'ie. ptz ɔseq̄ntia. q̄m ex opposito seq̄t oppositū. Si enim papa pt iudicari vel deponi p generale ɔcilium. ipe poterit denūciari p aliquē vel aliqs corā ɔcilio psenti vl' futuro. Qui si vdit grauamen inferre talibz denūciare volētibus. nōne poterūt ipi se ponere extra man⁹ suas vel ptātē/ne de facto ɡuet eos ɔ opprimat iniuste. h aūt facere ē vere et equalēter ab eodē appellare. Et h practicatū ē in ɔcilio pisano p vtrūqz collegioz duaz obediētiarū. s. gregorij ɔ bn̄dicti sic in suis obedien tijs nūcupatorū. Hoc etiā pcticatuz est p q̄sqz reges ɔ pncipes q se subtraxerūt ab obedientia illorū qs isti vl' illi iudicabant esse sūmos pōtifices. q tn̄ subtractiōes approbate sūt p sacrū Cōstan̄. ɔciliū. quedā expsse. quedā implicite vl' equalēter.

Equeret septimo ɔ magi⁹ ad hoiez q ɔciliū generale nō esset supra papā/vel iudex pape legitim⁹. cuius

oppoſitū determinauit et practicauit ſacrū Conſtañ. ꝯciliū. ¶ Nō eni ꝓceſſum ē ad in cbar dū depoſitōez Johis 23. fuiſſz ar ticulus iſte declarat⁹. ſicͭ apparet ex actis eiuſdē concilij. qm̄ aliq̄ videbāť ſup h̄ heſi tare. ¶ Cōſtat aūt q̄ ab oī hoīe q̄ hz legiti mū ſupiorē iudicē ſiue ſit vn⁹ hō ſiue vna cōitas / pōt ſi rōnabil̄ ⁊ vrgens imineat cā fieri appellatio ad eundē iudicē. ¶ Et ſi di cať ꝑut aliq̄ fingere volūt q̄ ꝯciliū non eſt ſup̄ papam niſi qñ ē heretic⁹ ſeu deui⁹ a fi de. in q̄ caſu nō ē mirū inq̄unt ſi conciliuz ſit ſup̄ talē papā. qꝛ deſijt eſſe papa ⁊ ē infe rior omni hoīe. ⁊ ita nituntť etiā euadere il lā ieuaſibilē xp̄i legez. Si peccauerit in te frater tuus ⁊c. ¶ Hoc breuiť ad p̄ſens r̄ſel liť. Primo qꝛ Johes nō ē accuſat⁹ vł ꝯui ctus de heretica p̄uitate / ⁊ tñ ꝯciliū voca uit ⁊ iudicauit ip̄m tāq̄ ſuū ſubditū. Vñ ⁊ in toto ꝓceſſu vſq̄ p⁹ ſniam diffinitiuaz ſue depoſitōis / r̄putat⁹ ē ab eodē ꝯcilio ve rus papa. ¶ Amplı⁹ nō ē veruz q̄ papa eo facto q̄ cadit in hereſim ꝑ ſertim latentē / ſit depoſit⁹ a papatu. ſicut nec eſt vez ð aliīs ep̄is / queadmodū iſta materia declarata eſt alibi latius. Reducendo hāc opinionē ad mł̄tiplex incōueniēs / ſic ad incertitudinez eccłiaſtice policie / ⁊ ſuſceptiōis ſacrorum. Et ad fauorabilitatē dānate doctrine Jo hānis wycleff / q̄ principaliter innitebať tali fundamēto / q̄ null⁹ exiſtēs ī pctō mor tali erat papa vel ep̄s nec ꝯſecrabat ⁊c. Et q̄ bñ pōderat cās reprobatōis hui⁹ doct ne wicleff ī hac ꝑte. ille vel ſiłes cauſe cō cludunt q̄ pctm̄ hereſis licz reddat vnuz ꝑlatū dignū depoſitōe iūcta ꝑtinacia / non tñ reddit eū depoſitū eo facto / ſed req̄ritur humana depoſitio. Sicut eni nulla ſcti tas q̄ntācūq̄ magna ꝯſtituit aliquē in ſta tu papali vel ep̄ali niſi ꝑ electiōem hūanaz de lege ꝯmūi contra opinionē valdenſiū. Ita nulla iniq̄tas remouet aliquē ab ep̄ali ſ̄tdu vel papali de ꝯmūi lege ſi nō interue niat hūana depoſitio. ¶ Amplı⁹ tercio q̄ ad h̄ arguiť q̄ ꝯciliū ſit iudex pape nō hereti ci. imo ſancti aſſignādo caſus mł̄tos ī qui bus aliq̄s ep̄s vel⁹ papa poterit ꝑ mł̄tos teſtes diffamari de heretica p̄uitate ſeu fau toria hereſis. aut ꝑ vehemētes ꝯiecturas ex opibꝰ ⁊ ꝯuerſatōe diffamabiť apō multos ⁊ ḡues ꝑplos q̄ nō recte ambulat ad ꝟita tem euāgelij / aut q̄ lapſus ē in hereſim iaz damnatā. aut q̄ nouam velit cōfingere / cō ſtat q̄ exiſtente generali cōcilio vel ꝓxime futuro / poterit idē papa iudicialiter ꝯpelli vt purget ſe. queadmodū exēplificatū ē de petro. q̄ ſi nollet hoc facere prout facere no luit Marcellinus ſine accuſatōe ſua ð ido latria / nonne cōcilium poſſet ꝯſequenť ad depoſitōis ſue ſententiā ꝓcedere. Et ſi di cať q̄ nō ex quo nō eſt heretic⁹ Rñdetur q̄ apud iudiciū eccleſie vbi circa ea que facti ſunt fallere pōt et falli. ſimile eſt iudicium de his que non apparent et que non ſunt. ¶ Et ꝑ hoc elidiť manifeſte friuola reſpon ſio dicentiū papā non ſubijci correctōi fra terne aut iudiciali iuſſe a chriſto vbi ſ̄ꝰus. Si peccauerit ⁊c.

SEquereť octauo et ad hoīem mul tiplex incōueniēs in eis que facta ſunt ⁊ q̄ adherētes p̄dicte aſſertiōi nullatenus exiſtimādi ſunt ꝯcedere velle. Et primo q̄ Johes olim viceſimuſterci⁹ reputād⁹ ē adhuc papa ſicut ſ̄ꝰus. ⁊ ita q̄ ſanctiſſim⁹ dñs nr̄ papa martin⁹ nō eſt le gitime electus neq̄ papa. q̄ idē dñs nr̄ et ſuū collegiū noluit ea q̄ ꝯciliariť facta ſūt ꝑ ſacrū Conſtañ. conciliū inuiolabiliť ob ſeruare. Cuius tñ oppoſitū idē dñs nr̄ plu ries palā dixit q̄ impator nō eſt cōfirmat⁹ in imperiū. q̄ ḡuiter peccāt attēdentes pre dicta / q̄ dant obediētiā dño nr̄o ſūmo pō tifici tanq̄ pape. Deniq̄ petrus ð luna fu iſſet iniuſte et ꝑperam accuſatus in conci lio de materia hereſis p̄cipue et principali ter. Quoniā in quadā conſtitutōne que de verbo ad verbū poniť in actis concilij ip̄e conatus fuit determiare q̄ nunq̄ licitum eſt aut fuit facere ſbtractionē ab eo neq̄ ab aliq̄ vero papa. fundās ſe in h̄ q̄ papa nō habeat ſupius iudiciū in terris. nec poteſt ab aliquo iudicari. Hec autē reputata fuit hereticalis cōſtitutio / ⁊ ita de plurimis in conuenientibꝰ diceref.

POſtremo dimiſ ſis illis que ſunt in facto circa iu ſtificatōem vel iniuſtificatōez ap pellatiōis dñoz polonorū. nā multa hinc ⁊ inde diuerſa imo aduerſa et cōtraria vi denť aſſeri / circa que theologicū negociuz nō verſatur niſi ꝑ q̄nto ſub regul̄ generali bus ⁊ autēticꝭ dareť ars / ſicut ⁊ data eſt / cō uicendi aliquē de ꝑtinacia ⁊ fautoria here tice prauitatis. Conuertať tandem inqui ſitio ꝑticłare q̄ſtiōis circa vltimā ꝑticłaz

suam q̄ sic habet. q nulli fas est ⁊c̄. Illius videlicȝ ap̄lice sedis seu romani pōtificis iudiciū in causis fidei. q̄ tā maiores ad ip̄m ⁊ sedē ap̄licā deferē desūt declinare.

Sunt aliqui sicut dicit/ q̄ min⁹ istā ꝑticulam reputāt sustinibilē q̄ ꝑcedētē. q̄lificātes eā/ q ē palā hereticalē/ et toti⁹ ecclesiastice hierarchie circa fidei defensiōēȝ seu ꝯ̄uatōēȝ finalē ⁊ resolutiuā subuersiuā ¶ Nitunt aūt fundare dictū suū ī aliq̄bꝫ ꝑpositiōibꝫ q̄s reputāt catholicas ỽitates.

Prima propositio.

In causis fidei iudiciū inniti debȝ īfallibili regule. sic q vltim⁹ et sup̄mus iudex cui sn̄ie necessario stādū ē tā q̄ ỽe catholice/ nō sit a fide deuiabil̄. alioq̄n staret ī casu q hoīes obligarent assentire ꝯ̄ fidem.

Sc̄da ꝑpositio. In causis fidei non habet in terra iudex infallibil̄. vel q̄ nō sit deuiabil̄ a fide de lege ꝯ̄muni/ ꝑter ip̄aȝ ecclesiā vniuersalē vel conciliū generale eam sufficienter rep̄sentās.

Tercia ꝑpositio. In causis fidei nullus particularis hō ꝑ suā determiatōȝ pōt de ꝑpositōe nō heretica facere hereticā. sic nec de catholica n̄ catholicā. ita nec papa nec ep̄s ꝑprie et ỽe loq̄ndo pn̄t ꝑpositōeȝ aliquā hereticare. Pn̄t tn̄ ꝑpositōȝ aliquā q̄ videt aliq̄bꝫ non heretica declarare q sit heretica/ et h̄ iudicialit̄/ sicut doctores scolastice h̄ faciunt vel doctrinalit̄. Et h̄ appellat facere articulū/ diuersimode tn̄ quia pape determinatio penal̄ extēdit se ad oīs fideles/ sȝ ep̄alis tm̄modo ad subditos suos vt ꝑcise est episcopalis.

Quarta ꝑpositio In causis fidei nl̄la determinatio iudicial̄/ ep̄i īmo nec pape solius ꝑcise vt est ep̄i vel pape ligat fideles ad credendū q ita sit de ỽitate fidei sic ꝑtēdit sua declaratio. q̄m tā papa q̄ ep̄s deuiabiles sc̄ a fide. obligat tn̄ subditos sub pena excōicatōis tal̄ determinatio q nō dogmatizēt oppositū tal̄ determiatōis nisi appareat manifesta rō repugnādi/ vel ꝑ sacram scripturā vel ꝑ reuelatōem. vel ꝑ eccl̄ie seu general̄ ꝯ̄ciliū determinatōēȝ.

Quinta ꝑpositio In causis fidei sicut pt̄ declinari iudiciū ep̄i si appareat deui⁹ a fide/ et req̄ri iudiciū pape. sic de papa r̄spectu general̄ ꝯ̄cilij suo mō dici pōt. Et h̄ est ad formā r̄nsiua/ seq̄ns ex p̄missis. iūcto q apud summū pōtificē ⁊ eius sedē romanā pt̄ esse q̄nq̄ raritas ꝑitoȝ in sacris l̄ris ⁊ ī vera fide ꝓbatorū maḡ q̄ apud q̄sdaȝ et ip̄is qui generalia habēt studia sacre scripture ⁊ aliarū facultatum.

Sexta ꝑpositio In caū fidei illa cā dr̄ maior esse/ nō q̄ est de re maiori sic̄ d̄ trinitate ⁊ vnitate ꝑsonaȝ. sȝ q̄ difficil̄ ē ⁊ ambigua ad determinādū/ iuxta textū scripture Exo. xviij. Deut. xvij. Et ij. Paralip. xix. In q̄bꝫ fundant canones dicētes q cause maiores fidei sunt ad sedē ap̄licā referēde.

Septima ꝑpositio In causis fidei poterit vna causa dici maior apud aliquē ep̄iscopū vel dyocesim. q̄ apud aliū ep̄ȝ vl̄ dyocesim nō reputabit̄ esse maior. vl̄ ad supiorē sicut ad papā remittēda. q. s. apd̄ taleȝ ep̄m vl̄ dyocesim ꝑpt̄ abundantiā theologoȝ causa tal̄ non reputabit̄ difficilis vel ambigua. sȝ ꝑ sacrā scripturā iam damnata vel approbata.

Octaua ꝑpositio. In causis fidei nō min⁹ aliq̄n occurrēdū est siue ꝑ episcopū/ vel ꝑ summū pontificē siue ꝑ generale conciliū/ dum cernunt oriri scādala et errores crudeles et impij cōtra pacificū conuictū christiani ꝑp̄li/ q̄ maxime cōsistit in obseruatōe mandatorū dei de ꝑ̄iurādo iuramēto. ⁊ de nō interficiēdo hoīes auctoritate propria. et de nō ꝑstādo ad vsurā. vel de nō rapiēdo/ vl̄ de nō adulterādo. q̄ dū īsurgūt errores ꝯ̄ aliq̄s de articulis fidei qui nūerati sunt in symbolo. ¶ Formāt igit̄ ratōēȝ suā q̄ ꝑdictā ꝑticulā impugnāt/ iuxta propositiōes p̄missas ꝑsertim iuxta q̄nq̄ primas. Fas ē in casibꝫ ꝯ̄cernētibꝫ causas fidei declinare illius iudiciū. q̄ reꝑit̄ deui⁹ a fide. vel eis q̄ fidei sunt cū suis ꝯ̄siliarijs vehementer suspectus/ ꝑ apta signa nimie dissimulatōnis vel acceptiōis ꝑsonaȝ/ vel aliū de multis modis. sed (loquēdo sp̄ cum reuerentia) staret aliquē summū pontificeȝ cū suo collegio sic posse deficere circa ea q̄ fidei sūt. quēadmodū petr⁹ ⁊ alij ap̄li defecerunt in passione. īmo q min⁹ videret̄ sic̄ petrus deficiebat nec recte ambulabat ad veritatē euāgelij. et rep̄hēsibilis erat dum paulus sibi restitit in faciē/ ac ꝑinde declinabat ei⁹ iudiciū. q̄ fas est interdū summi pōtificis iudiciū ī causis fidei declinare.

¶ Hec aūt dicta sunt vl̄ argumentata magis ad veritatis inquisitōēȝ q̄ ad alicuius

ꝑ ſcīm ſctiſſimi dn̄i Martini pape rei' heſi onē. attēto ꝙ ꝯſtitutio ſua q̄tū ad illa que fundat̄ i facto n̄ iacz ſub theologica rep̄hē ſiōe. Et q̄tū ad alia q̄ ius ꝯcernūt ſic ē p̄di cta ps excepta. Diceret beniuoli ſui ꝙ non obſtantib' allegatōib' ī oppoſitū illā p̄t ſu ſcipe rōnabilē ⁊ verā interp̄tatōem / ſic reci piūt ꝯſtitutōes poſitiue decretis inſerte q̄ bus innitit̄. Sic intelligēdo ꝙ nō ē fas ap pellare a papa vl̄ ei' iudiciū in cau fidei declinare. nō q̄dē ꝑ oīm ⁊ ī oī caſu. ſʒ qn̄ fa cit id qđ ī ſe ē/⁊ qn̄ nō apparet deui' a fide ſʒ ambulat recte ad v̄itatē euāgeliȷ̄ ſine pſo naꝝ acceptōne. quēadmodū in ꝓhemio et narratōe ſue ꝯſtitutōis dicit eſſe faciendū ꝑ ſummū pontificē. et ꝙ ita fecit affirmat. Nam ꝯſtitutōes et leges ſm̄ Ariſto. ferūt̄ vniuerſalr̄. q̄uis ī aliq̄ caſu dabili pati poſ ſunt inſtātiā. ¶ Porro dn̄s nr̄ tollere pote rit efficacit̄ ſuſpitōez ſiniſtrā q̄ ꝯ ſctitatē ſu am fieri poſſet ſi dicta ſua factis ꝯpenſet. h̄ ē ſi ſponte nullo inq̄rēte dānet doctrinā illā peſtiferā ⁊ crudelē ꝯ polonos cū ſilib' ⁊ aliȷ̄s. cū tali celeritate ⁊ rigore q̄lem fidei materia ꝑgēs in ſcandalū et ꝑniciē reipub lice poſtulat ⁊ req̄rit / ꝓcul abiecta q̄uis ac ceptōe pſonaꝝ.

Finit tractatus mgr̄i Johis de gerſon ſacre pagine ꝓfeſſoris eximȷ̄. quō ⁊ an li ceat in cauſis fidei a ſūmo pōtifice appel lare ſeu eius iudiciū declinare.

Sequitur libellus

eiuſdē doctoris articuloꝝ theologicorū ⁊ ſcholaſtice ꝯpoſitoꝝ ꝯ Petꝝ de luna ad ꝯuicēdū eū fuiſſe et eſſe notorie hereticū ⁊ ꝑtinacit̄ erraſſe ⁊ errare ꝯ catholicā ⁊ euan gelicā v̄itatē ſup ꝑtāte et auc̄te eccl'ie. Et ꝯtinet duos tractatus. In ꝓmo ponūt̄ ge nerales articl'i. In ſecūdo ſpeciales. et ſub ſumpti ſpecialiter ex generalib'

Primus articulus

Et primo ꝯſtat ꝙ iſte eſt articul' fi dei ꝙ eſt vna ſctā catholica ⁊ apo ſtolica eccleſia.

Secūdus articulus Itē ꝙ hec vni tas eccl'ie nō ſic depēdet a pſona pape eſſē tialiter q̄n poſſet manere vna/⁊ maneret d̄ facto/ qn̄ null' ē papa in eccleſia.

Terci' articul' Itē q̄uis vnitas eccli aſtica eēntial' ſit ad ꝓmariū caput xp̄m. ni hilomin' vnitas altera accidētal' vel ſecū daria/ ꝯſiſtit ī obediētia ad vnū ſūmū pō tificē q̄ ē caput ſecūdariuʒ ī eccl'ia cū xp̄o. Sic vicȝ ꝙ q̄libʒ catholic' dʒ hr̄e ꝓmpti tudinē ſeu ꝑpatōem animi ad obediēdum vni ſūmo pōtifici/ dū ꝯſtiterit ſibi aut cō ſtare debuerit ꝙ ſit papa aliq̄s legitime ele ctus. Et vltra ſcd'o req̄rit̄ ꝙ nō ponat ſcīē ter īpedimētū ꝯmiſſiue vl̄ omiſſiue/ ne ꝑfi ciat̄ eccl'ie dei vn' papa cert' et legitīe ele ctus. Jō ei ꝯdēnatus ē int̄ ceteras cauſas Johes hus. qꝛ dicebat ꝙ eccl'ia dī vſq̄ ad ꝯſūmatōꝫ ſecl'i pot̄at eq̄ bn̄ regi ꝑ ſacerdo tes diſpſos ꝑ mūdū abſq̄ vno capite ſicut cū tali capite. Vn̄ ſic dicūt theologi ꝙ ſa cramētū ꝯfirmatōis ē ſacr̄m neceſſitatꝭ / n̄ q̄dē ſimpl'r/ cū ſine illo ſtaret ſalus. ſʒ ſic ꝙ obligat̄ q̄libʒ ad nō contēnendū ſuſceptio nem hui' ſacramēti ꝑ tp̄e et loco oportu nis. ita ꝓportionabilit̄ de vniōe vl̄ ad heſi one ad vnicū papā p̄t intelligi. ſic etiā dici ſolet apud theologos ꝙ p̄ceptū affirmati uū q̄le ē d̄ hn̄do papā obligat ad ſp̄ n̄ ꝑ ſp̄.

Quart' articul' Itē ꝙ culpabil' in p̄o ri articulo ꝓmo mō vl̄ ſcd'o vere dr̄ fautoꝛ ⁊ nutritoꝛ ſciſmatꝭ. imo ⁊ ſciſmatic' ſi iun gat ꝑtinaciā. i. ſi nō velit corrigi. q̄uis ſta ret ꝙ ex h̄ ſolo nō eſſʒ heretic' / ſi ta ceret h̄ n̄ ex erroꝛe itellect' / ſʒ ex deꝑuatōe affect'. q̄ uis apđ eccl'iaʒ habēd' eēt ille vel heretic' vl̄ de hereſi vehemēter ſuſpectus

Quintus articul'. Itē ꝙ eccl'ia ſic in ſtituta eſt a xp̄o pfecto legiſlatoꝛe. ꝙ pōt ſe ꝯtinuare ⁊ de facto ꝯtinuabit ī vnitate vſ q̄ ad ꝯſūmatōem ſecl'i. et h̄ intelligēdo ne dū de ꝓmaria ⁊ eſſentiali vniōe que eſt ad xp̄m. ſʒ de accidētali et ſecūdaria ad ſūmū pontificē. ſic ꝙ pōt ⁊ potit ſibi inſtituere caput vnū ſecūdariū qđ dr̄ papa. Et q̄cū ꝙ īpedit ſciēter ꝯmiſſiue vl̄ omiſſiue talez vnitatē eccl'ie agit ꝯ articulū iā dictū. vnā ſanctā catholicā ⁊c̄. Etiā vbi videret̄ ſtare cū ꝓma vnitate ad xp̄m. Inde pʒ ꝙ aliq̄s exiſtēs papa legitīe elect' pōt effici ſciſma tic' ſi det īpedimētū ſciēter ꝯmiſſiue vel o miſſiue. ꝙ tota eccl'ia n̄ obediat vni ſūmo pontifici. dū exempli grā papa nō p̄t redu cere maioꝛē partē chriſtianitatꝭ ad obedi endum vni capiti niſi ceſſerit et alter conſti tuat̄. ipſe vero hoc pertinaciter renuit face re. aut in aliq̄ multiplici caſu tali. Sil'r di ceret̄ de obediētib' vero pape ꝙ poſſunt eē ſciſmatici. et aliȷ̄ q̄ nō obediunt ſed pati ſūt obedire mō p̄dicto et apponūt diligētiam

suã q vniat ecclia/sũt imunes a scismate.
B Sextus articul⁹. Itẽ si pbet de aliq̃
q circa pmissa sit heretic⁹/ h est iuxta vba
Aug. q fingat sibi nouũ errorẽ/vl’ ãtiquũ
sequat. gl’ie siue pncipat⁹ sui cã/pbabitur
ↄseq̃nt manifestissime q tal’ ẽ nedũ fautor
scismatis sz ꝟe scismatic⁹. Et ideo sufficiat
in seq̃ntib⁹ coartare ſmonẽ ad heresim. q̃/
niã ex isto sufficiẽter ↄcludet scisma.

Septim⁹ articul⁹ Itẽ q dũ null⁹ ẽ
papa vel dũ lapsus ẽ in heresim manifestã
⁊ iã damnatã. vel dũ ↄsentire nõ pt q eccle
sia ↄgreget. qz. s. effect⁹ ẽ amens et insanus
incurabilit. vl’ incarceratus ẽ talit q habe
ri nõ pt accessus ad eũ. etiã si necessitas vl’
euidẽs vtilitas imineat pt se ↄgregare sine
papa. Et idẽ dicendũ ẽ vbi papa sufficien
ter sũmat⁹ ⁊ req̃situs p ↄgregãdo ecclĩaz
ad vniẽdũ eã in fide ⁊ morib⁹. vl’ ad ↄstitu
endũ sibi papã certũ nollet ↄtumacit eam
ↄuocare. Iste articul⁹ seq̃t ex pcedẽ. et ex
negatiõe eius sequeret q ecclĩa nõ fuissz a
xpo pfecte instituta p sui ↄſuatõe et vnita
te legitima in mẽbris suis in fide ⁊ morib⁹
⁊ ad vnũ caput secũdariũ vez et certũ. qd
aptissime est ↄ aplm ad Eph. iiij. et alibi
multis locis. et Osee. i.

Octauus articul⁹ Itẽ ecclĩa dr catho
lica. i. vniuersal’ ⁊ aplĩca. qm ois hõ gene/
ralit obligat adherere firmit illis ꝟitatib⁹
q̃s eadẽ eccl’a tenet docet ⁊ pdicat. q̃ ꝟitates
sunt sufficiẽter in sacra sciptura ↄtente. pſ/
tim in euãgelio. vel ex ↄtẽtis in sacra scptu
ra sufficiẽter et clare deducũt. vel p aplorũ
doctrinã successiue deducte sunt de genera
tõe in generationẽ vsq ad nos p obſuatio
nem legitimã. Vñ dr ecclĩa aplĩca qm in
doctrĩa aplorũ fundata ẽ. tã ꝟbis q̃ scptis

Nonus articul⁹ Itẽ dũ ẽ data i euan
gelio p xpm aliq̃ regula general’ obſuãda
illa obligat omnẽ hoiem habẽtẽ vsũ rõis.
nisi de exceptõe alicui⁹ hois ↄstiterit p eã/
dem legẽ euãgelicã. et non solũ p hũanam
traditiõem vel exceptionẽ. qm inferioris lex
derogare nõ potest supioris auctoritati

Decimus articul⁹ Itẽ q hec ẽ lex euã
gelica generalit pmulgata Matth. xviij.
Si peccauerit i te frater tu⁹ vade et corri/
pe eũ inter te et ipm solum. si te audierit lu
cratus es frẽm tuũ. si te nõ audierit adhi/
be tecũ vnũ vel duos testes. vt i ore duorũ
vel triũ testiũ stet omne ꝟbũ. q si eos nõ
audierit dic ecclĩe. si aũt ecclĩam nõ audie
rit sit tibi sicut ethnic⁹ et publicanus. Se
quit ↄtinuo. Amẽ dico vobis. quecũq al/
ligaueritis sup terrã ⁊c. vbi fũdat ptãs su/
pnaturalis ecclĩe vltra naturalẽ

Undecimus articulus. Itẽ q ad pre/
dictum articulũ corroborandũ ex aliis sa
cre scripture passib⁹ possent induci varie
leges/que sunt de iure pprie diuino ⁊ expͥ
so. imo et iure pprie naturali presupposito
diuino. vt de abiiciẽdo partẽ corpis scan/
dalizantẽ totũ corpus. siue sit pes. siue ma
nus. siue oculus. Matth. xviij. Et ita de
reliquis. Sed sufficit ad deducendũ pro
positũ hec vnica lex pdicta Si peccauerit
Et forte diceret hic aliq̃s q q̃cquid sit de
mẽbris abiiciẽdis aut rescindẽdis/caput
tamẽ nõ potest abiici vita manẽte. Respõ/
deo q silitudo corpis veri et mystici nõ est
hic vsquaq eadẽ. quoniã sine capite na/
turali corpus nõ potest viuere. sed sine ca/
pite secũdario corpus mysticũ põt habere
vitam/sicut in casu nostro patz de papa. q̃
remoto vel absciso stat vnitas et vita i cor
pe mystico ecclĩe. et hoc in ꝟtute capitis es
sentialis ⁊ primi/quod est christ⁹

C Duodecimus articulus. Itẽ sicut sũ
mus pontifex q̃tũcũq legitime fuerit ele
ctus est filius ecclĩe. Sic dici põt ⁊ debet
frater vniuscuiusq hois de ecclesia Unde
⁊ ad hoc significandũ dedit nobis christ⁹
hãc formã orãdi. Pater noster ⁊c. Si vnũ
g habemus prẽm in celis. si vnã matrẽ ec/
clesiã in terris/ↄstat q omes mutuo sumus
fratres. Et oppositũ sentire vel dicere de
papa esset aptissima dementia.

Tredecimus articulus. Itez q papa
quantũcunq legitime electus põt pecca/
re. quia nõ est impeccabil’ ex assumptione
papalis dignitatis. Oppositũ dicere nisi
ↄstaret de aliq̃ p diuinã reuelatõem essz i/
tolerabiliter supbire. et ↄtra testimoniũ ex
perientie psentis ⁊ pterite.

Decimusquartus articul⁹. Itẽ predi
cta lex. Si peccauerit. q̃uis data fuerit p
regimine totius ecclesie ⁊ filiorũ suorũ. ni/
hilominus approp̃ate data est psone Pe/
tri/q̃ erat futurus summ⁹ pastor. sicut pro
missum fuerat Mat. xvi. et executõi demã
datum. Joh. xxi.

Decimusquintus articulus. Itez q
xps in pdicta lege Si peccauerit ⁊c. nõ ac
cipiebat ecclĩam qñ dixit. dic ecclĩe pro ip
so petro vel p successoribus suis summis

pōtificib⁹. ptz q: Petrus nō dixisset sibi ip si qñ frater suus noluisset obedire monitoni sue/seu fraterne correctōi. Intelligebat ḡ de eccl'ia que est ꝯgregatio fideliū/ꝑsertim qñ frater qui peccabat ꝛ nolebat corrigi fuisset talis ꝙ non habuisset ꝑlatū supra se/sicut est papa. qui tñ subiectus est legi ꝑdicte sicut ipe est frater peccabilis.

Decimussextus articulus. Itē xp̄s dicēdo in ꝑdicta lege. ꝙ si eccl'az nō audierit sit tibi sicut ethnicus ꝛ publicanus/docet manifeste ꝙ eccl'ia hz auctoritatē iudiciariam. alioqn si nō audiret nō esset ꝯtumacia vel pctm̄. Et patet aliūde ꝑ illud. Qui vos audit/me audit ꝛc̄. Et itez. Quecūqꝫ alligaueritis sup ter. ꝛc̄. Sic sub iūgit statim post ꝑdictā legē. Si peccauerit.

Decimusseptimus articulus. Item ꝙ oīs q̄ pōt ꝛ dz licite puniri iudicialiter pōt etiā licite euocari ad iudiciū etiā ꝑ appellationē aut ꝓuocatōez aut citatōez. put visū fuerit expediēs iudici vel illis q̄ ad iudicium accusare volūt fratrē delinquentē. ꝑsertim vbi nō apparet ptūc modus ꝯuenientior ꝓcedendi ꝯ reū/ꝛ pctōrē fratrē.

Decimusoctauus articulus. Item ꝙ nulla ꝯstitutio hūana potuit aut pōt ꝑiudicare legi ꝑdicte. Si pecca. ꝛc̄. Cū sit de iure pure diuino. ꝛ de iure ꝓpe naturali ꝑsupposito diuino:

Decimusnonus articulus. Itē ꝙ ꝯstitutōes q̄ dicūt ꝙ papa pōt deponi si labat in heresim nō sūt cēsende ꝯstitutiōes pure hūane vel positiue aliquoꝝ summoꝝ pontificū vel alterius. Patet/q: tūc nō ligarēt papā. q: par in parē nō hz impiū.

Uicesim⁹ articulus Itē ꝙ fundāt hec ꝯstitutōnes principalr̄ in ꝑdicta lege. Si pecca. ꝛc̄. Et in aliis iuribus ꝯformibus sicut ꝑtractū est articulo. xi.

Uicesimusp̄m⁹ articul⁹ Itē ꝙ sic hec ꝯstitutio xp̄i Si pec. ꝛc̄. nō specificat vl' restrīgit de solo pctō heret' sz ꝛ generalr̄ d̄ q̄libz pcti genere/qd̄ pōt deduci ī publicuz. Sic qd̄libz pctm̄ pape publicū seu notoriū pōt denūciari eccl'ie si frn̄alr̄ monit⁹ papa nolit audire monētē. neqꝫ testes īductos nisi daret' et lege ꝓpe diuīa ꝙ aliqd̄ pctm̄ xp̄s istic excluserit. qd̄ vtiqꝫ fieri ñ poterit.

D

Uicesimussc̄d's articul⁹ Itē q̄cūqꝫ cuiuscūqꝫ stat⁹ fuerit q̄ scꝑserit vl' asseruerit ꝙ papa ñ possit ꝓ alio crimīe accusari corā eccl'ia ꝗ̄ ꝓ heresi. ille negād⁹ ē simpl'r tāꝗ̄ ꝯdicēs textui euāgelico. vl' reuerent' glosand⁹ ē si ñ appeat ꝙ fuerit ī hac assertōe ꝑtinax. ꝛ si ī aliis bñ sensit. Silr̄ dr̄ de scripturis q̄ sonare vident' ꝙ papa ñ hz supiorē iudicē ī terris. ꝛ ꝙ ab eo nūꝗ̄ licuit neqꝫ lz appellare. ꝛ ita de silib⁹ q̄ si excludūt auctoritatē generalis ꝯcilii sunt hereses manifeste. Sed nō est leuiter ꝑsumendū ꝙ alii doctores sic senserint generaliter absqꝫ oī exceptione possibili occasione vel colore.

Uicesimusterci⁹ articul⁹. Itē ꝙ glo. q̄ dic̄ ꝙ ꝓ alio crimīe ꝗ̄ ꝓ heresi pōt papa accusari vl' deponi. ñ hz auc̄tē vl' robur tāꝗ̄ ab vno glosatore vl' hoīe sed a xp̄o imediate et exꝑsse. alioqn ñ faceret fidē/sic̄ ꝑdictū est in altero articl'o. ꝙ par in parē. et vnus inferior in supiorē nō habet iudicium.

Uicesimusquart⁹ articul⁹ Item ꝙ d̄ iure diuino ꝛ naturali est ꝓpria defēsio sui ipsi⁹ dū ledit'. dū tamē h̄ faciat ꝑ media ñ ꝓhibita in lege diuina ꝛ naturali.

Uicesimusq̄ntus articul⁹. Itē ꝙ stare pōt in facto ꝙ aliq̄s molestat⁹ a papa etiaz vero et legitimo nō possit hr̄e sufficientem defensionez nisi ꝓuocet vl' appellet a papa ad iudiciuz eccl'e/ꝛ nisi subtrahat se ab eo. sic ꝙ ei⁹ mādatis nō obediat. q̄ mādata vel obediētia tollerēt leso iustā defensiōz suip si⁹ vl' suorū/vt essz tuitio ꝓpe mr̄is vl' patris aut patrie sue. imo et toti⁹ catholice ꝑlatis/aut vnitatis eccl'e. sic̄ apparuit ī subtractōib⁹ mltis legitime factis tp̄e nostro ꝛ per prius.

Uicesimussext⁹ articul⁹ Itē sic̄ alas ꝑdicatū ē corā h̄ sacro ꝯcilio/pōt hr̄i multiplex occasio ꝛ q̄situs color ad h̄ ꝙ possit et debeat ꝑ eccl'iam seu ꝯciliuz generale vice sua dari libell⁹ r̄pudii vero pape. qñqꝫ sine culpa pape. licz nō sine cā. qñqꝫ cū cl'pa pape etiā alia ꝗ̄ sit heret'. ꝛ nūerati sunt colores vl' occasiōes duodecim. queadmoduz vicenersa summ⁹ pōtifex pōt dare libellū repudii eccl'ie. sic̄ paruit ī celestino cedente. Uxor ārt ꝛ vir ñ videt' h̄ ad īparia iudicari.

Uicesimusseptim⁹ articul⁹. Itē ꝙ ꝑdicti oēs ꝛ singl'i articl'i sūt ꝑ h̄ sacz ꝯcilium Cōstantieñ. solēnit' ꝛ iudicialit' declarati ꝛ mltiplicit' ꝑdicati/tā in electiōe olim Iohānis. xxiii. ꝗ̄ in ꝯstitutōib⁹ ꝛ decretis factis sup auc̄te general' ꝯcilii/ꝑsti. vi. aplis anno. M. cccc. xv. Et nouissime ī decreto facto ꝙ ꝑtēsa ꝯstitutio petri d̄ luna/nō ꝑiudicat subtractōi facte sibi ī Arrogonia ꝛc̄.

Vicesimusoctauus articul⁹ Itē q̄ do cens vl̄ asserēs nūc oppositū alicui⁹ articulorū p̄missoꝝ cadit i heresim iā dānatā ꝛ asserit exp̄sse cōtra p̄dictā legē euāgelicā. Si peccauerit ꝛc̄. Et ꝯ articulū istū Unā sctām catholicā ꝛc̄. Et ꝯ determiata exp̄sse p̄ h̄ sacrū cōciliū sicut p̄tactū est.

Vicesimusnon⁹ articul⁹ Itē q̄ p̄latus eccl̄iasticus etiā papa determinans iudicialit̄ aut p̄ modū ꝯstitutōis ꝑpetue et penal̄ oppositū p̄missorū articulorū/non potuit aut p̄t a ꝑtinacia quōlibꝫ excusari.tū quia demonstrat q̄ nō q̄rit tota sollicitudie veritatē dū eā scienter impugnat.ꝛ ad impugnandū oēs alios inducit q̄ntū in se ē p̄ excōicatōes ꝛ alias penas ꝗuissimas.tū rursus in casu p̄senti. q̄ꝛ nō oñdit se paratum corrigi/dum regulā sui correctricē negat ꝛ impugnat/scꝫ auctoritatē eccl̄ie vel generalis concilij vice sua

Tricesimus articul⁹ Itē q̄ nulle p̄testatōes facte in oppositū releuāt talē assertorem vl̄ determinatorē.quomin⁹ debeat i errore suo ꝑtinax iudicari.q̄ꝛ cū talibꝫ p̄testatōibꝫ generalibꝫ de volēdo stare i fide ecclesie ꝛc̄.stat de facto particularis erroris assertio.sicut posset lati⁹ deduci tā per rōes q̄ꝫ p̄ exempla ꝓꝝ hereticorū/et etiaꝫ modernoꝝ dū factū repugnat ꝓtestatōi.

¶ Finit liber primus

Sequitur secūdus

liber eiusdē doctoris articuloꝝ specialiuꝫ subsumptorū spēalit̄ ex generalibꝫ articul̄ sup̄ p̄tāte et auctoritate eccl̄ie/ꝯtra petruꝫ de luna ad conuincendū eū vt prius

Et primo notandū ē q̄ Petr⁹ de luna dudū fecit q̄ndā p̄tēsam ꝯstitutōneꝫ.et eā pluries solēnit̄ publicauit ꝛ publicari fecit. imo et p̄cticauit q̄ntū in se fuit.tā ꝯ xp̄ianissimū regē frācie ante ꝯciliū pisanū.q̄ꝫ nouissime ꝯ illustrissimū regē arrogonie.et generalr̄ ꝯ oēs q̄ sunt in hoc sacro Constañ.ꝯcilio. sicut p̄ꝫ ex sua r̄nsiōe ad citatōeꝫ. q̄ p̄tēsa ꝯstitutio icepit. In dieꝝ successu crescēte malicia ꝛc̄. Datū massilie. xiiij.kal̄.iunij.anno.xiij.pontificat⁹ n̄ri.ita q̄ sunt decē anni vl̄ circiter.

Scd̄us articul⁹ Itē q̄ in p̄tēsa ꝯstitutione ponit̄ in forma tal̄ clausula int̄ cetas. oēs ꝛc̄.q̄ a nob̄ vl̄ successoribꝫ n̄ris romanis pontificibꝫ canonice intrātibꝫ appellare p̄sumpserint.seu a n̄ra seu ipoꝝ successorū n̄roꝝ romanoꝝ pontificū canonice intrantiū obediētia recesserint ac se subtraxerint. vel in p̄missa subtractōne aut appellatōne p̄seuerauerint seu p̄stiterint.seu eis in p̄missis impedimēt̄ seu appellatōibꝫ subtractōibꝫ vel ꝓuocatōibꝫ sciēter p̄ se vel per aliū vl̄ alios quis occasiōe seu q̄sito colore dederint auxiliū ꝯsiliū vel fauorē. ꝛ q̄ ꝑtinacit̄ asseruerint illos q̄ p̄missa ꝯmittūt p̄ n̄ras s̄nias nō ligari/cuiuscūq̄ꝫ status/grad⁹ dignitatis existāt vel cōditōis.etiam si cardinalat⁹ p̄riarchali.archiep̄ali. ep̄ali.iperiali.regali. vel alia q̄uis ecclesiastica vel mūdana p̄fulgeāt dignitate.ex nūc auctoritate ap̄l̄ica excōicatōnis s̄niam ꝓmulgamus/a q̄ null⁹ p̄terq̄ꝫ a romanis pōtificibus nisi dūtaxat in mortis articl̄o potit b̄n̄ficiū absolutiōis obtinere ꝛc̄. Et addūtur pene depositōis ꝛc̄.

Tercius articulus. Itē q̄ dicta clausula/sic̄ paꝫ ex forma sua est generalr̄ absq̄ꝫ omni exceptōe posita/tā de petro d̄ luna q̄ꝫ de q̄cunq̄ꝫ legitimo successore suo/siue labat̄ aliq̄s eorū in heresim. siue i aliō peccatū qd̄libet q̄ntūcunq̄ꝫ enorme/q̄ꝛ dic̄ q̄nis occasiōe seu q̄sito colore ꝛc̄. Et quia si voluissꝫ aliquā exceptōneꝫ fuisse/illā explicasset.Scꝫ q̄ꝛ videbat exceptōem redūdare potuisse ꝯ seip̄m.ꝓpt̄ea nullā apposuit vl̄ apponendā iudicauit.

Quartus articulus. Itē q̄ petr⁹ de luna in suis r̄nsionibꝫ datis ad citatōeꝫ ꝯ eū factā dat apte intelligi q̄ vult p̄cticare dictā p̄tensam ꝯstitutōeꝫ.et tenet firmiter q̄ habuit et habet robur ꝛ vim suā ꝯ oīnes ꝛ singulos q̄ sunt i h̄ sacro Constañ.ꝯcilio quia sic dicit in forma. ¶ Protestādū tñ q̄ p̄ quecūq̄ꝫ facta vel faciēda/dicta seu dicēda/sub quacūq̄ꝫ forma nō intendit dictaꝫ ꝯgregatōeꝫ aut eius p̄tēsam citatiōeꝫ comprobare.nec ipaꝫ citatōeꝫ quōlibet exaudire/aut ei quemcūq̄ꝫ seu q̄lemcūq̄ꝫ vigorem tanq̄ꝫ a notorie nullā p̄tātē habētibꝫ emanatā/q̄q̄ mō tribuere seu p̄stare.imo ipam ꝛ alia quecūq̄ꝫ facta seu faciēda/ordinata seu ordināda ꝯ ip̄m/ꝛ romanā eccl̄iam cū sint de facto p̄sumpta p̄ eos.ꝓnūciauit/decreuit/ꝛ declarauit/ꝓnunciat/decernit/et declarat/cassa/nulla/ꝛ irrita ipo iure vt debis etiā ē solēniter ꝓtestatus. ¶ Postremo cū in p̄tensa citatiōe ꝯtineat̄ q̄ ꝯuenientes in vnū canonice ꝯuocati/ꝛ rep̄n̄tātes ipaꝫ

vniuersalē ecclesiā decreuerūt rē. Rūdz idē dñs nr̄ papa q̄ p̄dicti ↄgregati in cōstañ. nō sunt general' synod⁹. nec vniuersalē ecclesiā rep̄sentāt. cū sint excōicati ⁊ omībꝫ ecclesiasticis dignitatibꝫ g̃dibus /et autoritatib⁹ ⁊ iurisdictōe p̄uati. et p ↄseq̄ns nullas ptes iudicij potuerūt assumere nec possunt. sicut nec etiā iurisdictōem aliquā exercere/p̄cipue cū minor in maiorē. ⁊ pmaxime in papā/quē nec iuris auctas nec rōis debitū. nec alicuius obligatōis necessitas ad h̄ artāt/actū imperiosū exercere nō possit. ¶ Ecce temeritatē ⁊ ptinaciā aduersus hoc sacrū conciliū ⁊ aduersus oēs indifferēter q̄ sibi nō obediūt. Vñ et reputat solā eccl'iam esse apud se/ et solū conciliū generale. ⁊ q̄ cathedra sua est archa noe. sic dixit v̄bo/dans intelligi q̄ null⁹ extra hanc archā saluabit'. Et ita de p̄limis.

Quintus articul⁹ Itē q̄ hec p̄tēsa constitutio de directo ⁊ exp̄sse repugñt oībus et singul' p̄orībꝫ articul' q̄ elucidāt hāc legez euāgelicā. Si peccauerit rē. Et q̄ fūdant' in hac lege cū suis silībꝫ. ⁊ h̄ notoriū est ex terminis.

Sextus articulus. Itē q̄ petrus d̄ luna nō excusat' vel releuat' ab heresi p̄dicta ⁊ ptinacia p generales ptestatōnes q̄s facit q̄ sic habēt' i forma. ¶ Dicit ac etiā p̄fitetur q̄ in v̄itate fidei ⁊ vnitate catholice eccl'ie sp̄ fuit ⁊ ē. sp̄q3 se fuisse ⁊ pmāsisse firmiter credit. nec ab illis vnq̄3 mō aliq̄ deuiauit. sicut nec deuiare intēdit. nec fauorē scismati vel heresi aliq̄ mō dedit. sic nec dare intēdit. imo sp̄ tenuit et tenet firmiterq3 credidit ⁊ credit/ q̄ sctā romana ⁊ catholica ecclesia tenuit et tenet/p̄fitet' et docet. nec aliq̄d a p̄dictis decreuit dicere/facere. scribere. docere tenere seu credere intēdit i posterū. gr̄a eidē diuina assistēte. nihil'q3 ptinacit' seu incorrigibilit' dixisse seu dicere voluit nec intēdit. Sed oīa p̄terita p̄sentia ⁊ futura q̄cunq3 dicta et dicēda/facta ⁊ facienda. scripta et scribēda. credita ⁊ credenda. docta et docēda subijcit subiectaq3 eē voluit correctōi et determinatōi catholice ecclesie sacroscte. Et si ↄ p̄missa l' aliq̄d p̄missorū dixerit. scp̄serit/aut fecerit q̄uis mō/ q̄d nō credit. patus ē sp̄ stare correctōni dicte sctē mr̄is eccl'ie. in cui⁹ vnitate viuere intēdit atq3 mori sicut catholic⁹ et fidel'. et facere et ↄplere ea ad q̄ astringit' in p̄missis ⁊ q̄ liber p̄missoꝝ. Constat enī q̄ cū his ptestationibꝫ remaneret pticularis error suus non purgatus.

Septimus articulus Item si nunc p̄dictus petrus de luna vellet a p̄dicta heresi sua reuerti et redire ad gremiū eccl'ie. ip̄a possz nō claudere sibi gremiū /dādo indulgentiā de scelere. sed nō deberet ip̄m impunitū relinq̄re vel in papatu p̄tēso retinere. etiā vbi fuisset aliūde papa legitim⁹

Octau⁹ articul⁹ Itē q̄ si mittat nūcios suos videt' q̄ in p̄miis ⁊ añ oīa ppon̄endi sunt ip̄is p̄cedentes articl'i/ vt rūdeant singillatim ad quelibꝫ. q̄m p h̄ fiet abbreuiatio aliorū pcessuū iuridicorū q̄ v̄sarent' i his q̄ sunt facti. q̄m p p̄dictos artic'los p̄t veraciter vno verbo dici ip̄i petro de luna Ex ore tuo te iudico serue nequā. imo videt' q̄ nūcij si mittāt' erūt iterrogādi sup p̄missis nedū p noīe seu vice petri de luna. sz etiam p seip̄is. vt videat' q̄d sentiāt sup eisdē articul'. vt si male /habeāt et ip̄i male iuxta demeritū et errorē. si bñ/ ↄdemnabit' eoruz mgr̄ ex eoꝝ ↄfessiōe catholica ⁊ vera

Articulatō pretacte

ↄstitutōis petri de luna potest fieri ↄ ip̄m sub tribꝫ ppositiōibꝫ seq̄ntibꝫ/cū pbatōne summaria. et aliarum q̄runda additōe cōclusionū. ¶ Hec ↄstitutio petri de luna est heretica l' q̄ incipit In die rē. ¶ Hec ↄstitutio cū suis circūstantijs reddit petꝝ de luna hereticū. ¶ Hec ↄstitutio cū suis circūstantijs reddit petrū de luna p̄pe scismaticū. temerariū. scandalosum atq3 sacrilegū.

Probatur prima

p ↄclusio sic. Cōstitutio illa ē heretica lis q̄ directe et exp̄sse p̄iudicat et ↄriat' legi euāgelice de correctiōe fraterna. ⁊ d̄ correctōe iudiciali p auctē eccl'e/si fr̄na nō satisfecerit que habet' Mat. xviij. Si peccauerit in te frater tu⁹ rē. Sed hec cōstitutio petri de luna est hmōi. igit' ē heretica lis. ¶ Deducit' maior p descriptōez heresis/q̄d est dogma puersum fidei catholice ↄriū. Constat aūt q̄ euangeliū est fides orthodoxa obiectiue/sicut dicit' in symbolo. Hec est fides catholica rē. Sed minor in q̄ stat difficultas deducit' sic. Lex p̄dicta d̄ correctōe fraterna ⁊ iudiciali aut ↄp̄hēdit petrū de luna et suos successores q̄s reputat sūmos pōtifices futuros legitime. vl' n̄ ↄp̄hendit. Non pōt dici secunduz. q̄m lex

fert generalit de omni fratre dū peccauerit tali pctō qd pōt deduci ī publicū. Cōstat aūt q qlibet xpianus est frater nr etiā si fuerit papa q: p xpm hō nō desinit dicere pater noster. si igit est pater nr / nos pariter sumus fratres. si po dec pmū sicut dari necesse est. q. s. papa cōphendit sub lege hac euangelica z imutabili q ꝯsonat etiā iuri pꝑe naturali. Seqt q q si peccauerit in nos etiā fr noster debet fraternaliter pmo corripi iuxta regulā generaliter ita positā / q si noluerit audire adhibendi sunt testes. q si audire noluerit / denūciand est eccl'ie. quam si ꝯtēpserit habend ē tanq̄ ethnic z publicanus. i. excōicatus z extra eccl'iam posit. Seqtur q ꝯseqnter q eccl'ia est iudex pape dū peccauerit pctō publico z eccl'ie denūciato. Et pōt eccl'ia talē papā excōicare et eiicere a ꝯsortio multiplici occasiōe / z multiplici q̄sito colore. Constat aūt q ab inferiori ad supiorē legitimū ēt fieri appellatio seu puocatio seu deductio in causā. seu iudicial' citatio z euocatio. nūc ad denūciationē alteri / nunc ex puro iudicis officio. Sed manifestū ē q hec ꝯstitutio tollit omnia ista media dū fert generalē excōicatōis sniam z penas depositiōis in oēs q̄ q̄cunq occasiōe vel quocūq quesito colore p̄sūpserint a ꝑsona petri de luna. vel a q̄cunq successore seu appellare seu puocare. vel ab obediētia se subtrahere zc. qd vtiq repugnat et contradicit manifestissime huic legi euāgelice put modo deductū est.

Robat scd'a ꝯclu͛io faciliter ex p̄cedenti. Ille eni pꝑe dicit heretic q̄ ptinaciter asserit / imo determinat heresim. sed Petrus de luna ptinacit ita facit. Est enim ptinax q̄ nō est patus corrigi z q̄ nō q̄rit cauta sollicitudīe vitatem / sz impugnat / z ad impugnādū oēs īducit sub penis terribilib q̄ntū in ipō est. Sic ē in ꝑposito. Addēdo maxime q hic ipugnat regula vitatis de directo. p quā errās frater habet corrigi. que regula ē auctas z potestas iudicial' ipius eccl'ie vel concilij general' vice sua Vn̄ tollit q̄tū in ipō ē omia media p q̄ dz errās ad viā et regulā reduci vitat. Possent addi circūstātie q̄ sine numero q̄ pbant hāc ptinaciā in petro de luna respectu ꝯstitutōis hmōi et alioꝝ errorū mltipliciū et scādalosissimoꝝ. sz hec p nunc sufficiūt. atteto q tā erga regē fracie q̄ erga regē arrogonie voluit p̄dicare cōstitutōem istā hereticalē atq pestiferā. imo z in oēs existētes in hō ꝯcilio. sicut patet in responsione sua ad citationē.

Robat tercia conclusio ꝯsiderādo materiā circa quā est heresis predicta q̄ de necessitate infert peccatū scismatis. qm̄ tēdit ad īpossibilitādū reunitōem eccl'ie sub vno certo pastore supremo. quia tollit mediū ꝯuenientissimū imo necessariū. s. auctē iudicialē eccl'ie seu ꝯcilij general' vice sua / dū phibet eccl'iam ꝯgregari zc. z dū remouet oēm papā a subiectione auctis iudicial' eccl'ie. ¶ Confirmant omnia p̄dicta p ꝯstitutōes hui sacri ꝯcilij factas et publicatas pluries. Cōfirmant etiā p subtractōes licitas illoꝝ pncipū q̄ se subtraxerūt. Oporteret eni ꝯcedere p̄missas tres ꝯclusiōes vl' dicere q hō ꝯciliū generale errauit faciēdo q̄stiōes tales / z ī approbādo nouissime subtractōem dn̄orum arrogonensiū. absit aūt hō a nob ita delirare. ¶ Et si dicat q m̄lta iura canonica multe ꝯstitutōes papales z alie / vident sonare p ꝯstitutōe petri de luna. Rn̄det q illa iura sunt reuerēter glosanda z interp̄tāda cōformit ad inuariabilē legē xpi. Aut si vult aliq̄s ita tenere in suis termis ptexue et rigide. nos cū omni libtate talia scp̄ta negabimus esse vera. z p ꝯseq̄ns nec iura canonica. qm̄ nullū ius esse censendū ē qd diuine legi ꝯuincit ꝯtrire. ¶ Addat z hō clausula ꝯstitutōis q̄ ponit sup articulo. ij. In secūdis articulis Oēs zc. q̄ a nobis zc. supra

Excerpta de articulis ꝯ petrū de luna in ꝑcessu ꝑductis.

Rimo in tractatu quē fecit aut fieri fecit z ab alijs factū approbauit z ratū habuit intitulato de scismate ponit ꝯclusionē seq̄ntē / z ponit ꝯclusio seq̄ns. ¶ Nulli ꝯuenit ptāri nec diuine nec hūane / q q̄d sit itra vnū locū z extra eundē. Dictāq ꝯclusionē ptinacit asseruit z sustinuit q̄ heretica ē ꝯ sacrā scripturā z diuinā potentiā ē. cū deus sit intra et extra eūdē locū / z hō ē notoriū. ¶ Itē q dixit scpsit vel scribi fecit z asseruit idē dn̄s vocatus vt pmittit B. q si iuisset ad Pisanū ꝯcilium vel misissz ad illō ad cedendū papatui vt aliq̄ sibi ꝯsuluerūt z ꝯsulebāt / iā nō ēēnt claues in eccl'ia nisi deus incarnat fuissz z claues de nouo dedisset. z hō ē notorium. ¶ Itē in tractatu quez fecit / aut fieri fecit et

ꝯciū approbauit et ratū habuit ꝯ piſanū
ꝯciliū ꝙ incipit. Quia nōnulli in ꝗrta par/
te vel tercia. C. ſubſequēter ⁊ alibi in ꝑdicto
tractatu dixit/aſſeruit ⁊ ꝑtinacit̄ ſuſtinuit.
ꝙ ſtāte dubio huiꝰ ſciſmatis/illi ꝗ nō pñt
certificari de veritate et iuſticia alteriꝰ cō/
tendentiū de papatu primo electorum obe
diēdo pape Benedicto.xiij.ſ.ſibi ꝗ ad deū
in ꝯſcia ſunt et eſſent ſecuri. Et h̄ eſt noto/
riū ¶ Itē dicūt ⁊ ꝓponūt dicti ꝓſecutores
⁊ miſtri/ꝙ idem. P. vocatus vt p̄mittitur
bn̄dictus poſt p̄miſſum ꝑ eos p̄tenſū ꝓpi
nianū ꝯciliū dixit ⁊ aſſeruit ꝑtinacit̄ ⁊ ꝯſtā
ter ꝙ ſi totus mūdus diceret ſibi ꝙ cederet
papatui/⁊ ſibi videret̄ ꝙ n̄. ſeq̄ret̄ inde vnio
eccl̄ie. aut videret̄ ſibi ꝙ ipſe nō deberet ce/
dere/ipſe nō cederet. et ſi totus mūdus di/
ceret ſibi ꝙ nō cederet ⁊ ſibi videret̄ ꝙ debe
ret cedere/ipſe cederet. Per h̄ ſuū iudiciū /i/
mo potiꝰ errorē ꝑtinacit̄ p̄ferēdo oī huma
no et eccl̄ie vniuerſal̄ iudicio. qđ manifeſte
ꝓbat ꝑtinaciā i errore. ¶ Itē ꝙ xp̄s ⁊ papa
ſunt vnū caput eccl̄ie/poſuit i q̄dā tracta/
tu ꝯ decē ꝓpoſitōes ſtabiliētes ꝯciliū piſa
nū. ¶ Itē ꝙ ꝯciliū generale nullo mō et in
nullo caſu p̄t celebrari ſine papa. etiā dum
papa mortuꝰ ē. Et ita neceſſario dicēdum
eſſet ꝙ in Cōſtātia pꝰ adunatōem tot obe
dientiaꝝ et regionū nullū ē aut fuit gene/
rale conciliū. Cuiꝰ oppoſitū tāq̄ catholi/
cū deīminatū ē ⁊ p̄cticatū in h̄ ſacro conci
lio Et qm̄ hoc errore dato ſeq̄ret̄ manifeſte
ꝙ eccl̄ia nō fuiſſet ſufficiēter ⁊ ꝑſeueranter
ꝓ ſui ꝯſuatōe inſtituta a xp̄o Quia deniq̄
n̄ appareret modꝰ ꝯdēnādi vl̄ eijciēdi pa/
pam ſciſmaticū incorrigibilē ⁊ hereticum
ꝯdicentē ꝑtinacit̄ eccl̄ie. ¶ Ponūt̄ ꝯſeq̄nt
ad ꝓbata de p̄dictis ⁊ alijs articul̄ tres cō
cluſiōes ſeq̄ntes. ¶ Hec aſſertio petri de lu
na ꝙ ꝯciliū generale nō p̄t in aliq̄ caſu con
gregari ſine papa eſt heret̄ nūc expꝛſſe dam
nata. ¶ Hec aſſertio petri de luna ꝙ ſi credi
diſſꝫ aliq̄bꝫ tpe ꝯcilij Piſani/claues hodie
nō eſſent in eccl̄ia ē manifeſte heretica. pre
ſuppoſita duratōe legꝭ dei vſq̄ ad ꝯſūma/
tionē mūdi. ¶ Hec aſſertio petri d̄ luna ꝙ
xp̄s et papa ſunt vnū caput eccl̄ie ē hereti
calis niſi reducat̄ ad aliquē ſenſū ſanū ſatꝭ
impropriū. ¶ Aduertēdū ē poſtremo ꝙ ſu
ꝑ materia heret̄ fundate ſunt p̄ncipal̄r cō
cluſiōes p̄dicte ex aſſertōnibꝫ petri de luna
Primo qm̄ ⁊ voces ⁊ ſcꝑture ſignificant
manifeſtiꝰ ꝯceptū mētis. iuxta dictū chri/
ſti. Ex ꝟbis tuis iuſtificaberis ⁊c̄. Cui cō
ſonat dictū Ariſto. ꝙ voces ſunt ſig̃ earū
ꝗ in mēte ſunt paſſionū. Scđo qꝛ ꝯuincere
re hoīem hereticū eē ex ſolis opibꝫ ſine vo/
cibꝫ difficillimū ē attēto ꝙ hereſis p̄ncipa
liter ꝯſiſtit in intellectu. ¶ Propt̄ quod ter
cio dicit̄ ꝙ licꝫ ex p̄dictis articul̄ ꝯ petꝝ d̄
luna/⁊ ſufficiēter in facto ꝓbatis poſſit et
debeat ſufficiēter ꝯcludi ꝯ eundē petrū de
luna /ꝙ ipſe ē notorie ꝑiurus /notorie ſciſ/
maticus/notorie ſcādalizās vniuerſalē ec
cleſiā ſctām dei. ⁊ ꝑ ꝯñs de heretica p̄uita/
te vehemēter notādus ⁊ ſuſpectꝰ. p̄cti cir/
ca hūc articulū. Unā ſctām ⁊c̄. Et circa p̄
ceptū h̄. Non ꝑiurabis ⁊c̄. Ac ꝑinde ꝑ hu
iuſmodi ſuſpitiōem vehementē ⁊ ſcādaluꝫ
notorium datum i materia ſciſmatis ⁊ ꝑiu
rij ⁊ incorrigibilitatē ſit ab omī officio pa
patus vero vel p̄tēſo rōnabiliter ⁊ iudicia
liter deponēdus. put m̄lti ſolēniter ex iuri/
bus allegarūt ⁊ ꝓbauerūt. nihilominꝰ ex ſo
lis eiſdē ꝓductis ⁊ ꝓbatꝭ nō videt̄ ſuffici/
enter ꝯcludi ꝙ ſit hereticꝰ ꝓprie dictus. ni
ſi ꝯfundat̄ ex ꝓprijs aſſertōnibꝫ ſuis/ꝯſti
tutōibꝫ et r̄nſiōibꝫ datis tā ꝟbo q̄ſ ſcripto.
¶ Quāobrē ſtudioſius ſcriptū ē vel articu
latū circa hmōi aſſertōes/attēto p̄cipue ꝙ
nōnulli reuocāt in dubiū an papa deponi
poſſit. vel habeat iudicē ſuꝑiorē in q̄cūq̄
crimine/niſi ſit a fide deuius vel hereticus
ꝓprie dictus.

¶ Finit tractatus ꝯ petrū de luna.

Diſcuſſio illius aſ

ſertōis. Sententia paſtoris etiā iniuſta te/
nenda eſt ꝑ eundē cancellariū.

[…]ſus eſt. Quidā ſe gerēs ꝓ cō/
miſſario pape poſuit in ſuo ꝓ/
ceſſu publico aſſertōeꝫ ꝗ ſequit̄
Sentētie nr̄e etiā ſi eſſet iniuſte
ſūt tenēde ⁊ timēde. ¶ Querit̄ ſuꝑ hac aſſer
tiōe. Prio ſi ſit falſa ⁊ erronea. Scđo ſi ſit
iudicio fidei reprobāda. Tercio ſi aſſertor
ſit ad iudiciū fidei rōnabilit̄ euocandus.
¶ Arguit̄ ꝙ ſit vera/qꝛ ſcḋm btm̄ Greg. ſnīa
paſtoris ſiue iuſta ſiue iniuſta fuerit timēda
eſt. Cui ꝯſonat Urbanꝰ papa dicēs ꝙ val
de timēda ē ſnīa epi/lꝫ iniuſte liget. Sꝫ pa/
pa nedū ē paſtor vel ep̄s /lꝫ ſuꝑnus paſtor
⁊ ep̄s. ¶ Sꝫ ꝯ ē dictū Hierony. ſuꝑ ep̄l̄am
pauli ad philemonē/⁊ fūdat̄ in dicto Eſa.
v. Si q̄s dixerit iniuſtū iuſtū abominabilis
eſt apud deū. Et Greg. i omel. xxvij. Ipſe

ligādi atq̧ soluēdi ptātē se puat/ q̄ hāc p su
is volūtatibꝫ/ ꝛ nō p subditoꝝ iuribꝫ exer/
cet. Et idē. Tūc ē vera absolutio p̄sidentis
cū iterni iudicis sequit̄ arbitriū. Et idem.
Nō dꝫ is penā sustinere canonicā in cuiꝰ
dānatōez nō ē canonica plata sniā. Cōstat
aūt q̄ sniā iniusta nō ē canonica ꝛc̄.

D **Ponunt̄ pro decisi/**
one ppositōes q̄ sequunt̄ ad examinaduꝫ.

Ec assertio pposita in pcessu pb
b lico si sit erronea ī fide ꝛ moribꝫ
nō ē dissimulāter ptercūda cuꝫ
sit scādalosa ꝛ ex deliberatōe po
sita ¶ Hec assertio ē vna ppositio odicōal
includēs vnā ɔsequētiaꝫ talē. si snie nr̄e sūt
īniuste/ ille etiā sūt tenēde ꝛ timende. ¶ Hec
assertio ɔditionał sic resoluta/ si sit falsa/ est
īpossibił. patet hec ppositio sic̄ ꝛ p̄cedens/
ex regulis īfallibilibꝫ logicoꝝ addēdo q̄ as
sertio p̄dicta ɔtinet istā vłēꝫ/ q̄ oēs snie di
cti cōmissariꝫ q̄rūcūq̧ iiuste sunt tenende.
¶ Hec assertio falsa ē/ qm̄ oppositū ɔsequē
tis stat cū añcedēte/ qm̄ stat aliq̄s snias pa
storis vel pape ꝛ suoꝝ cōmissarioꝝ nō esse
tenēdas/ imo nec timēdas dū sūt iiuste. Et
hoc ī mł̄tis casibꝫ. Pio si snia lata sit post
appellatōeꝫ legitimā. vt notauit Inno. iiȷ.
in epł̄a ad archiepm̄ Senoñ. Scd̄o si ɔti
neat errorē intolerabilē/ vt notauit idē. Et
hoc multiplr̄ pōt euenire/ cū nłłus pastoꝛ
viuēs ī terris/ imo nec papa sit īpeccabilis/
q̄n possit abuti sua ptāte/ cū circūdatus sit
īfirmitate. vt dī ad Heb. Unus casus ē si
sententiet expsse vł etiā iplicite ꝫ fidē ꝛ scri
pturā sacrā. Alit̄ si sentētiet in p̄iudiciū ve
ritatis vite ꝛ iusticie. vt si volēs rape spōsā
alteriꝰ/ ferat in ꝫnitētes sniaꝫ excōicatōis.
Alter si sentētiet in p̄iudiciū iuste libtatis/
vt si volēs vsurpare ciuitatē vniꝰ p̄ncipis
ferat sniaꝫ excōicatōis in nolētes eā sibi tra
dere/ ꝛ ita de mł̄tis silibꝫ. vt si excōicare ve
lit illos q̄ suo regi ꝛ suis edictis rōnabilibꝫ
obediūt. Notauit h̄ Innocen. vbi p̄us/ ꝛ
habet̄ fūdamētalit̄ ex īfallibili lege diuiā ꝛ
naturali. cuius deductōe ꝫ h̄ omittimꝰ.

A ¶ Hec assertio est īpossibił. Seq̄t hec ex p̄
cedentibꝫ. Notādo q̄ iura q̄bꝫ inniti vide
tur nō loquūt̄ tali mō ɔditionali ꝛ hypote
tico. nec dicūt q̄ snia pastoris sit tenenda.
q: lōge aliud ē dicere q̄ snia aliq̄ sit timēda.
ꝛ q̄ sit tenēda. q: tyrānica iiq̄tas etiā time/
ri pōt sed nō teneri dꝫ/ imo ɔtēni vel p̄sēq.

¶ Hec assertio cēsenda ē erronea ꝫ bonos
mores/ ꝛ cāones/ patet q: cū spectet ad mo
res ꝛ cāones sic̄ ɔstat/ ꝛ nō ē eis ɔformis ī
veritate/ imo nec eē pōt/ sic̄ ptꝫ ex p̄cedētibꝫ
sequit̄ q̄ ē eis dissona atꝫ ꝫria. ¶ Hec asser/
tio dꝫ in fide merito suspecta reputari. patꝫ
ex p̄cedētibꝫ. ꝛ h̄ accipiēdo fidē p obiecto fi
dei p scp̄tura sacra ꝛ iure diuio. ¶ Hec asser
tio reddit assertorē suū in fide suspectuꝫ. ꝛ
ita ɔsequēter ad iudiciū fidei rōabilit̄ euo/
cādū/ q̄ cōpellēdus erit vel se exponere/ vel
reuocare/ vel si ptinacit̄ renuerit/ relinquen
dus erit iusticie seculari. ¶ Cōseq̄nt̄ ad ag/ D
grauatōeꝫ dicte assertōis cū ptestatōe q̄ h̄
fit ad finē ciuilē ꝛ eccłiasticū/ ꝛ p defensio
ne catholice v̄itatis ꝛ eccłiastice libtatis/ ꝛ
nō ad ingerēdū crimē lese regie maiestatis
īserūt̄ ppositōes q̄ sequūt̄. ¶ Rex christiāis
simus francoꝝ iurauit ī sua consecratōe de
fendere ꝛ tenere iura ꝛ libtates ecclesiaꝝ re
gni sui. ¶ Rex idē pluries a viginti annis
citra habuit ɔuocationē ꝛ ɔciliū p̄latoruꝫ
ꝛ vniuersitatū regni sui. ad quoꝝ dliberati
onē ꝛ requestū ɔclulit solēnit̄ p arrestū cu/
rie sue sup̄me plamenti/ q̄ eccłia gallicana
in se ꝛ in mēbris suis/ ad suas antiq̄s et le/
gitimas libertates reduceret̄/ noīatim ī col
latōe bn̄ficioꝝ/ p ordiarios ꝛ in electōibꝫ
faciēdis ¶ Rex idē ꝛ legitimꝰ filius suꝰ nūc
regēs nouissime pꝰ q̄tuoꝛ ꝛ q̄nq̧ ānos fe
cerūt idē arestū solēnit̄ publicari cū adie/
ctōe penaꝝ ī rebelles. ¶ Rex idē dꝫ reputa/
re q̄ snie cuiusq̧ pastoris etiā sūmi pōtifi/
cis facte vł late ī oppositū mediate vł im/
mediate sūt iiuste/ ꝛ ɔtinēt errorē intolera/
bilē ꝫ publicā iusticiā/ ꝛ ī vsurpatōꝫ idebi
tā/ ꝛ ex ɔseq̄nti nec tenēde sibi sunt/ nec ne/
cessario timēde. p̄ſtim cū obtulerit in facie
ɔcilij generał cōstañ. se patū velle puidere
statui sūmi pontificis/ sicut alij reges ꝛ re/
gna p pte sua. Dī hic q̄ nō sunt necessario
timēde. q: pñt timeri a timoratis ɔsciētijs
in aliq̄ casu q̄uis nō ob h̄ sint tenēde. Mł
tū enī refert dicere q̄ sint tenende/ ꝛ dicere
q̄ sint timēde. Et iō assertoꝛ p̄dictꝰ q̄ addi
dit de suo q̄ snie pastoris iniuste sunt tenē/
de/ valde temerarie ꝛ scādalose ꝛ erronee vi
det̄ fuisse locutꝰ. nec iura q̄bꝫ inniti videt̄
loquūtur modo suo. imo lōge modestius
ita vt possint ad verū sensū reduci. nō autē
assertio sua mō q̄ posita ē/ sicut patꝫ ex p/
positiōibꝫ antedictis. ¶ Rex idē pt se tueri
ꝫ pcedentes in eū vł suos occasiōe p̄dicta

sicut ꝯ volentes vsurpare possessiões tpa/
les regni sui. imo magis qntū spūalia ꝛ ec
clesiastica potiora sunt tpalibꝫ. ¶Rex ideꝫ
debꝫ hr̄e subditos suos p̄sertim ecclasti/
cos fauorabiles in dicta psecutōe ꝛ obedi
entes iuxta monitōem aplicā debēt obedi
re regi tanꝙ̄ p̄cellēti. ꝛ h̄ pcipue dū vtit̄ sua
legitima ptāte in obſuatōnem ppꝛij iura/
menti ꝛ ecclastice libertatis tuitionem.
¶Rex idem debet ptegere subditos suos si
ꝓ mulꝰ occasiōe ꝛ ꝑpter obedientiā sibi
factā pati habeāt ꝛ assumere causam in se.
ꝛ sub hac ptectōe subditi tā seclares ꝙ̄ ec
clesiastici debēt et pn̄t in q̇ete viuere/ non
plus sapiētes ꝙ̄ optꝫ. ¶Rex idē pōt rati/
onabiliter ꝯqueri de subditis suis p̄ti ec
clesiasticis si in p̄dicta reductōe libertatuꝫ
inueniant̄ tepidi et tergiuersatores/ et clau
dicātes. ꝛ pt ab eis p se aut suos exigere ra
tiones. qbꝫ mouent̄ sentire ꝯ deliberatōes
nedū ꝯcilij sui sꝫ suorū ꝑlatorū/ ac vniuer/
sitatū regni sui. Ceterū de penis p eundeꝫ
infligēdis iubet eccliastica modestia q̇e/
scere/ nec habere ſmonem.

Tractatus eiusdeꝫ

ad pꝛincipalē Celestinorū sup ꝟsiculo can/
tici marie Suscepit israel puerū suuꝫ. De
susceptione hūanitatis xp̄i allegoꝛice. p. xv
iiij. ꝟitates. Tropologice ꝟo ꝛ anagogice
p. xij. veritates.

Incipit epistola cā/

cellarij parisieñ. de susceptiōe humanitatis
xp̄i allegorica et tropologica. ¶Prologꝰ

Euerēdo in christo dn̄o prī
cipali celestinoꝝ fratri Johā/
ni bassandi suus iohānes cā
cellariꝰ parisienſ. ea que ad pi
etatē sunt christiane religiōis
ꝛ sursum actōis iugiter meditari. Cecinit
maria. Suscepit isrl̄ puez suū. Cecinit hu
ic notule sui cantici cāticoꝝ mr̄ ecclia xp̄o
iubilans. Tu inq̇t ad liberandū susceptu
rus hoiem nō horruisti ꝟginis vteruꝫ. qd
verbū sub hac ꝓpietate suscipi debꝫ. Est ei
improprijū christꝰ suscepit hūanitatē ꝙ̄ fa
ctū est vt xp̄s esset hō et hō deus. qꝛ xp̄s
deus sed nō sp deꝰ fuit xp̄s. qꝛ nec sp deus
fuit hō. nec ex ꝯn̄ti xp̄s. cū nōdū susceperat
hūanitatē xp̄s deus. De q̄ susceptiōe colli
gamus aliquas ꝟitates accōmodas peti/
tioni tue pater honorāde

Incipit prima veritas.

Dristus p hmōi susceptionē que dr̄ incarnatio habuit ab instāti sue ꝯceptiōis aīam rōnalē pfecte beatā ſm portōez mentis supiorē. Hec veritas credi debꝫ de necessitate salutis

Secūda veritas. Christus in aīa btīficata vt sic cognouit totū decursū ecclie cū meritis futuris ꝛ demeritis hoīm singulorū. etiā p infusam desup cognitōeꝫ aliā ꝙ̄ i ꝟbo. q̄lis suo mō fuit cognitio īfusa ade p statu innocētie. ꝛ angelis pfectꝰ i sua pma creatōe. hec ꝟitas est certa fide tenenda.

Tercia ꝟitas. Christus vt btīficatꝰ i aīa nunꝙ̄ sensit dolorē p pctīs hoim q̄rūcunꝗ/ nec p penis alienis aut ppꝛijs i corpore suo. vel iꝫ portōe rōis inferiore susceptā. pꝫ qꝛ i btīudīe n̄ ē luctꝰ neꝗ dolor

Quarta ꝟitas. Christus vt beatificatus in aīa habuit summā de pctīs oīb singuloꝝ hoīm detestatōez q̄ largo ꝛ tropico mō loq̇ndi pt noīari displicētia cordis de pctīs. vel extēsiori trāssumptiōe dolor aut tristicia qn̄ꝗ noīat̄. etiā i deo. Sicut ē illd Geñ. Tactus dolore cordis intrinsecꝰ. diceret̄ simili modo de beatis.

Quinta ꝟitas Christꝰ ab instanti sue ꝯceptōis ꝙ̄uis habuerit clarissimā noticiam ꝛ apphensionē sue passiōis future. ꝛ ꝙ aīaꝫ dulcissime mr̄is ptrāsierit gladiꝰ acerbissime passiōis. ipēm n̄ habuit huiusmodi passiōis dolorē expimentalē i corpe q̄lē habuit dū cepit tedere et mestꝰ esse. et ꝯn̄t ab agonia vsꝗ ad expiratōem ptulit ꝛ sensit. Ueritas illa p pma pte patet ex p̄cedētibus. sed scdam ꝯcedit ꝯmūis oīm doctorum approbatoꝝ scola. qꝛ sic et nō alr̄ videt̄ posse saluari illud Luce. ꝙ iesus pficiebat etate et sapia. Expiebat̄ eni p assiduū crementū noticias nouas rerū. ꝛ si nouas noticias sesuales/ ita nouas tristicias aut delectatōes isto modo.

Sexta veritas. Christꝰ voluit ab instanti sue conceptōis ꝙ btīudo sue mētis redūdaret in corpus p influentiā gaudiosam sicut nūc facit in patria. sicut ꝛ aīa felicissime mr̄is i corpe gl'ificato vel carne dotata quadruplici dote sua. Ueritas hec cōcedat̄ ab omnibꝫ vt catholica

Septima ꝟitas Christꝰ voluit ꝙ beata mens sua vt sic sumeret influxuꝫ ptis

inferioris aut sensualis. et h passibiliter et penose. licz bene cognouerit ꝓus penas se sus intellectualit' / imo ꝛ gaudiose. alioqn nō fuisset passus volūtarie desideranter et ꝯsone diuine volūtati. Ueritas hec est catholica ꝛ concessa.

Octaua veritas. Christ' voluit q ꝑ cognitio sue passiōis quā habebat ex visione ꝑbi vel etiā ex reuelatōne in rōe inferiori descēderet aut redūdaret in sensualitatez sic q a pte sensuū dolor expimentalis susciperetur q̄lis in agonia vl' in tota passiōe. aut etiā qualis fuit ꝑ decursum toti' vite / nūc aūt miscēdo leta cū tristibꝫ. Sicut enī puer ꝛ infci' flebat. sic sugēdo beata vbera cōsolabat' ꝛ arridenti mr̄i blādus erat. Stultū est enī dicere q nūq̄ gauisus ē aut letatus expimentali ꝯsolatōne. Nō enī ꝑdiderat gustū ciboꝝ aut tactū suauiū. sꝫ nunq̄ in viciū.

Nona veritas Christ' voluit q dilectissima mr̄ sua dolores et consolatōes haberet in vita sua iuxta modū sue ꝯuersatōnis ad ip̄m filiū ꝛ ad ꝟginalē spōsum Joseph. ꝛ ita ꝓportionabilit' respectu ꝓximorū. Non enī fuit inciuil' aut aggrestis aut lapidea ꝛ insensibil' gl'iosa mater sua.

Decima veritas Christ' voluit dilectissimā mr̄em suaz dolores ꝛ penalitates hui' vite destitute suscipe. Nedū voluntarie pure sicut suscepit. sꝫ ex ꝯditōe nat'e viatricis descēdētis ab adā / ꝛ cū necessitate ꝯhēdi originale pctm̄ sicut alij ꝑ generatōem viri ꝛ mlieris ꝯcepti. n. si grā supnaturalis ꝑuenisset casū in h originalis culpe ꝑcipitiū. Factū est ꝑinde cōseqnter in maria qntū ad nature debitas ex originali sic' i alijs scificatis aut baptizatis nisi qntū ex ꝑuilegijs ꝛ grīs spūalibꝫ fuit adiuuata. ꝟitas hec ꝓbabili pietate cordis credi potest

Undecima veritas Christ' ꝑseuādo matrē suā ab originali nō ob hoc dedit dignitatē eq̄lem sibip̄i etiā ꝭm hūanitatē viatricē. Rō q2 nunq̄ christ' habuit necessitatē originale peccatū ꝯhēdi. q2 non descēdit ꝑ naturalē ꝓpagatōem / ꝓptea rō sumpta ex hac eq̄litate q maria ꝯpit originale ꝯ2sus est inualida. Silr ꝛ altera q maria nō indiguisset redēptōe. Nec valeret apostoli ꝯnītia. christ' ꝓ oībꝫ mortu' ē. ḡ omēs mortui sunt. h inq̄ argumentū poti' est ad oppositū. q2 si xp̄s fuit oīm ꝑfectissim' redemptor mortē ꝓ oībꝫ sustinens. decuit q matrē ꝑfectissime redimeret. hoc aūt nō potuit ꝯuenienti' fieri q̄ ꝑseuādo ne caderet poti' q̄ iā lapsam releuaret. Ueritas hec ꝓbabilis est et pia. sup qua mirū ē q nonnulli volētes virginē bn̄dictā sup̄ limites honorare ꝑdicāt nihilomin' q ꝯtrā originale sicut vnus de quo infra.

Duodecima ꝟitas. Christus ꝯtulit mr̄i sue ab initio / ꝛ ꝯseqn̄t' illas et tātas gr̄as q̄s et q̄ntas cognuit esse ꝯueniētes ꝭm ordinē sue sapie. ꝛ in hac ꝟitatis soliditate debꝫ eē ꝯtētus q̄libet xp̄ianus q̄ntūcunq̄ sibi dūotus. Attn̄ q2 ꝑticularizata ꝑconia magis ad deuotōem mouēt aliqn̄ pios animos placet adiūgere aliq̄s ꝟitates sup istis ad vtrunq̄ libratas.

Tredecima veritas Christus hūanitatē suscipiēs dolores nr̄os sola volūtate nō necessitate portauit in corpe suo. ꝛ vere lāguores nr̄os ip̄e tulit / ꝑsertim in cruce. et hec cū tāta acerbitate q̄ntā voluit de' ꝭm ordinē sue sapie ip̄am hūanitatē passibilez tolerare. Ueritas hec ꝯsonat vltime ꝟitati tradite de maria. Et sufficit ad salutē q de christo teneat' sūmarim fide certa ꝛ necessaria. Temerariū ꝟo ē asserere q dolor su' fuit intēsior ꝛ acerbior q̄litatiue q̄ afflictio omniū alioꝝ hominū simul. imo q̄ ꝛ dānatorum. R

Decimaq̄rta ꝟitas Christ' nō habuit ab instāti ꝯceptōis oēm illū dolorē vsq̄ ad instās morti sue q̄lē ꝑtulit i cruce aut ꝑ' ꝑ decursum penal' vite sue. ꝛ oppositū scribendo vel ꝑdicando asserere est temerariū falsum et ꝑsumptuosum.

Decimaq̄nta ꝟitas Christ' potuit dare m'ltas grās hūanitati sue ꝛ dilectissime mr̄i pure grīs / quas tn̄ actualiter et de facto nō ꝯtulit. Et oppositū asserere ē falsū ꝛ temerariū imo hereticale. Patet hec secūda pars / q2 christus potuit ab vtero mr̄is sue dare de potētia absoluta impassibilitatē sue hūanitati q̄lē habꝫ ī ꝑsenti. silr ꝛ matri sue salt' post ꝯceptōem benedicte ꝓlis sue. Et ꝯstat certa fide q neutrū fecit

Decimasexta ꝟitas Christ' potuit dare sue hūanitati et mr̄i sue ꝑ statu vie grās alias q̄ ꝯtulerit de facto. ꝛ si ꝯtulisset h vtiq̄ fuisset decens dare vel dedisse. qualiter tūc facere non erat decens ꝭm ordinez sue sapientie. Ueritas hec similis est ꝑcedenti. sed addit aliud de decentia. pro quo fit veritas sequens.

Decimaseptima veritas Christus potuit et potest multa facere que decet eum. ergo fecit aut faciet. consequentia talis quamquam sit a multis sepe fallit per fallaciam petitionis principii. que videlicet presupponit in minori propositione quod est eque ignotum vel ignotius quam principale. Non quia nihil decet deum facere nisi secundum quod vult fieri/recte per oppositam consuetudinem ad voluntates creatas. que ideo volunt agere quia putatur eis aliquod obiectum sub ratione boni aut convenientis. et ideo agunt quia videtur eis bonum et non ideo illud est bonum aut decens. Causa est Non ei sit regula premens sed regulata prima bonitate

Decimaoctava veritas Christus nescitur aliquid velle quia decens nisi a seipso. aut si ab altero hoc est per revelationem vel operis exhibitionem. et hoc argumento a posteriori et nullo modo a priori. Unde sicut christus solus novit patrem et se et spiritumsanctum. non excludendo ipsos patrem et spiritum propter unitatem essentie. sic solus scit quid deceat eum ad extra producere. quia solus scit quid vult agere et cui voluerit revelare.

Decimanona veritas. Christus si asseritur aliquid ad extra facere debere/quia decet eum sic facere fallitur asserens modo tacto. quia presupponit quod est eque vel plus ignotum. ut si quis ita paralogizet Christus potuit communicare matri sue in utero que gloriosa et consummate felicitatis nasceretur. et hoc decuit ipsum facere. quia decuit eum matrem honorare. ergo sic fecit. Constat quod conclusio hereticalis est. et tamen premisse communiter assumuntur a nonnullis in assertionibus suis confirmandis.

Vicesima veritas Christus non communicavit matri sue statim dum concepta vel nata est usum perfecte rationis. Quia hoc potuisset. et si fecisset decuisset. Et oppositum asserere scribendo vel predicando est penitus temerarium. sicut et quod nunquam somniaverit. aut quod in omni somno semper actu deum contemplata fuerit hic in via. Quod autem ex scripturis sanctis autoritatem non habet iunge nec ex probabili ratione. eadem facilitate contemnitur qua probatur.

Vicesimaprima veritas Christus potuit conferre dilectissime matri sue cognitionem lucidissimam totius decursus vite sue et filii. confestim dum nata est. et si hoc fecisset hoc utique decuisset. ergo fecit. temerarium est et contrarium sanctis doctoribus hoc inferre. Contrarium insuper videtur evangelice doctrine sic asserere factum etc. Sicut quando perditus fuit iesus ignorante maria et ioseph. ideo dolentes per triduum quesierunt ipsum et non intellexerunt mysterium pueri iesu. Nesciebatis inquit quia in his que patris mei sunt oportet me esse. et ita in multis. sed non ob hoc dicenda fuit ignorans brutaliter
ergo si non scierit omnia. Dicit enim ignorantia privationem scientie debitam inesse. et ex consequenti culpam. non sic nescientia que in angelis reperitur.

Vicesimasecunda veritas. Christus etiam si dederit accelerationem usus rationis matri sue sicut opinantur aliqui pie de exultatione iohannis in utero non oportuit tamen in talibus gratiis perseverantiam esse. Quia sine penitentia et retractatione sunt dona dei Sunt enim sine penitentia /supplendum est hoc modo quando donantur quedam ad morulam parvam. quedam ad tempus maius. quedam in evum. patet in gratiis gratis datis in prophetis et gratiis sanitatum que durant ad tempus.

Vicesimatercia veritas Christus si perquiritur a talibus cur matrem suam honoravit in gratiis istis/et non in aliis omnibus quibus potterat? Respondeas quis es o homo ut investiges sensum domini quis es ut consiliarius eius fias. quis es ut presumas dicere. cur ita facis? ponat ergo humana loquacitas digitum ori suo et tremis suis contenta sit.

Vicesimaquarta veritas. Christus posuit terminos nostre inquisitionis ut non liceat de divinis alia vel aliter asserere quam que ex divinis scripturis habentur/vel evidenter concluduntur/vel ab ecclesia que spiritusancto regitur credenda traduntur. Hec est regula beati dionysii pluries repetita. Ceterum de opinione temeraria vel probabili vel de credulitate pia latius potest dici prout alibi notavimus. et hoc unum placet repetere hoc quod sit pium credere/aut que propositiones sunt de pietate fidei censende. Dicens ille. scilicet que nec evidenter sequuntur ex contentis in sacra scriptura. nec etiam evidenter repugnant et edificant caritatem vel devotionem piis cordis temerarie nihil asserentis. tales sunt narrationes sanctorum patrum. tales devote recogitationes circa totum evangelium decursum erga christum et matrem suam. considerando multa non explicita/quemadmodum fieri potuerunt. vel quid egerint iesus et ioseph et maria ab initio usque ad mortem ioseph. qualiter processus est in iosephino carmine heroice. qualiter etiam inducunt doctores illud. misericordia et veritas obviaverunt sibi. iusticia et pax osculate sunt. quasi sint res animate invicem colloquentes et concludentes dominus dabit benignitatem. terra nostra dabit fructum suum. quod utique constat factum dum suscepit deus israel puerum suum

Alie veritates. xii.

Ubi iunguntur alie duodecim veritates propinque ad interrogationem tuam pater amantissime terminos non deserendo susceptos.

Prima veritas Susceptio sancti israel

nostri fuit p allegoriá īcarnatio x̄bi. p tropologiá x̄o ꝛ anagogiá susceptō scī isrł pueri sui ē hoīs p grāz iustificatio. ꝛ ipius ad ꝯtemplationē celestiū eleuatio. nūc p intelligentiá/nūc p simplicē fidē/cū deuotiōe q̄ mentē eleuat ī deū p piū ꝛ humilē affectū. nūc p vtrūq3/p intelligentiá. s. ꝛ deuotōez/fide/spe/charitateq3 subnixam.

Scd̄a veritas. Susceptio talł mystica nutriť maxime ꝛ roborať p susceptionē dignā bn̄dicte eucharistie sacrī q̄ deus ipe sumiť recoliť memoria passiōis eius/mēs impleť grā. ꝛ future glie nobis pignus datur/q̄ sup re tractatus ē spālis in notulá cātici Marie. Esuriētes impleuit bonis.

Tercia veritas. Susceptio isrł pueri sui dei q̄uis possit agsci p pbabiles ꝯiecturas ab illo q̄ suscipiť nō tn̄ euidenter reuelatōe sup h̄ nō hita. Signa q̄dá sunt si q̄s sit isrł p certá fidei illuminatōez seu visionē si sit puer nō sensib3 s3 malicia p hūiliatōez/si sit possessio dei. i. seruus p dignatiuá adoptōez in charitate q̄ patiēs ē ꝛ mitis sub suaui iugo x̄pi.

Quarta veritas. Susceptio p grāz ḡtū faciētē nos sp latet ad certū q̄tin⁹ impleamus illud. Seruite dn̄o in timore. ꝛ ne seruitus mesta ꝛ ḡuis videať/exultate ei. Uerum ne sit exultatio dissoluta iungiť. cū tremore. ꝛ subsequiť. apphēndite disciplinaz

Quinta veritas. Susceptio ḡtificās videť h̄ in via potissimū cognosci p cordis sentimēta sumēdo cor p toto eius triclinio s̄m triplex cenaculū mētis. s. ꝛ orōnis ꝛ aīe iuxta tractata sup hac decacordi psalterij Marie fidicula. Dispsit supbos mente cordis sui. pn̄tiá inquit verbi Bern̄. ex motu cordis accepi. Sic alij fere oēs ꝯtēplationi vacātes signa tradiderūt/nūc hec/nunc illa multiplicia valde variaq3 cordis sentimenta vsq3 ad pfusionē lachrymaꝝ de q̄b3 nō est h̄ dicendum p singula. s3 sub cautele generalis monitione sistendū.

Sexta veritas. Susceptio ḡtificans stat frequenť sine q̄busdā sentimētis actualib3 cordis. pt3 ī pueris baptizatis. pt3 in iustis dormiētib3 aut ī solo grē hitu sine q̄uis actōe ḡtis deo simul ꝛ acceptis.

Septima veritas. Susceptio gratificās sepe fit ꝛ ē in suo actu itrinseco ꝛ formali elicito vł exteri⁹ impato sine pceptibilib3 certitudīaliter grē sentimētis in corde vł sensib3. pt3 in actiuis p varia distractis nullá ī corde suo spūaliū sentimētoꝝ mollicie. aut liq̄factōnis suauitatē hn̄tib3. imo maxima x̄pianoꝝ ps absq3 talib3 sentimētis als fuit do. q̄s iudicare dānād⁹ vł extra statū salutis ob h̄ eē puersissime ē temeritatis ꝛ intolerabił arrogātie apd̄ illos qui sentimētis hmōi crebro gaudēt. q̄ suá in illis totá salutē ponūt ꝛ gliam. S3 heu sepe q̄3 pfunde fallit eos stulta p̄sūptō cordis sui. q̄3 freq̄nť illudūť a dmonio meridiano. q2 supbia mereť illudi. deniq3 mereť etiá du3 eucharistiá suscipit illō impcatū p p̄s. fiat mēsa eoꝝ corā ipis ī laq̄u3. cū ceteris q̄ sequunť sub trinodecio nūero maledictis.

Octaua veritas. Susceptio eucharistie ḡtificans q̄uis nō fiat nisi sit aliq̄s in grā gratū faciēte/nō tn̄ inducit sp nouum pctm̄ nisi in ꝯtēnēte. Contēnit aūt q̄ se scit habere impedimētū legitimū ne suscipiat aut q̄ nō habuit pbabilē sue ꝯsciē examiationē iuxta modū cōiť requisitū vt suū cognosceret impedimentū ꝛ cessaret a cōione vel tolleret nexū suū sicut p ꝯfessionē si conscius ē sibi culpe mortalis. Aut si p statutū regule sue sit artatus de venialib3 ꝯfiteri l3 dura videať hec hortatio nisi forte p grauibus ꝛ multis venialibus valde dispone̅tib3 ad mortale aut ppinquis multū.

Nona veritas. Susceptio eucharistie si dimittať/q2 nō pcipit accessurus sentimēta deuotiōis actualis in lachrymis ꝛ silib3. si tn̄ aliūde sit sibi bn̄ ꝯscius de carētia impedimēti stulte agit si sit tēpus et locus aliūde. Rō ē q2 magnis bonis se ꝛ suos prios puat ꝛ defraudat dānatōz incurrens/de suscepto talēto ordis nō mltiplicato. Sibi tn̄ absit gliari si sentimēta non sētiēs deuotōis/si sicc⁹ et arid⁹ aīo sit mōs gelboe sine rore et pluuia si nō timeat lapsū q̄lē aliq̄n patiunť gliantes de sentimentis suis. q2 si demones in viridi dei pmissione h̄ faciūt/in arido q̄d fiet?

Decima veritas. Susceptio ḡtificans si q̄riť piculose ꝯgsci p curiositatē in q̄lib3 hoīe. tn̄ h̄ maxime piclosum ē in femis et tenacis apphēsiōis ꝛ auiditatis temerarie penetrādi secreta dei. Sunt ꝛ lapsus ꝛ illusiones pcliuissime/diligūt tales aliquādo deū velut adulterū ꝯcubitu fornicario. quare? sane quia delectationē sentimentoꝝ ipius dei solá/nō plurificationē bonoruz sunt operū req̄rentes. sed pdes oēs de⁹ qui fornicantur abs te.

Undecima veritas. Susceptio gra/
tificãs apð tales de vtroqꝫ sexu sepe fit in
laqueū nō data ſꝫ accepta occasiõe scanda
li.vñ fiūt indigniores susceptõne dignissi
mi sacramēti.q.s.post talia sentimēta τ nō
[illegible]
longe facti.de q̄ legit. Neminē iudicās .ne
minē ꝯdēnās.oibꝫ ꝯpatiēs sctūs martin⁹
erat.nec alit̄ p agathon vel pastorē ꝑ prece
ptū. F am inqt i omī re dic. Tu q̄s es? Et
ne iudices [illegible].sed nec attendūt alið sue
temeritat̄ [illegible] ꝯsiliū. nō accipe fidu/
cia imo accipe fiduciā.ſꝫ de sola mi[ser]cðia
dei/nō de tua sentimentoꝝ iusticia sordida
nimis ex se sicut pānus mēstruate quē nō
exterreat illð aplicū. Nihil mihi ꝯsci⁹ sum
sed nō in h̄ iustificat⁹ sum.ſꝫ nec meipꝫ iu-
dico/q̄ me iudicat dñs ē. Sic habita i ad
iutorio altissimi secure dicēs deo. Susce/
ptor meus es.qꝛ quē suscipis i sacramēto
ipe magis te suscipit mādūcat et bibit in-
x corporando.

Duodecima veritas. Susceptio grati
ficans dū visa est apð mltos colligi p me
ditatõꝫ assiduā passiõis iesu xpi causalit̄ ð
p acc[~]s ð supbo vsu suo hoībꝫ ð vtroqꝫ se
xu dure mltū austeritatꝫ i vita plimas here
ses τ ðliramīta τ tādē i abominādissima car
nis sentimēta ꝓlapsi sunt τ innoīaliter ma
culati/sunt in exēplū veteres τ noui fratri
celli τ sorelle begardi τ begarde seu begut
te.de q̄bꝫ nō ē h̄ dicendū p singula Suffe
cerit tāgere aliq̄s passus scpture cuiusdaꝫ
q̄ nō i oībꝫ satis sobrie videt̄ eē locut⁹. q̄s/
uis in hac scelereta secta iā tacta fuerit seue
rissimus τ laudand⁹ sic in alijs mltis. ve/
rūtñ in mltis ꝯ p̄dictas ṽitates speal̄r de
[illegible] so
brie scripsit et docuit. Et q̄s ē hō q̄ viuat
τ nō peccet? Quis ē hō q̄ nō patiēter rep/
hensionē debeat accipe caritatꝫ q̄lē ꝯscius
ego sum mihi velle fieri q̄ hec scribo. Rur/
sus p eum null⁹ extollit̄ status nisi ille q̄lē
notat se teruisse ꝯformiter ad femīas aliq̄s
magne vt asserit deuatõis τ pphetici spūs
q̄ꝝ tñ doctrine sunt suspecte/iubēte aplo q̄
habebat spm̄ dei. mulierē docere nō pmit/
to. Scðo addit iteꝝ licꝫ nō sp eo ordine q̄
ponūt̄ ista:ait inq̄s qꝫ p tales īueniret̄ xp̄s
q̄ tūc suo tpe pdit⁹ erat/τ abscōsus ab eccle
sia/τ q̄si iacēs mortu⁹. Rursus qꝫ stat⁹ iste
tercius τ cito manifestād⁹ erit destructiu⁹
status pharisecoꝝ modernoꝝ q̄s notat p̄la
tos cū clero et religiosos oēs/maxīe frēs
minores q̄ nō viuūt vita xp̄i crucifixi.neqꝫ
vt su⁹ nūci⁹ Frāciscus et sctā clara vexilli
feri iesu xp̄i/cū crucifixa vita sua/sūt τ iam
habite reuelatões vt dic̄ sup illo. ¶ Rursus
attēde pr̄ oculatissime/qꝫ cepit error iste a
ioach[i]m ponēte triplicē legē ꝑm tres p̄so/
nas. p̄ma pr̄is p moysen. scða filij p xp̄m.
tercia spūsscti p euāgeliū etnū cui⁹ ñ erit fi
nis. Legat̄ ḡ text⁹ expositõis isti⁹ sup nūc
dimittis in fine. τ expositio sup illð de pdi
tione τ īuētõe iesu. τ alibi pluries. Attēdat̄
ḡ sol⁹ finis in acerrima satira seu tragedia
magnis boatibꝫ īuehēte ꝯ stat⁹ oēs maxīe
suoꝝ. viderit q̄ zelo. viderit q̄ edificatõnis
auditu fructuoso mlti iudicāt qꝫ nō ꝑm sci
entiā. Attēto qꝫ p cognomē vult noīari maxi
m⁹ pctõꝝ q̄lit̄ ḡ nō p̄us auferebat trabē ð
oclo suo q̄lit̄ obsurduerat ad illð pūbiū. me
dice cura teipm̄. diceret qꝫ ex hūilitate sic iu
dicari vult. Sed si ñ ex ṽitate. q̄d nisi va/
nitas τ dānabil̄ vanitas? Si ex sensus īti
mitate se ita iudicari volebat. attenderit ne
paul⁹ imo maria pl⁹ paulo p̄cellebat i hac
laude. vt ñ iā ipe maxi⁹ aut p̄m⁹ eēt pctõꝝ
qꝛ ñ hūilior pl⁹ oībꝫ. ¶ Ampli⁹ arguit ð he/ y
resi doctores doctissimos cū īnocētio tcio
q̄ ponūt subāꝫ panis p⁹ desitõꝫ corpis xp̄i
ðstructꝫ panis τ vini spebꝫ iteꝝ ð nouo cre
ari. Sūt alie sup hac re positões ſꝫ ista q̄c/
q̄d difficltatꝫ hēat seu hr̄e videat̄ ñ ē here/
tica appellāda. ꝑt eī de⁹ creādo repare de/
structū idē i nūero. τ si nō generādo modo
nature. Quicq̄d ð paul̄ affirmare p̄sūpsit
ꝯ oīm doctoꝝ ꝯmunē scholaꝫ. qꝫ pueri in
lymbo nō baptizati acrit̄ puniant̄ pēa ig/
nis sēsuali. poneretqꝫ videt̄ qꝫ i afflictõe ca/
rēt oīno rõis iudicio τ libtate arbitrij. Sꝫ
nōne documēta plā scpsit bona/et vtilia τ
deuota scpsit (Fatemur imo libere cōfite/
mur) et nūc stetisset in isto sal⁹ sua/vtinā cō
formassꝫ se doctnis illoꝝ q̄s allegat qñqꝫ.
Sepe eī magās ptes excerpit τ rapit i ppa
forma tacitꝫ autoꝝ noībꝫ. nescim⁹ si parcē
voluerit Esopi cornicl̄e/plumis aliaꝝ vo
lucꝝ se ornātꝫ. creber fuit apð istū bonauē/
tura cū suo breuiloq̄o. ſꝫ vix noīat⁹ ex illo.
[illegible]
q̄s i forma legim⁹ apð libros alios ñ mo
dice vetustatꝫ. Postrēo nō rememoramus
ista detractõis malignātis zelo q̄ntū ꝯsci
entia testꝫ ē. sed cautele prudētꝫ τ ꝯmonētꝫ
studio. quatin⁹ religiosi simplices τ īnocē

theologie nec habētes spm̄ discretōis spi/
rituū in deuotis apparētibꝫ sentimētis fal
li valeāt ī lectura vł studio sub feruore no/
uitio sub indiscreto iudicio ꝙ liber totꝰ sit
euāgelicus qꝛ de euāgelio loqtur. Sic pr̄
optime notasti mihi de qbusdā. habēt eni
aq̄s patētes ⁊ publicas sctē sapie ꝑ docto
res approbatos/nō ē necesse ipos obedire
meretricule dicēti. Aq̄ furtiue dulciores sūt
⁊ panis abscōsus suauior. Simul hec inte
rim scpsimus ꝯformit ad tractatulū istuz
q̄ de examinatōe doctrinaꝝ ꝯpositꝰ ē quo
ad partē pmā. Et de reliq̄s trībꝫ vltroneo
⁊ deliberato ꝯsilio siluimꝰ. Hec habuimꝰ
pater religiosissime sił ⁊ prudētia pstātissi/
me/que currēte calamo linguā animi fer/
uētis exꝑmēte volui satisfaciēs tue petitōi
notare ꝑ cedulā istā. Sub anno dn̄i. M.
cccc.xxvi. decimaoctaua decēbris de ma/
ne vsqꝫ ꝓpe meridiē ꝯsonās textui qđ ex/
ponēdū erat in manibꝫ de cātico marie cā/
ticoꝝ. Suscepit isrł pueꝝ suū. qđ incboa/
bā duꝫ me in capella visitauit benignitas
tua mihi iure colēda. Uale vale
¶ Finit epła cācellarij parisꝰ. de susceptiōe
hūanitatis xp̄i allegorica/anagogica ⁊ tro
pologica.

Epistola Johānis

de Gerson ad fratrē Bartholomeū carthu
siensem sup tercia pte libri Ruysbroech de
ornatu spiritualiū nuptiaꝝ.

Enerabili pa/

tri et bone simplicitatꝭ fratri ī
xp̄i caritate dilectissimo fratri
bartholomeo carthusꝰ. suus io
hānes cancellariꝰ indignus ecclie parisꝰ.
Nuptiaꝝ agni ꝑticipē fieri. Pridē libruꝫ
quēdā ꝑ te habitū cuius titulꝰ est de orna
tu spūaliū nuptiaꝝ ī trāscursu legerā. no/
uissime illū attentiꝰ relegēs ꝯperi mlta ibi
dem tradi salubria ⁊ alta documēta. Nam
pma pars instruit ad vitā actiuā. Secun
da ad vitā spūalē q̄ affectualꝭ dici pt̄ indu
cit sub varijs ⁊ pulcrꝭ silitudinū manudu
ctōibꝫ et tropis q̄ꝫ intelligentiaꝫ soli experti
plene ꝯcipient. Sūt nāpe ex eis q̄ in affe/
ctu plꝰ agunꝭ q̄ꝫ in intellectu. ⁊ q̄ ꝑcipiunꝭ
amplꝰ saporis cuiusdā intimo gustu q̄ꝫ ra
tiocinatōe vł discursu. Tercia ps notifica
re nititꝭ q̄ sit excellētia vite ꝯtēplatiue. q̄ be/
atifice visiōi ī aīa approximat. Tradūt q̄/
dā sic accepi ꝙ pfatū libꝝ idiota vīꝰ sine
lr̄is ꝯposuit. Exīde nō sine miraclo ⁊ īspi/
ratōe diuia ipm fuisse ꝯfectū patēter astru
unt. Et q̄ ꝯia eēt oīa ꝯtēta ī eodē eē veris/
sima sctissimaqꝫ. Sed meū q̄le sit sup hac
re iudiciū tibi nō eē celādū decreui ne for/
tassis īcerta aut falsa ꝑ ṽitate certa. aut di
uina amplecti ꝯtigeret. Scis q̄d iubꝫ apo
stolꝰ. Doctrinis varijs ⁊ ꝑegrinis nolite ab
duci. ¶ Sūt vt meū interim ē iudiciū due
ꝑtes priores satꝭ vtiles/in q̄bꝫ nihil dep̄hē/
di qđ nō possit salua fide et moꝝ puritate
saluari. q̄ꝫ q̄ꝫ modestū lectorē ī mltꝭ efflagi/
tent. ⁊ talē q̄ nō sit penitꝰ expers eaꝝ q̄ secū
da ps loqꝭ affectionū. Ceterū stilꝰ ipsiꝰ li/
bri nō sordidꝰ ē nec abiectꝰ. Certe tn̄ īduci
neq̄o credere libꝝ ipm fuisse ꝯflatuꝫ ꝑ os
idiote q̄si ꝑ miraculū. Stilꝰ eni ipe magꝭ
sapit et redolet hūanā eloq̄ntiā q̄ꝫ diuinā.
Nā ⁊ poetaꝝ ṽba et therētij ⁊ boetij ⁊ pho
rū snie ⁊ orōis cursus ōndūt palā illic stu/
diosā īdustriā ⁊ diligētie laborē diuturnū
ꝓcessisse. Plane īpar valde ē stilꝰ diuie scri
pture ꝓphaꝝ et euāgelistaꝝ ab h̄ loquēdi
genere. Quāuis h̄ diceret ꝑtinax assertor
oppositi/ꝙ deꝰ sciaꝝ dn̄s est/habēs facul/
tatē nūc h̄ nūc illo mō scribendi ꝑ ora scri
baꝝ suoꝝ. fatemur ita possibile fieri. Sic
aūt in ꝓposito satꝭ ꝯtigisse nō ducet p̄tm
qꝛ testatꝭ autor seipm latinis ṽbis plimuꝫ
desudasse. Hoc ṽo cur optuissꝫ si fuissꝫ tā
tūmodo calamꝰ scribe velocitꝭ scribētꝭ/spi
ritū sctm̄ loq̄r. q̄ tarda molimia nescit. ⁊ cu
ius velocitꝭ currit ſmo. Ueꝝ alia potior ē
rō/q̄ me nō ita sentire ꝯpellit. Siq̄dem ter
cia ps eiusdē libri prsus repudiāda rescin
dēdaqꝫ ē tāq̄ꝫ vł male explicata/ vel plane
abhorrēs ⁊ discrepās a doctria sana docto
rū q̄ d̄ nr̄a btitudie locuti sūt. Nec stat cuꝫ
determinatōe expssa decretalꝭ ponētꝭ btitudi
nē nr̄am ꝯsistere ī duobꝫ actibꝫ visiōe ⁊ fru
itione cū lumie glie. Et si h̄ ita ē ī btitudi
ne ꝯsūmata ꝙ deꝰ nō est visio ⁊ claritas no
stra eēntialꝭ sꝫ tm̄ obiectalꝭ. q̄nto magꝭ erit
h̄ alienū in beatitudinis quadā assimilati
one imꝑfecta quam fas haberemus h̄ de/
gustare in via. Ponit autē tercia ps libri ꝓ
fati ꝙ anima ꝑfecte contēplans deū nō so
lū videt eū ꝑ claritatē que est diuia eēntia/
sed est ipamet claritas diuina. Imaginatꝭ
eni sicut scriptura sonat ꝙ anima tunc de
sinit esse in illa existētia quā priꝰ habuit in
ꝓprio genere. ⁊ ꝯuertitur seu trāsformatur

⁊ absorbeꝛ in eē diuinũ/⁊ in illō esse ideale
defluit qđ habuit ab etno in eēntia diuīa.
de q̄ esse dicit iohes in euāgelio. Qđ factū ē
in ipo vita erat. Et h̄ esse p̄supponit autoꝛ
iste cauſaꝫ nr̄e existētie realis et esse vnū cū
eo ſm essentialē existentiā. Addit q̄ ꝑditur
aīa cōtēplantis in esse tali diuīo abyssali.
ita vt repibilꝭ n̄ sit ab aliq̄ creatura. Similitu
do talꝭ posset adduci q̄ nō tm̄ ab ipo poniꝛ/
si gutta modica vini in mare dilabereꝛ cō/
stat q̄ mox absorpta ↄuertereꝛ ī illō. ¶Hec
7 positio deficit in multis. q̄ꝫ nō facile iduce/
bar aliq̄d falsitatis suspicari ī illa tercia p̄/
te qñ in aliis ꝑtibꝫ tot vera altaq̄ ↄspexe/
rā/qñ etiā legebā obtestatōnes autoris ne
cito dānareꝛ a nō intelligētibꝫ ne pessimarē
tur. Et q̄ꝛ pfecto ꝓnioꝛ dꝫ eē doctoꝛ omīs
ad pie īterpretādū dicta aliena si fieri possit
absq̄ fidei ⁊ simplicium ꝑiculo/q̄ꝫ ad rigi/
de ↄdēnādū. Attuero diligēs ⁊ repetita in/
spectio dictoꝝ illoꝝ magis ac magis in illū
erroꝛē apuit. Hec āt sūt pauca de dictis su
is excerpta ad lr̄aꝫ. Ait eīn .ij. c. iij. ptis In
ipa q̄dē sui vacuitate ꝑ fruitiuū amoꝛē spi/
rit' ꝑdit semetipm. deniq̄ claritatē nullo i/
termediāte suscipit ac sine intermissione ipa
fit ea claritas quā accepit. ⁊ .iij. c. depēdeńq̄
nostꝝ esse creatū ab eē eterno ⁊ ſm eēntialē
existētiā vnū cū illo ē. Seq̄tur. vniuersi q̄ꝫ
sup̄ sui creatōem in vite ↄtēplatiue altitu/
dinē sublimati vnū sunt cū hac deifica cla
ritate. imo ipa claritas ipi sunt. vidēt ꝑcipi
sentiūt ⁊ inueniūt ꝑ h̄ deificū lumen se ſm
esse vitāq̄ suā increatā/eādēq̄ fore simpli/
cē diuinitatis abyssum. Seq̄t. atq̄ cū eo q̄
vident ⁊ qđ vidēt lumīe idē fiūt. Et ꝑmo
ca. dixerat. Uniuersi deuoti spūs vnū cuꝫ
deo ꝓfundo amoris defluuio fiē defecti n̄
quōlibet q̄dē vnuꝫ sꝫ idipm qđ ē ipa in se
essentia dei eo mō quē btīfica btītudo. Et
.iiij. c. expssius ait. Illuc spūs est sup̄ seipꝫ
trāslatus ⁊ deo vnificatus gustās videsq̄
in vnitate viuide abyssus in q̄ sese ſm esse
suū increatū possidet imēsas diuitias q̄ ip
semet iuxta cū modū q̄ eas de' gustat ⁊ vi/
det. Et his ⁊ silibꝫ dictis intētōeꝫ autoris
fuisse q̄lē diximus. Neq̄ eīn de ipa q̄ latet
aliunde q̄ꝫ ex scriptis suis sumi pōt certitu
do. Qꝫ si deficit autoꝛ in explicādo sic palā
aut errat aut deficit sibi iputet q̄ nō solum
lr̄atis doctisq̄/sꝫ idoctis etiā ⁊ rudibꝫ/tali
ter locut' ē. ¶Sꝫ neq̄ āmirari vel idignari
q̄spiā dꝫ/nec de temerario iudicio arguere
eos q̄ legētes eū p̄sertiꝫ ibuti in sacris lr̄is
intētionē suā ex v̄bis colligūt/collectā exa/
mināt/examinatā se dicūt itelligere. ⁊ intel
lectā si erronea ē rep̄hēdere n̄ omittūt. Nō
eīn maioris sanctioris ue autoritatis est au
toꝛ q̄ꝫ sctissimi diuinissimiq̄ theologi do/
ctores nr̄i/q̄ tm̄ dicta sua alioꝝ examini li/
bero vt Aug'. ait iudicāda reliq̄rūt. Deni/
q̄ materia tercie ptis nō ē de illis q̄ ꝑ defe/
ctū et expientiā sꝫ ꝑ intellectū sanctis īspi
ratū ↄgnoscunꝛ et scripta sunt. Hoꝝ autem
noticia ⁊ diiudicatio p̄cipue apđ exercita/
tos theologos ī sacris lr̄is q̄rēda est. non
apud deuotos solū. ¶Amplius nō ignoro
fuisse ⁊ esse q̄sdā ex theologis disputātes sa
tis curiose si posset de absoluta potentia
aīa rōnalꝭ ↄgnoscere ⁊ formalitꝛ btīficari ꝑ
diuinā essentiā absq̄ medio alio. ita q̄ de'
esset ipi aīe sua cognitio et fruitio n̄ tm̄ ob
iectalis sed q̄si formalꝭ. Hoc est. de' nō so/
lū esset cognitio q̄ cognosceret ab aīa sed ꝑ
quā aīa ipa cognosceret. ⁊ pari mō de frui
tione. Quicq̄d tn̄ sit de possibili nullus
ita esse de facto p̄sumit asserere. Nā eccla/
stica determiatio ad oppositū ē. nullū vsq̄
inuenio theologū q̄ nō dico posuerit. sed q̄
vllā oīno fecerit q̄stionē q̄ ꝑ talē modū
q̄lis explicaꝛ ab h̄ autore aīa posset deū vi
dere ⁊ btīficari in eo neq̄ de facto neq̄ de
possibili. tanq̄ꝫ videlicꝫ aīa desineret existe
re in esse ꝓprio. ⁊ trāsformareꝛ in illud esse
diuinū ideale quale habuit in deo ab etno
Quoniā vt interim disputatōem de idea/
rū pluralitate in deo omittā que a multis
ignorāter poniꝛ/si corpus christi vel aliđ
corpus btīficatuꝫ hoc modo ꝑderet aīam
suā in sua ↄtēplatōe ⁊ beatificatōe/pro illa
haberet essentiā diuinā ipm formaliter vi
uificātē. alioq̄n esset absq̄ vita. Sed nec aīa
esset tūc eiusdē speciei sicut prius. q̄ppe nō
haberet aliđ esse et viuere q̄ꝫ habuit ab eter
no in arte diuīa. In q̄ esse sicut erat ab et/
no aīa quelibet etiā dānata vita diuīa erat
beatitudo sua. Porro corpus humanum
nō posset in gloria reperire animā suaꝫ ad
sui viuificatōem formalē. aut si posset iam
aīa nō esset ꝑdita/qualiter ipe loquiꝛ. alie
demū sequerentur innumerabiles absurdi
tates q̄s ꝓsequi longum esset. ¶Sed vide
bitur fortassis ꝓ ista assertione facere illud
apostoli verbū. Qui adheret deo vn' spiri
tus est. Et multa christi dicta sunt ī hac sē
tētiā imp̄cātis p̄rem/ vt fideles vnū sicut

pater et filius ipi sunt vnũ Dudũ ꝓo certa est scriptoꝝ patꝝ sup hĩs expositio dicentiũ illã vnitatẽ nõ esse essentialẽ/nec ꝑ pcisam siĩitudinẽ. sed sola ibi notaꝛ assimilatio ⁊ pticipatio. queadmodũ dicit lucas ꝙ multitudĩs credentiũ erat coꝛ vnũ ⁊ aĩa vna. ⁊ de duob amicis itidẽ dici vulgaris vsus habet. queadmodũ etiã carbo ignit⁹/⁊ aer illuminat⁹ vnũ appellanꝛ cũ suo igne ⁊ lumine. Hoc tropo ꝓbat boet⁹ hoĩez bonũ esse deũ. iuxta illõ ps. Ego dixi dij estis. nõ q̃dem ꝑ ꝟitatẽ et vnitatẽ diuine eẽntie ⁊ locutõem ppriã. sed pticipatiue ⁊ assimilatiue imitatiue ⁊ nuncupatiue. ꝙ si autoꝛ iste pari mõ rñderet se dicta sua intellexisse de vnificatõe spũs cũ deo nõ ꝯtẽdo neq̃ contradico ꝯ intentõez sꝫ explicatõz aliꝫ sonare nõ dubito. qm̃ p̃terea nihil magnũ diceret de ꝯtẽplantib vltra oẽs generaliꝫ q̃ sunt filij dei ꝑ grãm adoptionis. ¶ Mirabernis forte pr̃ in xp̃o dilectissime mirabens hec audiẽs. quo pacto ĩ talẽ erroꝛẽ vl' inscitiã vir tam deuotus ⁊ instruct⁹ corruerit. Noli solũ mirari sꝫ time. ⁊ hũiliter sape iugiter stude. quãdo audis nõ istũ tm̃modo sꝫ alios inumeros q̃ nõ parue videbãꝛ scitatis circa ꝟitatẽ deuiasse. quoꝝ aliq̃s ipe autoꝛ iuste rep̃hẽdit in fine scõe ptis q̃ blãdiebãꝛ tm̃ sibi de sublimitate ꝯtẽplatõnis legꝫ. queadmodũ ꝓbat eos a demonio meridiano fuisse seductos. Erat autẽ de secta begardoꝝ q̃ olim ꝑ eccl'iastica decreta dãnata ẽ. Erat sicut estimo autoꝛ iste ꝓrim⁹ coꝝ tpi. potuitq̃ fieri vt ꝯ suã imaginatõz de btĩfica visiõe vel ꝯtẽplatiua q̃ forte tũc ꝯmũis sibi erat cũ multis decretalis expssa ꝓdita sit/ꝯstituens btĩtudinẽ in duobus actibus. Preterea nõ est necesse vt iudiceꝛ fuisse ptinax heretic⁹ aũ hmõi determinationẽ si tũc ⁊ postea semꝑ patus erat audire

A ecclĩam. nũc ꝓo sec⁹ esset in alijs. ¶ Postremo attendam⁹ p̃coꝛ q̃ pacto sibi cauere habent oẽs in sacris lr̃is nõ satis imbuti neq̃ eruditi ꝑ diuturnũ ac vehemẽs studiũ/vl' ne talib tractatul' insolitis nimis adhereant. q̃q̃ multa vera sint. Nõ eni ꝑsuadet demõ falsa sine ꝑmixtione veroꝝ. Ne subito p̃sumãt ipi theologicas arduasq̃ materias nouis ꝟbis ⁊ ꝑ sua estimatõe affectioneq̃ ꝓpria ptractare. Nobis eni ad certã regulã loq̃ fas est inq̃t Aug. alioq̃n sec⁹ agentes facilẽ ad p̃cipitiũ sibi viã sternũt. Ad taliũ itaq̃ q̃stionũ determinatõez aut ad eas plane intelligẽdas vl' explicãdas n̄ sufficit ꝙ hõ sit deuotus et sit adept⁹ illaz ꝯtẽplatõis spẽm scĩssimam ꝓrsus et optimã q̃ ꝟsaꝛ in affectõe et feruoꝛe charitatis qñ. s. hõ trãsit in affectũ cordis ad ꝟtutes. Hanc eni spẽm ꝯtẽplatõis adipisci ⁊ condescẽdere fas habẽt etiã ipe mli'ercule ⁊ idiote sine lr̃is p̃supposita fide simplici/⁊ plerũq̃ facili⁹ q̃ viri magno ingenio ⁊ litteris sacris p̃diti q̃ in altera ꝯtẽplatõis specie lõge p̃cellũt. Hec autẽ species altera ꝯtẽplationis ꝟsari poniꝛ in ꝑscrutatõe diuinarũ virtutũ ꝑ q̃s fides saluberrima sicut ait August. gigniꝛ. nutriꝛ/defendiꝛ roboraꝛ. Qꝫ eni secari possint ab inuicẽ he ꝯtẽplatõnis species ⁊ experientia doctrix est ⁊ Hugo significat dicẽs. Sepe amoꝛ intrat vbi cognitio foris stat. Nullus tñ ꝓpo vocabulo dici debꝫ cõtẽplatiuus vl' sapiẽs et ꝑfectus theologus q̃ ꝑma ꝯtẽplatõis specie caruerit. Vult ḡ aliq̃s esse et dici ꝟe sapiẽs hẽat vtrãq̃ ꝯtẽplatõis spẽz/illã videlꝫ affectus q̃ saporẽ dat. ⁊ illã itellect⁹ q̃ scie luminositatẽ p̃stat vt ꝯstituaꝛ sapia. i. sapida scientia. Qꝫ si altera carẽdũ eẽt. eligibilius iudicareꝛ cõicare in ꝑma q̃ in scõa. sic optabilius ẽ habere piũ affectũ/humilẽ ⁊ deuotũ ad deũ/q̃ intellectũ frigidũ solo studio illumiatũ. Scia q̃ppe inflat intellige si sola ẽ/charitas edificat. Nihilomin⁹ vbi de veritate fidei q̃riꝛ tradita in sacris scripturis magis interrogãdi ꝯsulẽdiq̃ sũt theologi vigentes in ꝯtẽplatõne scõa q̃ idiote pollẽtes in ꝑma secluso in eis patẽti reuelationis miraculo. ⁊ nisi forte manifesta esset in hmõi theologis deꝑuatio ĩtellectus ⁊ ĩtolerabilis moꝝ ꝑuersitas q̃ etiam mẽtiri qñq̃ facit nõ tantũmodo circa fidem/sed circa moꝝ p̃ncipia. vt apl's ⁊ Aristo. cũ experiẽtia testanꝛ. Addo adhuc ꝙ sicut ex carẽtia pij affectus ⁊ magis ex infectiõe eius ꝑ vicia errãt nõnũq̃ peritissimi ĩ sacris scripturis. excecauit eni eos malicia eoꝝ ⁊ dati sunt in reprobũ sensum/ita ex paruo lumine intellectus ⁊ parua loyca ꝓlabuntur qñq̃ in errores periculosissimos illi q̃ magnorum sunt erga virtutes affectuũ. quales apostolus notauit habere zelum. sꝫ nõ ẜm scientiã. adeo vt si nõ humiliter sapiãt ⁊ nisi sese contrahant intra metas sue cognitiõis nulli ptinacius inueniunꝛ neq̃ absurdius errores ꝯfingere. Propterea nõ leuiter scribere debẽt vel docere/sꝫ nec absq̃

cautela magna adherẽdũ ẽ eis. nõ p̃uia diſ
cuſſiõe diligẽti ⁊ doctoꝝ examinatiõe. In
talib⁹ q̃ppe pl'ima ſepe reperimus aut falſa
aut male explicata. ac p̃inde mlt'ã erroꝝ ma
teriã p̄bentia ſimplicib⁹ / q̃ꝫ q̃ꝫ in ml'tis di/
uina altiſſimaq̃ꝫ ſint. Inter tales ſcp̃turas
narrant' aliq̃ narratões aut regule vl' doct
ne p̃ticl'ares aliq̃ꝝ patrũ veteꝝ. q̃ magis ad
mirãde q̃ꝫ imitãde dicũt'. Queadmodum
Johẽs q̃ climach⁹ dicit' ponit ꝟtutes eſſe
ĩpaſſibilitates et q̃dã valde auſtera ſup pe
nitentia ⁊ peccatis. Et Caſſian⁹ de libero
arbitrio notatus. ⁊ aliĵ alia paꝝ examiata
aut nimis rigida tradũt / q̃ ꝯmũis ſchola
theologice ꝟitatis merito nõ admittit aut
reĵcit. Quãobrẽ bonũ ẽ mel cũ fauo. ſapoꝛ
ſcꝫ deuotõis cũ lumĩe eruditõis. aut ſi alte
rũ dũtaxat obtigerit / vtat' q̃libꝫ dono ſuo.
ambulet in vocatõe ſua. abũdet in ſẽſu ſuo
⁊ comedat mel q̃ntũ ſatis eſt. nõ pl⁹ ſapiẽſ
q̃ꝫ opꝫ. Rectũ q̃dẽ ꝟbum enũciat Orati⁹
q̃d ab ip̃o poſtea Hieronymo ñ lõge a ma
teria traductũ ẽ. Quod medicoꝝ eſt ꝓmit
tũt medici / tractãt fabrilia fabri. Cõformi
ter ſatis ad illã logicoꝝ maximã. Unicui/
q̃ꝫ in ſua arte p̃ito credendũ eſt. Bene vale
pater et frater ĩ xp̃o apud quẽ tuaꝝ me ora
tionũ participem fac Amen.

¶ Finit ep'la magiſtri Johis d̃ Gerſon ad
fratrem bartholomeũ carthuſieñ. de libro
ruyſbroech.

Incipit libellus

fratris Johis de ſchoenhauia q̃ nitit' defẽ
dere quedã dicta fratꝛ Johis ruyſbroech
ꝯ magiſtꝝ Johẽꝫ de gerſon cancel. parif.

q Uoniã q̃dã doctoꝛ eximius
parif. artis theologice q̃daꝫ
dicta fratꝛ Johis d̃ ruyſbro
ech in libro q̃ intitulat' de oꝛ
natu ſpũaliũ nuptiarũ min⁹
iuſte vt opinoꝛ calũniat' ⁊ reprobat aſſerẽſ
doctrinã eiuſdẽ viri ĩ q̃buſdã paſſib⁹ ⁊ ſpe
cialit' in tercia p̃te p̄fati libri eſſe erroneam
a regula theologice ꝟitatis ac traditõe ſan
ctorũ patrũ ⁊ doctoꝝ diſcrepãtẽ. ⁊ ob h̃ ñ
eſſe recipiẽdã ⁊ abĵciendã. Idcirco vt ve
ritas hui⁹ doctrine quã a ſpũ ſctõ arbitroꝛ
effluxiſſe ⁊ emanaſſe. qui mgr̃ eſt ꝟitatis ⁊
nõ erroris / planius elucescat inq̃ntũ tenui
tas mei ingenioli ⁊ exiguitas mee ſcie ap/
petant / tria p ordinẽ facere dei gr̃a aſpiran
te attẽptabo. Primo intentõem ꝟboꝝ ſuo
rũ q̃ꝫtũ ad ea q̃ ibi arguunt' et rep̃hendũt'
⁊ tanq̃ꝫ erronea iudicant' explicabo. Secũ
do q̃liter hec doctrina nõ ſit noua adinuẽ/
tio et ſup̃ſtitioſa / ſed oĩno ſentẽtĵs nomia
tiſſimis doctorũ catholice fidei ꝯſona ⁊ ip
ſoꝝ auct'e ꝯmẽdata ⁊ approbata. p̃ut dñs
dederit explanabo. Et tercio q̃liter rõeſ ob
iecte minus efficaces ſũt, nec p̃dictã doct/
nam euacuãt declarabo

Uantum ad pri

q mũ eſt ſciendũ q̃ frater Johes de
ruyſbroech autoꝛ p̃dicti libri de oꝛ
natu ſpũaliũ nuptiaꝝ in tercia p̃te eiuſdeꝫ
libri nõ loquit' de illa vniõe q̃ eſt p idẽtita
tem realis exiſtẽtie. de q̃ dicit chriſt⁹ Joh.
xiiĵ. Ego ⁊ pr̃ vnũ ſumus. imo ĩ oib⁹ aliĵs
libris ſuis / p̃teſtat' ip̃e q̃ creatura nõ p̃t fi
eri creatoꝛ. Hec loquit' etiã de illa vniõe q̃
eſt ſolũ p ꝯſenſũ ⁊ ꝯformitatẽ voluntatis.
que eſt omnib⁹ ſpũalẽ gr̃am habentibus.
queadmodũ legit' Actuũ. iiĵ. q̃ multitu/
dinis credentiũ erat aĩa vna ⁊ coꝛ vnũ in
dño. Sed loq̃tur de illa vniõe q̃ eſt p amo
rem liquefactiuũ et exceſſum ꝯtemplatõis
extatice. q̃ p̃re nimia ſuauitate et magnitu
dine interni dulcoris ⁊ vehemẽtia amoris
animã liq̃facit ⁊ reſoluit ⁊ totã virtutẽ rati
onis abſoꝛbet. de q̃ dicit Paul⁹. i. ad Cho
rin. vĵ. Qui adheret deo vnus ſpũs ẽ. Ex
p̃ceptõe enĩ diuine p̄ſentie et deguſtatione
interne dulcedis aĩa deuota in ſeip̃a deficit
et ſibi ac oib⁹ reb⁹ creatis p deſideriũ inflã
matũ / et in deũ totaliter expanſum fundi/
tus morit' / vt ꝟe poſſit dicere cũ apoſtolo.
Uiuo ego iã nõ ego / viuit autẽ in me chri
ſtus. id ẽ. ego totus trãſformatus in deum
p amorẽ nõ ſum in me ſed in chriſto. ⁊ ideo
per amorẽ totus deificatus loquoꝛ vt chri
ſtus. Quod etiã idem apoſtol⁹ dicit Cho
rinthĵs. An experimentũ q̃ritis eius qui
in me loquit' chriſtus? Quod autẽ liq̃ſcit
⁊ reſoluit' in ſeip̃o non exiſtit. ſed recurrit ⁊
trãſformatur in illam imaginẽ que ſibi p̄/
ſencialiter exhibet'. Ex quo patet q̃ imago
anime ratõnalis p efficaciã diuini lumĩs
in ſuã imaginem increataꝫ deifice poterit
trãſformari / p̃ut docet ap'ls. ĵ. ad Choꝛ.
iiĵ. Nos autẽ reuelata facie gl'iam dñi cõ/
templãtes ĩ eandẽ imaginẽ trãſformamur
a claritate in claritatẽ tanq̃ꝫ a dñi ſpũ. q̃ꝛ a
a claritate imaginis create p q̃ndã ſimili/
tudinẽ trãſformabimur ĩ claritatẽ imagĩs

increate. Et in hac trãſformatõe imago ra
tionał ꝯſtituit̃ i tãta ꝯformitate diuie aſſi/
milatõis q̄ eſt inexplicabił oĩm ligue. Qđ
ſubtilit̾ videt̃ inuere apłs cũ dicit. i. Cho.
ij. Ocułꝰ nõ vidit nec auris audiuit nec in
cor hoīs aſcẽdit. bonũ. ſ. inenarrabile qđ p̄
parauit deꝰ diligẽtibꝫ ſe. Hoc enĩ bonũ in/
enarrabile qđ p̄parauit deꝰ diligẽtibꝫ ſe põt
dici ꝑfecta ꝯformitas et indicibił caritas
diuie aſſimilatõis q̄ oĩm ligue indicibił ē
ꝛ incõphẽſibił eſt oĩm menti. nec vnq̄ꝫ ꝑfe
cte cogſcit̃ niſi i ſpecło eternitat̃ qđ ē ꝟbũ
diuinũ ꝛ eſſentia diuia. ꝛ ḡ de iſta vnione
ꝛ trãſformatõe credẽdũ ē magꝭ noticiã af/
fectualẽ et expimentalẽ habẽtibꝫ q̄ꝫ ſolũ in
tellectualẽ. qꝛ nemo hec ſcit niſi q̄ accipit ꝑ
expientiã vel reuelatõnẽ. Et de iſta idici
bili claritate diuine aſſimilatõis locutꝰ eſt
frater iohẽs de ruyſbroech in tercia ꝑte li/
bri de ornatu ſpũaliũ nuptiaꝝ. ꝛ de hac v/
nione extatica intelligẽda ſunt eiꝰ ꝟba ꝛ re
cipiẽda. đ q̄ vnione loq̄t̃ btũs Diony. lib.
de diuis noībꝫ. c. de amore. Et amor diui/
nus extaſim faciẽs ꝛ nõ ſinẽs ſuıꝑoꝝ eſſe
amatores ſꝫ amãdoꝝ. Propt̃ qđ paulus
magnꝰ in cõtinentia diui amoris diuino
amore ꝑticipãs. Viuo ego iã n̄ ego / viuit
ꝟo in me xp̃s / tanq̄ꝫ ſui amati viuẽs vita
ſicut valde diligibilit̃. Hec Dyoni. Vnde
ꝑꝫ q̄ amor extaticꝰ duo ſuppõit. ſ. eē nat̾e
nr̃e ꝛ eē grẽ / q̄ introducit i tãto ḡdu vt aĩa
potiꝰ xp̃m ſentiat q̄ꝫ ſeipam. Grã enĩ tanq̄ꝫ
deifica hꝫ mentẽ deo aſſiłare / ꝛ ipaꝫ deifor
mi diſpoſitõne iduere. Ad hos deiformes
habitꝰ tã excelſos / tam a nr̃a ifirmitate lõ
ginq̄s et viſui nr̃o tã abſcõditos / expo nẽ/
dos oĩno minores ſumꝰ. qꝛ iſta ſũt myſte/
ria regni dei. q̄ vt exiſtimo nõ cõit̃ omnibꝫ
ſꝫ puritate intelligẽtie ꝛ diuis illuminatõi
bus ꝛ grã p̄uilegiatꝭ cõicãda ſunt. Intus
audiũt̃ ibiq̄ꝫ dicũt̃. iđ his q̄ foris ſunt di/
ci nõ debuerũt. Ne tñ hi q̄ foris ſunt dere
linq̄rent̃ ſi ab his q̄ intꝰ ſunt nõ vocarent̃.
aliq̄ liter erãt innoteſcẽda vt diſcerẽt infir/
mi q̄ꝫtũ eis deſit. et ad quã ꝑfectõeꝫ aſpira
re deberẽt. Hec enĩ archana et ꝓfũda ſi nõ
guſtãt̃ nõ amãt̃ ꝛ ſi nõ amãt̃ nõ intelligũ
tur. ꝛ ḡ dıȷudicãda nõ ſũt ab his q̄ n̄ guſta
uerũt. vnuſq̄ſq̄ꝫ eñ bñ iudicat q̄ nouit ꝛ bo
rũ ē bonꝰ iudex / vt ait phs. Et h̄ đ p̄mo

ſ

Ecundo viden

dũ ē q̄lr̃ doctrina p̄fati viri a ſen/
tentijs ſctõꝝ patꝝ nõ diſcrepat. ſꝫ ꝑ oĩa
ipis ꝯſonat et ꝯcordat. De hac eñ vnitate
dicit btũs Ber. i epła ad frẽs đ mõte dei.
Vnitas ſpũs cũ deo / hoīs cor ſurſũ habẽ
tis ꝓficiẽtis in deũ volũtat̃ ē ꝑfectio. cuꝫ
iã nõ ſolũmõ vult qđ deꝰ vult. ſꝫ ſic ē nõ tã
tũ affectus ſꝫ etiã i affectu ꝑfectꝰ vt n̄ poſ/
ſit velle niſi qđ deꝰ vult. velle aũt qđ vult
deus h̄ iã ſiłe deo eē ē. nõ poſſe velle niſi qđ
vult deꝰ. h̄ ē iã eē qđ deꝰ ē. cui iã velle ꝛ eſſe
idip̄m ē. vñ bñ đr. qꝛ tũc videbimꝰ eũ ſicu
ti eſt cũ ſic ſiłes ei erimꝰ h̄ erimꝰ qđ ille eſt.
Quibꝫ enĩ ptãs data ē filios dei fieri / data
eſt ptãs nõ q̄dẽ vt ſint deꝰ. ſꝫ ſint tñ qđ deꝰ
eſt. Poſtmoduꝫ loq̄t̃ de triplici ſiłitudine
hoīm cũ deo. ꝛ deinde ſubiũgit. Dicit̃ aũt
hec ſiłitudo dei vnitas ſpũs nõ tm̃ qꝛ aſſi
cit ſpm̃ hoīs ſpũſſctũs. ſꝫ qꝛ ipa ē ſpũſſan
ctus deꝰ caritas. q̄ cũ ſit amor p̄ris ꝛ filij
ꝛ vnitas ꝛ ſuauitas ꝛ bonũ et oſculũ ꝛ am
plexꝰ / ꝛ q̄cq̄d ꝯmũe p̄t eſſe amboꝝ i ſũma
illa vnitate veritatis / et veritate vnitatis. h̄
idẽ hoī ſuo mõ fit ad deũ qđ ꝯſubali vnita
te filio eſt ad p̄rem vł p̄ri ad filiũ / cũ i am/
plexu p̄ris et filij mediã quodãmõ ſe inue
nit hoīs btã ꝯſcia. cũ mõ ineffabili cogita
biliq̄ꝫ fieri meret̃ hõ dei / nõ deꝰ ſꝫ tñ qđ eſt
deus. Ecce quõ iſta ſnĩa bñ oĩno ꝯcordat
doctrine fratris iohĩs de ruyſbroech ꝛ mu
tuo ſibi ꝯſonant. Hoc idẽ patꝫ ex epła infe
rius ãnotata / quã q̄dam vir deuotiſſimus
ꝛ doctiſſimus ꝯpoſuit. in qua ſub breuibꝫ
ꝟbis deſcriptus eſt totus ꝓceſſus libri fra
tris Johãnis ruyſbroech de ornatu ſpiri
tualiũ nuptiarũ. Cũ his concordat Bnĩd
tus ſup cantica ſermone. ij. vbi diſtinguit
de triplici lectulo. Primus eſt ꝓpriꝰ ſpõ/
ſe. Scđs eſt cõmũis ſpõſe et ſpõſi. Terciꝰ
ꝓprius ē ſponſi. Sponſe lectulꝰ eſt cum
quietis et pacatis et compoſitis moribus
intra ſe collecta requieſcit. Cõmunis ē cũ iã
incipit oblectari in ſponſo. Sed ꝓpriꝰ ſpõ
ſi eſt qñ ſui oblita penitus ꝛ ex ſe exuta to
ta trãſit in ip̄m. et q̄ſi induit̃ ip̄o dilecta ip
ſius. In lectulo ſuo nõ effluit ſponſa extra
ſe nec turbat̃ in ſe. In lectulo ꝯmuni afflu
unt illi delitie quedam de preſentia ſponſi/
In illo lectulo qui ſolus eſt ſponſi amoris
exagitata incendiũ ebullit et excreſcit. effu/
ſa ꝛ effluẽs tota trãſfũdit̃ in ip̄m. ꝛ in ſimi/
lem abſorbetur qualitatem. In primo pe/
nes ſe eſt. In ſecũdo penes illã ſpõſus. In
tercio penitus eſt ipa penes ip̄m ꝛ ſi dici

potest nõ est nisi ipe. In primo querit. In secundo adheret. In tercio vnitur illi. In primo tranquillitatem ꝓpriam possidet. In secundo quandam mereẽ cõmunitatẽ cum dilecto. In tercio absumit ⁊ absorbetur in quandã charitatis ⁊ gratie vnitatẽ. Hec Gilbertus vbi sup̃. Cum p̃dictis cõcordat Dionysius magnus sicut patet in auctoritate superius allegata ⁊ pluribꝫ locis libroꝝ suoꝝ. Et Hugo de sancto victore cõmentator p̃fati Dionysii sup septimũ angelice hierarchie dicens. Sic itelligas q̃nta est vis veri amoris ⁊ dilectõis si tamen intelligi põt qm̃ dilectio supeminet sciẽtie ⁊ maior est intelligẽtia. plus enĩ diligit q̃ intelligit. Intrat dilectio ⁊ appropinquat vbi scia foris stat Et reddit rõnem istius. qz verus amor siue charitas nullum patit medium inter se ⁊ obiectũ qd est deus. sed vehementer tendit in ipm̃ imediate. ⁊ ideo nunq̃ quiescit donec oia transeat ⁊ ad ipsũ dilectũ ⁊ in ipm̃ veniat. Un̄ subdit ibidem. Dilectio siue amor impetũ sequẽs ardentis desiderii sui nec dissimulare valens donec ad amatũ ꝑuenerit/amato appropiquat q̃ntum põt/ ⁊ eo ãplius sitiẽs intrare ipm̃ cupit ⁊ esse cũ ipo ⁊ esse ita prope vt si fieri posset hoc idẽ ipm̃ sit qd ipe. Nihil ei velocius/nihil acutius/nihil subtilius amore aut penetrabilius. qz natura sua nõ q̃escit donec naturalit amabilis totã penetrauerit ꝟtutẽ ⁊ ꝓfũditatẽ ⁊ totalitatẽ q̃ntũ põt. Huic etiã sniẽ alludit ꝑ oia vercellẽsis sup cãtica dicẽs. q affectus ⁊ itellectus sit coambulãt vsq ad nouissimũ defectũ itellectus. vbi hz sue cognitõis ⁊ sui luminis ꝯsũmatõnez. Affectus ãt adhuc ꝯtinet ꝑncipalia in deum suspiria ⁊ supitellectuales extẽsiões ⁊ imissiões/feruidos vulgares ⁊ fulgidos feruores ad q̃ꝝ oiuz sublimes excessus ⁊ excedẽtes sublimitates itelligẽtia trahi nõ põt/sz solus ꝑncipal affectus deo vnibit. ⁊ postea ibidẽ dic. Tãta ẽ virtus veri amoris ⁊ pulchritudis q nõ solũ fac hoies ⁊ ãgelos excedere naturã ꝓpriã vt in deum ascẽdãt. sz etiã deũ q̃si naturã ꝓpriã egredi vt ad creaturas q̃si ifra naturã suã ꝓducẽdo descendãt. ecce quõ oẽs isti excellentissimi doctores in h̃ ꝯueniunt q aia qñ rapit in diuini luminis abyssũ. tota deficit a seipa ⁊ in illum quẽ diligit tota liq̃scit ⁊ supitellectualit ei vnit ⁊ vnitissime trãsformat in ipm ita vt aia dũ a seipa alienat. dũ i istõ diuini archani secretariũ rapit. dũ ab illo diuini amoris incendio circundat intime penetrat ⁊ inflammat seipaz penitus exuit/ ⁊ diuinum quendã affectũ induit/ ⁊ inspecte pulchritudini ꝯfigurata tota in aliã glãz trãsit.

b

His p̃libatis rñdendũ est tercio ad obiectiões et rões q̃bus dñs cancellarius doctor venerabil et vir eloq̃ntissimus doctrinã p̃fati viri vicz fratris iohis de ruysbroech videt aliq̃lit calũniari et reprobare. Sciendũ est g̃ q autor p̃fati libri de ornatu spũaliũ nuptiaruz/nõ sic ille mgr̃ arbitrat homo idiota fuit ⁊ sine litteris in h̃ male erat informatus. sz erat sacerdos vt spero deo acceptissimus p̃mus prior ⁊ fundator cuiusdã monasterii canonicoꝝ regulariũ i brabãtia appellati viridis vallis cameracens dyoces ⁊ siti in q̃dam silua q̃ vocatur zonia iuxta ciuitatẽ famosam q̃ dr bruxella. Qui doctrinã suã nõ latino smone sz theutonico ꝯscripsit. licz enĩ ꝯpetentis scie fuerit non tñ tã eminẽtis scie erat q p̃fatã doctrinã latino sermõe tã ꝯposito ⁊ stilo tã elegãti scribere potuissz nisi speciali dono dei sibi datũ h̃ fuisset. Sed quidã frater eiusdẽ monasterii vir valde ingeniosus et lr̃atus postmodũ ob ꝓfectũ oim nationũ/q̃sdã libroꝝ suoꝝ latio smõe trãsferre in ꝑsona ipius curauit. Ammirãtes ergo doctrinã eius laico smõe ꝯscptã facilit ꝑpẽdere pñt ipm neq̃q̃ hãc didicisse ab homine aut ab hũana scia sed accepisse a deo ⁊ a diuina sapia ⁊ mgr̃a vnctiõe. a fratribꝫ enĩ eius cogsci pt q fuit hõ missus a deo. cui i his nouissimis diebꝫ h̃ duora archana ⁊ ꝓfũda atz diuia deus dispẽsãda largit ẽ vt noua admonitio suos melius attraheret auditores. ⁊ vt sectã illoꝝ liberoꝝ spirituũ qui tpe vite sue mltũ i brabãtia ⁊ illis ꝑtibꝫ pullulabant extirparet ⁊ errores ipoꝝ ꝯnudaret Vixit ei hõ iste dei postq̃ illõ lamẽtabile scisma i eccia surrexit. nã a tpe mortis sue xxv. ãni fluxerit vl circit. Hac g̃ occasiõe ⁊ necẽitate ꝯpulsus/ h̃ ꝓfũda ⁊ sbtilia theutonico smõe ꝯtexuit. q̃ q̃dẽ hãc doctinã absq aliq̃ labore studii sola gr̃a spũsscti eius mẽtẽ docẽte ⁊ plustrãte eructauit sic hñ ꝯptũ ẽ ill q̃ secũ ꝯũsati st ⁊ secretoꝝ suoꝝ ꝯsciĩ fuerũt. Si g̃ stilus libri i latinũ trãslati magĩ doleat hũanã eloq̃ntiã q̃ diuinã. h̃ ñ iputãdũ ẽ autori sz trãslatori. q̃ q̃dẽ trãslator ꝑ eo q ornatui ⁊ eloq̃ntie smonũ plus operaz dedit q̃ forte expedit ⁊ q̃dã ꝑ arbitrio suo

addidit in pdicti libri trãslatiõe multũ de/
sudauit. lȝ autor ab hac desudatiõe liber et
expers fuerit. cui oĩa q̃ docuit put pie cre/
dimus spũssctũs ĩspirauit ⁊ ãmistrauit. lȝ
etiã doctrina isti⁹ viri in latinũ trãslata sit
multũ grosa ɔpunctiua ⁊ deuotõnis exci/
tatiua. tñ ignitũ eloq̃um dñi vehementer
qd in ṗbis illi⁹ theutonicis inueniẽ mlto g
tiosius est. magis mouens afficiẽs ⁊ accẽ/
dens legentẽ. ita vt durissim⁹ corde sit qui
nõ ex eoꝝ lectõe ɔpungaẽ ad deuotõeȝ ex/
citeẽ ⁊ ad meliora puchaẽ ⁊ sublimeẽ. Ue
rũtamẽ ꝙ dictus doctor egregi⁹ sentiat ter
ciã ptẽ huius libri penit⁹ rescindendã tã/
q̃ȝ discrepantẽ a doctrĩa sana sctõꝝ docto/
rũ nõ ɔsentio sibi in h. sed videẽ mihi esse
approbãda doctrina hui⁹ tercie ptis et as/
serẽda tanq̃ȝ ɔsona ⁊ ɔcordans p oĩa doct
nis ⁊ sentẽtijs sctissimoꝝ ⁊ famosissimorũ
doctoꝝ totius eccl'ie. sicut satis d̃claratũ est
cap̃. precedenti. Doctrina ei hui⁹ tercie ptis
intelligẽda ẽ de illa vniõe extatica sic supi⁹
dictũ ẽ in ṗmo ca. de q̃ vniõe iste mgr̃ nul
lã facit mentionẽ in epl'a sua. Qȝ etiã dicit
ꝙ tercia ps eiusdẽ libri repudiãda ẽ tanq̃ȝ
male explicata notãdũ est ꝙ de deo melius
possum⁹ cogitare q̃ȝ loq̃. conãtes g homi/
nes scti d̃ deo loq̃ nec valentes nisi ṗbis ap
tioribꝫ/ṗbis que dicẽda sunt exṗmunt /et
modũ loq̃ndi quẽ vsus sctõrũ patrũ tenu/
it imitanẽ. et sic autor hui⁹ libri in ista ma
teria altissime ⁊ sũme contẽplatiõis imita/
tus ẽ modũ loq̃ndi sctõrũ patrũ q̃ de hac
materia locuti sunt. vtẽdo q̃busdã ṗbis ñ
pprie sed trã[illegible]ptiue sicut ista matia exi
git. ẽm exig[illegible] matie ẽm õcs sunt expe/
tendi. sic e[illegible] ony. in libris suis caliginẽ
vocat q[illegible] rõnales inducunẽ ĩ istõ in
terius c[illegible] lũ diuie claritatis. vbi clau/
sis sens[illegible] hostijs secreti⁹ castissimo ãplexu
ɔueni[illegible] cũ dilecto. ⁊ tñ maxima illustrati
one ibi irradianẽ. Silr̃ qñ mentẽ ɔtigit ra
pi ⁊ in suṗpius extasim pduci/tũc annihi/
lari dicẽ. qꝛ mens ĩ extasi posita sibi ⁊ oibꝫ
creaturis fundit⁹ moriẽ/inq̃ȝtũ seipam ne/
sciens sui ⁊ omniũ creaturaꝝ obliuiscitur.
ideo de talibꝫ mentibꝫ dicit aplus Col. ij.
Mortui estis ⁊ vita vr̃a abscõdita ẽ cum
christo in deo. Sic etiã spũs rõnales seip
sos pdere ẽ omnino nõ sentire semetipos et
a seipis exinaniri. et pene annullari. vbi tñ
melius secuȝ sunt. cũ sic sunt ꝙ tñ vbi sint
nesciant. ⁊ licȝ hucusq̃ȝ seipos habẽt tamẽ

se modo ṗdicto pdiderũt. Qd vtiq̃ȝ videẽ
ɔtigisse aplo cũ in raptu ɔstitut⁹ an in cor
pe vel extra corpus esset prius se asserit ig
rare. Scriptura sacra eo spũ exponenda ⁊
itelligẽda ẽ q̃ plata. ⁊ sic arbitror ꝙ si dicta
hui⁹ ṗoris ẽm illũ sensum diuinũ ⁊ spm̃ ĩ
telliganẽ q̃ plata sunt ꝙ in eis error nõ ap/
parebit sed mera ⁊ clara veritas relucebit.
Sepe scti viri de altissima ɔtemplatõe q̃/
dam pferũt /q̃ minus pfecti qꝛ penetrare
nõ possunt lapsũ erroris putãt. Nõ puto
dici potuisse qd hunc ṗorẽ puto sensisse.
Est eñi iste mod⁹ sentiẽdi alien⁹ ab oĩ mõ
vsitato sentiẽdi. vnde nec vsitatis ṗbis pt
aliq̃tinus explicari. Et ideo qñ viri pfecti
nr̃a instãtia ⁊ iportunitate ac caritate deui
cti aliq̃d nob de tali affectõe vl' intelligẽtia
temptauerũt reuelare succũbũt ṗbis. vl' ta
lia ṗba loquũẽ q̃ nostꝝ intellectũ excedũt.
Suauitas hec q̃ deuotis mentibꝫ ĩ vnione
intima dei ppinaẽ tam sublimis est ꝙ nec
vocali nec mẽtali verbo ẽ expssibil' sed sola
attingibil' est expientia. ⁊ g nõ est mirũ si il
lud quod d̃r de iudiciali eo mõ q̃ dicipt sit
minus gtũ/minus placeat/min⁹ accepteẽ
ab his q̃ talia nõ sunt experti. Et qꝛ hãc vni
onẽ intimã et extaticã in q̃ spũs rõnal' pfe/
cta assĩl'atõe ɔformaẽ imagini sue increate
ṗdictus auctor conat⁹ ẽ explicare q̃ tñ dif
ficillima est ad disserẽdũ. idcirco q̃dã ṗba
ptulit q̃ a q̃ȝpluribꝫ nõ capiũẽ. Que tñ si re
cte fuerint intellecta ⁊ ad intentõeȝ dicẽtis
respectus habeaẽ/nõ errorẽ lȝ ɔcessam pu
to continẽt ⁊ iratẽ. Pro q̃ [illegible] horũ pleni/
ori itellcũ hñdo sciẽdũ ẽ ꝙ h vnio extatica
q̃ ɔsistit in amplexu vnitiuo sũmi boni tri
pliciter ⁊ sub triplici habitudĩe pcipitur ĩ
hac vita. Aliqñ eñi pcipiẽ ex diuie clarita/
tis et ẽẽntie trãsitoria visiõe ⁊ ɔtẽplatõne.
Interduȝ ex diuine suauitatis ṗlibatoria
fruitõe. Interdũ ṗo ex diuie imẽsitatis io
cunda ammiratõe. ⁊ de aliq̃ istoꝝ triũ mo/
dorũ siue de vnoquoq̃ȝ puto esse intelligẽ/
da dicta tercie ptis illi⁹ libri de ornatu spũ
aliũm nuptiaꝝ. potissime tñ de ṗmo mo/
do. vicȝ de illa vniõe ⁊ ɔtẽplatõe q̃ fit ĩ ra
ptu. Primũ horũ liquet ĩ paulo q̃ fuit ĩ ra
ptu intuitiua ɔtẽplatiõe diuie essentie trãsi
torie illustratus. ⁊ licȝ paul⁹ ĩ illo raptu ha
buerit actũ beatificũ/tñ ex h nõ potuit di/
ci pfecte btũs. qꝛ ñ habuit statũ beatificũ.
nec etiã illũ actũ mõ ɔphensoꝝ puto per/
manẽter ⁊ imobiliter sicut habẽt beatĩ. sed

flutibiliter ⁊ trāsitorie sicut lumē ꝯtinuat in aere ad solā p̄ntiā solis .q̄re nō debuit dici ex hoc ꝑfecte btūs. Scd̄s modus appa ret in ꝓpheta dauid q̄ tanta dulcedine di uine suauitatis repletus fuit ꝙ tanq̄ ebri⁹ clamauit. Delectatōes ī dextera tua vsq̄ ī finē.innuēs ꝑ h̄ ꝙ mensura et magnitudo hui⁹ suauitatꝫ nullo t̄mino vl' fine poterit coartari. Terci⁹ mod⁹ patebit in regina sa ba q̄ visa gl'ia ⁊ magnificētia regis salomo nis ꝑ magnitudine ām̄iratōis defec̄ ⁊ ī ex tasim rapta fuit. De talib⁹ mentib⁹ ꝟificat illō quod scribit̄ Esa.lx. Tunc videbis et afflues ⁊ mirabit̄ ⁊ dilatabit̄ cor tuū. q2 in illo lumine tearchico tibi diuinitus influ xo videbis illa q̄ nec ocul⁹ vidit nec auris audiuit ⁊c̄. in quo excellētia illius visiōis ⁊ cognitōis designat̄.

Pro āpliori ve ro declaratōe illi⁹ dicti qd̄ p̄fatus mgr̄ dicit ꝙ doctrīa illi⁹ tercie ptis non stat cū dem̄inatōe decretal'. Sciēdū est ꝙ q̄cūq̄ pie librū alicui⁹ eccl'iastici do ctoris legit/si q̄d in eo q̄si dubiū ⁊ scrupu losum inuenerit /nō statim exardescēdo in uadit sed inspicit ⁊ discernit ⁊ retractat ex circūstantijs ⁊ ex scp̄tis eiusdē autoris .et ad vltimū ꝓus eligit ꝯfiteri se ignorare vl' nō itelligere q̄z illi erroꝝ notā impingere. nisi manifesta ī eo heresis dep̄hendat̄. Cō stat eni catholicos p̄res q̄ diuersos libros ꝯscp̄serunt de eadē sentētia nūc obscurius nūc aptius fuisse locutos. nec h̄ ducit̄ ꝑ i cōueniēti. Uarietas eni affert pulcritudi nem ⁊ delectat audiētes siue legētes rara ⁊ difficilia bis delectāt ait Oratius poeta. Sic igit̄ sepedictus frater Johēs de ruys broech licꝫ in tercia pte libri de ornatu spi ritualiū nuptiarū de illa sublimissima ma teria ⁊ obscurissima obscurius sit locutus. in alijs tn̄ locꝭ ⁊ libris suis vbi de eadē ma teria dogmatizat plani⁹ ⁊ aptius suā intē tionē explanauit. Unō in libro suo q̄ dicit̄ de calculo vel de ꝑfectōe filioꝝ dei. ip̄e ma nifeste ꝓtestat̄ ꝙ impossibile ē nos ex toto deificari.nostrāq̄ creationē ī creatorē mu tatos amittere. Diuīa eni natura sic̄ in se ē īmutabilis ⁊ incōuertibil'. ita nō similr̄ aliā naturā in se essentialit̄ ꝯuerti. Impossibi le est eni vt creatura deus vel creator effici atur. Uerūtamē dō ꝑ mediū ⁊ sine medio vnimur.ꝑ mediū videlicꝫ grē sue ⁊ nr̄oꝝ opeꝝ. Grā eni dei mentē nr̄aꝫ irradiās do cet nos ꝟitatem. dirigitq̄ nos ad oēs ꝟtu tes ⁊ in eternā dei dilectōem ⁊ amoris exer citiū. Uerūtn̄ vltra has grām ⁊ ꝟtutes in ter deū et nos mediātes /deo etiā sine me dio vnimur qn̄ īpetu ardētis amoris exce dim⁹ om̄e creatū vsq̄ in ip̄as suꝑsubstāti ales dei diuitias. vbi in amore cūcta trāsi mus moriētes om̄i ꝯsideratōe in q̄ndā in scientiā et caliginē. ibi agimur et suꝑinfor mamur ipi ꝟbo eterno/qd̄ est imago p̄ris Huic sn̄ie oēs p̄res supius noiati concor dāt. cūq̄ sic deo vnimur remanet tn̄ in no bis scitus viu⁹ et amor actiuus. Om̄ abs q̄ scitu nr̄o deū videre n̄ possum⁹ nec sine amoris exercitio deo vniri vnitionēq̄ frua re valemus. si me ignorāte toti⁹ mūdi do min⁹ essem q̄d mihi p̄staret solaciꝫ: Idcir co sentiem⁹ nos eternalit̄ gustātes ⁊ possi dētes /teste xp̄o q̄ ait Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū ⁊c̄. Sic ḡ patet vitā nr̄aꝫ eternā ꝯsistere in discreta siue di stinctiua cognitōe dei ⁊ ꝯtēplatōe dei intui tiua. Ultra oīa tn̄ hec erim⁹ q̄si expirati su pra spiritū sine spū in abyssali et incōp̄hē sibili ⁊ īmensa dei gl'ia. Itē spūs dei q̄ no bis flat effluit ⁊ inspirat vt deū diligamus ⁊ ꝟtutes opemur. nos eciā ad se ⁊ in se attra hit ⁊ intrahit vt in ip̄o q̄escamus ⁊ eo per fruamur. ⁊ in his duob⁹ et̄na vita stat. quē admodū ꝑ aeris inspiratōem et expiratōꝫ diastole ⁊ sistole nr̄a vita ꝯsiuerat materia lis. Et ex his pꝫ ꝙ n̄ ꝯdicit decretali/q2 ip̄e ponit sicut decretal' asserit btitudinē nr̄am ꝯsistere in visiōe dei intuitiua /et fruitione diuine essentie. Preterea scio ꝙ btūs Tho mas de aq̄no clare dicit ꝙ in visiōe q̄ vide tur deus ꝑ essentiā /opꝫ ꝙ deus sit forma intellectus nr̄i. q2 q̄cunq̄ alia informaret̄. illa nō duceret nos in essentiā diuinā .et ḡ in ip̄a eēntia diuīa erit q̄si forma itellectus q̄ intelliget. Quod q̄dem nō opꝫ ita intel ligi ꝙ diuīa eēntia sit vera forma intellect⁹ nostri. vel ꝙ ex ea ⁊ intellectu nr̄o efficiatur vnū simplicit̄. sicut in naturalib⁹ ex forma ⁊ materia naturali. sed q2 ꝓportio diuīe es sentie ad itellectū nostꝝ ē sicut ꝓportio for me ad materiā. ⁊ ꝙ fiāt vnū q̄ntū ptinet ad actū intelligendi. Et vlteri⁹ dicit ꝙ deus ī patria nō tm̄ erit cognitio q̄ cognoscet̄ ab aīa s3 etiā ꝑ quā aīa ꝯgscet. Ex q̄ ꝯcluditur ꝙ btūs Thomas fuit isti⁹ opiniōis ꝙ de us ꝑ suā eēntiā ē ꝯiūgibil' intellectui nr̄o/

rō3 tñ sic qn ibi erit lumē glie mediū quod
eleuabit itellectū nr̄m ad h̄ q possit ꝯiūgi
eētie icreate.ſ3 ab h̄ medio nō dr̄ cognitio
mediata/q2 nō cadit int̄ cogſcentē ⁊ rē cog
nitā/ſ3 ē istud qd dat cogſcēti vī cogſcēdi.
Istud erit ī patria/ ſ3 in statu vie nll's itel/
lectus pure creature pōt in visiōe dei p eēn
tiā ꝑuenire p aliquā dispositōe3 sibi iherē
tē.ſ3 ꝯtigit aliqñ diuia v̄tute q aliq̄ res mi
raculose ꝑducit̄ in aliqd in qd nll'o mō p̄t
p aliq̄s dispositōes sibi inherētes ꝑduci.si
cut q v̄go pariat/⁊ q ignis in aīa ꝯburat.
Et sil'r pōt miraculose fieri q diuia v̄tute
aliq̄s itellect⁹ creat⁹ nō hñs nisi dispositio/
nes vie eleuet̄ ad vidēdū deū p eēntiā.nec
tñ ex tali visiōe dr̄ btūs simpl'r/ſ3 sm quid
tantū q̄tū cōicat in actu bti.Puto q h̄ di
cta bti Thome ꝓbabilit̄ sustineri pñt abs/
q3 ꝑiculo heresis ⁊ p̄iudicio fidei.Insup p̄
dictus mgr̄ dic̄ q nullus theologoꝝ vnq̄3
talē modū btitudinis posuerit q̄lis ab isto
autore explicat̄ videl3 q aīa tūc desinit esse
in illa existētia quā p̄us habuit in ꝓprio ge/
nere ⁊ ꝯuertit̄ seu trāsformat̄ ⁊ absorbet̄ in
esse diuinū.⁊ in illud esse ideale defluit/qd
habuit ab eterno in eētia diuia.Pro cuius
dicti euidētia ē ꝯsiderandū q qñ aliq̄ scri/
ptura ē mystica ⁊ obscura tūc obseruādū ē
q interp̄tatio fiat sm intētionē dicētis.Ni
hil ē eni ita bñ dictū qd nō possit male itep̄
tādo ⁊ narrādo depuari.Fateoꝛ ḡ veꝝ esse
q nullus doctoꝝ modū btitudinis ponit
sm quē iste mgr̄ sua v̄ba intelligit ⁊ recipit
S3 nequaq̄3 arbitroꝛ autore3 huius libri
ita desipuisse q ip̄e sic sentiret sic iste magr̄
sibi īpo nit.nec illū sensum v̄ba sua p̄tēdūt
si diligēter inspiciant̄.ſ3 potius sic intelligē
da sūt q mēs dulcedine v̄bi diuini illecta
rapit̄ ⁊ illabit̄ a seip̄a vt v̄bo fruat̄.Illicq3
ibi nosmetip̄os excedimus in caliginē ⁊ in
modi caretiā inscrutabilē ibi nos de⁹ ex no
bisip̄is trahit trāsformat ⁊ deglutit in ip/
sam ꝓfūdissimā diuinitatis trāq̄llitatē/in
ip̄a3 sui supessentiā ⁊ sui sp̄ūs vnitatē amo
risq3 absorptōe3 vbi vi amoris extatici asse
q̄mur illā ꝯformitatē ⁊ deiformitate3 quā
sm rōnē idealē habuimus ab eterno in mē/
te diuia/ibiq3 vnū effecti sum⁹ cū deo.Hec
vnitas nō intelligenda sm idētitatē realis
existētie/ſ3 sm q̄dā ꝯformitatis ⁊ trāsfor/
matōis silitudinē.nequaq̄3 ḡ estimādū est
p̄fatū frē3 Johē3 de ruysbroech fuisse isti⁹
opinionis vel erroris q voluisset asserere
spiritū ratōnalē in btifico vniri diuie eēn/
tie p trāsformatōe3 eētialē i idētitatē diui
ne nature.aut q nō sit necessariū q poten/
tia itellectiua creata sit eleuata p habitū su
ꝑnaturalē lumis glie ad eliciēdū actū btē
visiōis.S3 ita videt̄ sape q q2 ip̄e de⁹ ꝓpt
sūmā eius simplicitatē mēti illabit̄/iō cog
noscemus eū in seip̄o obiectiue/⁊ etiā p se/
ip̄m rep̄ntatiue vt ly in ip̄o excludat medi
atiōe3 spēi.q2 ī patria de⁹ absq3 specie ⁊ si/
militudie ꝯgſcet̄.⁊ ly p ip̄m excludat medi
atiōem lumis extranei diuinā eētiā rep̄/
sentātis.q2 eētia diuia ī suo ꝓprio lumine
videbit̄.Nō eni req̄rit̄ aliō lumē deforis
ab eētia sic lumē solis req̄rit̄ ad vidēdum
colores et reꝝ species.q̄s ī tenebris videre
nō possumus.sed p h̄ nō vult dicere quin
actu nr̄o creato ip̄m deū cognoscam⁹.⁊ p
ꝯseq̄ns opt3 q ip̄a potentia intellectiua sit
p habitū supnaturalē informata vt possit
ꝑtingere ad istud obiectū finitū ad qd ex se
ꝑtingere nō pōt.Et q2 in visiōe btifica ip/
sum visum nō videt̄ p silitudinē ſ3 p essen/
tiā efficit̄ q̄dāmō intra videntē.Ex h̄ autē
q ip̄m visū receptū est intra videntē vnit
sibi ip̄m videntē vt fiat q̄si q̄dā penetratio
mutua p amorē.sicut dicit̄.i.Joh.iiij.Qui
manet in charitate in deo manet ⁊ de⁹ in eo
Ad vnionē aūt maxie ꝯueniētis sequit̄ de
lectatio summa/⁊ in hoc perficitur nr̄a fe/
licitas.Ex q̄ p3 q gaudiū fruitōis ī actu
diuie visiōis q̄ videt̄ diuia eētia nude in
seip̄a inchoat̄ sed in dilectōe ⁊ amplexu v/
nitiuo ⁊ gustu affectuali diuie dulcedis ꝑ/
ficit̄ et ꝯsūmat̄.Quāuis eni fruitio nō sit
sine visiōe/ꝑfecti⁹ est tñ in dilectōe.Sic eni
h̄ ꝑfecti⁹ ē diligere q̄3 agſcere.sic ⁊ ibi intel
lect⁹ nr̄ implebit̄ leticia visiōis.ſ3 affectus
nr̄ implebit̄ leticia dilectōis/cui ꝯuenit co
unire et trāsformare.Ad gaudiū btitudīs
tria ꝯcurrūt.ꝑfecta visio.plena ꝯp̄hēsio.ꝯp̄
hēsio amoris ꝯsūmati.Et ī isto stat tota sū
ma dictoꝝ fratris Johis de ruysbroech cō
cernentiū p̄sentē materia3.Vñ sic ex ipsis
dictis manifeste colligi et elici p̄t ip̄e ponit
btitudinē nr̄am ꝯsistere ī distictiua siue di
scretiua cognitōe ⁊ ꝯtēplatōe dei intuitiua
⁊ hāc vocat btitudinē actualē.⁊ ī fruitōe
dei q̄escitiua vbi aīa igne diui amoris reso
luta liq̄scit et deficit a seip̄a.⁊ spoliata oim
viriū suaꝝ ꝓpria et naturali actiuitate mēta
lē simplicitatē iduit ⁊ imagis icreate asseq̄
tur assimilatōe3.Gaudiū fruitiōis est tāte

magnitudĩs et tã idicibil' suauitat̃ ꝙ mẽs
btã vel hũana plene ꝯphẽdere ñ pt. ſ3 tota
absorbet̃ ex pleĩtudĩe illi⁹ gaudĩj / sic̃ stilla
aq̃ absorbet̃ a vino forti. vt dic̃ Berñ. Et
istũ gustũ fruitõis oẽs vires aĩe ĩdicibili
gaudio absorbẽt. ⁊ hãc inhesiõe3 ⁊ ãplexũ
mellifluũ indissolubil' charitat̃ ⁊ absorpti
onẽ abyssalẽ amoris vbi aĩa ĩabyssat̃ ⁊ to/
talit̃ ĩ deũ traijcit̃ ⁊ trãsformat̃ appellat be
atitudinẽ eẽntialẽ. q2 ibi aĩa oĩm viriũ sua
rũ actiuitate spoliat̃. ⁊ vnit̃ sola ꝯsolatõe di
uine suauitat̃. Ibi inq̃t ĩ pace ĩ idĩpm dor
mit ⁊ req̃escit. dormit in q̃etatõe plẽa ĩtelle
ctus. req̃escit in plẽa satiatiõe affectus. Et
sic pt3 ꝙ sensus ei⁹ ẽ verissim⁹. nec discre/
pat a sentẽtia sctõ2 patrũ. Et si ẽ aliq̃s er/
ror in dictis suis ille solũ stat ĩ q̃d nois. no
mina aũt sũt ad placitũ. ⁊ iõ tal' error nõ ẽ
magni põdert̃. Q2 aũt õr ꝙ ad fruitõ3 spe
ctat plẽa ꝯp̃hẽsio. h̃ nõ ẽ sic intelligẽdu3 ꝙ
bti ꝯp̃hẽdũt totalt̃ ip̃m deũ ẜm oẽ3 modũ
q̃ ẽ cog̃scibil'. tal' eni mod⁹ ꝯp̃hẽsiõis diui
ne nat̃e ẽ ĩpossibil' oĩ creat̃e. vt pt3 Joh. i.
vbi õr. Deũ nẽo vidit vnq̃ȝ. S3 iste mod⁹
ꝯp̃hẽsiõis attẽdit̃ q̃tũ ad ĩmediatõ3 cogni
tõis / de q̃ supi⁹ dictũ ẽ. q2 bti ꝟbũ eternu3
⁊ oĩa alia in seip̃o ⁊ ꝑ ip̃m ꝯp̃hẽdent ⁊ cog
scent. iuxta illõ p̃s. In lumine tuo videbi
mus lumen. h̃ ẽ ei ip̃m q̃ ẽs lumẽ subsistẽs
dicit Aug⁹.

Estat nũc vlte/
rius videre q̃liter sane intelligen/
da sũt illa dicta fratris Johis de
ruysbroech q̃ dñs cancellari⁹ ĩ ep̃la iudi/
cat eẽ r̃pudiãda tãq̃ȝ erronea vl' male expli
cata. q̃2 p̃mũ ẽ istõ q̃ dicit̃. Perdit̃ aĩa cõ/
tẽplãtis ĩ esse tali diuio abyssali. ita ꝙ non
sit repibil' ab aliq̃ creatura. Hoc ve2 est si
sane intelligat̃. Sic q̃ppe intelligẽdũ ẽ ꝙ ĩ
h̃ g̃du ꝯtẽplatõis q̃m mens rapit̃ ĩ diuini
lumis abyssum oĩm exterio2 obliuiscitur.
nescitq̃ȝ penitus seip̃a3 / seip̃a3 exuit ⁊ diui/
nũ induit q̃ndã affectũ et supmũdanũ. to
taq̃ȝ trãsit in deũ suũ et in aliã gl'iam qua3
creatura sub esse creaturali nõ attigit. q2 in
tali statu esse suũ creatu3 ⁊ sue nature hõ ex
cedit / et sub esse diuine gr̃e ita sublimit̃ di
uine substãtie vnit̃ ꝙ oẽs vires et potẽtie
rõnales sup̃ se eleuãt̃. et in diuinã claritatẽ
trãsformant̃ / et sic nõ ẽ repibil' ibi ab aliq̃
creatura. Sup̃ intellectũ eni ⁊ mentẽ ibi/
dem deũ cognoscit. Intellectus em̃ nr̃ ⁊ se
sus corpeus intra t̃mios creature exercent̃
nec etiã intellectus excedit ens aut speculũ
Unitio aũt excedit sublimi⁹ intellectũ the
oricũ q̃ȝ intellect⁹ imaginatõne3 vl' sensu3.
Mens eni ĩ hac vniõe diuia ⁊ extatica trã
scẽdit oẽm creaturã ⁊ seip̃a3 ⁊ oẽm actũ vi
riũ app̃hẽsiua2. ⁊ ꝓ tãto dicit̃ ꝙ nõ est re/
pibil' ab aliq̃ creatura. Ad hãc abstractõe3
dionysi⁹ inuitabat timotheũ ĩ mystica the
ologia dicẽs. Tu aũt amice timothee circa
mysticas visiões forti ꝯtritõe et sẽsus r̃linq̃
et ĩtellectuales opatões et oĩa sẽsibilia ⁊ ĩtel
gibilia et oĩa existẽtia ⁊ nõ existẽtia. ⁊ sic est
possibile ignote ꝯsurge ad ei⁹ vnitõem q̃ ẽ
sup oẽm substãtiã et cognitõem. etenim ex
cessus tuip̃ius ab omi irretẽtibili ⁊ abso/
luto mũde ad supsubstãtialẽ diuia2 tene/
bra2 radiũ sursũ ageris. Uide aũt vt nul/
lus indocto2 hec audiat. In h̃ ṽbo diony
sij sapia sũma ĩcludit̃. et culmẽ toti⁹ pfecti
onis vt possibile ẽ / via ⁊ pfũditas libro2ũ
dionysij ariopagite. ¶ Qõ p̃terea subiũgit
ꝙ intẽtio auctoris p̃fati videt̃ eẽ ꝙ aĩa de
sinit esse ĩ illa existẽtia quã p̃us habuit cla
ret ex sup̃dictis ꝙ intẽtio autoris tal' nõ fu
it q̃lis exp̃mit̃ a p̃dicto mg̃ro sed ex abũdã
ti. lic3 nõ incõuenient̃ possum⁹ dicere ꝙ in
tentio autoris tal' ẽ ꝙ excellẽtia rõnal' crea
ture in h̃ pficit̃ ⁊ ꝯsũmat̃ q̃ñ ꝯsurrectione
amoris extatici ĩ illõ p̃ncipiũ reuertit̃ vnõ
p̃mordialit̃ exiuit. ⁊ q̃ñ aĩa intrat in istõ di
uinitatis archanũ ⁊ ĩ illõ intime q̃et̃ secre/
tũ. tũc nõ opt3 ꝙ ibi fiat corpis ⁊ aĩe disso
lutio / s3 in hmõi trãsformatiõe aĩa diuidit̃
a spũ ꝑ hũc modũ vt qõ aĩale corpulentũ
⁊ feculentũ ẽ deorsum remaneat. Spũs au
tẽ et qõ spũale ẽ ad sũma euolet / et vsq̃ȝ ad
speculatõe3 diuie gl'ie sublimet̃ ⁊ ĩ cande3
imaginẽ trãsformet̃. Nihil ĩ creatur̃ (vt di
cit Richar. in li. de extẽminatõe mali) hac di
uisiõe mirabili⁹ cernit̃. vbi illõ qõ ẽ eẽntia
liter vnũ atq̃ȝ indiuiduũ ĩ seip̃m in q̃ndã
portõnẽ diuidit̃ / neq̃ȝ ĩ hoĩe vno alia ẽ eẽn
tia ei⁹ spũs atq̃ȝ alia ei⁹ aĩa / sed vna eadem
q̃ȝ substãtia simplic̃ nature. Nõ eĩ in h̃ ge/
mino vocabulo gemina substãtia intelligi
tur / s3 tñ ad distinctõe3 ponit̃ gemĩa portõ
eiusdẽ eẽntie. Uñ supio2 ꝑ spm̃. alia inferi
or ꝑ aĩam desig̃t̃. ¶ Uñ ꝓ planiori ĩtellectu
isto2 hñdo ẽ ꝯsiderãdũ ꝙ spũs nr̃ q̃ñq̃ȝ ĩ
tãtũ a corpe ⁊ aĩa diuidit̃ vt spũs ĩ spũ eẽ
asserat̃. et q̃ñq̃ȝ spũs sup̃ spm̃ esse. dicat̃. et
q̃ñq̃ȝ spũs sine spũ eẽ credat̃. Primũ par3

in Iohē ꝗ̄ de ſeipō dicꝫ. Apocal. i. Ego fui
in ſpū dñica die. Qđ exponēs Haymo ſu-
ꝑ Apocalypſim dicꝫ ſic. Iohēs ſic ī ſpū fu
it/ ꝙ tm̄ ipaꝫ carnē fūdiꝰ nō deſeruit ſ; ſpūi
eternitatis ſpūs eiꝰ adheſit/ ⁊ a ſpū docente/
aſſumptꝰ fuit ſpūs docēdꝰ. Iō tā mirabi-
lia ⁊ ꝓfūda vidit. Richardꝰ āt exponēs idē
ꝟbū dicꝫ ſic. an h̄ ē ſpm̄ in ſpū eē ſemetipm̄
intra ſeipm̄ totū colligere ⁊ ea ꝗ̄ circa carnē
ſeu etiā in carne geruntꝰ interī penitꝰ igrare
Scđm liquet ī Petro. de ꝗ̄ in actibꝫ. c. xij.
dī. Et Petrꝰ ad ſe reuerſus dixit ⁊c̄. Qđ ex
ponēs Richardꝰ li. ij. de ꝯtēplatōe. Hoc ſa
ne nō inſipiēter dī ꝙ Petrꝰ lōge ſup̄ hoīem
fuerit. q̄a lōge a ſemetipō/ ⁊ ſup̄ ſemetipſuꝫ
receſſit. Alioq̄n nō erat a ꝗ̄ ad ſe reuerteretꝰ.
Hoc idē oñdit Hugo ſuꝑ ſeptimū hierar
chie dicēs. Acutū amoris ē cū oīa trāſcen
dēdo deſpicit. Superferuidū aūt amoris ē
cū etiā ſemetipm̄ ꝯtēplādo relinq̄t. ⁊ in ꝯtē
platōne dilecti ſe deſpicit ⁊ miro mō fit vt
ꝑ dilectōis ignē in illū ſuſtollitꝰ ꝗ̄ ē ſup̄ ſe ⁊
ꝑ vi amoris expellitꝰ ⁊ exeat a ſe nec ſe cogi-
tat dū deū ſolū amat. Terciū apꝑebat in re
gina ſaba. de ꝗ̄ legitꝰ. iij. Reg. iiij. c. ꝙ regia
ſaba vidēs ſapiaꝫ ſalomōis ⁊ domū ⁊ ha-
bitacula ⁊ ordinē miſtrātiū nō hēbat vltra
ſpm̄. Qđ exponēs Richardus li. v. de ꝯtē
platōe. c. xij. recte nōne dī ſpūs ſeipm̄ non
hr̄e/ qñ incipit a ſeipō oīno deficere ⁊ a ſuo
eſſe ī ſuꝑmūdanū quēdā ⁊ vere plꝰ ꝙ̄ hu-
manū ſtatū trāſire/ ī mirabili trāſfiguratōe
ſpūs ille ab hūano videatꝰ in diuinū defice
re/ ita vt ipē iā nō ipē eo dūtaxat tpe ꝗ̄ dño
īcipit altiꝰ īherere. Qui āt adheret deo vnꝰ
ſpūs ē. Et ſic totū ī iſtud diuinitatꝭ archa
nū īttat clamās cū pſ. Defecit in ſalutare
tuū aīa mea. Hec ille. Iſto hīto ⁊ ītellecto
facillime oīa illa dicta huiꝰ tercie ꝑtis ꝺ̓ nu
ptijs ītelligunt ⁊ exponūtꝰ. ¶ Ex iſto ptꝫ fa
cillime ītellectꝰ clauſule illiꝰ ꝗ̄ ſubiūgitꝰ. In
ipā ꝗ̄dē ſui vacuitate ꝑ fruitiuū amorē ſpi
ritꝰ ꝑdit ſemetipm̄ deiꝗ claritatē nullo int
mediāte ſuſcipit. Spūs ſemetipm̄ ꝑ tāto
dicitꝰ ꝑdere. q̄ ī tali ſtatu vbi ſpūs hūanꝰ ī
tātū amorꝭ feruorē ſup̄ ſe rapitꝰ vt merito ſi
ne ſpū eſſe dicatꝰ. factꝰ eſt tāꝙ̄ vas ꝑditū eo
ꝙ ſemetipm̄ nō ſentit/ ſ; penitꝰ a ſeipō exin-
anitꝰ abſorbetꝰ ⁊ deficit. luce clarius ꝯſtat ꝙ
cōſequēte dicitꝰ ꝙ regia ſaba ſpm̄ ſuū ꝑdidit/
ꝗ̄ vltra ſpm̄ nō hēbat. Sic ſilr̄ Paulꝰ ꝯue
niēter dicitꝰ ſpm̄ ſuū ꝑdidiſſe qñ in raptu
ꝯſtitutꝰ vtꝝ in corꝑe vl̓ extra corpꝰ cēt igra
uit. Qñ āt mēs hūana hūc ſupmū ꝯticꝰ ī
mētis exceſſū attigerit tūc dei claritatē nul
lo intmediāte ſuſcipit/ q̄ ab oībꝫ imagini-
bus ⁊ ſymbolꝭ abſoluitꝰ/ ⁊ ab oībꝫ opatōibꝫ
oīm viriū apꝑhēſiuarū tā inferioꝝ ꝙ̄ ſupi
orū ociatꝰ. atꝗ in ſupſubſtātialē radiū diui
ne luciditatꝭ ducitꝰ remoto omī velamie et
īmediate deo vnitꝰ. ſicꝗ dei claritatē nullo
intmediāte ſuſcipit. Iſtđ aūt qđ dicit. ac ſi
ne intmiſſiōe ipē fit ea claritas quā accipit
ſatis claret ex ꝑ̄dictis nō ſic intelligēdū/ et
q̄liꝰ doctores ſcti idē ſentiūt. Vñ ī epl̓a in
feriꝰ ānotata ſic habetꝰ. Hac hora incēſi ſi-
cut aq̄ gutta vnitꝰ infuſa mlt̓o vino Sic
iſta efficitꝰ lux in dño optimata ī optimo.
Optima ꝗ̄ppe ac oīpotēs efficitꝰ qñ ī op
timū ac ī oīpotentē tota traijcitꝰ. Cui ſatis
ꝯcordat ſuꝑ ſeptimū āgelice hierarchie di-
cens. Cōtēplatio ē deifica ſilitudo. q̄ duꝫ
ꝑ eā illumiāti lucētes fiūt/ quodāmō ipiuſ
lumīs lucētis ſilitudinē accipiūt. Quō eī
aer ſolis luce ꝑfuſus ī eādē trāſformatꝰ lu-
mīs claritatē adeo vt nō tā illuminatꝰ ꝙ̄
ipm̄ lumen eſſe videatꝰ. Et ſic ferrū ī ipſuꝫ
ignē miſſuꝫ magis efficitꝰ ignis ꝙ̄ ignitū
Sic viri ꝑfecti caritate īduti ſiue ībuti (ca
ritas videtꝰ potiꝰ) vt emphatice loq̄r ꝙ̄ ca
ritate ſuccēſi. Induimi ḡ dñm ſic aer lucē
ſic ferrū ignē. ⁊ eritꝭ lux ī dño. Sic eī ferꝝ
īflāmatū accipit ī ſe formā ignis. ⁊ dat ſe to
tū ⁊ nō ꝑtē/ ⁊ eripit ſe ſibi remanēdo ī ſe ſb
ſtātialitꝰ īflāmatū. ita aīa vnita deo ꝑ ignē
diuini amoris q̄ſi totā dat ſe et mittit ſe in
deū ⁊ ī deū trāſformata nō mutata ſubſtā-
tia ꝓꝑa trāſformat ſe totā ī deo amore ꝗ̄ ē
vita ſua ⁊ ꝑ amorē fit q̄ſi tota diuīa. Natu
rale nāꝗ ē qñcūꝗ aliđ trāſformatꝰ in aliđ.
iſtud accipiat ꝓꝑetates ⁊ ꝯditiōes illiꝰ na-
ture ī quā trāſformatꝰ. Sic igitꝰ mēs deuo
ta cū in lumē thearchicū trāſformatur fit
ꝗ̄dāmodo claritas quā accipit ¶ Itē qđ ſe
q̄tꝰ. depēdēteꝗ nr̄m eē creatuꝫ ab eē eterno/ et
ſm̄ eēntialē exiſtentiā vnū cū illo ē. ſic acci
piēdū ē ꝙ mēti nr̄e diuīa eēntia realitꝰ ⁊ ꝑ-
ſentialitꝰ ꝯmūicatꝰ. Vbiꝗ totꝰ ē deus ꝑ eēi
ſtētiā ſ; nō ī ſingulꝭ eq̄litꝰ ꝑ efficiētiā. Et lu-
cet ex toto ſe vbiꝗ opetꝰ/ tm̄ nō totū qđ po-
tentie ſue ē vbiꝗ īmo potiꝰ nuſꝙ̄ opatur.
Vñ q̄ ꝓpriū ē diuīe nature rebꝫ illabi ⁊ eo
rū intimis ꝯmorari/ ⁊ ꝑ ſui illapſū ꝯſuare
reꝝ naturas ne decidāt ī nō eſſe. idcirco di
cit ꝙ noſtꝝ eſſe creatū dependet ab eē eterno
iuxta illđ qđ phs dicit in li. de celo ⁊ mđo:

Ab hoc q̃ dez ente.s.deo depẽdet celũ ⁊ ter
ra.⁊ q2 ex nature sue ꝓpetate ↄpetit ipi do
vt ĩhabitet in ĩtimo aĩe rõnal'.ꝑpt' qd̕ dic̃
Aug.tu ĩtimior ĩtimo meo .ꝑpt'ea dicit ꝙ
esse nostrũ creatũ ꝓm essentialẽ existentiaz
vnũ cũ illo ẽ.diuerse sub stãtie sunt spirit⁹
dei ⁊ spũs hoĩs. ⁊ g̃ spũs hoĩs nõ ẽ ita v/
nus cũ spũ dei sic̃ filꝰ cũ prẽ vnus est deꝰ.
Sed q2 illapsu sue p̃sentialitatis ĩhabitat
aĩam rõnalẽ quã inter oĩa creata imagine
sua insigniuit. penes quã imaginem trãs/
format' trinitati ꝑsonarũ et participabilis
est diuine nature ⁊ btitudinis illius.iõ di/
cit ꝙ omne nostrũ creatũ ꝓm essentialẽ exi
stentiã vnũ cũ illo ẽ.Deꝰ enĩ sc̃tis suis tri/
plicẽ vnionẽ tribuit.s.nature gr̃e et glorie.
Et de hac vniõe naturali ꝑ quam deꝰ cõ/
morat' in ĩtimo aĩe rõnal' /dictũ istd̕ est in/
telligendũ.¶Qualiter autẽ illud sit accipiẽ
dũ. Uniuersi quoq3 sup̃ sui creatõnẽ in vi
te cõtemplatiue altitudine sublimati vnũ
sũt cũ hac deifica claritate.imo ip̃a claritas
ip̃i sunt.atq3 in eo q̃ vident ⁊ qd̕ vident lu
mine idẽ fiunt/satis patz ex p̃dictis ⁊ spe/
cialit' ex his q̃ dicta s' in illa clausula. Ac
sine intermissione fit ip̃a claritas quam ac
cipit. Nõ enĩ vult autor iste dicere ꝙ spũs
adherẽs deo ꝑ amplexum vnitiuũ ⁊ supra
se raptus virtute extatici amoꝝ ꝙ fiat vnꝰ
vel idẽ cũ deo simplicit' substãtie idẽtitate.
quia h̃ est impossibile.sed fit vnus cuz deo
trãsformatõis sĩl'itudĩe/gr̃eq3 ⁊ btitudinis
participatõe feruidi amoris amplexu ⁊ in
hesiõe. Et h̃ satis innuit in his ꝟbis q̃ po
stea subiũgit. vniuersi deuoti spũs vnũ cũ
deo ꝓfundo amoris defluuio sunt effecti
nõ quõlibz q̃dẽ vnũ sz idip̃m qd̕ ẽ ip̃a in se
essentia dei/eo mõ quẽ deifica btitudo re/
q̃rit. Et istud idẽ multi sc̃ti doctores dixe/
runt.s.btũs Dionysiꝰ. Bernardꝰ Hugo.
sicut patet ex sup̃ allegatis.sicut in ip̃a be/
atissima trinitate a prẽ filius egredit'.ab v/
troq3 spũssc̃tũs amor verus ꝓcedens ↄne
ctit prẽm et filiũ.sic a fonte bonitatis sup/
ne sapiẽ vnitiua ꝓcedens menti deuote il/
lapsa tãta vniõe ip̃am cõnectit spũi ĩ tãto
vt mereat' vt vnũ dicat' esse cũ ip̃o. Hanc
vnitatẽ petebat xp̃s cũ dicebat. Rogo pr̃
vt ip̃i vnũ sint sicut ego ⁊ tu vnũ sumus.
¶Proinde his ꝟbis q̃ sequunt' vident ĩ su
per sentiũt ⁊ inueniũt ꝑ h̃ deificũ lumen se
ꝓm esse vitãq3 suã increatã eandẽ fore sim
plicẽ diuinitatis abyssum.satis mihi ↄcor
dare videt' sentẽtia sancti Augustini in lib.
vi.ↄfessionũ vbi dicit. Inde ammonitꝰ re
dire ad meip̃m intraui in intima mea duce
te ⁊ potui qm̃ factus es adiutor meꝰ ⁊ itra
ui et vidi q̃licunq3 oc'lo aĩe mee sup̃ eũdez
oculũ aĩe mee/supra mentẽ meã lucẽ domi
ni incõmutabilẽ/nec ita erat supra mentez
meã sicut oleũ sup̃ aquã .nec sic̃ celũ supra
terrã/sz sup̃ior.q2 ip̃e fecit me /et ego inferi
or q2 factꝰ sũ ab eo Qui nouit ꝟitatẽ nouit
eã.nouit et'nitatẽ caritas nouit eã ¶Ad cu
ius euidentiã ẽ sciẽdũ ꝙ creature p̃existũt
in mẽte diuĩa siue ĩ deo simplicit' ⁊ vnice ⁊
hoc q̃stũ ad tria exẽplaria ꝓm rõem distin/
cta. Primo p̃existũt creature ĩ diuĩa essen/
tia ꝓm rões suas ꝑfectõnales .et q2 oẽs ꝑ/
fectõẽs sunt ĩ deo vnitissime.iõ sic sub omi
moda distictõe ĩ eẽntia p̃existũt diuĩa eẽn
tialit' potẽtialit' ⁊ causalit'. Scd̕o p̃existũt
in mente paterna originalit' ꝓm rões suas
ydeales.⁊ iõ ibi puto apparet creaturaruz
distictio ꝓm rõem intelligẽdi. Tercio p̃exi
stũt in ꝟbo et'no tãq3 ĩ exẽplari ꝑ ꝙ q̃stuz
ad rões suas factiuas ⁊ exẽplares .⁊ iõ ibi
apparẽt sĩl'itudĩes reꝝ sub distinctõne ꝑfe
cta. Est aũt intelligẽdũ ꝙ cũ creatura dr̕ ĩ
deo p̃existere ꝓm sĩl'itudinẽ suã exẽplarẽ nõ
ẽ itelligẽdũ ꝙ illa sĩl'itudo sit aliqd̕ additũ
eẽntie. q2 sic aliqd̕ accidẽs caderet in deuz
Sz illa sĩl'itudo ẽ realit' ip̃a diuĩa eẽntia ⁊
ip̃m ꝟbũ intellectũ tñ cũ habitudine ꝓut
ẽ imitabile ⁊ ꝑticipabile a creatura. Uult
g̃ autor in ꝟbis p̃tactꝭ dicere ꝙ qñ mẽs ra/
tional' rapit' in diuĩe lucis abyssum ⁊ sup̃
se eleuat'/statim deũ sentit ⁊ inuenit ⁊ expi/
mentali suauitate degustat. ꝙ ip̃a creatura
nõ est aliđ in deo ꝓm suũ ydeale q̃3 ip̃a cre/
atrix essentia ꝓut dicit Ans. ¶Porro illud
vltimũ dictũ quod sepedictꝰ mgr̃ cẽset ca
lumniãdũ ⁊ reprobãdũ vicz. Illic spũs ẽ
sup̃ semetip̃m trãslatus ⁊ deo vnificatꝰ gu
stans vidẽsq3 in vnitate viuide abyssus in
q̃ sese ꝓm esse suũ increatũ possidet /imẽsas
diuitias q̃ ip̃emet est iuxta eũ modũ q̃ eas
deꝰ gustat et videt nõ discrepat a ꝟitate si
recte intelligat' ⁊ pie interp̃tet'. Intellectus
eñi horũ ꝟborũ tal' ẽ.ꝙ qñ spõsus celestis
introducit sponsam suã in cellã vinariã. i.
abyssum sue dulcedĩs ei ↄcedit degustare/
tũc plenũ gaudiũ ⁊ ꝑfecta delectatio spon
se.i.mẽti deuote ꝓpinant'.ex q̃bz totũ desi/
deriũ eius ꝑfecte q̃etat' .q2 tũc introducit' ĩ
gaudiũ dñi sui et ĩ cubiculũ genitricis sue.

qd̾ nihil aliud est q̄z ipa diuia essentia sub
rōne obiecti btifici ⁊ vt exemplar ⁊ ydea rō
nalis creature. qꝛ vt sic hꝫ mentē rōnalē p/
prie q̄etare. ⁊ tūc assequit᷑ vberatē ⁊ afflu ē/
tiā diuine grē q̄ oīs satietas ⁊ grē fecū/
ditas in animā diriuat᷑/ qꝛ in claritatē ꝟbi
diuini trāsformata deificat᷑. vbi gustat im/
mēsas diuitias q̄ ipemet est. q̄mquidē ani/
ma infinitatē illi⁹ gaudij nō cōprehendit/
ſꝫ tm̄ btificā eius idētitatē raptim apphen/
dit iuxta modū sup̄ expositū. Jstud maxi/
me fit in raptu. ¶ Pro declaratōe aūt illius
dicti qd̾ subiūgit᷑. gustās ⁊ videns immē/
sas diuitias iuxta eū modū q̄ eas deus gu
stat ⁊ videt Est diligēter aduertendum q꜄
verbū eternū est q̄dā refectio mētalis ⁊ q̄d
dā gaudiū itellectuale ipoꝝ angeloꝝ ⁊ om/
nium beatoꝝ / q̄ pari voto ⁊ ꝯcordia plene
possident oēz thesauꝝ celestis sapie ⁊ boni
tatis diuine q̄ de torrēte diuie voluptatis
ꝯtinue potant᷑ ⁊ ab vbertate suauitatis in
ea degustāt puritate obiectiua q̄ deus frui
tur in seipo. ideo dicit q꜄ gustāt ⁊ vidēt im/
mēsas diuitias iuxta eū modū q̄ eas deus
gustat ⁊ videt. ¶ Ut autē finē loq̄ndi faciā
⁊ textū cū glosa pferā. ꝯclusio final' omniū
p̄dictoꝝ ⁊ explanatio p̄clara dictoꝝ illi⁹ ter
cie ptis de ornatu spūaliū nuptiaꝝ stat i isto
q꜄ sancti iuxta vaticiniū Esaie pphe in ter
ra sua duplicia possidebūt / qꝛ sancti in pa/
tria dupl'r reficient᷑ ⁊ btificabunt᷑ / hoc mō
qꝛ vires ⁊ potētie rōnales ad imaginē pti/
nētes. s. mēoria. intelligētia ⁊ voluntas bi/
bēt de fonte viuo in ea puritate obiectiue si
cut deus sua fontali bonitate fruit᷑ i seipo.
⁊ iste eedē vires satiabunt᷑ ⁊ inebriabunt᷑ ⁊
hoc essentialit᷑ gaudio fruitōis ⁊ gustu itel
lectuali diuine dulcedis vbi p efficaciā di/
uini lumīs absorpte in diuie suauitatis de
gustatōe ⁊ āplexu ⁊ inhesiōe ꝯsūmati amo
ris sopient᷑ ⁊ req̄escēt ab oī opatiōe intelle/
ctuali. ⁊ sic iste vires sp erūt actiue ⁊ opero
se cū h̄ q̄escētes ⁊ ociose / sp famelice / sp satu
rate / diuersis tm̄ respectib᷒ Jstud donuꝫ
q̄busdā sanctis licꝫ paucissimis ꝯcedit᷑ in
hac vita. sicut Paulo datū fuit i raptu. sed
h̄ nō fixe / nō imobilit᷑ ſꝫ raptim trāsitorie
⁊ fluxibil'r sicut sup̄ dictū ē. Jsti⁹ opiniōis
fuit autor isti⁹ libri de ornatu spūaliū nu/
ptiarū. et eiusdē opiniōis arbitror fuisse be
atū Dionysiū. sic̄ ptꝫ inspiciēti libꝝ suū de
mystica theologia. et huic opiniōi ego ad
hereo sed nō ptinacit᷑. si q̄d ei hic dictū vi
deat᷑ qd̾ appareat r̄pugnare ꝟitatib᷒ articu
loꝝ fidei. hoc totū reuoco ⁊ correctōni scte
mr̄is ecclie in q̄ xp̄s suā sanctissimā auto/
ritatē trāsfundit me ⁊ q̄cq̄d hic dictum est
submitto. ¶ Ad extremū hoc infero q꜄ ma/
gistra intelligēdi ē expientia put scti testāt᷑
Et ille optime veritatē iudicij nouit q̄ eā
nō audiēdo solū ſꝫ gustādo ⁊ faciēdo didi
cit. Qui em̄ veritati vnit⁹ ē ex ipa vniōe be
ne nouit q꜄ bn̄ sentit. Q̄uis eū multi corri/
piāt tāq̄ȝ mētis excessum passuꝫ. Jn tali g̊
materia q̄ solū p expientiā ⁊ gustū cogscit᷑
magis ē credendū his q̄ noticia expimēta
li hec gustauerūt q̄z his q̄ solo lumine itel/
lectus ⁊ lraꝝ studio pollēt. Hec aūt sapia
vnitiua ⁊ anagogica q̄ oēꝫ rōnis apphēsi/
onē trāscēdit / sola diuia imissione pcipit᷑ q̄
nō tm̄ affectū supra se erigit ⁊ amore extati
co spōso altissimo creaturā pfecte vnit / sed
insup intātū eleuat intellectū vt mlto pl⁹
omni prudētia ⁊ cognitōe diuis fulgorib᷒
illustret᷑ q̄z aliq̄ ingenij exercitio valeat ob
tineri. Et g̊ non vident᷑ mihi recte sape qui
nolūt q꜄ aliq̄s de diuis sciētijs disserat ni
si fuerit phisicis et naturalib᷒ sciētijs p̄di/
tus ⁊ imbutus. Jncōgruū eni videt᷑ intā/
tū nature deferre studio arti et solertie ho/
minū / q꜄ pl⁹ possint hoīb᷒ afferre q̄z grā q̄
repente agit. subito imp̄mit. infallibilit᷑ do
cet. et inhesitāter facit existere mētes in his
q̄ docet. ⁊ luce clari⁹ q̄ alijs vident᷑ obscu/
ra demonstrat. Jpa eni sapia et scia q̄ sola
scti spūs influxiōe pcipit᷑ certissima ⁊ amā
tissima ꝯprobat᷑. qꝛ sine omī dubitatōne ⁊
opiniōe pcedit. ⁊ omnē alterius disciplie
leuitatē excedit. Hanc doctrinā p̄clare sa/
pientie sibi soli increata sapia resuare vo/
luit / vt sciat oīs mortalis creatura q꜄ est
doctor in celo qui solā veram sapiētiā solis
electis scholarib᷒ p celestes emissiōes ⁊ sue
claritatis radios manifestat. ⁊ oēs mūdi
sapientes ꝯfutet / cū simplex vetula vl' idio
ta ad isti⁹ sapiētie vnitiue ꝯsurrectōem pfe
cte possit attigere. quā nulla phisica scien/
tia vel moralis industria apphēdit. Que
melius intelligim⁹ meli⁹ pferimus. Spi
ritualis oīa dijudicat / ⁊ ipe a nemine iu
dicat᷑. ¶ Patet ergo ex his quō sctissimi et
excellētissimi doctores q̄ i vtraq̄ȝ specie cō
templatōis pfecti fuerunt eadē docuerunt
⁊ senserunt / que tercia pars libri de ornatu
spiritualiū nuptiaꝝ dogmatizat / licꝫ forte
sub alijs verbis. Non aūt refert diuersitas

narratōis vbi eadē res narrat/sicut dic be
atus Aug⁹. Et ꝙ ꝑdicta doctrina non est
abijciēda ꝛ elimināda/ſꝫ vbiqꝫ sustineri pt
absqꝫ piculo erroris tanqꝫ cōsona ꝛ cōfor/
mis sanctoꝝ patrū traditōibꝫ. Vñ qꝛ ꝓba
bui⁹ libri ex feruido affectu et vigore dile/
ctōis ꝑlata sunt. nō sunt recipiēda ꝓm sen/
sum quē ꝓm sonū vocis videnꝛ facere/sed
ꝓm sensum ꝑ q̄ fiunt intelligēda sunt et in/
terꝑtanda/ꝛ ꝓm materiā subiectā ꝓmones
eius expetēdi. Ista sunt spūalia ꝛ mystica.
ꝛ ideo solis spūalibꝫ sunt ꝯpanda ꝛ ꝯmūi
canda. nec hmōi in scholis sunt tractāda.
Sed esto ꝙ sepedictus autor in aliqbꝫ for
te nō ita dixisset sicut aliq̄ vellent. vł q̄nīā
melius vel veri⁹ dici quisset. q̄ cura ꝺ hoc?
In opusculis tractatorū młta corrigēda
inueniunt. Si ad abiectōnem alicui⁹ tra/
ctat⁹ sufficeret aliqd dictū in eo corrigēdū
pauci tractatus recipiēdi essent. Negare n̄
possum nec debeo ait Augustin⁹/sic̄ i ipīs
moribꝫ meis/ita młta esse in tā młtis opu
sculis meis q̄ possunt iusto iudicio ꝛ nłła
temeritate culpari. Itē idē. Noli meis lit/
teris q̄si canonicis scpturis inseruire. sed in
illis et quod nō credebas incūctāter tibi i
ueniendū crede. in istis autē qd certū ha/
bebas nisi certū vel certe intellexeris noli fir
miter tenere. Nō enī par auctoritas scptu/
re canonice debet ꝛ eaꝝ expositōibꝫ. In oī
bus bñ agere et in nullo deuiare nō est hu/
manitatis sed deitatis. Estimo tñ ꝙ doctri/
na eius q̄ntū ad intellectū suū in paucis ca
lumniā patiat/licet forte q̄dam planius ꝛ
irreꝑhēsibili⁹ potuisset dixisse. Hec dicta
sufficiāt contra eos q̄ doctrinā ꝑdicti viri
videnꝛ calūniari/sub correctōe tñ sp meli⁹
sentientiū. ¶Sed dicet aliqs. qs est iste q̄
ausus ē os suū ponere in celū/et respōdere
dño cācellario parisiēsi discretissimo ꝛ eru
ditissimo viro? Fateor carissime ꝙ ego sū
minimus clericoꝝ ꝛ religiosoꝝ q̄ nō sum
dignus vt soluā corrigiā calciamētoꝝ do
mini mei cancellarij/q̄ incōparabilit vita
moribꝫ et scientijs me ꝑcellit. Protestor tñ
ꝙ nō ostentatōis grā nec temeritatis mot⁹
audacia ꝑsumpsi rñdere obiectōibꝫ tāti vi
ri. Sed duo sūt q̄ me mouerūt ꝛ incitaue/
runt ad scribendū ista. Primū ē qꝛ emula
tor existēs paterne traditōis ꝛ zelū gerens
ꝑ doctrina patris nō potui patiēter susti/
nere vt ille liber quē ꝑ spiritūsctm̄ spero fu
isse ꝯpilatū vilipēderet abijceret ꝛ ꝯteptui
haberet. Scdm̄ ē qꝛ annuēs pijs ꝑcibꝫ et
desiderijs fratris Batholomei q̄ instant ꝑ
ut q̄busdā referētibꝫ intellexi rogauit sibi i
tellectū ꝓboꝝ illi⁹ tercie ptis libri ꝺ ornatu
spūaliū nuptiaꝝ exponi ꝛ reserari. institi ꝛ
laboraui inq̄ntū potui dicta tercie ptis ꝑfa
ti libri explanare. ꝛ ad quē intellectū essent
capiēda enodare. Si scpsi vt debui appro
ba tu et tui. Si ꝓo non vt debui ignosce
christe tu ꝛ tui Amen.

¶ Finit libellus Johis de schoenhauia i
quo defendit dicta fratris Johis de Ru/
ysbroech ꝯtra magistrū Johez de Gerson
Cancellariū parisiensem.

Epistola magistri

Johānis de Gersonno ad fratrē Bartho
lomeū carthus. contra ꝑdictā defensiōem.

Gratia tibi et pax vir exēplo Job simplex ꝛ rectus et timēs deū. Oblata est mihi nup sicut nosti grandis epła tendēs saluare modos locutionū positos i tcia pte tractat⁹ cuiusdā itirulati ꝺ ornatu spūaliū nuptiarū. Quos ego modos alis ꝑ catholice ꝟitatis sinceritate ꝓuāda apd aīos min⁹ instructoꝝ oñdi ꝑ epłaꝫ tibi directā n̄ cē ꝓuādos. Sꝫ q̄d agim⁹? Quo nos int tot occupatōes ꝟtim⁹? Itaqꝫ faciēdi ples libros vel epłas/ arguēdo vł replicādo nullus ē finis. Stemus igit infra limites epłe ꝑme ꝛ ꝑ ꝯsideratōes aliqs/facili planoqꝫ stilo sūptas ex eadē iustificatio sua mōstret.

Nobis ad certaz regulā loq̄ fas ē/posita ē illic sentētiosissima hec verissimaqꝫ Augustini snīa q̄ tollit barbarā ꝯfusionē liguaꝝ a sacrā doctrina. nā q̄lis altera esset efficacior via ꝓhibēdi edificatōꝫ turris babilonice in bonū/q̄ si fieret noim łr̄mioꝝ ꝑ libitu cuiuslibet variatio. Nō eī tūc intelligerꝫ vn⁹ alterū ſꝫ in q̄dā babilonis ꝯfusione laberemur. Non ergo sufficiēter excusat autor tractatus illi⁹ ꝑ suū defensorē q̄ sic ait. Et si sit aliqs error i dictis suis ille solū stati quid nois. noia aūt sūt ad placitū. ꝛ iō tal error nō est magni pōderis. Si eī sctī doctores vt Augustin⁹ et Hieronym⁹ admisissent modos loquendi hereticoꝝ/prinus habuissent pacē cū eis ſꝫ malā pacem. Notet re/

spōsio magni basilij in casu simili q̄ noluit
nec in solo verbo quidem deuiare ꝓsitēdo
catholicam veritatē. ¶ Sic nec Hierony/
mus de ꝟbo isto omousion. sic alij sine nu
mero. Fuit q̄dā tp̄e meo scotus q̄ r̄ndēdo
dicebat p̄rem̄ esse causaꝫ filij. Ħ dicebat id
est p̄r ꝓducit filiū. Coactus ē statim reuo
care dictū suū nec expositio sua quomodo
libet admissa ē q̄uis essꝫ ad intellectū suū
ꝛ expssionē verissima.

Odus loquen

m di doctorū si repiat̃ improprius
ꝛ ꝑabolicus ꝛ inusitat⁹ /aut figu
ratiu⁹/extēdi vl̄ in vsū trahi ñ debet sed ad
sensum ꝓpriū ꝛ nō figuratiuū reuerēter ex
poni. Alioq̄n frustra eēnt doctores ī theo/
logia cōstituti ꝑncipaliter ad Ħ officiū elu
cidādi sacrā scripturā quā magis atq̄ ma
gis aliter agēdo ꝯfunderēt. vnde si q̄s ad
vim vocis sustinere vellet q̄ deus ad libe/
rādū suscepturus hoīem nō horruisti vir/
ginis vterū /vtiq̄ erroris re⁹ esset. Tole/
rent igit̃ paciēter hoīes iferiorīs ḡdus ꝛ sci
entie si dicta eoꝝ q̄rant̃ ad ꝓpriū vsū coar
tari/nō in ꝑniciē doctrine catholice dilata
ri. Hac consideratōe ꝑmotos existimo do
ctores nouissimos Thomā Bonauēturā
Alexandrū de halis ꝛ siles/dū omisso om
ni verborū ornatu tradiderūt theologiā ꝑ
q̄stiōes/vt sub certis regul̄ ꝛ sub ꝑcisa ꝟbo
rum forma tutissimā haberem⁹ theologiā
tā ꝑcticā q̄ speculatiuā /reducēdo docto/
res oīes ꝑores ad vnā securāq̄ locutio/
nis proprietatē.

Nicuiqꝫ ī sua ar

v te perito credēdū ē/hec ē rō cur do/
ctoribꝫ ī sacra theologia exercitatꝭ
dat̃ auctoritas interp̄tādi doctrinaliter sa
crā scripturā. qđ maxime habꝫ fieri ī scho
lis doctrinā impꝑtiendo his q̄ taꝫ ingenio
q̄ exercitatione ꝯtinua capaces sunt ad in
telligendū. Cum igit̃ que ponit tercia ps
tractatus ꝑnoīati sunt de ꝑūctis sacre scri
pture/imo de summa theologia q̄ mystica
nominat̃ /et quā scholastico more Albert⁹
magnus ꝛ q̄dā alij claro ꝓprioq̄ sermone
exposuerūt/quis nō mirabit̃ audire ab hu
ius autoris defensore q̄ hec in scholis nō
sunt tractanda. Ita videlicꝫ nūc publica/
bunt̃ scriptis/nūc verbis idioma vulgare
seruantibus ꝛ apud simplices adolescētu
los /apud senes hebetes /apud illitterataꝫ
plebeculā/apud anus decrepitas/nūc in
foro/nunc in angulis /et viri doctissimi tā
ingenio q̄ exercitio ꝑditi/ab alijs recte lo/
q̄ndis q̄ scholastici sunt arcebunt̃

Ui adheret do

q vnus spiritus est. Hanc vnitatē
nullus sane pōt intelligere vel ex/
ponere quantūcunq̄ verba multiplicaue
rit ad alium sensum q̄ ꝑ assimilatōem. De
qua dicit Johānes in canonica. Scim⁹
q̄ cū ille apparuerit similes ei erim⁹. Ois
enim modus alter loquendi metaphoric⁹
vel figuratiu⁹ vel yperbolicus vel empha
ticus doctorū sanctorū/vt Dionysij ꝛ ali/
orū si nō referat̃ ad hāc regulā repudiand⁹
Assimilatio autē nō tollit sed ꝑficit natu/
ram neq̄ tollit qđ habet creatura in ꝓprio
genere/quoniā illud ꝑdere nisi per annihi
lationē anima rationalis nunq̄ pōt. ac ꝓ/
inde sequit̃ q̄ sil̄itudo adducta ꝑ q̄lēcūq̄
doctorē de infusione gutte aq̄ in doliū vi/
ni fortissimi ad vnionē anime ꝯtemplātis
cū deo/tanq̄ sit oīmoda sil̄itudo repudiā/
da est ꝓrsus tanq̄ habens errorē/imo insa
niā almarici ꝯdemnati ponētis creaturam
verti in deū ꝛ in suū esse ꝛ ꝑncipiū ideale si
cut notat Hostiēsis sup illud capl̄m dam
namus. de sum. tri. ꝛ fi. ca. Deniq̄ sil̄is fan
tasia fuit al̄s Parisi⁹ tāq̄ fatua. ꝛ īintelligi
bilis aduersus vnū augustinēsēꝫ dānata.

Euotio illoruꝫ

d culpāda est q̄ nitunt̃ inuoluere
sentētias sermonibꝫ impꝑitis pe/
regrinis ꝛ inusitatis vl̄ eos q̄ sic volūt lau
dare atq̄ defenderet defendēdo seip̄os ma
gis inuoluere q̄ euoluere. Adducā Ħ loco
ne mihi soli videar inniti ꝑticulā cuiusdaꝫ
sermonis facti in capl̄o vno fratꝝ chartu.
Anno dñi. M.cccc.viij. cuius thema est.
Uideamus si floruit vinea ꝛc̄. Quartā ꝓ
deuotionem falsam. i. vanā ꝛ curiosam illi
exercent qui sine mortificatōe ꝓprie volun
tatis a zelo dño seruiendi/vitā spiritualeꝫ
consistere credūt in ruminatiōe vel potius
fantasiatōne reꝝ spūaliū/estimantes hanc
ip̄am fantasiationem vel saltem delectatio
nem inde cōsequentē deuotionē esse. Un/
de hi ad hanc ip̄am consequendā non con
tenti modos loquendi scripture sacre ad/
inueniunt sibi vel fingunt de rebus spiri/

tualibus modos abstractiores/eo ꝙ tales
maiorẽ eis delectationẽ generẽt. Plerunqꝫ
etiaꝫ ob h̃ materias satis faciles obscuris
modis ⁊ abstractis in quibꝫ delectant̃ ob/
uolnẽtes aut vocãtes/hũiliatõnem vl̃ for
tassis etiã altã ꝯtemplatõeꝫ. summersioneꝫ
in abyssum ꝓfundo diuinũ amorẽ annibi/
latõem vel in nihilũ redactõem/ charitati/
uũ motũ mentis ĩ deũ/ influxũ in deũ. vo/
cantes. motus ad op⁹ ꝓpt̃ deũ/ effluxuꝫ a
deo. et sic de alĳs ꝯsilibꝫ. Quis tñ christus
ꝓphete et apl̃i et oĩes doctores scp̃ture sa
cre tractatores q̃ntũ poterãt ⁊ expediebat
ea que difficilia fuerũt ꝑ modos loq̃ndi fe
cerũt facilia. Hec reuera falsa deuotio ẽ re/
ligiõe ꝑiculosissima/ qm̃ m̃ltos vt q̃tidia/
na heu docet ⁊ dolẽda docuit expiẽtia qui
spũales ac religiosi apparebãt decepit ĩfa/
tuauit vl̃ penitus excecauit. ita vt fierẽt in
obseruãtĳs regularibꝫ quas despexerãt de
sides. supioribus q̃s rudes reputabãt re/
belles. etiã aliq̃ fugerẽt ⁊ apostatarẽt. Aliq̃
etiã hereticarẽt/ vl̃ añ tp̃us ꝓphetarẽt/ di
cẽtes. hec dicit dñs/ cũ dñs nõ esset locut⁹
Sed supba vel saltẽ fantastica capita co/
rũ hec ipa ꝯfinxerũt. Aliq̃ q̃ꝫ mirabiles fa
tuitates extrinsecus in ꝑtensis iubilatõni
bus tripudĳs saltatõibꝫ et hmõi oñderũt.
Seq̃t̃. Quarta deuotio est vinũ valde fu
mosum. id ẽ supbie generatiuũ/ ⁊ est libidi
nosũ de q̃ mystice ⁊ illa fortassis inhibitio
apl̃ica accipi põt. nolite inebriari vino in
q̃ est luxuria. Et reuera in hoc ipo est spũal̃
luxuria/ eo ꝙ sic false deuoti nõ dei cultum
⁊ honorẽ sed ꝓpam q̃rũt delectatiõem. hec
ibi. O si vidisses q̃sq̃s autor fuisti ꝓmõis
illius. si vidisses epl̃am nouit ostẽsam mi
bi/ q̃d dixisses q̃d stomachi habuisses.

b **Micus plato a/**

a. micus socrates/ mag̃ amica veri
tas. Peruertit ei affectio nimia ad
doctorẽ aliquẽ vl̃ doctrnã iudiciũ nõ solũ
practicũ qð sepissime ꝯtingit sed etiã spe/
culatiuũ. õ q̃ min⁹ videret̃ q̃si vicꝫ morepi
tagoricorũ ñ liceat aliõ introgare q̃ꝫ si mgr̃
hoc dixerit. Tollẽda ẽ igit̃ e medio sic odi
osa ꝯcertatio ⁊ insectatio ĩuidiosa sic perti
nax ⁊ aĩosa hui⁹ vel illi⁹ doctrĩe defensatõ.
Patꝫ aũt ꝯsciẽtia mea apð te deus. qꝛ nul
latenus odio cuiuscũqꝫ fuerã induct⁹ scri
bere ea q̃ scp̃si. Sꝫ qꝛ verissime tunc mibi
videbat̃ sicut ⁊ nũc mag̃ ac mag̃ inspicio

modos illos loq̃ndi nimis ĩpropꝰos eẽ/ vñ
⁊ sic dixi int̃ cetera postq̃ꝫ de vnitate ad de
um q̃dã inducta fuerãt. h̃ tropo inq̃ꝫ ꝓbat
Boeti⁹ hoĩem bonũ esse deũ. iuxta illud.
Dixi dĳ estis. nõ q̃dẽ ꝑ ꝟitatẽ et vnitatem
diuĩe eẽntie ⁊ locutõem ꝓꝓaꝫ. sꝫ pticipati/
ue ⁊ assil̃atiue/ ĩmutatiue et nuncupatiue.
Qꝫ si autor iste pari mõ responderit se di/
cta sua intellexisse de illa vnificatõne spũs
cum deo nõ ꝯtẽdo/ nõ ꝯtradico/ sꝫ explica
tõem alit̃ sonare nõ dubito. Hec ibi. Ui/
de q̃so o lector si modestior eẽ potuerit ser/
mo me⁹. addito ꝙ postmodũ tã ꝟbis excu
sare conat⁹ sũ ꝑdictũ autorẽ postq̃ꝫ ĩnotuit
mihi ꝙ ĩ alio loco pl⁹ exꝑsserit ꝙ creatura
nullo mõ ꝑdit esse suũ qð habet in ꝓꝓo ge
nere. ꝙ si idẽ inseruisset ad ꝟba tercie part̃
sui tractatus. nõ ita ꝑbuissꝫ occasionẽ errã
di et se cl̃pãdi. ñ solũ apð simplices sꝫ litte
ratos ⁊ edoctos. Uidebit hoc qð dico ve/
rum esse q̃ forsitan inciderit in tractatuluꝫ
vnũ quẽ de theologia mystica tã speculati
ue q̃ꝫ practice conat⁹ sũ ordinare. habens
hanc intentionẽ deducere ad noticiã fami
liarẽ ⁊ ꝓꝓam scholasticoruꝫ ea que deuoti
hoĩes de ea magis affectiua declamatõe et
figuratiua locutõe q̃ꝫ litteratoria ꝓprietate
tradiderũt. Notet̃ locus ille vbi theologia
mystica differẽtiã hãc a litteratoria ponit̃ ĩ
ter ceteras habere. qꝛ vnit ⁊ trãsformat.

Lii qui amant

a sibi somnia fingũt ait Uirgilius
Sup hoc dicto cum experientĳs
et ratõne certa fundat̃ dictũ prioris episto
le mee/ quo sic ponitur. Sicut ex carentia
pĳ affectus/ et magis ex infectiõe eius per
vicia/ errant nõnunq̃ꝫ peritissimi in sacris.
excecauit enim eos malicia eorũ. ⁊ dati sũt
in reprobũ sensum. Ita et paruo lumĩe in
tellectus et parua instructõne in studio lit
terarũ etiã seculariũ quãdoqꝫ/ ꝓsertim ĩ lo
gica ꝓlabunt̃ aliquãdo in errores pericu/
losissimos illi qui magnorꝫ sunt erga ꝟtu/
tes affectuũ. q̃les apostol⁹ vocauit habere
zelum/ sed nõ ꝓm scientiã. adeo vt si nõ hu
militer sapiant et nisi sese ꝯtrahãt infra me
tas sue cognitionis nulli pertinacius inue
niuntur neqꝫ absurdius errores ꝯfingere.
propterea nõ leuiter oportꝫ eos scribere vl̃
docere. sed nec absqꝫ cautela magna adhe/
rendũ est eis nisi preuia discussione diligẽ
ti ⁊ doctorũ examĩatõe. In talib⁹ quippe

sepe repim⁹ plurima aut falsa aut male explicata ac p̄inde multā erroris materiā p̄bentia simplicib⁹/q̄ꝫ i ml'ti diuinissima altissimaq̄ꝫ sint. Addo nūc id qđ euēit tēpore meo de q̄dā q̄ ꝓphetissa ⁊ miracloꝝ operatrix reputata ē a mltis/quā ⁊ vidi ⁊ allocutus sū. Nec tādē dixit ⁊ scribi iussit q̄ spūs suus deū ꝯtēplādo fuerat annihilat⁹ vera annihilatōe ⁊ hic recreat⁹. Et dū q̄rerek q̄liter h̄ scire potuerat. rn̄debat se exptā. Dices mihi nō sufficeret si nūerare vellē innūeras tales īsanias amātiū imo ⁊ amētiū. q̄ꝛ nō ꝑm sciam q̄les videnk fuisse begardi et begarde. queādmodū i q̄dā tractatulo de distinctione veraꝝ reuelationū a falsis memini ꝑdem annotasse

Ocendus nõ ē

d vl' monēdus q̄ errorē suū defēdere mauult q̄ꝫ corrigere. Hoc Oratius posuit i fine poetrie sue. Exigik igitur correctō seuerior si sic iteꝝ fuerit pugnator ad saluādā tāq̄ꝫ ꝓpam hāc ꝟboꝝ iproꝑtatē. Quo pacto sit vel q̄ ordīe postulādū/ q̄ppe videbik ordinarij et inq̄sitoris iudiciū. q̄m parua radix ꝑegrini ꝑmōis serpit vt cancer/⁊ modica erroꝝ scintilla (sicut in ario patuit) dū nō ꝯueniēter oppmik vl' artak magnā erūpit i flāmā. Sic nuꝑ actuꝫ ē parisi⁹ ꝑ sacrā theologie facultatē aduersus illos q̄ doctrinā q̄ndā ꝑegrinā Raymūdi lulli conabāk iducere. q̄ licꝫ sit in multis altissima ⁊ verissima. q̄ꝛ tn̄ i alijs discrepat a mō loq̄ndi doctoꝝ sacrorū ⁊ a regul' doctrinal' sue traditōis ⁊ vsitate in schol'/ ipa edicto publico repudiata ꝓhibitaq̄ꝫ. Dicā h̄ qđ sentio si tales locutionū modos publicari p̄ciperē apđ almā vniuersitatē parisiensem. vl' ꝑ ꝑmōes vel ꝑ scholas. deducerē ꝓtinus ex officio cui indign⁹ defungor/ad cēsurā theologice facl'tatis/vt examinarek ⁊ examinata suū q̄le mererek iudiciū sortiretur Bene vale p̄r emerite. memor mei in orationibus tuis. ¶ Finit scđa ep̄l'a Johis de Gerson ꝯ dicta fratris Johis Ruysbroech in tercia ꝑte tractatus sui de ornatu spiritualium nuptiaꝝ.

Incipiunt lectiões

due perutiles super Marcum ⁊ ad cōmēdationem ꝓpositi nostri ⁊ voti multum faciunt ⁊ valent doctoris Johannis de Gerson Cancellarij Parisieñ.

Icut scriptū

s ē i Esaia ꝓpħa. Ecce ego mitto āgelū meū añ faciē tuā q̄ p̄parabit viā tuā añ te. Textus p̄ñs hodierne lectōis ꝑm diuersas pūctuatōes ⁊ postillaꝝ sn̄ias ad p̄cedētia ⁊ subsequētia varie coaptak. nā q̄ꝛ auctas ista. Ecce ego mitto āgelū meū. nō de esaia ſꝫ ð malachia. Malach. iij. sumpta ē/referri posse dixerūt q̄dā hāc ꝑticulā sic scp̄tū ē in Esaia ꝓpheta ad illđ qđ imediate p̄mittik tāq̄ꝫ i ei⁹ ꝯfirmatōꝫ atq̄ꝫ fulcimētū. vt sit sensus. Initiū euāgelij iesu christi filij dei. i. q̄ fuit fili⁹ dei. Et q̄si paꝝ sibi absq̄ꝫ ꝓphetico testimonio istđ posuisse addidit. sicut scp̄tū est i Esa. ꝓpħa. P̄ōt eni ab h̄ ꝓpħa trahi xp̄m fuisse deū atq̄ꝫ dei filiū. vl' q̄ꝛ vocat⁹ est emanuel. Esa. viij. ⁊ liij. Generatōeꝫ ei⁹ q̄s enarrabit. De eterna ei⁹ a p̄re ꝓductōe dictū ē. et ex p̄mo capitulo ⁊ alijs ibidem elicik. Dissoluik h̄ mō ipia porphirij heretici blasphēia/q̄ nisus ē ꝓbare euāgelistaꝫ nr̄m dānare mēdacij. q̄ꝛ illđ qđ dictū est. Neq̄ꝫ tn̄ coartat tal' obiectio vt ad hanc expositōeꝫ fugiam⁹. ¶ Cōstat itaq̄ꝫ ꝓphetas oēs vno ⁊ eodē spū suas ꝯtexuisse ꝓphetias. ac p̄ide qđ vn⁹ posuit (q̄ꝛ n̄ tā ipe q̄ꝫ spūs sctūs loq̄bak) p̄t ab alto (q̄ silr ē spūs sctī instrumētū) itelligi q̄dāmō dictū seu positū. ⁊ si n̄ explicite tn̄ iplicite. Dicūt igik alij vl' ij dē alit duas i textu ꝑticl'as a duob⁹ ꝓphetis excerptas. Prima ē malachie tā sensu q̄ꝫ ꝟbis. Scđa ē esaie q̄ cū p̄ma silr ꝫ satis explicat sn̄iaꝫ vbi dr̄ vox. Et q̄m Esa. p̄ncipalior fuit atꝫ famosior ⁊ legētib⁹ notior. q̄ꝛ isꝫ ꝑ finis plerūq̄ꝫ rē totā d̄noiat placuit euāgeliste nr̄o q̄ etiā breuitati studebat n̄ duos ꝓpħas ſꝫ vnū ⁊ hūc maiorē noiare Et sđ h̄ sensu r̄cepit eccl'ia siue origiale marci euāgeliū sic habuerit vt tenet Beda i ꝯmēto/siue a q̄busdā n̄ r̄cte scribētib⁹ additū fuerit queādmodū sensisse vidr̄ Hiero. suꝑ p̄s. ¶ Incipit igr̄ ꝑm hūc expositōis modū euāgelista nr̄ suā texere rōeꝫ. vbi notādū occurrit qđ ait i ꝯmēto. Scp̄tur⁹ idr̄ euāgeliū marc⁹ ꝯgrue p̄mo p̄ōit oīm testionia ꝓphaꝝ q̄ h̄ futuꝝ p̄cinebāt/vt eo cūctis ꝟa ⁊ sine scrupl'o dubietatis sustinēda q̄ scriberet itimaret q̄ h̄ a ꝓphetis spūscō ipletis antea p̄scita ⁊ p̄dicta esse mōstraret. simulq̄ꝫ vno codēq̄ꝫ euāgelij sui p̄ncipio. ⁊ iudeos q̄ legē ac ꝓphetas susceꝑant ad suscipiēdum

euāgelij sacramēta q̄ ipsoꝝ ꝓphete p̄dixerāt
īstituit. Et gētiles q̄ ꝑ euāgelij p̄conia ad
deū venerāt. ad auctoritatē q̄ꝫ legis ⁊ ꝓphe
taꝝ suscipiēdam venerādāq̨ꝫ prouocaret.
¶ Hic instruimur dicta nr̄a sacraꝝ scriptura
rū testimonijs roborare. q꞉ paꝝ ignitū est
⁊ min⁹ efficax ꝟbū qđ nō incaluerit ⁊ ful
citū fuerit ab eloquio dei/ qđ est ignitū ve
hementer. ⁊ nisi viuificatū fuerit a ſmone
eius q̄ est viuus et efficax ſm ap̄lm/ et pe
netrabilior omī gladio ancipiti. Nō tamē
estimo curiositatē ī allegatōibꝫ hmōi cōse
ctādā/ sed q̄usq̨ꝫ ꝓsūt studiosꝫ ⁊ edificant
charitatē. Alioq̄n cumul⁹ ille trūcatarum
autoritatū male ꝯgest⁹ ⁊ īformis ꝯgeries
allegationū sue origini nō ꝯueniētiū q̄d ꝓ
ficit. nisi fortassis ostētatōem opaꝫ. ¶ Sed
neq̨ꝫ sunt inculpabiles q̄ ꝓphanas postpo
sitis lectōibꝫ sacris toto ore ꝑsonāt. totis vi
ribꝫ amplectūꝫ/ sicut scriptū ē ꝑ Esaiā pro
phetā. Nō in philosophis. nō ī poetis et fa
bulis/ sꝫ ī ꝓpheta. ¶ Ubi p̄ter hec elidiꝫ ī
pia manichei blasphemia. q꞉ sic delirare au
sus ē vt diceret ꝓphas veteris testamēti a
deo tenebraꝝ missos eē. Qđ si veꝝ essꝫ sic
nō ē nūq̄ꝫ ꝟitatis notari⁹ euāgelista nr̄ eun
dē euocasset in testimoniū narratōnis sue.
Nihil enī roboris habꝫ ꝟbū illi⁹ q̄ pater ē
mendacij. ¶ Sꝫ in h̄ loco ꝯuenienter essent
īprobandi q̄ ꝓphas veros aut ꝯstellatōni
bus imputāt/ quēadmodū Auicēna Albu
masar et alij nōnulli. aut q̄ execrabiliori de
liramēto ꝓphetas fabulāꝫ magicā artē ex
ercuisse/ tanq̄ꝫ mediū adipiscēdi p̄cogniti
onē occultorū. verū sup his olim lati⁹ tra
ctabim⁹ si de⁹ annuerit. ¶ Nūc audiamus
q̄d in Esaia ꝓpheta scriptū ē. Ecce inquit
ego mitto angelū meū. Non dubiū q̄n io
hānē baptistā/ q̄ vt Beda ait/ angel⁹ voca
tur nō societate nature iuxta heresim Ori
genis. sꝫ officij dignitate. q̄ nomīe recte ap
pellari p̄t hō ille q̄ fuit missus a deo vt te
stimoniū phiberet de lumīe. et veniētē in
carne dn̄m mūdo nūciaret. q꞉ angel⁹ nūci
us appellaꝫ. ¶ In h̄ qđ p̄mittiꝫ. ecce. nota
tur et demōstratōe grādis ⁊ isolita nouitas
In h̄ qđ subiūgiꝫ/ ego mitto/ daꝫ intelligi
ex maiestate mittētis dei missi magna di
gnitas. Dehinc p̄sens ꝑ futuro poniꝫ. q꞉ ī
cōcussa erat tanq̄ꝫ de p̄senti fieret certitudo
demōstratōis atq̨ꝫ stabilitas. Johes insu
ꝑ nō q̄cūq̨ꝫ sꝫ angel⁹ su⁹. s. dei. Attēde pri
mitatē cū ait. añ faciē tuā. vt ei⁹ puritas. ī
tegritas et sanctitas ꝯmēdareꝫ. Postremo
officiū ei⁹ honorificū designaꝫ. q̄ p̄pabit
viā tuā añ te. Quā viā si forte q̄sieris: Rn̄
det Chrysost. ⁊ īferi⁹ daꝫ itelligi. Uia dn̄i
q̄ ad hoīes ingrediꝫ penitētia ē/ ꝑ quā de⁹
ad nos descēdit ⁊ nos ad illū ascēdimus:
Uñ angeli ascēdētes descēdētesq̨ꝫ mēoraꝫ
sup filium hoīs. Hec ē scđa loq̄ndi mate
ria. h̄ vnū tm̄ ad p̄sens dilatemus/ q̄ pacto
Johes angelo silis ꝑhibeꝫ. Et p̄mo si vir
ginitas Johis attēdiꝫ subit illđ Hieroñ.
ad paulā ⁊ eustochiū. q꞉ sp angelis ē cōna
ta virginitas. ⁊ q꞉ ī carne p̄ter carnē viuere
nō terrena vita ē sꝫ celestis. ¶ Cōuerte ocu
los fidei ad ꝟtutes iohis/ nō vnā tm̄mo
do sꝫ q̄lēlibet angelorū hierarchiā videb ī
eodē figurari. Inflāmauit itaq̨ꝫ eū caritas
vt esset silis seraphin/ quinetiā ali⁹ ī amo
rē diuinū ardore exardescere suis p̄dicatōi
bus āmonuit. Si sapiaꝫ ei⁹ attēderis nun
q̄d cherubin parē dices: Si spūalē in exe
cutōe virtutū potētiā/ nōne ꝯsilem ipꝫ po
testati designabis: Si pacatissimā animi
sedē/ nūq̄d thronos ī ipo repies: Fuit enī
vis ei⁹ ꝯcupiscibil' inflāmata ꝑ charitatē.
vis rōnal' illustrata ⁊ edocta ꝑ sapiam. vis
irascibil' ꝑ potētiā ⁊ ꝟtutes roborata. Cha
ritas impabat. ꝯsulebat sapia. potētia ꝯfir
mabat. Hic ē sup̄mus ternari⁹ hierarchi
cus hn̄ velle scire ⁊ posse. hec trinitatis sup
celestis imago. potētia sapia ⁊ bonitas seu
voluntas. Porro ī iohe fuit tāq̄ꝫ ī dn̄atōi
bus vltimitas subiectōis ⁊ iocūdissime ac
fidelissime ſuitutis ad deū/ liberaq̨ꝫ magni
ficētia oīm subiecta alteri ꝓsus aduersa.
Fuit p̄terea sic in p̄ncipatibꝫ ita ⁊ ī iohā
ne eminētia īcorruptibil' rectitudis in suo
regimīe eminētia etiā inuicibilitatis tāq̄ꝫ ī
ptātibꝫ. Porro vltimitas q̄dā ꝟtuositatis
cū silis ī addidit ꝟtutibꝫ. Deniq̨ꝫ prudētissi
ma cura quā ī p̄patōe vie dn̄i ad hoīes ex
hibuit ōndit q̄ꝫ rōnabil'r archāgel' ⁊ angel'
ꝯpareꝫ. Qua ī re xp̄s īfallibil' autor ꝟitatis
ꝓphetiā hāc text⁹ nr̄i ad iohis ꝯmēdatōēꝫ
īducebat Mat. xi. ⁊ Lu. vij. Hic inq̄t ē ꝺ q̄
scriptū ē Ecce ego mitto angelū meū q̄ p̄pa
bit viā tuā ante te. ¶ Quocirca nō penitus
absurde videri posset aliq̄bꝫ q꞉ charitas in
fusa et sapiētia cetereq̨ꝫ ꝟtutes enūerate abū
dāti⁹ a iohe pticipate sunt q̄ꝫ ab angel'. Nā
q̄ꝫto potētia natural' ꝺbilior ī se ē ⁊ miorē
hn̄s capacitatē. tāto ad ipi⁹ eleuatōēꝫ ⁊ dila
tatōēꝫ q̄ꝫdā spūalē ꝟtu⁹ īfusa copiosi⁹ exigaꝫ.

Q, aūt iohis vtpote hoīs inferior angel' natura sit ꝑspicuū ē Ad qđ forsan tendit il lud christi Lu.vij. vbi cū dixisset. Non surrexit maior int' natos mlieꝝ iohe baptista addidit. Qui aūt minor ē in regno celoruꝫ maior est illo. Q̄ꝗ̄ aūt et de ꝯtuitis id intelligi poterit. Neqꝫ eni charitas vie seu ꝟtꝰ altera virtutibꝫ patrie coeq̄tur. Et de iohāne q̄ dē gl'ificato nunc loq̄mur. quē ad supmū ordinē sublimatū neminē arbitror doctoꝝ ambigere. Huic sentētie suffragat' illud Hiero. vbi ꝑus. In carne angelicam gl'iaꝫ q̄rere maioris ē meriti q̄ꝫ hr̄e. cū aliꝰ nitit' obtinere cū gr̄a qđ habꝫ angelꝰ a natura. Addo aliđ nō p̄tereundū quēadmodū nōnulli Johem eē in p̄ma hierarchia supmū sic venerari conant'. Ruina inquiunt angeloꝝ ex hoībꝫ repat'. ⁊ ꝯsentaneū ē ratōi vt sedē supioris loci vacantis p deiectōem ⁊ apostasiā luciferi/illi ꝯtulerit altissimus q̄ iter natos mlierū nēo surrexit maior. Si igit' lucifero dū stabat supmā i vltimo ordie sedē Grego. attribuit. supmam illā nūc obtinet is quē in ipiꝰ locū successisse innuit ꝟitatis assertio.

¶ Finit p̄ma lectio Incipit secūda.

B

Vox clamantis i deserto/pate viā dn̄i. rectas facite semitas eius. Magna est pphetiarū inter se ꝯcordia/et cōcors in diuers' etiam pphetis sentētia. eodē q̄ppe spū docente locuti sunt ⁊ ad vnū finē q̄ christꝰ ē respexerūt. Finis eni leg' s'm apl'm ē christus. Quāobrē Act.iij. dicebat Petrꝰ de xp̄i tēpore ꝙ oēs pphe a samuele et deiceps q̄ locuti sūt annūciauerūt dies istos. Itaqꝫ nō operosū est intueri q̄ꝫtū int' se ꝯueniant h̄ ꝟbū Esa.xl. ⁊ illđ p̄missū de malachia. Illic iohes dicebat' mitti an̄ facieꝫ xp̄i ad parandū viaꝫ eius. hic. ecce inquit ego q̄si iam missiōis sue executor ait. Vox clamātis in deserto pate viā dn̄i ⁊c̄. Sed cur Johannes vox dicat' ⁊ nō ꝟbū? Beda aperit. Constat inq̄t ꝙ vnigenitus dei filiꝰ ꝟbuꝫ vocat' pr̄is Johe attestāte q̄ ait. In p̄ncipio erat ꝟbū ⁊c̄. Ex ista nr̄a locutōe ꝯgscimus ꝙ p̄us vox sonat vt ꝟbū postmoduꝫ possit audiri. Johes ḡ vox a ppha dicit' qꝛ ꝟbū p̄cedit. Aduentū itaqꝫ dominicuꝫ Johes p̄currēs vox dicit'. qꝛ p eiꝰ misterium patris verbū ab hoībꝫ audit'. hec ille. Vnigenitꝰ siq̄dē dei filius p modū ꝟbi p fectissimi ⁊ sentētiosissimi a pr̄e in etna generatōe pducit' in quo pater dei seip̄m q̄ ⁊ exēplar est formosissimū oīm ad extra producibiliū. ¶ Quia igit' ꝟbū h̄ in sua maiestate absconditū p iohem reuelatū ē hoībꝫ ip̄e nō absqꝫ rōne vox dicit' q̄ p exterius signū p̄dicatōnis interiꝰ signat mysteriū generatōis. Hinc p̄co iudicis. hinc lucerna ardens et lucēs. hinc nūcius vel angelus. hinc p̄cursor appellat'. Hec officia tūc suscepit ⁊ pegit dū viueret p̄dicādo. nūc illđ idem i suis deuot' opat' suis meritis ⁊ oratōibus ad xp̄i grām noticiāqꝫ suscipiēdaꝫ salubrit' inspirādo Vis nosse ꝟbū qđ apđ pr̄em manet absconditū. qđ lucē habitat inaccessibilē? Dices volo. cōuerte p̄ces ad iohānē. hic nēpe vox est ꝟbi ⁊ index eiꝰ et p̄co. O vox delectabil' et peunti mūdo sup excellēter amabil'. Voces p̄ores erāt luctꝰ ⁊ gemitus p calamitatibꝫ ⁊ angustijs. aut erāt insani freneticoꝝ risus iter pestiferas voluptates ⁊ i puncto desituras ⁊ abituras in infernū delectatōnes. Hec vox fuit pnie salutaris. vox doctrine ⁊ libertatis. vox turturis post imbrē. vox ꝯfringēs cedros. i. supbos phariseos. Sed vox dulcis ⁊ suauis/hūiles alliciēs. vox absqꝫ balbutie mēdacio. vox absqꝫ raucedis simulatorie vicio. deiceps vox p omnē modū virtuose resonatōis. canora/viuax ⁊ iocunda. vox ad postremū fortis vehemēs et audibilis. qm̄ vox nō est q̄cūqꝫ ſꝫ vox clamātis. Obsurduerāt nēpe iudei q̄s alloq̄batur ⁊ obturauerūt aures suas istar aspidis surde vt nō audirēt voce incātātis sapienter. Nil pptea mirādū si vox clamosa ad eos mittebat'. Clamosa dico/nō tā strepitu et aeris ꝟberatōe exterioꝛi/q̄ꝫ ppter latentem energiā in ipius viue vocis actu recōditā. Sciebat eni dictū esse p̄dicatori cuilibet. Clama ne cesses q̄si tuba exalta vocē tuā. ¶ Qualit' fiat? Rn̄deo ꝙ p vite meritū et p vim interioris grē ⁊ feruide caritatis. ex q̄bus reddit' quodāmodo vox ipa viuax ardens et fortis et lucēs. ⁊ p sui intelligibilitate clamosa. O q̄ꝫ multi nr̄e etatis vel nō clamāt/facti canes muti nō valētes latrare. vel si clamor forsan est in voce plꝰ ad aures corpis demulcēdas vel exaspandas exhibet'/q̄ꝫ ad aures cordis expgiscēdas/instruēdas et leuandas pficiat. Dissilis vox iohis q̄ vox est clamātis. a q̄ ꝯmota sūt superliminaria cardinū/put de seraphin apđ

Esaiam scriptū ē Esa.vi. Supiora cardi
nū mystico intellectu in hoīe supiores par
tes accipe possumus. q̄ sunt rō et volūtas.
ꝛ hec supliminaria a voce clamātis ꝯmouēt
dū ad bn̄ agendū ꝟtuosa ꝯcussiōe spūssan
cti impellunt. ꝛ sctō castoqꝫ timore ꝯtremi
scunt. ¶ Notandū ꝙ ly clamātis p̄t referri
ad xp̄m cui⁹ clamor triplex repitur in scri/
ptura. In resurrectōe lazari. In expiratōe
ꝛ dum inuitaret sitiētes ad aquas spirita/
les. In triplici eni deserto clamauit. in vte/
ro virginis. i mūdo ỻrali. et in mūdo my
stico seu morali anie ratōnalis. sed qm̄ alia
magis placet expositio / hāc non ꝓsequor.
H ¶ Audiuim⁹ igit de voce Johis ꝛ ei⁹ for/
matōe clamosa. audiam⁹ de loci qualitate.
vox clamātis in deserto. Est aūt multipli/
citer intelligere ħ desertū. ꝛ p̄mo ꝫm lr̄alez
sensum loc⁹ est materialis ꝛ iordanis. my
stice ꝟo est ip̄e popul⁹ iudeorū / quēadmo/
dū Bede ꝛ hieronymi ꝟba declarāt. In ď
serto (inq̄t Beda) iohēs clamat. qr dereli/
cte ac destitute iudee solaciū redēptōis an
nūciauit. Et Hiero. Clamabat ad iudeos
surdos ꝓpter pctā lōge positos ita desertos
indignatōe clamoris dignos. Deserti q̄p/
pe erāt a spiritu dei sicut domus vacans ꝛ
scobata. et deserti a ꝓpheta lege et sacerdote.
Possum⁹ deiceps forsan desertū aliud iue
nire vbi Johānis vox clamātis audita ē.
ꝛ hic ē limbus patrū ad quem moriēs Jo
hānes descēdit / vt eū inferis nūciaret quē
in terris positus indice mōstrauerat. ¶ Et
qm̄ suberit loc⁹ ad loq̄ndū amplius de de
serto trāseo ad id qd̄ seq̄tur. Parate viā do
mini ꝛc̄. Parat viā dn̄i q̄ bn̄ docet ꝛ predi
cat. Sed si viciose distorteqꝫ vixerit nō re/
ctas facit semitas eius. Parabāt viā dn̄i
scribe ꝛ pharisei. de q̄bꝫ ait christ⁹. Que di
cūt facite. Sed ex eo qd̄ addit. Et q̄ faci/
unt nolite agere. Cōclusio ꝙ n̄ rectas facie
bant semitas eius. Qꝫ si q̄s interrogat / q̄ ē
via dn̄i: Rn̄deo illā eē quā ꝓpheta cucur
risse ḡtulabat cū diceret. Viā mādatoꝝ tu
orū cucurri cū dilatasti cor meū Deq̄. Esa
x18. Hec ē via dn̄i ambulare in ea. nō ďcli
nantes ad dexterā p indiscretū feruorē. ne/
qꝫ ad sinistrā p remissum torporē. Et bene
ait ꝓpheta cucurri. Nō ē pigritādū cū di/
es sit parua ꝛ dieta magna. nec sit infra pa
disū māsio secura. ¶ Ar̄ꝟo notāde sunt cō/
ditiones vie dn̄i. qm̄ eis cognitis meli⁹ ip
sa parabit. Habꝫ siq̄dem mūdus viā suā
ꝛ hec est lapidosa ꝛ vndiqꝫ spinis vepribꝫ
vrticisqꝫ curaꝝ mordaciū et sollicitudinū
aīas nr̄as suis aculeis lacerātiū atqꝫ dissi/
pantiū refꝑsa. Qꝫ ꝫ aurea a q̄busdā argētea
qꝫ videat. p eam ambulātes suscitāt sibi ip
sis puluerē importunū ocul' spiritalibꝫ / et
serenitatē mentis ꝑturbātē. ne q̄ labat inte
ritu valeat intueri. Habet caro viā suaꝫ ꝛ
hec herbosa iocūdaqꝫ nitet introeūtibꝫ eā.
sed latet anguis i herbis. anguis. s. doloro
se penitudis. anxietatis. ꝫ et lutosa colluui
one tota intus resꝑgit. Habet demon viaꝫ
suā q̄ ē tenebre ꝛ lubricū / et p̄ruptis circū
q̄qꝫ cautibꝫ pōpaticoꝝ statuū vallata. vbi
supbi tollunt in altū vt lapsu ḡuiori ruāt.
Et ꝓpheta. Allisisti eos dū alleuarent. Hꝫ
aūt dn̄s viā suā. hec est mūda decēs ꝛ pul
chra. Prouer. iiij. Vie ei⁹ vie pulchre. Et
Esa. xxxv. Erit ibi semita ꝛ via sctā. et nō
trāsibit pollutus p eā. Et in p̄s. Ambulās
in via immaculata hic mihi mīstrabat. Et
insup. Via ista via eq̄tatis et iusticie. quaꝫ
sapiēs expostulabat Eccli. xvij. Da nobis
dn̄e viaꝫ iusticie. Et ne ab ea diuertemus
monebat ꝓpha. App̄hendite disciplinam
ne peatis de via iusta. Et p̄terea viā verita
tis elegi iudicia tua nō suꝫ oblitus. ¶ Sū I
mo autē studio aīaduertendū est qd̄ alibi
p eundē ꝓphetā dicit. In via ait in q̄ am/
bulabam abscōderūt supbi laqueū mihi.
Et rursus. Iuxta iter scādalū posuerūt mi
hi. O q̄t laqueos / q̄ꝫ mltiplicia scādala po
nit aduersari⁹ noster in via hac q̄ ambula/
mus. et ne dep̄hendat spūs virtutis abo/
luit ambulās aliis p viā iusticie, ptendunt
ei ꝯfestim scdo laquei. vnus ad dexterā q̄/
tinus rigorez seueritatis crudelit exerceat.
alius ad sinistrā vt in degenerē secordiaꝫ p
nimiā misicordiā timid⁹ ꝓlabat. In via
hūilitatis abscondit laqueus stulte deiecti
onis et despatōis pessime. In via aūt ma/
gnanimitatis laq̄us est vane p̄sumptōnis
ꝛ detestabil' supbie. Si viā frugalitatꝭ in/
trogressus fueris / abscōdet ilico diabolus
sordide tenacitatis laqueū. Si rursus ad
liberalitatē gressus tuos ꝯuerteris nō dee/
runt ꝓdige ꝯsumptiōis insidie. Solitudi
nis ꝛ ꝯtēplatōis via si a te q̄ritur caue fan
tasticas illusiōes obumbratas specie q̄dā
visionū altaꝝ seu reuelationū vel ꝯsolatio
nū insolitaꝝ / qualibꝫ anima nōnunq̄ꝫ tur/
pissime delusa et derisa detinet. Qꝫ si acti/
ua magis placuerit vide ne curis hui⁹ secli

debriatus/in om̄ia corruas inimici vincu
la laqueos ⁊ rhetia. Ne p̄terea illud scāda
lū incurras si nō p̄spe cuncta successerint
de quo Hiere. xij. Quare via impioꝝ pro/
sperat. Sic in singulis facile ē inspicere q̄
amplius sollicitudinē geramus ad paran
dum viā dn̄i. et laqueos inimici vbilibꝫ p̄
tensos declinandū. ¶ Et p̄fecto nullū aliō
consiliū est salubrius/nullū p̄sus aliūde
refugiū q̄ꝫ vt parui simus in oculis nostrꝭ
⁊ hūiliemur sub potēti manu dei ⁊ timidi
sp̄ ac pauidi inueniamur. Uerissimū siqui
dē est oraculū illud diuinū qđ audire me/
ruit Anthonius. Qui dū vidissꝫ in spiritu
tot laqueos/et suspirās expauisset dicens.
Quis hos euadet? Respōsuꝫ est hūilitas.
Quippe hūilitas tā gracilis est/tā extenu/
ata et tā nihil habēs q̄ teneri valebit vt fru
stra iaciat̄ rhete vel laqueus p̄ ꝯp̄hēsiōe ip
sius. Sic minuti pisculi macl'as rhetꝭ trā
siliunt/et dep̄hēdunt̄ grossiores. Sic ꝑm
poeticā fabulā antheus ab hercule nunq̄ꝫ
victus est dū terre hesit. sꝫ p̄ inane leuat⁹ cō
tinuo strāgulatus interijt. Quā accurata
⁊ p̄funda estimatōe ꝯp̄hēderat b̄ Hieremi
as p̄pheta Hiere. x. Scio dn̄e q꞉ nō ē ho
minis via eius. nec viri est q̄ ambulet ⁊ di
rigat gressus suos. Quippe est via q̄ videt̄
homini iusta/et nouissima eius ducūt ad
mortē/vt sapiēs ait. Erubescāt igr̄ pelagia
ni sup̄bi ⁊ ingrati gratie dei/et resipiscētes
audiāt. quia nō est hoīs via ei⁹ ⁊c̄. Qualit̄
ergo obediem⁹ voci clamātis/parate? Cer
te p̄ humilitatē ostendēs q̄ gratie mr̄ est q̄
modo sancti scīeq̄ꝫ omnes. Hinc est illud.
Dirige dn̄e deus meus in cōspectu tuo vi
am meā. Et iteꝝ. Deduc me dn̄e ī via tua.
Et Thobias ad filiū. Cōsilia tua in ip̄o p̄
maneāt/et pete ab eo vt vias tuas dirigat
⁊ sit'ia. Hoc mō parate viā dn̄i. viā regiaꝫ
⁊ liberā. Uiā artā que ducit ad vitā. ne for
te vobis verū fiat illđ p̄phete. Dimisi eos
R ꝑm desideriū cordis coꝝ ⁊c̄. ¶ Quinetiam
facite rectas semitas eius. Quō rectas? q꞉
nimirū ī circūitu impij ambulāt. sed recti/
tudo pios decet. Recurue atq̄ꝫ retrograde
instar cancri illi viā peragrant q̄ ad seip̄os
amore p̄prio tracti ꝯtinuo reflectūt̄. ⁊ q̄cū
q̄ꝫ p̄gunt gressibꝫ affectionū extra semetip/
sos nō longe exeūt. q꞉ circa palū p̄prij cō/
modi colligati sunt cathena q̄dā amoris ⁊
cupiditatis. quēadmodū vrsos ligare so/
lēt histriones. aut sicut equi circa molā as/
sidua agitatiōe ꝯuoluunt̄. At econtra pij et
iusti recto itinere tendunt in deū ⁊ magꝭ ac
magis ip̄m intrāt. amorisq̄ꝫ pedibꝫ ad ip̄ꝫ
sine quis retorsiōe ad semetip̄os facta gra/
diūt̄. Aliqui viā ad p̄cepta referūt semitas
ad cōsilia. Per viā generalit̄ omnes ince/
dere ⁊ eā parare necesse ē. semite aūt perfe/
ctos recipiūt. aut quodā cōpendio ad p̄fe
ctionē introducūt. Uel si viam dn̄i et semi
tas eius ad idē spectare dixerim⁹ adiuua/
bit nos p̄ hac expositōne Grego. q̄ p̄cepta
dn̄i ⁊ multa esse dicit ⁊ vnū. multa in diuer
sitate op̄is. vnū in radice charitatis/q̄niā
finis legis dilectio. Si parauerim⁹ igitur
viā dn̄i que ē charitas/tūc rectas faciem⁹
semitas eius/adimplēdo iuste digneq̄ꝫ p̄/
cepta. Uel parare dicit̄ viam dn̄i q̄s faciē
do quod ī se est p̄ attritionē. sed postq̄ꝫ infu
sa est gratia iam rectas facere pōt in ei⁹ vir
tute semitas dei. Fac iterim qđ potes pa/
rādo viam dn̄i. vt tandē possis eo miserāte
rectas facere semitas eius. Uel vt p̄dictū
est pare viam dn̄i ad p̄dicatores respicit. ⁊
rectas facere semitas ei⁹ cōmūiter ad oēs.
sed oportet p̄dicatorē prius in seip̄o rectas
facere semitas dn̄i. q̄ꝫ inefficaciter progre/
di audeat ad parādū viaꝫ eius circa alie/
nos. Alioquin cōparabit̄ cācro q̄ cū reptā
do retroq̄ꝫ cedendo hac atq̄ꝫ illac oberret.
(dicit̄ in fabulis) aliū cancrū monuisse vt
recte incederet. Cui q̄d aliud respondēduꝫ
erat q̄ꝫ vt prior rectū iter ōnderet? Si du/
ctor gregis aries nō rectas faceret semitas
suas. gregi cetero qualiter viā parabit? Du
cet potius in p̄cipitiū et ruinā. quēadmo/
dū si cecus cecū duxerit ambo in foueā ca
dunt ꝑm dictū veritatꝭ. Et hec est p̄cħdo
lor causa nō mediocris q̄re tot paruuli de/
serunt iter verū. et ambulāt p̄ vias tenebro
sas difficiles et asp̄as. Ductor nēpe rarus
est q̄ rectas faciat ante eos semitas. sed sic̄
popul⁹ ita et sacerdos. et vtinā nō deteri/
or turpior et p̄ditior sacerdos q̄ꝫ populus
Hinc Johānes q̄ vox erat clamātis ī de/
serto ad parandū viā dn̄i prius in seip̄o re/
ctas fecit semitas. Castigauit corpus suū
⁊ in seruitutē redegit. ne cū alijs p̄dicaret ⁊
ip̄e reprobꝰ efficeret̄. ne qđ docebat v̄bo dis
siparet exēplo. ne pleno vētre đ ieiunijs dis
putaret. et certe difficile est imo impossibi/
le vt q̄ viam v̄tutis bene op̄ando nūq̄ꝫ in
gressus est nunq̄ꝫ exp̄tus est scientiā/ decli
nandi p̄icula vie circūspiciendiq̄ꝫ insidias

efficaciter doceat illos qd̄ nescit/nec didi/
cit quidem. pferet fortasse verba plīma /et
de virtutib9 quasi cecus de colorib9 /vl' pi
ca garriens disputabit. sed lōge aliter docē
tur lecta vel audita. aliter ea que opib9 ⁊ ex
periencia cognouim9. ¶ Propterea venit
iohānes viam penitētie doctur9 homīes.
Hec est pⁱma veniēdi ad deū post lapsum
via. illā pⁱmitus strēnue fortiterq3 pagrari.
⁊ prius q̄3 doceret iniq̄s viā dn̄i, puidit ne
iniquos haberet in pprio corpis regno ser
uos. et q̄ libertatē a peccato docebat ipse li
ber ⁊ rex haberet. Qualiter oro per doctri
nam aliis recte presidebit q̄ seruituti et sor
didissime seruituti subiacet et mācipium
corpis effectus est prius. ¶ Insup Johan
nes pⁱus hausit ore cordis apto fluenta gr̄e
celestis q̄3 satageret in alios loq̄ndo diffū/
dere. ⁊ q̄ alios ad amorē eterne felicitatis suc
cēdere venerat prius in se p sancte medita
tionis studiū et vehementiā desiderij cele/
2 stis feliciter exarsit. ¶ Quocirca resumo cō
clusionē al's positā q̄ vita Johis fuit an/
gelica et inter viatores post christū et ma/
trē eius pfectissima. Deducet ista conclu/
sio tū ex sublimitate pphetādi. tū ex auste/
ritate viuēdi. tū tercio ex multiplicitate me
rēdi. Itaq3 pphetia iohis mirabilior fuit
q̄3 alie certior et clarior. Mirabilitatē vide
dum puer infans adhuc in vtero sextū mē
sem agēs sic illustrat9 in ratōnabili ꝟtute
vt p̄sentiā nouit ɔcepti saluatoris et agno
sceret et gestib9 exultatōis q̄r ꝟbo nō pote/
rat nūciaret nec ipe tm̄m ꝟ pphetauit. sz et
pphetādi spiritū vtriq3 parenti ɔtulit. In
de est canticū illud ecclie Ventris obstruso
positus cubili senseras regē thalamo ma/
nentē. Utrū ꝟm vaticiniū Hieremie hinc
sterilē gestante in vtero pphetātem iā pue/
rū Jesus puer erat oīm q̄ vnq̄ extiterīt cor
palib9 lineamētis minor. Alioq̄n vl' tumu
it statim vterus virginalis post nūciatōez
angeli. vel nō viuificatus et formatus re/
pente xp̄s cū maria rn̄dit. Fiat mihi ꝟm ꝟ
bum tuū. et vtrūq3 falsum est. Nam q̄3uis
maria cū festinatōe ascēdisset ī mōtana p9
angelicam visionē/dicta est nihilominus
mr dn̄i. Et vnde mihi hoc vt veniat mater dn̄i mei ad me. Et si mater iam
tūc erat fili9. Porro Johes hūc ⁊ talē pue
rū non corpali visione sed illustratōe pphe
tali cognouit. salutauit. adorauit. Et hec ē
singularis et sup̄ modū mirabil' pphetia
cui par in alio hoīe nulla repta est. pptea
q̄ ad hoc maior Johāne nēo surrexit. q̄ in
deserto etiā vteri sterilis vox clamātis in/
uentus est. ¶ Attendamus insup claritatē
certitudinēq3 pphetie sue dū iā ex vtero na
tus pdixit et venientē ad se dn̄m digito de/
mōstrauit. Ceterꝫ tantū (cantat ecclia) ce/
cinere vatū corde p̄sago. vt in illo quoq3 d
serto vox clamātis existeret. ¶ Deniq3 ioha
nes moriēs patrib9 illa sedētib9 in tenebris
nūciauit. quod q̄li lingua q̄li ve ꝟmone fa/
ctū est/nō parua ē questio. Qualiter etiam
vixit ipa iohānis aīa cū ceteris in limbo
iustorū/et an aliorū scientiā/fidem spem ⁊
charitatē ceterasq3 virtutes sua denūciatō
ne adauxerit. aut vtrū sua p̄sentia clarifica
eosdē illustrauerit. grata est /sed parū a do/
ctis tradita est materia. Et de locutōne si/
q̄dem cōmunis est difficultas. de angelis.
de aīab9 sepatis saluatis seu dānatis. q̄lis
est hec. Idcirco pnunc sufficit apire quod
mihi pbabilius faciliusq3 videt cū paucis
⁊ quibusdā antiquorū. Imaginor igitur
quālib3 substātiā sepatā liberā esse tā q̄ ad
motionē obiectalē sui et eorū que ī ea sunt.
q̄3 etiā quo ad receptionē influxus seu mo
tionis cuiuslibet extrīsece obiectalis ita vt
ratōe pⁱmi q̄libet poss3 dici tabula quedaz
lrīs plena. seu liber inscriptus. que tabula
⁊ qui liber p libitu nūc aperiunt. nūc clau/
dunt. nunc parū nunc multū. et dū aperit
a libero arbitrio liber substātie hui9 sepate
ipa dicit loqui. dum claudit est in ea silen/
tiū. Uoco autē claudere hic et apire nō p/
prie vt in materialib9 fit. sed silitudīarie dū
motio obiectalis intentionū existentiū in
substantiis sepatis suspēdit a volūtate. vl'
dum rursus ab eadē extra agere seu radia/
re pmittit. Et taliter q̄dem imaginat locu
tio substātiaꝝ sepataꝝ que nihil aliud ē q̄3
manifestatio libera et intelligibilis sui vel
eorum que in eis sunt. que locutio tāto est
vehemētior ⁊ clamorosior q̄nto intelligibi
lior atq3 aptior. Juxta quod Johānes me
rito vox clamātis vocatus ē. Simile per
omnia quo ad auditōem intelligere possu
mus/ponēdo libertatē in recipiēdo per au
res mentis motiones hmōi obiectales. quē
admodū si esset speculū vsq3quaq3/speculū
respectu cuiuscūq3 radiatōis luminose su/
p ipm incidentis. Hoc modo iohis aīa
loq̄ potuit ī limbo. et sic audiri ipe vox cla
mātis in deserto. ¶ Et quoniā sancti p̄res M

incole limbi deserti. et bene deserti et a felici
tate alieni. cupide multūqꝫ de sua liberati
one certū aliquid audire sitiebāt. Interro
gant nō ambigo iohānem nouiter e terris
ad eos descendētē / si quid boni nūcij. si q̄d
sperāde liberatiōis afferret: at qui nō ama
ro silentio subticuit iohānes nō locutōibꝯ
eorundē aures clausit / vtpote q̄ p̄co iudicꝭ
venientis / et solis lucifer orientis / et nun
cius saluatoris iā apparētis in deserto pa
rate viā dñi / rectas facite semitas eius. q̄a
veniens veniet ⁊ nō tardabit. Iā in terris
visus ⁊ cū hominibꝫ ꝯuersatus est. iā a me
cognitus ē / ꝑdicatus / baptizatus / ⁊ indi
ce demōstratus. Ad hāc vocē noua lux ori
ri visa ē in deserto illo inferiori sedentibus
in tenebris ⁊ in vmbra mortis / gaudiū q̄ꝫ
leticia ⁊ tripudiū. Iā minus tedet eos exi
lij sui / q̄to minorē cognoscūt spei sue dila
tionem. nā magis ⁊ magis ꝑ sanctas affe
ctōes / parāt i seipis viā dño / ⁊ ꝑ ignita de
sideria charitatꝭ rectas faciūt semitas eiꝰ.
¶ Plura sciscitanꝭ a Iohe de celeritate et
mysterio redemptōis sue, de ꝯditionibꝫ re
demptoris / de forma modoqꝫ redimendi.
nec satianꝭ interrogatōibꝫ sꝫ qd̄ plurimuꝫ
delectat audire vt sepius itereꝭ expostulāt.
Quid agit Iohannes vox clamātis in de
serto. Respondet ad singula / ꝯfirmat fidē /
spem corroborat / charitatis feruorem exu
scitat. ¶ Necqꝫ tamē ista dixerim q̄ sctōs pa
tres post obitū ignorē fuisse positos extra
merendi statū sꝫ quin in scientia ⁊ quibus
dam alijs ꝑfectōnibꝫ nouiter acquisibilibꝫ
ꝓficere potuerint / et etiā ꝓfecerint non vi
deo. Ponunt q̄ppe doctores absqꝫ vlla ab
surditate gl'iam beatorū accidentalē plerū
qꝫ maiorem fieri tā in cognitōe q̄ꝫ dilectōe
ac delectatōne. q̄to minus absonū videri
debet si nondū saluati / nec terminuꝫ felici
tatis adepti in cognitiōibꝫ q̄busdam amo
ribꝫ ⁊ dilectionibꝫ ꝓficere potuerūt. Sꝫ ⁊
de pueris absqꝫ baptismo decedētibꝫ apd̄
nōnullos excellentes nō improbabile pror
sus videꝭ eos in phia ⁊ alijs quibusdā ar
tibꝫ ⁊ cognitionibꝫ posse instructiores fie
ri tempoꝝ successiōe diuturna / ⁊ experientia
rū multitudine coadiuti. Sic etiā Enoch
⁊ Helyas nō ita ociose viuūt vt in tāta eta
tis lōgeuitate nihil nouū cogitēt vel addi
scant. ¶ Sed reuertamur vnde digressi su
mus vbi diximus Iohēꝫ in ꝓphetia cete
ros excessisse / qd̄ ex predictis reor esse ꝑspi

cuum / si tamē aliquas ꝓius obiectōes que
aduersus ea fieri pn̄t absoluerimus. Et q̄
pacto (dicꝭ aliq̄s) Iohes ꝓphetasse dicꝭ il
lud ⁊ de eo qd̄ ante suos oculos positū te
nebat. Uidebat Iesum / tangebat ⁊ audie
bat ⁊ tu mihi dicis q̄ illū esse Iohes ꝓphe
tabat. Non eñ est ꝓphetia nisi occultoꝝ ⁊
a sensibꝫ humanis alienoꝝ. Sꝫ acute cogi
temus q̄d Iohes sensu viderit / ⁊ q̄d nō vi
derit / ⁊ exinde q̄d ⁊ quemadmodū ꝓpheta
uerit cognoscemus. Erant in homie Iesu
plurima corporeis sensibꝫ ⁊ experimento co
gnoscibilia. vt q̄ homo erat ambulās / do
cens / cū publicanis ⁊ peccatoribꝫ mandu
cans. ⁊ ad hec cognoscēda nō erat opus ꝓ
phetico spū. Alia latebāt plurima ⁊ maxi
ma. vt q̄ talis esset deus / mediator ꝯstitu
tus ꝑ redemptōe ⁊ reconciliatōe pctōꝝ. q̄
agnus esset ꝑ sacrificio ꝯsummato imolā
dus ⁊ similia / ad q̄ cognoscēda ⁊ publicā
da hominibꝫ Iohes non nisi spū supple
nus attingere valuisset. Tale est illud. Qui
post me venit añ me factus est ⁊c̄. ⁊ ecce ag
nꝰ dei. ⁊ cetera hmōi. ¶ Occurrūt alij dicē
tes nō debere Iohem arguere mendacij.
Alioq̄n si mēdax. quō ꝑfectus: Ipe eñ in
terrogatus. Tu q̄s es: ⁊ an ꝓpheta es tu:
Rn̄dit / nō sum. Qd̄ si ex humilitatis affe
ctu q̄s eū sic rn̄disse ꝯtenderit / videat quō
humilitatem verā cum vicio mendacij cō
nectet. Que eñ participatio lucis ad tene
bras q̄ cōuentio christi ad Belial ait apo
stolus. Fateor plane iohānē nō q̄sisse hu
militatē ꝑ mēdacij culpā. Absit h̄ vt catho
licoꝝ quispiā sic delirus inueniaꝭ qui hoc
dicat. Uerax igiꝭ fuit iohānes modo q̄ ne
gauit se prophetā. negauit dico nō simpli
citer sed ad intentōem querētiū. Scriptum
erat in lege dei Deuterꝭ. xviij. Prophetā su
scitabo eis de medio fratrū suorū siꝉēꝫ tui.
⁊ ponā ꝟba mea in ore eiꝰ. loqueꝭqꝫ ad eos
oīa que p̄cepero illi. Qui aūt verba eiꝰ que
loqueꝭ in noīe meo audire noluerit. ego vl
tor existam. Interrogauerūt ḡ iudei ioha
nem an ꝓpheta essꝫ / nō q̄cunqꝫ sꝫ qualē lex
ipa pollicebaꝭ affuturū. Et ꝯfessus ē ⁊ nō
negauit. q2 nō erat ille ꝓpheta ꝓmissus in
lege. ¶ Christꝰ itaqꝫ nō iohes fuit ꝓpheta
ille quē ibidē moyses venturū ꝓphetauit.
Cuiꝰ p̄cursor ⁊ angelus Iohes extitit. vt
quēadmodū Esa. olim añ ꝓnūciauerat di
cens. vox clamātis Ubi liceat attēdere q̄n
te dignitatis Iohes fuerit atqꝫ autoritatꝭ

vt etiā a pphcta tali de eodē fieret pphetia
z sue p̄dicatōis clamor tāto añ pderet. q̄n
etiā Johes illō eē pphetatū de seipō ñ hu
mana sʒ pphetica īstructōe cogñuit. Jntra/
uit eni puer dertū vbi de libris Esaie aut
A aliijs ab hoīe neq̄q̄ istructus ē. ¶ Hic orit
difficultas nō mediocris de mō cognoscē
di veras pphetias. et de mō distiguēdi eas
ab illusionib9 z diuiatōnib9 demonū q̄ ali/
q̄ñ trāsfigurāt se ī angelos luc̄ s̄m aplm.
z d̄ cautel' se habēdi/hō in talib9 ne seduca
tur. sʒ ad p̄sens dicta sufficiāt ¶ Seq̄t. Fu
it iohes in derto. vbi de hoc et d̄ Johis p
fectōe q̄ ad austeritatē vite et meritorū mul
titudinē videbim9 dño ɔcedente pphetiā
Johis. i. dū q̄rit. Tu q̄s es: Ego iq̄t vox
cla. zc. dirigite viā dñi. Et egrediebant ad
eū hierosolymite vniuersi z omis regio iu
dee. z baptizabant ab illo ī iordanis flumi
ne ɔfitentes pctā sua. Et erat Johānes ve
stitus pilis cameloꝝ. z zona pellicea circa
lūbos eius. et locustas z mel siluestre ede/
bat. Jam p aliq̄t dies Johem in derto te/
nuimus. dū eni scrutari pia curiositate co
natus sum. q̄d ageret Johes z solus z in
deserto. Dū p̄terea sup h̄ ammiratōem ali/
quorū carnaliū/turba tumultuq3 gauden/
tiū ɔtentare satagerē. inductus sū referre q̄
pacto verū esset de eodē Johe et sibi silib9
heremicolis in ɔtēplatiōe suspēsis. nunq̄3
minus sol9 q̄3 cū sol9. h̄ apud Ciceronē di
xisse celebrat scipio supior africanus Hac
occasione in materiā ɔtēplatōis incidi la/
tissimā vtiq3 et nōdū funditus exhaurien/
dam vt in ipa explicāda sp sit vltra q̄cq̄3 ī/
uenire/z veniendū cū hierosolymitis z omi
regiōe iudee. Tandē hinc ad Johez in ior
dane p̄dicantē et baptizantē. Sʒ tandem
egrediendū est ab h̄ derto /ɔtēplatōis ma
terie silentiū indicendū/q̄tinus subseq̄ns
euāgelij nr̄i textus loquat. Spero eni deo
ppicio me sup hac materia ɔtemplatōnis
certe pulcerrima z sublimissima q̄dā poste
rius locuturū atq3 nō tā ex nostra q̄3 alioꝝ
sentētia/neq3 tā mḡrali locutiōe q̄3 collocu
tione familiari. nō demū polito curiosoq3
s̄mone/ sed q̄tidiano loq̄ndi more z extra
lectōnes ordinarias int audire volētes p/
posui disserere. Placuit itaq3 patne puidē
tie supne maiestatis me p aliq̄t iam tpa in
deserto tribulatōis z cuiusdā solitudīs col
locare. vbi q̄le manna ɔtēplatōis in deser/
to solitudinis veri israelite ɔmedūt/z si nō
pleno ore comedere/degustare tñ datū est.
vt saltē eius odorē ex alioꝝ eructatiōe qui
manna cibi se repleuerāt/potui aspirando
sentire. verū q̄d textus nr̄ dicat audiam9.
¶ Egrediebāt inq̄t ad eū. nō dubiū q̄n ad
Johem baptistā hierosolymite vniuersi z
omis regio iudee. Ad h̄ v̄bum stupet logi
ca z logice tractatores vl' scandalizāt vl' in
culpant locutōis hui9 formā. Neq3 eñ esti
mandū est puulos ībecilles. aut infantes
ī cunis. imo nec hierosolymitas oēs adul
tos ad iohem egressos fuisse. q̄nto minus
omnē iudee regionē. Jgit logice virtus et
sermōis ppetas vident falsitatis arguere
euangelistā marcū q̄ h̄ vniuersali sermone
vsus est. Obiectio ista nō huic loco dūta/
xat sed innumeris sacre scp̄ture locutiōib9
aduersa ē. ¶ Pro q̄ dissoluēda notandū sū/ B
mo p arbitror etiaʒ iuxta phi sententiā/ q
duplex est logica. q̄dam subseruiens sciētijs
naturalib9 ac pure specl'atiuis. q̄ vsitato no
mine et q̄si antonomatice logica noiat. z q̄
ad omniū methodoꝝ p̄ncipia viā habere
describit ab hyspano. que sermocinalis a
q̄busdā noiat. Porro altera ē logica quaʒ
approbato vocabulo rhetoricā dicimus q̄
p̄ncipalit ancillat seruit z amminiculū pre
stat scientijs moralib9 politicis z ciuilib9/
ad intellectū practicū spectātē. Habet au/
tē vtraq3 logica hmōi suas regulas in lo/
q̄ndo. modos insup ppos q̄b9 docemur/
erudimur et discimus verū a falso discerne
re. ¶ Prima respicit logica potissime s̄mo/
nis ppetatē alienā a metaphoris z q̄busli
bet trāssumptōib9 explicādo adeq̄tionem
rei ad intellectū/et iuxta regulā suppositio
nū. ampliationū z appellationū vim locu
tōis aut sermōis strictissima p̄cisione diju
dicando. Hec logica exulat a se et abdicat
omnē fere figuratā locutionē/oēmq3 locu/
tionis ornatū/et q̄ntū pōt primius z bre/
uius ɔceptib9 interiorib9 correspōdet q̄ti/
nus v̄itas p eas in speculatiuis sciētijs p̄
cisior atq3 lucidior habeat. ¶ At v̄o rhetori
ca quā logicā alterā dicim9 potissime figu
ris z tropis atq3 scematib9 vnt colorib9 q̄
q3 florib9 nō tā necessarijs q̄3 decoris locu
tionē suā exornat. Ceteꝝ vulgari vsitateq3
locutioni p'limū ɔdescēdit. q̄rens ex sua q̄
dā tū familiaritate/tū speciositate vt audi/
toꝝ affectus īpellat q̄ vult /z vel in irā vel
indignatōem odiū vel amorē ɔcitet audiē
tes. Dicta est idcirco logica hec necessaria

ad sciētias morales. q: ad affectus ꝯcitan
dos generādosq; si boni sunt. aut ad sedā/
dos aut cōpescendos seu tollendos si mali
reguntur logica p̄cedēs nō sufficit. Illa enī
inquirit tm̄modo veritatē in reb᷒. put ve/
ritas est adequatio rei intellecte ad intelle/
ctū speculatiuū. ista autē put est adequa/
tio quedā ad affectuʒ seu practicū intelle/
ctum. ¶ Dicamus ergo dū querit de veri/
tate ꝓpositōis alicuius ſm vim vocis aut
ꝓprietatē sermonis aliter iudicandū est ꝛ reqͥ
rendū est in speculatiuis sciētiis ad q̄s de/
seruit logica prior. aliter in moralib᷒ atq; po
liticis vbi rhetoricā vigere docuimus. Et
quisq̄s illas logicas duas vellet ꝯfunde/
re ita vt rhetoricā in speculatiuis ꝛ logicā
priorē in practicis sciētiis exigeret. ille ī ab
surdissimos ineptiss. mosq; errores corrueʒ
totus. ¶ Hinc ē q̄ a Tullio in rhetorica ve
teri ꝛ aliis politizantib᷒ irridentur ꝛ inculpan
tur illi q̄ ſm logicā priorē nituntur leges atq;
cōmunes hoiuʒ locutiōes interp̄tari. Vo/
cantur siquidē tales verbosi. sophiste. garru/
li. de solo noīe ꝯtrouersiā nectentes. inciui/
les deniq; ꝛ ceruicosi fantastici ꝛ ad nulluʒ
ciuile seu politicū negociū regimē atq; ꝯsi/
liū idonei vsq; adeo vt vix ipsi q̄ tales sunt
loqui quicq̄ audeāt vix aliq̄d audire p̄nt.
qd̄ nō statim calūniandū aut negandum
aut distinguendū esse ꝯtendant. Sʒ fallit
eos plane ignorātia p̄misse distinctōis in/
ter logicā atq; rhetoricā. ꝛ quia logicā pri/
mam introducere satagūt vbi ea nō opus
est. ¶ Illi et aduerso nō par aberrauerūt q̄
dum speculatiua veritas sola ꝯquerit. rhe/
toricos loquēdi modos p̄ncipaliter secuti
sunt. Innumeris itaq; ꝛ infinitis vinclis
dum se nituntur absoluere semet ꝯstrinxerūt.
P ¶ Neq; tamē nego q̄n vicissim logica vna
alterius opem qn̄q; requirat. Et quin pa/
ri quodā sensu ad veritatis vnius inquisi
tionem plerūq; ꝯcurrāt. Sed quādo vbi
ꝛ qualiter hoc fit. nō cuiuscūq; sed sapien
tis ꝛ artificis est istud discernere. ꝛ eius in
sup qui vtrāq; ꝑfecte cognouerit. ꝛ qui sci/
uerit ſm materie exigentiā cognatos infer
re sermones. Hinc fit vt aliqui carētes lo/
gica priori. reperiuntur ī tractatib᷒ aut doctri
nis parum resoluti. sʒ rudes ꝛ indigesti si/
cut econtra dictū est q̄ soli logice innitē/
tes sophiste sunt. leues ꝛ garruli ꝛ in ciuili
cuncitatōe parum aut vix tolerabiles inuē/
ti. imo ad p̄dicationes aut deliberationes

positas raro videntur elevati quia nec in il/
lorum exercitatōe scrip̄os tradiderūt. ¶ Iuxta
hoc nō operosum est obiecta ōrē p̄tacta dis
soluere dicēdo q̄ nullo modo in his historiis
narrationib᷒ sicut nec in ꝓphetiis ꝛ docu
mētis moralib᷒ exigitur vel attenditur veritas
dictorū ꝯformiter ad strictas regulas prio
ris logice. ¶ Sed sufficit q̄ modus loq̄n/
di ꝯmunis cui maxime se ꝯformat rheto/
rica seruetur vbi figurate locutōes tropice ꝛ
trāssumpte ꝑ parabolas ꝛ similitudines ad/
mittuntur ꝛ amplius q̄ relıq̄. Et hoc est qd̄ q̄
dam nō irratiōabiliter dicūt q̄ theologia
suam habʒ logicā et modū loq̄ndi ꝓpriuʒ.
ꝛ q̄ in ea nihil esse falsū de virtute ſmōis de
bet admitti. imo dictū hmōi tanq̄ irreligi
osum impiū ꝛ blasphemū a catholicis au
ribus reijci cōgruit. Si q̄s ṽo dixerit op
positum et recte sensit ille dūmtaxat ad
vim loquendi prioris logice oculos con/
uertebat. q̄uis nō vsq;quaq; rōnabiliter.
¶ Hinc est qd̄ egregius doctor Aug⁹. tum ī
locis plurimis. tū specialiter in libro de do/
ctrina xp̄iana regulas p expositōe sacre scri
pture dedit ꝛ ab aliis datas collaudauit.
Inter q̄s vna est ꝑ synodochen vbi ps. p
toto sumitur. Alia ꝑ hyperbolen vbi veritas
ad exaggerandū excedit. Alia vbi locatuʒ
p loco accipitur. ſm quas regulas textus no/
ster a falsitate defendit. Nā dicēdo. egredie
bantur ad eū hierosolymite vniuersi. similis
est locutio sicut cū dicimus. Ois ppl's vel
totus mūdus vadit ad tale spectaculū. Di
citur enī hoc nō ꝑ p̄cisionē sʒ ad rei magnifi/
catiōnē adaugēdā. Similisq; est locutio cū
subditur. Et ois regio iudee. nisi q̄ vltra hoc
locus p locato. regio. s. p habitantib᷒ regi
onem ponitur. ꝛ ī talib᷒ iuxta secundā exp̄i/
catiōnē attenditur sensus. nō quē v̄ba faciūt
sed p quo fiūt ¶ Iuxta p̄dicta sumitur consi Q
deratio moralis q̄ p̄dicatores in ſmōib᷒
publicis detestādo vicia et collaudādo vir
tutes auctoritatē habēt vtēdi locutionib᷒
trāssumptiōis ſm regulas q̄b᷒ exponitur
ꝛ iuxta licentiā rhetorice artis. ita vt qn̄/
q; dicatur aliq̄d vniuersaliter viciosuʒ qd̄ p
paucis aut non omnib᷒ p̄ōt verificari. vel
aliud tale pnunciatur quod de virtute et re
gula logice prioris esset falsissimū ꝛ scan/
dalosum et iniuriosum. ¶ Nō habeo hic ex
empla multa curiose scrutari vel adducere
legantur omnes ꝓphete q̄ fuerunt. q̄daʒ ser
mocinatores inuehentes in vicia ꝛ vicio/

sos arguētes.attendaꝛ ꝑdicatio christi.io/
hannis baptiste.pauli.stephani ꝓthomar
tyris/ꝛ alioꝝ reuoluanꝛ ꝯmōes ꝛ eplē do/
ctorū.reperieꝛ q̄si vbilibet licētia talis lo/
quendi vniuersaliꝛ vt diximus. Esaias di
cit.c.i. Omne caput lāguidū et omne coꝛ me
rens a plāta pedis vsq; ad verticē capitis
nō est in eo sanitas. Et paulopost. Omnes
diligūt mūera.sequūꝛ retributōes. Hiere.
ij.scriptū est. Quid vultis mecū iudicio cō/
tendere.omnes dereliquistis me dicit dn̄s.
Ezech.iij. Oīs q̄ppe domus israel attrita
fronte est et duro corde. Christ⁹ ꝛ iohānes
phariseos inculpabant generaliꝛ. Christ⁹
vocans eos hypocritas.sepulchra dealba
ta.supꝑbos et auaros. Johes/ꝓgenieꝛ vipe
rarū. Et Actuū.vij.dicit stephanus. Du/
ra ceruice et incircūcisi cordib⁹ ꝛ auribus
vos semꝑ spūiscō restitistis. sicut ꝛ p̄res
vestri ita et vos. Apl's deniq; vocat gala/
thas insensatos.ꝛ in cretēsib⁹ approbat di
ctū poete. Cretenses sꝑ mēdaces.male be/
stie.pigri ventres. Primo etiā vocat apl's
poetā hunc ꝓphetā. Et apud gentiles po
ete ꝓ ꝓphetis ꝛ vatib⁹ atq; theologis habe/
banꝛ.et poeses eoꝝ sicut metaphoricas lo/
cutōes veritatē ꝯtinentes/occl'tas tn̄ attē/
tabant. Tales sunt in scripturis generales
in docēdo locutōes innumere. ¶ Ex his se
quiꝛ alia ꝯsideratio ꝙ inciuiliꝛ agerēt imo
insipiēter ꝛ contra artē ꝓpriam clerici q̄ lo/
cutōes hmōi morales in quib⁹ forte tāge/
renꝛ vellēt generaliꝛ inculpare. aut vtētes
eis molestare.nisi forsan vbi manifesta ꝛ ꝑ
ticularis iniuria(que magis esset detracto
ria et ꝯtumeliosa q̄ ad edificatiōez valēs)
depꝑhenderetꝛ/qd̄ si fieret corā q̄b⁹ n̄ opor/
tet. Qd̄ vbi ꝛ qn̄ ꝯtingit nō est possibiliter
ꝑ artē docere.sed tunc agendū est vt sapiēs
iudicabit ꝛ put edocebit vnctio. Constat
eni ꝙ plerūq; fit sermo generalis ad prin/
cipes q̄ sciunt se et statū suū grauiter incre
pari ꝛ tangi ī modis loq̄ndi generalib⁹.to
lerāt tn̄. Qua igiꝛ frōte et temeritate nollēt
clerici de isto vel illo statu suꝑ eorū vicijs
generaliter morderi vel culpari. Ista pror
sus esset pharisaica cōditio q̄ repꝑhendere
nō repꝑhendi q̄rebant. ¶ Terciā addo cōsi/
derationē contra illos q̄ in locutōnib⁹ mo
ralib⁹ ponūt captiosos loquēdi modos ī
logica priori seruatos licet veros. In q̄b⁹
tn̄ est falsitas apta aut scādalosa iuxta locu
tiones vsitatas ꝛ ꝯm rhetoricā in materia
tali seruandā. Exēpli grā.poneꝛ vna inde
finita q̄ apd̄ morales equalet vniuersali q̄
tn̄ indefinita d̄ vi logice vera erat.apd̄ rhe
toricū ꝛ politicū falsissima. Proptea nō i/
prudenꝛ ꝯdēnate aliq̄ ꝓpositiones tanq̄
articl'i erronei aut reuocādi. in q̄b⁹ tn̄ erat
ꝟitas de vi vocis et logice ꝑoris/vt ista.
Eccl'ia manens eccl'ia pōt errare. de⁹ ꝛ cre
atura nihil sunt.ꝛ sil'es multe.et alie etiam
q̄ in phia fuissent recepte vt vere vel saltez
ꝓbabiles.sicut sunt articl'i q̄ de fide loquū
tur ꝯtra meritoria. Et maxime ꝯsideratio
hec locū habet vbi audiētes nō sūt triti vl'
vsitati tales locutōes audire vl' admittere.
sed vulgares sunt aut puri morales legiste
vel canoniste. Et sane imprudēter agūt/ne
dicam impudēter q̄ corā talib⁹ in actibus
publicis talē logicā puram adducunt aut
phiaz seu metaphisicā.ꝑtim vbi materia
talis q̄ nihilomin⁹ mores respicit ꝛ apud
eos scandalū. Obseruādū est eni illd̄ Gre.
Iuxta mores auditoꝝ formeꝛ ꝯmo docto
rū. Huius oppositū creberrime fieri diciꝛ
ī anglia.ꝛ ꝓchdolor nisi ꝓuideaꝛ inualescet
in francia.q̄ ꝟo apta esset ꝛ lata fenestra ad
errores ꝛ scādala seminādos tal' ꝑmissio li
quet ex p̄missis ꝛ expꝑientie vox cōclamat.
Deniq; cur ob aliud appellāꝛ theologi no
stri tēpis sophiste ꝛ ꝟbosi imo ꝛ fantastici.
nisi q̄ relictis vtilib⁹ intelligibilib⁹ ꝓ au/
ditorū q̄litate trāsferūt se ad nudā logicaz
vel metaphisicā aut etiā mathematicā vbi
ꝛ qn̄ nō oportet.nūc de intēsione formarū.
nūc de diuisiōe cōtinui.nūc detegentes so/
phismata theologicis terminis obūbrata.
nunc ꝑoritates q̄sdā in diuinis. mēsuras/
duratōes/instantia/signa nature et sil'ia in
mediū adducētes.q̄ ꝛ si ꝟa atq; solida eēnt
sicut nō sunt/ad subuersionē tn̄ magis audi
entiū vel irrisionē q̄ rectā fidei edificatiōz
sepe ꝓficiūt. ¶ Sed detinuit ecce nos aliq̄ R
diu mod⁹ loq̄ndi euāgelic⁹ spero tn̄ nō ꝓr
sus inutiliꝛ ad rem accedētes videam⁹ q̄n
te autoritatis atq; dignitatis imo virtuose
attractōis Johānes bap.fuerit.qm̄ ad eū
egrediebanꝛ hierosolymite vniuersi/ꝛ oīs
regio iudee.tā valida erat ꝛ tā efficax sua so
litudo/sua viuēdi austeritas/sua demum
sinceritas ꝛ libertas ꝑdicādi. Da mihi ali
quē de occupatis et accursis solitarios ir/
ridentib⁹.q̄ ꝑ oēs totius etatis sue discursus
ꝛ sudores anxios tantūdē ꝓficiat q̄ntū soli
tarius iste manens in deserto fructificauit

Mirari ꝛ colere solēt hoīes ꝑsertiꝫ simplex
vulgus eos viros q̄s in vita sublimes ꝛ si
bimet austeros aspiciūt. ob h̄ maxīe ꝙ nul
la cupiditatis aut ambitōis nota respergū
tur. nulla ꝓinde ꝯ eos fallendi suspitio/aut
mentiēdi suborit̄ qñ despiciūt q̄cq̄d terre/
num est/q̄cq̄d vtile vel iocundū. Ex oppo
sito p̄dicatores nr̄i tp̄is/qꝛ talibus inhiare
vehemēter/populariꝫ/ꝛ ardēter cognoscū/
tur. fit sermo eoꝝ in opprobriū/fit de men/
dacio aut p̄ua intentōe suspectū. Dicūt cō
festim eis auditores voce vl' aīo. medice cu
ra teip̄m. Uidimus nr̄a etate ꝛ nuꝑ quem
admodū vnus ꝓpter hmōi vite austerita/
tem pene incredibilē in suis sermonibꝫ mlt
titudinem aggregabat cui vite sue ꝛ zelo si
scientiā ꝛ discretōeꝫ humilē sociasset. quaꝫ
vtinā sociasset. fecisset vtiqꝫ fructū multuꝫ
si verū est illud Bern̄. Zelus sine discretōe
p̄cipitat. Discretio aūt esse nō pōt absqꝫ hu
militate/nec hūilitas in ꝯplacētia sui ꝛ in/
nitēdo ꝓprie prudētie ꝯseruatur. ¶ Deniqꝫ
difficile ē ꝛ plus diuinū q̄ꝫ humanū ꝛ non
absqꝫ diuturno virtutū exercitio acq̄sibile.
vt in duobꝫ his seruet̄ humilitas in solitu/
dine. s. ꝛ p̄dicatōne. Cur ita? Q̄m solitudo
facit hoīeꝫ leuit̄ ceteros occupatos dīiudi
care ꝛ eis se p̄ponēdū estimare. Predicatio
aūt vbi est applausus ꝯcursusqꝫ ꝑploꝝ ver
ba dicētis in celū ferentiū/ꝑtemptat g̃uissi
me atqꝫ ꝑiculosissime p̄dicatoris animum
vt gaudeat/vt sibi cōplaceat/vt postrēo in
linguis hominuꝫ famā suā foris ponat. se
estimet magnū aliquē esse q̄leꝫ se audit a ce
teris/ac ꝓinde ꝯtēnit ab aliīs edoceri mo/
neri vel eoꝝ duci ꝯsilio. Ruit ꝓpterea in te
meritatē qualibet. īꝓuidus loquit̄ nō iā
ex rōne/sꝫ furore. nō ex humilitate/sꝫ elatio
ne. nō qđ dictat rō/sꝫ qđ succensa indigna/
tio. nō qđ verū sed qđ audiētibꝫ placitum.
nō oportune sed sꝑ importune. nō q̄si mo/
nens sed quasi potēter imperās. Qui rur/
sus libertatē atqꝫ fortitudinē zeli sanctorū
imitatricem esse/si lingua maledica carpat
om̄es clam ꝛ palā in supiori dignitate con
stitutos. nec attēdit si populū inde subuer
teret ꝛ ad rebellandū animabit. sꝫ si ꝯplace
bit eisdem tota sollicitudīe considerat. Ce
terū cū inualuerit hmōi p̄dicatōis fauor ꝛ
feruor effrenis/vix adhibere remediū per/
mittet plebs indocta q̄n signis extrīsece sā
ctitatis que interius corrupta est attendit.
ꝛ quicq̄d aduersum dicit̄ ad iniuriā refert
ꝛ odiū. Ab hac mentis elatōe ꝛ indiscretō
ne p̄dicandi lōge fuit Johānes iuxta infe
rius dicenda. quoniā ꝯm auditorū q̄lita/
tatem ꝯmōis linguā variauit ꝛ nō ad sedi
tionē sꝫ edificatiōeꝫ ad humilemqꝫ pn̄iaꝫ
singulos ꝓ capacitate cohortās. ¶ Sequi S
tur. Et baptizabant̄ ab eo. Qualis iste ba/
ptismus extiterit oliꝫ dicebat̄/ꝛ suꝑ hoc re
mitto vos ad ea q̄ tractant̄ a magr̄o ꝛ do/
ctoribꝫ. iiij. sn̄iaꝝ. Confitētes peccata sua.
Quēadmoduꝫ Johīs baptismus nō erat
sacramētalis. sic nec ista ꝯfessio Erat tamē
vtrūqꝫ ꝛ baptism⁹ ꝛ ꝯfessio p̄paratorium
quoddā ꝛ introductiuū ad vera sacramen
ta baptismi ꝛ ꝯfessionis posterius institu/
ta. ¶ Hec aūt ꝯfessio vel fiebat fortassis in
generalitate quadā/quemadmoduꝫ eccl'ie
mos hꝫ fieri in publico ante ingressuꝫ mis/
se. Uel fiebat de publicis in publico more
iudeoꝝ in suis ꝯuentibꝫ. Uel si secreta erat
ꝛ particulariū exp̄ssiua ꝓficiebat ad humi
liatōeꝫ ꝛ ꝯsiliī susceptōeꝫ/ꝛ pn̄ie agēde co/
gnitōeꝫ. ¶ Hic ꝑpendit̄ baptismū Johīs
nō habuisse virtutē peccatoꝝ sacramētalit̄
deleturā. Que rō est? qꝛ siue baptizādi/siue
baptizati neqꝫ ꝯfessione altera neqꝫ penitē
tia aliq̄ ꝓ p̄teritis delictis aliq̄tinus eguis
sent. Idcirco p̄terea nō parificant̄ in omi/
bus baptisma iohīs et cōfessio cū baptis/
mate christi ꝛ ab eo instituta ꝯfessiōe. Ba/
ptism⁹ eni christi ꝯfessionē nō exigit post/
modū de peccatis ante actis. neqꝫ p⁹ ante
baptisma ꝯferri potest hmōi sacramētalis
ꝯfessio. alioq̄n nō esset baptismus sacramē
torū ianua. qđ falsum est. ¶ Sed orit̄ inci
dens q̄stio. Nunq̄d p̄latus alicui⁹ nouit̄
baptizati iubere posset vt se sūmitteret ipse
ꝯfessioni sacramētali obediētie causa? Esti
mo ꝙ non. q̄m nō est aliq̄s obligatus ꝯfi
teri sacramentalit̄ nisi q̄ de peccato morta/
li sibi cōscius est. Et hec obligatio nō iure
humano sed diuio cōsurgit. Si v̄o aliquis
de peccato suo apud deū satisfecerit iuxta
p̄ceptū ei⁹ datū et regulas institutas/non
potest iteꝝ ꝑ institutionē pure humanā ad
satisfaciēdū rursus tali p̄cepto inuit⁹ astri
gi. Constat autē ꝙ baptizat⁹ satisfecit deo
de pc̄tis p̄teritis. sic ꝙ nō habet aliud p̄ce
ptum diuinū adimplendū ꝓ deletōne hu/
iusmodi peccatorū. Prelatus v̄o nō habꝫ
ius obligandi q̄lēcunqꝫ ad ꝯfessionē sacra
mentalē/nisi q̄tinus hoc a iure diuio descē
dit. alioquin posset instituere ꝙ q̄libet q̄u/

tūcunq̄ꝫ imunis a peccato ꝯfiteret̄ sacra/
mentaliter totiens quotiēs sibi ꝯplaceret.
¶Sūma igit̄ ⁊ cardo huius rōis est. nul
lus obligat̄ idez peccatū bis ꝯfiteri sacra
mentaliter. Quod ꝗ̃ absurdū sit videt ne/
mo. ¶Opponet forsan aliq̄s de baptizato
vere cōtrito post peccatū ille imunis est a
peccato. nihilominꝰ obligat̄ ꝑ eccl'iaz con
fiteri. Respondeo ꝙ nō ꝑ eccl'iam sed ex p̄/
cepto diuino talis ad ꝯfessiōem semel fien
dā de peccatis post baptismū ꝯmissis ⁊ an̄
nō/tenet̄ Propterea quousq̄ꝫ satisfecerit aut
firmit̄ tpe et loco satisfacere ꝓposuerit hu/
iusmodi p̄ceptorū manebit obligatio a q̄
poterit absolui ⁊ nō aliter semel cōfitendo.
Iuxta hec aperit̄ via ad sciēdū si semel cō
fessus posset iterū ad confessionē sacramē/
talē suscipiendā artari. Sed q̄r alibi venti
lat̄ ea p̄termitto que dici poterāt quecūq̄ꝫ
p̄scripserā. Totam insuꝑ hāc ꝯfessiōis ma
teriā q̄uis vtilē satis ⁊ a textu nr̄o nō abhor
rentē remitto ad .iiij. sniaꝝ ꝑ p̄senti ⁊ ad scri
T pta doctorū. ¶Obiicit̄ iterū de illo quem
in mortis articulo absoluit simplex sacer/
dos suꝑ casibꝫ pape reseruatis. obligabi
tur eni talis absolutus si ꝯualescat iterū pa
pam adire ⁊ absolutōnis beneficiū recipe.
Fateor hic cū Durādo ⁊ aliis q̄busdā do
ctoribus inuolutissimā ⁊ vix enodabilem
tangi materiā. De mō se habēdi in ꝯfessio/
ne casuū huiusmodi reseruatorū. q̄r difficil
limū saluare videtur qualiter iuxta vsuz ec
clesie nō dimidiat̄ ꝯfessio/que ꝑ duos ad/
impletur. dum scꝫ apud penitentiariū solū
referunt̄ casus reseruati. Hanc pro nunc
difficultatē nō incipiā enodare tantūmo/
do pro q̄nto ad p̄sens spectat dubiū quod
mouimus. Dico ꝙ homo in artic'lo mor/
tis/aut al's vere sacramentalit̄ absolutus
nō potest absq̄ꝫ cōsensu ꝓprio obligari rur
sus ꝑ hominē sacramētaliter eadē peccata
confiteri. Det̄ oppositū. Iam ꝯfessio p̄or
sacramētalis suū plene effectū operata nō
fuisset/quia nō absoluisset hominē a p̄cce
pto dei quod est de semel confitēdo pecca
tū cōmissum. Nolo tamen negare quin de
consensu proprio iterū possit homo sacra/
mentū confessionis suꝑ eisdē peccatis ite/
rare. et ad hoc spōtanee obligari. Non ne/
go etiā quin publica peccata aut etiā reser
uata possit iterū referre alteri post confessi
onem sacramentalē. et ad hoc forsan obli/
gari potest quatinus penitentiā salutarem
cū discretione maiori ꝑcipiat. illud tamen
nō assero. Aliud fundamentū tangit Du/
randus ad confirmandū predicta. Sup
ponit itaq̄ꝫ pro regula ꝙ nunq̄ꝫ prelatꝰ ec/
clesie vel alius iudex potest circa aliud pre
ceptū iubere nisi circa illud quod ad foruz
suū publicum potest deduci si nō fiat. Ali/
oquin potest p̄latus ferre precepta suꝑ oc/
cultissimis cogitatōibꝫ sibi remediandis.
vel super illis quorū transgressionem pu/
nire n̄ potest neq̄ꝫ sciret/⁊ ita frustra lex hu
iusmodi ferretur ab illo. quoniaz executiō
per eū impleri non valeret. Occultissimuz
autem omniū est confessio sacramentalis.
de qua cōstare nō potest nisi per vnicū qui
cōfitetur. et hoc etiā si velit. ¶Quocirca di
cit idem doctor ecclesiā nō iubere fieri con
fessionē semel in anno nisi per inditōnem.
quia scilicꝫ p̄cipit recipere eucharistiaz. ad
quā rite suscipiendā debet seipm̄ ꝓbare hō
iuxta preceptū apostoli ab ecclesia sic inter
pretatū ꝙ de mortalibꝫ exigitur confessio.
Exemplū in horis dicendis ⁊ intentione
habēda simile poneret̄. ¶Scotus funda/
mento alteri innitit̄. ait quippe ꝙ nemo te
netur aut obligari potest peccatū suum oc
cultum et secretū facere publicum. sic ꝙ de
foro dei/cui prius soli subiacebat/transeat
q̄tum ex natura facti in forū publicū. Sꝫ
constat inquit ꝙ dicens peccata sua duobꝫ
sacerdotibus facit illa esse publica q̄tum
est ex natura facti. quoniā in ore duorū pec
catuz illud posuit qui testificari possent. q̄/
uis nō sine peccato cōtra eum. Iuxta quo
rum testimoniū potest sentētiare publicꝰ
iudex. nec impediret sententiā iudicis ꝙ sa
cerdotes duo peccant confessionē reuelan/
do. quoniā si dedi in secreto bone fidei ali/
quod peccatū meū duobꝫ extra confessio/
nem/proculdubio peccabūt si me prodāt
apud iudicē. nihilominus ꝯdemnabit̄ ca/
put meuz. ¶Scd̄ꝫ istud datur via ad dis/ V
soluendū rationē quā dn̄s Ar. insolubilez
sibi reputabat ad ꝓbandū ꝙ stante decre/
tali Omnis vtriusq̄ꝫ sexus quilibet cōfes/
sus priuilegiatis iterū tenebatur ꝓprio sa/
cerdoti cōfiteri. Non inquit propter defe/
ctum sacramenti/vt dicebat magister Io/
hānes d' poliaco sꝫ ꝓpter aliud. Suppōit
p̄mo ꝙ ꝯfessio sacramētal' pōt pluries suꝑ
eisdem pctis salubriter iterari Supponit
secūdo ꝙ due affirmatiue ꝓpositiōes non
repugnāt ad inuicē. sic ꝙ posterior institutio

positiua priorē reuocet si simul in affirma/
tione stare possint. Supponit tercio ꝙ de
cretal' omnis vtriusqꝫ sexus sit ꝓpositio af
firmatiua ⁊ sub obligatōe posita. Suppo
nit q̃rto ex p̄dictis ꝙ licētia data ꝯ ꝯfitēdo
ꝑuilegiatis ex q̄ affirmatiua ē nō tollit pre/
ceptū ꝑus factū de ꝯfitēdo semel in anno.
Ex q̄bus ꝯcludit ꝓpositū vt estimat ⁊ exē
plificat de missa audiēda die dn̄ica Si in
q̄t daret̄ p̄ceptū alicui ꝙ missam semel au/
diret in parochia sua quolibꝫ die dn̄ico. ni
hilomin⁹ daret̄ sibi postmodū licentia ꝙ
posset audire missam ī locis alijs. conces/
sio scđa nō reuocaret p̄cedens p̄ceptū. Ex
q̄ sil' stare pt̄ ꝙ iste duas missas audiat ⁊ ad
vnā obligat̄ ⁊ solū licentiat̄ ad aliā. ¶ Sꝫ
diligēs īspector p̄missoꝝ repiet rōēꝫ hanc
nō ēē īdissolubilē neqꝫ exēplū ꝑ se penitus
esse validū qđ adducit/etiā supposito ꝙ n̄
esset decretal' exp̄sse det'minans semel ꝯfes/
sū sacramentalit' nō rursus ad ꝯfessionem
obligari/qualis tn̄ esse dicit̄. ¶ Cōcessa ita
qꝫ suppositōe p̄ma ꝙ iterari salubrit' pt̄ cō/
fessio sacramental' si tn̄ semel est recte facta
de licētia illius q̄ ius habꝫ/nō pt̄ iteꝝ cade
re sub p̄cepto pure hūano/sicut nec nouit'
institui sup īuitū/sicut ex p̄missis arbitror
esse ꝑspicuū. Et q2 alit' loq̄ns ī ifinitas ab
surditates corrueret/ī illā noīatim ꝙ bap/
tizatus adult⁹ pōt inuitus obligari ꝑ pla/
tū pctā dimissa ꝯfiteri. imo millesies confi
teri. Non eni repugnarēt baptism⁹ ⁊ subse
q̄ns sacramētal' ꝯfessio/sicut nec due sacra
mētales ꝯfessiōes. Si q̄s dicat ꝙ baptis/
mus habꝫ effectū plenissimū deletōis pec
catorū a pena et culpa. Ita respōdeo peni
tentiā vnicā ꝯfessionē habere potuisse ⁊ ha
bere. silꝫ ꝑ oīa ꝯpleta sit/nihilomin⁹ ad au
gmentū grē poterit iterari. Quis nō baptis
m⁹ ꝓpter caracterē s̄m doctores ī eo susce/
ptū ¶ Exinde ꝑfacile est diuersitatē inueni
re int' exemplū positū de missa audiēda et
ꝯfessionē. q2 missam audire positiuū ē ius
licꝫ in diuio fundatū. ⁊ ideo pōt ad plures
missas ꝑ eccl'iam obligari. sic ꝙ vna audi/
ta remanebit astrict⁹ ad alterā. Unica aūt
ꝯfessio cadit sub obligatiōe diui p̄cepti. q̄
expleta nō remanet ad papā ius ad alteraꝫ
ꝯfessionē sup eisdem obligādi/sicut p⁹ au
ditōem vni⁹ misse pōt vt prius ad alteraꝫ
ferre p̄ceptū. quia sue possibilitati subiacꝫ
dū ratio subest numerū missarū audiēdaꝝ
restrigere vl' ampliare/imo ⁊ tollere. De cō

fessione autē longe dissimilit'. q2 iuri diui/
no obligatio p̄ncipalit' innitit̄. ¶ Fatendū
est igit' ꝙ papa nō potest dare licentiā ꝑui/
legiatis vt ꝯfessiōes audiāt ⁊ ita ad cura/
tos eundū erit. sed ex q̄ licentiā p̄stitit ex cō
seq̄nti relaxatōem p̄supposito iure diuino
ne pctā eadē rursus ꝯfiteri sacramentaliter
inuit⁹ aliquis teneret̄ ¶ Deniqꝫ oppositūꝫ
asserere de papa vel eccl'ia est dicere ppl'os
innumerabiles ꝑ eorū confessiōes hacten⁹
fuisse seductos īuolutos ⁊ deceptos. quia
vl' noluerūt ꝯfessionē factā ꝑuilegiatis eē
sacramentalē. qđ hactenus creditū est esse
falsū. vel si sacramental' fuit indubitant' n̄
habent ab hmōi cōfesso rursus exigere vt
p̄cepto diuio de semel ꝯfitēdo cui obediuit
iterū nolens obtēpet. nolēs dico q2 volens
vltro p̄t. Porro sec⁹ est ꝯ cōtrito qui ad cō
fessionē pōt obligari. quia nōdū a dei iussi
one semet absoluit. ¶ Sed videamus vn/ X
de subortū ē in Johē ꝙ sic egrediebant̄ ad
eū hierosolymite vniuersi ⁊ oīs regio iudee
⁊ baptizabant̄ ab eo ꝯfitētes pctā sua Sta
tim subiūgit̄ rō q̄m v̄tus sua ꝑtrahebat in
āmiratiōꝫ ppl'os ī reuerētiā ⁊ amorē ⁊ erat
odor bon⁹ vite in vitā. Erat (inq̄t subseq̄ns
textus) Johēs vestit⁹ pilis cameloꝝ. Ubi
Johēs de v̄tutū q̄ttuor cardinaliū posses/
sione sil' ⁊ ornatu īplicite cōmēdat̄. In ve/
stit⁹ aspitate tpantia notat̄. Erat vestit⁹ pi/
lis cameloꝝ q̄ tunica erat cilicina ⁊ rudis ⁊
aspa. In lūboꝝ succinctōne notat̄ fortitu/
do. succige sic̄ vir lūbos tuos dic̄ scriptu/
ra. In mell' comestiōe prudētia cōmēdat̄.
Mel comedet dī de xp̄o vt sciat reprobare
malū ⁊c̄. Demū in alieꝝ erudiriōe ⁊ suī p/
sius respectu xp̄i humiliatiōe ꝯspicit' iusti/
cia. ⁊ p̄dicabat dicens. Ueniet fortior me/
post me. ¶ Atuero hec materia collaudati/
onis vberior est q̄ꝫ vt nūc totū valeamus
exp̄mere simul ⁊ difficultates plurime mo
rales secūde p̄ ceteris includūtur. ¶ Una ē
de abstinentia et approꝑate de obseruatōe
carthusien̄. sup non esu carniū. quam diffi
cultatē olim a dn̄o cameracēsi in hac cathe
dra motā nōdū ad calcē dissolutōis dedu
ctam esse cognoui. sed me deducturū deo
ꝓpicio ꝓxima lectione. Altera quoqꝫ de su
ꝑfluo atqꝫ pompatico vestitu an sit tolera
bilis in p̄latis ⁊ viris ecclesiasticis. ¶ Re/
uatis igit' istis ad sequentia regrediamur
paulisꝑ/⁊ statim finis/ad p̄cedentē textuꝫ
et aliud mysticū seu morale ad contempla/

tionē attinens eliciam⁹. ¶ Per iohēz nullū
opti⁹ q̄ ɔtēplatiuū virū moral'r accipim⁹
Hic iohānes manet ī deſto q̄dā ñ tā ma
teriali q̄ ſpūali dū ſedet ſolitari⁹/ ⁊ eleuat
ſe ſup̄ ſe. q̄ ſubleuatiōe ſupna ſup cunctam
hāc ɔfuſā rez fluctuantiū ⁊ exundātiū mł
titudinē attollit. hāc ſubt⁹ deſerit. q̄ dereli
cta pfecto manet ī deſto q̄dā mētis ſecre
tiſſimo ⁊ abditiſſimo. ſolis deniq̄ exptis
agnito et puio. An nō bñ reliq̄rat mūdū ⁊
habitabat ī deſto q̄ dicebat. Mihi mūd⁹
crucifix⁹ ē ⁊ ego mūdo. Qui pterea a ſeipo
etiā deſert⁹ clamat. Viuo ego iā nō ego vi
uit ⁊c̄. Et rurſus. Siue mēte excedim⁹ do
inq̄t ¶ Hoc q̄lit fiat dat poſſe expiri ſm be
atū Bern̄. nō exp̄mi nec doceri pt ſ; habe
ri. fit h̄ nō p inueſtigatōez curioſam aut p
ſtudiū q̄ſtūcūq̄ vehemēſ neq̄ p ſcrutiniū
ſcripturaz. Ibi ei defecerūt ſcrutātes ſcru
tinio. ſed obtinet p forte ɔtritōez ſpūs hu
miliati ſm btm̄ Diony. vbi ampli⁹ lachry
me pſūt q̄ lr̄e. ſpūſſancti vnctio q̄ lectio. ⁊
orō q̄ rō docet. ¶ Nō ē tm̄ reſpuēda vſq̄q̄
q̄ lectio vł doctrina. q: ⁊ ſi non manifeſtū
q̄d ē tale deſtū qd̄ nēo nouit niſi q̄ incolit.
aiat tñ ad q̄rēdū ⁊ viā q̄libuſcunq̄ ſignis
ām iniſtrat. Hoc fecit eleuat⁹ doctor Gre.
pcipue ī moralib⁹. Hoc piiſſim⁹ Aug. in
ɔfeſſiōib⁹ ⁊ ſoliloquijs. Hoc deuot⁹ Ber.
ſup Can̄. Hoc venerabił Hugo ⁊ Rich.
de ſctō victo. in ſuis opib⁹ varijs. Hoc de
niq̄ mł'tū ɔpēdioſa ⁊ ſentētioſa breuitate
tradidit Bonauētura in libello quē appel
lat ſpeculū amoris. ⁊ ī alio quē intitulat iti
nerariū mentis in deū. Itez paz ī rhetori
ca diuia ⁊ ſiles alij. Eos poti⁹ q̄ me hor
tor audiatis. ⁊ aduertam⁹ quid ſequitur.
y ¶ Dū Johēs iſte cōtemplatiu⁹ noſter ī de
ſerto quodā mētis intuio ⁊ a fluxu carnali
tatis inacc̄ſo. egrediunt ad eū hieroſolymi
te vniuerſi ⁊ omis regio iudee. Regio iſta
iudee atq̄ hieroſolyme ad lr̄am terra eſt p
miſſionis fluens lacte et melle. Et pculdu
bio nō alit efficit hō totus regio pmiſſiōis
fluens lacte pie deuotōis/ ⁊ melle ſaporoſe
eruditōis q̄ ī ɔtēplatōe. Nā extra eā poti⁹
eſt ſepe hō regio q̄dam egeſtatiſ. vt Aug. lo
q̄tur ī ɔfeſſiōali. Eſt regio plena mōſtriſ fe
ris ⁊ beluis vicioſaz cogitationū ⁊ ſpenti
bus horridis atq̄ peſtiferiſ venenataz ⁊ i
ficiētiū cupidinū. In q̄ demū regiōe neq̄
pluuia ē aut ros deuote affectōis. neq̄ vi
ror herbaz florentiū aut fruct⁹ plātaz ra
mificantiū p virtuoſam opatōem. neq̄ de
cor eſt neq̄ ſpecies p celeſtē ɔuerſatōz ¶ Et
ſ̄o vbi Johēs ē ī deſto mētis p̄dicto/ ſoli
tari⁹ ī ɔtēplatōe vbi ɔmedit māna abſcō
ditū Adiacet circūq̄q̄ regio iudee. regio. ſ.
gl'ificatōnis cuiuſdā et decor ɔfeſſiōis. re
gio inſup hieroſolyme regio viſiōis pacſ.
ſic enī iudea et hieruſalē interp̄tāt. Huius
regiōis ſpecioſiſſime ⁊ vberrime habitato
res ſunt cogitatōes ſctē et affectiōes pie. q̄
ſunt reuera hieroſolymite vł pacifice. ⁊ pro
pter confeſſiōem laudis et gl'ificatiōez iu
dee regionē inhabitare merēt ¶ O certe pul
cerrimū obſtupendūq̄ ſpectaculū videre
hieroſolymitas tales vniuerſos ⁊ oēm iu
dee regionē egredi ad iohēm in deſto hoc
habitantē. Vadāt alij ſpectatū colles altiſ
ſimos. alij ſiluas ⁊ flumina. alij lōge paten
tes cāpos. alij maria fluctib⁹ altib⁹ itume
ſcētia. alij theatrales ludos aut mōſtra mil
leformia. Placeat alijs celū cernere ⁊ oēm
eius ornatū/ decorāq̄ militiā. nihil pſus
tale/ nihil dignū ɔparatōe ad p̄ſatū ſpectacu
lū poterit vſq̄ inueniri. Etenī ibi videre eſt
qua forma/ quo ve ordīe egrediūt hieroſo
lymite tales vniuerſi ⁊ oīs regio iudee ad
iohānē in deſto. Gratū pſus inſpicere ē
oēs inclytos ī veſtitu deaurato. in fimbrijs
aureis. in varietatis circūamictu egredi a
receſſib⁹ abditis. q̄s etiā habz myſtica re
gio iudee. ¶ Egrediūt a memoria. egrediū
tur ab ītelligētia. egrediūt a volūtate. egre
diunt inſup tanq̄ ſpōſus ⁊ ſpōſa a q̄dam
triclinio capaciſſimo viriūq̄ rōnalis. con
cupiſcibił et iraſcibił. ¶ Egrediūt demuz
ab eſtimatiua. a fantaſia. a ſenſu cōmuni. ⁊
omnib⁹ deniq̄ locis patentib⁹ quinq̄ ſen
ſuum. ¶ Egrediunt nō vt videant vanita
tem exterius ad inſtar dine/ ſ; ad Johānē
in deſerto. Noli numerū velle ſciſcitari q̄
niam innumerabił eſt. ita vt fas ſit dicere.
milia miliū miniſtrabāt ei ⁊ decies centena
milia aſſiſtebāt ei. quoniā egrediunt hiero
ſolymite vniuerſi. ¶ Sz q̄d agūt dū veni
unt: Vtiq̄ baptizantur ab eo. quia purifi
cant magis et magis cogitatōes ⁊ affectio
nes tales pacifice. Et que forraſſis vel mi
nima peccata p negligentiā aut ſurreptio
nem aut vanitatis pmixtionē admiſerint/
illa ɔfitēt. Confitētes inquit peccata ſua.
vel certe ideo ɔfitentes peccata q: dimiſſa
ſunt/ et inde ſacrificiū laudis offerūt ſe mu
tuo cohortantes et hymnidice canentes.

Cōfitemini dño qm̄ bonus qm̄ in seculū
mĩsicordia eius. Et rursus. Misicordie
dñi q̄ nō sumus ꝯsumpti/ ꝛ sil'ia ¶ Stude
am⁹ documētū ꝛ sapiētes fieri studeam⁹.
ꝛ enitamur tale nobis itus formare specta
culū et cōuentus. Affirmo q̃squis tale si/
bi fabricare meruerit nō magnope vagabi
tur exterius ad videndū vanitatē. imple/
uit quoqꝫ iocūdus illō satirici. Tecū habi
ta. Non erit solus q̃ tā numeroso ordiato
qꝫ stipabit̄ comitatu. q̃ p̄terea regnū dei i/
tra se stabiliuerit ab om̄i ꝯturbatōne semo
tū. Ceterꝫ nō habet aliud sup homies imo
vix supra bruta q̃ nō talit̄ ascēderit ad cor
altū vt sit taliter iohānes alter ī d̄serto mō
quo p̄fati sumus. ¶ Hec vita pficiat̄ sem/
per nescio q̃d erit qō ista vita nō erit iuxta
dictū Aug. Nunq̄ꝫ alibi meli⁹ experit̄ hō
illud qō de sapiētia p̄nūciat sapiēs. Ingre
diēs inq̄t domū meā ꝯquiescā cū illa. Nō
eñi habꝫ amaritudinē ꝯuersatio illi⁹ nec te
diū cōuictus illi⁹ sꝫ leticiā ꝛ gaudiū. ¶ At
ꝟo si delectat nos ad illud spectaculū diui
num ptigere ꝛ bñ disponi in multꝭ vt pri⁹/
in paucis vexemur necesse ē. Johem quip
pe moresqꝫ suos imitari ꝯueniet. de q̃ sub/
dit euāgelista q̄ erat iohānes vestitus pilis
cameloꝝ et zona pellicea circa lūbos eius.
Z ꝛ locustas ꝛ mel siluestre edebat. ¶ Circa
quem locū finē faciēs expositiōi lrāli ꝛ plu
rima ptrāsiens q̄ro. Utrū vita iohānis fu
erit angelica et inter hoīes pfectissima: q̄
nō. Uita Johis fuit innaturał. qꝛ solita/
ria. Hō eñi f̄m phm. i. politic̄. naturalit̄ ē
aīal ciuile. Uñ et ꝯuersatio dñi iesu christi
q̃ est nr̄a instructio fuit ꝯmunis et non so/
litaria. Et ꝯfirmat̄. qꝛ iohānes nō insecu/
tus est corpaliter christū in terris ꝯuersan/
tē. ḡ non fuit pfectus. ꝯseq̄ntia tenet p illō
qō oñdit xp̄s iuueni Mat. xix. Si vis p
fect⁹ eē vade ꝛ vēde oīa q̄ habes et da pau
pibus ꝛ seq̄re me. Oppositū ptꝫ ex dictꝭ ꝛ
allegatis sup lr̄am. ¶ Questio ista p̄ncipa
liter ē ad inuestigādū de vita solitaria seu
ꝯtēplatiua quā seruiuit iohānes. ꝛ de ꝯpari
one ei⁹ ad actiuā. Ponā notabilia ꝛ ꝯcl'ui
ꝯclusiōes. ¶ Notandū q̄ vno mō vita ꝯtē
platiua seu actiua a q̃busdā accipit̄ p ipsa
aīa q̃ est vita p̄ma. et ita nō esse d̄riam int
istas duas vitas in eodem hoīe nisi redu/
cam⁹ ad hūc sensū q̄ aīa viuēs vita specu
latiua alit̄ se habꝫ q̄ꝫ dū viuit vita actiua.
Scd̄o mō accipit̄ p opatōe vł ꝯuersatōe
a vita p̄ma p̄cedente. q̃ duplex ē. q̃dā im/
manēs alia trāsiēs. ¶ Notandū q̄ f̄m hāc
acceptionē est diuersitas loq̄ntiū. Accipi/
unt eñi q̃dam vitā actiuā p om̄i opatione
corpali meritoria terminata ad obiectū ex/
trinsecū. ꝛ sic generalit̄ omne opus bonuꝫ
cū ḡtia factū trāsiēs ī exteriorē naturā erit
de vita actiua q̄ntūcunqꝫ sp̄ūale vel corpo
rale videat̄. ꝛ oīs actus imanens meritori
us esset vita ꝯtēplatiua. ꝛ p̄cipue si sit r̄spe
ctu dei. cuiusmodi ē speculatio ꝛ delectatō
ꝛ amor seu fruitio habita de deo. ¶ Alij alit̄
distinguūt dicētes q̄ vita actiua est ꝯuer/
satio corpalis meritoria f̄m quā puidet̄ ec
clesie vł parti eius p̄mo ꝛ p̄ncipaliter quo
ad corpus. vt est exercitiū in septē opibus
mĩsicordie exterioribꝫ. sicut Martha pui
debat corpi christi. Uita autē ꝯtēplatiua
est ꝯuersatio meritoria f̄m quā p̄mo et p̄n
cipaliter suffragat̄ eccł'ie quo ad mentē et
bona spiritualia. ꝛ sic p̄dicatio/ sacramēto/
rū mīstratio ꝛ oratio spectāt ad ꝯtēplatio
nem. Et iste ē cōuenientior mod⁹. ¶ Quo
circa adhuc p̄t fieri distinctio de bonis spi
ritualibꝫ q̄ꝫq̄ꝫ videat̄ impropa ex abusu tm̄
loquentiū qñqꝫ sic accipit̄. vt dicamus ge
neraliter bona sp̄ūalia q̃ spectāt ad parteꝫ
clericoꝝ et sacerdotū/ q̄s antonomatice ap
pellamus. et sic p̄dia ꝛ possessiōes ecclesie
ꝛ eius iurisditōes erūt quedā sp̄ūalia. Tē
poralia vero sunt que in partē laicorū ces/
serūt. et sic eadem bona erūt prius ꝛ poste/
rius tp̄alia et sp̄ūalia. ꝛ f̄m hoc distingui
tur iurisditio sp̄ūalis et corpalis siue tem
palis. ¶ Tercio notādū q̄ in eadē ecclesia
pōt imaginari q̄druplex modus viuendi.
Quidā viuūt vitā que nec ē ꝯtemplatiua
nec actiua proprie sicut pueri baptizati nō
dū capaces ratōis. Secūda est vita pure
actiua. Tercia speculatiua. Quarta est mi/
xta ex vtraqꝫ. ¶ Quarto notandū q̄ aliq̃d
dicit̄ melius altero dupliciť. Uno mō ab/
solute ꝛ absqꝫ respectu ad aliud. Alio mo/
do relatiue seu ꝯditionaliter. Exēplū phi
ad h̄ ē de h̄ qō ē phari. Nā simplr̄ meli⁹ ē
phari q̄ꝫ ditari. et tm̄ in casu extreme necessi
tatis vel indigētie melius esset hr̄e aut acq̃
rere vnū panē q̄ꝫ illo deficiēte pulcrā phie
ꝯclusionē addiscere. Similit̄ in statu inno
centie vel gł'ie m'lta eē poterāt bona q̃ sub
p̄posito p̄ctō mala essent si obfuarent̄. Ut
in corpe sano aliquid pdest qō obest p̄sup
posita infirmitate vel crapula p̄cedēte. Et

istud debꝫ notãter attẽdi dum fit ꝯparatõ
aliquoꝝ in bonitate vel vtilitate ꝛ silibꝫ. vl̃
dũ q̃ritur q̃d expediat in regimĩe vite hũa
ne. ¶ Dicamus ꝑmo ꝙ stat in q̃libet istoꝝ
T q̃ttuoꝛ statuũ hoĩeꝫ saluari. De ꝑmo nõ ẽ
dubiũ de puerꝭ baptizatis decedentibus
ante vsum rõis. De quarto nõ ẽ dubiũ de
ꝑlatis ꝛ alijs sanctꝭ q̃ diu vitã mixtã et cõ
templatiua et actiua exercuerũt ꝛ saluati sũt
Quo ad duo mẽbra est difficultas. ꝛ dixe
rũt quidã impossibile esse aliquẽ adultuꝫ
saluari q̃ nõ vixissꝫ vita ꝯtẽplatiua. qꝛ op
tet ꝙ oĩs capax rõis diligat deũ sup oĩa
si debeat saluari. ꝛ in tali dilectõe que cõse
q̃tur ex cognitõe dei reqrit vita speculatiua
Sed casus est dabil' sicut dat Holgot vbi
homo dũ primo incepit vti rõne exercebit
statiꝫ ĩ opibꝫ miĩcordie corꝑalibꝫ vl̃ alijs
bonis exercitijs exterioribꝫ absq̃ h ꝙ actu
alit' et formaliter eliciat actũ dilectiõis dei
sup omnia. et in agẽdo talia poterit ꝓ fide
a tyrãnis repẽte ĩterfici. ꝛ ita saluabit' talis
q̃ nunq̃ vixerit vita speculatiua. h tñ raro
euenit. ¶ Ceterũ de vita specl'atiua nõ ẽ dif
ficultas q̃n hõ possit saluari in casibꝫ mul
tis q̃ nunq̃ vixerit vita actiua. qꝛ ad hanc
nõ est vocatꝰ. vel qꝛ casus nõ occurrit exer
cendi illã vitã. Patet etiã de christo ĩ vtero
virginis. de Johe baptista si habuerit cõ
tẽplatõeꝫ salutãdo. Raro tñ hõ manet in
vita ista diu / q̃n vtat' vita mixta / ꝑtiꝫ ſm
primã distinctõeꝫ. al's. pñtem dispositõeꝫ.
¶ Scd̃o loq̃ndo absolute nõ habẽdo r̃spe
ctũ ad lapsum hoĩs. talis est ordo int' q̃ttu
oꝛ modos viuẽdi prioꝛes in bonitate ꝛ eli
gibilitate ꝙ ꝑma vita bona ẽ. scd̃a melioꝛ.
ꝛ q̃rta que est ꝯposita melioꝛ est q̃ scd̃a. ꝛ
tercia optima inter om̃es. Hec apparebũt
si q̃s diligenter aduertat vitã ade ꝓ statu ĩ
nocentie. nã si quis ibi vixisset ex bñplaci
to dei absq̃ vsu ratõis actuali et tñ in gr̃a
bene vixisset si vixisset vita actiua laboran
do et colẽdo ꝑadisum terrestrẽ ex iussu dei.
meliꝰ vixissꝫ / ꝛ si cũ h fuissꝫ aliq̃ñ ĩ ꝯtẽplati
one dei meliꝰ habuisset. Sꝫ qꝛ oĩs ĩdigẽ
tia remota erat nec exigebat' tũc laboꝛ extri
secꝰ ad subleuatõꝫ q̃rũcũq̃ ĩdigẽtiaꝝ vita
eiꝰ speculatiua optima tũc extitissꝫ. qđ am
plius ꝑspicuũ erit ex seq̃ntibꝫ. ¶ Tercõ per
accidẽs ꝛ ex suppositõe stat ĩ casu vitã acti
uam vita ꝯtẽplatiua ꝓtũc melioꝛẽ ꝛ eligibi
lioꝛẽ existere. Põt eñi tãta indigẽtia esse in
ꝓximis corꝑalꝛ ad iuuandũ ꝙ pctm̃ esset
omittere eos ꝛ eoꝝ subleuatõẽ ꝓ specul'a
do seu ꝯtẽplãdo. Ptꝫ ĩ ꝑlatis vl̃ ĩ casibꝫ ne
cessitatis. Et si dicat' ꝙ hõ nõ debꝫ omitte
re maius bonũ ꝓpter minus bonũ Dicit'
ꝙ ĩ casu illo ꝯtẽplatio nõ ẽ isti maiꝰ bonũ
ſm ꝑmã distictionẽ de duplici vita. Unđ
et q̃rto q̃ñ licite pt̃ vtraq̃ vita exerceri spe
culatiua. s. et actiua. speculatiua eligibilioꝛ
est et dignioꝛ ꝛ statui gl'ie seu innocẽtie cõ
formioꝛ. Uita eñi q̃ digniꝰ et excellentius
habet obiectũ et q̃ ex digniori ꝟtute ꝓce
dit eligibilioꝛ est. sic ẽ de intellectõe dei ꝛ di
lectõe seu fruitõe eiꝰ. Nã iste sunt oꝑatões
optimaꝝ potentiaꝝ in hoĩe respectu opti
mi obiecti. ſm h posuit phs felicitatẽꝫ in
hoĩe. i. eth. in ꝯtẽplatiõe ꝑme cause. ꝛ ꝯfoꝛ
miter (licꝫ magꝭ eleuate) ponũt theologi be
atitudinẽ ĩ fruitõe ꝛ cognitõe dei. ꝛ etiã de
lectabilioꝛ. vt ptꝫ. i. eth. ¶ Silis ꝯclusio pt̃
poni ſm aliã distinctõem ꝛ ex ista deduci
ꝛ ꝑ aliđ mediũ sic. Quãto aĩa melioꝛ est q̃
corpꝰ tãto vita regulãs aĩaꝫ ꝛ dirigẽs in fi
nẽ melioꝛ est ꝛ dignioꝛ q̃ illa q̃ tm̃mõ r̃spi
cit corꝑale regimẽ. sic ẽ de vita speculatiua
respectu aĩe ĩ eccl'ia. g̃ ꝛc. ¶ Quĩto s̃uppo
sito pctõ et indigẽtijs varijs ĩ eccl'ia dei ex
pctõ originalꝛ veniẽtibꝫ ꝛ ceterꝭ paribꝫ me
lioꝛ est vita q̃rta. s. ꝯposita ex actiua ꝯtem
platiua q̃ simplꝛ actiua vl̃ simplꝛ specl'a
tiua. h ẽ q̃ vna caꝝ sine ĩmixtiõe alterius.
¶ Pro q̃ aduertẽdũ ẽ ꝙ tota mltitudo ope
rũ meritorioꝝ vniꝰ hoĩs imaginat' q̃si cor
pus q̃dđã ꝛ homogeneũ ad modũ loq̃ndi
xp̃i Mat. vi. Si oculꝰ tuꝰ fuerit simplex
totũ corpꝰ tuũ lucidũ erit. Glo. Si intẽtio
simplex bona q̃libꝫ oꝑatio erit. Probatio.
Uita illa melioꝛ est q̃ ẽ vite xp̃i ꝯformioꝛ. sꝫ
xp̃s ꝯuersatꝰ ẽ ſm totũ corpꝰ vite sue ad re
gulã ꝛ vitã cuiuscũq̃ mẽbri sui. s. tã actiue
q̃ speculatiue. g̃ ꝛc. Cõfirmat' qꝛ corpꝰ ali
cuiꝰ ꝑfectiꝰ viuit dũ ꝓ loco ꝛ tp̃e vtit' q̃libꝫ
mẽbro suo. nũc isto. nunc illo. q̃ si ꝯtinue
vno vteret' qđ essꝫ ꝑfectiꝰ. vt puta ocl'o. pre
suppositꝭ indigẽtijs ad q̃ꝝ releuatõꝫ q̃dli
bet mẽbroꝝ vtile ẽ. ꝛ ꝓuiso ꝙ oculꝰ sit ĩ suo
vsu ad directõꝫ manꝰ ꝛ pedis. ¶ Et ex h si
mil' r̃nsio ad istãtiã q̃ fieri pt̃ ꝛ moueret pa
rũ ꝯsiderãtes. qꝛ vita ꝯtẽplatiua ſm se ꝯsi
derata melioꝛ est ꝛ dignioꝛ ſm dicta. g̃ me
lioꝛ ẽ hõ dũ ſm eaꝫ viuit q̃ dum viuit ſm
actiuã. sic eñi argueret' ꝙ hoĩm corpꝰ eẽt no
biliꝰ si eẽt totũ oculꝰ q̃ hñdo varietates q̃s
ad pñs obtiet. ꝛ pict'a pulcrioꝛ si tota eẽt al

bedo q̃ dũ varijs colorũ appositõibꝫ deco
ratur. Similiter dicendũ est hic ꝙ corpꝰ
operationũ humanarũ qđ imaginatur quasi ꝛ
homogeneũ et diuersaꝝ rationũ pfectiꝰ est
dum p qualibet sui pte est in exercitio (pre
supposito semp ꝙ vita speculatiua est ve
lut illustratio et directio. et viuificatio aĩe
sit in suo actu sufficiẽti) q̃ si dimissa actiua
esset ꝯtinue ĩ speculatõe sub gdu intentiori
psuppositis indigẽtijs primorũ. Specu
latiuus enĩ (vt qdã ait) videns fratꝛ inopi
as et torpens a iuuamie deficit a fraťna di
lectõne / ꝛ p ꝯseq̃ns a dilectiõe dei ꝯnexa. et
tũc nõ viuit ꝯtẽplatiue q̃ cõplet in diuina
dilectõne sed in curiosa phorũ speculatõe.
¶ Et si querit / qñ de necessitate et sub pẽa
pctĩ tenet hõ viuere ẜm vitã actiuã: Dico
vel ex suscepto officio / vł dũ videt fr̃is ne
cessitatẽ extremã ꝛ ñ apparet ꝙ aliꝰ succur
rat. Exẽplũ de elemosyna. ¶ Ex his habet
radix q̃re status platoꝝ ẽ pfectissimꝰ in ec
clesia sctã dei. qꝛ est status reqrens vtrãq
vitã p loco ꝛ tpe instar christi ꝛ moysi ꝛ ali
orũ. nã christꝰ nũc in mõte orabat. nũc pdi
cabat. nũc populos cibabat. Silr moyses
ĩ mõte syna cõtẽplabat ea q̃ postmodũ po
pulo mĩstraret. ꝛ descẽdens iudicia dabat
pplo. et arce fabricã ordinabat. Ita q̃libꝫ
cor debet esse binomiꝰ ad modũ Jacob q̃
ꝛ israel dicit. Est enĩ platus isrł in ꝯtẽpla
tione / et iacob in vicioꝝ supplãtatõe tã in
se q̃ in subditis. Est enĩ duplici vxori co
pulatꝰ. lye et rachel. applicatio mystica cõ
A munis ẽ. ¶ Sexta ꝯclusio. Ceteris paribꝫ
vtilior et fecũdior est in ecclia dei specula
tiuus sit q̃ actiuꝰ. Pro q̃ aduertẽdũ ꝙ du
plex est vtilitas et fecũditas in ecclia. q̃daꝫ
est grossa atq palpabił que a vulgo ꝛ a vi
uentibꝫ more vulgi pcipue reputat. et illa
consistit in multitudine et cõseruatõne bo
norũ fortuitorũ / et corpis et pompa extrin
seca. Alia vtilitas respectu bonorũ anĩe vł
meritorũ vel aliorũ donorũ gratuitorum.
¶ Secũdo aduertendũ ꝙ prima bona nõ
psunt / imo plerũq nocent nisi p quãto or
dinant et disponũt ad secũda bona. vñ nec
capiũt bonitatẽ aliquã moralẽ aut gratui
tam nisi a bonis hmõi tanq̃ a fine ad quẽ
debent ordiari. vel tanq̃ instrumẽta ea adi
piscẽdi / vel tanq̃ obiecta circa que fit hu
iusmodi operatio virtuosa imo q̃n q̃ talia bo
na cõcedunt deo irato / vt Augꝰ ait. qꝛ vi
delicet vtilius esset illa nõ habere dũ obsũt
bonis moribꝫ queadmodũ et obsunt diui
tie periture. generãt enim vermẽ pessimuꝫ
q̃ est supbia vł voluptas effrenata. Et sic
in vno homie hoc habꝫ vitatẽ. sic et habe
re potest in toto corpe mystico ecclie. ita ꝙ
numerabit merito inter magna diuie miši
cordie dona paupťas ipiꝰ / in talibꝫ bonis
fortuitꝭ et iurisdictõibꝫ ciuilibꝫ. Juxta qđ
dicũt historie ꝛ legi in postilla sup bibliaꝫ.
ꝙ dũ dotata esset ecclia bonis tpalibus p
Constantinũ / audita ẽ vox in aere. Hodie
venenũ effusum est in ecclia sancta dei. Et
q̃cquid fuerit de hoc potuit enĩ tũc dota
tio hmõi esse vtilis pp̃ter bonitatẽ et fide
litatẽ dispensãtiũ / ꝛ dilatationẽ ecclie post
aduersitates habitas / nihilominꝰ nũc aut
als poterit spoliatio simılit esse vtilis pro
pter maliciã eccliasticorũ talibꝫ bonis ab
utentiũ / ꝛ claudat via malignantiũ spinis
aduersantiũ ne cadãt in pcipitiũ viciorum
Juxta qđ ait dñs. Sepiã viã tuã spinis.
¶ Nunc ad ppositũ conclusiõis constat ꝙ
ꝯtẽplatiuꝰ vt sic pficit ecclie in bonis spi
ritualibꝫ. quasi de p se et ĩmediate. actiuus
aũt in bonis tpalibꝫ. Vñ moyses plꝰ pfe
cit ĩ monte adorãdo dũ alij pliarent q̃ mlt
titudo magna bellantiũ. Sic deꝰ q̃ nõ de
struxisset pentapolim peccatricẽ pp̃ter de
cem iustos / si reperti fuissent. plꝰ miseretur
ecclie et eidem parcit pp̃ter orõẽs paucoꝝ
ꝯtẽplatiuorũ q̃ facit pp̃ter labores ꝛ dis
cursus ꝛ turbatõẽs multorũ actiuorũ. Ju
xta quod dicebat Hierony. de heremitꝭ an
tiquis / eos esse vitam mũdi / ꝛ ipm per eos
ne corrueret stare. ¶ Hoc ifert contra illos B
qui terrena tantũmodo cogitantes / dicũt
iuristas et practicos terrena tractãtes ꝛ di
uitijs vel edificijs vel epulis aggregãdis
occupatos vtiliores in ecclia q̃ contẽpla
tiuos bone vite et spiritualibꝫ exercitijs in
tẽdentes / quos deliros vel fãtasticos vel
inutiles reputãt. quia aĩalis homo nõ p
cipit ꝛc̃. Et allegãt ꝙ spũalia absq tempo
ralibus diu stare nõ possunt. quod dictuꝫ
absq dubio nisi sane ĩtelligat blasphemũ
est. Nunq̃ enĩ ecclesia fuit melior q̃ dum
vixit in paupťate. quod etiã Hiero. ponit
in vita malchi. et đ romano imperio dicũt
hystorici / et recitat Augustinꝰ ꝛc̃. Potius
et verius diceret econtra ꝙ tempalia et pre
sertim in ecclia diu absq spiritualibꝫ esse
nõ possunt. Et certum est ꝙ cum eis non
adesse nõ possunt. Alioquin falleret christꝰ

qui dixit. Primū querite regnū dei/ et hec
oīa adijcient vob. nō dixit ecōtra. pmū q̄-
rite ditationē/ et post hoc regnum dei et iu
sticia eius vobis adijcient. imo sicut al's
memini declarasse nimiū studiū in multi-
plicatōne bonoꝝ tpaliū ⁊ iurisdictionū in
eccl'ia nō pua causa est sue desolatōis tā in
spūalib9 q̄ꝫ tpalib9. ⁊ h̄ māducebat p sili-
tudinē corpis mystici eccl'ie total' ad corp9
veꝝ hois. Nā intēdere nimis regimini sen
sualitatis. spreta directōe rōnis/ est vtrūqꝫ
tā sensualitatē videlꝫ q̄ꝫ rōnem extinguere.
Hinc est q multi pboꝝ ⁊ cōtēplatiuoꝝ in
eccl'ia paꝝ curāt si depaupet eccl'ia vel con
culcet in tpalib9 istis vocatis bonis/ vidē
tes tot vicia ⁊ abusus ex his puenire in cō
uiuijs supfluis. in venatōib9. in simonijs/
in pdis/ ⁊ violētis pmotōnib9 indignissi-
moꝝ/ in ambitōib9 platuraꝝ ⁊ bñficioꝝ/ in
supbijs dissolutissimis/ in voluptatib9 effe
minatis. ceterisqꝫ innūerabilib9 ⁊ nefādis
abusionib9/ in q̄bus se reputāt gerere vitā
actiuā/ dādo onera grauia ⁊c̄. Et hec omia
cessarēt/ aut nō ita saltē abūdarēt in paup-
tate modesta. ¶ Amplius nō ita diuerterēt
eccl'iastici etiā de patrimōio xp̄i dotati ad
traditōes ⁊ adinuentōes hoīuꝫ p diuitijs
cumulādis/ spreta lege xp̄i sicū nūc facere cō
spicim9. fornicatiōe qdā spūali pniciosissi-
ma. ¶ Et ad grādē tēpestatē moderni tpis
⁊ scismatis ꝯsolādā possent applicari que
omitto. q2 facile ē ex pcedētib9 elicere ¶ Se
ptima ꝯclusio. Uita Johis baptiste post
vitā xp̄i ⁊ mr̄is ei9 fuit āgelica/ ⁊ int viato-
res saltē q̄ ad aliq̄d pfectissima. Pro cuius
declaratōe aduertendū q vita Johis pōt
cōpari ad vitā alioꝝ tripl'r. Uel q̄ ad pphe
tiā. vel q̄ ad austeritatē vict9. vel q̄ ad meri
tū interius. Si cōpemus pphetiā Johis
ad pphetias alioꝝ. q̄ ad h̄ Johes ē pfecti-
or/ q2 mō certiori ⁊ clariori demonstrauit
xp̄m ppt quē pphe oēs illustrati sunt ⁊ su-
as ꝯtexuerūt pphetias. Et h̄ forsan innue
re volebat ipa ṽitas cū ait q int natos ⁊c̄.
Nec moueat aliquē q Johes videbat cer
ta expiētia xp̄m/ ⁊ ob h̄ nō pphetabat d̄ eo
De certis em̄ ⁊ p̄ntib9 nō ē pphetia. Fate-
or em̄ q aliq̄ in hoīe illo videbat respectu
quoꝝ nō erat pphetia sꝫ scia vel expientia
vt q h̄ eēt vnus hō sic ābulās ⁊c̄. Sꝫ alia
erāt q̄ nō videbant vt q talis hō eēt deus
⁊ messias in lege pmissus ⁊ agnus dei qui
tolleret pctā mūdi ⁊c̄. Si dicat vlterius q
Johes interrogatus r̄ndit se nō esse pphaꝫ
Dicūt aliq̄ eū h̄ dixisse ex hūilitate/ non ex
veritate/ q̄si videlꝫ aliq̄ esset hūilitas sine
ṽitate/ aut q̄si hūilitas p mēdaciū acq̄rat.
Et ideo veri9 ⁊ aptius dicit q Johes ne-
gās se pphaꝫ/ r̄ndit ad intētōeꝫ q̄rentiū iu-
deoꝝ. sciebāt itaqꝫ iudei scriptū eē i lege eo
rum. Deut. xviii. dicēte domino. Prophe
tam tibi suscitabo post me ⁊c̄.

Sequunt propositiones eiusdem d̄ sensu litterali sacre scptu re. Et de causis errantiū.

q Ui aūt blasphemauerit i spi C
ritūsanctū nō habebit remis-
sionē in eternuꝫ. sed reus erit
eterni delicti. Mar. iij. ¶ Que
dam sunt in alijs lectōnibus
sup hac particula textus marci tercio que
sita et exposita. Exposite sunt int cetera spe
cies peccati in spiritumsanctum que a do-
ctoribus cōmuniter assignantur esse sex. et
declarata est ratio. Inter illas ṽo species
peccati quod textus noster appellat eternū
delictum. numerat impugnatio veritatis
agnite/ nō q veritas sub ratione qua veri-
tas possit a quoqꝫ impugnari/ plusqꝫ neq̄t
ipa bonitas in esse tali a quoqꝫ odiri/ neqꝫ
em̄ haberet veritas hoc modo rationē ali-
quā malicie vel impugnabilitatis. Conti-
git nihilominus veritatem etiā cognitam
impugnari sub alia ratione/ vt rōne dicen-
tis qui habetur odio. vel ratiōe effectus ex
veritate consequētis/ vt quia p eam fit ho-
mini damnū aliquod tempale vel inhono
ratio. Sic iudei veritatē de christo pri9 co
gnitā ipugnauerūt. postmodū ppter odiū
eius vehemens et radicatā inuidiā. Et q2
veritas p eum p̄dicata culpabat auariciaꝫ
eorū atqꝫ supbiā. audiebāt (inquit euāgeli
staꝝ vnus) hec oīa pharisei ⁊ deridebant
cum q2 auari erant. Erant similiter arrogā
tes et supbi ¶ Et quoniā nostris prochdo
lor tpib9 videt inualuisse species hec eter-
ni delicti q̄. s. ē impugnatio veritatis agni
te/ nedū i anglia/ nedū i scotia/ nedū in stu
dio pragēsi et almania. sꝫ etiā qd̄ dolꝫ ⁊ pu
det in frācia. Proposui q̄dā adducere va-
lētia ad impugnatōꝫ doctrinalē et ꝯseq̄nt
ad eradicatōem iudicialē peccati hui9 tam
enormis/ quod nō habet remissionē in et
num. ¶ Ampli9 q2 seminatores heresuꝫ ta
liū et impugnatores veritatis quā agscūt

vel agnoscere deberēt cū se catholicos ꝓfiteant̄/dicūt fundare dicta sua in scriptura sacra ⁊ eius sensu vero lr̄ali/quā solā scꝑturam asserūt se velle insequi ⁊ admittere.reiectis ⁊ ꝓ nihilo habitis q̄buscunq̄ ꝯstitutionib⁹ alijs vel scripturis decretoꝝ vl' decretaliū q̄s appellant apocrifas et xp̄o ad

D versas.¶ Considerādū erit in p̄mis q̄s dicendus sit sensus lr̄alis scripture sacre.⁊ q̄liter est inuestigādus ⁊ tenend⁹: ¶ Considerandū erit ꝑinde magis in ꝑticulari de ip̄is erroribus nostro tp̄e vel inuentis vel renouatis. Et de causis et cautel' eorundē. ¶ Sint igit̄ ꝓ prima cōsideratōe nr̄a principali ꝓpositōes que sequunt̄. ¶ Propositio p̄ma. Sensus lr̄alis sacre scripture sp̄ ē verus. Patz quia ex illo solo sumi pōt efficax argumentū s̄m Aug. et Hiero. et h̄ nō habent negare etiā aduersarij cū q̄b⁹ agendū est. Oppositū hui⁹ est nuꝑ parisi⁹ ꝯdēnatū. Et reputata est expositio vel allegatio distorta que inducit ad h̄ illd̄ apl'i. Littera occidit ⁊c̄. ¶ Scd̄a. Sensus lr̄al' sacre scripture accipiēd⁹ ē nō s̄m vim logice seu dialetice sed poti⁹ iuxta locutōes in rhetoricis s̄monib⁹ vsitatas. et iuxta tropos et figuratas locutōes q̄s ꝯmūis vsus ꝯmittit cū ꝯsideratōe circūstantiaꝝ lr̄e et p̄cedētib⁹ et posteri⁹ appositis. Habz enī scꝑtura sacra sicut et moralis ⁊ historial' scientia suam logicā ꝓpriā quā rhetoricā appellamus. Unde Aug⁹ sup hac re libꝝ ꝓutilez ⁊ elegantē ꝯposuit/quē intitulauit de doctrina christiana/⁊ in q̄ttuor volumina condistinxit. Enūerauit inter alia septē regl'as ticoni quas appellauit claues ad elucidationem ⁊ expositōem sacre scripture necessarias. De his etiā loq̄tur Nico. de lyra i p̄ncipio postille sue sup bibliā. Tractauit insup de hoc sensu lr̄ali magr̄ H. de henta ī vna q̄stione ꝓlogi sup sentētias. ¶ Tercia Sensus scripture lr̄alis iudicandus ē ꝓut eccl'ia sp̄ūsctō inspirata et gubernata determinauit/et nō ad cuiuslibet arbitriū vl' interp̄tationē. Uñ Aug⁹ cōtra ep̄l'am fundamēti. Euangelio nō crederē ⁊c̄. Nota q̄ resolutio finalis saltē declaratiua ē ad ecclesiam et ad ꝯciliū eaꝫ rep̄sentās. q2 q̄ euāgeliū Marci sit euangeliū xp̄i pl⁹ q̄ʒ euangeliū sancti Thome vl' Nichodemi credimus ex traditōe eccl'ie. Uñ et apl's. Si q̄s aliud euāgelizauerit etiaꝫ angelus de celo

E anathema sit ⁊c̄. ¶ Quarta. Sensus lr̄alis scripture p̄s̄tim in sermōib⁹ moralibus vtitur plerūq̄ indefinita pro vniuersali iuxta ꝯmunē modū accipiēdi. Utit̄ isup alijs locutōib⁹ figuratis ꝓut mō dicebat̄. ꝓpterea talis indefinita locutio nō excusat sp̄ asserētem a falsitate supposito q̄ sit in aliq̄ particulari casu veꝝ illud qd̄ indefinite positū est. ¶ Quinta. Sensus logical' verus in assertōe theologica nō excusat asserētē q̄n talem assertionē debeat reuocare si falsa sit in sensu theologico lr̄ali. aut si sit scandalosa vel piaꝝ auriū offēsiua/aut alit̄ male sonās. Hec seq̄tur ex p̄dictis. ¶ Sexta. Sensus lr̄alis sacre scripture fuit p̄mo ꝑ christū et apostolos reuelatus ⁊ miracul' elucidat⁹. deinde fuit ꝑ sanguinē martyrū ꝯfirmat⁹. postmodū sacri doctores ꝑ ratōes suas diligentes ꝯ͂ hereticos diffusi⁹ elicuerūt p̄dictū sensum lr̄alem /et cōclusiōes ex illo clarius vl' ꝓbabili⁹ ꝯseq̄ntes. postea successit determinatio sacroꝝ concilioꝝ. vt qd̄ erat doctrinalit̄ discussum ꝑ doctores fieret ꝑ eccl'iam sententialit̄ diffinitū. Apposite sīt tandē pene ꝑ iudices tā eccl'iasticos q̄ʒ seculares cōtra eos qui proteruia temeritate nollent eccl'iastice determinatōi subiacere. Et h̄ necessaria ꝓuisiōe factū est/ quoniā ī ratiocinādo et altercādo aduersus v̄itatem nō est apud mlt'os finis. ¶ Septiā. Sensus lr̄alis si ⁊ dū expugnat̄ tp̄ibus nr̄is in his q̄ sunt iam apte ꝑ eccl'iaꝫ determinata ac recepta non opꝫtet agere curiosis ratiocinationib⁹ aduersus īpugnatores/sed statutis punitōib⁹ vti. pꜫ ex vltima ꝑticula ꝓpositōis p̄cedent̄. ¶ Octaua. Sensus lr̄alis sacre scripture si repitur determiatus ⁊ decisus in decretis ⁊ decretalib⁹ ⁊ codicib⁹ conciliorū/iudicādus ē ad theologiā et sacrā scripturā non minus ꝑtinere q̄ʒ simbolū apl'orū. Propterea nō ē spernēdus tanq̄ʒ humana seu positiua ꝯstitutōne fundatus. Et in h̄ errāt pene oēs heretici q̄ p⁹ cōpilatōem decretorū ⁊ decretaliū inualuerūt. videntes enī q̄ errores sui sufficiēter coarguunt̄ ꝑ sentētias doctorū ⁊ sūmoꝝ pontificū ⁊ concilioꝝ generaliū/dicūt oēs tales scripturas apocrifas esse vl' falsas/nisi ostēdat̄ q̄ sint exp̄sse in scꝑtura sacra. ⁊ ita cōseq̄nter negāt q̄ttuor doctores ⁊ ꝯcilia/putātes q̄ ex sacra scꝑtura ꝯuinci non possint. Uerū est q̄ ex aduerso quidā inueniuntur nolētes vel nesciētes distinguere in ip̄is decretalib⁹ et decretis/ea q̄ sunt de iure diuio

ꝓprie dicto ab his q̃ sunt ꝺ iure pure positiuo/vel de iure ꝓpe naturali/vl' de mixto iure et p'l'ib9. Sup q̃ re tã i lectõib9 q̃ȝ i collatõib9 ꝑ ꝯmẽdatõe dñoꝝ iuristaꝝ sepe locut9 sũ q̃tũ mihi datũ erat ꝛ vtile videbat' Si q̃dẽ ignorãtia hui9 rei turbatões i ecclesia induxit pl9 q̃ȝ dici possit. ¶ Nona. Sẽsus l'ralis q̃uis sit i multꝫ ꝑsertim i his q̃ sunt necessaria ad salutẽ satis expssus in libris sacre scripture/vel ex illis euidẽter cõseq̃tur apud eruditos in eisdẽ libris/nihilominus expediuit tales sensus sub certꝫ articul' ꝯpẽdiose in publicũ tradere/queadmodũ de symbolo apl'oꝝ ꝛ Athanasij factũ fuisse cognouim9 Exigit h̄ maxime cõmũitas rudis hoim/et capitũ seu iudiciorũ varietas/put deducit sctũs Tho. i ꝓncipio sũme ꝯ gentiles. ¶ Decima. Sẽsus l'ral' sacre scp̃ture rõnabilit' explicat' apud studia generalia/ꝛ i certꝫ diocesib9 nedũ ꝑ totã eccl'iaȝ sꝫ ꝑ dyocesanoꝝ sniam cũ ꝯsilio doctorũ theologoꝝ i eisdẽ studijs degẽtiũ. Que ratio/q̃nta scꝫ effrenis q̃rũdam libertas in loq̃ndo ꝛ docẽdo talit' ꝯpescat'. q̃m apud theologos debꝫ esse ꝑscripta loq̃ndi forma sicut tradit Aug9. liberis inq̃t verbis vtunt' philosophi/et in reb9 ad itelligendũ difficilib9 offensionẽ piarũ auriũ nõ primescũt/nobis aũt ad certã regulam loq̃ fas ẽ. Nota ꝺ studio parisieñ. ꝛ articul' eius. Nota ꝺ anglia scotia ꝛ praga. Nota de godfrido de fontib9 ꝛ de q̃stiõe quã tractat. et q̃lit' argumẽta sua ñ ꝯcludũt. ¶ Undecima. Sensus l'ralis q̃rundã articulorũ vt ꝑcise declarat9 ꝑ vnũ epm etiã cũ cõsilio doctorũ si neget' eẽ scripture nõ redditur ex h̄ ꝑcise ip̃e negãs heretic9. Sꝫ pẽas appositas tal' incurrit si sit diocesan9 et ad reuocãdũ rõnabilit' condẽnat'. Probatur ꝓma ps. q2 pt ad papã appellare ex causis rõnabilib9 in casu. imo ꝛ a papa ad ꝯciliũ generale. Rõ ẽ. q̃m nec papa nec eps aliq̃s est sic ꝯfirmat9 in fide ꝺ lege ꝯmũi q̃n possit errare. ¶ Duodecima. Sẽsus l'ral' sacre scp̃ture si neget' esse verus. ꝛ ipugnet' tã v̄bo q̃ȝ facto/ꝑ illos ꝑ'tim q̃ subsunt p'latis ꝛ inq̃sitorib9 q̃ sensũ talẽ declarauerũt esse ꝺ sacra scp̃tura Cõsurgit vt freq̃nter vehemens suspitio ꝯ tales q sint heretici. scꝫ q habẽt depuatõeȝ in intellectu ꝑ errorẽ/ꝛ in affectu ꝑ incorrigibilitatẽ vl' ptinaciã. Rõ est ꝓmo q2 ꝑferũt sensũ suũ iudicio prudẽtiorũ et sapiẽtiorũ. Trãsgrediũt' etiã terminos q̃s ponũt pr̃es eorũ. Altera rõ ẽ q̃ ea q̃ determinata vl' declarata sunt ꝑ iudices et ꝯciliũ fidei sũt talia q̃ debẽt explicite credi ꝑ illos ꝛ ab illis q̃ ꝯdicũt. Exẽpla sũt manifesta in articul' parisi9 ꝯdẽnatis/q̃ꝝ plurimi sũt de articul' fidei/ q̃s q̃libet adult9 ꝛ capax rõis ꝯuersans int' christianos tenetur explicite credere. sicut q deus ẽ trin9 et vnus. q resurrectio mortuoꝝ erit. q fornicatio ẽ pctm̃ mortale. q mũdus fuit creat9 ꝛ nõ ab et'no. ꝛ ita de pl'imis. Sic etiã tpibus nr̃is ꝯdẽnate sũt assertões aliq̃ q̃ꝝ oppositas q̃libet capax rõis ꝛ cõuersans int' christianos vt ꝯmũit' explicite credere cõstringit'. sicut q iuramẽtũ licitũ ẽ tenendũ q̃n nõ v̄git i detrimẽtũ salutꝫ eterne. q homicidiũ nõ est licitũ nec approbãdũ quãdo fit absq̃ iudiciaria ꝛ legitima aucte. q rex nõ debet remunerare homicidia ꝛ plura/et ita de similib9.

Rãseamus ꝯseq̃nt' ad dicẽdũ aliq̃ de causis erroꝝ ꝛ cautel' errantiũ. Et dicam9 sũmatim ꝛ velut ab alto q omniũ errãtiũ ꝓmaria radix ꝛ principal' origo fuit ꝛ ẽ iordinata affectio vl' volũtatis depuatio. Hoc vidit Aug. dicẽs approbare falsa ꝑ veris nõ ẽ natura istituti hois sed pena dãnati. Declaram9 ꝑterea istõ quod nũc diximus ꝛ intẽdim9/ꝛ hoc narrãdo poti9 q̃ȝ disputando vel ꝯclusiue loq̃ndo. ¶ Ecce in ꝓmis q error ois i lucifero et cõplicib9 angel' ꝑuenit ex dãnatõne volũtatꝫ vl' affectus ꝑ arrogãtiã ꝛ supbaȝ i seipis ꝯplacentiã. put ꝺclarat Aug. i suo de ciui. ꝛ doc. ꝯmũit' in. ij. sniaꝝ. ¶ Ecce q eua idcirco errauit q2 curiose ꝯcupiuit fructũ pulcrũ visu ꝛ ad vescẽdũ suauẽ. ita vt ꝯseq̃nter delapsa sit in hũc errorẽ vt crederet fieri sicut de9 sciens bonũ ꝛ malũ ꝛc̃. vt etiã reuocaret i dubiũ diuinã sentẽtiã quã absolute tenebat' credere. ne forte inq̃t moriamur. ¶ Ecce Adã qui ꝛ si ñ seduct9 sit sic m'lier. put dicit apl'us/seductus tñ i h̄ fuit f'm doctores q nolẽs ꝯtristare delicias suas. s. ꝯiugẽ credidit veiale ꝛ q̃si ꝑ nihilo eẽ illud q̃d erat mortalẽ. Sic habem9 q supbia ꝛ q̃dã sensualis ꝯplacẽtia inducũt errores. ¶ Cõsiderem9 inuidiã ꝛ irã ipi9 chayn aduersus Abel. ꝛ inueniem9 q ꝑp' eaȝ Chayn cecidit in hũc errorẽ ꝛ i alios multos q credidit pctm̃ suũ mai9 esse q̃ȝ diuinã mi'icordiã. Sic post eũ errauert plurimi tam ex iudeis/q̃ȝ ex vocatis xp̃ianis.

qui dicebāt nō esse pniaꝫ vel salutē post cer
tum numeꝝ/vel vices peccandi. sic Augu
stinus ꝛ Nyco. de lyra notāt/ꝛ sicut aliq̄ ex
posuerūt illud aplī ad Hebreos. Impos/
sibile ē eos q̄ semel lapsi sunt ꝛc̄. Cōsidere/
mus pterea sicut iā tactū est/ꝙ ppter inui/
diā iudei pus hn̄tes noticiā de aduētu xp̄i
corruerūt in oppositos errores de xp̄o/di/
cētes ꝙ erat samaritanus demoniuꝫ hn̄s/
vorax ꝛ potator vini ꝛ publicanoꝝ amicꝰ
Silr̄ posterioribꝫ ꝛ etiā modernis tēpibꝫ.
Quidā reputātes se iustos/ꝛ ꝯsiderantes
vitā platoꝝ ꝛ sacerdotū subiectā esse mul/
tis vicijs/ꝛ prauis moribꝫ/acceperūt viā su
is erroribꝫ. sicut expientia docuit mille mo
D dis. ¶ Et ad ostensionē huius ꝛ ꝯfirmatio
nem eoꝝ q̄ diximus/inferamus h̄ v̄ba for
malia q̄ autor summe de vicijs ꝛ v̄tutibus
posuit in tractatu de fide. ¶ Prima cā erro/
ris ē ignorātia capacitatis intellectus hu/
mani. q̄dā em̄ nō attendētes limitatū esse i
tellectū hūanū/ credūt eū capacē esse oīuꝫ
ꝛ ideo credūt illō nō esse qđ ab eo nō capit
Sic si aliq̄s crederet circulū solis oīa ꝯti/
nere/ipe crederet illa nō esse q̄ infra circulū
illū nō ꝯtinent. Silr̄ error ē in illis q̄ cre
dūt nō posse esse sciaꝫ de magnitudie solis
ꝛ lune ꝛ stellaꝝ/qꝛ ipi nō hn̄t eā. ¶ Scd̄a ē
auersio itellectus a credēdis ꝛ ab his q̄ pn̄t
hoīeꝫ iducere ad credendū/ꝛ ꝯuersio ad er
rores. Quidā em̄ sic amāt errores suos/vt
ꝯtria eis nō velit cogitare vel audire. Pro/
uerb. xviij. Nō recipit stultus v̄ba pruden
tie/nisi ea dixeris q̄ v̄sant in corde eiꝰ. Nō
est datū homini videre post tergū suū/nec
videre ituitu. sic nec itelligere ea a q̄bꝫ itel/
lectus se auertit. Nolūt audire q̄ sunt in er/
roribꝫ aliq̄d de miracul'/nec sacra eloquia/
nec rōnes doctoꝝ/q̄bꝫ pn̄t ad verā fidē in/
duci. ideo nō ē miꝝ si remanēt in erroribus
suis. ¶ Tercia ē reꝝ subtilitas ꝛ intellectus
grossicies/q̄ turbidū hꝫ visum piluꝫ q̄ ab
alijs videt nō videt/ſꝫ nō ideo ꝯtēdere dꝫ
eū ibi nō esse/nō videt visus hūanus q̄cq̄d
videt aq̄linus ¶ Quarta ē distātia a creden
dis. q̄dā em̄ cōmorant in sensibilibꝫ/q̄ lon
ge sunt a credēdis q̄ sunt inuisibilia/nō ap/
propinquātes ad illa/nec studio/nec exer
citatōe. ideo nō ē miꝝ si illa nō vidēt/ipi sen
sum volūt hr̄e ducē ad credēda q̄ cecus est
q̄tū ad ea. Vn̄ sic disputāt de spūalibꝫ/sic
cecꝰ de coloribꝰ. Bern. sup Cañ. Quō lux
incassum circūfundit oculos clausos vel
cecos. sic aīalis hō nō pcipit ea q̄ sunt spi
ritus dei. Augꝰ. Deus lux ē nō corpoꝝ ſꝫ
mentiū. hanc lucē qui nō videt ē q̄si cecus
in sole. ¶ Quinta ē negligentia querēdi dei
adiutoriū ad ea credēda. Fides nō est na
turalis/imo est in electōe diuīe bonitatis ꝛ
donū gratuitū. Si eēt natural' eadem eēt
apud oēs/nec eēt tāta dissensio de ipa q̄ta
est/ideo a deo petēda ē. Marci. ix. Credo
dn̄e adiuua icredulitatē meā. Eph. ij. Grā
estis saluati p fidē. ꝛ h̄ nō ex vobis/dei em̄.
donū est. ꝛ. i. Joh. v. Dedit nob̄ sensum vt
coḡscamus deū veꝝ. sic sol nō videt nisi ex
lumīe suo/sic sol itelligētie nō videt nisi ex
lumīe suo. s. ex luce grē quā ifundit. Sꝫ ali
q̄ sunt vt vespetiliones solē nō videntes de
nocte qn̄ volāt qꝛ tūc sol nō lucet sup terrā/
de luce v̄o eū nō vidēt, quia tūc dormiūt.
Sic isti solē intelligētie ideo nō vidēt/qꝛ
in nocte sunt cū ipe eis nō luceat/luceꝫ grē
infundēdo/nō ppt h̄ affirmare debēt eum
nō esse. ¶ Sexta est obstaculū pcī/quidā
em̄ imundicia opeꝝ suoꝝ/q̄si obiectu ma
nuum lumē solis intelligētie a se repellūt.
Job. xxiiij. Ipi rebelles fuerunt lumini.
¶ Septima est sup̄bia que est velut inflatō I
faciei interioꝝ. Augu. vij. cōfes. Tumore
meo separabar a te/ꝛ nimis inflata facies
claudebat oclos meos. Bern. sup Cant.
Sup̄bo oculo veritas non videt. sincero
patet. Et sup illud Hiere. xlix. Arrogantia
tua ꝛ sup̄bia cordis tui decepit te/dic̄ glo.
Oīs hereticꝰ arrogās. qꝛ sup̄bia fac̄ he/
reticū nō arrogātia. Augꝰ. Sup̄bia mere
tur illudi. Abac. ij. Quō vinū potantē de/
cipit/sic erit sup̄bus. Unde Greg. de sup/
bis Tanto inq̄t a dei luce longe sunt/q̄nto
apd̄ se hūiles nō sunt. ¶ Octaua est affectō
inordinata intellectū trahēs ad ꝯtraria fi/
dei. vt timor inordinatus vl' amor vl' odi
um. Affectio inordinata est velut lippitu/
do respectu ocl'i interioris. Augꝰ. Si quis
alteri digito solē ōnderit et videre nō pote/
rit culpet potiꝰ oculi lippitudinē q̄ꝫ digiti
ostensionē. Hāc lippitudinē purgari opꝫ
Augꝰ. Purgandꝰ est animꝰ vt pspicere il/
lam lucem valeat. Timor mltos retrahit
ne crederēt in christū. qui ei credebāt i chri
sto despiciebant ab alijs/et extra synago/
gā fiebāt. ideo q̄ gl'iam amabāt ꝛ ꝯtēptuꝫ
istū timebāt nolebāt ad christū ꝯuerti. Jo
han. v. Quomō credere potestꝭ q̄ gl'iaꝫ ab
inuicē recipitis/et gl'iam q̄ a solo deo ē nō

querit℥. Amor etiā diuitiarū ⁊ timor amit
tendi locū et gentē iudeos impediuit ne ī
christū crederent. Amor diuitiaꝝ ocul⁹ est
auarorū. et amor deliciarū ē oculus volup
tuosoꝝ. Zacha. v. dicit᷑ de impietate. Hic ē
oculus eoꝝ in vniuersa terra. Prouerb. xxi
Lucerna impioꝝ peccatū. ideo auaro vi/
det᷑ aliqͥd licitū qd̄ alijs nō videt᷑. qꝛ auari
cia est lucerna ei. ſm̄ eā eni ī iudicat. Luxu/
rioso videt᷑ illa quā nimis amat pulcra cū
sit deformis / qꝛ amor facit eū errare ī iudi/
cio illo. Odiū etiā intellectū multoꝝ a fide
auertit. m̄lti waldēses odiētes p̄latōēꝫ cle/
ricorū dicūt deo obediendū esse ⁊ ñ homi
Aliqͥ etiā ex eis dicūt solis p̄latis bonis eē
obediēdū. Dicūt etiā ordinē ñ esse nc̄cariū
ad h̄ ꝙ aliqͥs liget vl' soluat. Et ꝙ nō est ne
cesse vt aliqͥs confiteat᷑ pc̄tā sua sacerdoti.
Et ꝙ relaxatōēs q̄s episcopi ꝯsueuerūt fa
cere nō valent nec suffragia eccl'ie prosunt
mortuis. Itē timētes errores suos p iura/
menta ꝓpalari dicūt in nullo casu eē iuran
dū. Itē timentes se occidi dicūt in nl'lo ca
so esse hoiem occidendū. Sic trāsierūt he/
retici in affectū cordis ⁊c̄. Tales corrum/
pūt omnē ordinē hierarchicū / nedū in ec/
clesia sed etiā in secl'ari policia. Tales nihi
lominus ꝓtestant᷑ se fidē catholicā tenere. ⁊
cū euocant᷑ q̄runt subterfugia sophistica.
⁊ captiosas r̄nsiōes / ⁊ liguis ⁊ liguis loquūt᷑
Tales infecerūt regnū anglie / destruxerūt
studiū bragense. ⁊ vsqꝫ ad scotiā venerūt.
Et pchdo. or ergimur in h̄ regno qualiter
multiplicati sͭ sup nūerū q̄ ad seditōnes ⁊
rebelliōes ꝯ omnē dn̄atōem erigunt᷑ ⁊ no
lunt ꝙ infima p media reducant᷑ in deū sꝫ
ꝯstituunt se iudices et sup̄mos

Finit

Incipit tractatus

magistri Johis de gerson ꝯ heresim de cō
muniōe laicorū sub vtraqꝫ specie.

R

o

Blaturus iuxta seniorū hui⁹
sacri concilij Constañ. moni
tionē generalē nōnulla q̄ cō/
cernūt expugnatōem heresū
⁊ hereticorū nr̄i tp̄is noiatiꝫ
secte nouiter exorte / ⁊ ꝓtinus iudicialit᷑ dā
nate / de necessitate ꝯmunicandi laicos sub
vtraqꝫ specie. s. panis ⁊ vini. ꝓfero cū euan
gelica paupcula duo minuta que dici p̄nt
duplex ille denari⁹ quē samaritanus ꝓtu/
lit ⁊ dedit stabulario ꝓ cura vulnerati. vn⁹
denarius decē regulas speculatiuas. alter
decē practicas habet insc̄ptas. ¶ Prima.
Scriptura sacra est fidei regula. ꝯ quam
bn̄ intellectā nō est admittenda auctoritas
ratio homis cuiuscūqꝫ / nec aliq̄ ꝯsuetudo
nec ꝯstitutio nec obſuatio valet si cōtra sa
crā scripturā militare ꝯuincat᷑. hec regula
fundamētū est ꝯmūe nobis et hereticis q̄s
impugnare conamur. Proptea ꝯcedim⁹ ⁊
approbam⁹ omes ꝙ autoritates vel rōnes
q̄ hanc ꝓbant ꝓ quāto nō ad aliud ꝓban/
dū p eos ducunt᷑ vel induci q̄rerent᷑. Quā/
obrem sacra scriptura debꝫ ꝯsiderari quasi
sit vna ꝓpositio copulatiua ꝯnectēs singu
las ptes / ⁊ vnā ꝯfirmās p alterā / elucidās
⁊ exponēs / quoniā si ꝓpositio aliqua sacre
scripture posita assertiue p auctorē suū qui
est sp̄ūssc̄tūs esset falsa tota sacre sc̄pture (si
cut dic̄ Aug⁹) vacillaret autoritas. qꝛ sil'is
est ratio assentiēdi p fidem cuicūqꝫ ꝓposi/
tioni signate in sacra scriptura ita vni sicut
alteri. s. autoritas diuīe reuelatōis que vtro
biqꝫ ꝯmunis est rō credēdi. ¶ Scd̄a. Sa
cra scriptura dū consideraf᷑ in aliq̄ sui par/
te vel ꝓpositōe nō est tenēda in solis t᷑mis
illius ꝓpositōis / aut in illo sensu quē illa ꝓ
positio sic p se ⁊ nude ꝯsiderata facit. Sed
ꝯferēda ē ⁊ cōcordanda p ꝯpatōem ad ali/
os sacre scripture passus. Patꝫ hec regula
ex p̄cedenti. ⁊ p exempla manifesta q̄lia sūt
īnumera. Dixit itaqꝫ christ⁹ Matth. vlti.
Qui crediderit ⁊ baptizat⁹ fuerit salu⁹ erit.
si q̄s voluerit in hac p̄cisa forma vl' sentē/
tia stare nō admissa q̄cūqꝫ collatiōe ipius
cū alijs / sicut iuētos aliq̄s esse tales notat
Aug. de ciui. dei. xxi. ꝯstat ꝙ errabit māife
ste ponēdo ꝙ sola fides suffic̄ ī baptismo
ad salutē sine alijs ꝟtutib; / sic traherēt alij
ex simili ꝟbo christi. Qui credit ī me habet
vitam eternā. Ampli⁹ arguēdo ad homīes
sic induceremus illd̄ Johis. vi. Ego sum
panis viuus qui de celo descēdi. si q̄s mā
ducauerit ex h̄ pane viuet in eternū. Atta/
men ſm̄ istos nō sufficit māducatio soli⁹
panis. id ē sumptio corpis sed req̄rit᷑ bibi
tio sanguis. ¶ Tercia. Sacra sc̄ptura pōt
⁊ debꝫ in suis partib; ⁊ partialib; assertiōi
bus reuerēter et hūiliter ⁊ diligēter expoṡi/
tionem recipe / cōcordando passum cū pas
su et vnū p alterū iudicādo. Sequit᷑ ex p̄/
cedentib;. Et quia sic fit ī omnib; alijs sci
entijs et doctrinis in q̄bus intētio ⁊ sensus
vni⁹ dicti trahit᷑ ex alijs / ex q̄bus apparet

intētio dicētis. qm̄ ꝑm Hylariū/intelligē/
tia dictoꝝ ex causis ē assumēda dicēdi. Ali
oq̄n plura essent mēdacia ꝛ ꝯdictōes in q̄/
libet scientiaꝝ. ꝛ ꝑcipue in sacra ꝛ diuia q̄ꝫ
cēnt veritates in omni mō loquēdi cōmu/
L ni. ¶ Quarta. Scriptura sacra in expositio
ne partiū suaꝝ req̄siuit ꝛ req̄rit homīes pri
mo ꝑditos ingenio. Scd̄o exercitatos stu
dio. Tercio humiles in iudicio. Quarto ī
munes ab affectato vicio. patet quoniā ex
opposito alterius istoꝝ q̄ttuor/solet facilli
me falsus intellectus scp̄ture suboriri. vt si
sit hō hebetis ingenij/ si iners ꝛ neglector
studij. si sup̄bit arrogātis iudicij. si deniq̄ꝫ
fuerit infectus ꝛ depuatus ex affectu alicu
ius vicij/quoniā excecat tales malicia eoꝝ
Possent ista ꝛ istoꝝ q̄dlibet tā auctoritati/
bus q̄ꝫ exemplis ꝛ rōnibꝫ multipliciter de/
clarari. que q꞉ nota sunt doctis/ꝛ alibi sat꞉
inueniunt/breuitatis amor linq̄t. ¶ Quin
ta. Scriptura sacra in sui ꝑmaria expositi
one habuit homīes eruditos nō solū hūa/
na rōcinatōe vel studio/s꞉ diuina reuelatio
ne ꝛ inspiratōe sp̄ūssancti. Patet de aposto
lis ꝛ alijs/de quibꝫ loquit Lucas in acti/
bus ap̄loꝝ. c. xiij. Et Paulus plures enūe/
rat diuisiones gratiaꝝ/inter q̄s interp̄tatio
sermonū. ꝛ sermo scientie ꝛ sermo doctrine
¶ Comparādi igit sunt doctores in exposi
tione sacre scripture cū doctoribꝫ/ꝛ illi q̄s
ꝯstat habere ꝯditiōes positas in p̄cedenti
regula/p̄ferēdi sunt n̄ hn̄tibꝫ. Similit ha/
bentes reuelatōeꝫ/nō habentibꝫ eā. Et do/
na gratis data possidētes nō possidentibꝫ
ea. ceteris paribꝫ. Et p inde ꝯuincit ac rep̄
hendit q̄rundā arrogātia moderno꞉/vsur
pantiū sibi illa de psalmo. Sup oēs docē/
tes me intellexi. Et itez. Sup senes intel/
lexi. Et itez. Sup inimicos meos prudē
tē me fecisti. S꞉ vtinam aduerterēt si vere
sint eis cause q̄ iūgunt/ quia testimōia tua
exq̄siui/ꝛ lex tua meditatio mea est/ꝛ reliq̄.
¶ Sexta. Scriptura sacra nō ita recipien/
da ē nude ꝛ insolidū/ꝯtemptis alijs tradi
tionibꝫ hominū q̄n debeat ad intelligentiā
verā ip̄ius habendā/iuribꝫ hūanis ꝛ cano
nibꝫ/ꝛ decretis ꝛ glosis sanctoꝝ doctoꝝ fre
quēter ꝛ humiliter vti. Patet ex p̄cedētibꝫ.
patet etiā ex mō quē tenēt heretici q̄s nunc
impugnamus/q̄ doctores valde diligēter
allegant p suis assertōib⁹ colorādis ꝛ cor/
roborādis. Et tales q̄ sunt aliq̄n nulli⁹ au
toritatis vel ponderis. sicut sunt aliq̄ glo/
satores decretoꝝ ꝛ decretalium ꝛ nō sancti
nec multū in theologicis eruditi. Et simi/
liter aliq̄ quos d̄ numero trahūt theologo
rū. Unde sic arguit aduersus eos. Si do/
ctoribus ꝛ peritis in sua arte credendū est
cur doctoribꝫ p nos allegatis nō vult꞉ cre
dere. quos allegatis bene intellecti sunt p
nobis. et alij q̄ absq̄ꝫ vlla compatōne plu/
res sunt ꝛ clariori ꝑmone dicentes nostraꝫ
sententiā. Si vero nō talibꝫ in aliq̄ creden
dum est/cur eos p vobis in confirmatōne
erroneoꝝ spirituū et sensuū vestrorū tā cu/
riose ꝛ exq̄sitissimo studio q̄ritis allegare꞉
vndecūq̄ꝫ colligentes et discerpētes q̄ntū
libet renitatur. ¶ Septima. Scriptura sa/
cra recipit interp̄tationē ꝛ expositioneꝫ ne/
dum in suis verbis originalibꝫ. sed etiā in
suis expositōibus. patꝫ ex p̄cedentibꝫ. vn/
de si allegat Aug⁹. exemplu ḡra q̄ dixerit
in vna glosa sua sumendū esse sanguinē xp̄i
in cōmūicatōe laicorū/ꝛ hoc de necessitate
salutis. Et alibi dicat vel obseruet opposi/
tum ꝑm intellectū q̄ prima facie colligeret
ex verbis/attendendū est ex dictis alijs/q̄/
liter ē ꝯcordād⁹ sibiip̄si. Inuenit eni dixis
se. Crede ꝛ manducasti. ꝛ ita dicere potuit.
crede ꝛ bibisti. ¶ Octaua. Scriptura sacra M
dum p nouellos hoīes inducit tanq̄ꝫ cre/
denda sit in suis nudis terminis absq̄ꝫ alte
rius interp̄tis vel expositoris admissione.
exponit grauibꝫ p̄iculis ꝛ scādal nisi soller
ter p uideat ꝛ cōfestim occurrat. Patꝫ ex p̄
cedētibꝫ. Et quia ad veritatē tales īplicāt
semetip̄os in dictis suis/ prout deductū ē
in sexta regula. dum aliq̄ndo pro se īducūt
doctores et inductos cōtra se nō admittūt
Dum p̄terea vitare volunt glosam omneꝫ
incidunt aptissime in multiplicē ꝯtradicti
onem et vltra q̄ꝫ iudei isr̄ales iudaizant qui
recipiūt in antiq̄s traditionibꝫ legis expo
sitōes suorū doctorū multas ꝛ varias vt rab
bi salomōis ꝛ rabbi moysi ꝛ aliorū. quēad
modū traditū hn̄t ī lege Deutero. xvij. sub
mortꝭ intermīatōe sacerdotibꝫ leuitici gene
ris esse credendū et obediendū. Ex hac p̄/
terea radice pestifera orti sunt. et q̄tidie cre
scunt errores begardorū ꝛ pauperū de lug
duno/et omniū similiū. quorū multi sunt
laici habētes in suo vulgari trāslatione bi/
blie in grande p̄iudiciū et scandalū catho
lice veritatis/quale ppositū est in reforma
torio esse tollendū. ¶ Nona. Scriptura sa/
cra in sui receptōne et expositiōe autentica

finaliter resoluit in autoritatē receptōnem
et approbatōem vniuersalis eccl'ie/ꝑtim
ꝑmitiue que recepit eā ⁊ eius intellectuꝫ i/
mediate a christo/et reuelante spūsancto i
die penthecostes. ⁊ al's pluries. Patꝫ quia
ꝙ Mattheus scripserit veraciter euāgeliū
⁊ Nicodemus non. solū habemus ab au/
toritate eccl'ie. Juxta illud Aug. Euange
lio nō crederē nisi me autoritas eccl'ie ꝯpu
lisset. Hec enī est ineffabilis regula a spiri/
tusctō directa /que i his q̄ fidei sunt nec fal
lere potest nec falli. Probatōes omitto. Et
quia hoc est ꝑmū principiū in fide tenen/
dum. quo nō credito nō supest arguere cō
tra sic negantē. sicut nec cōtra negantē pri/
ma principia i moralib⁹ ⁊ speculabilib⁹ ar
guendū esse tradit Aristo. Addit ꝯsecuti/
ue ꝙ sacra scriptura in expositōne habet ⁊
habere debꝫ in reuerētia ⁊ autoritate maio
ri ꝯsuetudinē vniuersalis eccl'ie/ circa ea q̄
fidei sacramēta respiciūt /et dispensatōneꝫ
ipoꝝ/ꝙ̄ autoritatē doctoris vnius parti/
cular/s/etiā sancti. Et sic tradit sctūs Tho
mas in illa questiōe qua q̄rit. vtrū pueri i/
fideliū sint inuitis parētib⁹ baptizandi/ in
ratōne ad oppositū. Unde valde mirāduꝫ
videt apud aliq̄s cōsideratiuos dū vidēt
ꝙ statim vt doctor aliq̄s cōposuit vnaꝫ le/
cturā vel vnā cōpositionē/aut glosam sup
decretalib⁹ aut decretis redegit in scriptis
habet illa glosa seu lectura in reuerētia tali
ꝙ allegat autētice i scholis ⁊ iudicijs. Qui
doctor si viueret nō esset compandus mil
le et mille qui iā sunt in vita. Et tamē si to
ta vna vniuersitas exempli grā que habꝫ
doctores in omi facultate peritissimos/de
clararet aut determiāret vnā expositioneꝫ
circa vnū passum scripture sacre vel decre/
torū aut decretaliū vix reputabit aut recu/
pietur hmōi testificatio. q̄si videlicꝫ scptu/
ra mortua sit maioris autoritatis ꝙ̄ viua.
Et si opponat ꝙ in viuis puertit iudiciū
ꝑpter puersionē affectus. cur non similiter
potest dubitari ꝙ in mortuis regnauerint
dū viuerent hmōi passiōes iudicij subuer/
siue. ¶ Decima. Scriptura sacra patit in
suis lectorib⁹ ꝑmittēte deo ꝙ errent et pro/
terue agant q̄tinus q̄ ꝓbati sunt fiāt mani
festi/sicut dicit ap'lus. Et vt studia docto
rum multipliciter excitēt/prout notat Au/
gustinus. et vt pticulares veritates quoti
diano exercitio inueniant ⁊ eliciāt. Juxta
illud. Pertrāsibunt plimi ⁊ multiplex erit
scientia. Et illud. Declaratio sermonū tu/
orum illumiat/cū similib⁹ multis. Nihilo
minus dū sacra scriptura patit in suis le/
ctorib⁹ aut allegatorib⁹ puersum ⁊ proter
uum itellectū/aduersus illa que manifeste
sunt in eadē scriptura tradita/et que decla/
rata sunt p eccl'iaꝫ vniuersalē ⁊ ita recepta
p fideliū obseruatōnem/debet habere defē
sionē suā/magis iudiciali seueritate/⁊ exe/
cutōne punitiua/ꝙ̄ ratiocinatōne curiosa
p scripturas aut ꝟba. Patet ex ꝑcedentib⁹
Uerificat enī in talib⁹ ꝙ stultus ꝟbis nō
erudit/qđ ⁊ experiētia quotidiana mani/
festat. Jlla q̄ppe tales negāt p que sola pos
sunt et debēt ad viam veritatis reduci. ⁊ si
nolūt aliq̄ credere nisi que repiūt in biblia
inueniāt illi si poterūt formā sacramēto/
rum. ⁊ ꝙ christ⁹ miscuit aquā cū vino qđ
ꝯsecrauit/⁊ ita de plurimis.

Sequitur alter de

narius regulaꝝ practicarū in expugnatōe
erroris ⁊ errantiū circa materiā de laicoꝝ
cōmunicatōne faciēda de necessitate salu/
tis sub vtraq̄ specie.

D Ebet potius hoc sacrū genera/ A
le conciliū inuocare auxiliū bra
chij secularis si opus fuerit ꝙ̄ p
ratiocinatōes cōtra tales atten
ta sua determinatiōe que iā trāsit in rem iu
dicatā. Nihilominus in expugnatōne tali
possunt aliq̄ doctores de cōcilio vel aliun
de scribere vel aliter agere cōtra tales erro/
res et errātes/p ratōnes ⁊ psuasiōes ⁊ alle
gationes/quemadmodū fit nūc p errorꝫ
confutatōe p̄sens opusculū sub generalib⁹
regulis que possunt lati⁹ trahi ⁊ particula
rius applicari p ratōes deductas an̄ decre
tū dicti concilij. ¶ Prima. Jn expugnatō
ne hmōi debet in ꝑmis ꝯcedi, pteruientib⁹
aduersarijs quicq̄d est theologice ⁊ ratio/
nabilit ꝯcedendū/vt accepto illo in quo ē
controuersia facili⁹ et ꝯpendiosius ad erro
ris depositionē induci possint. Debet enīꝫ
cōcedi sicut ⁊ sancta synodus concedit/ꝙ
aliquādo potuit fieri ⁊ factū est sine pecca/
to/imo cū merito/ꝙ aliq̄ laici ꝯmunicarēt
sub vtraq̄ specie/sicut aliqū fiebat ꝯsecra/
tio in fermento ne iudaizare videret eccl'ia
sicut et christus ⁊ forsan pluries post eum
ꝑmitiua eccl'ia ꝯsecrauit. ⁊ dedit hoc sacra
mentū post cenā. Concedat etiā ipis ꝙ ꝯ
sacram scripturā nec autoritas hūana nec

ꝯsuetudo aliqua robur hꝫ. ſꝫ addat̄ ꝙ inter
pretationē vel expoſitiōez ipa recipit/ſicut
in regulis deductū eſt. ¶ Scda. In expu-
gnatione hmōi/ꝑncipale illud circa quod
verſat̄ difficultas/ſicut in pūcto centro vl̄
cardine ē. Si cōmunicatio talis ſub vtra-
qꝫ ſpecie ſit iuſſa generaliter a xpo ſub debi
to ſalutis eterne/ꝛ indiſpēſabilit̄ ab homīe
quemadmodū dicimus ꝙ baptiſmus aq̄
eſt de neceſſitate ſalutis indiſpenſabili per
hoīez ſic ꝙ nulla auctoritate vel ꝯſuetudīe
poſſit introduci vel inſtitui vt certi hoīes
nō baptizarent̄ baptiſmo aq̄. Diffinit aūt
ſacrū ꝯciliū/ꝛ veriſſime negatiuā/ ſicut nec
ſumptio ſacramēti talis ē neceſſitatis ante
cibū vel etiā poſt cibū. Circa qđ eſt remēo
randa diſtinctio neceſſaria et notāda ꝙ cir
ca miſtrationē vel inſtitutōnem ſacramen
torū. quedā ſunt de neceſſitate ſacramēti et
de iure diuīo. quedā vero ſunt tātūmodo
de neceſſitate ꝑcepti ꝛ de iure humano ſeu
poſitiuo. Exemplū in materia noſtra ꝙ fi-
at ꝯſecratio ꝑ talē verboꝝ formā/ꝙ in tali
materia panis. ꝙ ꝑ ſacerdotē. hoc ē đ neceſ
ſitate ſacramēti ꝛ iuris diuini. Qꝫ aūt fiat
in templo ſeu altari ſacrato. ꝙ cū talibꝫ ve-
ſtibꝫ ꝛ cū lumine. ꝙ cū talibꝫ orōnibꝫ. epl̄a ꝛ
euāgelio. ꝛ ꝙ ieiuno ſtomacho/ieiunio etiā
nature. Hec inquā oīa atqꝫ ſiīlia ſunt de ſo
lo ꝑcepto hūano ꝛ variabili. Sicqꝫ eccl̄ia
poſſet ex cauſis rōnabilibꝫ etiā ꝑmiſſa oīa
vel aliqua taliū īmutare ꝛ īmutata ſub ꝑce
pto tradere/ſic ꝙ tūc peccaret hō faciendo
illud in q̄ nūc meret̄. ꝛ ꝙ trāſgrediēdo pec
D caret. ¶ Tercia. In expugnatōe tali/decla-
rari pōt facilit̄ apud nolētes ꝓteruire/ vel
ex affectu prauit̄ errare/ꝙ ſumptio ſacramē
ti ſub vtraqꝫ ſpecie a laicis/ mō nō eſt/aut
vnqꝫ fuit de neceſſitate ꝑcepti iuris diuini
ſub pena dānatiōis eterne. Attñ dū fiebat
a laicis ꝑcipiēte vel ꝑmittēte vel ꝯſulēte ec-
cleſia bñ fiebat/ſicut dū ꝯficiebāt ſacerdo
tes in fermētato. Nūc ꝟo dū certa rōne in-
oleuit oppoſita ꝯſuetudo ꝑ eccl̄iam lauda
ta ꝛ iuſſa/q̄ iuſſio patet ex tali ꝯſuetudine q̄
eſt optima legū interpres. Sūptio talis te
meraria ē/ꝛ ꝑſumptuoſa/ſcādaloſa/ſeditio
ſa/ꝛ eccl̄iaſtici ritus turbatiua/ꝛ ex ꝯſequē
ti eterne damnatōis inductiua. ¶ Nec va-
let cū inducūt ꝙ laici plus merent̄ ſumen-
do ſub vtraqꝫ ſpecie qꝫ ſub ſola forma pa-
nis. Rñdet̄ falſum eſſe/qꝛ melior ē obediē
tia qꝫ victime. Et quia pōt eccl̄ia ꝓhibere

aliq̄ q̄ ꝑnt aliqñ meritū augere in aliq̄bus
ꝓpter melius bonū cōe adipiſcendum vel
malū declinandū. ¶ Quarta. In expugna
tione tali dicendū ē aſſerētes talē ſumptio
nē eſſe licitā ꝛ vtilē laicis ſub vtraqꝫ ſpecie
tantū errāt qꝫtū illi/q̄ dicūt eā eſſe neceſſa-
riā de neceſſitate ꝑcepti diuini/ꝛ iuris īdiſ
pēſabilis q̄ſi ſacri. Patet qm̄ iſti ſcđi dam
nāt aptiſſime de hereſi oēs ꝛ ſingulos qui
nō volūt laicos talit̄ eſſe cōicandos/ ꝛ po-
nūt eos extra eccl̄az. Et ita ꝯſequēter repu
tāt ꝙ ſola generalis eccl̄ia ſit apud eos/ſicꝫ
olim fuit tꝑibus Auguſtini de donatiſtis.
que qꝫ horrēda ſit ꝑſumptio videre ſtupor
eſt Et valde notādū eſt ꝙ ex hac autoritate
chriſti. Niſi mādu caueritis carnē filij ho-
mis ꝛ biberitis ſanguinē/nō habebitꝭ vi-
tam in vobis. Joh. vi. volūt ꝯcludere in-
euitabiliter errorē ſuū/et nō attendūt ꝙ in
eodem capitulo chriſtꝰ ꝑmiſit. Ego ſū pa-
nis viuꝰ. ſi quis mādu cauerit ex h̄ pane vi
uet ineternū. vbi nihil loq̄tur de potu. ꝛ iđ
mendacem faciūt chriſtū. ſi req̄rat̄ etiam
cum manducatōe ſacramētali panis ſum-
ptio etiā vini ſacramētalis. quoniā dictuꝫ
ſuū eſt vna cōditional̄. Si quis. cuiꝰ op-
poſitū cōſeq̄ntis ſtat ſm eos cū anteceden
te ſumpto in ſe/ꝛ ſm verba ſua. imo conſe
quēs h̄ modo repugnat antecedēti. ¶ Eſt l
ſuꝑ mirabile ꝙ ex illo vno verbo volūt cō-
cludere ꝙ ſacramētal̄ ſumptio corꝑis et ſā
guinis chriſti cadat ſub tāta neceſſitate ſa
lutis ꝛ iuris diuini ſicꝫ baptiſmꝰ aque/cuꝫ
oppoſitū manifeſte pateat ꝑ doctores/qm̄
ſine tali ſumptiōe ſtat ſalus/ſaltē in ꝑuulis
ꝛ pueris citra ꝑfectū vſum rōis/ſicut ob-
ſeruat eccl̄ia/qꝫuis repiatur ex quadā epl̄a
Cypriani ꝙ ꝑuuli quattuor annorū reci-
piebāt aliqñ corpus chriſti. Ponit̄ ei pro
miracl̄o puerū vnū talē q̄ oblato cibo ido
lis īmolato nolebat aut nō poterat come-
dere ſed bene de pane cōſecrato guſtabat ſi
bene memini. ¶ Quita. In expugnatōe ta- P
li reſpondendū ē ad autoritates aduerſari-
orū inductas/primo ꝙ aliq̄ concedunt̄ ꝓ
q̄nto fundamentū ꝟitatis dicūt eſſe ſacraꝫ
ſcripturā ꝛc. ſed rite intellectā. Alie ſimilit̄
ꝯcedunt̄ pro q̄nto dicūt ſacramētū altaris
aliqñ ſumptū fuiſſe a laicis ſub vtraqꝫ ſpe
cie. qꝫuis ꝓbabilꝰ videat̄ ꝙ hec obſeruatio
nunqꝫ a tꝑe doctorū cōmuniꝰ apud oēs
extiterit Alie que dicunt ſacramentū altarꝭ
itegre ſumi debere ſicut expſſius inꝭ oēs

allegatos tradere videt᷑ Gelasius papa de
cõsecratõe dist. ii. comperim⁹. debẽt exponi
de sacerdotibꝫ eccl'ie qui celebrãt ꝑ toto po
pulo apud q̃s semꝑ fuit ⁊ est de necessitate
p̃cepti saltẽ eccl'e ꝙ sub vtraqȝ specie ↄmũi
carent/intãtũ ꝙ plus obligant᷑ h̃ facere q̃
ꝙ ieiuni celebrent/iuxta cõsiliũ doctorum
dicentiũ ꝙ vbi hõ veniens ad ꝑceptionẽ
sanguinis repit primo ibi aquã/quam pu
tans fuisse vinũ degustat/⁊ ita frangit ieiu
niũ nature/debȝ ↄsecrare nouiter vinuȝ et
ita sumere. Et ita dicit᷑ popul⁹ sanguinem
bibere/quia mĩstrãtes pro eis illũ bibunt/
ꝑut intelligunt᷑ autoritates inducte ex ca/
nonibꝫ eccl'ie. ⁊ iuxta v̄bũ Augustini p̄di/
ctũ Crede et bibisti. Est eñi manducatio
⁊ bibitio iuxta cõmunẽ distinctionem du/
plex. Una sp̃ualis ꝑ fidem et amorẽ/que
necessaria est in adultis. Alia est sacramen
talis que si sit sine sp̃uali nedũ non ꝑficit/
sed officit. Cadit tñ in p̃cepto dñ eius sum
ptio nequaq̃ contẽnit᷑/ prout de ↄfirmatõ
ne ⁊ extrema vnctõe dicit᷑ a doctoribꝫ/que
dicunt᷑ esse sacramẽta nõ necessitat᷑. Et de
hoc sacramẽto notet᷑ q̃d egit venerabilis
Hugo de sctõ victore ĩ morte sua. Ex quo
colligit᷑ sumptionẽ sacramẽtalẽ nõ esse ne/
cessitatis sicut baptismũ. ⁊ ex aliĩs notatis
suꝑ quartũ sentẽtiaꝝ ꝑ doctores dist. xi. et
ꝑ glosas Joh. vi. Et prime ad Chorin. xi.
¶ Sexta. In expugnatõe tali sunt inducẽ
de autoritates doctorũ sacre theologie qui
scripserũt in hac materia/quas hic omitti
mus partim/quia fuerũt sufficient᷑ allega/
te in hoc sacro concilio añ damnatõem er/
roris p̄dicti. partim qꝛ multe sunt vulgate
⁊ note. Deniq̃ȝ quia stat ꝑ parte hac experi
entie testimoniũ vbiliбȝ diuulgatũ/ q̃le q̃
negaret debet nõ ratõne sed sensu ⁊ flagel/
latione cõpesci. ¶ Septima. In expugnati
õne tali ꝑficere videret᷑ ꝙ serenissim⁹ rex ro
manoꝝ inuocatus a sacro ↄcilio acciperet
factũ illud proseqũndũ ⁊ terminandũ sic̄ et
alias hereses in bohemia/ cũ potẽtia etiaȝ
brachiĩ secularis. Attento p̄cipue ꝙ p̄sens
fuit ⁊ est in ↄcilio vbi facta sunt decreta in
hac parte. Attẽto p̄terea ꝙ in regno fratris
sui cuius est successor hec heresis habȝ ex/
ordiũ. ⁊ nisi puideat᷑ serpet in longinquũ.
¶ Octaua. In expugnatõe tali videret᷑ mł
tum ꝑficere p̄̄sertim apud bohemos si con
ciliũ aut supposita eius palã ostenderẽt ne
dum verbis et epistolis sed factis ⁊ exem/
plis ꝙ nõ ex odio vel inuidia ꝑcedit᷑ ↄtra
eos/sed zelo solo fidei ⁊ salutis animarum
Et hoc tunc fiet eis ꝑsuasibile si videant ⁊
sentiant in factis ꝙ querit᷑ in hoc concilio
extirpatio omniũ errorũ sine acceptiõe gẽ
tis alicuius vel ꝑsonaꝝ. Et ꝙ nõ solis eis
fiat sicut nec fiet dño concedẽte ꝑsecutio ⁊
non aliĩs deterius aut nõ minus errantibꝫ
det᷑ fauor/dissimulatio aut etiam defensio
¶ Nona. In expugnatõe tali videret᷑ maxi
mũ esse p̄iudiciuȝ/si nõ libere conuenirent
theologi collatões mutuas cũ charitate ⁊
absq̃ ↄtentõne freq̃nter habituri/cũ ꝑ cau
sis minorib⁹ et ꝑphanis/fiat quotidie ali/
orum ↄuẽtio. Rursus oportet ꝙ stilus ꝑce
dendi theologicus obs᷑uet᷑/ nõ litigiosus
aut ꝑphanus. Suꝑ qua re alibi scriptuȝ
reperit᷑ amplius. ¶ Decima. In expugnati
one tali viderent᷑ idonei eẽ q̃tum ad expu/
gnatõnẽ doctrinalẽ theologi vniuersitatũ
illarũ/que nõ debent a dñis bohemis de
odio vel inuidia haberi ratõnabilit᷑ suspe/
cti/et q̃s constare põt in aliĩs materiĩs sin
ceriter. ⁊ p̄aciter ⁊ cõstanter hacten⁹ decer/
tasse sine nota heresis vel erroris ĩ aliĩs ma
teriĩs. Et ad h̃ non dubiũ est parati sunt ĩ
ter ceteros theologi de alma vniuersitate pa
risieñ. qui magno in numero p̄sentes sunt ĩ
hoc concilio. Sunt ⁊ de aliĩs vniuersitati
bus p̄claris tã numero q̃ merito theologi
p̄cell'ẽtes. ¶ Unde dicũt eoꝝ plurimi q̃ suꝑ
hoc fuerũt simul ↄgregati ꝙ cõsuetudo li/
cite ⁊ rõnabiliter fuerit introducta de non
ↄmunicãdo laicos sub vtraq̃ȝ specie. p̄ser/
tim post multiplicatõem fideliũ. Et h̃ pro
pter euitationẽ multiplicis ꝑiculi/irreue/
rentie ⁊ scãdali circa susceptionẽ hmõi bñ/
dicti sacramẽti. Primũ ꝑiculũ in effusio/
ne. Secũdũ in deportatõe d̾ loco ad locũ
Terciũ in vasorũ sordidatõe que deberent
esse sacrata nec passim tractata vel tacta a
laicis. Et mł'tomin⁹ deberet vinũ cõsecra
tum vendi apothecis/sicut fit apd̾ tales vt
dicit᷑. Quartũ in barbis longis laicorum.
Quintũ in cõseruatõne ꝑ infirmis/quoni
am possit in vase acetũ generari/ ⁊ ita desi
neret ibi esse sanguis christi. nec suscipiẽdũ
esse/nec nouiter cõsecrandũ sine missa. Et
fieri posset ꝙ daret᷑ acetũ purũ ꝑ sanguine
christi. addito ꝙ in estate biblioẽs aut mu
sce generarent᷑ q̃ntũcunq̃ȝ esset vas clausũ.
q̃nq̃ȝ etiã putresceret/aut fieret velut abo/
miabile ad bibendũ. ⁊ hec ratio est efficax

valde. Et ex alia rõne q̄ñ alij multi p̄bibis/
sent. Et querit̃ in quo vase fieret ↄsecratio
tãti vini/q̄rum requireret̃ in pascate p̱ de/
cem aut viginti milibꝫ p̱sonaꝝ. Sextũ dã
nuz esset in sumptuositate vini/ saltẽ apud
multas ptes in q̄bꝫ vix inuenit̃ vinũ ad ce
lebrandũ. ⁊ alibi chare cõparat̃. Esset pre/
terea p̄iculum in ↄgelatõe. Esset rursus pe
riculũ in false credulitatis inductõe. ⁊ hoc
multiplicit̃. Primo q̄ tanta esset dignitas
laicoꝝ circa sumptõez corp̱is x̄pi/ sicut ⁊ sa
cerdotum. Scd̃o q̄ hoc facere semp̱ fuit ⁊
est necessitatis/ ⁊ ita perierũt oẽs ⁊ pereũt
aliter sentiẽtes facientes aut docentes. Et
oẽs generaliter tã clerici q̄3 doctores ⁊ p̄la
ti qui nõ possetenus opposuerũt se tali cõ/
suetudini/ verbis scriptis aut sententijs/ ⁊
q̄ sacrã scripturã omẽs illi p̱uerterẽt. Ter/
cio q̄ virtus huius sacramẽti nõ est p̄nci/
palius in ↄsecratõe q̄3 in sumptiõe. Quar/
to q̄ eccl'ia romana nõ rite sentit de sacram̃
tis/ nec in hoc eẽt imitãda. Quinto q̄ ↄci/
lia generalia ⁊ sp̄aliter Constañ. errauerũt
in fide ⁊ bonis moribꝫ. Sexto multiplici/
ter occasio esset seditionũ ⁊ scismatũ in x̄pi
anitate nostra/ sicut expientia nũc manife/
stat in Bohemia/ q̄ seditio nedum ad sp̄ua
lem sed temp̱alẽ dissipationẽ tendit nisi dei
p̱uidẽtia ⁊ regis Romanoꝝ prudẽtia p̱ui
deãt ⁊ p̄disponãt ❡ Finit tractat⁹ aduer
sus heresim nouã de necessaria cõmunica
tione laicoꝝ sub vtraq̄3 specie raptim edi/
tus Constantie. Anno dñi. M.cccc.xvij.
die. xx. Augusti.

Incipit tractatus

eiusdem magistri Johãnis de Gerson/ de
p̱batione spirituum.

R
Robate spũs si ex deo sunt/
iubet discipulus ille quem di
p
ligebat Jesus. Neq̄3 eñi ne/
sciebat illã coapostoli sui sen/
tentiã. Angelus sathane trã/
figurat se in angelũ lucis/ sic vt fiat demo/
nium meridianũ/ duz p̱ tenebris erroꝝ q̄s
ad tempus celare p̱mittit̃/ lucem veritatis
clarã se fingit offerre. Patuit hoc apd̃ san/
ctum Martinũ visibiliter. patet apud ali/
os plurimos inuisibiliter/ duz teste Bern̄.
sub specie magni boni ⁊ ardui grande pec
catũ op̄it suggerit ⁊ iducit. ❡ Probare spi
ritus si ex deo sunt/ nõ cuilibet datum est/
sed aliq̄bus p̱ sp̄m sanctũ/ q̄ vnus existens
diuisiones gratiaꝝ distribuit singulis put
vult/ ad edificationem corp̱is x̄pi. qd̃ ẽ ec/
clesia/ cui nunq̄3 defuit in necessarijs. Sic
igitur nõ omniũ est p̱phetare/ nec euãgeli
zare omniũ est. nec omniũ interp̄tari s̃mo
nes/ sed aliquoꝝ ex officio vsq̄3 in finẽ secu
li. Sic nõ omniũ est p̱bare spũs si ex deo
sunt/ sed q̄bus datũ est. q̄les sunt spiritua/
les quos vnctio docet de omnibꝫ. qui ⁊ de
omnibꝫ iudicant etiã inter diẽ ⁊ diẽ. Qua/
le donũ btũs Martinus ⁊ Anthonius et
plures alij legunt̃ habuisse. ❡ Probare spi/
ritus si ex deo sunt contingit multipliciter.
Uno quidem mõ p̱ modũ artis ⁊ doctri/
ne generalis/ sicut p̱ eruditionẽ sacraꝝ scri/
pturaꝝ/ diligenti pioq̄3 studio acquisitam.
Sunt nimiꝝ scripture in quibꝫ putamus
nos fidem habere ↄtinentes artem/ falsos
p̱phetas a veris/ ⁊ ab illusionibꝫ reuelatio
nes cognoscendi. Alius inuenit̃ modus p̱
inspirationem intimã/ seu internũ saporez
siue p̱ experimentalem dulcedinẽ quandã/
siue p̱ illustrationem a montibꝫ eternis/ ef/
fugantẽ tenebras oĩs dubietat̃. Hoc au
tẽ est manna abscõditũ ⁊ nomẽ nouũ ĩ cal
culo scriptũ/ quod nemo nouit nisi q̄ acce/
perit. Hoc Grego. in dyalogo. h̃ Aug⁹ in
de ↄfessiõe de seipo ⁊ mr̃e. hoc Hugo d̃ ar
ra aĩe cũ pluribꝫ alijs notauerũt. ❡ Proba/ S
re spũs si ex deo sunt p̱ regulam artis gene
ralẽ et infallibilẽ p̱ particulari casu aut ñ
potest aut vix põt humanitus fieri sed re/
q̄ritur donũ spũssancti quod apl's nomi/
nauit discretõem spirituũ/ quo dono fit vt
mens nedũ in se ⁊ de se sciat p̱bare spũs si
ex deo sunt. sed etiã de alijs ⁊ in alijs noscit
Hic autẽ est modus terci⁹ alius a p̄dictis
p̱bandi spũs. quoniã p̄mus est doctrinal'
secũdus ẽ expimentalis. tercius officialis
ex officio hierarchico atq̄3 sp̄uali dono cõ/
cessus. Itaq̄3 sicut nemo nouit q̄ sunt spiri
tus nisi spũs. ita nemo ↄg̃scit ĩfallibili cer/
titudine ea que p̱ solã expimentalẽ noticiã
vel sentimentũ inter⁹ et sensũ agunt̃ in al/
terius animo. Queadmodũ g̃ tradere re/
gulã generalẽ q̄ distingueret infallibilit̃ in
ter visionẽ somnialẽ et illã q̄ fit in vigilia/
nullus facile posset p̱pt̃ varias silitudines
inter vtrasq̄3 visiões. multo magis ĩ p̱po/
sito. Scit nihilomin⁹ hõ vigilãs se certi/
tudinaliter et expimentalit̃ videre/ q̄uis ñ
ignoret se habuisse ĩ somnijs visiões valde

vicinas et silices sue vigilie/ adeo quod somniū suū narrare somniādo nūquam videat. Quis dicat Seneca esse vigilātis somniū narrare. Scit similiter homo spūalis in vigilia vere lucis diuine positus/ videre se diuina que vidit vere sentire/ odorare et sape. Quare? quia vigilat. Potest nihilominus recogitare et se vel aliis quod nōnunquam ponitur i quādam somnio naturalis cognitōis aut diabolice illusionis. que dū sic se habz et quodāmō dormit ad diuina putare pōt quod vigilet ad ea. sicque falli. Uidit hec btūs Greg. asserēs spūs pphetarū non sp esse in ptāte vel distincta cognitione pphetarū. Probans hoc p Nathan que ad dauid cogitantē edificare domū dei respondit. Omne qd est in corde tuo vade et fac. quā dñs tecū est. Cui9 cōtrariū ipsa nocte reuelauit ei deus. ¶ Probare spūs si ex deo sunt ex pmo modo(qui magis ē ad propositū/ vicz p scripturā sacraz et eruditos bonos in eadē/ quia de puerse viuentibz quale iudiciū nisi puersum et illusoriū reportare sperabimus)cōtingit multipliciter et sufficienter quātum ad psentē spectat militiaz/ et ad statū comunē viatorū. Qua sup re nedū vnū et ab vno sed plures a diuersis tractatus cōpositos inuenim9 que nūc manualiter habere fas esset/ et diligēter inspicere dū i hoc sacro cōcilio queritur tractari de canonizatione sanctorū/ et examinatōe doctrinaz suarū/ pertim vni9 que Brigitta noiatur assueta visiōib9 quas nedū ab angelis/ sed a xpo et maria et agnete et ceteris sanctis familiaritate iugi sicut spōsus ad sponsaz loquitur se asserit diuinitus suscepisse. ¶ Est aūt vtrobique vel in approbatōe vel in reprobatōne piculū. Approbare enī falsas et illusorias aut friuolas visiōes p veris et solidis reuelationibz qd indignius? quid alieni9 ab hoc sacro concilio? Reprobare vero nunc eas que multipharie multisque modis quāquauersuz p diuersas natōes pbate dicunt/ nō parua exinde scandalorū in christiana religiōe et deuotōe populorū formidatio. Denique in ipso etiā silentio et dissimulatōne/ exquo res in mediū posita est/ nō nihil esse discriminis ptimescimus. Inuenire vero mediuz aliqd vel expediēs inter hec extrema. laudabile quidē sit aut affectabile sit nec dū satis cernimus exploratū. ¶ Probare spūs p moduz artis et doctrine/ sicut tota deinceps versabitur intētio/ nēo pfecte pt p solā sacre scptu re eruditionē/ qui nō etiā expert9 sit in semetipso variā affectionū spiritualiū pugnam. tanquam ascenderit nunc in celos/ nunc descēderit in abyssos/ et viderit mirabilia dei in pfundo. Nam qui nauigant mare hoc mysticū diuersaz affectionū quasi collidentium se fluctuū/ enarrāt mirabilia eius. Inexptus autē taliū quid nouit eorum? Hic autem est quartus modus pbatōis spirituū Ceterū puto differentiā inter hominēs de quibus loquimur/ vnū theologū/ alterū contēplatiuū talem esse. qualis est inter peritū in arte medicine/ et inter expertū seu practicuz in eadem/ qui duo posse cōuenire in eodez nullus dubitauerit. Sic fit et fieri potest domino ppicio/ vt idē sit in scripturis sacris eruditus/ qui simul in cōtemplatiōis exercitatōe pbatus est. Nunc vero talē habere vult materia psens/ sicut alias scripsisse dum de tractatu quodā spiritualiū nuptiarū sermo fieret meminim9. ¶ Probare vero spiritus isto modo doctrinaliter/ dum querimus in alienis psonis/ quarū corda neque videri neque scrutari datur. oportet vt ab operibz signa sumam9/ dicente christo. A fructibus eorū cognoscetis eos. Fallit tamē vnū signū vel pauca si nō in vnū plura cōglobauerimus. Ita enim tradit Tullius. ita Boetius. ita Aristoteles in cōiecturali causa faciendū. Sed quoniā infinita ē quedem hmōi signorū confusio/ coartem9 ad pauciora et dicamus sub hoc metro. Tu quis quid. quare. cui. qualiter. vnde require Quis est cui fiat reuelatio. Quid ipsa cōtinet et loquitur. Quare fieri dicitur. Cui p cōsilio detegitur. Qualiter viuere et vnde venire reperitur. ¶ Probatio spirituū dū queritur fieri cōsideretur in pmis psona suscipiēs visiones si sit boni et discreti iudicij ratōis naturalis/ quia leso cerebro turbatur iudiciū rōnis Si lesus fantasias patiatur nō magnopere querendū est a quo spū veniāt melācolice illusiones que visiones vt ptz in freneticis/ et egrotis varijs/ qui vigilātes se talia videre putāt audire gustare etc. qualia somniātes patiuntur. Habz preterea quelibz passio pfundata suam lesiōem/ suā ebrietatē. suū(vt Origenes loquitur)demoniū. Patet in philocaptis/ et zelotipis et iracūdis/ in inuidis et auaris. Unde poeta. An qui amāt sibi somnia fingūt. Queritur ergo si psona sit nouicia in zelo fidei. quia nouici9 feruor cito fallitur si regēte caruerit/ presertim in adolescentibz et feminis/ quarum est ardor nimi9/ auidus/ varius/

effrenis/ideoq̃ suspectus. Rursus plimũ
refert attẽdere q̃lis sit et fuerit ꝑsona. quali
ter erudita. quibꝫ assuecta. quibꝫ dedicata. cũ
q̃bus cõuersata/si diues vel egena. In pri
ma supbiã vel secretã voluptatẽ. in altera fi
ctõnem tenebimus. Hoc sup oĩa cõueni
et obseruare ne lateat interior supbia spiritu
alis quã Bernardꝰ vere noĩat subtile ma
lum/quoniã ⁊ hec de hũiliatõe sua nascit̃.
de sordibꝫ/et cilicio/de ieiunijs ⁊ virginita
te. imo ⁊ de sua morte suoq̃ɜ zelo trahit ori
ginẽ. Quid igit̃ erit tutũ a supbia/cum nec
ipa virtus tuta sit ab ea? Est autẽ supbia
quedã in intellectu/dũ nõ vult subijci ali
eno iudicio/sed innitit̃ ꝓprio. Quedã ĩ vo
luntate/dũ renuit obedire. et hec citius de
ꝓhendit̃/ideoq̃ɜ faciliꝰ corrigit̃ q̃ prima.

V ¶ Probatio spirituũ respicit nedũ ꝑsonam
q̃ visiões patit̃/sed visionũ qualitatẽ si ve
ra sũt oĩa/etiã vsq̃ɜ ad minimã ꝓpositiõẽ.
quoniã in spiritu ṽitatis falsitas non est.
in spiritu autẽ mendacij millesq̃ñq̃ɜ sunt ve
ritates apte vt in vnica latẽti falsitate deci
piat. Hac rõne ꝓhibuerunt a testiõio ve
ritatis quã fatebant̃/christꝰ demoniacos
et Paulus phitonissas. Si ꝓterea sit in vi
sionibꝫ sapiẽtia que de sursum est cũ suis ti
tulis quos Jacobꝫ enũerat. primũ inquit
pudica est. deinde pacifica. modesta. suadi
bilis. bonis cõsentiẽs. plena mĩsicordia/et
fructibꝫ bonis. iudicãs sine simulatõe. Si
rursus excedant he visiones cõmunẽ intel
ligendi modũ/vel in scriptura sacra posi
tum/vel in ratõne naturali vel morali col
locatũ. quia si nõ/videret̃ illud ascribi fru
stra reuelatõi. Quod in scriptura semel lo
cutus est deus (sicut Job loquit̃) idipm nõ
repetit. Onerosum quippe esset ne dicamꝰ
vanũ visiões sup visiones in imensũ mlt
tiplicatas debere recipe tãq̃ɜ ab ore dei pla
tas/ac deĩde certissima fide credẽdas. Sic
q̃ɜ demũ nostra fides nr̃aq̃ɜ religio quam
deus (teste Augustino) voluit sub paucissi
mis cõtineri articulis/redderet̃ plus absq̃ɜ
vlla cõparatõe q̃ lex vetus onerosa. Hinc
clare memorie magister Henricꝰ de hassia
cõprimendã esse tot hominũ canonizatõ
nẽ scripsit. Hinc alia ratio sumit̃/q̃ꝛ omis
so diuinaꝝ scripturaꝝ studio magna pars
christianoꝝ ad has visiões ideo placẽtio
res q̃ꝛ recẽtiores cõuerterẽt oculos ⁊ aures
prurientes sicq̃ɜ necessaria nescirẽt. q̃ꝛ iuxta
Senece ṽbũ supuacua didicissent. Sint

oportet in omi reuelatõe moyses ⁊ helyas.
hoc est fm venerabilẽ Richardũ testimo
nia legis et ꝓphetarũ/ꝑ totũ alioq̃n suspe
cta est. Et inde fit ꝑspicuũ q̃ necessarij sint
theologi in canonizatõibꝫ sanctoꝝ/et exa
minatione doctrinaꝝ. ¶ Probatio spirituũ X
requirit vt ꝑsona cui visiones hmõi recitã
tur/habeat se prudẽter ⁊ cautissime/ꝑsertim
in ꝓncipio cõsideret acriter q̃re mouet̃ hec
ꝑsona secretũ suum pandere. sup q̃ fiet ista
consideratio. Caue ergo q̃squis eris audi
tor aut cõsultor vt nõ applaudas tali perso
ne. nõ obinde laudes eã. nõ mireris quasi
sanctã dignãq̃ɜ reuelatõibꝫ atq̃ɜ miraculis
Obsiste potiꝰ/increpa dure/sperne eã cuiꝰ
sic exaltatũ est cor ⁊ elati sũt ocl'i/vt ambu
let in magnis et mirabilibꝫ sup se. vt digna
sibi videat̃ q̃ non hũano alioꝝ more opet̃
salutem suã/ꝑ doctrinã. l. scripturaꝝ et san
ctorũ cũ dictamine rationis natural' nisi
consiliũ habere ꝑsumat. et putet neduz ab
angelis sed a deo. nedũ semel ĩ necessitatibꝫ
sed pene iugit̃/velut in quotidianis collo
cutõibus. Talẽ admone nõ sublime sape
sed sape ad sobrietatẽ. qm̃ verissime ait qui
dixit. Supbia meret̃ illudi. ⁊ eo digniꝰ q̃ ĩ
star pharisei latentẽ herẽtemq̃ɜ ossibꝫ sup
biã/sicut nec phisicus febrilẽ calorẽ/supbꝫ
attẽdit. Quid eñi facilius q̃ se vilissimum
peccatorẽ dicere. sed ṽaciter simpliciterq̃ɜ
ita sentire ex intimis/hoc diuini muneris
nõ hũani soliꝰ exercitij. Enarrent̃ exempla
sanctorũ patrũ q̃ curiositatẽ hmõi visionũ
vel miraculorũ ꝑniciosissimã fallacissimã
q̃ɜ refugerũt. A qua se Augꝰ liberatũ in su
is confessiõibus glat̃ in domino. quam ꝓ
terea dñs Bonauẽtura abhorrẽdã nimis
esse determinat. totoq̃ɜ conatu repellendã.
nunc oratõibꝫ. nunc increpatõnibꝫ seu fla
gellatiõibꝫ ꝓpe mentis et corpis. exemplo
illius qui vt tẽptatõe careret supbie/quesi
uit et obtinuit a domino/vt ꝑ tres menses
demoniaca vexaret̃ obsessione. Alter san
ctorũ patrũ dum sibi demon trãsfiguratꝰ ĩ
christũ diceret. Ego sum christus ꝑsona
liter te visitãs/q̃ꝛ dignus es/cõfestim clau
sit oculos vtraq̃ɜ manu vociferãs. Nolo h̃
christũ videre/satis est ipm̃ in glia si vide
ro. moxq̃ɜ disparuit. Alter sub alijs ver
bis similẽ in hmõi illusiõe seruauit humili
tatem. Uide inq̃t ad quem missus sis. ego
certe talis nõ sum q̃ dignus sim h̃ videre
christum. Alterũ quia nolebat irrare tẽplũ

dicēs sibi satis esse q2 oculis corpeis aspe
xisset christū. colligauerūt cathenis. solue/
re ieiuniū. carnib9 vesci. vinūq3 bibere cō/
pulerūt. sicq3 tumore oppresso sanatus est.
¶ Opponet forsitan aliq̄s ex ap̄lo iubente
Nolite inq̄t spiritū extinguere. Si sit ergo
visio a spiritusctō/que nihilomin9 repellit
q̄d h̄ est nisi spūisctō resistere/suāq3 nascen
tem gr̄ā suffocare? Sed pfecto spūsctūs
qui se dat hūilib9 nequaq3 ex humiliatōne
quā p̄dixim9 se subtrahet. Intrabit poti9
z i bn̄placito suo deducet victor sup excel
sa animā hanc i oculis suis vilē z absq3 vl
la ruga fictōnis humilē z simplicē. Porro
dici nō pōt q̄ntū hec curiositas vel cogno/
scendi futura z occulta/vl' miracl'a vidēdi
vel faciēdi/fefellit plimos/z a vera religio
ne freq̄nter auerterit. hinc supstitōes i po/
pulis que religionē inficiūt christianam/
dū sicut olim iudei sola signa q̄runt dum
imaginib9 exhibēt latrie cultū. dū insuper
hominib9 necdū canonizatis scp̄turis q̄3
nō autēticis/plus q̄3 sanctis i euāgelio pre
stant fidem. ¶ Probatio spirituū ○siderat y
quare fieri dicunt visiōes p̄sertī3 quo fine
nedum primo/nedū apto sed occulto z lō
ginquo. ¶ Potest itaq3 finis prim9 appare
re bonus z salubris et deuotus/ad edifica
tionē aliorū q̄ tandē3 plabet in multiplex
scandalū/dū vel non respondebūt vltima
p̄missis/vel aliud falsū3 fictūq3 dep̄hēdetur
in psonis fuisse. qd̄ reputabat scitatī z de
uotōis. Docuit hoc etas nr̄a de p̄dicatiōi/
bus dominorū Johānis d̄ varēnis. z Jo
hānis hus et similiū. Rursus dū aliq̄d fie
ri potest p humanā industriā. sic h̄ in vita.
sit in doctrina. quare necesse est vel querere
vel expectare diuinā celitus allocutionem
Hoc nēpe tēptatōni dei q̄3 honoratōi ap/
paret simili9. Ceterū finis attēdend9 est q̄/
re fit ○municatio taliū visionū alteri psone
vtrū ad ostentationē vl' ad necessitatē. vtrū
ad dandū vel recipiendū concilīū. vtrū fi/
at experto vel inexperto taliū. q si videat hec p
sona querere tm̄modo ○siliū ne fallat vidē
dum est si paratā se mōstrat obedire ○silio
alioquin iā de curatōe vix spes erit. quoni
am vt dicit Johes climach9. nō iā eget de
mone tēptante se/q2 factus ē sibi demon.
¶ Atv̄o dicit aliq̄s. hec idcirco psona non
credit alieno iudicio/q2 de suo certa est per
reuelatōem intimā et secretā. Sed profe/
cto nō est diuisiōis deus vt vni timēti se re

uelet vnū/et p alterū similit' timentē eū3 vt
dicat vnū contrariū. Itaq3 si visio ex deo
fuit nō dissipabit' in hūiliante se sub alieo
iudicio pp̄ter deū. sed vigorabit' amplius
z vincet. ¶ Quocirca tradim9 p cautela q
in hm̄ōi visiōib9 nedū suspensū3 teneat' iu
diciū/exemplo beati Ambrosij et Lucia/
ni p̄sbyteri. s3 dicat' reuerēter cū petro. Exi
a me dn̄e q2 peccator sum/q2 vilis sum. q̄a
visionib9 tuis indignus sum. quas h̄ ne/
q3 quero nec accepto sed repello. sit in celo
nō in hoc seculo visio tua tota merces mea
dn̄e deus/et sufficit. quid ad me de visiōib9
tuis in hac vita. quid de supiorū meorum
monitiōib9. mitte poti9 obsecro quē aliqn̄
missurus es. z me meus spirit9 hūili tegat
obscuroq3 loco. ¶ Altera pōt addi sup hu/
iusmodi visionib9 recipiēdis cautela/q̄le3
de somnijs tradidit vn9 dicens. Si moni
tiones aliq̄ bone inquit fieri videāt' i som
nijs/vel ex psona defunctorū/vl' aliū de/re
cipiant'. eas nō quasi somnia penit9 abijci
endo. neq3 eis ex aduerso velut autētic' vel
diuinis adherendo/recogitent' potius tā/
q̄3 rememoratōes aliquē ad faciendū bona
vel mala declinandū/iuxta somniorū qua
litatem. ¶ Probatio spirituū cōsiderat q̄li/ z
ter et quō psona que visiones se habere di
cit conuersat'. an in secreto vel i publico. an
in vita actiua vel ○tēplatiua. an in deuoti/
one nimia que notā affert in vestimētis et
ceteris. aut si cōmunē habet ○uersatōnem
accōmodam his q̄bus cōuiuit. Hoc p̄ci/
pue ○siderare necesse est si sit mulier/qualit'
cum suis ○fessorib9 ○uersat' z instructori/
bus. si collocutōib9 intendit cōtinuis/sub
obtētu nūc crebre cōfessionis. nūc proli/
xe narrationis visionū suarū. nūc alterius
cuiuslibet ○fabulatōis. Expertis crede no
minatim Augustio ac dn̄o Bonauēture/
vix est altera pestis vel efficacior ad nocen
dum vel insanabilior. Quod si nihil habe
ret aliud detrimenti nisi tp̄is p̄ciosi latissi/
mam hanc cōsumptōem/abunde diabo/
lo sane esset. Habet aliud seciore. habet in/
sanabilē videndi loquendiq3 (interim d̄ ta
ctu silentium sit) pruriginem. Eueniq3 il/
lud de Didone apud poetam. herent infi/
xi pectore vultus. Uerbaq3 nec placidam
membris dat cura quietem. Cum tamen
in pace sit dei locus. Nullus idcirco mira
bitur si tales ad fabulas conuersi auertunt'
a veritate. Si p̄terea mulieres he curiose

agentes sunt quales notat apostolus/sem per discentes et nunq̃ ad scientiã veritatis puenientes. vbi aũt nõ est veritas sit vanitas τ falsitas necesse est ¶ Probatio spirituum cõsiderat vnde spirit⁹ veniat aut q̃ vadat. Itaq̃ Bern̄. testat̃ hoc in se nunq̃ sciri datum esse qui tamẽ expertũ se pluries asserit hũiliter sancti spũs p̃sentiã ex intimo motu cordis siue mentis. Mirabit̃ igit̃ fortassis aliq̃s. quo pacto p̃sona status iferioris dicat se frequẽter agnoscere vnde spũs veniat/p̃sertim cũ dixerit christ⁹ nicodemo. Uocem inq̃t eius audis et nescis vñ veniat aut q̃ vadat. Quid porro q̃ in spiritib⁹ diuersis multa in inspiratõib⁹ inuenit̃ silitudo. Est eni spũs deus. spũs angel⁹ bonus. spũs angelus mal⁹. spũs human⁹ tã rational̃ q̃ aialis. Potest autẽ simil̃ visio spirari p̃ quemlibet hunc spiritũ suo modo. lõgeq̃ tñ diuerso/sed diuersitatẽ faciliter p̃cipi quedã silitudo ñ sinit apud inexpertos taliũ/qui neq̃ p̃ seipos ex acumine ingenij. neq̃ p̃ eruditionẽ in theologicis vl̃ phisicis disciplinis/neq̃ per alioꝝ traditionẽ sciũt talia distinguere. Certe nec mirãdum cũ paucissimos iueniam⁹ q̃ plene sciunt secernere cogitatiões et affectões sue rationalis anime vt ratõnalis est/ab illis q̃ sunt aiales. vic̃ in sensu cõmuni vl̃ organo fantasie. Quẽ inuenies p̃cor ex timentibus deũ peccataq̃ fugientib⁹ q̃ semp̃ τ in omnib⁹ ad liq̃dũ p̃spiciat dũ temptatões vigent/si sensus eoꝝ sit tñmodo in imaginatõe vl̃ cõsensus in ratõe. Adeo nõ facile est discernere sensum a ꝯsensu. Quãto pl⁹ habet difficultatis p̃batio q̃druplicis prenomiati spũs/dum vic̃ instinctus vnus vel inspiratõ vehemẽs tangit mentẽ/si sit a deo vel ab angelo bono/aut malo/ vel a p̃prio spiritu hũano. Cuius rursus sensus portio duplex supior et inferior ascripta ẽ. Cuius sentire diuisionẽ p̃fecte dat illud v̄bum dei qd̃ p̃tingit vsq̃ ad diuisionẽ spiritus τ aie. Qualẽ in se diuisionẽ passa erat que exclamauit. Magnificat aia mea dominũ. Dehinc secernens spiritũ ab aia subiunxit. Et exultauit spũs meus in deo salutari meo. ¶ Hec interim sub ꝯpẽdio cursim notata sint quatinus dũ ad singularia descendendũ erit/facil⁹ hac occasiõe sapiẽtiores dijudicent p̃suasum habẽtes viuere hominẽ cuius nomen sit in libro vite/cui pluries et in plurib⁹ p̃sonis huius t̃pis datum est expiri τ practicare oĩa que dicta sunt.

¶ Finit tractatus d̃ p̃batione spirituũ magistri Johis d̃ gerson cancellarij parisieñ. in Constantia. Anno dñi. M.cccc.xv. in die sancti Augustini/tẽpore general̃ concilij inibi celebrati/editus p̃pter aliq̃ que de canonizatiõe Brigide in p̃fato ꝯcilio oriebant̃ sub. xij. ꝯsideratõib⁹ ꝯp̄hensus.

Tractatus eiusdẽ

cancellarij parisieñ. de examiatõe doctrinaꝝ

ATtendite a falsis p̄phetis clamat christ⁹ sũmus doctor noster. Cui cõsonat ap̃lus suus doctor in veritate. Doctrinis inquit varijs τ p̃egrinis noli te abduci. Patres et fratres/qui habet aures audiẽdi audiat. q̃r nulla monitio salubrior. nulla si negligat̃ poterit esse p̃iculosior. Qnia sicut venenũ corpus enecat/sic p̃phetie false sic doctrine varie τ p̃egrine trahũt aias ad interitũ. nõ qualẽcũq̃ s̃ eternũ. Turbãt insup̃ eccl̃iam /policias demum oĩes t̃pales τ spũales euertũt. ¶ Quapropter occasiõibus intra cor ab extraq̃ suscep̃tis. p̃posuit nostra sedulitas opusculum componere quadruplici modo de examiatione doctrinarũ. Primo theologicaliter. Secũdo exemplariter. Tercio phisicalit̃. Quarto practicaliter ¶ Primus mod⁹ qui presentis est opusculi sex consideratões de examinatorib⁹ idoneis doctrinarũ /et totidem de examinatõis arte p̃stringet. q̃ notãtur in his v̄sibus. Conciliũ. papa. presul. doctor. bene doctus. Discretor quoq̃ spirituũ de dogmate cẽsent Qualis sit doctrina docens q̃s /q̃q̃ sodales. Si finis sit fastus questus siue libido. ¶ Protestamur ĩ primis nihil nos in docẽdo vel narrando fore dicturos/intentõe corrupta fauore vl̃ odio/sed tanq̃ in articl̃o mortis positi coram iudice deo volum⁹ cautelas insinuare cõtra falsas p̄phetias suspectasq̃ doctrinas maxime dieb⁹ istis malis q̃ñ studiũ theologie refriguit/q̃ñ magna ex p̃te dissipatus est vbi potissime florere solebat. Fiet insup̃ s̃mo p̃sens talib⁹ et p̃ talib⁹/q̃lis fuisse laudat̃ iob q̃ sunt simplices et recti ac timẽtes deũ τ recedẽtes a malo/ne diabol⁹ cui⁹ ñ ignoram⁹ astutias improuisos forte reperiat seducatq̃. Tales alloquimur venerã-

eos patres carthusieñ. et celestinos/quos afflictos vt Iob/oportet esse in terra hus que sonat conciliũ. Conuenit ꝛ orientales esse ꝑ susceptione lumis gl'iosi quibꝫ testimoniũ ꝓhibendũ est de lumine. Sũt deni/ qꝫ iusti annũciat aliqñ vera/pl'ꝰ ꝙ septē spe culatores ꝯstitui in excelsum ad speculandũ. ¶Quibus ante locutis discurramꝰ ꝑ vnãquãqꝫ cõsideratiõnē/duodecim veritates aliqꝫ cautelas miscendo

Cõsideratio prima.

Examinator autenticus ꝛ final' iudex doctrinaꝝ fidem tangentiũ est generale ꝯciliũ Deducit̃ hec ꝯsideratio ꝑmitus autoritate general' ꝯciliȷ̃ Cõstantieñ. cui forte par in duratõe nullũ fuit. Forma decreti sui satis habet̃ ꝛ posita ē in tractatu ꝺ ptãte eccl'iastica/ꝛ in opusculo An liceat appellare a papa. Sumitur ꝛ sup ab euãgelio cũ ratõne talis ꝯfirmatio. Christus fuit supꝰmus ꝛ optimus institutor eccl'ie nõ deficiens ĩ necessariȷ̃s. qui et dixit. Ecce ego vobiscũ sum vsqꝫ ad ꝯsũmationē secl'i. Oportuit igit̃ in eccl'ia relinquere regulã infallibilē ꝑ fide fuãda ꝛ dubijs emergentibꝫ terminãdis. nõ autē reperitur in terris altera tal' infallibilis regula nisi generale conciliũ legitime ꝯgregatũ. nã ꝑsona quelibet singularis de eccl'ia cuiuscũqꝫ dignitatis etiã papalis/circũdata est infirmitate/et deuiabilis est vt fallere possit ꝛ falli. Propterea nõ imparē posuit Augustinus autoritatē in eccl'ia ꝛ in euãgelio dicēs. Nõ crederē euãgelio nisi me autoritas eccl'ie cõmouisset ¶Opponet aliqs ꝙ ĩ agibilibus ꝛ ꝯstitutõibus hũanis vl' sententijs vel sctõrum canonizatiõibꝫ ecclesia falli põt et fallere ꝓm iura ꝛ experimētis plurimis. Respõdet̃ secus esse ĩ his ꝗ̃ sunt facti vel iuris hũani/et in his ꝗ̃ sunt iuris diuini de necessitate salutꝫ cognoscēdi. cuiusmodi sunt veritates fidei/ꝑcipue articl'orum. ꝓpterea assistit specialius vbi ñ sufficit hũanũ auxiliũ. sicut in determinatiõe veritatũ fidei ꝙ̃ in alijs in ꝗbꝫ nõ necessario stat salus. ¶Nihilominus attendendũ est multiplicē esse doctrinaꝝ ꝑ eccl'iam seu ꝯciliũ vite sine approbatõnem. Quedã approbant̃ vt certitudĩalit̃ vere necessarioqꝫ credende. Quedam vt vtiles ad moralem religiosamqꝫ doctrinã/sine mixtiõe falsitatis noxie/nõ tñ sunt sic vt credant̃ obligatorie. sed dicunt̃ de pietate fidei. Quedam vero solum ꝑmittunt̃ vt legant̃ non quin sint mixte falsitates/sed habent aliũde plurimas vtiles doctrinas/sicut sunt scripta multorũ doctorũ. Et ita Augꝰ sua scripta recipi volebat. Noli inquit meis l'ris quasi canonicis scripturis deseruire. Et iterum. Negare nõ possum nec debeo sicut ĩ ipsis maioribꝫ. ita multa esse in taꝫ multis opuscul' meis/que ꝑsit iusto iudicio ꝛ nulla temeritate culpari. ¶Sumit̃ hic duplex veritas. Canonizatio ꝑsone nõ ꝯpellit firmiter adherere doctrine sue. Patet etiaꝫ in martyribꝫ. vt in beato Cypriano. Patet de pluribꝫ canonizatis quorũ quotidie positiones a scholasticis nõ tenent̃/sed palam negant̃ aut cũ reuerẽtia si fieri põt exponũtur. ¶Altera veritas. ¶Debet cũ maturitate maxima ꝛ nõ sine grandi necessitate reipublice determĩatio fieri in materijs fidei maxime cõdendo articulũ vniuersalit̃ obligantē. Alioquin formidandũ est de scandalo vel scismate nõ faciliter extermĩabili si qui dissenserint. Doceat nos scisma grecorũ. Hac ratõne sacre theologie facultas parisiē. frequenter dũ querunt̃ ab eadē decisiões dubiorũ quasi neutrorũ/solet nõ ꝑ se totã dare determinatõnem/sed deputatos ꝑ consilio dãdo suos cõmittere. Quãto amplius hec autoritatis grauitas est in generali concilio/necnõ in sũmo pontifice ꝯfuãda. Necꝫ tñ ita declinãdũ ē ad nihil determinãdũ/ꝙ aptũ in fide ꝛ moribꝫ scãdalũ radicet̃ ꝛc̃.

Cõsideratio scd'a

Examinator iuridicus doctrinaꝝ fidem tangentiũ/papa supꝰmus ē in terris post generale cõciliũ vel cum ipso. Deducitur autoritate canonum cum ratõne morali ꝑsupposita fide. Quoniam supremus in omĩ policia iuris habꝫ dubia circa policiã emergentia determinare vel interꝑtari/vel declarare cũ appositõne penaꝝ in rebelles. hoc autē est iudiciũ autoritatiuũ ¶Diceret aliqs/nõ oportꝫ ita fieri/cũ papa sit deuiabilis. nõ et est magis cõfirmatus ꝙ̃ petrus erat. Vñ rephensus est a paulo eo ꝙ nõ recte ambularet ad veritatem euãgelij. Cõfirmat hec obiectio consideratõem ꝑcedentē/sed plus infert ꝙ̃ oportet. Necꝫ enĩ põt assidue conciliũ generale haberi ꝑsentialiter ꝑ decisione dubiorum/

nec expediret passim ita fieri. Sup̄m⁹ autem in ecclesia faciliter adiꝫ. Qui si nollet omnino ptinaciꝫ ea que sunt fidei declarare. vł erraret declarādo/supest iudiciū ɔcilij. Porro nō seqtur. papa pōt in diffiniendo fallere vł falli/igiꝫ nō est iudex idoneus sicut in alijs ptꝫ istātia. ¶ Concludiꝫ tamē ex hac radice duplex ṽitas. Prima q̄ determinatio solius pape i his q̄ sunt fidei non obligat vt p̄cise est talis ad credendū. Alioq̄n staret in casu q̄ quis obligareꝫ ad ɔtradictoria vł ad falsū ɔ̄ fidem. Scđa veritas est q̄ sn̄ia pape ligat om̄es fideles ad n̄ dogmatizādū contrariū/nisi p illos aut apd̄ illos q̄ manifestum ɔ̄ fidē dep̄hendūt errorem ꝛ scandalū ḡnde fidei suo silētio fieri si nō opponerēt se/cognoscūt. Q, si fieret p̄secutio sn̄iarū ꝛ penaꝝ ɔ̄ eos sciant beatos esse q̄ p̄secutōem patiunꝫ ꝑpter iusticiam. Supest quoq̄ remediū cōcilij generał. cuius finalis autoritatiua iudicialisq̄ ptās fundata ē indestructibiliꝫ in illo ṽbo christi de correctōe fraterna. Q, si eccłiam non audierit sit tibi sicut ethnicus ꝛ publican⁹ Cui legi haud dubie subest papa/licꝫ hactenus multis hec ṽitas nō placeret ꝑpt̄ inordinatū fauorē ad summū pontificem vel scripta sua male suscepta/pl⁹ q̄ȝ ad christū et euāgelia. Nunc aūt opposita falsitas est heresis exp̄sse dānata p conciliuꝫ Constantieñ. cum alijs multis in vtilitatē totius policie christiane.

Consideratō tercia

Examinator iuridic⁹ ꝛ ordinari⁹ doctrinaꝝ hmōi ē p̄latus sua iurisdictōe cui ɔmunicat inq̄sitor. Deduciꝫ hec cōsideratio p canonicas monitōes ꝛ cēsuras p̄latoꝝ exhortatiuas/vt diocesēs suas extirpare studeant ab hereticꝭ et heresibꝫ pniciosisq̄ doctrinis. Sumiꝫ p̄terea rō ꝓportionalis ad auctoritatē pape. necnon p ordinē hierarchicū figuratū in ɔsilio dato moysi p ietro socerū suū. ¶ Sed noteꝫ h duplex veritas. Prima q̄ nullus ep̄us inferior pōt condere articulū fidei catholice qui vicꝫ ad totā eccłiam se extēdat. Nō enī potest in eos obligatōnem ferre q̄s nō habet in iurisditōe subiectos. Differt igiꝫ determinatio pape/qm̄ generalis est ꝛ ad oēs catholicos se extēdit quo ad penā. Sic intelligere debēt dicētes nullū p̄ter papā condere posse articulum. Alioq̄n falleremꝫ. qm̄ in suis diocesibꝫ p̄lati ius habent cū appositione cauti ɔsilij. ¶ Pro q̄ sit secūda veritas distinctōe p̄missa q̄ aliq̄ sunt doctrine palam hereticales apud om̄es. Alie dubie simplicibꝫ sed manifeste sapiētibꝫ ꝛ peritꝭ. Tercie veluti neutre habētes p se doctores cum ratiōibꝫ ad vtrāq̄ ptē pbabilibꝫ. nec ī vna tm̄ diocesi vel paucis sed apd̄ omnes xp̄ianos aut lōge plⁱmos. Est ḡ veritas q̄ in p̄mis et secūdis autoritas inferioꝝ p̄latorū se extēdit ꝛ ad suos tm̄modo. In tercijs vero nequaq̄. qm̄ merito dicūꝫ maiores cause fidei ꝑpter difficultatē decisiōis cum piculo scandali. ideo sunt ad sedeꝫ ecclesie vel ad sedentē in ea summū pontificē referende. Iuxta illud. Si quid ambiguū vel difficile ꝛc̄. vocans causam grandē nō ratōe materie sed ambigue difficultatꝭ itermīatōne. Cuius distinctiōis ignorantia vel dissimulatio culpabilis/nō paucos depulit in errores scandalosaq̄ iudicia contra ordinariā et doctoralē potestatē nostra tempestate.

Consideratio q̄rta

Examiator partim autenticus partim doctrinalis hmōi doctrinarū est quilibet in sacra theologie facultate licentiatus aut doctor. Deducitur hec cōsideratio per formā verborū quibus daꝫ licētia magistrał. Ego autoritate apostolica (dicit cancellarius) do tibi licentiā legendi/regendi/disputandi/docendi in sacra theologie facultate hic et vbiq̄ terraꝝ. In nomine patris et filij et spiritussancti Amen. ¶ Ex hoc absq̄ vlteriori deductione sumitur duplex veritas. Prima q̄ doctores theologici nō sunt arcendi sine causa ratōnabili ab exercitio p̄dictorū actuuꝫ quoniā papalis autoritas licentiā confert eis. nō ita tamē q̄n diocesani seu locorum ordinarij possint obsistere vł non cōsentire ꝓ rationabili volūtate. Exemplum de potestate sacerdotali que equalis est in quolibet quo ad corpus christi verū. sed diuersificatur quo ad mysticū quod iurisditōnis respicit potestatē. Exemplū in magistris ī artibus/qui nō legunt semp artes vbi volūt nisi scolasticoꝝ ɔsensus habeaꝫ. ¶ Atṽo sumiꝫ ex hac declaratōne veritas altera q̄ doctores theologici non obliganꝫ precise ex potestate sibi tradita predictos actus legendi. p̄dicandi ꝛc̄. passim exercere. Secus

de prelatis ordinariis/ quorum officio pastorali annexum est debitum vel obligatio predicandi etc. subdito sibi gregi. sic iungit apostolus hec duo. pastores et doctores. quod ratio manifesta convincit. Oportet enim quosdam esse in ecclesia qui sint ex officio instituti tales actus exercere. Alioquin non fuisset instituta perfecte. Contra illud. dei perfecta sunt opera. Non autem sunt alii sic obligati per officium quam pastores sic et doctores/ et non soli doctores. ¶ Possent consequenter inferri veritates multe salubres de necessitate studii theologici/ nisi silentium brevitas indiceret. ¶ Dictum est precise et passim/ quoniam aliunde potest doctor theologus obligari predicare vel docere vel scripturas interpretari verbo vel scripto/ dum necessitas iminet hereticos et hereses repellendi. Aut quia videretur ingratus donis dei/ quemadmodum loquuntur querentes/ si sacerdos non beneficiatus possit sine peccato ab omni celebratione cessare. Additur tercia causa dum specialiter mittitur per ordinarium suum/ quo casu tenetur sibi de sustentatione sua sufficienter providere/ qua data iam redditur obligatio quasi pastoralis in prefato doctore. Neque enim tunc dicere potest in velamen sui ocii. Nemo me conduxit.

Consideratio quinta

Examinator huiusmodi doctrinarum est per modum doctrine quilibet in sacris litteris sufficienter eruditus Deducitur hec consideratio per illam maximam a sapientem philosopho positam. Quorum que quisque novit est iudex bonus. Item quia nullis existentibus quibus conferretur gradus licentie. quia vel nollent recipe vel nemo conferret. Possent nihilominus prelati secum assumere pro plebis eruditione et fidei concilio sufficienter in sacris litteris eruditos Hoc tamen observato quod dignus est mercenarius mercede sua. Contra illos qui precijs et magnis pensionibus conducunt procuratores et aduocatos vel sollicitatores causarum prophanarum. theologos vero vix vel gratis dignantur assumere Adeo terram sapit animalis homo. adeo querit non que dei sed sua/ nec tamen sua frequenter ex abusu. ¶ Iungatur huic consideratione cum sua declaratione duplex veritas. ¶ Prima staret quod aliquis simplex non autorizatus esset tam excellenter in sacris litteris eruditus quod plus esset credendum in casu doctrinali sue assertioni quam pape declarationi. Constat enim plus esse credendum euangelio quam pape. Si doceat igitur talis eruditus veritatem aliquam in euangelio contineri ubi et papa nesciret vel ultro erraret. patet cuius preferendum sit iudicium. ¶ Altera veritas. Talis eruditus deberet in casu/ si et dum celebraretur generale concilium /cui et ipse presens esset illi se opponere/ si sentiret maiorem partem ad oppositum euangelii malicia vel ignorantia declinare. Exemplum brevissimus dedit hilarius. ¶ Unde quamvis ab initio militantis ecclesie que componebatur ex apostolis/ et imediatis successoribus noviter et certitudinaliter a christo doctis. de multis que non sunt scripta plus esset credendum autoritati talis ecclesie quam euangelio cuicunque. priusquam esset ab ea receptum vel autorizatum. Nihilominus post approbationem et autorizationem quatuor evangeliorum per dictam ecclesiam/ plus esset credendum euangelio quam alteri cuicunque humane autoritati. Non dicitur quam toti eius ecclesie. quoniam illa est autoritas dei et euangelii. Nec potest errare in fide lege stante.

Consideratio sexta

Examinator huiusmodi doctrinarum est omnis habens discretionem spirituum quantum hoc donum spiritussancti in eo vult extendi. Deducitur ex terminis. quoniam spiritussanctus in manifestatione veritatis intima nec fallere nec falli potest. quemadmodum theologi fundant quod nec fidei nec sensui litterali scripture subesse potest falsum. Alioquin nihil autoritatis ad credendum /nihil roboris ad persuadendum sibi subsisteret. Est autem sensus litteralis non solum gramaticaliter sed nec stricte logicalis. Verum ille quem spiritussanctus principaliter intendebat. qui ex circumstantia littere cum causis dicendi et modis exponendi magis patet. Unde generaliter in parabolicis locutionibus sensus litteralis est/ non qui per verba sed per res et facta designatur. ut de lignis constituentibus sibi regem etc. Porro donum discretionis spirituum quandoque datur ad privatam instructionem recipientis quasi privata lex. De quo canon tradit eos qui privata lege ducuntur generali non teneri. Est autem operatio sua facere quodam intimo sapore cum illustratione certa/ cognitam esse veritatem. Exemplum de Monica matre sancti Augustini secundum relationem eius in confessionibus. Datur aliquando discretio spirituum principaliter ad edificationem ecclesie/ sicut et donum prophetie/ vel linguarum /vel gratia sanitatum cum similibus. Et hoc reperitur in reprobis secundum apostolum et euangelium. Quibus si semper. et quomodo credere debeant fideles grandis

q̃stio ē. Quã videt̃ sũmariꝫ absoluere canõ dicẽs. Nemini dicẽti se missum desup opꝫtere credi/nisi de sua doceat missiõe. Exemplo iohãnis baptiste ¶ Iuxta qđ sumit̃ ꝑma ꝟitas. Q̃ habendi sunt suspecti vł nõ statim admittẽdi ĩ doctrinis suis/maxime si sint extranei tales q̃ se dicunt discretiõem ꝛ visionẽ spirituũ dono sc̃tispũs possidere Alioquin q̃ cito credunt leues sunt corde. ꝛ faciles ad errorẽ. Quid fiet igit̃: Certe iudiciũ expectabit̃ ſm p̃missos q̃nq3 grad⁹ examinãdi doctrinas ab infimo vsq3 tãdẽ ad sup̃mũ. Qđ est ↄciliũ si res apparuerit ꝑoribꝫ ambigua ꝛ vrgens decisio reputet̃. ¶ Altera ꝟitas. Nemo facile dꝫ estimare se ꝑuata lege moueri q̃n humano se pat⁹ sit subdere pareretq3 iudicio. qm̃ nõ est dissenſiõis deus. Neq3 formidet q̃ hmõi est si cũ vera hũilitate ↄsiliũ querit alienũ se ꝑptea decipiendũ. vel a spũsc̃tõ deserendũ/exemplo p̃dicatoris nr̃e etatis egregij mgr̃i vincentij. ¶ Concludit dñs Bonauẽtura ꝑ p̃missis vbi q̃rit si q̃s possit excusari adorãdo diabolũ ostendentẽ se vice christi: q̃ nequaq3. Rõ/quia supest tali casu triplex remediũ. viꝫ suspensio iudicij ꝓprij. petitio alieni ↄsilij. aut tandẽ imploratio diuĩ auxilij. qđ nõ deerit faciendo qđ in se ē ꝑmis duobꝫ modis. Exemplo btĩssimi martini. ꝛ aliorũ plimorũ. ¶ Obijcit idẽ Bonauentura de adoratõe eucharistie q̃nq3 nõ cõsecrate in manibꝫ sacerdotis. Rñdet casũ istũ ↄmunem esse/q̃ sp implicitã habꝫ ↄditõeꝫ vel p̃sũptiõem q̃ sacerdos fecerit ſm debitũ eccłie ritũ que ↄditio nõ debꝫ exꝑmi in adoratione. Saluat̃ tñ adoratio ne peccatũ sit ꝑpter morẽ fideliũ. Exemplũ đ adoratõe imaginũ. Non sic de adoratõe panis in mẽsa. etiã si ↄditio poneret̃/dicẽdo. adoro te si tu sis ↄsecratus. Non eni sunt tales circũstãtie ꝑut in altari. Sumit̃ inde consequẽter cautela ꝓ laicis circũstantibꝫ altari q̃ hostiã nõ adorẽt q̃ntũcunq3 videat̃ ĩ manibꝫ sacerdotis/nisi cum eleuat̃ ꝛ postmodũ. Sed nec sacerdos caute facit ñ abscõdendo visionẽ a ppło dũ ↄsecrat. Aut cortinarũ ꝟsus deberet opponi. Aut a circũitu altaris arcẽdi eẽnt alij maxie populares

Secũda pars principalis.

Prima cõsideratio

Attendendũ est in examĩatõe E doctrinarũ. Primo et principalit̃ si doctrina sit ↄformis
a sacre scripture tã in se q̃ ĩ modi traditõne. Declarat̃ ex autoritate btĩ Dionysij dicentis in sentẽtia Nihil audendũ dicere đ diuinis nisi que nobis a scriptura sacra tradita sũt. Cui⁹ ratio est qm̃ scriptura nobis tradita ē tanq̃ regula sufficiens ꝛ infallibilis ꝓ regimĩe toti⁹ ecclesiastici corpis ꝛ membroꝝ vsq3 in fineꝫ seculi. Est igit̃ talis ars/talis regła vel exẽplar cui se nõ ↄformans alia doctrina. vel abijciẽda est vt heretical' aut suspecta aut ĩptinens ad religionẽ ꝓrsus est hñda. Hic glosa quedã sup illđ. Apparuerũt moyses ꝛ helyas loq̃ntes cũ eo. scꝫ iesu in trãsfiguratione. Suspecta est oĩs reuelatio quã ñ ↄfirmat lex ꝛ ꝓphete cũ euãgelio Que tria significant moyses helyas ꝛ christ⁹. Alioq̃n delusiones demonũ aut poti⁹ ꝓprij capitis fantasiatões q̃ reuelatiões habeant̃. Talibꝫ idiotis obijciat̃ illud xp̃i. Erratis nescientes scripturas. ¶ Utro dicet aliquis Ecce q̃ a ꝑncipio ꝛ vsq3 nũc doctrine salubres tam ꝟbis q̃ scriptis inserte sũt/quas scriptura sacra nõ ↄtinet. Immo ↄtinet respondem⁹ ſm aliquẽ g̃dum ꝟitatũ catholicarũ. quos g̃dus qm̃ alibi explicauimus breuitas h̃ nõ apponit. ¶ Queret aliq̃s q̃d sibi vult finis huius ↄsideratõis loquens de modo traditõis scripture. Nunq̃d põt alia salubris doctrina taliter tradi q̃ redderet̃ inepta et nociua: Potest vtiq3. Ponit̃ ad p̃sens exẽplũ de doctrina Raymũdi lulli/que q̃dẽ alta ꝛ vera ꝛ copiosa multũ cõtinet/nõ tñ in multis absq3 ponibili calũnia de q̃bꝫ nihil ad p̃sens. Hoc vnũ placꝫ inserere tpibꝫ nr̃is in sacra theologie facultate parisius institutũ. Habꝫ ipe lulli modũ traditõis specialẽ sub magnis voluminibꝫ ad certa noĩa/ad caracteres ꝛ figuras Sẽsit eadẽ facultas nõnullos de suis suppositis vt proni sumus ad nouitates. velle traditionẽ hmõi multiplicare ꝑ studium. Nam ꝛ in Arrogonia dicit̃ edoceri. Constituit ꝓtinus statutũ qđ p̃ribꝫ carthusiẽn. ꝓpe parisius significauit ꝑ lr̃am. habẽt eni copiã librorũ dicti lulli. Quo statuto ꝓhibebat̃ oĩbꝫ suppositis suis ne derelinq̃ntes modũ doctrinalẽ sanctoꝝ doctorũ ꝑ ecclesiã approbatoꝝ. et q̃ tentus ē hactenus ĩ sacra theologie facultate trãsiret ad nouã

F hanc fantasiā dī curiositatē. ¶ Elicit ex his
cū p̄cedētib⁹ duplex cautela nedū p examī
natorib⁹ sȝ receptorib⁹ doctrinaꝝ maxime
religiosis q̄s sua sancta/nō dicā rusticitas
cū Hieronymo/sȝ hūilis et deo amabilis
simplicitas ꝯmēdat. Nam q̄ ambulat sim
pliciter ambulat ꝯfidēter. Simpliciter intel
ge nō ignārter/nō infantili sensu/nō negligē
ti vel hebeti intellectu. sȝ absq̧ plica dolo/
sitatꝭ/ꝓsutie/curiositatꝭ/supbie. Alioqn q̄
ignorat ignorabit. ¶ Pria cautela sit eis nul
lā r̄cipe doctrinā absoluto iudicio/nisi al
tero sex modorū p̄me partꝭ approbatā. et
eo magis si ꝯmo vel modus sit extrane⁹ a
ꝯmūi ꝯmōe doctoꝝ. q̄uis sentētie eius ap
parerēt morales vł philosophice. Theolo
gizat aliqn̄ demon/ait climacus. ꝛ patȝ in
euāgelijs etiā corā iesu quē tēptare p̄sūpsit
ꝛ dicere Scptū est. Angelꝭ suis mādauit
d te ꝛc̄. nihilomin⁹ phibuit xp̄s. Cui pau
lus ꝛ alij se ꝯformāt ne testimoniū q̄ntūli
bet in supficie verū accipet a demoniacis
vł phitonib⁹ vł simulacrꝭ ꝛ ppbetꝭ insani
entib⁹ vt sibille sunt ꝛ ventiloq̄/ cū ceteris
magicis maledictis Nā q̄ ꝯmūicatio lucꝭ
ad tenebras ꝛ xp̄i ad belial? Pº p̄ma quia
sunt excōicati. Scđa qȝ nullū verū bono
fine dicūt. Tercia qȝ ꝯtinuo aut tandē fal
sitatē ingerūt/et si mille p̄miserint ꝟitates.
Non est enī doctrina fallēs q̄ vera nō mi
sceat/ꝭm Bedā. ¶ Altera cautela ē. Cōfer/
re ꝯtinuo doctnā q̄ termios habȝ extrane/
os vł sentētias nouas ꝛ pegrinas ad ꝭmi/
nos doctoꝝ ꝯmuniū ꝛ sentētias eoꝝ. Hoc
xp̄s ꝯ diabolū egit. Hoc magn⁹ anthoni⁹
docuit. Hoc paul⁹ intellexit cū diceret ad
discipulū. ppbanas vocū nouitates deui
ta. Hoc Aug⁹. nobis inq̄t ad certā regulā
loq̄ fas est Hoc Hiero. Ex ꝟbis inq̄t inor
dinate ꝓlatis orit heresis. Hoc serenissime
custodiuit sacra theologie facltas parisiē.
Cui⁹ vnū e mlt̄is sit h̄ exēplū. vn⁹ licēna/
t⁹ posuit i vesperijs Qȝ pater erat cā filij.
id ē p̄r generat filiū. Cōfesti oppssum ē os
eius/neq̧ sibi p̄missum ē talib⁹ vti termis
licȝ oñderet exponēdo se veꝝ tenere sensū.
Sic Aug⁹ loq̄ns de fato iuxta phoꝝ aliq̄
tum verā sniam qȝ deus erat fatū. Tene in
q̄t sententiā sȝ corrige linguā.

Consideratio scđa

G Attendendū est in examiatōe doct
narū cuius sit ꝯditōnis docēs seu
publicās siue scribens. Declarat. qȝ nō mo
dicū refert int̄ doctū rei quā loquit/ꝛ inter
indoctū/et inter senē ꝛ iuuenē. int̄ morige/
ratū et dissolutū. inter hoīem boni naturalꝭ
iudicij/et patientē in cerebro vel imprudē/
tem. Demū inter virū ꝛ mlierē. Fuit Gali
enus i arte sua peritissimus medicie. He
mini dū puerul⁹ studeret in artib⁹ ip̄m irri
sum. qȝ posuit q̄rtam figurā i syllogismis.
Mittit inquiūt falcē suā in messem alienā
qȝ nō logicus sȝ medicus ē. Loq̄t aduer/
sus eundē rabbi moyses medic⁹ Quia p̄su
mens de scīa medicine p̄sūpsit ꝯseq̄nter de
multis tanq̄ illa sic̄ medicinā ꝯgnosceret.
in q̄b⁹ turpit ip̄m errasse notauit. Et hic er
roꝝ familiaris admodū sapiētib⁹ hui⁹ secu
li/q̄ dum se vidēt honorari p aliq̄ scīa. sit le
gū/sit canonū. sit industrie mūdialꝭ/laxant
facilit ora de ꝭmōib⁹ q̄s nesciūt. vt de the
ologia/q̄si ꝟecūdarēt aliq̄d ignorare. Aut
aliqn̄ maiori demētia q̄ nō cognoscūt i se
despiciūt i alijs tanq̄ supuacua ꝛ noxia/ne
videant ea q̄ sūt vtilia/neq̧ ꝯgscere. Quā
to ꝯsultius iubet sapiēs. Prudētie tue po/
ne modū. qm̄ magna ps sciē ē/dic̄ Hiero.
scire q̄d nescis. Magne demū modestie ta
liter agnoscere. ¶ Porro differētie patēt re/
liq̄. De senib⁹ expertis q̄bus ideo est sapiētia
De bn̄ morigeratis q̄si hūilib⁹. De natura
liter prudentib⁹ respectu iuuenū. quos ait
Aristo. nullus eligit/cū ꝯstet eos nō eē pru
dentes ꝓpt inexperientiā. Respectu q̄ȝ mali
uoloꝝ q̄s excecat malicia. Respectu demū
q̄s melancolicoꝝ q̄ seipos regere vel ppam
domū nesciūt desipiētes i manifestꝭ. ¶ Po D
stremo sexus mliebris ab apłica phibetur
autoritate ne palā doceat. doctrinā itellige
seu ꝟbo seu scp̄to noīe suo publicatā/ ma/
xime si fuerit ad viros. nec qualescūq̧ sȝ sa
pientes sȝ eruditos sȝ statu i deuotōe vel
religiōe p̄cellētes Sententia ē Grego p̄sum
ptōes esse velle docere sanctos ē doctores
Culpat Hieron. eos q̄ discūt pch pudor)
a feminis q̄d viros doceāt. Quid si tal se
xus apposuerit ambulare in magnis ꝛ mi
rabilib⁹ sup se visiones q̄tidie sup visiōes
addere. lesiones quoq̧ cerebri p epilentiaȝ
vel ꝯgelationē/aut aliā melācolie speciē ad
miraculū referre. Nihil dniq̧ dicere nisi vi
ce dei sine medio reuelātꝭ. Appellare sacer/
dotes dei filios suos. Docere eos pfessiōȝ
suā in q̄ nutriūt assidue/q̄lit obedire supio
rib⁹ deberēt etiā vbi diabol⁹ essȝ incarnat⁹

Q, si dolēt in aduersis ꝑ sensualitatē amo
re sunt īpfecti/cū nec Paul⁹ nec Maria. I
mo nec xp̄s haud dubie ꝑfectissimi fuerit
doloris expres/imo si desūt pene sensus q̄
lis erit patiētie ꝟtus? Dicit altera se annihi
latā fuisse ꝑ morula tp̄is. Altera ꝙ mirabi
liori vniōe deus vniebat̄ sibi, q̄ꝫ hūanitati
suscepte xp̄s iungebat̄. cū talib⁹ sine nūero
que nec magnis voluminib⁹ plene referen
tur. aut relate ꝯuincerent̄ ꝑ singula. Dictū
est grauit̄ a poeta. Variū ꝛ mutabile sꝑ fe/
mina. Quales describēs ap̄ls vitare docu
it curiosas ꝛ ꝟbosas ductas varijs deside
rijs. Et ve parēti nostre p̄me. q̄ p̄mo verbo
suꝑ relatōe diuini p̄cepti his mētita ē. Pre
cepit inq̄t deus ne comederemus/ꝛ ne tan
gerem⁹. H addidit ne tāgeremus. sequit̄ ne
forte moriamur. Ecce incertū retulit quod
erat certissimū. ¶ Neqꝫ tn̄ ista dicētes dero
gamus grē dei neqꝫ mulieꝝ q̄s elegit p̄uile
giate scitati. sꝫ nob̄ vigilādū est aduersus
astutias dyaboli iaꝫ ab initio ceptas. ¶ Et
cautela duplex int̄ alia sumēda est. Prima
oīs doctrina mulieꝝ maxīe solēnis ꝟbo vł
scripto reputāda ē suspecta/nisi p̄us fuerit
altero sex modoꝝ q̄s p̄ma ps refert diligē/
ter examiata/ꝛ multo āplius q̄ꝫ in doctria
viroꝝ. Cur ita? Patet ratio. Quia lex cōis
nec q̄liscūqꝫ/sꝫ diuina tales arcet. Quare?
Quia leui⁹ seductibiles/qꝛ ptinacius sedu
ctrices. qꝛ nō ꝯstat eas eē sapīe diuīe cogni
trices. Aliud ē garrire q̄ venerit ad fan/
tasiam. Aliud de scripturis sctīs ꝓferre ser
monē. Istud cū artis stabilitate subsistit.
Aliud dilabit̄ sine firmitate. Ubi sūt scri/
pta tot deuotissimaꝝ eruditissimarūqꝫ fe/
minaꝝ/sic̄ Paule/sicut Eustochiū? Certe
nulla supsunt. qꝛ nulla p̄sumpserūt. ¶ Se/
cunda cautela q̄ tacta ē. Conferat̄ stati do
ctrina ꝑ singlas snias ꝛ ꝟba/si sit ꝯformis
ad doctores approbatos ꝛ si sic q̄d addat
ad illos in pōdere sniaꝝ. vel religionis edi
ficatōe pensēt̄. Sūt em̄ doctrine q̄dam ha
bentes folia ꝟboꝝ q̄si speciosissima. que si
discutiant̄ inueniunt̄ siles ficulnee/cui ma
ledixit dn̄s. quia sunt sine fructu/aut ꝑ fru
ctu reddūt instar pomoꝝ sodome solā ci/
nerem quo turbat̄ sensus nō reficit̄ affect⁹
nec tandē illuminat̄ intellectus. ¶ Notetur
ad extremū ꝙ scti ꝓphe/ꝛ doctores iā vni/
uersalit̄ approbati/recipiūt in suis verbis
obscuris ꝛ ābiguis interp̄tatiōeꝫ q̄lis non
debet̄ nouell̄ ꝓphetātib⁹ de corde suo/aut

ꝑ ꝯsteriū vide suo q̄ma diuio.

Consideratio tercia

Attendendū est in examinatōe do/ J
a ctrinaꝝ/cuius ꝯditōis sunt hmōi
doctrinas vel audiētes/vel ꝯducē/
tes/vel recipiētes. Dixit sapiēs de p̄ncipe/
id quod ad om̄es trahi p̄t. Qui libēter au/
dit ꝟba mēdacij oēs mīstros habꝫ īpios.
Quid nēpe est efficaci⁹ ad corrūpendā oēꝫ
doctrinā q̄ꝫ adulatio subdola vł cōsulētiū
vł ꝯscribentiū vł audiētiū/vel recipiētiuꝫ
cū īdiscreta laude et inexamiata glia siłcū
admiratōe. O q̄tiēs vidim⁹ impletū illud
comici de adulatore. hic ꝑfecto ex stultis in
sanos facit. Qd̄ in de amicicia vetuit cice/
ro/dicēs hoīes adulatiōis īpletos vēto si/
bi sumere ꝓ̄pis improbissimas vel errore suo
fundatas/vn̄ nihil superest ipis nisi discri/
men ꝛ ꝑditio/dū tales hi se reputāt q̄les au
diūt doctos sapiētes deuotos eloquētes
Quo cōtra nihil ē optabilius ad virtutem
humilē/q̄ꝫ libēter nedum audire sꝫ inq̄rere
diligēter. q̄ dicat ei cū omni libertate veri/
tatē. Sint in exemplū nobis lucifer cū an/
gel̄ suis. q̄s q̄d aliō q̄ꝫ ꝓpria fefellit adula/
tio. Sint hoīes qui se tanq̄ꝫ deos hac tra/
cti vesania/coli iusserūt extorserūtqꝫ. ¶ At/
uero q̄d ad rem spectat q̄ nūc agit̄ q̄ret ali/
quis? Multū certe ꝑ oēꝫ modum/qd̄ sub
cautela duplici notabimus. ¶ Sic̄ nulluꝫ
habet vir vel mł̄ier efficaci⁹ apud se reme/
diū ꝑ delusionib⁹ euitādis q̄ꝫ eas cū hūili
tate sedula fugere nec q̄rere ꝑ miracła vel
reuelatōes regi/spreto hūano sapiētū cōsi/
lio. sic alioꝝ respectu nihil fugibili⁹ habere
debꝫ q̄ꝫ adulatōem idoctorū vł p̄uorū. ni/
hil quoqꝫ desiderabili⁹ q̄ꝫ herere comitib⁹.
sint ꝯfessores. sint alij q̄ sine plica dolosita/
tis ingerūt assidue simpliciter ꝛ hūilit̄ sa/
pe. Talē habuisse he. Bern̄. frēm suū Ge/
rardū referūt. q̄ nec ī manifestis signis ap/
plaudebat brō bernardo. sꝫ cū aspnatiōis
cachinno reijciebat. nō ad neq̄ciā ꝓteruaꝫ
sꝫ hūilitatē piā agens. Sūt ꝯfessores qui
de nōnullis q̄s vel q̄s audiūt ꝟba faciunt
in bonū. O q̄ꝫ pura mens q̄ꝫ itegra q̄ꝫ sine
mortali delicto. Essem tal̄ vtinā cū mei si/
milib⁹. nō aduertētes q̄ talit̄ agūt se ꝑ indi
rectū culpare reliq̄s ꝯfitentes eis. q̄s n̄ ita
p̄dicant/sił ꝛ occasionē dāt suis laudibus
nō q̄litcūqꝫ. sed in ꝯfessiōe mentiēdi. Estꝫ
hic habēd⁹ ꝭmo latior/p̄tiꝫ ī materia cano

nitatõis et testificatõis sumpte p ꝯfessorē
Et sup his ⁊ aliis ꝑticlarioꝛ erit inq̄sitio
facienda dũ mod⁹ exẽplaris uĩ ē p narratõ/
nes exẽploꝝ tractabit̃. ¶ Sequit̃ alt̃a cau/
tela p p̄lat̃/et spẽalit̃ doctoribꝫ /apõ inferi
ores p̄s̃tim idiotas ac sine lr̃is mlĩercl̃as.
Caueãt q̄ dati sũt ĩ regimẽ ⁊ exẽplũ ne leui
ter suis ꝟbis aut factis approbẽt doctrĩas
earũ/vl̃ miracl̃a seu visiones ĩsolitas /ip̄is
maxime sciẽtibꝫ seu corã eis. Nulla plane
posset alt̃a dari talibꝫ ad fingenduꝫ fortioꝛ
occasio. Expti pluries loq̄mur. et Gre. xi.
testis fuit idone⁹ sed tard⁹ nimis. h posit⁹
ĩ extremis habẽs ĩ manibꝫ sacrũ xp̄i corp⁹
ꝓtestat⁹ ē corã oĩbꝫ vt caueret ab hoĩbꝫ si
ne viris siue mlĩeribꝫ sub specie religionis
loq̄ntibꝫ visiões sui capit̃. qꝛ p tales ip̄e se
ductus dimisso suoꝝ rõnabili ꝯsilio se tra
xerat ⁊ eccl̃iaꝫ ad discrimen scismat̃ ĩminẽ
tis /nisi misericors ꝓuideret sponsus iesus/
qd̃ horrẽd⁹ vsq̄ hucnimis heu patefecẽ euẽ
tus ⁊c̃. ¶ Hic papa cũ esseꝫ ĩ Auiniõe p Ka
therinã de senis ĩduct⁹ ē q̄lit̃ se romã trans
ferret/cardinalibꝫ et ceteris dissuadentibꝫ.
Quo cũ venĩret circa dimidiũ annũ obiit.
Extũc cepit scisma qd̃ circa annos. xl. du/
rauit Urbano. vi. ⁊ suis successoribꝫ in ro
ma vicꝫ Bonifacio. ix. Innocẽtio. vii. gre
gorio. xii. Alexãdꝛo. v. Johe. xxiii. Marti
no. v. vsq̄ ad ꝯciliũ Cõstañ. In Auiniõe
ꝟo Clemẽte. vii. et Bñdicto. xiii. q̄ ⁊ Petr⁹
de luna dictis. ¶ Hoc cancellari⁹ nõ põit
nec vsq̄ eã noĩat. Sed dñs stephan⁹ olim
ꝓoꝛ carthusie ĩ seits postea papie asserit p
ꝓa manu ex Katherine ꝓꝓꝛio oꝛe/easdẽ lit/
teras scripsisse ad papam ⁊c̃.

Consideratio q̄rta

A Ttendendũ ē q̄s finis sit hmõi
publicatõis doctrinaꝝ s̃m alte/
rũ triũ finiũ. q̄ sunt bonũ bono
rabile/vtile delectabile Et ꝓmo
de honoꝛabili vt de fastu describẽs Aug.
hereticũ dic̃ eũ esse q̄ alicui⁹ tpal̃ ꝯmodi ⁊
maxime gl̃ie/ꝓncipatusq̄ sui grã falsas et
nouas opiniões vl̃ gignit vel seq̄t̃. Horat
sũma de viciis et ꝟtutibꝫ in tractatu d̃ fide
causas octo ꝯfectõis heresũ. Remittamus
ad illã quã libẽter h ⁊ alibi ꝯmẽoram⁹ sum
mã/q̄m ex optimis vndecũq̄ collecta est.
Cui⁹ autoꝛ ꝯtẽpoꝛane⁹ satis fuit Guilhel
mo parisieñ. ⁊ scõ Thome/vir sine q̄du/
de cõuentu ꝑdicatoꝛũ lugdunẽ. Hic nihil
in ꝯpilatõe de fantasia ꝓꝓꝛii capitis sed de
ꝯmũi aceruo scp̄turaꝝ doctrĩã nectit. cui
si ꝯgent̃ nouelle visiões nostrarũ vl̃ nr̃oꝛũ
o sapiẽtissime de⁹ /q̄ntũ solidioꝛes/nõ vm/
bratiles inuenirẽt̃/ab eis tñ q̄bꝫ aduersus
sapiẽt̃ ꝯsiliũ nõ ē ꝑsuasũ q̄ aq̄ furtiue dul
cioꝛes sunt ⁊ panis abscõsus suauioꝛ. q̄q̄
magis ea mirant̃ q̄ vl̃ nõ intelligũt vl̃ inso/
lita sũt/sepatũ volẽtes hr̃e ꝯuiuiũ. similes
atheniẽsibꝫ volentes sp̄ audire aliq̄d noui
ꝓruriẽtes auribꝫ. ¶ Quo ꝯtrã sit cautela du
plex. Ruminet assidue docẽs vl̃ scribẽs vel
studẽs quis suus sit finis intẽtus. Pauci
sunt admodũ q̄ nõ rñdeãt vt tãdẽ salu⁹ fiã
Sed sepe sub generalitate mẽtit̃ iniq̄tas si
bi/dũ ad ꝑticl̃ares et ꝓxios venit̃ fines. et
sub negocio charitat̃ agit̃ negociũ vanita
tis. Tẽptatõem suꝑbie reputauit Aug uĩ
difficile ꝯgñscibilẽ/qꝛ ñ hꝫ hõ fas expiri quẽ
admodũ ꝑatus ē gl̃iam ꝯtẽnere. sicut nõ ē
fas hoĩ male viuere ne laudet̃. Accipiebat
aũt sibi q̄dã nr̃i tp̄is signũ tale. Querebat
a seip̄o corã deo de doctrinis ꝓꝓꝛiis/quas
vl̃ ex officio/vel p laudabili ꝯ ociũ ĩers ex
ercitio/vel p q̄siti distributiõe talẽti /vel p
tp̄is necessitate scribebat Ecce fuet̃ ĩtegra
tibi merces (ait) a dño ꝯseruet̃ ⁊ aliũde sua
ꝓximis tuis edificatio p aliená doctrinaꝫ
seu p tuã velut alienã/q̄si mortu⁹ sis a coꝛ/
de q̄d rñdes: Nunq̄d nõ adhuc ĩ publicũ
ꝓdire tua cuperes scp̄ta: Si tãdẽ inuenie
bat ĩ ꝯsciẽ serenitate q̄ equo aĩo celari scri/
pta sua tali casu vellet /grãs agebat deo tã/
q̄ excussus a palea vanitat̃. Sin autẽ/ge/
mebat sub põdere gl̃iatõnis vane. Quesiti
fuerũt a btõ Grego. libri sui. Remisit ad li
bꝛos August. suadẽs in illis poti⁹ exerceri
¶ Altera cautela suadet hr̃e ꝓmptitudinẽ
q̄ doctrie q̄s aliq̄s legit aut studet aut scri
bit publicũ subeãt examen/ ⁊ poti⁹ in vita
q̄ post moꝛtẽ. vt si q̄d erroꝛis deꝑhẽsũ fue
rit corrigat viuẽs Donat hic ꝓmptitudi
nem ꝓtestatões fieri solite ĩ actibꝫ sacre the
ologie publicis. Hoc intendebat q̄ dixit.
hereticare potero sed hereticus ñ ero. Qua
re: qꝛ nemo nisi ꝑtinax heretic⁹ ē. Nẽo quo
q̄ ꝑat⁹ corrigi ꝑtinax ē. Respicit hec cau/
tela venerabilẽ ⁊ deo sacratũ patrẽ. cui⁹ oc
casiõe sũptũ ē p̄sens opusculũ. q̄ libros ali
os sui tp̄is nouellos voluit examẽ hr̃e. Re
spicit ⁊ oẽs ĩ cõi doctores. quatin⁹ ea stu/
diositate doctrĩas ꝯponãt suas/ tãq̄ ꝓro/
tin⁹ interrogãdas ab hoĩbꝫ. Fuit iste vt ar

bitroꝛ nō paru⁹ ſtimul⁹ btō Hieronymo
q̄ ſe tot aſpiciebat hr̄e obſ̄uatores ⁊ emu/
los. vt q̄ꝫ optime ſcriberet vel trāſferret

Conſideratio. v.

Attēdēdū ē in examinatōe doct
a naꝝ de fine. Si ſit ad ꝯmoduꝫ
tp̄ale vl̄ q̄ſtū. Dici non poſſꝫ q̄ꝫ
mēdax ē cupiditas. nec diuinis
parcit nec hūanis. Hoc in aduocatis plu
rib⁹ eruditis ad mendaciū q̄libꝫ ī cā. Hoc
in doctrinis vſurioꝝ et ſymoniacorum.
Hoc in q̄ſtorib⁹ publicis ſup ꝯfictōne mi
raculorū vel reliq̄aꝝ vl̄ indulgētiarū. Hec
heu doloroſi⁹ quo ꝑnitioſius ⁊ indignius
in p̄dicatorib⁹ nōnullis ad pplm / ſuas vl
tra modū ꝯceſſiōes ⁊ ꝑuilegia dignitates
ꝑiudicialit̄ amplificātib⁹. vbi q̄ꝫ crebro vi
dere miſabilit̄ ē. quēadmodū ſathanas in
ſe diuiſus eſt hn̄t doctrinas ſuas ſuorūq̄ꝫ/
mutuo p̄ferūt exaltāt p fas nefaſq̄ꝫ defen/
dunt. Ac p inde q̄t in fide. q̄t in bonis mo
rib⁹ ſcādala. q̄t errores etiā circa nob natu
ralit̄ imp̄ſſa p̄ma leḡ p̄ncipia viderit etas
nr̄a. Plāgere nūc magis q̄ꝫ in mediū redu
cere libet. duplicēq̄ꝫ notare cautelā. ¶ Pri/
ma ꝯſulit ſimplicitati deuotorū q̄ꝫ nō īte/
eſt curioſos eſſe ſup ītentōib⁹ occultis ſcri
bentiū / quatin⁹ expeditā regiāq̄ꝫ viā ince/
dāt legēdo ſcp̄turas q̄s ſciūt ab eccl̄ia to/
ta receptas. q̄les vtiq̄ꝫ ſufficiūt. Aut ſi pro
dubiorū deciſiōe nōnunq̄ꝫ occurrētiū ha/
bēdū ſit ꝯſiliū / q̄rāt ab illis tales quos mi
nus eſt ꝓbabile fauore vl̄ odio / q̄ſtu vl̄ fa
ſtu trahi. quales ſūt iā mortui / viuētes in
ſcp̄tꝭ ſuis ſi materiā q̄ q̄rit̄ attigerint. Si
p̄terea fuerint ī illa tā intenti q̄ꝫ expti. Al
ti nimirum ml̄ta ſcribūt velut ī trāſcurſu.
multa q̄nq̄ꝫ nō ſatꝭ ad ſuā ſpectātia faculta
tē / vt ſi theologus purus vellet de punctꝭ
exq̄ſitis canonū pure poſitiuorū / aut pur⁹
canoniſta d̄ apicib⁹ theologie declarādis
ferre ſniam. Cuilibet ī arte ſua poti⁹ ē cre/
da fides ſi nō alia rōe pactū vt aiūt refor/
met. qd̄ medicorum ē ꝓmittūt medici / tra
ctāt fabrilia fabri. refert ab Oratio Hiero
nym⁹ ¶ Grādis aūt ꝯq̄ſitio caderet h̄ d̄ do
ctrinaꝝ hereticaliū cognitorib⁹ atq̄ꝫ iudici
bus / qual̄ ſit aptioꝛ ſcia. Nunq̄d theologi
ca vl̄ canonica / ſꝫ diſtinctio ꝯcordiā facit /
q̄ ſuū cuilibꝫ tribuit officiū theologo d̄ ve
ritate catholica / aut oppoſita hereſi. iuriſte
de penis ⁊ mō iudiciꝗ ꝯfert ptes ſuas. Cu
ius declaratōeꝫ alibi traditā h̄ nō inſerim⁹.
ſcd̄am ilico ꝯponētes cautelā. ¶ Prouidē/
dū ē ſedulo p rectores xp̄ianitatꝭ / ne ſtudiū
theologice ꝟitatꝭ depeat. ſꝫ alicubi reſideat
velut in fonte. Alioq̄n timendū ē ne ſupſe/
mine nt̄ hereſum ziʒania / ꝓpt varietatē tot
capitū tot inſup paſſionū diuerſarū. vnd̄
ml̄tiplicatio ſeq̄t̄ iudiciorū. vbi ſi deſit re/
curſus ad theologos nō d̄p̄uatos ⁊ ī vnū
collectos / q̄s oro ꝓuidebit. Si dixerit ali/
q̄s. fiet recurſus ad ſedē ⁊ curiā ſūmi pon
tificꝭ. Nō negabim⁹ h̄ ſi theologia illic ha/
buerit ſuos doctores nō ꝑtiales. nō ſeductoſ.
nō faſtuoſos. nō q̄ſtuoſos / aut inuidos. nō
ptāti ſectari. nō ſp̄ūali pl⁹ q̄ꝫ ꝟitati fauētes
Alioq̄n tolerabili⁹ eſſet nullos hr̄e q̄ꝫ taleſ
pati. Acclamātes h̄ et deridētes nouim⁹ h̄
de ſatrapis eccl̄iaꝝ. Quid nob et eccl̄ie de
theologis. nā p q̄s alios hereſes oriunt̄ et
orte ſunt / certe p eis ſilēs q̄tidie. ⁊ ſi nō ī p̄/
dicatōe ſaltē in ꝑbis domeſticꝭ ⁊ opatione
Sed eſto ꝓueniāt hereſes p theologos de
p̄uatos. nō enī theologia ſic̄ nec canonica
ſcia ꝯfirmat hoīeꝫ in ꝟitate. Nūq̄d eo ca/
ſu pl⁹ eniti ꝯuēit ſuſcitare ꝯ tales reprobos
⁊ noxios / pl̄es alios potētes obſiſtere ſuis
hereſib⁹ palliatis / q̄s ſoli theologi vl̄ dep̄/
hēdere vl̄ ꝯuicere ſufficiūt. Illi ꝓo culpā
tur rōnabilit̄ hereſes introducere q̄ ex offi/
cio reſiſtere debētes / facti ſunt ſpectatores
ceci / canes muti / naute ſtulti nauē eccleſie
naufragijs oīb⁹ exponētes / quā regere nec
ſciūt nec volūt. ſciētib⁹ deniq̄ꝫ volētibuſq̄ꝫ
ſuccurrere viam claudūt. ipos abijciūt. in
famant. ſpernūt.

Conſideratio. vi.

Attendēdū ē ī examiatōe doctri
a naꝝ d̄ fine. ſi ſit bonū d̄lectabile
vl̄ carnale ſeu ſp̄ūal̄ luxus. Et ſi
cut manifeſtū ē q̄ oīs excellens
affectio trahit ad ſe iudiciū rōnis. Uerū ſi
ſic̄ nulla ē vehemētioꝛ q̄ꝫ luxurioſa libido:
ſic ad errādū falſūq̄ꝫ docēdū nulla ꝑnicio/
ſioꝛ. Patuit in ſectꝭ turelupinoꝝ q̄ꝫ ſequa
ces nō deſūt vſq̄ꝫ hodie q̄n et vbi latere pu
tauerint. ſerpūt vbilibꝫ Epicurei ſub tuni
ca xp̄i. q̄ ml̄tiercul̄ p̄mo deuotōeꝫ fingētes
ſpecieten⁹ paulatim eis fidē tā q̄ꝫ lumen et
ocl̄os tollere q̄rūt. q̄tin⁹ eas licēti⁹ ad deſi/
deria ſua maligna ꝑſtituāt. Nō eſt noſtruꝫ
feditates horrēdas detegere. ꝯſiderātes il
lud apl̄i. Que in occl̄to fiūt ab eiſ turpe eſt

dicere. Porro luxus spūalis accipit ois cu-
riositas iproba sciēdi q̄ n̄ optʒ t plꝰ q̄ȝ oʒ iu-
xta psone q̄litatē. ¶ Sit igit p̄ma cautela n̄
plꝰ sape velle q̄ȝ optʒ sʒ ad sobꝛietatē. q: n̄ oi
bus oēs doctrine pueniūt. sʒ studētibꝫ alia
iubent ꝯgsci q̄ vel a religionū pfessoribus
vl ab hoibꝫ paꝝ idoneis ad apices doctri
naꝝ sublimiū phibent. q̄bꝫ lacte opꝰ ē/nō
solido cibo. q̄ diligētiꝰ ad inflāmatōʒ affe-
ctus piā ꝛ deuotam nutriēdi sunt q̄ȝ intelle
ctus eruditōeʒ. Nō q sperněda sit intelle-
ctus seu rōis illuminatio sine q̄ pceps in se-
ductōis baratrū cecꝰ iret affectus. sʒ curio
sitas incōcessa sciendi supba vitet. ¶ Unde
generalē finalēq̄ȝ statimꝰ cautelā/ppositū
apl'i ṽbū. Doctrinis varijs et pegrinis noli
te abduci. qd vt prudētiꝰ obsuari valeat n̄
minimā dabūt p̄misse ꝯsideratōes occasio
nē/iūcta sedulitate sollertiaq̄ȝ supioris i oi
collegio vl vniuersitate vl monasterio. sed
puiderint nō minori sollicitudie. q̄les apd
suos doctrine freq̄ntent ad aie fomētū q̄ȝ pa
nis q̄lis apponat ad corpis nutrimentuʒ.
¶ Supsunt alia plīma eo fortassis accom
modatiora q̄ fmo de moralibꝫ ptic'larit et
exēplariter seu p̄cticabilit traditus ꝛ citꝰ
accipit i estimatōe. et plꝰ heret i recordati-
ua motōe/sʒ ad p̄sens ista cursim dicta suf
ficiant.

Exemplū quoddaʒ

de seductōe mlieris/quod accidit anno do
mini. M. cccc. xxiiij.

R Ecitatus ē nup Lugduni gallie
corā clero pcessus cuiusdā mlieris
delate ꝛ detēte burgi i breyssia/que
est nōtabilis villa ducis Sabaudie. Circa
quā est domus sellióis ordis carthusien.
Hec mlier sub pallio deuotōis ꝛ reuelatō-
nū fingebat mirabilia. Astruebat enī se eē
vnā de q̄nq̄ȝ feminabꝫ missis a deo/ꝯpassi
ue p redimēdis innumeris aiabꝫ de iferno
Et iā sua collusiōe subdola decepat in reli
giōe illa q̄ȝplimas simplices mulierclas.
Sciebat vidēdo frontē pctā q̄ fecerat v-
nusq̄sq̄ȝ. hoc enī fm Aug. etiā diaboli ma
licia scire pt ꝛ suis reuelare. nō aūt ea q̄ futu
ra sunt absolute. siue q̄ in secreto cordis la-
tent/et nullo exteriori motu aut signo sese p
dunt. Habebat etiā supdicta mlier duos
carbones i pede q̄ eam affligerāt q̄tiescūq̄ȝ
aliq̄ aia ad infernum descēdissʒ. Quotidie
tres aias ab iferno libauit. vnā vl duas n̄

ne difficultate. aliā seu alias cū pena maio
ri vt dicebat. Mētis q̄ȝ excessus seu exta-
ticos freq̄nt hebat. in q̄bꝫ mirabilia p reue
latōʒ didicerat. Eratq̄ȝ mire abstinētie/sin
gularissime etiā vite. Pl'a ṽ oalia ꝺ ea scri-
běda forēt. Nup aūt cū spūs almꝰ scte sue
eccl'ie rector verꝰ (vt credit) hūc spm̄ falsū
detegere vellet hec mlier capta/ꝛ penis vt
torq̄ret ē addicta/q̄ oēm ṽitatē ꝯfessa est.
q̄lit p̄dicta cupiditatis occasiōe finxissʒ. vt
h̄ mō se nutriret ꝛ sue paupertati subueniret.
Aut fortasse p hmōi dyabolo se miserā i fa
mulā dedicauit. Inuēta ē insup morbum
caducū habere/ac eundē sub extaticis exces-
sibꝫ quos finxerat palliare. De q̄ cū varia
opinio essʒ an tāq̄ȝ heretica ꝯdēnaret/iudi
catū ē a doctis ad penitētiā eā admittēdā.
nec eē hereticā/q: illa q̄ fecerat dimisit nec
obstinata pmāsit.

¶ Finit tractatus de examinatōe doctrina
rū q̄ ad p̄mū modoꝝ i phemio positoꝝ

Sequunt aliq̄ cō

sideratōes q̄ ad tres modos reliq̄s

A Liperat ex q̄ttuor modis exami
nādi doctrinas ppositis pseq̄ de
tribꝫ. Sʒ cur istō nō fit ad noti
ciā deductū tangūt ꝯsideratōes
q̄ sequunt. ¶ Prima ꝯsideratio q i examia
tōe doctrinaꝝ nō sp expedit notificare pti-
culares defectus q̄ repti sunt apd eos q̄ se
alios docere iactabāt. Primo ne secretum
datū a viuētibꝫ ꝛ notis violet. Scdo ne ve-
ris doctrinis ꝛ canonicis miraculis seu pphe
tijs apd simplices aut malignos calūnie
locꝰ det. Tercio ne ptic'laris enūeratio pau
coꝝ sufficiēs p singul' estimet. Rursus in
examinatiōe doctnaꝝ ꝯsulēdi sunt experti
circa ptic'lares casus ꝛ euētꝰ q̄s suis tpibꝫ
inuenerūt. Primo q certius fm Aristo. iudi
cat expiētia q̄ȝ ars ꝛ exptus q̄ȝ artifex. Se
cūdo q: n̄ fiūt actōnes hūane circa genera
lia sʒ indiuiduis/sic medicꝰ nō sanat homi
nē sʒ hūc hoieʒ. ita moral' agens nō dr fa-
cere opꝰ i genere/sʒ h̄ opus i singulari. s. cū
circūstātijs debitis oibꝫ istis ꝛ illis. Tercio q
prudentia q̄ doctrix ē opeꝝ hūanoꝝ p̄sup-
ponit expientiā tā ex p̄teritis q̄ȝ ex p̄ntibꝫ ex
q̄bꝫ futura ꝯiecturat. ¶ Amplꝰ i examiatō
ne doctnaꝝ cauēdū ē ne dcipiat examināt
vl examināti credēs ppt relatōes isolitas
nūc ab illis nūc ab istis pceptas vl auditas
p̄fri a femis aut a laicis vsurpātibꝫ sibi no-

men scitatis ꝛ docētis. Prio iuxta vulgatū autorē. Rara fides idō/ qꝛ mlti multa loquunt ꝛ hf ꝛ sepe sine ɔsequētia sine rōe sꝫ et fantasia capitis ꝑturbati. Scdo qꝛ mlti sunt ꝗ decipiunt. Quis se decipi nesciāt/ nec decipe veliēt. Tercio/ qꝛ sunt aliꝗ multi ꝗ se decipi nō credūt/ alios tm̄ decipe volūt fingēdo mirabilia/ ꝛ illa ꝗ sciūt eē falsa. Et istoꝝ īfinit⁹ ē nūer⁹/ ꝛ a me ꝗ loqr frequent expertus/ ita ꝙ ex istoꝝ relatōe si credere/ si referre/ si scribere voluissē/ grādis effect⁹ fuisset liber atqꝫ mirabil apd̄ curiosos. Būdictus de⁹ ꝗ ꝑ taliū irrisionē ꝛ ɔtēptū me totiēs a seductōe fuauit. Fui ꝓdē fateor ꝑ relatiōes aliqꝝ magne merito reputatiōis ꝓ tim⁹ seductōi de qd ī heremita remēsi nisi modū rmsiōis ꝓpe deo volēte tempassē. Circa qd̄ tp̄s opusculū cōpilaui seu lectionē vnā de distinctōe reuelatōnū veraꝝ a falsis. ¶ Subinde in examinatiōe doctrinaꝝ marie circa doctrinaꝫ theologie mystice ꝗ ɔsistit in affectib⁹ ꝛ spūalib⁹ sentimētis nō est fas hoi magisteriū assumere sibi in oib⁹ sꝫ spūi scō dꝫ hec gr̄a ꝑcipue relinqꝫ. Prio/ qꝛ spūs vbi vult spirat/ ꝛ vocē eius audis/ ꝛ nescis vn̄ veniat aut ꝗ vadat. ꝓpterea nō dꝫ ei⁹ īspiratio sub certis regul aut termīs cōphēdi/ sic nec ḡtuita visitatio/ ꝗ ideo gratuita dr̄/ qꝛ pure ḡtis dat/ Quis vt plīmuꝫ nō ɔferat nisi ꝑparātib⁹ ꝛ faciētib⁹ qd̄ in se est q̄les sunt ꝗ exēplo mulieris fortꝭ ɔsiderāt semitas dom⁹ sue. Scdo/ qꝛ diuisiōes grāꝝ sunt/ ꝛ vnicuiqꝫ dedit de⁹ mensurā fidei solitarijs alit/ alit scholasticis. ꝛ ita de reliqꝭ. Tercio qꝛ semel loqt de⁹ ꝛ idipꝫ n̄ repetit. Ddit itaqꝫ de⁹ ꝑ scptură suā sacrā ꝛ ꝑ expositores suos hēre sufficiēter itellectū in oib⁹/ iuxta vocatōeꝫ vniuscuiusqꝫ. ¶ Ceteꝝ vocatio solitarioꝝ ꝛ mōachoꝝ ista ē vt plus studeāt affectui deuotōis/ ꝙ intellectus erudītioni/ nihilominus qꝛ dedit de⁹ mūdū disputatōi hominū tanqꝫ occupatōꝫ pessimā saltē malicia pene/ ne ꝑ ociuꝫ deteri⁹ hoies torpescerēt/ ne ꝓterea ꝑ fastidio ɔficerēt. abominātes māna celicū ɔdescēdēdū ē hūane fragilitati. ꝑmittendū ē idcirco religiosis aliqb⁹ inq̄rere de doctrinis scholasticorū/ ꝗ tractari solēt circa libros sniaꝝ. ¶ Porro si q̄rat a me ꝗs int ceteros doctores pl⁹ videat idoneus: Rn̄deo sine ꝑiudicio/ ꝙ dn̄s Bonauētura/ qm̄ ī docēdo solidus ē ꝛ secur⁹/ pi⁹/ iustus/ ꝛ deuot⁹. Preterea recedit a curiositate q̄tū pōt/ nō īmiscēs positiones extraneas/ vl doctrīas seclares dyaleticas aut phicas/ tītis theologicꭍ obūbratas more mltoꝝ/ sꝫ dū studet illumiatōni itellect⁹ totū rfert ad pietatē ꝛ rligiositatē affect⁹. Vn̄ factū ē vt ab īdeuotꭍ scholasticꭍ q̄ꝝ ꝓh dolor maior ē nūerus/ ipe minus extiterit freq̄ntat⁹/ cū tm̄ nlla sublimior/ nlla diuinior/ nulla salubrior atqꝫ suauior/ ꝑ theologis sit doctrina. Quāto deniqꝫ diligēti⁹ in senectute mea sū reuolut⁹ ad studiū ipi⁹. tāto facta ē ápli⁹ ɔfusa garrulitas mea. Dixiqꝫ mecū. sufficit h doctrina. vt qd stulto labore ɔsumeris: qd dictas: qd scribis: Multiplicēt penn⁹ ꝛ trāscribāt opa doctoris isti⁹. De ꝗ vere dr̄ illud xp̄i de Iohe. Erat lucerna ardēs ꝛ lucēs. Preterea sic apd̄ grāmaticos/ donat⁹ de ꝑtib⁹ orōnis/ ꝛ apd̄ logicos sūmule petri hyspani/ tradunt ab initio nouis discipul ad mēorie recolēduꝫ ꝛ si nō stati intelligāt. sic apd̄ theologicos discipulos/ breuiloquiū Bonauēture qd̄ īcipit Flecto genua/ videret valde salubrie īponēdū iūcto itinerario suo mētꭍ ī deum qd̄ icipit. In ꝑncipio ꝑmū ꝑncipiū. Itaqꝫ laus ōis īferior est his duob⁹ opusculis qꝝ vim agscere etiā sola credulitate n̄ ꝑu⁹ ē ꝑfect⁹. ¶ Deniqꝫ smo d̄ sentimētꭍ spūalibus ī ɔtēplatōe/ ī d̄uotōe receptꭍ nullaten⁹ ītelligit si n̄ expiat. ꝛ si nō itelligit nō amatur. si n̄ amat nō libēt audit sꝫ negligit vel spernit. nisi ꝗs ita fuerit īstitut⁹ ꝙ firmit ꝛ pie credat/ se ꝑparans vt sapiat ꝛ nō ītelligat neqꝫ seq̄t fātasias ꝓprij capitꭍ vl alieī. Sꝫ doctores approbatos ꝛ eruditos ī vtraqꝫ theologia scholastica ꝛ mystica ꝑ ducibus amplectat. Sūt īdustrie q̄dā notate sup hmōi negocio theologie mystice. Quis sepe maxia sit īdustria/ deserere quālibꝫ īdustriā/ et ꝙ hō secū habitās magisterio spūs scti tota fide. tota spe. tota charitate. tota se demū d̄uotiōe ɔmittat. Sūt aliq̄ scripta de impulsib⁹/ et de ɔceptib⁹/ ꝛ de cōcordia theologie mystice cū scholastica ꝛ sīlia mlta q̄ ꝑficiūt ad examinatōem doctrinaꝝ. Sꝫ hec interim suffecerit ad ɔsūmatiōeꝫ hui⁹ opusculi subnotasse.

¶ Finit de examinatiōe doctrinaꝝ a Iohe cancellario Parisien̄.

Epistola laudans

melliflua ꝛ ignea dn̄i Bonauēture doctrīa a ꝑfato Iohe cācellario ꝑisien̄. Anno. M cccc.xxvi. Lugdunū. missa cuidā frī miori

[P]Enē veni mittere ī terrā (dicebat
christus) ꝛ q̄d volo nisi vt arde-
at. In dextra nēpe dei est ignea
lex. cui⁹ eloquiū ignitū ē vehemē-
ter. cui⁹ oculi sunt sicut flāma ignis. cuius
ꝑco Johēs dict⁹ ē lucerna ardēs ꝛ lucēs ī-
star helie. Cōsiderās ista nr̄ Eustochi⁹ dn̄s
bonauē. voluit eē doctor ardēs. sciēs q̄m lu-
cere paꝝ ē ꝛ sepe vanū/sepe noxiū. q̄m scīa ī-
flat ꝛ demonē facit. q̄d eni demon interpta-
tur nisi sciēs sʒ absq͞ʒ charitate. Sortit⁹ est
idcirco ſm laudē vite sue pariē ꝛ doctrine
nomē ipē Bonauētura vt anthonomatice
doctor seraphic⁹ noīeꝛ. Docet h̄ ī speciali
suū itinerariū mētis in deū/cui⁹ opusculi
īmo opis immēsi/laus supior est ore mor-
taliū. Docet et suū breuiloquiū theologie/
pcessum ꝑꝑe theologicū retinēs/ꝛ q̄si con-
uersū ad ꝑorē/q̄m a ꝑmo ꝑncipio descen-
dit ad alias ꝟitates. Docʒ deniq͞ʒ lectura
sua ḡndior ignē suū cū lumine. vñ mirum
īmo miserū ꝛ miserabile videꝛ/ne dicam⁹
dānabile/q̄ pacto ꝑlate sunt doctrine q̄daꝫ
alie sub specie subtilitatꝭ pl⁹ inq̄etantes q̄si
cynifes egyptie/q̄ʒ sabbatū mentꝭ incēdio
terre gessem afferētes. Secutus est doctor
iste (se testāte) doctrīā cōem ꝛ solidā q̄ pūs⁹
vigebat/maxime tpe suo. Vñ ꝛ allegat ad
ꝯfirmatōeꝫ doctrīe sue ꝑisieñ. articlos/q̄s
p. B. ꝑisieñ. de ꝯsilio ꝛ assensu mgr̄oꝝ oīm
dicit fuisse dānatos ꝛ excōicatos. Viuēte
tūc ꝛ ꝯsentiēte frē alexādro de halis/cuius
doctrīa q̄nte sit vbertatꝭ dici; satꝭ neq̄t. De
q̄ ferꝛ rn̄disse scūs Tho. dū inq̄rereꝛ ab eo
q̄s eēt optim⁹ mod⁹ studēdi theologiam:
Rn̄dit exercere se ī vno doctore precipue.
Dū vltra petereꝛ/q̄s esset tal' doctor: Ale-
xander inq̄t de halis. Testor ita me legisse
ꝑdē in tractatu q̄dā de visiōe btā ꝯ Johā-
nem. xxij. Testāꝛ scꝑta eiusdē scti Thome
maxime scōa scōe q̄ʒ intimū sibi fecerat ꝛ fa-
miliarē illū quē laudabat doctorē Alexan-
drū. Et ecce ꝓh dolor doctores isti duo/
halis ꝛ Bonauētura videnꝛ q̄si sepulti cū
illis q̄rū nō est memor ampli⁹/ꝑ̄trim ī cor-
dis amore. ¶ Extollunꝛ alij q̄dā quoꝝ sint
vtinā noīa in libro vite. nō eni studiosꝭ in-
uidemus. Sed multe aliq̄s ipoꝝ lr̄e fece-
rūt sub noīe subtilitatis insanire cū sequa-
cibꝫ ipoꝝ. Aliūq̄d ñ insania ꝯcedere q̄ duo
ꝯdictoria sunt sīl' vera p eodē instāti tpis/
licʒ nō nature. q̄ ꝑterea mlte sunt ꝟitates
ab etno. et mlta eterna q̄ nō sūt de⁹. Iste ē
vn⁹ articul⁹ inꝛ ꝑmeōratos dānat⁹ anno
dñi. M. cc. xl. Legaꝛ scōus Bonauēture
dist. xxiij. circa finē/vbi recitaꝛ hec dānatō.
Exponiꝛ alter articul⁹/q̄ ꝑmū nūc/ꝛ cre-
atio passio nō sunt creator vl' creatura Er-
ror. Repetita ē eadē dānatio eiusdē articli
de etnitate ꝟitatū p dñm Stephanū ꝑisi-
eñ. inꝛ illos. cc. xix. articlos famosiores an-
no M. cc. lxxvi. s. p duos annos p⁹ felicem
obitus scti Thome et vere scti et gl'iosi do-
mini Bonauēture q̄ ꝑm⁹ obijt. vij. Mar-
cij/ali⁹ id⁹ iulij scd̄'m tpe ꝯcilij general' lu-
gdunū/p Gregoriū. x. celebrati. Dānata ē
nouissime p celeberrimū constañ. ꝯcilium
inter errores hus ꝛ hieronymi positio ista
de vniuersaliū realiū ꝛ etnoꝝ positōne/et
maxie q̄ aliq̄ sit entitas real' etna cōis deo ꝛ
creature. q̄ꝛ tūc nulla creatura potuissʒ cre-
ari q̄si de nihilo. sʒ nec possʒ ānihilari. ita fu-
it tūc argutū me audiēte ꝛ a dicto hierony-
mo stati ꝯcessū/sʒ dānatū/nup etiā ꝑisius
reuocatū. Dānauerat ꝑus ipē idē stepha-
nus pauciores articlos viuētibꝫ adhuc ꝑ-
fatꝭ doctoribꝫ. s. Anno dñi. M. cc. lxx. die
mercurij p⁹ festū btī Nicolai hyemal'/cui⁹
nūc crastino scribim⁹ hāc scedulā. Cā hu-
iusmodi dānatōis faciēde fuit tūc itrodu-
cta/fuit ꝛ postmodū ꝯtinuata. q̄ꝛ sic̄ tradit
Aug. viij. de ciui. nob ad certā regulā loquī
fas ē. liberi aūt ꝟbis loquūꝛ ꝑhi. sʒ ide mi-
rabili⁹ q̄ liberi⁹ errāt. Sic Aug. ꝛ ceti do-
ctores ātiq̄. sic ꝛ r̄cētiores b. Ber. ꝛ mgr̄ cū
reliq̄s ꝓtin⁹ obstiterūt errātibꝫ. sic̄ petro abe-
lardi/sic̄ Berēgario. sic̄ Johi scoto de theo-
phanis. sic̄ gilbto porretano/q̄ gilbt⁹ si mi-
n⁹ errabat ī matia de relatōibꝫ diuis/q̄ʒ pli-
mi posteriorꝭ tpis/patebit euidēter illi q̄ sb-
tilr ꝛ absq͞ʒ ꝑsonaꝝ acceptōe voluerit ꝛ sci-
uerit iudicare ꝛ argumētū btī Ber. a petro
de tarēthasia recitatū pōderare. ¶ Dānata ē
nup p ꝑdecessores meos/ī sacra theologie
facl'tate sub plibꝫ articul' doctrīa quā nō-
nlli solū īpune subtilē garriūt/quā igrātes
vocē ꝑpaꝫ nōnlli veluti pice loq̄cissime sta-
bilire nitūꝛ/cū sit mera īsania ꝛ vāitas fal-
sa. Vn⁹ articul⁹ inꝛ ceteros ē/q̄ aliq̄d sit de⁹
real'r q̄d ñ sit formal'r de⁹ Error. Ali⁹ q̄ in
diuis sint ponēde ꝑoritates ꝛ posterioritā-
tes alie q̄ʒ origis Error. Ali⁹ q̄ ꝑsone diuie
distiguāꝛ p absoluta. Error. Constat aūt q̄
nlla ē maior distictō real' nec ex natā rei ī di-
uis q̄ʒ triū ꝑsoaꝝ Nlla ē igr̄ distictō ī diuis
p absoluta/de q̄ nō ē dubiū q̄ maior est q̄ʒ p

relatiua solū. Deniq̄ q̄ ṗt fidei pietate xpi/
an⁹ asserere q̄ eēntia diuia sit ex pte rei seu
realit̄ disticta ab ītellectu diuio ꝛ volūtate.
q̄si possit eēntia diuia eē et nō eē vniuersalr̄
ꝑfecta/nec ītelligēs nec volēs. Quāto salu
bri⁹ ē asserere nec offēdere pias aures /etiā
gētiliū pħoꝝ/q̄ eēntia diuia vnica ꝛ sim/
plicissima/supeminēter ꝯtinet oēs ꝑfectōꝫ
quā dū q̄rit̄ separi ꝛ scindi a suis ꝑfectōib⁹
ipa remaneat mōstꝝ qddā iforme chaosq̄
ꝯfusū. Egregie dudū mihi tūc adolescētu
lo dixit vnus ī theologia doctor ꝛ famatis
sim⁹/dū q̄siuerit inq̄t aliq̄s /si p̄scindat̄ es/
sentia diuia ab ītellectu diuio/q̄d ē illa eēn
na: dic q̄ ē de⁹ ꝛ q̄ nō ē de⁹. Est itaq̄ de⁹
q̄ nihil ē ī deo qđ nō sit de⁹. ꝛ tū nō ē deus
q̄ de⁹ ē su⁹ ītellect⁹ /nec eē ṗt sine ipo. Hoc
ē snialit̄ argumētū be. Berñ. ꝯ gilbtū Pic
tauiñ/ addebat ipe doctor q̄ ītelligi ṗt eēntia
diuia n̄ itelligēdo ītellectū suū /sic̄ ꝛ de attri
buꝭ diuis. Est ei s̄m Aris. ꝛ ei⁹ ꝯmētatorē
ꝛ experiētiā tāta vis intellectus nr̄i q̄ ꝯiū/
ctissima/imo penit⁹ eadē ṗt p distinctos cō
cept⁹ separatim accipe. sꝫ separatio dr̄ rōis non
rei extrioris. ¶Sꝫ acclamāt aliq̄ q̄ de enti/
b⁹ rōis nihil curāt. vadam⁹ inquunt ad res
q̄si ď reb⁹ possit sine t̄mis eē t̄mo/q̄si logi/
ca frustra sit tota. Addūt q̄ ficticij sūt hu/
iusmodi ꝯceptus si nō ita sit ī re sic̄ signifi
cāt. q̄si res sp ita sit sic̄ ē sua cognitio ī nob
imo in deo q̄ cog̃scit materialia īmaterialit̄
s̄m Diony. ꝛ Boetiū. Tradūt nōnulli vn
de mirādū videt̄ q̄ ꝯceptus ꝛ entia rōis n̄
sunt ꝟe res nec entia. ita q̄ ens n̄ dicit̄ vni/
uoce de ipis ꝛ ď reb⁹ ad extra /cū tū accidē
tia aīe/tā habit⁹ q̄ꝫ ꝟtutes ꝛ opatōes ima/
nentes /tā naturales q̄ꝫ supnaturales sint
entia lōge ꝑfectiora q̄ꝫ albedo vl̄ nigredo/
saltē q̄ꝫ relatōes sex p̄dicamētorū. ¶Sed
ꝓgredit̄ hec scedula latius q̄ꝫ ꝓpositū fue/
rat ab initio sup laude nr̄i eustochij bti for
tunati ꝛ doctoris seraphici/ cū deploratōe
q̄ ita postpositus ē/nō dicā absq̄ canoni/
zatōne. viderint h̄ sūmi pōtifices /sꝫ absq̄
scholasticoꝝ freq̄ntatōe in vsu ꝯtinuo stu/
diositatꝭ sue. Sint aliq̄ doctores q̄ dicātur
cherubici. h̄ verissimo noīe seraphic⁹ sil̄ ꝛ
cherubic⁹/q̄ inflāmat affectū ꝛ erudit ītel
lectū/reducit ꝛ vnit ad deū p amorē exci/
tatiuū. dū aliq̄ mlt̄i solum diuaricāt et disp
gunt ītellectum/p p̄cisiōes p̄oritates et po
sterioritates et signa ꝛ ꝯtigentia. cū tū vnū
sit necessariū. ¶Dū p̄terea suos imitatores

reddūt inflatos sine charitatis igne/ac pin
de supbos ꝛ īdigestos q̄les dispgit dñs mē
te cordis sui/iuxta cāticū marie iuuēculaꝝ
tympanistriaꝝ p̄cellētissime /ī cui⁹ cōcepti
onis sctificate p p̄uentōem p̄uilegiatā/vi/
gilia matutina/volui nō p satyrā sꝫ p elegi
am poti⁹ exhortatoriā tue charitati studio
se cartulā hāc scribere frater dilectissime ī
xpo. in q̄ bñ vale. Et itinerariūꝫ qđ habes
cōicare ꝑl̄ib⁹ stude/sil̄ et librū tuū recipe.
s̄uās illđ apl̄i. Qđ bonū ē tenete. ab omni
specie mala abstinete vos ꝛc̄. ¶Finit

Epistola eiusdē ad

patrē Oswaldū carthusieñ. Gratia et pax
¶Spūs est q̄ viuificat ꝛ caro nō ꝓdest q̄c
q̄ꝫ. Vñ ꝛ ep̄le pauli fortes diceb̄ il̄ q̄ solū
spm̄ sapiebāt. p̄ñtia ꝟo q̄ carnē ostēdebat re
putabat ifirma. Hic habuit ortū illđ xpi.
q̄ nemo ꝓpheta accept⁹ ē ī patria. Rursus
aliđ metricū Minuit p̄sentia famā. Certis
sime h̄ veꝝ ē pr̄ et dñe xpiana charitate co/
lende. desiderat vr̄a charitas vt accepi a lit
teris eiusdē charitatꝭ videre faciē meā ꝛ mi
scere colloq̄a sup multis/oro q̄escite /dedit
de⁹ s̄mōes dari posse spūs interptes. Pre
cor senō imisceat carnis infirmitas /que ni
hil p̄t̄im in me nisi scādala p̄fert. ꝛ q̄ꝫuis
apud ꝑfecte ꝯpositos ꝛ ornatos corp⁹ esse
possit simulachrū quoddā lucidum ꝛ pul
crū interiorꝭ hoīs et spūs/fateor impfectū
meū in hac pte/ꝯscius assidue ꝛ totiēs expe
te fragilitatis. Porro sup cōicatōe q̄runda
opusculoꝝ meorū postulata suggerūt ml̄/
ta mihi dicēda in vtrāq̄ ptem q̄ coartās ī
primis gr̄as ago et habeo beniuolētie ve
stre/confidens ab ea sine fictōne diligi. de
de ꝓpono diligens esse copias mīstrare. ve
strū fuerit cū reuerēdis patrib⁹ et dñis fra
tribusq̄ meis in christo charissimis ad for
mā ꝯpletā mēsurāq̄ redigere cū multipli/
catōe/put ipoꝝ sollicitudini visum fuerit
opportunū. Deniq̄ doctrinā theologicaꝫ
ꝓpe dicendā eximij ꝛ seraphici doctorꝭ do
mini Bonauēture cardial̄ offero me labo
raturū q̄ habeat̄ ad trāscribendū si ita cū
effectu postulauerit sacer ordo vester/cui⁹
orōib⁹ me ꝯmēdo. Scriptum Lugduni
M.cccc.xxiiij. in aprili.

¶Finit.

Sequitur epistola

eiusdem quid ꝛ qualiter studere debeat no

tius theologie auditor. r ꝯ curiositatē stu-
dentiū ad studētes collegij Nauerre.

Timulauit me pluries / tū cogi
tatō mea minus forte sobria. tū
familiaris amicoꝝ suasio / q̄tinꝰ
exauditis / lectis / r intellectis q̄
dā electiora ꝯscribēdo ceteroꝝ vel erudiți
oni vl̄ edificatōi deseruirē. Acuet inquiūt
ex hac re studiosū ociū tuū. Imitaret p̄de
cessoꝝ īdustria / ꝯsecraret nomē tuū mēorie
posteroꝝ / deniq3 fortassis nō pauci qui ni
hil inter ī lecturi erāt in sc̄ptа tua vel amore
vel ex nouitate / vt fit / incidentes p inde ꝓfi
cerent. At ꝓo modestior aliorsum me rapit
ꝯsideratio. recogito illud sapiētis q̄m facit
di plures libros nullus ē finis. Uideo ita
q3 tāta volumia ab egregijs r sūmi ingenij
atq3 sapiē viris ꝯsc̄pta neglecta tū a pluri
mis / ita vt vix nudo noīe cogscant. Uideo
tn̄q3 r gemebūdꝰ detestor / vl̄ ignauiā / vl̄ ar
rogātiā ni alioq3 ꝯsidero cuius momenti
eēnt q̄tulacūq3 sc̄pta mea si ꝓcellentissima
sic calcant. Uereor p̄terea meidipm īcurrere
viciū qd̄ in alijs vehemēter inculpo. Et q̄
le petes. Sūt q̄ nescio q̄bꝰ nugis ineptissi
misq3 nouitatibꝰ / mēbranas / r auditoꝝ ꝓ
ferū inexptoꝝ mētes occupāt. implēt eos
sterilibꝰ vtinam nō pestiferis doctrinaꝝ lo
lijs r mēorie ventrē nō cibꝰ ſꝫ sliq̄s oner āt
Agrū insup cordis spinis inserūt p frugi
bus. Incidūt q3 auditores vel lectores in
illud Sene. Necessaria nesciūt q3 supua
cua didicerūt. Uere heu nimis hec esse re
cogscet q̄sq3 s ppius obseruare voluerit. O si
tādē resipiscāt lectores taliū vel auditores
O si melioribꝰ auspitijs post īeptias hmōi
vertāt oculos ad salubriora documēta. lu
gebūt affirmo sortē suā tp̄usq3 ꝯsumptū q̄
tabulā aīe sue q̄ vtilioribꝰ interī pingenda
erat / r vix adhuc sui exiguitate suspectura
quibusdā lr̄is in nullo ꝓfuturis opplene
rūt / nō dicēdū erat deformauerūt. ¶ Sed
dicāt eādē nob̄ q̄ r antiq̄s scribēdi licentiā
esse relictā. Diseꝝ īsup eē causant vti sp in
uētis / r nūq3 inueniēdis. Hinc incidit in
oēs illud Oratij de poetis. Scribimꝰ īdo
cti doctiq3 poemata passim. Scribimꝰ / ſꝫ
absq3 pōdere sniaꝝ / absq3 nūero r mēsura
ꝟboꝝ. Est eīn illud qd̄ scribimus floccidū
illiberale fluidū. Scribimꝰ nō noua ſꝫ an
tiq̄ / nouiterq3 ꝟsando r trāsmutādo dū no
stra conamur efficere / ꝑua reddimꝰ r iepta
q̄si videlꝫ iuxta vulgare fossatoꝝ veteꝝ q̄ so

lida sunt / nō tā repatores q̄ demolitores.
Quasi p̄terea siles ill' q̄s notat Therē. q̄ ex
bonis comedijs grecis / latinas fecerūt nō
bonas. Sic q̄dā excerpētes aut magis ꝓ
prie lacerātes ex libris optīs r ꝓbatis ꝑti
culis indigētia tēdūt volumia / obnubilā
tes et p incuriā scribēdi legēdiq3 reddētes
originalia velut supflua r mortua a corde
Uides in sniaꝝ lecturꝭ dū pudet quēlibet
etiā maiores seq̄ q̄ facil' lecturaꝝ varietas
in īmēsam successerit. ¶ Porro q̄to ꝯsultiꝰ
erat vti bn̄ inuētis q̄ dū q̄runt inueniēda /
nec illa afferre. q̄ netiā subuertere bn̄ iā in
uēta. q̄ nō a loquacibꝰ iuuenibꝰ leuit' q̄ ad
pauca aspiciūt. enūciātibꝰ nō ab argumen
tatoribꝰ dyaleticis nō ab īprobe sordide ꝑ
ditesq3 viuētibꝰ. ſꝫ a scītissimis r exptissimis
qui faciebāt q̄ docebāt solidissima cautissi
maq3 traditōe fulcita subsistūt. iuxta quod
mēorādū valde ē dictū viri q̄ m̄lta vidit le
git atq3 ꝯsc̄psit Buridanū loq̄r. q̄ in egre
gū sc̄pti sui sup ethic. ī īgenuo ꝓhemio fa
tet se nouis rōnibꝰ neq3 adhesuꝝ / q̄tūcū
q3 apparētibꝰ. q3 ab illis pluries decepꝰ ē.
ex antiq̄ꝝ aūt dictꝭ nūq3 / ꝑsertim ī moralibꝰ
Propt' qd̄ etiā dic Arist. viij. eth. Opꝫ ex
tēdere exptoꝝ r senioꝝ vl̄ prudentū enun
ciatōibꝰ nō minꝰ demōstratōne. ppt habe
re eni expientiā visuꝫ videt ꝓncipia. ¶ Re
spōdens igit' m̄ debo ad cogitatōes meas
r amicoꝝ sup nouoꝝ ꝯsc̄ptōe exhortatōes
Sufficiat interim mihi meiq3 filibꝰ sobria
in hūilitate vti bn̄ inuentis. Abscedat oīs
pomposa sup īsolitꝭ arrogātia. ne multi
plicemꝰ loq̄ sublimia gloriātes. Et cōi (vt
ita dixerim) minerua ꝯtentemur. Seq̄mur
triū iter ꝯmodius plane et ab erroꝝ scāda
loꝝq3 discrimine remotius. Tot habemꝰ
sapiētie salutaris fontes viuos / ne q̄so ci
sternas dissipatas fodiēdo nos casso / imo
stulto labore fatigemꝰ. Hortor verūtamē
r repetēs iteꝝ q3 monebo q̄tinꝰ electiora et
aminatioraq3 sc̄pta ꝯplectamur. Est itaq3
nr̄a capacitas nō m̄ finita ſꝫ exigua r que
ad tot libros vtiles q̄ occurūt euoluēdos
n̄ sufficit. Quosdā ī trāsitu raptim videa
mꝰ q̄si eos n̄ penitꝰ igrasse satis sit vt eis fi
at vale ꝑpetuū. Alijs p vices vtamur / pro
ut se necessitas dederit vel delectatōis con
gruitas. At ꝓo q̄sdam familiares nobis as
siduos aduocemus / et tanq3 domesticos
fidelissimos ītra mētꝭ nr̄e cubicula. int' se
creta q̄tidianaq3 colloq̄a iugit' collocemꝰ.

¶Si q̄s aũt curiosus interrogare pgit. q̄ vł
q̄les libri sũt q̄s alijs pponẽdos cẽsuerim:
Rñdebo me vnã ⁊ absolutã rñsiõꝫ dare nõ
posse. Varietas siq̄dẽ studẽtiũ ẽm etatẽ /i
geniũ et tpa aliud expostulat ⁊ aliō ↄsiliũ.
Hoc vnũ verũtñ apl'i dictũ maneat apud
theologos alta mẽte r̄positũ. qm̄ plẽitudo
legꝭ ⁊ finis ẽ charitas seu dilectio. Cũ igiꝉ
ẽm exigẽtiã finis cetã ōbeãt moderari/qc/
q̄d plꝰ ⁊ imediatꝰ edificat charitatẽ plꝰ le
gaꝉ/mẽoreꝉ/rumineꝉ. q̄tinꝰ cũ itellectꝰ refe
ctiõe/affectꝰ vbi plꝰ ẽ meriti esca sapie h̄ ẽ
sapide scie sic adipe ⁊ pĩguedĩe repleatur.
V ¶Ad hec ãt dinoscẽda sollers sit theologie
nouꝰ auditoꝛ/ↄsulere vnũ e mlt̄ꝭ cuiꝰ sibi
doctrina mores famaq̄ꝫ ↄplaceãt. q̄ lõgo mł
toq̄ꝫ viuẽdi legẽdi ac bñ viuendi exercitio
docere faciliꝉ possit. quã ãplecti doctnã in
trogãtꝭ studiũ moresq̄ꝫ ōsideret. siue p pte
illa theologie q̄ inꝉ scholasticos magꝭ vtiꝉ
siue p illa q̄ legẽtꝭ mores edificet regulet ⁊
ↄponat. siue p illa q̄ p̄dicãtibꝫ ↄgruit. Hec
ãt tria sũt ñ vsq̄ꝫq̄ꝫ disparata i q̄bꝫ q̄tidie
⁊ si ñ eq̄liꝉ tñ vicissiꝫ ōberet verꝰ theologie
discipulꝰ exerceri. qm̄ p̄mũ sine scōo iflat
⁊ indurat. Scōm sine p̄mo acumẽ ingenij
sufficiẽs ⁊ resolutũ nõ admĩstrat. Terciuꝫ
ōniq̄ꝫ sine duobꝫ reliq̄s sepe ñ tã erudit ali
os q̄ꝫ fastidit et p̄cipitat. ¶Ad p̄mũ iuuãt
exẽpli grã q̄stiões doctoꝝ sup snias ⁊ p̄ser
tim illoꝝ q̄ purꝰ ⁊ solidꝰ ↄscpsert. inꝉ q̄les
meo iudicio dñs Antisiodorẽñ. Bonauẽ.
⁊ durãdꝰ vtiq̄ꝫ resolutissimꝰ nũerãdi videꝉ
Excellit q̄dẽ i suis q̄dlibet Hericꝰ ō gãda
uo. Excellit san. Tho. p̄ rñ scōa scōe. Ex
cellũt mlti i multꝭ/i q̄bꝫ h̄ vnũ minꝰ placꝫ
q̄ pure phisicalia aut metaphisicalia/aut
qō ãplꝰ pudet logicalia sub tmĩs theolo/
gicꝭ iuoluta miscuert. ¶Preterea ad scōm ⁊
p̄supto vł p̄supposito p̄mo spectẽt historie
sacre. in q̄bꝫ fit recte viuẽtiũ ↄmẽoratio. vt
dyalogꝰ Gre. eccł'iastica atq̄ꝫ triptita histo
rie. collatões ⁊ vite patꝝ. ↄfessiões augusti
ni. ⁊ sacre tpi' alioꝝq̄ꝫ mediatõeſ. diuia rhe
torica guilh. pisie. legẽde sctõꝝ ⁊ silia. i q̄bꝫ
ẽ ardẽs lectõ ⁊ ad v̄tuosos ipetꝰ capescẽdoſ
vehemẽter extimulãs. tm̄mõ p̄us ñ elatuſ
p̄steꝉ instinctꝰ. vbi speculatiões altissimas
pulcerrimas atq̄ꝫ salubrimas /subtiꝉ si sim
plex fuerit studiosi oculꝰ inuenit. Et errãt p
fecto q̄ ista tãq̄ꝫ rudiora ⁊ facilia dicũt cõ
stare subtiliorib ag̃scẽdis/dũmõ tpe suo ⁊
mẽsurate retracteꝉ. Spectãt nihilominuſ

ad hec mystice diuiaꝝ scpturaꝝ expositõeſ
q̄leſ apō celebres sctissimosq̄ꝫ doctoreſ plĩ
me sũt. q̄les apō Gre. i moralibꝫ ⁊ pastora/
li. q̄les apō Berñ. sup cãti. apō venerabilẽ
Richardũ i suo de ↄtẽplatõe et alijs opibꝫ
satꝭ nũq̄ꝫ admirãdis. q̄les apō. G. pisie. q̄
miro q̄tõq̄ꝫ opificio spectatiuã cũ suiſ mo
ralibꝫ absq̄ꝫ ↄfusiõe pmiscuit. Ceterũ scptꝭ
gẽtiliũ se nõ tradere sꝫ ↄmodare/⁊ ea velut
pegrinãdo pcurrere neq̄ q̄ꝫ iprobauerĩ. tuꝫ
p copia sniaꝝ moraliũ. tũ p stilo ⁊ ornatu
v̄boꝝ. tũ p poematũ et historiaꝝ q̄licunq̄ꝫ
pitia. demũ p oblectamẽto q̄dã ex varieta
te lectõis. q̄ꝫq̄ꝫ et i sacrꝭ doctoribꝫ vt i Aug.
ō ciui. dei. in Orosio. in Hiero. Lactãtio ⁊
silibꝫ ista abũdanꝉ nec minꝰ si ñ plꝰ vtiliꝉ i
ueniẽda crediderim. ¶Rursus qõlibꝫ triũ X
ex p̄dictis aliꝉ ⁊ aliꝉ tractãdũ ẽ. Primũ diſ
putatiua inꝉ ↄsocios disputatõe robur su
mit. disputatõeꝫ itelligo nõ ptervã /nõ cer
uicosã. nõ amarã/ñ ptinaci aiositate tumꝉ
tuãtẽ. sꝫ modestã q̄lẽ ẽ decꝫ v̄itatꝭ inq̄sitio
nẽ. q̄ acuet ⁊ excitet ingeniũ. q̄ studiũ reno/
uet et inflãmet. q̄ stabiliat q̄ꝫ v̄itatꝭ positõ
nẽ falsitatꝭ oppositõne patefacta. Hinc fit
vt nõ extimescat studiosus etiã i ppatulo
defendere qō secretꝰ se bñ didicisse cogno
uerit. ¶At v̄o p̄exigiꝉ i scōo si pfici debeat
secretũ silẽtiũ/sepositũ interĩ ab oĩ turba ñ
solũ hoim sꝫ sollicitudis et cure tpał. imo ⁊
a p̄ori studio vacare tũc necesse ẽ. qm̄ sano
q̄rit anio p̄stare ne[illegible] q̄ loq̄ꝉ. tũc mẽo clau
so sup se[illegible] ad ea le[illegible] d[illegible] ppo
nat sibi q̄ꝫ terribiꝉ deꝰ sup filios hoim. q̄ꝫ se
uerꝰ iprobis ⁊ electꝭ misicoꝛs. Cõscendat
eternitatis speculã. vnde videat cũ sapiente
qm̄ vanitas vanitatũ ⁊ oia vanitas. Non
discurro p plima qm̄ sapida coꝝ q̄ dicta sc
lectio docebit de oibꝫ. Addã expꝰ q̄ nihiꝉ
ferme q̄eti mẽtꝭ ⁊ ↄtẽplatõi plꝰ isidiosũ. ni
hil ita p̄cõsissime rei/tpis. s. ↄsũptiuũ. nihiꝉ
postrẽo pfectõi scholasticoꝝ aliũde pbato
rũ plꝰ obuiãs. quẽadmodũ colloq̄a ñ solũ
p̄ua q̄ corrũpũt bonos mores. sꝫ illa etiã q̄
supflue diuq̄ꝫ ptrabunꝉ /aut sup rumoribꝫ
vulgo volitãtibꝫ/aut sup ludicrꝭ pluribus
et ieptis fabulatõibus aut sup ↄtentõnibꝫ
hominũ in aduersa tendentiũ /et similibꝰ.
quibꝫ a mane vsq̄ꝫ ad vesperã/imo pfũdã
plerũq̄ꝫ noctẽ dies sensim atteriꝉ. p q̄ dũ se
oblectauerit vł ignauie vł indignatõi /vel
fastidio suo mederi putãtes [illegible] ⁊ in
q̄etiores ⁊ mẽte dissipatiores remanebunt

Fallor si vnq̃ ascẽdet ĩ montẽ dñi ĩ arcem ɔtẽplatõis q̃ nõ ad vaniloq̃s huiuscemodi fabulatões fact⁹ fuerit sic hõ nõ audiẽs ⁊ sicut mutus nõ apiens os suũ. Et h̃ bonũ/ vñ in dño glorior attulit m̃ris cura q̃ huiuscemodi ɔfabulatões freq̃nt sustulit/mihiq̃ loq̃ et vacare passa ẽ.qm̃ rar⁹ admodũ alius cũ q̃ mutuos miscere s̃mões colliberet/tanta morũ erat inter nos studiorũ q̃ varietas. Profuit tñ nec nego pbatorũ viroꝝ colloq̃a. q̃ ascensũ ɔtẽplatõnis ⁊ sue arduitat̃ discrimĩa/suo labore suisq̃ picul' expti sunt. Deniq̃ terciũ.i.extremũ ex primis duob' genitũ ac nutritũ vbi p̃dicatio nũc int' paucos familiares/nũc palã ɔsũmat' vbi summope curiosũ oẽ ⁊ om̃e scãdalosũ ⁊ breui v̄bo q̃cquid audiẽtiũ charitatẽ edificare ñ h̃z fugiẽdũ reijciẽdũq̃ ẽ. Ad q̃d q̃nta discretõis cautela sit adhibẽda pastorale vos gregorianũ pdocebit. Bñ valete tandẽ socij ⁊ frẽs p̃cipua/charitate ɔiuncti.bona facite studia v̄ra ⁊ me orõnib' vestris cõmendatum habetote. Supueniat mansuetudo ⁊ corripiamur. ¶ Finit

Sequitur alia epistola ab eodẽ cãcellario missa eisdẽ studẽtibus collegij Nauerre parisieñ.

Ecce pareo votis v̄ris socij ⁊ fratres dilectissimi. Nup siq̃dẽ ad vos vnã ex cogitatõib' meis litteris exposui. Hoc bonũ p̃cipue ɔmonẽs q̃tin⁹ electiorib' doctrinis vestrũ studiũ ĩsudaret. Neq̃ eñi habetis necesse instar virgilij ĩ luto auꝝ q̃rere/aut ex sterilis doctrine petra sugere mel oleumq̃ de saxoq̃ durissimo. Supaddidi colẽdum sic intellectum esse/vt incultus ⁊ arid⁹ minime desereret' affect⁹ s̃z trãsiret ĩ affectũ cordis. Recepistis ista beniuole vos accepisse ⁊ vt tale aliq̃d pluries agerẽ postulastis. sic fiat. ¶ Accipite rursus aliũ q̃d ex familiari vobiscũ allocutõe meũ alleuet studiũ. q̃d animũ ĩdignabũdo luctu plenũq̃ exoneret/amaricatõis bilem euomat/cui tñ vsq̃q̃ sua nõ desit vtilitas. ¶ Olim pluries s̃z nouissime crebri⁹ atq̃ pfundi⁹ in q̃daꝫ ocio aduerse valitudĩs mee/pia meditatõ ne recogitaui statũ alme vniuersitatis parisieñ. m̃ris mee/vt absentiã meã ab ea ego vnus ex filijs eius mimis mẽtis p̄sentia ɔpẽsarẽ. Occurrũt anĩo m̃lta sp in ea p̃clarꝫ laudib' attollẽda. Aspicit' q̃ppe tãq̃ corusc⁹. q̃daꝫ sol sp̄ũal' eccl'iasticã machinã irradiãs/et roꝝ q̃z tenebrosas caligĩes sua nitẽti puroq̃ fulgore disp̃gẽs. Videt' ĩsup q̃si fluuius ille padisi ĩ q̃ttuor ptes diuisus irrigãs vniuersam supficiem terre. ¶ S̃z heu hic nihil apud nos ex oĩ pte bñ̄. Ingerũt se rursus cogitatõi mee nõ pauca lugubria/⁊ q̃ seuerã correctõis aut emẽdatõis manũ exigũt q̃le ẽ illud q̃ ɔtẽtiose opinionũ atq̃ sñiarũ ptialitates q̃dã illic nimis ptinaces ɔstrepũt.q̃ et studiũ v̄itatꝫ frequẽter ĩterrũpũt plĩmũ/et totũ vniuersitatꝫ corpus actuosũ inq̃etũ ⁊ paꝫ modestũ ⁊ tumltuosũ magꝫ q̃s sua requireret pfessio ɔstituũt. Ab his inq̃etatõnũ ɔtẽtionũq̃ fluctib' velim vos q̃ntũ extiterit pbas alienos effici.neq̃ frustra niti oẽs extupare conatus improbos puersoꝫ.p̃sertim vbi ex altiori trahũt sue factõis aut ĩprobitatꝫ originẽ. Capiteq̃ dico alioq̃n nũq̃s pax vob.nũq̃ securitas ⁊ studio v̄ro nũq̃s decẽs trãq̃llitas donabit'. Obsũt p̃terea partialitates q̃dã affectate ⁊ vincẽdi pertinaꝫ aĩositas.psonaꝫ insup nationũ/ vel p̃acceptio vl' ɔtẽptus Nõ eñi sinũt ambulare in domo dñi cũ ɔsensu p v̄itatꝫ atq̃ charitatis iter.q̃d cõe pacificũ ⁊ talib' expeditissimũ esse dz. Cũ xp̄o eñi neq̃ aduena/ neq̃ scitha neq̃ barbar⁹. ¶ Aliũ subinde in xp̄o cerno vniuersitatꝫ studio d̄fectũ ⁊ hũc q̃dẽ maximũ. Iste ẽ circa iuuenũ disciplinã ĩ morib' imo ⁊ ĩ fundamẽtali p̃mitiuorũ suoꝝ eruditõe nõ mediocris defect⁹/aut error.agẽte h̃ vt plĩmũ nimis exuberãti pedagogoꝝ m̃ltitudie.q̃ꝝ aliq̃ (salua laude bonorũ tabisq̃ ɔtuẽlia cuiusq̃ dixerim) vl' ceca ignãria vel segni negligentia vel q̃stuosa maleq̃ placẽte adulatõe. vl' inepta leuitate/vel q̃d intolerabiliter pestiferũ est ɔtagioso pueril' mẽte vite exẽplo ip̄is suis scolaribus noxij sunt.a q̃bus nõ extirpãt malas ĩclinatõnũ radices.s̃z nutriũt ⁊ augmẽtãt.dũ vl' corrigere eos ne abeant extimescunt.vel q̃ religio pietasq̃ sordent eis/et suũ indignũ officio d̄putãt talia suos edocere scolares.aut qm̃ verẽt' ne docẽtes illũ q̃d negligũt incidat illud ĩproperiũ puerꝫ etiã notissimuꝫ. Turpe ẽ doctori cũ culpa redarguit ip̄m. Sic adolescẽtie frena laxãtur.sic erũt in a d̄struentõnib' suis dimissi s̃m desideria cordis eorũ. ⁊ p vicioꝝ auia ruũt p̃cipites. Fiũt deinde ɔtumelioli vagi petulãtes iobediẽtes [illegible]

p̄terea/nihil ampliꝰ a paganis ꝺ xp̄iana re
ligiōe ꝑdocti. Postremo vt de q̄busdā Ju
das apl's ait Macule sunt/vel vt vulgus
loquit' sacci carbonū. alter alterꝫ pessimis
modis maculātes. Sꝫ ⁊ q̄les domi sunt
foris in ſmonibꝫ palā faciūt. vbi ꝓ sūma
q̄ ibi obſuāda erat moꝝ modestia insolen
tissimis atq; incōpescibilibꝫ sibilatōibꝫ ge
stibꝫ ⁊ obmurmuratōibꝫ oīa ꝯfundūt/⁊ v'
bū dei cū suo euāgelizāte ꝓbrose spernunt.
impediūt. turbant et obrūpūt. nec puū exi
stimandū ē illud incōmodū. qm̄ satis est sci
tū illud Arist. Non parū refert iuuenē sic
vel sic assuefieri. Et q2 certe ex nō bn̄ mori
geratis ⁊ et similiter instructis adolescentibꝫ
fiūt iuuenes/atq; viri postmodū/nō tm̄ i
utiles reipublice vniuersitatis. sꝫ ipiꝰ etiā
totū corpus fedāt lacerātq;/et in bonoꝝ ꝑ
niciē crudelit' seuiūt. Quid sane mirandū
si ex discolis discipulis fiūt ꝑniciosi docto
res? Neq; [illegible] collatꝰ adimit sꝫ neq̄tiam
auget potiꝰ ex supbia vl' latentē foris pro
dit. Deniq; sicubi mutat fundamētū doct'
ne iō q2 p̄ ꝓpere impfecte vl' inepte colloca
tū extitit. q̄cq̄d amplioris scie supedifica
ueris vacillare minusq; hr̄e solidi roboris
necesse ē. ¶ Hec in ipa meditatōne mea vi
deo ⁊ ꝯfundor [illegible]
⁊ vltra q̄d agam [illegible] vtile
ꝯq̄rar nō satis inuenio? Scriberē hec ipis
singillatī pedagogis. sꝫ imēsus essem ⁊ apd
eorū plurimos nullū habeo mutue cognitiō
nis seu familiaritatis ꝯmerciū. Scriberem
ad oēs collectiue sꝫ videre ne stulto labore
ꝯsumerer. qm̄ ⁊ paruitatis mee zelū plēs eo
rū more suo vel irriderēt vel ei succenserēt/
vl' de p̄sūptōe culparēt. Credite mihi ama
tissima ē [illegible] pacto apd nul
los eoꝝ ampliꝰ q̄ꝫ apud l'ratos q̄ sapiētes
sūt in oculis suis apud q̄s oīs vl' admonitio
charitatiua/vl' fraterna correctio ꝯtumeli
ose ⁊ vindicāde deputat' iniurie. Postrēo
p̄dicarē talia adolescētibꝫ ipis/sꝫ me absen
tem scitis/et ipi monitoribꝫ asperi sunt vt
Flaccus ait/atq; ob vehemētissimos pas
sionū strepitus obsurderēt v'itati. Neq; v'
bis rudes erudiri pn̄t. stulticia colligata ē
in corde pueri/ait Sapiēs. sꝫ virga disci
pline fugabit illam. virga dicit non verba
¶ Tercius defectus acrit' vrget animū q̄
3 nouiter subortus nō paruo dedecore i vni
uersitatis glīa maculā ponit. Pluries ita
q; relatio fidedignorū mihi tā ꝓpe q̄ꝫ ſmo

te degenti significauit deesse freq̄nter ſmo
nes in vniuersitate. etiā dn̄icales ad clerū
q̄d nup aliq̄d mōstro sile ⁊ pene itolerabile
semel accidisse visū extitisset. Cogor tū ex
h/tum ex aliis q̄busdā/illā deflere scissurā
miserabilē et mutilatōem luctuosam/ꝑtis
nō modice vniuersitatis parisien. p̄sertim a
sacra theologie facultate. cuiꝰ scissure cau
sam p̄buerūt illius de mōtesono erronee te
merarie ⁊ impie assertōnes. Nolo putet ali
q̄s me hoc loco iustificatōez seu defensionē
ꝑtis illius q̄ depulsa vl' auulsa ē suscepisse/
fratres p̄dicatores loq̄r. Viderint ipi q̄d
egerunt. ego ei fidēter ⁊ ꝯstāter affirmo cō
demnatōez errorū p̄fati ꝺ montesono ratiō
nabiliter ⁊ catholice factā. q̄ dū deferret' in
romana curia ego ipe baccalariꝰ cursor tūc
extitēs cū ceteris p̄cellētissimis atq; sapiētis
simis viris ab vniuersitate legatis p̄ns interfui
Sed nūq̄d q̄ ceciderūt nō adiiciēt vt resur
gāt. q̄n etiā pia mr̄ vniuersitas hec que ha
ctenus filiis irata ē/nunq̄d tādē misericor
die recordabit' aut ꝯtinebit i ira sua miseri
cordias suas? Nunq̄d tot oues pascue sue
si deliq̄rint aut errauerīt/eternal' abiiciet?
Imo ⁊ si redire ꝯtēnerēt/exemplū xp̄i pii pa
storis imitādū erat vt q̄rerent'. ⁊ pia q̄dā
violētia ad ouile ꝓpriū obnitētes traherēt'.
q̄nto ampliꝰ dū id totis vt dicit' affectibꝫ
⁊ votis expostulāt et p̄cant'. At videre mi
hi videor q̄sdam nō ſm sciam zelū haben
tes q̄ mox obiicient. Parati inquit sumus
eos suscipe. pacē reformare. sꝫ integritas fi
dei. sꝫ vniuersitatis honor. sed ipiꝰ demum
indēnitas a laboribꝫ ⁊ expēsis p̄termitti ne
q̄q̄ pn̄t. Atq; ꝓ nō sic loquor vt talia iudicē
negligēda. nego tm̄ illa tāta seueritatis ani
mositate req̄ri debere. et ad viuū vt dicitur
vulnus secari q2 in illo de sillana victoria
dictū ē. excessit medicina modū. Xp̄iani su
mus ⁊ in schola charitatis q̄tidie versamur
sub illo q̄ ait. Discite a me q2 mitis sum et
hūilis corde. Et Nisi remiseritis pctā ⁊c.
Ergo nō tam eō liceat et iuris rigore q̄ꝫ q̄d
expediat exq̄rat'. Ceterū mēorit' teneo cur
⁊ q̄liter primitus ab vniuersitatis ꝯsortio
via q̄dā indirecta segregati sunt fratres p̄
dicti. Statutū eni ⁊ ꝯclusū erat vt oīs g̃
dus et honoris i vniuersitate expers fieret
q̄squis nō iuraret tenere ꝯdēnatōez sup er
roribꝫ p̄dictis ab vniuersitate [illegible]
ab ep̄o parisien. factā. Distulerunt h agere
baccalarii fratribꝫ p̄dictis tūc expediendis

causantes se a supiorib⁹ suis licentiā ab hu
iusmodi ꝓstationē iuramēti necdū petisse
vl' habuisse. Ex hac origine neq₃ gdus ne
q₃ cathedrā neq₃ ſmōes posteri⁹ adepti sc
Audiui tñ expost aut oēs aut plīmos eoꝝ
ad ꝓfate ꝯditōis adimpletiōem ꝓsto fuisse
q̄ si etiā nūc vellēt nō viderēt penitus non
admittendi. Attēderent o vtinā oēs ⁊ beni
gna recogitatōe secū tractarēt/q̄nta q̄lisve
iactura spūalis est et fuit/tot hacten⁹ ſmo
nes tot lectiones/tot salubres instructōes
in vniuersitate ⁊ alibi exinde cessasse Quin
etiā natural' pietas exigit vt mr̄ filio aber/
ranti. ⁊ corpus mēbro egrotāti ꝯpassione
moueat. Deinde ꝯsidera damnū ꝓpriū in
ſmonib⁹. in ꝓpositionib⁹ et aliis. tuꝫ audi
monitionē metro ꝯphensam. Si non vis
aliis parcere parce tibi. nec loq̄r vexatōes/
opprobria ⁊ carceres ab illis q̄s loq̄mur
platas/q̄ tñ māsuetos et benignos extima
tores ad mi̇ſicordiā veloci⁹ impendendā
deflecterent. Passa ē ex aduerso fateor vni
uersitas laboꝝ ⁊ expensaꝝ dāna plurima.
ipa tñ meo iudicio leuiter obliuiscēda aut
ꝯtemnēda sunt ꝓ ꝯmercio pacis. ꝓ fratna
recōciliatōe. ꝓ reintegratōe tante ptis abru
pte. tm̄modo fidei sua integritas ⁊ vniuer
sitati suus honor ꝑmaneāt vel fallor vl' sa
tis est. ¶ Exclamabūt fortassis ad hec plu/
rimi eiusdem mecū esse sentētie/q̄m̄ pacis
zelatores aut sūt aut videri volūt. Vereor
tñ dū ad excusatōem ventū erit/ q̄busdam
eoꝝ nihil qd̄ offerri possit ad recōciliatōeꝫ
eius sufficiat/quin assidue calūnient' vel fi
dei vl' vniuersitatis honorē nō ſuari. ita de
mum neq₃ recōciliatio vnq̄ neq₃ pax habe
bitur. Ceterū nō sum tam insolēs vt vsur/
pem diffinire q̄ pacto ea q̄ ꝑdiximus fides
scꝫ ⁊ vniuersitatis honor illesi manerēt. Hoc
vnū apud me ꝑsuasuꝫ firmit' habeo. posse
ista etiā defacili ꝯtingere. si ad h̄ nō dicam
oēs/non dicam multi sꝫ paucissimi de vni
uersitate cū paucis fratrib⁹ recta integraq₃
voluntate operā dare voluerit. Q₂ si ex cor
de noluerint quicq̄d ora blāda loq̄nt' nulla
via nullis ꝑcib⁹/nulla oblatōe idipm̄ vale
bit obtineri. cur ita? nimirū sp allegabunt
hanc esse causam fidei nec ex ea posse q̄cq̄
remittere. Quid igit' reliquū est mihi vt a/
pud semetipm̄ quisq₃ redeat cōstituat ante
cordis oc'los luctuosam hāc scissurā cūm
ꝓteritis incōmodis. Videat diligēter ⁊ a/
criter ad reparandā hāc iacturā quantum

facultatis aut gratie donū desup acceperit
tunc om̄i deposito ꝯtentōis studio inq̄rat
pacē ⁊ ꝑsequat' eam. hoc est quod nūc age/
re satago. h̄ ē qd̄ ꝓ vice mea his in scriptis
offero. Porro quantū ꝓficiā vel obero ꝑ
sus in incerto fluctuat animus. noui pub/
licos hoim̄ mores. noui q̄nta iudicioꝝ
sentētiarūq₃ varietas. noui q̄ iplacabiles i
domabilesq₃ regnant in q̄rundā cordibus
affectōes/q̄ntum vigeat in eoꝝ linguis ob
loq̄ndi libertas effrenis. q̄liter in opib⁹ ꝑse
q̄ndi bonos ferox licētia deseuiat. noui dei
de q̄ paucoꝝ est bona ⁊ sollicita fide q̄ iesu
christi nō que sua sunt q̄rere. ¶ Hec vt scri
pta studui nō in publicū/sꝫ ad paucos tra
ducere q̄s ꝓdesse nō obesse ꝯsiderē. Obla/
trabūt scio si ad q̄sdā scripta hec delata fue
rint ferētes indigne imo ꝓ scelere vl' muta
bilitate deputātes q̄ pacē iacobitaꝝ vide
ar optasse aut ꝑ ea verbū scriptūve fecisse.
sed libera voce fatebor/nec illud vnq̄ pu/
dori deputabo me nūc ⁊ ꝑus olim sp duꝫ
modeste volui vel optaui/reconciliatōꝫ ip
soꝝ in mediis etiā litib⁹ optauisse. Pereāt
q̄ de mr̄is aut mystici corpis feda mutila
tōe gl'iant'. qui nō sanatōi studēt sed mede/
lā querentib⁹ crudeliter irascunt'/et qui ad
diuisionem magis q̄ pulcerrimā vnioneꝫ
demoniaca ipietate pellūt'. quoꝝ ꝑsecutio
si ꝑgunt in pacificos vnitatis amatores fu
rere spernēda ē. ⁊ generoso animose ꝟtutis
pede calcāda/hoc ꝓuiso ne dānosius inde
nascatur in vniuersitate vl' republica scan/
dalū. hoc eni quod vehemēter ꝑtimescen/
dū cēseo magis q̄ ꝑsecutōꝫ ꝓpriā. Nūc et
al's euitaui palam dicere vel agere aliqua
que dicenda vl' agenda suggerebat zelus
meus (nisi mihi mētior) verax i eis ⁊ deuo
tus. vestꝝ igit' has q̄lesq₃ l'ras vel ꝓdere ve
obtegere deducere l' ad q̄sdā q̄ extra sūt vl'
penit⁹ omittere. Attñ q̄s scit si ꝓpici⁹ aspi
rabit deus/⁊ dabit voci sue vocē virtutis
ex hac rememoratōis occasiōe/vt audiētes
audiāt et intelligētes itelligāt. ⁊ ꝓ bono pa
cis adipiscēdo benigniori mēte laborēt. h̄
ē qd̄ deꝑcor/qd̄ supplico/ qd̄ ꝑ illuꝫ q̄ pax
nr̄a est obtestor. In q̄ bn̄ valete mei memo
res in orōib⁹ vr̄is. Scriptū Brugis

Incipit apologetica

siue respōsiua venerabil' mgr̄i Johis de
gerson sacre theologie doctoris egregii ⁊ cā/
cellarii Parisieñ. ad quendā monachū do

mus carthusie maioris q̃rentē. Utrū licitū foret p̱ studio lectōis ⁊ exercitij spūalis cōuētū ⁊ plixitatē diuini officij dimittere. Et q̄ libri essent fructuosi⁹ freq̄ntādi. In q̄ q̄dem respōsiua p̄mo ep̄l'arꝭ p̄mittit̄ ꝓlog⁹. post subnectunt̄ decē et octo ꝯsideratōnes In q̄ꝝ p̄mis .xij. suadet̄ cenobitica stabilitas/et arguit̄ suspecta loci seu ꝯuētus mutatio p̄textu seu colore maioris q̄etis et ꝑfectus. In reliq̄s v̄o sex ꝯsideratōibꝫ agit̄ d̄ libris a mōacho in diuīo officio ⁊ regulari b⁹ obſuātijs ꝯtinue occupato freq̄ntādis

A Ratia vobis ⁊

g pax. ¶Si inimicos iubemur diligere/q̄nto magꝭ eos q̄ diligunt nos in v̄itate et sinceritate salutꝭ. Nihil q̄ppe ita debitū. nihil pl⁹ nature ꝯsentaneū/ nihil efficaci⁹ ad diligi q̄ȝ redames si amarꝭ. ⁊ ames vt ameris. h̄ est ei amatoriū poculū (Seneca teste) sine veneficijs sine carmine. s. Si vis amari ama. Durū idcirco videri potuit v̄bū illud vr̄e caritatꝭ de me ⁊ ad me. q̄s ꝓhibet etiā n̄ amantē diligere. sed fuerit h̄ dictū licentia ſmonis amorosi q̄ legem nescit/nec se capit sepe. ¶Ueniam ad alia sup̱ q̄bꝫ ilico rapuit animus me stilo currēte/ꝯsideratōes videlicꝫ aliq̄s ānotare p̄sentibꝫ ānexas. Suppetebāt alie cōsideratōes pl'es ſꝫ lassitudo corpis ⁊ formido tedij cōpescuerūt scribentē ¶Sane suadeo p̄mū totū religiōis studiū trāsire ī affectū cordis. nō tn̄ accipio p̱ h̄ affectū q̄lēcūq̄ȝ sed sanctū et castū. Nam trāsibāt illi de quibꝫ p̄s. loquit̄ in affectū p̄uū/dū prodijt q̄si ex adipe iniq̄tas eorū. Habꝫ autor de spū ⁊ aīa breuē iter ceteras magnas mꝉtas ⁊ laudabiles ꝯsideratōem istā Affect⁹ inq̄t q̄ est spontanea ⁊ suauis inclinatō ad aliud/triplicit̄ in nob̄ attendit̄. s. in sup̱iori ꝑte rōis. ⁊ in inferiori/et in imaginatione. Si spūs noster scd̄ʾ affectū p̄mū dicit̄ hō spūal'. si scd̄m dicit̄ hō rōnalis. si terciū dicit̄ hō aīalis. Poteritis in originali si placet videre latius. Itēq̄ȝ in ep̄l'a btī Bern̄. ad vr̄os fratres de mōte dei. Fuit opinio celebris q̄ tota theologia nr̄a deberet magis censeri affectiua q̄ȝ speculatiua. Rōem assignat vnus validā. q̄ꝛ iubemur redigere oēꝫ intellectū in captiuitatē in obsequiū christi. Pl⁹ est igit̄ oīs itellect⁹ theologie ad cultū christi p̱ charitatꝭ obsequiū q̄ȝ ad speculādū/maxime cū finis legꝭ sit caritas

¶Rursum circa monitōem infra d̄ lectura doctrinarū Placꝫ hic addere q̄ ſmōes magistrales q̄ fiūt succincte p̱ distinctōes valde illumināt intellectū. ⁊ sine labore graui demulcēt etiā affectū cū inspicit̄ sermo dei viu⁹ ⁊ efficax. dū ad modū loq̄ntis ⁊ cōtinentis eidē se infundit suauit̄ p̱ ꝑticl'as ordinatim. Habet̄ q̄ꝫ vbertim materia circa pene singl'a psalmorū ⁊ alioꝝ diuioꝝ v̄ba p̱ exercitio meditatōis. Exēpli grā. Beat⁹ vir q̄ nō abijt ī ꝯcilio īpioꝝ. h̄ p̄t assumi distictio de btītudīe. Itē d̄ viro. Itē d̄ abire Itē de ꝯcilio. ⁊ ita de reliq̄s. Demū nō est ꝯsiliū meū vt difficiles q̄stiōes ⁊ ꝓfundas speculatōes occupatus ī assiduo diuīo seruitio sibi assumet intelligēdas vbi req̄ritur ociū maximū ac ingenij viuacitas cū dispositōe vegeta cerebri q̄eta et serena/ne forte frenesis aut alia incurrant̄ incōmoda. Sufficiūt igit̄ tractatuli faciles ⁊ ad pietatē idonei. Scriptū Lugduni anno dn̄i M. cccc. xxvi. ix. iulij. p̱ Johēm cācellarium Parisien̄.

¶Finit epistola.

Incipiunt cōsiderationes ad ꝓpositū quas bene ꝯsiderare debꝫ religiosus in diuis multū occupat⁹ p̱ serenatōne conscientie.

Consideratio prima

Eligiosus ille ꝯsideret in p̄mis q̄ B

r dei ꝓuidentia q̄ ī sua dispositiōe n̄ fallit̄ deduxerit īpm ad ordinē celebrē ⁊ approbatū in q̄ iā ita ꝓfessus ē post ꝓbatōem solitā vt resilīre falsum sit. Faciat ḡ de pia necessitate v̄tutē ḡtuitā et meritoriam. q̄ꝛ durū est si ꝯ̄ stimulum calcitret. Sacrilegiū q̄ꝫ si volūtatē suā rursus vsurpet quā ī sup̱iorꝭ sui vice dei reliq̄uit man⁹ ¶Cōsideratio ij. Cōsideret scd̄o q̄ iā sibi viuendū ē nō ꝓp̄a ſꝫ aliena lege. nō propria sed aliena volūtate q̄ tn̄ originalr̄ a sua volūtate ꝓcessit. nō eni q̄spiā ad ꝓfitēdū cogebat. Secūda ē igit̄ deinceps aliena volūtas nō p̄occupāda. nō docēda.
¶Cōsideratio iij. Cōsideret tercio dict⁹ religiosus q̄m de⁹ bonoꝝ nr̄oꝝ non eget. Ac ꝓinde melior est obediētia q̄ȝ victima. Propterea censeri debeat p̱ regl'a generali illud esse meli⁹/illō pulcri⁹/illud nobili⁹/illud vtili⁹ delectabili⁹ ⁊ honesti⁹ q̄d ē obedientie primi⁹. sit illa res in q̄ obedit̄ vilis abiecta. turpis. inutilis. laboriosa. vana.

ſtulta.q̄ntūlibet inhoneſta.ſolo pctō exclu
ſo. Exemplū habem⁹ in dño nr̄o ieſu xp̄o
q̄ ſacerdotali ⁊ regio genere ac ſpū ꝓphetí
co inſignis nudis ambulabat pedib⁹/alijſ
q̄ꝫ maxime hūilitatꝫ geſtis ſe deiecit/hāc ex
iſtimās vt btūs Hiero.finalit̄ īuuit ſūmā
nobilitatē vicꝫ deo pr̄i obedire. Uñ ⁊ btā
Agatha ꝑ iudicē ſuū inculpata eo q̄ ſuilē
ꝑſonā ꝑꝑt xp̄i ſuitiū gereret. r̄ndit prudē
tiſſime theologizādo dicēs. Sūma inge
nuitas hec ē q̄ ſuitus xp̄i cōprobat̄

C ¶Cōſideratio iiij. Cōſideret q̄rto q̄ ſic̄
in domo pr̄is mei māſiōeſ m̄ltē ſunt/⁊ vie
multe ꝑueniēdi ad eā. ⁊ ī via dei ſm qđ lo
quit̄ btūs Aug⁹.ali⁹ ſic ali⁹ ſic ibat. Jōꝗ
ꝯformiter iuxta apl̄m. In q̄ vocatōe voca
tus eſt ambulet. De q̄ idē aplˀs exēplū po
ſuit alio ī loco đ varijs veri corꝑis officijs
Quo exēplo ad ꝓpoſitū nullū accōmoda
tius eſſe pōt ſi ꝓfunda cogitatōe ruminet̄.

¶Cōſideratio v. Cōſideret q̄nto q̄ ad
uerſarius nr̄ diabolus iuxta bti Petri ver
bū illo mane lectū in ep̄l̄a ad miſſam q̄ hec
poſt meridiē ſcribunt̄/tāq̄ꝫ leo rugiēs cir
cūit q̄rens quē deuoret. nō habꝫ aūt effica
cius malignādi machinamentū q̄ꝫ ſi poſ
ſit hm̄ōi ſuadere diſplicentiā ſtat⁹ ſui iam
aſſūpti/iāq̄ꝫ ꝓfeſſi. Et h̄ facere conat̄ nūc
ſub velamīe maioris vtilitatꝫ ī alia vocati
one vt in ꝑdicādo. nūc ſub figmēto q̄etu
dinis ꝯtēplatiue. nūc ſub arrogātia ſciētie
amplioris. nūc ſub vmbraculo q̄ſi omnia
ſint inutilia q̄ agit in vocatōe ſua,ꝑſeq̄ndo
ſingula ⁊ ānihilādo Jeiunia vigilie/ꝓlixi
tas cātus ⁊ horaꝝ. ſolitudo ꝗuis/⁊ iuge ſi
lentiū cum ſīl'ib⁹ ſint ꝑ exēplo. Subiūgēs
q̄ de⁹ ſolū inſpicit cor. ⁊ corꝑalis exercita
tio ad modicū vtilis ē. Addendo vt q̄d de
niq̄ꝫ ꝑditio hec? Poterat eni vngentū ſuū
vt ſibi videt̄ venūdari multo ⁊ nō ſic deꝑi
ret. Dicit h̄ q̄ñq̄ꝫ ſpūs ſeductor inſtabilib⁹
cellicis. q̄ ſe ꝑſumūt idoneos ad docēduꝫ
alios vt ſeducat. ⁊ eos ita finalit̄ de cella ſa
lutis in mūdū ꝑditōis reducat.

D ¶Cōſideratio vi. Cōſideret etiā ſexto
q̄ oīa ſuſpecta ſunt tāq̄ꝫ a demonio meridi
ano (qđ ſe trāſfigurat in angelū lucꝫ) īmiſſa
⁊ ſuggeſta/q̄ loci vl̄ ꝓpoſiti ſel' arrepti ⁊ ſu
ſcepti mutatōem ingerūt ⁊ ſuadēt directe
vel indirecte/ꝑcipue niſi manifeſt⁹ ſit ī via
q̄ ambulat poſitus obex etne ſalutis/q̄ po
ni tunc ſolū credit̄ dū cum hac via ⁊ in ip̄a
non ſtat ſalus.

¶Cōſideratio vij. Cōſideret ſeptimo
q̄ ſcola religiōis valde diſtat a ſcola ſecula
ris inquiſitōis. Dicebat h̄ vnus fratꝝ me
orum alteri fratri ſuo ⁊ meo dū ſimul ī or
dine celeſtinorū morarent̄. Frater hec reli
gio nō eſt ſcola theologie vel ph̄ie ſed chri
ſtiane felicitatis ⁊ diſcipline. nō veniſti ad
doctrinā et ſecularis ſciētie vanitatē/ſꝫ ad
diſciplinā ⁊ hūilis vite bonitatē. Linque
queſtiōes ſcholaſticis viris que erudiūt ī
tellectū. tibi ſatis ſint regulares nr̄e obſuā
tie q̄ inflāmare ſufficiūt tuū affectū. Et ꝑe
ita eſt et veriſſimū ē qđ dixit.

¶Cōſideratio viij. Cōſideret octauo q̄
viatores hic ſumus nō comꝑhēſoreſ. Sit
igit̄ viator vt viator. nec q̄rat hic ea in via
que ꝑ p̄mio q̄ſita debent̄ in patria. Cōpre
henſio .ſ. diuitatis ſine fantaſmatib⁹ ⁊ ſine
labore. vbi nec lāguor nec ſeniū ⁊c̄. Et di
camus cū aplˀo. Nihil iudicaui me ſcire ī
ter vos niſi ieſum chriſtū ⁊ hūc crucifixū.
Sufficiat hic nobis corꝑaliter ambulan
tibus ꝑ corꝑalia/trāſire ꝑ fidem ꝑq̄ꝫ ſpem
⁊ caritatē in eterna. Et videam⁹ tādiu ī ſpe
culo ⁊ enigmate quouſq̄ꝫ veniat dies illa q̄
ſponſus paſcit ⁊ cubat ī meridie claritatis
eterne q̄ñ videbim⁹ cū facie ad faciē ſicuti
eſt/et ſimiles ei erimus.

¶Conſideratio ix. Cōſideret nono q̄
in illa die ꝑmi ſp̄alis examinis nr̄i ⁊ in die
etiā examinis ſcđi ſeu nouiſſimi ⁊ general̄
nō interrogabimur q̄ntum fuerit intellect⁹
noſter acutus ⁊ erudit⁹/ſed q̄lis fuerit affe
ctus nr̄ ad dñm deum noſtrū. h̄ eſt. q̄ꝫ ſim
plex/q̄ꝫ rectus/q̄ꝫ pius/hūilis ⁊ deuot⁹. q̄ꝫ
q̄ꝫ ſpōtaneus et ſidel' ī dei ſuitio. ſm eam
vocationē q̄ vocat⁹ fuerit diuinit⁹. Hoc di
ligenter ꝑēſabat q̄ dicebat. Omis ꝯſūma
tionis vidi finē. latū mandatū tuū nimis.
Quod q̄dem mandatū certiſſime ē caritaſ
nō cognoſcēdi vanitas

¶Cōſideratio x. Cōſideret decimo ip
ſe religioſus ex p̄miſſis. exquo omē ſtudiū
ſuū reſolui debꝫ in affectū vt nihil ſtudeat/
nihil legat/nihil cātet/nihil meditet̄/qđ n̄
īmediate aut mediate ordinet̄ ad inflāma
tionē affectus. quoniā in hac inflāmatōne
ꝯſiſtit ſupm̄us apex theologie myſtice tra
dite ꝑ dioniſiū ac reuelate ſibi ⁊ alijs ꝑ ſpi
ritū ſanctū. ſed neq̄ꝫ fugabunt̄ fantaſmata
ꝑ ſtudiū ſed ꝑ deſideriū/ꝑ affectū ſcꝫ nō ī
tellectum. quoniā neceſſe eſt intelligentem
fantaſmata ſpeculari.

E ¶Cōsideratio xi. Consideret etiā. xi. q̄
hec inflāmatio affectus nō expectāda ē ab
hoīe. Propterea nō suspiret ad hūc vł illuz
doctorē /p̄sertim viatorē. vt dicat. Felix es/
sem ex ꝯuictu talis vnius. Suggestiones
hmōi sepe sunt diabolice inducētes mētis
⁊ nōnunq̄ etiā corpis inq̄etudinē. Scio,
p experientiā de q̄dā pfesso qui pri⁹ arden
tis studij in seculo de pgenie nedū illustri/
sed et regali conq̄rebat̄ q̄liter tpe suo nō es/
set alter Hiero. quē posset adire /vt sic pue
niret ex sua eruditōe ad sciē pfectōem. qua
si scȝ nō esset tpe suo doctor. etiā in ianuis
q̄ sufficeret docere eū. quasi etiā religionez
intrasset nō ad lamentū sed ad documētū.
Recolo mitis q̄ dū ego pia sollicitudie di
cerem me timere talē sciendi ardorē nō fo/
re ab instinctu bono sed malo. rūdit ille in
dignabūdus mihi q̄ voluit. et recessit. Et
o pijssime et terribilissime in ꝯsilijs sup fili
os hominū dñe deus meus/q̄ recessit/quo
abijt: Vtiq̄ heu paulopost fact⁹ ē aposta
ta sub specie quasi artioris religionis. imo
tandē absq̄ omī verecundie velo totū religi
onis oīs habitū abiecit Misereat̄ sui imo
⁊ mei ac oīm nostꝝ deus. Hmōi eteni par
vel etiā maius piculū seclusa dei pietate i/
minere pōt ceruicibꝫ nrīs. nisi a curiosita/
te ⁊ vanitate sciendi plura q̄ opteat caue/
amus. Sit h̄ inductū nō ad cuiusq̄ ꝯtūe/
liā seu iproperiū ppici⁹ sit mihi deus /sed
omnibꝫ nobis ad cautelā et in exēplū. vt n̄
queram⁹ pl⁹ sape q̄ opteat sed sape cū sob
etate. Et vt meminerim⁹ illō ps. Dñe non
ē exaltatū cor meū ⁊c. ¶Nota quō paucos
tangit execrabile factū f. Ja. de borbonio
q̄ sub p̄textu pfectiōis ordinē celestinoruz
reliq̄t et ad fratres minores de obseruātia
trāsijt. et paulopost mirabilit̄ apostauit
ad seculū rediens et vxorē accipiēs. pp̄ter
quod crudelit̄ a parētibꝫ vxoris quā dece/
perat cū roma rediret interfectus est tēpo/
re Martini pape.

¶Cōsideratio xij. Consideret duodeci
mo et postremo iuxta p̄missa q̄lis exercita
tio sibi ante oīa tenēda sit prima. Et inue/
niet pculdubio q̄ nihil sic primū. nihil sic
principaliter incūbit sicut hoc vnicū. vt. s.
s̄uitiū dei adimpleat. Seruitiū dei q̄ppe
psepe in regulis monachoꝝ noīat̄ eccl'iasti
cū officiū. Deinde si q̄d tpis in residuo fu/
erit ordinet̄ hoc ad vacandū q̄ntū obediē/
tia admiserit sibi ipi p⁹ necessitates corpis
que multe sunt. Hoc documētū breui v̄si/
culo q̄dam ꝯplexus est dicēs. Fac op⁹ in/
iunctū/deinde vacato tibi. Consulo tn̄ vt
ista vacatio sit taliter p̄ticata in deuotōis
ocio vt nō reddat̄ inepta p lachrymas. aut
alia lesiua corpis vel ment̄ exercitia ad ea
q̄ in cantādo/legēdo /⁊ ceter̄ hmōi p̄nci/
pali⁹ /⁊ p̄ncipalissime ex sctā obediētia in/
cūbunt. ¶Dictū sufficiat tātū d̄ p̄ma pte

Veniamus nūc ad F

sex alias cōsideratōes. s. de libris legendis
seu freq̄ntandis p religiosum sedulo in ser
uitio seu diuino officio occupatū.

Cōsideratio prima

P Orro si pergat sedula curiositas
aut vt miti⁹ loq̄mur studiosa se/
dulitas inq̄rere. qui vel q̄les libri
sint freq̄ntandi tali religioso sic i
stituto /sicq̄ astricto/ad q̄lem sermo nunc
currit p admonēdo et hortādo cēseo rñdē
dū. Prio sub doctrina generali q̄ nō oīa
mouent̄ sibi ex sibi ibꝫ. Liber oīs sit histori/
cus. sit moral̄. sit allegoric⁹. sit anagogic⁹ i
q̄ plus repiet ad deuotōez se moueri legat̄
interim memoret̄ et ruminet̄. Ita tn̄ si pro
bate sit autoritat̄. Sup q̄ reeditū est opu/
sculū de examine doctrinaꝝ. cui cōsonat li
bellus de laude scptorū.

¶Cōsideratio ij. Ceterū n̄ est hec regu
la fixe data nisi p hic et nunc. Qm̄ sic va/
riatis affectiōibꝫ p varietate tā humoꝝ in
corpe q̄ moꝝ in mēte necesse ē studia va/
riari. pna nimirū fastidio ē nr̄a natura tpe
huius mutabilitatis nr̄e. Obuiandū ē ni
hilominus vt hec mutatio studioꝝ nō sit
solūmō nauseantis q̄si stomachi /cuius ē
multa degustare ⁊ paꝝ digerere. sed veniat
ex mentis delectu.

¶Cōsideratio iij Proinde q̄ntū occur/
rit p hic et nūc et quantū ad exhortatōem
p̄sentē attinere videt̄. sunt narratiōes patꝝ
put i libro vitaspatꝝ digeste ꝯtinent̄ hū sa
lubres. q2 p̄t in q̄libꝫ narratōne pausa fieri
dū vacat hora ex obediētia ad s̄uitiū diui
nū siue ad alia. Insup (q̄sq̄s miret̄ q̄ pacto
id fiat) monēt p̄ ceter̄ scpturis pl⁹ ea docu
mēta q̄ veluti alteri⁹ psone sub typo inge/
rūt̄ intelligi ⁊ facile demulcet affectū cū
q̄si psonā ipaȝ i mortuis lr̄is loq̄ntē viua/
citer p̄sentē cū sua autoritate imaginamur
Consiliū ꝯsimile sit de paribꝫ piarū histo/

riarū narrationibus

¶Consideratio iiij Ampli⁹ si q̄stio fiat de doctrinalib⁹ et nō de historiacis traditionib⁹ veniūt ad animū ptinus aliq̄ q̄ meminit idē anim⁹ antea pposuisse tanq̄ sibi familiarius cognita. vtinā nō vani⁹ occurrentia. q̄ q3 p hic et nūc habeo ipē suspecta nō q̄dem de nō veritate s3 de vane glīe vera vanitate eadē ptereo. Sunt libri plres beati Bern. viri deuotissimi. Et pm̄um eplī eius ad fratres carth de mōte dei. Item smōes eius sup cāt. cāticorū vbi loquitur tāq̄ religiōes pfessus et sic expiētia mlta edoctus. Sūt insup moralia bti Greg. pape oīm admiratōe et veneratōe atq3 vtilitate pclara/ q̄ etiā p magnis et q̄ntūcūq3 magnis ingenijs sine seclusiōe tn̄ tardioz q3 singul' lac et mel ministrāt sufficere pn̄t sua vbertate. Sūt deniq3 ad maiorē abūdantiā imo supabundantiā libri illi⁹ venerabilis Richardi de scō vic. de tri. patriarchis. de arca mystica. Et q̄d laborarem p singula? Nihil eteni pposuit nisi diuinū et mysticū edoctus a pceptore suo doctore celeberrimo Hugone de scō vict. Cuius opusculū de oratōne qd incipit. Quo affectu q̄ve studio et c. supat omnē laudē.

¶Cōsideratio v Subinde nescio si pcipuus inter oēs numerādus sit eustachi⁹ ita eni nomē istud suū vulgatū Bonauē. videor posse tradere. Ille eni singulari' inter oēs doctores catholicos pace oim salua/ videt idone⁹ et securissim⁹ ad illuminādū intellectū/ et ad inflāmādum affectum. Cui⁹ opuscula duo. vt lecturā et alios tractatus eius interim ptereā. tāta sūt arte cōpēdij diuinitus pposita/ vt sup ipa nihil/ breuiloquiū noto et itinerariū. In q̄b⁹ processum ē duab⁹ vijs cognoscendi deū. Primus nāq3 hoz duoz tractatuū pcedit a pmo pncipio qd de⁹ ē vsq3 ad alias veritates sub deo creditas et habitas. Ali⁹ ecōtra pgredit a creaturis ad creatorē p sex gdus scalares vsq3 ad anagogicos excess⁹. Qui lic3 sint difficiliores et rariores/ deb3 tamē oīs christian⁹ ad illos aspirare. quoniā theologia talis mystica ppe est christianorū. Que et ppiciāte et reuelāte spū christi iesu facillima est sup oīa et vtilissima. s3 abscondita a sapientib⁹. et in ocul' suis prudētib⁹. et ipis pene inaccessibilis et impossibilis. iuxta eiusdē dn̄i saluatoris diuinā sententiā qua ait. Confitebor tibi pr̄ et c.

Cōsideratio vi. Cōfiteor itaq3 et ego in insipiētia mea p pclusiōe r̄nsiue eplē ne vltra in longū pgat. q3 a. xxx. annis et ampli⁹ citra volui hr̄e familiares mihi pdictos tractatulos sepe legēdo. sepe rumināndo. etiā vsq3 ad vba. nedum sententias. Et ecce hac etate h ocio velut ad votū vix queui ad initiū gustus eorundē. q̄ et repetiti sp mihi noui fuūt et placēt. iuxta illō Flacci d poemate vl' imagine pposit; elegāter. decies repetita placebit. Allegauerim cōmodi⁹ quius dignius et verius illud de sapiā quā ille describit q̄ ait. Nō hab3 amaritudinē pversatio illius. nec tediū pvictus ei⁹/ sed leticiā et gaudiū. sicut quoq3 ipa eadem sapientia se collaudās dicit. Qui edūt me adhuc esuriēt. et q̄ bibūt me adhuc sitiēt. q3 sc3 i edendo saturitas est ne q̄d desit. et in desiderio auiditas manet ptinua ne fastidiū sit. vnde etiā fruunt (inq̄t psa) nec fastidiūt quo frui magis sitiūt. ¶Hec ad satisfaciendū scriptis caritatis vr̄e dicta lic3 satis cursorie sufficiant. ¶Finit

Frater fratri. Gratia et pax.

¶Ex vbis tuis iudicaberis notat christus. Et q̄ in vbo nō offendit h pfect⁹ est vir. Sed cū linguā hoīm nemo domare pōt q̄d psultius q̄ tenere silentiū/ mihi qd necessitas vl' pia cogit vtilitas rūpere. Est sup hac re fructuosum de silētio capitulū i sūma de vicijs pte vltima relegatur. Hoc ideo frater pmiserim q3 vix euēit mihi inire cū aliquo colloquiū q̄n pccem aliquoz. Et q̄d pfecerim alteri sū ignorās. q̄d aūt obfuerim mihi [illegible] conor idie dn̄o ppicio mecū morari Et si dādū ɔsiliū/ malo p scedulā q̄ p linguā r̄ndere videor ei mihi r̄nsiōē securiorē p h dare. ¶Ceterū sup modū studēdi mlti mlta scripsere. Sūma de vtutib⁹ tractiue d prudentia colligit vtiles doctrinas. Notant i sup aliqua p theologie mystice q̄ stat i affectib⁹ acq̄sitione pticlares idustrie duodecim pte. ij. pncipali de theologia mystica q̄ nūc penes vos habet. Tāgunt subinde nōnulla in tractatu de laude scriptoz/ vbi fit mentio de dicto bti Bern. q3 quercus et fagus docuerūt eū. Habet a Sene. spēalis sup mō studendi epl'a Dicit int' cetera q3 fastidientis stomachi ē mlta degustare. et q3 pegrini habēt hospitia multa/ sed paucas amicicias. sic sp ingerētes animū grauāt [illegible]

nutriūt. qꝛ nec ruminādo ꝯterūt / nec dige
rūt meditādo. Scꝓsit deniq͛ venerabilis
Hugo didascolicon. i. mgr̄m docētē disci
pulū. ¶ Nūc aliq̄ ꝗ̄ religiosū respiciūt cursim
ꝛ pūctati vt occurrūt ānotabo iuxta circū
stātias a phis ꝛ theologis positas. Recor/
gitet ꝓmo q̄s sit ille ꝗ̄ studet i pfessiōe ꝛ sta
tu i ingenio ꝛ etate. Recogitet ipe cur stu/
deat i [illegible] ... ē i moralib ꝓmū. q̄si
[illegible] piū ꝓmitus ꝛ ꝓncipalit intēdēdū fm
cui⁹ exigētiā debēt alie circūstātie modera/
ri vt tercio sciat q̄d sit illō qō studet. q̄rto tē/
pus. q̄nto locū. sexto cū q̄b ꝛ ad q̄s suum
applicare studiū licet decet et expedit. Ali/
oq̄n si desit moderatrix discretio / pōderās
istas circūstātias nō institutio sꝫ destitutō
nō instructio sꝫ destructio subsequūt. Et
qꝛ paucorū valde ē pfecta discretio ꝓpria/
dat i religiōib aliena p obediētie votū. qō
ꝗ̄ deserit nec obseruat satagēs ꝓpa volūtate
ꝗ̄ sibi nulla dꝫ esse regere se / nihil mirabile
si currēs incurrit ꝛ offendit. Scitū est q̄d
Berñ. dicit de talib / ꝙ nullū machinamē
tū efficaci⁹ habꝫ demon ad seducēdū q̄ꝫ si
modū i feruore bono faciat ꝓtergredi. De
niq͛ de tali dicit clymac⁹. Qui sibi dux eē
vult [illegible] dux ꝑ eo ꝙ nō i[illegible] indiget dmo
ne teptāte. qꝛ factus ē sibi demon. Reguletur
igit obediētia studiū ei⁹ ꝗ̄ obediētiā pfes/
sus ē. ¶ Postremo frater rogo te / rogo et il
los q̄b h̄ paucul̄ū ꝯmūicare decreueris vt
aptis interiorib ocul' retorq̄ant illos ad
ꝓores collocutiōes / ꝛ acrit diiudicēt si fre/
q̄nt plus inuenerint ea ꝗ̄ mihi ꝯtigere fate
ri nō erubesco. Et vt interim sileam⁹ detra/
ctōes. iras. zelū. murmuratōes amaras. q̄
lia nemo nescit eē crimīalia / ꝑpendāt fabu
latōes ineptas facilit imisceri cachynnos
scurrales nugas rumorū volatiliū sensim
effluere. q̄d ꝙ surrepūt mēdacia ꝛ celāda pā
dunt. temeraria fiūt i absentes iudicia cuꝫ
filib incōmodis int ꝗ̄ volat iterim tps ir/
repabile. Et anim⁹ ꝗ̄ se talib nisus ē oble
ctare remanet inanis steril vanus tristis et
ad seriosa necessariaq͛ lāguidior ꝛ ieptior
sibiq͛ displicēs ꝗuis ꝛ penitēs. Magnuꝫ
est crede mihi magnū ꝛ pciosū ocij talentū
ꝗ̄ ꝗ̄ vnit m'tiplicato fenore manipulos iu
sticie cū exultatōe reportabit. ꝗ̄ ꝓo male et
inerter illō dissipauerit disꝑdet illū de⁹ etiā
in h̄ seclo. Sūma enī malicia ē ociū iners
ait Berñ. Et desideria occidūt pigrū / desi
deria intellige nō ea sola ꝗ̄ palā iproba sūt
ꝛ scelerata / sed ꝗ̄ specie boni se velāt ꝛ palli
ant. vt sūt desideria edificatōis ꝛ correctōis
alioꝝ. sciendi q̄ꝫ plīma ad expulsionē tene/
braꝝ intellectus. sꝫ euenit ꝓfecto deterior
obscuritas ex curiositate. quā ꝗ̄ sequit po/
nit i numero taliū q̄les loq̄t apl's ꝓbosas
curiosas. sp discētes / et nūq͛ ad sciaꝫ ꝟita/
tis veniētes. Sunt cribro i aquā merso si/
millime. sūt vas plenū rimarū qō hac illac
effluit / nec sapiētiā ꝯtinebit / maxime dum
nō obseruant illō vulgati autoris. tabul' su/
prema notato. Bene vale frater carissime.
¶ Scriptū h̄ mane mercurij lugduni bre/
uiori prsus spacio tēporū q̄ꝫ itio sit ad vos
ꝛ reditō vtinā fructuosiori / scio ꝙ mihi mi
nus est molestū. Tu q̄ꝫ fac sil'r si tpus po/
stulat aut res ꝛc̄.

Johānes cancellarius parisienſ

Admonitio quedā

breuis ꝛ necessaria / quō caute legēdi sūt q̄/
rūdā libri ꝓpt errores occl'tos venerabil'
magistri Johis de Gerson.

Prohemium

q Uia vnū est necessariū optimū
ꝛ eternū sufficere debꝫ q̄rēti bo/
nas margaritas vt tādē inueni
at vnā / ꝛ vēdit oib ꝯparet eā.
Hec me ꝯsideratō ꝓmouit sepi⁹ facere ora
tionē i mari ꝛ in aq̄s m'tis sacre scꝓture no
minatim hodie prima octobris anni. M.
cccc. xxv. dū ꝑscrutatus scꝓta Hubrini re
legendo q̄d sup illud canticum symeōis.
Nūc dimittis seruū tuū dñe / notauerit / ap
paruit mihi sicut et al's aspectu ꝑfunctō/
rio / ꝗ̄nde nimis ꝛ ꝓfundū q̄ddam sup me
ditatione iesu christi ꝛ pacis sue mysterio.
Et dū magis ꝛ magis introrsus aspexi / sin
gulaq͛ notaui. manifestarūt se vulpes par
uule ꝗ̄ demoliūtur vineas / maxime dū vi
nea floruit. ¶ Fuerūt tpe Hubrini illi⁹ he/
reses aliq̄ radicē accipiētes ab abbate Jo
achim. et ꝯseq̄nt pullulātes i spuria vitu/
lamina diuersoꝝ errorū / etiā ꝓch dolor vs/
q͛ ad tpa nr̄a. Un⁹ error ꝛ ꝓncipal' fuit de
suscitatōe ꝛ publicatōe euāgelij eterni fin
gens ꝙ sicut pr̄ habuerat suā legē tpe moy
si ꝛ legis scꝓte. Filī⁹ ꝓo tpe legis grē ꝛ euan/
gelice. ita spūssctūs legē inspiraret ꝯsūma/
tā sub pauptate legis euāgelice. sic expsse no
tare videt dictus Hubertinus in exposici
one dicti cantici. Nūc dimittis ꝛc̄. ¶ Fuit
alter error de lege vl' spū libertatis sub qua

begardi et begarde nefanda ⁊ abominabi
lia ꝑpetrarũt facinora. Ponit error iste ꝙ
oīa ꝑfecta reducta in deũ ꝑdit suũ velle. ita
ꝙ nihil habꝫ velle vł nolle nisi velle diuinũ
quale habuit ab eterno in esse ideali diuio.
Quo adiecto dicũt se ꝯseq̄nter posse agere
quicq̄d carnał affectio deposcit sine pecca
to vł crimine cum nõ habeãt velle ⁊ nolle.
Diuersificatꝛ aũt mod⁹ iste q̃m sufficit ali
quibꝫ vt sub deo solo suã totalitꝛ vel taliter
abnegent voluntatẽ. in q̄ abnegatõe dicũt
summã ꝯsistere ꝑfectõem. ¶ Sũt alij rudi
ores idiote ⁊ simplices q̄ seducti ꝑ astutos
faciũt hãc subnegatõem ꝓprie volũtatꝭ ꝑ
modũ ꝓfessiõis ⁊ obediẽtie in manibꝫ suis.
Qua facta ꝓmittũt astuti tales ⁊ puersi ꝙ
ampli⁹ peccare neq̄unt / sub quo ꝓtextu ꝑ
petrãt innumerabiles nec referẽdas abomi
natões. ¶ Fuit alter error ꝙ hõ ꝑfect⁹ nul
lã curã debꝫ habere de rebꝫ hũanis quõcũ
q̃ vadant / imo nec de seipo si dãnetꝛ vł sal
uetꝛ sed in omnibꝫ ⁊ singuł diuinã expecta
re voluntatẽ debꝫ / et ĩ illa ꝯplacere siue sal
uet siue dãnet. Quia etiã quicq̄d velit vo
lũtas dei / fiet. Habet error iste ramos plu
rimos pullulãtes ex dictis apłi Augusti
ni ⁊ similiũ / male intelligẽtes sup̄ ꝑdestina
tione dei ⁊ sue ꝓuidẽtie infallibili ĩfirmita
te. de q̄bꝫ ñ ẽ hic scribẽdũ ꝑ singula. ¶ Suf
fecerit igitꝛ ad p̄sens ꝯmonuisse lectorẽ p̄di
cti Hubertini sicut ⁊ alioꝝ extranea tradẽ
tiũ sub specie subtilitatis vł excellẽtis dog
matis ꝙ oĩa regulet ⁊ examiet iuxta verita
tem euãgelicã ⁊ doctores ꝯmũiter appro
batos. alioq̄n nouerit se ꝑiculis maximis
errorũ ⁊ heresum ꝓximũ fore. ¶ Deniq̃ nu
ꝑ sup̄ hac re ꝯpositũ est opusculũ de exami
natõe doctrinaꝝ ⁊ aliõ sup̄ doctrĩa Raymũ
di lulli. Et q̄ de singulis erroribꝫ cũ origi
gibꝫ suis ꝑticulares vellꝫ facere tractatꝰ nul
q̃ finis. Scripta sunt insup̄ dudũ aliq̄ sup̄
libro q̄ dicitꝛ clymacus de triginta g̃dibꝫ ꝑ
fectõis cui⁹ radix ẽ error stoycorũ ponen
tiũ ꝟtutes esse insensibilitates. scꝫ ad nihil
passionabilitꝛ affici / ꝯ illud apłi tã genera
liter exꝑtũ. Sentio aliã legẽ ĩ mẽbris meis
⁊c̃. Vñ etiã repiũtꝛ ĩ doctoribꝫ theologie q̄
subtiles ⁊ ꝓfundi noĩati sunt q̄dã positõe
minus sobrie. vt ꝙ de⁹ vult ⁊ facit nos pec
care. Q, in ordĩe ad deũ oĩa necessario ve
niũt / et ita necessario peccam⁹. Q, diuina
volũtas ꝓus vult res esse q̃ su⁹ intellect⁹
indicat eas fore. Q, in eodẽ instanti t̃pis li
cet nõ nature duo ꝯdictoria simul ꝑñt sta
re. Q, multa sunt eterna p̄ter deũ. Q, q̄c
q̄d intellectus cognoscit vniuersalitꝛ vł ab
stractiue vel p̄cisiue / habꝫ corrñdentiã talẽ
in re sicut in deo / dũ p̄scindit intellect⁹ sapi
entiã a bonitate. ⁊ ita de reliq̄s / quoꝝ plu
ra dãnãda articuli parisiẽses ordinauerũt.
¶ Finit

Tractatus de disti
nctõe verarũ visionũ a falsis magr̄i Johã
nis de Gersono cancellarij parisieñ.

L Uper vnã ex lectõibꝫ meis su
ꝑ non esu carnium apõ ipos
n carthusiẽ. recẽsui eisdẽq̃ trãs
misi. Nũc aliã q̄ndam simi
liter recẽsẽs tibi germane fra
ter mitto. Hec lectio generali q̄dã tropo a
perit quemadmodũ numisma verũ diuĩe
reuelatõis a falsato denario diabolice illusi
onis secerni pt. ne fallat nos angel⁹ satha
ne ꝑ trãsfiguratiõem sui in angelũ lucis. sꝫ
ꝓbemus spũs si ex deo sunt. ⁊ qđ bonũ est
obediẽtes apło / teneam⁹. Hec doctrina et
si cuilibet christiano vtił ẽ. viris tñ religio
ni ⁊ ꝯtemplatõi dedicatis / qualẽ te pr̄ cele
stis elegit / salubrima imo necessaria indi
catꝛ. Bene vale frater cordis mei in eo q̄ te
iugiter custodiat. et in q̄ bene valere patres
⁊ fratres tuos celestinos vehementer exo
pto ꝯmendãs me orõibꝫ eorũ. atq̃ ea q̄ ti
bi deputo volẽs esse ipis cõmũia / vtinã et
vtilia fiant. Hec aũt lectio sic habet

f Uit iohãnes ba
ptizans in deserto. In hac ꝑticła cõ
mẽdatio iohis p̄cursoris ex tribus
ostenditꝛ. ex fama ꝑ nomẽ expssa. ibi. Fuit
Johẽs. glo. gr̃a dei. A gr̃a incipit. nec no
minari solent nisi famosi. Scđo ex sua ope
ratõe ꝟtuosa / quia dicitꝛ / baptizãs. Tercio
ex loci ꝯgruentia / ĩ deserto. ¶ Circa nomẽ vi
dere est ipm reuelatũ fuisse celitus ſm hy
storiã Lu. i. scriptã. Et non est hec medio
cris laus habere nomẽ qđ ꝑ angelũ / et ta
lem angelũ q̄lis est gabriel / os dñi / nomĩa
uit. Concluditꝛ nanq̃ mirabił vite ꝑfectio
futura / et p̄nuncia seu p̄saga miracłosi no
minis assignatõe. alioquin frustra fieret in
nomine miraculi opatio si nõ in re ipa ali
q̄d magnificũ sup̄q̃ naturã excelsum desi
gnaret. ¶ Sed insurget statim curiosus in
uestigator ⁊ q̄ret quo pacto scitꝛ hanc p̄nũ

ciatõez nõis isti⁹ fuisse ãgelicã pl⁹ q̃ꝫ illusi/
onē diabolicã? Etenĩ ãgel⁹ sathãe ꝑm aplꝫ
trãsfigurat se nõnũq̃ꝫ in ãgelũ lucis. Jsta ē
dubitatio q̃ in nouissima lectõe ē tacta/ ꝛ di
lata ad tp̄s alteꝝ q̃ petit artē discernēdi re/
uelatões ãgelicas/ ab illusiõib᷑ demõiacis
¶ Quo circa dicam⁹ in p̄mis/ sic̄ vera religi
onis assignatio/ ꝑ sophisticas ꝛ fallaces he
reticoꝝ argumẽtatões ĩpugnaꝛ. sic ꝑ mēda
ces ãgelos miraclo̾ꝝ veroꝝ scrãrũq̃ꝫ reue/
lationũ autoritas/ factis q̃busdã sophisti/
cis ꝛ magoꝝ p̄stigijs q̃rıꝛ infrigi. H̄ dic̄ pe/
trus apd̄ clemētē in itinerario suo. Cur ita?
q̃tin⁹ ꝑ h̄ abducanꝛ hoies a sp̄ual̾ veritatꝭ
cognitõe q̃ ꝑ miraculoꝝ aut reuelationum
media tradita ē/ qñ ad falsitatē silia videnꝛ
ĩtroduci. ¶ Dicam⁹ p̄terea qm̄ nõ ē hũanit⁹
regula general̾ vl̾ ars dabil̾ ad discernēdũ
sp̄ ꝛ ĩfallibilit̾/ q̃ vere sũt ꝛ q̃ false aut illuso/
rie reuelatões. Tũc enĩ nõ hřeꝛ solũ fides
de nr̄is pp̄hetijs/ ꝛ ɔseq̃nꝛ de tota religiõe
s̄ eēꝫ euidētie certitudo. nã q̃ sciret euiden
ter aliq̃d eē a deo vl̾ ei⁹ angelo reuelatũ/ sci
ret ꝑfecto alit̾ q̃ꝫ ꝑ solã fidem illd̄ esse veꝝ.
Queãdmodũ si q̃s haberet sciaꝫ claraꝫ de
dissolutõe fallaciaꝝ ꝛ argumẽtationũ ɔ̄ ve
ritatē fidei peccantiũ eandẽq̃ꝫ impugnan/
tiũ. haberet vtiq̃ꝫ noticiã nõ tm̄ certã ex fi/
de/ s̄ ex demonstratõe de fidei articulis eui
dēter. Cõstat igiꝛ nõ esse q̃rendũ a catholi
co vt sibi fiat elucidatio ꝑspicua ꝛ euidens
de p̄nũciatõe hui⁹ nõis iohēs facta zacha/
rie q̃lit̾ ꝑbabilit̾ scieꝛ eē reuelatio angelica.
De h̄ enĩ fides ē ꝛ nõ scia. Et sic nõ oĩuꝫ ē
fides ꝑm apl̾m/ s̄ ē donũ dei/ sic nõ oēs ve
rã a falsa reuelatõe secernũt. s̄ aut verã sper
nũt/ ꝛ falsam amplectunꝛ. vel sacrilega im
pietate ꝛ ĩcredulitate talia negãt reprobãt
D ꝛ ɔtēnũt. ¶ Nihilomin⁹ alia ē q̃stio q̃lit̾ ꝑ
suppositis eis q̃ fidei sũt/ cogscere nos fide
les poterim⁹/ ꝛ ꝑm doctrinã Johis ꝑbare
sp̄ũs si ex deo sunt ne fallamur? Et in hanc
q̃stionē sciēs ĩcidi pp̄t illusiões plimas q̃s
nr̄o tp̄e cognoui ɔtigisse. Et etiã in h̄ senio
seculi. Jn hac hora nouissima/ in p̄cursiõe
antixp̄i/ mund⁹ tãq̃ꝫ senex delir⁹/ fantasias
pl̾es ꝛ illusiões somnijs sil̾es pati hꝫ. ꝛ ml̾
ti dicēt. ego sũ xp̄s/ ꝛ recedētes a v̄itate cõ/
uersi ad fabulas seducēt multos. De mul
tis iã audiui/ quoꝝ q̃libet sibi reuelatũ esse
ꝑ certo iã hēbat/ q̧ erat futurus papa. Jn
ter q̃s q̃dã bñ l̄rat⁹ ꝛ famosus/ h̄ etiã ꝑp̄a
manu in scp̄tis q̃ legi reliq̃t/ ꝛ argumentis
ɔiecturisq̃ꝫ plurimis asserere conat⁹ ē. De
alio sil̾r l̄rato ꝑ relatõꝫ accepi p̄mo ꝑsuasũ
esse sibi q̧ foret papa. dehic antixp̄s saltē p̄
cursor antixp̄i. nouissime vt scip̄m ꝑimeret
ĩstigatus ē vehemēter/ ne videreꛋ tm̄ affer/
re nocumētũ pp̄l̾o xp̄iano. Tãdē deo mise
rãte ad saniorē mētē ɔuersus ista de se scri
psit ad eruditõeꝫ ꝛ cautelã alioꝝ. Porro de
alijs m̾ltis in religiõe ꝛ austeritate vite cõ
stitutis. ĩcredibilia fere sunt ea q̃ idoneis te
stib᷑ referētib᷑ agnoui. ¶ Si veniat igitur
aliq̃s q̃ se reuelatõeꝫ habuisse ɔtēdat/ quem
admodũ Zacharias ꝛ alij pp̄hetaꝝ cogno
scunꛋ ex historia sacra recepisse/ q̃d agem⁹/
q̃ pacto nos hēbimus? Si statĩ negemus
oia/ vel irrideam⁹/ vel ĩculpemus/ videbi/
mur ĩfirmare autoritatē diuie reuelatõis q̃
nũc vt olĩ potēs ē. neq̃ꝫ enĩ man⁹ ei⁹ abbre
uiata vt reuelare nõ possit. Scandalizabi
mus p̄terea simplices dicētes/ q̧ ita d̄ nr̄is
reuelatõib᷑ ꝛ pp̄hetijs poterũt eē calũnie/
ꝛ cēsendo erũt fãtasie vel illusiões. Tenebi
mus ḡ mediũ ꝛ ꝑm apl̾i iohis documētũ.
Nõ credem⁹ oĩ sp̄ũi/ s̄ ꝑbabimus sp̄ũs si
ex deo sint. ꝛ obediētes apl̾o qd̄ bonũ ē te
neamus. Erimus sic̄ numularij seu cãpso
res sp̄uales/ ad solerter ꝛ acute examinan
dũ numisma p̄ciosuꝫ ꝛ extraneũ diuie reue
latõis ne forte demões q̃ monetã quãlibet
diuinã/ ꝛ bonã q̃ꝫlibet falsare satagũt/ sub
introducãt ꝑ vera moneta ꝛ legitia falsatã
ꝛ reprobã. eēt h̄ in detrimētũ nõ mediocre
eccl̾iastici fisci vel erarij/ seu thezauri impe
rial̾ dei. Et tãto ãplius q̃to moneta p̄cio
sior ē ꝛ rarior. queãdmodũ sũt actus v̄tutũ
heroicaꝝ/ atq̃ꝫ supnaturaliũ visitationum
Tãto igiꛋ vigilãtior adhibēda ē ad discer
nendũ cautela/ q̃to esset iactura dãnosior.
¶ Et qm̄ silitudo hec satis idonea ē ad id A
palpabili⁹ oñdēdũ qd̄ intēdim⁹ ꝑseq̃mur
eã dicētes. Primũ q̧ examinator hui⁹ mo
nete sp̄ual̾/ oꝫ eē theolog⁹/ arte ꝑit̾ vsuq̃ꝫ pe
ritus. nõ q̃les sũt q̃ sp̄ addiscētes nunq̃ꝫ ad
sciaꝫ veritatis ꝑueniũt. q̃les garrulosi/ ver
bosi/ ꝑterui/ ɔtētiosi/ moribus deniq̃ꝫ pessi
mis dediti ꝛ plus ad epulas vanasq̃ꝫ gusta
discernēdũ/ q̃ꝫ act⁹ suos dijudicãdũ indu
strij ꝛ seduli/ q̃b᷑ oĩs ꝑmo de religiõe fabu/
la ē siue on⁹. postrẽo q̃cq̃d lingua magnilo
qua oñdit/ vita q̃ mētiri nescit ɔ̄dic̄ ꝛ blas/
phemat. Apd̄ tales numularios noua q̃li
bet moneta diuie reuelatiõis sic ĩcognita ē
ꝛ barbarea. vt ɔfestĩ ad se deductã. cũ grã/

di cachĩno ꝛ indignatiõe reijciãt irrideãt ꝛ
accusent. Alij sũt nec nego / q̃ ex aduerso in
oppositũ ruũt viciũ / q̃ supsticiosa etiã ꝛ va
na ꝛ illusoria delyroꝝ hoĩu3 facta ꝛ somnia
necnõ egrotantiũ ꝛ melãcolicoꝝ portẽtuo
sas cogitatões reuelatiõibꝫ ascribũt. Istis
leue coꝛ nimis ad credẽdũ / alijs nimiũ in/
tractabile ꝛ aspeꝝ esse videns / scio certissi/
mũ esse ꝙ apud Nasonẽ scribit. medio tu/
tissim⁹ ibis. ¶ Est aũt moneta ista spũalis re
uelatõis tãq̃ aurea / in. q̃nq̃ pncipalit exa/
minãda. s. in pondere / in flexibilitate / in du
rabilitate / in ↄfiguratõne / ꝛ in coloꝛe. Et h̃
ſm quinq̃ ꝟtutes ex quibus sumit argu/
mentũ monete spũalis legitime. Hũilitas
dat pondus. discretio flexibilitatẽ. patien/
tia durabilitatem. veritas ↄfiguratiõ3. cha
ritas dat coloꝛẽ. Has q̃nq̃ ꝟtutes legim⁹
Mariã habuisse in ãgelica reuelatõne sibi
facta. Silr̃ in Zacharia ꝛ Elyzabeth ↄclu
dunt extitisse ex serie euangelij Luce. dũ io
hãnis nomen fuit reuelatũ.

Taq3 quo ad
pmã ↄditiõe3 si cognoueris ali/
quem qui p supbam curiosita/
tem ꝛ vanã laudẽ atq̃ p̃sumptõe3 scitatis
cupidus sit habere reuelatiões insolitas q̃
se dignu3 istis reputet / q̃ in talibꝫ de se nar/
rãdis gloriabũd⁹ delectet. scito q̃m illudi
meret. neq̃ magnipẽdas si aliquã habuis/
se reuelãtõe3 iactãter affirmet. deest eñi pon
dus humilitatis. Preterea de sctĩs patribꝫ
habemus narratiões plurimas sup tanta
humilitatis obseruatõe cõpositas. Cuidã
ex patribꝫ demon apparuit transfiguratus
nõ solum in angelum lucis s3 in xp̃m dixit
se ad hoc venisse in mundũ / vt ab h̃ patre
videret ꝛ adoraret. Cogitabundus aliq̃s/
diu mãsit sctũs ille pater / instar marie ꝟgi
nis / ꝛ cogitãs q̃lis eẽt ista salutatio. Dice/
bat intra se. Nunq̃d nõ adoꝛo q̃tidie xp̃m.
quid sibi vult talis apparitio? Et ad hũili
tatem ilico ↄfugiens ait ad demonem. Ui
de ad quem mitteris. Nõ eñi dignus sum
hic videre xp̃m. Quo dicto tam humili de
mon ↄfusus ꝛ pudibundus abscessit. Ali⁹
pater clausit oculos in re sili. Nolo inquit
videre xp̃m in terris / illum in celis videre
ↄtẽtaboꝛ. Et beatus Martinus ex supbo
demonis oꝛnatu / falsitatem loquele diabo
lice / q2 se xp̃m dicebat agnouit. ¶ Est igitur
hominibꝫ saluberrimũ ↄsilium cõtra tales
demonum illusiones põdus humilitatis
obseruare. se reputare intellectu pariter ꝛ af
fectu indignissimum / qui sup alios hoĩes
reuelationem accipiat. qui p̃ alijs a deo mi
rabiliter visitet. Et si que talia p̃ter solitum
euenire circa eum ↄtigerit reijciat a se cũ sã/
cto humili verecundoq̃ pudoꝛe. Deputet
talia vel lesioni pp̃e fantasie / ꝛ se habere ali/
quod simile freneticis / ꝛ maniacis aut me/
lancolicis refoꝛmidet. vel caueat ne pp̃ter
enoꝛmitatẽ p̃cedẽtiũ pctõꝝ / datus sit in re/
probũ sensum vt talibꝫ illusionibꝫ seducat.
Si talia sint diaboli machĩamẽta seu tẽp/
tamẽta ex hũilitate hmõi euanescẽt. Aut si
velit deus ꝙ in his tolerãdis exerceat non
nocebũt. Si ꝟo sit diuĩa reuelatio nõ ficta
humilitas pic renitẽs / magis p̃parabit lo
cum ad ipius susceptionẽ ꝛ audire merebi
tur / amice ascẽde supius. q̃to in loco plus
infimo recũbere conabit. Hẽs in Exodo /
quotiẽs Moyses a se repulit diuinã iussio
nẽ dũ ad Pharaonẽ mitteret. Obsecro in/
quit dñe mitte quẽ missurus es ꝛc̃. Et Hie
remias clamat. A a a dñe deus / ecce nescio
loq̃. q2 puer ego sũ. Et Johes baptista nõ
audet sctm̃ verticẽ xp̃i tãgere. s3 eum a se re/
pulit dicens. Ego a te debeo baptizari. Et
apl's Paul⁹ se p̃mũ int̃ pctõres deputat / q̃
nec dignus sũ inq̃t vocari apl's. ¶ Et si q̃s
obiecerit ꝙ apl's suas reuelationes iactan/
ter aperuit atq̃ diuulgauit? Rñdẽt sctĩ do/
ctores int̃ q̃s Chrysostomus sub hac s̃nia
Aliud ẽ inquiũt ex q̃dã necessitate vl' habẽ
di ↄsilij vel ad vtilitatẽ audientiũ / secretas
g̃ras suas aut virtutes suas pdere seu ma/
nifestare. aliud sine quauis sua aut alioꝛu3
vtilitate talia p inanẽ g̃liã3 vẽtilare. Unde
Maria ꝟgo q̃ ↄseruabat oĩa ꝟba hec ↄfe/
rens in coꝛde suo. postmodum apl'is / p̃ser
tim Luce sacra mysteria sibi soli credita dis
seruit. non ad iactantiam / quia non tm̃ tar
dasset cum vicium omne p̃ceps sit / sed ad
ecclesie religionisq̃ edificationẽ. Quin eciã
deuotus Bernardus qui totiens iussit vt
homo virtutes suas plus abscondat etia3
familiarissimis ꝛ deuotissimis / q̃s alij vicia
sua occultare satagunt. pluries de suis do/
nis ꝛ gratijs p contemplationem adeptis
palam nedum loqui / sed scribere non esse
superbiam arbitratus est. Quo pacto sic?
quoniam hoc agere cõpellebat nõ vanitas
s3 charitas. ꝛ iam in humilitatis terra radi
cem virtutis. ne iactãtie aura velleretur al/

te demiserat. Hec caritas ⁊ edificatõis ne/
cessitas a ꝓ̄sumptõis suspitione btm̄ Pau
lū absoluunt. qꝛ ꝓpter subintroductos fal
sos apl'os qui gl'iosos se mõstrabant /au/
toritatis sue pondus impulsus ē ꝓpalare.
Q̄q̄ plura sint in eius etiā laudatione plēa
hūilitatis ⁊ recognitõis ꝓprie fragilitatis
⁊ ignorātie. an in corpe inquit vel extra cor
pus nescio/deus scit. Et iterū. Factus sū
insipiens ⁊c̄. Est igit̃ nõ q̄libet manifesta/
tio reuelatõis sibi facte arrogans vel super
ba. sed ea tm̄modo q̄ fit inanit̃ vane ⁊ abs/
q; fructu edificatõis vel consilij /sed fit ad
exonerādū tumorē animi a vento iactātie
q̄ plenus est. E d scalpendū deniq; prurien
tes aures astantiū curiosa hmõi narratiõe
vanitatū. Et si nõ aliud afferret hec loq̄ci
tas incõmodū abūde illud ē qd̄ magne rei
⁊ inapp̄ciabilis fit ꝯsūptio. dū scꝫ tps in/
P utiliter dilabit̃. ¶ Quocirca nõ parū ad rē
attinet/si res de qua fert̃ esse reuelatõ sit vti
lis ad mores. ad rēpublicā/ad diui cultus
honorē vl' augmentū. aut si sit supuacuis
reb; seu narratõnib; imixta. Proinde in se
cularib; histozijs ⁊ actib; hūanis sic repi/
re ꝯmune ē ⁊ laudare se pōt hō absq; culpa
iactantie/dum sue defensiõis vrget neces/
sitas. Sic Tullius orādo ne pelleret̃ in
exiliū ꝯseruationē ciuitatis romane a se fa/
ctam aliaq; egregia opa sui ꝯsulatus ꝯme
morauit. Sic africanus scipio triūphū
quē de carthagine subiugata repoztarat in
defensiõis sue p̄rociniū ꝯ accusatores suos
allegauit. ⁊ vtrolibet absq; imputatõne ad
iactantiā. Refert deniq; pl'mū si q̄s nouic/
cius sit in exercitio virtutū aut veteranus
qm̄ virtus dū incipit leuissimo flatu ꝯuel
lit̃. inueterata aūt sua stabilitate nixa consi
stit. ¶ Habes ex his p̄mi signi q̄lēcūq; de/
lucidatõem /p quod dijudicari pōt spūale
numisma vere reuelatõis a falsato denario
diabolice illusiõis. qd̄ signū est pōd⁹ hūi/
litatis. Et nõne h̄ pond⁹ hec habuit reue/
latio facta zacharie ⁊ Elizabeth sup iohis
noĩatõe. Lege historiā ⁊ videbis q̄ vicini
⁊ cognati vocabāt puez noīe patris sui za/
chariā. qꝛ nõ garrula ⁊ vana curiositate su
p nomine pueri parētes vulgauerūt. illaꝫ
dicere sola extrorsit necessitas /dū in circūci
siõe puer eēt nomē accepturus. Sꝫ ⁊ eliza
beth sctõ hūili verecundoq; pudore ornata/
occultabat se mēsib; sex. Et zacharias tāte
hūilitatis fuisse ꝯuicit̃ vt ad v̄bū aspectūq;

angeli stupid⁹ ⁊ gelido timore ꝯcussus vix
crediderit nūciāti. ¶ Addēdū tm̄ ē qd̄ vult
b. Greg. dyal'. Hūilitatē verā nõ eē ptina/
cē sꝫ obtpantē cū tremore. quēadmodū de
q̄dā librino refert/q̄ rogabat̃ ⁊ adiurabat̃
renitēs suscitare puerū. Virtutes inq̄t petr⁹
nõ essꝫ si h̄ caritas nõ vicisset. Et plane nõ
iā hūilitas sꝫ supbū d' sua estimatõe ē indi/
ciū. si q̄s p̄tēdēdo hūilitatē ꝯtēnat platum
aliq̄d opis ardui p̄cipientē. Neq; eni hoc
ageret si nõ esset sapiēs in ocul' suis /si non
prudētie ꝓpe innitēs poti⁹ q̄ supiozs sui iu
dicio sensui ⁊ arbitrio subijci parus existe/
ret. Vide g̃ quēadmodū pusillanimitas ex
supbia generet̃. ¶ Addit ipe Gre. p regula q̄
miraculū ⁊ hūilitas duo sūt signa q̄ ad ma
nifestandā alicui⁹ scītatē sufficiunt. Neq;
eni miracula p se valent cū a malis iusto di
iudicio pmittunt̃ fieri in edificatõem eccle
sie. Mēs q̄ diuino spū implet̃ (inq̄t Greg.)
habꝫ euidētissime signa sua. veritatē. s. ⁊ hu
militatē. q̄ si vtraq; in vnā mētē pfecte cõ/
ueniūt/liq̄t q̄ de p̄sentia scīspūs testimo/
niū ferūt. ¶ Quāq̄ refert mltū si miraculū
fiat in attestationē fidei vere. aut ad scītita/
tis alicui⁹ manifestationē. Nā ⁊ mali p̄mo
mõ faciūt miracl'a. vt scribit Matth. vij.
Qm̄ v̄itas a q̄cūq; dicat̃ a spūsctõ ē. nec eā
vincit malicia. Sꝫ in approbatõem scītita
tis ꝓpe /malis absq; dei ꝯdictiõe publica
⁊ sufficiēti/nullo mõ ꝯuenire pōt miracl'o
rū opatio. alioq̄n de⁹ esset fallax testis men
dax. Quare sic q̄ signū ꝓpe manus. i. po
tētie/a se solo factibile appēderet lr̃is falsis
p̄tēse scītitatis /nec reclamaret. Addit̃ hoc
nec reclamaret ꝓpter antixp̄i miracl'a que
nõnulli vera fore ꝯtēdūt/ad ꝓbatiõem ele/
ctorū ⁊ reprobozꝫ subuersionē. Licꝫ tm̄ an/
tichrist⁹ mister miracl'i mēdacissim⁹ erit ⁊
i vita sceleratissim⁹ Sꝫ de⁹ ipi suisq; mira
culis ne crederet̃ p suas aliozūq; p̄nūciati/
ones inumeras reclamauit atq; ꝯdixit. p/
pter qd̄ inexcusabilis erit sibi credens

[S]ecundū signū

s in legitimo numismate spirituali/
est discretio que dat flexibilitatē.
Intellige ꝓmptitudinē ad credēdū ꝯsilio.
que est hūilitatis filia. Si videris aliquē
exēplo zacharie ⁊ elizabeth incedētē via re
gia ⁊ corde simplici in oib; iustificatõnib;
dei q̄ nõ vult ambulare in magnis neq; in
mirabilib; sup se. Sed medio q̄dā tenore

regulas viuẽdi sequit̃ a patribꝫ institutas
nec transgredit̃ fines q̃s patres sui posue/
runt. de tali noli credere leuit᷑/ qꝫ fallat̃ p de
monũ illusiones/ quẽ ⁊ credere ꝯsilio/ ⁊ in
oĩbꝫ ceteris moderamẽ discretõis obserua
re ꝑspexeris. At uero sũt aliꝗ qbꝫ placet ꝓpa
sñia duci/ ⁊ ambulãt in adinuentõibꝫ suis.
Ducit eos piculosissim⁹ rector/ aut veri⁹ im
pellit ꝓpa opinio. ieiuniꝗs sup̃ modũ se ma
cerãt. ꝓtẽdũt vigilias. lachrymis plus q̃
opter cerebꝝ turbãt ⁊ extenuãt. Et inc̃ hec
nulli⁹ credunt monitis. ꝯsilio nemis acq̃e/
scũt/ vt tpati⁹ se habeãt. Doctores p̃terea ⁊
in lege pitos audire seu ꝯsulere nõ curãt/ ⁊
ꝯsultos spernũt. Nimiꝝ qꝛ magnũ iã ali/
q̃d eẽ psuaserũt sibiꝗpis. ⁊ q̃d eos agere cõ/
ueniat pl⁹ oĩbꝫ sape arbitrant̃. De talibꝫ p/
nũcio/ qꝛ cito ꝓlabunt̃ in oẽꝫ demonũ illu
sionẽ. cito ĩpingũt ad lapidẽ offensiõis/ qꝛ
ceca p̃cipitatõe ⁊ nimia velocitate rapiunt̃
Propterea q̃cq̃d d̃ reuelatõibꝫ insolit̃ ꝓnun
ciauerit habeto suspectũ. ¶ Pauci sunt mẽ
ses dũ erã attrebati audiui de q̃dã muliere
ꝯiugata ⁊ hñte liberos qꝫ aliq̃ diu p duos
dies nõnunq̃ p q̃ttuor ⁊ ãplius manebat
absqꝫ cibo. erat ꝓide m̃ltis ãmiratõi. Feci
vt loq̃rer cũ ea/ examĩaui eã m̃ltis sermoni
bus. reppi hãc abstinẽtiã ñ sobrietatẽ ſꝫ va
nã supbãqꝫ ptinaciã. Nã ⁊ post tale ieiuni
um dira fame excruciata/ ĩexplebili voraci
tate cõmedebat/ nullã ĩsup asserebat solidã
causam q̃re sic ageret/ nisi qꝫ se ĩdignã dice/
bat q̃ pãe vesceret̃. Fatebat̃ p̃tea neqꝫ a cõ
fessore suo neqꝫ ab altero hr̃e hãc viuẽdi re
gulã. Nã a dimidio ãno ⁊ ãpli⁹ nulli⁹ ha/
buerat ꝯfessorꝝ vl̃ absolutõeꝫ vl̃ ꝯsiliũ. Ex
paui fateor ⁊ exhorrui. dissimulans tñ cepi
oñdere demõis hos eẽ laq̃os. ⁊ eã piculo ĩ
sanie vicinã esse. nã ⁊ erat vultu attonito ⁊
color siꝉis iamiã moriture videbat̃. Pete/
bã si sciret aliq̃s q̃ꝝ autoritas fides ⁊ pru/
dẽtia maioris eẽnt ponderis ⁊ reputatõis
apud eã q̃ ꝓpe estimatõis iudiciũ. R̃ñdit
ilico suspirabũda ⁊ gemẽs/ demissis humi
ocul᷑/ se miserã/ se peccatricẽ/ se ĩdoctã plus
oĩbꝫ ⁊ insciã. Subintuli q̃rẽs si vere ita de
se sentiret. q̃ pacto sine cuiusq̃ alteri⁹ ꝯsilio
tã insolitã ⁊ ab aliꝗs sanctioribꝫ ⁊ fortiori/
bus nõ obseruatã abstinẽtiã seq̃ret̃. Cepit
nescio q̃s rñsionũ ãbages voluere qꝛ q̃uis
euadere nesciret deerat humilitas. ⁊ posside
bat mẽtẽ ei⁹ q̃dã arrogãtia q̃ se victã erube/
scebat ꝯfiteri. Tandẽ monui eã bõa fide ⁊

sub attestatõe maximi discrimĩs sui/ in aĩa
⁊ corpe. vt fatuã desereret hãc ieiunãdi ob/
stinatõeꝫ. ⁊ absqꝫ pitorꝝ ꝯsilio nihil singula
re/ ⁊ ab aliꝗs inobseruatuꝫ seq̃ret̃/ maxĩe qꝛ
viro suo displicebat ⁊ peior erat edacitas
ĩsaturabil᷑ seq̃ns. Nõ rñdit ad hec. Plane
discessi ⁊ q̃d postmoduꝫ egerit ĩgro. ¶ Hec
idcirco ĩtroduxi vt exẽplo ꝑspicuũ facereꝫ
q̃ntus est in q̃busdã discretõis defect⁹ q̃ ñ
ꝑmittit flecti ad credẽdũ ꝯsilio. Nõ mirã/
dũ si numisma q̃d a talibꝫ fabricatũ ẽ repu
diat̃ tãq̃ si ex ferro sit ñ aureũ. ¶ Qua in re R
saluberrimũ est sapiẽtis ꝯsiliũ/ ne hõ sit sapi
ens in ocul᷑ suis/ ⁊ ne ĩnitat̃ prudẽtie ꝓprie
ſꝫ agat oĩa cũ ꝯsilio. ĩ eternũ nõ penitebit.
nec sufficit q̃tidianis interrogatõibꝫ fatiga/
re prudẽtes/ ſꝫ fides ⁊ obediẽtia p̃stet̃ necel
se est. alioq̃n stultus erit hõ hmõi put loq̃t̃
sapiẽs q̃ nõ recipit v̈ba prudẽtie seu ꝯsiliꝗ.
nisi ea dixeris q̃ v̈sant̃ ĩ corde suo. Est sane
donũ nõ mediocre sp̃ũsſcti h̃ donũ ꝯsiliꝗ.
q̃ scꝫ dari possꝫ vl̃ haberi vl̃ credi recte ꝯsi
liũ. ¶ Ait itaqꝫ iohẽs clymaci de g̃dibꝫ ꝑti
gendi ad deũ/ qꝫ hõ arrogans et seipm du/
cẽ sui ꝯstituens/ nõ indiget demõe tẽptãte
qꝛ factus est sibiꝗpi demon. Estimo deni/
qꝫ qꝫ nũc maximorꝝ malorꝝ cumul⁹ quẽ in
scismate patimur ⁊ expimur/ ab hac indi/
scretõis peste ꝓcesserit/ nulli⁹ acq̃escere cõ/
silio ꝑmittẽtis. ¶ De hac discretiõis v̈tute
tractat abũde Cassianus in collatõibꝫ pa/
trꝝ. Tãdẽ ĩ psona illi⁹ magni antoniꝗ ꝯclu
dit solã hãc v̈tutẽ eẽ q̃ ĩptu hato calle d̃du
cit ad regnũ/ ⁊ ab insidꝗs ⁊ seductõibꝫ de/
monũ tutos reddit. Subiungunt̃ exem/
pla q̃bꝫ h̃ astruit̃. Mirabiles p̃terea exit⁹
illorũ q̃bꝫ hec v̈tus d̃fuit memorãt̃. Itaqꝫ
ad par exitiũ ꝑgũt abstinẽtia nimia ⁊ cra/
pulosa voracitas/ nisi qꝫ irremediabilior est
excessus ĩ abstinẽtia. Morbos eni affert ĩ/
curabiles ex lesiõe cerebri et rõis ꝑturbatõ
ne. q̃ fit vt p maniã aut furiã vl̃ ceteras pas/
siões melãcolicas sic ꝓfundãt̃ ⁊ ĩtime ra/
dicãt̃ fãtasmata iteri⁹ reſuata ĩ cerebro qꝫ
eẽ reputãt̃ vere res extrĩsec⁹ apparẽtes. et
audire se putat hõ videre vl̃ tãgere q̃d nul
lo sẽsu exteriori pcipit̃. Inualescit ãt h̃ passio
vsqꝫ ad hãc aliq̃ñ ĩsaniã vt iudicet se hõ ali
liud eẽ q̃ ẽ. queadmodũ rept⁹ ẽ q̃ se mun/
legũ ali⁹ q̃ se gallũ alius q̃ se asinũ. ali⁹ q̃ se
mortuũ ĩputarꝫ. Vñ fuerũt nõnulli doctorꝝ
q̃ hac extitudie ꝑcussũ arbitrati se fuisse reꝫ
nabucho. vt brutũ aĩal eẽ se crederꝫ ⁊ ñ ra/

citer induceret corpus beluinū. Pleni sunt
medicorū libri portētuosꝫ hm̃oi apparitōi
bus ꝛ iudiciorū corruptōibꝫ/ex lesiōe viri
um interioꝝ nascentibꝫ. De his ait Hiero.
ꝙ magꝭ indigēt fomēto hypocratꝭ ꝗ̄ alio
ↄsilio. Multos taliū vidi. mł'tos etiā exa/
minaui q̄ꝝ aliq̄ in plerisqꝫ negocijs sanissi
mā videbāł hr̃e sniam. desipiebāt tn̄ ī cer
tis casibꝫ ꝛ mīsiōibꝫ/vbi fātasie sue lesio cer
tius eminebat ¶ Ceteꝝ q̄ pscrutał acutius
artiū magicaꝝ traditiōes sacrilegas ꝛ im/
pias/facillime noscit plīma ibidē obſuan
da pponi sup īmoderatis ieiunijs ꝛ alijs
nō ad aliud ꝗ̄ ad sensus ꝛ rōis pturbatōꝫ.
q̄ fit vt etiā plerūqꝫ talibꝫ dediti/cadāt in ī
saniā. ꝛ vultus oclorūqꝫ horrorē terrificū
S patianł. ¶ Attamē neqꝫ ea que dicta sunt
ↄ iohēm baptistā ꝛ eiꝰ abstinētiā valeat re
torq̄re Hic aduertēdū ē diligenł ꝙ homi
num diuerse sunt gr̃e. tū ex naturali bonita
te ↄplexionis. tū ex dono illiꝰ q̄ diuidit sin
gulis put vult Quocirca fieri pōt ꝙ absqꝫ
culpa ꝛ nota īdiscretōis arripiat vnꝰ mo
dū viuendi austeriorē q̄ nō oibꝫ ↄueniret.
Exēplū habemꝰ in iohē nr̃o. Fuit ille cō/
plexiōis optime naturał et armoniā viriū
inferiorū ad supiores quāta natura lapsa
patiebał pulcrā integrāqꝫ possedit. Q, si
cui forsan sit h̄ ambiguū sciat qm̄ ſm scri/
pturam dei pfecta sunt opa. Sꝫ nōne io/
hānes nr̄ baptista a deo miraclose pductꝰ
est Semen igił matiale ex q̄ corpus ↄpa/
ginādū erat nec durū nimis/nec rursus flu
idū abūdanciꝰ fuit. sed tale prsus q̄le dispo
nere ꝛ mistrare talē ꝛ tantū decebat artificē
deū. Hic aliquē defectū mōstruosum inci/
disse/q̄d sequił. Jā nō nature q̄ nō opabał
sed deo miraculose causanti fuissꝫ imputa
ta tał impfectio/qđ dicere nefas ē. Ex hoc
ampliꝰ liquet ꝙ iohis ↄplexio nō melāco/
lica sꝫ sanguinea fuit. et ꝙ ī sua ↄceptōne et
annūciatōe ↄstellatōibꝫ celi nequaꝗ̄ subde
bał. Fefellerūt insup aut fallere potuerūt
regule astronemorū de iudicijs circa eū.
nec ad ipm extendi potuerūt. apta est ratio
ↄceptōis miraculū. Ex his q̄d rursum cō
cludił. Nimirū vide ꝙ iohes dū puer he/
remū cōcupiuit ꝛ introiuit/h̄ nō ex lesione
cerebri/nō ex melācolica passiōe egit/sꝫ po
tius a spū sancto ductus est in deſtū. Silr
victus sui singularitas ꝛ cetera hm̃oi (que
etiā ante eius cōceptōem pnūciata sūt) vir
tuosa sagacitate obſuabanł a iohe que ab
alijs āmirari poterāt/sed nō cū discretiōis
ꝟtute penitus imitari/nō oim auiū par est
volatus ad aquilā. nec bestie oēs cursu ti/
gridē equāt. Sic ī ꝟtutibꝫ dispar est cuiqꝫ
ptitio. Nōne scūs Bn̄dictꝰ deſtū locū pu
er īcoluit. ipiꝰ tn̄ documētū ē/vt nō pmit/
tāł passim ꝛ p libito mōachi solitudinem
aggredi. Nā q̄spiā adhuc tyrūculꝰ nec ex/
ptus leuiores īsultꝰ pugne spiritał/quō tu
tꝰ mittit se bello ḡuiori gigātꝭ? Nā q̄ cōeꝫ
vitā agūt ī societate/magꝭ expiūł bella mū
di ꝛ carnis tāqꝫ rudiores potētioresqꝫ pu/
gnaꝝ ↄgressus. Qui āt solitarij degūt ↄ gi
gātē īmanissimū diabolū dimicati ꝛ frau/
dibꝫ subtilioribꝫ atqꝫ fortioribꝫ aggrediēdi
fatigādi/ꝛ nisi discretōnis gr̃a succurrerit
turpił decūciēdi exponūł. Agnoscitꝭ igr̃ ꝗ̄ ne
cessaria ē discretōis ꝟtꝰ/quā parit nutrit ꝛ
saluat humilitas vere obediētie copulata.
¶ Expediamꝰ reliq̄ sub breuitate maiori.

Terciū igit̃ signū

t in numismate spūali dixīmꝰ eē pa
tientiā que dat durabilitatē/duꝫ
p ignē tribulatōis examinał. et dū p ↄtūe
lias et pbra pulsał. Doctrina viri (inq̄t sa/
piens) ex patiētia cognoscił. Si q̄s itaqꝫ
ex māifestatōe illoꝝ q̄ sibi dicit fuisse reue/
lata reportet nō nisi deiectōem/irrisionē et
opprobria faciliꝰ inducit credere sibi ꝗ̄ vbi
suspitio de vane laudis captatōne rōnabi
lis exorił. Fallax tn̄ est h̄ signū nō dubito
nisi cautissima circūspectōe cū alijs adiun
ctis examineł. nā ꝛ obstinatio sepe patiēti
am simulat. ꝛ nōnulli ex ↄtumeliaꝝ fatua p
pessiōe gł'antur. Quēadmodū ipē etiā sor
des vestiū ꝛ cilicium aliqn̄ supbie ꝟmem
mordacissimū generāt ꝛ nutriūt Arbitrāł
isti se iustꝭ ꝛ scis eē sił'es q̄bꝫ tot aduersa ↄti
gerūt vł q̄ egerūt silia. Impleri rursus ī se
putāt illā xp̄i pmissiōꝫ. Btī q̄ psecutiōem
patiūł qm̄ ipoꝝ ē regnū celoꝝ. n̄ sat' aduer
tētes qm̄ addit xp̄s ppł iusticiā/sꝫ tāte ce/
citatꝭ ē ipsa mētꝭ arrogātia/tā silis eē ꝟtu/
tibꝫ vult videri temeritas. Ceteꝝ nūq̄d n̄
obsecro repiūł q̄ đ suis etiā defectibꝫ/đ ne
gligētijs ꝛ necessitatibꝫ īprobissime gł'iāł
absurdū dictu. sꝫ ita gł'ianł/certe deputātes
sibi talia a deo pmitti/ne cū paulo magni
tudo reuelationū aut ꝟtutū eosdē extollat.
Et vide quante conscientie arrogātis cala
mitas/quia nec hūiliał/nec a suis defecti/
bus spoliał. Nam qꝛ vtili dispensatōe sibi

datos pūtat stimulos negligentiarū cul/
pabiliū/vt eis careat nequaq̄ enitit͛.q̄npo
tius in sue pfectiōis traducit argumentū.

v **Quartū signuz**

q est veritas/q̄ dat ꝯfiguratiōez ꝛ
inscriptiōez legitimaz. Est nāq̄ sa
cra scriptura locus vel officina vbi cunus
regius monete sp̄ualis reconditur q̄ si in aliq̄
vel minimo puncto denarius discrepet in
sua figuratiōe ꝛ supscriptiōe ab h̄ cuno re/
gis absq̄ vlla dubitatōe falsatus est. Attn̄
tāta est nōnūq̄ silitudo denarij falsi ad ve
rum/vt vix nisi a doctissimis possit falsitas
dephendi/q̄ int͛ tot v̄itatis lineas ad frau
dē positas/nō stati vnus falsitatis punct⁹
semet apit. Visi sunt heretici q̄ magnos ca
tholice doctrine compingebat libros vt so
lam heresim int͛ tot veritates latenter inse/
rerēt/ꝛ cautiori efficaciorīq̄ fraude publi/
carēt. Hec res indicat ex q̄nta necessitate ta
lis q̄libet moneta reuelationū insolitaꝝ dꝫ
a theologis p̄usq̄ admittat͛ examinari/q̄ꝝ
p̄cipue interest inter verā ꝛ falsam religio/
nem. moresq̄ ꝯcernēs discernere. Palā est
insup q̄ pniciosa sit scripture sacre reiectio
ꝛ ad antixp̄i susceptiōem p̄paratio certissi/
ma. ¶ Hoc signū quartuz manifeste trahit͛
in lege. Deutro.xiij.ꝛ.xviij. ¶ Et p elucida
tione maiori placet hic repetere q̄ttuor cō/
ditiones vere reuelationis quo ad v̄itatis
inscriptōnez al's p me positas ꝛ pnuncia/
tas in quadā collatione de angelis. ¶ Pri/
ma ꝯditio. Nullus angeloꝝ sanctoꝝ siue
ꝓphetaꝝ quicq̄ esse futuꝝ p̄nunciat/quin
veraciter futuꝝ sit in sensu quem ip̄e vl͛ spi
ritussanctus intēdebāt. Sic nō est respon/
sum demonuz/quia ꝛ fallunt ꝛ fallunt͛. Et
hec ꝯditio habet͛ Deutro.xviij. Si tacita
cogitatiōe r̄nderis Quomō possum intel/
ligere verbū qd̄ locutus est dominus? Se
quit͛ responsio. Hoc habebis signuz q̄ in
nomine dn̄i ꝓpheta ille p̄dixit ꝛ nō euene/
rit. hoc dn̄s nō locutus est. sed p tumorem
animi sui ꝓpheta ꝯfinxit. Cōtra hoc videt͛
esse instantia fortis de Jona qui p̄dixit de
structōnez Niniuitaꝝ. ꝛ de Esaia respectu
mortis Ezechie. ꝛ de Nathan. ¶ Pro quo
ponit͛ secunda ꝯditio Si idip̄z qd̄ ange
lus aut ꝓpheta p̄dixit/non ex mō quo vo/
caliter pretendebat͛ eueniat plus sup hoc a
sp̄usancto reuelationem accipiet de ꝓphe/
tia aut reuelatōe sic vel sic intelligenda/cō/
ditionaliter aut mystice/vel litteralit͛. Sic
factū est in Jona ꝛ esaia. al's debuissent la/
pidari s̄m legē Deutero.xviij. scriptā. hoc
est qd̄ p̄us appellaui deū reclamare/vel cō
tradicere vel de suo intellectu salubriter in/
formare. ¶ Tercia conditio Nihil bonis
moribꝫ aut sincere fidei ꝯtrariū/angeli san/
cti ꝛ ꝓphete veri p̄dicunt aut p̄cipiūt. Nō
sic demones vl͛ antichrist⁹/quoꝝ signa di
cunt͛ signa mendacij. quia ad mendacium
credēdū inducūt. Hec ꝯditio habet͛ Deu
tero.xiij. Si q̄s instet de p̄cepto dato abra
he sup īmolatōe filij R̄nsio ē q̄ deo iubēte
seu dispensante nō fuisset illicita mortis hu
ius inflictio. Sed ita diceret ptinax ido/
latra īmolans filios suos ꝛ filias suas de/
monijs. ¶ Pro quo ponit͛ quarta conditio
Reuelatio angelica siue ꝓphetica sup ali
quo qd̄ bonis moribꝫ obuiaret/nisi diuīa
interueniret iussio siue dispēsatio. talit͛ cir/
cūstantionata est aut esse dꝫ/ q̄ de ea reuela
tionē accipiēti vel eis p quibꝫ fit reuelatio
dubitare nō liceat. Oportet eni͞ vt tā clare
cognoscat͛ reuelatio esse a deo/ q̄ clare scit͛
aliq̄d esse scripture sacre vel ratōni ꝯforme
Et in hoc casu maxie necessariū est donuz
qd̄ ap̄ls vocat donū spirituum ¶ Queres x
quid agit hoc donū qd̄ discretōez spirituū
appellamus? Agit equidē vt sapore q̄daz
intimo/ꝛ illuminatōe q̄daz expimētali sen
tiat homo differētias inter veras reuelatio
nes ꝛ deceptorias illusiones. Hoc tradit
btūs Gre. in dyalogo. Hoc idē de seip̄o be
atus Bern̄. in suis miraculis fatebat͛. Se
tiebat eni͞ (et vt sic dixerim) gustabat inter/
no quodā afflatu et odore quādo ad faciē
dum miracula sibi virt⁹ aderat. vtpote ad
sanitates operandū. Quēadmodū de dn̄o
nr̄o iesu christo dicit euāgelista q̄ sensit v̄
tutē de se exisse dū sanata est mlier ex conta
ctu fimbrie vestimēti. Alioq̄n idem et alij
similes nulla ratōe visi fuissent aliq̄n excu
sabiles a temeritate aut a tēptatiōis diui
ne pctō dū ad opandū miracula semet in/
gerebant. Aug. quoq̄ refert in suis ꝯfessi.
mr̄ez suā isto mō int͛ veras ꝛ falsas noctur
ne q̄etis imagines ꝛ visiones discreuisse.
Cur igit͛ aliq̄s si regula vniuersalis aut do
ctrina certa et infallibilis nequeat tradi su
p hac matia d̄ discretōe spirituū/aut de re/
uelatōnū veritate. cum ista res pl⁹ in expe
rientia et conditionū particulariū q̄ īfinite
sunt ꝯcursu/q̄ ī arte v̄setur. ¶ Videamus

simulē in re pari imo lōge faciliori difficul/
tatē. Ridebūt ad exemplū forsan aliq̄ sȝ at
tendāt ne semet irrideant. Petam⁹ ab aliq̄
dari nobis sub arte ꝛ doctrina vniuersali /ꝑ
quā sciri poterit euidēter de seipō vł alio sp
qñ somnijs illudit aut veris vigilijs exer/
cet. Attēde i p̄mis ꝙ visiōes somnioꝝ ple
rūqȝ discursiue sunt /rōnales ꝛ sup se refle/
xe. Nā q̄rit hō si somniat. vtrinqȝ insup ar/
guit ꝛ tandē deliberate ꝯcludit ꝙ vigilat.
Adde ꝙ tāta ē somnij ad vigiliā ꝓpinq̄ta
tis silitudo /vt hesitet hō etiā vigilās ac vi
sa secum retractās si tunc vere dormiebat.
Rursus apud q̄sdam dormiētiū ꝓut scri/
bit phs et experientia loquit /vigilantiū opa
incursu voce ꝛ alijs plimis repiūtē. Deni/
qȝ tot ꝛ tales aliqñ occurrūt silitudies sō/
niā ad vigiliā ꝙ solū videt experientia ad dis
cernēdū sufficere. Interroga aliquē de vigi
lātib quō scit an vigilat? Rñdebit ilico for
te insulsam hāc q̄stionē tuā. sȝ vrgere ñ de/
sinas /rñdebit substomachās bñ scio. Per
siste vltra ꝛ dic /quō bñ scis? dicit ꝙ maxia
est inter somniū suum ꝛ vigiliā dissilitudo.
Si silitudies varias adduxeris /q̄s p̄trigi
mus /estimo ꝙ nullus fuerit sibi ali⁹ erit exi
tus q̄ȝ vt dicat /certe scio q̄ȝ sic experior. Sȝ
ꝑge vltra insistere /ꝛ affer /ꝙ silem crebro se
habere iudicat experientiā dū sōniat. credēs
scȝ loqui /legere et audire /imo ꝛ nō somni/
are. Ad hec q̄d iste rñdebit nisi dicere /verū
est. et tūc decipior. Q̄ȝ si ampli⁹ ꝓteruire ꝛ
ꝯtraniti volueris dicēs /ita nūc O hōe vir
etiā tu falleris q̄ȝ q̄ȝ ignores. Videat ipe q̄d
vltra obmutire aut sufficiēter allegare vale
at ad liberādū pedes suos ab h̄ labyrītho.
P̄ter solā experimentalē noticiā ipi⁹ vigilie q̄
valde dispar ē a somnijs. fortior scȝ atȝ lu/
cidior. ꝑ quam nō se tam opinat q̄ȝ scit ꝛ i
telligit vigilare. ¶ Trāsferat hec silitudo q̄
videt pueril ad rē sublimissimā q̄ tractat /
ꝯprimet ꝑ eam /si nō erro /insolēs arrogās
qȝ hūana curiositas /que fidei sacramēta si
nō penetrat idignat. qñ nec q̄tidiana pue
rilia ꝛ ludicra sufficit attingere. Hec etiam
nos ꝯsideratio cautiores efficiet nō in reue
latōib tm̄mō secernēdis / sed in oīb gene
raliter nrīs actib diiudicādis. O q̄tiens
sibi videt hō sapiēs. sibi iust⁹. sibi hūilis.
ꝛ sibi dicit. q̄ȝ diues eo in ꝟtute /et nescit ꝙ
miser ē ꝛ miserabilis et pauꝑ /cec⁹ ꝛ nudus
Preualet in vanitate sua /et in m̄ltitudine
sp̄ualiū diuitiaꝝ suarū gloriat. dicit in ex/
cessu suo /nō mouebor in et̄nū. Sed ꝑ cer
to alto somno ꝑssus fallit. q̄ȝ oīa hec aspic̄
nō in lumīose ꝟitatis vigilia /sed sub simu
lachro somniculose vanitatis experit hāc
fraudem. Tunc p̄mū hō dū deo ꝓpicio ex
citat a somno pcti /et nihil inuenit diuitia
rum somniataꝝ i manib suis. Fit hoc dū
regredit ad luminosū ꝛ ꝑfulgidū diē hūili
tatis ꝛ sibi vigilat q̄ vanitati dormiebat. vi
det tunc errorē suū /et illum secū diuqȝ re/
tractans ꝙ ipe patiebat /qui ne desipiat ob
stupescit. Nam ꝛ vere supbū et arrogantē
ꝛ tumidū aut aliter viciosum se fuisse deꝑ/
hendit /q̄ȝ q̄ȝ aliter p̄us existimabat. Qua/
re sic? Quia mentiebat iniq̄tas sibi. Et q̄d
mirū si mentit iniquitas sibi pl⁹ q̄ȝ si som/
nians de somnijs /et maniac⁹ de furia. et
stolidus de sapiētia corruptissime iudica/
rint. Sic est plane ꝙ viciosi de ꝓprijs vi/
cijs. vt d̄ tenacitate parc⁹. de arrogātia su/
ꝑbus ꝑuerse cōiecturāt. et tanq̄ȝ acrisia per
cussi palpant in meridie. Quāobrem eluce
scit q̄ȝ tū imo q̄ȝ necessariū sit eis alieni con
silij ducatū habere ꝛ sequi /quia de somniā
te alius vigilās ꝑfectius iudicat. Ideo ve
soli quia cū ceciderit nō habet subleuātem
Et ve ceco si ceca eū ducat impietas et illu
sio /quia ambo in foueā cadunt. O formi/
dandas ergo fugiter fraudes q̄s nō expa/
uescat? O fallaces vbilibet mille deceptio/
nū tendiculas /quis has euadet? Quis ar/
to tramite sic obscuro /sic obsesso secur⁹ am
bulabit? Profecto solus ille beatus /ꝛ deci
es btūs /hūilis et pauꝑculus qui sapienci
obediēs semꝑ est pauidus /qui i dei timo
re instāter se tenet /ne cito subuertat dom⁹
sua. Putas ne fuerat hoc expertus qui dicit
Custodiēs paruulos dñs / hūiliatus sum
ꝛ liberauit me. Deniqȝ hoc testat oraculū
illud digne diuinū et sempiterne memorā/
dum /de humilitate Anthonio monstratū
Conformiter ad q̄d iurat deuotus Bernar/
taliū expertissimus sup cantica. In veritate
inquit didici nihil eque efficax esse ad gra/
tiam dei ꝓmerendā /retinendā /recuꝑandā
q̄ȝ si omni temꝑe inueniaris corā deo non
altū sapere sed timere. Beatus hō qui sp est
pauidus. Hanc hūilitatis lucē quisquis
intrauerit /ꝑ medios temptationū laqueos
quātūlibet abscōditos /tutus incedet /fru/
stra rugiet aduersarius vt leo. frustra circu
iet querēs quē deuoret. frustra insidiabit i
speluca suā vt rapiat pauꝑem ꝛ pauꝑculū

ꝯtritū/qm̄ tibi dñe derelictus est ille pau
per ꝛ orphano adiutor es. ¶ Hoc est pmū
ꝛ pcipuū signū inter signa nr̄e monete spū
alis discretiuū. ¶ Monitiões oẽs itaq₃ in-
trinsece/oẽs instinctus vehemẽtes/ois re-
uelatio/omne miraculū/ois amor extatic⁹
ois ꝯtẽplatio/ ois raptus/ ois deniq₃ nr̄a
interior exterior ve opatio. si humilitas pce
dit ꝛ comitet ꝛ sequat. si nihil eā pimẽs mi
sceat (crede mihi) signū hn̄t q̄ a deo sūt/aut
bono eius angelo/nec falleris. Si vo pdi
ctoꝝ aliqd sumat originē a supbia si eā secū
duxerit/suspecta habe oia. Humilitatis er
go signū si pfecte noscerer/frustra multipli
carent alia. qm̄ supbia ꝛ humilitas numis
ma spūaliū opationum sufficiẽter ꝯdistin
guūt. Hāc nihilomin⁹ sublimissimā par-
uitatē ꝛ paupratē ditissimā/sʒ in deo. hanc
sapiẽtissimā vt sic loq̄r insipientiam/q̄ sibi
de se diffidit/ q̄ nemini se pponit/q̄ idcirco
suasibilis est/ꝛ nemini detrahẽs aut indig
nans/disponit oia suauiter. Hāc inquā q̄s
quis ppria vtute studio vel industria adi-
pisci ꝛ suare crediderit/errat pcl dubio eti
am supbissim⁹ ē. pparat se hō ad eā nō ne-
gabo sed ab eo solo ḡtis infundit ꝛ custodi
tur/a q̄ oīe donū optimū ē. et h̄ scire ꝛ se
tire iā magnū dei donū ē ꝛ hūilitat' initiū.
¶ Ecce magr̄i venerabiles ꝛ fr̄es dilectissi
mi ecce q̄ relapsus sum de q̄rto signo ad p-
mū. ita est. sʒ nunq̄₃ pfecto satis crebro/nū-
q̄₃ vbis sufficiẽtibꝫ pōt apud nr̄aʒ elatōem
pditissimā/inculcari laus hui⁹ vtutis. nū-
q̄₃ nimis sub pedibꝫ rephensiōis/valet ad-
uersa supbia deiici ꝯculcari ꝛ ꝯteri. O mō-
strū horrendū ingēs. O portẽtuosissimuʒ
supbie negocium. Nā heu calcata resurgit
fortior/istar fabulosi Anthei/euulsa repul
lulat vberior/sua demū rescisione velut hy
dre poetice caput redit fecundior. Sic ex
suo nedū ꝯrio vt ex humilitate/ex sordibꝫ/
ex pallore. sʒ ex sua morte rediuiua generat.
¶ At vero tandē reuertamur si placet ad q̄r
tum signū in q̄ eramus. qđ diximus eē ve-
ritatē/q̄ dat ꝯfiguratiōeʒ legitimā monete
nostre spūali. vbi q̄so aīaduertere nequaq̄₃
omittamus/q̄ aliq̄ sic se habere pn̄t. vt q̄₃-
uis nō sint palaʒ ꝛ directe obuiātia siue ꝯ-
ria diuine oīpotẽtie/q̄ p scripturā sacrā ex-
tollit. q̄n absolute possint fieri. sunt nihilo
minus refellẽda tanq̄₃ inania ꝛ fatua ꝛ di-
uie sapīe incōgrua. nec testimonio vitatis
legitime formata sed aliūde ptracta. queād
modū si q̄s diceret sibi esse reuelatū q̄ tot⁹
mūdus mouebit cras motu recto. q̄ vn⁹
angelus annihilabit postmodū recreabit
nō adducẽdo aliā vtilitatē/q̄ q̄libꝫ plato-
rū dʒ solus ꝛ nud⁹ incedere ꝛ baiulare cru
cē materialē sup humeros suos/al's tota
pibit ecclīa. Talia inq̄₃ velut delira ꝛ diuia
reuelatōe indigna statim abiiciẽda sūt. Ne
q₃ eni relucet tm̄mō in diuis opibꝫ potẽtia
sed bonitas et sapīa quā effudit sup oīa
opa eius. Oia (inq̄t ps.) in sapiẽtia fecisti.
Ad h̄ refert quod antea dictū ē de narrati
onibꝫ supuacuis fantasticaꝝ apparitōnuʒ
ꝛ de inutili p eas tpis ꝯsūptōe. Pro h̄ va-
let qđ habemus ex determinatōe doctorū
ꝛ glo. Mat. iiij. sup illo Si fili⁹ dei es mit
te te deorsuʒ. Miraculū si pia vtilitate aut
necessitate careat eo facto suspectū ē aut re
iiciendū. sicut fuisset christū volare per ae
ra. et vt ꝯmuniter sunt oia magoꝝ sacrile-
ga pstigia. Fuit nr̄is tpibꝫ mlier in talibꝫ
famata reuelatōibꝫ quā h̄ signū nisi fallor
delirasse cōuincit.

Quintum signuʒ

Expediamus nos ad postremū
de q̄nto ꝛ vltio signo. Illud ē si
meministis/charitas seu diui-
nus amor/q̄ dat colorē aureum
numismati. Hoc signū nō vsq₃q₃ statim
sufficiẽs est/ppt sophisticū ꝛ fucatū colo-
rē aureū vane seu carnalis dilectōis. Siq̄
dē expτū est mulierculas q̄sdā fuisse q̄ cir-
ca deū vl' alios viros scōs mag' afficiebā
tur dilectōe viciosa igrant' q̄₃ vera sctā ꝛ sin
cera caritate mouerēt. Et ꝯ idolatri' ꝯstat/
q2 deū se diligere lʒ errātes existimāt. Pro-
pterea pmū h̄ incidẽter isero h̄ eē tutā mu-
lieꝝ q̄ntūcūq₃ sctāꝝ cū viri' etiā religiosissi
mis cohabitatōneʒ ꝛ familiaritatē. Quare
sic? Quia pt fieri vt amor a spū icipiat/sed
vehemẽter formidādū ē ne p blādicias sē-
sim carne ꝯsumat. Nō deerit inq̄t Hieron
visc⁹ diaboli. Nā ꝛ ferreas mentes libido
domat ꝛ carpit vires. vritq₃ vidẽdo femīa
inq̄t Virgili⁹. Quocirca scpsit q̄dā deuotā
mlier nihil ita se hr̄e suspectū sic dilectōem
ꝛ pl⁹ q̄₃ diabolū /etiā dū circa diuia ꝛ pso-
nas pbare sctitatis vsat. Hoc nō mliebriter
traditū ē/quoniā passio seu motio q̄nto ve
hementior/tanto precipitatio facilior inue
nitur et regi difficilior. Amplius hanc ob
cām int' ceteras videnī errasse begardi et

begarde/ob indiscretā dilectiōem noīe de/
uotōis palliatā. Argumentuȝ hui⁹ rei ē in
q̄dā libello/incredibili pene subtilitate/ab
vna femīa ꝯposito/q̄ maria de valentianas
dicebat. hec agit de ꝓrogatiua ꝛ eminētia
dilectōis diuine/ad quā si q̄s deuenerit fit
ſm eam ab omī lege p̄ceptorū solut⁹. addu
cens ꝓ se illō ab ap̄lo sumptū. Caritatē ha
be ꝛ fac qđ vis. Recolitis opinor/vt apud
Uirgiliū in bucolicꝭ q̄sitiue ponit̄ An qui
amāt sibi somnia fingūt? Et certe res sic se
habet. qm̄ amor int̄ oēs aīe passiōes ma/
gis penetratiuus ꝛ alienatiu⁹. et si ver⁹ est
castus et scūs iuuat incogitabilit̄ ad coꝫ
scendū celestia. Si vo aut vanus sit/erro/
neus aut libidinosus/varias sibi format il
lusiōes/ita vt credat videre seu cogitare q̄
ꝓsus ignorat. Experimentū hui⁹ rei in a/
more hereos ꝯspicim⁹. Eteni si p̄dicta ma
ria/nō de viatoribꝫ vtiq̄ ligatis ad p̄cepto
rū diuinorū impletōem/sed de statu btōrū
dilectōem quam scribebat applicassꝫ/ vix
altius q̄cq̄ de diuia fruitione q̄ ad aliq̄ di
ci potuerat. sꝫ fallebat eā sua tumiditas ani
mi tāte passiōi dilectōis īmixta. Putabat
igitur se frui deo dū vigebat hec passio for
tis circa deū l eius aīo qn̄tūcūq̄ a diuinis
p̄ceptis lōge esset. Accepi a narrāte q̄dam
carthusien̄. se ab vno magno viro audiuis
se/sꝫ in h̄ stultus erat/q̄ pctm̄ mortale n̄ sp
corrūpebat caritatē. nec impediebat dilec/
tōem dei sup oīa/imo ad grās agendū/et
diuinā dulcedinē amirādū/laudandū/con
cupiscendū/nōnunq̄ īflāmabat. Exēplū
dabat de fornicatōis dilectōe. Errabat vti
q̄ delir⁹ ille q̄ sic fantasiabat̄/dū motū oēꝫ
amoris passionalē vl̄ ex consuetudīe vl̄ ali
unde genitū ita diuinā vocabat caritatem
que nō gaudet sup iniq̄tate/ ꝛ q̄ deo ꝑ ino
bedientiā p̄cepti cuiusuis nequaq̄ inimi/
cat̄. ¶ Noui hominē q̄ ex deuotōe ꝛ sapien
tia plane laudabili cuiusdā ꝟginis religio
se amiciciā eius in dn̄o familiarē amplexa
tus/deerat p̄mo focus oīs carnalitatꝭ. tan
dem paulatim ex conuictu crebro accreuit
amor sed nō penitus in dn̄o/vsq̄ adeo vt
ab ea visitāda aut recogitāda si aberat vix
diuelli valeret. Nihil tn̄ ptūc carnale. nihil
subdolū. nihil fraudis diabolice suspicaba
tur/donec aliqn̄ discedendū fuit lōgi⁹ ab
ea. sensit ille vir tūc p̄mū/q2 nō pura ꝛ omi
no sincera ꝛ casta fuerat hec dilectio. ꝛ q̄
magno malo nisi deus ꝓpici⁹ auertissꝫ ap

proximabat. Oīs q̄ppe vehemētia est ad
virtutē ꝑiculosissima comes. vt ad dilectio
nem. ad zelū. ad correctiōem ꝛ siles. Uerisi/
sime ꝓpterea q̄dam enūciauit q̄ dixit. Ma
le cūcta ministrat īpetus ¶ Hec demū fraus
apud illos freq̄ns est q̄ in cultu aut dilecti
one ꝓximorū decorē corpis. florē etatꝭ aut
diuitias/aut alias fortune dotes attēdunt
ac inde vehemētius ad eoꝝ dilectōnem ac
cendunt̄. Qui ꝑfecto cauere habēt ne sor/
dide aut et carnal̄r exurant̄. Alioq̄n si tm̄/
modo virtutē diligūt. eadem ei⁹ vnicā spi/
ritum vicꝫ q̄lecunq̄ corpusculū inhabitet
eq̄ ament colāt ꝛ freq̄ntent Nō aduersor tm̄
vsq̄q̄ poete dicēti. Gratior et pulcro ve/
niens e corꝑe virtus adiuuat. Sꝫ affirmo
q̄ si gr̄ior nō ob h̄ tutior aut sincerior inueni
tur. Deniq̄ vt sentias q̄ nihil tutū sit i ip/
sa etiā dei dilectōe/dum ꝑegrinamur a do/
mino recogitatōe ꝓfunda circūspice q̄ a/
pud exercitatos in amore et ceterꝭ ꝟtutibꝫ
suboriri pōt horribil̄ deceptio. Et q̄lis de
ceptio? Talis q̄ppe vt illi deuoti iusta sed
occulta di ꝑmissiōe/aut ꝓ erudiēdo /aut ꝓ
ꝑdendo eludant̄ a demonio meridiano su
ꝑbie trāsfigurāte se in angelū lucis sub spe
cie grādis boni. declinat tūc ab eis deus ꝛ
veste nuptiali caritatis spoliat. Oīa tn̄ ꝓo
ris deuotōis ꝛ dilectōis īdicia sentire ꝛ ha
bere p̄sumūt/errātes vtiq̄ in via et expien
tia morū/quēadmodū si q̄s aberret apertis
oculis in via pedū. arbitrant̄ itaq̄ q̄ agā
tur spū dei dū ex solo informi habitu ꝛ vsu
virtutis ꝓoris nonduꝫ abolito/mouent̄. ꝛ
quis nō obstupescat h̄ audiēs? Quis non
vehemēter exhorrescat? Quis nō obtempe
ret ap̄lo dicēti? Qui se existimat stare vide/
at ne cadat. Credo ꝯtēplatus hec fuerat sa
piēs q̄ dicebat. Est via q̄ videt̄ homini iu/
sta/ꝛ nouissima eius ducūt ad mortē. Et il
le q̄ ait. Nescit hō an amore vel odio dign⁹
sit. Sup hāc abyssum multā iudicioꝝ dei
verterat aciē ꝯtēplatiōis sue q̄ pauescēs ex/
clamat. O altitudo diuitiaꝝ sapīe ꝛ sciētie
dei/q̄ incōprehēsibilia sūt iudicia eius. Et
alter inquiēs. Terribilis in ꝯsiliis sup fili/
os hoīuꝫ. Et ad humiliatōeꝫ nostre misie
hec ꝯsideratio si nō sufficiat q̄d g̃ aliud erit
satis ignoro? ¶ Porro nō est p̄tereunduꝫ q̄
eadē ꝑsona sicut nūc pōt esse bona ꝛ orna/
ta charitate/nūc declinare in vicium. ꝛ rur
sus a malicia in iusticiā ꝯuerti. Sic possi/
bile est eandē ꝑsonā nūc veris reuelatiōibꝫ

visitari. nūc fatigari vel tēptari falsis illu/
sionibꝰ. Nā ⁊ pphe nři. vt dauid helyzeus
⁊ nathā/ nō sp ad nutū p̄sto hēbāt ẜm Gre
go. ⁊ histo͛rū ppheticū spm̄. Unī nathā ex
frequēti vsu ppbetice visiōis credidit pro
priā estimatōez esse reuelatōez. dū ipi Da/
uid q̄rēti de edificatōe tēpli rn̄dit fac q̄cū/
q3 hēs in corde tuo dñs tecū ē. Ualet h̄ ex
emplū ad ea q̄ de vsu dilectōis diuine tra/
cta sut. Qn lobīt q̄ in talibꝰ se cutū ĩt p/
prio sensu/ arte vl' industria discernere vide
at ne erret. qm̄ si p̄sūptōis spūs obrepserit
A subintrabit facile vanitas illusiōis. ¶ Ca/
ue tn̄ h̄ audiēs ⁊ pauescēs ne deteriorē infi
delitatis aut desperatōis foueā incurras/
tāq3 videlz nulla sit aut fuerit in sctis reue
latōibꝰ/ ⁊ bone spei certitudo. Sic de reue
latōe dic̄ apl's Scio hoīez ⁊c̄. Et de spe in
quit. Certus suz q2 neq3 mors ⁊c̄. Habet
sane certitudo sz a diuio lumie/ nō hūana
solū inuestigatōe aut estimatōne. Scis p̄/
terea q2 nō sequit. Cadit deceptio ⁊ illusio
in iudicādo de somno ⁊ vigilia. igit nll'a ē
de vigilatiōe certitudo. nullaq3 adhibēda
vigilātibꝰ fides indubia. vigilabāt scti in
diuio lumie. nos pctis obruti ⁊ obuoluti/
plerūq3 portēta vicioꝝ aut illusionū som/
niamus/ nimiꝝ si fallimur/ illi neq̄q3. ¶ No
ui hoīez q̄ post multū temptatōis inuolu/
trū sup vno ex fidei articulis in tantā subi/
to lucē veritatis ⁊ certitudis introductus
est vt nulle prsus resideret dubietatis reli/
quie. nulla vacillatio. sz serenitas multa in
hēte eo q̄ fluctibꝰ impat. Addebat q2 nō ex
rōne aliq̄ noua sicut tūc se interrogabat/ ⁊
optīe meminit. sz ex sola humiliatōe ⁊ cap/
tiuatōe intellectus in obsequiū fidei/ ⁊ oī/
potētie dei istō meruerat vt nō plus dubi
taret de illa fide q3 de sui existentia. q̄rebat
rōnē tāte soliditatis ⁊ pacis in credendo.
Nihil aliud repiebat nisi q2 sic expiebat ⁊
in aliū trāsfudisse nesciisset. Nō credēt for/
san mūdani sapiētes tales fieri illumiatio
nes. qm̄ verissime pnūciatū est ad deum p
pphaz. Illuminās tu mirabilit a mōtibꝰ
eternis/ turbati sunt oēs insipiētes corde.
Qui nō sapiūt videlz q̄ cordis sūt ⁊ spūs/
q̄ nec secū hitāt in corde suo. sz foris in pla
teis vanitatuz. ¶ Sic ɔstat iustos in spem
sue salutis certā erigi. certā dico nō in se/ sz
in eo q̄ afflatu secreto dic̄ aīe. salus tua ego
sum. q̄ in medijs incertisq3 tēptationū hu
manaꝝ fluctibꝰ/ anchorā spei firmā figit q̄

etiā dilectā in trāq̄llitatis cubiculū ex tot
irruētibꝰ hūane vicissitudis turbinibꝰ in/
troducit. Hec sūt plane mirabilia dei in p
fundo hūani cordis/ q̄ vidēt illi q̄ descen/
dūt mare ɔtritōis amare ⁊ fontis in mani
bus ỽtutis/ ⁊ p ɔtēplatōez ⁊ meditatōem
sedulā nō curiosam sz piā ⁊ fidelē faciunt
opatōez in aq̄s multis/ tā diuioꝝ iudicio/
rū q3 hūanoꝝ affectuū. Uis videre hāc vi
sionē magnā/ vis ad ista ɔscēdere/ nō opꝰ
est viribꝰ hūanis. tuū posse nō ē posse. tuū
scire vt socrates dicebat est qd̄ nescias. tua
iusticia nihil de iusticia tua ɔfidere. Quō
sic. Accede ad cor altū ⁊ tibi exaltabit deꝰ.
videb q2 nō tu solus sz oēs gētes (iuxta di/
ctū pphe) q̄si nihilū ⁊ inane sunt in cōspe/
ctu eius ecce tuū nihil posse. Exclamabi/
mus nihilominus cū ppha. Mirabil' fa/
cta ē sciā tua ex me ɔfortata est ⁊ nō potero
ad eā. Ecce tuū scire nihil fateberis. Deni
q3 cū alio ppha. Oēs iusticie nr̄e q̄si pan/
nus mēstruate sic sunt añ te. Ab hac ibecil
litatis tue valle. Ab hac insipiētie caligie.
Ab h̄ puluere humilitatis ⁊ stercore vilis
reputatōis vocabit te deꝰ in montē/ loq̄ns
tibi de caligie atq3 suscitās de puluere ege/
nū ⁊ de stercore pauperē erigēs. ¶ Sed di
ces. scio iam me nihil posse nihil scire nihil
deinceps hr̄e iusticie/ nihil tn̄ tale q̄le polli
ceris expior. Uerūtn̄ p̄cor attēde quō scire
dixeris. videto ne audias illud improꝑiū.
Ex ore tuo te iudico serue nequā. Nā si ve
ra ⁊ absq3 vlla dubitatōe ita eē iudices for
te p intellectū ⁊ p rōnē vt fere oēs. cur affe/
ctio. cur opatio ɔ̄dicūt. cur vl' nō ɔformit
afficeris ⁊ agis. aut cur sic afficeris/ ⁊ sic agis
q̄si possis tuis viribꝰ tua īdustria/ tuaq3 iu
sticia dignū aliq̄d opari. laudo iudicium
tuū q̄le dixisti. sz expimentalē gustatōez co
exigo. Aliꝰ q̄ppe iudicant se nescire idiote
q̄ difficultates scie alicuꝰ nunq3 attendūt
aliꝰ sapiēs ⁊ expertus q̄ sciēdi īpossibilitatē
ex ipsa rei ɔditōe aut rōni ꝑplexitate ꝑuide
rat sentit ⁊ masticat. Nullo pacto isup cul/
po neq3 ꝓhibeo te conari. te opari. te totis
viribꝰ exerceri. sz arrogātiaz in istis penitꝰ
execror ⁊ exulo. Alioq̄n noli mirari si tua
spes nutat ⁊ fluctuat/ dū vel in modico tu
is viribꝰ q̄s fateris inualidas innitit. Si p̄
terea cū venerit tibi pes supbie claudicas
⁊ corruis. vbi ceciderūt oēs q̄ opant iniq̄/
tatē. In deo q̄ solus ē imutabil'/ spes dum
taxat figenda ē cū illo q̄ dic̄. mihi adherere

B deo bonū ē ꝛc̄. ¶ Intelligeꝫ ꝑterea vt ad cep
ta regrediar vn̄ diuerti lōgius ꝓsequendo
sup̱biā. intellige inquā q̄d Salomō repit
dū solo hūane īdustrie studio ad cognitio
nē diuioꝝ nisus ē ꝑtingere/q̄lis est p̄ñs in
q̄sitio de veris atq̄ falsis reuelatōibꝫ. Cū
cta inq̄t tēptaui in sapiā/dixi sapiēs effici
ar ꝛ ipa lōgius recessit a me/mltomagis q̄̄
erat ꝛ alta ꝓfunditas. q̄s inueniet eam? Et
nunq̄d nō aspicitis doctissimi viri. nūq̄d
nō aīaduertitis sile aliq̄d in ꝓposita q̄stio
ne q̄ plane tāto āplius mihi visa ē exaltari
q̄̄to plus q̄sita ē penetrari. Et ibi vere defi
ciūt scrutātes scrutinio. Attn̄ b̄n actū est/
nō ꝑdidim⁹ operā vos audiēdo ego loquē
do. si de nobꝫ nō de dei mūere diffidimus/
si ꝑinde iugit b̄eamus ad dn̄m sursum cor
da/petētes ne fallamus ꝛ fallamur. Nam
hoī bono in ꝯspectu suo dedit de⁹ sapiāz ꝛ
sciāz inq̄t Salomō. Si monete sp̄ualiūz
reuelationū nos examīatores esse ꝯtingit
studeam⁹ esse q̄les descꝑsimus. Adherea
mus deo ꝛ scp̄ture eius ꝑ quā ꝛ in q̄ sel' loq̄
tur nobꝫ de⁹ ꝛ idipm nō repetit. ¶ Debem⁹
in eo q̄dē iudicio. tū in oībꝫ. tum p̄cipue in
ista examinatōe nō p̄cipitare sniāz/sꝫ vsq̄
ad plenissimā examinatōeꝫ suspēsum tene
re iudiciū. maxie nisi falsitas aut fatuitas/
cognata falsitatis apta sit. vbi ꝓ nihil pri
mo aspectu falsum vel delirū ꝯspicit nō so
lū explorare ꝯuenit q̄ tacta sunt sꝫ exitū ex
pectare. Nā p̄mittit aliq̄n demō veritates
plurimas ꝛ post tp̄is tractū q̄n ꝑsuasit ho
minibꝫ tūc id qd̄ fallit submistrat. ꝛ h̄ vel
ad deceptōeꝫ singularis ꝑsone vl' ad īpug
natōeꝫ miraculosaꝝ oꝑationū nr̄e religio
nis q̄bꝫ fides īnita subsistit/vel ad vitupe
riū toti⁹ deuotōis/aut ad scādalū v̄bi diui
ni. Etenī dū cadit vn⁹ quē ātea magni esse
noīs taliū reuelationū fama vulgauit. Ir
ridēt ipī deīceps seculares/seculariť viuen
tes vnūquēlibet q̄ religiosa simplicitate vi
tā agere decreuerit. Appellať ꝯfestim illu
sor ꝛ illusus/clamať fātasticus. exibilať pa
pelardus/begosus ꝛ begardus. ꝛ sic occa
sione accepta irrideť iusti simplicitas. Sꝫ
ꝛ simplices ꝑ talia palam decepti/aut vix
aut nūq̄̄ p̄nt ad viā veritatis reduci. Que
causa ē/q̄m neq̄ audiūt clericos q̄s hypo
crisi inuidia ꝛ malignitate laborare credūt
neq̄ emēdanť ꝑ laicos q̄s igrātes vt seip
sos esse cognoscūt. ¶ Predictoꝝ oium hec
summa ē vt examineť numisma diuie reue
latōis/si h̄eat pōdus humilitatis absq̄ cu
riositate ꝛ tumoris vanitate. Si [illegible]
tatē discretōis absq̄ sup̱stitiosa estimatiōe
ꝛ abiectōe ꝯsilij. Si durabilitatē patiētie
in aduersis absq̄ remurmuratione ꝛ ficta
emulatōe. Si veritatis ꝯfiguratōeꝫ absq̄
mēdosa aut īepta assertiōe. si colorē viuidū
ꝛ synceꝝ diuie charitatis. absq̄ carnalita
tis scoriis ꝛ fece. Et q̄m hec oīa circa elyza
beth ꝛ zachariā extiterūt in reuelatōe eis fa
cta de iohe ꝛ ei⁹ noīe. Cōmēdari nō irrōna
bilit' dict⁹ ē ipe iohes/tāq̄ h̄ns nomē reue
latū qd̄ os dn̄i noīauit. qd̄ notari dignuꝫ ī
p̄ma nr̄i text⁹ ꝑticl'a fuit iohes ꝛc̄. Cui⁹ me
ritis ab oī nos errore custodiat ipa v̄itas
xp̄s ihs q̄ ē b̄ndict⁹ in secl'a sclo꞉ꝝ. Amen.

Trilogiū astrologie

theologizate ab eodē scp̄tū Lugduni āno
dn̄i. M.cccc.xix. ad Delphinū vnicum re
gis Francie filiū.

Procemium.

L Apiāz q̄ a dn̄o deo ē. q̄ ꝛ de se
ꝑdicat. Per me reges regnāt/
quā vsitato noīe theologiā di
cim⁹/null⁹ recte estiab. [illegible]
esse cuicunq̄ vere scie. oē eñ
veꝝ omni vero ꝯsonat. Quietiā theologia
scias oēs alias sibi subditas h̄ꝫ/velut āncil
las. in q̄bꝫ si q̄d pulchꝝ ē illud approbat ꝛ
decorat. si q̄d noxiū ꝛ turpe illud abijcit et
mūdat. porro si q̄d sup̱fluū est resecat. sup
plēs q̄d q̄d fuerit diminuti. Propterea nō
est h̄ negādū ab astrologia/quā esse sciam
nobilē ꝛ admirabilē p̄mo p̄triarche adā ꝛ
sequacibꝫ reuelatā theologia nō abnegat.
Uerūtn̄ hāc āncillā suā astrologiā nōnulli
tot vanis obsuatiōibꝫ/tot ip̄ius erroribꝫ/
tot sup̱stitōibꝫ sacrilegis deturpātes macu
lauerūt/nesciētes in ea sobrie sape/ac mode
ste vti. ꝙ apud bonos ꝛ g̃ues reddita ē ne
dū infamis/sꝫ religiōi xp̄ianoꝝ/suisq̄ cul
toribꝫ pestilēs ꝛ nociua. Succurrēdū igiť
existiani huic errori/p̄cipue ꝑpť te p̄nceps
illustrissime delphine/q̄ sup̱es vnic⁹ heres
xp̄ianissimi regni frācoꝝ/ꝛ iure regēs ip̄m
q̄tinus seduci nō possit optia indoles tua
ab extranea mliere/q̄ mollit sermōes suos
ostētatōe p̄scie futuroꝝ ꝛ oꝑatōis mirādo
rū. Astrologiā loq̄r q̄rūdā ꝑphāoꝝ se phi
losophari dicētiū. Hāc ego nūc a dn̄a sua
theologia/veluti modeste cōpositā. mūda
tā. ꝛ ornatā/sub triginta ꝓpositōibꝫ q̄si cū
totidē monilibꝫ p̄ciosis deducēdā fore sa

subiter iudicani/corā celsitudīs tue ɔsilia riorūqꝫ tuorꝫ prudētissimorꝫ/claro intuitu deꝗ sapiēs. rex ꝗ sedet in solio iudicij/ītuitu suo dissipat oē malū. Opto deniqꝫ nitor ⁊ supplico. q̄tinus p ꝓspez/religiosum/verum ⁊ deuotū regimē regni dn̄i nr̄i Jesus xp̄s rex regū ⁊ dn̄s dn̄antiū te p p[illegible] sanguine suo redemptū/ꝑducat ad eternū.

Propositio prima

Celū a deo gl'ioso libere/ɔtingent ⁊ cū tpe ɔstitutū esse. Q̄m dixit ⁊ facta sūt. ¶ Cōmentū. Errauerūt hic multi astrologi/ nō illūiati p fidez/ ꝗ posuerūt ꝑpetuitatē mūdi/eo ꝙ deꝰ agit imutabilit'. ⁊ ide posuerūt aīas rōnales cū nō possint actu esse infinite nūero aut migrare de corpib' in corpa. vt Plato. Pythagoras. Virgilius ⁊ alij plures. Aut ꝙ generant' ⁊ corrūpunt' cū corpib'. vt alexāder ⁊ epicurus. Aut ꝙ vnicus ē intellectus in oībus hoibus. vt Auerrois imponit aristoteli. vñ timendū est ne nimis astrologizare aut philosophari volētes. sicut Origenes in fine vite sue incidant in ꝑdictos errores vel aliquē eorꝫ vel sequentiū.

¶ Propositio scd̄a. Celū creatū int[illegible] dei gl'iosi ⁊ p ip̄m machinā mūdi corruptibil' regularit' gubnari. ¶ Cōmētū. Errauerūt h̄ aliq̄ dicētes celū nihil agere/sed tm̄mō signū esse. allegātes illud. Et erūt in signa ⁊ tpa. Dr̄ aūt mūdi corruptibil' ꝑpt' aīas rōnales ꝗ regunt' a deo imediate sine celo ꝗ ad naturā/ꝗ ad grāz/ꝗ ad gl'az/ ⁊ generalit' ꝗ ad oīa dona ⁊ illumīatōes supnaturalit' īfusas. Addit' āt regularit' ꝑpt' miracula facta tā in celo q̄z in t'ra/sic ī statōe ⁊ retrogdatōe sol' [illegible] ⁊ in eclipsi tpe passiōis. in diluuio generali. in sacro altaris. ⁊ ī alijs sine nūero miracul'.

¶ Propositio tercia. Celū nihil in creatione aīarꝫ rōnaliū īfluere/ ⁊ ip̄as alit' post q̄z añ lapsū regi. ¶ Cōmentū. Errauerūt hic Auicēna ⁊ sui seq̄ces ꝗ ad ꝑmā ꝑtē. Et quo ad scd̄az oēs tā astrologi q̄z alij ꝗ non posuerūt corruptōez pcti originalis putātes nullū statū esse nature lap[illegible] tm̄mō ꝗ ꝑmo instituta ē/vt ⁊ nūc sumus fm eos/morti sc͡z passionibusqꝫ de necessitate subiecti. Cōstat aūt ꝙ si adā nō peccasset/ tūc nec fuisset īfernus. q̄lis nūc ē p hoib'/ nec xp̄s fuisset īcarnatus/saltē ad moriendum. nec sp̄ūs sctūs fuisset datus in varijs linguis. ⁊ ita breuit' de oīb' nr̄e repatōnis mysterijs. Attn̄ ē ꝓbabilis opinio ⁊ subtilis/ꝙ deus ꝑscius futuri casus hoīum descripsit in celo q̄sdaz ɔgruētias ɔcurrētes in decursu totiꝰ mūdi/vsqꝫ ad finale iudicium. Et h̄ intenderūt illi ꝗ voluerunt ɔcordare astrologiā cū theologia/ sic reuerēdissimus pr̄ dn̄s cardinalis Cameracen̄. ⁊ illi q̄s inducit loquētes de sectis ⁊ de diluuio sensisse vident'. Facit ad h̄ ꝙ vix repit' aliqd̄ miraculū fuisse factū q̄n in circūstātijs ɔcurrerit aliq̄ natural' actio. ¶ Preterea fides q̄uis sit supnaturalis nō refutat rōnes ⁊ ɔgruētias naturales. nec charitas supnatural'/motiua naturalia ad amandū q̄m talia faciūt ad ɔsolatōez fidelium atqꝫ mūdanorꝫ. Hoc tn̄ obseruare ɔuenit/ne fidelis dei amicus vtat' talib' rōnib' ⁊ obseruatōib' tāq̄z ꝑncipalib' ⁊ cogentib' motiuis ad credēdū deo/sibiqꝫ p charitatē inherendū. alioq̄n meritū fidei ꝑderet'/ ⁊ irrisio maiorꝫ apud īfideles ⁊ hūanos seq̄ret' scientib' illis ꝙ talia nō ɔuincūt. Et sub h̄ sensu dr̄ in epilogo ꝙ mysteriū nr̄e recōciliationis nihil h͡z in celo. h̄ est cui ꝑncipalit' intēdere debeamus/ vt ille ꝗ Nasonē impudi[illegible] introdu[illegible] hine [illegible] deniqꝫ obseruet' ne q̄d nimis. ¶ Sz q̄m Virgilius ait. Solē q̄s dicere falsum audeat. Offert' h̄ p scholasticorꝫ exercitio syllogismus tal'. Ostēso itaqꝫ celo p statu sue creationis añ lapsum ꝑmi hoīs/arguit' sic. Celū ꝑsignabat incarnatōez filij dei/ cū multis alijs effectib' factis ꝑpt' repatōez hoīs peccātis. ⁊ ꝑmus hō nō peccabit/ nec fiet eius repatio cū suis effectib'. ergo celū ꝑdixit falsum. ɔsequētia ē necessaria. ⁊ añcedens p[illegible] tūc erat possibile ⁊ sibi cōpossibile q̄m maior ē necessaria cū sit de p[illegible]to vera ⁊ scd̄a tūc erat possibil' [illegible] ɔsequēs ē possibile [illegible] ꝙ celū dixit falsum. ⁊ ita cū celū fuerit imediate creatū a deo [illegible] falsum p celū qd̄ blasphemū videt'.

¶ Propositio [illegible]. Celū [illegible] a deo diuersas p varietate [illegible] stellarꝫ planetarꝫ ⁊ motuū recepisse. s͡z eas ab oīb' comp̄hedi nō posse. ¶ Cōmētū. Errāt ⁊ [illegible] tiā negāt sentiētes oppositū/ cū celū sit sic horologiū pulcherrimū cōpositū ab artifice summo. cū sit etiā liber sentētiosissimus exēplatus ab exēplari libro vite infinito ⁊ eterno/ ꝗ noīat' mūdus archetypus. in ꝗ id qd̄ factū ē vita erat. Porro de stellis dicit

ꝓpheta. Qui nũerat multitudinē stellaꝝ ⁊ oĩbꝫ eis noĩa vocās. Hec aũt vocatio ꝗd aliud ē q̃ȝ distīcta ꝟtus ⁊ opatio stelle cuilibet attributa. Nomē ꝗppe sumit̃ a ꝓprietate rei. ⁊ qm̃ innũerabilis ē hmõi ꝓprietas/ exclamat Magn⁹ dñs nr̃ ⁊ magna ꝟtus eius/⁊ sapiē eius nõ est nũerus.

¶Proposi.no.v. Celũ obedire ad nutuȝ deo glĩoso atq̃ȝ ipm̃ opibꝫ hũane recreationis seu reparatõis inferius/⁊ subditum esse. ¶Cõmentũ. Errauerũt h̃ multi astrologi ⁊ phĩ/ꝗ posuerũt deũ agere de necessitate nature. ⁊ ꝗ negauerũt mysteriũ nr̃e redēptionis a seculis abscõditũ ꝓpt̃ qđ neduȝ celũ corporeũ/ sȝ etiā angeli ⁊ intelligentie sunt(sic dicit apl's) in misteriũ missi. Tradit insup Moyses Deut.iiij. q̃ solem ⁊ lunā ⁊ oĩa astra celi creauit deus in ministeriũ cũctis gētibꝫ. Vñ ⁊ describēs creationē mũdi posuit ꝑus fuisse ꝟgulta terre/q̃ȝ sol vel stelle formarent̃/vt oñderet deũ posse agere sine sole ⁊ stellis. Cũ igit̃ homo sit quodãmõ finis oĩum sicut Aristo. videt̃ posuisse.ij. Phisicoꝝ. opꝫ ſm variatõeȝ hominis cetera variari/sic ꝑus tãgebat̃ de statu nature integre ⁊ lapse. Et sicut apparet in miraculis factis supnaturaliter vt homines supnaturalē suũ finem adipiscerentur p fidē ſpem ⁊ charitatē.

¶Propositio.vi. Celũ generale influēs esse ⁊ remotũ/⁊ actões suas in patiēte dispositio recipi/deũ ꝟo nedũ vniuersalit̃ ⁊ remote.sȝ singularissime ⁊ ꝓpinq̃ssime opari. ¶Cõmentũ. Errauerũt h̃ astrologi quidam vt Alkindus de radijs. ⁊ siles ponentes res inferiores nihil agere/sȝ tm̃mõ deferre radiosas influētias celi/⁊ inde fieri effectus siles nũero/ꝑus istũ q̃ȝ illũ ꝓpt̃ determinatõeȝ celi. vt in ꝓductõe graduũ caliditatis/ quā determinatõeȝ alij solũ referũt ad diuinũ bñplacitũ libere ꝯtingenter agēs ꝯformit̃ ad scđaȝ ptem ꝓpositiõis q̃ deus ē agēs imediatissimũ ⁊ ꝓpinq̃ssimũ nõ obstāte coefficiētia causaꝝ scđaꝝ. Et h̃ errauerũt aliq̃ doctores etiā catholici. ponētes deũ esse causam nõ imediatā in oĩ effectu. qm̃ inquiũt alie cause supfluerēt. Esset ꝑterea deus causa imediata actuũ volũtatis tā bonoꝝ q̃ȝ maloꝝ. ⁊ ita esset auctor pcti. Sȝ ꝓ nobis ē articulus Parisieñ. dicēs q̃ deus sit causa remotissima sic q̃ non ꝓpinq̃ssima. Error. Nihilominꝰ offert̃ h̃ ꝓ scholasticoꝝ exercitio syllogismus talis ad ꝓbādũ. Q, si deus imediate agat actũ volũtatis deus facit et vult pctm̃/signando sortē ꝗ facit subam alicuius actus ꝯ ꝓhibitõeȝ dei ⁊ vocet̃. A. Tũc arguitur sic. Sortes facit. A. actũ. ⁊ Sortes hȝ ꝑceptũ dei de nõ faciēdo. A. actũ g̃ sortes peccat. ꝯsequētia ē necessaria. ⁊ deus vult ⁊ facit quālibet ptē añcedētis. g̃ ⁊ totũ antecedens/cũ ptes sint sibi cõpassibiles. g̃ deus vult ⁊ facit totũ ꝯsequēs. s. Sortē peccare qđ videt̃ blasphemium.

¶Propositio.vij. Celũ effectus neduȝ varios sȝ ꝯrios vel oppositos/in inferioribus facere ꝑ diuersitate materie/rõnibꝫ seminalibꝫ plene. ¶Cõmentũ. Errauerũt hic astrologi illi ꝗ volētes iudicare de natiuitatibꝫ vel morte vel alijs iferioꝝ ꝯditionibꝫ/respiciēdũ esse dicũt ad solũ celũ ⁊ cõstellatõnes eius. vñ ⁊ expiētia ꝯuincit eos sic deducit Aug.v. de ciui. dei. de duobꝫ geminis diuersaꝝ fortunaꝝ. Sic ⁊ expiētia docet de terra ⁊ luto ⁊ silibꝫ. Et de varietate sine nũero diuersaꝝ herbaꝝ ⁊ plātaꝝ in eadē puula pte agri. Q, si dixerint varietates tales fieri ꝓpt̃ diuersitates anguloꝝ influētialiũ celi/ꝗ terminant̃ velut in indiuisibili/⁊ inde diuersificãt in ptibꝫ loci suos effectus. Et h̃ saltē habet̃ quēadmodũ de geminis ꝯcludit Aug⁹. ꝯ rñsionē de rota figuli mota ⁊ pcussa q̃ iudiciũ cuiuscũq̃ȝ astrologi ferri nõ põt sup tāta incertitudine ⁊ ignorātia diuersitatis hmõi impceptibilis influētiaꝝ angulariũ velut indiuisibiliũ. Deniq̃ȝ videmus regulas astrologie de vētis ⁊ plātis ⁊ alijs naturalibꝫ effectibus aliter ⁊ aliter verificari seu falsificari ꝑ diuersitate situum ⁊ figurarum ⁊ dispositionum huius terre vel illius.

¶Propositio.viij. Celũ cum sideribꝫ ⁊ planetis in oĩbꝫ suis cõbinatõibꝫ motuũ/ directionũ/retrogradationũ/oppositionũ cũ reliq̃s circũstātijs multoplus ab hoĩbꝫ ignorari q̃ȝ sciri. ¶Cõmentũ. Errauerũt hic q̃dā iactātes se de oĩbꝫ scire rñdere. vt Gorgias. Cõtra q̃s fuit achademicoꝝ disciplina. ⁊ si nõ verior tñ plus sobria dicentiũ se nihil scire. Nec miꝝ de toto celo cum nec minimũ foliũ arboris tantum sciat̃ ab hoĩbꝫ q̃tũ ignorat̃. cũ ꝯtinet nũeros ⁊ figuras ⁊ eaꝝ cõbinatiões ifinitas. Preterea sunt aliq̃ mot⁹ octaue spere ⁊ planetaꝝ ꝑus ignorati ab astrologis. ⁊ satis nouit̃ innuēti. Deniq̃ȝ ꝑsupposita creatõe mũdi cuius

duratio nõdũ est septẽ milia annoꝝ ẜm ve
ritatẽ fidei nõ potuit ꝑ obẜuatões astrolo
gicas inueniri saltẽ ꝗ̃ ad effectus/calcula
tio magni ãni quã Plato posuit.xxxvi.mi
liũ ãnoꝝ. Et ita de calculatõibꝫ aliaꝝ ꝯstel
lationũ ꝗ̃ nõ potuerũt totiẽs repeti vt face
rẽt experientiã certã ⁊ naturalẽ astrologis d
talibꝫ vel talibꝫ effectibꝫ ꝯsequentibꝫ hmõi
ꝯstellatões/qꝛ aliꝗ̃ nũꝙ̃ fuerũt. aliꝗ̃ raro.
aliꝗ̃ semel aut bis. ꝓpterea finxerũt astrolo
gizãtes pagani ⁊ ĩfideles arabũ ⁊ indoꝝ/ĩ
finitã vl' velut ĩfinitã ãnoꝝ mltitudinẽ vt
albumazar ⁊ marcianus scribũt. Potuerũt
igr̃ ꝑ solã diuinã inspiratõem facta ade vel
abrahe vl' filiibꝫ dari vere regule. vl' de tota
ꝟtute celi ꝗ̃tũ voluit de⁹ reuelare ⁊ nos sci
re sine curiositate. Ualde ãt pauca sunt ta
lia ꝑ statu pñtis miserie/ꝗ̃ ordiata ẽ ad vi
sum beatitudinis eterne/vbi videbit' deus
omnia in omnibus.

B ¶Propositio.ix. Celũ hr̃e ꝯmensurabi
les vel incõmẽsurabiles motus signoꝝ in
sup ⁊ certos planetas huic vel illi gẽti dñã
ri penitus icertũ esse. ¶Cõmentũ. Errauc
rũt vt experiẽtia docuit certitudinem afferre
volẽtes. vbi solã posse hr̃i rhetoricã pbabi
litatẽ/deducit mgr̃ Nicola⁹ oresine/⁊ post
eũ dñs Petrus cardinal' Cameracẽ. su
mẽs exinde radicẽ vnã difficultatis astro
logicoꝝ iudicioꝝ. Et ide forsan ẽ ꝙ nõdũ
videt' repta ꝓcisa ꝗ̃titas ãni solaris/aut ex
ꝗ̃ radice ꝓcedit. Ceteꝝ varietas assignan
tiũ huic vl' illi plage t̃re talia vl' talia signoꝝ
dñia/satis incertitudinẽ esse monstrat

¶Propositio.x. Celũ cũ syderibꝫ ⁊ pla
netis suũ lumẽ influxiuũ ꝑ varietate fracti
onis ⁊ refractõis radioꝝ luminariũ ex di
uersitate medioꝝ diuersificare. ⁊ nõ veros
sit⁹ aspiciẽtibꝫ ad t̃rã mõstrare. ¶Cõmen
tũ. Errauerũt h pauci vl' nulli ꝗ̃ sciũt cũ
astrologia ꝑspectiuã vñ sumit' radix altera
difficultatis astrologice iudicatõis. Inue
nit' ⁊ alia difficultas ex collatione zodiaci/
vtꝝ videlꝫ sit in ꝓmo celo qđcũꝗ̃ sit illud
an in firmamẽto ẜm figuratiões stellaꝝ fi
xaꝝ in eo. Cõptũ est eñ firmamẽtũ moue
ri ꝯ motũ ꝓmi mobilis. Et ita ꝯsequenter
zodiacus mutaret'. Sunt ⁊ alie difficulta
tes motõis planetaꝝ in suis augibꝫ/epici
clis excentricis ẜm accessum. recessum. statio
nem. retrogradatõez. titubatõez. circũgirati
onẽ in cẽtro ꝓprio/ꝗ̃ oĩa punctalit' obẜua
re poterit nemo in quibꝫ ⁊ siliibꝫ diuina se

sapiẽtia ludere dicit ⁊ ostendit.

¶Propositio.xi. Celũ cũ syderibꝫ ⁊ pla
netis illos ꝗ̃tũ in se ẽ culpare/⁊ in abusũ
trahere/ꝗ̃ de singl'aribꝫ effectibꝫ ꝓdicere ꝓ
sumũt cõptũ esse ⁊ eos crebro falli ⁊ fallere
posse. ¶Cõmẽtũ. Errãt tales ex ignorãtia
vel ex fraudulẽtia vl' ex arrogãtia. Et qꝛ ñ
attẽdũt ꝟitatẽ vnius ꝓpositõis ꝓcedẽtis/
ꝙ celũ ẽ solũ influẽs generale. Cuius rõ ꝑ
ticl'arizat' vl' singl'arizat' aut a deo solo/aut
a dispositõe materie. ¶Si ãt obijcit' ꝙ iue
niunt' ꝓdicere mlta vera. Rñdet' ꝙ multo
plura falsa. ⁊ ideo vera dicũt vel a casu/vel
a multitudie eoꝝ ꝗ̃ dicũt vl' a malis ꝗ̃ psa
giũt/ꝗ̃ sunt vt in pluribꝫ apud hoies/vl' a
fantasiatõe ⁊ obẜuatõe eoꝝ ꝗ̃ audiũt vl' a
cognitõne secretoꝝ/matie dñoꝝ ⁊ eoꝝ ꝗ̃s
frequentãt ꝗ̃ inuestigãt diuersis medijs ꝑ
fautores suos. ⁊ h ẽ frequẽs ⁊ exptũ. aut fit
deniꝗ̃ ab imixtiõe opatõis demonũ/ꝓpt'
seducẽdos tã ꝓdicẽtes ꝗ̃s fidẽ adhibẽtes
in talibꝫ/ꝑ dãnabilẽ curiositatẽ sciẽdi futu
ra/⁊ ea ꝗ̃ pr̃ solus hꝫ in sua ptãte. Hic vul
gatus autor ait. Qđ deus intẽdit noli ꝗ̃
rere sorte. Qđ statuit de te sine te deliberat
ipe. Hic rursus. Mitte archana dei. Con
formit' ad sapiẽtẽ. Que tibi ꝓcepit deus il
la cogita sp̃/⁊ in pluribꝫ opibꝫ eius ne fue
ris curiosus. Hec si obẜuaueris miscebit se
tibi tuisꝗ̃ actõibꝫ ãgel⁹ bon⁹. Signũ ãt i
mixtiõis dyabolice actõis ẽ ꝙ iuxta dictũ
cuiusdã magni viri sepe in iudicijs astro
nomicis vbi min⁹ ẽ de rõe naturali ⁊ nihil
de miraclo/ibi crebrior euẽtus inuenit' qđ
esse signũ pactõis cũ demonibꝫ Aug⁹. tra
dit.ij. de doctrina xp̃iana. Et sacre theolo
gie facultas Parisiẽ. ad ẜm alias declara
uit ꝯ idolatricã ꝓuitatẽ. Notet' h Aug⁹. li.
de ciui. dei. satis circa ꝓncipiũ. His inqt
oĩbꝫ ꝯsideratis/nõ imerito credit' cũ astro
logi mirabilit' mlta vera rñdẽt/ occulto in
stinctu fieri spirituũ nõ bonoꝝ ꝗ̃ꝝ cura est
has falsas ⁊ noxias opiniões de astralibꝫ
satis iserere hũanis mẽtibꝫ atꝗ̃ firmare/ñ
horoscopi notati ⁊ ispecti aliꝗ̃ arte ꝗ̃ nll'a ẽ

¶Propositio.xij. Celũ sup somnia ⁊ su D
per auiũ volatus ⁊ garritus multã vi hr̃e/
sꝫ nõ ob h somnia/vl' auguria/vl' traditio
nes magicoꝝ se sup celestẽ ꝟtutẽ fundãtiũ
in geomãtia chyromãtia pyromantia cũ
silibꝫ obẜuãdas esse. ¶Cõmentũ. Erra
uerũt h ꝗ̃ ad ptem scđaꝫ oẽs fere gẽtiles ⁊
idolatre. romani. arabes. indi. ⁊ ceteri. errãt

⁊ supstitiosi xpiani. sortilegi ⁊ magici. Et
eo dānābilius q̄ p fidē verā sunt illumīati
⁊ p eā phibiti/ ne talib⁹ intēdāt vel vtant̄.
Cū etiā videāt seueritatē iudicioꝝ ꝯ tales
p ecclīasticos ad incarceratiōez ppetuā. p
seculares ad ignē. p deū ad gehennā.

¶ Propositio. xiij. Angelos vel intelligē
tias nō aīare/ sꝫ regere celū/ cum syderib⁹ ⁊
planetis ad dei gl'iosi volūtatē. ¶ Cōmen
tū. Oppositū dr̄ sensisse Plato/ ⁊ q̄dam
alioꝝ dicentiū totū mundū esse aīal mag
nū. Sꝫ tenenda est fide certa nr̄a ꝑpositio
cui ꝯcors est phīa Aristotelis.

¶ Propositio. xiiij. Angelos seu intelli
gētias p impiū ⁊ voluntatē influere in spe
ram corruptibiliū/ frequēter cū celo ⁊ ali
q̄n sine celi adminiculo. ¶ Cōmentū. Op
positū sensisse videt̄ maior ps phoꝝ dicē
tiū ꝯ fidei veritatē q̄ āgeli nō agūt nisi me
diāte motu celi cū suis orbib⁹. vn̄ ⁊ p orbē
lune dari posuerunt formas in inferiorib⁹
ꝑtute actōis sue intelligētie ⁊ supioꝝ. Sꝫ
q̄ p imperiū ⁊ volūtatē agāt intelligentie
ꝯcedere videt̄ Auicēna/ ponens libertatē
ꝯdictōis in angelis/ ⁊ magis q̄z in hoib⁹/
sicut ē veritas fidei. Quamuis Albertus
philosophizans ꝯformit̄ ad Peripatheti
cos vel quosdā astrologos voluerit h̄ im
pugnare/ deducēdo ad h̄ q̄ tūc nō pn̄t ha
beri determinate regule de actionib⁹ vl' in
fluentijs intelligentiaꝝ/ ex q̄ libere ꝯdicto
rie agerent. Hoc aūt esse inconueniens re
putassent astrologi ⁊ phi/ quos sequit̄. Et
sil'r idolatre omnes/ qui p carminatiōes ⁊
magicā artē posuerūt demones in idolis
ꝯcludi vel alligari posse. quemadmodum
tradit hermes trimegistus de egyptijs/ q̄
nō hn̄tes quō crearent aīas/ inuenerūt ar
tem quō spūs includerent/ ⁊ inde miracu
la facerēt ac rn̄sa darēt. Ueritas āt fidei cō
cedit ꝯsequētiā ⁊ ꝯsequēs illatū p albertū
Addēs demōes nō cogi p artes magicas
sꝫ ita fingere cogi/ vt colant̄ sic dij ⁊ hoies
fallacia multiplici decipiāt.

¶ Propositio. xv. Angelos seu intelligē
tias ad creatōez aīe rōnalis nequaq̄ attin
gere sꝫ nec eidē illabi posse. ¶ Cōmentū
Oppositū senserūt aliq̄ philosophantiū ⁊
hereticoꝝ ponentiū aīas rōnales extradu
ce fieri vel corrumpi. Ceteꝝ q̄cq̄d dixerint
aliq̄ de energuminis/ lunaticis/ ⁊ sil'ib⁹. q̄
demon opprimit aīas eoꝝ q̄ i subintrans
eas. Quicq̄d p̄terea dicat veritas catholi
ca q̄ demones sunt incēsores vicioꝝ/ ⁊ bo
ni sunt illumīatores aīaꝝ/ nihil istoꝝ fit p
illapsūꝫ q̄ soli deo pprius est/ possidēs ani
mam ad suum plenum impium.

¶ Propositio. xvi. Angelos vl' intelligē
tias ad imutatōez humane libertatis/ na
turalit̄ ⁊ imediate p statu vie nequaq̄ atti
gere. ¶ Cōmentū. Oppositū videt̄ po
suisse Auicēna ⁊ catholicoꝝ aliq̄ dicentes
aīaꝫ rōnalē supirradiari/ ⁊ supillumīari im
mediate etiā p statu vie/ p lumīa superiora
dei ⁊ angeloꝝ nō ꝯcurrente sensuali vl' fan
tastica visiōe. Et ide conati sunt pphetias
tā in somno q̄z in vigilia/ ⁊ ꝓuisiones mul
tas occl'tas p energumīos. Et ita se salua
bat machometus epilētic⁹/ q̄ cadebat nō
potēs ferre illuminatōez āgelicā. Sꝫ Ari
stoteles cui fides ꝯsentit ē p nr̄a ppositiōe
dicēs. necesse est quācūq̄ intelligētē fantas
mata speculari/ dās signū huius q̄ deficiē
te nob̄ a natura vno sensuūꝫ/ deficit ⁊ nob̄
scia de illo sensu. Stat nihilomin⁹ q̄ aīa
rōnalis in sui creatōe suscepit formatōem
seu illustrationeꝫ desup a deo in q̄ ⁊ p quā
cognoscit veritatem ꝑncipioꝝ ꝑmoꝝ sine
ꝓuia acceptione p sensus seu fantasmata/
q̄uis in actum non exeat fantasmatib⁹ nō
ꝓuisis. Ad qō referri posset Boecij de ani
ma verbum ex Platone. summāq̄ tenens
singula perdit.

¶ Propositio. xvij. Angelos oēs esse ad
ministratorios spūs/ ⁊ a deo gl'ioso bonos ī
misteriū p hoib⁹ q̄ hereditatem adepturi
sūt salutis datos esse. ¶ Cōmētū. Oppo
situ q̄ dic̄ ē heretic⁹ si se gerat p xpiano ꝯdi
cens expssis ꝟbis apl'i. Et hec ē magna cō
solatio illoꝝ q̄ tenēt veracit̄ ⁊ sine fictōe fi
dē iesu xpi ⁊ q̄ captiuāt oēꝫ intellectū in ob
sequiū fidei/ q̄ si fiduciā capim⁹ de hoib⁹
ꝑitis in medicina vl' astrologia/ aut arte alia
q̄ adiuuare nō possint/ q̄nto magis h̄ face
re possumus de angelicis spiritib⁹.

¶ Propositio. xviij. Angelos bonos et
malos int̄ causas liberas ⁊ alias q̄s deus
sic istituit/ vt eas ꝑpos motus agere sinat
nūcrādos esse. ¶ Cōmētū. Oppositum
nullus fidelis aut aliq̄s rite philosophās
dicet. Et ide fit q̄ absq̄ tēptatōe dei possu
mus ad angelicū subsidiū recurrere/ sic ad
ꝑitū medicū/ ⁊ eū q̄ pōt iuuare nos ī neces
sitatib⁹ nr̄is de cursu cōi ⁊ naturali. Exci
pit̄ āgeloꝝ maloꝝ ꝯsultatio ⁊ inuocatio q̄m
eō ē licitū pticipare cū eis tāq̄ excōicatis

a deo et ecclesia tota/ et quia fallaces sunt fallere semper cupientes. non iuuare nisi ficte. Unde iuxta prouerbium vulgi ludunt ad falsam societatem.

¶ Propositio. xix. Angelos celum et terram iuxta quod exigit electorum dei deprecatio/ salus et ordo/ deo iubente vel permittente/ posse mutare vt solem facere stare. et ignem non ardere. ¶ Commentum. Oppositum putant omnes astrologi infideles et pagani/ negantes vera miracula posse fieri/ nec illuminati cum propheta dicente Omnia quecunque voluit fecit deus in celo et in terra in mari et in omnibus abyssis. Nescientes preterea vel negantes miracula veteris legis et noue que legere promptum est in biblia et autenticis christianorum libris.

¶ Propositio. xx. Angelos per deuotas ad deum preces potius quam per curiosas inspectiones vel obseruationes constellationum posse conciliari/ et per ipsos opem hominibus dari. Unde et per fidem sancti vicerunt regna non per celum. ¶ Commentum. Oppositum dicentes quicunque ex promissis iuncta promissione dei dicentis. Quecunque orantes petitis credite et fiet vobis. cum similibus multis. iuncto quod non semper expedit nobis habere prospera que petimus/ sed magis aduersa que fugimus. Nec oportet in recursu ad eos et deum tempus orationis per constellationes obseruare. vt Guilh. Parisiensis notanter ait et deducit.

2 ¶ Propositio. xxi. Angelos presertim malos in artibus magicis et omnibus superstitiosis operationibus que nec ratione naturalem/ nec miracula vere habent sed ex pacto noto vel occulto non dubium operari/ et effectum sortiri. ¶ Commentum.

Oppositum posuerunt qui negauerunt demones esse contra [illegible] facte [illegible] in veteri et nouo testamento. Fuerunt etiam experientie multe in oppositum/ et etiam doctrine sanctorum nominatim Augustini qui notanter dixit. Omnes tales obseruationes tantomagis suspectas et fugiendas esse. quanto sepius videntur suum sortiri effectum. ¶ Et si allegetur quod frequenter multa iubentur illic obseruari in artibus magicis vel sortilegiis que sunt sancta et honesta. vt ieiunare. castum esse dicere pater noster. et euangelium. Respondebat vnus vere et catholice. superstitionem tanto peiorem esse. quanto plura miscentur bona. quoniam vnde deberet honorari deus honoratur dyabolus. ¶ Nemo tamen ex hoc intelligat obseruationes christianorum reprobatas esse. que vel ab ecclesia constitute. vel ab eadem rationabiliter tolerate sunt. Quamuis non appareat ratio huius magis quam illius. nisi vel ex voluntate seu autoritate instituentis. vel a deuota quadam imaginatione facientis que non recedit a deo. sed in exterioribus signis aliquibus se exercet vt in tali numero orationum. in peregrinationibus. in nouenis et oblationibus nunc candelarum. nunc panis nunc gallorum. nunc in gestatione reliquiarum et bibitione ablutionis etc. In quibus pia fide factis non minus potest se immiscere bonus angelus quam malus in impia et prohibita fide factis. fortassis et emperica medicorum tolerari possunt. Hanc generalem habentia rationem/ fortificationem. scilicet imaginatiue [illegible] [illegible] [illegible].

¶ Propositio. xxii. Angelos mediate et inclinatiue seu dispositiue posse super intellectum et voluntatem per immutationem sensuum tam interiorum quam exteriorum per dei iussu vel permissione multipliciter operari. ¶ Commentum. Oppositum pauci vel nulli senserunt ex astrologis philosophis et catholicis. qui consenserunt angelos vel intelligentias esse. Nam et super hac radice fundant astrologi regulas interrogationum et responsionum. et alias multas. sed falluntur in pluribus ex predictis causis/ quia ponunt angelos influere pure naturaliter. nec satis attendunt liberi arbitrii potestatem. dei voluntatem et materie diuersitatem.

¶ Propositio. xxiii. Angelos vel intelligentias in suis actionibus et influxibus liberis ponere sub certis regulis coartari. tradi et [illegible] temerarium et impium necnon a vera philosophia et theologia alienum esse. ¶ Commentum. Oppositum dicentes quicunque ex predictis. maxime propter arbitrii libertatem in angelis regentibus et in hominibus gubernatis.

¶ Propositio. xxiiii. Angelos et deum cuius ministri sunt illos offendere qui regulas et traditiones preiudicantes influxui libero dei et angelorum. immo et hominum libertati/ tradunt et palliant sub nomine astrologie vel alterius naturalis scientie. et talibus autoritatem vel approbationis occasionem dari non debere. ¶ Commentum. Oppositum dicentes quicunque ex premissis iuncta lege dei tam vetere quam noua. Iuncto preterea per secunda parte illo quod dicit apostolus. Ab omni specie mali abstinete vos. hoc est ab omni scandalo dante occasionem ruine.

¶ Propositio. xxv. Humanam ratione posse et debere astris cognitis vel incognitis dominari. nec ab eis in vicium trahi. ¶ Commentum. Concedunt [illegible] sapientes astronomorum/ vt Ptolomeus. maxime de sapiente qui precognoscit celi constellationes inclinatiuas. quoniam potest adhibere remedium contra noxias/ sicut facimus regulariter contra hyemem prouidendo de calefactione domus et contra calores [illegible]

tis puidendo de refrigeratiōibus. ⁊ ita de
pes[illegible] bellis. ⁊ [illegible]bus. Tra
dunt itaq̄ vere ⁊ bene iudicia astronomie
tenere medium inter necessarium ⁊ impos
sibile. quia. s. sunt de cōtingentibꝫ / ⁊ possi/
bilibꝫ aliter se habere. Sed etiaz q̄ huma/
na rō dn̄etur stellis incognitis nec trahatur in
vicium pbatur ex libertate arbitrij. ⁊ ex adiu
torio dei libero / qḋ datur timentibꝫ eū / ⁊ ex li
bero angeloꝝ ministerio. qḋ adiutoriū dei
⁊ angeloꝝ impetrāt sup oēz dispositionem
stellaꝝ fides spes ⁊ charitas / quibꝫ dereli/
ctis euenit frequēter vt volētes infortunia
vitare / in easpa se trudāt ⁊ inuoluāt / vt cō/
[illegible] in [illegible] sua.

¶ Propositio. xxvi. Humanam rōnē in
dignam esse p vanitates ⁊ insanias falsas
aut saltē incertissimas in sua actōe se capti
uare / ⁊ melancolijs quotidianis anxijs et
periculosis agitari. ¶ Cōmentū. Conce
dunt h̄ expti ⁊ inter alios Tullius in ii. li.
de diuinatōne. Et h̄ dicebat dn̄s Petrus
cardinalis Cameraceñ. cū obseruationes
hmōi reprobaret. Addens se timere regis
adolescētie / ne talibus imbueretur / ⁊ post ab
eis nō posset auelli.

¶ Propositio. xxvii. Humanā rōnē de/
bere p ↄsultatōes pbatoꝝ ⁊ expertoꝝ viro/
rum p leges insup morales ⁊ diuinas / se in
suis actionibꝫ maxime in gubernatōne rei
publice / spretis superstitōibꝫ fallacibus re
gulare. ¶ Cōmentū. Concedūt istam q̄
attendūt q̄ nō frustra dedit nobis deus rō
nem liberā / plus q̄ brutis. Dedit insup le
ges diuinas naturales ⁊ politicas pruden
tiā q̄z p experientias multas generataz. Q̄,
[illegible] humana rō libertas ⁊ prudentia centum
vel mille hominū. imo vnius regni dereli
quatur ad insequendum opinionem vel de
lyrationē vnius vel duoꝝ aut paucissimo/
rum fingentium se scire mirabilia ex astris
vel aliunde (nescio quō) p fantasia capitis
sui / sup euentibꝫ ⁊ agēdis in republica / vt
q̄ nō est bellādum vsq̄ ad tres menses vel
vnū annū cū hostibꝫ / q̄ tn̄ destruunt oia / ⁊
ita de silibꝫ absq̄ nūero. Q̄, inq̄ ppter pau
cos tales. derelinquatur humana rō ⁊ prudē
tia / idignissimū est / fatuū / ⁊ delyꝝ. imo me
rito dei iudicio puniendum / ⁊ in stultū fi
nem [illegible]andum.

¶ Propositio. xxviii. Hūanā rōnē ppter
[illegible] corrupte la [illegible]
cū multiplr suspectos. pessimeq̄ vt in plu/
rimū fortūatos / ⁊ sine fide / q̄les i tenebris
susurrāt indignissimū captiuari vel dimit/
ti. ¶ Cōmentū. Concedūt istā q̄ [illegible]
attēdūt / ⁊ ex termīs suis se verā esse demō/
strat. psuppositis his q̄ ponit / q̄ tn̄ sunt p
experientias q̄tidianas manifesta.

¶ Propositio. xxix. Humanā rōnē ppter
sui ↄcausatōez liberā / nō posse vel debere p
q̄lescūq̄ expiētias cuiuscunq̄ tpis sub ne/
cessarijs euentuū regulis vel arte ↄcludi.
¶ Cōmentū. Concedūt istā q̄ re[illegible]
nes attendūt / ⁊ hi q̄ didicerūt ex logica. q̄
oīs ppositio copulatiua cōposita ex pluri
bus necessarijs kathegoricis vel hypotheti
cis redditur ↄtingēs / si ↄtineat vnicā ppositi
onē ↄtingentē. Ac pinde sumitur efficax ar
gumentū ↄ regulas astrologie sumptas ex
q̄tiscūq̄ experimētis / si liberū arbitriū ↄcur
rebat / vt cā ↄiuncta ad effectū req̄sita. Po
[illegible] indifferens
erat ad sic fieri vel nō fieri. nec indeligari al
terius arbitriū potuisse.

¶ Propositio. xxx. Humanā rōnem ad
deū gloriosissimū q̄ nutu libero cūcta tem
perat / ⁊ ad finē supnaturalez boīuz genus
pcipue ordinat / debere sedulo cōuerti / p fi/
dem spem ⁊ charitatē. Per adiutoriū insu
per angeloꝝ ⁊ sctōꝝ q̄s liberaliter et libere
vult deus agere / ⁊ ad eos recursum hr̄e. q̄/
tinus ordine hierarchico infima reducan
tur ad supiora p media. ¶ Cōmentum.
Concedūt istā [illegible] nō solū nomine
xpiani [illegible] reputātes talē puidentiā dei ⁊ ita li
berā q̄lē insinuauit xps dicēs / q̄ nec foliuz
arboris / nec passer vnus cadat in terrā / si/
ne p̄ze deo. dū rursus ait Petite ⁊ accipietis
Et si habueritis fidē sicut granum sinapis ⁊c.
Immo ⁊ tota veteris testamēti [illegible]
[illegible]
[illegible] no/
bis [illegible] videtur. Vn̄ Jacta
in dn̄o curā tuā ⁊ [illegible]. No dicit
iacta curā tuā in celo. Qm̄ in me sperauit
liberabo eū [illegible] in celo. Beatus vir cu/
ius est nomē dn̄i spes eius. nō dicit in celo
Imo vetuit cū addit. Et nō respexit i vani/
tates ⁊ isanias falsas loquēs de curiosis q̄
defecerūt scrutātes scrutinio. Et superad/
dit de miraculis taz noue q̄ veteris legis.
Multa fecisti tu dn̄e deus meus mirabi/
lia opa tua. ¶ Deniq̄ si Paulus opponatur
dicens inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt cog
nosci. Rn̄dendū est q̄ hec scala creaturaꝝ

nõ est amplius necessaria fidelib9 tenētib9 dei soliū nūc in lumīosa spe. tandē in apta visiōe. ¶Si ponamus illud qđ rarissime pōt inueniri tpib9 istis. Ponamus ꝙ plures sciētifici in astrologica disciplina ꝯueniāt/ q̄ sunt gues viri in morib9 ⁊ honestate vite ⁊ tales q̄ mlta sint expti in iudicijs astronomie traditis ſm verā phiā ⁊ ī naturali rōne fundatis. nunq̄d erāt tales ꝯtēnendi nec audiēdi ab vno pncipe corā suo ꝯsilio: Rūdet̄ plane ꝙ audiēdi erūt/ ſ3 non ita penitus insequēdi/ q̄n ex aduerso velut in eq̄libra ponant̄ rōnes hūane prudentie sumpte p expiētias/ ⁊ circūstantias hūani regimīs īferioris/ queadmodū etiā si ꝯuenirēt ex vna pte astrologi/ ⁊ ex altera pte medici sup curatōe alicui9 egroti. Dicant igit̄ exēpli grā prudētes astronomi ꝯcordit̄ dū fiat q̄stio de bello ineundo ꝯ hostes regni. Ecce ꝯstellatio talis notiā est phibēs/ nō tn̄ ex necessitate/ iniri bellū p francos ꝯ anglicos. dicāt ex altera pte prudētes capitanei ⁊ milites expti/ ꝙ necesse est vel expedit frācos inire bellū ꝯ anglicos/ pensatis circūstantijs hinc ⁊ inde ꝓueniētib9/ ex inferiorꝫ dispositiōe vel radice. Tūc oib9 his in eq̄libra positis/ debebit assumi cōclusio q̄ pars ꝑponderabit ⁊ exequēda erit. Nō eñ oportet vt oē ꝑsus iudiciū ex radice supiori celi sumptū ꝯtēnat̄. Sʒ nec expedit vt plus pōderet̄ q̄ꝫ oportet/ vbi/ ⁊ qñ/ ⁊ p q̄s seu ppter q̄s nō oportet.

Epilogus premissorum.

Epilogātes tāgam9. xij. radices ab astronomoꝝ iudicioꝝ curiositate arcētes. ¶Pria ē dei glīosi libera ꝑmēuitas ī agēdo. ¶Secūda āgeloꝝ tā bonoꝝ q̄ꝫ maloꝝ sub đo libertas ī exeq̄ndo. ¶Tercia radix ē celestiū luminariūꝫ sola generalitas in influendo. ¶Quarta ē celestiū ꝯbiationū ⁊ situū incōꝑhēsibil' varietas in ꝯcurrēdo. ¶Quita radix medioꝝ diuersitas in radiādo. ¶Sexta seminali[illegible] rōnū pticularis diuersitas in cōpncipiādo. ¶Septia libtas hoīꝫ q̄ cōiūcta [illegible] caus̄ necessariis [illegible] reddit ī effectu suo. ¶Octauo legal' ⁊ ꝓphetal' seueritas/ talia iudicia phibēs ⁊ irridēs. sacroꝝ īsup veteꝝ ⁊ nouoꝝ doctoꝝ diligens taliū reprobatio/ maxīe ppt̄ fomitis corruptōeꝫ sciētiū q̄ꝫ ad hereses idolatrias ⁊ sup

stitōes ⁊ hūana incliatio ꝓna. ¶Nona. rarītas studētiū ⁊ pitoꝝ in vera astrologie disciplina/ cuꝫ tn̄ in iudicijs dādis mltiplex sup modū ꝯsideratio req̄rat̄ vel obſuatio. ¶Decia. Mysterij a seculis abscōditi reparatōis videlꝫ nr̄e recogitatio/ q̄ nihil h3 in celis q̄cq̄d reuerizans autor libri de vetula dixerit ⁊ false ascṗserit Ouidio. ¶Undecima. Hoīs ad finē supnaturalē ordīatio. et ideo medioꝝ supnaturaliū ꝓuisio/ vt supnatural' spes habeat̄ in deo alit̄ q̄ꝫ hobus aut brutis ꝯueniat/ aut hominib9 sine deo. ¶Duodecima. Miraculoꝝ q̄ legē cōeꝫ nesciūt crebra ⁊ pene q̄tidiana p illos ⁊ ppt̄ illos qui ad finem supernaturalem electi sunt ostensio.

Eliciunt̄ sex doctrine

Eliciunt̄ sex doctrine notātes moralit̄ q̄d expedit obſuare iudicijs/ astrologie noīe coloratis. ¶Pria doctrīa. Expediens ē xp̄iano cuilibet imo necessariu ad salutē/ ꝙ n̄ adhibeat fidē supstitōnib9 ⁊ sortilegijs merito suspectis đ opatōe demonū vl' īuocatōe aut de pacto cū eis secreto vel exp̄sso/ sunt leges ⁊ decreta ⁊ biblia ꝓ hac doctrīa locis innūeris. ¶Scđa doctrina Expediēs ē cuilibet catholico diligēter cogñscere ꝑus si effectus q̄ ꝑmitit̄ vl' expectat̄ fieri p aliq̄s obseruatōes/ hēat aliquā cāꝫ naturalē vel miraculosam. Quia si nō/ tūc vehemēs ē suspitio ꝙ talis effectus ꝓuenit ex opatōe demonū fallacium ⁊ ex pacto cū eis latēte vel apto. ⁊ h̄ ꝑmittente diuino iudicio/ in deceptōeꝫ ꝯsulētiū vl' ꝯfidētiū in talib9 ppt̄ curiositatē notiā aliq̄d hn̄di vel sciēdi. ¶Tercia doctrīa. Expediens ē nō adhibere fidē hoib9 ꝑmittētib9 ꝙ faciāt effectus magnos ⁊ mirabiles/ nisi ꝑus ꝯstiterit ꝙ sint xp̄iani/ ⁊ bonoꝝ morum. ⁊ ꝙ velint ⁊ offerāt dicta sua vel arteꝫ deducere ad examē iudiciū pitoꝝ in phia naturali ⁊ in medicina iurib9 ⁊ theologia. alioq̄n haberi debēt merito suspecti de fallacia/ vel ignorātia/ vl' heretica ꝑuitate. n̄ sicut lucem veritas amat. sic odit falsitas. ¶Quarta doctrina. Expediēs ē p pncipib9 maxime/ ⁊ p sua republica/ ꝙ nec ipe nec sui familiares intimi ⁊ secreti [illegible] quibuscūq̄ iudicijs etiā sub noīe a[illegible]ologie vel alterius [illegible] palliatis nisi ꝑus h[illegible] fuerit ꝯsiliū. vel examinatio p viros multos/ ⁊ graues viros in regimie reipublice/

vbi prudētia maxie locū hꝫ q̄ initᷣ ꝯsilijs ex dictamie rōis ꝛ expiētia mlta collectꝭ nō ex supstitiosis obſuatiōibꝫ q̄ deduxerūt sp in malū finē pncipes ꝯfidētes i eis sicut nr̄o etiā tpe satis ꝛ nimis expertū ē. ¶Quita doctrina. Expedit illos q̄ se dicunt futura cognoscere/ vl mirabilia secreta facere p astrologiā/ ꝓus examiāri diligent de cognitiōe ipoꝝ/ ꝛ de libris q̄les sunt/ ꝛ q̄lit hīti/ ꝛ vn̄ cōpositi. qꝛ nō credēdū ē cuilibet dicenti se astrologū. sꝫ ꝓbādi sunt ꝛ in pblico audiēdi. sicut fit de medicis ꝛ artificibꝫ alijs. Alioq̄n si tales nō audeāt in pblicum offerre dicta sua. debēt haberi merito suspecti de supstitiōe/ vel fallacia/ vel heretica ꝑuitate/ aut qꝛ nō q̄rūt nisi pecunias/ vel honores/ sicut introductores vel fautores eorundē faciūt/ put multiens expertū est in curijs pncipū. ꝛ adhuc ꝓh dolor dr̄ inueniri. ¶Sexta doctrīa. Expediēs est amatoribꝫ pncipū ꝛ totius reipblice/ materiā istā astrologicoꝝ declarare vl declarari facere freq̄nter ꝛ tā scriptis q̄ sermōibꝫ pblicis ꝛ domesticis. Alioq̄n negligētia scientiū ꝛ scire debentiū nocet hostilit ꝑsonis pncipū ꝛ eaꝝ saluti/ tā tpali q̄ etne. Nocet regnis ꝛ policijs publicis. Nocet deniq̄ ipis negligētibꝫ vel impeditoribꝫ ad discrimen dānationis ꝑpetue a qua nos eripiat dn̄s Jesus xp̄s. Amen.

Q

Rit āt questio

ꝯcernēs oia q̄ dicta sūt in trilogio astrologie theologizate. si libri cōpositi p astrologos ꝑsertim infideles ꝛ idolatras/ sint a catholicis tolerādi vel penitus extirpādi. ¶Pro cuius dissolutiōe ꝛ p̄cedentiū elucidatiōe/ notent ꝓpositiōes que sequunt.

Propositio prima

L

Ibri astrologici in q̄bꝫ plura vera ꝛ vtilia ꝯtinent/ q̄ inutilia supstitiosa ꝛ falsa/ ꝓnt tolerari seu tolerabilit relegi/ seruādo illud apl̄i. Omia ꝓbate/ qd̄ bonū ē tenete. Tales āt vt plurimū sunt libri. q̄ de motibꝫ ꝛ mēsuris ꝛ ꝯiūctiōibus corpoꝝ celestiū sunt editi/ ꝛ ex geometricis demonstrationibꝫ cū expientia fundati/ sicut est ptolomeus Almagesti.

¶Propositio. ij. Libri astrologici in q̄bus plura inutilia ꝛ supstitiosa ꝛ falsa imo ipia ꝛ sacrilega ꝯtinent q̄ vera ꝛ vtilia debent a xp̄ianis omnibꝫ euitari dānari ꝛ penitus aboleri. Tales aūt erāt libri de q̄bꝫ scriptū est Actuū. xix. vbi dr̄. Multi aūt ex eis q̄ fuerūt curiosa sectati. ꝯtulerūt libros ꝛ cōbusserūt oēs corā oībꝫ/ ꝛ computatis ꝑcijs illoꝝ inuenerūt pecuniam denarioꝝ quinq̄ginta miliū/ ita fortiter crescebat verbum dei ꝛ ꝯfirmabat.

¶Propositio. iij. Libros astrologie multū expedit discernere/ q̄tinus appeat q̄ sūt et q̄ nō sūt tolerādi. Cōposuit sup hac re magnus albertus opusculū qd̄ appellat speculū alberti. narrās quō tpibꝫ suis voluerūt aliq̄ destruere libros albumazar. ꝛ q̄sdā libros alios. Videt āt saluo tāti doctoris honore/ qꝛ sicut in exponēdis libris phicis ꝑsertim peripatheticoꝝ nimiā curā apposuit maiorē q̄ xp̄ianū doctorē expediebat nihil adijciēdo de pietate fidei. Ita ꝛ in approbatione q̄rūdā libroꝝ astrologie. ꝑsertim d̄ imagibꝫ. de natiuitatibꝫ. d̄ sculpturꝭ lapidū. de characteribꝫ. de interrogatoibꝫ nimis ad ptē supstitionū rōe carētiū determiauit. Sanctus āt Tho. in suis opibꝫ minus attribuit hmōi supstitiōibꝫ imaginū. characteꝝ. interrogationū. imo ex itētiōe cū efficacia rōnū

¶Propositio iiij. Libros reprobauit R astrologicos q̄ tolerant ꝛ legūt apd̄ xp̄ianos/ sicut ptolomei. albumazar. ꝛ hali. nō tn̄ oportet i autoritatē talē adducere vt credenda vl tenēda sit q̄cūq̄ ex eis vl deducat vl allegat. Fallūt i hoc plures astronomoꝝ ꝛ simpliciū xp̄ianoꝝ vl alioꝝ nō ibutoꝝ l̄ris sacris/ q̄ ptinus vt legūt vl audiūt aliq̄ d̄ libris taliū credūt ꝛ assentiūt/ cū tn̄ repiāt illic errores ꝯtrarij fidei. Nec miꝝ cū etiā in libris Aristo. auicēne/ auerrois. ꝛ alioꝝ q̄ q̄tidie legunt silr̄ iueniat. Sꝫ cautissima religiositate puisū ē in p̄clara artiū facultate Parisien̄. vniuersitatꝭ/ tā p articlos Parisien̄. q̄ p statutū iureiurādo firmatū p quēlibꝫ q̄ licētiat i artibꝫ. vbi formalit sic habet. Jurabitis q̄ dū ꝯtigit vos determiare q̄stionē aliquā de phia/ illā sp p pte fidei determinabitꝭ. ꝛ rōnes phi in oppositū factas dissoluetis. Quāto magis hoc esset obſuādū in libris astronomicis q̄ de iudicijs compositi sunt p ifideles/ ꝛ idolatras vbi mlta posita sūt ex supstitōibꝫ idoloꝝ ꝛ cultibꝫ demonū/ ꝛ fallacibꝫ rn̄sis eoꝝ. ex q̄bꝫ ꝓcessit modus compositiōis idoloꝝ/ q̄s deos appellabāt loq̄ntes ꝛ ꝓphetātes ꝛ mirabilia opātes put loq̄t hermes trimegistus. ꝛ refert

Aug⁹. Vñ ⁊ mlta tradunt in dictis libris
q̄ nullā penit⁹ iducūt rōnē/ nisi p modum
narratōis q̄ in tali ꝯstellatōe sic eueniet/ et
in altera aliť. Et tñ astrologi supstitiosi pl⁹
inuenire se dicūt ꝟitatis ⁊ certi euentus ex
talib⁹ reguł/ q̄ꝫ ex illis q̄ naturali rōne fun-
danť sic de vētis ⁊ pluuijs ⁊ alijs impssio-
nib⁹ metherologicis. ¶ Cū aūt pauci sunt
astrologi. imo nulli/ intromittentes se de iu-
dicijs astronomicis/ q̄ nō insequanť tā q̄ꝫ
p fundamentalib⁹ regulis p̄dictos libros
astronomicos ⁊ siłes. Concludiť h̄ p do-
ctrina xp̄iana q̄ salubrius tutius ⁊ deo ac
ceptius est ꝯtēnere talia iudicia cū suis au
torib⁹/ q̄ꝫ dimissis alijs vtiliorib⁹ studijs/
suā talib⁹ cog̃scendis ⁊ p̄cticādis curā da
re. Rursus addiť ⁊ altera doctrina q̄ salu-
brius tutius ⁊ deo accepti⁹ est/ nō reqrere
imo nec pmittere fieri iudicia pblica super
euētib⁹ hūanoꝝ actuū queadmodū dicūť
aliq̄ in italia ⁊ studijs vlib⁹ attēptare. Rō/
q̄r miscēt mlta falsa ⁊ supstitiosa/ ⁊ ꝯ expie
tias in seq̄ntib⁹ māifestas. ⁊ terrēt ide reges
⁊ regna/ p̄ncipes ⁊ p̄ncipat⁹/ ⁊ hoīes de oī
statu/ ⁊ p vanos tiores vel stultas pmissio
nes maloꝝ vel bonoꝝ euētuū/ eos aliť age
re q̄ꝫ vera ⁊ recta rō moraľ dictaret/ iducūt
S ¶ Porro magnū faceret obsequiū xp̄iani-
tati collegium aliquod theologoꝝ si libris
astronomicis diligēter ispectis notarent
singulari passus suspectos aut palā erro-
neos ⁊ hereticales ꝯtētos in eisdē/ queād-
modū factū repiť nedū d̄ libris aristo. aui
cē. ⁊ auerrois. sꝫ etiā de q̄busdam libris ca
tholicoꝝ sic notati sūt passus vł articłi in
q̄b⁹ mgr̄ cōiť nō teneť. ¶ Postremo si libri
magicoꝝ ⁊ supstitiosoꝝ alioꝝ sub velamie
astronomie vel phīe se pallianciū q̄ iā inue
niūť fuisse dānati cū autorib⁹ custodirenť
alicubi sine piculo māifestatōis vł abusus
videreť expediēs. q̄tin⁹ resurgētib⁹ vł occur
rētib⁹ materijs siłib⁹/ ꝯfesti habereť dāna-
tiōis facte modus. Sic euenit Parisius
de libris Johīs de barro magici supstitio
si cōbusti/ q̄les repiunť adhuc in Hyspa-
nia sub titulo semmaforas. Sic insup no
tatus ē rotulus q̄dā magus quē igerebat
clādestīe q̄dā in vespilionē se noīans. Et
in p̄hemio articuloꝝ Parisieñ. aliq̄ tales
notari dānatiq̄ꝫ sūt. ¶ Supaddam⁹ illos
nedū fatuos esse sꝫ puersos xp̄ianos q̄ solēt
q̄si iocando dicere. Quał mihi cura est q̄s
me sanet. q̄s victoriā. q̄s bonorē. q̄s diui-
tias det. q̄s deniq̄ꝫ adiuuet. sit deus. sit dia
bolus dūmō pueniat mihi illud qđ opto.
¶ Dū ḡ dr̄ alicui ex p̄ncipib⁹. Ecce dñe ta-
les hoīes p suā artē sciūt mlta facere mag
⁊ mirabilia/ ⁊ futura p̄dicere. ⁊ victoriā de
hostib⁹ pmittere/ si credať eis ⁊ si fiāt ea q̄
iusserint. Rñdeat p̄nceps plena fide ⁊ inq̄
rat. Sūt ne tales hoīes scti dei q̄ ex reuela
tione ⁊ gr̄a sibi diuinitus cōcessa h̄ pmit-
tūt. Et si tales sunt credi potit eis dū pba
būt ⁊ dū nihil videbūt nisi sctm̄ ⁊ diuia le
ge cautū/ maxie si fuerit dictis eoꝝ vita cō
cors ⁊ pbata/ nedū vulgari rumore sꝫ iudi
cio sapientū q̄ freneticas illusiōes a veris
sciūt reuelatōib⁹ separe. Si ꝟo tales hoīes
mira pmittūt se facere p phīcas disciplīas
vt p medicinā vł pspectiuā vł geometriā.
Rñdeat p̄nceps q̄ studētes de vniuersita
tib⁹ pblicis magis in tali re sūt credēdi/ si
rō ꝯsonet naturalis. Demū si tales pmisso
res mirabiliū/ neq̄ꝫ miracuł neq̄ꝫ rōe natu
rali se fundāt. illos hēo suspectos. supstiti
osos. repellendos. Auertat dñs a me xp̄ia
no seruo suo vt velī abnegare fidē suā/ vel
in e⁹ legē quōlibet peccare. p q̄cūq̄ꝫ cōmo
do tpali ꝯseq̄ndo/ siue sit sanitas corpis si-
ue victoria in bell. siue opulētia i diuitijs.
Nō eñi nego talia q̄nq̄ꝫ deo pmittēte pue-
nire misterio demonū ⁊ hoīuꝫ eis deditoꝝ
sicut magi pharaonis mlta fecerūt siłr ad
Moysen. Sꝫ nō ē bonū mihi relinq̄re ba
ptisma meū. fidē meā. legē meam. etiā vsq̄ꝫ
ad mortē ppici⁹ sit mihi d̄s. Amē. Finit

Sequiť tractatus

eiusdē ꝯ supstitiosam dieꝝ obſuatōeꝫ p̄ser
tim Innocētū siłr Lugduni cōpilatus.

Culpat apłs eos qui dies ob T
seruabāt ⁊ annos. q̄les mul-
c ti sunt q̄ dies egyptios putāt
infaustos. imo ⁊ diē innocē-
tum p totū anni circulū pesti
ferum esse credūt. Cōtra q̄s fit talis argu-
mentatio. Si dies innocentum dr̄ infortu
natus vel infaustus ad aliquod inchoan-
dum. ⁊ alij dies ꝯsequenter p totū annum
siłr situati. oportet dare cāꝫ radicalē huius
infortunij/ q̄r nullus effectus ē sine cā faci
ente. Sumeť ḡ cā altero modoꝝ seq̄ntiuꝫ
sufficiēti diuisiōe. Prio vel ex dispositiōe sy
deꝝ f̄m astrologiā. Scđo vł ex dispositio
ne corpoꝝ inferioꝝ f̄m medicinā. Tercio
vł a formali ꝯditōe seu a tota spē f̄m natu

ralẽ phiaꝫ Quarto vł ex disposicõne moꝝ
ẜm moralẽ disciplinã. Quinto vł ex diuina
ordinatõe ẜm theologiã. Sexto vł ex de/
monũ actõe ẜm artẽ magicã. Septĩo vel
ex scõꝝ innocẽtũ merito seu opatõe ẜm re
ligionẽ xpianã. Octauo vel ex obseruãtiũ
fantasia vel imaginatõe q̃ allegat expiẽtiã.
¶ Sꝫ nulla causaꝝ istaꝝ sufficiẽs ẽ aut rõa
bilis. vt hec ponat̃ obseruatio nec oẽs sil.
Talis ergo obseruatio vana ẽ ꝛ reproban
da. ¶ Et pmo de q̃nq3 pꝛioribꝫ causis argui
tur p indirectũ ꝛ p locũ ab autoritate q̄ da
ri nõ possint. Vñ si dicat̃ causa p astrologiã
Interrogãdi sunt astrologi. ꝛ inuenit̃ hoc
esse ꝯtrariũ suis regłis atq3 pncipiis. quoniã
astrologi variãt sua iudicia ẜm varietatez
horoscopi ꝛ positiõis siderũ. ita q̄ nõ pos/
sit ꝯfici almanach vniforme perpetuum.
Quia dies lune (exempli grã) q̃ mõ ẽ indis/
posita vel infausta ẜm regulas coꝝ. si etiaꝫ
erũt vere erit in hebdomada sequẽti dispo/
sitõis alterius. Attẽto maxie q̄ in eis q̃ cõ
cernũt arbitriũ libtatẽ/ astra nõ iponũt ne/
cessitatẽ iuxta dictũ ptolomei q̄ sapiẽs do
minabit̃ astris. ¶ Et hec rõ fieri solet effica
cit̃ ꝯ signatõeꝫ q̃ repit̃ in kalẽdariis de die
bus egypciacis seu piculosis. Cõseq̃nt̃ p
locũ ab autoritate sic argueret̃ de medicis
sic de phis naturalibꝫ. sic de phis morali/
bus. sic de theologis. nã cuilibet expto in
sua arte vł scia magis credẽdũ ẽ q̃ȝ idiotis
ꝛ insciis. Nec optet satagere ad reparatõꝫ sub
tilẽ p pncipia pdictaꝝ sciaꝝ ꝯ tales inexp
tos/ q2 nec itelligerẽt nec assentirẽt. Si ãt
credere nolũt edoctis ꝗtis errãt ꝛ vltro se
seducunt. ¶ Supest igit̃ discurrere p alias
tres cãs. ꝛ pmo de actõe demonũ. Si alle
get̃ q̄ causant ifortuniũ h̃ mãifeste ꝟgit in
ydolatriã. Si q̃rant̃ placari p nihil agen/
dũ tãq̃ȝ plus in h̃ timeant̃ q̃ȝ deus ipe ꝛ sã
cti sui. ¶ Rursus q2 nõ in his tm̃ diebꝫ/ sed
assidue. sic dicũt petr9 ꝛ paulus. aduersari
us nr̃ dyabolus / circuit q̃rẽs quẽ deuoret
cui resistẽdũ ẽ fortit̃ in fide nõ in vana sup
stitõe. ¶ Preterea deducũt sacri doctores p̃/
cipue Aug9. tales agere illicite ꝛ ꝯ baptis/
malẽ sctitatẽ. ita q̄ euenit iã baptizatis per
tales obseruatões illud de euãgelio. dũ im
mũdus spũs exierit ab hoie. s. in baptismo
sequit̃ q̄ reuertẽs adducit septẽ spũs neq̃/
ores se/ ꝛ fiũt nouissima hoĩs illius q̃ eos
recipit peiora pꝛioribꝫ. Melius ẽ eñ ꝟitatẽ
nõ agñscere q̃ȝ post agnitiõeꝫ puerse viuere

eãq3 factꝫ aut ꝟbis abnegare. ¶ Rursus at
tendat̃ h̃ nullã diẽ esse q̃ nõ plẽa sit infortu
niis/ nũc istoꝝ/ nũc alioꝝ. p q̃bꝫ tm̃ nõ ẽ di/
es q̃libet euitãdus aut timẽdus. sꝫ hoĩum
infelicitas vel miserãda ẽ/ vel culpãda q2
opationes male faciunt (iuxta ꝟbũ Aug9.)
malos dies. Deniq3 nihil est fallacius stul
ti vulgi traditionibus qui vt sepius faciũt
de nõ causa causam. Exempli gratia. pci/
pitabit̃ aliq̃s ab equo effreni ꝛ indomito/
in via lubrica. vel in flumine submergetur
ꝯfestim vulgares vt audierint/ assignabũt
hmõi ifortuniĩ causas diuersi diuersimo/
de/ q̃ tm̃ nullatenus cause sunt hui9 casus.
Dicet vnus q̄ in exitu domus obuiũ ha/
buerat vnũ cattũ vel leporẽ. vel q̄ in egres/
su hospitiĩ offenderat pedẽ. vel q̄ mane ca
misiã auersam iduerat. aut calcius dext̃ p
sinistro acceptus fuerat qđ signũ cesar au/
gustus sibi reputabat ifaustissimũ. Dicet
ali9. Ego sic somniauerã. Crocitabat cor/
uus sup tectũ/ aut bubo cũ stridore supuo
litauerat. vł gall9 pter horã vocẽ dedẽrat.
Dicet ali9. Ecce mala dies erat ꝛ ifortuna
ta vł egra. Dicet ali9. Luna q̃rta erat vł se/
ptima. aut sol in ortu nubibꝫ obuolut9 pal/
luerat. aut stella decidẽs p aerẽ micauerat.
Vel sicut apud comicum legit̃. Introiit i
edes alter alienns cattus anguis p implu/
uiũ decidit. De tegulis gallina cecinit. In
terdixit ariolus aruspex (supple vel astrolo
gus) vetuit ante brumam noui negocii ali
quid incipe. Alii ꝟo traducent ad mores
dicẽtes homini tali nõ poterat hñ ꝯtinge/
re q̃ sic ꝛ sic egerat. vel rapiendo bona vici
noꝝ vel fraudãdo vel blasphemando aut
q̃m ex iniustis aut reprobis parẽtibꝫ traxe
rat originẽ. Lõgũ esset oĩa psequi. q̃bꝫ fallũ/
tur ꝛ fallũt hoĩes inducentes p se experien
tiã q̃si certã ꝛ fundãt ꝯfictões inanes ꝛ fal
sas. ¶ Si aũt alleget̃ altera causa q̄ ppter
rõnem occisionis innocẽtum puenit istõ
infortunium in tali die/ nedum in pprio et
solo festo/ sed consequenter p totum annũ.
Istud caret ratiõe. alioquin theologi ꝛ vi/
ri religiosi atq3 deuoti deberẽt istam obser/
uantiam magis cognoscere ꝛ custodire/ cu
ius oppositũ inuenit̃/ q2 dissuadent illã re
probãt ꝛ irridẽt. Dicũt preterea q̄ h̃ agere n̄
cedit in honorẽ dei/ vel scõꝝ innocentium
vel ad salutem corpalem aut spũalem/ sed
vergit ad ꝯtumeliã dei ꝛ sanctoꝝ innocen
tum ꝛ pniciẽ corpoꝝ ꝛ aĩaꝝ. Rursus talis

bonor magis deberet si eēt rōnabilis dn̄o
nr̄o iesu xp̄o/ ⁊ gl'iosissime mr̄i sue in suis ⁊
p̄ suis festiuitatibꝫ q̄ȝ in festis innocentuꝫ.
¶ Relinquit ḡ p̄ causa octaua ⁊ vltia ꝙ tal'
obſuatio ꝯſurgit vl' tenet vel exercet ex ſo
la hoīuꝫ fantasiatōe ⁊ melācolica imagina
tiōe. ¶ Et hec fantasiatio supsticiosa ⁊ cor
rupta pūenit in hac materia sic̄ ⁊ in mille.
Imo in mille millibꝫ alijs silibꝫ/ ex varijs se
ductōibꝫ seu corruptela multiplici ꝟtutis
fantastice in hoībꝫ/ tā ex lesiōe intrīseca ce
rebri/ sic̄ testant medici ꝙ ifinite sunt spēs
melācolie/ sic̄ i somniātibꝫ ita frequēter in
vigilātibꝫ ⁊ semidormiētibꝫ ⁊ manifeste in
multis egritudibꝫ. Prouenit rursus hec le
sio ab intrīseco (iusto dei iudicio p̄mittēte)
p̄ diabolicas illusiōes sic̄ p̄ autoritates et
historias posset introduci. ¶ Sunt p̄terea
cause p̄ticulares aliq̄ ⁊ i p̄ se q̄ȝ p̄ accidēs q̄
tales fantasias ⁊ supstitōnes ⁊ put vulgo
dr̄ sorcerias/ causant aut nutriūt/ q̄ oēs ad
duas radices p̄missas p̄nt trahi. Proueni
unt eīn̄ hmōi false credulitates ⁊ ꝯficte ob
seruatiōes qn̄q; ¶ Prio ex demonū sugge
stiōe ⁊ illusiōe ad aiaꝝ damnatōeꝫ/ ⁊ fidei
xp̄iane subuersionē. ⁊ sctōꝝ infamationeꝫ.
¶ Uel scd̄o ex gētiliū ⁊ paganoꝝ ⁊ alioꝝ in
fideliū derelicta in p̄ncipio ꝯuersionis ad
fidē xp̄i supstitōe. ¶ Ul' tercio ex poetaꝝ cō
fictōe. ¶ Uel q̄rto ex magicoꝝ maligna fra
ude. ¶ Uel q̄nto ex feminis carnal' cor
ruptione/ sicut in vi ꝯcupiscibili. ita ⁊ in rō
nali. ¶ Uel sexto ex fantasie vel imaginati
ue ꝟtutis debilitatiōe. Cuius signū est ꝙ
vetule pueri puelle ⁊ idiote p̄niores sūt ad
tales supstitōes credēdas vel obseruādas
Uñ ortū habuit illud de vetulis epithetō
Uetule sortilege gallice vielles sorciers. iu
xta ꝙ vnus p̄dicās aliqn̄ corā rege ⁊ nobi
libꝫ dixit. Solebat inq̄t appropriate dici/
vielles sorciers. videāt dn̄i nobiles nec tra
hāt ad se vt dicant gallice nobiles sorciers
nobiles sortilegi. Et q̄ vidit testimoniū p̄
hibuit. Attēdēdū illud psalmiste ad dn̄m
In manibꝫ tuis sortes mee. Qui dat per h̄
itelligi nō i supstitōibꝫ ⁊ sortilegijs hmōi
fictis ⁊ plerūq; noxijs esse ꝯfidendū. Re
trahūt eīn̄ spem a deo. suspitionibus occu
pant. in moribus inq̄etant/ obsunt aliqn̄
reipublice/ ⁊ viā ad hereses aperiūt. ¶ Uel
septimo p̄uenit hec corruptio iudicij rati
onis ex p̄meua a puero p̄ stultas matres ⁊
nutrices enarratōe. Delectant eīn̄ dicere fa
bulas ādmirabiles/ ⁊ pueril' etas ibuta tali
bus vix repellit et q̄d noua testa capit iue
terata sapit. ¶ Ul' octauo ex hūano tiore ⁊
diffidētia diuini auxilij/ ⁊ curiosa sciēdi fu
tura libidīe sic̄ patuit in saul/ ⁊ in alijs sine
nūero. ¶ Ul' nono ex supba p̄sumptōe ho
minū q̄ volūt reputari scire mirabilia ⁊ de
spiciūt eruditos in sciētijs/ ⁊ iducūt p̄ au
toritate q̄cq̄d imaginant. ⁊ maxie si fuerit
in terris lōginq̄s ⁊ audierit stulticias alia
rū sectaꝝ aut hoīuꝫ sibi siliū. ¶ Uel decio
ex certa ⁊ excogitata ꝯfictōe ad fallēdū ali
os ⁊ irridendū/ quēadmodū fit apud ali
quos pueros scholasticos vl' alios trufa
tores. ¶ Ul' vndecio ex lectōe q̄rūdam ro
mancioꝝ. i. libroꝝ cōpositoꝝ in gallico q̄ i
poeticoꝝ de gestis militaribꝫ in q̄bꝫ maxia
p̄s fabulosa ē/ magis ad ingerendū q̄ȝdaꝫ
nouitatē ⁊ ādmiratōeꝫ q̄ȝ veritatis cogniti
onē. ¶ Uel duodecio ex inobediētia ad di
uinā legē/ ⁊ ex modica eius reuerētia vl' co
gnitiōe. Cuius signū ē ꝙ tales supstitiosi
citius crederēt ꝟbis vel scp̄tis vl' narratio
nibꝫ fabulosis q̄ȝtūlibet inapparentibꝫ q̄ȝ
diuīe autoritati ⁊ suis doctoribꝫ. Imo ⁊ fa
cilius iducunt difficilia valde op̄ari/ vt i ie
iunijs ⁊ certis orōnibꝫ ⁊ certis votis/ put
dicūt vota sctē Katherie/ q̄ȝ possent iduci
seruare legis xp̄iane facilia/ sic̄ sūt ieiunia p̄
eccl'iaꝫ instituta. q̄lia oīa citius frāgerēt q̄ȝ
dimitterēt suas supstitiōes lōge difficilio
res/ q̄ nec vtiles sunt. sꝫ in dānatōeꝫ aiaꝝ ⁊
sepe corpoꝝ vergūt. q̄ p̄terea faciūt ⁊ acce
siūt infortuniū. sic̄ dr̄ ꝙ imaginatio fac̄ ca
sum. ¶ Prorsus vnū p̄ talibꝫ est salubre re
mediū/ credere p̄itioribꝫ ⁊ eis q̄ in lege dei
recte viuūt ⁊ docēt/ alioq̄n talibꝫ (put sup̄
tāgebat) fiūt incassiꝫ rōcinatōes. ⁊ porta
būt iudiciū suū. Sꝫ vtinā soli qm̄ volun
tarie se seducūt/ ⁊ alios secū trahūt/ prout
vnus p̄ncipum tempe nr̄o dux inducet
vt q̄reret ꝯsiliū a sapientibꝫ/ q̄s sciebat esse
tales ⁊ sibi beniuolos. vtꝝ licite essent sup
stitōes q̄s exercebat ⁊ credebat. Respōdit
Cur inq̄rerē a talibꝫ. Ego eīn̄ scio ꝙ dn̄i ꝯ
sulerēt mihi/ ego tn̄ sic agere ⁊ sic credere pe
nitus disposui/ nec omittā. Et in hac infe
licitate positus ⁊ p̄uētus morte repentina
destitit. vellet/ nollet. Nūc agnoscens qm̄
odit dn̄s obſuantes vanitates supuacue.
Et ecōtra. Btūs vir cuius ē nomē dn̄i spes
eius/ ⁊ nō respi. in vani. ⁊ isanias falsas.

Finit.

Item ab eodē can-

cellario. viij. Decembris. M. cccc. xxviij. Lugduni aduersus doctrinam cuiusdaz medici delati in Montepessulano/sculpē-tis in numismate figuram leonis cum cer-tis characteribus p curatione renū ꝛc. ali-ud opusculum.

A Uius est ima go hec ꝛ superscriptio. Confor mit ad casū ppositū de leōis imagie p curatōe renū dicūt xij. ppositōes cū additis q̄ sequunt.

Prima propositio

¶ Imaginū q̄ astrologice noīant fabrica-tio ꝛ vsus. suspect' ē plīmū de supstitiōe ꝛ idolatria seu magica obſuatōe. patebit ex sequentibus.

¶ Scd'a ppositio. Imaginum hmōi fa bricatio ꝛ vsus rōnabiliter phibitus ē per sacros doctores ꝛ ecclesiam.

¶ Tercia ppositio. Imaginū hmōi fa bricatores pñt ꝛ debēt p suos supiores p hiberi/inqri ꝛ culpari. ꝛ si parere noluerit cdēnari. nō obstātib' palliatis allegatōib' suis sub titulo astrologie. maxie qñ nō sūt hui' scie mlt'ū piti fm terminos ⁊ vers astro logis nō idolatris cstitutos. ¶ Ponunt ad istaꝝ ppositionū declaratōnez q̄dā regule fundamētales. Et ē qrta ppositio in ordi ne. ¶ Ois obſuatio cui' effect' expectat ali ter q̄ p rōnē naturalē aut p diuinū miracu lum dz rōnabilit reprobari. ꝛ de pacto de monū expsso vl' occulto vehemēter haberi suspecta. Sic determinauit tpe nrō sacra theologie facultas Parisieñ. vniuersitatis.

¶ Propositio qnta. Ois obſuatio q̄tū cūq3 sctā ꝛ salubris videat/in decē aut vigi ti aut centū pticul' si hēat vnicā pticulā de idolatria vl' de heresi. vl' de apostasia suspe ctā aut ifectā dz tota suspecta ꝛ ifecta repu tari. nisi fiat māifesta separatio pciosi a vili.

¶ Propositio sexta. Ois obſuatio pticu laris sup effectib' mirabilib' ꝛ extraneis sub titulo veraꝝ artiū palliata. dz examiari ex circūstātijs libroꝝ ꝛ autoꝝ q̄ obſuationē hmōi pticularē tradiderūt. ¶ Ponunt cse quēter ppositōes seu regule ad declaratiōz pmissoꝝ. ꝛ ad pticularem applicatōez sup imagine leōis q̄ fit inqsitio. Et est pma. septia in ordine. Characteres seu figure vl' lre nō hñt vl' sortiunt ex cā pure natura li ꝛ corpali efficaciā sic necentia mathema tica cuiusmōi sunt figure ꝛ characteres sūt de potētijs actiuis. ꝛ in eis fm phm nō ē bonum neq3 finis.

¶ Propositio octaua. Characteres seu figure vl' lre nō hñt de rōe sua q ordinent ad aliq̄s effect' nisi mediāte rōnali vl' itelle ctuali suba. Significare eñ ē rē i itellectu

¶ Propositio nona. Chara cstituere cteres hmōi si habeāt vl' hre credant effica ciā/optet q h sit a cā spūali/nō a pure na turali ꝛ corpali/q̄lis cā ē celū cū suis influē tijs i corpa. ¶ Accipiat ex pcedētib' regul' csiliū q̄d agēdū sit in materia pñti d' ima gine leonis cū circūstātijs. Et sit hec ppo sitio pma decia in ordie. ¶ Cōstat in pmis B ex ispectōe q ibi sūt characteres. lre/figure ꝛ dictōes q̄ nullū effectū hñt naturalē pu re corpalē ad curatōez morbi renū ꝛ silium fm ppositiōez septimā pcedētē. Juxta qd notat in spāli. s. Tho. q̄ tribuit astrologie/ q̄tū rōnabilit dari pōt/ad exēplar alberti magni mgri sui pone eñ ad fidē catholicā. Notet inq3 l. ij. ꝛ. iij. 5 gētiles ī mltis capl tul. a. cxiij. ꝛ spālit in. cxvij. ꝛ. cxviij.

¶ Propositio vndecima. Cōstat q tal obſuatio nō ē posita ab ecclia ꝛ sacris do ctorib' tāq3 eueniat effect' sperāt' p mira culū diuinū. imo nec p sctōs āgelos dei q̄ sunt admistratoꝝ spūs ppt electos dei ad vitā eternā magis q̄ ad curā corpalē. ꝛ me dic' ꝛ astrologus verus nō hñt se multum intromittere de actōib' sctōꝝ angeloꝝ cir ca hoīes. patet ex imediate pcedēti cū ispe ctionib' iuriū. ꝛ rō satis ē manifesta.

¶ Propositio duodecia. Cōstat q si tal obseruatio nitatur ꝛ expectet effectū a ma lis angelis seu demonibus. illa est manife ste penitus reprobanda/etiam si videatur finis bonus/vtilis vel honest'. q̄tomagl' si eēt mal' vl' suspect'/sic ē int alios. finis q̄stus p simulatōez astrologie aut mirabi liū effectuū. sup q̄bus admirant homies pauce religiōis aut fidei. Uerūtñ circūstā tie pdicte magis apparebūt iuxta pcticam pmaꝝ ppositionū si replat cciūctio istius obseruatōis de imagie leonis cū alijs ob uatōib' ctētis in autorib' vel libris tradē tib' hmōi figurationem. Et h ideo dicit/ qm tempibus nostris inuentus est liber magnus/ctinēs tales obseruationes. qua rum alique videbant pie ꝛ vtiles. alie ꝓ

manifestissime erãt ꝯdẽnãde ⁊ supstitiose ⁊ idolatrice ⁊ de heresi suspecte vehemẽt. ⁊ vt tales fuerũt etiã igni tradite pio zelo. Tales multe sunt obseruatões apud Hyspanos in libro senaforas. Tales apud iudeos innũere. tales apd xpianos supstitiosos sicut de nescio q sydrac. Tales deniq ꝑcticari ꝯsuunt nedũ p vetulas sorcerias/ sz p multos artiũ sciẽtes ꝯtinuet. ¶ Postreo totiens occurrit ista materia/ qꝫ si p qlibet casu scribendũ esset. scribẽdi nullus esset finis. Poterit tñ alia videri tractatulus de astrologia theologizata spẽaliter circa hinc.

¶ Cõcludit tãdẽ ex oĩbꝫ ꝑctica sup hoc casu particulari postq̃ facta fuerint q dicta sunt summarie ⁊ de plano sine inuolutiõe processuum maxime si delatus redaudiet se obedire paratum/ sine ꝑteruia defensione ꝓhibeat ei de futuro qꝫ nõ amplius vtat. sz antidotis medicine cuius dr̃ ꝓfessor. De preteritis autem sufficiat sine quauis infamia delati/ qꝫ honor iudicij fidei cũ ꝑlato ⁊ officiarijs suis maneat stabilitus. Et ita in catholica ⁊ fraterna charitate ꝯsulendũ est qꝫ delatus taliter obediat sine strepitu ⁊ figura iudicij ⁊ ꝑ iudicẽ ita fiat. Si aũt inueniat ꝑteruia defensio. nõ ꝑteruie rigor sz iusticie vigor fiat. ¶ Particularis modus reparãdi poterit esse tal. postq̃ melius ⁊ plenius informatus sum de fabricatõe ⁊ vsu taliũ imaginũ qꝫ nõ sunt sm catholicã traditionem ꝓmitto bõa fide/ qꝫ deinceps nequaq̃ vtar illis. Aut si mitius iudex velit agere/ dicat hoc ꝑ aliũ in tercia ꝑsona postq̃ talis delatus ⁊c. fuit meli⁹ informatus ⁊c. ꝓmittit ⁊c. Judex finaliter poterit declarare snĩas excõicatiõis ꝯ oẽs tales ⁊c. Proĩde nõ valet allegatio q̃rundã ex historia scholastica. qꝫ Moyses fecit imagines vnaz ꝓ obliuione. alterã ꝑ memoria Et Salomon exorcismos/ qꝛ viris sctis ꝯcurrebat mira cultũ. vel si Salomõ iam erat puersus ad idolatriã ꝑ vxores/ potuit dari in reprobũ sensum excogitare magicos ritus/ sicut de Nectanabo legit ⁊ Zoroaste/ q nascẽs risit ⁊ postea magicas artes exercuit. Deniq Auicenna ⁊ siles de actiuitate aĩe rõnalis in materiã exteriorẽ/ ⁊ fascinatõne nõ sunt audiẽdi in mõ ponendi.

¶ Finit Lugduni. viij. decẽbris. M.cccc xxviij. a Joh ex cãcellariũ Parisieñ.

Sequit tractatus

ꝯ mgr̃m Jacobũ angeli medicũ studij insignis ville Mõtispessulani de obsuatiõe dierũ ⁊c. ¶ Prima ꝯclusio.

Omne opus dei

sanctũ ẽ ⁊ laudabile. Probat rõne ⁊ auctoritate. Rõne sic/ qꝛ a bono ⁊ optimo nõ exit aut ꝓcedit nisi bonum. deus altissimus oĩum creãtor ẽ summũ ⁊ optimũ bonũ. ergo oĩa eius õpa bona sunt. Autoritate ꝓbat ꝯclusio ꝑ illõ sacre scripture Geñ. i. ca. Uidit deus cũcta q fecerat ⁊ erãt valdẽ bona ⁊c.

¶ Secũda ꝯclusio. Oẽs dies ãni sũt opa dei altissimi. deducit ꝯclusio ex textu sacre scripture Geñ. i. vbi ꝑ totũ caplm describũtur opa sex dierũ. Ex q̃bus ꝑma dei opa fuerũt dies ⁊ ãni. Primũ aũt bonũ a bono icepit opari. hoc idẽ testat regi⁹ ꝓpheta dauid ita psallẽs dño. Tu⁹ est dies ⁊ tua ẽ nox tu fabricat⁹ es aurorã ⁊ solẽ. Quocirca canit ecclesia. Eterne rerũ ꝯditor noctẽ dieq q regis ⁊ tpoꝝ das tpã/ vt alleues fastidiũ.

¶ Tercia ꝯclusio. Oẽs dies anni boni sunt. Ista ꝯclusio clare apparet ⁊ sequit ex duabꝫ ꝑoribꝫ/ qꝛ dies ⁊ anni sunt opa singularia summe ⁊ infinite boĩtatis. õptimi aũt est optĩa adducere. Dicere g aliquẽ diẽ esse natura sua malũ ẽ iniuriari deo/ q artifex est dieꝝ ⁊ annoꝝ. Opus nãq malũ maliciã arguit opificis ⁊ artificis.

¶ Quarta ꝯclusio. Oĩ anno/ oĩ die/ ⁊ hora diei/ bonũ ⁊ laudabile ẽ opa qlibet sctã licita ⁊ honesta ĩchoare/ facere/ opari ⁊ ꝑficere. Patz ꝯclusio/ qꝛ sicut dies ⁊ ãni/ ⁊ etiam hore diei a deo creatore ꝓcedũt ⁊ ducuntur Sic ⁊ oẽ opus sctm̃ licitũ ⁊ hõestũ qd oĩ die ⁊ hora ĩchoat ⁊ ꝑficit a dño dirigit/ inchoat ⁊ ꝑficit. dicẽte xpo. Sine me nihil potestis facere. Et rursus euãgelista iohẽs ait. Oĩa ꝑ ipm facta sũt ⁊ sine ipo factũ est nihil. Intellige ꝯclusionẽ nisi ꝑcepto dei vel eccl'e illud op⁹ inhibeat/ sicut in dictꝫ festiuis aliq opa laboriosa ꝓhibent al's bona nisi ꝓhiberent opari festo die.

¶ Quinta ꝯclusio. Supstitiosa ⁊ vana religio ac merito redarguẽda est/ nõ inchoare opari vel perficere certis anni diebus opus bonũ vel sanctũ ab ecclia nõ ꝓhibitũ. Istud est expsse de mente aplĩ ad Gal. iiij. ca. vbi arguit ⁊ reprehendit illos de galacia ita dicẽs. Obseruatis dies ⁊ mẽses ⁊ tpa ⁊ annos. Sequit. Timeo aũt vos ne

forte sine cā laborauerim in vob. ¶ Itē si ti
met aliqs vel recusat bonū aliqđ opꝰ agere
vel inchoare certo die. vel h̄ ē ꝑpt reueren
tiā ⁊ sctitatē diei. qꝛ vult diē illū sctificare.
⁊ si sic multomagis deberet abstinere ab i/
choatōe alicꝰ opis dieb solēnib vt sūt festa
sctissima Natiuitatis xp̄i/resurrectōis dn̄i
ce/Ascēsiōis ⁊ aduētus spūsscti. qđ nō fa/
ciūt obseruatores dieꝝ ⁊ ānoꝝ. Uel tal' ob
seruātia fit ꝑpt deuotiōez ad sctōs/qꝝ di/
es agiꝉ vel qꝝ celebritas tali die colebaꝉ. ⁊
talis deuotio nullū hȝ fundamētū/nullaȝ
hȝ rōnē/nisi solā volūtatē obseruātis tales
dies. Q, si dicāt se tales dies obſuare ꝑpt
euētus ⁊ ꝑicula q̄ ꝯsueuerūt euenire his q̄
inchoāt aliqđ opus vel iter aliqđ/h̄ vanū
est ⁊ supsticiosum ac sine aliq̄ rōne. Quoli
bet eñ die anno ⁊ hora diei ⁊ bona ⁊ mala
ꝯtingunt. Sic ergo ꝑiculū diceret q̄libet
die aliqđ inchoare. Uel dicaꝉ rō a talib q̄
hec obseruāt/quā nec ph̄i/nec medici/im/
mo nec astrologi docēt tales obseruātias
de festo Innocentum vel alijs festis. Uo
luntaria igitur est ⁊ absqꝫ apparentia rati/
onis alicuius talis obseruantia.

¶ Sexta ꝯclusio. Sicut vera ⁊ xp̄iana
fides mirabilia oṗaꝉ in bn̄ credētib. sic ⁊
falsa ⁊ mala credulitas deo ꝑmittēte euen/
tus malos interdū oṗaꝉ/vel potius deme
reꝉ. Primā ꝑtē ad longuȝ deducit ꝑ exem/
pla q̄ꝫplurima Apl's ad Hebreos. xi. Sȝ
⁊ de virtute fidei ipā euangelia multa lo/
quunꝉ. ¶ Reliqua ps ꝯclusionis experiꝉ
quotidie in male credulis quos ita deus
punit ꝑpter malam fidem. imo dū cogno
scit dn̄s nimiū adherere aliqb vanis ob/
seruātijs ꝑmittit aliqs euētus ꝯtingere/⁊
ita eos plus ꝯsequēter firmari in tali opi/
nione vt maior fiat cecitas eoꝝ. ⁊ in laque/
um cadāt quē sibi fecerūt. Preterea dū ima/
ginātiō talis obſuātiū dieꝝ ⁊ ānos actuaꝉ
vltra nimis circa tales dies. qcq̄d mali eue
nit tali die īputāt malicie diei. nec aspiciūt
ad ea q̄ bn̄ aut ꝑspere successerūt tali die a
deo. ⁊ occupaꝉ vis imagiātiua circa aliqs
euētus minus bonos qꝛ nō pōt ꝯuerti ad
alia bona q̄ illo die ꝯtingūt. Quare ꝑiculū
est firmare fidē vel credulitatē q̄ tollit om/
ne iudiciū ⁊ oēȝ rōnem ad oppositū. Un/
de merito permittit deus tales decipi/⁊ in
laq̄os sue credulitatis vane incidere. Rei
ciat ergo fides catholica ac iudiciū expto/
rum seu viroꝝ litteratoꝝ tales vanitates ⁊
supsticiosas obseruantias.

¶ Septima ꝯclusio. Uictoria belli nō
diei. sȝ soli deo attribuēda ē. patet/qꝛ attri/
buere tantū opꝰ vt ē victoria diei/ē tollere
honorē deo debitū cuius ē vincere. Q, āt
victoria sit solius dei habeꝉ in mltis locis
scp̄ture sacre. In libris Regū. Paralipo.
⁊ Machabeo. Hoc testaꝉ ⁊ rex sapientissi
mus salomō Prouer. xxi. sic dicēs. Equꝰ
paraꝉ ad diē belli/dn̄s autē salutē tribuet.
Propterea dauid rex deuotissimus q̄tiens
cūqꝫ pugnaturus erat auxiliū dei ⁊ ꝯsiliū
quesisse ⁊ inuocasse legiꝉ. Inde ē ꝓuerbiū
vulgare. Les hōmes font la guerre et dieu
la victorie.

Incipit tractatus
magrī Johis de Gerson de erroribꝫ circa
artē magicā/⁊ articulis reprobatis.

Ollaudāti mi/
bi nuꝑ vt mos hȝ venerabiles li
cētiatos in medicina oblata est
occasio. vt ꝯ supstitiosas obseruatōes nr̄a
ꝑcipue hac tēpestate ⁊ minus ⁊ nimis ꝑua/
lescētes aliq̄ dissererēȝ. Ea nūc seorsum ad
vtilitatē aliqꝝ sepāre curauimꝰ/ne ꝑmixta
alijs minꝰ placerēt/⁊ minꝰ cōmode ꝓdirēt
in publicū. Sūpto itaqꝫ h̄ ꝓuerbio ꝓ the
mate. Medice cura teipm. Circa hanc inc
reliqs medicū decere retuli/vt eēt ornatus
ad deū ꝑ filialē subiectōēȝ/ne q̄cq̄ꝫ impiuȝ
vel supstitiosum/aut diuinis legib aduer
sum/sanitatis adipiscēde causa/suis egris
suaderet. rememoreꝉ q̄ȝ iugiter illius decre
talis. Cum corꝑalis infirmitas ⁊c. Inci/
dit vt ꝯquererer de superstitionib pestife/
ris magicoꝝ/⁊ stulticijs vetularum sortile
garum/q̄ se ꝑ q̄sdam ritus maledictos me
deri pacientib polliceñꝉ. at ego data occa/
siōe facilius in h̄ diuerticulū lapsus suȝ q̄
vtilius ⁊ q̄ in ꝓcinctū huius corruptele q̄
dam adducere nituñꝉ in crimē medicinā.
Nōne inquunt apud solēnes q̄sdam medi/
coꝝ tales supsticiose obseruatōes inducū/
tur/q̄s etiam scriptis suis inserere curaue/
rūt. Et ꝯsistunt in ligaturis/in characteri
bus/in figuris. Qn̄qꝫ in ꝟbis ꝑegrinis ⁊
incognitis. Quāuis āt ab ipis/nulla ꝓ ta
lib rō adducaꝉ naturalis hn̄t nihilominꝰ
efficaciam in curādo. Alioq̄n vane immo
stulte locuti fuissent de eis medicoꝝ sapien
tes ⁊ scp̄tis inseruissent. Un̄ refert Isido.

siij.et bimol. q̄ appollo quē deū fecit anti/
q̄tas p̄ methodica q̄dā.i.p̄ carmīa ⁊ incā/
tatōes. Esculapi⁹ isup̄ ⁊ fili⁹ ei⁹ p̄ emperi/
ca.i.p̄ experimēta sanauerūt hoīes q̄ngētis
annis añ hypocratē/q̄ rōcinatiuā medici/
nā q̄ vtimur adiuenit. Deinde vox publi/
ca ꝟtutib⁹ hmōi carminatōnū ⁊ ligatura
rū ⁊ empericoꝝ attestat̄/ quā ex toto falsaꝫ
dicere videt̄ incivile. Hec decisseris argumē
ta ad h̄/ex dictis poetaꝝ/virgilij/ouidij/lu
cani/⁊ alioꝝ.ex varijs q̄ꝫ gētiliū celebrib⁹
historijs. Cur nō licebit inquiunt istis vti/p̄
ꝓtim cū de⁹ omp̄s virtutes suas indiderit
(vt vulg⁹ loquit̄)herbis gēmis ⁊ verbis:
Hāc dubitatōnem ego tūc trib⁹ dictis seu
ꝯsideratōib⁹ breuiter absolui.

Primum dictum.

P Robabile ī phīa naturali et ꝑm ꝟi
tatē fidei/certū ē esse demōes. Pri
mā p̄tē tenuerūt elegātissimi phō/
rū/hermes termegestes/plato ⁊ oēs doct/
ne sue sectatores.apulei⁹ porphiri⁹ ⁊ cete
ri. Hoc libri ab eis editi. h̄ libri de ciuitate
dei ab Augus.palā docēt. Hīc ē illa famo
sa int̄ eos distinctio de cacademonib⁹ ⁊ ka
lodemonib⁹ mal̄.s.et bonis spiritib⁹. Hec
est positio de existētia demonū apd̄ philo/
sophātes faciliori ratōe q̄ȝ opposita defēdi
tur/saluādo effectus q̄sdā mirabiles/q̄les
referūt historie fidedigne in q̄libet gēte ob
tigisse.q̄s oēs negare ptinacie ꝑteruire est.
⁊ ciuilitatē hūanā societatē q̄ȝ politicā dissi
pare.quā mutua fides ⁊ credulitas vnius
ad alteꝝ ꝯsonat/ꝯiūgit agglutinatq̄ȝ. Por
ro negare demōes eē. negare eos plimoꝝ
effectuū opatores existere/damnat̄ apd̄ xp̄i
anos vt erroneū ⁊ impiū/⁊ sacris l̄ris ad/
uersū. Qui in ꝟ ridēdi sunt/imo dure cor/
rigendi q̄ theologos deridēt mox vt ꝑmo/
nē de demonib⁹ faciūt.mox vt eis effectus
q̄sdā attribuūt/q̄si fabulosa sit eoꝝ respon
sio. Prouenit error iste apud q̄sdaꝫ l̄ratos
tū ex defectu fidei/tū ex debilitate ⁊ infecti
one ratōis. Herūt p̄p̄e aīam sic occupataꝫ
circa corpus/circa res sensibiles/ac earuꝫ
sollicitas curas.vel ita in causaꝝ p̄ticlariū
⁊ visibiliū ꝑscrutatōe ꝯsistūt/q̄ de vniuer/
salib⁹ ⁊ p̄mis entib⁹ ac spiritib⁹ nihil crede
re vel sape nihil tenuiter et eleuare cogita/
re p̄nt. Hoc Plato dixit maximū esse ipe/
dimentū veritatis.referre.s.oīa ad sensus.
⁊ nō auerti ab eis. Hoc idē Tulli⁹. h̄ Au/
gustinus in de vera relig.ide. h̄ Albertus ⁊
Guil.p̄isieñ.imo et experientia docuerit. Ta
les erāt apud iudeos saducei/q̄ referēte io
sepho ⁊ hiero.negabāt sp̄us esse.tales ini/
mici phī q̄dā(vt tullius loquit̄)tales epicu
rei et alij vitā pecudū diligentes/q̄ nihil esse
ꝯcipiūt aliud a corp̄alib⁹ et extēsis. In q̄/
rum ꝑsona loquit̄ eccl̄iastes ⁊ sapiēs Sa
piētie.ij. Ita q̄si sint incātati ⁊ dementes
nullā sibi inesse ratōem/nullū sp̄m.nullos
effectus sp̄uales atq̄ȝ inuisibiles iudicare vi
dent̄.nō min⁹ errātes a nabuchodonosor
q̄ credebat se bouē esse.⁊ ab aliis maniac̄.
quoꝝ aliq̄ se gallos.aliq̄ murilegos opina
ti sunt. De grege taliū erat insipiēs ille qui
dixit in corde suo/nō est deus.q̄ si ē deus
vtiq̄ȝ est sp̄us.⁊ si null⁹ est sp̄us null⁹ ē de⁹
Neq̄ȝ eni ego negauero q̄sdam plerūq̄ȝ ni/
mis leuit̄ ea demōib⁹ ascribere q̄ fieri a cau
sis materialib⁹/naturalib⁹ rōnabili⁹ dice/
rent̄.nā multas ⁊ miras in reb⁹ sensibilib⁹
efficacias/multas ꝟtutes existere q̄s nega
uerit. ex q̄ꝝ cōbinatōne alteratōne ⁊ ꝯfigu
ratōe fiūt effectus mirabiles.sicut ex appli
catōe varia speculoꝝ.sicut ex celeri motu ⁊
iactatōe quarūdam reꝝ.sicut ex immutatō
ne diuersa imaginatiue potētie in hoīb⁹.
sicut et aliis q̄dam docuerūt ⁊ expti sunt.
q̄ꝝ opationū noticia dici pōt magica natu
ralis.de q̄ inuestigare q̄uis sepe curiosum
esse et maioris boni impedimentū imo et ad
errores p̄nū/non tñ est fidei nr̄e ꝯtrariū.dum
modo phīa suis ꝯtēta limitib⁹ nihil ipiū/
nihil mēdosum nefariūve miscuerit

Secundū dictū.

O Bꝟuatio ad faciendū aliquē effe/
ctū q̄ rōnabilit̄ expectari ñ p̄t a do
miraculose opante.nec a cau⁹ na/
turalib⁹ debꝫ apud christianos hr̄i sup̄sti/
tiosa et suspecta de secreto pacto īplicito vl̄
explicito cū demonib⁹. Ista ē doctrina sā/
ctorū doctorū/nominatim Aug.in locis
plurib⁹/q̄b⁹ has obꝟuatiōes valide ꝯdem
nauit.v.de ciui.dei.iiij.ꝯfeſ.ij.de doct.xp̄i
ana. Et recitant̄ multa in decretis.xxvi.q.
v.et.q.vij.plurib⁹ ca. Hanc ꝯsideratōꝫ no
tauit vtiq̄ȝ facultas theologie in mult̄ ar/
ticulis q̄s ad elucidatōem hui⁹ matie cen/
suit ꝯdēnādos. ¶ Articul⁹ tercius ē tal̄ q̄
sire pactū cū demonib⁹ tacitū vel expssum
nō sit idolatria vel idolatrie species ⁊ apo/
stasie.error. Et intendim⁹ eē pactū īplicitū

in omni obſuatione ſupſtitioſa .cuius effe
ctus nõ debz a deo vl̃ a natura rõnabiliter
expectari. ¶ Porro ad ſciendũ q̃d vocam⁹
pactũ implicitũ vl̃ explicitũ cũ demõibꝫ.
ꝛ cur iſtud vl̃ nõ fiat narrabim⁹ verã fidei
nr̃e traditionẽ.et h̃ q̃dẽ breuiſſime /qm̃ la/
tior pſcrutatio aliã facultatẽ exigit aliũ lo/
cũ et actũ. ¶ Tradit vera fides q demones
nequã ſunt ſpũs hũane nature hoſtes acer
rimi /ſeuiſſimi/ aſtutiſſimi. quoꝝ violẽtiaꝫ
improbiſſimãqꝫ tyrannidẽ/ ſi nõ ꝯpeſceret
ꝛ frenaret diuia bonitas /de hoibꝫ actũ eẽt
q ipi funditus depirent. Job.xli. Non eſt
ptãs ſup terrã que cõpareẽ ei.attñ ſu⁹ cona
tus omnino van⁹ ẽ niſi p q̃nto pmiſerit de⁹
¶ Sed cur pmittat /obſtupeſcũt inſipien
tes corde. Põt tñ hoc pmitti ob alterã q̃t/
tuor cauſarũ vel obſtinatoꝝ dãnationẽ.vl̃
ad peccantiũ purgatiõem ꝛ punitõem .vel
ad fideliũ pbatõem ꝛ exercitatõem/ vel ad
gl̃ie dei manifeſtatõem. ¶ De obſtinatoruꝫ
dãnatõe ſcriptũ eſt in ps. Immiſit in eos
indignatões ſuas.indignatõem et irã per
angelos malos.ꝛ h̃ ppendiẽ in dãnatis.
¶ De peccantiũ purgatõe ꝛ punitõe patuit
i magdalẽa q̃ ſubiecta erat ſeptẽ demoniis
qꝛ carnalibꝫ vacabat viciis ſm glo. Prete
rea dabanẽ excõicati ab initio eccl̃ie ipi ſa/
thane corpaliter vexandi vt ſpũs ſalu⁹ fie
ret. Unus ex ſctis prĩbꝫ magna pce obti/
nuit a dño/vt torq̃reẽ a demone q̃tinus ca
reret elatõe. ¶ Ceterũ de fideliũ pbatõne et
exercitatõne patuit in Job ꝛ Anthonio ꝛ
paulo ſm quoſdã.cui dat⁹ eſt angel⁹ ſatha
ne. Sicut eni neceſſe ẽ ſm eundẽ apl̃m he
reſes fieri/vt q̃ pbati ſint manifeſti fiãt.ita
fiũt ad hoc illuſiões ſil̃es miraculis .quẽ/
admodũ pſpicue poſitũ eſt Deutero. xiii.
Temptat inq̃t vos dñs ſi ex toto corde di
ligans eũ. Nec cã nr̃is tẽpibus magnum
locũ habz. ¶ Deniqꝫ manifeſtatio gl̃ie dei
pt eſſe cauſa tal̃ vexatõis ſicut in ceco nato
de quo eſt hodiernũ euãgeliũ.patuit Joh.
ix.et in legione demonũ q̃ porcos intrauit
et ſubmerſit.nõ ad porcorũ punitiõem ſed
J ad potẽtie xp̃i manifeſtatõem. ¶ Amplius
ꝓo neqꝫ ſpũs dũ ſeuire pmittiẽ ſeuit nõ ſo
lum aptis viribꝫ ſed freq̃nter aſtutis doliſ
ꝛ fraudibꝫ.nõ tam ad pdẽdũ corpa /q̃ ad
ſeducendũ aĩas.eas in idolatrie ꝛ apoſta/
ſie ꝛ inferni foueã dãdo pcipites. Quãob
rem excogitauit vt ſupbus vt fallax ꝛ dolo
ſus.quo pacto vſurparet ſibi ab hoibꝫ ho
norẽ diuinũ/et a vera religiõe abducere /re
perit quoſdã ex hoibꝫ falli magĩ idoneos.
quales ſunt oẽs q̃ deo reiecto nĩl aliud cu/
rant.ad nihil aliud ſtudent q̃ p fas aut ne/
fas ſua deſideria peſſima ꝯpleri. Quoruꝫ
alii ad diuitias inopes.alii ad honores va
nos.alii ad infames ꝯcubit⁹.alii ad curio
ſitatẽ libidinoſam faciẽdi futuros reꝝ effe
ctus aut alia nature ſecreta dãnabiliẽ aſpi
rant. Tales cũ aſpexerit demon itẽdit nũc
occulte nũc apte ad obſuãdũ q̃dã inſtitu/
ta ſua q̃bꝫ mediãtibꝫ fidẽ habeãt optata cõ
ſequi. Suadet itaqꝫ has obſuatiões fieri
nõ q ꝫ ſeipis habeãt efficaciã aliquã.aut
q p eas ipi neceſſitenẽ. iuxta determinatõꝫ
facultatis theologie nup factã.ſꝫ ob alterã
quattuor cauſaꝝ. Primo vt dei lex puarice
tur. Scdo vt ipe demon diuino cultu ꝛ ri
tu venereẽ. Tercõ vt ſpes ĩ deo minor aut
nulla habeaẽ. Quarto vt fraus ſua minuſ
videaẽ. ¶ De lege dei pbibente talia hꝫ ex/
preſſe textus Leui.xix.et.xx. ꝛ Deut.xviii.
ꝛ in ſanctorũ opuſcul̃. In legibꝫ quoqꝫ na
turalibꝫ ml̃ta p omnẽ modũ. q̃s leges trãſ
grediẽ q̃ talibꝫ opam pſtiterit. Unñ Exod.
xxii. Maleficos nõ patieris viuere. Colitur
pterea demon p oratões ſacrificia ꝛ thuri/
ficatões iuſſas fieri i artibꝫ magicis. Ma
net ſiq̃dem ipe nequã ſpũs in pori fanta/
ſia ſupbiſſima qua q̃ſiuit eſſe ſil̃is altiſſimo
imo ꝛ extolli vult ſup oẽ quod dr̃ de⁹ ſm
apl̃m. Et ita verũ eſt q hi ritus tãto plus
habẽt de ſacrilega idolatria ꝛ min⁹ excuſã
tur q̃nto ſanctiora ſunt que in eis ad hono
rẽ demonioꝝ impendũẽ. ¶ Rurſus ſcit ipe
ſerpens antiqu⁹ q btũs vir cui⁹ ẽ nomen
dñi ſpes eius .ꝛ nõ reſpexit in vanitates ꝛ
inſanias falſas .ꝛ econtra maledicti ſunt ꝛ
odio habenẽ obſuantes vanitates ſupua/
cue. Quid igiẽ mirãdũ ſi talibꝫ q̃rit iplica/
re hoĩes adinuentiõibꝫ? Poſtrẽo qꝛ demõ
ſp dare qõ pmittit neqꝫ vult neqꝫ pmittiẽ
adĩuenit quõ cultores ſui deputarent illoſ
defectus nõ demoni .nõ ſue arti.ſꝫ pp̃e vel
negligentie vl̃ impitie/ atqꝫ diceret /ſe non
oĩa atqꝫ taliter obſuaſſe qualia ꝛ qualiẽ in/
hebanẽ. Cõſtat quoqꝫ falli citi⁹ hoĩes ſub
quadã boni ſpecie.et in h̃ mira ꝛ prſuſ mi
ſerabil̃ eſt hũane cecitatiſ inſania.qm̃ i hac
re decẽ aut crebra mendacia p vnã caſuali
ter ſi obtigerit veritatẽ excuſat .vbi mille i
alia materia xp̃itates p vnico mendacio cõ
pto deſpiceret. ¶ Deniqꝫ tãta ad credendũ

pbibita noxia τ vanā libidinē in tā modi/
ca fide credendoꝝ/quis nō mirabitꝫ? Dic ē
origo/hic finis artiū magicaꝝ/dānabiliū
ꝗ sup̄stitionū ac nefandorū rituū.

Tercium dictū.

R p Philosophica aut medicinal' consi
deratio/nullaten⁹ admittere debet
traditōes illas sup̄stitiosas q̄ dicū
tur methodica vel emperica. quaꝝ. s. nulla
p̄t ratio natural' assignari. itaqꝫ scribentes
ea magis insecuti sunt errorē vulgi aut ma
gorū ritus impios q̄ꝫ medicine ratōes. Et
mirandū quō dudū a libris medicine non
iussa sunt abradi. ex q̄ eni de rōne naturali
nihil habent illa vl' innitunt' opatōi diuie
τ sup̄naturali. τ h̄ nihil ad medicū vt medi
cus est sed est theologice speculatōi remit/
tendū. aut innitunt' opatōi d̄monis τ hoc
simılit' nihil ad medicū sed ad idolatre cul/
tum. si vero dicant' fieri p imutatōe v̄tutꝭ
imaginatiue i egroto/q̄tinus fortificet' in
eo spes sanatōis. aut vt cogitatio sua alior
sum diuertat' esset hic fateor aliq̄ ratio na/
turalis. qm̄ vim imaginitiuā plurimū tū cō
ferre/tū obesse regimini sanitatis quis ne/
sciat? Hinc est illud vulgatū. Imaginatō
facit casum. verū caueat obsecro medicus
nē volēdo sanare corpus alienū seip̄m deci
piens inficiat. Quo pacto inficiet'? Nimi
rū p mēdacia/dū suis patiētibꝫ asserit tales
obs̄uatōes efficaces esse p sanitatis obten
tu. quas oīno imp̄tinentes aut fabulosas
aut fortassis illicitas eē cognoscit q̄nto re/
ctiori fide spem in deo figendā esse doce/
ret qui vite habet τ mortis imperiū. Nam
inculpat' ip̄e rex asa. ij. Paral. xvi. q̄ in īfir
mitate nō q̄siuit dn̄m sed magis ī medico
rū arte cōfisus est. Quis nō videat maio/
ris criminis esse si q̄s in talibꝫ sup̄stitios' sp̄ē
apponat? Q, si hec emperica τ methodica
sup̄stitiosa rep̄iant' esse v̄tutis alicui⁹ tāto
p̄niciosiora sunt f̄m Aug. q̄nto sunt ad se/
ducendū validiora. Ille siq̄dem effect⁹ cū
neqꝫ a miraculo vero neqꝫ a causa natura/
li fieri cognoscat'. vt a seductoribꝫ demonijs
p̄ueniat ꝯseq̄ns est. A seductoribꝫ aūt falla
cibꝫ. a p̄re mendacij/ab hoste crudelissimo
q̄d boni/quid veri/q̄d ꝯmodi speres/ tu vi
deris. Profecto demones τ si sanarēt cor/
pora illa sanarēt deo irato. Quō deo irato?
quia certe necarēt animas. τ deteri⁹ tādē
varijs incōmodis suos cultores τ inuoca
tores afficerēt. Deniqꝫ odienda esset p̄sus
corporalis valitudo/que aīe p̄cio et morte
venderet'. ¶ Nec pauca si q̄s religiosa fide L
diligent' aduertit. nō eū turbabūt obiectio
nes ille (opinor) quibꝫ imperiti a sp̄ū mali
gno turgidi obstrepere solēt ꝯ fidei pietatē
que has oēs sup̄stitiones ip̄ias dānat exe
crat' qꝫ. ¶ Dicūt aliq̄ nō vanā esse aut falsā
taliū noticiā qm̄ sua v̄tus p̄bat' p effectū.
quasi videlicꝫ negare cōtendam⁹ nihil a d̄
monijs τ suis cultoribꝫ posse fieri dn̄o per
mittente. Absit. Nos itaqꝫ τ magos pha/
raonis/τ phitonissam saulis/ τ symonem
magū/et phitonissam ī actibꝫ ap̄loꝝ/τ ex
orcistas iudeorū et ydola gentiū. et futura
antixp̄i portēta nō solū nō negamus ſꝫ ea
negātes reprobamus. Sicut eni vera fi/
des meret' dotari miraculis dū opus est
ad edificatōeꝫ. Ita falsa fides portētis τ fi
gmētis in sui dānatōeꝫ. vel alioꝝ p̄batiōeꝫ
demeret' illudi. ¶ Dicūt alij multā in obser
uationibꝫ hmōi sctitatē inesse. tū in orōni/
bus ad deū deuotissimis. tū in ieiunijs/in
castitate τ vigilijs. in thurificatōibꝫ. in eu
charistie etiā sumptōe. in ceteris deniqꝫ re/
ligiosis obsequijs. Si plane h̄ mentit' ini/
quitas sibi/q̄si videlꝫ reꝝ optimaꝝ sctissi/
marūqꝫ nō esse possit abusus/q̄ꝝ neq̄or il/
le est τ flagitiosior q̄ꝫ aliaꝝ/q̄si p̄terea demō
talia q̄reret ad sctificationē. q̄ spurcissim⁹ ē
τ nō potius ad sui adoratōneꝫ/ad malicie
sue regimē/τ ad sacrificiū sacrilegū. alioq̄n
nunq̄ꝫ deus/nunq̄ꝫ scti viri q̄ deo inspirā/
te locuti sūt. hec fieri tanta seueritate vetuis
sent. Nunq̄ꝫ insup theologia talibꝫ esset ad
uersata. cui tn̄ in hac re et suis p̄fessoribus
credi debꝫ. nō indoctis mulierculis. nō ip̄sis
idolatris. nō hoībꝫ datis in reprobū sensū
Quilibet eni ī sua arte sapiēs est τ ei credi
debꝫ. iuxta maximā topicā. ¶ Dicūt se rur
sum p hec oīa intendere obsequiū dei τ nō
diaboli. Certe ita idolatre ita i de necatores
ap̄loꝝ arbitrabāt' se obsequiū p̄stare deo. n̄
p̄inde saluant'. Quāta q̄so est illa cecitas di
cere se s̄uire deo suis maxime ꝯtriādo pre/
ceptis. Ceterū q̄sq̄s relegerit has obs̄uati
ones nefandas videbit eas eque ad malos
sic ad bonos effectus introductas. Prop/
ter q̄d potissime teste Aug⁹. de ciui. dei. cir
ca mediū/ magici in oī secta plectunt'. Il/
lic videre ē impietatē. illic v̄tutis ip̄ugna/
tionē/ī docēdo furta τ stupra fieri. in volē
do scire tp̄a τ momenta q̄ pat' posuit in sua

ptāte. Deniqꝫ p̄figit ibi terminus operādi
ipi diuie oīpotētie. p̄stituit modus q̄ qi cō
pellat opari ipi diuie sapie/statuit etiaȝ fi/
nis ipi diuie bonitati ⁊ clemētie. Nā q̄d ali
ud sonāt iste traditōes. scribat h̄ in perga/
meno ꝟgineo. portet in figura triangulari
cū characteribꝫ incognitis ⁊ thurificet. suf
pendat ad collū. fiāt ista certis horis tūc in
fra triduū aut q̄triduū. pueniet absqꝫ vlla
dubitatōe effectus ille quē q̄rimus. imo h̄
sub p̄iculo capitis asserit. siq̄dē reuelauerit
deus eis/ipi viderit. nos scimus qm̄ reue/
M latōes diuie nō tales sunt nec p̄hibet deus
credere illud qd̄ dignat reuelare. ¶ Arguūt
iteꝝ ⁊ nos in sileȝ causam trahere satagūt.
Nōne inq̄t talia silr fiūt aut tolerant ab ec
clesia/in peregrinatōibꝫ certis in cultu ima
ginū. in cereis aut ceris aut aq̄s bn̄dictis/
⁊ in exorcismis. Nōne dicit q̄tidie si nouē
diebꝫ p̄durat in hac eccl'a. si ex aq̄ illa p̄fun
dat. aut si tali se voueat imagini. aut si ali/
quid taliū faciat. ipe mox sanabit vel opta
to potiet. Fateor abnegare nō possumus.
multa int̄ xp̄ianos simplices sub specie re/
ligiōis itroducta esse/q̄ꝝ sanctior eēt omis/
sio Tolerant tn̄ q̄ nequeūt funditus erui.
⁊ q̄ fides simpliciū q̄tūq̄ minus in aliq̄bꝫ
bn̄ sapiat. regulat tn̄ ⁊ q̄dammō rectificat
saluaturqꝫ i fide maioꝝ. quā fideȝ generali
saltē intentōe in oībꝫ suis obseruatiōibꝫ p̄/
supponūt si pie ⁊ humilit h̄ est xp̄iane sapi
unt. ⁊ si ad om̄sam veritatis normā obedi/
re pati sunt. Hec aūt est intētio. vt talia sus
cipiant aut fiāt nō tanq̄ꝫ necessario effica/
cia. aut tanq̄ꝫ spes p̄ncipalis in talibꝫ posi
ta sit deo postposito. sȝ q̄ pietas fidei p̄ ista
nutrit ⁊ auget ⁊ exaudiri meret. Sec' vbi
fides ledit ⁊ diuia lex violat. Vane igit et
p̄terue sumit in hac re vel exemplū vel ar/
gumentū. et his q̄ vulgus indoctū n̄ q̄ ce/
tus theologoꝝ ⁊ sapiētū docet obs'uatqꝫ.
Quid mirū si theologia et fides corrupto
res quosdā patiat vt hereticos ⁊ sup̄stitio
sos vt temerarios assertores. qm̄ ⁊ medici/
na ⁊ ph̄ia et astrologia vera/et oīs deniqꝫ
ars ⁊ sciētia pati aliq̄d tale cognoscat/sed
N fundamentū stabile stat. ¶ Tandē opposi/
tionē suam ꝯuertūt aliȷ̄ in q̄relam dicētes.
Ecce talis infirm' est in grandē et luctuo/
sam totius gentis vnius p̄ditōeȝ. ipe despe/
rat a medicis. Cur nō inq̄unt p̄ sup̄stitio/
sa curabit p̄s'tim si p̄ sup̄stitiosa p̄sumit in
egritudine teneri ⁊ p̄ similia p̄mittit libera

ri. Nonne vana vanis/sicut clauū clauo li
cet repellere. Nonne sanitas et auxiliū vn/
decunqꝫ q̄ri possunt/sicut ab herbis ita a
ꝟbis ⁊ a virtute spirituū. sicut a virtute la
pidū vel corpoꝝ. Cur postremo p̄hibebit
aliq̄s cogere demonē ad obsequendū sibi
i bonis/qm̄ sanctorū plimos vt anthidiuȝ
archiep̄m bisontinū/⁊ exorcistas alios ita
fecisse ꝯmendant historie. Rn̄debim' ad h̄
dicentes p̄mo ad vltimū q̄ demōes pn̄t ⁊
licite possunt p̄ deū et sctōs eius ad hoc i/
spiratos et electos cogi ad p̄standū huma
na q̄dam obseq̄a. Ita enī recta fides tenet
fecisse christū et moysen et raphaelē ange/
lū/⁊ dauid i'spectu saulis/⁊ sctōs q̄si innūe
ros demoniacoꝝ. imo ⁊ Salomonē
⁊ quosdā exorcistas iudeoꝝ. sic egisse vide
tur sēsisse Joseph'/q̄q̄ de salomōe q̄ p'/
modū idolatra fuit magis dubia sit sn̄ia/an
videlȝ de peccato in peccatū. de errore ido
latrie in errorē magicaꝝ artiū delapsus ex
titerit. an deo reuelāte dū bonus erat talia
cognouerit. At vero si coactio demōis alit
expectet q̄ꝫ p̄ miraculū dō specialit coope/
rante. istud false credit et p̄iculose queritur
False q̄dem p̄pter libertatē demonibꝫ insi
tam. que nec ab istis corp̄alibꝫ q̄bus perfe
ctior est. nec a carminibꝫ cogit. Istud aūt
p̄iculose querit. quia hostis est dolosissim'.
⁊ nunc fingit se cōpelli p̄ tales ritus ipios
quib' honorari querit ⁊ aīas p̄dere. Nūc
p̄plexis r'ūsis inuoluit sentētias vt Tulli'
loquit ⁊ historie testant/nunc semitas tor/
tuosas sue fraudis mille modis tegit. No/
bis p̄pter hoc interdicta est societas sua ne
queramus ab eo veritatē q̄ mendax est. sic
christus et ap'ls eius paul'/ip̄m etiā vera
loquentē obmutescere p̄cep erūt. Non spe/
remus insup̄ p̄sp̄itatem ab eo q̄ hostis est.
nec pactū ineamus cū eo q̄ infidus est. nec
ꝯsortiū cū excōmunicato. nec fideȝ p̄dito/
ri p̄fido adhibeam'. Fefellit reuera om̄s ⁊
fallet/quos sibi aut institutis suis deditos
inuenerit. Historias hec docētes q̄ innūe
re sunt nō numeram'/de Juliano aposta/
ta. de zoroaste p̄mo inuētore magice artis.
de nectanabo ⁊ ceteris absqꝫ numero. ¶ Af/ O
firmamus ꝯseq̄nter cū ap'lo q̄ nō sūt faci
enda mala vt bona eueniāt. Nō igit sunt
maleficia maleficiȷ̄s repellēda. Aliter sape
est ꝯtra fidem desip̄e. Superest igit in om̄i
nr̄a necessitate sentire cū Josaphat rege et
deo dicere. Cū ignoram' q̄d agere deam'

hoc solū habemus residui vt oclos nr̄os
dirigamus ad te. Tēptet via naturalis rōis
ꝛ prudentie et artis q̄ntū sciuerim⁹. Hoc
vocat facere qđ in se ē ne videat tēptari de
us. qua via naturali deficiēte solū restat in
dei misericordia refugiū. Hec aūt misericor
dia nō supstitiosis obseruatōib₃ sȝ piis ob-
secratōib₃. nō demonū inuocatōib₃ sȝ vite
emēdatōe. nō p hoīes reprobos sȝ pbatos
cōparat. Si demū volum⁹ mutare senten
tiā suā/nr̄am in meli⁹ mutem⁹ vitā ¶ Cete
rum si pmittēte iusto dei iudicio licȝ occul
to. fiant in aliquo vexatōnes ꝛ imissiōes p
angelos malos mediātib₃ pactis quorūdā
sacrilegoꝝ cū demōib₃/vt p inuultuatōes/
p fascinatiōes aut carminatōes. q̄s q̄s de se
cōsus ad hec inefficaces. Dicit vnus do-
ctor talia si repiant posse destrui. q̄b₃ amo-
tis ꝛ dissipatis neq₃ spūs dissipare poterit
a vexatōe ad h̄ vt pactū suū suare ꝛ artē su
am cōfirmare videatur. aut q2 bōa fides de
struentiū opa hec diaboli sic meret exaudi
ri. Ita egit philippus quondā rex frāco-
rū de imagine quadā cerea quā dicebāt ba
ptizatā ꝛ execratā talit noīe suo q ea d̄stru
cta ipe rex moreret. Et videbim⁹ inq̄t pi⁹
rex fide plenus/si potētior erit demon ad
pdendū me q̄s de⁹ ad saluādū. ꝛ hec dicēs
cerā piecit in ignē. Ita cōcipe eos arbitror
q̄ dicūt vana vanis eē refellēda. ꝛ q n̄ male
ficiis cōtra maleficia liceat abuti. sȝ hūanā
rursus impatiētiā adire videor. ¶ Obsecra
uimus inq̄t deū nec exaudit. ieiunauimus
pegrinatōes mltas fecim⁹ ꝛ pcessiōes. nec
attendit. sic murmur resonat/sic q̄rimonia
quasi gens q̄ fecerit iusticiā. et q̄si ppl'us q̄
nō auersus fuerit a deo suo. sic erecta ceruī
ce deū suis petitōib₃ oīb₃ volūt esse obno-
xiū. cū tn̄ verissime sint ppl's q̄ labiis suis
deū honorat (vtinā ꝛ h̄ inueniret. nec veri⁹
diceret h̄ blasphemat) cor autē eoꝝ lōgē ē a
deo. Cōticescat hec obstinatio diabolica
frendēs ꝛ tabescēs cōtra diuinā puidentiā/q̄n
potius patiēter expectem⁹ nō p̄figētes ter
minū diuine misericordie/iuxta cōsiliū scte Iu-
dith. Nos in deū totiēs deliq̄mus ꝛ i oēȝ
iusticiā/imo i omnē creaturā suā/ cur non
tolerabimus flagella piū p̄ris Nos filii ne
quā dū p filios cliētes etiā reprobos pla-
cuerit nos punire/durū sane ē cōtra stimulum
ꝛ talē stimulū dei calcitrare p impatiētiam
q2 duplici cuspide mortis i aīa et corpe re-
calcitrātes feriunt. ¶ Hec interim de tota

collatōe p medicis añdicta libuit excerpe.
¶ Placuit insup determinatōem sacre facul-
tatis theologie/cuius mētio facta est huic
opusculo cōnectere q2 ad dictorū firmitatē
etiā nō mediocrit vtilē iudicaui. ¶ Datum
p copiam sub signo ꝛ subscriptōne mei no
tarii publici subscripti.

Vniuersis ortho

doxe fidei zelatorib₃ cācellari⁹ eccle
pie. ꝛ facultas theologie i alma vni
uersitate parisieñ. mr̄e nr̄a/ cū integro diui
ni cultus honore spem habere in dño/ac i
vanitates ꝛ insanias falsas n̄ respicere. Ex
antiq̄s latebris emergēs nouiter erroris fe
da colluuio/recogitare cōmonuit q plerun
q₃ v̄itas catholica apud studiosos in sacris
l̄ris aptissima ē/que ceteros latet. nimiruȝ
cū hoc ppriū habet oīs ars manifestā esse
exercitatis in ea. sic q exide cōsurget illa ma
xima. Cuilib₃ in sua arte pito credendū est
Hic ē Gratianū illud qđ Hiero. ad pauli
nū scribēs assumit. Quod medicoꝝ est p-
mittūt medici tractant fabrilia fabri. Acce
dit ad hec in sacris l̄ris aliud speciale/qđ
nec expientia nec sensu cōstāt vt alie artes.
nec pñt oculis circūuolutis nube vicioꝝ
facile dephēdi. excecauit eī eos malicia eo-
rū. Ait .n. ipse apl's q ppt auariciā nōnulli er-
rauerūt a fide. ppterea n̄ irratōnabilit ido
lorū suitus ab eodē noīat. Alii ppter ingra
titudinē/qui cū cognouissent deū nō sicut deuȝ
glorificauerūt in omnē idolatrie impietatē
sicut idem cōmemorat corruerūt. Porro sa
lomonē ad idola/et didonē ad magicas ar
tes ptraxit effrena voluptas. Alios ad h̄
ipm intorsit supba curiositas/inuestigādo
rūq₃ occultorū dira cupido. Alios postre-
mo misera timiditas. tota ex crastino pen-
dens/in obseruatōes supstitiosissimas im
piasq₃ depulit. quēadmodū apđ Lucanū
de filio Pōpei magni/ꝛ apud historicos d̄
plurib₃ notatū est. ita fit vt recedens pctōr
a deo/declinet in vanitates ꝛ insanias fal-
sas. ꝛ ad eū qui pater ē mēdacii. tandē im-
prudēter palā apostasiādo se cōuertat. Sic
saul a dño derelictus phytonissaȝ cui prius
aduersabat cōsuluit. sic Ochozyas deo isrl'
spreto/misit ad cōsulendū deū acharon. sic
deniq₃ oēs eos/q̄ fide vel ope absq₃ deo ve
ro sunt/vt a deo falso ludificent necesse est.
¶ Hāc igit nephariā pestiferā mōstriferā-
q₃ insaniaꝝ falsaꝝ cū suis heresib₃ abomi-

natōem pl⁹ solito nostra etate cernētes in/
ualuisse/ne forsā christianissimū regnum
qđ olim caruit mōstro/⁊ deo ꝓtegente ca/
rebit/inficere valeat tā horrēde impietatis
⁊ ꝑniciosissime cōtagionis monstrū. cupi
entes totis conatibꝫ obuiare. Memores ĩ
sup nostre ꝓfessiōis pioqꝫ legis zelo succē/
si paucos ad hāc rem articłos dānatōnis
cauterio. ne deinceps fallāt incogniti/nota
re decreuimus. Rememorātes int̃ cetera ĩ
numera dictū illđ sapiētissimi doctorꝫ Au
gustini de sup̃stitiosꝫ obſuatōibꝫ/ꝙ ꝗ tali/
bus credūt/aut ad eorū domū eūtes/aut
suis domibꝫ introducūt/aut interrogāt sci
ant se fidem christianā ⁊ baptismū ꝑuari/
casse. et paganū ⁊ apostatā. i. retro abeūtē.
⁊ dei inimicū et irā dei ꝗuiter in eternū in/
currisse. nisi ꝗs ecclˀiastica penitētia emen
datus deo recōciliet̃. hec ille. ¶ Neqꝫ tñ in/
tentio nr̃a est in aliquo derogare ꝗbuscūqꝫ
licitis ⁊ veris traditōibꝫ/scientijs ⁊ artibꝫ.
sed insanos errores ⁊ sacrilegos isipientiū
⁊ ritus ferales ꝓ quanto fidē orthodoxā
⁊ religionē christianā ledūt/ꝯtamināt infi
ciūt/radicitus ꝗtū fas nobis est extirpa/
re satagim⁹ ⁊ honorē suū sincere relinque/
re veritatis.

Q **Est aūt primus arti**
culus. Q, ꝑ artes magicas ⁊ maleficia et ĩ
uocatiōes nefarias ꝗrere familiaritates et
amicicias ⁊ auxilia demonū nō sit idolatra
Error. qm̄ demon aduersarius ⁊ ꝑtinax ⁊
implacabilis dei et hoīs iudicat̃. Nec ē ho
noris vel dominij cuiuscūqꝫ vere seu ꝑtici
patiue vel aptitudinał̃r susceptiu⁹. vt alie
creature rōnales nō damnate. nec ĩ signo
ad placitū instituto/vt sint imagines ⁊ tē/
pla ĩ ipis honorat̃ Articul⁹. ij ¶ Q, da
re vł offerre vel ꝑmittere demonibꝫ ꝗlēcun
qꝫ rem. vt adimpleāt desideriū hoīs. aut ĩ
honorē eorū aliqđ osculari vł portare/non
sit idolatria. Error Articulus. iij. ¶ Q,
inire pactū cū demonibꝫ tacitū vel expssuꝫ
nō sit idolatria vel species idolatrie ⁊ apo
stasie. Error. Et intendim⁹ pactū esse ipli/
citū in om̄i obseruatōe sup̃stitiosa. cui⁹ effe
ctus nō debet a deo vł natura rationabilit̃
expectari. Articul⁹. iiij. ¶ Q, ꝑ artes ma
gicas demones in lapidibꝫ. anuł speculis
aut imaginibꝫ noīe eorū ꝯsecratis vel poti
us execratis includere cogere vel artare. vł
eas velle viuificare ñ sit idolatria. Error.

Articulus. v. ¶ Q, licitū sit magicis ar/
tibus vł alijs ꝗbuscunqꝫ sup̃stitōibꝫ a deo
aut ab ecclˀia ꝓhibitis aliꝗ facere ꝑ ꝗcūqꝫ
bono fine. Error. qꝛ ſm aplm̄. Nō sunt fa
ciēda mala vt bona eueniāt Articul⁹. vi
¶ Q, licitū sit etiā ꝑmittēdū maleficia ma/
leficijs repellere. Error. Articulus. vij.
¶ Q, aliꝗs cum aliꝗ possit dispensare in ꝗ
cunqꝫ casu. vt licite talibꝫ vtat̃ Error.
Articulus viij. ¶ Q, artes magice et si/
miles sup̃stitōes et earꝫ obſuatōes sint ab
ecclˀia irrōnabilit̃ ꝓhibite. Error. Arti.
ix. ¶ Q, deus ꝑ artes magicas et maleficia
inducat̃ demones ꝯpellere suis inuocato/
ribꝫ obedire. Error. Arti. x. ¶ Q, thuri
ficatōes et suffumigatōes ꝗ fiunt ĩ taliū ar
tiū et maleficiorꝫ exercitio sunt ad honorē
dei et ei placeant Error et blasphemia. qm̄
de⁹ alˀs non ꝓhiberet vł puniret. Artricu
lus xi. ¶ Q, talibus et taliter vti nō est sa
crificiū seu ĩmolare demonibꝫ/et ex ꝯseqn
ti damnabiliter idolatrare. Error. Arti/
culus xij. ¶ Q, verba sancta et orōes ꝗdā
deuote et ieiunia et balneatiōes/⁊ ꝯtinētia
corꝑalis in pueris ⁊ alijs/⁊ missarꝫ celebra
tio et alia oꝑa de genere bonorū que fiunt
ꝓ exercendo hmōi artes excusent eos a ma
lo et nō potius accusent. Error. Nā per ta
lia sacre res. imo ipe deus ĩ eucharistia de
monibꝫ tēptat̃ ĩmolari. ⁊ h̄ ꝓcurat demon.
quia vult ĩ h̄ honorari simił altissimo. vł ad
fraudes suas occultādas. vel vt simplices
illaqueat faciliꝰ et damnabiliꝰ ꝑdat. Ar
ticulus xiij. ¶ Q, sancti ꝓphete et alij ꝑ ta
les artes habuerūt suas ꝓphetias ⁊ mira
cula fecerint aut demones expulerint. Er/
ror ⁊ blasphemia Articulus xiiij. ¶ Q, R
possibile est ꝑ tales artes cogere liberū ho
minis arbitriū ad voluntatē siue ꝯsideriū
alterius Error. et conari facere est impiuꝫ
⁊ nephariū. Articulus xv. ¶ Q, iđ ar
tes ꝑfate bone sunt et a deo ꝙ liceat eas obſ
uare. quia ꝑ eas quādoqꝫ vel sepe euenit si
cut vtētes eis querūt vel ꝑdicūt vel qꝛ bo
nū qñqꝫ ꝓuenit ex eis. Error. Articul⁹
xvi. ¶ Q, ꝑ tales artes demōes veraciter
cogunt̃ et compellunt̃ et non potius ita se
cogi fingunt ad seducēdos hoīes. Error.
Articulus xvij. Q, ꝑ tales artes et ri
tus impios. ꝑ sortilegia. ꝑ carminatōnes
ꝑ inuocatōes demonū. ꝑ ꝗsdam inuulua
tōnes. et alia maleficia. nullus vnꝗ̄ effect⁹
ministerio demonū subseꝗtur. Error. Nā

talia qñqз ꝑmittit deus cõtingere vt patuit in magiſ pharaõis ⁊ alibi pluries / vł ad ꝓbationem fideliũ / ſicut habeᷓ Deut. xiij. vel in quorũdã hominũ dignã flagellationẽ. vel qꝛ abutẽtes ſeu ꝯſulentes ꝓpť malã fidẽ aut alia pctã nefaria dati ſũt in reprobum ſenſum. ⁊ demereᷓ ſic illudi Articulus xviij. ¶Q, boni angeli includanᷓ in lapidibꝫ et conſecrẽt imagĩes vel veſtimẽta. aut alia faciãt q̃ in iſtis artibꝫ contineᷓ. Error et blaſphemia. Articulus. xix.

¶Q, ſanguis vpupe vel hedi vel alterius aĩalis vel ꝑgamenũ virgineũ aut coriũ leonis et ſimilia. habeant efficaciã ad cogendos vel repellẽdos demones miſterio huiuſmodi artium. Error Articulus. xx.

¶Q, imagines de ere vel de plũbo vel auro vel de cera alba vel rubea vł de alia materia baptizate ⁊ exorcizate / ꝯſecrate ſed potius execrate ſᷓm ꝑdictas artes et ſub diebus certis habeãt ꝟtutes mirabiles q̃ in libris taliũ artiũ recitanᷓ. Error in fide. in phĩa naturali / et aſtrologia vera. Articulus xxi. ¶Q, vti talibꝫ et fidem dare nõ ſit idolatria ⁊ infidelitas. Error. Articulus xxij. Q, aliq̃ demones boni ſũt. aliq̃ benigni. aliȷ̃ oĩa ſciẽtes. aliȷ̃ nec ſaluati nec dãnati. Error. Articulꝰ xxiij. ¶Q, fumigatiões que fiunt in hmõi opatõnibꝫ ꝯuertunᷓ in ſpũs. aut ꝙ ſint debite eis. Error. Articulus xxiiij. ¶Q, vnus demõ ſit rex orientis / et ꝑ ſᷓcim ſuo merito. aliꝰ occidẽtiſ. aliꝰ ſeptẽtriõis. aliꝰ meridiei. Error Articulꝰ xxv. ¶Q, intelligẽtia motrix celi influit in aĩam rõnalẽ ſicut corpus celi in corpus hũanũ. Error Articulꝰ xxvi ¶Q, cogitatões nr̃e intellectuales et volitiones interiores ĩmediate cauſenᷓ a celo ⁊ ꝙ ꝑ aliquã traditõem magicã / tales pñt ſciri. et ꝑ illam de eis certitudinaliᷓ iudicare ſit licitũ. Error Articulꝰ xxvij. ¶Q, ꝑ quaſcunqз artes magicas poſſumꝰ deuenire ad viſionẽ diuĩe eſſentie vel ſanctoruꝫ ſpirituum. Error. ¶Acta ſunt hec ⁊ poſt maturã crebramqз inter nos ⁊ deputatos noſtros examĩationẽ cõcluſa in noſtra cõgregatõne generali Pariſius apud ſanctũ maturinũ de mane ſuꝑ hoc ſpecialiter requiſitos. Anno dñi. M. cccc. xviij. die xix menſis ſeptẽbris. In cuius rei teſtimoniũ ſigillũ dicte facultatiſ pñtibꝫ lr̃is duximꝰ apponendum.

¶Finis

Incipiũt propoſitiones venerabilis cancellarij pariſieñ. Johãnis d gerſõ ſuꝑ aſſertõibꝫ frĩs Matthei grabon ordinis ꝑdicatorũ in cõcilio Conſtantieñ. in cauſa fidei de vera religiõe ⁊ ꝑfectiõe.

Quibꝫ ꝓpoſitõibꝫ tredecim doctores maiores / q̃s ꝓtunc mũdus habuit in theologia de diuerſis vniuerſitatibꝫ ꝯ ꝑdictas aſſertões adheſerũt.

[R]euerendiſſimo in chriſto patri ac dño ꝑſtantiſſimo dño Antonio cardinali veronenſi Johannes cancellariꝰ pariſieñ. hũiliter obedire. Reuerẽdiſſime pr̃ ſuꝑ ſcedula per reuerẽdiſſimã pr̃nitatem vr̃am ex ꝯmiſſione domini nr̃i mihi trãſmiſſa rñdeo ꝯformiter ad rñſionẽ reuerẽdiſſimi pr̃is ac dñi mei ac ꝑceptoꝛiſ ꝑcipui dñi cardinaľ camerraceñ. quam rñſionẽ in ſcriptis ego vidi. ⁊ huic adhereo / ꝑatus ſi opꝰ fuerit ad declaratõem nõ veriorẽ ſed forte latiorẽ. Scriptũ Cõſtãtie ꝓpa manu die tercia aprilis Anni milleſimi q̃drĩgẽteſimi decimioctaui

[A]d elucidatõem veritatis ⁊ ad obediẽtie meritũ ſex ꝓpoſitões ſeq̃ntes cũ totidẽ corollarijs offeruntᷓ vobis reuerẽdiſſimo patri dño cardinali veroneñ. iudici in hac ꝑte ꝑ me Johãnem cancellariũ Pariſieñ.

Prima propoſitio

¶Sola religio chriſtiana eſt ꝓꝑe vere ⁊ anthonomatice dicẽda religio / quã chriſtus obſᷓuauit ꝑfectiſſimo et ſũmo modo. Patet ꝑma pars. qꝛ extra religionẽ xp̃ianã nõ eſt ſalus. Scdam ꝑtẽ nullus pᷓt negare xp̃ianus. quia ſicut eã chriſtꝰ docuit ĩ euangelio ſic ⁊ fecit. qꝛ cepit facere et docere.

¶Propoſitio ſecũda Religio chriſtiana nõ obligat ad obſeruantiã conſiliorũ neqз cum voto neqз ſine voto. patet quia iã non eſſent conſilia ſed ꝑcepta.

¶Propoſitio tercia. Religio xp̃iana pᷓt abſqз voto obligãte ad ꝯſilia ꝑfecte / ĩmo ꝑfectiſſime obſᷓuari. Patet de xp̃o q̃ nõ legiᷓ vouiſſe ꝯſilia. qui fuit tñ ſue legis ꝑfectiſſimus obſeruator. Patet inſuꝑ de apoſtolis ⁊ diſcipulis ⁊ chriſtianis in ꝑmitiua eccleſia quorũ multi erãt vxorati multi poſſeſſiones habuerũt. quidã in cõmuni. quidã ĩ ꝓprio. multi ſubijciebanᷓ ſolis p̃latis ſuis

epis ꝛ curatis. Constat itaqꝫ ꝙ nõ erãt de religionibꝫ Basilij vel Augustini. qꝛ nõdũ fuerant institute. vel p ecclesiam approbate. nec talibꝫ regulis subdebanf.

t ¶ Propositio. iiij. Religio xpiana nõ requirit ad pfectiõe sui obseruatõeꝫ/tã in pceptis/ꝙ̃ in ɔsilijs. ꝙ supaddatur alia religio. q̃les dicunf obseruationes institute p sanctos Basilium ꝛ Augustinum ꝛc̃. ꝛ q̃les Anselmus vocat religiones facticias/ patet ex precedentibus.

¶ Propositio. v. Religiones hmõi facticie satis improprie ꝛ abusiue ꝛ forsan arrogãter dicte sũt status pfectiõis. patet/quia stat hoĩes impfectissimos tales religiones pfiteri. sic̃ notat Aug⁹. ꝙ nõ peiores reperit ꝙ̃ eos q̃ in hmõi religionibꝫ defecerũt. Sꝫ aliũd e declaraf hec abusio vel vsurpatio noĩs. qꝛ ſm illos q̃ nouiter post sanctos doctores vsi sunt tali vocablo stat⁹ pfectionis. ille status nõ dicit apud religiosos pfectionẽ habitã vel acq̃sitã. sicut est de statu platoꝝ/ ſꝫ tm̃mõ dicit pfectõneꝫ acq̃rendam. Constat aũt ꝙ pfectio acq̃rẽda non est iam acq̃sita. Et ideo melius nominaref vie q̃dam vel instrũ seu dispositões ad pfectionẽ acq̃rendã. ꝙ̃ diceref status pfectionis. imo ꝛ sicut hmõi status sic dictus/dirigit ꝛ iuuat q̃sdã ad pfectiõẽ obſuatõem vere religiõis xpiane. sic ꝛ mltos ipedit atꝙ pcipitat q̃s tuti⁹ fuerat i seclo remãsisse. qꝛ displicet deo stulta ꝛ ifidel' pmissio. q̃. s. vel indiscrete sumif. vel nõ obseruaf.

¶ Propositio. vi. Religio xpiana pfectius põt ꝛ dꝫ obſuari a papa cardinalibꝫ et platis/etiaꝫ si nullo voto sint astricti vltra legẽ dei. ꝙ̃ simplices religionũ factitiaꝝ pfessores. patet/quia sunt in statu perfectionis exercende.

u Primũ corollariuꝫ.

f Sequif pmo ꝙ acceptio religionis sicut frat' matthe⁹ iacobita describit in scd̃a acceptõne vbi vult declarare q̃d est ppe ꝛ antonomatice religio. ẽ nedũ stulta ꝛ insana. sed ꝛ hereticalis blasphema qñ dicit sic. Alio mõ inq̃t accipif h nomẽ religio ſm ꝙ a religãdo dicif put hõ obligat se ad ea q̃ pertinent essentialit' ad statũ pfectõis. ꝛ illo mõ dicif anthonomatice tm̃ de illis/q̃ sunt in aliq̃ de approbatis regulis ppe dictis pfessi/cuiusmõi sũt Augustini Basilij/Bñdicti/Frãcisci ꝛc̃. Patet corollariũ ex pcedentibꝫ deducendo ad hoc incõueniẽs ꝙ xps et papa et plati nõ obſuauerũt vel obseruãt eẽntialiter statũ pfectõis. qꝛ. s. nõ pfessi sunt regulaſ pdictas. imo nec deberẽt dici de vera religione nisi iproprie ꝛ analogice ꝯ pmã ppositõeꝫ q̃ solide fundata est Nec ẽ credibile ꝙ Aug. et sctũs Tho. hoc somniauerũt. Vñ ꝛ si possint i religiõe xpiana assignari duo modi viuẽdi/seclariuꝫ videlicꝫ ꝛ illoꝝ q̃ pfitenf religiões facticias q̃s cõis vsus rligiosos appellat. Nõ tñ ita distinguũf isti modi q̃n mlta q̃ ɔueniunt talibꝫ rligiosꝫ ɔueniũt ꝛ ɔueire possint vere ꝛ meritorie mlt̃ seclaribꝫ imo ꝛ pfectius/sic patꝫ de plat' q̃ sunt i statu pfectõis exercẽde tã maiores ꝙ̃ minores sic sunt curati. put multi tenent ꝯ sctm̃ Tho.

¶ Secundũ corollariũ Sequif scd̃o ꝙ extra religiões facticiaſ põt aliq̃s cũ voto simplici vl' sine voto xpianã religiõem i suis pceptis ꝛ ɔsilijs pfecte obſuare. Et dicere ꝙ tale votũ simplex si fieret esset nullũ ꝛ p nõ voto deberet ɔputari. ẽ aptissim⁹ error ꝛ insanus. sic tñ iste frater ponit circa finem. ꝛ in fine sui scripti vltimi.

¶ Corollariũ terciũ Sequif tercio ꝙ tota doctrina fratris isti⁹ innitif stulte ꝛ insane fantasie/imo et blasphemie. Proptrea nõ est mirãdũ si h incõuenienti dato mlta posuerit ꝛ deducere conatus ẽ. vt ꝙ implicet ɔdictõem aliquẽ de seclo ſuare ɔsiliũ paupertatis vl' castitatis ꝛ obediẽtie/imo ꝙ hoc esset mortale peccatũ extra religiões facticias. quas solus vocat veras religiões. et ꝙ papa nõ possꝫ dispẽsare ꝙ aliq̃s in seculo sic obſuaret cõsiliũ paupertatis ꝛc̃. Et ꝙ dicens oppositũ est hereticus. nec valet rõsua ꝙ si seclar' voueret pauptatẽ ageret cõtra illud pceptũ Non occides. qm̃ multis modis possꝫ seclar' sic̃ et rligiosus viuere decẽter ꝛ sufficiẽt' i cõi sine ppo. imo et nihil hñdo nisi labores manuũ suaꝝ. Põt etiam aliq̃s de seclo sicut ɔfitef ꝛ verũ est vouere solẽniter castitatẽ. ptꝫ in sacerdotibus Cur nõ sit' vouere possꝫ obediẽtiam plato suo seclari ꝛ cũ secularibꝫ viuere in ɔmũi

¶ Corollariũ q̃rtũ. Sequif q̃rto ꝙ fautores ꝛ defensores isti⁹ fratris sunt arcẽdi seu repellẽdi. et nisi desistere voluerint ɔuit puniẽdi. ita tñ ꝙ nõ laref nimia licentia ad defensionẽ begardoꝝ et beguttarũ si repiantur effrenes et discholi/ꝛ scãdalosi i suis

obſuatõibus p̄ſertim in contēptū p̄latoꝝ
ſuorū ſecularīū ⁊ curatorū/ iuxta mentem
decretaliū/contra tales editarū

¶Corollariū q̇ntū Seq̇tur q̇nto ꝙ do/
minus nr̄ papa q̇ ſecularis eſt ⁊ ſil'r ſui car
dinales ⁊ p̄lati tā maiores q̄ȝ minores d̄ ſe
culo debent celerit' et vehemēter opam da/
re ꝙ talis doctrina peſtifera ac blaſphema
atqȝ iniurioſa eis extirpet' iudicialit' ⁊ pub
lice/ne ſerpat in maiorē pniciem.

¶Corollariū ſextū Sequit' ſexto ꝙ ſi au
tor talis doctrine cū ſuis fautoribꝫ īuenia
tur ptinax ⁊ arrogās/et a lōgo tpe tam ꝯ p̄
latum ſuū q̄ȝ mgr̄os ⁊ doctores. tā in ver/
bis q̄ȝ in ſcriptis debet ſic atteſtari ꝙ ñ hā/
beat facultatē reddendi ⁊ deteriora ppetrā
di. ſicut iam dicit' hoc pluries feciſſe r̄cedē
do. ſ. a p̄lato ſuo ⁊ iudice /et ꝯſeq̄nter ſel' ab
hoc cōcilio. Alia ſunt de validis medicāti
bus/et de actōne cōtra iura canonica 'que
dimitto.

Sequitur tenor re/ſponſiōis dñi cardinal' cameraceñ. de qua ſupra.

y

r Euerēdiſſime pr̄ et dñe Su/
p ſcedula papyrea ſigillo ve/
ſtro ſigillata mihi ad inſtiga/
toris inſtātiā in q̄dā cauſa fi/
dei reſpondeo deliberatōneȝ
meā iſtā eſſe p p̄ſenti. Qȝ corā reuerēdiſſi/
ma paternitate veſtra ꝯuocent' theologi q̇
ſunt in h̄ ſacro cōcilio /quibꝫ pponat' ma/
teria/vt ꝯmūicatis inuicē ꝯmūi deliberati
one ſine ꝯtētōe dicat tandē vnuſq̇ſqȝ ī pub
lico id qđ ſibi videbit' ꝯformit' ad ſacram
ſcripturā. Et illic ego in fauorē fidei volo
libenter intereſſe. Non enī dȝ talis materia
in tenebris vl' ptic'larit' terminari. ſed cōit'
⁊ in luce/vt q̇libet qui intererit poſſit vl' do
cere vel doceri dum ſe mutuo q̇libȝ intelli/
get. Et talē modū ſuari in hoc concilio in
cauſis fidei mihi ꝯmiſſis. ⁊ nihilominꝰ qꝛ
neſcio ſi occurrerit occaſio ꝙ non poſſem ī
tereſſe in conuocatōe p̄miſſa/dico qđ mihi
occurrit vt ſequit'. ¶Propoſitōes ſiue con
cluſiones ſup q̇bꝫ fit inq̇ſitio habēt fūda/
mentū prime concluſiōis principale qđ ē
erroneū. repugnās nedū rōni theologice ⁊
morali ſȝ etiā obſuatōi p̄mitiue eccl'ie que
ſcribit' Actuū. iiij. vbi ſic in forma dicitur
Multitudis aūt credentiū erat cor vnū ⁊
aīa vna. nec q̇ſq̄ȝ eoꝝ q̄ poſſidebat aliq̇d ſu
um eſſe dicebat. ſed nec q̇ſq̄ȝ egens erat īter
illos ⁊c̄. Conſtat itaqȝ ꝙ in illa ꝯgregatōe
p̄mitiua fuerūt ml'ti vxorati. ⁊ aliȷ̄ diuerſa
rū ꝯditionū ſec'lares. q̇. ſ. nō erāt aſtricti p
votū ad tria ꝯſilia euāgelica caſtitatꝭ obe/
dientie ⁊ paupratis. quēadmodū ſunt pro
feſſi religionū p btm̄ Baſiliū Bñdictū et
Aug. ac ſil'es introductaꝝ. q̄s iſte ponens
hmōi ꝯcluſiōes appellat veras religiones
tanq̄ȝ extra illas nō ſit vera religio. qđ fal/
ſū ē. imo hereticū ſi ſic p p̄ciſionē intelliga
tur. Qm̄ xp̄iana vera eſt religio etiā apud
ſec'lares. vt Jacobꝫ ī canonica ſua notāter
exp̄ſſit. Sūt p̄terea ī dictis ppoſitōibꝫ ml'
te clauſule appoſite vltra p̄dictū p̄ncipalē
fundamentalē errorē. Qȝ ſec'lares nō pn̄t
viuere ſine p̄p̄o/ q̄ ꝯtinet magnā temerita/
tem ſcādalū atqȝ ꝑteruiā. et q̄ poſſent ſin/
gillatim reprobari. vt ꝙ dicere oppoſitum
illꝰ qđ aliq̄ ꝯcluſiōes ſue ꝯtinent ſit hereti
cū. ꝙ ſit implicās ꝯdictōem. ꝙ ſit peccatū
mortale ꝙ om̄is faciēs ꝯtra iura canonica
peccat mortalr̄. et ita de ſil'ibꝫ. Eſt igit' deli
beratio mea ꝙ ppt' iſta ⁊ ſil'ia q̄ tractatus
vel libellus a q̄ ſunt extracte concluſiones
ſeu poſitōes antedicte ꝯtinet dānādus eſt
vt erronēꝰ ⁊ temerarius ⁊ ſcādaloſus. ⁊ vt
dogma falſum ſacre ſcp̄ture ꝯriū. ⁊ p con/
ſeq̄ns ꝙ tractatus eſt heretical' ⁊ igni tra/
dendus. Ceterū d̄ ꝯpoſitore tractatus de
liberēt dñi iuriſte /iſtis attentis q̇d agēdū.
In teſtimoniū p̄miſſoꝝ p̄p̄a manu ſubſcri
pſi veſter totꝰ Petrꝰ cardinal' cameraceñ.

¶Finit

Sequunt' ꝯcluſiōes

frīs Matthei grabon ordīs p̄dicatoꝝ/ in
ſacro concilio Conſtañ. oblate ad exami/
nandū/ꝯ quas cancellariꝰ pariſieñ. ppoſi
tiones ſcripſit ſupra

Eatiſſime pater exponit' ſcti/ Z
tati vr̄e ex pte vr̄i deuoti ora/
b toꝝ frīs matthei grabon cō/
uētꝰ wyſmarieñ. puīcie ſaxo/
nie ordis p̄dicatoꝝ/ac merſ
burgeñ. dyoc̄. Qđ cū lector ipe ex̄ñs ī con
uētu groningeñ. dioc̄. traiecēt. dicte puīcie
⁊ ordis videret q̄ȝ plures pſonas ſexꝰ vtri/
uſqȝ noue religiōis habitū aſſumētes ⁊ cō
uētic'la faciētes. nullū habitū approbatuȝ
pfitētes. ſtatuētesqȝ ſibi ip̄is ſupiores p libi
tu volūtatis. et ſub ſimulata deuotōne po/
pulū attrahentes. et multa ꝯtra v̄itatē ſacre

scripture ac sacros canones attẽptãtes. et
de elemosynis christifideliũ domos sũptu
osas ad modũ monasteriorũ regulariũ edi
ficãtes. ꝛ se inuicẽ in eis ĩcludẽtes cũ obser
uatõe ꝗꝛũdã rituũ mĩme ꝑ eccľiam appro
batorũ. Cepit sup̃ h̃ apud semetipm̃ arden
ter cogitare. ꝛ an h̃ stantibꝫ regulˀ fidei ꝛ sa/
cris canõibꝫ eccľia dissimulare deberꝫ. Re
uoluẽsqꝫ diligentiꝰ sacre scp̃ture sctõrũqꝫ
doctorũ libros et sacros canões q̃sdã con
clusiões reprobãtes illorũ modũ viuẽdi ex
traxit ꝛ scripture cõmendauit. Quaꝝ vna
principalis est ex qua alie deducũtˀ exceptis
paucis. ¶ Nullus põt licite ꝛ meritorie / i/
mo nec v̾aciter obediẽtie pauꝑtatis et ca/.
stitatis vniuersalia ꝯsilia ꝯiũctim extra ve
ras religiones manẽdo adimplere. Ex q̃ se
q̈tur ĩmediate formali ꝯsequentia / articu/
lus seu cõclusio nona in ordine / ꝙ nullꝰ p̃t
ꝓdictũ pauꝑtatis consiliũ meritorie / imo
nec veraciter obſuare nisi fuerit ĩ statu spũ
alis ꝑfectõis siue vere r̃ligiõis. Et dico no
tanter de istis tribꝫ consilijs simpliciť seu
vniuersaliter sumptis. Scdm̃ q̈d v̾o et in
aliq̈ casu pñt laudabiliť et meritorie extra
religiones obſuari. Qñ eni aliq̈s seculariś
dat elemosynã in casu aliq̈ qñ eam de neceś
sitate ꝓcepti nõ teneť implet illud cõsilium
pauꝑtatis in illo casu tm̃. Et qñ cõtinet se
ab vxoris amplexibꝫ tp̄e illo quãdo illõ fa
cere nõ teneť implet consiliũ ꝯtinentie ĩ il/
lo casu / ꝛ ẜm q̈d tm̃. Quãdo etiã obedit ali
cui suo p̃lato curato vel episcopo ĩ casu qñ
hoc de necessitate ꝓcepti nõ teneť obseruat
illud obediẽtie ꝯsiliũ in illo casu. et ista pñt
extra religiões viuentes voto vel sine voto
deo offerre. Unde dicit sctũs Tho. secũda
scdẽ ꝙ in secľo viuentes aliq̈d deo dant et
aliq̈d sibi reſuant. et ẜm hoc p̃latis ecclesie
subduntˀ. Regulares autẽ opꝫ totũ dõ qd̃
habent tanqꝫ holocaustũ offerre. et hoc fit
ꝛ fieri põt tm̃ ꝑ tria consilia vniuersalia ꝓ/
dicta. Et iõ dicit ibidẽ ꝙ ad secľares ꝑtinet
tm̃ particľaria vota offerre. ad r̃gľares aũt
vniuersalia vota. Unõ particľaria vota di
cuntˀ sacrificia more veterũ. de cuius ratõe
fuit de offertorio deo oblato partem dare.
ꝛ partẽ retinere. Uniuersalia vero vota ho
locaustũ dicuntˀ. de cuius ratõe fuit totum
deo offerre et nihil retinere / quod ꝑtinet ad
solos religiosos se et sua ĩ modũ cuiusdam
holocausti deo dedicãtes. ¶ Ex quibꝫ seq̈ť
vndecima ꝙ abdicare queqꝫ oĩa ꝓpť xp̄m
extra ꝓdictas religiões manẽdo seu nisi ve
ram aliquam religionem ingrediatur / est
sibi ꝛ suis quoꝝ cura sibi incũbit vitã sub
trahere. quod est homicidiũ tot hominuꝫ
ꝯmittere quot eius cure subduntˀ. Hec est
de mente scti Tho. scd̃a scdẽ. q. xxxiij. ar. ꝛc̃
Ex quibꝫ sequiť ꝙ nullus p̃t abdicationẽ
omniũ ꝓpter christũ facere extra verã reli/
gionẽ manendo sine pct̃õ mortali. qꝛ sub/
traheret sibi vitã. ¶ Ex q̈bus seq̈tur ꝙ oẽs
peccãt q̈ bona sua simpľr in elemosynã lar
giuntˀ extra religionẽ verã manẽdo. que est
tercia ꝯclusio ĩ ordine. ¶ Et etiã ꝙ peccent
q̈ sua ꝓꝑa resignant nõ intrãtes religioneꝫ
aliquã approbatã q̈ ẽ decimaoctaua in or/
dine coincidẽs cũ tercia ĩmediate ꝓcedẽti.
¶ Ex q̈bꝫ seq̈tur decima ꝙ reputãtes se bñ
facere assumẽdo ꝓdictũ ꝯsiliũ pauꝑtatis re/
manendo in statu seculari mortaľr peccãt.
Rõ qꝛ talis nõ est assumptio ipius nisi fan
tastica ꝑuersa et nõ vera. vt docet dñs Jo
hãnes. xxij. in q̈dã extrauagãte Gľiosaꝫ ec
clesiã ꝛc̃. ꝛ rõ idẽ ꝯuicit. ¶ Ex q̈bꝫ seq̈tur ꝙ
secľares credentes se mereri tali abdicatõe
(in secľo. s. manẽdo) vitã etnã. credũt se poś
se mereri vitã eternam mortaliť peccãdo.
¶ Ex q̈bꝫ sequiť ꝙ aliq̈s sit volũtarie pau/
per ꝓpť christũ in secľo manẽs oĩno nihil
habẽdo / nec etiã ipaꝫ volũtatẽ hñdi ꝓꝑa ĩ
cludit oĩ tp̄e ꝯdictõeꝫ ꝛc̃. qꝛ ĩcludit ꝙ secľa
ris sit religiosus ꝛ ecõtra. qd̃ ẽ oĩ tp̄e ꝯtra/
dictio. ¶ Ex q̈bꝫ seq̈ť ꝙ nõ effundi omnes
opes siľ ab his q̈ volũt in statu secľari r̃ma
nere. reduciť q̈si ĩmediate ad illud ꝓceptuꝫ
decalogi / nõ occides. vno casu tm̃ dempto
ẜm expositõem scti Tho. q. xxxiij. allegãtis
ad confirmatõem dicti sui Ambrosiũ dicẽ
tem in ꝓmo de officijs. Deꝰ nõ vult siľ oẽś
opes effundi. nisi forte vt helisẽꝰ qui macta
uit boues suos / ꝛ pauit pauꝑes ex eo qd̃ ha
buit vt nulla cura teneretˀ domestica. sed vt
se daret ĩ ꝓpheticã disciplinã. qd̃ v̾bũ. s. ni
si forte vt helisẽꝰ expõit sã. tho. nisi q̈s velit
statũ suũ. s. secľarẽ mutare ꝑ religiõis ĩgreś
sum. aut ꝓncipẽ de extrema necessitate libe
rare ꝛc̃. Et Johẽs in sũma ꝯfess. sub alijs
verbis nisi q̈s velit ex toto seculũ relinq̈re.
Et mgr̃ sũmesũmaꝝ titulo de elemosyna
dicit idem et loquiť ibi Ambrosiꝰ de effusi
one seu abdicatõe actu habitoꝝ ex q̈bꝫ poś
sit hõ ꝯueniẽť vitã trãsigere ẜm ꝯditõꝫ sta
tus ꝛ ꝑsone. ¶ Ex q̈bus sequiť ꝙ dicẽs ꝑti
naciter oĩa eẽ meritorie abijciẽda ꝓpť xp̄ꝫ

In seculo manēti hereticus ē dicēdus. exce-
pto vno solo casu de liberādo ꝑncipē ꝺ ne
cessitate extrēa ꝑ quē ⁊c̄. ¶ Ex qbꝫ sequit̃ ꝙ
ꝓꝑetas tpaliū rez ē statui seculari essentia-
lit̃ ānexa. Et ꝑ ꝯsequēs dn̄s papa salua au
toritate sua nō pōt dispensare cū secularibꝫ
vt omībꝫ in singulari careāt seu nihil in sin
gulari habeāt. ¶ Ex quibꝫ sequit̃ sextus ar-
ticulus reddēs ꝓcedētis ꝗnti articuli rōnē
Si eñ dn̄s papa posset ꝺ alicui ꝯcedere se
culari videlꝫ/ posset ei ꝯcedere ꝓꝑe vite sub-
tractōez ⁊c̄. Posset etiā qd̄ ꝑ omni tpe ꝯdi-
ctionē implicat qd̄ deus ꝭm sanctos face-
re nō pōt. ¶ Sequit̃ etiā ꝙ religiosus sine
pctō mortali nō pōt abdicare voluntatem
habēdi cōia/ etiā qñ actu talia nō hꝫ. Quia
eñ illud qd̄ nullus facere pōt sine peccato
mortali nullus pōt illud velle facere. ⁊ reli-
giosus nō pōt abdicare cōmunia. qꝛ sine il
lis viuere nō posset/ cū ꝑ suā ꝓfessionem re
nūciauerit omnibꝫ ⁊ singulis ꝓpꝛijs singu
laribꝫ. Sequit̃ ergo ꝙ religiosus ⁊c̄. Quia
etiam testante sancto Thoma scd̄a scd̄e. q.
xxxij. articulo ⁊c̄. nullus debet incōuenien
ter viuere tribꝫ casibꝫ exceptis. Sequit̃ ꝙ
male faciāt ⁊ peccant illud abijcientes. de
quo ꝭm statum suum ⁊ cōditionem ꝑsone
possint cōueniēter viuere/ dictis tribꝫ casi-
bus exceptis ⁊c̄. ¶ Nullus etiā corpore va
lidus extra verā vtilitatem ⁊ verā necessita
tem existens pōt sine pctō xp̄ifidelium ele
mosynas tollere. ¶ Ex quibꝫ sequit̃ ꝙ ꝑdi-
cta tria saluatoris ꝯsilia sint ita ꝯcathenata
vt vbi paupertas veraciter seu meritorie i-
uenit̃. oportet ꝙ necessario obedientia ⁊ ca
stitas veraciter seu meritorie inueniantur.
Probat̃ ista. qꝛ papa sic arguit in decretali
Cū de quibusdā. Qui nō renūciāt ꝓpꝛijs
nō sunt religiosi. ergo ꝓpꝛijs renunciātes
sunt religiosi. Et omnis religiosus ē neces-
sario simul cum paupertate ad alia duo cō
silia veraciter obligatus ⁊c̄.

Ordo ⁊ numerus

articulo ⁊ ꝯclusionū ꝑdictoꝝ. i Pro
prietas tpalium rerū statui seculari essenti
aliter est annexa. ij Nullus sine pecca
to potest illō abijcere ꝙ retēto pōt ꝯuenien
ter viuere ꝭm statū suū. iij Oēs pec-
cant ꝗ bona sua simpliciter i elemosynā lar
giunt̃ ꝓpter christū. iiij. Abdicatōez
omniū ꝓpter christū nullus facere pōt ex-
tra veras religiōes manēdo sine pctō mor-
tali. et dico veras religiōes ꝑ sedem aplicā
approbatas. v Papa nō potest dispē-
sare cū secularibꝫ vt omnibꝫ i singl'ari care-
ant. vi. Si papa posset alicui ꝯcede-
re ꝺ tūc posset ei ꝯcedere ꝓpꝛie vite subtra-
ctionē/ qd̄ est ꝯ ꝓceptū decalogi Non occi
des. vij. Religiosus nō pōt sine pctō
mortali abdicare voluntatē hn̄di cōia. qñ
actu talia non habet. viij Q, aliq̄s sit
volūtarie paup ꝓpter xp̄m in seculo manēs
oīno nihil hn̄do in singulari. nec etiā ipaꝫ
voluntatē hn̄di ꝓpꝛia includit omni tpe ꝯ
dictōez. ix. Nullus pōt paupertatis cō
siliū meritorie obseruare nisi fuerit in statu
spūalis ꝑfectionis siue vere religionis. di-
co aūt verā religionē scd̄o mō dictā religi-
onem. x. Reputātes se bn̄ facere al'ia-
mendo paupertatē que est saluatoris ꝯsiliū/
remanēdo in statu seculari peccāt mortali
ter xi. Abdicare oīa etiā ꝓter christuꝫ
nisi verā et approbatā religionē ingrediat̃
est sibi et suis quoꝝ cura sibi incūbit vitaꝫ
subtrahere qd̄ est homicidiū ꝯmittere tot
hominū ꝗt etiā eius cure subdunt̃. xij
Credentes se mereri vitā eternā tali abdi-
catione credūt se posse mereri vitā eternaꝫ
mortaliter peccādo. xiij Effundi oēs
opes simul ab his qui volūt in secl'o mane
re/ reducit̃ quasi imediate ad illud ꝓceptū
Non occides. xiiij Dicens cōsilia me-
ritorie esse abijciēda ꝓpter christū remanē-
ti in seculo est hereticus iudicādus. xv.
Nullus pōt meritorie et ꝭm deū obediētie
paupertatis et castitatis cōsilia extra veras ⁊
approbatas religiones manēdo adimple-
re. xvi Tria saluatoris ꝯsilia sūt sic cō
cathenata vt vbi paupertas meritoria inq̄n-
tum est saluatoris ꝯsiliuꝫ inuenit̃. oportet vt
necessario alia duo. scꝫ castitas et obedien-
tia inueniant̃ que a paupertate separari nō pos-
sunt. xvij Matrone seu mulieres ꝯmu
nem vitā ducētes insimul cōmorantes/ be
gutte vulgariter nūcupate/ quoscūq̄ erro-
res nō tenētes aut ꝑdicantes/ seu al's ꝺ er-
roribꝫ vel heretica prauitate nō suspecte et
ne damnatōis sunt filie. ⁊ eaꝝ status est ꝓ-
hibitus et dānatus. xviij. Peccant ꝗ
ꝓpꝛia sua resignāt nō intrātes religionem
approbatā Ratio est ꝭm eū. quia religioso
rum est carere ꝓpꝛio. sicut secl'aribꝫ est ne-
cessariū retinere ꝓpꝛiū xix Nō licꝫ ꝑsbi
teris ⁊ clericis cōem vitā ducere/ nisi i reli-
giōe approbata sub pēa pctī mortal'. xx

¶Peccāt om̄es q̄ fouēt ꝯsilio ꝛ auxilio cō‑
munē vitā ducētes extra religionē appro‑
batā. xxi. Excōicati sunt oēs ꝯmunē
vitā ducētes extra religionē approbatā
xxii. Q₃ sil'r excōicati sunt illi q̄ vitā cō
munem extra religiōem approbatā ducen
tib₉ p̄bent elemosynas. Et q̄ tales fouent
ꝯsilio ꝛ auxilio vel defensiōe sil'r stant ꝛ sūt
in statu ppetue dānatōis. ꝛ nisi d̄ hmōi eo
rum excessib₉ magna ꝯtritōne penituerint
ad vitam eternā nō p̄nt puenire neq₃ sal‑
ui pmanere. xxiii. Omnes vitā cōem
ducentes extra religionē approbatā sūt illi
a q̄b₉ saluator nr̄ p̄cipit esse abstinendu₃ ꝛ
tā₃ a falsis pphetis attendendū. xxiiii
Quilibet faciens ꝯ iura canonica pec‑
cat mortaliter xxv Nullus corpe vali
dus absq₃ ꝯmuni vtilitate ꝛ necessitate p̄t
extra veras religiones sine peccato elemo‑
synas christifideliū tollere ꝛc̄.

Reuocatio et abiuratio p̄dictorū articulorū ꝛ ꝯclusionū

E Go frater mattheus grabon ordi‑
nis fratrū p̄dicatorū pfessus ꝯuē‑
tus wysmarieñ. Werkburgeñ. di
ocesis puincie saxonie. cognoscēs verā ca
tholicā et aplicā sedē anathematizo ꝛ abiu
ro omnē heresim. omnēq₃ falsam ꝛ errone
am doctrinā/in quodā meo opusculo tra‑
ctatulo seu libello icipiēte. Suppono me
p̄mo q̄ nō intendo infrascripta neq₃ quōli
bet alia ptinacit' defendere ꝛc̄. ꝛ sic finiēte.
ꝛ aliā specificat Joh. an. cuius inuētrices
seu assumptrices ꝯsciētiā pctī̄ reputabāt
(vt inuenit' in glo. vtriusq₃ sup dictu₃ ca.
Et p hec patet rīsio ad decimū) maxie ad
decem ꝛ septē ꝯclusiōes puersas siue asser‑
tiones. quaꝝ alie sunt heretice. alie erronee.
ꝛ alie scādalose/ac piaꝝ auriū offensiue. p
me editas ꝛ manutētas ī dicto puerso opu
sculo siue tractatulo aut libello ꝯtentas/de
q̄ hactenus infamatus cōuictus ꝛ senten‑
tialiter ꝯdemnat₉ sū. Cōsentio sctē roma
ne eccl'ie ꝛ aplice sedi. Ac corde ꝛ ore puris
pfiteor eandē fidem et doctrinā me tenere
ꝛ credere quā sctā mr̄ eccl'ia tradidit ꝛ fir‑
mauit. Jurās p sctām trinitatē/ꝛ p hec sa‑
crosancta xp̄i euāgelia/eos q̄ ꝯtra hanc fi‑
dem orthodoxā veniūt cū dogmatib₉ suis
eterno anathemate dignos esse. Promitto
etiā q̄ si ego ipse aliqñ cōtra hec aliq̄d senti
re docere aut p̄dicare p̄sūpsero canonū se‑
ueritati me submitto. Presēti abiuratiōi p
me lecte ꝛ plecte manu ppria me subscpsi.
hācq₃ meā ꝯfessiōem ꝛ abiuratōe₃ corā ve
stra reuerēdissima p̄rnitate dn̄e cardinalis
a latere legeñ. iudex ꝛ ꝯmissarie/reuerēdisq₃ p̄ri‑
b₉ dn̄is p̄lat' doctorib₉ et mḡris h̄ p̄ntib₉
ad h̄ sp̄al'r vocat' ꝛ req̄sit' feci ꝛ approbaui
ad futurā rei mēoriā ī testioniū p̄missorū.

Tractatus eiusdē̄ cancellarij parisieñ. ꝯ sectā flagellantiu₃ ꝛc̄. sub aliq̄b₉ consideratōib₉

L Ex christi d' lex amoris/q̄₃ A
q̄₃ dn̄s sicut dicit Aug. volu
it paucissimis sacris esse ꝯtē
tā. Et ide culpat eos q̄ iugū si
buse ā p̄miūt oneribus/ꝯformi
ter ad illō p̄mi pastoris petri Actuu₃. xv.
Quid tēptatis deū iponere iugū sup ceruī
cē discipulorū qd neq₃ nos neq₃ p̄res nr̄i
portare potuim₉. s₃ p grā₃ dn̄i nr̄i iesu xp̄i
credim₉ saluari. quēadmodū ꝛ illi. O piū
v'bū. certe verbū oī acceptōe dignissimu₃.
¶Lex xp̄i nō minus d₃ in cultu suo vita‑
re supstitōes gētiliū ꝛ idolatraꝝ. p̄tri cru‑
deles ꝛ horrēdas q̄₃ antiq̄ lex. in q̄ tn̄ phi‑
bitio fit p exp̄ssū Deut. xiiij. vbi d'. Filij e‑
state dn̄i dei vr̄i. ñ vos icidet'. glo. ñ d̄bet'
ī aliq̄ idolatr' assimilari. Et ī hebreo habe
tur. Nō vos lacerabit'. h̄ aūt faciebāt ido
latre. sic h̄r. iiij. Reg. xviij. vbi d'. q̄ icide‑
bāt se iuxta ritū suū cult' ꝛ lāceol' donͨ p
funderēt sanguie. Cōp̄tū siq̄dē ē ꝛ traditū
homicidas illos ꝛ apostatas demōes esse
cupidos effusiōis sāguis p̄tū hūani ¶Lex
aliq̄ q̄₃to ē iniq̄or ꝛ d̄monijs obseq̄ntior tā
to sp īuenit' crudelior ꝛ amarior Pt₃ ī ill' q̄
filios suos ꝛ filias īmolabant demonijs.
Hic dn̄s ait p pph̄a₃. Seruiet' dijs alieī'
q̄ ñ dabūt vob̄ reqe₃. xp̄s āt ex grā sua/sic̄
notat' ī dicto petri p₉ allegato voluit nos
mi'icordit' saluare p sanguinē suū sel' effu‑
sū/p quē factus ē nobis a deo sapia/iusti‑
cia scificatio ꝛ redēptio. ¶Lex xp̄i maxi‑ B
mā fortit' virtutē ex mi'icordia ꝛ grā sua.
cui₉ grē vasa st' sacr̄a noue leg' ex v'tute ope
ris opati. ꝛ iō q̄cq̄d auertit a sacr̄is suscipi
endis p̄tri a sacr̄o ꝯfessiōis d₃ reijci fidelit'
Cōstat aūt p experientiā q̄ talit' se flagellan
tes nō curāt de sacr̄o ꝯfessiōis vel pnie sa‑
cramental' dicētes q̄ hec flagellatio potior
est ad delendū pctā q̄₃ q̄cunq₃ ꝯfessio. imo
eā eq̄pant nōnulli vl' p̄ponūt martyrio. q̄‑

niã facim⁹ inquiũt vltro fundendo sangui
nez ꝓp̃riũ/quod ab alijs martyres pati co
gebant. Formidandũ tamẽ istic ẽ ne apõ
ꝑsonas clericales ⁊ in locis sacris causet ħ
pollutio sanguinis vel excõmũicatõez vel
irregularitatẽ vel cõtaminatõem et ꝓpha
natione in eisdem locis sacris. ¶Lex chri
sti ꝓhibet sollicite penitẽtias publicas dã
das esse clericis sacerdotib⁹ et p̃latis ꝓpter
reuerentiã status clericalis. q̃nto min⁹ de
bent tales ꝑsone suscipe penitentias hmõi
publicas/sicut sunt (vt fert) multi de nũe
ro se flagellantiũ. q̃ licz videant celare se. tñ
satis cognoscunt. Silr̃ diceret de ꝑsonis ĩ
signib⁹ in vtroq; sexu. de ſuanda insup ve
recũdia iuuenculaꝝ et iuuenũ illic se denu
dantiũ. ⁊ de nõ infrigenda grauitate viro
rũ/vel autoritate minuẽda parentũ. ¶Lex
xp̃i si videat flagella indulgere/iuxta illud
Ecce ego in flagella paratus sum. nihilomi
nus circũstantie debẽt apponi q̃b⁹ ratõna
bile fiat obsequiũ nostrum. Una q̃ hmõi
flagellatio fiat iudicio sup̃ioris imponẽtis
talẽ penitẽtiã. et q̃ ab altero fiat/ ⁊ modera
te ⁊ sine scãdalo ⁊ ostẽtatõe ac sine sanguie.
iuxta traditiõem. B. parif. quẽadmodũ fit
hmõi flagellatio in religiõib⁹ approbatis.
⁊ ab aliq̃b⁹ deuotis ꝑsonis/sz alr̃ lõge vi
demus in illis q̃ reprobamus flagellis ob
E seruari. ¶Lex christi declarata p ecclĩam/
cuius autoritas maior ẽ in sua ꝯsuetudine
dicente. s. tho. q̃ʒ sit autoritas vni⁹ doctoꝛs
sic hiero. vel aug. sp sectam flagellantiũ se
reprobauit postq̃ʒ insurgere videbat in di
uersis mũdi partib⁹. ⁊ ħ de memoria pluri
um hominũ viuentiũ. tam in lothoringia
q̃ʒ in almania ⁊ in francia plrib⁹ in locis iu
xta narratões hoim et chronicas frãcie/ac
scripturas fidedignas. ¶Lex christi freq̃n
ter ꝓhibuit multas obſuatões begardoꝝ
et begardaꝝ/que in prima sui introductõe
p̃tendebãt speciẽ magne religiõis. ac mlri
fructus sp̃ualis in aiabus/et exẽpla salutis
atq; austeritatis. Prohibuit inq̃ʒ ꝓpter se
q̃las malas et multas q̃ sub hoc p̃textu fie
ri sunt inuente. Non ei est malũ quod sub
sistere possz si nõ aliquã spẽz haberet ĩse bo
ni. ꝓpterea fallit hec argumẽtatio. Proue
niunt ex hac secta flagellatorũ multa bona
nõ igit tollenda vel reprobãda. ¶Lex chri
sti nedũ ordinat hominẽ ad deũ/sed etiam
ad primũ/et ad p̃ncipem seu p̃latũ suum.
ꝓpterea nõ debet qualiscũq; ritus introdu
ci per populos/qui possit causare seditio
nem vel partialitatem vel superstitõnem.
sed debent oĩa regulate fieri ⁊ ordinate/de
mandato et ordinatõe sup̃ioris. vt nullate
nus ordo hierarchicus cõfundat. quod fi
eret si q̃libet ad arbitriũ suũ posset institue
re vl̃ fouere nouum ritũ sine duce. sine lege
stabili/sine ordine. vbi sunt iuũenes ⁊ ṽgi
nes/senes cũ iunioib⁹ sil' in vnũ diues et
paup. et illoꝝũ turba magna. de q̃b⁹ ait Ec
clesiastes. Stultorũ infinitus ẽ numerus
¶Lex christi sufficiẽter data est in p̃ceptis D
d̃calogi quoꝝ obſuatio facta cũ bona sim
plicitate/et vt ita dicat grossa fide/satꝭ est
ad salutẽ p̃sertim laicorũ ⁊ populariũ abs
q; noua grauissimorũ onerũ impositõe/iu
xta illud christi. Si vis ad vitã ingredi ſ
ua mandata. ¶Nec valet si dicat q̃ popu
lares suscipiũt volũtarie tales flagellatões
sine p̃cepto alio/dũ inuenit q̃ ipi diuia p̃ce
pta liberius ĩ multis inde ꝯtemnũt. Est eĩ
ꝯsuma hũana natura que postq̃ʒ destitu
ta est ab originalis iusticie statu. cupidius
fert in illa q̃ sunt adinuentõis sue/q̃ʒ q̃ sũt
diuine iussiõis. et hic est vnus supbie gd⁹.
quẽ apud religiosos loquit Bern. inueni
ri dũ plus gaudent in abstinentia vl̃ orõne
p̃ticulari spontanee sumpta q̃ʒ in tota regu
lari disciplina. ¶Lex christi sufficienter ab
apostolis ⁊ sacris doctorib⁹ explicata/nõ ĩ
uenit tales nouitates flagellãtiũ se ꝯstituis
se p̃dicando vel aliter/sed potius reprobat
se tanq̃ʒ suspectissimas ⁊ piculosissimas ⁊
que vergere possunt in scandalũ xp̃ianoꝝ
apud iudeos saracenos et paganos/tanq̃ʒ
lex christi sit austera crudelis ⁊ in sangui
bus nõ in miseratõibus enutrita ¶Lex xp̃i
docet ex p̃missis et similib⁹ multis p̃latos
ecclesie pastores et doctores/imo et princi
pes q̃ sectã hmõi cruentã ⁊ sanguinolentã
(gallice sanglate) studeant ⁊ laborẽt destru
ere seu ꝯpescere tã bonis p̃dicatiõib⁹ ⁊ bo
nis suasionib⁹ q̃ʒ cẽsuris nedũ eccl'astic. se
etiã tp̃alib⁹ more p̃decessoꝝ/attẽto q̃ sub ħ
velamine ac p̃textu pnie fiũt innũera mala
sicut experti testant. Insurgũt hereses/vili
pendunt ꝓp̃riĩ sacerdotes/ꝯtẽnunt ꝯfessi
ones ⁊ pnie sacrales. extorq̃nt dolo mo
dis pecunie/ocia que pigros occidunt nu
triũt. Silem⁹ de furtꝭ de stupris et adulte
rijs. de picul' q̃ sunt in fals fratrib⁹ ⁊ frau
dulentis sollicitatõnib⁹ ad oẽ facinus atq;
flagiciũ/ita vt bonis ⁊ mal' hicinde statera

iusta vel equa lance pensatis /mala multo
plura q̃ bona parturire cognoscat hec se-
cta se flagellantiũ pdem et pluries iã dam
nata. Prop tea duz repullulat vel excrescit
toto studio fundit⁹ euellẽda pterendaq3 cẽ
E setur. ¶ Verũ qm̃ optet in h malo iam ra-
dicato τ qd̃ latissime serpit pcedere pedetẽ
tim τ caute dũ querũt eradicari zizania fla
gellatorũ hmõi/sil' euellat τ triticũ pus se-
minatũ boni salubrisq3 vbi dei. Notet igi
tur cautela quadruplex infrascpta. ¶ Fiat
in pmis exhortatio vehemẽs τ crebra d τ
sup autoritate sacri pcilij .dũ illud ẽ. Silr
de autoritate pape τ eccl'ie romane/ qtin⁹
qlibet habeat pmptitudinẽ animi /parere
vl' obedire mandatis vel institutõnib⁹ seu
psilijs pdictorũ. quẽadmodũ facit egregi
us τ feruid⁹ pdicator mgr̃ Vincenti⁹. sic
patet ex lris ppria manu subscriptis nouis
sime missis Cõstantiã. In qtidianis inqt
recõmendatõib⁹ sacri τ vniuersal' pcilij cõ
stantieñ. q̃s facio post smonẽ docui et do-
ceo oẽs fideles/submittere oĩa facta τ ver
ba/ac etiã scripta determinatõi ac etiã cor-
rectõi eiu'dẽ sacri cõcilij Subdẽdo. Et sic
facio in oib⁹ factis τ dictis/ac etiã scriptis
meis. Hec ibidẽ q manifestãt discretã hũi
litatẽ τ hũilem discretõez tãti viri/ q discre
tio posita est a sctis patrib⁹ ductrix auriga
q3 virtutũ. dũ instar deuoti bernardi pl⁹ ali
eno q̃ pprio credit iudicio. ¶ Porro nõ est
formidãdũ retractatõis q forsitan eppo
net)opprobriũ. Sit in exẽplo b. aug. cui⁹
retractatio nec inhonorauit eũ/nec autori
tatis dictorũ suorũ robur euertit. Nihil ei
(vt qdam ait)efficacius ad docendũ q̃ ver
bum verax simplex et hũile. nihil habẽs fi-
ctõnis vl' supbe psumptõis admixtũ. Qñiã
deus est qui cũ simplicib⁹ sermocinat. dans eis gra
tiam τ virtutẽ vberib⁹ suis/sine q laborat ĩ
vanuz lingua loquentis. ¶ Fiat cõsilio quẽ
admodũ fuerũt qñq3 incboata pia deuoti
one que pcessu tpis inueniũt deteriores ex
tuo accipe. vel pp ter scandalũ pusillorũ.
vel ppter sciẽtie defectũ. sicut loquit de q
busdam apl'us. Testimoniũ inqt phibeo
eis. quia zelũ dei habent sed non sm scienti
am. Fiat itaq3 sic docendo. sic pdicando/
q non ita reprobabunt psone singule que
psentib⁹ tẽporib⁹ flagellauerũt se/q videãt
nunc damnãde vel penit⁹ execrãde. dum-
modo deinde obediant monitõni salutari
inculcãdo/quẽadmodũ melior est obedi-
entia q̃ victime. Et q iussione diuina in
omni sacrificio tuo sal offeres. ¶ Fiat ex- F
hortatio diligens et vehemẽs super laudi
bus patientie/que perfectũ opus habet. p
ferendo eam talibus vltro acceptis flagel-
lationib⁹. iuxta quod loquit Augustin⁹ cõ
formiter ad Senecã. q aduersitates seculi
huius non tam infligende sunt q̃ duz eue-
nerint patienter tolerãde/ faciẽdo per pati
entiã de necessitate virtutẽ. Non sum tam
demens (inquit Seneca) vt egrotare veliz
sed si egrotandũ est patienter tolerabo. De
bebũt proinde numerari diligẽter atq3 sin
gillatim tribulatõnes varie. nunc tẽpora-
les. nũc spirituales /que assidue nobis dãt
et ingerunt velimus nolim⁹ patientie ma
teriam. cuiusmodi sunt infirmitates/ pau-
ptates/vexationes /angarie. mortes parẽ-
tum atq3 filiorũ. bella /rapine. incendia. de
tractiones. contumelie. labores manuum
in agricolis et mechanicis. temptationes
rursum variorũ peccatorũ quãdo int⁹ pu-
gne et foris timores. Et quis cũctas hu-
iusmodi tribulatõẽs dinumeret? que tot τ
tales sunt q nõ oporteat nouas supindu-
cere. quoniã satis essz tolerãtia fortis tribu
lationũ hmõi quotidianaz p purgatõne
mag peccatorũ/presertim adiuncta contri-
tione et humili confessiõe in re vel proposi
to tempore et loco. Iuxta quod rogabat q
dam. Fiat pars purgatõnis mee purgato
rium meum labor quo hic p singulos di-
es exerceor. Et profecto sic est. pl⁹ aliquã-
do valet pia flagellorũ dei sub eius manu
tolerãtia sine murmure. sine rephensiõe di-
uinorũ iudiciorũ. sine rancore vel odio cõ
tra superiores suos/ vel alios affligentes
se iuste vel iniuste. q̃ si manens iracundus
τ impatiens nedũ flagellaret seipm ad san
guinez. sed laceraret τ decerperet membra-
tim ad mortẽ ¶ Immo sicut nõ licet homi
nem seipsum propria auctoritate mutilare
vel castrare nisi p sanitate totius corporis
cõsequenda. sic nec licet vt videt q a seipso
quis sanguinẽ violenter eijciat /nisi causa
medicine corporalis. Alioquin sili ratõne
posset se hõ cauterizare per ferrũ ignitum:
quod adhuc nemo posuit vel concessit. ni
si forsitan idolatre vel falsi christiani/ qua-
les repiunt in india/qui se putãt baptizari
debere p ignẽ. ¶ Fiat in speciali velut in q̄- G
dam radice prouisio sollers et exacta circa
societatẽ illã multũ numerosaz a qua videt

inchoata vel saltē multum continuata et
obfirmata flagellatio talis. Un̄ cū dicant
se sub obediētia esse/p̄mitus impandū est
q̄ desistāt ⁊ desistere suadeāt alios sub mo
deratōe q̄ dicta ē videlȝ nisi vel q̄usq̄ sacꝝ
ɔciliū vel eccl'ia romana mādauerit vel to/
lerauerit hec fieri. allegādo regulā moralē
q̄ vbi dubitatio surgit de aliq̄ actu an pos
sit licite fieri vel omitti. tutius ē omittere q̄
facere. Presertī vbi factio generare cernit̄
scādalum alioꝝ. vn̄ est illud ap'li. Si esca
scādalizet frēm meū nō māducabo carnes
in eternū. Uideret̄ pinde nūerus talis co/
artādus ⁊ sollicite purgandus ne sub eoꝝ
multitudie etiā bonoꝝ/mali ⁊ reprobi deli
tescāt. Deniq̄ pp'ls qn̄ erigit̄ ad nouitates
ille sunt illis ingerēde. in q̄bꝫ ē tuta salubris
q̄ deuotio sicut de misericordia sctōꝝ ⁊ re/
cursu ad eos/vel ad angelū pp̄iū custodē
ad sanctū cuius nomē p̄sona gerit. ad illā
matrē dei ⁊ virginalē spōsum suū Joseph
numerādo p̄rogatiuas coꝝ. ¶ Proinde si p̄
dicandū fuerit de finali iudicio vel ātixp̄o
fiat h̄ in generali ɔcludēdo q̄ in morte qli/
bet h̄ȝ suū iudiciū p̄rimū ⁊ incertuȝ. Q̄ȝ si
quis inducere voluerit miracula noua sup
antixp̄i aduētu p̄rimo. Notet q̄ mūdus se
nescens patit̄ fantasias falsoꝝ miraculoꝝ.
sicut hō senex fantasiat̄ in somno. pp̄terea
sunt nūc h̄nda miracula valde suspecta ni
si facta p̄us examinatiōe diligēti. ¶ Obser/
uandū p̄terea summope videt̄ apud tales
de societate q̄ nullo mō viuāt dānose si la/
borare possint vt sint ad monitōeȝ ⁊ exem/
plar laborantiū. vt p̄terea nihil agāt ɔtētio
se ⁊ velut ex vitupio ⁊ ɔtēptu p̄latoꝝ maio
rum ⁊ minoꝝ vel aliquoꝝ generaliter cleri
coꝝ/neq̄ in p̄dicatōibꝫ faciēdis. neq̄ ī cō/
fessiōibꝫ audiēdis. Propterea debēt in om̄i
loco quo p̄mo veniūt p̄mit⁹ habere collo/
cutōem ⁊ bn̄placitū cum eccl'iasticis vl' eo
rū capitibꝫ/ne scisma forsan fiat laicoꝝ ad
clericos vel ecōtra ¶ Tandē si forte senserit
doctor insignis magr̄ Uincentius nō pos
se conuenieter sup p̄missis salubriter ⁊ ef
ficaciter p̄uidere. videt̄ consultius vt ad tē
pus segregaret p̄sentiā suā/effugiēs tantā
societatē/qđ si posset visitando sacrū con/
ciliū. vel altera occasiōe sibi sumpta. ¶ Hec
interim notata sunt velut ī quodā trāscur
su/magis ad remeorādū q̄ docendū. xviij
Julij Anno dn̄i. M. cccc xvij. Constan.
tempore concilij.

Sequitur epistola
missa mgr̄o Uincentio ordis p̄dicatoꝝ
de eisdem vbis feruētissimo corā se flagel
lantes/p magistꝝ Johem de gerson.

Dominatissimo doctori ⁊ p̄dica
tori zelāti salutē aiaꝝ mgr̄o vin
cētio de ordīe fratꝝ p̄dicatorū
p̄ri meo ī xp̄i charitate dilectissi
mo Joh. de gerson. Tāta de v̄tutibꝫ tuis
doctor egregie fama referēte crebri⁹ accepi
tāta sp̄al'r ī collocutōe familiari cū reuerē/
do p̄re dn̄o generali tui ordinis p̄dicatorū
agnoui vt mihi videar̄ recte figurat⁹ s̄m
nomē tuū. p illō apocal. q̄ speculator totius
eccl'iastici decursus Johes ait. Uidi ⁊ ec
ce equus ⁊ q̄ sedebat sup illū habebat arcū
⁊ data est ei corona ⁊ exijt vincēs vt vince/
ret. Existi q̄dem vt vinceres o vincēti glo/
riose. sed quales tu vinceres. q̄ rōne quibꝫ
armis. quo apparatu bellico. quali arcu tu
tandem ip̄e coronatus triumphares: Re/
spondet ille cuius es imitator Paulus di
cens. Arma militie n̄ra nō esse carnalia/cū
reliquis similibꝫ qualia melius ip̄e nosti.
¶ Suppetūt hoc loco plurima cordi meo
que libētius ⁊ forsitā vtilius verbo ore ad
os q̄ calamo muto referareȝ tue sapiē/ nisi
q̄ aliorsuȝ me trahūt occupatiōes alie. Et
quia te grauibꝫ assidue laboribꝫ intentū p̄/
trahere lōga scp̄torū serie n̄ visū ē sat̄ equū
vl' modestū. h̄ vnū qđ ī votis nedū meis/sȝ
q̄ p'limoꝝ v̄sat̄ aperiā. ¶ Reddūt tue cari/
tati tuoq̄ zelo pac̄ eccl'iastice testioniū h̄ ī
signe h̄ celebrimū p̄coniū. tū m'ti/tū noia
ti/ p̄fatus mgr̄ ac dn̄s general' / q̄ īclito ar
rogonū regno nūq̄ fuisset ɔcordata pac̄
capitula. nūq̄ subtractio/q̄ tā virilit̄ ⁊ legi
time facta est ab illo nimis p̄ch dolor erga
m̄rē eccl'iā obdurato Pe. d̄ luna/fuissȝ at/
tēptata/si nō auct̄ tue pōd⁹ ⁊ ɔsiliū robur
addidisses. cui⁹ fauor̄ tā egregij nos ipi sa/
cro generali ɔcilio p̄ntes d̄sideratissime pa
c̄ ānis iā fere. xl. mis̄abilit̄ exulāt̄/fructuȝ
⁊ reditū p̄rimū expectam⁹. ¶ Et o te felicē
o te ter q̄terq̄ btm̄ si p̄ntial'r adesses. si non
auditu solo sȝ pp̄rijs ocul' corā cernere vo/
lueris p̄pinquā velut ī ianuis sūmi pōtific̄
electōȝ. si vicȝ efficaci celeritate seposit̄ in/
terim turbis iocūdā tue p̄sentie faciē huic
eidē sacro concilio conspiciendā attuleris
fructū nisi fallor ampliorē/et te tuisq̄ mo/
ribus digniorē afferres/q̄ si h̄ neglecto p̄/

mãseris in inceptis. Memineris btī pau
li ad Gal. scribentis. Deinde ait pꝰ annos
xiiij. ascẽdi hierosolymã cũ barnaba ꝛ tyto
ꝛ ↄtuli cũ illis euangeliũ qd̃ p̄dico in genti
bus. Seorsum autẽ his q̃ videbant̄ aliq̃d
esse / ne forte inuanũ currerẽ aut cucurrissẽ
hoc satis p tua re tibi dictũ puto. Est siq̃
dem apud nos altera velut hierosolyma. ſc
apostoloꝝ successores reuerẽdissimi ꝛ deo
amabiles p̄lati. Sunt legis doctores cuꝫ
quibꝫ tuam ipsam p̄dicatõeꝫ ↄferre tã salu
briter q̃ꝫ hũiliter poteris / vt interim sileaꝫ
de alio pfectu multiplici sperato si veneris.
Crede mihi doctor emerite m̄lti multa lo
quunt̄ sup p̄dicatõibꝫ tuis. ꝛ maxime sup
illa secta se v̄berantiũ / qualẽ cõstat preteritis
tp̄ibus fuisse pluries et in locis varijs re
probatã. quã nec approbas / vt testant̄ no
ti tui. sed nec efficacit̄ reprobas. Jactant̄ i
de varij rumores p populos ꝛ apud nos
q̃rũ multa et si neq̃ꝫ vera neq̃ꝫ credẽda cen
seant̄ / ab illis q̃ te (sicut persius loquit̄) int̄
ꝛ in cute norũt. nihilominꝰ exemplo pauli
q̃ p reuelationẽ certissimꝰ erat p̄dicatiõem
suã esse s̄m deũ / voluit pp̄ter ↄdescensiõeꝫ
ad infirmos. pp̄ter autorizatõem isup ple
niorẽ p ap̄l'os descẽdere in hierusalẽ ꝛ col
lationẽ habere cũ ap̄lis. ¶ Sic agere pla
ceat noiatissime mg̃r ac dñe ac interim bñ
vale / beniuolꝰ susceptor huiꝰ litterule quaꝫ
in ↄcinctu scripsi. die qua solẽnitatẽ ipsius
quem p̄noīaui barnabe btīssimi pauli con
sortis p̄ueniẽdo recẽsebã. ix. Junij i vigilia
sacrosancti sacramẽti. ¶ Porro qꝛ nescio si
forte nõ exaudiat hanc exhortatõnem zeli
mei tua prudẽs discretio. nolẽs huc acce
dere de p̄ñti. Judicaui tecũ agere sicut mi
hi in v̄itate ↄscius sum q̄ in simili vellẽ er
ga paruitatẽ meã similit̄ ꝛ sinceriter agi.
Mittimꝰ reuerẽdꝰ pi p̄nemiatꝰ et ego q̃re
las aliq̃ꝫ que in manus nostras necdũ ver
bis sed scriptis deuenerũt. ꝛ id agimus ñ
ad damnatõem tuã. nõ ad inculpatõnem.
nõ ad irritatõem / nouit deꝰ / sed cautelã su
per his omibꝫ ampliorẽ. Scio multiens ex
pertus q̃ꝫ varia sepe / q̃ꝫ falsa de p̄dicantibꝫ
referunt̄ / partim ex arrogãti quorũdã ma
licia / cõtemptu vel inuidia. Scio deniq̃ꝫ
qui ait. Da sapienti occasionẽ et festinabit
accipere. Interim bene vale in domino / q̃
tuã in bono viã dirigat custodiat ꝛ confir
met Amen.

¶ Finit

Reuerẽde magister ꝛ
et pr̄ charissime familiaria colloq̃a q̃ tecuꝫ
in Janua ꝛ badua / ꝛ q̃ñq̃ꝫ alibi me habu
isse recolo. s̄mõesq̃ꝫ tui salutares q̃s audi
ui / de te om̄e bonũ / p̄cipue q̃ hũilitatẽ que
v̄tutũ oīm fundamẽtũ p̄sumere agũt. Jꝫ
cũ dilecto fratre ꝛ socio meo cãcellario pa
risiẽsi. ad p̄missa te charitatiue exhortari p
suasus sũ. ¶ Tuus p oĩa. p. cardinal' came
racẽñ. ¶ Post scp̄turã ꝛ datã l̄raꝝ istarum /
fuerũt die veneris vltimo p̄terita / vniti sa
cro ↄcilio dñi castellani / q̃ sil'r ad alios fe
cerunt ꝛ publicarũt subtractõem a pe. d lu
na. Digneris ad pacẽ regni / imo et regno
rũ laborare. ꝛ bñ vale. Scriptũ. xxi. Junij
Cõstantie ¶ Vale in dño / q̃ tuã i bono viã
dirigat custodiat ꝛ ↄfirmet Amen. ¶ Tuꝰ
ad te deuotus Johẽs cãcellariꝰ p̄isieñ.
¶ Finit ep̄l'a mg̃ri Johis de Gerson ad sã
ctũ Vincentiũ ordinis p̄dicatorũ missa. i
q̃ hortat̄ vt ↄciliũ ↄstañ. sua psonali p̄ñtia
accedere dignet̄ / sectãq̃ꝫ se flagellantiuꝫ vt
ad tp̄us deserat modestissime psuadet

Incipit tractatus

ↄ pp̄rietarios regule Augu. q̃ ascribit̄ can
cellario parisieñ. q̄uis suꝰ nõ esse verisimi
lius sit. qꝛ neq̃ꝫ in stilo neq̃ꝫ i doctrina scri
ptis suis prius concordat.

Dilectus domꝰ tue Aug. pr̄ ami
coꝝ salꝰ obsequiũ debitũ. sin
3 ceraq̃ꝫ dilectio aduersus pp̄e
tarios regule tue pfessores ꝛ
pp̄etatis defẽsores amicicia
iũctos suadet fraťnus amor tricuspide fer
rũ iacere / ñ vt ledat sꝫ suadeat tutiorẽ vitaꝫ
v̄itatis. ¶ Impugnabit̄ ḡ pp̄etas p̄mo lo
co p ipsaꝫ regulã Augꝰ. solito voto pmissã.
Scd̃o p auctẽꝫ scp̄ture sacre ꝛ cãonũ. Ter
cio dissoluẽdo p viribꝫ illoꝝ rõnes q̃tinus
vepribꝫ pp̄etatis excussis radicitꝰ vos ami
ci q̃ꝝ occasiõe h̄ tracto / iuxta vocatõꝫ viaꝫ
ꝛ regulã. sicut in vnũ estis ↄgregati / vnani
mes habitetis in domo dei. ꝛ sit vobis cor
vnũ ꝛ aĩa vna. ꝛ oĩa cõia. nec sint scismata
inter vos / q̃ pp̄ter meum ꝛ tuum oriuntur
Charitas eñ (dicit regula vestra) nõ querit
que sua sunt. sed cõia pp̄rijs añponit. non
pp̄ria cõibus. Et q̃to amplius rem cõem
q̃ꝫ pp̄riã curaueritis. tãto vos amplius p
ficere noscatis. Ut in omnibus quibꝫ vtit̄

trãsitoria necessitas/supemineat et pmane
at charitas. Quoniã innocẽtes (dicit pater
Augustin⁹) nõ estis si tacendo fratrẽ perire
sinitis. fraternũ enĩ vulnus crudelit̃ dissi/
mulat̃/nec sine anĩe pericl'o misericorditer
indicat̃. ¶ Propriũ siq̃dem habere phibet
Aug⁹ alũnis suis in regule exordio. q̃ ma/
gis charitatẽ et pacẽ ostẽderet finẽ eẽ religi
nis inter fratres/cũ dicit. In vnũ estis con/
gregati vt vnanimes habitetis ĩ domo. et
N sit vobis cor vnũ et anĩa vna ĩ dño. ¶ Se
quit̃. Et non dicatis aliq̃d ppriũ. grauı⁹
autẽ peccatũ est facere q̃ dicere. cũ exterius
opus maliciã supaddat interiori. vt furari
occidere et mechari grauı⁹ q̃ dicere aut p
ponere in mẽte. ergo si phibet expsse pbuz
pprietatis. a fortiori et factũ. Nam dictuz
neq̃ciã nõ habet aut bonitatẽ nisi sit signũ
rei cuius est dictuz. g̃ si phibet dicere q̃cq̃
ppriũ/magis phibet habere illõ. ¶ Secũ
do mox seq̃tur in textu regule quã vouist².
Et sint vobis oĩa cõmũia. Oĩe sũt fm
logicos est vniuersale signũ qõ distribuit
p vniuersis rebus generaliter q̃ sub posses
sione cadũt. cuiuscũq̃ nature sint. siue sint
iocalia. siue pecunia vel aliud. Ergo falsi
ficat̃ vniuersal' ista regula in voti vestri pe
riculũ p qõcũq̃ particl'are ppriũ. qz pro/
priũ et cõmune opponunt̃. ¶ Tercio cõse/
quenter in textu regule subiũgit̃. Et distri/
buat̃ vnicuiq̃ vestrum a pposito vestro vi
ctus et tegumẽtũ/nõ eq̃liter oĩbꝫ/qz nõ eq̃
liter valetis oĩes sed sicut cuiq̃ opus fue
rit. Non dicit. xx. libras aut scuta/sed tegu
mentũ paratũ/quod lõge paucioris est oc-
cupamenti q̃ p̃ciũ eius. Nec cõformius vi
te apostolorũ a qua regularis vita originẽ
cepit. Nam sequit̃ in regule textu. Sic enĩ
legit̃ in actibꝫ apl'orũ q̃ erãt illis oĩa cõ
munia. et distribuebat̃ vnicuiq̃ put cuiq̃
opus erat. Nõ autẽ distribuebat̃ apostolis
ꝛ eorũ sequacibꝫ pecunia/sed vict⁹ et vesti/
tus. g̃ ppositũ cõfirmat̃. Nã pecuniale ve
stiariũ equalitatẽ quã intẽdit Aug. corrũ/
pit. Patet si cõtingat senem fratrẽ ꝛ debilez
cui opus est ampli⁹ vestimẽti q̃ sano/p
digũ fore sui vestiarij/et liberaliter sup mo
dum in comesatõibꝫ exponere qõ in tegu/
mento cõuertẽdũ est. talis senex infirm⁹ ma
le vestietur et iuuenis fort' nõ pdigus me
lius ipo induet̃ cõtra intentõem Augusti
O ni. ¶ Quarto arguit̃ p topicã regulã. Si
qõ minus videt̃ inesse iest/ et illud qõ ma
gis. ppriuz ergo habere tolerabili⁹ esset in
nouicijs ordinis q̃ senioribꝫ propt̃ impfe
ctionẽ eorũ. sz illis phibet regula q̃cq̃ re/
tinere de secl'o dicens. Qui aliq̃d habẽt in
seculo/qñ ingressi sunt monasteriũ libent̃
illud velint esse cõmune. qui nõ habẽt non
q̃rent in monasterio. ergo si qõ de secl'o af
fert̃ in monasterio esse cõmũe optet. a forti
ori illud qõ de monasterio est/similit̃ ꝛ de
redditibus cõmũibꝫ. Demũ si in cõmune
reponere habẽt et ppriũ vitare nouiter in
gressi. a fortiori etiã seniores illis/quoꝝ de
bet esse status et vita pfectior. Et in signũ
huius eis reuerẽtia exhibet̃ a minoribꝫ or/
dinis. Retinere ergo nõ licz ppriũ his qui
habuerũt in secl'o. neq̃ nõ habentibꝫ in se/
culo/in monasterio q̃rere pmittit Aug. er/
go omnibꝫ iubet ppriũ nõ habere. qz oẽs
qui ingressi sunt aut habuerũt aut nõ. Si
primũ relinquendũ est. si secundũ nõ est q̃/
rendũ. ergo nullo mõ retinendũ. q̃tin⁹ hac
arte et modestia diuites humilient̃/ꝛ pau
peres non inflent̃. ¶ Quinto edocet Aug. P
quantũ sibi cordi fuerit cõe charitatis ĩter
fratres/et abomĩabile ppriũ dissensiõis ꝛ
brige fomes/quia de h̃ primo loco tracta/
re incipit in regula/vsq̃ ad locũ de oratõe
Nõ nescius quõ pprietas scismata facit.
vnanimitati aduersat̃ et paci/q̃bus opus
est orãtibus. teste Aug. in expositiõe regu
le. Non pdest inq̃t vna domus si separat
diuersa voluntas. quoniã lõge maior vni/
tas animi q̃ loci. habitus ꝛ cõuictus cor/
dis q̃ corpis. Charitas autẽ est que habi
tare facit vnanimes in domo. ꝛ pacẽ verã
tribuit. Oratõem quoq̃ exaudibilez facit.
nec que sua sunt querit sed q̃ iesu xpi. Hinc
etiã fratres monet ibidẽ ne sapientes sint
in oculis suis opiniõis pprie defensores
aut cõcordie turbatores. Si g̃ cõcordie ad
uersat̃ ppria voluntas. ergo etiã ppria ci/
sta aut bursa nõ cõuenit cõmuni charitati.
quia illa cõmunia pprijs anteponit. ¶ Se Q
xto vbi de oratiõe ieiunio ꝛ lectura prãdũ
mentionẽ fecit Aug⁹ in regula/cõsequenter
de cibo infirmorũ specialiori loquẽs q̃ sa
norũ inq̃t. Et si eis qui ex moribꝫ delicati/
oribꝫ venerint ad monasteriũ/aliq̃d vesti/
mẽtorũ aut alimẽtoꝝ datur qõ nõ fortio/
ribꝫ ꝛc. Frustra nẽpe dari diceret nisi hos
nihil habere vnde hec cõparant̃ intenderet.
¶ Septimo idẽ facit sed implicite. cũ pro/
hibet non figi oculos in visa muliere. Nec

dicatꝭ inquit vos aĩos habere pudicos ſi
oculos habetis impudicos. ergo cuȝ pari
voto ꝓmittiꝰ paupertas ſicut caſtitas. abijcienda
eſt a manu oĩs ꝓprietaria poſſeſſio. ſi
cut ab oculo oĩs femĩe dilectio carnalis qꝛ
oculꝰ et manus ĩ iſtis ſe habēt cõformiter.
⁊ vtrũqꝫ eſt reuerti ad vomitũ. Hic in viſibilibꝫ
carnis. illic in opibus ſeculi coraȝ
iuſto iudice. Et ſequitꝰ in regula. Hoc inqͣt
quod dixi de oculo nõ figendo/etiã ĩ ceteris
ꝓhibēdis obſuetꝰ cũ dilectõne hominũ
et odio viciorũ. Cõuictus autē ſi recuſauerit
ferre vĩdictã priuetꝰ a ꝯſortio fratꝝ.
Confirmatꝰ qꝛ plus eſt rē illicitã tangere.
q̃ꝫ videre tm̃. ⁊ adhuc amplꝰ poſſidere/ et
ad nutũ habere volũtatis q̃ꝫ tãgere aut velle.
ergo ſi in voto caſtitatꝭ ꝓhibetꝰ oculꝰ figi
in feminã/q̃re ñ ĩ voto paupertatis ꝓhibetur
etiã ꝓpria poſſeſſio? Non enĩ minꝰ ſcãdalizat
apoſtaſia ſeu tergiuerſatio ſecundi
q̃ꝫ primi in cõſpectu hominũ. ¶Octauo ſic
aliter ſapit venerabilꝭ Hug. in expoſitõne.
Et non dicatis aliq̃d ꝓpriũ. Non dicimꝰ
inquit q̃cq̃ꝫ meũ aut tuuȝ/ſed noſtꝝ. vt dicatur
cappa nr̃a. veſtis nr̃a. grafiũ noſtrũ.
ſicut domus eccl'ia et clauſtrũ. omnia ĩ cõmuni
habēda ſũt. Carnales ſunt frẽs qui
cõmunia diuidũt. ſpũales qui diuiſum in
ꝯmuni reponunt. ergo ſi volumꝰ hereditate
poſſidere dñm/nihil habeamꝰ ait preter
ipm. Quoniã ſi aurũ/argentũ vl' quid
aliud cũ chriſto queritꝰ (dicit Hieronymꝰ)
cũ iſtis ⁊ ſimilibꝫ ꝓprijs pars fieri dedigꝰtur
deus. Apl'i imitemur ſententiã ad Thimotheũ.
vi. Habētes alimēta ⁊ q̃bus tegamur
⁊c̃. Quippe tribus leui nõ habuit ꝑ/
R tem in terra. ¶Nono in expoſitõne regule.
Et diſtribuatꝰ vnicuiqꝫ ꝓut opꝰ fuerit. dominus
ordinauit eccl'iam vt pleriqꝫ ſpũalibꝫ
ceteri autē tp̃alibꝫ vacarēt. Prepoſitorũ
officia ſunt ſubditis corꝑalia miſtrare.
Subditorũ vero ſpũalibꝫ inſiſtere/oratõnibꝫ
vicȝ ꝯtēplationi et lectõni. ergo ꝯfunditur
religio cũ quiſqꝫ ꝓuiſor efficitꝰ neceſſitatis.
⁊ cõmunis magiſter veſtiarij tollitꝰ.
¶Decimo qꝛ veſtiariũ equaliter diſtributũ
contrariatꝰ regule dicēti. ꝙ nõ equaliter
ē omnibꝫ tribuēdũ. qꝛ nõ eq̃liter valēt oẽs
Pluribꝫ enĩ indiget eger q̃ꝫ ſanus/et ſenex
q̃ꝫ iuuenis. Ita ei ſeruãda eſt nature neceſſitas
vt nõ intereat corpus ſed ſeruiat ⁊ nõ
ſuꝑbiat. ¶Undecimo ꝑ eundē venerabilē
Hugonē in expoſitõe huius paſſus. Et q̃

aliq̃d habebãt in ſeculo libēter illud velint
eſſe cõmune. Duo inq̃t ſunt que relinq̃ oportet
ꝓpter deum. facultas. ſ. poſſidēdi ⁊ voluntas
habēdi/iuxta dñi ſententiam Luce
xiiij. Niſi q̃s renũciauerit oĩbꝫ que poſſidet/nõ
poteſt meꝰ eſſe diſcipulꝰ. Non eniȝ
ſufficit exteriorē relinq̃re ſubſtantiã niſi interiorē
reſcindamꝰ cõcupiſcentiã. al's eſſet
renũciatio vocalis tm̃ ⁊ hypocriſis. diſſimulatio
facta corã hoĩbꝫ nõ corã deo/qui
nouit abſcõdita cordis. ¶Duodecimo hugo
exponēdo hũc paſſum/vnanimitꝰ viuite/ſic
inquit. Paupertas et hũilitas generãt
caritatē inter fratres. Caritas ꝓo nutrit et
fouet vnanimitatē concordē ⁊ pacē. ergo ꝑ
locũ ab oppoſitꝭ poſſeſſio et ſuꝑbia diſcordiam
et iurgiũ. vt cũ vnus eſt altero ditior
cõſeq̃nter ſuꝑbior ⁊ infeſtior. Deſpectores
eñi ſunt et iniuriatores diuites. vt dic̃ Ariſto.
iiij. eth. ⁊ ſe dignificãtes ſuꝑ alios. quo
deperit cõfeſtim fraternitatis vnitas. et ꝑ
cõſeq̃ns charitas deuotio et religio. ¶Tredecimo
inter occaſiões alias ꝓprietatē inducētes
potiſſimũ arbitror fuiſſe hũanuȝ
timorē deficiēdi in neceſſarijs tēpore egritudinis
⁊ ſenectutis. qm̃ tũc opus ē multo
pluribꝫ q̃ꝫ cũ valemꝰ. Nunq̃d autē tãta
forſitan ꝓuiſio foret in regula circa ĩfirmos
⁊ debiles niſi hanc ſollicitudinē a cordibꝫ
fratrũ intēderet Auguſtinꝰ euellere. vnde
ſanos ne moleſte ferãt lautius egros paſci.
oſtendit feliciores eſſe dicēs. Melius minus
egere q̃ꝫ plus habere. ¶Decimoq̃rto S
ꝓpriũ religioſorũ regulariũ impugnatꝰ per
illud Aug. in regula. Quicunqꝫ in tantuȝ
malũ ꝓgreſſus fuerit vt occulte ab aliquo
lr̃as aut munus accipiat/ſi h̃ vltro offert/
parcatꝰ illi et oretꝰ pro eo. Si autē deꝓhēditur
aut conuincitꝰ grauius emendetꝰ. vbi Hugo
aliq̃d occultare inquit eſt ordinē infringere
et ſanctũ ꝓpoſitũ paupertatis. Qui abſcondit
inq̃ꝫ mortaliter peccat velut alter
giezi factus ſacrilegus. Nobis ait ꝯuenit
bene viuere ⁊ bonũ exemplũ dare/⁊ malã
tollere ſuſpitõem. Nõ eſt malũ qꝛ munꝰ cũ
vt ſic ex amore ꝓcedit. neqꝫ qꝛ cultellꝰ aut
hmõi. ergo quia ꝓpriũ. conſeq̃ntia ꝓbatꝰ.
quia ei q̃ nõ feciſſet votũ paupertatis/reputa
ſeculari nõ eſſet peccatũ accipe et ſeruare
ſicut regulari. Niſi g̃ ꝑiculoſum eſſet ꝓprium
ſaluti/nõ vocaret illõ Augꝰ grãde malum
grauiterqꝫ puniendũ. etiaȝ ſi ex dono
vl' munere ꝓcedat de ꝓprijs bonis ſeculi.

qnto magis q̃ si ex impia volūtate seruet̃ d̃ bonis cōmunib. ¶ Decimoquinto impugnat̃ ꝓprietas p regulā btī Aug. vbi dicit. Uestes vr̃as sub vno custode habeat̃ vł pluribus ne a tinea ledant̃. Custodiri iubet vestes dicit Hugo ibidē ꝓpter duo. Primo ne p incuriā a tinea ledant̃. Scđo ne frat̃ q̄spiā illā quā hab3 vestē ꝓpriā credat si i ꝓprio loco seruaret̃. puta in camera vel in cista eius. Ad exterminandā enī omnē ꝓprietatē cōsequenter dicit Aug. in reg'la. Nō ad vos ptineat qđ vobis indumentū p tēporū ɔgruentia pferat̃. vtrū illud qđ depo suerat, an aliđ recipiat/ dū tamē vnicuiq̃ p ut opus est nō neget̃. Neq̃ conquerat̃ deterius se accepisse q̄ posuerat. sed magis ꝓbate inq̄t q̄ntū vobis desit in sancto interiori habitu cordis qui p habitu corpis litigatis. ¶ Decimosexto ɔfirmat̃ exterminatio proprietatis expositiōe Hugonis i regule passu. Discamus inq̄t fratres superflua resecare. vt dum qđ opus est nō negat̃ vltra q̄ opus sit a nemine req̄rat̃. Superflua q̄dem est secūda tunica. pfectioni religiōis eu̾āgelice ɔtraria. Math. x et Lu. ix. Neq̃ duas tunicas habeatis Et intelli ge p tunicā vnam quātū sufficit de vestitu p tegumento necessario vni. Supfluum est etiā hm̄oi anhelare ad quod nō possūt ꝑuenire cū salute. Nam in voto paupta. sibi velle abstulit ꝛ posse. Ad semel ꝓ ab latū velle anhelare nō minus ridicłosū est/ q̄ si quis de monacho studeret nō esse monachus/ aut de sterili plificus. ¶ Decimoseptimo ꝯ idem viciū ꝓprietatis ɔdēnat Aug. i regula dicēs. Et sicut pascimī ex vno cellario /sic induamī ex vno vestia rio. Unū ꝛ m̄lta opponunt̃. iiij. metaph. Cū ergo iubeat vnū et ɔmunē vestiarium sequit̃ p locū ab oppositis q̄ phibet ꝓpri um ꝛ singulare multū. Uidete q̄ si votum seruatis regule cū totiens infringitis ꝛ ta3 ꝓp̄sse nō semel sed q̄tidie. Judicate si ex vno vestiario iduimini/ eo modo quo pascimini ex vno cellario. et si que seruatis i vestris cameris vel cistis sub ɔmuni sint custodia/ sicut vinū in penu aut bladū i horreo. Q, si dixeritis pfecto diē negatis ꝛ experientiā oppositā. et ɔtradictoria sil' vera conceditis. Cōtra quos nil amplꝰ disputandū dicit Aris. nisi tales aut i ignē proijcere/ aut excecare. Quia idē est ꝓijcere ꝛ n̄ ꝓijcere illis. excecare et nō excecare. Negare ergo nō potestis q̄n pmissam paupta. fidem violetis. ꝛ ad vomitū reuertimī possessiōis derelicte. ¶ Decimooctauo Augu. necdū cōtentus est ɔmune esse vestiarium aut dona seu munera parentū et amicorū. sed etiā vult esse ɔmunia opa singulorum qđ est maius/ dicēs Nullus aliq̄d sibi operetur sed omnia opa vr̃a in vnū fiant /maiori alacritate ꝛ studio q̄ si vobisipsis faceretis. Charitas enī postponit ꝓpria ɔmunibus. imo ꝓpria nescit. Et q̄nto amplꝰ re3 cōmunē q̄ ꝓpriam curaueritis /tāto amplius vos noueritis in religione pficere. q̄niā ɔmunia curare charitatis est meritorie. sua autē ꝓpria nature reciproce. ¶ Decimonono ꝓbat̃ hoc idē p illđ qđ sequit̃ in regula. Congruū est enī vt q̄ filijs suis i monasterio cōstitutis aliquā ɔtulerint veste3 siue quodlibet aliud inter necessaria deputandū/ illud nō accipiat̃ occulte. sed sit i potestate ꝓpositi. vt in rem cōmunē redactū/ cui necessariū fuerit ꝓbeat̃. Maior autē ꝯ ɔmunitatis videt̃ eē de bonis eccłie ɔmunib/ q̄ de ipsorū parentū donarijs q̄ ex ꝓprio ꝓcesserunt eorū. Ergo si ꝓpriū phib3 in secūdis seq̄tur etiā q in ꝓmis. ¶ Uicesimo ostendit̃ hoc ipm per Hugonē exponētem hūc passum. In cōmuni oīm vita inquit cuiusmodi ē religiōis ɔuersatio nihil licet recipi /nihil occulte retineri. Al's iam nō esset cor vnū et aīa vna si nō essent omnia cōmunia. vbi autē oīa cōmunia nll'a sunt ꝓpria. Dic mihi queso nōne regulam Aug. vouisti/ nōne vitā regularē ꝯm eā tenere pmisisti. nonne oīa p̄dicta dicit eē cōmunia ? Ergo necessario aut illā pmissa3 nō tenes votifragus. aut nihil penes te ꝓpriū habes. al's regularis nō es sed magis irregularis. Cū enī nihil retinet̃/ dic̄ Hugo ꝓpriū. auaricia restrigit̃. inuidia religatur. et omne fomentū discordie supfluum resecat̃. charitas vnanimis ɔnutrit̃. ꝛ paupertas deuota custodit̃. Et dū nō licet terrena retinere cogit̃ amplius celestia cogitare tractare diligere. tāto minus enī supna diligit quis q̄nto magis in infimis delectat̃ ¶ Uicesimo ꝓmo ꝓprietas repellit̃ Hugonis auctoritate. Sūt inquit q̄ ɔuiter turbantur inter fratres cū nō licet donaria retinere parentū amātes seruare munuscula suorū et in ꝓprio delectant̃. Adeo enī sepe inardescūt vilib et paruis istis oblectamētis vt eo3 occasionib solcant turbare ɔcor

diam fratruz/ qđ psuasione diabolica fieri
dubiũ nõ est qui in eo tēptat in q̃ magis se
p̄ualere cognoscit. Propterea diligēter oĩa
terrena calcanda sunt que charitatē frater
nam turbare possunt. vt sit laque⁹ ɔtritus
ꝛ nos liberati sim⁹. ¶Uicesimosecũdo su/
paddit Hugo supdictis ꝙ frater q̃ mun⁹
acceptũ celauerit/furti iudicio cõdemnet.
Parũ d'ti imo certe sacrilegio qđ peius
est. quasi iude sil'is factus pditori. Prodit
eni cõuentũ totũ/cũ rē eius cõmunē eccle
sie de sinu charitatis subtrahit ĩ ppriũ vsũ
Uerius dixerim. prodit seipm cũ retrospi
cit ad abiectũ seculũ. et regulam violat et
votũ. Ergo si furtũ ɔmittis ẜm Hugonē
ẜuando seculare donatiũ /munq̃d erit sacri
legus q̃ de cõmuni sacro ppriũ suuz facit?
In cõmũi dederũt fundatores . et nisi ĩ cõ
muni retinere potes cũ salute. ¶Uicesimo
tercio lauacrũ corporis infirmi ꝛ lotionez
vestiũ curiosam phibet August. in reg'la
fieri ẜm ppriũ arbitriũ fratrũ /sed mag' p̄/
positi /vt etiā si nolit frater faciat iubēte p̄/
posito qđ illi expedit p salute corpis. Et si
velit negante illo nõ faciat vt non obediat
sue cupiditati. Cum g̃ btũs pater Augus.
cum regula /vota /pmissa maximus ꝛ pri
mus sit p̄positus post deũ/regularibꝫ filijs
suis canonicis p̄cipiens in tot locis et passi/
bus oĩa habere cõmunia et in pprio nihil.
sequit ꝙ illi parēdũ est ꝛ nõ pprie lasciuie.
quoniā Hugone teste/nõ ornat nitor cor/
poris aut vestiũ sed morũ. et spũalis ma/
gis q̃renda est mũdicia q̃ȝ corpalis. Si g̃
ppria libido probibet in lotõne vestis aut
corpis ratõe obedientie pmisse que prop/
am abiecit voluntatē/ quare etiā nõ probi
beret pprietas pecunie et iocaliũ repugnãs
voto pauptatis charitatisq̃ fraterne. m'lto
minus rõnabile videt in forēsibus ꝛ alie/
nis ppriũ licere. cuiusmodi sũt fortune. bo
na in cista aut in camera ẜuata q̃ȝ in ppria
corpis sanitate longe magis necessaria. sed
in ista secũda propõa volũtas phibet ꝛ au/
fert vt dictũ ē. ergo simili' ꝛ in p̄ma. ¶Ui/
cesimoquarto arguit p illud in regula Au
gustini de egrotantiũ cura laborantiũ ꝛ de/
biliũ vel senũ /que alicui est fratrũ iniũgen
da vt petat de cellario quod cuiq3 op⁹ esse
pspexerit. Quādoq̃dez ergo necessitate pe
tende sunt de cõmuni cellario. ergo si nõ sit
opus pprio pro necessitate infirmitatis. m'l
to minus tpe sanitatis. ¶Uicesimoquito

arguit p eundē August. ibidē. Siue inq̃t
q̃ cellario/siue q̃ vestibus. siue qui codici/
bus scribēdis p̄ponunt/sine murmure ser
uiāt fratribus suis. Propriũ ergo vestiari
um tolerare aut ppeti est regulā interimere
pmissaz/q̃ cõez statuit mgr̃m vestiarij per
expssum. Cõmunis aũt tollit cũ q̃sq3 p se
curā gerit. et p cõseq̃ns regula corrũpit et
frãgitur videntibꝫ sciētibꝫ et volentibꝫ vo
bis singulis in graue discrimē salutis ani/
marũ vestrarũ. Regula ponit vnũ ɔmunē
vos autē propõs omnes. Dicite g̃ si regu/
lam pmissam seruatis. ¶Uicesimosexto cõ
firmat hoc ipm p illud quod mox seq̃t ĩ re/
gula. Uestimēta (inq̃t Aug⁹) et calciamēta
quādo fuerint indigentibꝫ necessaria dare
nõ differāt sub q̃rũ sunt custodia que po/
scunt. Ubi Hugo. Ministrare debz frat
deputatus ɔmũi vestiario sine murmure.
Caueant ergo fratres ne nimis petāt ĩpor
tune aut supflue. nam q̃cq̃d supfluum est
mortiferũ est illis. Nam vnde paupes eri
mus si penuriam nõ habemus? Attēdāt
ꝙ oblatõnes fideliũ sunt que vestiũt ꝛ co
medũt/vt formident ppl'i peccata portare
Usq3 ergo ad puisionē calciamentoꝝ Au
gustinus nõ descēderet si quicq̃ȝ fratribus
ppriũ cõcessisset. ¶Uicesimoseptimo ɔfir A
matur p illud Augus. in regula. Lites aũt
nullas habeatis inter vos ꝛc. Maximũ au
tem fomentũ litiũ est ppriũ/ que secant in
ter volũtates teste Seneca. Felicē inq̃t di
xerim humanam vitā si hec duo pronoĩa
possessiua meũ et tuuz tollerent de medio.
Et in ep'la. xiiij. Si vis viuere in pace aut
pauper sis aut paupi silis. Rixa autem est
inter cõpetitores. Et eth. v. Brige et dissē
siones sunt institute. Et Boeti⁹ in tercio.
vnde forēses q̃rimonie nisi ꝙ vi vel fraude
a volentibꝫ pecunie repetũtur cupite. Tol
le propriũ de claustro ꝛ lãpades extinxisti
luxurie luxurie rixe auaricie. ceterorũq3 de/
fectuũ ¶Uicesimooctauo arguit p illđ de
regula prope finē. Ut aũt cũcta ista seruēt
dicit Aug⁹. et si q̃d minus seruatuz fuerit
non negligenter p̄tereat/sed emendanduz
corrigēdũq3 curet ab eo q̃ p̄est vobis. Ip
se eni q̃nto loco supiore tanto in piculo ma
iori versat nisi corrigat visus manifestos ꝛ
defectus patentes q̃bus regula corrũpit ꝛ
laceratur in periculũ salutis animaꝝ. quo
niā illius est reddere rationē p oĩbꝫ. Uo/
uit abbas vitā ẜm regulā Augustini. ꝛ silr

fratres. Illa totiens clamat om̄ia esse com
munia vnū cor et animā. nihil habere pro
priū/ ꝯmune vestiariū. ꝛ tn̄ cōtrariū agitur
quotidie. Et quod deteri⁹ est vsq̄ adeo in/
fecit hoc virus cūctos vt neminē consciē/
tia remordeat. nēo ex abusib⁹ vetustate do/
leat/ aut peniteat. quod indiciū est obstina
natōis et irremissiōis ꝑiculū. q̄niam q̄ cō/
scientiā remordentē nō habz/ mime peni/
tet. si nō penitet fecisse nō dolet. si nō dolet
nō conterit᷑. quod nō conterit᷑ nō confitet᷑/
nec absoluit᷑ vsq̄ in finē vite. Discrimen h̄
cōmune est. sed tamē primo capitis. ꝛ cōse
q̄nter mēbrorū. capitis quia regulā ꝓmis/
sam nec seruat nec seruare cogit iuxta voca
tionis officiū. cuius est s̄m Augu. corripe
inquietos. cōsolari pusillanimes. infirmos
suscipe. et patientē ad om̄es fore. Mēbro/
rum autē quia nō tenuerūt ꝓmissam regu
lam/ pudet dicere sed veritas vrget ne i fer
mentū phariseorū descendat᷑. verēdū ē ho/
die de quo Matth. xxiij. scribit᷑. Ue vobis
ꝛc. qui decimatis mentā. anetū. ciminum.
ꝛ reliq̄stis que grauiora sunt legis iudiciū
misericordiā et fidem. Si breuis ꝓducit᷑
et longa corripiat᷑. si in notula cantus. si i
lectura vocabulo titubat᷑. si rūpitur leuiter
silentiū. si cerimonie reuerentiales nō s̄uan
tur. si vestes indecenter compte. si ceterisq̄
minimis defectus modic⁹ cōmittat᷑/ corri
gitur diligēter. Que aūt maiora sunt et in
corpe regule ꝓmisse expssa tā freq̄nter vo/
tāq̄ tria cōcernentia. cuiusmodi sunt sup/
bia rancor. ꝯmesatiōes. luxurie. proprietas.
auaricia. p̄ciose vestes. vasa argentea in ca
mera/ ceteres q̄ curiositates ꝓh dolor negli
gūtur. Tales increpās christ⁹ p̄latos vbi
supra. cecos cecorūq̄ duces appellat/ de/
B glutientes camelū et culicē excolātes ¶ Ui
cesimonono ꝯcludit᷑ ꝑ regule calcē in q̄ dic
August. Ut autē in hoc libello tanq̄ i spe
culo possitis suspicere/ ne ꝑ obliuionē ali/
quid negligatis semel in septimana vobis
legatur. Et vbi vos inueneritis q̄ scripta
sunt facientes. agite gratias deo bonoꝝ om
niū largitori. Ubi autē sibi q̄cunq̄ vestrū
videt aliq̄d deesse/ doleat de p̄terito/ caue/
at de futuro. orās vt ei debitū dimittat᷑ et
in temptationē non inducat᷑ amen. Ideo
autē legit᷑ dicit venerabil' Hug. et legi p̄ci/
pitur ab Aug. septimanatim vt memorie
teneat᷑ ꝛ obseruet᷑ diligenter. Ex q̄ igit᷑ regu
la beati patris Aug. vobis speculū est o re

gulares/ tam frequēter vobis corā facie p̄/
posita/ quō trabem in oculo vestro nō vi/
detis qui festucā videtis in alieno. Trabes
eni vt dicit Chriso. sup Matth. est pecca
tum cleri. festuca aūt seculariū. Ut cuncta
seruent᷑ dicit Aug. que in regula sunt reg'la
legatur/ et minus obs̄uatū nō p̄tereatur sz
corrigat᷑. Quo animo ergo tāto tēpore dis/
simulatis p̄terire cōmune vestiariū vt idu
amini ex vno vestiario/ sicut vescimini ex
vno cellario. Negare nō potestis q̄n h̄ vo/
to ꝓmiseritis solēni qđ in regula legit᷑ q̄ti
die tot in passibus et locis. Ante votū (di/
cit Augu.) liberū erat reddere. sz necessariū
saluti post votū. Uoto nāq̄ cōsilia vobis
facta sunt p̄cepta et libera necessaria. Ali/
quādo ergo dolendū est de p̄terito ꝯmisso
et futuꝝ cauendū. vt sitis factores verbi ꝛ
nō auditores tm̄ Iaco. i. Quoniā si q̄s au
ditor est et nō factor compabit᷑ viro cōside
ranti vultū natiuitatis sue in specło. Con
siderauit ei se ꝛ abijt ꝛ statim oblitus ē sui/
ipsius. Sic est audire quotidie in reg'la le
gi (si tamen legat᷑) q̄ vocati estis ꝛ congre/
gati vt vnanimes habitetis i domo/ q̄ cor
vnū et anima vna ꝛ om̄ia sint generaliter
ꝛ vniuersaliter cōmunia. et nō dicat᷑ aliq̄d
propriū. Qꝫ etiā donariū aut paternū mu
nus vel littera nō seruet᷑ sed prohibeat᷑ in
cōmuni. q̄ vestes sub vno cōmuni custo/
de habeant᷑. q̄ induami ex vno vestiario si
cut vescimini ex vno cellario. q̄ nullus si/
bi aliquid operet᷑/ sed omnia opera in vnū
fiant. quia q̄nto plus cōmune q̄z propriū
curatur/ tanto amplius in religiōe profici
tur. Qꝫ charitas que sua sunt non querit
sed postponit ꝓpria cōmunib⁹. Audire in
quā hec sed nō facere audire p̄ꝫ est aut sci
re regulam/ nisi facere sequat᷑. Seruare de/
niq̄ obedientiam ꝛ castitatez nō sufficit si
paupertatez ꝛ abiectionē paupertatis ne[illegible]
teris. q̄m apostolo Iacobo testante. Qui
in vno offendit/ factus est omnium reus.
Quinimo/ q̄to crebrius ꝛ sepius auditis
ꝛ non impletis/ tanto culpabiliores estis.
Quoniam. ij. Petri. iij. dicit᷑. Melius erat
viam iusticie nō cognoscere/ q̄z post agnitā
retrorsum conuerti. Legitis ergo in ruinā
vestram/ nisi vos preparetis ad emēdatio
nem/ neq̄ regulares vocari meremini. aut
habitum eoꝝ gerere. seu de eoꝝ bonis ne/
cessaria vite sumere in tra intentionem fun
datoꝝ/ nisi regulam obseruetis ꝑ viribus

amodo in futurꝫ. de pteritis penitentiã agē
tes. Donet autem dñs vt verbis vtar Au/
gusti. vt obseruetis hec omnia ꝓpriũ abiĩ/
cientes vt vouistis. quicũq3 regulares est3
tanq3 cõcordie ⁊ pacis aduersariũ. ¶ Vos
quoq3 qui pestis ꝑ dei misericordiã cogi/
tate animo. deuia reducere et obliq̃ in dire
ctũ. neq3 dissimuletis vlterius Nõ est eñ
grandis differētia vtrꝫ letu3 inferas vel ad
mittas ait Symachus papa ⁊ Innocen/
tius. Error cui nõ resistit approbatꝛ ⁊ veri
tas si non defenditꝛ opprimitꝛ. Ezechielis
xxxiij. Sanguine3 eius de manu tua req̃/
ram. ¶ Hec de pma parte sufficiãt in qua
ꝓprietas regule beati Augustini visa est re
pugnare. In scd'a pte videndũ est qualiter
ꝓprietas impugnatꝛ ꝑ sacrã scripturã ⁊ ca/
nones tã autoritatibꝫ q̃3 exemplis.

Incipit secunda pars huius tractatus.

C
r Eligiosoꝝ status dicit sanctus
Tho. scd'a scd'e. q. clxxxiij. est pfe
ctoꝝ sicut ⁊ epõꝝ. Probatꝛ auto/
ritate saluatoris Math. xix. Si
vis pfectus esse vende omnia ⁊c. Et Luc.
x. Maria optimã partē elegit. Ad vitam
eternã ingredi volentibꝫ necessaria sunt p̃
cepta. ad pfectionē consilia. Hoc idem di/
cit Dionysius in. v. ⁊. vi. capitulis celestis
hierarchie. monachos vl' theopētas. i. deo
famulãtes pfectos vocans. Conformiter
etiã Paulus ad Col. iij. Sup omnia cha
ritatem habete/que est vinculũ pfectionis.
Vnũquodq3 eñ pfectum est/cũ suo ꝯiun/
gitꝛ fini/q̃tũ possibile est. hoc aũt est ꝑ cha
ritatem. i. Joh. iiij. Qui manet in charitate
in deo manet ⁊ deus in eo. Et Dionysius
de diuinis nominibꝫ. Extasim est faciens
diuinus amor trãsponens totaliter aman/
tem in amatum. sane tñ intelligendu3. To
tum eñ ⁊ pfectum totalitate diligibilis nõ
diligitꝛ nisi a seipõ deꝰ totalitate diligentis
anime nisi a beatis. hoc ē toto affectu. semp
in deum tēdere/sed bene totalitate viatoris
qui in affectu nihil habet nõ solum repug/
nans charitati/quod ē peccatũ. quoniam
hoc etiam incipiētibus ⁊ ꝓficientibꝫ cõue
nit. sed etia3 impeditiuum eius vt sunt sol
licitudo. cura tempaliũ. possessiones diui
tie. ꝓpria voluntas coniugiu3 ⁊ hmõi que
abijciuntꝛ religionis voto. Nam teste Au/
gustino. venenum charitatis ē cupiditas.

Hinc in collationibꝫ patrũ inquit abbas
Moyses. Ieiunia. vigilie. meditatio scrip
turarum/nuditas ⁊ ꝓuatio facultatũ. nõ ꝑ
fectio sed pfectiõis instrumēta sunt. nec in
ipis ꝯsistit discipline finis/s3 ꝑ illa deuenitꝛ
ad finem. q2 nõ omnis religiosus pfectus
est/sed tñ pfectũ habet statum. ¶ Precepta D
remouent q̃ charitati sunt cõtraria. cõsilia
aũt impedimēta actus eius. Dicit Augu/
stinus i enchiridiõ. Quecunq3 mãdat deꝰ
quoꝝ vnũ est/nõ mechaberis. et quecũq3
nõ iubet sed ammonet petiꝰ cõsilio. quoꝝ
vnũ est. bonũ homini mulierē nõ tangere.
tũc recte fiunt cũ ad charitatē ordinantur
quia mox vnitꝛ quis deo. i. ad Thimo. vij.
Finis precepti charitas Precepta (vt ait
Hierony. ad Demetriadē virginē) et phi
bitiones de necessitate sunt salutis. vt cole
re deũ et sabbatũ. nõ occidere. nõ mechari
⁊c. quia mala ꝓhibentꝛ et p̃cipiũtur bona
ꝑ illa. Sed consilia de cõcessis sunt et lici
tis. vt est libertas volũtatis. vsus carnis
in cõiugio. possessiones ⁊ diuitie. i. Cho/
rin. vij. De virginibꝫ dñi preceptũ nõ ha/
beo/consiliũ autē do. Ab hoꝝ abstinentia
voto se astringit religiõis pfectio. quo pfe/
ctius vacetꝛ deo ad augmentũ meritoꝝ/ vi
ctoriã temptationũ. et maiorē vnionē cum
deo. Hinc Isido. de sũmo bono. Recede/
re inquit bonũ est corpore/sed lõge melius
voluntate. Et Ant. in libro de sitiudinibꝫ
ponẽs de homĩe vlceribꝫ et arenulis pleno.
qui se ligari facit vt secetꝛ ⁊ sanetꝛ. Et Greg.
sup Ezechielē. Sicut holocaustũ est pfe/
ctius legis sacrificiũ. quia totũ incēditꝛ. sic
qui nihil reseruant sed sensum linguã atq3
substantiã omnipotēti imolant solēni vo/
to vt deo totaliter se mãcipent pfectiorē ha
bent statũ cuiusmodi est religio. Finis si/
q̃dem religionis pfectio charitatis. cuius
sunt impedimēta tria q̃ abijciũtꝛ voto. lib/
tas sui. possessiones et diuitie. ⁊ carnis vo
luptates/licite secularibꝫ et ꝓhibite religio
sis. quatinus ꝑ abstinentiã hoꝝ ꝓmissa3
operã dent charitati pfecte. Cõfirmatꝛ id/
ipm a sancto Tho. vbi sup̃. Status inq̃t
religionis est quoddã exercitiũ ⁊ discipli/
na qua ad pfectũ itur charitatis. Ad h' au
tem necessariũ est ab amore mundialium
affectũ diuertere. vt patet ꝑ Augus. li. x. cõ
fessionũ. Minus te amat (inq̃t) dñe deus
q̃cunq3 p̃ter te aliq̃d amat. Et Math. vi.
Nõ potest3 deo seruire et mãmone. Et Jo/

hannes in canonica. Fratres nolite dilige re mundū rē. Quoniā qui diligit mūduz non est charitas dei in eo. Et Greg. i ome. Tanto inquit quisqȝ minus supius dili git q̄nto magis inferius delectat. Amor ḡ siue concupiscētia carnis et oculorū et sup bia vite ꝑpediunt pfectionē charitatis dei et ꝓximi trahuntqȝ hoīem inferius. Sed ꝑ oppositum paupertatis votū castitatis q̄ȝ et obedientie tendit sursuz in deū. veluti ni E bil inferius habens quod delectet. ¶ Pau ptatem cōmendauit christus caput eccle sie nascendo. Luce. v. quoniā a paupe ma tre virgine nascit̄ in stabulo. pannis inuol uitur et inclinat̄ in p̄sepio. In omni deni qȝ vita sua relucet paupertas. Nihil posside re in ꝓprio cōmendat vetus testamentum Nume. xviij. dicit dn̄s ad aaron. In terra eorū nihil possidebitis nec habebitis ptem inter eos. Ego pars et hereditas tua i me dio filiorū israel. Nimis auar⁹ est (dic̄ Au gustin⁹) cui non sufficit de⁹. Et Hierony. Dn̄s cum istis infimis pars fieri dedigr̄. Et Ambro. Hi apti sunt ad regnū celorū qui nullis cupiditatibꝫ occupāt̄/sed ad fu tura festināt ꝓmissa vite celestis. Et Gre. Illic cupit animus assistere vbi se sperat si ne fine gaudere. Et ad magna premia pue niri non potest nisi ꝑ magnos labores. Si ꝓpter te dn̄s sue renunciat matri cū dicit. que est mater mea et q̄ sunt fratres mei: cur tu dn̄o tuo cupis anteferri: Unde iuueni q̄renti quo pacto vitā haberet eternā. Re spondit veritas. Si vis inq̄t ad vitam in gredi serua mandata. Rursus dicēte iuue ne. Hec omnia feci a iuuētute/adiecit. Si vis pfectus esse vade et vende omnia que habes ⁊ da paupibus. et seq̄re me. Hoc sū mope claustralibꝫ notandū. Non enim ait dn̄s. manduca. quiesce. dormi. fruere deli cijs et honoribꝫ mūdi. thesauros habeto. vasa argentea. iocalia rē. sȝ dicit. vēde oīa. non partem sicut Ananias et Saphira. sed om̄ia tua supple que habes iusto titu lo. Nec ait. da ꝓximis sed paupibus. Nec attendendū dicit Aug. quibꝫ monasterijs aut īdigentibꝫ hoc feceris quoniā omniū christianorū res vna publica est. Audiāt paupes et letent̄ que sit pars hereditatis eo rum. Beati (inquit christus) paupes q̄niā ipsorū est regnū celorū. Econtra Paul⁹. i. ad Thimo. vi. Radix inquit oīm malorū ē cupiditas. Hac cupiditate plus habēdi

q̄ȝ opus est s̄m glosam magistri et diabol⁹ cecidit de celo in infernū. et parentes no stri primi de padiso in exiliū. In greco au tem habet̄. radix omniū malorū philargi ria. i. amor pecunie. Scribit̄ etiam Eccl'i ꝑ. Auaro nihil est scelesti⁹. Et ap'ls vbi su pra. Quam q̄daz inq̄t appetētes errauerūt omnino a fide christū deserentes. quia in duobꝫ locis non pōt affect⁹ noster partiri desideriū suum. Breuiter diuersis in locis sacra scriptura laudat et approbat volūta riam paupertatē In religiōe ergo que est do mus dei abūciēda est omnis negociatio et ꝓprietatis possessio. Non sit (inq̄t Hiero nymus) in domo oratōis negociatio. non possessionū amor. nō cupiditas ne ingredi atur iesus iratus speluncaȝ latronū et mē sas subuertet vendentium in hora nouissi ma mortis. Multi (inquit Orige.) sunt in domo dei q̄ est eccl'ia nō sp̄ualiter vt ꝓmi serunt viuētes/sed carnaliter magis. vēdē tes et emētes q̄ rarius oratōi debite vacāt secularibꝫ intenti et dediti negocijs

F Hactenus ꝓprietas collisa lapidi b bus sacre scripture. supest eam per canones sacros impugnare. extol lendo voluntariā paupertatez. ¶ Clemēs q̄r tus. epi. q i dulcissimis rē sic dicit. Cōmu nis vita oībꝫ necessaria est fratres. maxime his q̄ deo irrep̄hēsibiliter cupiūt militare. ⁊ vitam ap'lorum imitari. Cōmunis eniȝ vsus omniū que in mūdo sunt oibus esse debuit. sed ꝑ iniquitatē alius dixit hoc esse suū. alius istud. et sic inter mortales orta ē dissensio. Deniqȝ grecorū q̄dam sapientissi mus omnia cōmunia esse amicorum dixit Et sicut aer ait aut lux solis diuidi nō pōt aut mediari. ita nec cetera quecūqȝ omnia que data sunt omnibꝫ ex natura. Propt̄ q̄d dn̄s ait ꝑ ꝓphetam. Ecce q̄ȝ bonum et q̄ȝ iocūdum habitare fratres in vnū. Et apo stoli cōmunem in vnū duxerūt vitaȝ. Qm̄ vt in eorū actibus dicit̄. multitudīs credē tium erat cor vnum et aīa vna. nec q̄sq̄ȝ aliq̄d dicebat suum. nec erat egens int̄ eos Omnes qui domos vel agros possidebāt venditis illis offerebant p̄ciuȝ ante pedes ap'lorū. sicut q̄dam vestrū cognouerūt ⁊ vi derunt nobiscū. Ananias autē vir auster⁹ et Saphira vxor eius qr mentiti sunt no bis p̄sentibꝫ corruerūt. Sequit̄. Quapro pter vobis cauēda mādam⁹ ⁊ vobis obe dire p̄cipimus doctrinis apostolorū ⁊ ex

emplis. vt ab apostolicis regulis nō discedatis/sed cōmunē vitā ducentes adimplere satagatis. ¶ Ibidem statim allegaī post Hieronymū ad Nepocianū. Clericus interptef vocabulum suū/ et esse nitaī qd dicitur. cleros grece sors est latie. quia dñs pcius/ et de sorte dñi sunt. Talis ergo esse debet vt possideaī a dño et possideat ipe dominū. Q; si quippiaz pter dñm possideat pars eius nō erit dñs. Verbi grā. si auz/ si suppellectile/cū istis ñ dignaī dñs fieri pcius. Hinc leuita nō accepit ptē in terra sic cetere trib. ¶ Ambro. ꝯsequēter de fuga seculi hoc in loco inducit. Cui ait portio est deus nihil curare dz nisi deū. ne alteri⁹ necessitate et solicitudine impediaī. ¶ Augustinus in eodem loco. Nolo etc. Duo res in vobis pollere debēt. ꝯscia. s. et fama. Cōscientia ē necessaria tibi. fama pxio tuo. Sequitur paulopost. Nulli lz in societate nr̄a aliquid habere ppriū. Et si q̄ habuerint faciunt qd nō lz. Sequiī. Qui hñt ppriuz vel habere volūt aut de pprio viuere ꝯ pceptū nō mecū manebunt in socialē vitā. Malo

B habere claudos q̄ plāgere mortuos. ¶ Ex ꝯcilio Lateranēn. extra. c. ij. de sta. mona. Monachi nō pcio recipianī in mōasterio nec pmittanī habere peculiū. Peculiū habere vt dicit magr̄ Gerardus magnus in tractatu de pprietate monachoz. nō est habere pncipale dñiū in re ipa/ sz vt seru⁹ sub dño/sub prē filius/sub abbate monachus ex licētia ipoz sub qb sunt. Et tñ h nunq̄ monachis ꝯcediī fm glo. Inno. q̄ ē lucerna iuris nisi p adiūcta administratiōe. vt si fuerit vestiarius/elemosynarius/ vl' thesaurarius. vl' hmōi cōe hñs officiū. deseruiēs vtilitati cōi ecclie. vt fideī sit et prudēs dispensator nō querens que sua sunt/ sz q̄ omniū. Qui aūt peculiū habuerit nisi ab abbate fuerit ei p iniūcta administratiōe permissum a cōione pueī altaris. Et q̄ in extremis cum peculio fuerit inuentus et digne nō penituerit/nec oblatio pro eo fiat nec inter fratres habeat sepulturā. Quod de vniuersis religiosis pcipimus obseruari. Abbas aūt qui diligēter ista nō cauerit/officij sui iacturā nouerit se incursuz. ¶ Cōsequēter Clemēs. iij. paulopost sup quodā canonico regulari q̄ in articulo mortis agēs lz a pore suo monitus /pprium qd contra regulam latēter habuerat noluit resignare/ et sic diē clausit/ et fuit īter fratres traditus sepulture. Et infra. Inquisitōi tue respondemus q ille canonicus nō tm̄ fuerat xpiana sepultura puandus. verum etiā si sine maximo scandalo fieri potuit de ipa pijci dignus est ecclesia. ¶ Item ibidem Inno. iij D abbati et ꝯuentui Sublatēn. Cuz ad monasterium etc. firmiter inhibemus ne quis de cetero monachoz lineis camisijs vtaī. Prohibemus districte sub attestatōe diuini iudicij ne q̄s monachoz ppriū aliquid possideat. sed si quis aliq̄d ppriū habet totum incontinēti resignet. Et infra. Si proprietas etc. apud quenq̄ inuenta fuerit in morte ipa cū eo in signum pditionis extra monasteriū i sterq̄linio subterreī. fm q beatus Grego. in dyal. se narrat fecisse. Unde si quicq̄ alicui fuerit destinatū/nō presumat illud accipe. sed abbati aut pori aut cellerario assigneī. Sequiī i fine. Nec esti met abbas q sup pprietate posset cū aliq̄ monacho dispensare. quia abdicatio pprietatis sicut et custodia castitatis adeo sunt annexa regule mōachali vt circa eā nec sūm⁹ pontifex possit licentiā indulgere. ¶ Q; autē votū solēne religiōis indispēsabile sit patet Leuiī. vlti. vbi diciī. Q; semel sctificatū est dño nō potest in alios vsus ꝯmutari. Nec facere pōt platus q̄n deo ꝯsecrat⁹ p votū religiōis obligeī ad hoc qd vouit.

¶ Idem sentit Bern̄. in li. d pcept. et dispēsatōe. quicq̄d ait in spūalib in regula ē traditū in manu nō relinq̄tur abbatis. Et paulo post. Neq; eni abbas sup regulā est cui semel etiā ipe spontanea pfessiōe se subiecit et deuouit. ¶ Uotum etiā paupratis indispensabile ostēdit sctūs Tho. scda scde. q. lxxxix. Grauius eni ait est q̄ piuriū votuz fractū. ex eo q deo soli votū fit et pmittiī. Iuramentū autē deo et homib. Secundo quia votū obligat ex fidelitate reddēdi deo pmissum. Iuramentū vero ex reuerentia veritatis que est ipe. Grauior est autē infidditas q̄ irreuerētia. ergo etc. Et ꝯfirmatur p eundem in eodē libro in materia de voto/vbi diciī. q si votū fiat solēne etiā d impossibilib. verbi gratia. pegriatio egrotis. elemosyna paupib/et hmōi. nihilominus debet semp haberi pmptitudo voluntatis/quotiens occurrit memorie. et facere quod in se est. ¶ In his etiā que p se mala sunt et bene fieri nequeūt/dispensatio non cadit fm Bern̄. in epl'a ad adā monachū. et in lib. de pcepto et dispensatōe. cuiusmo

di est habere propriũ monacho/qui ad nõ
habendũ se astrinxit per votuz religionis.
Propriũ inquit possidere homini seculari
licitũ est. monacho autẽ purũ malũ. Nam
vbi ꝓprietas ibi singularitas. vt dic̃ Ber.
ad carthuſ. vbi singularitas ibi angulus.
vbi angulus ibi sordes. vbi sordes ibi ru/
R bigo et diuisio. ¶ Benedictus. xij. Illis in
quit quibꝫ incũbit onus de vestiarijs cal/
ciamentis et alijs corpis necessarijs ꝓui/
dendi statuimus vt hoc decẽter faciãt tpe
congruo iuxta suppetentiã facultatũ ⁊ cõ/
ditõem regionis. Et seqtur modus. Et il/
lud quod erit dandũ singulis canonicꝭ ꝓ
vestiario taxetur in annuali. Non est intel/
ligenda hmõi taxa in pecunijs dãdis cui/
libet singillatim/sed magis ſm lr̃am regu/
le magistro vestiarij q̃ debꝫ ista ꝓuidere in
ↄmuni ꝑ om̃ibꝫ illis inq̃ꝫ quibꝫ incumbit
onus de vestiarijs et calciamẽtis ⁊c̃. Nam
distributa cuilibet portione pecunie vt isti
falso opinanẽ/seqtur ꝙ nulli incũbit onus
ista ꝓuidendi in cõmuni ꝑ singulis. Est h̃
de anathemate hiericho aliq̃d cũ achor ref/
re. Achor. i. ꝑuertens ꝓmissum votũ. tria
de anathemate ꝓhibito cõtra deũ furatur
regulã aureã/palliũ coccineũ et trecẽtos ar
genteos. i. propriã voluntatẽ. carnis volu
ptatem et diuitias seculi. Tot enĩ modis
religionis frangiẽ sacramentũ sed non ẽ ta
cenda punitio huic sceleri iflicta. Mox ei
derelicti sunt filij israel a dño et ꝓstrati ab
hostibꝫ vrbis hay. i. a vicijs cũctũ deducti
in ꝑcipitiũ morũ. Cum autẽ fleret Josue
stragem istã. ait dñs illi. Peccauit populꝰ
israel et ꝑuaricatus est pactũ meũ. tulerũt
q̃ꝫ de anathemate et furati sunt et mẽtiti/ ⁊
abscõderũt inter vasa sua. nec poterit stare
ante hostes suos qꝛ pollutus est. Et ñ ero
vltra vobiscũ donec conteratis virũ q̃ hu
ius sceleris reus ẽ. In quo innuiẽ ꝙ domi
nus ĩ totã eccl'iam irascitur propter vnuz
ꝓprietariũ/vt dicit autor sũme viciorũ. ꝓ/
pterea ꝑsequendus ẽ talis ne ꝓpter vnum
ceteri patianẽ omnes. Quoniã vt ait apl's
ad Roma. i. Qui talia agunt scelera supple
ꝑus enũerata digni sunt morte. nõ soluz q̃
faciunt sed qui cõsentiũt facientibꝫ. lxxxiij.
di. dicit Symachus papa in decretꝭ. Nõ
est grandis differẽtia an letũ inferas vl ad
mittas. Et Inno. ibid Error cui ñ resistiẽ
approbaẽ. Piꝰ etiã papa. Quid ꝓdest suo
errore nõ pollui qui ↄsensum ꝑstat erranti

Et Ambro. in li. de patiẽtia inq̃t. Qui a so
cio si potest iniuriã nõ repellit tantus ĩ vi/
cio est quantus ille q̃ facit. O formidãda
sentẽtia religiosis q̃ sequiẽ Josue. vij. Ana
thema. i. ꝓprietas in medio israel ẽ. id ẽ cõ
templatiuorũ. Non poteris stare corã ho/
stibꝫ tuis donec ↄteraẽ q̃ contaminatꝰ ẽ h̃
scelere ⁊c̃. Sequiẽ in fine capituli. Et lapi
dauit achor omnis multitudo filiorũ isrl'
⁊ cuncta q̃ contulerat de anathemate igne
ↄsũpta sunt. Potius ꝓprietariꝰ in seculo
conteraẽ lapidibꝫ correctõis ⁊ cremeẽ faci
bus charitatis et zeli dei q̃ꝫ post mortẽ sup
plicũs dissimulãdo deputeẽ ethnis. ¶ Scri L
bitur ad ꝓpositũ. ij. Macha. xij. ꝙ cuz cor
pora que ceciderãt in bello contra gorgiã
ydumeũ post diẽ septimũ iudas paret se/
pelire inuenit sub tunicis occisoꝝ de dena/
rijs idolorũ qui apud Janiã ceperãt ↄtra
legẽ. et eos cõperit corruisse ob hãc causã.
Si ergo iudeis viris popularibꝫ tam gra
uis vltio cõtigit ꝑ acceptis semel et retẽtis
ↄtra legem eoꝝ denarijs. q̃d ꝑfectis viris
fiet trãsgressione votoꝝ solẽniũ. nec semel
sed ꝑ totam vitã eorũ. ¶ Apostasia q̃dam ẽ
(dicit autor sũme viciorũ) ꝓprietas mõa
chorũ maior q̃ꝫ relinquere habitũ aut exi/
re metas eccl'ie ꝑter ꝑlati licentiã. qꝛ paup
tas voluntaria magis est de substãtia reli/
gionis q̃ꝫ habitꝰ. Religio enĩ ordinaẽ ad
ꝑfectiõem charitatis q̃ est amor dei vsq̃ꝫ ad
ↄtemptũ sui. Habere ergo propriũ vt dicit sã
ctus Tho. scd'a scd'e. q. clxxxvi. ar. vij. repu
gnat ꝑfectioni religiõis. Uolũtaria paup
tas pacis ẽ fundamẽtũ. vt dic̃ Aug. in lib.
xix. d ciui. dei. Inter frẽs inq̃t ↄcors ⁊ ami
ca ↄsonãtia charitatis fraterne/cũ nihil ha/
bet vnꝰ q̃d nõ oẽs. E cõtrario int ꝓpetari
os rixe q̃tidiane. inuidie. susurratio. detra/
ctio. nulla pax. nulla charitas. nulla salus.
opiniões ⁊ brige. adeo vt q̃cq̃d placꝫ vni
displicꝫ alteri. Hinc scissure ⁊ discordie. in
eq̃litates ĩ habitu ⁊ victu. hic abiecte. h̃ cu
riose induiẽ. hic vt dñs/ille vt seruꝰ. hic vt
paup/ille vt diues ĩcedit. hic esurit ille ebri
us est. hic aurũ cõtra votũ possidet. ille de
bitis multis obligaẽ. et oĩa dilapidat ⁊ ex
pendit. Et sic fraudaẽ intentio fundatorũ.
ↄtẽniẽ eccl'ie institutio. vilipendiẽ euãgeli/
ca instructio. negligiẽ ꝓpa salus. ⁊ lumen
ꝑfecte religionis quondã in eccl'ia radiãs
ꝑ maiori ꝑte modernis tpibꝫ ꝓh dolor ob
scuraẽ ne dicam extinguitur. Et hec de se/

cundo membro dicta sunt.

Incipit tercia pars
huius tractatus

D Xcussis vtcunq telis duobꝫ ex
e pharetra incultius q̄ exposce-
ret ordo et dignitas materie. su-
pest accedere ad terciū quo pro
viribꝫ refellende sunt ꝓprietarioꝝ obiectō-
nes. ¶ Primo siq̄dem loco quoddā pallia
mento fallere videnł / dicentes vestiariū n̄
esse ꝓpriū sed magis ꝓcuratio. qđ abusio
est nois. Nam ꝓcurare ē curare ꝓ alijs. ꝓ-
ꝓetarius autem ꝓ se solo curat. Itē procu
rator vestiarij ꝑ regulā dicił esse cōmunis
ꝓ oībꝫ. isti aūt ꝓ se tm̄. In q̄ ꝯrianł regule
necnō et voto paupertatis. In Deut. xxiij.
ca. scribitur. Cum votū voueris dn̄o deo
nō tardabis reddere. q2 requiret illđ domi
nus deus tuus. Si moratus fuerꝭ redde-
re imputabił tibi in peccatū. Et paulo pꝰ.
Quod semel egressū est de labijs tuis ob-
seruabis ⁊ facies sicut ꝓmisisti dn̄o ⁊c̄. Et
Malachie. i. Ad vos o sacerdotes q̄ dspi
citis ⁊c̄. Et infra. Et offertis sup altare me
um panem pollutū. Et paulopost. Non ē
mihi volūtas in vobis / dicit dn̄s exercitu
um. ⁊ munus nō suscipiā de manu vestra.
Sequił in fine Maledictus dolosus qui
habet in grege suo masculū et votū faciēs
imolabit debile animal. Masculū vouit
dn̄o regularis cū paupertatē desponsauit. sꝫ
debile reddit q̄ adhuc seruat ꝓpriū. ¶ Irri
dere ne est Augustinū prēm dicentē in ex-
ordio regule. Hec sunt q̄ vt obseruetis ꝓci
pimus ⁊c̄. Et sequił. Et non dicatꝭ aliq̄d
N ꝓpriū. ¶ Secūdo obijciūt ꝯsuetudinē tā-
to tēpore / et a ꝑsonis tā discretis ⁊ eruditꝭ
⁊ in tot mōasterijs obseruatā. Quibꝫ respō-
det regula iuris dicēs. q possessor malefi-
dei nullo tpe ꝑscribit. Et Augꝰ. in enchiri.
lxxxvi. Nris ait tēporibꝫ multa mala ita in
aptam consuetudinē deuenerūt vt aut par
ua aut nulla esse credanł / que magna atq
horrenda sunt. vsq adeo vt non solū nō oc
cultanda. verūetiā ꝑdicanda ⁊ diffaman-
da videanł. Item idem sup illud ad Gal.
Timeo ne forte sine causa laborauerim in
vobis. exclamare inquit ꝯpulsus suꝫ. Ve
peccatis hominū. quia sola iniusta exhor-
rescimus. Usitata vero ꝓ q̄bus abluēdis
filij dei sanguis effusus ē. q̄uis tā magna
sint vt oīno claudi contra se regnū dei faci

ant / sepe videndo om̄ino tolerare ⁊ sepe to
lerando etiā facere cogimur. ¶ Itē in s̄mo O
ne quarte dn̄ice aduentus Nolite inq̄t pec
cata cōtemnere in quibꝫ forte iā consuetu-
dinem fecistis. Omne eni peccatū consue-
tudine vilescit. et fit homini quasi nullum
Ilico vt obdurwit iā dolorē ꝑdidit et pu-
tre est nec ampliꝰ dolet. quod autē nō dolꝫ
non ꝓ sano habendū est sed magis ꝓ mor
tuo cōputandū. Cum vlcus pungił ⁊ do
let / aut sanū est aut adhuc spem habꝫ sani-
tatis. Cum aūt pungił ⁊ nō dolet ꝓ mor-
tuo habendū est. et de corpe ꝑscindendum
Dicant igił ꝓꝑetatis defensores q̄ vouerīt
paupertatem an cōsuetudo ista eos excuset.
¶ Sed dicent forte q papa vel eccl'ia cum
eis sup hoc dispensauit. Audiant papam
Innocentiū expsse dicentē. Abdicatio in
quit ꝓprietatis sicut et custodia castitatis
adeo est annexa regule mōachali vt nec sū
mus pōtifex possit circa eā dispēsare. ergo
a fortiori nec generale capitulū ordis / nec
abbas potest indulgere licentiā. cum papa
lis potestas excedat omnē potestatē inferi
orū post christū. vt habeł. xcij. di. cypanꝰ
⁊. xij. non decet. ¶ Qꝫ autē votū hoc nō ser P
ueł mltis i locꝭ a plibꝫ ānis etiā magnis vi
ris nō excusat sꝫ magis aggrauat. Inoleuit
aūt h̄ ex negligētia ꝑlatoꝝ i salutꝭ eoꝝ ꝑicu
lū. Nihil magꝭ dissonū rōi q̄ habitū ordis
gerere extiꝰ i ocul' hoim ⁊ statū ꝑfectōnis
simulare. interiꝰ aūt vota saluti necessaria i-
frigere. Rōnabil' ē cōis ꝯsuetudo q̄ a iure ꝓ
bał dic̄ Io. i sū. ꝯfes. li. ij. ti. vi. Et quā ro-
mana eccl'ia s̄uat aut ꝑcipit s̄uādā. Irrō-
nabil' autē vl' iniq̄ nō ꝑscribit. Inno. dic̄.
q ratōnabil' illa dicił q̄ nō obuiat canoni
cꝭ istitutꝭ. aut quā ius sustinet. Irrōnabil'
aūt q̄ ꝯ canonū istituta ⁊ a iure iprobał cu
iusmodi ē ꝓꝑetas int̄ rligiosos. Ait ei Gre.
cuidā epo. Si ꝯsuetudinē opponis tibi ē
aduertēdū q dn̄s i euā. Io. xiiij Ego sū ꝟi
tas / nō ait. Ego sū ꝯsuetudo. Qm̄ cypani
martyris snia ē q q̄libet ꝯsuetudo q̄tauis
vetustate vulgata sp ē ꝟitati postponēda.
⁊ vsus ois ꝟitati ꝯriꝰ abolendus ē. Cōsue
tudo q̄ꝫ sine ꝟitate vetustas ē detestabilis
erroꝝ. Frustra ḡ cū hic abusus ꝓprietatis
euāgelioꝝ. canonū. ⁊ sctōꝝ patꝝ auctorita-
tibꝫ reprobał ꝯsuetudo dī. sꝫ magis vsita-
ta culpa dꝫ vocari / q̄ obligat mentē ponde
re suo. vt ait Greg. i. iiij. mora. vt neq q̄ etiā
surgere possit cū velit. ⁊ q̄t vicibꝫ frequēta-

tionis praue astringit/quasi tot vincul' in
mente sua colligat. ¶Scribit quoq; Hie
ronym⁹ ad Celantiã. Asperã inquit ꝛ insu
auem fecit nobis virtutũ viã longa cõsue
tudo peccãdi. Isidor⁹ etiam in lib. soliloq
orũ. i. Prauus inquit vite vsus aboleri dif
ficulter potest /et assidua cõsuetudine vici
um in naturã cõuertit. Anim⁹ sceleribꝫ ir/
retitus vix diuelli põt/dicit Beda in li. de
templo salomõis. Non est paruus labor a
ꝯsuetudine sese pestifera reuocare. Inanis
ḡ est hec excusatio in peccatis .et friuola q̃
ptendit ꝓpter cõsuetudinẽ malã. quasi di/
ceret. q̄ abolita sunt pcepta legis qꝛ iam a
maioribꝫ et maiori pte hominũ nõ seruant.
ꝛ quia nõ seruare ea a longe est consuetum
Q ¶Tercio obĳciũt ꝓprietatis defensores q̄ i
capitulis eorũ de hmõi ꝓprietatis vsu dis
pensatũ est vsq; adeo q̄ ampli⁹ nõ sit timi
dum (pace salua dicentiũ) vt dictũ est sup.
ꝛ allegatũ p decretalẽ Inno. iij. extra de sta.
mo. cum ad monasteriũ. q̄ votũ pauptatis
adeo annexum est regule monachali vt nõ
estimet abbas q̄ sup habẽda ꝓprietate pos
sit cum aliq̃ dispensare. imo nec summ⁹ põ
tifex. Idem dicit sctũs Tho. in scda secũ
de. q. lxxxviij. de voto solẽni q̄ est indispẽ/
sabile. Conformiter ad decretalẽ/ quoniaꝫ
minus est cõmutare votũ q̃ꝫ absoluere vel
dispensare. Sed anĩal deo votũ cõmutari
nõ põt. Leuiti. xxvij. Sanctũ erit (inq̃t lit
tera) et cõmutari nõ poterit ꝓpter melius
aut peius. Causam assignat doctor sctũs.
Quoniã mox vbi vouebat deo sanctũ re/
putabatur/quasi diuio cultui mancipatũ
Sicut nec mõ calix aut alia res ꝯsecrata
deo posset cõmutari in melius aut peius.
Si ergo nõ põt summ⁹ pontifex sctificati
onẽ rei inanimate tollere. vt lapidis altaris
calicis. aut vestimentorũ. ergo multo min⁹
ab hoĩe deo sctificato p votũ solẽne religio
nis. Ideo facere nõ potest papa q̄ q̃ religi
onis ꝓfessione sanctificatus ẽ deo /nõ tene
atur tribus essentialibꝫ votis q̃ꝫdiu stat in
religione. ¶Rursus quia votũ est pmissio
deo facta dicit sctũs Tho. et ñ reddere deo
votũ species quedã infidelitatis est /que
sub dispensatiõe nõ cadit. ¶Et sicut nõ pt
abbas pcipe malũ suo monacho /vt dicit
idem sanctus Thomas scda scde in mate/
ria de voto /ita bonũ deo debitũ nõ potest
ꝓhibere. Et in manifestis malis dispensa/
tio nõ excusat a culpa. Hinc sctũs Bern.
in lib. de pcept. et dispensatiõe dicit: In p
se malis nõ cadit dispensatio et que bñ fie
ri nõ possũt. cuiusmodi est habere propriũ
ei qui oĩa abiecit in voto pauptatis. Hoc
inquit Bern. ad Adam monachũ seculari
ꝓpriũ possidere licitũ est/monacho vero pu
rum malũ. ¶Deniq; si dispensatũ est iure
aut facto/nõ deberet hoc votũ exigi a pro/
fitentibꝫ nec pmitti in regula. Dicit quoq;
Bern. in lib. de pcepto et dispensatõe q̄ qc
quid in regula tradit in manu nõ relinqui
tur abbatis. Neq; abbas supra regulaꝫ est
cui semel ipe sese spontanea ꝓfessiõe subie/
cit. ¶Quarto obĳciũt et dicunt q̄ traditõ R
illa clauiũ excusat/ que fieri solet quolibet
anno in manu supioris. Istud repugnat
obiectioni pcedenti. Nam si dispensatũ est
de hoc ꝓprietatis voto vt obiectio pcedẽs
ptendit. frustra est clauis tradẽda abbati i
signũ consensus. Est etiã contra decretalẽ
sepius allegatã. que votũ indispẽsabile po
nit pauptatis sicut et castitatis .ergo sicut
abbas nõ posset dispensare de fornicatiõe
ita neq; de possessione in ꝓprio /nisi dũta/
xat in cõmuni ratione alicui⁹ ammĩstratio
nis vel officĳ /et non ꝓ vestiario vel neces
sitate singulari. teste decretali ex cõcil. late
ranen. extra de sta. mo. que ait. Monachi
precio non recipiantur nec peculiũ habere
pmittantur. Peculiũ longe minus est q̃ꝫ ꝓ
priũ. quia sm iura. qui res habent in pecu
lio nõ habent plenũ aut principale domi/
niũ sibi. sed suo supiori. vt seruus sub do/
mino/filius sub parentibꝫ/ꝛ monach⁹ sub
abbate. sed ex eorũ sub quibus sunt licẽtia
pro tẽpore cõmutandi vẽdendi ꝛc. Et hec
potentia non est libera sed limitata et subie
cta /et tamẽ ꝯciliũ lateran. h ꝓhibet mona
chis. a fortiori ergo propriũ. Obiectio er/
go predicta abusus est et irridere deuꝫ. qui
tamẽ non irridet/vt ait aplus ad Gal. vi.
Solum ergo licitũ est illis et pmissuꝫ cla
ues abbati vel supiori referre qui habẽt ad
ministrationẽ. vt magister vestiarĳ /thesau
rarius /cellerarius aut elemosynarius. in si
gnum subiectiõis et ammĩstratõis ¶Mẽ/
dosa quoq; est et delusoria veritatis ptẽn/
se clauem abbati referre. quia clauẽ referũt
sed retinent ope et affectu que sunt sub cla
ue reclusa. Duo sunt (inquit Hugo d' san/
cto victore) q̃ relinquere opter ꝓpter deum
Facultas retinendi quicq̃ꝫ ꝓpriũ ꝛ volun
tas habẽdi. Et tamẽ tradẽdo clauẽ neutrũ

relinq̄tur horū. Dic queso defensor ꝓprie/
tatis /quod seruas in cista tuū est an non?
Tuū dicere vetat regula in pricipio. Ne/
mo inquiens dicat aliq̄d propriū. ꝯ tuum
nõ est sꝫ omniū. nec tibi seruare debes aut
in vsum accipe quod tuū nõ est. Quid er/
go custodis nõ tuū. Repone repone in cõ/
muni quod tuū nõ est sꝫ omniū in ꝯmūi.
necꝫ clauē deferas qui clauē habere nõ de
S bes ¶ Quinto obijciūt defensores ꝓprieta
tis dicẽtes nõ esse ꝓpriū pro hoc ꝙ ad nu/
tum manet abbatis q̄tiens volet reuocare
Contra hos iam in pte respõsum est sup̄.
Primo q꞉ necꝫ religiosus retinere põt pe/
culiū aut ꝯuare nisi ꝑ ammistratõe officij
nec abbas p̄t dispẽsare Secūdo quia nec
abbas est supra regulā q̄ hoc ꝓhibet sꝫ re/
gule obligatus et subdit⁹ vt dicit Bern̄. in
li. de p̄cept. ⁊ dispẽ. Fallit ergo et q̄ retinet
peculiū et p̄latus q̄ cõsensit. nisi ꝑ admini
stratõe. fera scuior est leone propetas. ma/
xime si hypocrisi cõmisceatꝰ. Simulata e/
q̄tas duplex est iniq̄tas/dicit Aug. super
psal. lxvi. Duplici g̃ditur via dicit Greg.
quia corpus exteri⁹/ sed ꝑ amorẽ glie mū/
do viuit. Et cõtra prohibitionẽ moysi in/
duitꝰ veste cõtexta ex lino ⁊ lana. Deutero.
xxij. Per lanā simplicitas. ꝑ linū subtili/
tas subdola intelligitꝰ. Linū celat interius
lanam exterius ostẽtat. Nulla res (inquit
Chrysosto. sup Matth.) sic exterminat sicut
simulatio. Nam malū sub specie boni cela
tū nõ cauetꝰ dū non cognoscitꝰ. Nõ mĩ ē ꝓ/
prietarius qui ꝓpriū excusat ⁊ palliat per
abbatis licentiā. Non habeo inq̄t/nõ pos/
sideo. sed abbas meus /et tamẽ ꝯtra abba
tis voluntatẽ si forsan ꝑ ꝯmuni necessitate
fratrū sciret abbatẽ recepturū que possidet
abscõderet. aut si bono modo nõ posset in/
T utiliter exponeret. ¶ Sexto obijciūt dicen
tes ꝓprium nõ esse aliq̄d custodire pro ne
cessitatibꝫ secretis/et potissime infirmitatꝫ
Quos btūs Aug⁹ cõfundit in eo ꝙ talibꝫ
ꝓuidere nõ neglexit in regula cū dicit Egro
tantiū cura siue post egritudinẽ reficiendo
rū/siue imbecillitate laborātiū aliq̄ aut fe/
bribus vni alicui debꝫ iniungi vt de cella/
rio petat qõ cuiqꝫ opus esse ꝓspexerit. Si
ue autẽ q̄ cellario siue q̄ vestibꝫ aut codici/
bus p̄ponuntꝰ sine murmure seruiāt fratri
bus suis. Incidis g̃ in alterū laqueorꝫ /q꞉
vel patrẽ Augu. corrigis / q̄si nõ sufficiẽter
ꝓuiderit necessitatibꝫ singulorꝫ/aut de fide

litate diffidis fratrū/dubitās ne circa egro
tantes faciāt debitū suū. vel ꝙ verisimili⁹
de te solū cogitas /cui parū aut nihil curẽ ẽ
de ceteris dūmodo tu ipe ꝓuisus es. ¶ Au/
deo dicere ꝙ obiectio p̄dicta officit ea par
te vnde sanare putat. Quoniā si paupꝛtatis
obꝯuaretꝰ votū inter fratres lõge feruidior
arderet caritas fraterna /et cura atqꝫ sollici
tudo maior essꝫ infirmorꝫ/pietas intimior
⁊ visitatio cordialior. quoniā tūc vno infir
mante omnes infirmarẽtꝰ. iuxta illud. ij. ad
Chorin. ij. Si patitꝰ vnū membrū ꝯpatiū
tur ⁊c̃. Si propria nulla essent/nemo alium
expectaret ad iuuandū et succurrẽdū fratri
infirmāti. Nemo diceret. hic q̄ infirmatur
satis habꝫ vnde medicos habeat ⁊ custo/
des. Tūc quisqꝫ succurrẽdo fratri exẽpluꝫ
daret quõ vellet sibi in simili casu succurri.
¶ Septimo obijciūt antedicti defensores V
ꝓprietatis dicentes necessariū propriū ꝑ
festiuādis et suscipiẽdis amicis. Rñdetur
eis ꝙ ad hoc est in ordine Augu. hospitali
tas instituta. et ꝓuidus frater eloq̄ns ⁊ di
scretus est eligend⁹ q̄ sciat amicos et bñfa
ctores eccl'ie benigne suscipe ꝯm facultatū
possibilitatẽ. iuxta doctrinā pauli ad He/
bre. xiij. Charitas fraternitatꝭ inquit ma/
neat in vobis. ⁊ hospitalitatꝭ nolite obliui
sci. quia ꝑ hanc quidā placuerunt ⁊c̃. Nec
multū vtilis religiosis cõuersatio frequẽs
amicorū carnaliū qui reliq̄runt mundum
Propter qõ ait Aug⁹ filijs suis in regula
circa finẽ. Non carnalis sed spiritualꝭ sit in
ter vos dilectio. Quapropter vero religio/
so cui mūdus crucifixus ẽ non multū affe
ctanda est carnalium ꝓpinquorꝫ visitatio.
Nam qui de terra est de terra loquitꝰ. Trā
ctantqꝫ fabrilia fabri. Que omnia veris re
ligiosis sunt fugiẽda/imo verius abomi/
nanda. Qui nõ relinquit (inquit christ⁹) pa
trem ⁊ matrẽ ⁊c̃. nõ potest meus esse disci/
pulus ¶ Octauo obijciūt ꝙ pauciorıbus
expẽsis eccl'e ꝓuidetꝰ de vestiario dādo cui
libet portiõem pecunie q̄ꝫ in cõmuni. H nõ
est verꝫ. esto tñ ꝙ ita sit/tñ ꝓpter h tpale cõ
modum paruū nõ est frangendū votū. q꞉
nõ sunt faciẽda mala vt veniāt bona. Ro.
iij. Prepost̄er⁹ ordo vota postponere par/
uo lucro. solẽ ꝯmibꝫ nocte lucentibꝫ. auruꝫ
⁊ gẽmas carbonibꝫ. Añponere diuitias ⁊
tpalia bona bonis aīe absurdū est et ordi/
nem ꝑuertere. ergo ⁊c̃. ¶ Nono obijciunt
dicentes minorem occupatiõeꝫ fratrū esse

dare vnicuiqꝫ summã pecunie pro vestia-
rio. Cum reuerentia dicentiũ nõ est ita/ i-
mo paucior est occupatio vnius aut duo-
rũ q̃ꝫ omniũ in officio vestiarij. Hoc etiaꝫ
consonat dicto philosophi. Frustra fieri ꝑ
plura quod p̃t per pauciora. In vnitate si
q̃dem eq̃litas est charitas. pax cõcordia. et
qđ sup omne bonũ ẽ deus. In pluralitate
aũt singularitas. diuisio. inuidia. rixa. sup
bia. ⁊ oĩs mali fomentũ. Et ꝯcesso adhuc
q̃ꝫ q̃ꝫ ita nõ est ꝙ occupatio maior adesſꝫ in
cõmuni vestiario ꝓuiso ꝑ vnuꝫ aut duos
q̃ꝫ ꝑ omnes singillatim in ꝓprio. nihilomi
nus tñ minus malũ est occupatio q̃ꝫ voti
trãsgressio et regule/ cuiusmodi est ꝓprie-
tas. Itẽ nõ minus abiurata est ꝓprietas ĩ
vestiario q̃ꝫ in cellerario/ ꝑ regulã. ergo si ꝓ
cellerario vnus solus impediť q̃re etiã vn⁹
an duo ꝓ vestiario nõ sufficiũt/ vt obſueť
regula que h̃ totiẽs iubet fieri. nã negari ñ
potest quin occupatio vni⁹ aut duoꝝ mi-
nor sit q̃ꝫ omniũ fratrũ. Et sic retorq̃tur ob
iectio in ꝯfusionẽ obijciẽtiũ. ¶ Decimo et
vltimo subdunť obiectiões ꝯtra voluntari
am pauptatẽ q̃s ponit sctũs Tho. in. iij. ꝯ
x gentiles. ¶ Hanc siq̃dem inuadit p̃mo vi
gilantius heretic⁹ ⁊ q̃dam seq̃ces sui non ĩ
telligẽtes de q̃bꝫ loquũtur neqꝫ q̃ affirmãt
Naturale est inq̃unt cuilibet aĩali vt sibi
necessaria vite ꝓuideat. vnde nõ q̃libꝫ ꝑs
anni apta est frugibꝫ ⁊ ꝓuisiõi ipoꝝ. Faci
unt h̃ estate formice ⁊ apes vt ꝯgregẽt vn-
de hyeme viuant. Sed hõ multis indiget
que nõ semꝑ inueniri possunt. ergo op⁹ est
illi ꝓuisione. ¶ Scđo qꝛ ꝑ subam diuitia-
rũ esse hoĩs ꝯfirmať. ğ pauptas est ꝯ legeꝫ
nature. Naturaliť eñi diligit vnũquodqꝫ
ꝑmanere et id quod necessariũ est ad illud.
¶ Tercio est homo naturaliť animal socia
le ciuile. vt in lib. politicoꝝ Aristote. dicit.
Societas aũt est ĩ mutuo iuuamine ⁊ sub
sidio amicicie q̃ pauptas implere nõ p̃ot.
ergo ⁊c̃. Nam ꝑ diuitias et facultates libe
ramus amicos a malis. ergo bone sunt.
¶ Quarto pauptas ẽ mala ꝑ se. ergo ⁊c̃. añ-
cedens ꝓbatur qꝛ est occasio furti. adulati
onis. ꝑiurij. et malorũ multoꝝ. ¶ Quinto
nam liberalitas est virtus que danda tri-
buit et retinet retinenda. Viciũ illi opposi
tum in maius ẽ ꝓdigalitas/ que omnia lar
gitur. viciũ aũt in minus est illiberalitas/
que retinet q̃ dãda sunt/ ⁊ dat q̃ retinenda.
Est ergo pauptas volũtaria viciũ in ma-
ius/ qꝛ omnia sua largiť/ ⁊ nihil retinet ꝓ se
¶ Pro solutiõe dictoꝝ dicit idẽ sctũs Tho y
mas ꝙ meliora ⁊ maxia bona hoĩs sunt
scie ⁊ ṽtutes. minima sunt bõa fortune ex
trinseca. media sunt bona corꝑis. Intãtũ
ergo sunt diuitie bone inq̃ꝫtũ ꝓficiunt ad
ṽtutis vsum. qꝛ q̃ ad finem sunt/ modũ ac
cipiũt ꝟm exigentiã finis. Si ṽo ꝑ vsum
diuitiaꝝ impediť ṽtutis vsus/ nõ ampli⁹
bona dicẽda sunt ſꝫ mala. Propter qđ di-
ciť ꝙ bonũ est habere diuitias ei qui vtitur
ad ṽtutes. ⁊ malũ qui ꝑ eas retrahiť a vir-
tute/ nimia sollicitudine vel amore aut ela
tione. Hinc diciť ꝙ cõtemplatiua vita ꝑfe
ctior est q̃ꝫ actiua/ quia paucioribꝫ indiget
diuitijs/ actiua vero pluribꝫ. ¶ Occupať
autẽ humana sollicitudo circa tria Primo
circa se. Secũdo circa ꝑsonas sibi cõiun-
ctas ⁊ familiã domũqꝫ. Tercio circa res ꝓ
curandas q̃bus homo indiget ad vite su-
stentationẽ. Pauptatis ergo voto abijciť
sollicitudo rei exterioris/ ꝯsilio diuine legꝭ
Math. xix. Si vis ꝑfectus esse ⁊c̃. Vo-
to autẽ continẽtie abijciť sollicitudo rei fa
miliaris/ ꝯsilio scripture sancte. i. ad Cho.
vij. Qui sine vxore est cogitat que dñi sũt.
Voto aũt obediẽtie abijciť sollicitudo sui
curã eius cõmittẽdo suꝑiori. Hebre. vlti.
Obedite p̃positis vestris et subiacete eis. ipsi
eñi ꝑuigilant q̃si rationẽ reddituri ꝓ aĩabꝫ
vestrꝭ. Est ergo inq̃t sanctus Tho. ibideꝫ
pauptas laudabilis/ quia liberat a vicijs
quibꝫ hoĩes ꝑ diuitias implicanť. vt mẽ-
te deo liberi⁹ vacent. et quãto magis hõ ꝑ
pauptatem liberať ab impedimẽtis vacan
di spiritualibꝫ. tãto est laudabilior. Nõ di-
cit tanto melior q̃nto maior. sed quanto li
berior est ab impedimẽtis seculi p̃pediẽn-
tibus vacare deo. ¶ Ad primã obiectiõem z
vigilantij heretici et suoꝝ sequaciũ dicen-
dum est ꝙ naturale sit ꝯgregare necessaria
ad vitam. nõ tamẽ oportet oẽs circa hoc
opus intẽdere. quia sicut apes nõ omnes
eidẽ operi vacãt. sed quedã mella confici-
unt/ quedã construũt edes. reges autẽ non
vacant istis. Ita hominibꝫ multa sunt ne
cessaria que ab vno fieri nõ possunt/ sed a
multis et diuersis ꝟm distributiõeꝫ diuine
sapientie. Vita nostra indiget viris spiri-
tualibꝫ a tẽporalibꝫ curis alienis/ qui pro
actiuis intendant diuinis sacrificijs ⁊ cõ
templatiõibꝫ ad supplendũ defectũ secula-
riũ ꝯtẽplatiuorũ sustentationi insistentiũ.

Sic oculus videt ꝓ ceteris mēbris/ma/
nus defendit oculū et laborat ꝓ sustentati
one aliorū mēbrorū.et sic de alijs .qm̄ mul
ta vnū corpus dicit apl'us .i.ad Chorin.
xij. ¶Ad secundū dicendū ꝙ monachi re
linquendo tēporalia nō subtrahūt sibi ne/
cessaria vite.sed remanent eis in ꝯmūi vi/
ta.¶Ad terciū dicendum ꝙ nec relinq̄ntes
omnia faciūt cōtra charitatē hūane socie/
tatis/vt satis experiētia docet. ¶Ad q̄rtuꝫ
dicendū ꝙ diuitie nō sunt ꝑ se bonū.ſꝫ vt
ordinanť ad bonū ratōis. Unde nihil pro
hibet pauptatē meliorē fore si ad id bonuꝫ
rationis ordinat ꝑfectius q̄ꝫ diuitie.qꝛ ex/
teriora bona nō sunt nisi vt ad interiora or
dinanť. Et sicut viciū ex pauptate oriť ma
le ordinata ad rationē.sic ex diuitijs simili
ter.¶Ad quintū dicendū ꝙ pauptas nō ꝯ
riať virtuti.nec est ꝓdigalitas abijcere oīa
ꝓpter xp̄m /cū hoc facit religiosus debito
sententie ratōis ⁊ charitatis. Nā plus est
se morti exponere ꝑ virtutē fortitudinis q̄ꝫ
vouere pauptatē ꝓpter liberi⁹ vacandum
deo. Et cū arguiť de pauptate ꝙ suadet ⁊
cogit furari ⁊c̄.verū est de coacta/nō auteꝫ
de volūtaria.¶Sileat ergo vigilātius he/
reticus cū suis cōplicib⁹ ⁊ fautorib⁹. Si/
leant q̄ꝫ amō ꝓprietarij/eorūq̄ꝫ defenso/
res ⁊ fautores/ꝯuertanturq̄ꝫ ab errore vie
sue/⁊ soluāt vota q̄ distinxerūt labia sua.vt
tandē audire mereanť. Uos q̇ reliq̄stis oīa
⁊c̄.cētuplū accipietis ⁊ vitā eternā posside/
bitis.Quā nobis cōcedat q̇ ꝓmisit Amē.

¶Prima pars operū magistri Jo
hānis de Gerson sacrarū litterarū
doctoris resolutissimi christianis/
simiq̄ꝫ/ꝯplectens tractatus fidem
ac ptātem eccl'iasticaꝫ cōcernētes/
finit feliciter Anno dn̄ice natiuita
tis.M.cccc.xciiij. Idib⁹ decēbris

Opera Gersonis